597765
Rac VII F. 96 (1

CONSILIORVM
ſiue Reſponſorum Iuris,

ANTONII CIOFII FLORENTINI
IVRECONSVLTI CLARISSIMI,
Et Perilluſtris,

IN CELEBERRIMO GYMNASIO PISANO
olim Interpretis ſummi,

LIBER PRIMVS, ATQVE SECVNDVS
Nunc recèns in lucem editus;

Opus & acumine, & varietate, et explicatione eruditiſſimum, omnibusq; præſertim Forum agentibus perutile, ac neceſſarium.

CVM SVMMARIIS, ET INDICE LOCVPLETISSIMIS.

AD SERENISSIMVM FRANCISCVM MEDICES
MAGNVM DVCEM ETRVRIAE.

Cum priuilegijs Cæſareæ Maieſtatis, ac Senatus Veneti, & aliorum Principum.

VENETIIS,
Apud Bernardum Iuntam, & Socios, M D LXXXIII.

SERENISS. FRANCISCO MEDICI MAGNO DVCI HETRVRIAE, S.P.D.

VGO ET FRANCISCVS CIOFII, FRATRES.

CVm patrui noſtri Antonij Cioſii Lucubrationes quaſdam, et in iure ciuili Reſponſa et Conſulta, quæ appellantur, in lucē edere ſtatuiſſemus, & ad id agendum creberrimis et vehementiſſimis amicorum cohortationibus impelleremur, haud ſanè diu, Sereniſſime Magne Dux, nobis cogitandum fuit, cui nam potiſſimum ea & largiremur, et dedicaremus. Nam ſi grati animi ſignificationem ab ijs, qui ingenuè liberaliterq; educati ſunt, dari oportet, neminem planè videbamus, à quo maiora beneficia vel acceperimus, vel etiam quotidie accipiamus, vt huiuſmodi officij prætermiſſione nos non modo ingrati, ſed ſummæ etiam illius pietatis, quam quiſq; Regi ſuo, ac patriæ parenti optimo debet, nefarij contemptores fore, vt haberemur, nihil dubitandum eſſet. Huc accedit quod illis in primis fructus debentur, quorum in agro nati ſunt, qui ſi ad alium iniuſſu Domini ab agricola perferuntur, fit Domino iniuria, et furtum lege vindicandum committi exiſtimatur, quem quidem in errorem & crimen ne nos inprudentes inciderēmus, etiam, atque etiam videndum erat. Quicquid enim Antonius Cioſius, patruus noſter fuit, id totum Altitudini tuæ Sereniſſimæ acceptum referre conſueuerat, cuius ſcilicet liberalitate multos annos in celeberrimo illo tuo Piſano Gymnaſio ſuſtentatus, auctus, atq; ornatus fuiſſet, vt iure optimo tibi ipſe dicare ſtatuiſſet quicquid vmquam in iure ciuili abſe elucubratum peperiſſet. id quod immatura morte præuentus, cum ipſe præſtare minimè potuerit, voluimus nos Sereniſſime Magne Dux quaſi debitam tibi ab ipſo acceptorum beneficiorum gratiam fideliſſimè repræſentare. Qua in re tamen animi noſtri voluntatem magnopere adiuuit vir clariſſimus ac Iuriſconſultus doctiſſimus Franciſcus Lenzonius; is enim præterquam quod hortari nos nunquam deſtitit, vt patrui noſtri memoriæ conſuleremus, et eiuſmodi editione tum hominum ſtudia iuuaremus, tum Altitudini tuæ Sereniſſimæ pietatem noſtram, et obſeruantiam teſtaremur; hæc ipſa Reſponſa in vnum quaſi corpus redegit, id quod ab illo factum eſt, non modo vt præceptori ſuo, cuius ſcholas diu multumq; frequentauerat gratiam referret, ſed etiam vt ad Altitudinem tuam Sereniſſimam talia perferrentur, qualia in primis eſſe deberēt, quæ ad eum Principem mittuntur, qui propter heroicas corporis, atque animi virtutes digniſſimus eſt, ad quem nihil planè, niſi perfectum & abſolutum

perferri oporteat. Quodſi munuſculum hoc noſtrum huiuſmodi omnino non eſt, cuius modi eſſe, et nos vehementer optaremus, & res ipſa in primis poſtularet, tamen non deſperamus fore, quin Altitudini tuæ Sereniſſimæ gratum acceptumque, quale id cumque eſt, futurum non ſit. Nos certè, vt cultum erga te & obſeruantiam noſtram teſtaremur, vt quod tuum erat, tibi vni redderemus, & vnà patrui noſtri memoriam ab obliuione vindicaremus, tibi hæc ipſa dedicare voluimus. Quæ tu ſi pro tua incredibili benignitate erga Ciues tuos læto atque hilari animo acceperis, & nos ſedulitatis huiuſce noſtræ ſatis vberes fructus recepiſſe exiſtimabimus, & is qui in caſtigādis, illuſtrādisq́; his Reſponſis operam ſuam non inuitus poſuit, ſe ſe id aſſecutum exiſtimabit, quod in primis expetebat, nimirum vt intelligeres illum ſemper in ijs libentiſſime verſaturum laboribus, e quibus ad Altitudinem tuam Sereniſſimam intelliget gloriam aliquam eſſe emanaturam. Vale.

INDEX LOCVPLETISSIMVS IN ANTONII CIOFII CONSILIA.

In quo numeros marginales, quos verſum capitibus præfixos vides, ſic intellige, vt Primus Liber per numerum 1. ſignificetur; Secundus autem per numerum 2. Signum autem * quædam folia Secundi Libri in principio per incuriam omiſſa.

2 *ABbas cum conuentu ſine authoritate ſuperioris bona monaſterii alienare, vel obligare nõ põt, conſ. 54. n. 3* 48

1 *Abfuiſſe non dicitur qui abfuit, & ſtatim rediit, conſ. 146. nu. 2* 175

2 *Ablatiui abſoluti reſoluuntur in conditionem, conſ. 30. nu. 1* 5

Ablatiuus abſolute poſitus conditionem ſignificat, conſ. 73. numero 1 59

1 *Abſenti non denegatur in integ. reſt. ſi fuit læſus in omittendo, ſecus in faciendo, conſ. 28. nu. 25* 51

2 *Abſentia plus nocet iudicis quam præſentia cum contradictione, conſ. 33. nu. 11* 9

Abſentia iudicum ſententia nulla redditur, conſilio 33. numero 8 60

1 *Abſolutionem a iuramento is qui contrauenerit, petere poteſt antequam contrauentum fuerit, conſilio 77. numero 4* 101

2 *Abſurdum eſt euitandum, conſ. 40. nu. 16* 21

Acceptans literas, & eis non contradicẽs, videtur eis cõſentire, & approbare id, quod in eis continetur, & quando alias videatur etiam approbare, conſilio 17. numero 11. & ſeq. 14

1 *Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis, conſilio 109. nume. 8* 129

Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis & quomodo procedat, conſ. 153. nu. 2 179

Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis, conſilio 114. nume. 2 133

2 *Accidens non mutat rei ſubſtantiam, conſilio 43. numero 3* 28

1 *Accipiẽs emphyteuſim pro ſe & ſuis hæredibus, intelligitur accepiſſe etiam pro hæredum hæredibus, conſilio 143. numero 2* 173

Acquiſita a ſe ad alios non transferuntur, conſilio 123. numero 1 149

Accreſcere improprie dicitur quod nõ diminuitur, nec decreſcit, conſ. 51. nu. 3 83

Accuſatio damno dato contra communitatem quomodo probanda, conſ. 133. nu. 2 163

Actio perſonalis ligat ſingularem ſucceſſorem nec competit contra tertium poſſeſſorem, conſi. 12. nu. 19 32

Actio hypothecaria quo caſu competat, conſi. 32. nu. 10 54

Actio quando vna eſt maior altera impeditur cumulatio, conſi. 123. nu. 25 153

2 *Actio perſonalis an ſequatur donatarium, conſilio 76. numero 5* 60

1 *Actio perſonalis in factum ex aliquo actu geſto oriens in ſingularem ſucceſſorem tranſit, conſ. 72. nu. 8* 98

Actio de nouo quærenda per lapſum temporis aſſignati extinguitur, conſi. 80 nu. 2 102

2 *Actio iniuriarum vnde oriatur, conſ. 101. nu. 1* 86

1 *Actio perſonalis contra ſingularem rei ſucceſſorem regulariter non datur, conſ. 72. nu. 6* 98

2 *Actio negatiua habet locum quando aduerſarius profitetur ſe aliquid facere iure ſeruitutis, conſi 44. nu. 10* 29

1 *Actio non competit, quãdo tempus limitatum eſt, poſt eius lapſum, conſi. 14. nu. 2* 33

Actionis qualitas cognoſcitur ex medio concludendi, conſ. 12. num. 7 31

Actionis qualitas ex medio cõcludendi cognoſcitur, conſilio 125. nume. 2 155

Actionis qualitatem cognoſci ex medio concludendi, conſilio 4. nume. 22 13

Actione qui caret, non poteſt aduerſarium in iudicio ſuperare, conſ. 4. nu. 8 12

Actione qui caret, certi iuris eſt in iudicio eum obtinere nõ poſſe, conſi. 12. nu. 20 32

Actiones & iura aliena cedi non poſſunt, conſilio 70. numero 6 96

Actiones plures habere omnium intereſt, conſilio 33. numero 3 55

2 *Actiones confundi dicuntur, quando debitor actori ſucceſſit conſi. 99. nu. 14.* 84

Actiones & obligationes ab hæredib. incipiunt, con. 103. nume. 3. 87

Actor quandoque non ſequitur forum rei. conſilio 60. numero. 11 58

Actor, qui ſtatuto nititur, dẽt probare qualitates ſtatuti interuenire, alias illius diſpoſitioni locus non eſt. conſilio 93. numero 1 77

Actor an teneatur probare dolum committentis incendium. con. 22. nu. 1. 21*

Actor ſi ſe aſtringit ad probandum, neceſſe eſt, vt omnia probet, conſ 90 nu. 6 74

Actor ad actionem ſibi quæſitam conſeruandam poteſt moram purgare ſi id faciat intra modicum tempus, & rei cõuenti non interſit, conſ 51. nu. 5 45

1 *Actor tenetur id probare quod aſſeuerat, conſilio 4. numero 33* 14

2 *Actor tenetur probare dolum aduerſarii, nec eſt ſtandum illius propria aſſertioni, conſ. 90. nu. 4* 74

1 *Actor ſi agit rei vendicatione debet probare dominium per vſucapionem cum titulo & poſſeſſio. 30. ann. conſ. 93. numero 1* 113

2 *Actor quando in iudicio rei vendicationis obtinere debeat, conſ. 24. nu. 1* 24*

Actor omnia probare tenetur ad quæ probanda ſe aſtrinxit conſ. 22. nu 7 21*

1 *Actor ſi agat contra nouum poſſeſſorem, qui alleget ſe titulo poſſidere, quid habeat probare cõtra aduerſarium reũ conuentum, conſ 4. nu. 27* 14

2 *Actor, qui numerationem intentatam ad agendum allegat, debitore negante allegatam numerationem, probare debet, conſ. 17. nu 1* 14*

1 *Actor per interdictum retinendæ recuperat poſſeſſionem, quam alius detinet iniuſte, conſilio 12. numero 9* 32

Actor ſi probauerit ſe ſpoliatum fuiſſe, tunc obtinet in remedio reintegrandæ, conſ. 12. nu. 8 32

Index Conſiliorum

Actor titulum neceſſario probare debet, conſilio 125. numero 5. 153
Actor in præſtituto die & termino comparens ſeque iudici præſentans cum literis, & inſtrumento citationis, accuſare debet aduerſaris contumaciam, ad hoc, vt iudex illum talem declaret, conſi. 3. nu. 1. 5*
Actor in interdicto, vti poſſidetis, dēt ꝓbare in primis ſe poſſidere tempore litis conteſtatæ, conſi. 12. nu. 11. 31
Actor quid debet probare in interdicto, vti poſſidetis, conſil. 21. nu. 4. 20*
Actor dicens de turbatione, & probans ſe eo tempore poſſidere, obtinere debet, conſi. 21. nu. 5. eo.*
Actoris petitio fundatur ſuper ſtipulatione, tanquam ſuper cauſa immediata actionis produciua, non autem ſuper numeratione, conſi. 18. nu. 13. 15*
Actore non probante, reus poſſeſſor etiam ſi nihil alleget, eſt abſoluendus, conſi. 93 nu. 3. 113
Actore non probante reus abſoluitur, conſi. 86. nu. 2. 106
Actore non probante abſoluitur reus, conſi. 7. nu. 4. 14*
Actore non probante reus debet abſolui, etiā ſi cauſa ſit criminalis, conſi. 94. nu 1. 78
Actore non probante reus debet abſolui, conſilio 28. numero 6. 49
Actore non probante reus abſolui debet, etiam in criminalibus, conſ 92. nu. 1. 112
Actore non probante tam ciuiliter, quam criminaliter reus abſoluitur, conſi. 133. nu. 1. 163
Actum illud fuiſſe cenſeri debet, quod eſt veroſimile, conſil. 80. nu. 8. 66
Actus in dubio videtur fieri potius nomine proprio, quam alieno, conſi 98. nu. 2. 83
Actus geminatus ex interuallo, an auferat beneficium l. 2. C. de reſcin. ven. conſ. 28 nu 16. 50
Actus vitiatur, ſi deuenit ad eum caſum, a quo incipere non poteſt, conſ. 20. nu. 12. 41
Actus principalis, cum non ſubſiſtit, non valet etiam pœna, conſi. 67. nu. 7. 56
Actus geſti ſecundum loci conſuetudinem, an valeant, conſ. 37. nu. 3. 59
Actus qui poſſeſſorios ad arbitrium ſuum exercet, is dicitur poſſidere, conſi. 18. nu. 6. 15
Actus quando non deuenit ad notitiam cuius intereſt, dicitur clandeſtinus, conſi. 35. nu. 9. 14
Actus non a nomine ſed ab effectu diiudicari debet, cōſ. 134. numero 20. 166
Actus voluntarii non extenduntur vltra id quod agitur, conſi. 1. nu. 22. 3
Actus pro validitate in dubio præſumitur, conſilio 20. numero 9. 19*
Actus ſociales reciproci an arguant ſocietatem contractam, conſi. 11. nu. 4. 11*
Actus operatur ſecundum agentis intentionem, conſilio 48. numero 2. 40
Actu ex ædificandi quæritur poſſeſſio muri, & vniuerſitatis domus. conſ 36. nu. 5. 15
Acta cauſæ principalis inducunt notorium, conſilio 107. nu mero 2. 93
Acta in vno iudicio inter eaſdem perſonas probant etiam in alio, conſi 48. nu 3. 82
Acta inter omnes faciunt fidem, conſ. 34. nu. 3. 12
Acta notorium inducunt, conſ. 21. nu. 6. 20*
Acta facta in vno iudicio probant in alio non ſolum inter eaſdem perſonas, ſed inter omnes non de effectu facti, ſed de facto ipſo, conſ. 94. nu. 4. 114
Actis non minus, quam verbis res declaratur, conſilio 103. numero 4. 161
Actuum pluralitas licet non præſumatur, ad ſaluandos tamē teſtes præſumitur, conſi. 19. nu. 19. 17*
Actibus in proprius creditor aſſerenti, conſi 33 nu. 17. 9
Aditio & repudiatio eiſdem finibus, & regulis concluduntur & terminantur, conſi. 41. nu. 18. 24
Aditio hæreditatis non recipit diem, neque conditionem, conſi. 40. nu. 9. 29
Aditio hæreditatis inducitur, cum is cui hęreditas eſt delata reperitur poſſidere, conſ. 41. nu. 11. 24
Aditionem poſt hæreditatis dominiū rerū hæreditariū in hęredem transfertur, conſi. 134. nu. 7. 152
Adminiſtrator quilibet tenetur ad reliquorum reſtitutionē, conſi. 108. nu. 1. 94
Adoptatus filius accipit ꝑnomina neceſſaria, et ſacra patris adrogatoris, & ſic auget non minuit dignitatem ſuam, cōſi. 157. nu. 4. 183
Affectio teſtatoris magis dirigitur ad proximiores ipſius, quam alterius, conſi. 40. nu. 24. 22
Affines non ſunt integri teſtes, conſi. 128. nu. 10. 159
Affines pro affinib. an ſint teſtes idonei, conſi. 26. nu 9. 47
Affines an repellantur a dicendo teſtimonio pro affinibus, conſi. 79. nu. 8. 63
Agendum ibi eſt cautius, vbi maius periculum imminet, conſi 43. nu. 4. 77
Agens rei vend. pro re non manſura in loco vbi agitur, an repelli poſſit, conſ 33. nu. 5. 55
Agens conductione ex ſtatuto dēt vti verbis ſtatuti, & qualitates eius requiſitas probare, conſi. 15. nu. 2. 34
Agēs ſine actione dēt in expēſis ſuccūbere, cōſ. 12. n. 21. 32
Agens hypothecaria, authorem ſuum probare debet tempore contractus dominum habuiſſe, conſi 67. nu. 8. 57
Agentis intentio declarari ſolet ex narratione, & concluſione libelli, conſi. 21. nu. 2. 20*
Agenti Saluiano interdicto ſat eſt oſtendere poſſeſſionē debitoris tempore obligationis contracta, & poſſeſſionem rei conuenti tempore quo agitur, conſi. 96. nu. 6. 116
Aggreſſorem ſi aggreſſus occidat, an euadat pœnam homicidii, conſi. 13. nu. 7. 31
Aggreſſores præſumuntur qui numero plures ſunt, cōſ. 129. numero 6. 160
Aggreſſus & inſultatus, an cenſeatur vulneraſſe ad ſui defenſionem, conſi. 13. nu. 9. 32
Aggreſſus, vel percuſſus ſi eſt debilior, & infirmior viribus aggreſſore, occidens non tenetur de exceſſu, conſilio 13. numero 13. 32
Agnati tranſuerſales quando excludantur a legitimato, conſi. 140. nu. 7. 170
Agnati præferebātur cognatis in ſucceſſionibus inteſtati de iure veteri, de iure autem nouiſſimo pariter admittuntur, ſeruata prærogatiua gradus, conſ. 26. nu. 1. 1
Agnatio non poteſt conſeruari per hęredes particulares, cōſi. 35. nu. 5. 57
Agnatio quomodo dicatur concludenter probata, conſi. 26. numero 4. 46
Agnatio non continuatur in deſcendentes ex fœminis, & an conſeruetur in eis, dum ipſæ viuunt, conſilio 8. numero 26. 25
Agnatio quomodo per fœminas poſſit conſeruari, conſi. 35. numero 21. 58
Agnationis ius non poteſt conſeruari, ſi in conſeruatione conſiſtit fauor defuncti, conſ. 35. nu. 4. 57
Agnationi præiudicium inferri non debet in iure patronatus, conſ. 18. nu. 2. 58
Ali, quod ſit aduentitium quia magis ex induſtria filii, quā ex pecunia patris videtur profectū, conſilio 123. numero 5. 149
Alienans non incurrit periculum, niſi quando directus domi nus deciperetur, conſ. 9 nu. 21. 26
Alienare prohibitus, ſi alienat, tenetur ad pœnam & intereſſe promiſſum, conſ. 4. nu. 4. 14
Alienare prohibitus a teſtatore, prohibetur etiam alteri dare vſumfructum, conſ. 27. nu. 15. 82

Alienatio

2 *Alienatio cui lex reſiſtit malam fidem cenſetur inducere, cō ſi. 53. nu. 2.* 47

1 *Alienatio neceſſaria non continetur ſub quauis alienationis generali prohibitione, conſ. 37. nu. 6.* 60

2 *Alienatio facta cum iuramento contra iuramentum prius præſtitum nihil valet, conſ. 110. nu. 3.* 97

1 *Alienatio contra legis diſpoſitionem non tenet, conſilio 37. numero 2.* 59

2 *Alienatio forma non ſeruata dicitur nulla, conſilio 54. numero 4.* 48

1 *Alienatio in irritum reuocatur impleta conditione ſubſtitutionis, conſ. 25. nu. 17.* 45

Alienatio valet, quando domino præiudicium non affert, cō ſi. 9. nu. 12. 26

Alienatio eſt valida, cum deuenitur ad traditionem cum cō ditione, ſaluo iure, &c. conſ 9. nu. 10. 26

Alienatio non tenet tunc, quando res difficulter poteſt haberi, conſ. 9. nu. 23. eo.

Alienatio bonorum fideicommiſſo ſubiectorum a legatario facta adeo reſoluitur, vt retro nulla fuiſſe dicatur, & non obſt. præſcriptione bona alienata a manibus emptorum vendicari poſſunt, conſ. 109. nu. 9. 129

Alienatio facta contra prohibitionem pacti adiecti non valet, conſ. 4. nu. 2. 12

2 *Alienationis prohibitio ſemper ſit ad beneficium aliorum deſcendentium ſubſtitutorum, qui cenſentur vocari per fideicommiſſum, conſ. 4. nu. 3.* 6

2 *Aliquis non debet locupletari cum aliena iactura, conſi. 54. numero 11.* 49

1 *Aliud eſt modus poſſidendi aliud poſſeſſio, conſilio 42. numero 2.* 73

Altaria regulariter animarum curam non habent, cōſ. 145. numero 4. 174

Alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri, conſi. 1. num. 33. 4

Alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri, conſi. 7. num. 95. 22

Alternatiua pars, aliam partem declarat, conſilio 158. numero 5. 184

Ad veritatem alternatiua ſufficit, quod vna pars ſit vera, conſi. 120. nu. 5. 144

Amaſia ex bonis amaſii ditari præſumitur, conſilio 84. numero 1. 105

Amens & fatuus excuſatur a pena homicidii, conſilio 13. numero 10. 32

2 *Amicitia licet ſimplex & leuis facit, vt teſti de fide immi-nuatur, & non ſit omni exceptione maior, conſilio 79. numero 6.* 63

1 *Amicitia ſuadet, vt de amicis recte ſemper ſentiamus, etiā in his quæ ſunt de genere malorum, conſilio 19. numero 6.* 39

Anima cunctis rebus eſt præferenda, conſ. 38. nu. 4. 61

2 *Anima cæteris rebus præferri debet, & accipitur interdum pro corpore animato, conſ. 5. nu. 9.* 7

Animam, interdum pro animo, mente & voluntate accipi legitur, conſ. 5. nu. 8. eo.

Animus talis præſumitur, qualia ſunt verba, qualiſq; eſt ipſe modus dicendi, conſi. 101. nu. 4. 86

1 *Annulus, quo quis deſponſauit primam vxorem, an pertinere debeat ad filium vnicum primæ vxoris, an vero ſpectet ſimul ad omnes filios primæ, & ſecundæ vxoris. conſ. 11. numero 28.* 30

Annuli, torques, & alia monilia, & ornamēta precioſa quæ traduntur a ſponſo ſponſæ dum diſponſatur, an videantur ei donata, an ad vſum tradita, & accommodata, conſilio 11. nu. 29. eo.

2 *Annus currere incipit a die ſcientiæ alienationis in alios emphyteutas, & taciturnitatis, conſi. 29. nu. 3.* 4

Annus non currit ignorantibus, conſi. 29. nu. 5. eo.

1 *Antiqua ea cenſentur, quæ ſpatium centum annorum excedunt, conſi. 17. num. 3.*

1 *Antiquior poſſeſſio præualet iuniori, conſ 38. nu. 7.*

Appellare euidenter illud dicitur, quod apparet ex contrariis, conſ. 116. nu. 3.

2 *Appellans in ſecunda inſtātia cōuictus, pſertim ex antiquis actis, in expenſis cōdēnari dēt, conſi. 107. nu. 15.*

Appellans in nouo iudicio poteſt obtinere, conſi. 23. n. 20. 24

1 *Appellari quando oportet a iuramento deciſorio, cōſ. 156, numero 3.* 182

Appellari poteſt ab interlocutoria, & quando, conſilio 87. numero 3. 107

2 *Appellari a ſententia lata ſuper poſſeſſorio de iure quare poſſit, quando illud eſt mixtum cum proprietate, conſil. 57. numero 1. & 2.* 51

1 *Appellari an poſſit a pronuncia iudicis de exequendo, conſi, 87. nu. 1.* 107

2 *Appellatio eximit appellantē a iuriſdōne iudicis a quo, et ꝑterea quod attentat non valet, conſi. 107. nu. 11.* 93

Appellatione pendente nihil eſt innouandum, conſilio 107, numero 10. eo.

Appellatur minime a duabus ſententiis conformibus, conſi. 23. numero 21. 34

1 *Approbatum ſemel reprobari non poteſt, conſilio 148. numero 5.* 177

Aqua illius propria eſſe dī, in cuius fundo fontem & originem, & curſum habet, cōſi. 65. nu. 7. 92

Aqua labens inter duas ciuitates ſit communis pro indiuiſo iuriſdictionemque illis reſeruari, qui ex lateribus prædia poſſident, conſi. 65. nu. 4. 91

Aquam, fundum meum ingreſſam meam effici regula quando procedat, conſi, 65. nu. 6. 92

2 *Aquæductus non poteſt fieri in aliquo prædio contra voluntatem domini prædii, conſi. 44. nu. 25.* 31

Arbitramentum quid ſit, conſi. 82. nu. 3. 67

1 *Arbitrator non debet excedere fines compromiſſi, conſ. 91. numero 8.* 111

2 *Arbiter non poteſt recedere a forma compromiſſi, conſi. 33 numero 3.* 8

Arbitror non iurante ſibi non liquere alii arbitri ferre ſententiam poſſunt, conſi. 33. nu. 29. 10

Arbitri in ſecunda ſnīa ferenda citandi, & monendi ſunt, conſi. 33. nu. 37. 11

Arbitri vltra diem in cōpromiſſo poſito nequeunt iudicare, conſi. 33. nu. 28. eo.

1 *Arbitri non poſſunt decidere vltra illud quod eſt eis in compromiſſo conceſſum, conſi. 152. nu. 2.* 179

2 *Arbitri ſumunt authoritatem a compromiſſo, conſilio 46. numero 2.* 35

Arbitri abſentes debent citari vt iudicent, conſilio 33. numero 24. 10

Arbitri non poſſunt cognoſcere niſi de his, de quib. in cōpromiſſo facta eſt expreſſio, conſi. 23. nu. 10. 23

Arbitrorum, & arbitratorum authoritas & poteſtas ſumitur a compromiſſo, conſi. 33. nu. 2. 8

Arbitrorum duorum ſententia valet abſente tertio, quando tertius ab aliis citatur & certioratur, conſilio 33. numero 36. 11

1 *Arbitrorum authoritas ſumitur a compromiſſo, conſi. 152. numero 3.* 129

2 *Arbitrorum poteſtas prouenit a forma compromiſſi, quam arbiter egredi non poteſt, conſi. 82. nu. 2.* 67

1 *Arbitria quo caſu obtineant vim iudiciorum, conſilio 89. numero 4.* 109

Arbores cæduas qui incidit, vel etiam fructiferas, et alias ſubſtituit æque idoneas non dicitur fundum deterioraſſe, con. 31. nu. 10. 53

Archidiaconus cenſetur rōne adminiſtrationis maior archipresbytero, econtra in diuinis, conſ. [illegible] nu. 4. 16

Archipreſbyter in diuinis præcedit archidiacono, conſilio 6. numero 5. 16.
Argumentari non licet ex verbis facti narratiuis, conſ. 21. numero 18. 30
Argumentum a contrario ſenſu in ſtatutis locum ſibi vendicat, dummodo ſumatur ſecundum limites verborum, quæ habentur in ſenſu directo, conſ. 95. nu. 1. 115
Argumentum a ſimili procedit, conſ. 102. nu. 6. 133.
Argumentū a proportione validiſſimum eſt in iure, conſilio 8. nu. 14. 24
Argumentum a ſimili an ſumi poſſit, conſ. 17. nu. 5. 37.
Argumentum a ſimili procedit, conſ. 16. nu. 16. 36
Argumentum a contrario ſenſu ex ſententiis non ſumendū, conſ. 58. nu. 2. 51
Argumentum a veriſimili procedit, conſ. 106. nu. 3. 126
Argumentum de cauſa inteſtati ad cauſam teſtati an valeat, conſ. 35. nu. 24. 58
Argumentum a deſtructione conſequentis ad deſtructionem antecedentis an procedat, conſ. 21. nu. 5. 41
Argumentum a ſufficienti partium enumeratione validum eſt in iure, conſ. 116. nu. 1. 136
Argumentum a nomine familiæ ad inſignia an procedat, cōſi. 17. nu. 4. 37
Argumentum ab abſurdo vitando, conſilio 1. num. 31. 4
Argumentum ſumitur a legum combinatione, conſilio 41. nume. 9. 104
Argumentum a contrario ſenſu validiſſ. in iure limitatur non procedere in ſtatutis corectoriis, conſilio 8. numero 24. & 25. 24
Argumentum a contrario ſenſu, in materia negatiua procedit, conſ. 19. nu. 4. 101
Argumentum a maioritate rationis, conſ. 43. nu. 4. 28
Argumentum a ſufficienti partium enumeratione, validum eſt in iure, conſ. 108. nu. 4. 94
Argumentum a pari procedit, & licet argumentari a proportione, conſ. 1. nu. 14. 3
Argumentum valet de vltimis voluntatibus ad contractus in materia conditionum, conſ. 30. nu. 5. 5
Argumentum a contrario in ſtatutis, an procedat, conſ. 10. nume. 27. 28
Artifex, & negociator quis efficitur per actuum frequentiam, conſ. 104. nu. 3. 124
Aſſertio donatoris facta poſt perfectam donationem non tenet in præiudicium donatarii, cui ius fuit antea acquiſitum, conſ. 19. nu. 13. 39
Aſſertioni donatoris aſſerentis ſe donaſſe cauſa pietatis, an videatur ſtandum, & quo caſu, conſ. 1. nu. 35. 3
Aſſertiones extraiudiciales plerunque fieri, vt partibus cōplaceatur, & eorum gratia ineatur, conſilio 19. numero 11. 39
Aſſignatio ſimpliciter facta quando dominium trāsferre ſoleat, & quod in ſententia conſueuit, conſilio 55. numero 2. & 3. 86
Attenditur id quod principaliter intenditur, conſilio 127. numero 9. 137
Attentatorum ad reuocationem non admittuntur illi, quorum non intereſt, conſ. 107. nu. 5. 93
Attentatorum ad petendam reuocationem ille non debet admitti, de cuius non iure clare conſtat, conſ. 107. nu. 8. 60.
Atteſtatio cum non concludit, reiicitur, conſ. 33. nu. 8. 9
Atteſtationes ſuperiorum teſtium ex eo non poſſunt infringi, quod teſtificentur in cauſa propria, conſilio 18. numero 9. 15
Authoritas arbitrorum ſumitur a compromiſſo, conſil. 124. numero 10. 152
Authoritas eius quæ requiritur in conſtruendo in deſtruēdo quoque regulariter requiritur, conſ. 147. nu. 6. 176
Auxilio indigens nouo, quæ de nouo emergunt, conſ. 108. [illegible]

BEneficium retinens poſt priuationis ſententiam & non appellans intruſus dicitur potius quam poſſidere. conſi. 81. nu. 2. & 3. 103
Beneficia in dubio præſumuntur libera, conſ. 151. nu. 4. 176
Beneficia etiam ſimplicia exigunt perſonalem reſidentiam, cum limitatione, conſ. 145. nu. 5. 174
Beneplacitum, an ſignificet arbitrium boni viri, conſ. 14. numero 7. 99
Beneplaciti ſedis apoſtolicæ impetratio debet fieri ante conuentionem firmatam, vt ſimonia ceſſet, conſilio 147. numero 4. 176
Bona vxoris, in vxoris dominium, non autem mariti transire debent, conſ. 15. nu. 6. 35
Bona in dubio an cenſeantur libera, & allodialia, an emphyteutica, conſ. 4. nu. 15. 13
Bona eccleſiaſtica longe differunt a locis piis, conſilio 91. numero 2. 75
Bona eccleſiaſtica non ligantur ſtatutis laicorum, conſil. 91. numero 4. 60.
Bona canonicorum & capellanorum debere eſſe diſtincta cō ſtitutionibus, & decretalibus epiſtolis demonſtratur, nu. 8. conſ. 1. nu. 7. 2
Bona ſi ſunt aſſignata conuentui, aliqua inde ſunt aſſignata abbati eiuſdem, an dicantur diuiſa, conſ. 1. nu. 6. 60.
Bona clericorum, & capellanorum re, & proprietate ſunt diuiſa a bonis menſæ capitularis, conſ. 1. nu. 2. 60.
Bona ciuitatis qui alienare poſſint, conſ. 37. nu. 3. 59
Bona prohibita alienari poſſunt a filiis vſque ad legitimam portionem alienari, conſ. 64. nu. 5. 91
Bona fides præſumitur in contrahente, nihilominus allegari debet, conſ. 45. nu. 7. 79
Bona hæredi grauato acquiſita per aditionem deſinunt appellari bona defuncti, conſ. 7. nu. 70. 31
Bona emphyteutica non dici allodialia, conſ. 4. nu. 16. 13
Bonorū paraphernalium tenetur vir reddere rationē vxori, & ea conſeruare, quorum bonorum ipſi vxori competit repetitio, quatenus vir factus eſt locupletior, conſilio 23. numero 1. 25.

CAuſa ceſſante ceſſat legis diſpoſitio, conſilio 33. numero 23. 10
Canonis ex præſtatione per 40. annos contractum emphyteuticum celebratum fuiſſe præſumi, aliosque effectus naſci, conſ. 52. nu. 1. 83
Canonici, & capellani nihil ſine conſilio & aſſenſu epiſcopi facere queunt, conſ. 1. nu. 83. 7
Canonici an ſint cogendi augere diſtributiones capellanorū, conſ. 1. nu. 19. 3
Canonici cathedralis eccleſiæ quanto honore ſint digni, & dicuntur clerici primi gradus, conſ. 6. nu. 10. 16
Canonici dicuntur fratres, & collaterales epiſcopi, ſicut cardinales dicuntur fratres Pontificis, conſ. 1. nu. 54. 5
Canonicorum egregia prærogatiua, conſ. 1. nu. 53. 60.
Capturam non valere die feriato factam in honorem Dei, conſ. 62. nu. 2. 63
Charitas ordinata, ſeu naturalis affectio an ſufficiat ad inducendam interpretationem ordinis ſucceſſiui inter nominatos in teſtamento, conſ. 5. nu. 8. 15
Charitatis ordo vbi ſolus eſt ſtipulatio, vel inſtantia non dicitur facta ordine ſucceſſiuo, quia in contractibus non attenditur ordo charitatis, conſ. 111. nu. 8. 131
Capella non requirit perſonalem vel continuam reſidentiā, conſ. 145. nu. 2. 174
Capellani in capellis attendere debēt legem a fundatore ſeu dotante poſitam, conſ. 145. nu. 3. 174

Capel-

1 Capellani eccleſiæ cathedralis ſunt diuinis obſequiis addicti. conſ.1.nu.63 — 6

Capellani an poſſint participare aliquid de menſa capitulari.conſi.1.nu.13 — 3

de Capellanis dum loquimur, debet ſolum fieri relatio ad verbum, diſtribuitur, quaſi nihil ſit imminuendum ex eo, quod diſtribuitur in capellanos, ita vt cum de capellanis loquimur, non ſint repetenda verba, de menſa capituli, conſi.1. numero 51. — 5

Caſus in ſtatutis omiſſus, remanet ſub diſpoſitione iuris communis.conſ.8.nu.9. — 23

2 Caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis, conſi. 13.nu.15. — 12

* Caſus omiſſus a ſtatuto remanet in diſpoſitione iuris communis, conſ.26.nu.3. — 1

1 Caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris, conſilio 10. numero 29. — 28

2 Caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis, conſi. 49.nu.3.& 9. — 41.42.

Caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis, conſi. 45 numero 15. — 33

Cauſa qualibet etiam iniuſta, an excuſet a pœna, conſi. 100. nu.4. — 85

1 Cauſa ceſſante ceſſat & effectus, conſ.46.nu.15. — 80

Cauſa ceſſante, ceſſat effectus, conſ.142.nu.29 — 154

2 *Cauſa propria quæ dicatur, conſi.18. nu.10. — 17

*Cauſa propria quæ dicatur, conſi. 19.nu.15 — 17

1 Cauſa de nouo ſuperueniens non rumpit pacem initam, neque deberi pœnam facit, conſ.126.nu.2 — 156

Cauſa magis influit in primum cauſatum quam in ſecundum, conſi.7.nu.16 — 18

Cauſa immediata præualet mediatæ, conſi.7.nu.39 — 19

2 Cauſa finalis eſt illa quæ proxime, & immediate eſt cauſa diſpoſitionis, conſi.39.nu.18 — 19

*in Cauſa vniuerſitatis ſinguli de vniuerſitate an teſtificari poſſint, nu.13.conſ.19.nu.10 — 17

Cauſa primaria liberorum, conſ.93.nu.6 — 77

1 Cauſa de nouo ſuperueniſſe potius præſumitur quam rupta pax ex veteri, conſi.126.nu.4 — 157

Cauſa offendendi noua, licet iniuſta & illicita non rumpit pacem initam, conſ.126.nu.5 — 257

Cauſa finalis attenditur, ratioque declarat & limitat dictum conſ.66.nu.4 — 92

Cauſa eadem eſſe dicitur, quando in ea diſcutitur illud quod erat diſcuſſum in primo, etiam ſi agatur ad rem diuerſam, conſi.101.nu.5 — 122

2 Cauſa ceſſante ipſa datur actio donatori, conſi.39.nu.17. 19

1 Cauſa qualibet, ſiue iuſta, ſiue iniuſta excuſat a dolo, conſilio 117.nu.13 — 137

Cauſa ceſſante debet ceſſare, & effectus, conſ.4.nu.31 — 14

Cauſa finalis colligitur ex præfectionibus, conſ.4.nu.32 — 14

Cauſa quando adeſt quæ nocet, & quæ prodeſt, tunc conſideratur ea quæ nocet, conſi.122.nu.15 — 149

Cauſæ iudicis ad quem, remitti poſſint ad iudicem a quo, conſi.138.nu.5 — 168

Cedens non videtur cedere actiones contra ſe ipſum, conſilio 70.num.9 — 96

Cenſus ex natura contractus emphiteutici in recognitionem directi domini ſoluitur, conſ.49.nu.4 — 82

2 *Certum per incertum, & vtile per inutile vitiari non debet, conſi.20.nu.14. — 19

1 Ceſſans in modico emphyteuta, videtur dominum contemnere.conſi.31.nu.6 — 53

Ceſſio bonorum non permittitur, niſi creditor inſtet debitorem detrudi vel excommunicari per iudicem, conſilio 99. numero 4. — 110

Ceſſio ex falſa cauſa vitiatur, conſi.10.nu.4 — 96

Ceſſio tantum operatur quantum traditio, conſ.19.nu.21. 39

Ceſſio iuris redimendi & retrahendi quo caſu fieri poſſit, conſilio 91 numero 1. — 111

Ceſſionis beneficio qui non fruantur, & quod beneficium ſit. conſi 99.nu.2 — 120

Ceſſiones titulo donationis, quando in inſtrumento locus loci non ponitur celebrationis contractus, impugnantur, conſi. 70.numero 13. — 96

2 *Citatio non requiritur quando accipiuntur pignora, vel ſit eorum ſubhaſtatio, conſi.20.nu.22. — 19

*Citatio quo caſu requiratur in executione.conſ.20.nu.21 19

Citatus ſi non comparet, debet adiudicari actori res petita cum expenſis, conſi.3.nu.4. — 5

1 Citatum aliquem non fuiſſe vel non fuiſſe habitam cauſæ cognitionem, per actorum inſpectionem probari poteſt, conſi. 88.nu.5. — 108

Clandeſtinitatis vitium a poſſeſſione quo caſu tollatur, conſi.4. nume 29. — 14

Coniecturis in claris non eſt opus, conſi.1.nu.66. — 6

Coniecturis in claris non eſt opus, conſi.37.nu.3 — 16

Clauſula anticipatis ſolutionibus, quando vitium ſimoniæ excludat.conſi.147.nu.10 — 176

Clauſula de ſtando iuri, ſignificat ſiſtere in iudicio, conſilio 153.nu.5. — 180

Clauſula & non aliter, nec alias; in contractu ſimoniaco poſita, non operatur quin actus ſit ipſo iure nullus, conſi.147. numero 7. — 176

2 Clauſula, ſummarie, idipſum quod clauſula, ſecundum æquitatem, ſignificat, conſi.81.nu.2 — 66

Clauſula, non obſtante conſtituti capitulo, & c. in Breui appoſita eſt prout debet.conſi.59.nu.2 — 52

1 Clauſula, non obſtantibus, quid importet, conſi.1.nu.59. — 5

Clauſula, etiamſi oporteat in ſpecie, &c. quid operetur.conſil.1.nu.60 — 5

Clauſula, pro inſertis & repetitis, idem operatur quod ſpecialis & expreſſa mentio, conſ.1.nu.61 — 5

Clauſula, ſine præiudicio, dicitur clauſula reſeruatiua, cuiuſmodi eſt clauſula, ſaluo & reſeruato iure, conſi.1.nu.56 5

Clauſula, abſque præiudicio hæredum legitimorum, qualiter reſtringatur, conſi.140.nu.3 — 169

Clauſula, deſcendentes per lineam maſculinam, comprehẽdit etiam fœminas ex maribus deſcendentes, conſilio 142. numero 8 — 172

Clauſula, vt aſſeris, omnem approbationem excludit indicatque referenti minime conſtare, conſi.151.nu.3 — 179

Clauſula, ſine præiudicio hæredum legitimorum, continet omnes deſcendentes legitimos, & naturales vna cum collateralibus ab inteſtato ſuccedere, conſi.140.nu.1. — 169

Clauſula ſi ſenſeris te grauatum, adiecta precepto, in vim ſingularis citationis conuertitur, conſ.65.nu.2. — 91

Clauſula, ſi res in eodem ſtatu permãſerit, ſemper ſubauditur in iuratoria cautione, conſi.146.nu.5 — 175

Clauſula poſita in vna oratione non refertur ad aliam orationem diuerſam, conſ.127.num.3 — 158

Clauſula, ad habendũ, &c. quid operetur, conſi.25.nu.18 45

Clauſula, ſine præiudicio, in reſcripto non tribuit aliquod ius de nouo ſed conſeruat ſi quid habet de iure, cõſi.41.nu.17 71

Clauſula, ſi quæ mihi &c. præſupponit adeſſe probabilem cauſam, conſi.22.nu.4 — 42

Clauſula conditionalis, ſi filii deceſſerint ſine liberis, an ſubintelligatur, ſi teſtator ſubſtituit vulgariter, pupillariter & per fideicom.conſi.27.nu.1 — 48

Clauſula, ſine liberis, æquipollet clauſulæ, ſi ſine filiis deceſſerit.conſi.27.nu.2 — 48

Clauſula, pro expreſſis habentes, effectus, conſ.1.nu.62 — 5

2 Clauſula codicillaris natura eſt, vt venientes ab inteſtato cẽſeãtur grauati defuncti voluntatem adimplere, conſil. 64. numero 4. — 54

1 Clauſula, non obſtante, effectus, conſ.6.nu.15 — 16

2 per Clauſulam, nõ obſtante re iudicata, videtur partes renunciare ſententiæ, & tranſactioni, conſi.33.nu.34. — 19

Clauſula,

1 Clauſulæ prægnantes ſignificantes remiſſionem, & facultatem alienādi, an faciant cenſeri remiſſum fideicommiſſum, conſi. 25. nu. 15. 45
Clauſula, ſaluo iure tertii, vis, conſ. 2. nu. 14. 9
Clauſulæ, vendo tibi, ſaluo, & reſeruato beneplacito domini directi, vis, conſ. 9. nu. 9 25
Clauſulæ, q̄ ſolent inducere fideicōmiſſi remiſſionē, niſi alia cā ſubſit, ad fideicōmiſſum an referantur, conſi. 25. nu. 11. 45
Clericatus an poſſit vendi ſine licentia Papæ, conſi. 2. nu. 9 9
Clericus, qui ſuccedit priuato, debet vti iure priuati circa præſcriptionem reſpectu temporis, quod currit contra priuatū antequam illi ſuccederet: reſpectu autem temporis ſequentis vtitur iure ſuo, conſi. 21. nu. 10 41
Clericus poteſt vti ſtatutis laicorum, expreſſe non diſponentibus ſuper bonis eccleſiaſticis, quando ſunt fauorabilia, ſecus quando non ſunt fauorabilia, conſ. 107. nu. 1 126
Clericus ſi aliquid conſequitur ex ſimplici donatione parētum an abſolute ſit quaſi peculium caſtrenſe, vel ſimplex donatio, conſ. 2. nu. 5 9
Clericus ſuccedens laico, non ſubiicitur ſtatutis, quibus laicus ſubiiciebatur, conſi. 20. nu. 7 40
2 Clericus vel ſacerdos debet connumerari inter vocatos ad fideicommiſſum, nec debet eſſe deterioris conditionis quam alii. conſ. 92. nu. 2 76
Clerici ſcholares præ cæteris omni gratia & fauore adiuuandi ſunt, & ſpeciali quadam dilectione ab ipſo principe tutandi ſunt, conſi. 86. nu. 7 71
1 Clerici non ligantur ſtatutis laicorū, cōſ. 20. n. 5. & 1. & 9 40
Clerici prima tonſura teſtari poſſunt in aduentitiis, ſecus in profectitiis, conſ. 2. nu. 8 9
2 Clerici legitime filios habere non poſſunt, conſi. 4. nu. 12 6
1 Codicilli non tolluntur per alios codicillos, vel teſtamentum, niſi quatenus exprimitur, conſi. 109. nu. 6 129
Collatio nulla non iuuat etiam poſſeſſorem, conſilio 149. numero 1 177
Collationis libera ſtatus vltimus attendi debet omnino, conſil. 151. nu. 2 178
2 Collectas non eſſe ſolutas probatur ex libris, in quibus non reperitur ſcripta ſolutio collectarum, conſ. 19. nu. 9 17
1 Collegia approbata ſtatuta condere poſſunt, quo ad ea quæ ad collegas & eorum officium pertinent.
Immo ſtatuta quantumuis longo tempore obſeruata, legitime reuocare poſſunt, conſ. 6. nu. 21. & 22 17
3 Collegia ſcholarium cenſentur loca pia, conſ. 91. nu. 3 75
Colligens fructus laborando, ſeminando, & cætera huiuſmodi faciendo, is dicitur poſsidere, conſ. 36. nu. 2 15
Colonus poſſidet nomine locatoris, conſ. 36. nu. 12. 16
1 Coloni an pro domino teſtificari poſſint, conſilio 115. numero 13 135
Commendatarius licet non dicatur habere titulum, ſed tantum commendationem, commenda tamen noſtri temporis loco titulorum habentur, titularesque dicuntur illuſtrib. magniſque viris conceſſæ, conſ. 81. nu. 9. & 10 103
Commoda eu iuſque rei eum ſequuntur, quem ſequuntur incommoda, conſ. 92. nu. 7 112
Commorari qui cum aliquo debet ſi iuſta cum cauſa diſceſſit, non amittit, conſ. 37. nu. 6 16
Commune tanquam perſona priuata an ſit reſtituendum, conſilio 4. nu. 17 13
3 Commune eſt, quod ad plures pertinet: proprium vero quod vni competit, conſi. 74. nu. 3 60
Communia negliguntur, conſ. 78. nu. 7 62
1 Communio ſolet parere diſcordias, conſi. 110. nu. 4 129
Compelli aliquem per verbera, & minas, paria ſunt, conſilio 115. nu. 11 135
2 Compendioſa ſubſtitutio facta verbis communibus valet, vt directa pupillaris intra tempora pubertatis, con. 45. nu. 4. 32
1 Compenſatio quando fieri debeat, conſ. 47. nu. 7 81
Compenſatio non admittatur in depoſito, conſi. 88. nu. 6. 106
2 Compenſatio non admittitur de liquido ad non liquidum, conſilio 115. nu. 7 18
Compenſatio de credito liquido ad non liquidum non admittitur, conſi 107. nu. 7 93
1 Compenſatio quomodo facienda ſit & quando in eam cauſam, in quam quis elegerit ſe compenſaturum, conſ. 62. nu. 2. 90
Compenſatio quid ſit, conſi. 85. nu. 5 106
Compenſationis excep. vbi requirit altiorem indaginem, compenſatio non admittitur, conſ. 47. nu. 8 81
2 Compromiſſum dicitur conuentio & contractus & tranſactio partium, conſi. 33. nu. 4 8
1 Compromiſſum factum contra formam ſtatuti eſt nullum, conſil. 91. nu. 7 111
Compromiſſum quo caſu fieri debeat, conſ. 25. nu. 21 46
Compromiſſum quid ſit, conſi. 22. nu. 8 42
2 in Compromiſſo quando ſit expreſſa mentio rei liquidæ, vel per inſtrumentum, vel per rem iudicatam, tunc laudum ſuper re iudicata latum valet, conſi. 33. nu. 32 10
Compromiſſo facto in tres arbitros arbitratores tertio abſente non monito de ſententia ferenda, ſi duo tulerint ſententiam non valet, conſ. 33. nu. 35 10
1 Compromittentes cenſentur ſemper ſenſiſſe de quæſtionib. facti, conſi. 106. nu. 8 126
Cōputatio generalis, & trāſactio facta circa rationes alicuius negotiationis reſtringi debet ad eas tantum rationes, & earum menſam, non autem extra eam rem debet porrigi, cōſilio 88. nu. 8 108
Conceſſum ad tempus, non cenſetur poſt tempus permiſſum, conſi. 4. nu. 30. 14
Concluſione petitionis demonſtratur agentis intentio, conſilio 124. nu. 1 151
2 Concluſum in petitorio & poſſeſſorio videtur propter clauſulam, petit & inſtat per vos & veſtrum officium declarari prædicta omnia vera, conſ. 57. nu. 4 51
* Condemnatio ſi fiat in quantitate, executio requirit partem eſſe citatam, conſ. 20. nu. 20 19
Conditio reſolutiua non ſuſpendit, conſ. 39. nu. 11. 19
1 Conditio vno primoq; actu an impleatur, & an ſemel extitiſſe ſufficiat, & ſi non duret, conſ. 69. nu. 1. & 5 95
2 Conditio reſolutiua appoſita in contractu, non ſuſpendit nec facit diſpoſitionem conditionalem quo ad effectum, conſi. 39. numero 10 19
Attenditur conditio in inſtrumento poſita, quando cauſa, in quam res vel bona transferuntur, eſt priuilegiata, conſilio 90. nume. 9 9
Conditio formaliter implenda, quando deuoluitur res ad piam cauſam, conſ. 30. nu. 10 3
Conditio nil ponit in eſſe, conſ. 40. nu. 11 28
Conditio & qualitas obligationis ex perſona hæredum non immutatur, conſi. 103. nu. 23 18
Conditio adiecta executioni non impedit executionis ortum, conſi. 47. nu. 13. 38
Conditio inducens peccatum eſt reiicienda, & vitanda, conſilio 92. nu. 3 76
Conditio impleri debet in forma ſpecifica, conſilio 148. numero 4 176
Conditio matrimonii impeditiua legato adiecta, tanquam turpis reiicitur, & legatum debetur, conſ. 30. nu. 3 35
1 Conditio ſi eſt impleta, locus eſt diſpoſitioni, conſ. 25. nu. 2 44
2 Conditio turpis habetur pro non adiecta in inſtrumento, conſ. 30. numero 3. 5
Conditio, ſi ſine filiis deceſſerit adiecta clerico eſt inualida, conſilio 92. nume. 1 76
Conditio interdum reſpecta actus, interdum vero reſpectu effectus conſideratur, conſ. 80. nu. 5 5
1 Conditio tacite ſubintellecta, ſi deceſſerit ſine filiis, continet tam maſculos quam fœminas, conſ. 27. nu. 3 48
Conditio reſolutiua non ſuſpendit actum ſed ipſum reſoluit, conſilio 69. nume. 4 95

1 Conditio

1 Conditio,ſi ſine filiis deceſſerit, appoſita in ſubſtitutione vel fideicommiſſo, quos comprehendat, & an comprehendat filias eius, cui facta eſt ſubſtitutio, conſi.27.nu.6 48
Conditio vera eſt quæ actum ſuſpendit, conſ.150.nu.1 178
Conditio appoſita in teſtamento, repetita videtur in codicillis, in quibus alia conditio appoſita nõ reperitur, ſecus ſi primũ teſtamentum reuocaretur, conſi.109.nu.4. 128
Conditio proteſtatiua quæ dicatur, conſi.150.nu.3 178
Conditio, vel onus cum apponitur in principali, intelligitur repetitum in additamento, conſi.109.nu 7 129
2 Conditio, ſi non nupſerit, regulariter in virgine reiicitur, conſi. 20.nume.7 5
Sed limitatur, quando excluſis emphyteutis bona deuentura ſunt in aliquem pium locum. ibid.
1 Conditionis ad implementum ſat eſt ſemel eam extitiſſe, licet deinde deficiat, conſi.68.nu.2 94
Conditionem apponere nõ licet alicui in alterius præiudicium. conſi.88.nu.10. 108
2 Conditione deficiente excluditur ſubſtitutus, conſilio 40. numero 6 20
Conditiones duæ cum copulatiue ponuntur, requiritur vt vtraque verificetur, conſ.73.nu 2 59
1 Conducens prædium in tempus certum, eo tempore tranſacto ſi perſeuerauerit ſtare in prædio, præſumitur reconduxiſſe, conſi.155.nu.1 181
Conducens, quando conducit emphyteuſim pro ſe, & filiis, emphyteuſis non pertinet ad filias fœminas, conſilio 15. numero 15 131
Conductor finita locatione poteſt in re inſiſtere, donec ſibi melioramenta ſoluantur, conſi.155.nu.5 181
2 Conductor non dicitur poſſidere rem conductam, ſed ſolummodo eadem detinere, locator autem per colonum ſeu per conductorem poſſidere dicitur, conſ 89.nu.2 73
Conductor non continetur ſub verbo, poſſidere, ſecus ſi poſſeſſio capiatur pro actuali detentatione, conſ.89.nu.10 74
1 Conductor poſtquam deſiit eſſe colonus ſeu cõductor, niſi bona domino reſtituat, dicitur illi vim facere, eumque ſua re ſpoliare. conſ.115.nu.7 135
Confeſſio in iudicio facta parti præiudicat, conſilio 121. numero 7 146
Confeſſio non veriſimilis attendi non debet, conſilio 72. numero 3 97
Confeſſio recte facta, qualis eſſe debeat, conſ.3 nu.4 11
Confeſſio in iudicio facta, parti præiudicat, conſilio 120. numero 1 143
2 Confeſſio partis extraiudicialis ſemiplene probat, conſ. 108. nume.14 95
1 Confeſſio mariti de dote recepta, an probet vere dotem fuiſſe numeratam, conſ 32.nu.1.& 3 54
2 Confeſſio erronea non præiudicat, conſ.31.nu.15 7
* Confeſſio extraiudicialis facta parte præſente plene probat; parte autem abſente ſemiplenam facit probationem, conſi. 18.nume 6 15
1 Cõfeſſio mariti in fauorem vxoris licet ſuſpecta ex coniecturis iuſtificatur, conſi.32 nu.6 54
Confeſſio liberatoria ſine cauſa, non tenet, conſilio 72. numero 4 97
Confeſſio coram notario & teſtib. parte præſente facta, valida cenſetur, conſ.59.nu.1 88
Confeſſio per verbum, credo, confitenti præiudicat, conſilio 3. numero 2 11
2 *Confeſſione nulla eſt maior probatio, conſi.20.nu.19 19
1 Confinia indicant menſuram, & includunt quicquid in ea eſt, conſ.15. nu.9 35
Confinium quæ ſunt, cõmunia eorum fiunt qui ab vtraque parte prædia poſſident, conſ.65.nu.3 91
Confirmatio non operatur pluſquam datio, conſi. 1.nu.93 8
Confirmatio priuilegii non extenditur ad id, quod antea in diſpoſitione confirmata non comprehendatur, licet confirmatum corroboret, conſi.1.num.94 8
Confirmatio nihil noui iuris tribuit, quando confirmans non vult aliquid dare de nouo, ſed confirmare conatur ſolum id quod conceſſerat antea, conſi.1.nu.95 8
Confiſcatio quæ fit in pœnam delinquentis, non liberat eum ab obligationibus, quibus adſtringitur, conſi.141.nu.3 171
Confiſus authoritate principis non debet decipi, conſilio 102 nume.9 124
2 *Confitens per literas ſe accepiſſe pecuniam, quam numerare ſibi ſperabat, an per confeſſionem iſtam ſibi præiudicet, in conſi.17.nu.15 14
2 Coniectura habens vim obtinendi iuramẽti ſuppletorii, ſi ſunt probabiles, & quando non ſunt eliſa per alias coniecturas contrarias, conſi.78.nu.9 62
1 Coniecturis non eſt opus in claris, conſi.94.nu.10 115
1 Conſanguineus in retractu, an ſibi præiudicet, ſi eo præſente res ſit vendita, conſ.26.nu.16 47
Conſanguinei tantum de iure communi excludunt vterinos, conſ.8.nu.12 23
Conſanguinitas, deficiente fundamento, & origine parentelæ, non videtur poſſe probari, conſ.26.nu.5 46
Conſanguinitas ſi probatur, a quo ſtipite ſit incohandum, conſ. 26.nu.7 eo.
Conſanguinitatem probare difficile eſt, conſilio 26. numero 5 eo.
1 Conſcientia dicitur naturalis æquitas, conſilio 42. numero 11 26
Conſcientia accipitur pro anima, conſ.42.nu. 12 27
1 Conſenſus Papæ omnem ſimoniæ labem excludit, conſil. 147. numero 3 175
2 Conſequens qui vult, videtur velle etiam omne neceſſarium antecedens, conſ.103.nu.18 88
1 Conſequens qui vult, videtur velle omne neceſſarium antecedens, conſ.44.nu.5 78
Conſequens qui vult, cenſetur etiam velle omne neceſſarium antecedens, conſ.89.nu.5 109
2 Conſilio prohibitiuo poteſt prohibitus renunciare, conſilio 13. numero 6 12
1 Conſtitutio iuris prothomiſeos eſt ius commune, quod ab omnibus ſeruari debet, conſ.100.nu. 4 12
Conſtitutio quamquam generaliter loquatur, reſtringi tamen debet ad perſonas in dignitate conſtitutas, conſilio 1. numero 72 6
Conſtitutionis vna pars aliam declarat, conſilio 1. numero 48 4
Conſtitutionem Ioan.23 ſublatam eſſe per opinio. Leonis, & in quo locum habeat conſtitutio, conſilio primo, numero 58 5
Conſtitutiones eccleſiæ, & capituli in facto conſiſtunt, & ideo poteſt Pontifex eas faciliter ignorare, conſilio primo, numero 50. eo.
2 Conſtituto in inſtrumentis venditionum appoſito transfertur poſſeſſio ſi probata fuerit poſſeſſio conſtituentis, conſil. 36.num.1 15
1 Conſtituto in venditionum inſtrumentis appoſito, an in emptorem poſſeſſio transferatur, conſ.63.nu.1 91
Conſuetudo inducitur ex duobus actibus, nec oportet eam obtinuiſſe in contradictorio iudicio, conſi.158.nu 4 184
Conſuetudo quomodo deduci articulari atque probari debeat, conſi.56.nu.2 86
Conſuetudo, ſi transfert onus fabricæ in populum, ea retineri debet, conſ 1.nu.12 3
Conſuetudo nautica modo a lege non improbata, ſeruanda eſt, conſi.71.nu.2 97
Conſuetudo loci circa iudicia ſeruanda eſt, conſ.138.nu.8 168
Conſuetudo eccleſiæ eſt ſeruanda, conſuetudoque loci, conſ. 1. numero 86 7
Conſuetudo patriſfa. contrahentis eſt attendenda in contractibus, conſ.106.nu.2 126

Conſuetu-

1 *Conſuetudo notoria ſi eſt, valet quod ſit prætextu eius, conſi. 37. nu. 4* 59
2 *Conſuetudo attendendu eſt vtendi. conſi. 55. nu. 4* 49
1 *Conſuetudo iu regalibus dignitatib. quod ad ſucceſsionem atti net, ſeruatur, conſ. 75. nu. 9* 100
Conſuetudo generalis ſeruanda, conſ. 2. nu. 13 9
Conſuetudinem ad probandam, quando ſufficiat librorum editio, conſ. 56. nu. 5 86
a Conſuetudine antiquiſſima non eſt recedendum, & maxime a conſuetudine eccleſiæ, præſertim ſi ſit rationabilis, conſi. 1. nume. 11 2
Conſuetudine in probandu oſtendi debet ita obtentum in contradictorio iudicio, conſ. 56. nu. 4 86
de Conſuetudine creditur etiam in libris mercatorum, conſilio 121. nume. 2 145
Conſumpta a filio computantur in legitimam, conſilio 135. numero 5 166
2 *Contractus emptionis, eſt bonæfidei, conſ. 31. nu. 6* 6
Contractus dotis, eſt bonæfidei, conſi. 31. nu. 7 6
Contractus diſſolutio, eius principium oſtendere ſolet, conſilio 74. nume. 2 60
1 *Contractus figura non eſt attendenda, ſed illud quod vere partes inter ſe agere voluerunt, conſi. 97. nu. 5* 118
2 *Contractus claudicare non debet, conſi. 75. nu. 2* 60
1 *Contractus principio voluntatis ſunt, deinceps etiam neceſſitatis, conſ. 141. nu. 1* 170
Contractus ſimulatus ex parte emptoris excludit dominium, & poſſeſſionem, conſ. 96. nu. 7. 116
Contractus innominatus regulatur ſecundum naturam contractus nominati, cui aſſimilatur, conſ. 60. nu. 5 89
2 *Contractus a principio ſunt voluntarii ex poſt facto neceſſarii, conſ. 50. nu. 3.* 43
Contractus non debet claudicare, conſ 50. nu 8 43
Contractus innominati qui fiunt ad lites dirimendas, pœnitentiam non admittunt, conſ 47. nu. 12 38
1 *Contractus in foro contentioſo debet præſumi licitus, & tamen ſimulatus, conſi. 96 nu. 9* 116
2 *Contractus reſcinditur ex capite cauſa non ſequuta, conſilio 39. nume. 14.* 19.
Contractus innominatus vim habet, vbi complementum ab ultera parte ſecuta eſt, conſ. 60. nu. 8 63
Contradictio æquiparatu abſentiæ, conſ. 33. nu. 7 8
1 *Contractus vt præſumatur ſimulatus, quæ requirantur, conſ. 45. nume. 8* 79
Contractus licet non præſumantur ſimulati, ſimulationes tamen ex coniecturis probari poſſunt, conſi. 72. nu. 2 97
Contractus fœneratitius quis dicatur, conſi. 97. nu. 3 118
Contractum eſſe ſimulatum quomodo cognoſci poſſit, conſ. 26. numero 13 47
Contractus locationis extinguitur ipſo iure morte prælati locatoris, qui vltra vitam ſuam non potuit obligare ſucceſſorem, conſ. 34. nu. 1 56
Contractum qui vult reſcindere a ſe iuratum, in primis petere debet abſolutionem a iuramento, alioquin non auditur, conſ. 28. nu. 14 50
Contractus de ſimulatione ex præſumptionibus doceri, quam clam & occulte contrahentes adhibere conſueuerunt, conſilio 50 nu. 2 83
Contractus iuſtitia, & iniuſtitia attendenda eſt habito reſpectu temporis quo celebratur contractus, conſilio 26. numero 4 49
2 *Contractus ſimulatus eſt quando vtraque pars in ſimulatione conſentit, conſ 38. nu. 2* 17
Contractus in teſtamento, quando celebrari poſſit, conſi. 68. numero 7 57
1 *Contrauenire non liceat cõuentioni iurata, niſi prius impetrata abſolutione a iuramento, conſi. 101. nu. 10.* 123
2 *Contractus correſpectiui per dictionem, vt, ſub modo, vel per dictionem ſi, ſub conditione, ſeu per modum cauſæ concipiũtur, conſi. 47. nume. 3* 37
1 *Contractus emphyteuſis eſt ſtricti iuris, conſilio 143. numero 3.* 173
2 *Contractus præſumitur ex tractatu, conſ. 17. nu. 7* 14
Contractus nominati an reuocentur propter non ſeruatam promiſſionem, vel propter cauſam vel implementum non ſecutum, conſi. 83. nu. 4 68
Contractus ab initio ſunt voluntarii, ex poſt facto vero neceſſarii, conſi. 109 nu. 2 96
Contractus innominatus regitur ſecundum naturam contractus nominati, conſi. 109. nu. 3 96
1 *Contractus ex conuentionibus legem accipiunt, conſ. 96. numero 11* 116
ex Contractu procuratoris domini obligantur, conſilio 121. nume 9 146
Contrahentes poſſunt dare legem contractui, conſilio 105. numero 6 125
Contrahentes quo pacto inuicem ſe decipere poſſint, conſilio 155. nume. 9 182
Contrahentes in dubio non cenſentur voluiſſe facere actum fruſtratorium, & inanem, conſi. 112. nu. 10 134
Contrarietas ſi non eſt in ſtatuto, cogimur a finib. ſtatuti non recedere, conſi. 30. nu. 11. 53
Contrarietas omnino vitanda, conſ. 7. nume. 53 20
Contrauenire licet quis poſſit ex capite enormiſſimæ læſionis non obſt. iuramento hoc non prodeſſit quando non eſt probata læſio enormiſſima, conſi. 28. nu. 10 40
Contrauenire renuncians, intelligitur ſi modice lædatur, conſilio 56. num. 10 87
Controuerſia ſi verſatur inter duos conſanguineos, quis habeat probare ſe proximiorem, conſi. 26. nu. 11 47
Contumacia licet non noceat quoad perficiendum proceſſum, nocere tamen debet cõtumaci quoad condemnationem faciendam, conſi. 115. nu. 12 135
2 * *Contumacia ipſo iure non datur ex officio iud. regulariter, ſed oportet, vt pars illam requirat, conſ 2. nu. 2* 5
* *Contumacia eſt cauſa, vt quis beneficium amittat, conſil. 3. nume. 5*
1 *Conuentio ſimulata, quia ſimulatio tanquam malum ſemper reprobatur, pro infecta habetur, conſ 72. nu. 1.* 97
Conuentio ſimoniaca dicitur tam illa in qua aliquid eſt promiſſum quam illa in qua aliquid eſt datum, conſilio 147. numero 2 175
Conuentio ambigua nocet ei, qui potuit legem apertius ponere, conſi. 113 nu 4 133
Conuentio contra naturam contractus urguit contractum ſimulatum, & vſurarium, conſi. 97. nu. 7 118
Conuentiones puræ ex partium voluntate ſub conditione reſoluuntur, atque euaneſcunt, conſi. 88. nu. 1 108
2 *in Conuentionibus ſimplicibus non correſpectiuis mutare ſententiam minime licet, conſi. 109. nu. 6* 96
1 *Corpus eſt, quod loco circumſcribitur, conſi. 98. nu. 9* 119
Creditor tenetur debitori ſoluenti facere ſolutionem, conſ. 85. numero 7 106
Creditor, cui ſolutio fit, ad cedendum ſoluenti compellitur, cõſilio 70. nu. 1 95
2 * *Creditum & liquidum per non liquidum ſuſpendi non debet. conſi. 20. nu. 3* 18
1 *Creditor in dubio an præſumatur rem iure pignoris, & non dominii poſſidere, conſi. 55. nu. 1* 86
Creditur offenſo in articulo mortis cum iuramento, conſilio 118. nu. 7 140.
2 *Culpa eſt deuiatio ab eo, quod bonum eſt, conſilio 109. numero 12* 97
Culpa facto committi dicitur, cum quæ facere debemus non facimus, conſ. 109. nu. 13 97
Culpa cum culpa compenſatur, quando ciuiliter agitur, & vertitur culpa circa idem, conſ. 109. nu. 14 97
2 *Culpa cum hincinde verſetur, & vtrinque quadã æquitas cõſideretur*

ſideretur, media uia eſt eligenda, conſi. 109. nu. 15 97
1 Culpa eſt immiſcere ſe rei ad ſe non pertinenti, conſi. 115. numero 4 135
Culpa quando dicatur non ordinata ad caſum, conſilio 71. numero 3 97
2 *Culpa non debet redargui, qui tenet cuſtodes, conſilio 22. numero 12 22
* de Culpa ſua & fraude quiſque tenetur, conſi. 19. nu. 4 16
Cuilibet in ſolo ſuo licet ædificare ad ſui vtilitatem, & commodum, conſ. 44. nu. 1 29
1 Contra curiam ſtandum eſt inquiſitioni, conſilio 117. numero 6 137

D

DAmnum dicitur diminutio patrimonii, conſilio 121. numero 7 148
Damnum quod alterius facto ſentimus ab eo repetere poſſumus, conſi. 122. nu. 7 148
Damnum datum emendare tenetur, qui potuit prohibere, & non prohibuit, ſeu in aliqua culpa fuit, conſilio 133. numero 16 164
Damnum, quod quis ſua culpa patitur, ſibi & non alii debet imputare, conſi. 17. nu. 12 37
Damni dati æſtimatio qualiter ſit facienda & quæ in ea ſint ſeruanda, conſi. 133. nu. 17 164
Dare inutiliter, & non dare, paria ſunt, conſi. 98. nu. 8 119
Dare cum non oportet, vbi non oportet, cui non oportet, turpe eſt, conſi. 1. nu. 102 8
Data ab auo nepoti, filio imputanda ſunt in legitimam, conſi. 75. nume. 3 99
2 Datio dotis videtur eſſe quædam venditio, conſilio 31. numero 8 6
1 Datio quando fuit nulla, & in eum cui facta eſt, nihil ex datione peruenit, tunc ei, cui datio facta eſt, remanet actio prima, conſi. 44. nu. 2 78
Datio ex mera liberalitate proueniens præſertim quæ vt donatio eſt confirmata, arguit quamlibet obligationem & quodlibet iuris vinculum a perſona donantis abeſſe, conſi. 1. nume 20 3
Datio inſolutum ſi non interuenit traditio dicitur imperfecta, & non habere robur, & effectum, conſi. 44. nu. 1 78
Datum ſub conditione ſub contraria ademptum videtur, conſ. 69. nume. 2 95
2 Datum ob cauſam, cauſa non ſecuta repetitur, conſilio 19. numero 15 19
1 Debet verbum, neceſſitatem deſignat, conſ. 79. nu. 1 101
2 Debitor pupilli ſi ſoluit tutori vel curatori ſuo, & pecunia minori ſalua non eſt, minor poteſt contra ſoluentem reſtitui, vt iterum ſoluat, tanquam non fuerit liberatus, conſi. 108 numero 7 94
1 Debitor ſub conditione non eſt proprie debitor, conſilio 122. numero 8 148
Debitor ante diem ſoluere poteſt & præuenire etiam creditore inuito, conſ. 62. nu. 5 90
2 Debitor, & creditor ſi ſunt diuerſi fori, ac diuerſi loci, tunc dies non conſtituit debitorem in mora, quæ ipſi noceat, conſilio 83. nume. 16 69
1 Debitores pupillorum tutoribus eorum ſoluentes etiam ſine iudice, vel decreto liberantur, conſ. 9. nu. 2. & 4 25
2 *Debitorum pluralitas vel cauſarum nunquam præſumitur, conſi. 8. nume. 1 10
*Debitum quando vere depedet ex vna cauſa, licet in inſtrumento uno adiiciatur alia, pōt agi ex dicta ſtipulatione, nec dicitur inſtrumentum ſtipulatum, conſ. 18. nu. 16 16
1 Debitum, pro quo datus eſt fideiuſſor, duriorem cauſam cenſetur habere, conſ. 61. nu 4 90
2 Debitum diſſolutum qui dicit, debet illud probare, conſi. 107 nume. 6 93
2 *Debitum ex cauſa in aliam cauſam transfundere licet, conſi 18. numero 4 15
1 Debita & credita per compenſationem in ſuſpenſo eſſe deſinunt; compenſatio enim vim ſolutionis habet, conſilio 88. nume. 7 108
Deceptus quod quis ſit in precio inſpicitur tempus contractus, non autem tempus anterius, vel poſterius, conſi. 28. numero 2 49
Decretum iudicis debet præcedere in adminiſtratione tutelæ, conſi. 134. nu. 6 165
Defenſio licita eſt, incontinenti facta, conſi. 128. nu. 4 158
Defuncto an ſuccedat ſoror conſanguinea, an frater vterinus, conſi. 8. nume. 10 23
2 Delatio ſit ad proxima quando ſit ad ipſum teſtatorem loquentem, conſ 4. nu 18 21
1 Delegatio vim mandati obtinet, conſi. 6. nu. 17 17
2 *Delegatio quomodo probetur, conſ 18. nu. 8 15
*Delictum & maleficium non committitur ſine dolo, conſ. 221 numero 3 21
Delicta paria, mutua compenſatione tolluntur, conſilio 83. numero 11 68
1 Deliberatio legitimis ſuffragiis obtenta continet compromiſſum conuentionale, conſ. 6. nu. 14 16
2 Denegans ſolutionem canonis, actum illicitum facit, & committit in legem quæ dicit, pacta ſeruanda, & Ius ſuum cuilibet tribuendum eſſe, conſ. 30. nu. 13 5
1 Dependentia dicuntur pars eorum a quib. dependent, & quæ ſit quæſtio dependens, conſ. 106 nu. 5 126
Deponens non veroſimilia, teſtis ſuſpectus habetur, conſilio 133. nume. 10 164
Deponens an tenetur ex depoſito non integre facto, conſilio 3. numero 12 11
Depoſitiones teſtium debent neceſſario ſaltem per iuris præſumptionem concludere, conſi. 133. nu. 7 163
Depoſitum ſuccedit loco ſolutionis, conſi. 41. nu. 10 70
Depoſitum iudiciale vicem obtinet veræ ſolutionis, conſi. 47. numero 3 81
Deſcendens, nomen naturale eſt, ſignificans omnem deſcēdentiam, conſi. 142 nu. 7 172
2 *Deſcendens, nomen, reſpicit etiam tempus futurum, conſi. 4. numero. 2 6
1 Deſcendentes ſi ſunt vocati nomine collectiuo, & gradatim ordine ſucceſſiuo, admittuntur proximiores remotioribus excluſis, conſ. 24. nume. 8 47
Deſcendentes fœminarum ſunt in gradu valde remoto, & alterius generis, & fam. conſi. 7. nu. 62 20
Deſcendentium appellatione, quando teſtator dixit, & deſcendentes ipſarum, an contineantur fœminæ, an maſculi, & an fœminæ intelligantur excluſæ, conſ. 24. nu. 4 43
Deſcendentium maſculorum appellatione, ex propria ſignificatione veniuntur legitimati, conſ 142. nu. 14 172
2 *Detentor violentus, quis dicatur, conſ 21. nu. 16 21
1 Determinatio vna reſpiciens plura determinabilia debet omnia pariformiter determinare fallit, cōſ. 30. nu. 4. & 6 53
Determinatio vna complectens plura determinabilia, vbi diuerſa ratio reperitur, debet omnia æqualiter determinare, conſi. 1. nu. 32 4
Dicenti incumbit onus probandi, conſ. 103. nu. 4 123
2 Dictio, ppterea, eſt coniunctio ratiocinatiua, quę colligit præcedentia, ſeque ad ſupradicta tantum reſtringit, & nihil ſignificat aliud quam ob eam cauſam ante expreſſam, conſilio 77. nu. 5 61
1 Dictio, donec, & quouſque quid importat, conſ. 127. nu. 2. 157
Dictio quandocunque, continuationem ſignificat, conſilio 80. numero 3 102
2 Dictio, aliquantulum, verificatur in modico, conſilio 44. numero 14 30
Dictio, ſemper, ſignificat generalitatem temporis, non autem generalitatem caſuum, & eſt aduerbium temporis, conſilio

ſilio 91.nume.10 76
Dictio, quoquo modo complectitur ea, quæ alias nõ venirent, conſilio 80.nu.7 65
Dictio ea, eſt repetitiua ſupradictorum, conſilio 34. numero 8 56
Dictio quando, cum obligationem reſpicit conditionem ſignificat ad tempus implementi reſtrictum, conſilio 68. numero 1 94
Dictio vniuerſalis, quicunque, omnes comprehendere videtur, conſi.108.nu.3 127
Dictio idem, eſt præcedentium repetitiua. Item dictio eorum, nu.ſeq.quæ dicitur reſtringere præcedentem diſpoſitionem. conſi.1.nu.73 6
Dictio, ſi quis, quid operetur, & an ſub ea comprehendatur fœmina, conſ.35.nu.11 57
Dictio per, ſignat cauſam inſtrumentalem, conſilio 1. numero 91 7
Dictio ordines, quid importet, & quid ſit ordinare, conſ.138. numero 3 168
Dictio, ab inteſtato, quid importet. conſ.132.nu.4 162
Dictio, ſine, quid importet, conſ.132.nu.5 162
Dictio, omnia, an excludat nihil, conſ.77.nu.4 61
Dictio, quicunque, vel quilibet, an comprahẽdat fœmininum genus, conſ.35.nu.10 57
Dictio per, cauſam inſtrumentalẽ deſignat, conſilio 11. numero 21 30
Dictio, vſque, quomodo ſumatur, conſ.29.nu.2 51
Dictio, eiſdem, an faciat ceſſare ſubſtitutionem fideicommiſſariam, conſi.7.nu.46 20
Dictio, quando, obligationem reſpiciens, conditionem ad tẽpus reſtrictam an ſemper ſignificet, conſi.80.nu.4 102
Dictio, ſeu, præfefert incertitudinem, conſi.1.nu.49 5
Dominium debet probari non præſumi, quãdo principaliter deducitur in iudicium, conſi.125.nu.7 155
Dominus non videtur a ſe poſſeſſionem abdicare, quam retinuit per colonos nunquam ex ea expulſos, & quando hoc verum, conſ.81. nu.1.& 4 103
Dictio, dummodo, non conditionem, ſed modum ſignificat, conſilio 112.num.2 132
Dictio ſi quis, maſculum & fœminam complectitur, conſ.49. numero 11 42
Dictiones, mihi, ſibi, & ei, vel ſimiles, an efficiant, vt ſubſtitutio deſinat eſſe pupillaris, conſ 7.nu.45 20
Dictum doctoris intelligitur ſecundum authoritates, quas allegat, conſi.122.nu.13 148
Dictum obſcurum & indefinitum regulari debet & intelligi vt ſaluetur concordia teſtium. conſ.33.nu.19 9
Dictum de fendo vbi eadem ratio militat, extẽditur etiam ad emphyteuſim, conſi.131.nu.3 161
Dictum vnius dictum nullius, conſilio 95.nu.9.& 12 113
Dictum vnius dictum nullius, conſi.118.nu.2 139
Dies appoſita in principali obligatione cenſetur ineſſe conditioni, conſ 39.nu.8 64
Dies damni dati in libello exprimi debet atque probari, conſi.133.numero 9 164
Dies damni dati debet in libello exprimi, & in proceſſu probari, & maxime ſi petatur, conſ.94.nu.9 78
a Die prohibitionis incipit currere præſcriptio, conſilio 44. numero 8 31
Differentia inter ius canonicum & ciuile in dubio non eſt facienda, conſ 10.nu.3 10
Dignior locus a dextris, conſ.6.nu.7 16
Dignitates in eccleſia cathedrali, vel canonicatus inſtituere volens, cui, & qua conditione bona, vel pecunias aſſignare debeat, conſ.1.nu.5 2
Diſcuſſio quando ſit neceſſaria, conſ.96.nu.4 116
Diſpoſitio facta per nomen collectiuum plurium perſonarum exiſtentium in diuerſis gradibus agnationis, cenſetur facta ordine ſucceſſiuo, limita vt ibid. conſ.5.nu.13 15
Diſpoſitio teſtatoris non debet vitiari propter notarii imperitiam, conſ.7.nu.52 20
Diſpoſitio in actibus inter viuos ſemper fertur in id, quod minus eſt, conſ.113.nu.2 133
Diſpoſitio non vitiatur, quando impoſſibilitas per modum impoſſibilem diſpoſitioni adiicitur, conſi. 112.nu.12 132
Diſpoſitio verbi deleti, nullam vim obtinet, conſilio 7. numero 63 21
Diſpoſitio generalis trahitur ad futura quando tractatur de modico præiudicio, conſ.120.nu.4 144
Diſpoſitio conuenit, cui conueniunt verba diſpoſitionis, conſi. 142.num.6 171
Diſpoſitio reſpiciens tempus præſens non eſt conditio, conſilio 150.nume.2 178
Diſpoſitio exprimens aliquem teneri ad conſignandum bona ad æſtimationem per amicos faciendam, intelligitur per amicos communes tempore illius expreſſionis, conſ.139. numero 1 168
Diſpoſitio ſtatuti non conuenit illi, cui non conueniunt verba illius, conſ.126.nu.3 157
Diſpoſitio ſtatuti exorbitantis ſolum habet locum in caſu ſpecificato, conſ 45.nu.11 33
Diſpoſitio ſi eſt formata iuramento, debetur res principalis & pœna, conſ.108.nu.4 127
Iuramentum idem operatur, quod clauſula, rato manente pacto, ibid.
Diſpoſitionis vna pars aliam declarat, conſ.89. nu.8 109
Diſpoſitionis cauſa & origo ſemper inſpicienda, conſilio 59. numero 3 88
Diſpoſitionis ratio quando eſt finalis & indubitata, quamuis non fuerit expreſſa, nihilominus ab ea licet argumentari, conſ.34.nume.10 56
Diſpoſitionis vna pars aliam declarat, conſilio 112. numero 8 132
Diſpoſitione aliqua ſi quis innitatur qualitatem habente, ſuccumbere debet, niſi probet ipſam qualitatem adeſſe, conſ. 20.nume.10 19
Diſpoſitione aliqua qui vtitur, probare debet qualitates ab ea requiſitas ſeruaſſe, conſ.99.nu.6 120
ex Diſpoſitione contrahentium, contractus legem accipiunt, etiam in materia retrouenditionis, conſ.51.nu.1 44
Diſpoſitiones vltimæ prioribus derogant, conſilio 103. numero 6 87
Id quod obtinet etiam in contractibus, ibid.
Diſtinctio bonorum tanquam legitime facta quo caſu valeat probari, conſi.1.nu.10 2
Diſtributiones abſentium an accreſcant præſentibus, conſi.1. numero 76 6
Diſtributoris officium in quo potiſſimum verſatur, conſilio 1. numero 36 4
Diſtributiones ſeruientibus in eccleſia debentur, conſilio 79. numero 2 101
Diuerſis non fit illatio, conſ.30.nu.15 5
Diuerſis non fit illatio, conſ.122.nu.12 148
Diuerſis non fit illatio, conſ 34.nu 6 13
Diuerſis non fit illatio, conſ 42.nu.16 37
Diuerſis non infertur, conſ.52.nu.6 46
Diuerſis non fit illatio, conſ.51.nu.7 45
Diuerſis non fit illatio, conſ.41.nu.2 68
Diuerſitas rationis diuerſitatem iuris inducit, conſilio 106 numero 3 90
Diues vel pauper vt quis dicatur, arbitrio iudicis relinquitur, conſ.3.nume.15 11
Diuiſio facta præſumitur inter conſortes ſi ſaltem per decem annos ſeparatim diuiſimque bona poſſederunt, conſ.29.numero 5 51
Diuiſio continet dominii tranſlationem, & alienationem, conſilio 124.num.8 152
Diuiſio facta inter filios in poteſtate, an & quando abſque iuramento

ramento valeat a principio, & numero 6. conſilio 68. numero 5. 57
1 Doctoris dictum intelligitur ſecundum auctoritatem quam allegat, conſ. 96. nu. 9 81
1 Doctoris profitentis filius, an debeat gratis doctorari, conſi. 158. nume. 1 183
2 *Dolus in vecturalibus non præſumitur, neque culpa, conſ. 19. nume. 7 18
* Dolus probandus eſt regulariter in genere, conſilio 22. numero 6 21
1 Dolus probandus eſt ab eo qui dolum deducit atque allegat, conſilio 133. nu. 4 163
Dolus in eo præſumitur, qui ſciens ſe non eſſe ſoluendo, multa debita contraxit, conſi. 99. nu. 3 120
Dolus non præſumitur niſi probetur, conſilio 117. numero 12 137
2 *Dolus & fraus non præſumitur, niſi probetur, conſilio 19. numero 5 16
* Dolus probari debet ab eo, qui dolum deducit atque allegat, qui dolus non præſumitur niſi probetur, conſilio 94. numero 5 78
Dolo aliquid factum fuiſſe ſi quis allegat, debet plene probare, conſ. 19 nu. 6 16
Item allegānti culpam incumbit onus probandi. ibid.
1 Dolo ceſſante, ceſſat pœna leg. Cornelia, conſ. 13. nu. 3 32
2 Dolo facit, qui petit, quod eſt eidem reſtituturus, conſil. 108. numero 2 94
*Dominium quo pacto actor oſtendere dicitur, & quo in iudicio rei vendicationis oſtendere debet, conſilio 24. numero 2 24
Dominium directum ſi in aliquē transferatur, a transferente debet manuteneri, conſ. 31. nu. 2 6
1 Dominium non probatur ex aſſerta locatione ſed per allegationem tituli & præſcriptionem, conſ. 12. nu. 16 32
2 Dominium vtile, quidam vſusfructus cenſetur, conſilio 61. numero 1 53
Dominium optime per præſumptiones probari poteſt, conſilio 86. nume. 2 71
1 Dominium quo caſu probetur, conſ 15 nu. 10 35
2 Dominii tranſlatio continetur uerbo alienandi, quæ tranſlatio fit in mutuo, conſ. 99. nu. 7 84
Domina & vſufructuaria verba, filiis inſtitutis, præeminentiam regiminis denotant, conſ. 72. nu. 5 59
1 Dominus qui olim fuit hodie quoque dominus præſumitur, conſilio 125. nu. 6 155
2 Dominus & colonus in fructuum partem vocantur, conſilio 109. nume. 7 96
1 Dominus olim qui fuit, præſumitur etiam dominus de præſenti, conſ. 93. nu. 13 114
Dominus tenetur ex facto ſui miniſtri, conſ. 121 nu 8 146
2 Dominorum intereſt non mutare vaſallum, conſilio 31. numero 13 7
1 Domus appellatione an comprehendatur domuſcula, conſilio 100. nume. 6 121
Donare, eſt animi nobilis & liberalis proprium, conſilio 19. numero 4 39
Donantis aſſertioni an ſit ſtandum contra eum cui donauit, conſilio 19 nume. 8 39
Donantis aſſertioni non eſt ſtandum in præiudicium tertii, conſilio 19. nu. 14 39
2 Donatio iurata reuocatur quando in ipſa non eſt facta mentio de liberis, conſ. 38. nu. 16 18
1 Donatio ſimulata & ficta non valet, conſ. 19. nu. 16 39
Donatio perficitur conſenſu donātis & donatarii, conſ. 19. numero 1 38
Donatio cauſa turpis affectus an teneat, conſilio 19. numero 7 39
Donatio ſimplex habet vim relicti, & legati, conſilio 2. numero 8 9
2 Donatio ſimplex inter viuos cum iuramento non reuocatur, conſ. 38. nu. 12 17
1 Donatio rerum dominium transfert in donatarium, conſ. 124. numero 4 151
Donatio facta abſenti non valet, conſ 124. nu. 5 152
Donatio abſenti facta valet quando notarius ſtipulatur & recipit donationem pro abſente, conſ. 124. nu. 6 152
Donatio an ſolo nudo conſenſu valeat, conſ 19. nu. 2 2
Donatio facta eccleſiæ ob ingreſſum habet tacitam conditionem donec ibi perſeueret, conſ. 154. nu. 3 180
Donatio ſeu ceſſio ex titulo donationis, excedēs ſummā 500. aureorum inſinuationem requirit, quando defectus inſinuationis non tollitur per iuramentum, conſ. 70. nu. 12 96
2 Diuiſio continet alienationem, conſ. 36. nu. 9 15
1 Donatio vt infringatur, nō poteſt quis ſuam turpitudinem allegare, conſ. 19 nu. 12 39
Donatio inofficioſa dicitur, quando filiis non remanet debitum ſuum, conſ. 38. nu. 17 18
Donatio, vel promiſſio in fauorem piæ cauſæ facta, in abſente effectum ſortitur, conſ. 1. nu. 27 3
2 Donatio facta in fraudem filiorum reuocatur, conſilio 38. numero 7 17
Donatio facta ſub conditione, deficiente ipſa donatio redditur nulla, conſ. 39 nu 13 19
Donatio vt ſit pura, vera, abſoluta, et ſimplex, quinque requirit, conſi. 39. nu 9 18
1 Donator contra perfectam donationem contrauenire non poteſt, conſ. 75. nu. 9 39
Donator legitimæ conditionem aliquam, aut grauamen poteſt, conſ. 75 nu. 2 99
Donator quod ſemel contulit, fraudis conſilio non pōt reuocare, conſ. 19. nu. 15 39
Dos congrua illa eſt, cuius quantitas minor non eſt legitima portione, conſ. 10. nu. 14 27
Dos putatiua an habeat priuilegia dotis, conſ 3. nu. 25 12
2 *Dotis promiſſæ ſeu conſtitutæ quoad quantitatem ſolum filii viri agere poſſunt, conſ 9. n 4 10
1 Dotis nomine aliud eſt petere, aliud nomine legitimæ, conſilio 10. nume. 10 27
2 Dotis repetitio alimentorum præſtationem non impedit, & econtra, conſ 72. nu 3 59
1 Doti an poſſit imponi grauamen, conſi 46. nu. 9 80
2 Dubitans comparatur ignoranti, conſ. 85. nu. 2 70
Dubitatio non conſtituit quem in mala fide, limita, conſi. 85. nume. 1. & 2 70
1 Dubitatio eſt vana vbi reperitur caſus ſtatuti, conſilio 132. numero 2 162
2 Duo eiuſdem rei non poſſunt eſſe in ſolidum domini, conſ. 106. numero 8 90
1 Durare id exiſtimatur quod nō mutatur, conſ. 141. nu. 2 170

E

2 Ea, quæ dicuntur in ſtatutis de reipub. vtilitate, intelligenda ſunt, niſi vergant in diſpendium tertii, conſilio 90. numero 8 74
Ea quæ facti ſunt, non præſumuntur, conſ. 50. nu. 13 44
1 Eadem eſſe dicuntur, quorum eſt vna ſubſtantia, ita & illa ſimilia appellantur, quorum eſt eadem qualitas, conſil. 16. numero 10 35
Eccleſia, & capitulum idem ſunt, conſ. 1 nu. 39 4
2 Eccleſia non debet decipi, conſ 54. nu. 10 80
Eccleſiæ vtilius eſt pauciores habere patronos, & magis eſſe liberam quam fieri poteſt, conſ. 110. nu. 3 129
1 Eccleſia læſa reſtituitur, etiam ſi prælatus iurauerit non contrauenire, conſ. 54. nu. 5 48
Eccleſia non debet a pluribus grauari, conſ. 110. nu. 6 129
Egrediens monaſterium recuperat omnia bona ſua, conſ. 154. numero 1 180

Aegroti

1 *Aegroti vel abſentes non præſumuntur ea ſcire, de quibus eſt publica vox & fama, cõnſ. 14. nu. 7* 33

Acqualitas inter omnes ſeruanda, conſ. 11. n 24 30

Aequitas præcipue eſt ſpectanda, vbi agitur de mercatoribus, & ex bono, & æquo cauſa diriměnda, conſilio 88. numero 9 108

Aequitas ſuadet, ne ſuum ius alicui adimatur nec aliquis cũ alterius detrimento locupletetur, conſ. 1. nu. 99 8

Aequitas ante oculos iudicis ſemper eſſe debet, conſilio 1. numero 100 8

Aequitas in foro canonico quam maxime attenditur, conſi. 21. nume. 2 41

Aequitas plusquam ſubtilitas in contractibus bonæ fidei valere debet, conſ. 155. nu. 11 182

2 *Aequitas non debet exerceri in iudæos, conſilio 88. numero 3* 72

Aequitate ceſſante, ceſſat & diſpoſitio, conſ 99. nu. 13 84

Aeſtimatio terræ euictæ, an referri debeat ad tempus quo terra fuit empta, an autem, quo fuit euicta, conſilio 97. numero 1 82

1 *Aeſtimus liber inducit præſumptionem poſſeſſionis, conſilio 12. numero 15* 32

2 *Aetas ex libro natiuitatis ſolet probari, conſilia 108. numero 8* 94

Eligens ſemel non poteſt amplius eligere, conſilio 103. numero 1 87

1 *Emancipationis & patriæ poteſtatis differentia hodie ſublata eſt, conſ. 64. nu. 2* 91

Emiſſe quis præſumitur, in dubio pecunia propria, conſil 84. numero 5 105

Emit ſi aliquis rem in dubio de ſuo emiſſe videtur, conſ. 121. numero 9 150

Emit ſi alter nomine communi res eſt communis aliis ratum habentibus, conſ. 123. nu 8 150

Emphyteuſis eſt ſtricti iuris, conſ 43. nu 6 77

Emphyteuſis eccleſiaſtica non tranſit ad hæredes extraneos, facta bonorum emphyteuta confiſcatione, conſilio 141. numero 5 171

Emphyteuſis eccleſiaſtica non tranſit ad fiſcum, ibidem numero 6

Emphyteuſis antiqua quæ dicatur, conſ 131. nu. 4 161

Emphyteuſis mixta quæ dicatur, conſi. 131. nu 5 161

2 *Emphyteuſim ſi quis recipit pro ſe & hæredibus intelligitur ordine ſucceſſiuo recepiſſe, conſ. 103. nu. 17* 88

Emphyteuſim ſi pater pro ſe & filiis vel hæredib. accipit, an ex tali contractu pater ius filiis acquiſierit, adeo vt eis nõ poſſit circa dictam emphyteuſim præiudicare, conſi. 103. numero 20 88

Emphyteuſim poteſt pater reuocarẽ, cuius fuit auctor, & cã ad libitum alteri concedere, conſ. 96. num. 7 81

1 *Emphyteutã an amittat ius ſuum ſi rẽ emphyteuticam in cõſulto, & recuſante domino alienauerit, conſi. 9. nu 8* 25

Emphyteuta qui iurauit ſe ſoluturũ canonem ſingulis annis an ceſſans per annum tantum, emphyteuſim amittat etiam non expectato biennio, conſ 53. nu. 2 & 9 84

Emphyteuta vendens rem emphyteuticam adiecta hac clauſula, ſaluo & reſeruato beneplacito domini, nec aliter, nec alio modo, an perdat emphyteuſim, conſilio 9. numero 10. & 18 26

Emphyteuta non eſt puniendus ſuo iure, ſi eſt paratus dominum effectũ cognoſcere, canonẽ ſoluere, & moram purgare. conſ. 9. nu. 20 26

Emphyteuta, qui venit contra facta in contractu appoſita an priuetur iure ſuo, & ſua emphyteuſi, conſ 31. nu. 3 55

2 *Emphyteuta propter canonem non ſolutum culpa ſua cadit a iure petendi renouationem, conſi 30. nu. 12* 5

1 *Emphyteuta iurans ſoluere ſingulo quoque anno, ſi per annum non ſoluit, tanquam periurus an cadat a iure ſuo, cõſilio 31. nume. 2* 55

Emphyteuta ne incidat in caducitatem, quomodo ſibi ſuccurratur, conſ. 9. nu. 17 26

Emphyteuta cadit a iure ſuo, ſi per biennium ceſſauerit a ſolutione partis ipſius canonis, conſ. 31. nu. 1 53

Embyteuta tenetur mittere canonem ad domũ proprietarii, ni ſi ſint emphyteuta, & dominus diuerſi fori, & loci, quia tunc non tenetur emphyteuta, conſ. 9. nu 7 25

Emphyteuta qui partem canonis ſoluit & partem minimam ſoluere ceſſat, tamen in totum cadit a iure ſuo, conſilio 53. numera 1 84

Emphyteuta pactis in contractu emphyteutico appoſitis contraueniens ſua emphyteuſi priuatur, conſilio 53. numero 3 84

Emphyteuta, qui magnam penſionem ſoluit, an dicatur cadere a ſuo iure per ceſſationem vnius anni, conſi. 31. numero 5 53

Emphyteuticus contractus gignit obligationem perſonalem, conſ. 141. nu. 7 171

2 *Emptio eſt titulus oneroſus, conſ. 51. nu. 13* 46

1 *Emptor licet faciat pactum de retrouendendo venditori in perpetuum, & ſine temporis præfinitione nihilominus tali iuri præſcribitur triginta annis, conſilio 36. numero 2. fallit, nume. 3* 58

Emptor quando facit pactum de retrouendendo venditori in perpetuum & ſine temporis præfinitione, an tali caſu currat præſcr. 30. annorum, conſ. 22. nu. 2 41

Emptor in dubio cenſetur emere ex pecunia propria, conſilio 39. nume. 13 65

2 *Emptor actione ex empto tenetur de alluuione, ſecus ſi ex ſtipulatu agatur, conſi. 97. nu. 6* 82

Emptor an poſſit compellere colonum permanere in re eedenda vſque ad tempus in contractu appoſitum, conſilio 75. numero 3 60

Emptor qui contra legis præſcriptum emit, non ſolum ad rei emptæ, ſed etiam fructuum reſtitutionem tenetur, conſilio 53. nume. 1 47

1 *Emptores primi quando in publico inſtrumento obligauerũt bona ſua pro obſeruantia contractus, tunc poteſt agere actione hypothecaria contra tertios poſſeſſores incumbendo pignori pro obſeruantia contractus, conſilio 96. numero 2* 115

Entis non nulla ſunt qualitates, conſ. 124. nu. 9 152

2 *Entis non nullæ ſunt qualitates, conſ 13. nu. 17* 12

1 *Epiſcopus quando canonicis ſcribit epiſtolas, eos non appellat filios, ſed fratres, vel ſocios, conſ. 1. nu. 55* 5

Epiſcopus exiſtẽs in capitulo nõ canonicus, nõ præcedit alios de capitulo, conſ 6. nu. 12 16

2 *Epiſtolam præſentãs, debet eam teſtibus præſentibus, & eius tenorem ſcientibus præſentare, & ſic litera obligat acceptam, conſ. 17. nu. 13 & 14* 14

1 *per Epiſtolam poteſt compromitti, conſi. 124. nu 12* 152

Equites D Stephani quid promittant, quando in ordinem recipiuntur, conſ. 108. nu. 5. 127

2 *Error notarii, non obeſt, conſi. 42. nu 4* 26

1 *Error notarii, vel ſcriptoris non debet obeſſe, conſilio 7. numero 51* 20

Error dicitur iuſtus in facto alieno, conſ 99. nu. 8 120

Erubeſcimus, cum ſine lege loquimur, conſi. 1. nu. 88 7

2 *Euictio venit in actione ex empto ex natura contractus, conſilio 97. nu. 11* 83

ad Euictionem quando agitur actione ex empto, vltra precium rei petitur etiam intereſſe particulare, ideſt quanti intreſt rem non fuiſſe euictam, & inſpicitur æſtimatio rei tempore quo res euincitur, conſ. 97. nu. 5 82

de Euictione an & quomodo agi poſſit poſt iudicium ſuſceptum, & poſt rem euictam, & latam ſententiam, conſilio 97. nume. 10 83

Euitanda eſt legum correctio, conſ 43. nu. 21 28

1 *Exceptio non excluſiua iuris agentis non poteſt opponi, conſilio*

ſilio.41.num.11 10

2 *Exceptio non numerata pecunia quo caſu non habeat locum. conſi.18. nu.5.& 12.* 15*

1 *Exceptio præſcriptionis 30.annorum an excludat a iure redimendi .conſi.38.nu.5.* 58

Exceptio rei iudicatæ cui obſtet.conſilio centeſimoprimo, numero 4 122

2 *Exceptio eſt opponenda in forma ſpecifica,alias non releuat excipientem. conſi.18.nu.18* 16*

Exceptio dominii ſaltim vtilis non obſt. agenti remedio recuperandę.conſ.38.nu.9. 62

2 *Exceptio amicitiæ teſtib.multum obſtat , & affectio præſumpta facit etiam vt teſtis non probet ſemiplene.conſilio 78.nume.3* 62

Exceptio compenſationis quo caſu non poſſit opponi.conſ.20.nume.6 18*

1 *Exceptio in non exceptatis firmat regulam in contrarium. conſi.54. nu. 6.* 51

1 *Exceptioni forma ſpecifica opponi debet alioquin non reuelat excipienti.conſ.39.nu.4.* 63

2 *Exceptiones ſunt contra regulam , conſilio quinquaſimonono, numero 1* 52

1 *Exceſſus magnus quis dicatur in conſtituenda filia dote.conſi.10.nu.17* 28

1 *Excipiendi ius tranſit ipſo iure in ſingularem ſucceſſorem.cõſ.72.nu.7.* 98

Executio parata non poteſt eſſe niſi in liquido.conſilio.148.nume.1 176

Executio an poſſit fieri contra hæredes eius, in quem tranſeunt iura actiua & paſſiua defuncti.conſ 90 nu.2 110

2 *Executio contra nominatum fieri non poteſt,niſi ſpecialiter & generaliter facta fuerit nominatio,conſilio 20.nu.17.19* *

1 *Executio per ſupplicationem an debeat ſuſpendi.conſil. 87.numero.4* 107

2 *Executio nonſuſpenditur per ſupplicationem.conſilio 20. nume.25.* 19*

Executio an ſuſpendatur pendente reſtitutione in integrum.cõſ.20.nu 26 19*

2 *Executio fieri ſolet poſt liquidationem , conſilio 20. numero 13* 16*

1 *Executio contra hæredem, aut tertium poſſeſſorem quando fieri non poſſit.conſi.94. num.9.* 114

Executio ante fieri non poteſt, quam liquidatum fuerit, perſonam,contra quam ſit executio,eſſe talem in quam executio fieri recte poſſit.conſi.90.nu.1. 110

Executio poteſt fieri contra fideiuſſorem de iudicato ſoluendo, abſque nouo proceſſu lata ſententia contra principalem.cõſ. 153.nu.6. 180

2 *Executor exercendo officium ſuum, & litigando contra debitores hæreditarios , & exigendo redditus bonorum hæreditatis, non dẽt impenſas facere de pecuniis propriis ſed defunctorum.conſi.5.nu.4.* 7*

Executor teſtamentarius non tenetur ad ſatiſdandum conſil. 5. numero.6 7*

2 *Executores reſpectu legatorum relictorum ad pias cauſas agere poſſunt nomine proprio condictione ex lege.conſilio 5.numero 1.* 7*

Nomine vero legatariorum habẽt exercitium earum actionum,quæ legatariis competebant,nu.2. ibid.

Quo ad alias res vero,quam legata pia,manifeſtum eſt eis competere officium iudicis, vt quilibet bonorum poſſeſſor cogatur tradere bona,quod teſtatoris voluntas impleatur . nume. 3. ibid.

Exempla regulam non reſtringunt,ſed declarant.conſilio 43.numero 5. 28

Exemplis non eſt iudicandum.conſilio 106.nu.10 90

1 *Exemplis non eſt iudicandum præſertim quando non ſunt ſuperiorum.conſi.142.nu.15* 172

Exiſtens in loco digniori quam ſit locus quem poſtea ingreditur vel antea ingreſſus ſit , ſi ingreditur tanquam vnus ex loco,non præcedit alios in eodem loco, conſilio. 6.numero 11 16

2 *Expenſę factę cauſa ſtudii an debeant erogari de communi, cum ſit contracta ſocietas conſi 11.nu.7* 11*

Expenſæ ob mutuam victoriam confunduntur , quando inter que litigantium apparet victor , & victus .conſilio 3.numero 26 12

1 *Expenſę facta & melioramenta in re conducta ſemper repeti poſſunt.conſ.61.nu.6.* 99

2 *Expenſarum condemnatio quo caſu fieri debeat. conſilio 107. numero 13* 94

Experiri qui vult condictione ex ſtatuto,probare debet, verificari qualitates requiſitas ab ipſo ſtatuto.conſilio 100.numero 1 120

1 *Experitur nemo ſine actione.conſ.46.nu.3.* 79

2 *Expreſſio conditionis quę tacite ineſt non facit actum conditionalem.conſi.50.nu.11* 43

1 *Extenſio in oneribus non fit de perſona ad perſonam.conſi.46 nume.14* 80

Extremis probatis,an cenſeantur probata media , conſilio 89. numero.7. 109

2 *Ex locationi cum perceptione fructuum non probatur poſſeſſio.conſ.6.nu.12* 8

Ex perceptione fructuum dimonſtratur poſſeſſio.conſilio 6.numero 13 eo.

Ex ſolo contractu venditionis transfertur dominium in eccleſia.conſ.6.nu.8. eod.

Aeſtimata res quando datur in dotem , intelligitur emptiua non dotalis in dubio.conſ.31.nu 9 6

Aeſtimata res quando datur in dotem,intelligitur emptiua nõ dotalis in dubio.conſi.31.nu 9 6

2 *Ex verbis iniurioſis oritur grauis inimicitia.conſilio 119.numero 11* 142

quando Ex verbis ſimpliciter intellectis reſultaret iniquitas, tunc receditur a verbis, & mens ſeruatur.conſilio 106.numero6. 90

Ex ratione a teſtibus reddita comprobantur eorum dicta.conſ. 36.nu.3 15

Ex reſtitutione pretii poſt contractum præſumitur contractus ſimulatus.conſi.38.nu 9 17

2 *Equites æquiparantur aulicis ,ſiue aulæ inſeruientibus in armis geſtandis,conſ.27.nu.1* 2

Equites ad proximiora,non autem ad remota præferenda eſt. conſ.27.nu.2 2

Emphyteuſim accipiens pro ſe non habita mentione filiorum, intelligitur pro filiis accepiſſe.conſ.28.nu.36 4

Emphyteuſis ſimpliciter conceſſa tranſit ad filios, conſilio 28. numero 37 eod.

Etiam ſi repudiauerint hæreditatem paternam,conſilio 28.numero 38 eod.

Emologatio vltra mandatum nihil operatur, conſilio 28.numero 6 2

2 *Ex pręſenti præſumitur præteritum. in conſilio primo, numero 19* 4*

Ex capitulis declaratur qualitas actionis,conſilio 28. numero 5 7

Ex allegatione & demonſtratione tituli probatur dominium, conſ.28.nu.16 7

Ex ſola locatione non probatur poſſeſſio,ſed inducitur prǽſumptio,conſ.28.nu.11 eod.

Ex locatione cum perceptione fructuum recte probatur poſſeſſio,conſ.28.nu.12 eod.

Ex perceptione fructuum probatur poſseſſio.conſilio 106. numero 13 91

1 *Ex perceptione fructuum optime probatur poſſeſſio.conſ.42.numero 1* 73

Quando quis alio modo periculum uitare non poteſt niſi occidat iure occidiſſe uidetur.conſi.117.nu.19 138

1 Ex poſitione negata nemo ſe fundare poteſt. conſilio 25. numero 14. 45

F

1 Facta venditio contra formam ſtatuti non tenet, conſi. 26. nume. 1 46
Facta verba receptione, ſignificant conditionem. conſilio 148. numero 2 176
Facere in meo aliquid ſemper prohibemur quãdo immittimus aliquid, vel facimus in re aliena, conſ. 65. nu. 8. 92
Facere qu d in re aliena nemo poteſt, niſi ſeruitus impoſita ſit. conſ. 74 nu. 2. 99
2 Facta prudentiſſimos fallunt. conſ. 29. num. 7 4
Factum non dicitur, quod non durat. conſ. 80. nu. 3 63
Factum a maiori parte videtur factum ab omnibus. conſil. 33 nume. 10 9
Factum poſt tempus incontinenti, videtur fieri intra tempus. cõſil. 51. nu. 3 44
1 Factum a priuato, & non habente iuriſdictionem nullum eſt. conſ. 149. nu. 3 177
Factum ſoluentis gabellam non poteſt tertio præiudicare in re, quæ ſecundum acta non eſt. conſi. 103. nu. 2. 124
Factum ſi eſt aliquid contra bonam fidem, & non arbitrio boni uiri in locatione, damnum reſeruari debet. conſil. 34. numero 12 56
Facti impoſſibilitas ſi adiiciatur contractui per modum diſpoſitionis, nulla naſcitur obligatio. conſi 112. nu. 1 131
2 Ex facto animus declaratur. conſi 47. nu 8 38.
Facto plus quam verbis, res oſtenditur, conſi. 109. nu. 11 96
Falſa latinitas non vitiat actum, quando aliquo modo defendi poteſt. conſi 42 nu 5 26
1 Fama publica informiter probata an facit plenam fidem conſ. 14. nu. 10 34
2 Fama non perficit probationes, quando teſtes non probant ſemiplene. conſ. 79 nu. 13 94
1 Fama probatur per teſtes etiam ſingulares. conſilio. 14. numero 9. 34
Famæ & honori ſuo vnicuique licet proſpicere. conſil. 128. numero 1 158
Familia, & domus capitur iure pro agnatione. conſilio 84. numero 1. 70
Familia, verbum ſignificat cognatitiam cognationem. conſil. 157. num 3 183
2 Familiarum appellatione vxor continetur, conſilio 12. numero 1 11.
Faſtidioſus dicitur, qui cum faſtu quodam aliquid contemnit, uel alicui tedium affert, & omnia reſpuit. conſilio 101. numero. 5. 86
Fauor agnationis pr oculis ſtatuentium ſemper eſt habendus. conſilio 8 nu. 18 24
Fauor publicus introduxit, vt lites finirentur neque prorogarentur. conſ. 52. nu 4. 46
3 [Fœ]mina cenſetur agnata, & quoad viuit conſeruat nomen familiæ, & agnationis, & cippum domus, conſilio. 84. numero 2 70
1 Fœmina ſuccedens in hæreditate, cui iuriſdictio adhæret, illã exercet. conſ 75 nu. 8 100
2 Fœmina ius agnationis num retineat, et agnatos ſibi procreet conſi. 65 nu 2. & 5 55
1 Fœmina principaliter iuriſdictionem habere non poteſt, licet in conſequentiam ſuperioritatis & ſucceſſionis poſſit. conſil. 75. num 7 100
3 Fœmina eſt caput finis ſuæ familiæ. conſ. 65. nu. 1 55
Fœmina de communi iure in feudalibus dignitatibus regulariter non ſuccedunt, niſi aliter ſit expreſſum. conſilio 75. numero 6 100
Fœmina quæ ex agnato maſculo naſcitur, dicitur agnata, & ex linea maſculina. conſ. 8. nu. 27 25
Feriæ an contra dominos reos conuentos deducantur. conſilio 20. num. 9 40
Feudum præſcriptione quæſitum dicitur ſi per. 30. an ſeruitium quaſi a vaſallo præſtitum fuerit. conſ. 92 nu. 2 84
Feudum antiquum ſi deuenire debet in deſcendentes, unus ex dictis deſcendentibus non poteſt aliis deſcendentibus in feudo præiudicare. conſ. 18. nu 5. 38
Feudum paternum quale ſit. conſ. 2. nu. 10 9
Feuda dignitatis diuidi non poſſe, at iuriſdictionis ſic. conſil. 2. numero 12 9
Fideicommiſſarius an ſuccedat teſtatori immediate, an mediate perſona grauati. conſ. 7. nu. 38 12
2 Fideicommiſſarius primus quando non agnouit fideicõmiſſũ fideicommiſſarius ſecundus non poteſt agere contra primũ. conſi. 105. nu. 1. 89
Fideicommiſſarii ſententias, quas impugnare conati ſunt, in ipſorum fauorem allegare non poſſunt, conſ. 99. nu. 4 84
1 Fideicommiſſum eſt onus; conſi. 46. nu 13. 80
Fideicommiſſum induci poteſt ſub conditione, ſi ſequatur alienatio, & ſic in caſum contrauentionis. conſi. 27. nu 9 48
Fideicommiſſum non reciprocum non poteſt remitti quia præſumeretur deceptio. conſ. 25 nu. 8. 44
Fideicommiſſum in caſu mortis an inducatur non ſecuta alienatione. conſi. 27. nu. 10. 48
Fideicommiſſi reciproci remiſſio tollit uotum captandæ mortis & ideo dicitur continere publicam vtilitatem. conſ. 25. numero 9. 44
Fideicommiſſi ſcientia inter fratres diuidentes hæreditatem an inducat fideicommiſſi renunciationem; & remiſſionem conſilio 25. nume. 12 45
Fideicommiſſi pendente conditione, an bona reſtitutioni ſubiecta poſſint alienari, conſ. 25. nu. 16 45
2 In fideicommiſſis in dubio ſuccedatur ſecundum ordinem ſuccedendi ab inteſtato. conſ. 40. num. 29 23
1 In fideicommiſſis, & ſubſtitutionibus in dubio ſucceditur ſecũdum ordinem ſucceſſionis ab inteſtato. conſ. 7. nu. 12 18
Fideiuſſor an liberatur inſtantia perẽpta. conſ. 153. nu. 2. 179
Fideiuſſor liberatur liberato principali, & durat perdurante principali obligatione. conſ. 153. nu. 3. 179
Fideiuſſor ſimplex de iudicio ſiſti liberatur lata ſententia. conſilio 153. nu 4. 179
Fideiuſſor, qui ſimpliciter promittit ſe in iudicio ſiſtere principalem, liberatur lata ſententia, quod attinet ad promiſſionẽ de ſiſtendo, per quam obligatus erat ad faciendum, vt principalis ſtaret in iudicio vſque ad finem. conſ. 124. nu. 5. 134
Fideiuſſor obligationi ad tempus conſtitutæ accedens ſi creditor impleto tempore debitori terminum prorogat inſcio fideiuſſore; liberatur. conſ. 76. nu. 1 100
Fideiuſſor de iudicato ſoluendo compelli poteſt ad ſoluendas expenſas in lite factas per creditorem. conſ 114. nu. 4 134
Fideiuſſor de iudicato ſoluendo an liberetur perempta inſtantia. conſ. 114 nu. 6. 134
Fideiuſſor neque legitime datus, nec ſolenniter approbatus pro non dato habetur, conſ 134. num 4. 165
Fideiuſſor ſicut liberatur liberato principali, ita etiam principali obligatione perdurãte, perdurat fideiuſſoria, quæ nõ tollitur niſi illis modis quibus tollitur obligatio principalis. conſ. 114. nu. 3 134
2 Fidem frangenti fides frangetur eidem, adeò vt quis non teneatur ſeruare contractum aduerſario, qui ex parte ſua nõ obſeruauit conuentiones, etiam ſi iuramentum eſſet appoſitum. conſ. 83. nu 9. 68
1 Fidem frangenti fides frangatur eidem. conſilio 88. numero 6 108
Filia a patre dotata, de incongrua dote nequit conqueri. conſi. 10. nume. 12 27
2 Filia an cautionem de fideicommiſſo poſt mortem ſuam reſtituendi præſtare teneatur eis ad quos bona peruentura ſunt conſi. 65. nu. 8. 55

2 Filia

2 Filia excluſa a ſucceſſione, cenſentur excluſi etiam deſcendentes conſ.49.nu.8. 45
1 Filia an poſſit aliquid vltra dotem, quam pater ei relinquit in teſtamento iure inſtitutionis petere. conſilio 10. numero 8. 27
2 Filia dicitur eſſe ex deſcendentib. ex linea maſculina, ſi ex maſculo naſcatur, conſ.65.nu. 4 55
2 Filia, cui nihil iure inſtitutionis pater reliquerit, ſed aliquid tantum iure legati habuerit, an poſſit ipſi ſuccedere ab inteſtato, ex diſpoſitione ſtatuti ita loquentis, conſilio 10.numero.25 28
1 Filia an poſſit petere ſupplementum congruę dotis, & an ſupplementum legitimę.conſi.10.nu.9. 27
Filia non contradicendo videtur patri conſentire agenti ad dotem.conſ 85.nu.3. 105
Filia a patre dotata, ſi in dote enormiter lęſa fuerit, ita vt in dotis conſtitutione adſit magnus exceſſus, propter talem exceſſum reclamare poteſt.conſi.10.nu.16. 27
Filia per ſubſtitutionem fideicommiſſariam quo caſu admittatur ad hereditatem.conſ.5.nu.21. 15
Quando filius lucratur cum pecunia patris ſibi conceſſa eſt peculum profectitium.conſ.123.nu.4. 144
2 Filius admittitur ad hereditatem patris repudiatam.conſ.41. num 2. 23
1 Filius rogatus de reſtituenda hereditate, duas quartas diuerſis temporibus detrahere poteſt, conſ.11.num.4. 29
Filius fratris nu præſumatur magis dilectus quã nepos fratris.conſ.43.num.1. 77
2 Filius matrem, an ſemper alere teneatur. conſilio 72. numero 4. 59
1 Filius reſpectu nepotis dicitur cauſa proxima. conſilio 7. nume.93. 22
Filius ſubintrat in locum patris, ſi tractatur de bonis aui, cõſ. 24.nu.9. 44
Filius ex bonis paternis quartam portionem iure ſibi debitam deducit.conſ.11.nu.3. 29
Quicquid acquirit filius ſibi ſoli quęrit quo ad proprietatem, conſ.c23.nu.2. 199
Filius ſacerdotis conſtituti an poſſit legitimari auctoritate ſummi pontificis.conſ.136.nu.1. 166
Filius nu præſumatur patris hereditatem adiiſſe, quando poſt patris mortem reperitur emphyteuticum fundum poſſidere, quem pater pro ſe & filiis ſuis acceperat. conſilio 61. nume.1. 89
Filius omne, quod quærit, patri acquirit. Noſtrum, quod eſt ſine facto noſtro ad alium non transfertur. conſilio 70.nume.2.& 3. 95.& 96
Filius magis præſumitur diligi a patre quam nepos.con.7.nu. 4.& 6.limita vt nu.65. 18.& 21
Et ideo filii non debent eſſe deterioris conditionis, quam ſint nepotes.ibidem.
2 Filius ſe abſtinens ab hereditate patris, habet ſpatium triennii reuocare abſtenſionem, conſi.41.nu.7 23
Filius non poteſt priuare matrem ſua legitima vel Trebellianica.conſi.45.num.24 35
1 Filiusfam.clericus an quicquid conſequitur a patre, vel aliunde, cenſeatur quaſi caſtrenſe peculium. conſilio 2. numero 2. 9
2 Filius viuente patre cenſetur dominus bonorum.conſ.41.numero 4. 23
1 Filius rogatus reſtituere hereditatem duas quartas detrahere debet, nempe legitimam & trebellianicam.conſ.135. numero.1. 166
2 Filii poſiti in conditione, cum qualitate maſculinitatis, cenſentur poſiti in diſpoſitione.conſilio.42.nume.7. 26
1 Filii cenſentur melioris conditionis, quam nepotes, conſi.7.nume.7. 16
Filii maſculi quando extant deſcendentes per virilem ſexum, appellatione filiorum maſculorum non veniunt ex fœmina conſi.4.num.8. 6
1 Filii adoptiui ſeu adrogati an geſtare poſſint inſignia patris adrogantis conſ.157.nu.1. 183
Filii vbi quatuor uel plures ſunt legitima eſt ſemis.conſili. 11. nu 8 29
Filii nepotis rogati teſtatoris pronepotes, an excludant a fideicommiſſo teſtatoris filium, conſi. 1. nu.8 29
Filii ſubintrant in locum matris præmortuæ.conſilio 49.numero 2 41
2 Filii poſiti in conditione, quando probibentur alienare, tunc dicuntur vocari in diſpoſitione.conſi.42.nu.3 29
1 Filii cum certa reſtrictione & qualitate ſeu adiectione maſculorum poſiti in conditione, ex coniectura uocati cenſentur in teſtamento per fideicommiſſum conſilio 67.nume. 3. 93
Filii & deſcendentes in conditione poſiti an cenſeantur uocati in diſpoſitione.conſi.67.nu.13.& 6. 93.& 94
2 Filii ſiue ſui heredes velint nolint, tam ab inteſtato, quam ex teſt. ex lege 12. tab heredes fiunt ex neceſſitate a lege impoſita.conſi.5.nu.11. 7
1 Filiorum bona imminui, vt bona nepotum conſeruentur, eſt contra omnia iura.conſ.7.nu 5 18
Filiorum appellatione quo caſu contineantur fœminę, conſ.27. nume.4 48
Filiorum appellatione in ſubſtitutione an veniant nepotes. conſi.7.nu.38. 22
Filiorum appellatione in materia emphyteuſis an veniant fęmina: conſ.43.nu.3. 77
Filiorum appellatione in ultimis voluntatibus, filia continetur conſi.65.nu 3. 55
Filios qui nominat non videtur contigiſſe de legitimatis. conſilio 142.nu. 10. 172
Fines antiqui regulariter ſunt attendendi: & niſi probetur non prçſumuntur mutati conſ.38.nu.11. 62
Finium diuerſitas facit præſumere diuerſas, & varias.cõſ.125 nu.8. 156
2 Finita tutela, finitur etiam periculum adminiſtrationis, cõſ.46 nume.1. 35
Forenſis acquirere poteſt bona vbique; conſilio.22.numero 9 22
1 Forenſes & non ſuppoſiti, uel non poſſunt beneficio ſtatuti de damno dato diſponentis conſi.133.nu 14. 164
2 Forenſes non poſſunt vti beneficio ſtatuti loquentis de damno dato.conſi. 12.nu.10. 22
1 Forma ſpecifice, & prȩciſè adimpleri debet, conſilio 40.numero 6. 66
Forma non ſeruata actus corruit.conſ 54.num 6. 48
Frater accipiens emphyteuſim pro fratre ratum habente ſtatim ei pro dimidia acquirit.conſ.130.nu.3. 160
Frater an remaneat debitor fratrum pro expẽſis factis cauſa ſtudii poſt mortem patris.conſ 11.nu.20. 30
Frater vtrinque coniunctus aliis præfertur vbi agitur de ſucceſſione pupilli; conſ.7.nu.26.& 28. 19
Frater vterinus licet ſit frater, non tamen eſt agnatus. conſ.9. nu.8. 23
Frater an ſit portio fratris, ſicut filius eſt portio patris, conſil. 5.nu.9. 15
Frater ſi inſtituatur, eius liberos etiam cẽſeri inſtitutos.conſi.5. nu.4. 15
Frater vterinus an ſuccedat fratri vterino, quando extat coniunctus ex latere patris maſculus.conſi.8.num 23. 24
Frater aſſeuerans ſe heredem ex teſtamento, præſumitur ſcire omnia contenta in teſtamento. conſilio. 35. numero 13. 45
Fratris & ſororis appellatio in materia ſtatutaria non continetur vterinus conſ 8.nu.22. 24
Fratres, qui mortis tempore in viduitate ſunt, ad legatum admittuntur non ſolum qui nunquam vxores duxerunt, teſtamento loquente de his qui inuenientur ſine nubere, conſil. 58.nu.3. 83

2 *Fratres anteferre velle filios fratris propriis non videtur veri ſimile, conſ.38.nu.11* 17

1 *Fratres habentes ſcientiam fideicommiſſi, ſi remittunt inuicē in diuiſione omne ius quod habent vel habere ſperunt in bonis diuiſis, & aliquę pracedant cauſę de praeſenti, fideicom. renunciaſſe an dicantur, an illa remiſſio referatur ad alios actus praecedentes, conſ.25.nu.9* 45

Fratres, qui mortis tempore in viduitate ſunt, ad legatum ad mittuntur non ſolum qui nunquam vxores duxerunt, teſtamento loquente de his qui inueniuntur ſine nubere, conſilio 58.nu.3. 83

Fratres ſi non ſunt ſocii omnium bonorum, damna, & lucra non communicantur, conſ.31.nu.25 30

Fraudis ſuſpicio ceſſat inter virum, et patrem ſeu fratrem mulieris, qui debitores dotis erunt, cum inter eos non ſit donatio prohibita, conſ.32.nu.4 54

Fraudibus & ſubornationibus eſt obuiandum, cōſilio 101.numero 3 122

2 *Fructus rerum dotalium ſoluto matrimonio debent reſtitui cū ipſa dote, fructus enim augent dotem, & idem iuris eſt in dote quod in fructibus, conſ.23.nu.4* 23*

1 *Fructus percepti non computantur in quartam Trebellianicam, conſ.35.nu.4* 166

2 *Fructus augent hereditatem, & veniunt in petitione hereditatis, conſ.15.nu.4* 13*

Fructus pecuniarum ſunt acceſſiones ciuiles, & an haredi, vel fideicommiſſario acquirantur, & an augeant hereditatem, conſ.13.nu.9 12*

Fructus ad heredes ſpectare dum iura dicunt, intelligitur tantummodo in fructibus perceptis, & percipiendis poſt mortem teſtatoris, & poſt aditam hereditatem, conſilio 13. numero 10 12*

Fructus ſeu acceſſiones ciuiles non ſunt ipſa bona hereditaria & ſi proueniūt ex bonis, ſed diſtant a bonis, vt effectus diſtat a cauſa, conſ.13.nu.13 eo.*

Fructus hereditarii cedunt lucro heredum, conſilio 13. numero 14 eo.*

1 *Fructus pertinent ad dominum feudi, conſilio ſecundo, numero 15* 9

2 *Frumentum connumeratur inter res, quae vſu conſumuntur, conſ.23.nu.24* 24*

Fruſtratorium eſt prouidere vbi non expedit, conſilio 39.numero 25 19

1 *Fuga non poteſt eſſe in cauſa vt quis pro confeſſo haberi videatur, conſ.119.nu.9* 142

Fuga ad condemnandum non ſufficit, conſilio 119. numero 8 eod.

Fuga non facit indicium quando quis fugit timore familiae curię, conſ.119.nu.5 eod.

Fuga non plene probatur delictum, conſ.119.nu.7 eod.

ex Fuga colligitur indicium ad torturam, conſilio 119.numero 2 141

Fugientes aduerſus ſuſpicio ſemper extat, conſilio 119. numero 1 eo.

2 *Fundus ſi datus fuerit in dote ineſtimatus, & demum fuerit remanere debere pro dote, ſubintelligitur pro dicta aeſtimatione, conſ.31.nu.10* 6

Fundus quando eſt obligatus alicui, non dicitur liber, conſ.31. numero 12 7

Fundus ſi fuerit datus in dotem extimatus, & dictum fuerit remanere debere pro dote, ſubintelligitur pro dicta aeſtimatione; conſ.31.nu.10 6

1 *Fundus ex ceſpite terrae conſtitui poteſt, conſilio 100.numero 7* 121

2 *Fundus quando eſt obligatus alicui, non dicitur liber, conſilio 31.num.12* 7

G

1 *Generatio incipit a ſtipite, conſ.111.nu.5* 130

Inter Generationes expreſſas in conceſſione emphyteuſis an computetur perſona recipientis, quocunque modo concepta ſint verba inueſtiturae, conſ.111.nu.3 eod.

2 *Genitiuus ſecundum ſtrictam, & propriam ſignificationem dominium ſignificat, & nunquid aliud ius deſignet, conſ.89. nu.1. & 3. & 8* 73

1 *Geſta per falſum procuratorem non tenent, reſpectu domini, conſ.99.nu.5* 120

Geſta per procuratorem non legitime datum irrita ſunt, conſ. 134.nu.10 165

2 *Geſtum quicquid eſt coram iudice incompetenti, eſt nullum, conſ.15.nu.5* 13*

Gradus tot ſunt, quot ſunt perſonę dempto primo ſtipite, conſ. 93.nu.3 77

1 *Grauamen mutuum operatur, vt quiſq; praeſumatur poſſe de parte ſua libere diſponere, conſ.25.nu.4* 44

Graeci obſeruant nomina patronimica, quod idioma Latinorum minime admittit, conſ.17.nu.10 37

H

1 *Habens dilucida interualla, niſi probetur contrarium, praeſumitur furoris tempore deliquiſſe, conſilio 13. numero 13* 32

Habilia extrema ſemper ſunt praeſupponenda, conſilio 191. numero 11 123

Habitans cum matre iure familiaritatis non poſſidet, ſed dicitur in ea domo retineri, conſ.84.nu.3 105

2 *Habitans in domo, non propterea dicitur poſſidere, conſi. 36. numero 11* 16

1 *Heres particularis non eſt iuris ſucceſſor, nec repreſentat defunctum, conſ.35.nu.6* 57

Haeres tenetur obſeruare factum defuncti, conſilio 131.numero 7 162

Haeres haeredis eſt haeres primi teſtatoris, conſilio 7. numero 35 19

2 *Haeres tenetur ſeruare factum defuncti, conſilio 99. numero 15* 85

Haeres repetere poteſt pro rata expenſas in re communi factas praeſertim ſi alias non fuiſſet tantum expenſurus, conſ.25. numero 1 43*

1 *Heres heredis, eſt heres primi teſtatoris, conſilio 148. numero 1* 173

2 *Haeres defuncti factum, an ſeruare teneatur, conſilio 67.numero 5. & 6* 56

Haeres haeredis, teſtatoris eſt heres, conſ.43.nu.2 37

1 *Heres ſi ex perſona ſua ius praetendit, obligationis conditio mutari poteſt, conſ.20.nu.14* 41

Haeres haeredis quando non admittatur ad fideicommiſſum, cōſilio 46.num 10 80

Heres heredis, quando veniat appellatione heredis, conſilio 46. numero 12 eo.

Heredes illius cui debetur legitima, ex eiuſdem perſona ad illam admitti, conſilio 11.numero 10 29

2 *Haeredes ſociorum tenentur actiue, & paſſiue ad obſeruantiā contractus, conſ.50.numero 2* 43

Heredes non tenentur ſequi conſilium teſtatoris; conſilio 13. numero 8 12*

1 *Haeredes naturales, qui dicantur, conſi. 140.nu. 4* 160

Haeredibus, & ſucceſſoribus verba filios ſignificare.conſ.66. numero 5 92

2 *Haereditas ſemel adita non poteſt repudiari, conſilio 41 numero 12* 24

1 *Haereditas, quae ex diſpoſitione teſtatoris acquiſita eſt ſemel heredi poſt illius mortem ad quos tranſeat, conſilio 7.numero 56* 20

2 *Haereditas vt poſſit adiri requiritur inter cętera vt ſit delata, conſ.41.nu.14* 24

1 *Haereditatis aditione acquiritur dominium adeunti, conſ.93. numero 6* 113

Haere-

1 *Hæredes naturales, qui dicantur, conſilio 140. numero 4* 160

Hæredibus, & ſucceſſoribus verba filios ſignificare. conſ. 66. numero 5 92

2 *Hæreditas ſemel adita non poteſt repudiari, conſilio, 41 numero 12* 24

1 *Hæreditas, quæ ex diſpoſitione teſtatoris acquiſita eſt ſemel hęredi poſt illius mortem ad quos tranſeat, conſilio 7. numero 56* 10

2 *Hæreditas vt poſſit adiri requiritur inter cętera vt ſit delata. conſ. 41. nu. 14* 24

1 *Hæreditatis aditione acquiritur dominium adeunti, conſ. 93. numero 6* 113

2 *Hæreditatis cauſa, quod expenditur, tanquam æs alienum deducitur, conſ. 15. nu. 3* 13*

1 *Hæreditatis aditio non inducitur per actum, qui poteſt fieri citra ius, & nomen hæredis, conſilio 86. nu. 4* 107

Hæreditatis aditio, an probetur per teſtes, conſilio 86. numero 7 eo.

2 *Hæreditate adita, bona dicuntur eſſe hæredis, non autem defuncti, conſ. 13. nu. 11* 12*

1 *Hypotheca generalis bonorum eccleſiæ eſt permiſſa prælato pro obſeruantia contractus, conſ. 121. nu. 10* 146

Hypotheca, quæ augmentum reſpicit, an vim ſuam operetur ante diem augmenti, conſ. 105. nu. 5 125

Hypotheca quando cenſeatur extincta, conſilio 105. numero 4 125

2 *Hypotheca non retrotrahitur in legatis conditionalibus, conſi. 76. nu. 3* 60

1 *Hypotheca in generali continentur bona futura, conſ. 120. numero 3* 143

Hypothecaria, qui experitur, quid probare habeat, conſ. 96. numero 3 116

2 *Hoc, pronomen, demonſtratiuum eſt ad oculum corporis, & intellectus, conſ. 109. nu. 9* 96

1 *Homicidium an ſit commiſſum deliberate, ex indiciis cognoſcitur, conſ. 117. nu. 5* 136

Homicidii præmeditatio, aut ſuſpicio ex inimicitiis oritur, cõſi. 13. nu. 4 32

Homo natus ad laborem, de laboribus conqueri non debet, cõſi. 1. nu. 98 8

Honor debetur maior illi, qui ex pluribus in medio ſedet, conſi. 6. num. 1 16

Honorem licitum eſt etiam ex interuallo tueri, atque defendere, conſ. 128. nu. 5 159

2 *Honorem ſuum cuilibet tueri licet, conſilio 100. numero quinto.* 85

I

1 *IActare ſuum velle nemo præſumitur, conſilio 112. numero 9* 132

2 *Iactare ſuum nemo præſumitur, conſ. 18. nu. 7* 15*

Idem iuris eſt in emancipato quo ad hęreditatem patris, quod in filio quo ad hęreditatem matris, conſilio 41. numero 6 23

1 *Identitas partis principalioris ſufficit ad vnitatem conſeruandam, conſ. 26. nu. 8* 35

2 *ex Identitate vel maioritate rationis in exorbitantibus declaratoriis, vel limitatoriis extenſio fieri poteſt, conſilio 43. numero 12* 28

1 *Ignoranti tempus non currit de iure communi, conſil. 14. numero 5* 33

Ignorantia præſumitur vbi non probatur ſcientia. conſi. 124. numero 14 152

1 *Ignorantia in fœneratore quando præſumatur, conſilio 88. numero 4* 72

1 *Ignorantia ſupina eius, de quo eſt publica vox, & fama non præſtat beneficium reſtitutionis, conſilio 14. numero 17* 34

2 *Ignorantia conſenſum impedit, conſilio quinto, numero decimo.* 7*

1 *Ignorantia probabilis quæ dicatur, conſ. 28. nu. 20* 50

2 *Ignorantia iuris excuſat mulieres, cum de damno vitando tractatur, conſ. 29. nu. 9* 4

1 *Ignorantia pręſumitur, quando de ſcientia non conſtat. conſil. 49. numero 9* 83

Ignorantia etiam in facto proprio præſumitur, quando quis de damnõ vitando tractat, conſi. 49. nu. 8 83

Ignorantia non prodeſt ad conſequendum lucrum, niſi ad dãnum vitandum, conſ. 40. nu. 5 66

2 *Ignorantia pręſumitur, vbi ſcientia non probatur, & præſumitur etiam in facto proprio, quando quis tractat de damno vitando, conſ. 88. nu. 5* 72

1 *Illatio non fit ex diuerſis, conſ. 24.* 43

2 *Illatio non fit ex diuerſis, conſ. 96. nu. 8* 80

1 *Illatio non fit ex diuerſis, conſ. 8. nu. 19* 24

Illatio non fit ex diuerſis, conſ. 30. nu. 13 52

2 *Illatio non fit ex diuerſis, conſ. 79. nu. 10* 94

1 *Illatio non fit ex diuerſis. conſ. 7. nu. 98* 22

Illatio non fit ex diuerſis, conſ. 10. nu. 30 28

Illatio non fit ex diuerſis, conſ. 98. nu. 6 119

Illud dicitur fieri incontinenti quando ad actus extraneos nõ acceditur, conſ. 117. nu. 23. 138

2 *Impeditum contra impedimento facti currit præſcriptio mero iure, ſed ex clauſula generali reſtituitur, conſilio 44. numero 20* 31

Impenſa propter delictum, vel occaſione homicidii imputatur ſolum delinquenti, ſi contracta ſit ſocietas omnium bonorum, non autem ſoluitur de communi, conſilio 11. numero 5 11*

Impenſa facta in perſona vel in rebus fratris, pręſumitur facta animo donandi. conſ. 43. nu. 9 28

Impetrata abſolutione a iuramento, contractus videtur reſciſſus, conſ. 48. nu. 3 40

1 *Impoſſibilitas perplexitatis, & contrarietatis vitiat diſpoſitionem, conſ. 112. nu. 3* 132

2 *Impulſus quid ſit, conſ. 100. nu. 8* 80

Imputandum ei quid non eſt, per quem non ſtat, conſilio 58. numero 1 51

In alternatiuis electio eſt debitoris, conſilio 46. numero ſeptimo. 36

In omittenda facultate ædificandi non ſufficit nos ea non vti, ſed oportet vt ab aduerſariis impediamur, conſilio 44. numero 22 31

Incendium, delictum, & maleficium appellatur, & delictum & maleficium non committitur ſine dolo, conſilio 90. numero 2 74

Incendium in domo pręſumitur contigiſſe culpa inhabitantiũ, conſ. 94. nu. 12 78

1 *Incendium præſumitur factum caſu, niſi probetur dolus, & fortuæ imputatur, conſilio 133. numero quinto.* 163

2 *Incertitudo, quę verſatur in reſeruationibus no reddit nullam ipſam ſententiam, & an reſeruationes generaliter in ſententiis fieri poſſunt, conſ. 20. nu. 12* 19*

Inceſtuoſi, nepharii, atque adulterini de iure canonico a patre ſunt alendi, conſ. 63. nu. 1 54

1 *In claris non eſt opus coniecturis, conſilio 112. numero ſeptimo.* 132

Incluſio vnius, alterius eſt excluſio, conſilio 69. numero 3 95

Incluſio vnius eſt alterius excluſio, conſilia 11. numero 15. limita vt nu. 19 30

Incluſio vnius eſt alterius excluſio, conſilio 113. numero 3. limita vt nu. 9 133

2 *Incluſio vnius eſt alterius excluſio, conſilio 77. numero primo.* 61

1 Incluſio vnius eſt alterius excluſio, conſilio 29. nu. 3 51
2 Incompetentiæ exceptionem quandoque etiam poſt ſententiã opponi poſſe, conſ. 61. nu. 9 53
1 Incontinenti fieri dicitur etiam aliquando quod fit intra decennium, conſ. 128. nu. 7 159
2 Incrementum poſt venditionem contingens, an veniat in actione ex ſtipulatu, conſ. 97. nu. 2 & 4 82
1 Indictionis omiſſio contractum non vitiat, vigente conſuetudine vt illa omittatur, conſ. 56. nu. 1 86
Indefinita æquipollet vniuerſali, conſ. 34. nu. 3 56
2 In dubio quis cenſetur ædificare ad ſui commodum non ad dãnum alterius, conſ. 44. nu. 2 29
Inducta ad vnum finem, non debent operari contrarium, conſi. 40. nu. 13 21
In emphyteuſis eccleſiaſtica conceſſione requiritur authoritas ſuperioris, conſ. 54. nu. 1 48
In emphyteuſi non hereditaria, quam emphyteutæ conducunt pro ſe & filiis, & eorum deſcendentibus nulla mentione facta heredum, poteſt emphyteuta eorum filiis & deſcendentibus, & his pro quibus conduxerunt præiudicare diſponẽdo inter viuos, aut teſtando, aut vni eorum prælegando, conſ. 95. nu. 2 79
Quo autem caſu non poſſit deſcendentibus præiudicare, nu. ſequen. 80
1 Inæqualitas operatur, vt communis opinio limitetur, conſ. 2, numero 7 9
Infamiæ notam vitare, & cum vita honorem defendere cuiq; eſt licitum, conſ. 129. nu. 7 160
Inferiora ſolent præcedentia declarare, conſilio 66. numero 3 92
Inferiores non poſſunt ligare ſuperiores, conſilio 142. numero 21 173
Inferre non licet ex diuerſo facto, & ex diuerſa ratione, conſi. 127. nu. 6 158
Ingrediens monaſterium, ſi ante profeſſionem exeat recuperat omnia ſua bona, conſ. 46. nu. 4 49
2 Inhibitio ſeculari iudici facta a iudice eccleſiaſtico reuocata rurſus fieri poteſt ab ipſo eccleſiaſtico ne vlterius ꝓcedat, conſ. 60. nu. 3 52
Inimicitia non capitalis, an ſit iuſta cauſa recuſationis, conſil. 10. nume. 8 10
1 Inimicitia ex graui oritur indicium ad torturam, conſil. 119. numero 12 142
Inimicitia ex leui inditia non oriuntur, conſilio 118. numero 11 141
2 Inimicus nemo præſumitur, conſ. 10. nu. 8 10
Initium cuiuſque rei ſpectandum eſt, conſilio 39. numero 19 19
Iniuria ex affectu facientis conſiſtit, conſ. 101. nu. 2 86
Iniuria non dicitur fieri niſi animus, & conſilium dehoneſtãdi hominem interuenerit, conſ. 55. nu. 2 49
Iniuriæ quæ excuſent a pœna pacis ruptæ, conſilio 100. numero 2 85
1 Innocens reputatur is contra quem indicia non reperiuntur, conſi. 118. nu. 4 140
Innocentius octauus precibus ductus, decem parochiales eccleſias in ciuitate Florentiæ menſæ capitulari vniuit, conſi. primo, nu. 6 12
2 Innouari nihil debet appellatione interpoſita, licet reiecta, neque etiam aliquid attentari pendente termino, ſeu tempore conceſſo ad appellandum, conſ. 107. nu. 12 93
1 Inquiſitioni contra curiam, & etiam contra reos in quibuſcunque quando ſtetur, conſ. 129. nu 1 160
Inſigne qui prius geſtare cœperunt, de quo inter ſe duo contendunt, ratione prioris temporis præferri debent, conſil. 16. num. 1 35
Inſignia gentilitia familiæ competunt agnatis, & ad ſucceſſores domus tranſeunt, conſ. 157. nu. 2 183
Inſignia ad quid inuenta, conſ. 16. nu. 14 36
Inſignia & arma inuenta ad cognoſcendas familias, & agnationes diſtinguendas, conſ. 18. nu. 8 38
Inſignia familiarum vſurpaſſe quis non dicitur, ſi non cõſtat de priori, vel poſteriori tempore vſus, vel conceſſionis eorũ. conſ. 17. nu. 8 31
Inſignia familiarum qui prior geſtare cœpit, is ratione prioris temporis præferri debet poſterior vero cedere ei debet, cõſi. 17. nu. 6 co.
Inſigniorum identitas arguit identitatem agnationis, cõſ. 18. numero 7 38
Inſimul habitatio, lucrorum collatio, & eius quod alter ſuper lucratur modo reddita ratio facit ſocietatem præſumi inter fratres, conſ. 123. nu. 3 149
Inſtantia quo caſu dicatur perempta, conſilio 26. numero 17 47
Inſtantia non currit, ſi cauſa eſt commiſſa conſilio ſapientis, conſ. 26. nu. 20 47
2 Inſtantia cauſæ non poteſt a partibus prorogari vltra legitimum tempus, etiam ſi iudicis conſenſus accedat, conſil. 52. numero 3 46
Inſtantia de iure canonico, quare & quando perpetua ſit, conſi. 66. nu. 3 & 4 56
Inſtituta pure, non niſi vnam quartam deducit, conſilio 64. numero 5 54
Inſtitutio ſolita fieri per nomen appellatiuum, conſilio 40. numero 30 22
ex Inſtitutionibus colligitur affectio teſtatoris, conſilio 40. numero 21 21
1 Inſtitutus ſingulariter non eſt omnino hæres vniuerſalis, nec omnino legatarius, ſed tertia quædam ſpecies, conſi. 35. numero 3 57
Inſtitutus in re certa, ſeu hæres particularis, vel ſingularis habetur loco legatarii, quando alius reperitur vniuerſaliter inſtitutus, conſ. 35. nu. 2 co.
Inſtrumentum dicitur probatio probata, conſilio 120. numero 6 144
Inſtrumentum conditionale antequam conditio impleatur nõ meretur executionem, conſ. 148. nu. 3 176
Inſtrumentum ſi negetur eſſe authenticum, iuramento, vel literarum comparatione probandum eſt, conſilio 56. numero 7 87
2 Inſtrumentum publicum dicitur probatio probata, conſ. 108. numero 9 94
1 Inſtrumẽtum, veritas manifeſta & probatio probata dicitur, conſ. 62. nu. 7 90
Inſtrumentum publicum eſt probatio probata, proque eo præſumitur, conſ. 56. nu. 6 86
Inſtrumento ex ſolo tenutæ probatur poſſeſſio, conſilio 41. numero 8 69
Intellectus ad doctrinam Bar. in indiuiduo in l. certum, §. ſed an ipſos. ff. de confeſ. conſ. 9. nu. 5 25
Intellectus l. iubemus. C. de aduoc. diuerſorum iudi. conſi. 158. numero 2 184
Intentio negatiua ſolet probari ex inſpectione ſtatuti, conſ. 8. numero 11. 23
Intentio negatiua probatur per actorum inſpectionem, conſil. 26. nu. 2 96
Intentio principalis agentis ſemper inſpicienda, conſilio 16. numero 6 35
2 Intentio negatiua per actorum, ſeu librorum inſpectionem probari dicitur, conſilio 69. numero 4 58
Interdictum, vti poſſidetis, dicitur retinendæ poſſeſſionis, conſilio 21. numero 1 20
1 Interdictum recuperandæ aduerſus illum exercetur, qui vi armata de poſſeſſione aliquem deiecit, & vt concurrant duo, vt competat eſt neceſſe, conſilio 125. numero 10 156
2 Interdictum retinendæ poſſeſſionis, ex quo dicatur intentatũ, conſ. 21. nu. 3 20

1 Intentio

I ntentio principalis agentis ſemper inſpicienda, conſilio 16. numero 6 — 35
2 Intentio negatiua per actorum, ſeu librorum inſpectionem probari dicitur, conſilio 69. numero 4 — 58
Interdictum, vti poſſidetis, dicitur retinendæ poſſeſſionis, conſilio 21. numero 1 — 20*
1 Interdictum recuperandæ aduerſus illum exercetur, qui vi armata de poſſeſſione aliquem deiecit, & vt concurrant duo, vt competat eſt neceſſe, conſ. 125. nu. 10 — 156
2 Interdictum retinendæ poſſeſſionis, ex quo dicatur intentatũ, conſ. 21. nu. 3 — 20
1 Interdictum Saluianum eſt remedium adipiſcendæ, quod non datur illi, qui iam natus eſt poſſeſſionem, conſilio 45. numero 5 — 78
2 Interdicto Saluiano qui experiri poſſit, conſ. 110. nu. 4 — 97
1 Interpretatio ea fieri debet, vt ſingula ſingulis referantur, cõſi. 1. nu. 38. — 4
Interpretatio fieri debet contra fundantem ſe in verbis, conſ. 113. nu. 10 — 133
Interpretatio in dubio fieri debet contra emptorem, & contra eum, in cuius fauorem pactio fuit appoſita, conſi. 112. numero 4 — 132
Interpretatio in ſtatuto eam fieri debet, vt minus lædatur ius commune quam fieri poteſt, conſilio 51. nu. 4 & 6 — 89
Interpretatio in dubiis debet fieri, vt pęna non dicatur omiſſa. conſ. 126. nu. 6 — 157
Interpretatio ſemper fieri debet in fauorem ſoluentis, conſ. 31. numero 8 — 53
Interpretatio ea ſumi debet, quæ non inducit in abſurdum, & per quam actus ſuſtinetatur, conſilio 112. numero 15 — 132
Interpretatio ſtricta fit in legatis, conſilio 54. num. 5 — 85
Interpretatio odioſa præſertim in vltimis voluntatibus fieri non debet, conſ 67. nu. 2 — 93
2 Interpretatio ea in dubio fieri debet, vt pęna non dicatur commiſſa in fractione pacis, conſ. 100. nu. 11 — 86
Interpretatio in nominatione ea fieri debet, vt actus magis valeat, quam pereat, conſ. 103. nu. 4 — 87
1 Interpretatio illa ſumi debet, quæ congrua eſt, & rei, de qua agitur adaptatur, conſ. 54. nu 3 — 85
Interuentu nouæ perſonæ, an innonetur iudicium, conſil. 101. numero 9 — 123
Intruſus quis dicatur, conſ 149. num. 2 — 177
Intruſus quis dicatur, conſ. 94. nu. 2 — 114
Inuentarii omiſſio facit tutorem vel adminiſtratorem teneri ad intereſſe, conſ 134. nu 2 — 165
2 Inueſtitura facta in alium, agnati primi emphyteutæ petere non poſſunt inueſtituræ renouationem, conſilio 29. numero 4 — 4
Inuidia ſolet eſſe inter pares, conſ. 43. nu. 6 — 28
Inuidia coercenda eſt, conſ. 43. nu. 7 — eo.
1 Iracundiæ calor a pęna legis Corneliæ excuſat, conſilio 13. numero 6 — 32
2 Ira cum quis inceperit, vere dicitur redire, neque requiritur actus perfectus, conſ. 39. nu. 20 — 19
1 Is, qui contra aliquem experitur, vt eligat, eidem eligendi facultatem præſtare debet, conſ. 88. nu. 2 — 108
Ita quod dictionis natura, conſ. 66 nu. 3 — 92
Iter ad locum contentioſum dicitur conſeruare poſſeſſionem, conſ. 124. nu. 28 — 154
2 Iudæus emens rem ſcholaris a fure, an teneatur eam reſtituere precio non recepto, conſ. 85. nu. 3 — 70
Iudæi non poſſunt habere mancipium Chriſtianum, conſ. 88. numero 11 — 72
Iudex tenetur iudicare ſecundum acta & probata, conſi. 10. numero 2 — 10*
Iudex tenetur ſermonem teſtis conſiderare, conſilio 10. numero 7 — eo.
Iudex ſecularis, quando eſt ſuſpectus, ad eccleſiaſticum recurritur. conſ. 60. nu. 4 — 52
Iudex eccleſiaſticus, eſt iudex ordinarius, conſilio 61. numero 4 — 53
Iudex capturam fieri mandans cauſam fugæ prius ſummarie cognoſcere debet, conſ. 62. nu. 2 — 54
Iudex laicus de iure laico competente, quod habet cum re eccleſiaſtica connexitatem cognoſcere poteſt, conſilio 61. numero 2 — 53
Iudex rei veritate ex mero officio poteſt reum compellere ad declarandam ſuam generalem exceptionem verificabilem tam in ſpecię quę ſibi prodeſſet, quam non, conſilio 61. numero 10 — 53
Iudex debet iudicare ſecundum acta, & probata, conſilio 51. numero 8 — 45
1 Iudex ſi in tempore non poteſt habere conſilium ſapientis, an poſſit iudicare ſecundum conſilium reddendum, conſil. 26. numero 19 — 47
Iudex iudicare debet ſecundum acta, & probata, conſilio 85. numero 4 — 105
2 Iudex, quando apparet detinentem poſſeſſionem non habere ius ſuper ea re, de qua agitur, poteſt & debet, eo non citato, ei auferre poſſeſſionem, & alii concedere, conſilio 21. numero 10 — 20*
1 Iudex etiam occaſione rei communis, non poteſt apponere manus in res non communes, conſ 29. nu. 4 — 51
Iudex ex conſtantia inquiſiti ſumit indicium, conſilio 118. numero 5 — 140
Iudex electus, in ſolidum poteſt vel pro parte aſſignare res ſingulis, quemadmodum vtilitati partium viderit expedire, conſ. 29. nu. 7 — 51
Iudex procedere poteſt in cauſa ſuper mutuis petitionibus etiã quando conuentio, & reconuentio eſt ſuper eadem re, & ſuper eodem negotio, conſ 48. nu. 2 — 82
Iudex ad partis voluntatem ſententiam ferre poteſt, conſ. 74. numero 4 — 99
Iudex ſecundum acta, & probata iudicare tenetur, conſi. 30. numero 12 — 25
2 Iudex de futuris non decernit regulariter, conſilio 46. numero 3 — 35
Iudex tenetur cuncta rimari, conſ. 10. nu. 1 — 10*
Iudicis pronunciatio ad hoc requiritur, vt contumax habeatur pro confeſſo. conſ. 3. nu. 3 — 5
1 Iudicis quid proprium eſſe dicatur, conſilio 127. nu 5 — 158
Iudicis arbitrium in declaranda dote quantum operetur, conſi. 10. nu. 18 — 28
Iudici in actione communi diuid. permittitur rem vni tantum ex litigantibus adiudicare, & ſi vnius pars prægrauari, videatur, eum inuicem certa pecunia condemnare, conſi. 29. numero 8 — 51
2 Iudici vbi conſtat ſe habere iuriſdictionem, quando maxime iudici ſeculari inhibere poſſit, conſilio 60. nu. 6 — 52
1 Iudicatur idem de probationibus quod de ſententia ad effectũ probandi, & quibus nocet ſententia, nocent, & probationes, conſ. 94. nu. 8 — 115
2 Iudicium & ſententia principaliter dirigitur contra hęreditatem iacentem, quæ ſane eſt debitrix, & condemnatur magis, quam futurus heres. conſ. 20. nu. 18 — 19*
1 Iudicium idem non dicitur, vbi perſonæ iudicum mutatæ ſunt. conſ. 138. nu. 7 — 168
In iudicio rei vendicationis venit reſtitutio rei cum fructib. conſ 124. nu. 16 — 153
In iudicio communi diuidundo veniunt expenſę, & damna data in rebus communibus, conſilio 29. numero 9 — 51
2 Iudicia redduntur in inuitum, & ideo qui iudicium ſuſcipit, obligari videtur ad iudicatum ſoluendum, conſilio 81. numero 4 — 66
1 Iuramentum in accuſatione damni dati quando non ſufficiat. conſilio 133. numero 3 — 163

1 *Iuramentum mulieri an officiat, & an poſſit ſibi remitti, quia mulier eſt dolis obnoxia, & fragilis, & præſumitur ſexus imbecillitate iuraſſe, conſ. 28. nu. 2* 50

2 *Iuramentum in litem quando ſit dandum, conſilio 17. numero 6* 14*

Iuramentum in litem veritatis, an & quando in heredem transferatur, non tamen conuentionale, conſilio 56. numero 1. & 2 eo.

1 *Iuramentum an tollat remedium legis 2. C. de reſcin. vend. conſi. 28. nu. 9. & 11* eo.

Iuramentum ſyndici quid efficiat quo ad vniuerſitatem, conſ. 4. nu. 12 13

2 *Iuramentum de non alienando impedit dominii translationẽ, conſ. 110. nu. 2* 97

1 *Iuramentum quamuis contractum firmet, & actum quẽ quis ratum habuerit non aduerſetur ei tamen, vel ratihabitioni quæ ſimulato acceſſit contractui cur non ſtetur, conſ. 50. numero 3* 83

2 *Iuramentum non debet habere vinculum iniquitatis, cõſ. 23. numero 11* 23*

Iuramentum ſemper ſeruari debet, quod ſine interitu ſalutis æternæ ſeruari poteſt, conſ. 23. nu. 12 eo.*

Iuramentum quando eſt præſtitum ſimpliciter auditur quis al legando enormem læſionem, quia iurans non præſumitur de enormi læſione cogitaſſe, conſ. 23. nu. 13 eo.*

Nec extenditur ad ea, de quibus non fuit cogitatum, ibidem.

Iuramentum adhibitum ſuper compromiſſo de non veniendo contra laudum, habet in ſe illam conditionem, quam habet pactum præambulum, conſ. 23. nu. 14 24*

Iuramentum ſuppletiuum in defectum ſemiplenæ probationis quo caſu deferri poſſit, conſ. 79. nu. 3. & 16 63 & 64

Iuramentum quando non ligat, non requiritur abſolutio, conſi. 24. nu. 16 24*

Iuramentum ſuppletiuum non poteſt deferri ſine ſemiplena probatione, conſ. 88. nu. 1. & 8 72

Et an ſit deferendum hebræo. ibid.

Iuramentum in litem non competit niſi ſcientiam, & notitiam habenti, & recte inſtructo de eo ſuper quo iurandum eſt, conſ. 56. nu. 5 50

Iuramentum tacitas habet conditiones, vt tunc ſit ſeruandum, ſi aduerſario iuramenti fides ſeruetur, conſilio 83. numero 10 68

Iuramentum in litem veritatis, qualiter contra doloſum datur, conſ. 56. nu. 4 50

1 *Iuramentum, an & quando habeat vim guarentigiæ, conſilio 56. nu. 3* 86

2 *Iuramẽtum an ſit deferendum in ſupplementum perfectæ probationis, Iudæo contra Chriſtianum, conſilio 68. numero 2. & 9* 27

Iuramentum ſuppletiuum quo caſu ſit deferendum, & quo caſu non. conſ. 73. nu. 4 62

1 *Iuramenti conſideratio duplex in cauſa taxationis expenſarum, conſ. 156. nu. 2* 182

2 *Iuramento bannum paſſi an fides adhiberi debeat, conſ. 94. numero 4.* 78

Iuriſdictio iudicis ordinarii non perimitur per ſententiam nullam, conſ. 103. nu. 8 87

1 *Ius fideicommiſſi quando cenſeatur remiſſum, conſilio 25. numero 6.* 44

Ius canonicum a ciuili in dubio non differt, conſilio 78. numero 4 101

2 *Ius accreſcendi, quo caſu in contractibus habeat locum, conſi. 103. nu. 12* 87

1 *Ius idem exiſtimari debet eorum, quæ inter ſe ſimilitudinem habent, conſ. 16. nu. 13* 36

2 *Ius petendi renouationem emphyteuſis, eſt ius hæreditarium. conſ. 30. nu. 14* 5

Ius retractandi, ſeu redimendi, vel recuperandi alteri cedi poſſit, conſ. 9. nu. 2. & ſeq. 10*

1 *Ius eſt potentius in cauſa immediata, quam in cauſa mediata, conſ. 7. nu. 15* 18

2 *Ius retractandi venditionem cedi poteſt, conſilio 104. numero 2* 89

1 *Ius abhorret proceſſus in infinitum protrahi, conſilio 87. numero 2* 107

Ius an idem operetur in rebus, quæ earundem cauſarum non ſunt, conſ. 7. nu. 92 22

Ius retractus quo caſu locum habeat, numero 19. conſilio 3. numero 16 11

Ius redimendi tranſit in heredem actiue, non autem paſſiue, conſ. 89. nu. 10 110

2 *Ius vbi ex facto meo alicui eſt quæſitum, poſſum huiuſmodi iuri in præiudicium illius tertii renunciare, conſilio 96. numero 4* 81

Ius quo caſu videatur quæſitum heredibus ex ſtipulatione, conſi. 103. nu. 12 88

1 *Ius retractus competit heredibus vxoris, quando fuit vendita dos per mulierem, vel virum permittente ſtatuto, conſil. 3. numero 17* 11

Ius retractus quo caſu fauore dotis denegetur a ſtatuto, conſ. 3. nu. 20. & 22 11 & 12

2 *Ius oritur ex quæſtione facti, conſ. 95. nu. 1* 79

Ius quæſitum facilius conſeruatur, quam de nouo acquiratur, conſ. 51. nu. 5 45

Ius quæſitum in ſpe, per conſequens cenſetur ſub conditione, conſ. 103. nu. 19 88

Ius quæſitum heredibus per diuiſionem non poteſt ſine facto eorum ab eis auocari, vt nec teſtamento diuiſio antea facta perturbari queat, nec etiam reuocari, num. 2. & quando hoc verum. 3. diuiſioque ipſa vim emptionis, & tranſactionis habet, nu. 4. conſ. 67. nu. 1 56

1 *Ius commune quantum fieri poteſt non debet lædi, maxime ad defendendam veritatem, quæ alias obſeruaretur, conſ. 21. num. 1* 41

Ius ſuum nemini detrahi debere leges vbique clamant. conſil. 115. nu. 14 135

2 *Ius eligendi non conſumitur per electionem nulliter factam, conſ. 103. nu. 7* 87

1 *Ius alteri quæſitum nemini auferri debet, conſilio 6. numero 83* 17

2 *Ius petendi renouationem, per mulierem præſcribitur ſpatio vnius anni, conſ. 29. nu. 2* 4

1 *Ius eſt potentius in cauſa proxima, & magis influit in primũ cauſatum, conſ. 7. nu. 90* 22

Iuris diuerſitas ex rerum diuerſitate oritur, conſilio 20. numero 15 40

2 *Iuris defectus impedit reuocationem attentatorum forte propter dolum, conſ. 107. nu. 9* 93

Iuris ignorantia non excuſat in acquirendo, conſilio 53. numero 5 48

1 *Iuris prothomiſeos in materia modica non attenduntur, conſ. 100. nu. 3* 121

2 *Iuri ſuo quis renunciare poteſt, modo aduerſario non noceat, conſ. 61. nu. 7* 53

Iuri adeundi præſcribitur ſpatio 30. annorum, conſilio 2. numero 4. 5*

de Iure canonico in foro pœnitentiali mora ſemper purgatur, conſ. 51. nu. 11 45

Iure ſuo vtens, nihil dolo feciſſe videtur, conſilio 83. numero 15 69

Iure ſuo quis non priuatur, niſi in caſibus in iure expreſſis, conſ. 30. nu. 16 5

Iura municipalia in ciuitate proprii loco iuris communis habentur, conſ. 23. nu. 9 23*

1 *Iura codicis intelliguntur ſecundum ſacti contingentiam, conſi. 30. nu. 3* 52

Iura ſi ſunt competentia ex contractu vel alia cauſa, fideicõ.

non

non dicitur remiſſum, conſ. 25. nu. 10 45
2 Iura, quæ dicunt, ipſo iure pœnam imponi, intelliguntur habere locum, dummodo ſequatur declaratoria iudicis, conſilio 76. nume. 1 60
2 Iura non curant de modico, conſi. 100. nu. 8 121
Iura quæ non tranſeunt in extraneum ſucceſſorem, neque in fiſcum tranſeunt qui loco extranei hæredis eſt, conſil. 141. numero 4 171
Iura quæ ceduntur in ceſſionarium tranſeunt cum eorum omnibus qualitatibus, vt ſi inutilia ſunt in cedẽtis perſona, pariter in ceſſionario, conſi. 70. nu. 5 96
Ius patronatus an tranſeat ad hæredes extraneos, cõſilio 18 numero 1 38
Iuſpatronatus tranſit in ſtirpes & non in capita, conſilio 18. numero 6 38
Iuſpatronatus ſi eſt acquiſitum parentelæ ſub nomine collectiuo, ius præſentandi competit omnibus de parentela, conſilio 18. nu. 4 38
Ius patronatus ſi competit illis de parentela tãtum quia ita fundatum ſit an poſſit ab eis extraneo renuntiari, conſilio 18. numero 3 38
Ius patronatus videtur eſſe quaſi quadam ſpecies ſeruitutis, conſilio 110. nume. 2 129
2 *Iuſſus iudicis, adiudicatio bonorum, & ſententia dationis in ſolutum transferunt in eum, cui adiudicantur bona, dominium rerum in ſolutum daturum, ſecuta immiſſione, & facta reali executione ipſius ſententiæ contra debitores in eorum bonis, conſ. 2. nu. 1 4
Iuſtitiæ munus in ſuo cuique tribuendo verſatur, conſil. 1. numero 30 3

L

1 LAici adminiſtrationem habent fructuum & redditùum rerum eccleſiaſticarum ex conſuetudine totius Italiæ conſ. 1. nu 18. & 82. 3 & 7
2 Laicorum decreta ac ſtatuta clericos non ligant, conſilio 63. numero 3 53
1 Latinitas falſa non vitiat actum, conſi. 7. nu. 53 30
2 Latio an ſufficiat ad reſcindendum arbitramentum tanquam iniquum, conſ. 82. nu. 5 67
1 Laudemium, ſeu quinquageſimam partem pretii directus dominus ab emphyteuta propter inueſtituram exigere poteſt, conſi 49. nu. 5 83
2 Laudum an executioni mandari debeat, antequam appareat factum fuiſſe compromiſſum, conſ. 81. nu. 6 67
Laudum latum contra ſententiam quæ tranſiuit in rem iudicatam non valet, conſi. 33. nu. 31 10
Laudum non venit app. ſententiæ, arbitramentum enim proprie non dicitur ſententia, conſ. 23. nu. 22 24
*Laudum, quod ab initio non valet, ratificari non poteſt, conſi. 23. nume. 18 24
1 Laudum poteſt fieri de cõſenſu partium contra primum, quod etiam in rem iudicatam tranſeat, conſilio 152. nu. 4. 179
3 Laudum viribus carens an ſit obſeruandum, conſilio 82. numero 1 62
Laudi in materia ſatis eſt veritatem quouis pacto aſſequi, conſilio 81. nu. 7 67
1 Laudi robur nil proficit ad pœnæ commiſſionem, ſed committi dicitur pœna, quia contraſit compromiſſo, conſilio 101. numero 6 122
Legatum, vel fideicommiſſum ſimpliciter relictum fratribus, de primis tantum intelligitur, conſilio 54. numero 21 85
2 Legatum ĩ ſingulos annos, non dicitur vnicũ legatum, ſed plura, in quib. dies non ſemel cedit, ſed per annos ſingulos, conſilio 76. nu. 2 60
Legatum recta via transfert dominium in legatarium, conſi. 30. numero 9 52
2 Legatum factum mulieri ſi non nubat, reiecta conditione remanet purum, & mulieri debetur etiam ſi nubat, conſ. 30. numero 4 5
1 Legati primi onus quo caſu per ſecundum legatum videatur ademptum, conſi. 109. nu. 5 128
Legati caduci onus cum dicto legato tranſit apud omnes heredes, ad quos redierit, conſi. 73. nu. 2 98
Legato relicto familiæ, proximus quiſque an inuitetur, conſi. 7. nume. 24 19
2 Legata illis relicta, qui deceſſerunt ante teſtamentum pro nõ ſcriptis habentur, conſi. 103. nu. 11 87
Legatarii ex legato honorati dicuntur, conſi. 42. nu 15 27
1 Legitima in generali fidei commiſſo non venit, conſilio 64 numero 4 91
Legitima, & trebellianica in vnam coniuncta ſummam abſorbent dimidiam totius hæreditatis, conſilio 135. numero 12 166
Legitima quo pacto deducitur ex bonis hæreditariis, conſilio 135. nume. 3 166
Legitima probatio debet eſſe concludens, conſilio 41. numero 3 68
Legitima eſt portio portionis debita ab inteſtato, conſili. 10. numero 31 28
Legitima filii an debeatur fratribus vtrinque coniunctis, an ſit diuidenda inter natos ex prima, & ſecunda vxore, conſilio 11. nu. 1 20
Legitima an debeatur filio legitimato ſicut legitimo, & naturali, conſ. 10. nu. 20 28
Legitima ſi aſcendit ad dimidiam partem hæreditatis, & agatur de duobus portionibus detrahendis, filius grauatus detrahit tantum legitimam, conſ. 11. nu 6 29
2 Legitima hodie quanta, con. 64. nu. 6 55
1 Legitima pater nullum grauamen apponere poteſt, conſi. 64. numero 3 91
2 Legitimæ deductio, quæ ad alios pertinet, non debet aliis prodeſſe, vel præiudicare, cum ſit res inter alios acta, conſ. 21. numero 7 20
Legitima ad ſupplementum agit filia & vſque ad 30. ann. ſi totam legit. non habeat, conſ 64. nu. 7 55
1 Legitimatus conſequitur legitimam titulo honorabili inſtitutionis, conſ. 10. nu. 21 28
Legitimatus ſi moriatur non detracta legitima, ius detrahendi eam transfertur ad hæredes, conſi. 10. nu 23. 28
Legitimatus non poteſt in legitima grauari per fideicommiſſum, conſi. 10. nume. 22 28
Legitimatus ſi fuerit præteritus, poteſt rumpere teſtamentum, conſi. 10. nume. 24 28
Legitimati quando non veniant appellatione filiorum, conſi. 142. nu. 11 172
Legitimati ſunt de agnatione, domo & familia patris, conſi. 142. nu. 3 171
Legitimati proprie agnati concluduntur eſſe, conſilio 142. numero 13 172
Legitimatio facta authoritate Papæ an valeat in terris imperii, conſi. 136. nu. 2 167
Legitimatio dicitur quædam diſpenſatio & habilitatio ad ea de quibus in priuilegio legitimantis habetur, conſil. 136. numero 3 167
Legitimatio tollit omnem maculam, conſi. 142. nu. 5 171
Legitimatio eſt actus & inuentio iuris ciuilis, conſilio 142. numero 2 171
2 *Læſio enormis arguit re ipſa dolum ipſius arbitratoris, non tamen ex propoſito, conſ. 23. nu. 15 24
Læſus debet probare rem tanti valuiſſe tempore contractus, conſ. 54. nume. 9 49
Lex in dubio præſumit offendentes offenſionem feciſſe ex noua cauſa, & conſequenter licite, quæ præſumptio transfert onus probandi in partem aduerſam, conſilio 100. numero 9 86

Lex,

*Lex, vel ſtatutum ſemper eſt in viridi obſeruantia, etiam ſi poſt multum tempus caſus leg. non euenerit, conſilio 3. numero 8 5
1 Lex Cornelia de ſicariis eſt capitalis, conſi.117.nu.1 136
Lex declaratoria porrigitur ad præteritum quãdo ſtat in terminis declarationis, cuius virtus eſt nihil addere, conſilio 108.nu.6 127
2 Lex indefinite loquens per aliam delaratur, conſilio 106.numero 7 90
1 Lex an vlterius ſtatuendo procedat, multum intereſt, conſilio 1.nume.41 4
2 L.2.C.de iur.& fac. igno. habet locum in hæreditate matris non patris, conſi.41.nu.3 23
2 L.ſi unquam.C.de reuocan. donatio. non habent locum in donatione, conſi.38.nu.10 17
1 Lex interpretatur mentem teſtatoris in fauorem nepotum & deſcendentium, conſ.7.nu.88 22
2 Lex vbi loquitur reſpectu publicæ vtilitatis etiam actiue comprehendit forenſes, conſi.90.nu.7 74
1 Lex quod non dicit, nec nos dicere debemus, conſilio 1.numero 87 7
1 L.1.de ſolutionibus procedit in ſolutione debiti ſimpliciter ſacta, non autem quando agitur de compenſatione, conſ.62.numero 3 90
Lex municipalis ſi non eſt in obſeruantia, vt quia recepta non fuerit, nullas habet vires, ſecus ſi recepta fuerit, conſi. 37.nume.9 60
2 L.ſi quis maior. C.de tranſactio. limitatur, conſilio 83. numero 6 68
vbi Lex non diſtinguit nec nos diſtinguere debemus, conſilio 106.numero 5 90
Lex adaptatur ad illud quod facilius & frequentius fit, conſilio 43.nu.10 28
L.ſi vnquam, fuit inducta ad fauorem filiorum, cui non poteſt renunciari, conſ.38.nu.14 17
Legis præſumptio venit ſecundum veritatem, conſilio 86.numero 4 71
1 Legis natura eſt diſponere non pro vno actu, ſed perpetuo, conſ.102.nu.3 123
2 Legis præſumptio dicitur eſſe veritas, quod attinet ad effectũ, conſ.88.nu.7 72
1 L.ſi vnquam C.de reuocan.donat.locus eſt, quamuis procuratoris poteſtas generalis data ſit conficiendi inſtrumenta cum pœnis, obligationibus & renunciationibus, conſilio 70.nume.8 96
2 Legi, ſi vnquam, expreſſe eſt renunciandum, non autem tacite aut generaliter, conſ.38.nu.15 17
1 Lege Cornelia tenetur is qui conſulto, & doloſe aliquem interfecerit, conſ.117.nu.2 136
2 Liber rationum probat pro ſcribente, quando continet veriſimilia, conſ.106.nu.15 91
1 Liber rationum pro tertio contra tertium facit ſemiplenam probationem, conſ.32.nu.7 54
Liber aſtimi nõ probat dominium, ſed tantum inducit quandã præſumptionem, conſ.124.nu.26 154
Liber in fauorem ſcribentis nil probat de iure communi, conſ. 121.nu.1 145
2*Liber de iure communi pro ſcribente non probat, conſ.17.numero 9 14
1 Libri officialium a publico deputatorum contra tertium, cum quo res acta non ſit, nihil probant, conſilio 103. numero 1 124
2 Libri rationum hominis præmortui faciunt ſemiplenam prob. conſ.106.nu.14 91
3 Libris particularium, & ſi non ſint notarii & perſonæ publicæ, fides adhibetur, conſ.17.nu.1 36
Libellus in petitorio publicianæ qualiter concludi debeat, conſilio 125.nu.13 156
Liberalis qui exiſtit, debet augere beneficia, non autem mutare voluntatem circa liberalitatem, quam olim exercuit, conſ.19.nu.10 39
Liberatio fideiuſſoribus quæſita, illis non poteſt tolli, niſi iterum obligentur, conſ.76.nu.2 100
Liberorum appellatione non comprehendi illos, qui tempore exiſtentis conditionis nati, vel concepti non ſunt, limita vt ibidem, conſ.5.nu.29 15
2 Liberorum appellatione plures gradus ſucceſſiue continentur, conſi.103.nu.16 88
Limitata cauſa limitatum parit effectum, conſilio 48. numero 1 40
1 Limitata cauſa limitatum producit effectum, conſilio 11.numero 23 30
Linea aui paterni ea dicitur, cuius linea auus paternus eſt caput, & a quo tanquam a primo fonte manat, conſ.111.numere 6 130
Liquida dicuntur ſuper quibus iudex pronunciauit, conſ.152. numero 1 179
2*Liquidum quid dicatur, conſ.20.nu.4 18
1 Lis bona non dicitur, neque bono iure niti videtur, quando defunctus malum ius habuit, conſ.94.nu.7 114
Literæ neceſſariæ ſunt in beneficiis conſiſtorialibus, & a Papa collatis, conſi.91.nu.7 105
Lites ne differantur quis poteſt in libello duas actiones cumulare, conſ.124.nu.19 153
2 Litigator debet ſtare conuentioni contractus, conſilio 33. numero 5 8
1 Locatio eſt contractus bonæ fidei, conſ.34.nu.13 56
1 Locatio redintegrata taciturnitate quando cenſeatur poſt primum tempus, conſi.155.nu.4 181
Locatio ſola ſine fructuum perceptione, non probat poſſeſſionem, conſ.124.nu.27 154
1 Locatio non mutat dominium, conſ.91.nu.7 75
1 Locationis in contractu merces & penſio in pecunia eſſe debet, conſ.60.nu.4 89
Locationis tempore finito, reſtitui debet res conducta locatori, cõſilio 91.nu.4 111
Lucra in generali ſocietate ſunt æqualiter diuidenda, nec attenditur, vtrum maior ſit induſtria vnius quam alterius, conſ.113.nu.6.& 11 133
2 quando de Lucro tractatur, ignorantia iuris non excuſat mulieres, conſ.29.nu.8 4

M

2 MAgis attenditur ſenſus quam verba, conſilio 42. numero 6 26
Maior affectio in dubio præſumitur ad fratrem, quam ad extraneum, conſ.43.nu.8 28
1 Maior promittens cum iuramento omnia, & ſingula perpetuo firma, rata habere, tenetur attendere, & obſeruare, & in nullo contra facere, dicere, & excipere, vel opponere, conſ.28.nu.8 50
2 Malafides ex iniuſtitia tituli probari ſolet, conſilio 53. numero 3 47
Malafides præſumpta quo caſu æquiparetur vera malæ fidei, conſi.85.nume.5 70
Malafides poteſt præſumi in eo, contra quem erat iuris præſumptio, conſi.85.nu.4 70
Præſumitur etiam ex modicitate pretii, ibidem.
Malæfidei poſſeſſor fructus non lucratur, conſ.52.nu.4 47
Malefidei diſtinguntur voluntate ac propoſito, conſilio 101. numero 3 86
Malitia ſupplet ætatem, conſi.40.nu.5 20
Mandatum re integra morte mandantis finitur, conſilio 66. numero 1 56
1 Mandatum generale cum libera qui dicantur habere, ad peragenda omnia quæ requirunt ſpeciale mandatum, conſi.4.nume.6 12

1 Mande-

1 *Mandatum ſpeciale requiritur ad iurandum, conſilio 99. numero 7* 120

Mandatum miſſio ipſos per actum primum non impletum ab ordinario, debet per ſubſequens impleri, conſilio 149. numero 4 177

2 *Mandatum cum libera ſpeciali mandato æquiparatur, conſil. 99. numero 6* 84

Mandatum limitatum, limitate intelligitur, conſilio 49. numero 1 82

Mandatum ad pecuniam recipiendum non probatur niſi ex inſtrumento mandati, cum ſolutione & eius exactione agitur, conſi. 56. nu. 8 87

2 *Mandatum exactionis debiti continere dicitur omnia neceſſaria & opportuna ad exactionem, & ad ea, quæ ipſe mandans faceret, conſilio 99 nu 9* 84

1 *Mandatum cum libera habens quare compromiſſum facere poſſit, conſ. 55. nu. 4* 86

Mandati fines diligentes ſeruandi alias illud irritatur, conſi. 70 numero 7 96

in Mandato quando aliqua exprimuntur, cenſentur etiam expreſſa ea, quæ minora ſunt expreſſis, vel quæ ſunt ſimilia, conſi. 99. nume. 8 84

1 *Mandato ad agendum ſeu locandum habens non habet ad exigendum, conſ. 56. nu. 9* 87

Maritus an agat pro vxore ſine mandato, conſilio 15. numero 8 35

Maritus ſi non eſt ſoluendo, mulier non ſolum petere poteſt pecuniam dictam in dotem, ſed etiam in ſubſidium poterit vendicare res emptas ex d. pecunia dotali, conſilio 32. numero 9 54

Et quando dicatur maritus non eſſe ſoluendo, ibidem.

Maritus ſtipulatus pro ſe & vxore emendo vel emphiteuſim accipiendo ſtatim vxori acquirit, conſ. 130. nu. 2 160

Maſculi ſunt melioris conditionis quam fœminæ, & quo caſu fœminis ſit magis ſubueniendum, quam viris, conſilio 35. numero 25 58

Maſculi nomen quid importet ſiue Mas, conſilio 142. numero 9 172

Maſculorum expreſſio deſcendentes fœminas excludit, & ad maſculos tantum diſpoſitionem reſtringit, conſilio 24. numero 5 43

Maſculorum expreſſio facta in vna parte teſtamenti, an arguat mentionem filiorum factam ſimpliciter in alia parte non eſſe ad maſculos reſtringendam, conſilio 35. numero 18 57

2 **Maſculorum appellatione comprehenditur maſculus ex fœmina, & deſcendentium quoque appellatione venit nepos ex fœmina, ſub nomine n. deſcendentium comprehĕduntur eſſe omnes in infinitum, conſ. 4. nu. 1* 6

* *Maſculinum quo caſu extendatur ad fœminas, conſilio 12. numero 3* 11

Maſculinum regulariter in vltimis voluntatibus concipit fœmininum, ſecundum interpretationem extenſiuam, non autem ſecundum proprietatem ſermonis, conſi. 35. nu. 7 57

2 *Mater poteſt excludi a legitima, per pupillarem ſubſtitutionem directam, conſi. 45. nu. 25* 35

Mater in ſucceſſione filii ab inteſtato excludit omnes tranſuerſales demptis fratribus vtrinque coniunctis, conſilio 45. numero 7 32

1 *Mater ad ſucceſſionem filiorum vocatur, omnibusq; perſonis legitimis, exceptis fratribus & ſororibus, anteponitur, conſilio 75. nu. 4* 100

2 *Matre tranſeunte ad ſecunda vota, tutela cenſetur eſſe finita, conſi. 108. numero 3* 94

1 *Medicorum atteſtationi, qui vulnus ait mortale, vel non, ſtare debemus, immo & aſſertioni vnius medici tantum, quã de plures haberi non poſſunt, conſ. 116. nu. 4* 136

Medio ex concludendi actionis qualitas cognoſcitur, conſilio 41. nume. 1 68

Medio ex concludendi in libello cognoſcitur qualitas actionis, conſ. 38. nu. 1 60

2 *Pro melioramentis non agitur contra nouum emphyteutam, ſed contra dominum, conſ. 29. nume. 10* 4

pro Melioramentis res retinetur, conſ. 29 num. 11 4

1 *Membra non decet eſſe diſcrepantia a capite, conſilio 10. numero 26* 28

Mendax nemo præſumitur, conſi. 63. nu 2 91

Mens teſtatoris, quæ ex coniecturis colligitur dicitur voluntas euidens, conſ. 7. nu. 61 20

Mens contrahentium in dubio inſpici debet, conſilio 112. numero 6 132

Mens potius inſpicienda quam verba, conſi. 7. nu. 54 20

2 *Mens eſt potentior verbis, conſi. 50. nu. 9* 43

1 *Mentio hæredum vbi facta eſt, clericus poteſt in feudo ſuccedere, quamuis beneficiatus, conſ. 2. nu. 17* 9

2 *Mentionem expreſſam in compromiſſo ſententia faciendo ipſi ſententiæ, & ſic rei iudicatæ videtur renũciatum, conſ. 33. numero 33* 10

1 *Mercator, vel artifex non poteſt in præiudicium alterius mercatoris, vel artificis vti eorum inſigni, conſilio 16. numero 3* 35

Mercator quis dicatur, conſ. 104. nu. 1 124

Mercator quis proprie dicatur, conſ. 102. nu. 6 123

Mercatorem nõ facit vnica negotiatio, vel artificem, conſilio 102. nume. 8 124

2 **Mercatorum libris quando ſit adhibenda fides, nu. 10. conſi. 17. nume. 8.* 14

1 *Mercenarius dignus eſt mercede ſua, & qui alterio deſeruit, dignum eſt vt de ipſa paſcatur, conſ. 1. nu. 97* 8

2 *Militem qui ſe eſſe profitetur, paratus eſſe debet ad exponendam vitam pro defenſione ſui honoris, conſilio 100. numero 6* 85

1 *Miniſtri ſacrorum ad quæ teneantur, conſilio 1. nu. 89* 7

Minor ſi ſucceſſit alicui contra quem cœpit præſcriptio, tunc contra eum dicta præſcriptio continuatur, neque eo caſu ſibi conceditur reſt. in integ. conſ. 36. nu. 5 59

Minor propter iuramẽtum præſtitum reputatur maior, etiam ſi non fuerit certioratus de beneficio reſt. in integ. conſ. 28. nume. 23 51

Minor ordine, ſed maior adminiſtratione, an præferatur maiori ordine in loco adminiſtrationis, conſ. 6. nu. 3 16

Minor habet reſtitutionem in integrum, conſ. 2. nu. 19 9

Minor ſexdecim annorum ſi delinquit, punitur arbitrio iudicis, conſ. 13. nu. 12 32

Minor ex eo non probatur quia ei ſit datus tutor, conſ. 89. numero 11 110

Minori etiam pupillo currit præſcriptio conuentionalis procedens ex contractu defuncti, conſi. 36. nu. 6 59

Minores tempore laudi lati, an reſt. in inte. conſequantur, conſi. 22. numero 5 42

2 *Minus dilectus non debet præferri magis dilecto, conſi. 40. numero 14* 21

1 *Miſſio in poſſeſſio. ſpectat ad ordinarium, conſilio 150. numero 4* 178

Moderamen inculpatæ tutelæ quo caſu conſideretur, conſ. 13. numero 14 33

2 *de Modicis non curatur, conſi. 44. nu. 13* 30

Molendinum eſt precium ruſticum, conſ. 41. nu. 23 31

Molendina conſtruuntur ratione publicæ vtilitatis, conſ. 44. numero 5 29

Molendinis in conſtruendis non conſideratur præiudicium lucri ceſſantis, quod ex alterius arbitrio pendet, conſilio 44. numero 12 30

1 *Monaſterium præfertur ſubſtituta perſonæ, conſilio 144. numero 2* 174

Moniales ſuccedere poſſunt parentibus ex teſtamento, conſ. 144. numero 1 174

Mora purgari non poteſt, quando actio eſt extincta, conſilio 78. nu.

78.numero 3 101
Mora ex aquitate iuris canonici quamuis iuramētū interuenerit ſemper purgari poteſt, & quomodo procedat hac regula, conſ.77.nu.2 100
1 Mora purgari non poteſt, quando de actione de nouo querenda agitur, conſ.80.nu.1 102
Mora de iure ciuili, vbi iuramentum interuenit, purgari non poteſt, & quomodo procedat hac regula, conſilio 77. numero 2 100
2 Mora non purgatur, quando intereſt aduerſarii moram non purgari, conſ.51.nu.12 45
Mora quo caſu contumacia aquiparetur, conſilio 83. numero 2 68
1 Mora nulla eſt vbi nulla pracedit petitio, conſilio 137. numero 5 167
1 Mora purgatio fundatur in aquitate Iudęas moram purgare poteſt, conſ.88.nu.10 72
Mora purgatio per iusiurandum excluditur, cum limitatione, vt ibid.conſi.83.nu.18 69
Mora purgatio admittitur ad euitandum pœnas legis, quando dies eſt appoſitus ab homine, conſ.83.nu.19 69
1 Moram de aquitate canonica interpoſito etiam die & iuramēto, ſemper purgari, quomodo procedat, conſilio 80. numero 5 102
Moram purgari poſſe intra modicum tempus, quomodo procedat, conſi 77.nu.3 101
Moram nullam dicitur ille commiſiſſe cui aduerſus obligationem competit exceptio.conſi.137.nu.4 167
Moram purgari de aquitate canonica procedit ſolum in foro poli & conſcientia, conſ.78.num.2 101
Mores probatiſſimi, & ſingularis honeſtas tollit omnē maculam turpis praſumptionis, conſ.19.nu.5 39
2 Mors per inſtrumentum probatur in quo ſit mentio de aliquo per dictionem, quondam, conſ.103.nu.28 89
1 Mors imputatur vulnerato, quando conſtat de malo regimine & vita inordinata ipſius, conſ.116.nu.5 136
2 Mors omnia ſoluit, conſ.84.nu.4 70
Mors omnia ſoluit, conſ.103.nu.15 88
1 Mors teſtatoris ſemper attendi debet, conſ.7.nu.75 21
2 Mortis cauſa donatio dicitur in donatione, quando ponitur, ſi factum aliquid fuerit, velit donans ad ſe reuerti, quo patet, ꝙ ipſa mauult habere, quam eum, cui donat, cōſilio 39.numero 3 18
1 Motus primi non ſunt in noſtra poteſtate, conſilio 13. numero 15 33
Mulier in bonis viri habet tacitam hypothecam inductam ex legis diſpoſitione, & ſi mulier ſibi non cauerit, conſilio 32. numero 11 54
Mulier in hypothecaria actione prafertur poſterioribus creditoribus, & habet priuilegium praſtationis, & quid in anterioribus creditorib.conſ.32.nu.12 55
Et an præferatur creditoribus habentib.expreſſam anteriorem, ibidem.
2 Mulier ſoluto matrimonio, antequam alteri nubat, dicitur perdurare in primo matrimonio ſaltem quo ad priuilegia, conſilio 84.nu.5 70
Mulier propter nuptias tranſit in familiam viri, conſilio 84. numero 3 70
1 Mulier adulta ſi iurauit obſeruare contractum, an poſſit aduerſus contractum venire etiam ex capite beneficii reſt. in integ.conſ.28.nu.22 51
Mulier, qua iurauit non venire aduerſus contractum, ſi petat abſolutionem data enormi laſione, an debeat audiri, conſi.28.nume.15 50
1 Mulier emphyteuta ſuperuenientibus maſculis, quamuis excludatur ab emphyteuſi, tamen petere poſſunt renunciationem iudicis officio, conſi.29.nu.1 4
Mulier in caſibus in quibus alieno nomine, vt procuratrix admittitur, an in his etiam teneatur renunciare Sen. Conſ. Velleiano, conſi.81.num.1.& 3 66
Mulieres a iuris ignorantia excuſantur, conſi.29.nu.6 4
Mulieres ſeu vecturales tenentur res, quas vehendas receperunt, portare & conſignare illis, quib. res ipſa mittuntur, conſi.19.nu.1 16
1 Multa tractantur qua non ſiunt, conſ.124.nu.11 152
Mutatio voluntatis regulariter non praſumitur cum limitatione, conſi.155.nu.3 181

N

2 NArrata non ſufficit probare, niſi narretur qualitas, conſilio 90.nu.5 74
*Narrata in libello non omnia actor probare tenetur, & quando, conſi.22.nu.6 31
1 Naturales non eſſe de domo & familia neque de agnatione parentum, quomodo intelligendum, conſilio 142. numero 12 172
Natus ſexto menſe & incontinenti mortuus non efficit vt conditio exiſtat, conſ.68.nu.3 94
Nauta rem quamcunque vel mercem, & pecuniam, num caſtodire teneantur, conſi.71.nu.1 96
Neceſſitas quarendi pecunias, qua adſtringitur is, qui are alieno grauatur, praſumptionem ſimulationis & vſura validam inducit, conſ.97.nu.6 118
Negatiua probatur ex inſpectione actorum, conſilio 30. numero 2 52
Negatiua quo caſu videatur per teſtes probari, conſilio 128. numero 8 159
2 *Negligentia appellatur, ſoluere, & nō adhibere probationem, per quam appareat de ſolutione, conſ.19.nu.8 17
1 Negotiari ille non dicitur, qui ſemel atque iterum id facit, ſed qui frequenter, conſ.104.nu.2 124
2 Negotiorum geſtor quilibet tenetur reddere rationes, conſ.11. numero 6 11
Idem in ſocio, qui tenetur ad rationes edendas ex neceſſitate adminiſtrationis, ibid.
Nemo dat, quod non habet, conſi.36.nu.8 31
1 Nemo compellitur vendere rem ſuam cui non vult, conſi.40. numero 2 66
2 Nemo ſine actione experitur, con 44 nu.8 29
Nemo ſine actione experitur, conſ.31.nu.1 6
1 Nemo generat ſeipſum, conſ.111.nu.4 130
2 Nemo videtur feciſſe id, ad quod non eſt obligatus, conſil.98. numero 4 83
1 Nemo praſumitur iactare velle ſuum, conſi.26.nu.7 44
Nemo aliena litis idoneus defenſor intelligitur ſine ſatiſdatione, conſi.114.nu.8 134
2 Nemo poteſt opponere de iure tertii, conſi.42.nu.10 20
1 Nemo ſine actione agere poteſt, conſi 45 nu.4 78
Nepos quo caſu cenſeatur magis dilectus a teſtatore quam filius, conſ.7.nu.69.& 71 21
Nepotes nondum nati, & incogniti teſtatori quando cenſeantur vocati in ſubſtitutione, & quando non, conſilio 7. numero 73 21
Nepotes quanto ſunt remotiores, eo magis memoria parētum perpetuatur, conſ.7.nu.86 22
Neptis quo caſu appellatione filiorum non intelligatur comprehenſa, conſi.27.nu.7 48
Nihil refert quid ex aquipollentibus fiat, conſilio 85. numero 2 105
Niſi dictio, negatiua pracedente potentiam ponit, conſil. 79. numero 3 101.
Nomen alterius accipere, vel mutare, an liceat, conſilio 17 numero 11 37
Nomen eccleſia in caſa conſilii capitur in abſtracto, & in genere, & tunc eccleſia, & capitulum idem ſunt, conſi.1 numero 40 4
Nomen falſum non dicitur nomen, conſ.88.nu.11 109

1 Nomine

1 *Nomen dominii generale eſt, ſecundum communem opinion. vnde continet proprietatem, conſi.1.nu.45* 4

Multoties tamen apparet, aliud eſſe dominium, aliud proprietatem, ibid.

Nomen, filius, an ſit nomen collectiuum plurium perſonarum exiſtentium in diuerſis gradib. conſ.7.nu.82 22

Nomina, iura, & actiones ſunt quædam tertia ſpecies bonorum, quæ loco non circumſcribuntur, conſilio 98. numero 2 119

Nominum ex diuerſitate arguitur diuerſitas rerum, conſilio 38. numero 10 62

2 *Nominatio ſecunda attenditur, non prima, conſi. 103. numero 27* 88

Nominatio quæ pro non ſcripta haberi debeat, conſilio 103. numero 10 87

1 *Nominato contrahenti acquiritur ius per contractum ſimulatum de perſona in perſonam, cui eſt facta traditio, non autem acquiritur illi, cuius contemplatione factus eſt cõtractus, conſi.19.nu.19* 39

Nomini ſeu termino generis maſculini ſi adiicitur nomen adiectiuum diſtributiuum duarum vocum, quarum vna eſt cõmunis maſculo, & fœmina, non habet locum concluſio quod maſculinum concipiat fœmininum, conſilio 35. numero 9 57

2 *Non entium nulla ſunt qualitates, conſ.40.nu 34* 22

1 *Non entis nulla ſunt qualitates, conſ.41.nu.16* 70

Non entis nulla ſunt qualitates, conſi.111.nu.9 131

Notarius ſi non appoſuit conſtitutum an habeatur pro appoſito, conſi.89.num.3 109

Notario non creditur niſi de eo, de quo rogatus eſt, conſil.89. numero 12 110

2 *Notitia ſeu ſcientia deduci, probari, vel præſumi debet in iurare in litem volente, alias iurare non poſſet, conſilio 56. numero 6* 50

1 *Notorium quod apparet, non eget approbatione, ſed ſatis eſt allegare illud, conſi.1.nu.17* 3

2 **Nullitas ſententiæ propoſita in iudicio ſeorſum & ſeparatim non impedit executionem, quid autem ſi incidenter, & per viam exceptionis, conſ.20.nu.11* 19

1 *Nullum ſimile idem eſt, conſ.16.nu.9* 35

2 *Nullus petere debet, vt ſuper eadem re ſæpius pronuncietur, conſi.107.nu.14* 94

1 *Numa rex ad dextram conſedit, augur vero ad ſiniſtram, conſi. 6.nume. 8* 16

2 **Numeratio per iuramentum creditori an poſſit probari, conſ. 17.numero 5* 14

* *Numerationem negantis nulla eſt probatio, & qui plene numerationem non probat, obtinere non poteſt, conſilio 17.numero 3* 14

1 *Nunciatio in re præſenti fit, ſed ipſo tempore, quo aqua diuertitur, cum de ea auerſanda agitur, conſi.65.nu.1* 91

2 **Nuncii aſſertioni eſt credendum, conſ.21.nu.9* 20

O

1 *Oblatio ſine fideiuſſoribus tenet, quando offerens non eſt ſuſpectus, & eſt ſoluendo quod attinet ad ſummam oblatam. conſ 3.nu.14* 11

2 *Obligati ſi ſunt plures inſolidum, & vnus ex illis ſuccedit creditori, cæteri adhuc obligati remanent, conſilio 99. numero 16* 85

1 *Obligatio non arguit donationem & econtra, conſilio 1. numero 21* 3

Obligatio verbalis quo caſu ſufficiat, conſ.3.nu.13 11

Obligatio de re aliena, in damnum domini non valet, conſilio 72. numero 5 97

2 *Obligatio contrahitur ſecundum mentem contrahentium, conſ. 80.nume.9* 66

1 *Obligatio per ſindicos & procuratores adeo tenax eſt, vt actus per eos celebratus non reſcindatur etiam ex capite læſionis vltra dimidiam, conſ.4.nu.8* 12

Obligatio ex perſona hæredum an immutetur, conſilio 20. numero 13 41

Obligatio fideiuſſoris eſt acceſſoria principalis obligationis, conſ.114.nu.1 133

in Obligatione facti, ſuccedit obligatio ad intereſſe, conſ. 121. numero 6 146

2 *Obligationes tranſeunt ipſo iure in hæredes, & per pactum cenſetur quis prouidere ſuis hæredibus, conſilio 103. numero 5* 87

in Obligationibus facti quis aduerſario cõdẽnatur in id quod intereſt, conſi.4.nu.5 12

in Obligationibus facti ſuccedit obligatio ad intereſſe, conſilio 47.nume.19 39

1 *Obſeruantia & quaſi poſſeſſio longiſſimi temporis, cuius initii non extat memoria non ſolum vim priuilegii ac tituli habere videtur, ſed etiam conſtitutionis robur, conſilio 1 numero 16* 3

2 **Obtinere volens in iudicio rei vendicationis quid docere habeat, conſi.2.nu.2* 4

**Obtinens in prima inſtantia, ſi ſuccumbat in ſecunda, licet condemnetur in expenſis, ſecus tamen eſt ſi ſuccumbit in ſecunda ex nouiter deductis, conſ 19 nu.20* 17

1 *Occaſio remota quæ dicatur, conſ 106.nu.6* 126

Occidendi animus ex coniecturis, atque ex vulnerum multitudine dignoſcitur, conſ.13.nu.5 32

Occidens aliquem ad ſui defenſionem non committit maleficium, conſ.117.nu.15 137

Occidens hominem animo non occidendi eſt abſoluendus, conſ. 117.nume.3 136

2 *Offendens ex noua cauſa non dicitur pacem rumpere, etiam ſi talis noua cauſa ſuperueniens eſſet iuſta cauſa offendendi, conſ.100.nu.10* 86

Offenſa dicitur omne illud, quod ad iracundiam prouocat, conſilio 100.nu.3 85

1 *Offenſio veniens ex noua cauſa non dicitur violare pacem, cõſilio 126.nu.4* 156

Offenſo creditur in articulo mortis iuramento, conſilio 119. numero 10 142

Offenſo non creditur etiam in articulo mortis, conſilio 118 numero 6 140

Officium receptoris ac diſtributoris fructuum & redituum eccleſiæ & capituli quale ſit, conſ 1 nu.29 3

2 *Omnis locus liber reputatur, conſ.44.nu.3* 29

Omnis, dictio communis eſt maſculo & fœminæ, conſi. 35.numero 10 57

Onus quando non cohæret perſonæ, & non reddit legatum inutile, ſub eodem onere videtur tranſlatum, conſil. 109. numero 2 128

2 *Onus dotandi non pertinet ad matrem, ſed ad patrem, conſilio 49.nume.12* 42

1 *Onus & impenſæ ad quem pertineant, conſilio 1. numero 3* 2

Opinio communis in decidendo ſequenda ſemper, conſi. 8.numero 13 23

Opinio aliarum conciliatrix cæteris eſt præferenda, conſilio 27.numero 7 48

Opinio communis doct. ſequenda, nec ab ea recedendum, conſ. 7.numero 100 22

2 *Opinio vnius doctoris non debet præualere opinioni multorum Doctorum, conſ.96.nu.8* 81

1 *ab Opinione communi non eſt recedendum, conſilio 14. numero 13* 34

2 **Opponere poteſt tertius etiam de non iure agentis, conſilio 2 numero 3* 5

1 *Opus non eſt coniecturis in claris, conſilio 35.nu.23* 58

Oratio pluralis in vno verificatur, conſ.7. nu.77 22

Oratio ſoluta disiunctiuæ æquiparatur, conſ.1.nu.37 4

1 *Ordi-*

Ordinarius ſe intromitere non poteſt in cauſa, in qua ſuperior manum appoſuit, conſ.87.nu.5 108

2 Ordinarius quilibet in pertinentibus ad ſuam iuriſdictionem inhibere poteſt, & clauſulam annullatiuam ponere, ſi contra fiat, conſ 60.nu.2 52

1 Ordo ſucceſſiuus in diſpoſitioné, ſcilicet vt primo vnus, deinde alter acquirat, conſiderandus quando veniat, conſi. 130. numero 5 161

Ordo ſucceſſiuus an habeat locum in ſubſtitutione vulgari, an in ſubſtitutione fideicommiſſaria, conſ 5 nu.18 15

Ordo ſucceſſionis vulgaris non ducit coniecturam eiuſdem reſpectu ſubſtitutionis fideicommiſſaria, conſilio 23. numero 3 42

Ordo charitatis, ſecundum quem ſucceditur ab inteſtato, conſilio 7.nu.13 18

Ordo charitatis quo caſu non attendatur, conſi.7.nu 81 21

Ordo ſucceſſiuus inter quos ſit ſeruandus, conſilio 5. numero 14 15

Ordo charitatis tunc dicitur obſeruari a teſtatore, quando aliquos vocat nomine collectiuo plurium perſonarum exiſtentium in diuerſis gradibus agnationis, conſ.7 nu.80 21

Ordo ſucceſſiuus inducitur ab ordine neceſſitatis, qua teſtatorem adſtringitur ad inſtituendum haeredem, conſilio 111. numero 7 131

Ordo charitatis non cadit in perſonis exiſtentibus in eodē gradu, vt ſunt plures filii, vel affectionis ſucceſſiuus, cum omnes teſtatori aeque chari, & proximi ſint, conſilio 6.numero 16 15

Ordo ſucceſſiuus quo caſu habeat locum in vulgari ſubſtitutione, non autem in fideiuſſoria, conſi.5. nu.19.& 27. 15

Ordini ſucceſſiuo quo caſu ſit locus, conſi.5.nu.10 15

2 in Ore duorum vel trium ſtat omne verbum, conſilio 108.numero 17 95

3 in Ore duorum, vel trium ſtat omne verbum, conſilio 120.numero 2 143

2 *in Ore duorum vel trium ſtat omne verbum, conſilio 11. numero 13 21

1 in Ore duorum vel trium ſtat omne verbum, conſilio.115.numero 6 135

P

2 PAciſcentium conditio tunc videtur impleta, quādo lis funditus extirpatur, nullusque timor ſuſcitandae litis remanet, conſi.80.nu.10 66

Pactio nuda, quam promittens implere cepiſſet, obſeruari debet, quippe quae res initio veſtita eſt, conſilio 109. numero 5 96

Pactum nudum geminatum actionem parit, conſilio 47. numero 9 38

pactum locationis ſeruari debet, & quare, conſilio 109. numero 1 96

pactum per duos teſtes quo caſu probari poſſit, conſilio 79. numero 11 64

pactum de retrouendendo quo caſu probari poſſit duob.teſtib. conſ.79.nu 1 63

Et an ad illud probandum ſufficiat probatio publica vocis, & fama, & vnus teſtis, quis ſuper pacto deponeret, numero 2.ibidem.

pactum intelligitur ſecundum naturam diſpoſitionis ſuper qua interponitur, & debet redigi ad iuris communis intellectum, conſi.34.nume.7 13

1 pacto de retrouendendo, ſeu iuri redimendi praeſcribitur ſpatio 30.annorum, conſ.22 nu.1 41

pacto inito de retrouendendo oritur tantum actio perſonalis ex contractu contra illum, qui promittit retrouendere, conſilio 96 nu.1 115

1 Ex ſimplici pacto, de vendendo, non oritur actio, conſilio 47. numero 4 37

pacta apposita in contractibus debent aliquid operari, conſi. 33.nume.6 8

pacta nuda producunt exceptionem, conſi.47.nu.10 38

1 pacta omnia ſiue actiue, ſiue paſſiue ad haeredes tranſire, etiam ſi de illis mentio non fiat, conſi.70.nu.10 95

2 *in pactis non eſt locus poenitentiae, conſi.16 nu.1 13

2 in pactis & conuentionibus ſimplicibus non reciprocis poenitentiae locus non eſt, conſ 47.nu.4 37

1 §.Sciat.ſi ita quis, tractat de mora purganda quo ad actionem iam quaeſitam ſibi conſeruandam, conſilio 78.numero 1 101

1 §.Vendite, in permutatione locum non habet, conſilio 60.numero 9 53

parentes ad ſucceſſionem deſcendentium, niſi tranſeant ad ſecundos nuptias regula vocans limitatur in feudis, quibus mater non ſuccedit, conſ.75.nu.5. 100

paria ſunt non dare vel inutiliter dare, & ſic non facere vel non debito modo facere, conſ.134.nu.5 165

2 parlamenti in curia iudicatur ſola facti veritate inſpecta conſilio 99.nu.3 84

pars eſt eiuſdem naturae, cuius eſt ipſum totum, conſil.45.numero 27 35

Quando parti ius eſt quaeſitum.ſ.quando ſententia tranſiuit in rem iudicatam niſi princeps apponat in reſcripto clauſulā non obſtante, non cenſetur ei derogaſſe, conſilio 33.numero 40 11

1 partes an poſſint cogi ad compromittendum de liquidis, conſilio 106.nu.9 116

partita faciunt fideicom. contra ſcribentem, conſilio 39. numero 5 63

pater inops pro filia aduenititia habente dotem ſimpliciter dans, an de bonis filiis dotare poſſit, conſ.82.nu.5 104

pater praeſumitur melius filiae conſulere quam quilibet alius, conſilio 10 nu.13 27

pater hodie quoſcunque filios alere tenetur, & poteſt ſibi portionem pro uictu relinquere, con.136.nu.5 167

pater cum dotat filiam, dos poteſt eſſe minor legitima, conſ.10. numero 15 27

pater filiam dotare ex officio paterno non autem ex liberalitate tenetur, conſ.73.nu.1 98

2 *pater an poſſit plus vni filio quam alteri relinquere, conſi.16. numero 2 13

pater accipiens emphyteuſim pro ſe & filiis, ſi deinde diſponat tanquam de re filiorum, vel tanquam de re ſua, vni praelegando an poſſit aliis praeiudicare, conſ.96.nu.3 80

pater in feudo, vel emphyteuſi antiquis, nō poteſt agnatis praeiudicare, conſi.131.nu.2 161

pater quando acquirat emphyteuſim pro filiis, vt haeredibus, tunc poteſt illis praeiudicare, conſ.131.num 6 162

pater, nec nō & patris haeredes tenentur ad alimenta naturalis filii, conſ.140.nu.9 170

2 pater quando alimētare compellitur, & haeres compellitur arbitrio tamen boni viri ab haerede praeſtatur, conſilio 63.numero 2.& 5 54

pater quo caſu praeſumatur magis diligere filium, conſilio 7. numero 66 21

pater an & quando in filiorum praeiudicium bona ex matris eorum ſucceſſione pertinentia alienare poſſit, & nu.ſeq.cōſ. 83 nu.1.& 2 104

pater bona filii, quando vendere non prohibeatur, conſilio 82. numero 6. 104

pater non poteſt imponere onus legitimae debitae filiis, & ſi apponat, an valeat teſtamentum, conſ.46.nu.2 79

pater, vel auus pauper filias, vel neptes alere non tenetur, cōſilio 83.nume.4 105

pater vſumfructum habet in dote matris ſuorum filiorum praemortuae, conſ.82.nu.3 104

pater, an & quando poſſit alienare bona filio delata, & quid ſi legitimus adminiſtrator bonorum filii ſit & alienet ſine decreto,

decreto, conſ. 82. nu. 1. & 2 104

2 *pater non cenſetur grauatus de reſtituendo deſcendentib. poſt mortem, conſi 4. nu. 5* 6

patrem præmortuum filius repræſentat de iure communi, vbi agitur de hæreditate aui vel auiæ ſuccedendo in ſtirpes, conſi. 49 nu. 1 41

1 *patronus non tenetur defendere eccleſiam propriis expenſis, ſed ſufficit, ſi diligentiam adhibeat, ſicut tutor expenſis pupilli ipſum defendit, conſ. 110. nu. 7* 129

patronorum conſenſus in collatione facta per ſuperiorem non requiritur, ſi collatio eſt facta ad vtilitatem eccleſiæ, conſ. 110. nu. 8 130

patronorum pluralitas, in dubio non præſumitur, conſi. 110. numero 1 129

paupertas quem a ſolutione excuſat, conſ. 53. nu. 5 84

paupertas an excuſet emphyteutam, vt non perdat emphyteuſim, conſ. 31. nu. 4 53

Pauli Caſtr. opinio improbatur, conſ. 7. nu. 99 22

2 *pax ſi eſt facta inter aliquos, qui inuicem promiſerunt ſe non offendere, ſi vnus eorum contrauenieus alterum offendat, an prius offenſus ſine metu poſſit etiam contrauenire, conſ. 100. nu 1* 85

1 *peculium quaſi caſtrenſe non confertur. conſi. 2. nu. 3* 9

2 *pecunia ſi eſt male conſumpta, ſoluens non eſt pleniſſime liberatus, conſ. 108. nu. 4* 94

pecunia quod non transfertur de loco ad locum neque naturali iure, neque gentium, neque moribus ciuitatis cautum eſt, conſ. 13. nu. 2 32

1 *pecunia poſita a patre ſuper altare pro filia loco eleemoſinæ, remanet monaſterio, conſ. 154. nu. 2* 180

2 *pecunia an veniat appellatione mobilium, conſilio 108. numero 19* 95

pœna non eſt, vbi non eſt maleficium, conſ. 117. nu. 16 137

1 *pœna eſt commenſuranda delicto, conſ. 47. nu. 10* 82

2 *pœna promiſſa in contractu pacis non committitur, ſi ex noua cauſa offenſio interueniat, conſ. 100. nu. 7* 85

1 *pœna leg. Corneliæ de ſicariis, hodie eſt pœna mortis, conſ. 13. numero 1* 32

pœna legis Corneliæ qui teneantur, conſ. 13. nu. 2 32

pœna pacis ruptæ non dicitur commiſſa ante pacem acceptatam, conſ. 127. nu. 7 158

2 *pœna priuatæ vis, an ſit arbitraria, conſ. 102. nu. 8* 87

1 *pœna in conuentionibus ſuccedit loco rei, ſecus in pœna legali vel ſtatutaria, conſ. 108. nu 7* 127

pœnam petere illi tantum conceditur, qui in ipſam non incidit, conſ. 83. nu. 8 68

2 *pœnam nullam meretur, qui facit actum a iure permiſſum, conſi. 83. nu. 12* 68

pœnæ in l. ſi quis maior, C. de tranſact. quo caſu committi poſſint, & quæ ſint neceſſaria, vt committantur, conſilio 83. numero 13 69

pœnæ ſunt odioſæ & reſtringendæ, conſ. 116 nu. 7 136

pœna in criminalibus ad inferendum mortem probationes debent eſſe luce meridiana clariores, & iudex debet eſſe promptior ad abſoluendum quam ad condemnandum, conſilio 116 nume. 6 136

in pœnis a ſtatuto iniunctis vel lege creditor non tenetur altero eſſe contentus, ſed vtrunque conſequi debet, rem nimirũ in obligatione deductam, & pœnam quia in ea non ſit nouatio, conſi. 108 nu. 2 127

2 *penitus dictio, ſemel in inſtrumento poſita ex more collegii Piſani perinde ac ſi millies poſita eſſet habetur, atque præciſam naturam habere, conſ. 70. nu. 1* 58

In donatione facta ex liberalitate, non habet locum pœnitentia, conſ. 39. nu. 6 18

pœnitentiæ locus eſt in contractibus innominatis, conſilio 47. numero 1 37

1 *penſio conſtitui & extingui cum papæ conſenſu debet, conſi. 47. nume. 3* 176

penſio extingui poteſt authoritate papæ anticipatis ſolutionibus, conſ. 147. nu. 8 176

penſio, ſeu canon quando augeri non debeat propter fundi meliorамentum, conſ. 51. nu. 2 83

penſio magna quando ſoluitur in fructuum recompenſationem reſque emphyteutica pro parte perit, an & quare pro rata interitus ſit facienda remiſſio, conſ. 51. nu. 1 83

penſionem magnam ſoluens non dicitur cadere a iure ſuo per ceſſationem vnius anni, ne melioramenta amittat, conſilio 53. nu. 6 84

2 *peritis in arte ſtandum eſt in his quæ pertinent ad eorum cognitionem, conſ. 5. nu. 5* 7

periurium ſine dolo committi non poteſt, conſilio 83. numero 14 69

1 *permutatio quando retractari nequeat, conſi. 26. nu. 22.* 47

permutatio transfert dominium, conſ. 93 nu. 4 113

permutatio facta poſt venditionem cenſetur ſimulate facta, quo caſu non impeditur retractus, conſ. 26. nu. 23 47

2 *ex permutatione transfertur dominium, conſilio 31. nu. 11.* 6

1 *perplexitas quo caſu non vitiet diſpoſitionem, conſilio 112. numero 13* 132

perſonis in pluribus quod obſeruatur, illud idem continetur vna, conſ. 59. nu. 4 88

2 *pertinere ad me cum aliquid dixero, deducere in iudicium videor petitorium, & poſſeſſorium, conſ. 57. nu. 3* 92

1 *petere non ſatis eſt, ſed oportet expectare reſponſum, conſ. 14. numero 3* 33

petitio hæreditatis eſt iudicium petitorium, conſilio 124. numero 20 153

petitio hæreditatis eſt actio mere realis, quæ habet præſtationes perſonales, conſ. 124 nu. 21 153

petitio hæreditatis eſt iudicium vniuerſale, conſilio 124. numero 22 153

2 *petitio reuocationis attentatorum licet proponi poßit in quacunque parte iudicii, hoc tamen procedere dicitur, dummodo non ſit concluſum in cauſa, conſ. 107. nu. 1* 93

Concluſio enim in cauſa præcludit viam reuocationi attentatorum, nu. 2 ibid.

petitionem eneruare volens, debet uti actione in factum, quæ ipſi caſui reſpondet, conſi. 18 nu. 14 15

1 *petitorio rei vendicationis iudicio quæ veniunt, conſ. 125. numero 1* 155

2 *pietas conuenit perſonis, de quibus agitur, vnde eccleſiaſticæ perſonæ eiſdem priuilegiis exornantur quibus & piæ cauſæ, conſ. 1. nu. 26* 3

pluralis loquutio an verificetur in vno, conſilio 7. nu. 9 18

pluralitas tunc in vno verificatur, quando ab initio poteſt aptitudine, & habitu in pluribus verificari, conſilio 7. numero 78 21

plures eandem rem non poſſunt inſolidum poſſidere, conſil. 41. numero 5 68

plures coniecturæ vincunt pauciores, conſi. 7. nu. 96 22

2 *plures ſi vocantur ad fideicom. qui nam cenſeantur vocati, conſi. 7. numero 31* 19

Sũmus Pontifex poteſt tertio præiudicare etiam in aliis quam beneficialibus, idque cum cauſa facere præſumitur, conſilio 136. nu. 4 167

Pontifex ſi ex certa ſcientia actum nullum confirmat, tunc firmatio nouum ius inducere ſolet, conſi. 1 nu 96 8

2 *poſiti in conditione non cenſentur eſſe vocati in diſpoſitione, conſilio 40. nu 10* 21

1 *poſitione negata quis uti non poteſt, conſi 93. nu. 7* 113

poſſeſſio quomodo transferatur in creditorem, conſilio 45. numero 6 69

poſſeßio per conſtitutum acquiritur, conſ. 89. nu. 2 109

poſſeſſio clandeſtina quo caſu ceſſet, conſ. 4 nu. 28 14

poſſeſſio naturalis acceſſoria dicitur ciuilis, conſilio 81. numero 5 103

2 *Ad hoc vt per conſtitutum dicatur tranſlata poſſeßio neceſſe eſt*

eſt probare conſtituentem tempore conſtituti poſſediſſe, conſilio 36.nu.6 14
2 poſſeſſio probari an & quando poſſit ex ſola conſtituti oſtenſione, conſi.68.nu.1.& 2 37
1 poſſeſſio ſola an poßit eſſe communis pro indiuiſo, conſilio 89. numero 1 109
2 poſſeßio ex inſtrumento tenutæ probatur, conſilio 21.numero 6 20
1 poſſeſſio trāſfertur per conſtitutum factum ab his, quorum nomine alius poſſidet, conſ.82.nu.7 104
poſſeſſio dotalis apud maritum eſt, conſ.84.nu.4 105
2 poſſeſſio non poteſt a me eripi ſine facto meo, & in alium transferri, conſi.36.nu.10 16
1 poſſeſſio ſolo animo transferri non poteſt, niſi accedente actu corporeo, vel alio, quod traditionis loco ſit, conſilio 19.numero 22 39
2 per ſolum iter quod habetur ad locum controuerſia probatur poſſeßio, conſ.44.nu.21 31
poſſeſſionis in cauſa quis de nullitate vtiliter dicere poteſt, conſilio 57.nu.5 51
1 poſſeſſionem eiuſdem rei plures eadem ſpecie habere non poſſunt inſolidum, conſi.94.nu.3 114
poſſeſſionem turbare qui dicantur, conſi.115.nu.5 135
poſſeſſione longi temporis præſumitur titulus diuiſorius, conſi. 29.numero 6 51
ex poſſeſſione facti colligitur poſſeſſio iuris, conſilio 42. numero 3 73
2 ex poſſeßione deiici non poteſt niſi qui poßidet, conſilio 35.numero 2 13
1 poſſeßor bonæ fidei cum vero titulo facit fructus ſuos, conſilio 12.numero 18 32
Quando intentatur poſſeſſorium retinendorum non admittitur exceptio proprietatis, conſ.41.nu.21 71
2 poſſeſſorio ſi agitur, proprietatis exceptio quando admittatur, conſilio 68.nu.3 57
2 potius fauetur cauſa inteſtati, quam cauſa teſtati, conſilio.40. numero 28 22
præcedentia a ſubſequentibus declarantur, conſi.1.nu 65. 6
præceptum habens clauſulam iuſtificatiuam an reſoluatur in ſimplicem citationem, conſ.115.nu.1 134
præceptum parte non comparente an remaneat firmum, conſ. 115.nume.2 134
præceptum iudicis factum ſine cauſa cognitione non valet, conſilio.115.nu.8 135
præceptum de reſidendo ita debeat intelligi vt ſatis ſit debitis temporibus reſidere, conſi.146.nu.1 175
2 præceptum nudum quale ſit, conſi.13 nu.5 12
1 præcium iuſtum quale ſit, & quod inſpici debeat, conſilio 28. numero 3 49
2 præcii expreſſio loco tituli habetur, conſi. 9. nume.3 10
pretii fidem habere, & illud ſolutum eſſe, an & quando paria ſint, conſ.60.nu.2 53
precio iuſto præſumitur facta alienatio, quando adeſt iudicio, conſ.42.nu.14 27
præciſe quis compellitur ad factum, quando expreſſe ad illud ſe obligat in conuentione, conſ.17.nu.20. 29
1 prælatus in beneficio non ſuccedit in titulo, ſiue locum primi prælati, ſed ex vno titulo ſiue ex nouo iure, conſilio 34. numero 7 56
prælatus non poteſt eccleſiæ ſuæ damnum inferre, conſi. 108. numero 8 127
Ex ſola præparatione qua tunc actu ſit licet agreſſorem occidere, conſ.117.nu.18 137
presbyteri atteſtatio vt valeat, quid requirat, conſilio 128.numero 12 159
præſcriptio contra pupillum dormit durante pupillari ætate, conſ.36.nu.8 59
2 Contra non valentem agere non currit præſcriptio, conſi.106. numero 12 91
1 præſcriptio conuentionalis currit minori etiam pupillo, ſi procedit ex contractu defuncti contra quem curriſſet ſine ſpe reſtitutionis, conſi. 22.num.7 42
præſcrip.30.ann.currit contra minorem adultum, ſed aduerſus illum datur reſt.in integ.conſ.22.nu.3 42
præſcriptio continuatur contra minorem, qui alicui ſucceſſit, contra quem cępit præſcriptio, conſ. 22.nu.6 42
præſcriptio poſt pupillarem ætatem ſtatim expergiſcitur, & incipit currere, conſi.22 nu.13 42
præſcriptio contra pupillum quanto tempore dormire dicatur, conſilio 22.nu.12 42
præſcriptionis exceptio eſt æqua propter dirimendas lites, & ad quid inducta, conſ.21.nu.9 41
præſumendum an ſit pro inſtrumento, atque ei ſtandum ſit, conſil.50.nu.1 83
pro iudice ſemper præſumitur, & eius decretum facit ceſſare minorum querelam, conſ. 22.nu.11 42
præſumptio conſenſus & voluntatis conducendi, tolli poteſt per præſumptionem mutati conſenſus, ſeu contrariæ voluntatis, conſilio 155.nu.2. 181
præſumptioni, & coniecturis quando ſit locus, conſilio 94. numero 9 115
pręſumptiones in crimine ſimoniæ ſufficiunt, in eius odium, cōſilio 147.nu.9 176
2 Cum præſupponitur vnum, & aliud diſponitur, locum non habet diſpoſitio niſi præſuppoſitum verificetur, conſilio 50.numero 10 43
2 Diuturna præſtatio cenſus inducit propationem conceßionis in emphyteuſim, conſ.121.nu.5 146
2 Ex præterito præſumitur circa pręſens, conſ 34.nu.5 12
præuentio iuriſdictionis locum habet, quando de eadem cauſa plures cognoſcere poſſunt, conſ.61.nu.6 53
1 primogenitus quo caſu non ſit aliis pręferendus, conſilio 2.numero 11 9
2 primus hæres ſi contra conditionem appoſitam in teſtamento alienauit bona teſtatoris, perinde eſt ac ſi nunquam fuiſſet hæres, conſ.40.nu.8 20
primus dicitur, qui nullum alium ante ſe habet, & quem nemo præcedit, conſ.109.nu.8 96
Quando princeps mandat vt iuſtitia fiat, tunc videtur mandare, vt fiat illud, quod de iure fieri debet, conſilio 33. numero 41 18
2 princeps ob bonum publicum iuri particularium derogat, conſilio 44.numero 6 29
1 princeps poteſt adimere ius alteri acquiſitum ex aditione, ſi non apprehenderit poſſeſſionem adhuc, conſilio 140. numero 8 170
princeps in ſua conceßione, per clauſulam ſine pręiudicio videtur nolle præiudicare tertio etiā ſi appoſuerit clauſulam ex certa ſcientia, &c.conſ.140.nu.2 169
princeps in dubio non pręſumitur vti plenitudine poteſtatis, conſ.1.nu.81 7
2 principis voluntas præſumitur eſſe prout de iure eſſe debet, conſi.33 nu.42 11
1 principale, quod in ſubiecto continetur, non variatur propter variationem, ſiue acceſſorii, ſiue ſubiecti, conſilio 16. numero 7 35
principale attenditur, licet acceſſorium ſit maioris valoris, conſilio 16.nu.5 35
2 principalis cum ſcit quę geßit quis vt procurator & non contradicit, videtur conſentire his quę gerit, conſilio 99. numero 10 84
1 Quando principium habet licitam cauſam attenditur ſemper initium, conſ.117.nu.10 137
Quando principium, & finis ſunt illicita attenditur finis, conſilio 117.nu.11 137
prior qui eſt in tempore debet eſſe potior in iure, conſilio 45. numero 3 78
2 prior in tempore, potior eſt in iure, conſ.76.nu.4 60

1 priuatio

1 priuatio cōmodi, gratiæ & fauoris, dicitur quodammodo pœna etiamſi non fuerit expreſſum nomine pœnæ, conſ. 108. numero 1 127
2 priuatum dicitur flumen, quando æſtiuo tempore areſcit, aut eſt tenuis, conſ. 44. nu. 9. 29
1 priuatus non poteſt mutare iuris diſpoſitionem, conſil. 106. numero 4 126
priuilegiatus litigans cum alio priuilegiato, contra eum vti non poteſt ſuo priuilegio, conſi. 33. nu. 7 55
priuilegium præſtationis quod habet mulier, an tranſeat ad ſucceſſores extraneos, & an ad filios, conſilio 32. numero 14 55
2 *priuilegium a ſtatuto viciniis conceſſum an poſſit cedi, conſi. 9. nume. 1 10
1 priuilegium quod conceditur principali competit etiam pro augmento, conſi 105. nu. 3 125
priuilegium, quod quis habet in geſtandis inſignibus, non debet ei cui competit auferri, conſi. 16. nu. 2 35
2 priuilegium eccleſiæ in ſingulares ſucceſſores non tranſit, conſilio 91. nu. 5. & an tranſeat in emptores, & conductores, numero ſeq. 75
1 priuilegium prælationis nemini debet auferri conſilio. 17. numero 7 37
priuilegium tacitæ hypothecę, quod habet mulier competit actioni de dote, quod tranſit ad quemcunque tranſit actio de dote, conſ 32. nu. 13 55
2 priuilegium a ſtatuto viciniis conceſſum, an poſſit cedi, conſi. 104 num. 1 89
priuilegii tenor ſemper ſeruari debet, & priuilegium operari ſolet quo ad ea tantum quæ in ipſo continentur, conſi. 77. numero. 2 61
1 priuilegia ſpiritualia ab omnibus ſeruari debent, lex in quo deficiat a priuilegio, conſi. 100. nu. 5 121
2 priuilegia ſtricte ſunt interpretanda, vt minus lædant ius cōmune, quam fieri poſſit, conſi. 85. nu. 6 70
priuilegia intelligi debent pure & ſimpliciter, atque omni cauillatione remota, conſ. 88. nu. 14 71
1 priuilegia dotis competunt quandoque ante matrimonium, competunt etiam ſoluto matrimonio, conſ. 3. numero 23. & 24 12
2 probans aliquid per famam debilius dicitur probaſſe, quam qui vnicum teſtem deduxit, conſilio 79. numero 14 64
1 non ſufficit probare genus cum de ſpeciebus probādis agitur, conſ. 41. nu. 4 68
2 Non probatur debitum per confeſſionem factam a teſtatore in teſtamento, conſ. 42. nu. 13 27
*probatio non concludens eſt reiicienda, conſ. 3. num. 7 5
probatio non concludens reiici debet, quando teſtium depoſitiones debent neceſſario ſaltem per iuris præſumptionem concludere, conſ. 94. nu. 7 78
1 probatio quæ non concludit, reiicitur, conſilio 121. numero 3 145
probatio non concludens non releuat, conſ. 40. nu 9 67
2 *probatio turbatæ poſſeſſionis illico reſultare dicitur, quod conuentus reſpondit ſe poſſidere, dum enim dicit ſe poſſidere, videtur turbare, conſi. 21. nu. 15 21
probatio nulla eſt maior, quam partis aduerſæ confeſſio, conſ. 108. nume. 11 95
probatio nulla eſt certior, quam partis aduerſæ confeſſio, conſilio 109 nu. 16 97
1 probatio non concludens reiici debet, conſ 98 nu 7 119
2 *probatio non concludens eſt reiicienda, conſilio 19. numero 11 17
probatio præſumpta id ſolū operatur, vt onus probandi transferatur in aduerſarium, ibid.
1 probatio non concludens eſt reiicienda, conſilio 125. numero 5 155
2 probatio facta per præſumptionem iuris dicitur propria, probatio, conſ. 88. nu. 6 27
probatio liquidiſſima dicitur illa, quæ fit per præſumptiones, conſi. 51. nu. 3 71
1 probatio nulla eſt maior propria cōfeſſione, conſilio 47. numero 4 81
Non eſt melior probatio quam partis aduerſæ confeſſio, conſilio 38. nu. 5 61
probatio nulla certior, quam partis aduerſæ confeſſio. conſ. 31. numero 9 53
probatio nulla maior quam confeſſio aduerſarii. conſ. 93. numero 5 113
probatio nulla eſt melior, quam partis aduerſæ confeſſio, conſil. 92. numero 4 112
2 probatio nulla eſt maior quam confeſſio partis aduerſę. conſ. 90. numero 9 75
1 probationes exactæ quando requirantur. conſilio 94. numero 5. 114
2 probationes in cauſa criminali debent eſſe luce meridiana clariores. conſ. 94. nu. 2 78
probationes quando non ſunt in promptu, nec ſunt plenæ, ſed requirunt altiorem indaginem, non impeditur executio. conſ. 20. nume. 27 19
1 probationes tunc principium habere dicuntur quando coram iudice fiunt. conſ. 20. nu. 4 40
probationes non ſunt coangustandæ, ne ius commune lædatur, conſ. 21. nu. 4 41
procurator perſona domini cenſetur. conſ. 55. nu. 6 86
1 procurator non poteſt prorogare inſtantiam appellationis abſque ſpeciali mandato. conſ. 52. nu 2 46
procurator ſi petit reſ. in integ. an neceſſario requiratur ſpeciale mandatum. conſ. 28. nu 22 51
procurator habens mandatum ad vendendum, videtur etiā habere ad ipſa conſecutiua ipſius venditionis. conſ. 82. numero 9 104
profeſsio non habitus monachum facit. conſilio 46. numero 8 80
profeſsio in dubio non præſumitur, niſi probetur. conſ 46. numero 6 80
2 Si quis prohibetur ſuccedere, prohibentur ſuccedere illius filii. conſ. 40. nu. 17 21
prohibitu bona alienari an in dotem dari poſsint. conſ. 65 numero 6. & 7 55
prohibitio de non alienando bona hæreditatis in teſtamento valet. conſ 40. nu 2 20
prohibitio alia perſonalis, alia realis. conſilio 40. numero 31 22
prohibitio limitata, limitatum producit diſpoſitionem. conſi. 13. nu. 12 12
prohibitio teſtatoris quo caſu non cenſeatur eſſe præceptum ſed vti conſilium, quod non obligat, conſilio 13. numero 4 12
prohibitio nuda teſtatoris coniuncta cum prohibitione legis omnino ſeruari debet. conſ. 13. nu. 1 12
Quæ ſi non concurrit cum legis prohibitione, non eſt neceſſario ſeruanda, ſed impune negligi poteſt. ibid.
1 prohibitio alienationis facta in contractu per contrahentes nihil valet quoad impediendam dominii translationem. cōſil. 4. nu. 3 12
prohibitio facta ſimpliciter ne alienetur, intelligitur de alienatione voluntaria. con 37. nu. 7 60
2 prohibitio facta hæredi tranſit in hæredem hęredis. conſ. 40. nume: 32 22
1 pro honoris defenſione licet aduerſarium interficere. cōſ. 117. nu. 21 138
promiſſa ex parte ſua, qui perfecte non implet in contractib. in quibus non habet locum pœnitentia, non poteſt conſtituere aduerſarium in mora implendi. conſ. 88. nu. 3 108
promiſſio & ſtipulatio iudicatum ſolui continet incertam qualitatem ab initio. conſ. 114. nu. 7 134

2 *promiſſio de vendendo, valet etiam ſi non ſit pretium declaratum, conſ.47.nu.14* 38
1 *promittens retrouendere infra certum tempus, poſt dictum tempus & terminum elapſum an poſſit compelli, conſ 91. numero 4* 111
promittens ob cauſam, ſi ea non ſequatur, exceptione cauſa non ſecuta defenditur, conſi.59.nu 2 88
2 *promittens ſuſcipere in ſe litem & iudicium, & defenſionem, ſi res vendita moleſtetur req; defendere, &c. promittit emptorem defendere antequã res euincatur, cõſ.97.nu.9* 81
promittens non alienare obligans ſpecialiter rem prohibitã, ſi demum contingat fieri alienationem, procuIdubio alienatio erit nulla, & res alienata poterit auocari per illum cui facta fuit promiſſio, conſ.110.nu.1 97
promiſit ſi quis vendere expreſſo precio, nihil impedit contractum venditionis abſolutum dici ſtatim quoque valet, conſi.47.nu.15 39
1 *pronomen, ſuum ſignificet dominium, conſi.15.nu.4* 35
pronomen, ſuum in quo verificetur, conſi.7.nu.97 22
2 *pronunciare debent iudices in dubio pro ædificus, ne deſtruantur, conſi.44.nu.4* 29
proprietario vel fideicommiſſaria, qui non adiuit, nihil acquiri, & nihil præſtari poteſt per vſufructuarium, conſi.98. numero 6 83
prorogatio cauſæ eſt contra publicam vtilitatem, conſil.52. numero 7 47
proteſtatio contra ius nihil operatur, conſi.33. nu.27 10
1 *proteſtatio non adeunda hæreditate, poteſt fieri vbique nec alterius quam teſtium requirit præſentiam, conſilio 143. numero 4* 178
proteſtatio neceſſario facienda eſt congruo tempore, & inhibitoria debet fieri ante actum celebratum, conſilio 34. numero 2 56
promiſio facta per ſummum Pontif. intelligi debet ſecundum eius intentionem, conſi.110.nu.10 130
2 *promiſſa qui non ſeruauit, non poteſt obiicere aduerſario non ſeruatam fidem, conſi.83.nu.7* 68
1 *prouocatus dicto, vel facto, ſi occidat prouocantem, non adhibito etiam moderamine inculpatæ tutelæ, excuſatur a pœna homicidii, conſi.13.nu.13* 32
proximi ſi vocantur in fideicommiſ. ſubſcriptione, an ſpectetur proximitas perſonæ, quæ grauata eſt de reſtituendo fideicommiſ. an autem proximitas teſtatoris, conſilio 7. numero 23 19
2 *proximioribus de iure debetur hæreditas, conſilio 93. numero 5* 77
1 *proximitas attenditur, ne vna res diuerſo iure cenſeatur, conſilio 7. num 37* 19
proximitas & ordo ſuccedendi an conſideretur reſpectu grauati, an reſpectu grauantis, conſi.7.nu.30 19
publiciana in iudicio, ſat eſt probare tit. & traditionem ſecutam virtute prædicti tituli, & allegare bonã fidem, conſi. 93 nume.8 113
publiciana an detur contra titulũ poſſidentem, conſilio 4. numero 24 13
publiciana actio cui competat, conſi.93.nu.2 113
publiciana iudicium quæ probanda requirat, conſi. 125. numero 14 156
2 *In publiciana ſat eſt probare titulum, traditionem & bonam fidem, conſi.86.nu.6* 71
Et cui detur publiciana, ibidem.
1 *In publiciana melior eſt conditio poſſidentis, quam petentis, conſi.4.nu.25* 13
2 *publico fauori partes renũciare nõ poſſunt, conſ.52.nu.5* 46
1 *pugnæ duellari locus non eſt niſi appareat de prioritate, vel poſteritate conceſſionis & facultatis geſtandorum armorum, conſi.17.nu.9* 37
pupillaris ſubſtitutio dicitur teſtamentum filii, conſilio 45. numero 26 35
1 *pupillus ſi per quinquennium tacuerit, ratificatio inducitur venditionis, a die quo illa fit, conſ.83.nu.5* 105
pupillus ſuccedit in pupillari ſubſtitutione, in vulgari autem attenditur proximitas teſtatoris, conſi.7.nu.32 19
pupillus damno affectus per tutorem, poteſt agere vel contra tutorem ad intereſſe, vel in integrum reſtitui, conſi. 137. numero 3 167
2 *purgatio moræ, quando non admittatur, conſ.89.nu.3* 68
purgatio moræ an intelligatur eſſe quando reſoluitur contractus illius non obſeruantiam, conſ 51.nu.10 45
purgatio mora an adſit quando in contractu interuenit iuramentum, conſ.51.nu.9 45
1 *purgatur indicium fuga quando citatus comparet, conſ.119. numero 6* 142

Q

1 QValitas vni adiecta cenſetur alteri denegata, conſilio 35 numero 17 57
Qualitas patrimonii mutatur ex mutatione perſonæ, conſilio 7. nume 91 20
2 *Qualitas iuncta verbo regulatur ſecundum tempus verbi, conſi.13.nu.16* 12
Qualitas vnita verbo, intelligitur ſecundum tempus verbi, conſ.46.nu. 4 35
Qualitas iuncta verbo, regulatur ſecundum tempus verbi, conſi.30.nume.11 5
1 *Qualitas rei per eius affectum probatur, cõſ 151.nu.1* 178
Qualitates prioris cõtractus quando non cenſentur repetitæ in contractu tacite redintegrato, conſ.155.nu.8 182
2 *Qualitates per aliquẽ allegatæ de iure ab eodem ſunt probandæ, conſi.94.nu.8* 78
1 *Qualitates aſſertæ, ſeu perallegatæ, de iure delẽt ab eodem probari, conſ.133.nu.8* 164
de Quantitate ad quantitatẽ fit cõpenſatio, conſ.59.nu.6 63
Quarantigia appoſita vice iuramenti in tranſactione, facit ceſſare omne remedium reſciſſionis, quando pars promiſit ſe ſeruaturum contractum, conſi 4.nu.10 13
2 *Quatuor actus qui declarant hæreditatis aditionem, conſilio 41. numero 17* 24
3 *Quedam agere inſolita culpa eſt, conſi.123.nu.7* 150
Quæ non proſunt ſingula multa iuuãt, conſ 118.nu.12. 141
Quæ vim priuilegii principes habent, ab aliis auferri non poſſunt, conſi.6.nu.20 17
Querela etiam ſimplex coram vicinis impedit ſententiæ ratificationem, conſi.134.nu 16 165
Quæſitum ex re mea meum efficitur, conſi.39 nu.12 65
Quæſtio facti quid ſit, & quid quæſtio iuris, conſilio 106. numero 7 126
Qui vult conſequens vult antecedens, conſ.41.nu.12 70
2 *Qui vult conſequi, debet realiter offerre pretium & deponere, conſi.51.nu.6* 45
Qui ius aliquid faciendi non habet, puniri non debet, ſi id non fecerit, & ſe ab eo licite abſtinuerit, conſilio 105. numero 3 89
Qui vult experiri conditione ex ſtatuto munic. probare debet ibi interceſſiſſe qualitates a dicto ſtatuto, ad hoc vt ſtatuti conditio verificetur, conſi.15.nu.1 34
Qui non ſtetit, veniſſe non dicitur, conſi.14.nu.5 33
Qui vult agere contra aliquem tanquam contra hæredem alicuius, probare debet reum conuentum hæredem eſſe, & hæreditatem ad illum perueniſſe, conſi. 86.nu 1 106
Qui legem contemnit eius beneficio non poteſt vti, conſi.40. numero 3 66
2 *Qui promiſit non petere, neque de iure neque de facto petere poteſt, conſil.103.nu.2* 87
1 *Qui cauſam damni dat damnum dediſſe videtur, conſil.122. numero 4* 147
Qui eſt cauſa cauſæ, cauſati cauſam eſſe, conſ.122.nu.5. 147
2 *Qui electionem dat, ipſemet elegiſſe videtur, conſilio 21. numero 6* 39

2 *Qui*

2 *Qui certus eſt non debet iterum certiorari, conſilio 33. numero 39* 11

Qui ſua vtilitati inuigilat, licet aliquando alteri noceat vel proſit, nihilominus non præſumitur id facere animo nocendi, conſ. 98. nu. 3 83

Qui propter damnum datum communitates accuſant, plene probare debent ipſorum intentionem, nec ſat eſt, ſi id oſtendunt per iuramentum, conſ. 94. num. 3 78

Qui ſe fundat in tempore, debet illud probare, conſilio 103. numero 29 89

1 *Qui non congregat ſpargit, conſ. 122. nu. 3* 147

Qui obligationem extinguit ille dicitur patrimonium augere, conſi. 122. nu. 1 147

Qui ſuſceptum mandatum non exequitur ad intereſſe mandãtis tenetur, conſ. 122. nu. 11 148

2 *Qui ſcit non debet certiorari, conſi. 33. nu. 25* 10

Qui negligit honorem ſuum in ſeipſum ſæuire dicitur, conſilio 55. nume. 6 50

2 *Qui ſibi emit, vel proprio nomine contrahit, faciens in inſtrumento nomen ſuum ſcribere, prouidens vt ſibi traditio fiat, ſibi ſoli dominium acquirere dicitur, conſilio 19. numero 20* 39

2* *Qui iure communi expendit, eatenus repetit ab illis, cum quibus res erat communis, quatenus plus expendit, conſ. 15. numero 2* 13

1 *Qui ſe ſubſcribit partita manu aliena ſcripta perinde eſt ac ſi ipſe etiam manum propria conſcripſiſſet, conſilio 39. numero 1* 63

Qui detinet rem propria authoritate tenetur ad fructus perceptos, & percipiendos, conſ. 124. nu. 17 153

Qui agit rei vendicatione quãuis fateatur reũ poſſidere, tamen intelligit indebite poſſidere, conſi. 124. nu. 18 153

2 *Qui aſſerit deiectum de poſſeſſione concludenter probare debet tempore ſpoliationis vere poſſediſſe, conſilio 35. numero 1* 13

1 *Qui ſentit commodum, incommodum quoque pati debet, & econtra, conſ. 1. nu. 15* 3

Qui magis diligitur a teſtatore, debet præferri & eſſe melioris conditionis, quam qui minus ab eo dilectus eſt, conſi. 7. nume. 3 18

Qui remotiori gradu agnationis a nobis diſtant an cenſeantur magis dilecti, conſi. 7. nu. 85 22

Qui primo percutit, aut inſultat, ſemper dicitur in culpa, conſilio 13. nu. 8 32

Qui duplici vinculo vinciuntur, potiores eſſe debent, conſilio 11. num. 11 29

Qui caret actione obtinere non poteſt, conſi. 40. nu. 1 66

Qui ſe tribus annis proximis ſoluiſſe oſtendit, id etiam anteriori tempore feciſſe præſumitur, conſ. 9. nu. 3 25

Qui ex parte ſua in iudicio rei vendicationis oſtendit ſe habere plenum dominium, ille ſolum vincit, aut ſaltem oſtenderit dominium vtile, vel directum, conſilio 4. numero 23 13

Qui, vt ſe defendat lædit agreſſorem non tenetur de homicidio, conſi. 117. nu. 17 137

Qui ſuccedit in locum alterius, non naſcitur gradum eius, in cuius locum ſuccedit, ſed remanet in ſuo eodemque gradu, in quo erat antequam ſuccederet, conſilio 111. numero 12 131

Qui agit ad retrahendum, tractat de purganda mora quo ad actionem de nouo acquirendam, conſ. 14. nu. 15 34

Qui officium, & adminiſtrationem habet in aliquo loco, debet aliis præferri, conſi. 6. nu. 2 16

Qui prouocare et vulnerare incepit ſemper dicitur eſſe ĩ culpa, conſ. 117. nu. 20 138

Qui venit contra promiſſionem, non poteſt ſe vllo pacto a pœna defendere, conſ. 101. nu. 7 122

1 *Qui eſt hæres non poteſt deſinere eſſe hæres, conſilio 45. numero 17* 34

1 *Qui notitiam non habet eorum quæ ſunt de ſubſtantia rei, non dicitur ſcientiam rei habere, conſi. 3. nu. 9* 11

2* *Qui ſe fundat in ſtatuto, debet probare qualitatem ipſius ſtatuti interceſſiſſe, & ſeruatam eſſe, conſ. 23. nu. 8* 23

1 *Qui nimis mitis, & benignus videri ſtudet, remiſſus potius quam iuſtus & bonus diiudicatur, conſi. 1. nu. 101* 8

Quicquid eſt intra fines alicuius priuati poſitum, præſumitur eſſe illius, conſ. 29. nu. 1 51

2 *Quicquid eſt intra fines prædiorum priuatarum perſonarum poſitum, niſi probetur contrarium, præſumitur eſſe dominorum ipſius prædii vel domus, conſ. 86. nu. 1* 71

2 *Quilibet in re ſua eſt moderator & arbiter, conſilio 96. numero 6* 81

1 *Quinquagenaria an parere poſſit, conſ. 7. nu. 79* 21

Quis non debet locupletari cum aliena iactura, conſilio 41. numero 13 70

2 *Quis non poteſt opponere de iure tertii, conſ. 30. nu. 18* 6

1 *Quis ratificare non videtur id quod ignorat, conſilio 124. numero 15* 152

Quod limitatur ad tempus, poſt tempus videtur prohibitum, conſi. 91. num. 3 111

Quod non eſt, extingui non poteſt, conſi. 111. nu. 11 131

Quod ſolutum eſt controuerſia nata & lite pendente, non poteſt repeti, conſi. 47. nu. 6 81

Quod non mutatur, ſtare vtique intelligitur, conſilio 1. numero 57 5

2 *Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari, conſ. 105. numero 2* 89

1 *Quod nullum eſt, nullum producit effectum, neque poteſt impedimentum præſtare, conſi. 110. nu. 11* 130

Quod communiter poſſidetur, plerunque negligitur, conſilio 110. num. 5 129

Quod ex re mea ad te peruenit eſt meum, conſilio 123. numero 6 150

2 *Quod ex re mea ſupereſt, dicitur eſſe meum, conſilio 108. numero 18* 95

Quod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt, conſil. 31. numero 14 7

1 *Quod veritatis primordio adiuuatur, non dicitur in totum falſum, conſ. 8. nu. 28* 25

Quod dicitur ſecundum quid tale, non dicitur abſolute tale, conſilio 34. nu. 9 56

2 *Quod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt, conſi. 31. numero 14* 7

Quod ſæpius repetitur attenditur, conſ. 37. nu. 4 16

Quod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt, conſi. 30. numero 17 6

Quod ſub vna conditione ademptum, ſub contraria conditione, intelligitur eſſe datum, conſi. 39. nu. 7 18

Quod hẽt locũ in venditione, habet locum in dote, quia quod de vno dicitur de alio dictum cenſetur, conſ. 31. nu. 5 6

Quod conceditur limitate ad certum tempus, poſt illud tempus non cenſetur permiſſum, conſi. 51. nu. 2 44

1 *Quod limitate ad tempus conceditur, poſt illius temporis lapſum cenſetur prohibitum, conſilio 3. nu. 6* 11

2 *Quod nullum eſt, nullum producit effectum, conſilio 103. numero 9. & 21* 87. & 88

Quod fit infra decennium dicitur fieri incontinenti, conſil. 55. numero 7 50

* *Quod ex re mea acquiritur, dicitur eſſe meum, conſilio 13. numero 18* 32

R

1 *Ratio quando eſt vnica licet non expreſſa, ex ea ducitur argumentum, conſi. 58. nu. 2* 87

2 *mala Ratio infringit dictum teſtis, conſ. 35. nu. 4* 13

Ratio eſt anima atteſtationis teſtium, conſ. 35. nu. 3 13

1 *Rõ vnica nunquã in diſpoſitione præſumitur, con. 58. nu. 5.* 88

Ratio vbi eſt eadem, ibi idem ius ſtatuti debet, conſilio 34. numero 11. 56

1 ratio conſeruandæ agnationis in vterino verificari non poteſt conſilio 8.nu.21 24

ratio eorum quæ determinantur quando eſt diuerſa, tunc non eſt eadem omnium determinatio, conſ. 30.nu.7 52

2 ratio vbi eſt eadem, ibi idem ius ſtatui debet, conſilio 89.numero 4 73

ratio recti ſermonis ſeruari debet, conſ.42.nu.3 25

1 ratio eadem in effectu militat in inſtitutione particulari, quæ militat in vniuerſali, ſcilicet conſeruandæ agnationis, quæ per maſculos non per fœminas conſeruatur, conſilio 35. numero 1 57

2 Vbi diuerſa ratio, ibi diuerſum ius, conſ.45.nu.16 33

1 rationis diuerſitas vbi viget, non debet idem de omnibus æqualiter diſponere, vel etiam præfinire, conſilio 1.numero 34 4

Ceſſante ratione legis ceſſat ipſa lex, conſi.41.nu.14 70

Ceſſante ratione legis ceſſat ipſa lex, conſilio 122. numero 2 147

2 Ceſſante ratione finali, ceſſat diſpoſitio ſiue conditionalis, ſiue modalis, tam in vltimis voluntatibus quam in contractibus, conſi.39.nu.16 19

1 ratione prohibitionis vigente, debet vigere etiam prohibitio, conſi.11.nu.16 30

2 raptus appellatur, quando cum rapto ſecuta fuit copula carnalis, conſ 102.nu.1 86

1 ratificatio geſtorum per aſſertum procuratorem retrotrahitur, & mandato æquiparatur, conſi.99.nu 9 120

ratificatio præſumitur ex curſu temporis, conſilio 148.numero 9 177

2 *ratificatio metu facta ſemper poteſt reſcindi, conſilio 23. numero 19 24

ratificatio vt valeat requirit ſcripturā legi & publicari ratificanti, conſi.28.nu.21 3

ratificatio ex curſu longi temporis præſumitur, conſilio 28. numero 24 3

ratificare quis non dicitur contractum, cuius exactam notitiam non habet, conſi.28.nu.23 3

ratihabitio an & quando mandato æquipolleat, conſil. 66. numero 5 56

recedere poſſum a iudice, in quem conſenſi propter cauſam ſuperuenientem, conſi.61.nu.8 53

receptam vltra dimidiam iuſti pretii vti poteſt remedio reſciſſionis, conſ 46.nu.6 36

1 reconuentio vim habet exceptionis, conſ.41.nu.7 69

rector gymnaſii in ipſo gymnaſio præcedit epiſcopum ſcholarem, conſi 6.nu.6 16

2 *rectoris ſcholarium officium, conſi.10.nu.5 10

*reductio petitur ab arbitri pronunciatione, data enormi læſione, conſi.23.nu.23 24

reficere, non eſt nouum opus facere, conſ.44.nu.11 30

regionis conſuetudo ſeruanda, parteſque in dubio egiſſe, quod fieri ſolitum eſt, cenſetur, conſ.74 nu.1 59

2 In regno an omnes filii ſuccedant in feudo, conſ.2.nu.16 9

regula l.teſtium, C de teſtibus ſolutionem debiti in ſcripturam redacti non niſi per ſimilem ſcripturam, vel quinque teſtes probari poſſe, limitatur, conſ 85.nu.1 105

2 regula quod contradicti æquiparatur abſentia, non habet locum in pluribus iudicibus vel arbitris, conſilio 33. numero 9 9

1 regula l pen.C. commun.diuid. quando procedat, conſilio 30. numero 1 52

regula c.nouit. de præſcrip quomodo procedat, conſilio 49. numero 6 83

2 relatio debet fieri ad id quod principaliter dictum eſt, conſi. 37 nu.5 16

*relatio fieri debet ad proximiora. conſ.14.nu.4 13

relatio in dubio debet fieri ad proxima, conſ.40.nu.12 21

1 relatio eſt facienda ad proxima, conſ. 34.nu.4 56

relatio non debet fieri ad omnia præcedentia, quando in omnibus non militat eadem ratio. Et nume.53. conſilio 1.numero 52 5

relatio fieri debet ad omnia ſuperiora, fallit, conſilio 43. nume.2. & 5 77

2 relatio non fit ad proxima, quando rationes vrgent, vt fiat ad remota, conſi.40.nu.19 21

1 relatio fieri debet ad proximiora, & viciniora, conſilio 7.numero 48 20

relatiuum qui, reſtringit diſpoſitionem, conſi.1.nu.92 8

relatum cenſetur eſſe in referente, conſ.106.nu.1 126

2 relatum cenſetur ſemper eſſe in referente, conſilio 106. numero.16 91

1 relatum cenſetur eſſe in referente, conſ.1.nu.75 6

relictum conditionale non tranſmitti ad heredes, conſilio 46. numero 11 80

religioſus quis non dicitur ante factam profeſſionem, conſilio 46.numero 5 79

relinquitur ſi aliquid animo compenſandi, qui accepit relictum non poteſt aliquid aliud petere, conſilio 11. numero 12 30

remedium cap.reintegrandæ, 3.q.1. cui competat, conſilio 4. numero 26 13

remedium l.2.C.de reſcind.vend. quibus proficiat, conſil.28. numero 17 50

remedium c.Odoardus, de ſolutionibus, cui competat & cui non, conſi.99.nu.1 120

remedium reſciſſionis, quo vtitur maior aduerſus læſionem vltra dimidiam, tollitur per iuramentum quo idem maior iurauerit ſe contractum obſeruaturum, conſ.28.nu.7 50

2 remedium l.2.C.de reſcind.vend. habet locum, etiam in contractu emphit. conſ.54.nu.8 49

remedium l.ſi quis maior, C.de tranſactio. ad reſcindendum contractum venditionis, cui competat, conſ.83.nu.1 68

1 remedium canonis, redintegrandæ quando, & contra quem non intentetur, conſi.125.nu.12 156

remedium c.reintegrandæ.3.q.1. quo caſu competat, & cui, conſi.96.nu.10 116

remedium petitorium rei vendicationis quo caſu intentetur, conſ.12.nu 12 31

remedium c.reintegrandæ, 3.q.1. cui competat, & quo caſu, nu.7.conſ.12.nu.6. & 7 31

remedium petendi ſupplementum legitimæ quibus competat, conſ 10.nu.19 28

remedio canonis, redintegrandæ, vt quis obtineat, quæ probanda, conſ.125.nu.11 156

remedio l.2.C.de reſcin.vend. qui experitur, probare debet ſe læſum fuiſſe vltra dimidiam iuſti pretii, iuxta æſtimationē illius temporis quo contractus initus fuit, conſi.28.numero 1 49

In remedio reintegrandæ veniunt fructus, conſ.38.nu.6 61

In remedio reintegrandæ is debet obtinere qui docuit de antiquiori poſſeſſione, conſi.38.nu.2 60

2 remiſſio rationum vxori facta, eam non liberat a reliquorum reſtitutione, conſi.72.nu.6 59

1 renouatio contractus locationis non poteſt allegari ab eo qui non impleuit contractum, conſi.91.nu.5 111

renouatio contractus locationis allegari non poteſt ab eo qui non impleuit contractum ex parte ſua, conſilio 155. numero 6 181

2 renuncians hereditati cadit ab omni iure, conſ.41.nu.1 25

1 renunciatio refertur ad beneficia, etiam non expreſſa, in contractu locationis facta, conſi.155.nu.7 184

reo licet ſuam confeſſionem interpretari, & fuiſſe erroneam probare, conſi.129.nu.8 160

rei, qui ſoluerunt pendente iudicio quod debebant ſunt abſoluendi, & an ſint condemnandi in expenſis, conſilio 47. numero 1. & 9 81

2 Repudiata hereditate patris per vnum ex fratribus per ius accreſcendi accreſcit alteri, conſ 41.nu.13 24

2 res

*Res oſtenditur plus facto quam verbis, conſ.23.nu.17 24
1 Res empta ex pecunia aliena efficitur ementis, conſilio 2.numero18 9
1 Res patrimonialis quæ eſſe dicitur, conſi.3.nu.3 11
Res vnaquæque præſumitur libera in dubio, niſi contrarium probetur, conſi.131.nu.1 161
2 Res eſſe integra deſinit propter litis conteſtationem in iudicio factam, conſi.66 nu.2 56
1 Res inter alios acta, alios non afficit, conſi. 1.nu.77 6
Si promittatur res mihi pro aliquo quem nominabo promiſſio valet, conſ.124.nu.3 151
Res ſi emitur ex communi pecunia, & res fiat ementis, pecunia reperitur, conſ.2.nu.21 9
Res empta ex pecunia pupilli per alium quam per tutorem efficitur ementis, & non pupilli, conſ.2.nu.20 4
2 Res empta ex pecunia aliena efficitur ementis, non autem domini, conſi.103.nu.25 88
1 Res quo caſu transferatur de vno in alium per mortē poſſidētis eiuſdem familiæ, conſ.27.nu.11 48
1 Res tribus modis eadem dicitur, nomen ſcilicet, ſpecie, & genere, conſ.16.nu.4 35
Res inter alios acta tertio non præiudicat, conſilio 42. numero 75
Res ſubſtituta in locum alterius neceſſario præſupponit extinctionem, & per emptionem primæ rei, in cuius locum res ſubſtituta eſt, conſi.34.nu.6 36
Res facile reducitur ad ſuam naturam, conſilio 21. numero 12 41
2 Rei vendicatio non ſolum contra poſſeſſorem, ſed contra nudum detentorum intentat, conſ.28.nu.8 9
1 Rei vendicatio eſt actio ſtricti iuris, & arbitraria, conſ.124. numero 24 153
1 Rei eccleſiaſticę ratione, tota cauſa eccleſiaſtica dicitur, conſ. 60.num.5 52
1 Rei vendicatio præſupponit ex parte agentis dominium, ex parte rei conuenti poſſeſſionem, conſilio 124. numero 2 151
2 Rei vendicatio, an competat pro legato quantitatis, conſi.76. numero 6 60
Rei vendicationis in iudicio quis obtineat, conſilio 12. numero 14 31
Rei vendicatio competit non ſolum pro commodato verum etiam pro precario, conſi.33.nu.4 55
Rei vēdicatione ſi quis agat, an neceſſario oporteat, quod præcedat contractus precarii, ex quo oritur perſonalis actio, conſ.33.nu.2 55
Rem vendicans debet rem quam petit ſpecifice declarare, cōſilio 124.nu.23 153
2 Rem ſuam nemo errans amittit, vnde immiſſio in poſſeſſionē ex cauſa erronea facta redditur prorſus inualida, conſilio 77.nume.3 61
Re deteriorata ſicut non minuitur qualitas euictionis, pariter non augetur meliorata, conſ.97.nu.3 82
2 Re non integra, & re accepta pœnitentiæ locus non eſt, etiam in contractu innominato, conſ.109.nu.4 96
Re reſtituta pro melioramentis agitur actione ex contractu emphyteutico exoriente, eo etiam reſciſſo, conſilio 29.numero 12 4
*in Re ſua quilibet eſt moderator & arbiter, conſilio 23 numero 9 23
in Re ſua quilibet eſt moderator & arbiter, conſilio 91. numero 6 75
1 Res noſtræ nobis obligari non poſſunt, conſi.4.nu.13 13
Res quæ diutius duraturæ ſunt, magis ſunt eligendæ, conſ.7. numero 87 22
2 Res pereunt ſuo domino, conſ.74.nu.4 60
Quando in vno contractu plures res venditæ ſunt diuiſo pretio ſi in vna non poteſt habere locum venditio, habet locum in alio, conſ.47.nu.16 39
1 Res empta ex pecunia dotali ſunt ementis, non autem mulieris, conſ.32.nu.8 54
2 Res, magis quam verba inſpiciuntur, conſ.39.nu.2 18
1 Res empta & e pecuniis dotalibus an efficiuntur mulieris & dotales, ita vt vendicari poſſint a muliere vel eius hæredibus, conſ.32.nu.2 54
Res ſuas ſi quis in alterum transferat ne alienentur, contra faciens ad intereſſe tenetur, conſ.66.nu.1 92
2 Rebus ſic ſtantibus clauſula in contractibus ſubintelligitur, conſ.103.nu.14 88
Reſcriptum principis potius debet eſſe ſuperfluum, quam vt ius tertii quæſitum ei adimatur, conſi. 33.nu.44 12
Reſcriptum ſecundum ius commune intelligitur, conſilio 60. numero 10 53
3 Reſeruatio nihil addit, nec tribuit ius de nouo, ſed tantum quod habetur de nouo conſeruat, conſ.98.nu.5 119
Reſeruationeſ iurium in ſententia facta non tollunt ius alteri, conſ.138.nu.1 167
2*Reſeruationes incertitudinem quandam continere dicuntur, conſi.20.nu.5 18
1 Reſeruationes in ſententia circa probationes faciendas quando concedantur, conſ.16.nu.21 47
2*Reſeruationes non impediunt neque retardant executionem non ſolum quando ſunt nullæ, ſed nec etiam quando ſunt validæ, conſ.20.nu.15 19
*Reſeruationes non faciunt conditionem, quando diſpoſitio eſt perfecta, conſ.20.nu.16 19
1 Reſidentia dupliciter cōſideratur nam alia eſt perpetua alia temporalis, conſ.145.nu.6 175
Reſignatio poteſt fieri de iure in manibus ordinarii, conſilio 146.nume.6 175
Reſpōdere quis tenetur in loco, vbi diu permanet res, ratione cuius agitur, ſecus in rebus non dici ibi manſuris, conſilio 33.numero 6 55
Reſponſio non concludens non releuat, conſi.7.nu.64 21
Reſpublica notitiam rei alicuius habere non dicitur niſi communicato colloquio, conſ.49.nu.7 83
Reſtitutio non aduerſus temporis lapſum, ſed aduerſus contractum peti debet infra quadriennium, & eo elapſo concedi non poteſt, conſ.28.nu.18 50
Et quando incipiat currere hoc quadriennium, ibid.
Reſtitutio ad hoc vt competat, requiritur non ſolum quod quis ſit minor, ſed etiam vt ſit læſus, conſilio 36. numero 7 59
Item quod ſit læſus ſui facilitate, vel dolo aduerſarii, ibid.
Reſtitutio in integrum non datur maiori niſi ex iuſta cauſa, & ideo non datur negligentibus, conſilio 28. numero 19 50
Reſtitutio in integ. quibus competat, & quibus non, conſ.36. nume.4. & 5 59
Reſtitutio in integrum quando petitur principaliter, neceſſario requiritur mandatum ſpeciale, conſilio 12. numero 1 31
Reſtitutio in integrum quando principaliter petitur, requiritur ſpeciale mandatum, conſ.14.nu.16 34
Reſtitutio in integ. quando petitur incidenter, non requiritur mandatum. conſilio 12.nu.2 31
Reſtitutio naturalis poſſeſſionis quo caſu peti poſſit, conſi.12. numero 10 31
Reſtitutio remedium petitorium rei vendicationis quo caſu intentetur, conſi.12.nu.13 31
Reſtitutio in integrum ad hoc vt concedatur, non ſolum requiritur minor ætas, ſed etiam læſio, conſilio 22. numero 10 42
Reſtitutio in integrum quanto tempore extendatur, conſi.12. numero 5 31
Reſtitutio aduerſus contractum petenda intra quadriennium. Quod quadriennium currere incipit a die initi contractus. conſ.4.nu.18. & 19 13

Reſtitutio in integrum competit maioribus etiam ex capite ignorantia, conſi. 134 nu. 18 — 166
Reſtitutio in integrum non eſt neceſſaria vbi nullitas adeſt, conſ. 133 nu. 15 — 165
Reſtitutio poſſeſſionis & rei cum fructibus venit officio iudicis in rei vendicatione, conſi. 12. nu. 13 — 31
Reſtitutio in integ. non eſt concedenda, niſi enormis læſio interceſſerit, nec minima ſufficit, conſi. 3. nu. 20 — 25
Reſtitutio in integ. an detur aduerſus præſcriptionem 40. annorum, conſi. 4 nu 21 — 13
Reſtitutio poſſeſſionis rei vendicationis quo caſu intentetur, conſ 12. nu. 13 — 31
Actor ſi implorare vult reſtit. in integrum, quid habeat implere, conſ. 12. nu 3 — 31
ad Retrahendum qui agit debet habere bona ſua vicina rei, quam vult retrahere, conſil. 15. nume. 3 — 35
Retrotractioni ſiue fictioni tranſlatiuæ quod eſt remedium ſubſidiarium quando ſit locus, conſ. 127 nu. 4 — 158
Reuocari non poteſt donatio facta renunciatione cum iuramento, conſ. 38. nu. 13 — 17
Rogatus non habet plus conſequi quam honoratus, conſ. 110. numero 1 — 29

S

SAluianum interdictum cui competit, conſilio 45. numero 1 — 78
Saluianum interdictum cui competat, conſ 96. nu. 5 — 116
Scientia propter matrimonium, & cohabitationem præſumi ſolet, conſ. 28. nu. 21 — 51
Scientia præſumitur ex conuerſatione, & coniunctione perſonarum, conſi. 148. nu. 10 — 177
Scientia circa ea præſumitur, quæ dicuntur & fiunt, conſilio 14. nu. 14 — 34
Scientia dicitur eſſe ſtatim, vt nota eſt in loco, præſumitur que in his, quæ quis tenetur inueſtigare, conſilio 68. numero 6 — 89
Scientia ſola vbi de iure communi ſufficit, illa debet eſſe certa, & clara, & plena, conſ. 3. nu. 7 — 11
Scientia præſumpta vnde ſumatur, conſ. 1. nu. 5 — 11
Scientiam rei habere dicitur ille, qui facti notitiam habet, cum omnibus ſuis qualitatibus, conſ. 3 nu. 8 — 18
Scientia non præſumitur niſi probetur, conſilio 28. numero 25 — 3
Scire dicimur, quæ vehementer opinamur, conſilio 85. numero 2 — 70
Schedula priuata propria manu conſcripta facit fidem contra ſcribentem, conſ. 155. nu 10 — 182
Scholaris bona ſua per furem apud Hebræum poſita abſque pecunia vendicare poteſt, quibuſcunque priuilegiis non obſtant, conſi. 86. nu 8 — 78
Scriptor e in alienatione conſenſus Summi pontificis adhibetur, conſi 2 nu. 1 — 8
Scriptura priuata ſolemniter recognita probat, conſilio 97. numero 2 — 117
Scriptura priuata quando fuit confeſſata a parte plenam facit probationem, conſ 39 nu 2 — 63
Scriptura continens plura & diuerſa capitula poteſt pro parte probari, & pro parte improbari, conſilio 39. numero 7 — 64
Scriptura priuata contra ſcribentes in omnibus ſtatur, conſilio 108. nu. 10 — 94
*Scriptura faciens occultam fidem & legalitatem oſtendit, conſ 17 nu 10 — 14
Simplex ſcientia actus confirmata non operatur ratificatio in ratificatione, ſed requiritur, vt ei legatur tenor inſtrumenti, conſi. 28. nu. 23 — 3
Sindici, quando conſtituuntur ad compromittendum ſuper quibuſdam capitulis ſpecialiter expreſſis in compromiſſo, tunc de aliis rebus non faciunt compromiſſum, conſ. 28. numero 5 — 3
*Singula quæ per ſe non ſufficerent, coniuncta proſunt, conſi. 16 nume. 15 — 9
*Subſtitutus an debeat probare pupillum deceſſiſſe in pupillari ætate, conſ 6. nu. 16 — 9
Sententia quæ tranſiuit in rem iudicatam in aliquo caſu poteſt retractari, conſ. 33 nu. 43 — 42
Sententia nulla nunquam tranſit in rem iudicatam, nec meretur nomen ſententiæ, conſ. 134 nu. 12 — 165
Sententia quæ tranſiuit in rem iudicatam interdum retractatur æquitate ſuadente, conſ. 134. nu 13 — 165
Sententia diffinitiua imponit finem cauſæ, conſ. 47. nu. 2 — 81
Sententia quæ non continet abſolutionem, vel cōdemnationem aut æquipollens, nullius eſt momenti, conſi. 74. nu. 5 — 99
Sententia arbitratoris an dici poſſit conuentio partium, conſ. 22. nume. 9 — 42
Sententia lata vltra petita ipſo iure eſt nulla, conſilio 43. numero 9 — 75
Sententia continens facti falſitatem nulla dicitur, conſi. 134. numero 11 — 165
Sententia etiam contra dominum fieri poteſt ſi in cōpromiſſo apponatur clauſula, de plano, ſummarie, & ſine ſtrepitu iudicii &c. conſ. 55. nu. 5 — 86
Sententia lata contra reum principalem an poſſit mandari executioni contra fideiuſſorem de iudicato ſoluendo abſque nouo proceſſu, conſi. 114. nu. 9 — 134
Sententia publicationis bonorum facta ſecundum ſtatuta loci non trahitur, neque extenditur ad bona ſita extra territorium, conſi. 94. nu. 1 — 114
Sententia promulgata a pluribus iudicibus vno abſente non valet ſecundum communem, conſi. 33. nu. 21 — 9
Limitatur iſta concluſio quando in compromiſſo apponitur pactum vt maior pars poſſit procedere & iudicare, ibid. numero 22
Sententia lata in iudicio ſummario non releuat, neque ius facit in iudicio plenario, conſ. 99 nu. 2 — 84
Sententia promulgata a maiori parte arbitrorum valet, conſilio 33. nume. 1 — 8
Sententia ſe ad aliam ſcripturam referens, id ſolum continere videtur, quod in ſcriptura relata dicitur, conſilio 1. numero 74 — 16
Sententia non infert præiudicium non citatis, conſi. 142. numero 16 — 173
Sententia dicitur nulla non citatis illis qui in ea comprehenduntur, ibid. nu. 17
Sententia Principis non valet non facta citatione, ibidem numero 18
Sententia non nocet ignorantibus, & quibus non fuit notificata & intimata, ibi. nu 19
Sententia lata per ſecretos conſiliarios principis, videtur eſſe principis, cum profertur ſub nomine principis, ibidem numero 20
*Sententia lata contra mortuum non valet, conſilio 20. numero 24 — 19
*Sententia valet quotieſcunque datus eſt curator hereditati iacenti, quia adeſt perſona, in qua poteſt iudicium conſiſtere, conſi. 20 nu. 24 — 19
*Sententia nulla non meretur executionem, conſilio 20. numero 8 — 19
*Sententia debet eſſe conformis libello, conſilio 21. numero 17 — 21
Sententia inter aliquos lata, non præiudicat aliis, limitatur, quando tractatur de ſententia ſupremi Principis quæ facit ius quoad omnes, qui ſua intereſſe prætendunt, nu. 79. conſi. 1. nu. 78 — 2
Quæ vim legis obtinet, ibid.
Sñia principis tunc facit ius inter oēs quando vel ipſe princeps iudicat tanquam ſupremus princeps de plenitudine poteſtatis

poteſtatis, vel quando is, cui cauſa a Principe commiſſa eſt pronunciat nomine regio, conſ.1.nu.80 7
2* Sententia quæ tranſiuit in rem iudicatam, habetur pro veritate, & ideo a partib. impugnari non poteſt, & executioni mandari debet, conſi.20.nu.1 18
* Sententia, a qua non fuit appellatum, in iudicatum tranſiiſſe præſumitur, quæ poſt lapſum decem dierum dicitur in rem iudicatam tranſiiſſe. conſ.20.nu.20 18
2 ſententia non nocet nec prodeſt alteri, niſi cum cauſa ordinaria ſit, & cum proceſſu ſolemni modo formatus eſt, conſilio 99. nume.3 83
Sententia diffinitiua decidit id, de quo quæritur, conſilio 58. numero 3 52
Sententia ex falſa cauſa allegata per iudicem lata, non valet conſ.99.nu.5 84
1 Sententia debet eſſe conformis libello, conſ.42.nu.8 75
Sententia nulla non poteſt mandari executioni, conſilio 42. numero 10 76
Sententia contra ſtatuta non eſt ferenda, conſ.33.nu.1 55
2 Ad validitatem ſententiæ iuramentum non conſideratur, conſ. 33.num.30 10
1 Sententiam pro ſe latam an & quando liceat iniuſtam allegare, conſi.134.nu.19. 166
2 lata Sententia, vbi rei diſcuſſio & cauſæ cognitio requiritur, præſumuntur arbitri cauſam cognouiſſe, conſ.33.nu.26 10
1 In ſeparatis ſeparata ratio eſſe debet, conſ.122.nu.14 148
2 Sequeſtrum reuocatur, vbi quis conuenit quod rem reſtituet abſque procraſtinatione in caſu victoriæ, illud iure capeū fuiſſe, conſ.62.nu.3 54
1 Sermo ſimpliciter prolatus, primo & vno actu perficitur, atque finitur, conſilio 54.nu.1. limitatur tamen nu.7 85
Sermo, in quo habita eſt mentio de filiis filiorum & deſcendentium, an ſit proximior illo, in quo facta eſt mentio de filiis teſtatoris, conſi.7.nu.49 20
2 Sermo ſimpliciter prolatus de primo actu debet intelligi.
Limita, vt ibidem, conſ.80.nu.1 65
1 Sermo ſimpliciter prolatus reſtringitur ad primum actum, conſ.113.nu.1.& 8 133
2* Seruanda eſt in omnibus æqualitas nec contractus claudicare debent, conſ.14.nu.2 13
Seruire durius reputatur de pecunia quam de perſona, conſi. 79.nume.5 63
Pecunia dicitur ſecundus ſanguis & altera vita, ibidem.
1 Seruitus realis, ſeu prædialis debetur e re rei, conſilio 41 numero 18 71
2 in Seruitute altius non tollendi acquiro mihi quaſi poſſeſſionem, quando prohibeo vicinum altius volentem tollere, conſil.44.num.19 31
1 Seruitutes non ſolum ex conceſſione hominis, ſed etiam ex præſcriptione quæruntur, conſ.41.nu.20 71
in Seruitutibus regulariter refectio ad eum pertinet, qui ſibi ſeruitutem aſſerit, non ad eum, cuius res ſeruit, conſ.92.numero 5 112
Sæuire in ſe dicitur qui honorem ſuum conſeruare negligit, conſilio 120.num.3 158
Signata per ſigna cognoſci, conſ.16.nu.15 36
Similitudo verſatur in diuerſis, quæ inter ſe conuenientiam habent, & vbi plures ſunt conuenientiæ, quam differentia, conſilio 16.nu.11 35
Simulium id. ſi eſt indicium, conſ.16.nu.12 36
Simoniæ crimen committitur cum pecunia vel datur, vel promittitur, vel aliquod temporale propter commodum ſpirituale, conſ.147.nu.1 175
Per collationem ſimplicem, & liberam factam quomodolibet vltimo loco non derogatur iuri patronatus, vel eius quaſi poſſeſſioni, conſi.110 nu.9 130
2* Simulatio quando habet in ſe ſubſtātiam obligationis, an oriatur exceptio ſimulationis, conſ.18.nu.15 16
1 Simulatio poteſt probari per teſtes, & coniecturas, & per partis confeſſionem, conſ.26.nu.14.& 15 47
2 Simulatio contractus probatur per coniecturas, conſilio 38. nume.4 17
Probatur etiam per teſtes, nu.5
Simulatio poteſt allegari a contrahente, conſilio 38. numero 6 17
Simulatio tripliciter conſideratur, conſ.38.nu.3 17
Simulatio valet de contractu permiſſo ad contractum permiſſum, conſ 38.nume.1 17
1 Simulatio quando non annullet actum, conſilio 19. numero 18 39
2* Simulationis ſpecies ſunt plures, conſ.18.nu.17 16
1 Simulationem, & vſuram allegans illam probare tenetur, alias ſuccumbit, conſi.96.nu.8 116
Simulationum ſpecies ſunt plures, conſ.19.nu.12 39
2 Societas morte finita non tranſit ad hæredes, conſilio 11. numero 3 13
1* Societas inter fratres non debet eſſe Leonina, & quæ ſit ſocietas Leonina, conſ.113.nu.5 133
Societas omnium bonorum non præſumitur ex ſola cohabitatione continuata ſimul poſt mortem patris, conſilio 11. numero 26 30
Societas præſumitur contracta ex actibus reciprocis ſocialibus, conſ.11.nu.27 30
2* Societas omnium bonorum quomodo videatur contracta, conſilio 11.nu.1 11
Societas poteſt contrahi in perpetuum, conſ.50.nu.1 43
*Societatis contractus non trahitur de perſona ad perſonam, conſ.11.nu.2 11
1 Societate quando aliquis ex ſociis bona aliqua ſibi reſeruat, non dicitur eſſe contracta ſocietas vniuerſorum bonorum, conſi.113.nu 12. 133
Socius, qui in ſocietate confert maiorem, vel induſtriam vel operam, vel portionem ſortis, ille quidem maiorem quoque lucri partem habere debet, conſ.113.nu.7 133
Socius in re communi, inuito ſocio aliquid facere non poteſt, conſ.65.nu.5 92
Socii omnium bonorum non ſunt, qui omnia non communicant, conſi.2.nu.12 9
2 In dubio quis cenſetur ſoluere potius nomine ſuo quam alieno, conſ.41.nu.16 24
Soluens debitum hæreditarium ſi ſibi eſt delata hæreditas an dicatur adiiſſe per talem ſolutionem, conſi. 41.nu.15 24
1 Soluens debitum non liberatur ex non integra ſolutione, conſ. 96.num.16 117
2 Soluens minori ſine tutoris authoritate, & ſine iudicis ſententia, non dicitur liberatus, conſ.108.nu.6 94
1 Solus Deus cognoſcit animum noſtrum, conſilio 117. numero 4 136
Solutio quando cenſeatur facta in cauſam grauiorem & duriorem & antiquiorem, conſ.31.nu.7 51
Solutio per apocham probatur, & ex ea liberantur debitores in præiudicium pupillorum, ſi in ea tutor confiteatur ſe recepiſſe pecuniam, conſ.9.nu.6 25
Solutio in cauſam grauiorem, duriorem, & antiquiorem facta cenſetur, quando neque debitor, neque creditor elegit in quam cauſam ſolutum eſſe volebant, conſ 53.nu.7 84
Solutio vt ſemper facta videatur in fauorem ſoluentis, interpretandum eſt, conſ.53.nu.9 84
2 Solutionis exceptio poteſt opponi contra inſtrumentum habens paratam executionem, conſi.8.nu.2 10
1 Solutionem probari poſſe per teſtes vt euitentur fraudes. conſilio 21.nume.7 41
Solutione omnis tollitur oblig.conſ.44.nu.5 81
Inſtantia perit lapſu termini, ibidem.
Solutiones particulares perfectæ ſolutionis vim habent, quaſi cadentis in grauiorem cauſam, conſi.53 num.4 84
Soluturus proteſtari debet ſe eſſe paratum ſoluere in tali loco, vt pœnam euitet, conſi.60.nu.7 89

1 Species ſi datur in ſolutum pro pecunia, oriri dicitur quædam emptio, & receditur a prima actione, conſ. 44. nu. 4 78
de Specie ad quantitatem non fit compenſatio quando ſpecies non eſſet conſumpta, conſ. 39. nu. 9 64
Spes de futuro non autem ius de præſenti ordine ſucceſſionis quando cenſeatur acquiri, conſ. 130. nu. 1 160
2 Spurii coniunctos ex parte patris ad compromiſſum non compellunt, conſ. 63. nu. 4 54
1 Spurii ſeu naturales legitimati dicuntur eſſe de domo & de familia parentum, conſ. 142. nu. 1 171
Spurii poſtquam ſunt legitimati de iure etiam gerere poſſunt arma, & inſignia familiæ, conſi. 142. nu. 4 171
2 Standum eſt peritis in arte, conſ. 55. nu. 3 49
1 Statuentiũ finis principaliter attendi debet, conſi. 98. n. 1 118
Statuentium mens prævalet proprietati verborum, & potius eſt attendenda, conſi. 8. nu. 20 24
2 Statuere, & iuriſdictionem exercere, conuertuntur, conſil. 61. numero 3 241
1 Statutum loquẽs de ſucceſſione ab inteſtato comprehendit etiã ſucceſſiones pupillorum, conſi. 132. nu. 9 162
Statutum loci vbi quis conuenitur, an vbi contractus celebretur, attendatur. & quid inter ſubditos territorio, conſi. 57. nume. 1. & 2 87
Statutum ſi inijcit vinculum poſt clericatum in præiudicium clerici, conſtitutio eius non tenet, conſ. 20. nu. 10 40
Statutum inducens præſcriptionem 10. annorum ſuper debito ex negligentia creditoris, an comprehendat clericum, qui fuit hæres creditoris, conſ. 20. nu. 6 40
Statutum, vel conſuetudo interpretatur, vt ſimpliciter loquatur, conſ. 121. nu. 4 145
Statutum eſt ius proprium ciuitatis, conſ. 132. nu. 1 162
Statutum vt commune teneatur reſarcire damnum datum per incendium, præſupponit debere probari fuiſſe a tertio impoſitum, conſ. 133. nu. 11 164
Statutum interpretari debet vt minus lædat ius cõmune quã fieri poteſt, conſ. 148. nu. 8 177
2 Statutum quando non excludat formam ſolitam adhiberi de iure communi, conſi. 22. nu. 13 22
Statutum non receptum in obſeruantia, nullas vires habet, cõſilio 69. nu. 1 57
2 Statutum quando iuuet etiam forenſes & quando non, conſi. 21. nume. 8 21
1 Statutum in ſuo loco pro lege ſeruari debet, conſ. 51. nu. 2 89
Statutum loquens de fratre, an verificetur in vterino, conſilio 8. numero 6 23
Statutum municipale pro lege ſeruatur, conſ. 40. nu. 8 66
Statutum arctans modum probationum dicitur iniquum, conſil. 21. nume. 2 41
Statutum matrem excludens, ſi expreſſe mentionem ſororis facit, nec diſtinguit inter ſororem coniunctam ex parte patris, vel vtrinque coniunctam, intelligi debet generaliter, conſ. 8. nume. 3 23
2 Statutum in obſeruantia non receptum per decennium, quomodo tollatur, conſ. 69 nu. 3 58
Statutum ſi eſt dubium declaratur per eius rubricam, conſil. 106. nume. 1 91
Statutum non conſiderat niſi perſonas ſpecificatas, atque expreſſas in ipſo ſtatuto, conſi 45. nu. 14 32
1 Statutum excludens fœminas ab hæreditate comprehendit bona, tam ſita intra, quam extra territorium, conſil. 132. numero 6 163
Statutum loci vbi bona extra territorium ſita ſunt, locum ſibi vendicat, conſi. 132. nu 7 162
2 Statutum quod derogat diſpoſitioni iuris communis, debet reſtringi, conſ. 106. nu. 4 90
Statutum non vendicat ſibi locum in caſu omiſſo, conſ. 45. numero 3 33
1 Statutum aliquid noui diſponens non debet trahi ad caſus præteritos, ſed futuros, conſ. 40. nu. 7 66
Statutum, quod conſanguineus alienare volens rem patrimonialem, debeat id notificare conſanguineis vſque in tertium gradum, eſt ſeruandum, conſ. 7. nu. 1 16
1 Statutum, dum vocat proximiores, intelligi debet proximiores per lineã rectam aſcendentium & deſcendentium, conſilio 93. nu. 2 77
Statutum ita intelligi debet, vt minus lædat ius commune, quam fieri poteſt, conſi. 3. nu. 6 5
Statutum puniens furta & damna ex parte auferentis dicitur pœnale, & odioſum, ex parte autem eius, cui res eſt ablata, dicitur fauorabile, conſ. 85. nu. 5. 73
Statutum & lex declaratoria trahitur etiam ad præterita, conſi. 107. nu. 4 127
Statutum ſeruari debet in eo quod pertinet ad ius municipale, conſi. 3. nu. 10 11
Statutum ſi vetat ſolutionem debiti probari per teſtes, an laicus poſt ſolutionem factam effectus clericus, poſſit per teſtes probare ſe ſoluiſſe, conſi. 20 nu. 2 40
Statutum in loco vbi conditum eſt, tamquam lex obſeruari debet, conſ. 14. nu. 8 34
Statutum quod limitat vſque ad certum tempus concedit poſt illius temporis lapſum, an cenſeatur prohibitum, conſ. 24. nume. 1 33
2 Statutum debet intelligi ſecundum ius commune, conſilio 89. numero 9 73
Statutum de ſucceſſionibus quod ſimpliciter loquitur de gradibus intelligi debet de gradibus, ſecundum computationem iuris ciuilis, non autem canonici, conſ. 93. nu. 4 77
Statutum fœminas excludens propter maſculos, dicitur reuocare, conſi. 45. nu. 30 33
Statutum vnum per aliud declaratur, conſi. 2. nu. 4 11
Statutum dum loquitur de vi illata, intelligi debet de vi adhibita ad actum nominatum, conſ. 102. nu. 5 86
Statutum non vendicat ſibi locum in caſu omiſſo, conſi. 102. numero 7 87
Statutum vel conſuetudo loquens in perſonam non comprehendit illum, qui non eſt ſubditus ſtatuentibus, etiam ſi agatur de bonis ſitis in territorio ſtatuentium, conſilio 91. numero 1 73
Statutum vnum per aliud declarari, non eſt nouum, conſi. 57. numero 7 81
Statutum matrem excludens debet interpretari vt minus lædat ius commune quam ſit poſſibile, conſilio 45. numero 18 341
1 Statutum quod prohibet alienationem fieri, abſque certa ſolemnitate, non habet locum in alienatione quæ fit ex neceſſitate, conſi 27. nu. 8 60
2 Statuti verba vbi non conueniunt, non conuenit nec eius diſpoſitio, conſi. 23. nu. 7 231
Statuti vna pars ſolet aliam declarare, conſ 102. nu. 6 87
1 Statuti vna pars aliam declarat, conſ. 10. nu. 28 38
Statuti verba vbi non habent locum, nec eius diſpoſitio debet locum habere, conſ. 107. nu. 3 127
Statuti diſpoſitio tunc habet locum, quando eiuſdem ſtatuti verba verificantur, conſ 107. nu. 2 126
2 Statuti diſpoſitio non trahitur ad præteritum, ſed ad futurũ, conſ. 49. nu. 13 42
1 Statuti ratio vbi non ceſſat, nec debet ceſſare diſpoſitio, conſi. 3. numero 21 12
Statuto ſi cauetur quod ſtantibus maſculis filia nõ ſuccedat, illis non extantibus ceſſat excluſio, conſ. 95. nu. 2 115
2 Statuto ſtante quod extantib. agnatis mater non ſuccedat niſi in octaua parte, & agnati non ſuccedant, tunc accreſcit matri in totum, conſ. 45. nu. 12 32
Statuto ſtante quod ſtantibus maſculis filia dotata non ſuccedat, intelligitur non ſuccedere in hæreditate dotãtis nõ aliorum, & ſic ſtricte, conſ 49. nu. 10 42
1 Statuto ſtante, vt maſculis extantibus fœminæ non ſuccedant, an filia fœmina ex filia teſtatoris excludant maſculos natos

natos ex tertio matrimonio ipſius filiæ.conſi.24.nu.1 43
1 Statuto ſi cautatur, quod nihil alienari poſſit ſine ſuperioris conſenſu, an ſi commune emat a priuato cum pacto retrouendendi, deinde virtute dicti pacti retrouendidit non accedente conſenſu ſuperioris, dicta venditio teneat. conſ. 37 num.1 59
Statuta in loco ſuo derogant iuri communi.conſilio 120. numero 7 144
2 Statuta fermè per totam Italiam ſolent diſponere vt agnati excludant cognatos, ad conſeruationē & decus familiarū. conſi.26.nume.2 1
1 Statuta ſtricti iuris ſunt.conſ.61.nu.5 89
Statuta loquentia de damni dati emendatione, non ſolent habere locum in abſentibus ſeu infirmis & aliis. conſi.133. numero 15. 164
Statuta ſtricte ſunt intelligenda.conſi.102.nu.2. 68
1 Statuta laicorum quo caſu non comprehendant clericos.conſi. 21.numero 6 41
Statuta non comprehendunt clericos, qui ante clericatum contraxerunt.conſi.20.nu.3 40
Statuta in fauorem eccleſiæ a prophanis & laicis edita nō valent, quia de iure adempta eſt laicis omnis poteſtas diſponēdi tam de perſonis quam de rebus eccleſiaſticis. conſi.1.numero 85 7
ſtatuta laicorum ſecundum iuris communis diſpoſitionem, quæ diſponunt expreſſe de rebus vel perſonis eccleſiaſticis, ipſo iure irrita ſunt.conſi.1.nu 84 7
2 ſtatuta reſpicientia negotia priuatorum valent, etiam ſi nō fuerint confirmata conſ 44 nu.4 41
1 ſtatuta vbi tanquam ius commune ſeruari debeant, conſilio 3. numero.18 11
2 ſtatuta an etiam ignorantes liget poſt duos menſes a die publicationis.conſ.69.nu.1. 57
ſtatuta loci debent obſeruari per iudicem ordinarium.conſilio 52.nu.1 46
2 ſtatuta qui facere poſſunt, facultatem etiam faciendi ſtatuta delegare poſſunt.conſi.6.nu.18 17
ſtatuta faciendi ſi alicui eſt data facultas, non poteſt ipſe rurſus alii delegare.conſi.6.nu.19 17
2 ſtatuta loquentia de emendatione damni dati, an habeant locum in abſentibus & infirmis & aliis, qui de negligentia redurgui nequeunt.conſi.94.num.15 79
ſtatuta ſunt ſtricti iuris.conſi.43.nu 13 28
ſtatuta, quæ excludunt fœminas propter maſculos, nituntur ratione conſeruandæ agnationis.conſ.8.nu.15 24
ſtatutorum materia fauens agnationi.conſ 8.nu.7 23
1 in ſtatutis etiam odioſis comprehenduntur omnes caſus, qui ſub lata ſignificatione veniunt conſ 86.nu.6 73
2 in ſtatutis interpretatio debet fieri, vt ſtatuta addant aliquid diſpoſitioni iuris communis.conſi.106.nu.11 91
1 in ſtatutis verba propriè accipi debent. conſ 15.nu.5 35
ſtipulationis verba intelliguntur contra ſtipulantem. conſ. 112 nu. 5. 132
2 in ſtipulatione inuenire oportet, in cuius perſona ſtipulatio cōſiſtat.conſ.103 nu 26 88
ſtipulationes tot ſunt, quot ſunt res quæ deducuntur in ſtipulationem conſi.47.nu.17 39
1 ſubiectum quo remouetur, remouetur quoque prædicatum. conſ. 111.numero 10 131
ſubiectus qui cepit eſſe eccleſiaſtico foro poſt inchoatam præſcriptionem, an teneatur ſtare laicorum ſtatutis ſuper præſcriptione ante eius clericatum emanatis. conſilio 20.numero 1 40
2 non ſubditi non poſſunt vti beneficio ſtatutorum loci, cui non ſubiiciuntur.conſ 94.nu.14 79
ſubrogatum ſapit eius naturam, in cuius locum ſubrogatur.cōſil.107.nu.4 93
ſubrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur.cōſil 91.nu.8 75
1 ſubrogatum ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur.cōſ. 34 num.5. 56
ſubſtitutio compendioſa continente vulgarem, in vulgari teſtamentum vires capere videtur, ſi plus inſtitutus decedat in vita teſtatoris.conſi.10.nu 5 27
ſubſtitutio vulgaris ſub compendioſa comprehenſa non expirat etiam ſi inſtitutus moriatur in vita teſtatoris. conſilio 10. numero 4 27
ſubſtitutio pupillaris, vbi habet locum præſumitur in dubio, teſtatorem voluiſſe potius ſubſtituere proximiorem pupilli quam proximiorem ipſius.conſ.7.nu.29 19
ſubſtitutio vulgaris per aditionem filii euaneſcit. conſilio 23. numero 1 42
2 ſubſtitutio vulgaris expirat per aditionem hæreditatis. conſi. 4.nu 6 6
ſubſtitutio cū in filio locum habuerit, non poteſt in nepote ex fœmina deinde effectum ſortiri.conſi.4.nu.7 6
ſubſtitutio pupillaris matre exiſtente in medio intra tempora pubertatis valet tanquam fideicommiſſaria.conſilio 45. numero 6 32
ſubſtitutio vulgaris ipſa eſt quando dicitur, ſi talis hæres non erit, talem ſubſtituo. conſi.40.nu.3 20
1 ſubſtitutio vulgaris ſub compendioſa quando habet locum.cōſ. 10.nu.3 27
ſubſtitutio an dicatur remiſſa, vel fideicommiſſaria per diuiſionem.conſ.25.nu.3 44
ſubſtitutio compēdioſa facta a pagano verbis communibus per verbum ſcilicet, ſubſtituo, valet poſt tempora pubertatis tanquam fideicommiſſaria.conſ 7.nu 43 20
ſubſtitutio compendioſa per verbum, quandocunque, concepta, continet ſubſtitutionem vulgarem, conſ.10.nu.2 27
ſubſtitutio compendioſa quo caſu valeat in vim fideicommiſſi, conſi.7.nu.47 20
ſubſtitutio compendioſa quibus modis concipiatur. conſilio 7. nume.42 20
2 ſubſtitutio compendioſa diuerſas ſpecies ſubſtitutionum cōtinet conſ.45.nu.3 32
Per aditionem hæredis expirat vulgaris ſubſtitutio.conſi.40. num.4 20
1 ſubſtitutio vna aliam declarat.conſ.5.nu.24 15
ſubſtitutio fideicommiſſaria quo caſu cognoſcatur. conſilio 7. numero 40. 20
ſubſtitutionis natura eſt, vt tunc demum ad 2.gradum deueniatur, cum primus effectum non habet.conſ.113.nu.13. 131
2 in ſubſtitutione, in qua plures vocantur copulatiuè, ſi nō adeſt verbum aliquod denotans tractum ſucceſſiuum, ſucceſſionis ordo intelligitur ſolum habere locum quo ad ſubſtitutionem vulgarem. conſ.4.nu.4 6
1 in ſubſtitutione, in qua vocantur copulatiuè pater, & filius; ſi non adeſt aliquod verbum denotans tractum, & ordinē ſucceſſiuum, an ſit locus ſubſtitutioni quoad vulgarem. cōſ.23. nu.2. 42
2 Per aditionem primi inſtituti omnes ſubſtitutiones expiratæ dicuntur.conſ.40.num.7 20
ſubſtituere per nomen collectiuum familia, & per nomē, filios, Doctores æquiparant.conſ.5.num.26 15
ſubſtitutus pupillariter poteſt grauari de reſtituendo id quod conſequitur ex pupillari ſubſtitutione conſ.49.nu.19 34
ſucceſſio in dubio intelligitur, per quam ſuccedatur teſtatori.cōſil.40.num.25 21
1 ſucceſſioni ex teſtamento quandiu eſt locus, ceſſat ſucceſſio ab inteſtato.conſ.46.nu.17 801
2 ſucceſſioni ex teſtamento quandiu eſt locus non habet locū ſucceſſio ab inteſtato.conſ 40.nu.26 22
de ſucceſſione vbi agitur; in dubio debet intelligi de ſucceſſione per quam ſuccedatur ipſi teſtatori.conſ 7.nu.21 19
ſucceſſor non debet habere minus priuilegium quam prædeceſſor, nec debet eſſe melioris conditionis.conſilio 103 numero 24 88

ſuccum

1 *ſuccumbens in expenſis condemnatur.conſ.26.nu.25* 47

ſuccumbens in cauſa redactionis,ſi conueniatur deinde ad pęnā,an potuit docere de iniquitate laudi,niſi idem iudex redactionis declarauerit laudum fuiſſe æquum,& iuſtum, conſ. 101.nu.1 112

Et cui licet opponere iniquitatem laudi. numero ſecondo . ibidem.

2 *ſuccumbens in expenſis condemnari debet , conſilio 20. numero 28.* 91

1 *ſuperfluum nil eſſe debet in iure.conſ.1.nu.46* 4

ſuperior ſciens & tolerans abſentiam uidetur de pręcepto de non recedendo diſpenſaſſe.conſi.146.nu.3 175

2 *ſi non conſtiterit de conceſſione a ſuperiori nulla eſt . conſilio 54.numero 2.* 48

1 *ſupplementum dotis quo caſa peti poſſit.conſi.10.nu. 11* 27

ſupplicatio ſola quamuis ſignata ante tamen literarum confectionem,nullius momenti ſit.& quando ſola ſignata ſine literis ſufficiat.conſ.81.nu.6.& 8 103

ſupplicatio an ſufficiat ad docendum de iure tertii . conſil.87. nume.6. 108

ſupplicatio uim libelli obtinet.conſ.1.nu.28 3

ſupplicatio circa futura non excuſat,dum de partis præiudicio agitur.conſi.81.nu.11. 103

ſuſpicio inboneſtę affectionis an impediat donationem inter viuos.conſ.16.nu.3 39

2 *ſuus heres quamuis ſe abſtineat remanet hæres.conſilio 41.numero 5* 23

ſuus ſi repudiat hæreditatem,cęteris agnatis non transfertur, conſi.41.nu.8 24

1 *ſui quo caſa cenſeantur grauati de reſtituendo iis qui nati nec concepti ſunt tempore,quo conditio ſubſtitutionis fideic.extitiſſet.conſ.5.nu.30* 19

ſuorum appellatione an comprehendantur liberi fœminini ſexus.conſ.5.nu.5 15

ſuorum appellatione an veniant nepotes ex filia qui ſuccedunt ab inteſtato.conſ.5.nu.7 15

ſuorum appellatio multis modis accipitur.conſ.5.nu.3 14

T

1 T*Acitonitas per quinquennium poſt ætatem minorē habita,actum etiā nullum confirmat conſi.144.nu.4.* 165

2 *Per Tacitum conſenſum temporis antiquiſſimi amittitur ius conquerendi.conſ.449.nu.26* 32

Regula taciti & expreſſi procedit quando contingit,vt expreſſio fiat per illum eundem modum qui tacito inerat . conſilio 35.nu.2 12

Taciti & expreſſi par eſt virtus.conſi.34.nu.1. 12

1 *Taciturnitas operatur ratificationem dummodo in tali actu non interuenerit dolus.conſ.134.nu.17* 166

Taxa,ſeu vectigal an in ſignum ſubuentionis,an vaſallitii ſoluatur.Et in quo differat a cenſu.conſ.4.nu.14 13

Taxatio expenſarum tria requirit,ſcilicet iudicis taxationem, victoris iuramentum,& declarationem iudicis. conſi.156. numero.1. 182

Taxatiua etiam in materia pactorum, caſus ſimiles non excludit.conſ.70.nu.11 99

Qaando tempus ſtatuitur in merum fauorem alicuius , tunc ſtatim currit etiam ignoranti.conſ.40.nu 4. 66

Tempus non venit legitimo impedimento detentus.conſil.128. num.6 159

2 *Tempus mortis probare debet ille,qui aſſerit aliquem mortuū conſ.103.nu.30* 89

1 *Tempus 30.annorum de iure in præſcriptione debet eſſe continuum.conſ.30.nu.11* 40

Tempus pro tempore poni poteſt.conſi.147.nu.11 176

2 *Quando tertius poſſidet,non vxor vſufructuaria,non faciendo inuentarium non facit fructus ſuos,conſi.37.nu.11* 17

2 *Teſtamentum perinde valet ſi quid legatum ſit pro dote nepti, vel filia,ac ſi eſſet relictum pro ſua legitima licet ſine titulo inſtitutionis,& de ratione.conſi.46.nu.1.& 2.& 3* 54

1 *Teſtamentum vires ſuſcipit a ſubſtitutione conſ.10.nu.7.* 27

Teſtamentum debet habere ſeptem teſtes de iure communi.cōſ. 46.nu.16 80

Teſtamentum an infirmetur ſi primus gradus reddatur inualidus.conſi.10.nu.6 27

Teſtamenti ſi in aliqua parte aliquid exprimitur,quod deinde in aliis partibus non ſit expreſſum,an ſit dicendum diſponētes id exprimere voluiſſe,conſ.35.nu.16 57

Teſtamenti verba,cum ſint clara, voluntatis quæſtionem non relinquunt.conſ.11.nu.2 29

Teſtamenti verba quando poſſunt referri ad teſtatorem,& ad hęredem,in dubio ad quam referri debeant.conſilio 7.numero 17 18

Teſtamenti vna pars aliam declarat.conſilio 35. numero.15. & 19 57

2 *In teſtamentis fieri debet benigna interpretatio. conſil.96. numero.5.* 81

1 *Teſtari poteſt,qui nihil in bonis habet,mō potentia habere poſſit,conſ.112.nu.14* 132

Teſtantium ſtylus liber eſſe debet.conſi.96 nu.2 80

1 *Teſtator intelligitur loqui de iiſdem perſonis, quarū proxime mentionem fecit,& de quibus cōtinuato ſermone loquutus eſt,& non de illis,de quibus mentionem fecit in alia parte teſtamenti , interiecto verborum ambitu. conſil. 7. numero 50* 20

2 *Teſtator diſponens de bonis,videtur de ſuis diſponere.conſ. 43 nume.1.* 27

Teſtator cenſetur ſequi velle diſpoſitionem ſtatuti,conſi.30.numero 22 50

Teſtator non cenſetur habuiſſe rationem agnationis , cum omiſit expreſſionem maſculorum.conſil.45.nu.10 58

Teſtator non præſumitur ſe conformare velle cum diſpoſitione ſtatuti quando de contraria voluntate conſtat. conſilio 24. numero.7 44

Teſtator ſi vocauit agnatos,intelligitur de agnatis ipſius teſtatoris , quando forte de hoc dubitatur . conſilio 7.numero 20. 19

1 *Teſtator quando adiicit conditionem mortis, deſignatur ſubſtitutio compendioſa conſ.45.nu.2* 32

Teſtator onerare poteſt illum ad quem ſua bona ex iura diſpoſitione peruentura ſunt. conſ.45.nu.20 34

Teſtator ſi in teſtamento reliquit alimenta ſuæ vxori, ſi cum liberis in domo ſtaret,ſi ipſa eos reliquerit propter iuſtam abſentię cauſam,parit nihilominus petere dictum legatum cōſil.82.nu.6 61

Teſtator an præſumatur habere eandem charitatem erga nepotem,quam habuit erga filiū grauatum , et an erga illius poſteritatem conſi. 8.nu.72 21

2 *Teſtator hodie poteſt Trebellianicam prohibere . conſilio 45 nume.23* 35

1 *Teſtator ſi legat filiis,vel filiabus,licet vnicum habeat filium, an contineantur poſtumi.conſi.7.num.10* 18

2 *Teſtator plures gradus ſubſtitutionum facere poteſt.cōſ.40.numero 1* 20

1 *Teſtator præſumitur in ſua diſpoſitione conſeruare velle ordinem charitatis & ius legitimæ ſucceſſionis ab inteſt. conſil. 7.nu.11* 18

2 *Teſtator,tradita re in teſtamento relicta per ipſum, non poteſt in contrarium diſponere.conſi.36.nu.7.* 15

1 *Teſtator non præſumitur diligere magis filiam fœminam ex filio,quam propriam filiam.conſi.7.nu.6* 18

Teſtator legando in codicilis in dubio non videtur receſſiſſe a voluntate & onere priori.conſ.109.nume.3. 128

Teſtator & ſi nominatim deſcēdentes non vocauerit,ſed indefinitè, & generaliter ſuos,an contineantur illi , erga quos nō potuit aliquam affectionem habere, niſi contemplatione patris nominati.conſ.6.nu.12. 16

Teſtator in caſibus,in quibus duæ quartæ poſſunt deduci , an poſſit prohibere ne tua detrahatur.conſi.11.nu 9. 29

1 Teſtator in re propria hæredis poteſt grauamen apponere.conſ. 11.nume.14 30

Teſtator præſumitur ſe confirmare velle cum diſpoſitione iuriũ & ſtatutorum.conſ.7.nu.55 30

2 Teſtator quando digreditur ad plures gradus ſubſtitutionum eo caſu poſiti in conditione cenſentur vocati. conſilio 42.numero 8 26

1 Teſtator ſi ſtatuit ſeruare gradus prærogatiuam, liberi non ſubintrant locum parentum præmortuorum, conſilio 24.numero 10 44

Teſtator vocans aliquos gradatim ſucceſſiuè, & in infinitum ſimplex & abſolutum fideicommiſſum inducit.conſi.67.numero 5 93

2 Teſtator non præſumitur eligere viam, per quam eius iudiciũ impugnetur.conſ.40.nu.27 22

1 Teſtator præſumitur maiorem affectionem habere erga eos, qui ſunt ſibi teſtatori proximiores, quam erga eos, qui ſunt ſibi remotiores.conſi.7.nu.14 18

Teſtator ſi dixerit, filias fœminas inſtituo, an intelligatur filiis propriis ſubſtituiſſe filias ſuas, id eſt ipſius teſtatoris, an vero filias filiorum, & deſcendentium.conſ.7.nu.1 18

2 Teſtator in ſubſtitutione vulgari præſumitur magis diligere filios quam nepotes.conſ.4.nu.9 6.*

Teſtator quando facit plures executores, iubens vt omnes vel maior pars adminiſtrent, vnus ſolus non poteſt agere:nam conſil.105.nu.2 89

1 Teſtatoris præceptum honeſtum ſeruandum. conſilio 11.numero 13 30

2 Teſtatoris præſumitur eſſe voluntas, quæ a iuris diſpoſitione non diſcrepat.conſi.13.nu.3 12.*

1 Teſtatoris progreſſio eſt quæ maxime attendenda.conſil.7.numero 84 22

Teſtatoris voluntas colligitur ex coniecturis, quæ quidem ſeruanda eſt.conſ.7.nu.57.& 58 20

Teſtatoris voluntas, an declaretur ex imperfecta ſcriptura, & ex actu reuocato.conſ.7.nu.60 20

Teſtatoris bona, ad grauatum pertinere ac per aditionẽ fieri hæredis.conſ.7.nu.36 19

Teſtatoris affectio magis dirigitur ad proximiores ipſius, quã alterius.conſ.7 nu.19 19

Teſtatori ſucceditur per vulgarem ſubſtitutionem.conſi.7.numero 68 21

2 Teſtatori ſucceditur per fideicommiſſariam ſubſtitutionem.cõſil.98 nu.5 38

Teſtatori in fideicommiſſaria ſubſtit.ſucceditur ſolum in bonis ipſius teſtatoris conſi.25.nu.20. 46

1 Teſtatori an ſuccedatur per fideicommiſſariam ſubſtitutionem conſi.7.nu.33.Declara vt nu.34 19

2 Teſtimonium de auditu non probat, facit tamen præſumptionẽ teſtimonium autem de auditu a tertio omnino reiicitur.conſ. 103.nu.13 95

1 Teſtimoniũ de ſecundo uel tertio gradu conſanguinitatis, omiſſo primo gradu, non valet, quoniam a capite edẽda eſt ratio. conſ.26.nu.8 47

Teſtimonium unius neque iuſtificat neque damnat. conſilio 92. numero 3 112

Teſtis de fama, ſeu maiori parte pupilli exprimere debet.conſi. 133.nu.13 164

2 Teſtis deponens ſuper actu, qui potuit protelari, quamuis ſit in aliquo ſingularis, tamen facit ſemiplenas probationes, quæ cæteras adiuuarent.conſi.21.nu.14 21

Teſtis deponens audiuiſſe ab eo, qui negocium pertractauit et geſſit, recte dicitur probare, conſ.18.nu.11. 15.*

1 Teſtis integrum eſt ſocius criminis, nec legitime probat.conſi. 126.nu.3 160

Teſtis de auditu fidem non facit.conſi.86.nu.3. 106

β Teſtis affirmans contenta in cap eſſe vera, recte teſtificatur de omnibus quæ in cap continentur.conſ.19.num.3 16.*

Teſtis ſingularis, qui non habet conteſtem, non probat.conſ.10. numero 4 10.*

Teſtis, vt probet, oportet, vt ſit omni exceptione maior. conſi. 79.nume.9 64

Teſtis deponens de fama debet nominare illos, a quibus audiuit, etiam ſi non interrogetur, & debet dicere ſe audiuiſſe a maiori parte populi.conſ.79.nu.15 64

Teſtis maxima amicitia coniunctus an probet nume. ſequen. conſi.79.nu.4 63

Teſtis deponens per verbum credo, non probat.conſilio.54.numero 7. 48

1 Teſtis deponens per verbum (videtur) ad offenſam non probat conſi.118.nu 9 140

Teſtis repentina loquens præſumitur ſubornatus. conſilio 38. numero 8 62

Teſtis vnicus non probat, neque eius teſtimonium iuſtificat, aut damnat, conſi.86.nu.5 107

Teſtis de auditu non facit inditium ad torturam.conſil. 118.numero 10 140

Teſtis qui interfuit tractatui, & non excluſioni non probat.cõſil.60.nu.1 89

2 Teſtis de auditu non probat.conſi.78.nu.6 62

Teſtis afferens rationem ſui dicti, quia vicinus, bene probat, per vicinitatem enim deuenitur ad ſenſum corporis.conſil. 107.nume.15 65

Teſtis dicens ſe audiuiſſe a pluribus, licet ſit de auditu, probat conſi.108.nu.16 95

Teſtis redditur ſuſpectus, ſi dixerit ſe non recordari, quod veriſimiliter meminiſſe debebat.conſil.94.nu.10 78

Item deponens ea, quę non ſunt veroſimilia.num ſeq.

1 Teſtis vnicus de facto ſuo deponens probat, conſilio 41.numero 15 70

Teſtis in dubio non præſumitur velle dictum ſuum corrigere conſi 42.nu.5. 47

Teſtis de auditu non admittitur.conſ.41.nu 6 68

Teſtis productus ad inſtantiam vnius non poteſt ab eodem reprobari .conſ.39.nu.11. 64

Teſtis deponens de actu a ſe geſto facit plenam fidem.conſ 39. nume.10 64

2 Teſtis aſſerens vera eſſe, quę in capitulo habentur, dicitur ſingula bene probare, præſertim cum reddat concludentem rõnem.conſi:108.nu.12 95

Teſtis deponens ſecundum ſuum iudicium, non probat. conſilio 109.numero 10 96

Teſtis ſemel probatus improbari non poteſt. conſilio 33. numero 28 10

Teſtis in eadem depoſitione ſibi aduerſatur, in totum reiicitur. conſil.33.nu.15 9

Teſtis de auditu nihil recte probat. conſ. 24.nu 3

Teſtis rationem concludentem ſui dicti non reddens nullam fidem facit.

1 Teſtis non recte probat aſſignans rationem non concludẽtem. conſi.125.nu.9 156

2 Teſtis dictum referentis ſe ad capitulum an probet. conſi.10. num.6. 10.*

1 Teſtis dictum minus idonei, iuuatur dicto alterius idonei.conſ. 26.nume.10 47

2 Teſti inſtrumentario rogato a parentib. an aliquid obiici poſſit.conſ 78.nu.1 61

Vni teſti ſoli cum aliis adminiculis contra producentem creditur.conſi.33.nu.14 9

Teſti deponenti de actu a ſe geſto creditur. conſi. 35.nu.7. 14

Non creditur teſti deponenti iudicio ſuo.conſ.44.nu. 15 30

Teſtes, cum agitur de eorum intereſſe, non admittuntur, quia in re propria nullus eſt teſtis idoneus, reiiciuntur etiam cum agunt de reprehenſione.conſi.19.nu.14 17.*

Teſtes quando ſunt plures pro una parte quam pro alia, non habet locum concordia, quia illi plures præferuntur, conſil. 19.nume. 16 17.*

1 Teſtes ſe referentes ad articulum, recte probant omnia, de quibus

bus mentio habetur in capitulo.conſ.62.nu.1 90
Teſtes recte probant omnia in capitulo contenta cum ſe ad articulum referunt r. conſ.83.nu.3 104
Teſtes in criminalibus quales eſſe debent. conſilio 129.numero 2. 160
2 Teſtes ſibi contrarii in alia diſpoſitione ſtatur primo dicto.conſil.33.num.19 9
1 Teſtes deponentes ſub eadem forma verborum,& complexione ſuſpecti redduntur.conſi.133.nu.12 164
Teſtes de auditu non recte probant.conſi.133.nu.6 163
Teſtes ſuper eiſdem articulis an iterum poſſint examinari.cõſ.101.nu 8 123
Teſtes ſingulares de iure non probant,nec varii,aut vacillantes,aut contrarij.conſ.91.nu.6 111
Teſtes teſtificantes per vnum premeditatumque ſermonem ſuſpicione non carent.conſi.96.nu.14 117
Teſtes de certa quantitate non deponentes,non probant.conſil.60.nume.9 89
Teſtes deponentes per verbum (credo) non probant.conſ. 117.nume.7 137
Teſtes de auditu non probant.conſi.60.nu.9 89
Teſtes de auditu non probant.conſi.96.nu.12 116
Nec deponentes extra articulum.nu.13 ibid.
2 Teſtes rogati & a partibus approbati, quo caſu non faciant fidem.conſilio 78.nu.2 61
Teſtes deponentes ſub eadem forma verborum,& complexione,redduntur ſuſpecti.conſ.44.num.13 79
1 Teſtes ab vno approbati,non poſſunt ab eodem reprobari.conſilio 44.nu.13 30
Teſtes de audita cum publica fama, an probent. conſilio 86.num.8. 107
Teſtes diſordinantes de tempore nullam fidem faciunt.conſilio 96.nume.15 117
2 Teſtes producti pro vna parte probant etiam pro alia.conſilio 44.nume.7 27
Teſtes producti pro vna parte,an probent pro alia. conſil. 15.num.7 35
1 Teſtes deponentes debent deponere de precio,quo eſtimabitur res tempore executionis,& non tempore quo deponunt.conſilio 28.numero 5. 99
Teſtes examinati parte non citata non plene probant. conſilio 38.nume.3. 61
Teſtes contrarii ſunt reiiciendi.conſ.42.nu.4 74
2 Teſtes non iudicant per iudicem intellectus, ſed deponere, & teſtificari per ſenſum corporis debent.conſi.44 nu.16. 30
Teſtes de auditu deponentes an probent conſanguinitatem.cõſ.26.nu.3.& 4. 46
2 Teſtes de auditu,nihil probant.conſi.94.nu 6 78
1 Teſtes familiares & domeſtici quando a teſtimonio repelluntur.conſ.129.nu.4 160
Teſtes duo,qui non ſunt omni exceptione maiores, an habeantur ſaltem pro uno,qui ſit omni exceptione maior.conſ.79.num.17 64
1 Teſtes nihil probant,qui eiuſdem criminis ſocii ſunt. conſilio 118.nu. 11 159
2 Teſtes deponẽtes ſuper affirmatiua,præferendi ſunt deponentibus ſuper negatiua,conſ.19.nu.12. 17*
Teſtes diſordinantes concordãtur per multiplicationem actus.conſi.19.nu.18 17*
Teſtes qui pro vna parte producuntur, probant etiam pro alia.conſ.35.nu.8. 14
Teſtium ex dictis contrariis quando elicitur unum medium, in quo omnes poſſunt conuenire, tunc fit concordia,vt probent.con.19.nu.17 17*
1 Teſtium fides ex diuturnitate temporis variari ſolet.conſi.21.nume.8 41
Teſtium numerus ſupplet defectus eorum qui informiter depoſuerunt de publica fama,conſi.14.nu.11 24
Teſtium idoneitate & fide in probanda cautus debet eſſe aduocatus.conſ.79.nu.12 64
1 Teſtium ſeptem numerus eſt ſufficiens ad omne approbandum.conſi.14 nu.12 34
Teſtium dicta non probant,niſi rationem concludentẽ aſſignẽt.conſi.62.nu.2 112
2 Teſtium dicta obſcura intelliguntur contra producentem.cõſ.33.nu.20 9
Quando fuit per teſtes depoſitum quod quis tenuit,poſſedit,et habuit tale quid rei,ſufficienter dicitur probata poſſeſſio.conſil.56.nu.4 15
1 Teſtibus duobus affirmãtibus magis creditur,quam mille negantibus.conſi.128.nu.9 159
Titulus poſſeſſoris quando eſt anterior,& hypoteca venditoris poſterior,tunc agi non poteſt contra tertios poſſeſſores interdicto Saluiano.conſi.45.nu.2 28
2 Tollitur vna coniectura per aliam,conſilio 78.nume.8 62
1 Vt quis poßit torqueri inditia debent eſſe clara, & certa, conſi.116.nume.1 139
Traditio ſit facta ſi cum tali reſeruatione, quod res poteſt ſine difficultate haberi pro non alienata,emphyteuta excuſatur.conſi.9.nu.22 26
Traditio & effectus traditionis reſoluitur ob defectum conditionis.conſ.9.nu.19 26
2 Secuta traditione firmatur diuiſio.conſ.35.nu.10 14
Tranſactio illi non prodeſt,qui ipſam non ſeruat,conſilio 99.numero 12 48
Tranſactio eſt contractus innominatus.conſ.88.nu.4 108
Tranſactionis in contractibus habet locum remedium reſcindendi.conſ.82.nu.4. 67
1 Tranſactioni confirmata per ſuperiorem ſtandum eſſe.conſilio 4.nu.9 13
Tranſitum facilior exiſtimatur in habentibus ſymbolum.conſi.21.nu.11 41
Translatio legati ſi fiat de vna perſona in aliam diuerſam & adeſt rerum identitas tunc onus appoſitum in 1.legato cenſetur repetitum in ſecundo legato.conſi. 106.num.2 128
Translatio dominii eſt negotium,quod parit actionem negoc.geſtorum.conſ.44.nu.3 78
Trebellianica liberis primi gradus an prohiberi poſſit. conſil.25.nu.19. 45
Trebellianica detractio a teſtatore an prohiberi poſſit.cõſ.11.num.5. 29
Trenga præſupponit bellum præcedens, nam relationem habet ad bellum ſicut pax.conſi.127.nu 1. 157
1 Tria requiri,vt quis tormentis ſubuci poſſit, conſilio 118.numero 3. 140
2 Tunc, dictio extremitatem temporis ſignificat.conſi.14.numero 3. 13*
Turbator poſſeſſionis quis dicatur.conſi.21.nu.12. 21*
Turbatus in poſſeſſione abunde dicitur probaſſe poſſeſſionem de præſenti,ſi probauit ſe poſſediſſe tempore litis conteſtatæ,& turbatæ poſſeſſionis.conſi.86.nu.5 71
Tutor debet iuramentum præſtare ſe utilia facturum & inutilia prætermiſſurum,conſi.134.nu.7. 165
Tutor conſtituit actorem cum iudicis decreto ſuo periculo.conſil.134.nu.9 165
Tutor nomine pupillorum tenetur ad canonum ſolutiones. conſil.9.nu.1. 25
Tutor debet facere inuentarium antequam adminiſtrare incipiat. conſi.134.nu.1 165
Tutor ſatiſdare tenetur,alias eius geſta ipſo iure nulla ſunt.cõſil.134.nu.3 165
Tutor non ſolemniter datus ſi quid fecerit in damnum pupilli, illud non valet.conſi.137.nu.2 167
2 Tutores,vel publici officiales coguntur reddere rationem corũ quæ vſu conſumuntur. conſi.23.nu.3 23*
Tutrix ante litem conteſtatam non conſtituit procuratorem ad lites & cauſas,ſed ab ipſis pupillis autoritate eius conſtituitur.conſ.137.nu.1 167

Valet

V

2 *Valet argumentum a ſufficienti partium enumeratione. conſ.49 nu.6* 41
Valet argumentum a contrario ſenſu.conſi.49.nu. 7 42
Validus cenſetur proceſſus, si a partibus non opponitur exceptio ſenatusconſ.Velleia.conſ.81.nu.5 67
1 *Vaſallus alienans feudum irrequiſito domino, appoſita clauſula,ſaluo iure domini,&c.an videatur alienaſſe contradicente domino.conſ.9.nu.11* 26
Vaſallus quo remedio iuuetur,ſi vendat rem feudalem irrequiſito domino.conſ.9.nu.15 26
Vaſallus ſi alienat feudum;reſeruato placito & conſenſu domini contractus ſtat in pendenti,nec amittit feudum,etiam ſi ſit proceſſum ad traditionem.conſ.9.nu.13 26
2 *Vendens cum confeſſione pretii non videtur vendere, ſed donare.conſ.38.nu.8* 17
Venditio rumpit locationem,adeo vt emptor poſſit repellere colonum conductorem, neque tenetur ſtare locationi. conſil. 75.nu.1 60
1 *Venditio ſui natura facit rem emptoris,ſi is qui vendit dominus eſt,conſ.30 nu 8* 52
Venditio retrahitur vt ex nunc,ideſt ex tempore ipſius retractus.conſ.26.nu.24 47
Venditio rei alienæ,modo domino non præiudicet,valet. conſi. 82.num.4 104
2 *Quod habet locum in venditione,habet locum in dote, quia quod de vno dicitur de alio dictum cenſetur.conſilio 31 numero 5* 6
Venditor ſi rem integram eſſe dixerit & non fuerit, ex empto tenetur.conſi.31.nu.3 6
Venditor tenetur rem liberam tradere. conſilio 31. numero 4. 6
1 *Venditor ſi affirmat precium quod habuit, eſſe verum & iuſtum precium,& ita eſſe iuræ,utique contra proprium iuramentum non debet audiri.conſ.28. nu.13* 50
2 *Venditor ſi ab initio eſt in mora,emptoris dilatio non cenſetur mora,conſ.83.nu.20* 69
Venditor ſi rem integram eſſe dixerit & non fuerit ex empto tenetur.conſ.31.nu.3 6
Venditor tenetur rem liberam tradere.conſilio 31.nu.4 6
Venditor,an agere poſſit ad reſcindendum contractum emptionis propter ſolum intereſſe precii non ſoluti. conſilio 83.numero 5. 68
Venditor non implens contractum ex parte ſua, emptori non poteſt ab eo in mora conſtitui.conſ.83.nu.17 64
Venditor quo caſu cogatur promittere duplum. conſi. 97.numero 8 82
Contra venditorem quæ actiones competant. conſilio 97.numero 7. 82
Verbum Aliquod,in diſpoſitione repetitum,quid operetur.cõſil.22.nu.2 21 *
1 *Verbum,eccleſia,quandoque ponitur pro vniuerſitate eccleſiæ videlicet prælato,capitulo,capellanis & clericis,quandoq; etiam pro loco conſecrato & circunſepto pariêtibus. conſ. 1.nu.90* 7
Verbum,eccleſia,cum ſolum prolatum fuerit comprehendit & capitulum.Fallit,cum vtrobique exprimitur tunc enim dictio,eccleſia,reſtringitur.conſ.1.nu.42 4
Verbum,manumitto,generale eſt,quod non ſolum ad ſeruos, ſed etiam ad liberos pertinet:limita vt nume. 44.conſi.1.numero 43 4
Verbum(intereſſe)accipitur pro lucro ceſſante. conſilio 122. numero 10 148
Verbum,ſoror,pro ſorore conſanguinea capitur.conſilio 8.numero 5 23
Verbum,ſponte,liberam indicat voluntatem. conſilio 1. numero 23 3
Verbum,liberè,certiſſimam voluntatem oſtendit.conſilio 1.numero 24 3
Verbum,pertinet,ad dominium proprie non refertur. Sic verbum ſpectare.conſ.30.nu.10 52
Verbum,deſcendentes,an conueniat tam maſculis, quam fœminis.conſ.24.nu.3 43
Verbum,quandocunque,ſubſtitutionem compendioſam ſignificat.conſi.10.nu.1 27
Verbum,continetur,proprietatem ſignificat;non interpretationem.conſ.27.nu.5 48
Verbum,vſu proprietatem ſignificat.conſi.30 nu.5 52
Verbum,ſuus,æquipollet verbo collectiuo familiæ,& domus. conſi.5.nu.25 15
Verbum,ſuos,ad quos referatur,& qui veniant ſuorum appellatione.conſ.5.nu.1.& 2 & 4 14
Verbum,ſummu ſignificat quantitatem.conſi.98.nu.3 119
2 *In materia donationis verbum redire non tantum ſignificat actum redeundi,ſed non mori.conſ.39.nu.22* 19
3 *Verbum proximus,de quo intelligatur.conſilio 7 nu.25* 19
Verbum;credo,dicitur veritatis expreſſiuum in principali reſpondente.conſ.109.nu 17 97
Verbum reſtituere, cum per factum ulterius quam teſtantis rem accipi ſignificet,fideicommiſſariam ſubſtitutionem denotat.conſ.45.nu.21 34
Verbum ſubſtituo,eſt commune.conſ.45.nu.5 32
Verbum ſæpius repetitum attendi debet in potiori ſignificatu. conſ.22.nu.4 21.*
Verbum poteſt,affirmatiue prolatum,nõ ſignificat neceſſitatẽ. conſi.50.nu.5 43
Verbum ſæpius repetitum debet conſiderari. conſilio 89. numero 6 109
Verbum dare,exponitur,ideſt tradere.conſilio 47.nu.11 38
Verbum conditio,non ſignificat actus ſuſpenſionem ſed pactionem,& conuentionem.conſi.50.nu.12 44
Verbum ſuccedant,eſt verbum cõmune, & conuenit oblique, & fideicommiſſaria ſubſtitutioni.conſi.42.nu.2 25
1 *Verbum,ſuus,eſt nomen collectiuum, comprehendens plures perſonas diuerſorum graduum.conſ.5.nu.17* 15
2 *Verbum redire,non ſignificat actum perfectum.conſilio 39.numero 21* 19
Verbum poteſt,vel propter ſubiectam materiam,vel propter legis præceptum,vel propter diſponentis voluntatem ſignificat neceſsitatem.ibid.nu.7.
Verbum grauauit,eſt obliquum,& ad fideicommiſſariam ſubſtitutionem pertinet,conſ.45.nu.22 34
Verbum licet,ſimpliciter prolatum ſignificat facultatem non neceſsitatem.conſ.50. nu.6. 43
Verbum ſuccedere,eſt verbum generale.conſ. 40.nu.23 22
Verbum ſæpius repetitum attendi debet in potiori ſignificatu, conſ 90.nu.3 74
1 *Verbum,exercitium,quid denotet. conſ.102.nu.2.* 123
Verbum,intromitto,quam interpretationem recipiat.cõſ.115. nu.3 135
2 *Verbum aliquod in diſpoſitione ſæpius repetitum adeo debet attendi,vt vltra illud diſpoſitio non trahatur,ſed in eo tantum verificetur,conſ.90.nu.1* 74
1 *Verba plura,quando in aliqua diſpoſitione mixtim, & confuſe ponuntur,tunc ſanè ſit interpretatio per applicationem ſingulorum ad præcedentia ſingula ſcilicet tamen ſingulis referendo.conſ.1.nu.35* 4
Verba ſæpe repetita in conſideratione ſunt habenda.conſi.11. nume.22 30
Verba teſtamenti cui conueniunt;conuenit etiam diſpoſitio facta ab ipſo teſtatore.conſ.7.nu 8 18
Verba,ex fratre carnali,quomodo intelligantur.conſilio 8.numero.16 24
Verba teſtamenti ſi conueniunt,conuenit,& eius diſpoſitio;limita.vt ibid.conſ 7.nu.74 21
Verba,tempore diuiſionis faciendæ,an ſint diſpoſitiua, an facti narratiua,conſ.11.nu.17 30
Verba,non aliter,nec alio modo, in alienatione rei feudalis,

quid

quid importent,conſ.9.nu.16 26

Verba ſtatuti vbi locum habent,ibi quoque locum habere debet eius diſpoſitio.conſ.8.nu.1 23

Verba in potiori ſignificatu ſemper accipienda, conſilio 8. numero 2 23

Verba legis cui non conueniunt, nec conuenit eius diſpoſitio. conſi.7.nu.76. 21

Verba,quæ ad teſtatorem,pariter & ad hæredem referri poſſunt,ad quem in dubio referri debeant.conſi.7 nu.94. 22

Verba,proximus quiſque inuitatus &c. de quibus intelligantur.conſ.7.nu.18 19

Verba, teſtatoris quæ ad varias perſonas referri poſſunt ad quem referri debeant.conſ.7.nu.22. 10

Verba diſpoſitionis cui conueniunt, illi conuenit etiam diſpoſitio.conſ.24.nu.2 43

Verba ſententiæ,an interpretanda contra eum,qui ſe fundat in illius verbis,conſ.74.nu.9 99

Verba,& caſu quo, ſubſtitutionem compendioſam deſignare, conſ.7.nu.41 20

Verba quando in proprio ſignificato nihil poſſet operari,an debeant trahi ad improprium intellectum. conſilio.35. numero 14 57

Verba ipſis ſic decedentibus, an impediant fideicommiſſariam ſubſtitutionem.conſ.7.nu.44 20

Verba negatiue probata non diſponunt.conſi.95.nu 3 115

Verba ſententiæ iuxta illud,quod iudex pronunciare debebat ſunt intelligenda.conſi.74.nu.3. 99

Verba ambigua intelliguntur ſecundum qualitatẽ loci, in quo proferuntur,conſ.74.nu 1 99

Verba ſecundum loquentis conditionem,& proferentis intentionem intelliguntur.conſi.74.nu.10. 99

Verba inſtrumentorum enunciatiua propter aliud prolata an probent conſanguinitatem.conſ.17.nu.2 36

Verba ſententię,vt ipſa ſuſtineatur,etiam improprie capi licet.conſ.74.nu.6 99

Verba ſententiæ,an, & quando ſtricte capi debeant. conſ.74. nume.8 99

Verba ſi ſunt collata in iudicem,& ſint inſtructoria,vt iudex terminet,expediat,& ſim.an actus in contrarium facti valeant.conſi.26.nu.18 47

Verba diſpoſitionis cui non conueniunt,nõ conuenit nec diſpoſitio.conſ.48.nu.1 82

Verba inſtituit talem hæredem,& eius filios,& deſcendentes per lineam maſculinam natos,& naſcituros,an inducant fideicommiſſariam ſubſtitutionem. conſ.23 nu.4 42

Verba collectiua inducunt fideicommiſſum inter deſcendentes. conſ.23.nu.5 43

Verba cum effectu accipi debent. conſ.111.nu.14 131

Verba laudi enunciatiua nihil ſolent in ſententiis probare.conſ. 34.nume.4 12

Verba enunciatiua per modum cauſæ probata fideicommiſſũ inducunt.conſi.67.nu.4 93

Verba ſine hæredibus exponuntur,ideſt ſine filiis,conſil.140. nume.5 169

Verba hæredum legitimorum quando filios non comprehẽdãt. conſ.140.nu.6 169

Verba ſtatuti vbi non conueniunt, nec eius diſpoſitio conuenire debet.conſ.135.nu.9 169

Verba reſcripti ita ſunt intelligenda, vt conueniant interrogationi.conſ.138.nu.2 168

Verba enuntiatiua in ſententiis nihil probant.conſil. 124.numero 13. 152

Cum verba contractus ſunt clara,non eſt habenda quæſtio voluntatis.conſi 30.nu.6 5

Verba clara voluntatis quæſtionem nullam relinquunt. conſil. 123.nu.9. 148

Verba ſæpius repetita attendi debent.conſ.148.nu.6. 177

Verba ſtatuti in dubio ſint ſtricte intelligenda.ibidem. numero 7.

Verba decreti, & ſententiæ intelligi debent ſecundum iuris diſpoſitionem.conſ.146.nu.4 175

Verba ſententiæ intelliguntur ſecundum quod iudex debebat pronunciare,conſi.138.nu.6 168

2 Verba vbi ſunt clara,non eſt habenda quæſtio voluntatis.cõſ. 5.nu.7 7

Vbi ceſſant verba ſtatuti,ceſſat etiam diſpoſitio.conſi.106.numero 2 90

1 Verba ſtatuti quaruncunque cauſarum,& quomodocunque oriri contigerit,interpretantur. conſ.138 nu.4 168

Verba,bonorum eccleſię, ad quos referantur. conſilio 1. numero 67 6

Verba ſępius repetita debent attendi, quę intentionem diſponentis oſtendunt,conſi.1.nu.68 6

Verba intelligi debent ſecundum ſubiectam materiam. conſ.1. numero 69 6

2 Verba ſtatuti vbi conueniunt,conuenit & illius diſpoſitio.conſil.89.nu.11 74

Verba,ne impediantur ſubſtitutiones prædicta,repetunt præcedentes ſubſtitutiones.conſ.4.nu.11 6

1 Verba,ſubſtituit & ad quos bona eius peruentura erunt,quid ſignificent,& qui cenſeantur inuitati. conſ.7.nu 28 19

Verba quantumuis generalia ad conſonum intellectum referri debent, & intra terminos habiles reſtringi. conſilio 1. numero 71 6

Verba legis cui non conueniunt,nec conuenit etiam diſpoſitio. conſ 1.nu.64 6

Verba ſtatuti vbi non conueniunt,nec conuenit eius diſpoſitio. conſ.25.nu.22 46

Verba quantumcunque generalia ad habilitatem reſtringuntur.conſ.61.nu.3 89

Verba,ſuos vel liberos,vel deſcendentes,an intelligantur de liberis qui nati ſunt,ſeu cõcepti tempore quo extitit conditio ſubſtitutionis. conſ.5.nu.20 15

Verba legis cui non conueniunt,non conuenit etiam diſpoſitio. conſ.102.nu.5 123

Verba quæ inducant fideicommiſſariam ſubſtitutionem inter fratrem inſtitutum,& ſuos.conſ.5.nu.23 15

Verba in teſtamento ſi inducant ordinem ſubſtitutionis fideicõ. quoad ſuos,vel deſcendentes fratris inter ſe,videntur etiam inducere eundem ordinem fideicom. ſubſtitutionis inter fratrem inſtitutum,& eius deſcendentes, & ſuos. conſilio 5. numero 22 15

2 Verba teſtatoris diligenter attendenda conſ.72.nu.2 59

Verba legis vel ſtatuti vbi non conueniunt, nec conuenit eius diſpoſitio.conſ.102.nu.2 86

Verba cui conueniunt,conuenit etiam diſpoſitio.conſilio 61. numero 5 52

Verba generalia,generaliter ſunt intelligenda. conſ.91. numero 9. 76

1 Verba teſtium generalia & obſcura declarari poſſe videntur per aliorum teſtium depoſitiones magis certè & ſpecifice deponentium,conſ.93.nu.10.& 11 113

Verba accipi debent ſecundum ſubiectam materiam.conſ. 89. numero 9 109

2 Verba ſententiæ intelliguntur ſtricte,& prout iacent,conſ.46. numero 5 35

Verba generalia quæ poſſunt referri ad teſtatorem & ad hæredem,in dubio ſunt referenda ad perſonam teſtatoris.conſ. 40.nu.22 22

Verba debent aliquid operari.conſ.41.nu.10 24

Verba quæ ſe tuendi gratia,non autem iniuriam aliquem inferendi dicta ſunt,non pariunt actionem iniuriarum.conſ.55. nume.1 49

1 Verba,inſtituit fratres & ſuos, quomodo intelligãtur.cõſilio 5.nume.6. 15

2 Verba,et caſu quo ambæ decederent ſine filiis,&c.ultimæ ex eis ſubſtituit &c. demonſtrant factam eſſe compendioſam ſubſtitutionem.conſ.45.nu.1 32

Verba

Verba enunciatiua in contractibus probant, & demonſtrant, non tamen diſponunt.conſ.39.nu.24 19
Quando verba diſpoſitionis aperta ſunt, non eſt habenda q̃ſtio uoluntatis.conſ.42.nu.1 25
Vbi non conueniunt verba ſtatuti, non conuenit etiam diſpoſitio.conſ.45.nu.9 33
1 Verba, ſubſtituo filios, ſi maſculi deceſſerint ſine filiis maſculis, intelligi debent de filiabus teſtatoris. conſilio 7. numero 2 18
Verba ſtatuti vbi non congruunt, nec congruit eius diſpoſitio. conſi.100.nu.2 121
Verba legis cui conueniunt, conuenit & eius diſpoſitio. conſil. 88.num.13 72
Verba cui non conueniunt legis nec, conuenit eius diſpoſitio, conſ.104.nu.4 124
2 Verba generalia, & vniuerſalia, omnem actum caſumque cõprehendunt.conſ.80.nu.6 65
Verba vbi ſunt clara, non eſt habenda quæſtio voluntatis.conſ. 88.nume.12 72
Verba in ſtatutis ob publicam vtilitatem latè intelliguntur, nõ autem reſtringi debent.conſ.89.nu.9 74
Verba contractus in dubio intelliguntur ſecundum id, quod apparet tempore contractus.conſi.103.nu 13 88
1 Verba cum effectu intelligi debent.conſi.112.nu.11 132
Verba clarè prolata non admittunt voluntatis quæſtionem.cõſ. 111.nu.1 130
Verba, & ſuos, in vltimis voluntatibus operantur nonnum gradum ſucceſſionis.conſi.5.nu.13 15
Verba, liberos & deſcendentes, reſpiciunt ſolum perſonas quibus relinquitur.conſ.5.nu.28. 15
Verba inueſtituræ quando ſimpliciter ſunt concepta, in numero generationum computatur perſona acquirentis, ita vt ipſa faciat primam generationem, filius vero ſecundam, nepos tertiam.conſ.111.num.2 130
Verba ſubſtitutionis cui conueniunt, & ſubſtitutio conuenit cõſil.64.nu.1 91
Verborum, acceptant ex nunc prout ex tunc, effectus.conſi.6. nu.16 16
A verborum proprietate non eſt recedendus. conſilio 35. numero 8 57
Verborum a proprio ſignificatu receditur, quãdo verba improprie capiuntur.conſ 8.nu.4 23
In verbis cum nulla eſt ambiguitas, non debet admitti quæſtio voluntatis.conſi.1.nu.47 4
A verbis legis, ſeu ſtatuti non eſt recedendum. conſil. 102. numero 1 123
Verba vbi ſunt clara, non eſt habenda quæſtio voluntatis; nec admittitur quæſtio iuris, vbi eſt caſus legis. ibid.
2 Veriſimilitudo, quæ inducit ſemiplenam probationem, attendi omnino debet.conſi.78.nu.5 62
Veritas diſputando eluceſcit.conſ.5.60.nu.1 52
1 Veritas omnem erroneam confeſſionem elidit quãtumuis etiã iudicialem; nec poteſt erronea confeſſio obeſſe. conſilio 108. num.9 128
Vicarius qui ſit canonicus debet ſedere in capitulo non vt vicarius ſed vt Doctor.conſi.6.nu.13 16
Victor quis exiſtat in iudicio rei vendicationis, et quæ probare debeat.conſ.125.nu.3. 155
Victus victori in expenſis eſt condemnandus.conſilio 25. numero 1 44
Victus victori in expenſis condemnandus.conſ.46.nume.1.& 18.79.& 80
Victus victori in expenſis eſt condemnandus. conſi. 14. numero 18 34
2 Victus & veſtitus uerba, quid importent.conſi.72.nu.1 59
1 Victus victori regulariter in expenſis condemnatur.conſ.120. nume.8 145
Vidua durante in viduitate quomodo in primo matrimonio cenſe dicatur. conſ.58.nu.1.& 4. 87.& 88
Vim vi repellere licet.conſ.117.nume. 14 137
Violentia eſt ius; quæ committitur in perſonam.conſil.115.numero 9 135
Violentia cauſatiua incutit patienti timorem & dicitur violentia compulſiua per quam de nolente quis efficitur volens. conſi.115.nu.10 135
Violentiam pati dicitur, qui efficitur contumeliis.conſi.128.numero 2 158
2 Violentus poſſeſſor turbari non debet in poſſeſſione.conſ.36.numero 13 16
Hoc vendicat ſibi locum quotieſcũque turbatur a tertio, & nõ a vero, & legitimo poſſeſſore. ibid.
Vir poteſt relinquere vxori vſumfructum rerum emphiteuticarum.conſ.23.nu.5 23.
Vir ſi legat vxori quicquid ad eum nomine dotis peruenit mulier debet probare ſe dotem dediſſe & numeraſſe. conſi.17. num.2 14.
1 Vir ſi emit fundum pro vxore, & fatetur ſe ſoluere de pecunia vxoris præſumitur donare, niſi appareat ex aliis veriſſimili præſumptione vxorem non potuiſſe habere pecuniam aliunde, conſi.32. nu.5 54
2 Viri & vxoris a lege vna caro; unumq; corpus exiſtimatur. conſ. 12.nu.2 11
Vis publica ad hoc vt armis illata dicatur, oportet ut probetur & conſtet aliquem habere arma ad offendendũ. Et qui vim publicam illatam dicit ſeu probare debet. conſilio 102. numero 4 86
1 Vltimo loco conceſſa præcedentibus præualent. conſilio 41.numero 9 69
2 Vltimum illud dicitur, poſt quod nihil ſequitur. conſilio 80.numero 4 65
Vltima derogant prioribus.conſ 39.nu.5 18
Voluntas agentiũ in omnibus actibus inſpicitur conſil.14. numero 1 13.
Voluntas in delictis magis inſpici debet ad excuſandum, quã factum & veritas ad condemnandum.conſ.101.nu.9 87
In contractibus etiam voluntas tacita inſpicitur.conſ.39.numero 1. 18
Voluntas tam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus attendi debet.conſ.80.nu.2 65
Voluntas quo caſu non eſt ambulatoria.conſ.68.nu.4. 57
1 Votum de ingrediendo religionem non ſolemnizatur ex ſolo ingreſſu, & ex ſola habitus receptione.conſ.46.nu. 7 80
Vox vnius vox nullius, conſ.42.nu.7 75
Vox vnius vox nullius.conſ.86.nu.6 107
2 Vna pars teſtamenti ſolet aliam declarare quando non adeſt diuerſa ratio in vna, quam in alia.conſ.40.nu.15 21
1 Vnicuique licet bonorum ſuum tueri.conſi.117.num.22.138.
Vnicuique licet infamiæ notam vitare. conſilio 55. numero 5. 50
Vnio clericorum fit pro eccleſiæ decore, & eorundem commodiori ſuſtentatione. conſi.1.nu.70 6
Vniuerſitas ex iuramento ſyndici quo ad reatum periurii an ligetur.conſ.4.nu.11 13
Vniuerſitas per ſyndicos, & eius procuratores an obligetur. conſ.4.nu.7 12
2 Si vnus nactus eſt poſſeſſionem domus, & alius habitat, habitans non dicitur verè poſſidere.conſ.35.nu.5 14
1 Vnuſquiſque præſumitur ſcire ea, de quibus eſt publica vox & fama.conſ.14.nu.6 33
Vnum inditium aliud tollit.conſ.118.nu.5 140
2 Vſufructuarius licet dicatur ſaltem late procurator domini proprietarii, tamen non eſt procurator ſimpliciter, ſed dicitur procurator in rem ſuam, & ſic ad ſui ipſius commodum conſ.98.nu.1 83.
1 Vſufructuarius, ſibi non autem domino rem poſſidet, in qua habet vſumfructum.conſ.82.nu.8 104

2 Vſu-

2 *Vſufructuarius omnium bonorum inuentarium facere tenetur de rebus inuentis in hæreditate conf.37 nu.7* 16
Et tenetur ſatiſdare de vtendo arbitrio boni viri. ibid.nu.8.
Et procedit ſi bene fuerit ei remiſſa adminiſtrationis redditio. ibidem.nu.9
1 *Vſura in aliis contractibus, quam mutui committi poteſt.conſ. 97.numero 9.* 118
Vſura committi dicitur, quando quis præſenti pecunia rem ſibi in poſterum tradendam emit minori precio, quam eſſet tempore uenditionis, & rei tradendæ valitura. conſilio 97. numero 1 117
Vſuræ commiſſæ tunc eſt indicium, quãdo emptor non curat ſi reddi certiorem conditionis rerum quas emere vult. conſil. 97.nu.4 118
Vſuram quem cõmittere voluiſſe tunc eſt indubitata præſumptio, quando petit ſibi plus reddi quam numerauit .conſi.97 numero 8 118
Vſusfructus morte finitur, naſcitur tamen eodẽ momẽto alius in perſona ſecundi ſenioris. conſ. 54.nu.4.& 6 85
Vſumfructum cum proprietate conſolidari, quare lex voluerit conſ.49.nu 3 82
De vſufructu ad emphyteuſim argumentari licet. conſil.49. nume.2 82
2 *Vt, dictio, vel quod, quando apponitur in diſpoſitione, ſaltem dicti diſpoſitio dicitur habere in ſe modum.conſ.39 nu.8* 18
1 *Vterinus eſt portio viſcerum matris.conſ.8.nu.17* 24
2 *Vtile per inutile non vitiatur.conſ 50.nu.4* 43
Vtile per inutile non vitiatur conſ.47.nu 18 39
1 *Vulnus ſi non eſt mortale, vulnerans tenetur de vulnerato, non de occiſo.conſi.116.nu.2* 136
2 *Vxor relicta Domina, & vſufructuaria a marito inſtituto hærede non ſuo conſequitur vſumfructum omnium bonorum. conſ.37.numero 1.* 16
1 *Vxor negans acquiſiuiſſe ex bonis viri ceſſante matrimonio, ſed antea affirmet, onus contrarium probandi ad maritum, ſeu eius hæredes pertinet.conſi.84.nu.2* 105
2 *Vxor non interpellata ab hærede non faciens inuentarium non priuatur vſufructu.conſ.37.nu.10* 17
Vxori relicto vſufructu viuente filio inſtituto intelligitur ſibi alimenta relicta.conſi.37.nu.2 16

F I N I S.

CONSILIORVM
SIVE
RESPONSORVM,
D. ANTONII CIOFII
FLORENTINI,
PRAESTANTISSIMI,
CELEBERRIMIQ. I. C.
Liber Primus.

SVMMARIVM.

1 *Bona clericorum, & capellanorum re, & proprietate ſunt diuiſa à bonis menſæ capitularis.*

2 *Qui percipit fructus menſæ capitularis, ad illius quoque ſubeunda onera tenetur,*

3 *Onus & impenſa ad quem pertineant.*

4 *Conſuetudo ſeruanda.*

5 *Dignitates in eccleſia cathedrali, vel canonicatus inſtituere uolens, cui, & qua conditione bona, vel pecunias aſſignare debeat.*

6 *Innocentius octauus præcibus ductus, decem parochiales eccleſias in ciuitate Florentiæ menſæ capitulari uniuit.*

7 *Bona canonicorum & capellanorum debere eſſe diſtincta. conſtitutionib. & decretalibus epiſtolis demonſtratur. nu. 8.*

9 *Bona ſi ſunt aſſignata cõuentui aliqua inde ſint aſſignata Abbati eiuſdem, an dicantur diuiſa.*

10 *Diſtinctio bonorum tanquam legitimè facta quo caſu ualeat probari.*

11 *A conſuetudine antiquiſſima non eſt recedendũ, & maxime a conſuetudine eccleſiæ, præſertim ſi ſit rationabilis.*

12 *Conſuetudo, ſi transfert onus fabricæ in populũ, ea retineri debet.*

13 *Capellani an poſſint participare aliquid de menſa capitulari.*

14 *Argumentum a pari procedit, & licet argumentari a proportione.*

15 *Qui ſenſit commodum, incommodum quoq; pati debet, & econtra.*

16 *Obſeruantia & quaſi poſſeſſio longiſſimi temporis, cuius initij non extat memoria non ſolum uim priuilegij ac tituli habere videtur ſed ètiã conſtitutionis robur.*

17 *Notorium quod apparet, non eget approbatione, ſed ſatis eſt allegare illud.*

18 *Laici adminiſtrationem habent fructuum & redditum rerum eccleſiaſticarum ex conſuetudine totius Italiæ. 82.*

19 *Canonici an ſint cogendi augere diſtributiones capellanorum.*

20 *Datio ex mera liberalitate proueniens præſertim qua ut donatio eſt confirmata, arguit quamlibet obligationem & quodlibet iuris uinculum a perſona donantis abeſſe.*

Obligatio non arguit donationem & econtra.

21 *Actus voluntarij non extenduntur ultra id quod*
22 *agitur.*

23 *Verbum, ſponte, liberam indicat voluntatem.*

24 *Verbum, liberè, certiſſimam uoluntatem oſtendit.*

25 Aſſertioni donatoris aſſerentis ſe donaſſe cauſa pietatis, an uideatur ſtandum, & quo caſu.

26 Pietas conuenit perſonis, de quib. agitur, unde eccleſiaſtica perſona eiſdem priuilegijs exornantur quib. & pia cauſa.

27 Donatio, uel promiſsio in fauorem pia cauſa facta, in abſentem effectum ſortitur.

28 Supplicatio uim libelli obtinet.

29 Officium receptoris ac diſtributoris fructuum & redditutum eccleſia & capituli quale ſit.

30 Iuſtitia munus in ſuo cuiq́ tribuendo uerſatur.

31 Argumentum ab abſurdo uitandum.

32 Determinatio una complectens plura determinabilia, ubi diuerſa ratio reperitur, debet omnia aqualiter determinare.

33 Alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri.

34 Rationis diuerſitas ubi viget, non debet idem de omnibus aqualiter diſponere, vel etiam prafinire.

35 Verba plura quando in aliqua diſpoſitione mixtim, & confusè ponuntur, tunc ſanè ſit interpretatio per applicationem ſingulorum ad pracedentia ſingula ſcilicet tamen ſingulis referendo.

36 Diſtributoris officium in quo potisſimum verſatur.

37 Oratio ſoluta diſiunctiua aquiparatur.

38 Interpretatio ea fieri debet, ut ſingula ſingulis referantur.

39 Eccleſia, & capitulum idem ſunt.

40 Nomen eccleſia in caſu conſilij capitur in abſtracto, & in genere, & tunc eccleſia, & capitulum idem ſunt.

41 Lex an ulterius ſtatuendo procedat, multum intereſt.

42 Verbum, eccleſia, cum ſolum prolatum fuerit, comprehendit etiam capitulum. Fallit, cùm utrobique exprimitur, tunc enim dictio, eccleſia, reſtringitur.

43 Verbum, manumitto, generale eſt, quod non ſolum ad ſeruos, ſed etiam ad liberos pertinet: limita ut nu. 44.

45 Nomen domini generale eſt, ſecundum communem opi. unde continet proprietatem.
Multoties tamen apparet, aliud eſſe dominium, aliud proprietatem.

46 Superfluum nil eſſe debet in iure.

47 In verbis cùm nulla eſt ambiguitas, non debet admitti quaſtio voluntatis.

48 Conſtitutionis una pars aliam declarat.

49 Dictio, ſeu, praſefert incertitudinem.

50 Conſtitutiones eccleſia & capituli in facto conſiſtunt, & ideo poteſt Pontifex eas faciliter ignorare.

51 De capellanis dũ loquimur, debet ſolũ fieri relatio ad verbum, diſtribuitur, quaſi nihil ſit innuendum ex eo, quod diſtribuitur in capellanos ita ut cum de capellanis loquimur, non ſint repetenda verba, de menſa capituli.

52 Relatio non debet fieri ad omnia pracedentia, quando in omnibus non militat eadem ratio. Et num. 53.

53 Egregia canonicorum prarogatiua.

54 Canonici dicuntur fratres, & collaterales epiſcopi, ſicut Cardinales dicuntur fratres Pontificis.

55 Epiſcopus quando canonicis ſcribit epiſtolas, eos non appellat filios, ſed fratres, uel ſocios.

56 Clauſula, ſine praiudicio, dicitur clauſula reſeruatiua, cuiuſmodi eſt clauſula, ſaluo & reſeruato iure.

57 Quod non mutatur, ſtare utique intelligitur.

58 Conſtitutionem Ioan. 23. ſublatam eſſe per opi. leonis, & in quo locum habeat conſtitutio.

59 Clauſula, non obſtantibus, quid importet.

60 Clauſula, etiam ſi oporteat in ſpecie, &c. quid operetur.

61 Clauſula, pro inſertis & repetitis, idem operatur quod ſpecialis & expreſſa mentio.

62 Clauſula, pro expreſsis habentes, effectus.

63 Capellani eccleſia cathedralis ſunt diuinis obſequiis addicti.

64 Verba legis cui non conueniunt, nec conuen^t etiã diſpoſitio.

65 Pracedentia a ſubſequentibus declarantur.

66 In claris non eſt opus coniecturis.

67 Verba, bonorum eccleſia, ad quos referantur.

68 Verba ſapius repetita debent attendi, qua intentionem diſponentis oſtendunt.

69 Verba intelligi debent ſecundum ſubiectam materiam.

70 Vnio clericorum fit pro eccleſia decore, & eorundem commodiori ſuſtentatione.

71 Verba quantumuis generalia ad conſonum intellectum referri debent, & intra terminos habiles reſtringi.

72 Conſtitutio quanquam generaliter loquatur, reſtringi tamen debet ad perſonas in dignitate conſtitutas.

73 Dictio, idem, eſt pracedentium repetitiua. Item dictio eorum, nu. ſeq. qua dicitur reſtringere pracedentem diſpoſitionem.

74 Sententia ſe ad aliam ſcripturam referens, id ſolum continere videtur, quod in ſcriptura relata dicitur.

75 Relatum cenſetur eſſe in referente.

76 Diſtributiones abſentium an accreſcunt praſentibus.

77 Res inter alios acta, alios non afficit.

78 Sententia inter aliquos lata, non praiudicat alijs: limitatur, quando tractatur de ſententia ſupremi Principis qua facit ius quoad omnes, qui ſua intereſſe pratendunt. num. 79.
Qua uim legis obtinet.

80 Sententia principis tunc facit ius inter omnes quando vel ipſe princeps iudicat tãquam ſupremus

mus princeps, de plenitudine poteſtatis, uel quando is, cui cauſa a Principe commiſſa eſt, pronunciat nomine regio.

81 Princeps in dubio non præſumitur uti plenitudine poteſtatis.

83 Canonici & capellani nihil ſine conſilio & aſſenſu epiſcopi facere queunt.

84 Statuta laicorum ſecundum iuris communis diſpoſitionem, quæ diſponunt expreſſè de rebus uel perſonis eccleſiaſticis, ipſo iure irrita ſunt.

85 Statuta in fauorem eccleſiæ a prophanis & laicis edita non ualent, quia de iure adempta eſt laicis omnis poteſtas diſponendi tam de perſonis quàm de rebus eccleſiaſticis.

86 Conſuetudo eccleſiæ eſt ſeruanda, conſuetudoque loci.

87 Lex quod non dicit, nec nos dicere debemus.

88 Erubeſcimus, cum ſine lege loquimur.

89 Miniſtri ſacrorum ad quæ teneantur.

90 Verbum, eccleſia, quandoque ponitur pro uniuerſitate eccleſiæ, uidelicet prælato, capitulo, cappellanis et clericis, quandoque etiam pro loco conſecrato & circunſepto parietibus.

91 Dictio per, ſignant cauſam inſtrumentalem.

92 Relatiuum, qui reſtringit diſpoſitionem.

93 Confirmatio non operatur plusquàm datio.

94 Confirmatio priuilegij non extenditur ad id, quod antea in diſpoſitione confirmata non comprahendatur, licet confirmatum corroboret.

95 Confirmatio nihil noui iuris tribuit, quando confirmans non uult aliquid dare de nouo, ſed confirmare conatur ſolum id quod conceſſerat antea.

96 Pontifex ſi ex certa ſcientia actum nullum confirmat, tunc confirmatio nouum ius inducere ſolet.

97 Mercenarius dignus eſt mercede ſua: & qui altario deſeruit, dignum eſt, ut de ipſo paſcatur.

98 Homo natus ad laborem, de laboribus conqueri non debet.

99 Aequitas ſuadet, ne ſuum ius alicui adimatur, nec aliquis cum alterius detrimento locupletetur.

100 Aequitas ante oculos iudicis ſemper eſſe debet.

101 Qui nimis mitis & benignus uideri ſtudet, remiſſus potius quàm iuſtus & bonus dijudicatur.

102 Dare cum non oportet, ubi non oportet, cui non oportet, turpe eſt.

CONSILIVM I.

Diuino nomine implorato.

QVAMVIS huiuſmodi conſultatio complures habeat inſpectiones. Nihilominus quoniam ſumma quæſtio, illuc pertinet, vt videamus an multum Reuerendi Domini canonici cathedralis eccleſiæ Florentinæ, quorum cauſam nos defendimus, teneantur contribuere fructus, & prouentus ſuæ ipſorum menſæ capitularis ad capellanorum eiuſdem eccleſiæ quotidianas diſtributiones. Ego defenſoris officio affatim me ſatisfacturum putaui, ſi, omiſſis acceſſionibus, & reliquis quaſi liticulis, in hoc vno articulo enucleando non planè negligenter verſatus eſſem.

Atque vt iam cominus experiamur, in primis ſtatuo multum Reuerendos Dominos Canonicos nihil capellanis, ob id contribuere oportere. Id quod quibuſdam rationibus comprobatur.

1 Primò, quia cum bona † clericorum, ſeu capellanorum re, & proprietate diuiſa, atque diſcreta ſint a bonis menſæ capitularis, quod interdum euenit, vt tradit Panormitanus in capitul. edoceri. columna ſecunda. uerſicul. ſciendum. vbi Felynus & Henricus Boich. numero ſeptimo, & Decius numero duodecimo. de reſcrip. tunc ſanè dicta bona communia capitulo cum clericis eſſe non debent. Innocentius in capitul. requiſiſti. numero tertio. verſic. communio. de teſtamen. Etenim communio bonorum inducitur a communione, qua capitulum, uel prælatus, & clerici inter ſe iunguntur, vt ſentit Abb. antiq. in dict. capitul. requiſiſti. verſicul. quid ſi legatur.

Quare cum in caſu noſtro collegium canonicorum diſiunctum ſit ab vniuerſitate capellanorum, quod nullus negat, rationi valdè conſentaneum eſſe videtur, vt vnuſquiſque bona, quæ ſibi aſſignata ſunt, adminiſtret, vt dicit Antonius de Butr. dicto capitul. edoceri. numero quinto. verſicul. & non ex vltima. Et de proprijs bonis diſponat, vt voluit Baldus, dicto capitul. edoceri. numero duodecimo. verſicul. item ait. Atque etiam vt ad quædam teneantur prælati, ad quędam verò ſimiliter clerici. Imol. dicto capitul. edoceri. in ſecundo notab. per capitul. nonnulli. de cleric. non reſident.

2 Nec mirum videri debet, ſi is, qui † percipit fructus menſæ prędictę, ad illius quoque ſubeunda onera teneatur, qui verò colligit fructus capellanis, ſeu clericis aſſignatos, ille ſolus capellanorum onera ſubſtinere debeat,

3 quia onus † & impenſæ ad eum pertinent, cui fructus acquiruntur, vt per Paul. de Caſtro in conſilio tricenteſimo trigeſimoſeptimo. col. ſi. num. 8. par. 1.

At in prędicta cathedrali eccleſia Florentina bona menſę capitularis dictorum canonicorum re, proprietate, & utilitate ſeparata ſunt, & diſtincta a bonis, & rebus capellanorum. Igitur bona capellanis aſſignata oneribus tantum capellanorum deſeruire debent, bona verò menſæ capitularis ſubire ſolummodo conuenit onera canonicorum; & eorum quemlibet, de ſuis bonis ſeparatim diſponere, neq; inter ſe bona partiri cogũtur. Res aũt canonicorũ

a rebus

a rebus capellanorum diſtinctas eſſe, proba-
tur ex conſtitutionibus, & ex conſuetudine di-
ctæ eccleſiæ; quæ quidem duæ res clericorum
bona tanquam verè diſtincta, & ſeparata
dijudicari conſueuiſſe apertè demonſtrant,
cum de huiuſmodi bonorum diuiſione, vel per
ſtatutum, vel per conſuetudinem doceri poſſit,
ut dicit Panormitanus in d. cap. edoceri. in ult.
notab. de reſcrip.
4 Et ante omnia, quod attinet † ad conſuetu-
dinem, animaduertendum eſt; & primis, &
ſequentibus deinde temporibus illud in eccle-
ſia Florentina ſemper obſeruatum fuiſſe, vt bo-
na Menſæ capitularis dictorum canonicorum,
ſeparatim a bonis capellanorum, & bona capel-
lanorum ſeparatim a bonis canonicorum poſ-
ſiderentur; ſiquis enim reperiebatur, qui in
prædicta eccleſia cathedrali erigere, & funda-
re nouam capellaniam deliberaſſet, in venera-
biles conſules artis lanæ, ſeu operarios in pri-
mis adibat, ipſiſque conſentientibus, & appro-
bantibus, præbendam capellæ conſtituebat,
ſummamq́; pecuniarum congruam dabat, qua
ad quotidianas diſtributiones capellano dictæ
capellæ ſuppeditarent. Hoc autem ex multis
colligitur, præcipuè verò ex libro reformatio-
num dictorum Dominorum conſulum litera
L. inſignito char. trigeſimaprima, vbi apparet
die trigeſimo Iunij milleſimo quingenteſimo
tertio, eo modo, & forma, quam modò retuli,
erectam, atque fundatam olim fuiſſe a quodam
Domino Tomaſio capellaniam Sanct. Annun-
tiationis ad altare Sancti Zenobij. Verum præ
dicti Conſules, vel operarij, quemadmodum,
& fabricæ, eccleſiæ, & ornatus, diuini cultus cu-
ram recipiebant, ita etiam erectioni, & funda-
tioni capellaniarum conſenſum cum præſtitiſ-
ſent, illicò ſuſcipere videbantur onus ſoluendi
cappellanis conſuetas diſtributiones.
5 Ex aduerſo autem, † qui, vel dignitates, vel
canonicatus in dicta eccleſia erigere, & inſti-
tuere voluiſſet, ille quidem non conſulibus, uel
operarijs, ſed capitulari menſæ canonicorum
ea bona, uel eam pecuniæ ſummam, quam im-
pendere oportuiſſet, ea lege hiſque conditio-
nibus aſſignabat, vt fructus inde percipiendi a
miniſtris dictæ menſæ capitularis inter canoni-
cos tantum diſtribuerentur. Hoc præterquam
quòd a multis ciuibus in vrbe Florentina factũ
fuiſſe comperimus ipſimet etiam conſules illud
idem feciſſe dicuntur, quorum ſanè ductus pre
6 cibus Innocentius † octauus ſummus Pontifex
decem parrochiales Eccleſias dictæ menſę ca-
pitulari vniuit expreſſeque mandauit ne earun-
dem eccleſiarum redditus in alios quàm in ca-
nonicorum diſtributiones erogarentur, vt con
ſtat ex literis eiuſdem Innocentij Octaui, in ver-
ſicul. deputari debeant, & verſicul. in augmen-
tum quotidianarum.
7 Conſtitutiones quoque, & decretales † epi-
ſtolæ ſummorum Pontificum ſatis apertè de-
monſtrant, prædicta bona ſemper diſtincta fuiſ-
ſe. Extat enim conſtitutio edita anno milleſi-
mo trecenteſimo nonageſimonono, qua, quod
attinet ad capellanos, in primis cauetur, debe-
re operarios fabricæ Sanctæ Reparatæ reddi-
tus, & prouentus capellanis aſſignatos curare;
deinde uerò in uerſicul. & quod pro executio-
ne, dicitur licere dictis operarijs pro executio-
ne prædictorum impendere pecuniam reddi-
tus, introitus operę prelibatæ.
De canonicis uerò adducitur conſtitutio, ſeu
bulla Leonis Decimi qua permittitur Archidia-
cono, & capitulo in ſuos vſus conuertere ea bo
na, quę ipſemet Pontifex motu proprio Floren-
tinæ eccleſiæ menſæ vniuit. Adfertur etiam de-
cretalis epiſtola Martini Quinti, qui mandat bo
na dicti capituli inter Prępoſitum, & Canonicos
ſolum diſtribui;
Quibus ex rebus apparet, bona prædictæ ec-
cleſiæ tam ſecundum conſtitutiones quàm ſe-
cundum conſuetudinem diſtincta ſemper fuiſ-
ſe proprietate. Tunc enim quo ad proprieta-
8 tem bona diſcreta † dicuntur, quando certa
quædam bona attributa ſunt menſæ conuen-
tus, quædam verò alia diſtributa ſunt ipſis cle-
ricis. Panormitanus dicto capitul. edoceri. co-
lumna ſecunda. verſicul. ſciendum. Ideoque ſi
9 aliqua † bona aſſignata ſunt conuentui, alia ve-
rò eiuſdem Abbati, profectò nullus eſt qui du-
bitet quin ea bona diuiſa dicantur, vt ex mente
Goffred. firmat ibidem Imola numer. ſexto. An-
tonius de Butr. numero decimotertio. & Hen-
rich. Boich. numero decimo. vbi inquit tunc bo
na diſcreta cenſeri, quando certæ poſſeſſiones,
vel redditus aſſignantur menſæ Prælati, alij ve-
rò redditus clericis diſtribuuntur. Atque hæc
quidem bonorum diuiſio eo magis firma rata-
que in eccleſia Florentina reputari debet, quò
conſtat apertius huiuſmodi diuiſionem ſummo
rum Pontificum approbatione, conſulum auto-
ritate, & patronorum, fundatorumque conſen-
ſu, vt ex prædictis patet, ab initio factam, atque
10 inſtitutam fuiſſe; quæ omnia ſuadent in † caſu
noſtro diuiſionem tanquam legitimè factam va
lere. capitul. cum dilectus. de conſuetud. capitu-
lo quanto. de cenſibus. Panormitanus dicto ca-
pitul. edoceri. columna ſecunda. verſicul. ſcien-
dum. de reſcrip. ubi Antonius de Butr. numero
decimotertio. columna tertia. verſicul. quomo-
do autem. & Imol. numero ſexto. uerſicul. & di-
cit hæc, & Decius numero decimoquarto. co-
lumna ſecunda. verſicul. Dominus Abbas.
Hęc ſanè cum ita ſe habeant confirmare non
ſolum poſſunt, verumetiam vnicuique faci-
11 lè perſuadere ab huiuſmodi antiquiſſima † i-
ſtius eccleſiæ conſuetudine non eſſe receden-
dum; cum plus quàm manifeſtum ſit, circa
diuiſionem bonorum attendi conſuetudinem
eccleſiæ oportere, ut tradit Compoſtel. in dicto
ca-

capitul. edoceri. de reſcrip. columna ſecunda.
uer.& hoc eſt uerum.
Conſuetndo enim Eccleſiæ ſeruanda eſt, Inno-
cent.capitul. requiſiſti nnmero primo,& nume-
ro tertio de teſtament.& Archidiacon. capitul.
quarto. duodecima quæſtione ſecunda. Expe-
ditque antiquam eccleſię conſuetudinem mini
mè tolli Feder.de ſen. conſil.206. Reuerende
pater. numero ſecundo. Præſertim cum con-
ſuetudo rationabilis ſit.capitul.primo. de cleri-
12 cis non reſidentibus. Et propterea † ſi conſue-
tudo transferat onus fabricæ in populum, illa
retineri debet. Panormitanus capitul. primo.
de eccleſ. ædific. vbi dicit hodie pleraſque ec-
cleſias præcipuè cathedrales redditus diſtin-
ctos ad fabricandum, atque ædificandum ha-
bere. Idcircò ſi de ſalarij, victus, veſtitus con-
ſuetudine conſtat, proculdubio iſtiuſmodi ec-
cleſiæ conſuetudini ſtandum eſt. Panormitanus
in capitul.cum omnes.in primo notab. & penul
timo. de conſtitutio. & Bero. numero nonage-
ſimonono.in gloſſ.in verbo coęquetis. Nam ec
cleſiarum,& prouinciarum conſuetudo non eſt
negligenda. capitul. primo. de conſuetud.libro
ſexto. Pariſius conſilio trigeſimoprimo. nume-
ro 39.parte 4.
13 Secundò nihil è menſa † capitulari poſſe ca-
pellanos participare ex eo deprehenditur, quòd
14 valet, argumentum a pari. l. ſi ſocer a genero.
in principio.ubi gloſſ.& Baldus. ff. ſolut. matri-
monio. Argumentarique licet a proportione
l.qui quadringenta.& lege Marcellus.ff.ad Tre-
bellianum.& l.ſi ita ſcriptum. in principio. ff. de
liberis & poſthumis. Quo argumenro a propor-
tione utitur Baldus in Authen.ceſſante. nume-
ro ſecundo. verſicul. nec obſtat quod fratrum.
Codic.de legit.hęred.& in l.binos.numero ter-
tio.uerſicul.ſed ibi lex. Codic.de aduocat.diuer
ſo.iudiciorum.& Baldus in lege ſecunda.in ter-
tia quæſtione.numero quinto. uerſi.dico etiam
Codic.de reſcinden.venditio.&c.& Oldra.con-
ſilio centeſimo vigeſimoprimo incipiente. ad
primam. numero octauo. verſicul. tertio ſicut.
At Reuerendi Domini canonici rerum, quæ ca
pellanorum propriæ ſunt, participes nequaquā
fiunt. Igitur bona menſæ capitularis, quæ ſunt
eorundem canonicorum, capellanis impertiri
15 minimè debent, quia † ſicut ex illa perſona a
qua commodum ſentio, ex eadem etiam incom
modum pati debeo, gloſſ. in lege ex qua perſo-
na.ubi Gul.Mayner.ff.de regulis iuris. Ita a ſen-
ſu contrario.lege prima.§.huius.ff.de offic.eius,
a quo non capio lucrum ab eodem iniuſtum eſ
ſet me accipere detrimentum, quod comproba-
tur ex his quæ tradit Bened. Capra in conſilio
vigeſimoſexto incipiente. & ſi viſo, & conſide-
rato.columna prima. numero quarto, & nume-
ro quinto.vbi dicit, ſicut eccleſia nihil ibi perci-
pit ex his, quæ relinquuntur epiſcopo. Ita epi-
ſcopus nihil capere poteſt ex his, quæ ad eccle-
ſiam peruenerunt.
16 Tertiò † obſeruantia, & quaſi poſſeſſio lon-
giſſimi temporis.cuius initij non extat memo-
ria non ſolum priuilegij ac tituli uim habere ui-
detur.capitul.primo,de reſcrip. in ſexto.& capi-
tul.mos antiquus. ſexageſimaquinta diſtinctio.
& Ioan.Fabr. in l.ſi certis annis.Codic.de pactis.
ſed etiam conſtitutionis robur habere dicitur,
Cynus dicta lege ſi certis annis. C. de pactis. in
penultima quæſtion. Bartol.& Paul.& Angel. in
lege cum de in rem verſo.ff. de vſur. & Ruynus
conſilio centeſimo decimooctauo. & numero
decimoſeptimo.parte quarta. Quinimò ſi lon-
giſſimi temporis curſui accedat etiam ſcientia,
& patientia Principis ſuperioris, profectò eo ca
ſu præſumimus omnem autoritatem, approba-
tionem,& ſolemniratem neceſſariam interceſſiſ
ſe. l.ſciendum. ff. de uerborum obligatio.capit.
peruenit.de emptio.& uenditio.& latè traditur
in conſilio Collegij Paduani. columna tertia.
verſicul.tertio principaliter. numero ſeptimo.
& numero octauo.poſt conſilia Zaberellæ. Ac
in cathedrali eccleſia Florentina longiſſimo te-
pore, cuius initij non extat memoria, vt ex ante-
dictis patet & eſt notorium, bona prædictæ mē-
ſę a rebus capellanorum diſtincta fuerunt, ſem-
perque prædicti Domini Canonici fuerunt in
quaſi poſſeſsione iuris non contribuēdi aliquid
ad capellanorum diſtributiones, ſcientibus hoc
& tollerantibus ſummis Pontificibus, & Conſu
libus ac operarijs dictæ Eccleſiæ; Ergo etiam
hodie prædictis Dominis Canonicis illibata
conſeruari debet præallegata quaſi poſſeſsio,
quæ cum longiſsimo tempore in eo ſtatu per-
manſerit, in eodem dimitti debet, argumento l.
luminibus, ff. de ſeruitut. nrbanorum pręcio-
rum. Huiuſmodi autem longiſſimi temporis
conſuetudo, ſi ex prædictis non appareret, quē-
admodum certè apparet, nulla tamen alia
probatione uideretur egere, quia cum ipſa
17 † nororia ſit, neceſſe non eſt eam probare,
ſed ſatis eſt, eam allegare, Bald. l. filiusfa-
mil. §. ueterani. ff. de procurator. & in l. Iube-
mus.C.de iudic.& firmat Ioann. Baptiſt. Ferret.
in conſilio ceſimoquadrageſimoprimo, nume-
ro ſeptimo, vbi dicit, cum communis ſit conſue-
18 tudo in tota Italia, vt laici † adminiſtrationē ha
beant fructuum & reddituum rerum eccleſiaſti
carum, probare illam conſuetudinem non opor
tet, ſed ſat eſt, eam allegare cum ſit notoria.
19 Quarto, canonicos † non eſſe cogendos auge
re diſtributiones capellanorum oſtēditur, quia
cum animaduertiſſent olim capitulum & proui
ſores, ſeu Conſules, qui Florentiæ lanæ conficiē
dæ præficiuntur, diſtributiones, quæ Capellanis
conſueuerant aſſignari, adeò fuiſſe tenues,& exi
les, ut niſi eis aliqua ratione prouideretur, diui-
no cultui, uti par erat, inſeruire minimè poſ-
ſent, ſtatuerunt augere diſtributiones prædi-
ctas, & ſpontè & liberè, & mera eiuſdem

capituli liberalitate, ac munificentia, & pieta-
tis intuitu, non alicuius obligationis uinculo
capellanis donarūt annuum redditum ſcutato-
rum centum, quam quidem donationem Ca-
pellani non ſolum acceperunt, uerum etiam au-
thoritate apoſtolica confirmari, & curarunt &
20 impetrarūt; At datio † ex mera liberalitate proue-
niens, præſertim quæ vt donatio acceptata at-
que confirmata eſt, vt accidit in caſu noſtro, ar-
guit & oſtendit quamlibet obligationem, &
quodlibet iuris vinculum a perſona donantis
abeſſe. Igitur menſa capitularis de iure cogi
non debet augmentum facere diſtributionibus
Capellanorum.

Exiſtimandum eſt autem Canonicos dediſſe
atque donaſſe ea centum annua Capellanis pro-
pter meram liberalitatem, non autem, propter
alicuius obligationis vinculum.

21 Primò, quia ſi canonici † neceſſe habuiſſent ea
ſoluere, utique non donauiſſent. l. rem legatam.
ff. de adimen. legat. gloſſ. ſecunda in capit. ſedes
de reſcript. Socin. conſil. ducenteſimo nonage-
ſimoquinto, numero undecimo verſicul. præte-
rea filius volum. ſecundo quamobrem cum do-
nauerint, ſequitur, ut obligati non præſumātur
arg. eorum, quæ dicit Rimin. conſi. 95. num. ſe-
ptuageſimoprimo, volum. primo, ne ſcilicet a-
ctus dandi ultra dantis intentionem aliquid o-
22 peretur. l. non omnis. ff. ſi cert. pet. † actus uo-
luntarij non extenduntur ultra id, quod agitur.
l. final. C. ne uxor pro marit. l. prima. & ſecunda.
C. de negoc. geſt. Bartol. in l. titium. §. altero nu-
mero 6. ff. de admin. tut.

Secundò id proceſſiſſe a munificentia, patet
ex uerbis contractus, dum in eo dicitur, ſponte
23 & liberè donauerunt, uerbum enim † ſponte, li-
beram indicat uoluntatem, Pariſ. conſ. centeſi-
moſeptuageſimo numer. nono volumine quar-
24 to uerbum † uerò, liberè certiſſimam uolunta-
tem deſignat, Corne. conſ. centeſimo ſexto. nu-
mero centeſimoſeptimo. uolumine 2. igitur ſi
liberè ac ſponte dederunt, conſequens eſt, ut
non fuerint obligati.

Tertio cum ipſi Capellani ſummam hanc, vt
indebitam ſcienter receperint, & circa eam do-
nationem utriuſque conſenſus acceſſerit; non
eſt ambigēdum eo caſu donationem & factam
& acceptam fuiſſe, Decius. l. cuius per errorem.
ff. de regu. iur.

Quarto conſtat ex inſtrumentis, Canonicos
eam ſummam pecuniarū donaſſe intuitu pieta-
25 tis; quo caſu licet ſtandum nō uideatur † aſſertio-
ni donatoris aſſerentis ſe donaſſe cauſa pietatis
l. ſi donatione de caſtrenſi pecul. cum conſocijs.
Nihilominus cum cauſa pietatis perſonę, cui do-
netur, conuenit, & congruit in caſu noſtro, tunc
ſanè ſtandum eſt aſſertioni donantis, Bald. in il-
lud numero primo, verſicul. concludo ergo. C.
de ſacroſanct. eccleſ. & Guid. Pap. ſingul. ſexcen-
teſimo ſeptuageſimoſeptimo. incipien. Salyce-
26 tus. §. Baldus. Certum eſt autem † pietatem
conuenire perſonis, de quibus agitur, quia do-
natio facta eſt perſonis eccleſiaſticis in honorē
diuini cultus & commodum ipſius eccleſiæ, quę
eiſdem priuilegijs, quibus & pia cauſa exornan-
tur, Ioann. Andr. Ancharan. & Sangemin. in ca-
pitul. primo, de in integrum reſtitutione, libro
ſexto. Nec ad rem facit, ſi obijciatur dictam do-
nationem factam fuiſſe abſentibus capellanis,
& propterea eis neutiquā præiudicaſſe. Quoniā
27 reſpondetur donationem † vel promiſsionem
in fauorem cauſæ piæ factam, in abſente etiam
effectum ſortiri; Corne. conſil. ducenteſimo
decimoquinto, colum. tertia, verſicul. & maximè
apparet, libro ſecundo, Tiraquell. in tractat. de
priuileg. piæ cauſæ in priuileg. 114. Rurſus nec
obſtat, dum capellani aſſerunt ſe donationem
non acceptauiſſe. Notius eſt enim, quàm ut plu-
ribus explicari debeat, confirmationem Cle-
mentis Septimi Pontificis Maximi emanaſſe ad
petitionem Venerabilium procuratorum vni-
uerſitatis Capellanorum, qui ea de cauſa, pręces
& ſupplicationem dicto ſummo Pontifici obtu-
lerunt; quapropter inficiari non poſſunt, ſe ea
omnia uti uera approbauiſſe, quæ antea in pre-
28 cib. enarrauerant, cum † ſupplicatio habeat uim
libelli. l. prima, & ſecunda. C. quando libel. prin.
dat. capit. ſignificaſti de reſcr. Corn. conſil. du-
centeſimoſeptimo, num. 1. volum. 1.

Conſtitutis his fundamentis pro multum Re-
uerendis Dominis Canonicis, reliquum eſt, vt
oſtendam quàm facilè tollantur ea, quæ dictis
capellanis obijciuntur.

In primis enim capellani nituntur conſtitu-
tione ſeu bulla Ioann. 23. eamque ad ſui fauo-
rem, in §. officium uerò dupliciter adaptant at-
que inducunt. Primam adaptationem ſumunt
ex verſicu. ac etiam in diſtribuendis, vbi dicitur,
29 officium † verò receptoris ac diſtributoris fru-
ctuum, redditūum, prouentium, ac emolumen-
torum eccleſiæ, & capituli præfatorum etiam ſit
& eſſe debeat in petendis, & colligendis, ac re-
cipiendis omnibus, & ſingulis fructibus &c.
communiter, uel diuiſim eccleſię, ſeu capitulo
ſupradictis, ac etiam in diſtribuendis, dandis,
ac ſoluendis fructibus, redditibus, & emolu-
mentis eccleſię, & capituli pręfatorum &c. dum-
taxat Prępoſito, canonicis, capellanis, atque cle-
ricis ipſius eccleſię &c. in illa quantitate, & ſum-
ma, prout rata aſcendit, iuxta conſtitutiones:
quę uerba, ut opinantur dicti capellani demon-
ſtrant fructus, & pronentus menſę capitularis
capellanis eſſe diſtribuendos.

Verum ad hanc primam adaptationem, &
inductionem reſpondeo, inde non probare
intentionem capellanorum, ſummus enim Pon-
tifex ibi non mandat, bona canonicorum
propria, capellanis diſtribui, hoc enim eſ-
ſet a iuſtitia maximè alienum, quandoqui-
30 dem iuſtitię proprium † munus uerſatur.

in ſuo cuique tribuendo. l. iuſtitia. ff. de iuſt. & iu
re. & §. iuris pręcepta, inſt. eo. Sed in d. §. officiũ,
ſenſus, & mens illius conſtitutionis eſt, ut fru-
ctus, qui ex bonis capitularis menſæ pręcipiun-
tur, canonicis tribuantur, ea autem pars fru-
ctuum, & bonorum eccleſiæ, quam capellani
percipere conſueuerunt, ad eoſdem capellanos
pertineant. Id quod demonſtratur.
31 Primò ducta † argumentatione ab abſurdo,
l. nam abſurdum. ff. de bon. liber. Si enim bona
menſæ capitularis ideò pertinere dicerentur
ad capellanos, quòd conſtitutio Ioan. 23. dicat,
fructus, & redditus eccleſiæ, & capituli diſtri-
buendos eſſe duntaxat Præpoſito, Canonicis,
capellanis, atque clericis ipſius eccleſiæ, uti-
que ſequeretur etiam bona capituli cum cleri-
cis communicari debere; quemadmodum enim
capellani, quòd in dicta conſtitutione illorum
mentio facta eſt, opponunt ſibi ius compete-
re in bonis capituli; ita clerici non diſſimili ra-
tione prætendere quoque poſſent, ſe ideò ius in
ijſdem bonis habere, quòd ipſi in eadem conſti
tutione fuerint nominati, quod tam abſurdum
eſſet quàm quod abſurdiſſimum, quandoqui-
dem nullus dixerit ea conſtitutione caueri, ut
canonici ſua menſa clericos communicent.
32 Secundò, quia † una determinatio comple-
ctens plura determinabilia, inter quæ diuerſa
ratio reperitur, debet omnia inæqualiter deter-
minare. l. cohæredi. §. qui diſcretas. ff. de uulg. l.
Caius. ff. ſoluto matrimonio. Alexander in lege
iam hoc iure. ff. de uulg. & in l. Gallus. §. quidam
rectè, columna tertia. ff. de liber. & poſthumis.
Pariſius conſilio quadrageſimoquinto. nume-
ro ſeptuageſimoſeptimo. parte prima. At in
præallegato uerſicul. ac etiam in diſtribuendis,
continentur plures res, pluresque perſonæ, &
plura determinabilia, quæ diuerſam rationem
habent; nimirum, quia ibi comprehenduntur
canonici, capellani, clerici, bona capituli, bona
eccleſiæ, in quibus diuerſa ratio locum habet,
quia ſicut ratio iuris dictat, ut bona capellano-
rum propria inter ipſos tantum diſtribuantur,
ita alia ratio ſuadet, ut bona, quæ canonicorum
propria ſunt, ad eos tantum pertineant, ut unuſ
quiſque conſequatur quod ſuum eſt. Admitti
uerò non debet, ut in capellanos, uel clericos di
33 ſtribuantur, ne alteri † per alterum iniqua con-
ditio inferatur. l. non debet alteri. ff. de regulis
iuris. Socynus in l. Iulianus. columna ſecunda.
ff. de conditio. & demonſtratio. ergo unica illa
determinatio facta in dicta conſtitutione circa
bona diſtribuenda, ſi quidem unicam eſſe dici-
mus propter unicam deciſionem diſtribuendi,
34 proculdubio cum uigeat diuerſitas † rationis,
non debet idem de omnibus æqualiter diſpo-
nere, uel præfinire, quaſi ſcilicet tam canoni-
corum, quàm capellanorum bona capellanis
dantur, ſed eam ita debemus accipere; ut uni-
cuique ſua diſtribui oportere dicamus. Si ue-
rò in dicto uerſicul. ac etiam in diſtribuendis,
dixeris contineri plures determinationes, pro-
pter plures res, & perſonas ibi comprehenſas,
tunc dubium non eſt, quin uario modo, & inæ-
qualiter omnia determinabilia præfiniri, ac de-
terminari debeant, cum plures ſint determina-
tiones, ut ſentit Paul. a Monte Pico in l. Titia. §.
Titia cum nuberet, numero trigeſimotertio. ff.
de legatis ſecundo.
35 Tertiò, quando in aliqua † diſpoſitione plu-
ra uerba mixtim, & confuſe ponuntur, tunc ſa-
nè fit interpretatio per applicationem ſingulo-
rum ad præcedentia, ſingula, ſcilicet ſingulis re
ferendo. l. eam quam. C. de fideicommiſſ. ibi ſi-
ue quæſita, ſiue non, & lege prima. C. de falſ. l.
quoties. §. non mutat. Codice famil. erciſcun. l.
final. ubi gloſſ. in uerſicul. uniuerſitatis. Codic.
de fideicommiſſ. lege prima. §. ſin autem aliquid
ſub conditione, ubi gloſſ. in uerſicul. ex fortu-
na. Codic. de caduc. tollend. Decius conſilio
ſexcenteſimo quadrageſimoſexto incipiente in
caſu propoſito licet accuratè numero quarto.
parte quinta. & Alcia. in conſilio quinquageſi-
motertio incipiente. cum uerba ſtatuti. nume-
ro trigeſimotertio. uerſicul. circa ſtatutum Pa-
piæ, & Crauet. in conſilio nonageſimooctauo
incipiente nobilis, & potens, numero undeci-
mo. parte prima. columna penultima. At in di-
cta conſtitutione. in §. officium uerò, ſtatuit
36 ſummus Pontifex † diſtributoris officium potiſ
ſimum uerſari in colligendis, & recipiendis fru-
ctibus relictis communiter, uel diuiſim eccleſiæ,
ſeu capitulo, deinde uerò dicit ac etiam in di-
ſtribuendis fructibus eccleſiæ, & capituli dum-
taxat Præpoſito, canonicis, capellanis, atque
clericis.
Ex quibus uerbis apparet, ſigillatim ibi
fieri mentionem fructuum eccleſiæ, ſeu capi-
tulo relictorum communiter, & coniunctim,
cuiuſmodi ſunt bona relicta eccleſiæ, & capitu-
lo ad peragendas pro mortuis ad Deum pre-
cationes. Rurſus ibidem habetur mentio de
bonis utriſque diuiſim relictis, poſtea uerò in-
de colligitur. Summum Pontificem de ijſ-
37 dem loquentem per orationem † ſolutam, quæ
diſiunctæ æquiparatur. l. in eo. §. ubi uerba, cum
gloſſ. ff. de regul. iuris. & Alciat. dicto conſi-
lio quinquageſimotertio. diſpoſuiſſe, atque
mandaſſe, ut dicta bona diſtribuantur dumta-
xat in Præpoſitum, canonicos, capellanos, &
clericos.
Ergo dum conſtitutio in fine loquitur de
38 bonis diſtribuendis, ea † interpretatio fieri de-
bet, ut ſingula ſingulis referantur, nempe, ut
bona capituli tribuantur canonicis, bona ue-
rò eccleſiæ capellanis, & clericis aſſignentur,
pro ea portione, quam ipſi ſoliti ſint accipe-
re. Nec eſt ueriſimile uoluiſſe ſummum Pon-
tificem, ut bona capituli in canonicos, & capel-
lanos diſtribuerentur, cum ſigillatim primo

de bonis eccleſiæ, demum de bonis capituli
mentionem fecerit, quæ diſtincta ſunt, & dif-
ferunt inter ſe, ſicut differt capitulum ab ec-
cleſia.

Quod ſi rurſus obijciant capellani, ſingula
ſingulis hoc in loco referri non poſſe, quaſi
bona eccleſiæ, & capituli non enumerentur
in dicta conſtitutione tanquam diuerſa, ſed
tanquam eadem, Ideoque de bonis capituli
intelligi debeat, dum mentionem habet de bo
39 nis eccleſiæ, quandoquidem † eccleſia, &
capitulum idem ſunt, Baldus in Rubric. Co-
dic. de ſacroſanctis eccleſijs, & appellatione ec-
cleſiæ capitulum continetur. capitul. clerici. de
uerborum ſignif.

40 Ad hoc reſpondeo nomen † eccleſiæ quod
attinet ad rem noſtram dupliciter capi. Pri-
mò, in abſtracto, & in genere, & tunc eccleſia
& capitulum idem eſt, ut declarat Angelus de
Gamb. in tractatu de teſtamen. in gloſſ. undeci-
ma. numero ſecundo. & tunc verum eſt appel-
latione eccleſiæ capitulum contineri. Ioannes
Franc. Pauin. in tractatu de officio, & poteſta. ca
pitul. ſed. uacan. ſecunda parte princip. quæſt. 7.
§. pro præmiſſorum. nu. 4.

Interdum uerò capitur eccleſia ſtrictius, ita
ut a capitulo, & canonicis diſtinguatur. Pari-
ſius conſilio uigeſimoſeptimo. numero ſepti-
mo. uolumine quarto.

Quo ſanè modo tunc accipi poteſt, cum di-
ſpoſitio ſimul exprimit nomen eccleſiæ, & no-
men capituli. & conſequenter quando non ſo-
lius eccleſiæ mentionem habet, ſed ulterius pro
greditur exprimendo etiam nomen capituli,
41 multum enim intereſt, an † lex ulterius ſtatuen-
do procedat. Bartol. lege hoc edicto. §. querен-
tibus. ff. de public. & uectig. Baldus in l. binos.
numero tertio. uerſicul. ſed ibi lex, Codic. de
aduoc. diuerſ. iudiciorum. Quamuis ergo uer-
42 bum † eccleſia ſolum prolatum cum fuerit, com
prehendere etiam capitulum conſueuerit, ta-
men cum utrunque exprimitur, tunc dictionẽ
(eccleſia) limitar, atque reſtringi dicendum eſt;
43 id quod exemplis comprobatur. Verbum † ma
numitto generale eſt, quia non ſolum ad ſeruos
ſed etiam ad liberos pertinet. rub. & l. prima. ff.
ſi quis a paren. fuerit manum. & tamen in lege
prima. ff. quando act. de pecul. eſt annal. dicit
iuriſconſul. manumiſſionem ad ſeruos pertine-
re, non autem ad filios; cuius rei ratio (ut arbi-
tror) reddi poteſt, quia cum in principio illius
edicti expreſsè habita fuerit mentio emanci-
pationis, quæ in filijs locum habet, utique pro-
44 pter expreſſionem † emancipationis factam, ue
riſimile eſt nomen manumiſſionis ad ſeruos tan
45 tum reſtringi. Prætetea nomen † dominij gene-
rale eſt, ſecundum communem opinionem. Ia-
ſon, Rip. Hormano & Acoromboni, & aliorum
in lege naturaliter. §. nihil commune. ff. de ac-
quirend. rer. dom. & inſtitu. per quas perſ. acq
§. igitur. Et tamen multis ex locis, in quibus ſi-
mul exprimitur vox dominij, & proprietatis, ap-
paret aliud eſſe dominium, aliud uerò proprie-
tatem. l. proprietatis dominium. Codic. de pro-
bation. l. uti frui. ff. ſi uſusfr. pet. l. domina pro-
prietatis. Codic. de vſu, & habit. & doctores in
præallegato §. nihil commune. Atque in hac
quidem ſpeciali ſignificatione accipitur uer-
bum eccleſiæ, in dicta conſtitutione Ioan. uige-
ſimitertij. quod ex eo comprobatur, quia cum
in pluribus locis dictæ conſtitutionis ſeparatim
exprimatur dictio, eccleſia, & dictio capitulum,
inde colligitur eccleſiam ibi capi ſpecialiter, ſi
enim generaliter caperetur pro capitulo, uti-
que ſuperfluo deinde adiectum eſſet nomen
capituli, quod præſumendum non eſt, cum in
46 iure † nil debeat eſſe ſuperfluum. §. quibus. in
prima conſtitutione. Codic. quo fit ut meritò
concludamus in cathedrali eccleſia Florentina
bona eccleſiæ ſeparata eſſe a bonis capituli, quę
dicuntur eſſe propria dumtaxat ipſorum cano-
nicorum, qui ſoli capitulum faciunt. Bertrand.
conſilio quinquageſimoquinto, numero pri-
mo. parte tertia. in corpore antiquiore, & Com
poſtel. in capitul. primo. de electio. columna ſe-
cunda. uerſicul. reſponde curia. & Ioannes Fran
ciſcus Pauin. in tract. de officio & poteſta. capi-
tul. ſed. uacan. In quinto præludio. nume. 4. Se-
cunda inductio conſtitutionis Ioannis uigeſi-
mitertij eſt illa, quæ ſumitur ex uerſicul. ita ta-
men quod in præbendis, ubi cum ſuperius di-
xerit, Epiſcopum dictæ eccleſiæ poſſe una cum
dictis conſulibus de nouo creare, & conſtitue-
re ultra numerum nouos canonicos, & canoni-
cales prębendas, ac etiam capellanos, & capel-
lanias in eccleſia memorata; ſubiungit, ita ta-
men, quòd ex præbendis in præſentiarum exi-
ſtentibus, uel de eo quod diſtribuitur de men-
ſa capituli in præpoſitum, & canonicos, ſeu ca-
pellanos nihil poſſit, aut debeat detrahi, aut di
minui quouis modo. Igitur inquiunt Capella-
ni, ſi res de menſa capituli inter capellanos di-
ſtribui debent, dubitandum non eſt, quin bo-
na menſæ capitularis ad capellanos pertineant,
47 cum enim in † uerbis nulla eſt ambiguitas non
debet admitti quæſtio uoluntatis. l. ille aut ille.
§. cum in uerbis. ff. de leg. 3.

Ad hanc ſecundam inductionem primo re-
ſpondemus ab ea nihil iuuari capellanorum in-
tentionem, quia dum ibi dicitur, nihil debere
imminui de eo, quod capitur è menſa capitula-
ri, ſupplere debes, & de eo, quod capitur ex bo
nis eccleſiæ, quia cum ſæpius bonorum eccle-
ſiæ mentionem habuerit in præcedentibus uer-
bis eiuſdem conſtitutionis, ut conſtat ex §. offi-
cium. in principio. & in uerſicul. ac etiam, & in-
ferius enumerauerit ſolum id, quod ſumitur è
menſa capituli, ueriſimile eſt, idem quoque di-
cere uoluiſſe de bonis eccleſiæ, quia una pars
48 † conſtitutionis aliam declarat Bartol. lege qui
filiabus

filiabus. in principio. ff. de legatis primo. & in
l.uerum. ff. de petitione hæreditaria. & in lege
prima. ff. de rebus dubijs. & Alexander conſi-
lio trigeſimoſecundo. numero tertio. parte ſe-
ptima. Angelus conſilio tricenteſimo quadra-
geſimoquarto. numero ſexto. Socynus conſi-
lio quadrageſimoſexto. numero trigeſimoter-
tio. Corne. conſilio centeſimo octuageſimoter-
tio. numero tertio. uolumine ſecundo. Decius
conſilio quingenteſimo quinquageſimotertio.
numero octauo. par. quarta. Quapropter dum
inferius inquit de eo quod diſtribuitur inter
præpoſitum, & canonicos, ſeu capellanos refe
rēda ſunt ſingula ſingulis, uidelicet ut bona capi
tuli inter canonicos, bona uerò eccleſiæ, quæ di
ximus tacitè ſubintelligi, inter capellanos, iuxta
prædicta, diſtribuātur, quia ſingula referēda sūt
ſingulis etiam non expreſſis, ſed tacitè ſubintel
lectis ex mente diſponentis, argumento eo-
rum, quæ dicit Socynus iunio. conſilio uigeſi-
moſexto. numero ſexto. uolumine tertio: nam-
que ea pro expreſſis habentur. argumento eo-
rum, quę dicit Pariſ. conſilio quinquageſimopri
mo. nu. 17. par. 3.

Secundo ad idem reſpondetur, dum in bul-
la dicitur, diſtribuenda eſſe bona inter canoni-
cos, ſeu capellanos, non propterea firmat ibi
ſummus Pontifex capellanis aliquod ius acqui-
49 ri, ſed loquitur dubitatiuè, ut indicat † dictio,
ſeu quæ præ ſe fert incertitudinem. lege ait præ
tor. §. quod autem. ff. de iniur. & Crauet. conſilio
centeſimo quadrageſimoſeptimo. numero no-
no. libro primo.

Ratio autem quare Papa ibi loquitur dubi-
tando aſſignari poteſt, quoniam, ut colligere
eſt ex uerſicul. ac etiam, ipſe ſe retulit ad conſti-
50 tutiones † eccleſiæ, & capituli, quę cum facti ſint
& in facto conſiſtant, poteſt Pontifex probabi-
liter ignorare. capitul. primo. de conſtitutione
libro ſexto. Ruynus conſilio duodecimo. nume-
ro 22. uolum. 3.

Tertiò reſpondetur, non obſtare uerſiculum.
Ita tamen quòd ex præbendis; ſenſus enim il-
lius conſtitutionis eſt, non immutatur aliquid
de eo, quod in præpoſitum, & capellanos di-
ſtribuitur è menſa capituli: itemque nihil im-
mutatur de eo, quod diſtribuitur in capella-
51 nos; ideoque dum † loquimur de capellanis fie
ri ſolum relatio debet ad uerbum diſtribuitur,
quaſi dicat nihil eſt imminuendum de eo, quod
diſtribuitur in capellanos, ita ut cum de capel-
lanis loquimur, non ſint repetenda illa uerba,
de menſa capituli, neque tunc facienda relatio
ſit ad omnia præcedentia, & conſequenter ad
uerba, quæ habent diſtribuantur de menſa capi
tuli, uerum omittenda ſunt verba de menſa ca
pituli, & fieri ſolum relatio debet ad uerbum
52 diſtribuitur, quia relatio † non fit ad omnia
præcedentia quando in omnibus non militat
eadem ratio. Crauet. conſilio ſeptuageſimo.
numero decimo. libro primo. Fit enim relatio
ad ea, in quibus relationem fieri conuenit. Ale-
xander conſilio octuageſimoprimo. nume. un-
decimo. libro ſexto. & Riminald. conſilio ducen
teſimo quadrageſimoſexto. numero uigeſimo-
octauo. parte tertia. & conſilio ducenteſimo-
quinquageſimoſexto. numero decimoquarto.
parte ſecunda. Pariſius conſilio ſexageſimo-
octauo. numero quadraheſimoprimo. & nume
ro quadrageſimoſecundo. uolumin. tertio. Cra-
uet. conſilio centeſimo quadrageſimonono. nu
mero octauo. parte prima. Nam facere debe-
53 mus † relationem ad ea, quibus, & commodius
fieri poteſt, & probabilius aptatur. l. ſi idem cum
eodem. §. final. ff. de iuriſd. omn. iud. Oldrad. con
ſil. centeſimo quinquageſimoſecundo. Factum
tale eſt dominus. Ruynus conſilio centeſimo ui
geſimotertio. numero nono. & numero duode
cimo. libro tertio. & Riminaldus conſilio quin-
quageſimo ſexto. numero duodecimo. parte pri
ma. Quod tunc maximè procedit cum præiudi-
cium tertio inferretur, ut per Ruynum dicto nu
mero duodecimo. Quare cum in caſu noſtro
præiudicium fieret dictis canonicis ſi relatio re-
ſpiceret omnia pręcedentia, meritò dicendum
uidetur, relationem in caſu noſtro non eſſe ad
omnia faciendam.

Secundò principaliter pro Capellanis addu-
citur conſtitutio Gregorij Duodecimi in uerſi-
cul. uolumus autem. ubi dicitur, fructus canoni-
catuum, præbendarum, & capellaniarum de no
uo inſtituendarum ita augeri debere, ut canoni-
ci, & capellani de nouo creandi decenter uiue-
re poſſint; igitur quò commodius uiuere, & di-
uino cultui ualeant inſeruire ex bonis menſæ ca
pitularis augendę uidentur ipſorum diſtribu-
tiones.

Sed & hoc expeditam habet reſponſionem;
in primis enim capellani ex fructibus, quos per
cipere ſoliti ſunt, non ſolum condecenter poſ-
ſunt alimentari, ſed etiam lautius, & copioſius,
quàm ipſi canonici, qui, ſi utrorumlibet condi-
tiones proportione inter ſe comparentur, pau-
periores quàm capellani reperientur; quod ta-
54 men uix eſt tollerandum propter † egregias ca-
nonicorum prærogatiuas. Habent enim cano-
nici in eccleſia cathedrali maximum honorem,
& maximum inter clericos præeminentiam. Sā-
geminia. in capitul. quamuis. in principio. & §.
quanquam. in tertio notab. de prębend. in ſexto
& Felynus in capitul. ſuper his. de accuſation. &
Staphil. de Gratijs expectati. §. inter formas. nu
mero tertio, quarto, & ſexto. & Gomes. in tract.
gratiarum expectatiu. numero trigeſimotertio.
55 Dicunturque ipſi † Canonici fratres, & colla-
terales Epiſcopi ſicut Cardinales dicuntur fra-
tres Pontificis, Panormitanus capitul. nouit. de
iudic. capitul. primo. de officio deleg. in ſexto.

ſublat.

Baldus in lege prima. Codic. de petitio. bono.
55 ſublat. libro decimo, ideò † epiſcopus quando
canonicis mittit epiſtolas, eos non appellat fi-
lios, ſed fratres, vel ſocios. capitul. eſto ſubiectus
octuageſimaquinta diſtinctione. capitul. quam
graue. de crim. falſ.

Sed poſito & non dato, ut capellani hacte-
nus non perceperint alimenta ſecundum con-
decentiam perſonarum, vel pro labore, quem
aſſerunt ſubſtinere. Id certè canonicis non de-
bet obeſſe; licet enim ſtatuerit Gregorius Sum
mus Pontifex augendos eſſe fructus capella-
norum, non propterea tamen mandauit fru-
ctus augeri debere ex redditibus canonico-
rum, ſed veriſimile eſt, eum voluiſſe, ut auge-
rentur ex bonis quæ inter capellanos diſtribui
conſueuerant, & propterea hæc capellanorum
probatio tanquam non concludens reijci de-
bet. lege neque natales. lege matrem, ubi Bald.
Codic. de probation. lege non hoc. Codic. un-
de cogna. Alexander conſilio ſexageſimoſexto.
numero duodecimo. libro ſeptimo. & conſilio
ſeptuagaſimoquarto. numero decimoquarto.
libro quarto. Decius in capitul. in præſentia. nu-
mero quinquageſimooctauo, & ſequen. de pro-
bation. Quoniam in eadem conſtitutione Gre-
gorij in dicto uerſicul. uolumus autem, expreſsè
diſponitur, fructus augendos eſſe ſine præiudi-
cio aliorum canonicorum, & aliàs in ipſa eccle-
ſia beneficiatorum etiam dignitates perſona-
tus, uel officia habentium; quæ uerba indicant
nihil eſſe canonicis adimendum, ſed ſua cui-
que eſſe conſeruanda, quia illa clauſula (ſine
56 † præiudicio) dicitur clauſula reſeruatiua. argu-
mento eorum, quæ dicit Ruynus in conſilio ter
tio. numero tertio. parte prima. cuiuſmodi eſt
etiam clauſula ſaluo, & reſeruato iure, quæ pri-
ma iura conſeruat, non autem auget, uel ali-
quid noui tribuit. Veronenſ. in conſilio uigeſi-
moquinto. Tommas Grammatic. deciſione cen
teſima tertia, numero quadrageſimotertio. Gra
tus conſilio centeſimo trigeſimoſecundo. libro
primo. cum ſimilibus.

Tertiò principaliter capellani in medium af-
ferunt conſtitutionem Leonis eiuſdem nomi-
ne Decimi Pontificis Maximi, eamque multis
modis ad ſuam ipſorum opinionem compro-
bandam aptant.

Primò enim dicunt per Leonis conſtitutio-
nem abrogatum non eſſe conſtitutioni Ioannis
23. quæ ipſos (ut opinantur) bonorum capitu-
57 li participes facit, ſed adhuc uigere, quia † quod
non mutatur, ſtare utique intelligitur. l. præci-
pimus. ubi gloſſ. final. Codic. de appellatio. Sed
præterquam quòd, ut ſupra diximus, dicta Bul-
la Ioannis Vigeſimitertij capellanis minimè
58 prodeſt. Reſpondemus etiam † conſtitutio-
nem Ioan. Vigeſimitertij ſublatam eſſe per con-
ſtitutionem Leonis, id quod ij, qui uerba per-
pendent, liquidò cognoſcent. Etenim Leonis
conſtitutio locum habet, non obſtantibus alijs
conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtoli-
cis &c. etiam ſi ſpecialis ſpecifica, & indiuidua
ac de uerbo ad uerbum mentio, & expreſſio
habenda fuiſſet, aut alia forma exquiſitior ob-
ſeruanda, ac ſi de uerbo ad uerbum inſereren-
tur pro ſufficienter expreſſis habentes. Ex qui
bus uerbis manifeſtè conſtat, ibi in primis adeſ-
59 ſe clauſulam † non obſtantibus &c. quæ tantum
operatur quantum operaretur ſi omnia eſſent
ſpecialiter enumerata. Baldus in l. omnis. Co-
dic. de præſcriptione triginta annorum. Socy-
nus conſil. quadrageſimoprimo. numero quin-
to. uolumine tertio. Pariſius conſilio decimo-
quinto. numero ſexageſimoſeptimo. parte ſe-
cunda. & conſilio quadrageſimoſecundo. nu-
mero decimoſeptimo. uolumi. 4. Atque hoc ma
ximè tunc procedit, quando in diſpoſitione præ
cedenti non adeſt, ſicuti non adeſt in bulla Ioan
nis, clauſula derogatoriarum derogatoria, Pa-
riſius dicto conſilio quadrageſimoſecundo. Præ
terea ex eadem Bulla Leonis apparet in uerſic.
etiam ſi ſpecialis ſpecifica &c. adiectam ibi fuiſ-
60 ſe clauſulam, † etiam ſi oporteat in ſpecie &c.
quæ clauſula idem efficit, quòd mentio ſpecia-
lis. Socynus conſilio ſexageſimotertio. numero
quarto, uolumine tertio, Pariſius conſilio pri-
mo. numero nonageſimotertio. uolumine ſe-
cundo. & Federic. de Sen. conſilio quadrageſi-
moſexto. & Antonius de Butr. in capitul. quæ in
eccleſiarum. columna final. numero uigeſimo-
nono. uerſicul. an autem ſufficiat de conſtitutio
nib. Curtius ſenio. conſilio trigeſimoquinto. nu
mero decimoquarto. uerſicul. & plus quia. Rur
ſus uerba inſererētur &c. oſtendunt appoſitam
61 ibi fuiſſe clauſulam pro inſertis, † & repetitis,
quæ & ipſa quoque operatur idem quod ſpecia
lis, & expreſſa mentio. Baldus in lege final. in fi-
ne. Codic. de lat. libert. toll. Ruynus conſilio ſe-
xageſimoprimo. numero decimotertio. uolumi
ne quinto.

62 Adeſt & ultimo † clauſula pro expreſſis ha-
bentes, quæ, & ipſa quoque ſufficit ad derogan-
dum etiam in caſu ubi requiritur mentio ſpe-
cialis. Baldus in lege ſiquis in principio teſta-
menti. ff. de legatis tertio. Curtius ſenio. conſilio
decimotertio. columna quarta. numero duode-
cimo. Ruynus conſilio centeſimo uigemoſimo-
ſeptimo. numero undecimo. parte quarta. Pari-
ſius conſilio primo. uolumine ſecundo, nume-
ro nonageſimotertio. & conſilio undecimo. nu-
mero decimoquarto, & numero decimoquin-
to. uolumine primo. & conſilio decimoquinto.
numero ſexageſimoſexto. parte ſecunda. ubi di-
cit hoc in ijs caſibus maximè procedere, in qui-
bus adiecta eſt clauſula, ex certa ſcientia, quem-
admodum accidit in bulla Leonis. Quibus
omnibus rebus concluditur, uel abrogatum
fuiſſe bullæ Ioannis Vigeſimitertij per conſtitu-
tionem Leonis, uel ſi non fuit abrogatum, ſal-
tem

tem eam capellanos non releuare.
Secundo allegant uerba præfationis dictæ
conſtitutionis Leoninæ. Eaque diligenter, in-
quiunt, eſſe conſideranda, lege final. ff. de hæ-
red. inſtituend. Pariſius conſilio quadrageſi-
moſecundo. numero uigeſimoprimo. uolumi-
ne quarto. quia præfationes euidentiorem in-
tellectum præſtant. lege prima. ff. de origin. iur.
Etenim conſtitutio inquit, in ea libenter inten-
dimus, per quæ eccleſijs præſertim Metropoli-
tanis, ac perſonis in illis diuinis officijs inſiſten-
tibus pro eorum decentiori ſtatu, & faciliori o-
nerum eis incumbentium ſupportatione de cō-
gruæ ſubuentionis auxilio conſulatur, quæ uer-
ba demonſtrare uidentur ſummum Pontificem
etiam capellanis conſulere uoluiſſe, nam & ipſi
63 quoquē diuinis † obſequijs addicti ſunt, quapro
pter cum capellanis uerba conſtitutionis conue
niant, conneaire etiam debet diſpoſitio. argu-
mento. l. hoc accuſare. §. omnibus. ff. de accuſa.
capitul. indemnitatibus. de electio. in ſexto. Cor
neaiunio. conſilio centeſimo quinquageſimo-
tertio. numero primo. parte ſecunda.
Veruntamen ueriſſimè dici poteſt, uerba con
ſtitutionis capellanis nequaquam competere,
& propterea repercuti argumentum contra eoſ
64 idem, cui enim non conueniunt uerba † legis nō
conuenit etiam diſpoſitio. lege quarta. §. toties.
ff. de damno infecto. l. quod conſtitutum. ff. de
milita. teſtamento. Socynus conſilio primo. nu-
mero uigeſimoſexto. uolumine ſecundo. Ale-
xander conſilio decimoſeptimo. numero ſecun-
do. libro primo. Decius conſil. centeſimo quin-
quageſimotertio. parte quarta. Quamuis enim
Pontifex loquatur ſuperius generaliter de ijs,
qui diuinis obſequijs mancipantur, tamen infe-
rius id ipſum declarans, oſtendit ſe ijs tantum
perſonis conſulere ſtuduiſſe, qui in dicta eccle-
ſia canonicatus, uel dignitatis alicuius præro-
gatiua illuſtrati eſſent, quod ex uerſicul. accepi-
mus facilè intelligitur, dum inquit: licet in ea ec
cleſia ultra alia beneficia quinque dignitates,
triginta, & octo canonicatus, & triginta, & quin
que præbendæ pro totidem perſonis, quæ illis
deſeruiunt in diuinis inſtituti noſcuntur, tamen
ipſius eccleſiæ, ſeu illius menſæ capitularis pro-
uentus ad commodum perſonarum dignitates,
canonicatus, & præbendas, in ea eccleſia pro
tempore obtinentium non ſufficiunt. Hæc
enim uerba demonſtrant non propter omnes
perſonas in eccleſia deſeruientes, ſed propter
illas tantum, quæ dignitates obtinent ſummum
Pontificem, uniones, annexiones, & incorpora
65 tiones feciſſe, quo fit ut † præcedentia ſubſe-
quentibus declarentur. l. ſi ſeruus plurium. §. fi-
nal. in fine. ff. de legatis primo.
Nec obſtant uerba præfationis, quia illa re-
gula procedit in dubio, nos autem, ut ex alijs uer
66 bis conſtitutionis apparet, ſumus † in claris, in
quibus locus non eſt coniecturis. l. continuus.
ff. de uerb. oblig.
Tertiò perpendunt uerba conſtitutionis in
uerſicul. tamen ipſius, ubi dicit, licet in cathedra
li eccleſia Florentina tot dignitates ſint, tamen
uniones illas facit, quia eccleſia, ſeu illius men-
ſæ capitularis prouentus, & redditus ad com-
moda perſonarum illarum, & ſuſtentationem,
& onerum illis pro tempore incumbentium
ſupportationem nequaquam ſufficiunt. inde
igitur capellani argumentantes inquiunt, ſi ideo
facta eſt unio tot eccleſiarum, quod prouentus
eccleſiæ ad commoda perſonarum inſeruien-
tium, non ſufficiunt, capellani uerò, & ipſi quo-
que connumerantur inter perſonas, quæ eccle-
ſiæ deſeruiunt, & quibus erogantur prædicti fru
ctus eccleſiæ, quos canonici dicunt eſſe ſepara-
tos a bonis menſę capitularis, ſequetur profe-
ctò, ut hęc unio in capellanorum quoque com-
modum cedere debeat, ad quos certè illa uer-
67 ba, bonorum † eccleſię, referuntur, ſiquidem ex
eis componunt alimenta. Huc, inquiunt, ten-
dunt etiam uerba dicentia. Canonicis onera
incumbunt plurima, quę non alia in re aptius,
quàm in diſtributionibus capellanorum uerifi-
cantur. Reſpondetur tamen, ibi mentionem
fieri bonorum eccleſię, non quidem propter ca
pellanos, ſed propter canonicos, quibus etiam
multis in caſibus, ut ſupra dixi, bona eccleſiæ
communicantur, ſed quoniam facilè eueniebat
ut neque bona eccleſię, neque bona menſę ca-
pitularis ad commoda canonicorum ſufficie-
bant; Ideò dictas uniones facere ſummus Pon-
tifex deliberauit; neque tunc id ea ratione fe-
cit, ut capellanis, uel clericis in eccleſia ſeruien-
tibus per eas uniones conſultum voluerit, ſed
ut perſonis tantum dignitatibus, & honoribus
in eccleſia exornatis proſpiceret; Quemadmo-
dum ſuadet non ſolum aſſertio dicti ſummi Pon
tificis dicentis, ſe uix infantiam egreſſum, & in
dicta eccleſia ſacris initiatum in canonicorum
numerum aſcitum fuiſſe. Sed etiam apertè de-
monſtrant alia uerba conſtitutionis pleriſque
in locis, pręſertim in uerſicul. & perſonarum in
ea, vbi dicit ſe uelle prouidere commodis, &
decentiori ſtatui perſonarum in ea eccleſia di-
gnitates canonicatus, & prębendas pro tempo-
re obtinentium, quæ ſanè uerba capellanos ex-
cludunt, qui dignitatibus, de quibus ibi agitur,
non decorantur.
Rurſus hoc idem ſuadent uerba in uerſicul.
cum annexis, ubi dicit, quā eccleſiam dictę men-
ſę perpetuò unimus, annectimus, & incorpora-
mus. Idem colligitur ex uerſicul. liceat pręfatis,
ubi dat licentiam Archidiacono, & Capitulo ap
prehendendi per ſe, vel per alios liberè, propria
que authoritate poſſeſſionem corporalem ec-
cleſiarum, & monaſteriorum, dicto Capitulo v-
nitorum, eaque perpetuò retinere, & eorum
fructus in ſuos, & menſę, ac eccleſiarum prædi-
ctarum uſum conuerti permittit.

Hęc

Hęc igitur uerba, uidelicet perſonarum di-
gnitates, & menſę capituli, & alia ſimilia, ſę-
piſſimè cum fuerint repetita, demonſtrant
eam unionem factam fuiſſe incommodum ca-
68 nonicorum, quia † uerbum ſæpius repeti-
tum debet attendi, gloſſ. in uerbo diœceſa-
nis uerſicul. nec poteſt clementina prima de
iure patronatus Iaſon in l. ſi conſtante in prin-
cipio columna 14. numero 83. uerſicul. quar-
to olim ita, ff. ſoluto matrimonio. Et uer-
ba geminata ac ſæpius repetita intentionem di
ſponentis oſtendunt, Pariſ. conſ. 88. numero
25. Nec ideo Capellani iuuantur, quòd onus
Canonicis impoſitum eſſe dicatur, ſeu quòd ca
nonici onera pro tempore ſubeant, nam certè
diuinat ille, qui dixerit illud onus reſpicere di-
ſtributiones capellanorum, quod nō eſt admit-
tendum l. ſi putator. ff. ad legem aquil. quamo-
brem tutius eſt, ut dicamus conſtitutionem lo-
qui de oneribus iniunctis perſonis habentibus
dignitates, uel canonicis, ut uerba intelligantur
69 † ſecundum ſubiectam materiam l. ſi uno. ff. lo-
ca. l. inſulam. ff. de præſcript. uerb.

Quartò uim faciunt capellani in uerſ. pro di
70 ctæ eccleſiæ ſuæ decore, ubi dicit ſe illam † unio-
nem facere pro dictæ eccleſiæ ſuę decore, & per
ſonarū earumdem commodiori ſuſtentatione
quæ uerba, ꝓ decore ſuæ eccleſiæ, & uerba, per
ſonarum, uti generalia ad cappellanos quoque
referri poſſe uidentur, argumento l. 1. §. & gene
raliter. ff. de legat. præſtand. l. ſi finita §. de cæte
ris. ff. de damn. infe. At certè huiuſmodi indu-
71 ctio nihil urget, uerba † enim quantumuis gene
ralia ad conſonum intellectum referri debent l.
1. §. quod ait. ff. ne quid in loco ſacro, & intra
terminos habiles reſtringuntur l. ut gradatim.
ff. de muner. & honor. l. 1. in principio C. de ſa-
72 croſanct. eccleſ. Quanquam † igitur conſtitutio
generaliter loquatur, tamen reſtringi debet ad
perſonas in dignitate conſtitutas, ſicut manife-
ſtè colligitur ex uerbo earundem, quod ea, quæ
73 ſuperius dicta ſunt, reſpicit, quia † dictio idem
eſt præcedentium repetitiua l. idem. ff. mandat.
Bartolus in extrauagant. ad reprimendum, uer-
ſicul. perinde, Ruynus conſ. 3. numero 4. uolu-
mine 3. Pariſius conſilio decimoſexto. numero
74 44. uolumine tertio. ſicut dicitur † de dictione,
eorum, quæ relatiua eſt, & inducit repetitionē
præcedentium Ruy. conſ. centenſimo ſeptuage
ſimonono, numero ſecundo uolumine ſecun-
do & conſilio 101. numero 9. volumine ſecun-
do & propterea dictio, eorum, dicitur reſtrin-
gere præcedentem diſpoſitionem Corne. conſi
lio 9. columna penultima, uolumine primo, &
conſilio 37. uerſicul. quod uerbum columna ter
tia uolumine primo & Pariſius conſilio. 18. nu-
mero 32. uolumine ſecundo, & conſilio octua-
geſimo ſexto. numero 58. parte ſecunda igitur
cum ſuperius mentionem habuerit perſona-
rum in dignitate conſtitutarum, deinde uerò,
dixerit, ſe prouidere uelle earundem ſuſtenta-
tioni, iure optimo dici poteſt, dictionem earun
dem ad perſonas in dignitate tantum conſti-
tutas eſſe referendam. Tantum ergo obeſt, ut
conſtitutio Leonis capellanis proſit, ut etiam ca
nonicos merè adiuuet.

Quarto principaliter capellani adferunt re-
lationem Sapientum Communis Florentiæ cō
firmatam iandudum per Dominos Priores &
Vexilliferum populi Florentini & ratifica-
tam atque iuratam per quoſdam Canonicos,
eo tempore in Florentina eccleſia exiſtentes
per quam relationem præſertim in verſicul.
quo ad ſextumdecimum Capellani aſſerunt iu-
dicatam fuiſſe capellanis diſtributiones con-
ſtitui oportere in bonis menſę capitularis quas
hodie dicunt conſtitui ſaltem poſſe in eo, quod
vt illi opinantur, Capitulum debet Sacriſtiæ
nomine pœnæ Canonicorum abſentium, quas
ipſi præſentibus accreſcere negant.

Sed reſpondetur, in ea relatione nō id ſtatu-
tū fuiſſe, quod cappellani proponunt, ſed ſolum
ibi fuiſſe diſpoſitum, ut diſtributor diſtribuat in
Præpoſitum, Canonicos & capellanos redditus
& prouentus, de quibus agitur in dicta conſtitu
tione Ioannis 23. in §. officium. At in dicto. §. of
ficium dicitur bona eccleſiæ & Capituli eſſe di-
ſtribuenda in canonicos, & capellanos ſingula
ſingulis referendo, videlicet, vt bona eccleſię in
capellanos, bona uero capituli in Canonicos di
ſtribuantur; Eſt igitur cōcludendum idem quo-
que ſtatui atque decerni in præallegata relatio-
74 ne, quia † ſententia ſe ad aliam ſcripturam refe-
rens id ſolum continere videtur, quod in ſcri-
ptura relata dicitur. l. ait prętor. §. ſi iudex; ubi
Alexand. in primo not. & Iaſ. nume. tertio. ff. de
re iud. facit id quod tradit Marcantonius Blāc.
in tract. de comprom. in 10. q. 9. quęſt. principa-
lis. & Feder. Sche. in tract. de ſent. & re iud. num.
16. ubi dicit, ſi iudex condemnat aliquem ad re
ſtituendum illud, quod acceperat ex teſtamen-
to Meuij. Id ſic accipiendum eſt, quaſi quantita-
tē nominauerit, quæ teſtamento relicta eſt, quia
75 † relatum cenſetur eſſe in referente. l. aſſe toto
ff. de hæred. inſt. l. ſi ita ſcripſero, vbi Barto. ff. de
cond. & demonſt.

Sed poſito non dato, ut in ea relatione dica-
tur, quotidianas diſtributiones capellanis eſſe
tribuendas ex bonis menſæ capitularis. Atque
itidem poſito, ut in eadem diſponatur, abſentiū
76 † diſtributiones non accreſcere præſentib. ſed
competere Sacriſtię, nihilominus certo certius
eſt, prædictam relationem ad rem non facere;
Nāq; talis relatio facta fuit ſuper controuerſia,
quę uertebatur olim inter Canonicos ex uno la
tere, & Conſules artis lanę ex alio, ut patet ex
eius lectura, nunc uerò lis eſt inter alios, nem-
pè inter Canonicos & capellanos, quo caſu cer
tiſsimi iuris eſt, dictam relationem Canonicis
77 non obeſſe, quia † res inter aliquos acta, non af-

ficit alios, toto titulo res inter alios acta, & pro-
78 pterea ſententia †inter aliquos lata, non præiudicat alijs, Alex. in l. ſæpe. columna ſexta numero 24. ff. de re iud. Guid. Pap. ſingul. 759. incip. ſi ſententia. quamobrem Domini canonici in refutandis capellanorum petitionibus, reſpondere poſſunt, quoad uos liberas ædes habemus l. loci corpus. §. competit, ff. ſi ſeruit. uendic. & Pariſ. conſilio centeſimodecimo. numero 63. volum. primo.

Quòd ſi pro capellanis reſponderetur, tunc ſententiam inter quoſdam latam alijs non obeſſe, quando agitur de ſententia iudicis inferio-
79 ris, ſecus uero †quando tractatur de ſententia ſupremi Principis, quæ facit ius quoad omnes, qui ſua intereſſe prętendunt, cum uim legis habeat l. fi. C. de legibus cap. in cauſis de re iudic. & Alex. in l. ſæpe columna 19. numero 73. uerſicul. item fallit. ff. de re iud. proptereaque dicendum ſit in caſu noſtro huiuſmodi relationẽ tanquam ſententiam reipublicæ Florentinę & principis non recognoſcentis ſuperiorem, ut per Bart. in l. hoſtes, columna fi. numero ſexto. ff. de capt. & poſtlim. reuerſ. quo ad capellanos quoque ius facere.

80 Replicatur tunc admittendum †eſſe ſententiam principis facere ius inter omnes, quando, uel ipſe princeps indicat tanquam ſupremus princeps de plenitudine poteſtatis, argumento eorum, quæ dicit Ruynus in conſilio 56. numero quarto uolumine quinto, uel quando is, cui cui cauſa a principe commiſſa eſt, pronuntiat nomine regio, ut per capitulo in deciſ. centeſima undecima num. 4.

Sed quando princeps procedit ſecundũ ordinariam poteſtatem, non autem ſecundum po-
81 teſtatis plenitudinem, qua ipſe †uti in dubio nõ pręſumitur Ruynus d. conſilio quinquageſimo ſexto numero quinto, uolumine quinto. ſeu quando non tractatur de ſententia principis, ſed quæſtio eſt de illius conſultatione, uel reſponſione, tunc dici poteſt principis conſultationem ſeu reſponſionem non facere ius quoad omnes, quando per illam conſultationem, & reſponſionem non intendit diſponere, uel introducere nouum ius, ſed illud tantum prout accidit in caſu noſtro, quod de iure cautum eſt approbare Bartolus l. nemo. C. de ſentent. & interlocutor. omn. iudic. & Antonius Corſettus in ſingular. in uerbo conſultatio. incipiente quando legis lator numero ſecundo.

Quinto principaliter capellani, cum opinentur habere ſe cauſam potiorem, aſſerunt, uenerabiles conſules artis lanæ tanquam patronos, & adminiſtratores rerum eccleſiæ poſſe & debere ſtatuta, atque conſtitutiones edere, & promulgare, quibus caueatur, quotidianas diſtributiones capellanorum augendas eſſe ex fructibus, & prouentibus capitularis menſæ canonicorum idque tum ex iuris diſpoſitione, tum etiam ex iure ſingulari, ſeu priuilegijs, & conſtitutionibus, a ſummiſque Pontificibus impetratis, demonſtrare conantur.

Et primò quod attinet ad ius commune, cer-
82 tum eſt laicos poſſe reos eccleſiæ †in temporalibus adminiſtrare, gloſa in capitul. primo ubi Panormitanus columna prima uerſicul. in eadem gloſa de ſyndico, & Decius in cap. decernimus numero undecimo, uerſicul. ſecundo quæritur. de iudicijs.

Quin etiam ſecundum conſuetudinem generalem in tota Hetruria, uel potius in tota fermè Italia introductam laici curam ſuſcipiunt adminiſtrandi & diſtribuendi fructus, redditus, & prouentus, eccleſiarum iuxta ſententiam communiter approbatam de qua plura Deci. dicto capitul. decernimus columna undecima, de iudic. & idem Decius in conſilio centeſimo quadrageſimooctauo, incipiente Reuerende pater numero tertio, & numero quarto, parte prima, & Ioannes Baptiſt. Ferretus in conſilio ſenteſimo quadrageſimoprimo, numero quinto & conſilio centeſimo quadrageſimoſecundo num. 5. & 6.

Quod uerò ſpectat ad priuilegia, uim faciunt capellani in conſtitutione Gregorij 21. in uerſicul. ac etiam de numero, & in uerſicul. nos igitur, quibus in locis ita ait ſummus Pontifex, diuinum cultum intenſis deſiderijs augere affectantes, uolumus quòd operarij una cum epiſcopo Florentino ſacriſtiarum ueſtium, ornamentorũuè curam gerant, & de ipſis diſponere poſſint & debeant. nec non de numero canonicorum ac etiam de numero capellanorum in ipſa eccleſia deo ſeruire debentium, & de modis, & regulis in eadem eccleſia ſeruandis per eos, qui habebunt diuina officia celebrare, ſicut ipſis
83 una cum epiſcopo, ſine †cuius conſilio, & aſſenſu nihil poſſint facere, ſanctus uidebitur expedire, dummodo præfatos modos ſolus epiſcopus inſtituat uel confirmet.

Inſuper comprobant hoc idem per bullam Ioannis trigeſimo, ad finem in uerſicul. per prędicta quoque, quo in loco ſummus Pontifex uidetur approbare conſtitutionem Gregorij 12. præallegatam, cum dicit per prædicta quoque, aut aliquod eorundem nullum intelligatur aut poſſit præiudicium fieri aliqnibus priuilegijs uel indultis per ſedem apoſtolicam conceſſis hactenus circa præmiſſa, uel aliquod eorundem conſulibus antedictis, ſeu operarijs fabricæ memoratæ.

Veruntamen reſpondetur, capellanos neutro capite inniti poſſe. Nam ſecundum iuris
84 †communis diſpoſitionem, ſtatuta laicorum, quæ diſponunt expreſſe de rebus, uel perſonis eccleſiaſticis ipſo iure irita ſunt, cap. eccleſia Sanctæ Marię, de conſtitut. cap. fi. de immunit. eccleſ. Innoc. & Panormitanus in cap. quę in

eccleſia-

ecclesiarum in ſecundo notabili de conſtitutio.
ubi Antonius Butrius numer. tertio & Beroius
numero ſextodecimo & Bartolus in l.prima.ff.
de his, quę pœnæ nom. & in l. cunctos popu-
los in quinta quęſtione C.de ſumma trinitate,&
fide cath.Hyppol. de Marſil. ſingul. 29. incipiē-
85 te ſtatuta laicorum. Hoc autem adeò † uerum
eſt, nt nec etiam in fauorem eccleſię ſtatuta a
prophanis, & laicis edita vàleant.cap. benè qui
dem. §. martinns 96. diſtinct. Abb. antiquus
dicto capitul.quę in eccleſiarum ubi Beroius nu
mer. qninquageſimoquinto qnia de iure adem
pta eſt laicis omnis poteſtas diſponendi tam de
perſonis, quàm de rebus eccleſiaſticis auth. ſan
cimus, aliàs ſtatuimus. C. de epiſcopis, & cle.

Nec nos moueat, licere laicis res eccleſię ad
miniſtrare atque diſtribuere, quemadmodum
inoleuit iamdudum conſuetudo generalis in to
ta Italia, quoniam reſpondetur, illud tantū per
miſſum cenſeri, quoniam laici adminiſtrant, &
diſtribuunt bona ſecundum ueterem conſuetu
dinem illius eccleſię, cuius bona adminiſtrant,
86 conſuetudo † enim eccleſię ſeruari debet Innoc.
dicto capitul. requiſiſti, de teſtam. cum locis con
ſocijs ſupra citatis, certumque eſt, conſuetudi-
nem loci retinendam eſſe capitul. conſuetudo
prima diſtinctione capitul. ex literis, de ſponſal.
At ſi in propoſita ſpecie dicti uenerabiles con-
ſules artis lanæ ita bona eccleſię adminiſtrarent
atque diſtribuerent, aut aliqua conſtitutione
ſancirent ex bonis menſæ capitularis augendas
eſſe quotidianas diſtributiones capellanorum,
profectò ipſi non ſeruarent antiquiſſimam con
ſuetudinem cathedralis eccleſię Florentinę, ut
ſuperius indicaui; igitur iure optimo detrecta-
te poſſunt prędicti Domini conſules promulga
re conſtitutiones quibus caueatur, ut bona ca-
pituli capellanis diſtribuantur, & a canonicis,
qui ueri eorundem bonorum domini ſunt, auo
centur.

Nec iuuantur pręterea capellani a priuilegijs
allegatis, namque conſtitutio Gregoriana non
tribuit Dominis conſulibus poteſtatem con-
dendi ſtatuta de diſtribuendis rebus dictæ men
ſę capitularis; ſed curam ſacriſtiarum, & cuſto-
diam ornamentorum eccleſię ipſis demandat,
eiſque facultatem dat augendi ordinem cano-
nicorum, & capellanorum vltra numerum con-
ſuetum, vt conſtat ex lectura dictę conſtitutio-
87 nis. Idcircò quod bulla, † ſeu lex non dicit, ne-
que nos dicere debemus. capitul. ad andien-
88 tiam. vbi gloſſ. de decimis, erubeſcimus † enim
cum ſine lege loquimur. lege illam merito. in fi.
C. de collatio. §. conſideremus. in Authen. de
triente & ſemiſſe.

Neque huic ſententię refragantur verba con
ſtitutionis quæ habent, & de modis, & regulis
in eadem eccleſia ſeruandis per eos, qui habe-
bunt diuina officia celebrare, verba enim hęc
non reſpiciunt modum diſtribuendi bona ca-
pituli, ſed reſpiciunt modum, & ordinem a mi-
89 niſtris † ſacrorum in choro, & eccleſia cuſto-
diendos, nimirum quot debeant eſſe cantores,
quinam ſint canendis epiſtolis, & euangelijs
pręficiendi; quis in choro cenſeatur contumax.
quibus ornamentis ſingulis quibuſque diebus
vtendum ſit, quæ dicantur feſta ſolemnia, quæ
dominicalia, & id genus reliqua, de quibus di-
cti Domini conſules ſtatuere conſueuerunt,
quemadmodum ex albo, ſeu tabula ſacriſtiæ
colligi poteſt.

Hæc declaratio primò depromitur ex illis
verbis, modis, & regulis; regula enim inter-
dum ſignificat regimen domus ſecundum Bo-
nifa. de Aman. in rubric. de regul. iur. in ſexto.
& Guliel. Mayner. in rubric. ff. de regulis iuris.
numero quinto. quaſi dicat conſtitutio, conſu-
les diſponere poſſe de modo, & regimine dictæ
eccleſiæ.

Hoc etiam comprobant illa uerba, in eccle-
ſia ſeruandis, quæ ſignificant prædictos Domi-
nos Conſules poſſe diſponere de modis, & re-
gulis ſeruandis non quidem in diſtributionibus
faciendis, ſeu circa diſtributionem bonorum
capituli, ſed ſeruandis in eccleſia, quod quidem
90 † verbum licet aliquando ponatur pro vniuer-
ſitate eccleſiæ, videlicet pro prælato, capitulo,
capellanis, & clericis; tamen capitur etiam pro
loco conſecrato, & circumſepto parietibus, vbi
preces Deo agere conſueuimus. in Authentic.
vt liceat matri, & auiæ. §. quæro. & capitul. vn. de
purgat. poſt partum. & capitul. licet domum. de
immunita. eccleſ. in ſexto, Pariſius conſilio vige-
ſimoſeptimo. numero decimo, & numero un-
decimo. volumine quarto. & Pſalm. 67. In eccle-
ſijs benedicite Deo de fontibns Iſrael. Qua ſa-
nè ſignificatione ſummus Pontifex in dicta con
ſtitutione nomen eccleſię accipit, vt apparet ex
alijs locis eiuſdem Bullæ, & vt demonſtrat etiam
dictio, in, quæ ſignificat in loco. l. prima. §. in
flumine. ff. ne quid in loco public. & Vero-
nenſ. in l. ſilua cędua. columna tertia. numero ſe-
xto, verſicul. & adde. ff. de verborum ſignifica-
tio. Ideoque perinde eſt, acſi diceretur, Domi-
nos Conſules diſponere poſſe de modo, & regi
mine in eccleſia, choro, & loco, in quo Deo pre
ces peragimus obſeruandis. Tertiò huc perti-
nent illa verba, per eos, qui habebunt diuina of
ficia celebrare, quaſi dixerit ſummus Pontifex,
conſules decernere poſſe de modis, & regulis
ſeruandis, non quidem per Camerarios, vel di-
ſtributores circa bona capituli eroganda, ſed
de modis, & regulis, quę ſeruari debent per eos
qui diuina officia celebrant, quo in loco in pri-
91 mis perpendi debet † dictio, per, quæ ſignificat
cauſam inſtrumentalem. Baldus in Rubric. Co-
dic. de exercit. & in lege ex arrali. Codic. de a-
ctio. empti. & propterea, dum dicit per eos,
perinde eſt, ac ſi dixiſſet. de modis ſeruandis ab
his, qui ea ſacra peragunt.

Secundò

Secundo perpendenda eſt dictio illa rela-
tiua, qui celebrant, qua ſignificare voluit
Summus Pontifex, agi eo in loco de modis
ſeruandis ſolum ab ijs, qui celebrant, quo-
92 niam relatiuum, † qui reſtringit diſpoſitio-
nem Bartol. in lege omnes populi. digeſtis. de
iuſtitia, & iure, & Pariſius conſilio decimoſe-
ptimo. numero trigeſimoſeptimo. volumine
tertio. Atque hinc colligi poteſt, Bullam
Gregorij Duodecimi. non concedere facul-
tatem Conſulibus diſtribuendi bona capitu-
li inter Capellanos, ſed modos tantum, &
regulas ordinandi circa eos, qui peragendis
ſacris præponerentur, vel potius eos modos,
& regulas excogitandi, ac proponendi, quas
deinde ipſe Epiſcopus debeat inſtituere, uel
confirmare, vt habetur in dicta bulla in uer-
ſic. dummodo præfatos.

Nec obſtat quod aiunt, confirmari Bul-
lam Gregorij per Bullam Ioannis Vigeſimi-
tertij. Nam cum Gregorius non dederit po
teſtatem diſtribuendi bona capituli in capel-
lanos, dubio procul, quamuis etiam conce-
deremus Ioan. Vigeſimitertiũ, Gregorij con-
ſtitutionem approbauiſſe, nihilominus nul-
lum ob id præiudicium inferri poteſt, quia
93 † confirmatio, plus quàm datio non opera-
tur. Hoſtienſ. in ſumma, de confirma. utili
uel inut. §. a quo. uerſicul. petenda eſt, & Pa
riſius conſilio decimonono. numero uigeſi-
moſexto. parte prima. In dubio enim confir-
94 matio † priuilegij, tametſi corroboret con-
firmatum, tamen non extenditur ad illud,
quod antea in confirmata diſpoſitione non
comprehendebatur, Bald. in lege aduerſus.
Codice. Si aduerſus rem iudic. & in lege no-
minationes, in fine, Codice, de appellation.
Alexander conſilio centeſimo uigeſimoter-
tio. numero uigeſimo, libro quarto. Rimi-
naldus conſilio trecenteſimo ſexageſimoſe-
xto, numero ſecundo, uolumine ſecundo.
95 Vbi dicit † confirmationem nihil noui iuris
tribuere, quando confirmans non uult ali-
quid dare de nouo, ſed confirmare ſolum co
natur id quod conceſſerat antea lege & quia.
ff. de iuriſdictione omnium iudicum. capitul.
inter cæteros. §. porrò, de fide inſtrumen. Id
autem quod dixeram, confirmationem pri-
uilegij robur dicto priuilegio dare, non au-
tem aliquid noui iuris ſtatuere procedere dici
tur quando agimus de confirmando actu ſeu
priuilegio, quod eſt validum cuiuſmodi vide
tur eſſe conſtitutio Ioannis Vigeſimitertii,
ſupra allegata, uerum ſi ſummus Pontifex
96 † ex certa ſcientia actum nullum confirmat,
tunc confirmatio nouum ius inducere ſolet,
Deci. conſilio quingenteſimo decimoſexto.
numero duodecimo. uolumine quarto.

Sexto principaliter inquiunt Capellani,
iuris æquitatem etiam ſuadere, ut ſuæ ipſo-
rum quotidianæ diſtributiones ex bonis ca-
pituli augeantur; cum enim Canonici mu-
nera ſibi iniuncta non expleant, Cappellani
uerò omnes in eccleſia laborẽ ſuſtineant, æ-
quiſſimum eſſe putant, ut bona canonico-
rum propter huiuſmodi labores cum illis cõ-
97 municantur, quia dignus † eſt mercenarius ci
bo ſuo. Math. capitul. decimo. & qui altario
deſeruiunt, digni ſunt, qui de ipſo paſcantur.
cap. ex his 12. q. 1.

Sed non eſt cur tam acriter in canonicos
inuehantur, nam Canonici, quamuis alienas
partes in Dei eccleſia non ſuſcipiant, ſuas ta-
men ſecundum inueteratam eccleſiæ conſue
tudinem libentiſſimè ſemper egerunt, munia
quę ſibi iniuncta diligenter, piè, ac religio-
sè, quantum in illis eſt, aſſidue ſubierunt, &
ſubeunt. Meminerint igitur Capellani na-
98 tum † eſſe hominem ad laborem Iob cap. 5. &
de laboribus conqueri deſinent. Quod ſi a-
liqua de cauſa circa ſalaria, victum, & ueſti-
tum lautius, & abundantius Canonicis con-
ſultum eſſe compererint, id egrè ferre non
debent, modo ſecundum eccleſiæ conſuetu-
dinem, a qua non eſt recedendum, & ipſis
quoque prouideatur, ut inquit Innocentius,
& Panormitanus in capitul. cum omnes. de
conſtitut. ubi Bero. numero octuageſimono-
no. & numero nonageſimo.

99 Aequo præterea † conſiderent animo, æ-
quitatem, quam ipſi crebrò uſurpant, non ſua
dere, ut alicui ſuum ius adimatur, uel ut ali-
quis cum alterius detrimento fiat locupletior
l. naturaliter. §. item. l. nam hoc natura. ff. de
cond. indeb. Alterius enim incommodo, ut
ſcriptum reliquit Cicero libro tertio offic.
ſuum augere commodum, magis eſt contra
naturam, quàm mors, quàm paupertas, quàm
dolor, quàm cætera, quæ poſſunt, aut corpo-
ri accidere, aut rebus exterius.

Nec quicquam obeſt, oportere iudicem
100 † ante oculos æquitatem habere. l. quod ſi E-
pheſi. in fine. ff. de eo quod certo loco, pro-
pterea quòd adhibenda ſemper eſt diligens
quędam cautio, ne per inanem æquitatis ſpe-
ciem decipiamur, fieri enim ſępe uidemus, ut
101 quidam dum † nimis mites, lenes, ac beni-
gni uideri ſtudent, laxi potius, & remiſſi, quã
iuſti, & boni dijudicantur. l. ſi ſeruum. §. ſequi-
tur. ff. de uerborum obligation. liberalitatem
102 exercere pulchrum reputatur. At dare † cum
non oportet, ubi non oportet, cui non opor-
tet, turpe eſt. l. 1. ff. de curat. fur. Cum igitur ę-
quitas illa ſeruanda ſit, quę circunſtantijs legi-
timis circumſcribitur. l. aut facta. ff. de pœn.
alia uerò a iudicijs tamquam peſtis è ciuita-
te ſit reijcienda. Paul. Caſtrenſ. lege placuit.
numero tertio, Codic. de iudic. & copioſè

ſcribit

ſcribit Benuen. Strach. in tract. de mercat. in prima partic. ultimę partis principalis. Quomodo procedendum ſit in cauſ. mercat. numero tertio, & ultima partic. numero quinto. Conſequens eſſe debet, ut in hac ęquitate, qua Capellani nituntur, nullam uim facere iudices debeant, quandoquidem non tam ęquitas, ſiue ius, quàm ciuilis iniuria, non immerito dici poſſet. capitul. erit autem lex. ubi gl. 4. diſt.

Et ita arbitror iuris eſſe ſaniore iudicio ſemper ſaluo.

Ego Antonius Cioſius Iuriſconſultus Florentinus in Piſano gymnaſio iuris ciuilis ordinarij Veſpertini interpres, & in fidem ſubſcripſi, & ſubſignaui ad laudem Dei.

S V M M A R I V M.

1 *Scriptoria in alienatione conſenſus Summi Pontificu adhibetur.*
2 *Filiusfam. clericus an quicquid conſequitur a patre, vel aliunde, cenſeatur quaſi caſtrenſe peculium.*
3 *Peculium quaſi caſtrenſe non confertur.*
4 *Peculium quaſi caſtrenſe in clerico quo caſu conſideretur.*
5 *Clericus ſi aliquid conſequitur ex ſimplici donatione parentum, an abſolute ſit quaſi peculium caſtrenſe, vel ſimplex donatio.*
6 *Donatio ſimplex habet vim relicti, & legati.*
7 *Inaequalitas operatur, vt communis opinio limitetur.*
8 *Clerici prima tonſura teſtari poſſunt in aduentitijs; ſecus in profectitijs.*
9 *Clericatus an poßit vendi ſine licentia Papa.*
10 *Feudum paternum quale ſit.*
11 *Primogenitus quo caſu non ſit alijs praeferendus.*
12 *Feuda dignitatis diuidi non poſſe, at iuriſdictionis ſic.*
13 *Conſuetudo generalis ſeruanda.*
14 *Clauſula, ſaluo iure tertij, vis.*
15 *Fructus pertinent ad dominum feudi.*
16 *In Regno an omnes filij ſuccedant in feudo.*
17 *Mentio haeredum vbi facta eſt, clericus poteſt in feudo ſuccedere, quamuis beneficiatus.*
18 *Res empta ex pecunia aliena efficitur ementis.*
19 *Minor habet reſtitutionem in integrum.*
20 *Res empta ex pecunia pupilli per alium quàm per tutorem efficitur ementis, & non pupilli.*
21 *Res ſi emitur ex communi pecunia, & res fiat ementis, pecunia repetitur.*
22 *Socij omnium bonorum non ſunt, qui omnia non communicant.*

CONSILIVM II.

In Dei nomine.

AD primum dubium Clericatus Camerę arbitror poſſe reſponderi. Reuerendisſimum, & Illuſtrisſimum Dominum Cardinalem Vitellum debere conferre ſibique in ſuam partem imputare tantum quanti dicta clericalis militia uendi potuit tempore mortis patris, deducto onere, & labore dictę militię.

Id quod tenet Iaſon in lege illud. columna tertia, uerſicul. ego puto quod attenta. Codice, de collation. ubi de ſcriptoria Apoſtolica loquens, inquit quod cum dicta ſcri-
1 ptura quotidie uendatur, & facile † Summus Pontifex in illius alienatione conſenſum adhibeat, & per conſequens augeat patrisfamilias patrimonium conſequens eſſe debet, ut computetur, ita etiam Baldus in lege omnimodo. §. imputari. numero tertio. uerſicul. ſecundo eſt reperire. ubi Paul. Caſtrenſ. Codice, de inofficio. teſtamen. Bartol. in lege prima. §. nec caſtrenſe. columna tertia. numero centeſimo quadrageſimo octauo, & numero tringenteſimo ſeptuageſimonono, & numero ſexcenteſimo quinquageſimo ſeptimo. uerſi primo, & uerſ. quędam eſt militia quę poteſt uendi. digeſtis. de collatione bonorum. & Ripa in lege in quartam. numero centeſimo ſexageſimotertio, & centeſimo ſexageſimoquinto, ubi tuetur hanc opinionem Iaſonis reiecta opinio. Nicolai de Vbaldis. & hanc eandem opinionem tenet Calcan. in conſilio ſeptuageſimoquarto. columna quarta. uerſicul. ergo ſi non eſt. numero 15.

Quod autem non tantum conferatur, quanti pater emit, ſed quanti illa militia clericalis uendi poteſt tempore mortis deducto onere militię firmat Bartol. in lege prima. §. nec caſtrenſe. numero tringenteſimo quadrageſimoquarto, & numero quadringenteſimo octuageſimonono. uerſicul. quædam eſt militia. digeſtis. de collatione bonorum. & Iaſon dicta lege illud. uerſicul. ego puto. ubi etiam Decius numero centeſimo quadrageſimooctauo, & numero tringenteſimo quadrageſimoquinto, & numero quingenteſimo octuageſimoquarto. & Baldus dicto §. immutari. numero ducenteſimo quadrageſimo quarto, & numero quingenteſimo ſeptuageſimoquinto. uerſic. ſecundo eſt. ubi Corne. §. quid ſi tantum. conſilio centeſimo ſeptuageſimoprimo, & conſilio quadringenteſimo octuageſimonono. numero tringenteſimo trigeſimoſexto & ſeptimo. ubi Prus de Bellaper. & Bu-

Butrig.d.§.imputari. & l.illud. uerſicul. item eſt ſciendum.

Contra hanc tamen concluſionem excitatur dubium per quoſdam ex patribus, ex doctrina Iaſon in l.filiæ licet. columna ſecunda.uerſic.ſecundo doctrina Bartol. C. de collatio. & Alberic.in l.ſi donatione. columna final.C.eodem & Bertrand.conſilio ducenteſimo primo.incipiente.conſideratis dubijs. parte prima.numero nono;& decimo. In corpore antiquiori. Quibus in locis præallegati doctores firmant, quicquid
2 filiusfam. clericus conſequitur a patre, uel aliunde cenſeri quaſi caſtrenſe peculium.l.ſacroſan.& anthen.presbyteros.& l. cum lege Leon. C.de epiſcop.& clericis.quod Iaſ.in d.l.licet.extendit enim ad res donatas clerico primæ tonſuræ, qui ſecundum eum habet peculium quaſi
3 caſtrenſe. Quare cum peculium † quaſi caſtrenſe non conferatur,l.final. C.de collatio. Iaſon d. l.filię licet.columna prima.in ſecundo not.C.eodem. Dec. in l. ſi donatione. columna final.numer. quadrageſimoſecundo.C.de.collatio. Cur. in rub.eodem. conſequens etiam eſſe uidetur, ut dictus clericatus cameræ non debeat conferri,ſed remaneat dicto Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Domino Cardinali præcipuus ultra ſuam portionem.

Sed reſponderi poteſt,dictum Alberici. Iaſo. & Bertrandi non eſſe ſimpliciter uerum, neque procedere abſolutè,ſed datum clerico,tunc cen
4 ſeri † peculium quaſi Caſtrenſe, quando ei datur ratione clericalis dignitatis, ut in miſſis, uel orationibus dicendis, uel alijs,de quibus per Panormita.in capitul.cum in officijs. columna fin. extra de teſtamen. argumen.eorum quæ habentur in Annot.ad Mattheſil. ſingular.decimonono.numero decimonono. At quando ex bonis patentum aliqua perueniunt in filios ex ſim
5 plici donatione tunc etiam ſi donetur† clerico, tamen non abſolutè uidetur peculium quaſi caſtrenſe, ſed potius uidetur ſimplex donatio, quæ a ſui principio non eſt perfecta, ſed perficitur morte, & in morte confirmatur. l. donationes quas parentes. C. de inofficio. donat.
6 & † habet uim relicti & legati, & ideo regulariter, hoc non deberet conferri, vt per Iaſon.in authent. ex teſtamento. colum. 4. uerſicul. ſecunda principalis opinio, ubi Decius numero quinto,& numer. ſexto,uerſiculo ſecundo principaliter. C. de collation. ubi atteſtantur hanc eſſe opinio. magis communem. Veruntamen hæc magis communis opinio limitatur non pro
7 cedere, quando magna † inæqualitas reſultaret (ut eueniret in caſu noſtro) nam ratione ęqualitatis ſeruandæ, donatio etiam ſimplex filio facta confertur, Dec. in l.ſi donatione. numero quadrageſimoprimo, & numero quadrageſimoſecundo. C.de collatio. l.illud. ubi Dec. numero ſexto. eodem. & Socy. ſenior conſilio ſexageſimoprimo. numero undecimo. parte quarta. cum ſimilibus.

Nec obſtat retentio, & ampliatio adducta per Iaſon in d.l.filiæ licet, in clerico primę tonſuræ,qui ſecundum eum habet quaſi Caſtrenſe peculium; quoniam hęc opinio,ipſi Ripę in l.in quartam.not. centeſima ſeptuageſima prima. ff. ad l.Falc.uidetur dubia, & dicit quòd iura allegata per Iaſon,loquuntur in clerico conſtituto
8 in ſacris. Neque obſt. quod † clerici primę tonſurę teſtari poſſunt, quia id eſt uerum in aduentitijs. ſecus autem eſt in profectitijs:ut per Rip. dicto numero centeſimo ſeptuageſimoprimo.
9 Et licet † clericatus, non poſſit uendi ſine licentia Papę,tamen quia facilè euenit, ut licentia impetretur,argumen.eorum, quę dicit Ripa d.l. in quartam. numero centeſimo ſexageſimoquarto. merito dicimus eſſe computandum inter ea quę uendibilia ſunt, iuxta dict. per Bartol. dicto §.nec Caſtrenſe. numero quarto. & ſupra deducta.

Quod enim attinet ad fructus clericatus, arbitror eſſe conferendos etiam fructus; quod intelligo procedere ita, ut deducatur onus,& labor perſonæ. Aret. conſilio decimoſeptimo incipiente.conſideratis. columna decima.& Picus d.l.in quartam, numero ducenteſimo ſecundo. uerſicul. ultim.concluſio.ff.ad legem Falcidiam. cum proueniant ex pecunia, quæ uidetur a patre donata.ut per Dec. in l.illud. columna final.numero decimo. C. de collatio. & Soc.conſilio centeſimo ſexageſimoſecundo.numero primo. ſecundo uolum. & conſilio nonageſimoſecundo. uolum.primo. numero decimoquinto, Roma.conſilio quadringenteſimo ſexageſimonono incipien. quoad primum. ubi uolunt partem pecuniæ, partem uero induſtriæ attribui ut latè per eos locis citatis.

Quare, cum in facto proponatur, totum fermè lucrum clericatus Cameræ, dependere ex induſtria clerici, non multum ex fructibus,conferri deberet.

Ad ſecundum dubium,arbitror, reſpondendum eſſe Illuſtriſſimum Dominum Vincentium, & Iulium, participare debere in feudo ciuitatis
10 Amatricis, & illius fructibus. Nam hoc † feudum, reſpectu litigantium dicitur feudum paternum, acquiſitum ſcilicet per patrem dictorum illuſtrium fratrum. Pariſ. conſilio decimotertio.libro primo. numero primo, & numero ſecundo. Et dicitur feudum iuriſdictionis non autem feudum dignitatis, cuiuſmodi eſſet feudum Ducatus, vel Comitatus. Ruynus conſilio decimonono. columna final. numero decimonono. parte prima. Quapropter in huiuſ-
11 modi feudo † primogenitus non venit alijs præferendus. in titul.de feud.ſucceſſ §.primo.& capitul.omnes filij.in fine. ſi de feud.fuer.controuer.inter dom.& agna.& capitul.primo. §.item ſi duo.quibus mod. feud.amit.& capitul.primo. §. quia uidimus. qui feud. dar. poſſunt. & capitul.primo. §.præterea ducatus. de prohib. alienatio. per Federic. & capitul. primo. de feudo

Marchæ.
12 Quinimo hæc feuda iuriſdictionis, & † non
dignitatis diuiduntur, vt per Alexand. conſilio
vigeſimoquinto, volumine quinto. & Ruyn. d.
conſilio decimonono. & Pariſ. conſilio decimo. nu
mero decimotertio. parte prima. Et poſito, &
non dato, ut ſit feudum dignitatis, quod tamen
nego, tamen per generalem conſuerudinem,
13 quæ ſeruatur † in tota Italia huiuſmodi feudum
diuidi poſſet, & in illis pariter omnes ſuccede-
rent, nec eſſet locus primogenituræ, ut per Pa-
riſ. dicto conſilio decimo. numero decimoquin-
to, cum conſocijs ibi allegatis.
Addo etiam iſtos fratres poſſe diuidere feu-
dum, & illud inter ſe alienare, irrequiſito do-
mino proprietatis, & irrequiſita Regia maie-
ſtate, Bartol. in l. prima. C. de impon. lucrat. de-
ſcrip. libro decimo. columna prima. & Ruy. con
ſilio decimo. columna tertia. numero nono.
parte prima. & conſilio vndecimo. columna 1.
parte prima.
Item credo quòd renunciatio, & inueſtitu-
ra facta per vnam ex filijs, nimirum per Reue-
rendiſſimum, & Illuſtriſſimum Cardinalem in
perſona Illuſtris Dom. Iacobi fratris, non po-
tuerit aliijs fratribus præiudicare, Pariſ. conſi.
decimo. numero quinto, & ſexto. parte prima.
Præſertim cum (vt in facto proponitur) in di-
14 cta renunciatione adſit † clauſula, ſaluo iure ter
tij, quę ſi non fuiſſet expreſſa tamen ſubintelli-
geretur. Bartol. in l. dotalem. ff. de teſtamen. mi-
li. Bald. in l. prima. ff. de conſtit. pec. Alber. Brun.
conſilio decimotertio. incip. duo ſunt. in princ.
& Pariſ. conſilio decimoquinto. parte prima.
numero vndecimo. Id quod multo magis te-
nendum eſt quando clauſula exprimitur (vt hic
euenit) gloſſ. in l. ſi debitor. ff. quib. mod. pign.
vel hypot. Signor. conſilio ſexageſimo, Pari. con
ſilio decimoquinto. numero vndecimo. parte
prima. & conſilio decimooctauo. nume. quin-
to, & ſexto. par. 1.
Quò verò ad fructus ciuitatis Amatricis, pu-
to fructus cenſeri, & diiudicari debere, eo iure
quo cenſentur, & dijudicantur res feudales.
15 Ideoque ad quos pertinet † feudum Amatricis,
ad eoſdem etiam pertinent illius fructus. Sign.
conſ. 12. nu. 2.
Quò ad hoc per patres excitantur duo; pri-
mum eſt, quod imo ſecundum conſtitutiones
Regni in hoc feudo videatur ſuccedere ſecun-
dum primogenitus. Secundum verò eſt, quòd
cum Cardinalis renunciauerit Illuſtriſſimo Do-
mino Iacobo fratri feudum, conſequens erit,
vt Illuſtriſſimus Dominus Iacobus debeat ad-
mitti ad partem ſuam, & ad partem Cardinalis,
ſibi ceſſam.
Quoad primum reſpondetur, quòd imò in
16 † regno omnes filij ſuccedunt in feudo, niſi
probetur, quòd in illis feudis viuatur iure fran-
corum. Afflict. deciſio. centeſima decimanona.
incip. vtrum diſpoſitio nu. 3.

Quoad fecundem dicitur quòd hoc feudum
fuit conceſſum Illuſtriſſ. Domin. Alexandro cõi
patri, pro ſe, & hæredibus, quo caſu dicunt, quòd
17 vbi fit mentio † hæredum, clericus poteſt in feu
do ſuccedere, quamuis beneficiatus. Alber. Bru
nus conſilio decimoſexto. numero tertio. Et
tunc poterit ſeruire clericus per ſubſtitutum, vt
ibi dicitur, & latè Batba. in tracta. de præſtantia
Card. in quinta quæſtione Baſil. primæ partis,
verſicu. ſed ad quæſt. numero octauo. cum ſimi-
libus.
Ad tertium dubium, triremium, arbitror dñ-
num earum pertinere debere ad Illuſtriſſimum,
& Reuerendiſſimum Dominum Cardinalem,
quia res empta fuit ex communib. pecunijs om-
18 nium fratrum, vnde res empta ex pecunia † a-
liena efficitur ementis. l. prima. C. ſi quis alteri
vel ſibi. l. ſi ex ea. C. de rei vend. Panormita. capi-
tul. relatum. ſecundo, de teſtamen. Et quamuis
dicantur emptæ triremes communi nomine
omnium fratrum: tamen id fuit factum abſ-
que eorum mandato, illiſque non ratum haben
tibus; quo caſu res empta non efficitur commu
nis. l. ſi ego. ff. de nego. geſtis. vt per Petrum de
Vbald. in tract. de duobus fratr. parte quinta. nu
mero tertio. verſicul. aut erat contracta. Quo fit
vt cum triremes eſſent dicti Illuſtriſſimi, & Re-
uerendiſſimi Domini Cardinalis, emptoris, ad
eum quoque earum periculum pertineat. l. pri-
ma. C. de peric. & comm. rei vend. Paul. Caſtren.
in l. ſicut periculum. C. de actio. empti. Salyce.
& Angel. l. prima, & ſecunda. C. de peric. & com
mo. rei vend. §. cum autem emptio. inſtitut.
de emptio. & venditio. Dec. conſilio centeſi-
mo ſeptuageſimonono. & conſilio quingen-
teſimo. Corne. conſilio centeſimo quinquage-
ſimoſecundo. numer. quinto. parte quarta. cum
ſimilibus.
In hoc animaduertendum puto, quia inter
nuntius illuſtrium petentium conſilium dedit
extare quaſdam literas, quibus apparet Illuſtriſ-
ſimum Dominum Iulium ratificaſſe huiuſmodi
emptionem, cum ſcriberet Cardinali, quod ſi ve
rum eſſet, quoad ipſum ratificantem, aliud ſta-
tuendum eſſet. Veruntamen eſſet conſideran-
19 dum, quòd ſi minor † erat, haberet reſtitutio-
nem in integrum. l. ſi minorem. l. minoribus. C.
de in integrum reſtitut. min. modò tempora re-
ſtitutioni præſtituta non exceſſerint. l. ſuperua-
cuam. C. de tempore in integr. reſtitu. & gloſſ. in
uer. pręſtituta. d. l. ſi minorem. C. de in integ. re-
ſtit. min.
Ad dictum dubium exiſtimo reſpondendum
eſſe dictos Illuſtres fratres petentes conſilium
non eſſe admittendos ad partem proprietatis
dictorum caſtrorum emptorum, per Reueren-
diſſimum, & Illuſtriſſimum Dominum Cardina
lem, ſed tantum poſſe repetere pecuniam in di
ctis caſtris pro rata impenſam, quia licet frumen
tum, illiuſque precium fuerit commune om-
nium ipſorum fratrum pupillorum, tamen
empta

empta fuerunt, & aſſignata dicto Reuerendiſſimo Cardinali ementi, & plus offerenti, nomine proprio.

Quo caſu res empta ab vno ex fratribus nomine proprio de communi pecunia pupillorum fratrum, efficitur ementis, quando emens non eſt tutor, uel curator, prout non erat Dominus Cardinalis, & id tenet Petr. de Vbald. in tract. de duobus fratribus. parte quinta, numero tertio. uerſicul. ſecundo caſu. & eandem opinionem ſequitur Anton. Negoſan. in tract. de pignor. & hypot. in quarto membro ſecundæ partis, numero mihi centeſimo ſexageſimotertio. in oerſicul. decimusſeptimus caſus, ubi dicit
o quòd res empta † ex pecunia pupilli per alium, quàm per tutorem non efficitur pupilli.

Quod autem pecuniam repetere poſſunt dicti Illuſtres fratres, patet, quia quando emitur
21 res ex communi † pecunia, tunc ſi res fiat ementis, pecunia repetitur, ut tradit Alexand. in conſilio ſeptuageſimooctauo. numero tertio. uolumine ſecundo. & Socy. conſilio ſexageſimoprimo. numero ſextò. parte quarta. Quod adeo uerum eſt, ut in re empta dicti pupilli dicantur habere hypothecam pro reſtitutione dictæ pecuniæ. Idque procedat non ſolùm propter fauorem pupilli, ſed enim militis, quia & res empta ex pecunia militis cuiuſmodi erat Illuſtriſſimus Dominus Iulianus, eſt tacitè hypothecata pro reſtitutione pecuniæ militis ex ſpeciali militis priuilegio, ut d. Ant. Negoſ. in d. 4. membro ſecundæ partis. numero centeſimo ſexageſimo tertio. in fine. & numero centeſimo ſexageſimoquarto, in princip. ubi multa citat, ad quæ me refero cuaſa breuitatis.

Quòd ſi diceretur, dictos illuſtres fratres, modo uelle ratam habere emptionem dictorũ caſtrorum. Reſpondetur quòd id facere nõ poſſunt; quia emptio non erat facta eorum nomine, unde non poſſunt ratum habere quod eorum nomine geſtum non eſt. l. ſi pupilli. §. ſed ſi egi. ff. de neg. geſt. & cap. ratum. de reg. iur. in ſexto. Nec poſſent ratam habere hanc emptionem in præiudicium Reuerendiſſimi Cardinalis, cui iam eſt ius quæſitum ante ratificationem. Bald. in l. final. C. ad Macedonia. Bartol. in l. ſi vxor. §. ſi quis uxorem. ff. de adulte. Afflic. deciſio. trecenteſima trigeſimaquinta. numero duodecimo. Dec. conſilio ducenteſimo uigeſimoſexto. numero octauo. parte ſecunda.

Addo quòd iſti ſocij omnium † bonorum non ſunt, quia non communicarunt omnia. Dec. conſilio uigeſimoprimo. Alexand. conſilio quadrageſimooctauo. numero quinto. vol. primo. cum ſimilibus,

Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Statutum, quòd conſanguineus alienare volens rem patrimonialem, debeat id notificare conſanguineis vſque in tertium gradum, eſt ſeruandum.*

2 *Confeſſio per verbum, credo, confitenti praiudicat.*

3 *Res patrimonialis qua eſſe dicatur.*

4 *Confeſſio rectè facta qualis eſſe debeat.*

5 *Scientia praſumpta vnde ſumatur.*

6 *Quod limitatè ad tempus conceditur, poſt illius temporis lapſum cenſetur prohibitum.*

7 *Scientia ſola vbi de iure communi ſufficit, illa debet eſſe certa, & clara, & plena.*

8 *Scientiam rei habere dicitur ille, qui facti notitiam habet, cum omnibus ſuis qualitatibus.*

9 *Qui notitiam non habet torum qua ſunt de ſubſtantia rei, non dicitur ſcientiam rei habere.*

10 *Statutum ſeruari debet in eo quod pertinet ad ius municipale.*

Quo non ſeruato, actus ſunt ipſo iure nulli. numero 11.

12 *Deponens an iuuetur ex depoſito non integrè facto.*

13 *Obligatio verbalis quo caſu ſufficiat.*

14 *Oblatio ſine fideiuſſoribus tenet, quando offerens non eſt ſuſpectus, & eſt ſoluendo quod attinet ad ſummam oblatam.*

15 *Diues vel pauper vt quis dicatur, arbitrio iudicis relinquitur.*

16 *Ius retractus quo caſu locum habeat, numero decimonono.*

17 *Ius retractus competit haredibus uxoris, quando fuit uendita dos per mulierem uel uirum permittente ſtatuto.*

18 *Statuta ubi tanquam ius commune ſeruari debeant.*

20 *Ius retractus quo caſu fauore dotis denegetur a ſtatuto. num. 22.*

21 *Statuti ratio vbi non ceſſat, nec debet ceſſare diſpoſitio.*

23 *Priuilegia dotis competunt quandoque ante matrimonium; competunt etiam ſoluto matrimonio. num. 24.*

25 *Dos putatina an habeat priuilegia dotis.*

26 *Expenſa ob mutuam victoriam confunduntur, quando interque litigantium apparet victor, & victus.*

inſcio, & ignorante Matthęo Milani actore, &
fratre dicti Hieronymi non ſeruata forma ſta-
tuti, ergo poterit ipſe actor dictum fundum
retrahere iuxta diſpoſitionem prędictorum ſta
tutorum.

Fuiſſe autem Hieronymum fratrem d. Mat-
thęi Milani actoris, & conſanguineum intra ter
tium gradum, patet ex reſponſione facta ad ſe-
cundam poſitionem Matthęi Milani actoris, in
qua ponebatur ex dicto Aloyſio aliàs Milano
natum fuiſſe Matthęum actorem, Hierony-
mum, & Leonoram: quam ſanè poſitionem
ueram eſſe confeſſus eſt Matthęus Barottus cõ-
uentus, dum dictę poſitioni reſpondens dixit ſe
credere verum eſſe illud quod in poſitione con
2 tinebatur. Ex qua quidem † confeſſione facta
per uerbum, credo, cum ita prę iudicet confiten
ti ſicut cõfeſſio facta per uerbũ ueritatis, ut per
gl. & doct. in l. 2. § quod obſeruari. C. de iuram.
calum. gloſſ. ult. & docto. in capitul. ex literis.
de iureiurand. Corne. conſil. 186. numero ſe-
cundo. uolumine tertio. Rober. Maran. de ord.
iudic. in ſecunda parte ſextæ partis principalis.
in quarto actu, de poſitione numero decimo-
quarto. Manifeſtè colligitur dictum Hierony-
mum fuiſſe fratrem dicti actoris, & conſequen-
ter conſanguineum intra tertium gradum, ca-
pitul. ad ſedem apoſto. §. fratres itaque. trigeſi-
ma quæſtione quinta. & Ioan. And. in arbore
conſanguinitatis. & in eo verificari ſtatutum,
quod loquitur de conſorte patrimoniali, ideſt
de agnatione lippo, & conſanguinitate, ut per
Barto. l. ultima. numero primo. C. de uerborum
ſignificatio.

Fundum uerò a Hieronymo uenditum pa-
trimonialem fuiſſe demonſtrat reſponſio fa-
cta per reum conuentum tertiæ, & ſeptimæ
poſitioni, in tertia enim quam reus ueram eſ-
ſe faſſus eſt, dicebatur Aloyſium, ſiue Milanum
habuiſſe dicta bona dum uixit, & ea demum
reliquiſſe in ſua hæreditate; ex quo etiam in-
fertur fundum de quo agitur fuiſſe patrimo-
3 nialem, quia † patrimonialis res dicitur illa,
quę a patre relicta eſt. l. quantitas patrimonij. ff.
ad legem Falcidiam. Bartol. d. l. ultima. C. de uer-
borum ſignifica. Socyn. iunio. conſil. uigeſimo.
uolumine primo. Dec. conſil. 275. & conſil. 222.
numero nono. uerſicul. quinto. In ſeptima ue-
ro poſitione quam reus admittit, ut ex actis
patet, dicitur fundum, de quo agitur, poſitum
loco qui dicitur al Careſciare, eſſe eundem fun
dum, & idem corpus quod relictum fuit in hæ-
reditate dicti Milani. Et quamuis in dicta re-
ſponſione dixerit, credit, prout dici audiuit, nõ
propterea tamen infringitur reſponſio, ſed di-
4 citur † confeſſio rectè facta iuxta ea quæ tradit
Corn. conſil. 186. numero ſecundo. volumine
tertio. & Dec. conſil. 445. numero decimoocta-
uo. parte quarta.

Hoc ita ſtante, non obſt. primò dum pro par-
te Matthæi Barotti, ipſi Matthæo Milani actori
obijcitur ſcientia dictę venditionis ſiue illa ve-
ra ſcientia ſit ex ſenſu corporis infallibili, vt per
Bald. in l. ſcire leges. ff. de legibus. veluti ſi actor
viderit agrum de quo agitur coli ab emptore,
ſi interfuerit dum figerentur fines, vt dicitur
5 in proceſſu; ſiue illa ſit ſcientia † præſumpta,
quę ſumitur, vel ex conſanguinitate. l. octaui.
ff. vnde cogna. uel ex uicinitate, l. ſi uicinus. C.
de nup. uel ex eo quod publicè ſcitur, ſecun-
dum gloſſ. in l. ſi tutor. C. de peric. tut. & ſtat.
Maſſæ de vend. inter agna. in fine, vel ex fa-
ma, ſiue ex eo, quod publicè dicitur. l. cum
quidam. §. quod dicitur. vbi Bartol. ff. de ac-
quiren. hęredita. vel ex alijs coniecturis, Ruy-
nus conſilio centeſimo ſeptuageſimotertio. uo
lumine quarto. Et propterea cum in caſu no-
ſtro tranſierit annus a die huius ſcientiæ, vt
conſtat ex proceſſu, non liceat modo acto-
6 ri retrahere, quaſi quod limitatè † ad tempus
conceditur poſt illius temporis lapſum cenſea-
tur prohibitum. Bartol. in l. ſtatuliberum. §.
Stichum. ff. de legatis ſecundo. Bald. in l. ſi v-
nus. §. cum reo. ff. de pactis. Alexand. conſilio
nono. numero quinto. libro ſeptimo. & Dec.
conſil. 61.

Reſpondetur enim ex prædictis quidem
colligi ſcientiam, ſiue veram, ſiue præſum-
ptam, ſed ea tamen ſcientia non eſt eiuſmodi,
quæ impediat ius retrahendi, quia ſiue con-
ſideremus ſcientiam, quę ad retrahendum re-
quiritur de iure communi, ſiue conſideremus
ſcientiam, quæ requiritur ſecundum formam
ſtatutorum Maſſæ, proculdubio comperiemus
ſcientiam allegatam in proceſſu iuri retractus
nihil officere. Nam quod ad primum attinet
7 in caſu vbi de iure † communi ſcientia ſola ſuf-
ficeret, illa ſanè debet eſſe, & clara, & certa,
& plena; neque enim ſat eſt ſcire factum niſi
ſciatur modus, & quantitas, & niſi rei ſeries
8 non ignoretur, quia ſcientiã † rei habere dici-
tur ille, qui facti notitiam habet cum ſuis om-
nibus qualitatibus. gloſſ. in verbo, ſciuerit. ca-
pitul. concertationi, de appellatio. libro ſexto.
Alexand. conſilio centeſimo decimoquarto. uo
lumine primo. Iaſon §. duo fratres. numero ſe-
xageſimooctauo. l. qui Romę. ff. de uerborum
obligatio. ubi dicit hoc teneri debere, & con-
ſulendo, & iudicando: ideoque ſi partes ſciant
factam eſſe uenditionem, & is qui experitur iu-
re congrui de pretio certioratus non ſit, non
currit ei tempus unius anni. is enim qui noti-
9 tiam † non haber eorum quę ſunt de ſubſtan-
tia rei, non dicitur rem ſcire, ſed ignorare,
Bald. in tract. de iure protomiſ. §. his pręmiſ-
ſis. numero decimooctauo. & numero deci-
monono. Matth. de Afflict. eodem tracta. de
iure protomiſ. §. ſecundo. numero primo. Et
Caſſen. in commen. ad conſuetud. Burgund.
rubric. decima. de retractu. §. quinto. in uerſi-
cul. aduerte, quod non ſufficit. columna 1334.
& Tiraquel. de retract. gentil. §. 36. gloſſ. ſecun-

 da. nu-

da. numero 26,
10 Præterea quod pertinet ad ius † municipa-
lem, certum eſt legis ac ſtatuti formam ſeruari
debere, nec ab ea diſcedi poſſe. l. conſtitutio-
nibus. ff. ad mnnicipal. l. cum hi. §. prætor, ff. de
tranſactio. Tiraquel. d. §. 36. numero uigeſimo-
ſexto. eſt enim ſubſtantialis, ut per Bald. in l. cō-
parationes, columna ſecunda, uerſicul. rertio
oppo, C, de fide inſtrumen. Rubeus Alexandr,
in l, Gallus. §. quidam rectè. ff, de lib. & poſth,
11 ideoque † ea non ſeruata actus redditur pror-
ſus nullus. gloſſ, in c. cum dilecti. de prębend,
Baldus in l. humanum, Codic. de legibus.
Atqui ſecundum ſtatuta Maſſæ tunc conſangui-
neus intelligitur ſcire uenditionem factam fuiſ-
ſe, cum emptor illi vendirionem denuntiauit,
uel quando alio modo ſciuit, cuius rei, quo pre-
tio, cuius notarij ſcripturis emprio facta ſit, uel
cum in conſilio publico emptio fuit denuncia-
ta, ut in ſtatuto Maſſæ Rubr. de vend, fact. in-
quiſi. omiſſa. & in Rub. de forma inquiſitionis,
vbi ſpecialius agitur de ſcientia & inquiſitione,
quæ retractu requiritur. Ergo cum in propoſita
ſpecie forma a dictis ſtatutis præfixa ſeruata nō
fuerit, cōſequēs eſt vt dicamus Matthęo Milani
actori, non pręterijſſe tēpus ad retrahendū, non
obſtante aſſerta ſcientia ei oppoſita, quæ quo-
niā a norma dictorū ſtatutorū recedit, ei nocc-
re non debet. Veronenſ. conſ. Ciui. 47. Incip. in
cauſa uertente inter D Iacob. col. 2. num. 5. uer.
circa ſecundum. Tiraq. de retractu gentilitio. §.
36. gl. 2. nu, 27. & nu. 28,

Non ob. dum ſecundò obijcitur, dictum Mat
thæum actorem non ſoluiſſe, nec depoſuiſſe in-
tegrum precinm, quod ſoluit Matthæus Barot-
tus emptor, ut conſtat ex inſtrumentis venditio
nis, & ex depoſito facto, de quib. in proceſſu: &
12 ꝓpea nō iuuari deponentē ex depoſito nō inte
gre facto, vt per Alex. conſ. 75. lib. 7. & conſ. 106,
parte 1, Boer. Deciſio. 23. num. 32. parte 1. Ti-
raquell. de retractu conuention. §. quarto, Gloſ,
6. nume. 23,

Reſpondetur enim obiectionem ſupra factā
non obſtare in caſu propoſito, vbi dictus actor
qui bene notā nō habuit quātitatem prætij, ob-
tulit ſe paratum ſoluere ac deponere etiā plus
vti pronuntiaretur, ſi plus deberetur, vt patet ex
actis: quo caſu in ea parte, de qua non liquet,
13 † verbalis obligatio ſufficit. Tiraquell. de retra-
ctu gentil. §. 1. Gloſſ. 19. num. 2.

Et licet iſtud procedere dicatur, quando pro
eo quod quis offert, ſe paratum ſoluere, dantur
fideiuſſores, l. ſtatuliber. ff. de ſtatulib. & Tiraq.
dict. num, 2. qui ſanè fideiuſſores hic dati fuiſſe
14 non reperiuntur, tn̄ qn̄ offerens † non eſt ſuſpe
ctus, & veriſimiliter quod attinet ad ſummam
oblatam ſoluēdo ēſt, tenet oblatio etiam ſine fi-
deiuſſoribus, vt per Alex. in l. ſi mora, col. 3. verſ.
tertio fallit. ff. ſol. matr, & refert Tiraq. d. glo. 19.
num. 3. Quare cum in caſu noſtro agatur de mi-
nima ſumma, nimirum de dimidio ſcuto, ar-
bitror dici poſſe actorem quo ad eam ſummam
15 præſumi ſoluendo, cum arbitrio † judicis relin-
quatur vtrum quis dicatur diues vel pauper. vt
per Bartol. in l. ſi conſtante. in princip. num. 14.
vbi etiam Alexand, & Iaſ. ff. ſolut. matrimon. &
Gloſſa in auth. præterea. vbi Decius, & Curtius
iunior, C, vnde vir & vxor. & Decius conſi. 163.
numero 5.

Quod uerò pertinet ad bona poſita loco qui
dicitur al Gropparo, quæ Matthæus Barottus
reus conuentus emit a Domina Leonora: Ideo
dixi actorem male egiſſe, ab eiuſque petirione
quo ad dicta bona liberandum & abſoluendum
fuiſſe & eſſe Matthęum reum conuenrum, quòd
16 licet † ius retractus de iure communi habeat lo
cum etiam ſi res donetur, vel in dotem detur, vt
per Benedic. de Plumbino in l. ſi vſumfructum.
vbi etiam Alberic. ff. de liber. cauſa. & per
eundem Alber, in l. ſtatuliber a cæteris. §. Quin-
tus. ff. de ſtatuliber. & Caſſene. in conſuetud. Bur
gund. de retrac. rubric, decima. §. decimo. nu-
mero decimoquinto, & propterea vendita do-
re per vxorem, vel virum, permittente ſtatuto,
17 ius † retractus dicitur competere hæredibus vxo
ris non autem mariti, vt per Tiraq. de retra-
ctu gentilit. §. primo. gloſſ. nona. numero 107.
& 108. Nihilominus ſecundum ſtatuta Maſſæ,
18 quæ eo in loco † tanquam ius commune ſerua-
ri debent, Decius conſilio 592, numero ſecun-
do. parte quarta. Crot. in rubr. ff, de oper. nou.
nunciatio. numero 45. Natta trac. de ſtatur. pri-
ma quæſtione principali, numero decimoſexto,
19 in rebus datis in dotem ius † retractus non ha-
bet locum, vt paret ex dictis ſtatutis, rub. quòd
in venditione non ſit neceſſaria inquiſitio. §. &
idem, vbi cum ſuperius dixerit non eſſe locum
iuri retractus, ſubijcit poſtea, & idem fiat, &
obſeruetur circa rem in dotem datam, vel aſ-
ſignatam cuique mulieri, vbi nec inquiſitio ſi-
bi locum vendicet, nec ad recomperam aliquis
admittatur.

Quamobrem cum dicta petia terræ pertica-
rum 75. poſita in loco qui dicitur al Gropparo,
fuerit aſſignata in dotem Leonoræ ſorori di-
cti actoris per Aloyſium aliàs Milanum eorum
patrem, vt pater ex inſtrumento dotali rogato
a ſer Leonardo Gulielmo notario public. Maſ-
ſano in actis deducto; conſequens eſt, vt in
dicta petia terræ dotali iuri retractus locus non
ſit, & propterea ad eam retrahendam perpe-
ram egerit actor,

Quibus ita ſtantibus, non obſt. ſi obijciatur
præallegatum ſtatutum Maſſæ denegans retra-
ctum in re dotali, intelligendum non eſſe in eo
caſu, quo vir, vel mulier alienare ſtatuerunt
20 rem dotalem, quia tunc ceſſat † fauor dotis,
propter quam dotem ſtatutum retractum de-
negauit; ſed intelligi debere in caſu quo con-
iuges apud ſe rem dotalem retinere uelint:
tunc enim diſponere cenſetur ſtatutum in re
dotali non eſſe locum retractui, quia ratio ſta-

tuti

21 tuti non † ceſſit, & propterea non ceſſabit di-
ſpoſitio, Decius in c.1. de Conſtitut.

Quoniam reſpõdetur: ſtatutum fuiſſe ſuper-
fluum, ſi ita intelligeretur: nam quando res da-
tur in dotem, ſeu quando res alienatur per con-
tractum dotis in coniuges, qui rem apud ſe re-
tinent, tunc etiam ſi nullum extet ſtatutum, ta-
men de iure communi non eſſet locus retra-
ctui in contractu dotis, nec liceret conſangui-
neis uxoris retinere id quod mulieri datum eſt
ab eius patre. Afflict. de iure protomiſ. §. 3. in
6. not. num. 7. & Tiraquel. de retractu gentil. §.
1. gloſ. 14. num. 91. & num 95. ad finem, & num.
100. & num. 109. & Pariſi. conſi. 81. Incip. col. 1.
& 2. volum. 3. & propterea tunc non fuerat ne-
ceſſariã diſpoſitio ſtatuti, ergo dicendum eſt ſta
tutum illud negans retractum locum ſibi uen-
dicare debere, quando res data in dotem aliena
retur per virum uel vxorem. Atque ita dicendũ
eſt ad hoc ut ſtatutum aliquid operetur. l. ſi quã-
do. ff. de legat. 1. c. ſi Papa. de priu. lib. 6. & Alex.
conſ. 195. num. 2. ſexto vol.

Nec ob. dum dicebatur ceſſare fauorẽ dotis,
22 quia dici pt ſtatutũ denegare † retractũ non ſim
pliciter vel præcisè propter dotem, ſed generali
ter propter cãm dotis & matrimonij, & propter
bonum publicum, vt commodius mulieres ui-
rum ſemper inueniãt, & ne homines forte ſuſpi
cantes, vt retractui eſſet locus in re pro dote
accepta, a contrahendis nuptijs retrahãtur. Quę
ſanè ratio cum benefitio dicti ſtatuti durat, etiã
ſi dos eſſe deſijſſet: & propterea videmus quoq;
23 dotis priuilegia † cõpetere ante matrimonium.
l. 2. §. ſi ſponſa. ubi Odofred. Bart. Alberic. Ang.
Cuman. ff. de priuileg. creditorum. Soc. iun. in
rub. ff. ſol. matr. parte 1. num. 25. & l. 4. ff. de fun-
do dot. Item etiam competunt priuilegia dotis
24 † ſoluto matr. Soc. iun. d. rub. ff. ſol. mat. num. 59.
& Ripa num. 72. Saluiol. num. 101. Item etiam
25 dos putatiua † priuilegia dotis habet. l. ſi cum do
tẽ. §. vlt. ff. ſol. mat. & tamen dos putatiua ſecun-
dum communem opi. non eſt propriè dos. Bar.
in Rub. ff. ſolut. matr. in tertia oppoſitione, vbi
Alex. Soc. ſen. col. 2. Pont. nu. 20. & Ripa nu. 64.
Niconic. nu. 132. Saluiol. num. 61. Ruy. num. 2.
Soc. iun. num. 85. parte 1. Panorum. c. & ſi neceſ
ſe. de. donat. inter uir. & vxo.

Nec pręterea ob. ſi diceretur tunc uelle ſtatu
tum, ut retractui locus non ſit, quando res da-
tur in dotem æſtimata, ea æſtimatione quæ non
facit emptionẽ; Affl. de iure protomiſ. §. 3. in 6.
not. verſi. item quæro ſi dicatur. & Tiraq. d. nu.
108. & num. 109. præall. gloſſ. 14. Si uero detur
in dotem res æſtimata, ea æſtimatione quæ em-
ptionem facit, vt videtur euenire in caſu propo
ſito, tunc retractui fiat locus.

Reſpondetur enim, æſtimationem de qua
agitur in dicto inſtrumento dotali, non ideo
fuiſſe factam vt emptio induceretur, ſed ut per-
petuo appareret, an res dotalis eſſet effecta me-
lior, vel deterior, & propterea in dicto inſtrumẽ
to dotali exprimitur, vtrum dictæ dominæ Leo-
noræ obligari in caſu dotis reſtituendæ ad tra-
dendum eundem fundum, quo caſu per æſtima-
tionem illam vir non efficitur nec dicitur em-
ptor, ſed periculum rei dotalis eſt uxoris non
autem uiri. l. plerunque. ff. de iure dotium.

Ideo autem ab expenſis omnibus, utriuſque
inſtantię & proceſſus ambas partes abſolui, quo
26 niam quando uterque eſt uictor † & uictus, vt
hic euenit, tunc expenſæ ob mutuam uictoriam
confunduntur. Alex. conſil. 54. num. 12. volum.
6. Iaſ. l. properandum. §. ſin autem alterutra. co-
lum. 8. verſi. quinto quæro. C. de iudic. Lanfran.
de Orian. tract. de expenſ. §. quæro vlterius. nu.
13. Imo. in l. qui ſolidum. ff. de leg. 1.

Et ex his atque alijs, quæ, ne progrediar lon-
gius, omittuntur, prædicta ſtabiliuntur, & pro-
pterea ita iuris eſſe arbitror, & ita conſulo, dico
& refero omni meliori modo &c. ad laudem
Dei omnipotentis.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Actione qui caret, non poteſt aduerſarium in iudi-
cio ſuperare.*
2 *Alienatio facta contra probibitionem pacti adiecti
non valet.*
3 *Probibitio alienationis facta in contractu per con-
trahentes nihil valet quo ad impediendam domi-
nij translationem.*
4 *Alienare probibitus; ſi alienat, tenetur ad pœnam
& intereſſe promiſſum.*
5 *In obligationib. factis quis aduerſario condemnatur
in id quod intereſt.*
6 *Mandatum generale cum libera qui dicantur ha-
bere, ad peragenda omnia quæ requirunt ſpecia-
le mandatum.*
7 *Vniuerſitas per ſyndicos, & eius procuratores an
obligetur.*
8 *Obligatio per ſyndicos & procuratores adeò tenax
eſt, vt actus per eos celebratus non reſcindatur
etiam ex capite læſionis vltra dimidiam.*
9 *Tranſactioni confirmatæ per ſuperiorem ſtandum
eſſe.*
10 *Quarantigia appoſita vice iuramenti in tran-
ſactione, facit ceſſare omne remedium reſciſ-
ſionis, quando pars promiſit ſe ſeruaturum
contractum.*
11 *Vniuerſitas ex iuramento ſyndici quò ad reatum
periurij an ligetur.*
12 *Iuramentum ſyndici quid efficiat quò ad vniuer-
ſitatem.*
13 *Res noſtra nobis obligari non poſſunt.*
14 *Taxa, ſeu vectigal an in ſignum ſubuentio-
nis, an vaſallitij ſoluatur. Et in quo differat
a cenſu.*
15 *Bona in dubio an cenſeantur libera, & allodialia,
an emphiteutica.*
16 *Bona emphyteutica non dici allodialia.*
17 *Commune tanquam perſona priuata an ſit reſti-
tuendum.*

18 *Reſtitutio aduerſus contractum petenda intra quadriennium. Quod quadriennium currere incipit a die initi contractus. num. 19.*
20 *Reſtitutio in integ. non eſt concedenda, niſi enormis læſio interceſſerit, nec minima ſufficit.*
21 *Reſtitutio in integ. an detur aduerſus præſcriptionem 40. annorum.*
22 *Actionis qualitatem cognoſci ex medio concludendi.*
23 *Qui ex parte ſua in iudicio rei vendicationis oſtendit ſe habere plenum dominium, ille ſolùm vincit, aut ſaltem oſtenderit dominium vtile, vel directum.*
24 *Publiciana an detur contra titulo poſſidentem.*
25 *In Publiciana melior eſt conditio poſsidentis, quàm petentis.*
26 *Remedium c. reintegranda. 3 q. 1. cui competat.*
27 *Actor, ſi agat contra nouum poſſeſſorem, qui alleget ſe titulo poſſidere, quid habeat probare contra aduerſarium reum conuentum.*
28 *Poſſeſſio clandeſtina quo caſu ceßet.*
29 *Clandeſtinitatis vitium a poſſeſſione quo caſu tollatur.*
30 *Conceſſum ad tempus non conſetur poſt tempus permißum.*
31 *Ceſſante cauſa debet ceßare, & effectus.*
32 *Cauſa finalis colligitur ex præfationibus.*
33 *Actor tenetur id probare quod aßeuerat.*

Chriſti nomine implorato.

CONSILIVM IIII.

COMMVNE montis Caſtelli quod in iudicio experitur cōtra Iacobum Gallettum, & alios litis conſortes non videtur poſſe cauſam obtinere
1 quippe quoniam actione † cum careat, non po
teſt aduerſarios in hoc iudicio ſuperare, l. ſi pupilli, §. uideamus, ff. de neg. geſt. l. quoties. §. item ſi temporali, ubi Bar. ff. de admin. tut. doct. in l. ſi Titius. ff. de uerb. oblig. & in l. ubi pactum. C. de tranſact. l. qui habebat. in prin. ff. de inſtit. Alex. conſ. 110. uol. 5.

Et primo non obſtat dum pro parte communis dicitur, bona empta per auctores Iacobi Galletti, & aliorum litis conſortium, ideo reci-
diſſe in dominium dicti communis, quòd præ-
2 dictæ emptiones & † alienationes factæ fuerint
contra prohibitionem pacti adiecti poſt conſignationem, cuius mentio eſt in libro dicti communis.

Quoniam reſpondetur primò, prædictā prohibitionem impedire non potuiſſe, quin dominium bonorum dicti communis aſſignatorum particularibus perſonis quæ uendiderunt auctorib. d. Iacobi & litis cōſortium, transferretur pleno iure in dictos emptores, & ideo licet alienatio ſecuta fuerit, nō propterea tamē reuerti potuit dominium ad dictum commune, ſed obligati remanſiſſent uēditores, & hæredes eorum eidem communi ad id, quod intereſt. Quo-
3 niam † prohibitio alienandi facta in contractu
per cōtrahentes nihil valet quod attinet ad impediendam dominij tranſlationem, ſed ea prohibitione non obſtante transfertur omnino dominium. l. traditionibus. C. de pact. l. nunquam nuda. ff. de acq. rer. dom. & §. per traditionem. In ſtit. de rer. diuiſ. Bar. in l. filiusfam. §. diui. in 4. q. ff. de leg. 1. vbi Soc. iun. num. 173. id quòd d. ſequitur etiam Aug. Bero. in conſ. 84. nu. 3. vol. 2. ex quib. omnib. locis colligitur contrahentium prohibitionem non impedire dominij tranſlationem, quamuis negari non poſſit dictam pro-
4 hibitionem efficere, vt alienans teneatur † ad
intereſſe, vel pœnam promiſſam ſi contrafiat.
5 Cuius rei ratio aſſignari poteſt, quia in † obliga
tionibus facti quis aduerſario in id quod intereſt condemnatur. Bar. in l. ſtipulationes non diuiduntur. num. 12. & l. ſi ita. §. ea lege. ff. de verb. oblig. & l. ea lege. C. de cond. ob cauſ. gloſſ. in l. vlt. C. de reb. alien. non alien. Quamobrem cum aſſerta prohibitio, quæ poſt dictam diuiſionem ſeu aſſignationē interceſſit, facta fuerit per modum pacti, ſeu contractus, vt patet ex dicto libro communis: conſequens eſt, vt ea non obſtante dominium dictorum bonorum tranſlatum fuerit per illos particulares venditores in auctores dicti Iacobi Galletti, & aliorum litis conſortium emptores prææallegatos; & conſequenter ad commune montis Caſtelli minime redierit.

Secundo valuiſſe prædictam alienationem inde colligitur, quòd ſyndici communium, vniuerſitatum, atque pagorum electi a populo, vel
6 conſilio generali dicuntur † habere generale
mandatum cū libera ad peragenda omnia quæ requirunt ſpetiale mandatum, gloſ. vlt. in l. mandato. ff. de proc. doct. in l. præſes. C. de tranſact. Cyn. Bal. Sal. in l. 1. C. etiam per proc. Bar. in l. inter tutores. ff. de admin. tut. Bal. in l. illud. §. 1. ff. de minor. Paul. de Caſtr. & Iaſ. in l. iuſiurandum. & ad pecunias. §. ſi defenſor. & Iaſ. in l. iuſiurandum quod ex conuentione. §. procurator. col. 4. ff. de iureiur. Bertrand. conſ. 126. nu. 4. vol. 2. per ſe prioti. Dec. conſ. 221. num. 2. & 3. & conſ. 297. num. 6. col. 2. circa med. verſ. & ſtante cōcluſione, Crau. conſ. 238. nu. 2. vol. 2. vbi concludit ſyndicos poſſe tranſigere. & Natta conſ. 45. nu. 4. vol. 1. & conſ. 51. num. 24. & conſ. 142. nu. 21. eod. 1. vol. & Syluan. conſ. 35. numer. 32. par. 2.
7 Quod adeo † verum eſt, ut uniuerſitas per ſyn-
dicos & eius procuratores valide obligetur. l. 1. §. quibus. & l. ſicut. ff. quòd cuiuſque vniuer. no. & l. ciuitas, vbi Bar. ff. ſi cer. pet. Soc. iun. conſ. 134. num. 54. vol. 3. Cuius quidem obligationis tanta uis eſt, ut tranſactio & actus per eos
8 † celebratus non reſcindatur etiam ex capite læ-
ſionis vltra dimidiam, Bertrand. conſ. 204. nu. 7. vol. 6. Atqui in propoſita facti ſpecie ſyndici, & procur. communis Montis Caſtelli anno 1521. die 25. Martij tranſactionem fecerunt cum Symone de Gallettis, & litis conſortibus auctoribus reorum conuentorum, in qua dicti ſyndici tranſigentes de bonis, de quib. agitur renunciauerunt.

uetunt, & ceſſerunt dicto Simoni dicto nomi
ne, omne ius quod dictum commune haberet
in dictis bonis, vt patet ex verbis dictæ tranſa-
ctionis, quæ anno 1522. die 24. Martij confir-
mata, & approbata fuit a Mag. & excelſis D. Prio
ribus libertatis, & vexill. iuſtitiæ populi commu
nis Florentię, vt patet ex eodem inſtrumento ro
gato a S. Laurentio Violo pub. Not. Flor. & po-
ſtea eodem anno, die 2. April. ratificata appro-
bata, & emologata fuit a ſyndicis officialibus ho
minibus, & vniuerſitate, & communi Montis
Caſtelli, quemadmodum conſtat ex inſtrumen-
to rog. per ſer Baptiſtam Torn. de S. Geminia-
no. Igitur etiam ſi dicta prohibitio alienandi ab
initio valuiſſet, deinde tamen ſublata diceretur,
9 & reuocata per ſupradictam † tranſactionem,
cui certè ſtandum eſt, cum fuerit confirmata, &
approbata per ſuperiorem. arg. c. Romanorum.
19. diſt, & Bal. in l. reſcripta, C. de præcib. imper.
offer. præſertim quia in dicta tranſactione, appo
10 ſita eſt † quarantigia vice iuramenti, per quod
tollitur omne remedium reſciſſionis, quando
quis promiſit ſe ſeruaturum contractum. l. 2. C.
de reſcind. vend. vbi Odoffred, num. 3. & Bar. Al
ber. num. 9. Sa yc. num. 14. Paul. Caſtren. nu. 15.
Cagnol. num. 91. ibidem. Et Alex. conſ. 125. 1. uo
lum. Imola in c. cum contingat. col. 58. pen. char.
tertij membri, num. 52. & nu. 54. uer. ſed aduer-
te. ubi dicitur hãc op. eſſe communem. Et Soc.
conſ. 48. lib. 4. Et eo magis, quòd conſtat in caſu
noſtro commune nullam abſolutionem a iura-
mento, uel impetrauiſſe, uel petijſſe, quemad-
modum oportuiſſet, ſi reſciſſio licita eſſet, ut per
Ruyn. conſ. 107. nu. 17. 1. uol. & Io. Bapt. Ferret.
11 conſ. 148. nu. 4. Et quamuis uniuerſitas † ex iu-
ramento ſyndici quo ad reatum periurij non li-
12 getur: nihilominus iuramentum † id efficit, ut
uniuerſitas cenſeatur eſſe loco maioris, & con-
ſeqnenter operatur, ut ita recte contractus ini-
tus uideatur, ut uniuerſitas non poſſit in inte-
grum reſtitui, Bero. conſ. 92. num. 8. 1. uol.

Nec præterea ob. ſi quis prædictam aliena-
tionem ex eo euertere conaretur, quòd in dicto
pacto conſignationis bonorum cauebatur, ne
dicta bona alienarentur in alios, quàm in con-
terraneos, & habitatores dicti communis, cuiuſ
modi non uidentur eſſe rei conuenti, qui ſunt
ciues Piſani; & Florentini. Reſpondetur enim
immunitatem, & facultatem conceſſam dictis
habitantibus, & conterraneis, deinde per legẽ
Flor. editam anno 1456. datam quoque fuiſſe
omnibus illis, qui in dicto communi bona ha-
berent, ſi ea frui vellent, quemadmodum con-
ſtat frui voluiſſe auctores reorum conuentorũ,
qui licet eſſent ciues Piſani, uel Florentini, tamẽ
ibi etiam habitabant, & expenſas murorum con
ſtruẽdorum ſubibant, & quęſtores, & camerarij
eligebantur ad taxam & vectigal dictis bonis im
poſitum, exigendum, quales fuerunt quidam de
Bagneſijs & quidam alij de Gallettis, vt patet ex
libris dicti communis montis Caſtelli, & ex a-
lijs priuatis ſcripturis, tunc enim quod attinet
ad eam immunitatem, pro hominibus montis
Caſtelli habetur, licet Florentini, & Piſani ciues
ſint, arg. eorum quæ habentur per l. 2. ff. ad Ma-
ced. & Bar. & Iaſ. num. 292. in l. ſi is qui pro em-
ptore, ff. de vſuca. & propterea habitatores præ-
dicti antiquitus etiam, nedum hodie in eiuſdẽ
communis curia bona acquirere tenere, & poſ-
ſidere potuerunt & poſſunt, quemadmodum
approbatum fuit in dicta tranſactione.

Secundò non ob. ſi diceretur, ideo dicta bo-
na ad communis dominium redijſſe, quòd Gal-
letti, & alij litis conſortes & poſſeſſores bonorũ
ſicuti tenebantur ſingulo quoqne vigeſimo no
no anno dominum commune nõ agnouerunt.
Reſpondetur enim, Gallettos, & alios litis con-
ſortes & bonorum poſſeſſores, non debuiſſe
agnoſcere dominum dictũ cõe, quia commu-
ne montis Caſtelli non docuit de dominio illo
rum bonorum, quinimmo ex libro cõmunis
apparet dominium illorum bonorum illius nõ
eſſe. Primo, quia in eo libro dicitur, & dicta bo
na ſint ſemper obligata ipſi communi, ex qui-
bus verbis colligitur cõe non eſſe dominum,
quia ſi eſſet dominus, bona illi remanere non
13 poterant obligata, quia res † noſtra nobis
obligari non poteſt, l. neque pignus. ubi Dec.
ff. de reg. iur. l. in re communi. ff. de ſeru. vrban.
præd. l. ſi rem alienam. 2. ff. de pign. act. l. cum
in fundo, in princ. ff. de iure dot. Secundò quia
in eodem libro dicitur, ſi dicta bona vendan-
tur prius offerri conditio debeat communi, ſi
forte emere vellet: quæ res aperte oſtendit, cõ-
mune non eſſe dominum, quia ſi dominus eſ-
ſet non fuiſſet ei reſeruata facultas emendi, quã
doquidem rei noſtrę emptio nobis facta mini-
me cõſiſtit. d. l. neque pignus, ff. de reg. iur. Idcir
co uerius dici poteſt, commune tunc a ſe do-
minium abdicauiſſe, cum conceſſit ea bona
particularibus illis perſonis quibus conſigna-
tionem factam fuiſſe in eo libro ſcriptum repe-
ritur: per quam quidem conſignationem, poſ-
ſeſſio & dominium in dictas particulares per-
ſonas translatum fuit. Quę ſanè translato fa-
cta fuiſſe cognoſcitur liberè, atque ſimpliciter,
non autem ea lege, vt cõmune dominus agno-
ſcatur, licet enim adiectum fuerit onus ſoluen-
14 dę taxę ſeu vectigalis: nihilominus † taxa ſeu ve
ctigal ſoluitur in cauſam ſubuentionis non au-
tem in ſignum vaſſallitij, tributi vel recognitio-
nis prędictę; & in hoc differt a cenſu. Paul. Caſtr.
conſ. 313. parte 1. Ideoque apud prędictas par-
ticulares perſonas quibus aſſignatio facta fuit,
bona libera remanſerunt, ſicut etiã in dubio prę
ſumendum eſt. Quandoquidem in dubio bona
15 † cenſentur libera & allodialia non autem em-
phyteutica, niſi de hoc doceatur, vt per Bal. in c.
1. de vaſal. qui contra conſtitut. Loth. Alex. conſ.
129. parte 1. & conſ. 54. parte 4. Panormit. in c.
nimis. de iureiuran. Alber. Brun. conſ. 1. nu. 1. in
conſil. feudal. Decius conſ. 468. num. 6. parte 4.
Campeg. conſ. 2. nu. 9. inter conſ. feudal. Alber.
Brun. quare ſi dicta bona dicerentur emphyteu
tica,

16 ileà, vtique non dicerentur libera, quia † em-
phyteutica bona, ſec. op. communẽ non dicun-
tur allodialia, Curt. iun. conſ. 109. nu. 1. Quo ſit,
vt dictę particulares perſonę, quibus fuit aſſi-
gnatio facta de bonis communis tãquam vere
domini & poſſeſſores rectè & iure alienauerint
& alienare potuerint bona in auctores reorum
conuentorum.

Tertiò contra reos conuentos non obſtat, ſi
17 obijciatur commune † Caſtelli tanquam perſo-
nam priuatã, in integrum eſſe reſtituendum ad
uerſus tranſactionem, c. 1. ubi Panorm. de reſti.
in integr.

18 Primò enim reſpondetur, † reſtitutionẽ in
quam quis impetrare vult aduerſus cõtractum,
peti debere intra quadriennium, quo elapſo di-
cta reſtitutio concedi nec poteſt, nec debet. Bar
to. l. ab hoſtibus. §. ſed quod ſi ſimpliciter. col.
pen. nu. 12. ff. ex quib. cau. ma. l. ult. C. de repud.
hęred. l. vlt. C. de tempor. in integ. reſt. Rota de
ciſ. 558. in antiquis, Dec. conſ. 526. in fi. Franc.
Balbus tract. de pręſcript. 1. parte ſextę partis
princip. caſ. 22. n. 27. & n. 28. Io. Bapt. de S. Bla-
ſio tract. de actione & eius natu. centuria 1. act.
19 4. nu. 25. Hoc † autem quadriennium compu-
tatur & currere incipit à die initi contractus &
lęſionis illatę. l. petendę, in fine. C. de tempor.
in integr. reſtit. & c. 1. de in integr. reſtit. lib. 6.
vbi Archid. nu. 2. & Philipp. Franc. verſ. tertio
not. & S. Geminian. verſ. ſed quando incipiat.
nu. 7. & Ancharan. nu. 2. verſ. quarto noto. Et
Roder. Suarez alleg. 21. nu. 3. Et Didac. Couar.
lib. 1. variar. reſol. c. 3. nu. 13. 14. Atqui in caſu
propoſito, iamdudũ lapſum fuit tempus qua-
driennij, à die quo commune lęſum per tranſa-
ctionem ſe fuiſſe dicit. Quandoquidem dicta
tranſactio facta fuit uſque ab anno 1521. & ap-
probata anno 1522. ut ſupra retuli, a quo tem-
pore, uſque ad ętatem noſtram tempus longiſ
ſimum fluxiſſe conſtat. igitur hodie commune
nõ poteſt amplius reſtitutionem in intregrum
petere, ut per Decium conſ. 35. cum ſimil. ſupra
allegatis. Secundò reſpondetur, non debere
20 concedi † reſtitutionem in integrum, niſi enor-
mis læſio interceſſerit; nec enim minima ſuffi-
cit. l. ſcio. ff. de in integ. reſtit. min. c. ad noſtrã.
de reb. eccl. nõ alien. Suarez d. allegat. 21. nu. 3.
Quare cum commune nullam læſionem oſten-
derit, nedum enormem, ſequitur vt ei reſtitu-
tio minime concedi debeat.

Quartò non obſtat, dum commune petit ſe
reſtitui aduerſus præſcriptionem longiſſimi tẽ-
poris, quo Galletti & alij litis cõſortes dicta bo-
na poſſederunt, ut per Bart. & Bal. in l. res pub.
C. quibus ex cauſis maiores. Quia reſp. licet hac
de re doctores controuertentur, tamen magis
21 communis † opinio eſt aduerſus præſcriptionẽ
40. annorum non dari in integrum reſtitutio-
nem, ut per Alex. conſ. 163. incip. uiſo proceſ-
ſu inter dom. Franc. ux. nu. 6. & nu. 7. uol. 2. & cõ
ſil. 151. nu. 9. eod. 2. uol. & Dec. l. 2. C. qui admit.
& Gozadin. conſ. 8. nu. 56. & Boer. deciſ. 39. nu.
6. part. 1. Quam op. tenet etiam & communem
eſſe fatetur, Crotus in l. 2. §. & harum. nu. 39. ff.
de uerb. oblig. & Soc. iun. conſ. 145. nu. 76. uol.
1. Et Cepha. conſ. 40. nu. 4. & nu. 61. uol. 1. Atqui
Galletti & alij rei cõuenti poſſederunt prædia,
de quibus eſt cõtrouerſia, bona fide. & iuſto tit.
quadraginta annis & amplius: ergo aduerſus
hanc præſcriptionem quadraginta annorum
dicto communi non licet petere nunc reſtitu-
tionem in integrum.

Quintò, non obſtat, dum commune Montis
caſtelli ſperat ſe uincere aduerſarios ex iudicio
petitorio rei uendicationis, quo uidetur experi
ri uoluiſſe, dũ ĩ libello dicitur iure dominij. & c.
22 ex cuius medio † concludendi qualitas actionis
cognoſcitur ſecundũ Bart. & Decium in l. certi
condictio, in princ. ff. ſi cer. pet. & Alex. cõſ. 121.
1. uolu. Reſpondetur enim dictum commune
ex eo remedio nihil de iur. cõſequi poſſe, quo-
23 niam in iud. rei uẽdicationis ille ſolum † uincit
qui ex parte ſua oſtenderit ſe habere dominium
plenum, aut ſaltem vtile, vel directum, l. in rem.
ff. de rei vend. & §. omnium, vbi Iaſ. nu. 66. verſ.
circa primum dicite, Inſt. de act. & l. naturaliter.
§. nihil cõmune. vbi Fabius Acorombon. n. 33.
& Rubeus Alexandrin. num. 224. & Bolog. num.
54. & Claudius Marmer. num. 34. ff. de acq. poſ.
& l. ſi mater. §. eandem. ff. de excep. rei iud. Par.
conſ. 109. Pariſ. conſ. 61. num. 2. volu. 2. Atqui in
propoſita facti ſpecie commune nõ docuit, nec
docere poteſt de tali dominio, quinimo produ-
cit libros, qui contra probant, nimirum per con
ſignationem factam ab eo, dominium dictorum
bonorum, quę ſua forte fuerant, deueniſſe in eas
particulares perſonas, quibus aſſignatio facta
fuit; ergo non poteſt obtinere in hoc iudicio rei
vendicationis.

Sextò non obſtat, dum commune vim facit
in iudicio Publicianæ, quemadmodum ſignifi-
cant illa verba, quaſi dominij, vt per Bald. in l. 1.
col. ult. C. ſi plures una ſent. & Alex. conſ. 96. nu.
11. uol. 4. Papienſ. forma libelli in actione reali,
in uerbo iure dominij. Namque reſpondetur,
hoc non eſſe tutum præſidium, quia Publiciana
24 non datur † regulariter contra titulo poſſidentẽ.
l. ſiue autem. §. ſi duobus, & ibi Bart. & alij. ff. de
publici. in rem act. & Alex. conſi. 90. num. 8. uol.
2. & conſi. 45. num. 4. uolum. 3. & Iaſ. in §. ſed iſtę.
25 num. 19. Inſtitut. de actionibus: quo ſit, ut † in Pu
bliciana ſit melior conditio poſſidentis quàm
petentis, ut per Bar. d. §. ſi duobus. Igitur cum
Galletti, & cæteri litis conſortes, de titulo do-
ceant omnes, conſeqnẽs eſt, ut aduerſus illos cõ
mune montis Caſtelli perperam hoc iudicium
intentarit.

Septimò commune montis Caſtelli non iu-
uatur a remedio. c. redintegranda. 3. q. 1. cum ſe
aſſerit ſpoliatum poſſeſſione a reis conuentis,
26 quoniam is demum † in remedio redintegran-
dæ uincit, qui probat, & oſtendit ſe ſpoliatum
poſſeſſione a reis conuentis, qui modo poſſidẽt;
uel detinent, l. ſi quis ad ſe fundum. C. ad l. Iul.

de ui

de ui publ. c. ad ſedem. de reſtit.ſpol. Alex.conſ.
6.num.4.& 5.par,3,Lapus alleg.62.incip. Lætatus.num.7.uerſ.ipſe uerò dominus.Afflic.deciſ.
327.Dec.conſ.449.num.24. Grat. conſ.40. nu.
2.uolnm.2,

Quinetiam ſi agatur contra nouum poſſeſſo
27 rem,qui alleget ſe titulo poſſidere,debet † actor
docere aduerſarium reum conuentum a ſe clam
uel præcario poſſidere. Soc.in l.rem quæ nobis,
in 7.q.num.16.uer,notabis tamen, ff.de acquir,
poſſ.Bart.Imol.Paul.l.ſi de eo.§.ult. ff. eod.Alex.
conſ.118.numer.8.lib.2.Iaſ.conſ.21.col,2.lib.3.
Dec.conſ.57.ad fi. Ruy conſ.49. num,13.lib.4.
& conſ.106.lib.5.Pariſ.conſ.12.num.9.4.uol.&
Neuizan.conſ.79.num.12.cum conſocijs.Atqui
dictum commune non demonſtrauit ſe fuiſſe
ſpoliatum a reis conuentis,nec probauit eos ab
illo clam,uel præcario poſſidere,nec etiam de ta
li clandeſtina poſſeſſione docere poteſt, quia
28 † clādeſtina poſſeſſio ceſſat cum apparet de titu
lo.l.clam poſſidere.in prin,ff.de acq.poſſ. Bar.in
l.ſi duo.in prin.num,4.ff.uti poſſid. Iaſo.in conſ.
148.num.2,lib.2.Gozad.conſ.85. nu.5.& 6.Socy.iun.conſ.146.num.16.1.lib.Igitur commune
montis Caſtelli in iudicio redintegrandæ contra reos conuentos non poteſt obtinere,quia
cum de titulo eorum conſtet, proculdubio ſe
29 cundum prædicta è poſſeſſione † tollitur uitium
clandeſtinitatis,

Octauò,malam quoque cauſam habere uidetur commune, dum putat,Gallettos, & cæteros
litis conſortes teneri ſaltem ad ſolutionem taxæ
pro dictis bonis. Verius enim videtur,eos non
teneri ad ſolutionem alicuius taxę, Primo,quia
cum anno 1455. facultas exigendæ dictæ taxæ
conceſſa fuerit limitate ad tempus 25.annorū,
Mox uerò renouata fuerit ad alios 25. annos.
Deinde anno cum 1505.tum 1517, iterum atq;
iterum prorogata fuerit ad decennium;liquido
conſtat,ſolutionem taxę prędictæ non fuiſſe per
petuam, ſed temporalem, & ad certum tempus
conceſſam,quo elapſo non poteſt dici poſtea de
30 bita,quia † conceſſum ad tempus, non cenſetur
poſt tempus permiſſum,ut per Bar.in l.ſtatulibe
rum.§.Stichum.ff.de leg,2.l.Titia cum teſtamē
to.ff.eod.l.Imperator.ff.de poſtulan,l.ſi unus.§.
ſi cum eo.ff.de pac.Paul,Caſtren.conſ.351,inci.
præfata reformatio ducalis.par.2. Dec.cōſ.108,
col,2.num.8.par,2.& conſ.61.nu.4.par,1. Crot.
in l.ſi inſulam.num,15.ff.de uerb,oblig.Cag.l.2.
C.de pac.inter emp.& uend. num.63. uerſ. pro
deciſione tamen. Tiraq.de retrac. conuen. §.1.
gloſſ.2.num.440.Itaque cum multo ante expira
uerit tempus,quo permiſſa fuit exactio taxæ,reliquum eſt, ut dicta taxa nunc euanuerit, præſer
tim cum illius loco in eiſdem bonis alia onera
ſint ſubrogata,

Secundò taxam hodie non deberi inde colli
gitur, quòd taxa ſolui debebat tunc & eo caſu,
quo męnia dicti Caſtri montis Caſtelli ædificarentur; tunc enim illis, quibus immunitas con
ceſſa fuit, licuit taxam exigere, quę ad eum finē
inſtituta fuerat, vt męnia conſtruerentur, vt di
citur in priuilegio immunitatis olim conceſſę
a rep. Flo.habitatoribus montis Caſtelli.Quare
cum mænia hodie ędificari deſierint, neque
nunc expediat męnibus cingere dictum Ca
31 ſtrum,ſequitur vt † ceſſante cauſa finali prop
ter quam conceſſum fuerat taxam exigere, de
beat etiā ceſſare taxę ſolutio. quia ceſſante cau
ſa ceſſat effectus.l. adigere §.quamuis.ff.de iure
patronatus.c.cum ceſſante.de appellat. Alex.l.
1.col,3.ff.ſoluto matr.Et dici ſolet,ceſſante cau
ſa conceſſionis ceſſare etiam conceſſionem.c.
reliqui.vbi Panorm.3.not.de cuſtod.Euchar.&
Matth.de afflict.c.1.§.motibus.col.1. nu. 3. ſi de
feudo fuer,cētro,inter domin. & agnat.. Tiraq.
reg.ceſſante, parte 1.nu.52. Idque obtinet abſque dubio cum ceſſat cauſa finalis; qualis eſſe
32 cenſetur illa, quæ † colligitur ex pręfationibus
vt accidit in caſu noſtro iuxta tex.in l.ſi.ff.de hę
red.inſtitu,& Tiraq.d.reg.ceſsāte,1.limit. n.64.

Tertiò in caſu propoſito, Gallettos ad nullam taxam teneri, ſuadent verba ipſius tranſa
ctionis; in verſ.item quia vltra dicta &c. ad finē
ibi, tunc quandocunque muramenta prędicta
fierēt,dicti de Gallettis proportionabiliter pro
eorum rata,quæ tangeret dictis bonis, ſi oſten
derentur obligata dictis muramentis, concur
rant & concurrere debeāt dictis expenſis, vt di
ctum eſt, & non aliter. Ex quibus verbis colligi
gitur tunc demum Gallettos ad prędictam taxā
teneri,ſi probauerit ipſum commune bona,quę
Galletti emerunt,eſſe ad hoc obligata.Qua pro
pter cum commune iſtud nō oſtenderit neque
docuerit bona,quę poſſidentur a Gallettis,fuiſ
ſe dicti commmunis, & conſequenter fuiſſe ad
hoc obligata,quemadmodum tenebatur proba
re, tum ſecūdum cōuentionē trāſactionis, tum
etiam ſecundum iuris communis diſpoſitionē
33 quandoquidem † actor probare debet id quod
aſſeuerat,l.2,ff.de prob.l.actor, C.eod. l.qui ac
cuſare.C.de edend.l.res.C.de rei vendicat. & §.
quod autem diximus.Inſt.de leg. Nec fidē quo
que fecerit dictum commune,de eorundem bo
norum identitate,ſicut oportuerat. Bar. in l.de
monſtratio, in prin.num.20.ff. de cond. & de
monſt.colum.1.C.ſi unus ex plurib.appel.Cor
ne.conſ.280.nu.5. uolum.3, reliquum eſt,ut di
camus; bona de quibus agitur ad ſolutionem ta
xæ minime teneri,

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 Verbum, ſuos, ad quos referatur, & qui veniant ſuorum appellatione. & nu.2.& 4.
3 Suorum appellatio multis modis accipitur.
4 Frater ſi inſtituatur, eius liberos etiam cenſeri inſtitutos.
5 Suorum appellatione an comprehendantur liberi fœminini ſexus.
6 Verba, inſtituit fratres & ſuos, quomodo intelligantur.

7 Suorum

7 *Suorum appellatione an veniant nepotes ex filia, qui ſuccedunt ab inteſtato.*

8 *Charitas ordinata, ſeu naturalis affectio an ſufficiat ad inducendam interpretationem ordinis ſucceſſiui inter nominatos in teſtamento.*

9 *Frater an ſit portio fratris, ſicut filius eſt portio patris.*

10 *Ordinis ſucceſſiuo quo caſu ſit locus.*

11 *Teſtator ſi in teſtamento adiecit liberos, vel deſcendentes, vel ſuos, ſolum contemplatione & intuitu patris, an conſequenter veniant ordine ſucceſſiuo.*

12 *Teſtator & ſi nominatim deſcendentes non vocauerit, ſed indiffinitè, & generaliter ſuos, an continuentur illi, erga quos non potuit aliquam affectionem habere, niſi contemplatione patris nominati.*

13 *Verba, & ſuos, in vltimis voluntatibus operantur nouum gradum ſucceſſionis.*

14 *Ordo ſucceſſiuus inter quos ſit ſeruandus.*

15 *Diſpoſitio facta per nomen collectiuum plurium perſonarum exiſtentium in diuerſis gradibus agnationis, cenſetur facta ordine ſucceſſiuo. limita vt ibidem.*

16 *Ordo charitatis non cadit in perſonis exiſtentibus in eodem gradu, vt ſunt plures filij, vel affectionis ſucceſſiuus. cum omnes teſtatori aquè chari, & proximi ſint.*

17 *Verbum, ſuus, eſt nomen collectiuum, comprehendens plures perſonas diuerſorum graduum.*

18 *Odro ſucceſſiuus an habeat locum in ſubſtitutione vulgari, an in ſubſtitutione fideicommiſſaria.*

19 *Ordo ſucceſſiuus quo caſu habeat locum in vulgari ſubſtitutione, non autem in fideicommiſſaria. & num. 27.*

20 *Verba, ſuos, vel liberos, vel deſcendentes, an intelligantur de liberis qui nati ſunt, ſeu concepti tempore quo extitit conditio ſubſtitutionis.*

21 *Filia per ſubſtitutionem fideicommiſſariam quo caſu admittantur ad hæreditatem.*

22 *Verba in teſtamento ſi inducant ordinem ſubſtitutionis fideicom. quoad ſuos, vel deſcendentes fratris inter ſe, videntur etiam inducere eundem ordinem fideicom. ſubſtitutionis inter fratrem inſtitutum, & eius deſcendentes, & ſuos.*

23 *Verba quæ inducant fideicommiſſariam ſubſtitutionem inter fratrem inſtitutum, & ſuos.*

24 *Subſtitutio vna aliam declarat.*

25 *Verbum, ſuus, æquipollet verbo collectiuo familia, & domus.*

Vnde doctores æquiparant, ſubſtituere per nomen collectiuum familia, & per nomen, ſuos. nu. 26.

28 *Verba, liberos, & deſcendentes, reſpiciunt ſolùm perſonas, quibus relinquitur.*

29 *Liberorum appellatione non comprehendi illos, qui tempore exiſtentis conditionis nati, vel concepti non ſunt. limita vt ibidem.*

30 *Sui quo caſu cenſeantur grauati de reſtituendo ijs, qui nati nec concepti ſunt tempore, quo conditio ſubſtitutionis fideic. extitiſſet.*

CONSILIVM V

In Dei nomine.

PRoponitur teſtamentum Illuſtriſ. Domini Baptiſtæ de Inſula, cuius uerba ſunt hæc: in omnibus autem uniuerſis & ſingulis ipſius domini teſtatoris bonis mobilibus & immobilibus, præſentibus & futuris quibuſcunq;: ſaluis ſuperius legatis & ordinatis ſupra legata & ordinata adimplendo, inſtituit & ore proprio nominauit ſuum hæredem uniuerſalem, ſpecialem, & generalem, ita tamen, quòd ſpecialitas generalitati non deroget, nec econtra, uidelicet Magnificũ D. Stephanum filium quondam præfati domini Melchioris de Inſula Ianuenſem, ipſius domini teſtatoris fratrem & ſuos. & caſu, quo contingat ipſum Dominum Stephanum ab humanis decedere, nullis relictis liberis legitimis, tũc & eo caſu, ac ex nunc prout ex tunc, & econtra eidem uulgariter, pupillariter & per fideicommiſſum ſubſtituit hæredes uniuerſales, ſpeciales & generales, ut ſupra. nobiles Ioãnem Melchiorem, & alios filios Magnifici domini Franciſci filij quondam præfati domini Melchioris de Inſula Ianuenſes, ipſius domini teſtatoris nepotes, & quemlibet eorum in æquali rata & portione uer. Quo condito teſtamento deceſſit teſtator ſuperſtite dicto domino Stephano, & ſuperſtitibus quibuſdam dicti domini Stephani filiabus. poſtea uerò deceſſit dictus dominus Stephanus, relictis poſt ſe dictis filiabus. Quæ cũ
ita ſe habeant, primo quæritur in caſu propoſi-
1 to, an † uerbum, ſuos, intelligatur de ſuis teſtato
ri, an uero inſtituto, & qui ueniant appellatione
ſuorum. Et perſtringendo rem breuiter. Re-
ſpondetur quanquam uerbum, ſuus, in dubio re
fertur interdum ad teſtatorem. Ruyn. conſ. 53.
num. 3. uol. 1. Tamen in propoſita ſpecie ex uer-
bis ipſarum ſubſtitutionum liquidò conſtat uer
bum, ſuos, referri debere non ad teſtatorem, ſed
ad inſtitutũ, quaſi teſtator inſtituerit ſuos, ideſt
2 illos qui dicuntur ſui † reſpectu ipſius Stepha-
ni, non autem illos qui dicuntur ſui quo ad ip-
ſum teſtatorem, argu. eorum, quæ dicit Bertran.
conſ. 148. num. 3. uoluminis ſecundi parte prio-
ri, & conſ. 236. num. 3. uol. 4. Dato igitur ut hic
agatur de his qui ſunt ſui domino Stephano in-
ſtituto, non autem teſtatori, quanquam ſuorum
3 appellatio † multis modis accipitur, ut per Ioan.
Raynau. in trac. de ſuitate, hic tamen appellatio-
ne ſuorum, contineri arbitror liberos, & deſcen
dentes, qui domino Stephano ab inteſtato ſuc-
cedunt, arg. eorum quæ dicuntur per Paul. Ca-
ſtren. in conſ. 374. par. 1. num. 4. uer. cum ergo.
& Alex. conſ. 26. colum. 3. uer. nec prædictis ob-
ſtat. uolum. 5. & Bertrand. conſ. 25. num. 17. uol.
7. & conſ. 157. num. 5. uolu. 5. & Dec. conſ. 253.
num. 1. & 2. Iac. Albã. conſ. 106. num. 13. Marc.
Ant. Natta conſ. 505. poſt numer. 39. uolum. 3.

Crauet.

Crauet. conſ.21.nu.1. uol. 1. ex quib. omnibus
locis colligitur, inſtituto fratre & ſuis, contine
4 ri ipſius † liberos & deſcendẽtes. Quod amplia
tur, ut appellatione ſuorum contineãtur liberi
& deſcendentes, etiamſi ut accidit in caſu no-
5 ſtro dicti liberi & deſcendentes, eſſent † libe-
6 ri fęminini ſexus uerba enim † inſtituit fratrem,
ſuos intelliguntur de liberis, quo caſu, ueniunt
non ſolum maſculi, ſed etiam fœminæ, Deci.d.
7 conſ.253.nu.3.& nu.4.parte 2.Quin etiam † no
men ſuorum in caſu propoſito, non conſiſtit ſo
lum in ipſis filiabus fœminis, ſed illas egreditur
& excedit & porrigitur ad nepotes ex filia qui
ſuccederet ab inteſtato Bertrand.conſ. 157. nu.
6.vol.5.& conſ.61.nu.2.vol.primi parte poſte-
riori.& conſ.83.nu.7.vol.5.

Secundo quæritur, an dicti liberi, & conſe
quenter filiæ domini Stephani comprehenſæ
appellatione ſuorum concurrant ſimul ad hære
ditatem cum dicto domino Stephano fratre
teſtatoris & eorum patre an uero ueniant poſt
eum ordine ſucceſſiuo. Et arbitror eas vocari
non ſimul cum patre ſed ordine ſucceſſiuo quia
&c. Quia licet ſola ratio ordinatæ charitatis
8 † ſeu naturalis affectionis non ſit ſatis ad inducẽ
dã interpretationẽ ordinis ſucceſſiui inter no-
minatum uerbi gratia fratrem, & eius filios,
ſed deberent ſimul concurrere ſui cum fratre
teſtatoris ſecũdum communem opi. de qua per
Soc.iun.in l.gallus.§.quidam rectè. num. 32.&
ibid.Torniel. nu. 12. in quæſtionibus: & prop-
tereanõ inducatur ordo ſucceſſiuus ex eo quod
fratri teſtatori ſit proximior frater inſtitutus
quam fratris filij, licet hic ordo inductus videri
poſſet in filio teſtatoris & eius ex eo nepote, cũ
9 frater † non ſit portio fratris ſicut filius eſt por-
tio patris, Caſtren.conſi.53.num.5. Nihilomi-
nus in caſu propoſito his non obſtantibus ego
10 crederem eſſe locum † ordini ſucceſſiuo: quoniã
quando conſtat filios illius fratris nominati
fuiſſe nominatos in teſtamento ſolum contem-
platione & intuitu patris eorũ nominati, tunc
ſtatuendum puto ex hac ratione duci poſſe in-
terpretationem ordinis ſucceſſiui contra pro-
priam ſignificationem copulæ inter fratrem
nominatum & eius filios. Etenim ſi apparet te-
11 ſtatorem adieciſſe † liberos vel deſcendentes,
vel ſuos in diſpoſitione vnà cum eorum patre
nominato, idque feciſſe ſolum contemplatione
& intuitu dicti eorum patris, vtique apparebit
etiam liberos uel ſuos fuiſſe ideo adiectos, ut in
commodo non eſſẽnt eorum patri, & conſe-
quenter ut uenirent ordine ſucceſſiuo, non au-
tem ſimul, quia tunc liberi eorum parenti præ-
iudicium inferrent, qui non adiectis filiis totum
habuiſſet, illis autem adiectis ad partem tan-
tum concurreret, Corn.d.§.quidam rectè, num.
14. Atqui in caſu noſtro inſtitutio ſuorum, in
qua dixit teſtator & ſuos, fuit adiecta ſolummo-
do intuitu & contemplatione fratris teſtatoris.
12 patris eorum quia cũ teſtator † nõ limitatè nec
noĩatim aliquos ſingulari tñ nomine uocaue-
rit, ſed uocauerit indefinitè & generaliter ſuos
quo nomine continentur etiam illi quos forte
teſtator non nouit, & erga quos non potuit ue
roſimiliter aliquã affectionem habere, niſi con
templatione, & intuitu eorum patris; mani-
feſtè conſtat ſuos fuiſſe uocatos, contemplatio-
ne & intuitu ſolum eorum patris nominati, nõ
autem intuitu & contemplatione perſonæ parti
cularis ipſorum ſuorum Torn. d. §. quidam re-
ctè n. 16. ergo firmãdum eſt in propoſita ſpecie
locum eſſe ordini ſucceſſiuo, iuxta ea quæ dici-
tur Bertrand.conſi. 13.num.4.volum.tertij par-
te priori, ubi cum eſſet inſtituta quædam Mar-
garita & ſui reſpondet Bertrandus eos vocari
ordine ſucceſſiuo, vt per eũdem Bertr.conſ.83.
nu.7.vol.5.& per Guid.Pap. conſ. 22. Incip.Io-
annes num.1.uerſi.ad primum quæſitum.& cõ-
ſi.133.Incip.Antonius colum.2.nu.1.uerſi.& in
ſubſtitutionibus vbi cum teſtator ſubſtituiſſet
Catherinam quandam & ſuos, reſpondetur ibi,
non omnes ſimul admitti ſed ordine ſucceſſiuo
vocari, uidelicet primo dictam Chaterinam, &
poſt eius mortem illius filios. Et idem tenet Io.
Raynu.in tract. de ſuitate, nu.4.vbi dicitur hanc
13 adiectionem, & † ſuos, in ultimis voluntatibus
operari, vt videatur fieri nouus gradus ſuc-
ceſſiuus.
14 Atque hic idem ſucceſſiuus † ordo ſeruandus
eſſet non ſolum inter fratrem nominatum, &
eius liberos, vt eſt quæſtio noſtra, & ſupra dixi-
mus, ſed etiam ſi de hoc naſceretur controuer-
ſia, ſeruari deberet inter eoſdemmet ſuos, quia
15 diſpoſitio † facta per nomen collectiuum pluriũ
perſonarum exiſtentium in diuerſis gradibus
agnationis cenſetur facta ordine ſucceſſiuo ſe-
cus autem ſi facta fuerit per nomen collectiuũ
plurium perſonarum exiſtentium in eodẽ gra-
du, quia tunc non attenderetur ordo ſucceſſi-
16 uus, quia in perſonis † exiſtentib. in eodem gra-
du vt ſunt plures filij, nõ cadit probabilis ordo
charitatis vel affectionis ſucceſſiuus, cum oẽs
teſtatori æque chari & proximi ſint, Paul.Caſtr.
conſ.275.nu.3.parte 1.& Socin.ſen.in §. quidã
recte.n.4.vbi Soc.iun. nu.35. & nu.36. & Soci.
ſeni.conſ.249.nu.25. vol. 2. Et ſeruandum eſſe
ſucceſſiuum ordinem inter eoſdemmet ſuos di
uerſorum graduum ſi de hoc quęreretur, firmat
Soc. ſenior in d. §. quidam rectè l.Gallus ff. de
lib.& poſth. vbi Iaſ.nu.26.Galiau.nu.74.Ant.Ru
be.Alexand. nu.49.& in conſ.38.nu.4.& Tiraq.
de retra.§.11.gl.4.nu.20.Et Couarruu.c.Rainu
tius.§.2.nu.6.de teſtam.& Socin.cõſ. 90. nu.2.
vol.1.& cõſ.86. nu. 8.vol.3.& Crauett.conſ.131.
1.vol.cum ſimilib.ex quib. omnibus colligitur
in diſpoſitione facta per nomen collectiuum
plurium perſonarum exiſtentium in diuerſis
gradibus, eaſdemmet perſonas inter ſe uocari
17 ordine ſucceſſiuo. Atqui † verbum, ſuus, eſt no-
mẽ collectiuum cõprehendens, plures perſonas
diuerſorum graduum, Bertrand. conſ. 186.nu.
3. vol. tertij parte 2. ergo perſonæ diuerſorum
graduum cenſerentur inter ſe vocatæ non ſi-
mul,

mul, ſed ordine ſucceſſiuo ſecundum gradus prærogatiuam,gloſ.in l.ſi fœmina C. ad Turpill. Paul.l.ſi ita legatur.§. in fideic.ff. de lega. 2. Caſtrenſ. conſ. 374. no. 4.uerſ. cum ergo.parte 1. Balb.t.conſ.28.parte 2.Bertrand.conſ.138.nu. 7.& nu.5.uol.tertij parte 2.

18 Tertio quæritur,an † ordo ſucceſſiuus,quem ſeruandum eſſe diximus inter D.Stephanum, qui primo admittitur ad hæreditatem, & inter ſuos,qui poſt eum ad illã, ſucceſſiuè uocantur, intelligatur locum habere in ſubſtitutione uulgari an uerò in ſubſt.fideicommiſſaria,ita ut ſui de quib.in d.teſtõ agitur, non ex uulgari ſed ex fideicommiſſaria ſubſt.poſt mortem eorum patris ſuccedant.

Huic quæſtioni reſpondens, animaduerto prima fronte, dicẽdũ uideri dictos liberos Do. Stephani poſt eum ad hæreditatem admitti debere ex uulgari non autẽ ex fideic.ſubſtitutione

19 quia † ſucceſſiuus ordo qui reperitur inter patrem & eius liberos,copulatiuè uocatos per nomen collectiuum plurium perſonarũ exiſtentiũ in diuerſis gradib. intelligitur ſolũ locum hẽre quo ad uulgarẽ,nõ aũt quoad fideicommiſſariã Rui.conſ. 100.nu.3.uol.2.quam op.firmat communiter Bart. Cuman.Alex. Soc. Iaſ. & alii in l. Gallus §.quidam rectè.ff. de lib.& poſth. & Socin.conſ.113.col.2 verſ. ad iſta omnia. 4. volu. & Decius conſ.205.& Ripa in l.hęredes mei. §. ult.ff. ad ſen.conſ.trebell. Quinetiam dicta nomina collectiua non uidentur ſignificare ordinem ſucceſſiuum reſpectu fideicommiſſariæ ſub

20 ſtitu.quoad ſuos inter ſe,qm̃ ſub nomine † collectiuo(ſuos uel liberos uel deſcendentes)intelliguntur ſolùm uocati liberi qui nati eſſent, ſeu concepti tempore quo extitit conditio ſubſtitutionis in qua ſunt uocati,nõ autem intelliguntur uocati alij qui dicto tempore nõ eſſent nati nec concepti,Bart.& Soci.in l.ſi cognatis. num. 30. uerſ. quarta & ult.concluſio ff. de reb. dub. & Alex.conſ.22.& conſ.26.uol.3.quo fit, ut dicendum uideatur non poſſe tunc intelligi adeſſe ordinem ſucceſſiuum reſp. fideic. per quam. cenſeantur grauati de reſtituendo ſequentibus qui non eſſent nati, uel concepti tempore,quo extitit conditio ſubſtitutionis, Torniel. d. §. quidã rectè.nu.68.ver.circa tertium caſum &c.

Ego tamen rem exactius introſpiciens, ex

21 infraſcriptis abitror dici poſſe filios † dicti Domini Stephani poſt illius mortem ad prædictã hæreditatem admitti debere per ſubſtitutionem fideicommiſſariam. Nam quando ad-

22 ſunt † uerba quæ ſignificent teſtatorem inducere ordinem ſubſtitutionis fideicõmiſſariæ quo ad ſuos, uel deſcendentes fratris inter ſe, tunc ſane ex iiſdẽ uerbis inferri poteſt,uoluiſſe quoque teſtatorem, inducere eundem ordinem fideicõmiſſariæ ſubſtitutionis inter fratrem inſtitutum, & inter eius deſcendentes & ſuos, ut ꝑ Socin.ſeniorem in d.§. quidam recte.col. vlt.n. 10.ver.quartus caſus. ubi etiam Rub.Alexandr. & Torn.num.72.ver. quo verò ad ſecundum, videlicet &c. d.l.Gallus.ff.de lib.& poſthu. Atqui in propoſita ſubſtitutione reperiuntur adeſſe verba,quę deſignant ordinem ſucceſſiuum fideicommiſſariæ ſubſtitutionis inter eoſdem met ſuos, & deſcendentes dicti Dom. Stephani inſti

23 tuti. Ergo † ex prædictis verbis ſignificantibus ſubſtitutionem fideicommiſſariam inter ſuos, colligitur quoque inductam fuiſſe ſubſtitutionem fideicommiſſariam inter Dominum Stephanum fratrem inſtitutum,& inter ſuos,& de-

24 ſcendentes illius,quia vna † ſubſtitutio declarat aliam,Ruy.conſ.3.num.17.2.uol.

Adeſſe autem in caſu propoſito verba, quæ inter ſuos fideicommiſſariam ſubſtitutionem

25 deſignent,inde oſtẽditur,quòd verbum, † ſuus, quo vtitur teſtator in ſubſtitutione, dum dicit Dominum Stephanum, & ſuos,æquipollet verbo collectiuo familię, & domus, vt per Crauet. conſil.22.num.4.1.vol.vbi dicit, doctores æqui-

26 parare † hęc duo,videlicet ſubſtituere per nomẽ collectiuum familiæ,uel per nomen,ſuos. Atqui ſubſtitutio facta per nomen collectiuum familię uel agnationis,uel domus, idoneum eſt, & aptũ, ad ſignificandum ordinẽ fideicommiſſariæ ſubſtitutionis inter illos de familia.l.cum ita.§.in fideicommiſſo.l.peto.§. fratre.ff.de leg.2.l.fin. C. de uerb.ſign.& tradunt doct. communiter in d. §.in fideicommiſſ.& d.§ fratre.& Socyn.in d.§. quidam recte. colum.ult. uerſ. quartus caſus.& firmat Torn.d.§.quidam recte.num.72.uer.alia dubitatio. Igitur cum Illuſtriſſimus Dom.Baptiſta teſtator per uerbum, ſuos, induxiſſe dicatur ſucceſſiuum ordinem fideicommiſſariæ ſubſtitutionis quo ad ſuos inter ſe, reliquum eſt etiam ut dicamus conſtare eundem Dom.teſtatorem induxiſſe ordinem ſucceſſiuum fideicommiſſariæ ſubſtitutionis, inter Dominum Stephanum eius fratrem hęredem inſtitutum, & inter ſuos, & deſcendentes pręd.Dom.Stephani.

Qua opinione ſic ſtabilita,non obſtat dum ſu

27 perius dicebatur, ordinem † ſucceſſiuum, qui reperitur inter patrem, & eius liberos uocatos per nomen collectiuum, locum habere quoad uulgarem,non quo ad fideicommiſſariam. Reſpondetur enim illud procedere in ſubſtitutio-

28 ne facta per uerbum liberos † & deſcendentes, quę uerba reſpiciunt ſolùm perſonas quibus relinquitur. Non tamẽ locum ſibi uendicat,quando facta eſt ſubſtitutio per uerbum,ſuos, ut accidit in caſu noſtro,quia uerbum,ſuos, non particulares perſonas quibus relinquitur, ſed domũ familiam,& agnationem cuius contemplatione relictum eſt reſpicit. Torn.d.§.quidam rectè.numero 72. uerſicul.ex quib.l.Gallus.ff.de liber.& poſthum.

29 Et quanquam liberorum † appellatione non uidentur uocati illi qui tempore exiſtentis conditionis nati,uel concepti non erant. Iſtud tamen limitatur habere locum niſi ex uoluntate teſtatoris colligeretur eum uocaſſe quoque illos, qui poſtea nati eſſent, ut dicunt Soc. d.l.ſi cognatis.num.30.uer.infertur. & 2.ff. de rebus dubijs.

dubijs. Atqui cum teſtator facit ſubſtitutionem
per uerbum, ſuos, uel per uerbum, familiam, con
ſtat uocari etiam eos qui nati non eſſent, nec cō
cepti tempore mortis, ex quo cedit dies ſubſti-
tutionis, ut in ſpecie dicit Torniel. d. §. quidam
rectè. num. 72. uerſi. ex quibus. igitur oſtenditur
ex prædictis in hac ſubſtitutione adeſſe ordinē
ſucceſſiuum reſpectu fideicommiſſariæ ſubſtitu
tionis, per quam ſi de hoc ageretur ſui cenſean-
30 tur grauati† de reſtituendo etiam ijs qui nati nō
eſſent nec concepti tempore quo conditio ſub
ſtitutionis fideicommiſſariæ, extitiſſet. Atque ex
his venio in ſententiam, quam ſupra firmaui, me
liore ſententia ſemper ſalua, ad Dei gloriam &
laudem.

SVMMARIVM.

1 *Honor debetur maior illi, qui ex pluribus in medio ſedet.*

2 *Qui officium, & adminiſtrationem habet in aliquo loco, debet alijs praeferri.*

3 *Minor ordine, ſed maior adminiſtratione, an praeferatur maiori ordine in loco adminiſtrationis.*

4 *Archidiaconus cēſetur ratione adminiſtrationis maior archipresbitero, econtra in diuinis.*

5 *Archipresbyter in diuinis praecedit archidiac.*

6 *Rector gymnaſij in ipſo gymnaſio praecedit epiſcopum ſcolarem.*

7 *Dignior locus a dextris.*

8 *Numa rex ad dextram conſedit, augur uerò ad ſeuam.*

9 *Honor dicitur maior deferri illis, qui ſedent prope dominum, quàm illis qui remotè ſedent.*

10 *Canonici cathadralis eccleſia quanto honore ſint digni: & dicuntur clerici primi gradus.*

11 *Exiſtens in loco digniori quàm ſit locus, quem poſtea ingreditur vel antea ingreſſus ſit. ſi ingreditur tanquàm vnus ex loco, nō praecedit alios in eodem loco.*

12 *Epiſcopus exiſtens in capitulo in canonicus, non praecedit alios de capitulo.*

13 *Vicarius qui ſit canonicus debet ſedere in capitulo non vt vicarius. ſed ut doctor.*

14 *Deliberatio legitimis ſuffragijs obtenta continet cōpromiſſum conuentionale.*

15 *Clauſula, non obſtante. effectus.*

16 *Verborum, acceptant ex nunc prout ex tunc, effectus.*

17 *Delegatio uim mandati obtinet.*

18 *Statuta qui facere poſſunt, facultatem etiam faciēdi ſtatuta delegare poſſunt.*

19 *Statuta faciendi ſi alicui eſt data facultas, non poteſt ipſe rurſus alij delegare.*

20 *Quae uim priuilegij principis habent, ab alijs auferri non poſſunt.*

21 *Collegia approbata ſtatuta condere poſſunt, quo ad ea quae ad collegas & eorum officium pertinent.*
Immo ſtatuta quantumuis longo tempore obſeruata, legitimè reuocare poſſunt. nu. 22.

23 *Ius alteri quaeſitum nemini auferri debet.*

CONSILIVM VI.

Diuino implorato præſidio.

IN propoſita facti ſpecie ubi de præ-
cedentia controuerſantur præſbite-
ri & officiales fraternitatis ſpiritus
Sancti de Piſtorio ex uno latere, &
canonici Cathedralis eccleſiæ Piſtorienſis in
eandem fraternitatem aſciti ex altero. qui qui-
dem omnes legitimi & ſolenmiter congregati,
authoritatem dederunt Reuer. D. Epiſcopo Pi
ſtorienſi conficiendi conſtitutionem reſidentię
dictorū officialium & Canonicorum: arbitror
de iure dictam conſtitutionem fieri poſſe ac de
bere per dictum Reuer. D. Epiſcopum in fauo-
rem dictorum officialium, & præsbyterorū. Et
conſequenter dictos officiales in loco pigniori
collocandos eſſe, ita ſcilicet, vt tam in Choro
quā in alijs locis ubi dicta fraternitas, collegia-
liter, ſeu tanquam corpus fraternitatis cōuenit,
ſtare debeant in medio ſeu in primo loco tan-
quam caput totius fraternitatis duo illi priores
eius fraternitatis ſecundum eorum prærogati-
uas. Pœnes ipſos autem priores ſtatim in loco
qui deinde ſuccedit ſequentibus dignior, & cō-
ſequenter à dextris dictorum priorum ſtare de
beant dicti officiales, nimirum conſiliarij & cor
rectores prędictę fraternitatis. Id quod uerum
eſſe inde oſtēditur: quoniā quod attinet ad prio
res circumſcripta conſuetudine, certum eſt ma-
1 iorē† honorem eſſe illius qui ex pluribus in me
dio ſedet, ut firmat Lucas de Pœna in l. quis-
quis. C. de prępfect. prætor. ſiue urb. lib. 12. & Bar
tholom. Caſſene. in Catalogo gloriemūdi parte
4. Conſiderat. 74. ubi citat auctoritatem illam
Lucę capit. 2. ſedens in medio doct. &c. & il-
lud Saluſtij in bello Iugurt. pag. 8. ubi refert me
dium eſſe ex plurib. apud Numidas ēt maximo
honori duci conſueuiſſe, ut per eundem Caſſe-
neum d. Catalog. part. prima conſ. 13. ubi mul-
ta citat. Quod uerò pertinet ad alios officiales
ideo dicimus eos eſſe collocandos digniori
loco quam canonici quia dicti officiales uideli
2 cet† conſiliarij & Correctores habēt in dicta fra
ternitate officium & adminiſtrationem, ut colli
gitur ex 3. & 7. & 8. & 10. capitulo ſtatutorum
eiuſdem fraternitatis, & conſequenter dicti of-
ficiales ſunt maiores in adminiſtratione quàm
ſint ipſi ſimplices canonici. Atqui minor ordi-
3 ne† ſed maior adminiſtratione præfertur ma-
iori ordine in loco adminiſtrationis, vt dicit idē
Bartholomæ. Caſſen. d. Catalogo glor. mundi
parte 4. in cōſiderat. 44. ubi expreſſe firmat ma
iorem adminiſtrationē præferri debere, aſſerēs
4 iſtud apparere in archidiacono, qui de iure †ra-
tione adminiſtrationis cēſetur maior archipre-
sbytero, ut per gloſ. in c. deliberatione. de offi. le
gati in 6. & ideo dicere Dominicum Sangemi-
ni. in

ni in c.epiſcopus 17.diſtinct. quòd archipresby-
5 ter in diuinus † præcedit archidiaconum non
autem in alijs c.1. de ætat. & quali. & cap. 1. de
offi.archipresbyteri.& idem quoque apparere
6 dicit in Rectore gymnaſiorũ, qui in † ipſo gym-
naſio præcedit epiſcopum ſcolarem, ut per Ab
bat. in c.auditis.col. 3. de conceſſ. præb. quod
intelligitur locum habere in his quæ tangunt
eius administrationem, ueluti in ſedẽdo in col-
legio, verum extra caſus collegiales, & extra ca-
ſus ſuæ administrationis firmat ibidem Caſſe-
neus, præferri debere epiſcopum rectori, ut
per Ar.dt. Barbat. in conſ. 5. numer. 6. parte 2.
col. 6. Caſſan. d.Catal.parte prima cõſider. 29.
Patet igitur ex prædictis digniorem locum aſſi-
gnari debere prædictis officialibus. Dignior au
7 tem locus † exiſtimatur qui à dextris eſt, iuxta il
lud Euang. unum à dextris &c. & gloſ. in cap.
quam perniciosum. 7. q. 1. Bal. in l. decernimus.
in 4.not.C.de ſacroſ.eccleſ.& c.ſolitæ. §.hoc au
tem, de maior.& obed, & Barthol. Veronenſ.in
tract. de Imperat.mil. eligendo.in verbo, ratio-
ne dignitatis, & Bartol.Caſſen. d.Catalogo glo-
riæ mundi, parte prima conſid. 11. & facit aucto
ritas Liuij lib. primo ab urbe condita, pag. 5. ubi
refert Numam regem ad dextram cõſediſſe, au-
gurem uerò ad læuam quę, & id genus ſimilia
aperte oſtendunt prędictos officiales ad dex-
tram ipſorum priorum, canonicos vero ad ſini-
ſtram ſtare debere. qui ſane Canonici ſedendo
à ſiniſtris, ut dixi, & tenẽdo ſedes duob. illis prio
rib. viciniores, quã ſint ſedes cæterorũ presbite
rorũ, dicẽtur magis honorari quàm reliqui prę-
9 sbyteri, quia maior dicitur honor † deferri illis
qui ſedent propè dominum ꝙ illi tanquam ca-
piti ſunt viciniores, quèm qui remotè ſedent, vt
per gloſſ. in §.alia.inſtit.de bonorum poſſ. Bal. l.
obſeruare, §. ante. ff. de offi. proconſ.& legati. Et
idem Caſſen.d. catal. parte 1. conſiderat. 12.&
Anton. de Pret. in tract. de præſtantia cleric. ca-
pit. 15. num. 5.& Ant. Maſſa gall. in conſ. de præ-
cedentia Caſſinenſi in reſp. ad 4. arg. numer. 25.
ubi dicit Vicarium Piſtoriẽſem delegatum apo
ſtolicum die 17. Maij 1488. protuliſſe ſententiã,
videlicet religioſos de quibus ibi, præcedere de
bere & ſtare in loco digniori, nimirum magis
propinquo ipſi epiſcopo.

Qua opinione ſic probe ſtabilita, non obſtat
primo ſiquis obijciat, nõ uideri conſentaneum
rationi, vt canonici Cathedralis eccleſiæ qui
10 ſunt tanto honore digni, Io. Staphil. in tract. de
gratijs expectat. §. inter formas. nu. 3. 4. & 6. & di
cũtur clerici primi gradus. Ant. de Pret. d. trac.
de præſtan. cleric. nume. 12. & 14. debeant an ſi
niſtris ſedere. Quoniam præterquam quod ex
prædictis tollitur oppoſitio, quãdoquidem offi
ciales ſunt in adminiſtratione maiores, reſpon-
detur etiam ipſos canonicos in ea fraternitate
non conſiderari tanquam Canonicos, ſed tan-
quam præsbyteros reliquoſq; fratres dictæ fra-
ternitatis, licet alias dicti canonici ſint honora-
biliores, & propterea in dicta fraternitate non
debent tenere ſedes tanquam canonici, ſed tan
11 quam fratres, quia † exiſtens etiam digniori in
loco, quàm ſit locus quem poſtea ingrediatur,
vel antea ingreſſus ſit, ſi ingreditur tanquam
unus ex loco non præcedit alios in eodem
loco, vt nominatim dicit Caſſen. dicto Ca-
thal. glorię mundi parte quarta, conſiderat. 45.
12 dicens † quod epiſcopus exiſtens in capitulo vt
Canonicus, non propterea præcedit alios dę ca
pitulo. Abb. in capitul. poſtulaſti. de conceſſ.
13 præb. Et propterea † Vicarius, qui eſſet canoni-
cus, debet ſedere in capitulo non vt Vicarius,
ſed vt doctor, gloſſ. in capitu. a collatione. de ap-
pellat. in ſexto. Felyn. colum. ſecunda, de maior.
& obedient. in rubric. Boerius in conſilio 21. &
Collegium Bononienſe in conſ. de præceden-
tia Canonicorum regularium & monacho-
rum inter conſilia Zabarellæ, numero vige-
ſimoquinto columna quinta. Qua pro-
pter cum dicti canonici cooptentur in dictam
fraternitatem, ut reliqui præsbiteri fratres, ſe-
quitur, vt non debeat quo ad hoc conſidera-
ri honor canononicorum, nec ſedere debeant
a dextris ſed a ſiniſtris.

Secundo non ob. ſi dicti canonici niteren-
tur capitulo 76. ſtatutorum dictæ fraternitatis
ex cuius verbis apparere dicitur Canonicos a
dextris ſedere debere. Quoniam reſponde-
tur huiuſmodi capitulum nihil obſtare, quando
quidem hodie, ut conſtat ex noua deliberatio-
ne dictę fraternitatis rogata die 28. Feb. 1572. a
ſer Donato Polito not. &c. homines dictæ fra-
ternitatis legitimè congregati dederunt autho
ritatem Reuerendiſſimo Epiſcopo Piſtor. con-
ficiendi conſtitutionem reſidentiæ officialium
& canonicorum ſupradictorum.

14 Quam ſanè † deliberationem legitimis ſuf-
fragijs obtentam, primo loco dicere poſſumus
continere compromiſſum conuentionale, argu.
eorum quæ dicit Io. Bapt. Peruſ. in trac. de arbi.
lib. primo cap. 8. num. 1. & 2. quaſi dicti officia-
les, & presbyteri ex una parte, & Canonici ex
alia ſupradictam authoritatem dantes faciant
ea de re compromiſſum in d. Reuer. D. Epiſco-
pum Piſtor. qui illud acceptauit dando terminũ
partib. ad docendum de iure ſuo. Et ſiquidem
continere compromiſſum dicatur tunc ſane cõ
cludẽdum eſt effectum ipſius compromiſſi eſſe
vel precedentia annullare, vbi adeſt clauſula
15 † non obſtante, vel ubi partes alio modo iurib.
ſuis præcedentib. renunciant, vt hìc eueniſſe uſ
propter illa uerba dictę deliberationis, acceptãt
16 ex † nunc prout ex tunc, argumento eorum quæ
dicit Riminal. conſ. 169. numero 15. lib. primo,
vel ſaltem effectus dicti compromiſſi eſt ſuſpen
dere & in dubium reuocare omnes actus præ
cedentes, & conſequenter in ſuſpenſo relin-
quere dictum ſtatutum. argumen. eorum quæ
dicitur M. Antonius Blanc. in tractat. de com-
promiſſ. in primo, ſecundo, & tertio effectu.
Aut & ſecundo loco dicerę poſſumus dictam
deliberationem eſſe quandam delegationem
factam

factam a fraternitate prædicta ipſi Reuerendiſ-
17 ſimo Domino Epiſcopo quæ † delegatio nihil
aliud eſt quàm mandatum quoddam, Bero. con
ſilio centeſimo ſexageſimoquinto. numero cen
teſimo quadrageſimoſeptimo. volumine pri-
mo. quæ verò delegatio fieri potuit, quoniã illi
18 qui poſſunt † ſtatuta facere, poſſunt etiam fa-
cultatem faciendi ſtatuta delegare alicui quem
19 idoneum reputauerint, quamuis † ipſe deputa-
tus non poſſit rurſus eam delegare, ut per Bar-
tol. in l. omnes populi. in quinta quæſtione ſe-
cundæ quæſtionis principalis, numero vigeſi-
mo. ubi Caccialup. & Crot. & Bolognettus nu-
mero octuageſimooctauo. ff. de iuſt. & iur. At-
que hæc delegatio committit cauſæ cognitio-
nem, & iudicandi onus dicto Reuerendiſſimo
Domino Archiepiſco, vt per Aug. Beroium in
cap. quoniam Abbas numero centeſimo vige-
ſimoprimo, & uumero uigeſimoprimo. extra de
off. & poteſt. iud. deleg. Quo fit, vt ſiue per com
promiſſum ſuſpendatur diſpoſitio dicti ſtatuti
76. ſiue per dictam delegationem mandetur, &
delegetur facultas faciendi ſtatuta ipſi Reueren
diſſimo Domino Epiſcopo, ſicut facere poterat
dicta fraternitas, conſequens eſt dictum Reue-
rendiſſimum Epiſcopum non obſtante dicto ca
pitul. poſſe, & debere rem totam mutare, & eam
ad normam iuris redigere ſtatuendo præceden
tias, de iure ſecundum ea quæ nuper ſuprafir-
mauimus. & ſecundum ea quæ habentur in c.
inter cunctos, de priuileg. & c. ſtudendum, diſtin
ctio. nonageſimanona, & in Seſſ. uigeſimaquin-
ta, capitul. decimotertio, ſacroſanct. Concil.
Trident.

Tertio non obſt. dum Canonici objiciunt eo
rum longiſſimam poſſeſſionem, cuius dicunt
non extare memoriam in contrarium. & quæ
20 vim priuilegij principis † habet quod illis aufer
ri non debet, Dec. conſilio ducenteſimo ſeptua
geſimoprimo. Reſpondetur enim præterquam
quod de iſta longa poſſeſſione non docuerunt,
21 negari etiam iure non poſſe quod † collegia li-
cita, & approbata poſſunt ſtatuta condere quo
ad ea quæ pertinent ad collegas, & eorum offi-
cium, Bartol. l. omnes populi; numero ſexto. ver
ſicul. ſecundo quæro, ff. de iuſt. & iur. & l. fin. nu-
mero ſecundo. ff. de colleg. & corpo. illicit. cer-
tumq́; prætereaeſt dicta licita collegia poſſe ẽt
22 ſtatuta † quantumuis longo tempore obſerua-
ta, legitimè reuocare, vt per Bolognettum in d.
l. omnes populi. numero quinquageſimonono,
ff. de iuſt. & iur. Nec nos mouere debet dictum
conſil. Dec. ducenteſimũ ſeptuageſimũprimũ
ſupra allegatum; quoniam reſpondetur illud
procedere poſſe, quando diſpoſitio non po-
tuiſſet valere in vim ſtatuti propter defectum
poteſtatis ſtatuendi, ſed conaremur ſubſtinere
dictam diſpoſitionem in vim contractus, & con
uentionis; tunc enim ſtatuta reuocari non poſ
23 ſunt propter ius † alteri quæſitum, quod nemi-
ni auferri debet, Inſtitu. de his qui ſunt ſui, vel
alien. iur. in fi. & inſtit. per quas perſonas nobis
acqui. §. hoc quoque. & in ſpecie declarat Io. Bo
lognet. d. l. omnes populi. numero quinquage-
ſimonono ff. de iuſt. & iur. Quapropter cum di-
ctæ fraternitati non deſit facultas, & auctoritas
ſtatuendi, quam delegarunt Reuerẽdiſſimo Do
mino Epiſcopo reliquum eſt, vt dicamus per di
ctam fraternitatem, ſeu per dictum Reueren-
diſſimum Dominum Epiſcopum, nomine fra-
ternitatis, prædicta ſtatuta etiam longiſſimo tẽ-
pore obſeruata in caſu prædicto poſſe reuo-
cari; & conſequenter cauſam officialium eſſe
potiorem, & ita iuris eſſe arbitror, ſaniore ſen-
tentia ſemper ſalua, ad laudem Dei.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator ſi dixerit, filias fœminas inſtituo, an intelligatur filijs proprijs ſubſtituiſſe filias ſuas, ideſt ipſius teſtatoris, an verò filias filiorum, & deſcendentium.*

2 *Verba, ſubſtituo filios, ſi maſculi deceſſerint ſine filijs maſculis, intelligi debens de filiabus teſtatoris.*

3 *Qui magis diligitur a teſtatore, debet præferri & eſſe melioris conditionis, quàm qui minus ab eo dilectus eſt.*

4 *Filius magis præſumitur diligi a patre quàm nepos. nu. 6. limita, vt nu. 65.*

Et ideo filij non debent eſſe deterioris conditionis, quàm ſint nepotes.

5 *Filiorum bona imminui, vt bona nepotum conſeruentur, eſt contra omnia iura.*

6 *Teſtator non præſumitur diligere magis filiam fœminam ex filio, quàm propriam filiam.*

7 *Filij cenſentur melioris conditionis, quàm nepotes.*

8 *Verba teſtamenti cui conueniunt, conuenit etiam diſpoſitio facta ab ipſo teſtatore.*

9 *Pluralis loquutio an verificetur in vno.*

10 *Teſtator, ſi legat filijs, vel filiabus, licèt vnicum habeas filium, an contineantur poſthumi.*

11 *Teſtator præſumitur in ſua diſpoſitione conſeruare velle ordinem charitatis, & ius legitimæ ſucceſſionis ab inteſt.*

12 *In fideicommiſſis, & ſubſtitutionibus in dubio ſucceditur ſecundum ordinem ſucceſſionis ab inteſtato.*

13 *Ordo charitatis, ſecundum quem ſucceditur ab inteſtato.*

14 *Teſtator præſumitur maiorem affectionem habere erga eos, qui ſunt ſibi teſtatori proximiores, quàm erga eos, qui ſunt ſibi remotiores.*

15 *Ius eſt potentius in cauſa immediata, quàm in cauſa mediata.*

16 *Cauſa magis influit in primum cauſatum quàm in*

ſecundum.

17 *Teſtamenti uerba quando poſſunt referri ad teſtatorem, & ad heredem, in dubio ad quàm referri debeant.*

18 *Verba, proximus quiſque iunitatus &c. de quibus intelligantur.*

19 *Teſtatoris affectio magis dirigitur ad proximiores ipſius, quàm alterius.*

20 *Teſtator ſi vocanit agnatos, intelligitur de agnatis ipſius teſtatoris, quando forte de hoc dubitatur.*

21 *De ſucceſſione ubi agitur, in dubio debet intelligi de ſucceſſione, per quam ſuccedieur ipſi teſtatori.*

22 *Verba teſtatoris, qua ad varias perſonas referri poſſunt, ad quem referri debeant.*

23 *Proximi ſi vocantur in fideicom. ſubſcriptione, an ſpectetur proximitas perſona, qua grauata eſt de reſtituendo fideicom. an autem proximitas teſtatoris.*

24 *Legato relicto familia, proximus quiſque an inuitetur.*

25 *Verbum, proximus, de quo intelligatur.*

26 *Frater vtrinque coniunctus alijs praefertur, vbi agitur de ſucceſſione pupilli. num. ſeq.*

28 *verba, ſubſtituti &, ad quos bona eius peruentura erunt quid ſignificent, & qui cenſeatur inuitati.*

29 *Subſtitutio pupillaris, vbi tunc locum, praeſumitur in dubio, teſtatorem voluiſſe potius ſubſtituere proximiorem pupilli, quàm proximiorem ipſius.*

30 *Proximitas & ordo ſuccedendi an conſideretur reſpectu grauati, an reſpectu grauantis.*

31 *Plures ſi vocantur ad fideic. quinam cenſeantur vocati.*

32 *Pupillus ſuccedit in pupillari ſubſtitutione; in vulgari autem attenditur proximitas teſtatoris.*

33 *Teſtatori an ſuccedatur per fideicommiſſariam ſubſtitutionem.*

Declara, vt num. 34.

35 *Haeres haeredis eſt haeres primi teſtatoris.*

36 *Teſtatoris bona ad grauatum pertinere ac per aditionem fieri haeredis.*

37 *Proximitas attenditur, ne vna res diuerſo iure cenſeatur.*

38 *Fideicommiſſarius an ſuccedat teſtatori immediate, an mediante perſona grauati.*

39 *Cauſa immediata praeualet mediata.*

40 *Subſtitutio fideicommiſſaria quo caſu cognoſcatur.*

41 *Verba, & caſu quo, ſubſtitutionem compendioſam deſignare.*

42 *Subſtitutio compendioſa quibus modis concipiatur.*

43 *Subſtitutio compendioſa facta a pagano verbis communibus. per verbum ſcilicet, ſubſtitutio, valet poſt tempora pubertatis tanquam fideicommiſſaria.*

44 *Verba, ipſis ſic decedentibus, an impediant fideicommiſſariam ſubſtitutionem.*

45 *Dictiones, mihi, ſibi, & ei, vel ſimiles, an efficiant, vt ſubſtitutio deſinat eſſe pupillaris.*

46 *Dictio, eiſdem, an faciat ceſſare ſubſtitutionem fideicommiſſariam.*

47 *Subſtitutio compendioſa quo caſu valeat in vim fideicommiſſi.*

48 *Relatio fieri debet ad proximiora, & viciniora.*

49 *Sermo, in quo habita eſt mentio de filijs filiorum, & deſcendentium, an ſit proximior illo, in quo facta eſt mentio de filijs teſtatoris.*

50 *Teſtator intelligitur loqui de ijſdem perſonis, quarum proximè mentionem fecit, & de quibus continuato ſermone loquutus eſt, & non de illis, de quibus mentionem fecit in alia parte teſtamenti, interiecto verborum ambitu.*

51 *Error notarij, vel ſcriptoris non debet obeſſe.*

52 *Diſpoſitio teſtatoris non debet vitiari propter notarij imperitiam.*

53 *Latinitas falſa non vitiat actum.*

54 *Mens potius inſpicienda quàm verba.*

55 *Teſtator praeſumitur ſe confirmare velle cum diſpoſitione iurium, & ſtatutorum.*

56 *Haereditas, qua ex diſpoſitione teſtatoris acquiſita eſt ſemel haeredi, poſt illius mentem ad quos tranſeat.*

57 *Teſtatoris voluntas colligitur ex coniecturis, quae quidem ſeruanda eſt. nu. ſeq.*

59 *Contrarietas omnino vitanda.*

60 *Teſtatoris voluntas, an declaretur ex imperfecta ſcriptura, & ex actu reuocato.*

61 *Mens teſtatoris, qua ex coniecturis colligitur, dicitur voluntas euidens.*

62 *Deſcendentes foeminarum ſunt in gradu valde remoto, & alterius generis, & fam.*

63 *Diſpoſitio verbi delet nullam vim obtinet.*

64 *Reſponſio non concludens non releuat.*

66 *Pater quo caſu praeſumatur magis diligere filium.*

67 *Succeſſio prima eſt liberorum proximiorum.*

68 *Teſtatori ſucceditur per vulgarem ſubſtitutionem.*

69 *Nepos quo caſu cenſeatur magis dilectus a teſtatore quàm filius. nu 71.*

70 *Bona haeredi grauato acquiſita per aditionem deſinunt appellari bona defuncti.*

72 *Teſtator an praeſumatur habere eandem charitatem erga nepotem, quam habuit erga filium granatum, & an erga illius poſteritatem.*

73 *Nepotes nondum nati, & incogniti teſtatori quando cenſeantur vocati in ſubſtitutione, & quando non.*

74 *Verba teſtamenti ſi conueniunt, conuenit, & eius diſpoſitio; limita, vt ibidem.*

75 *Mors teſtatoris ſemper attendi debet.*

76 *Verba legis eius non conueniunt, nec conuenit eius diſpoſitio.*

77 *Oratio pluralis in vno verificatur.*

78 *Pluralitas tunc in vno verificatur, quando ab initio poteſt aptitudine, & habitu in pluribus verificari.*

79 *Quin-*

79 *Quinquagenaria an parere poſſit.*
80 *Ordo charitatis tunc dicitur obſeruari a teſtatore, quando aliquos vocat nomine collectiuo plurium perſonarum exiſtentium in diuerſis gradibus agnationis.*
81 *Ordo charitatis quo caſu non attendatur.*
82 *Nomen, filius, an ſit nomen collectiuum plurium perſonarum exiſtentium in diuerſis gradib.*
83 *Filiorum appellatione in ſubſtitutione an veniant nepotes.*
84 *Teſtatoris progreſſio eſt qua maxime attendenda.*
85 *Qui remotiori gradu agnationis a nobis diſtant an cenſeantur magis dilecti.*
86 *Nepotes quanto ſunt remotiores, eo magis memoria parentum perpetuatur.*
87 *Res, quæ diutius duratura ſunt, magis ſunt diligenda.*
88 *Lex interpretatur mentem teſtatoris in fauorẽ nepotum & deſcendentium.*
89 *Filij nepotis rogati teſtatoris pronepotes, an excludant à fideicommiſſo teſtatoris filium.*
90 *Ius eſt potentius in cauſa proxima, & magis influit in primum cauſatum.*
91 *Qualitas patrimonij mutatur ex mutatione perſonæ.*
92 *Ius an idem operetur in rebus, quæ earundem cauſarum non ſunt.*
93 *Filius reſpectu nepotis dicitur cauſa proxima.*
94 *Verba, quæ ad teſtatorem pariter & ad hæredẽ referri poſſunt, ad quem in dubio referri debeant.*
95 *Alteri per alterũ non debet iniqua conditio inferri.*
96 *Plures conſecluta vincunt pauciores.*
97 *Pronomen, ſuum, in quo verificetur.*
98 *Illatio non fit ex diuerſis.*
99 *Pauls. Caſtr. opinio improbatur.*
100 *Opinio communis doct. ſequenda, nec ab ea recedendum.*

CONSILIVM VII.

Diuino nomine implorato.

MAGISTER Iac. de Canceller. Piſtor. condidit teſtamentum his uerbis; in omnib. aũt bonis mobilib. & immobilib. iurib. & actionib. uniuerſis tam præſentibus, quàm futuris, ſuos hæredes vniuerſales inſtituit, fecit, & eſſe voluit Domitiũ Io. & Benedictum eius filios maſculos legitimos & naturales, æquis portionibus, & ipſos inuicẽ ſubſtituit uulgariter, pupillariter, & per fideicõmiſſum, ipſiſq;, & cuilibet eorum, & ipſorum deſcendentibus, prohibuit alienationem, uendicationẽ, pignorationem, & ad longum tẽpus, ſiue ad affictum, & emphyteuſim perpetuam conceſſionem &c. & caſu quo dicti omnes eius filij quãdocunque decederent ſine filijs, uel deſcendentibus maſculis legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio procreatis, uel cum filijs, & deſcendentibus maſculis legitimis, & naturaliqus, & de legitimo matrimonio procreatis, & dicti eorum filij, vel deſcendẽtes decederent quãdocunque ſine filijs, & deſcendentibus maſculis legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio procreatis, tunc & in caſu prædicto, ipſis ſic decedentibus ſubſtituit filias fœminas, & deſcendentes ipſarum legitimos, & naturales, & de legitimo matrimonio ꝓcreatos &c. & caſu quo tam filij maſculi, & eorum deſcendentes prædicti, quàm fœminæ, & eorum deſcendentes quãdocunque decederent, & nullus ex eis reperiretur &c. ſubſtituit Operam S. Mariæ, &c. Quo cõdito teſtamento, dictus magiſter Iacobus teſtator deceſſit, relictis poſt ſe Domitio, Ioanne, & Benedicto eius filijs ſubditis, relictaq; D. Geneura eius filia dotata, ac nupta, relicta itidem poſt ſe D. Caſſandra Gatteſca eius uxore, quæ tẽpore facti teſtamenti erat maior quinquagenaria. Deinde functus eſt ſine filijs præfatus Ioannes, deinde Benedictus, qui poſt ſe reliquerunt Domitium eorum fratrem hæredem. & ſubſtitutũ. Qui ſanè Domitius ultimo loco deceſſit relictis poſt ſe dicta Dom. Geneura eius ſorore, & filia d. magiſtri Iacobi, relicta quoq; d. Dom. Rebecca, & Dom. Caſſandra eius filiabus, atque etiam relicta Hyppolita nepte nata ex d. Iacobo eius filio prædefuncto. Poſt cuius Domitij mortem dicta Dom. Rebecca, & Dom. Caſſandra neptes d. teſtatoris a iure prædictæ ſubſtitutionis, & ſubſtitutionis factæ a Domitio eorum patre, acceperunt realem poſſeſſionem bonorum dicti magiſtri Iacobi teſtatoris earum aui. Cumq; Dom. Geneura prædicti magiſt. Iacobi filia hoc factũ fuiſſe animaduertiſſent, cœpit experiri petitione hæreditatis contra prædictam Do. Rebeccam, & D. Caſſandram eius neptes, & contra Hyppolitam eius proneptem. Quibus ſtantibus ex me quæritur, utrum bona d. magiſt. Iacobi teſtatoris pertineant ad D. Geneuram illius filiam, àn uerò ad filias Domitij, & Hippolytam filiam Iacobi neptemq; dic. Domitij, & per conſequens
1 † cum teſtator dixerit, ſubſtituo filias fœminas, quæritur, an intelligamus teſtatorem dictis ſuis filijs inuicem ſubſtituiſſe filias ſuas, ideſt filias ſui ipſiuſmet teſtatoris, an uero intelligatur ſubſtituiſſe filias filiorum, & deſcendentium prędictorum, & conſequenter neptes dicti magiſtri Iacobi teſtatoris.

Et in primis non pauca ſeſe offerunt, quæ prima facie ſuadere uidentur, dum teſtator dixit, inſtituo filios, & ſi deceſſerint ſine filijs maſculis,
2 ſubſtituo filias fœminas; cum † intellexiſſe de filiabus ſuis, & per conſequens dicta uerba referri debere ad filias teſtatoris, uidelicet ad domi, Geneuram. Quę opinio probari uidetur.
3 Primo ille, qui magis diligitur a teſtatore, dẽt pręferri & eſſe melioris conditionis, quàm ille qui minus ab eo dilectus eſt. l. Publius, §. fi. ff. de cond. & dem. ubi Bar, & Soc. nu. 7. & Corn. conſ. 64. col. 2. nu. 9. uer. 2. inducor. uol. 2. Rim. conſi. 119. n. 4. uol. 1. & conſ. 185. n. 17. co. 1. uol. & tradit Ruy. conſ. 191. nu. 5. uol. 2. & Soc. iun. conſi. 141. nu. 17, 2. uol. Io. Ceph. conſ. 114. n. 29.

4 At filius a patre † magis diligi præſumitur quã
nepos, traditurq; filios non debere deterioris
eſſe conditionis quàm ſint nepotes.l.ſi uiua ma
tre.ubi gl.in uerbo,deterioris.C.de bon.mater.
quæ dicit non eſſe conſentaneum,ut bona filio-
5 rum † imminuantur, & nepotum iura immuti-
lata ſeruentur,ut ibi per Alb.nu.1.& Sal.n.3.uer.
no.igitur.& Bar.in l. Gallus.§. etiam ſi parente.
nu.5.uer.iuxta quæro.ff.de lib.& poſth.Paul.Ca
ſtren.conſ.58.par.1.inci.uiſo dicto.ubi dicit nõ
6 eſſe credendum, ut teſtator † plus diligat prolẽ
fœmininã ex filio, quæ dicitur ſua mediate, quã
filiã propriam quæ eſt immediata ſua. Et Corn.
conſ.69.nu.6.uolu.4.ubi dicitur patrem maiorẽ
affectionem habere erga filium. Id quod tradit
etiã Bened.Capr.conſ.5.nu.6.& Rim.conſi.115.
n.3.uol.1.& conſ.226.n.22.uol.2.Ruy.cõſ.144.
nu.1.uol.1.Quibus omnibus locis concluditur,
teſtatorem pręſumi magis diligere filium,quàm
nepotem,quæ concluſio tunc maximè procedit
cum agitur de nepote,ſeu nepte nondum nata,
neque cognita a teſtatore. Namque præſumen-
dum eſt,teſtatorem magis diligere filios natos,
quàm nepotes naſcituros,quos nunquam nouit
Bal.in l.qui filiabus.uer.in gl.non alias,ff.de leg.
1.Lud.Bolog.conſi.52.nu.6.inter conſi.Alex.uo
lu.4.Cur.ſen.conſi.42.nu.19.& Rim.conſi.223.
nu.23.& ſeq.uol.2.& conſi.247.nu.5.& 2.uolu.
Grat.conſ.5.nu.32,uol.2.Rub.Alex.conſi.47.n.
4.Soc.iun.conſi.118.nu.26.uol.1.

7 Igitur † cum filij melioris conditionis eſſe cẽ
ſeantur quàm ſint nepotes, præſertim ſi agatur
de nepotibus, qui tẽpore teſtamenti adhuc na-
ti non erant,conſequens eſt ut dicamus,non im
merito præſumi poſſe,teſtatorẽ ſubſtituere po-
tius uoluiſſe proprias filias quàm neptes,ſeu ne
potes, & conſequenter decedentibus eius filijs
ſine filijs maſculis, legitimis, & naturalibus, uo-
luiſſe potius uocare D. Geneuram filiam ſuam,
quã D.Rebeccam,& Do.Caſſandram neptes d.
Do.Geneurę earum amitæ, & neptes teſtatoris
ex Domitio filio,& Hippolytam proneptem ex
Iacopo nepote.

Secundò eadem opinio probari videtur,quo
8 niam † cui conueniunt uerba teſtamenti, con-
uenit etiam diſpoſitio facta ab ipſo teſtatore,
l.hos accuſare,§.omnibus.ff. de accuſa.l.1.§.lo-
quitur.ff.de aqua quotid.& æſti,c.indemnitati-
bus.de elect.lib.6.c.in noſtra,de iureiur.Cur.iu.
conſi.153.nu.1.par.2. At illa uerba teſtamenti,
quæ dicunt,ſubſtituit filias fœminas,conueniũt
D.Geneuræ filiæ d.teſtatoris, igitur cõueniet ei
quoque diſpoſitio teſtamenti,inde autem appa
ret verba teſtamẽti conuenire D.Geneurę,quia
licet teſtator non habuerit niſi unã filiã,tamẽ v-
ſus eſt numero plurali, & dixit,filias,ut cõprehẽ
deret filias naſcituras,non ſolum D.Geneuram
9 iã natam poteſtque ſermo † pluralis in vno veri
ficari.l.prętor ait.§.homines.ff.ui bon.rap.l.3.§.
negotio.ff.de neg.geſt.l.1.ubi Bal.nu.1.& nu.5.
C.de cond.inſer.Bar.in l.qui filiabus.in princ.ff.
10 de leg.1.ubi dicit,ſi teſtator † legat filijs,vel filia
bus,cum tamen vnicum haberet filium,tunc cõ
tinentur etiam poſthumi, qui alioqui non com-
prehenderentur.

Tertiò pro eadem opi.facit,quia præſumen-
11 dum eſt, † teſtatorem uoluiſſe cõſeruare in ſua
diſpoſitione ordinem charitatis, & ius legitimæ
ſucceſſionis ab inteſtato.l.qui duos,in prin.ff.de
vulg.& pup.Bar.l.uxorem.§.teſtamento.2.ff.de
leg.3.l.ut iuriſiurandi.§.ſi liberi.ff. de ope.lib.A-
lex.conſi,92.nu.10.uol.3.Iaſ.conſi.52.col.pen.
uer.prædicta confirmantur,3.uol. Dec.conſilio
278.nu.4.in 10.fund.& in l.emancipata, nu.16.
C.qui admin.Afflict.deciſio.44.nu.20.Alc.trac.
de præſump.reg. 3.præſump.32. Soc.iun.l.Gal-
lus,§.quidam rectè,nu.28.uer.illud autem, ff.de
12 lib.& poſth.nam in fideicommiſſis & † ſubſtitu
tionib.in dubio ſucceditur,ſecundum ordinem
ſucceſſionis ab inteſtato,Paul.Caſtren. l.ſi. uer.
in textu.ibi gradatim,C.de uerb.ſig.Dec.conſil.
236.col.3.Gozad.conſi.4.nu.16,ubi dicit præſu
mi ipſum teſtatorem vocare hęredes ſecũdum
ordinem ſuccedendi ab inteſt. At ſecundũ hũc
ordinem affectionis, & ordinatę charitatis, qui
13 ſanè charitatis ordo † nil aliud, eſt quàm ordo
ſecundum quem ſucceditur ab inteſtato, Bar. l.
Gallus.§.quidam rectè.nu.4.vbi Iaſo.ff.de lib.&
poſth. præſumitur teſtatorem uoluiſſe prius uo
care filios & filias, quàm nepotes, & neptes, ut
dicit Bar.d.§.quidã rectè.Bar,Capo.conſi.50.n.
10.& Io,Ceph.conſi.93.nu.22.igitur in caſu pro
poſito dicendum erit teſtatorem prius voluiſſe
vocare D.Geneuram filiam ſuam,quã D.Rebec
cam,& Caſſandram,& Hippolytam ſupradictas.

14 Quartò idem comprobari uidetur,quia † te-
ſtator maiorem habet affectionem erga eos qui
ſunt ſibi teſtatori proximiores, quam erga eos,
qui ſunt eidem remotiores. Bal.& Cuma.l.cum
ita.§.in fideic.ff.de leg.2.Arc.in §.cũ filius.uerſ.
deinde iſta regula.Inſt.de hær.quæ ab inteſt.de-
fer.Dec.in conſ.1.nu.5.Soc.iun,conſi.126.nu.8.
& n.16.ver.3.quia,uol.1. Pariſ.conſi.40.nu.27.
vol.2, cuius rei ratio poteſt aſſignari, quoniam
15 potentius † eſt ius in cauſa immediata, quàm in
cauſa mediata,vt no.in l.digna vox. C.de legib.
& Paul.Caſtr.d.conſi.58.par.1.inc.viſo dicto.&
16 Cur.ſen.conſi.44.num.5. Magisquè influit † cã
in primũ cauſatum,quàm in ſecundũ,l.Publius,
§.1.de cond.& dem.At D.Geneura d.magiſt.Ia
co.teſtatori proximior eſt quàm D.Rebecca,&
D.Caſſandra,& Hippolyta,quandoquidẽ D.Ge
neura eſt in 1.gradu cognationis,§.primo gradu
Inſt.de gradib.cum ſit eius filia,aliæ enim ſupra-
dictæ mulieres ſunt eius neptes, & proneptes,
quæ ſunt in 2.& in 3.gradu cognationis,§.2.&
§.tertio gradu. Inſtitu. de gradib. cogn. Igitur
dicendum uidetur dictum teſtatorem dum di-
xit, ſubſtituo filias fœminas, maiorem affectio-
nem habuiſſe ad filiam ſuam ſibi proximiorem,
quàm ad alias remotiores, & propterea uocare
uoluiſſe ſolum D.Geneuram.

17 Quintò, quoniam quando † uerba teſtamen
ti referri poſſunt ad teſtatorem,& ad hæredem,
tunc

tunc in dubio dicta uerba referri debent ad te-
ſtatorem.l.ex facto,in prin. iun.gl.in uerbo,ſua,
ſcilicet rogantes ff ad Treb.ubi Ripa nu.5. in 5.
no.& l.peto.§.fratre. ff de lega.2. ubi ea uerba,
18 proximus † quiſque inuitatus uidetur, intelligũ
19 tur de proximis ipſius teſtatoris,quia † affectio
teſtatoris magis dirigitur ad proximiores ipſius
quàm alterius. l.Lucius, in fi. ff. de hæred.inſt. l.
cum acutiſſimi,C.de fideic.l.generaliter. §.cum
autem.C.de inſt.&ſub.ſub cond.fac.l.cum auus.
ff de cond.& demon. Rip.d.l.ex facto. in princ.
num.7.ff.ad Treb.Facit doctr.Bar.in l.ſi cogna-
tis.1.q ff.de reb.dub. ubi uult, ſi forte dubitetur
20 † de quibus agnatis teſtator intellexit,uideri eũ
intellexiſſe de agnatis ſui ipſius teſtatoris. Acce
dit id,quod dicit Gozad.conſ.87. nu.17. ubi di-
21 cit †ſucceſſionem in dubio intelligi de ſucceſſio
ne,per quã ſucceditur ipſi teſtatori. & Io. Anto.
Rub.conſi.82.nu.5. Id quod comprobatur etiã
ex his,quæ dicit Pariſ.conſil.51.num.33.& ſeq.
22 uol.2. ubi tradit,teſtatoris † uerba, quæ ad ua-
rias perſonas referri poſſunt, ad teſtatorem po-
tius quàm ad alios eſſe referenda.At illa uerba,
filias fœminas,poſſunt intelligi de filiabus teſta
toris. Itemq; de filiabus filiorum,& deſcenden-
tium dicti teſtatoris,ut per Ruy.conſ.192.uolu.
2. Ergo in caſu propoſito teſtator uidetur uo-
caſſe Dominam Geneuram filiam ſuam; non au
tem filias filiorum ſuorum.

Sextò hæc opinio probari uidetur ex his quę
dicit Paulus Caſtrenſis in conſil.198. incip. Su-
per primo quæſito uidetur primo dicendum.
par.2.num.1. ubi dicit teſtatorem inſtituiſſe fi-
lios ſuos maſculos, & diſpoſuiſſe, ut ſi dicti eius
filij maſculi, abſque filijs maſculis deceſſiſſent,
poſt eorum mortem ſubſtituerentur filiæ;quo-
niam uerò non declarauit de quibus filiabus in
tellexerit, eaq; uerba poterant referri ad filias
ſuas,id eſt ipſius teſtatoris. Itemq; ad filias filio-
rum inſtitutorum,& inuicem ſubſtitutorum,tan
dem eam quæſtionem dirimens ibi Paulus Ca
ſtren. ſtatuit illa uerba intelligi, tam de filiabus
ſuis proprijs, quàm de filiabus filiorum, ita ut
omnes pro rata admittantur ad quam uocaren-
tur ab inteſtato.Auth.in ſucceſſione.C.de ſuis,
& legit. & per conſequens firmat, admittendas
eſſe, tam filias filiorum, quàm etiam filias pro-
prias ipſius teſtatoris, ut refert Soc.iun. conſil.
126.nu.1.de ſeq.uol.1. Quamobrem ſecundum
Pauli opinionem Do. Geneura ſaltem ad quar-
tam partem bonorum d. magiſtri Iacobi teſtato
ris admitti deberet unà cum Dom. Caſſandra,
& Dom. Rebecca filiabus Domitij,& cum Hyp-
polita filia Iacobi.

Attamen iſtis iſtorumq; ſimilibus minime re
fragantibus,arbitror firmandum eſſe de iure, di
ctum magiſtr. Iacobum teſtatorem, dum dixit,
ſubſtituo filias fœminas,non de filiabus ſuis,ſed
de filiabus filiorum deſcendentiumque ſuorum
intellexiſſe,& conſequenter,ad hæreditatẽ præ-
dictam in præſenti iudicio admittendas eſſe
pro rata filias Domitij, atque Iacobi, nemodò
præſupponimus quamlibet ad trientem, & ex-
cludendam eſſe penitus Dom. Geneuram illius
filiam. Quæ opinio probatur, primò quia quan
23 do † in fideicommiſſaria ſubſtitutione indefini
tè uocantur proximi, cuiuſmodi ſunt filij, tunc
ſpectatur proximitas, & filiatio perſonæ illius,
quæ grauata eſt de reſtituendo fideicommiſſo;
non autem conſideratur proximitas teſtatoris;
Quę ſanè concluſio probatur,primo per l.peto.
24 §.fratre.ff.de leg.2. ubi relicto legato † familiæ,
proximus quiſque ad legatum dicetur inuitari,
25 & tamen illud † uerbum, proximus,intelligitur
de eo qui eſt proximus hæredi grauato de reſti
tuendo fideicommiſſo, non autem teſtatori, &
ita inducit eum tex.Ruy.in conſil.191.nu.7.uo-
lum.2.& ita etiam illum intelligit Soc iun. conſ.
127.num.44.uol.1.Secundò pro eadem conclu
ſione adducitur.l.cum ita.§. in fideicommiſſo.ff.
de leg.2.in uer.& qui ex his &c. unde colligitur
uocari illum,qui proximior eſt grauato,non te-
ſtatori,& ita illum tex. intelligit Ruy. d.conſilio
191.num.7.& Soc.conſil.249.nu.21. uer.1. ui-
detur caſus.uol.2.& Io.Ant.Rub.Alex.conſ.38.
num.4.& Soc.iun.d.conſil.126. nu.26. ubi dicit
hanc intell.communem,& nu.43. vol.1. Tertiò
comprobatur authoritate Bar.in l.re coniuncti.
col.pen.nu.62.ff.de leg.3. ubi dicit, quidam ex
prima uxore filios duos ſuſceperat, ex altera itẽ
duos,quos omnes inuicem ſubſtituit, configit
ut unus eorum in pupillari ætate decederet,fir-
26 mat ibi Bar.fratrem † illius utrinque coniunctũ
præferri alijs,quamuis enim omnes teſtatori eo
dem gradu coniuncti ſint, tamen quoniam agi-
tur ibi de † ſucceſſione pupilli, præfertur frater
utrinque coniunctus qui dicto pupillo proxi-
mior eſt.ideoque ex his quæ Bar.ibi tradit colli-
gitur,præferri illum qui proximior eſt pupillo,
non autem eum, qui proximior eſt teſtatori.
Quarto idem confirmatur authoritate Socy.in
l.ſi cognatis.ult.char.uer.circa iſta dicta Bar.ibi;
tertium,& vltimum.nu.32.& nu.41.uer.ſexta &
vlt.ff.de reb.dub.ubi dicit, ſi agitur de pupillari
ſubſtitutione,pręferri proximiorem pupillo,nõ
teſtatori. Quintò optime comprobatur ex his,
quæ copioſè tradit Soc.in conſ.249.nu.21.& ſe
quen.uol.2.ubi dicit in ſimili facti ſpecie ita fuiſ
ſe reſponſum de iure Senis,& ita iudicatum fuiſ
ſe Florentiæ,d.conſil.249. uer. 10. & nu.25.uer.
aliquando.& 2. Sextò facit authoritas Ruyni in
conſil.144.nu 13.eo.uolu.& in conſi.191.nu.7.
eo.uol.1. ubi dicit cenſeri uocatum proximiorẽ
grauato,non teſtatori,per gl.in d.l.cum ita.§.in
fideic.ff.de leg.2.cum qua dicit pertranſire doc.
com.& idem Ruy.conſil.90.nu.8. uol.2.ubi re-
fert teſtatorem inſtituiſſe hæredem uniuerſalẽ
filium ſuum maſculum infantẽ, & caſu quo dece
deret in pupillari ætate, vel poſtea quandocun-
que ſine filijs, ſubſtituit eos ad quos eius bona
de iure peruentura erant; quoniam uerò ille fi-
lius infans inſtitutus habebat ſorores, quæ erãt
filiæ eiuſdem teſtatoris patris ſui, & habe-
bat quoque matrem ſuperſtitem, dubitabatur

quinam eſſent illi, qui iure dictæ ſubſtitutionis
28 admitti deberent; nam certè illa † verba, ſubſti
tuir eos ad quos bona eius peruentura erant, ſi
gnificant, cum cēſeri ſubſtitutum, qui tanquam
proximior vocabatur ab inteſtato; quæ ſignifi-
catio, & declaratio duobus modis accipi poteſt,
primo vt dicantur vocati illi, qui dicto teſtatori
proximiores eſſent, & ei ab inteſtato ſucceſſuri
fuiſſent, ſi filius ei natus non eſſet: ſecundo verò
modo accipi poſſunt, vt illi ſcilicet intelligantur
ſubſtituti, qui filio inſtituto, cui ſubſtitutio facta
fuit, proximiores erant, quique eidem potuerāt
ab inteſtato ſuccedere. Itaque ad ſupradictam
dubitationem reſpondens Ruynus hanc vltimā
declarationem cum amplexus eſſet, eo in loco
firmauit, dicto filio uideri ſubſtitutam matrem
illius, quæ filio tanquam proximior ſucceſſiſſet
ab inteſtato, non autem uideri ſubſtitutas ſoro-
res dicti Franciſci, quæ erant eidem in gradu re
motiori, quamobrem cenſetur ſubſtituta mater
tanquam proximior, quia cum habere locum
29 potuerit ſubſtitutio pupillaris, præſumendum
eſt in dubio teſtatorem uoluiſſe potius ſubſti-
tuere proximiorem pupilli, quàm proximiorem
teſtatoris. Septimo eandem concluſionem fir-
mat Ioannes Antonius Rubeus in d. conſil. 38.
num. 4. per d. l. cum ita. §. in fideicommiſſo. ff. de
leg. 2. & per c. 1. de natur. ſucceſſ. feud. per quæ
30 iura dicit Rubeus conſiderari † proximitatem,
& ordinem ſuccedendi reſpectu grauati, non au
tem grauantis. Octauo comprobatur ex tradi-
tis per Ioannem Crotum in conſil. 39. nu. 6. po-
ſito inter conſilia Rubei, ubi dicit, quando plu-
res ad fideicommiſſum uocantur, conſiderari
31 † quinam ſit proximior in gradu illi, a quo fidei
commiſſum eſt reſtituendum, & non proximio
rem teſtatori. Nonò comprobatur ex his, quæ
copioſe dicit Soc. iun. conſil. 126. num. 40. uol.
1. ubi refert plures hanc op. tenuiſſe. Decimò ac
cedat id quod dicit Ioan. Cephal. in conſ. 46. in-
cip. adhuc uidetur, num. 21. ubi firmat opinio-
nem prædictam.

Quibus omnibus authoritatibus, & alijs, quæ
breuitatis cauſa omittuntur, probatur inſpicien
dam eſſe proximitatem grauati non teſtatoris,
cum agitur de pupillari ſubſtitutione, quia per
eam ſucceditur ipſi pupillo, Ruy. d. conſil. 90. nu
me. 8. uol. 2.

Quæ concluſio procedit, & ampliatur etiam
habere locum in ſubſtitutione fideicommiſſa-
ria, quemadmodum in ſpecie firmat Soc. d. con
ſil. 249. num. 20. uer. circa ſecundam difficulta-
tem, & num. 21. & num. 25. uer. aliquando. uol.
2. & idem Soc. in d. l. ſi cognatis. col. pen. uer. ſe-
xta & ult. num. 40. ff. de reb. dub. ubi dicit, quan
do plures uocantur ex fideicommiſſaria ſubſti-
tutione, conſiderandum eſſe illum, qui ſit proxi
mior ei, qui grauatus eſt reſtituere fideicommi
ſum, non qui proximior eſt teſtatori. Idem quo-
que firmat Ruy. d. conſ. 90. nume. 8. uer. & idem
uult Soc. eam firmat etaim Ioan. Ceph. conſ. 46.
num. 21. cum ſimilib.

Quòd ſiquis obijciat, admitti quidem poſſe,
ut in pupillari ſubſtitutione attendatur proximi
32 tas pupilli, quia † ſubſtitutus pupillo ſuccedit.
Negari tamen id iura poſſe in uulgari ſubſtitu-
tione, in qua attenditur proximitas teſtatoris
cum per eam teſtatori ſuccedatur, ut per doc. d.
l. ſi cognatis. ff. de reb. dub. Negari itidem poſſe
id procedere in fideicommiſſaria, in qua uidere
tur dicendum attendi debere proximitatem te-
33 ſtatoris, quandoquidem per † fideicommiſſa-
riam ſubſtitutionem ſucceditur teſtatori ſecun-
dum com. opi. ut per Paul. Caſtr. conſ. 64. par. 2.
Alex. conſil. 30. nu. 5. lib. 2. Soc. conſi. 95. 4. uolu.
Corn. conſil. 61. uol. 2. Iaſ. l. qui Romæ. §. duo fra
tres. nu. 13. ff. de uerb. obl. Socy. iun. conſil. 168.
nu. 7. uol. 2. Ruy. conſ. 142. nu. 15. lib. 3. Reſpon-
deo ſupradictæ obiectioni, per ſubſtitutionem
fideicommiſſariam ſuccedi quidem teſtatori ſe
cundum com. opi. per ſupradicta per l. cohære-
di. §. cum filiæ. ff. de uulg. & pup. ſed illa com. op.
34 declaratur, † uidelicet ut per fideicommiſſariam
ſuccedatur teſtatori, ſcilicet mediante perſona
grauati. Soc. iun. conſil. 126. nu. 51. uer. uel 2. re-
ſpondetur. uol. 2. in fideicommiſſaria enim ſub-
ſtitutione non ſucceditur proprie, & per prius,
& directè teſtatori, ſed grauato, & mediate. Go-
zad. conſil. 48. nu. 20. ſucceditur tamen teſtatori
35 mediante perſona grauati, quia hæres † hæredis
eſt hæres primi teſtatoris. l. ſi. C. de hær. inſt. At-
que ipſius grauati re ipſa, & effectu conſiderato
ſucceſſio, & hæreditas immediate erat, licet me-
diatè ſit hæreditas teſtatoris. Ceph. conſi. 46. n.
36 21. & ad † ipſum grauatum bona teſtatoris de-
ueniunt quæ propter aditionem fiunt hæredis.
l. ſed ſi plures. §. filio impuberi. ff. de uul. & pup.
no. in l. 1. §. ueteres. ff. de acq poſſ. Quamobrem
cum bona teſtatoris efficiantur grauati, eidēq;
grauato immediatè ſuccedatur; uerisimile eſt te
ſtatorem uoluiſſe conſiderare proximitatē gra-
uati, non ſuam, ut per Ruy. d. conſi. 90. nu. 8. uol.
37 2. ſicut attenditur proximitas † illius quo ad re-
liquum patrimonium, ne una res diuerſo iure
cenſeatur. l. eum qui ædes. ff. de uſuc. licet enim
ſuccedatur teſtatori non autem grauato in d. fi
38 deic. tamen teſtatori non ſuccedit † immediate
fideicommiſſarius, ſed mediante perſona graua
ti, ad quem prius peruenit hæreditas; quia ergo
ille fuit ſemel admiſſus, in dubio præſumitur ma
gis dilectus proximior grauati quàm teſtatoris.
Ruy. conſ. 191. nu. 11. & 12. uol. 2. & per Ceph.
39 d. conſil. 46. quia † cauſa immediata præualet
mediatæ. l. ſocium qui. §. 1. ff. pro ſoc. l. conſilij. §.
ſocij inei. ff. de reg. iur. Soc. in l. 1. nu. 16. ff. de uer
bo. oblig. ut refert Ceph. nu. 21. prætalleg.

At in propoſita ſpecie facta eſt ſubſtitutio fi-
deicommiſſaria in qua uocatæ ſunt filiæ fœmi-
næ, neque eſt expreſſum de quibus filiabus teſta
tor intelligat, ergo in caſu propoſito attenditur
proximitas filiorum grauatorum, non autē pro-
ximitas teſtatoris, & per conſequens dicendum
erit uocatā cenſeri proximitatem filiorum, ideſt
eorundem filias, non autem filiam teſtatoris.

Feciſſe

40 Feciſſe nõ teſtatorem in caſu propoſito † ſub-
ſtitutionem fideicommiſſariã inde patet, quòd
ipſe filios ſuos maſculos hæredes uniuerſales
cum inſtituiſſet, dixit, & caſu quo dicti omnes
eius filij quandocunque decederent ſine filijs,
uel deſcendentibus maſculis &c. tunc & in caſu
prædicto, ſubſtituit filias fœminas, & deſcenden
tes ipſarum. Ex quibus uerbis colligitur teſtato
rem filijs ſuis maſculis inſtitutis, & inuicem ſub
ſtitutis feciſſe ſubſtitutionem compendioſam,
41 ſicut oſtẽdunt illa verba, & † caſu quo, quæ qui-
dem plura tempora, ſeu plures caſus ſubſtitutio
num ſub conditione mortis compræhendunt,
ideoque ſubſtitutionem compendioſam ſignifi
cant, vt dicit Bar. in l. Centurio. columna 2. num.
10. ff. de vulg. & pup. ſubſt. Ang. de Peruſ. in tra-
cta. ſubſt. cap. de compendioſa. num. 26. ubi etiã
Lancilor. polit. num. 4. uerſicu. circa quintum. &
Zaſ. num. 6. eod. tract. cap. de ſubſtitutione com
pendioſa. Quoniam uerò huiuſmodi ſubſtitutio
42 † compendioſa uerbis communibus, uidelicet
per uerbum ſubſtituo, quod commune eſt, Bar.
d. l. Centurio. facta eſt a pagano filijs maſculis in
ſtitutis, qui deceſſerunt poſt pubertatem, certi
iuris eſt prædictam ſubſtiturionem compendio
ſam in caſu propoſito ualere debere tanquam
43 fideicommiſſariam, quia † compendioſa facta a
pagano uerbis communibus ualet poſt tempo-
ra pubertatis tanquam fideicommiſſaria, & in
uim fideicommiſſi ſecundum opi. magis com-
munem, quam tenet doct. in gloſſ. in uerbo, ad
exemplum. §. qua ratione. Inſtit. de pupil. ſubſt.
& gloſſ. in l. precibus. C. de impub. & alijs ſubſt.
& gloſſ. in l. Centurio. de uulg. Vbi Iaſo. affirmat
eſſe communem opi. ut dicit etiam ibi Ripa nu-
mero 114. & num. 117. & Galiaul. nu. 373. aſſe-
rens hanc eſſe ueram, & magis communem opi
nionem. & ibi Lanfran. nume. 23. qui dicit eam
ſeruari in practica. & Bar. in l. ſi arrogator. ff. de
adoptionib. Bal. in l. iam hoc iure. ff. de uulga. &
pup. ſubſt. Oldrad. in conſil. 125. incip. in propo-
ſito. Guid. Pap. deciſio. 521. Bertrand. conſil. 26.
lib. 1. inci. dudum. Politus tract. de ſubſt. cap. de
compend. num. 27. Curt. d. l. precibus. C. de im-
pub. & alijs ſubſt. num. 58. & 59. ubi atteſtatur
hanc eſſe magis communem ſententiam. Nec
44 quidquam impedit illa † dictio, ipſis ſic deceden
tibus, qua uſus eſt teſtator, quominus dicamus
ſubſtitutionem eſſe fideicommiſſariam, quem-
45 admodum enim dictio, † mihi, aut ſibi, & ei,
uel ſimilis, ut per Gul. de Bened. in c. Raynu-
tius. de teſtam. par. 2. in trac. de vulg. in ſectione
ſi abſque liberis moreretur, 11. nu. 4. non. n. effi-
cit, vt ſubſtitutio deſinat eſſe pupillaris, ſed pe-
rinde eſt ac ſi adiecta non eſſet. l. ſi ita ſcriptum.
§. qui filio impuberi. ff. de bon. pol. ſecundum ta
bul. l. cum quidam. C. de impub. & alijs ſubſtitu.
Paul. in l. precibus. C. eo. Alc. in l. Centurio. nu-
me. 20. & in l. verbis ciuilib. nume. 8. & ſeq. ff. de
46 vulg. eod. modo dicendum eſt, dictionem † eiſ-
dem, non operari, vt talis ſubſtitutio deſinat eſ-
ſe fideicommiſſaria. Quę quidem omnia ſua-
47 dent, vel potius expreſſe oſtendunt † ſubſtitu-
tionem iſtam compendioſè factam filijs maſcu
lis, ſi deceſſerint ſine liberis, valere debere in
uim fideicommiſſi, poſt eorum mortem, eoſdẽ-
que per obliquum, & fideicommiſſum cenſeri
rogatos. & grauatos de reſtituenda poſt eorum
mortem hęreditatem eorum filiabus fideicom-
miſſarijs, quæ quidem filię, ipſis filijs grauatis
proximiores ſunt quàm Domina Geneura filia
teſtatoris.

Secundò principaliter hæc opinio, quæ filia-
bus filiorum & deſcendentium fauet, probatur,
48 quia relatio † fieri debet ad proximiora. & uici-
niora. l. hæredes palam. §. ſed ſi notam. ff. de teſt.
l. ſi idem cum eodem. §. fi. ff. de iuriſd. om. iudic.
gloſſ. in verbo, vel retro. in l. Lucius. 1. ff. de hæ-
red. inſtituen. gloſ. in §. æque. in uerbo, iſtę quo-
que. Inſt. de act. Rayn. de forli. in l. Falcinius. nu.
1. ff. de donat. cauſ. mor. & in l. hoc edicto. §. hoc
autem edictum. num. 2. ff. de ope. nou nun. Bar.
l. cum filioſa. in fin. col. fi. ff. de leg. 1. At illis uer-
bis cum dicitur, ſubſtituit filias fœminas, proxi-
49 mior eſt, ille ſermo † in quo habita eſt mentio
de filijs filiorum, & deſcendentium, quàm ſer-
mo in quo habita eſt mentio de filijs teſtatoris,
ergo illa uerba, ſubſtituit filias fœminas, referri
debent ad filias filiorum, & deſcendentium, qui
ſunt ibi viciniores. Proximè verò actum fuiſſe
de filijs filiorum, non teſtatoris, apparet ex eo
quod ſupra dictum fuerat, inſtituit hæredes vni
uerſales eius filios. Infra verò dictum eſt, & caſu
quo dicti omnes eius filij quandocunque dece-
derent ſine filijs maſculis, vel decederent cum
filijs maſculis, & dicti eorum filij, vel deſcenden
tes decederent ſine filijs maſculis, tunc & in ca-
ſu prædicto ſubſtituit filias fœminas. Ex quorũ
quidem verborum continuatione, patet teſtato
rem, cum dixit, filias fœminas ſubſtituo, non de
ſuis filiabus, ſed de filiabus filiorum ſuorũ (quo-
rum proximè mentionem fecit) locutum fuiſſe,
50 quia teſtator † intelligitur loqui de ijſdem per-
ſonis de quibus proximo, & continuato ſermo
ne locutus eſt, & non de illis de quibus mentio-
nem fecerat in alia parte teſtamenti interiecto
alio uerborum ambitu. Bar. in l. fi. verſ. quarto. ff.
de reb. dub. Ruy. conſ. 191. num. 14. uol. 2. & hoc
modo legendo uerba teſtamenti, uidelicet, vel
cum filijs &c. & dicti eorum filij &c. & non
dicti eius filij, non uacant neque aduerſantur
illa uerba, cum filijs & deſcendentibus maſculis
& naturalib. & licet No. qui ſcripſit, & dicti eius
filij, debuiſſet ſcribere, & eorum filij, & conſe-
51 quenter errauerit, tamen † error notarij, uel ſcri
ptoris non obeſt, Dec. & Cag. in l. ſi librarius. ff.
52 de reg. iur. neque uitiari debet † diſpoſitio teſta
toris propter notorij imperitiam. Soc. iun. conſ.
53 125. num. 34. uolum. primo. Nec † uitiat falſa la-
tinitas actum, Ripa in l. filiusfamilias. §. diui. nu-
mero trigeſimoſecundo. ff. de legatis primo,
54 quia magis attenditur † mens quam uerba, ca-
pit. intelligentia. de uerborum ſignificatio. Bar-
tol. in l. Plautius. ff. de auro, & argento legato.

Ruy. conſ. 101.num. 15.vol.2.cum ſimi,
Verbo principaliter eadem oppoſitio com-
55 probatur,†quia teſtator circa ea quę diſponit in
teſtamento, præſumitur vellę ſe conformare ad
diſpoſitionem iuris,& ſtatutorum.Bal. in l.preci
bus.col. 13.num.44 ver.procedo vlterius. C.de
impub.& alijs ſubſt. Alex.in l.hæredes mei. §.cũ
ita.colum.8.ff.ad Trebel.Sangeminian.c.1.in 6.
not.de conſt.lib.6. Soc.in conſ.249. numer.21.
verſ.nono iſta.& num.24. verſ.primo caſu. vo-
lum.2.Iaſ.in conſ.74.num. 1.uolum.1. Rim.con
ſil.25.num.15.uolum.1.Ruy.conſ.40.num.2.uo
lum.2.Soc.iun.conſ.126. num.22. volum.1.Pa-
riſ.conſ.73. num.40.uolum.2. At ſecundum di-
56 ſpoſitionem iuris † hæreditas, quæ ex diſpoſi-
tione teſtatoris acquiſita ſemel eſt hæredi,pro-
culdubio poſt illius mortem tranſit ad hæredes
& filios dicti hæredis, cui antea fuerat acquiſi-
ta, non autem ad hęredes alios primi teſtatoris,
Soc.d.conſ.249.num.21. ver.nono iſta conclu-
cluſio. & num.25. uerſ.aliquando,& ſecundum
ei Iaſ.d.conſ.74.vol.1.& Soc.iun. conſ.126. nu-
20.& num.23.& num.52.volum.1.Ergo in pro-
poſita ſpecie vbi hæreditas magiſtri Iacobi teſta
toris eſt acquiſita eius filijs inſtitutis ſecundum
eius diſpoſitionem, & per eorum aditionem eſt
effecta proprium patrimonium dictorum filio-
rum inſtitutorum.l.ſed ſi plures.§.filio impube-
ri.ff.de vulg.& pup.ſubſt.pręſumendum eſt teſta
torem,dum dixit,ſubſtituo filias fœminas,intel-
lexiſſe de filiabus filiorum; quoniam ad dictas
filias filiorum de iure communi, & ſecundum
ſtatura pertinet hęreditas, quę dictis filijs graua
tis acquiſita fuerat, ſecundũ diſpoſitionem Ma-
giſtri Iacobi teſtatoris, per eorundem filiorum
grauatorum aditionem; non autem pertinet di
cta hęreditas ad alios filios teſtatoris, cuiuſmo-
di eſt Domina Geneura, cui nunquam dicta hę-
reditas acquiſita fuit. Ideoque cenſendum non
eſt teſtatorem voluiſſe anteponere alios filia-
bus filiorum grauatorum,Cephal.conſ.134.nu.
5.& conſ.46.nu.33.
Quarto eadem opinio comprobatur, quo-
57 niam quę fuerit † teſtatoris voluntas colligere li-
cet etiam ex coniecturis.l.licet imperator. ff. de
legatis primo.l.ſi ſeruus plurium §.fi.ff.co.l.2.C.
de cond.inſer.glo.in l.precibus. C.de impub.gl.
in l.in teſtamento.C.de milita.teſtam.Atque ea
58 quidem uoluntas, quę † ex coniecturis colligi-
tur,ſeruanda eſt.Riminald.conſ.233.num.1.uo
lum.2.& conſ.252.num.7.eodem uol.2.& con-
ſil.42.num.4.uolum.1.& Soc.iun.conſ. 107.nu-
me.51.uol.3.& conſ.125.num.3.uolum.1. At in
caſu noſtro non deſunt coniecturę ex quibus
colligi poteſt teſtatorem,dum dixit ſubſtituo fi-
lias, voluiſſe ſubſtituere filios filiorum, non au-
tem filias ſuas,igitur eius volũtas,per quam uo-
cantur filię filiorum, & excluditur Domina Ge-
neura, neceſſario ſeruanda erit. Coniectura
uerò,quę hoc ſuadet,in primis ea eſt quę colligi
tur ex illis verbis, & fœmininis,in litura poſitis,
& deletis,cum dicit, & caſu quo omnes eius filij
quandocunque decederent ſine filijs,vel deſcẽ-
dentibus maſculis,& fœminis legitimis & natu-
ralibus &c. ex quib. uerbis apparet teſtatorem
primum omnium, quod ad hoc attinet,dixiſſe ſi
filij decedant ſine filijs maſculis,vel fęminis,ſub-
ſtituo filias fœminas. Poſtea vero cum animo
iam concepiſſet velle inſtituere filias filiorum,
conſiderauit ſi dictę filiorum filię erant a ſe ſub-
ſtituendæ,non poſſe locum habere ea uerba, cũ
dixit, ſi filij decedant ſine filiabus; quandoqui-
dem hæc duo inter ſe pugnant,ut filię extare nõ
poſſent,& tamen teſtator præſupponat eas ſub-
59 ſtituere, Itaque ne huiuſmodi † contrarietas re
periretur,ſemetipſam corrigendo, deleuit illud
uerbum,ſine fęminis.Id quod aperte indicat eũ
ſubſtituere uoluiſſe filias filiorum. nam cum di-
xit,filias fœminas ſubſtituo, ſi intellexiſſet de fi-
liabus ſuis,non oportueret delere illud uerbũ,
fœminis,quãdoquidem potuiſſet ſubſtituere fi-
lias ſuas,etiam ſi filij ſui a ſe inſtituti hæredes,at-
que grauati deceſſiſſent ſine fœmininis. Ea igitur
cancellatio,inductio, atque litura manifeſtè ar-
guit teſtatorem de filiabus filiorum in ſubſtitu-
tione locutum eſſe, tum quia teſtatoris volun-
60 tas † declaratur etiam ex imperfecta ſcriptura,
& ex actu reuocato.l.fi.ff.de reb.eorum. l.filij.l.
fi.C.fam.erciſc.Bar.in l.2.§.teſtamentum.ff.quẽ
admod.teſtam.aper.Panorm. in c.1. in 3.no. de
ſucceſſ.ab inteſt.Gozad.conſ.98. uerſ.quarto di
co.nu.9.Crau.conſ.113.n.6. parte 1. tum etiam
61 quia mens teſtatoris,quę † ex coniecturis huiuſ
modi colligitur,dicitur voluntas euidens. Bart.
in d.l.licet.in prin ff.de leg.1. Iac.Alba in conſil.
19.num.8.& conſ.110.num.2.
Alia item coniectura poteſt adduci,videlicet
quia teſtator plures ſubſtitutionum gradus fe-
cit, in quibus ſi vocare voluiſſet filias ſuas, vel
eos qui ſunt in gradu proximiore,profecto non
62 vocaſſet † deſcendentes fœminarum, qui ſanè
deſcendẽtes ſunt in gradu valde remoto,& ſunt
alterius generis & familiæ.At eos deſcendentes
vocauit,vt patet ex verbis teſtamenti,cum dicit
& deſcendentes ipſarum; ergo non uidetur ſo-
lum reſpexiſſe proximiores,ut dicit Socyn.in d.
conſ.249.uer.14.confirmatur.vol.2.ſed uidetur
teſtator uoluiſſe proſpicere omnibus perſonis,
etiam deſcendentibus ipſarum neptum natarũ
ex ſuis filijs,Ruy.in conſ.142.no.21. uerſ. & iſtud
ex alio uol.3. De ſuis uero filiabus nihil locutus
eſt,ſed caſu quo tam filij maſculi,& eorum deſcẽ
dentes prædicti, quàm filiæ fœminæ, & eorum
deſcendentes quandocunque decederent, &
nullus ex eis reperiretur,tunc talibus ultimo lo-
co decedẽtibus cum ſubſtituerit Operam S.Ma-
rię Humilitatis de Piſtorio, ſiquidem caſus pręę-
dictus eueniret, dici forte poſſet teſtatorem
ſuas filias omiſiſſe, & propterea eas reliquiſſe
in diſpoſitione iuris communis.l.cum quidam.
ff.de liber.& poſthumis.ſi forte quando nullus
ex deſcendentibus neptum ſupereſſet lis uer-
teretur inter hæredes dominæ Geneuræ,& di-
ctã Operam.Quinimmo teſtatorem de filiabus
filiorum

filiorum,non de filiabus ſuis ſenſiſſe comproba
tur non ſolum ex coniectura, ſed etiã ex certiſ-
ſimo argumento, quod ex alia litura, & ſuperin
ductione teſtamenti depræhẽditur, nam à prin
cipio Not.poſt uerbũ, filias fęminas, ſcripſerat,
& eorum deſcendentes in ſtirpes & non in capi
ta dicti teſtatoris,& quoad vſumfructum & gau
dimentum tantum ſuę hæreditatis & bonorum;
deinceps autem omnia,quæ poſt verbum, filias
fœminas, ſcripſerat, deleuit ac ſuperinduxit.
Ideoque dicendum eſt,illud uerbum, teſtatoris,
quod deletum eſt conſulto ut in dubio pręſu-
mitur,ut per Ang. in l.proximi nu. 3.ff. de is quę
inteſta. del. quoad effectum diſpoſitionis pro ni
hilo eſſe,l. 1.in prin.ff.de his quæ in teſtam. delẽ
63 tur.quoniam diſpoſitio †uerbi deleti nullã uim
habet.l.ſi ex falſis.C.de tranſac.l.cancellauerat.
ff.de his quæ in teſt. delen. Alberic.in Rub. eo.
tit.de his quę in teſt.delent.Quod ſiquis reſpõ-
deret,teſtatorem deleuiſſe illud uerbum teſta-
toris,non tam vt amoueret illud quàm ut dele
ret alia uerba ſequentia, uidelicet,quoad uſum
fructum,& gaudimentum. Replicarem hanc
reſponſionem non eſſe concludentem, & nihil
efficere,quia potuiſſet quidem ſi uoluiſſet non
delere uerbum teſtatoris, & delere uerba illa,
quoad gaudimentum &c.cum tamen ſecus fece
rit,& omnia deleuerit,quo fit, ut talis reſponſio
64 † tanquã non concludens nil releuet dominam
Geneuram filiam teſtatoris,arg.l.non hoc.C.vn.
de cognati.l. neque natales. C. de probation.c.
in pręſentia. de probation.

His ita ſe habentibus,ad rationes pro contra
ria parte ſupra deductas facile reſpondetur.

Et primo dicitur,non obſtare dum allegaba-
tur, filium uti magis dilectum melioris condi-
tionis eſſe debere quàm nepotem. Nam reſpon
deo, concluſionem, quæ habet filium præſumi
65 magis dilectum,non eſſe † perpetuam,ſed proce
dere dumtaxat in quibuſdã caſibus,inter quos
non connumeratur propoſita ſpecies. Etenim
66 † tunc pater præſumitur magis diligere filium,
cum agitur de rebus,quę pertinent ad ipſum pa
trem,veluti cum inter deſcendentes ſuos,pater
diſtribuere uult bona ſua, quę nemini ad huc
acquiſita ſunt. In bonis enim in quibus teſtato-
ri ſucceditur,& quæ ab eo immediate recipiun-
tur,& in quibus nullus adhuc ius acquiſiuit,ue-
riſimile eſt patrem magis dilexiſſe filium quàm
67 neptem, quia prima † ſucceſſio eſt liberorum
proximiorum.§.inteſtatorum.Inſti.de hęredita
tib.quæ ab inteſta. deferun. iuncto.§. ſi plures.
Inſti.de legiti. agnat. ſucceſſ. Quæ res exemplo
fit manifeſtior, finge teſtatorem inſtitutis filijs
maſculis filias vulgariter ſubſtituiſſe, locumque
eſſe ſubſtitutioni vulgari, utique eo caſu, nimi-
rum in vulgari ſubſtitutione filię teſtatori ſuc-
68 cedunt,quia per uulgarem † ſubſtitutionem ſuc
ceditur teſtatori,l. cohæredi.§. cum filijs.ff.de
vulg. vbi doct. Soci.in l.ſi cognatis. nu. 33. uer.
1.concl.ff.de reb.dub. Quamobrem in prędicta
vulgari ſubſtitutione, in qua immediate & dire-
cto agitur de ſucceſſione teſtatoris, conſiderabi
mus ſolum proximitatem, coniunctionem, &
affectionẽ teſtatoris, & præſumemus, niſi aliud
in contrarium appareat,in tali ſubſtitutionẽ vul
gari,ubi de manibus patris directi hęreditas ca
pitur,patrem magis dilexiſſe filiam quàm nepo
tem,& propterea voluiſſe potius ad ſubſtitutio-
nem uocare filiam quàm alium. Ita firmat Soci.
in d.conſ.249.num. 22.verſi.1.eſt,& in d.l. ſi co-
gnatis.d.nu. 33.vbi dicit, hanc concluſionẽ cõi-
ter approbari, & Ruy.conſ. 191.nu. 1.& 2.vol.2.
per doc.Bar.in l.Lucius.q.pen.ff. de uul.ubi per
vulgarem uocati cẽſentur filij teſtatoris. Ruy.d.
conſ. 191.num. 1.& num.10.Et ſecundum prædi
cta intelliguntur authoritates,in quibus proba-
tur,filium præſumi magis dilectum.

Quod ſi tractetur de diſtribuendis a patre
bonis rebuſque filiorum ſuorum, quæ ſcilicet
69 † iam ad filios e patrimonio patris prouenerũt
& filijs iam ſunt acquiſita, ueriſimile eſt patrem
magis dilexiſſe nepotem quàm filium,& propte
rea conſideraſſe coniunctionem & affectionem
quam habet filius grauatus erga filium ſuũ, qui
nepos eſt teſtatoris,non autem conſideraſſe af-
fectionem quam ipſe pater habet erga filiũ ſuũ.
Id quod declaratur exẽplo ſubſtitutionis fidei-
cõmiſſarię,de qua agitur in caſu noſtro. In qua
ſubſtitutionem fideicommiſſaria licet ſucceda-
tur teſtatori ſecundum prædicta, tamen bona
70 ſunt hæredi grauato † acquiſita per aditionem
& deſierunt appellari bona defuncti,glo.& doc.
in l. 1.§.ueteres.ff.de acquir. poſſeſ. Bart.l. ſed ſi
plures.§. filio impuberi.ff. de vulg l. hæres per
ſeruum.ff.de acquir.hæred.l. ſi. ad Tertul.Alex.
conſ.38.lib.6.Idcirco non eſt mirũ, ſi in fideic.
ſubſtitutione ubi bona iam peruenerũt ad filiũ
grauatum & ei ſunt quæſita,ita ut non appellan
tur amplius teſtatoris,attendatur ſolum affectio
quàm habet grauatus erga filium;& per conſe-
quens pręſumitur magis diligi nepos a teſta-
tore quàm filius. Magis autem diligi nepo-
tes ubi bona iam quæſita filio ſunt, firmat So-
ci.d.conſ.249.num. 25.uerſi. aliquando & 2.&
d.l.ſi cognatis.num.40 ff. de reb.dub. Ruy. con
ſi.191.num. 12.vol.2.Soci. iun. conſ. 126. num.
20.num.52.vol. 1.Ratio uero quamobrem teſta
tor eo caſu plus diligere uidetur nepotes quàm
filios,eſt, quia tunc agitur de rebus filij grauati;
71 & teſtator diligit † plus nepotes, quãdo agitur
de portione relicta eorum patri, ut per Io. Ce-
phal.conſ.46.num. 34.& conſ.45.num.21. quo-
72 niam teſtator præſumitur charitatem † quam
habuit erga filium grauatum, eandem quo-
que habere,& continuare voluiſſe erga nepotẽ
ex dicto filio grauato deſcendentem, eodẽque
modo eſſe affectus erga alios deſcendentes vl-
teriores.l.cum auus.ubi Bart.Bal.& alij.ff. de cõ
dit.& dem. Barto.in l.liberorum.in 4. not.ff. de
uerb.ſignif.& in l.Gallus.§.etiam ſi parente.col.
2.uerſic.quæro iuxta prędicta.ff.de liber.& poſt
hum.Bal.in l.cum acutiſſimi.uerſic. quæro ſi po-
teſt.C. de fideicom. Gulielm.de Bened.in c. Ray-

natius.parte ſecunda in verbo, ſi abſque liberis
primo.num. 3.& Soc.conſ. 249.num. 21.verſicu
lo vndecimo hanc partem.volum, 2. & Riminal.
conſ. 223.num. 32.vol. 2.& conſi. 28.num. 14.vo
lum. 1. Soc.iun.conſi. 126.num. 33. volum. 1.&
conſi. 158 num. 14.volum. 2.& conſi. 168. num.
10.vol. 2. vbi dicit, ſicut teſtator diligit filium gra
uatum, ita uideri diligere omnem illius poſteri-
tatem, ut puta filios, nepotes, pronepotes, cuiuſ-
cũque ſexus, quamuis teſtatori remotiores fuiſ-
ſent, modò duret ea qualitas, propter quam præ
dilexit filium. Soc.iun. d.conſi. 168.num. 90. vo
lum. 2. Quare cum in dictis neptibus duret eadẽ
qualitas, propter quam quidem qualitatem di-
lexit filios, & deſcendentes, videlicet qualitas li
berorum, & deſcendentium, quorum appellatio
ne continentur etiam fœminæ, conſequens eſt,
vt ſicut dilexit grauatos, ita etiam eadem chari-
tate diligere præſumatur eorum grauatorum fi
lias, Soc.iun. d.conſi. 168.num. 90. volum. 2.

Præterea nihil obſtat, neptes quæ tempore
73 teſtamenti nondum natę † erant, tanquam illas
quæ teſtatori incognitę ſunt, diligi ab eo, & uo-
cari non pręſumi. Quoniam reſpondetur non
cognitos tunc demũ uocatos non cenſeri, quan
do teſtator in ſubſtitutione uocat aliquos ſim-
pliciter, purè, tunc enim uerum eſt eos tantum
uideri uocatos, qui iam nati ſunt, l. qui filiabus.
in prin. ff. de legat. primo. Verum cum uocantur
in quendam euẽtum futurum incertum, quem-
admodum in caſu noſtro vocantur filiæ, in eum
euentum uidelicet ſi contingat filios naſci ſine
filijs, tunc ſanè ſatis eſt, eos qui uocantur, natos
eſſe tempore quo dies fideicommiſſi cedant,
etiam ſi teſtatori incogniti ſint, Alexã. conſ. 26.
colum. fi. uolum. 3. Soc. dict. l. ſi cognatis. Imola,
Alex. in l. Gallus. § inſtituens. ff. de libe. & poſth.
Decius in conſ. 299.num. 8. uerſic. ſexta conclu-
ſio. incip. in cauſa mihi commiſſa. parte 2, Ruyn,
conſi. 191. colum. fi. num. 15. volum. 2. Soc. iun.
conſi. 126. num. 53. 1. volum.

Secundò principaliter nihil obſtat, dum dice
batur; illa verba, filias fœminas, conuenire filiæ
teſtatoris, & propterea dictam dominam Gene
uram uocatam uideri in ſubſtitutione. Quia
reſpondetur, primo. Quando conueniunt ver-
74 ba † teſtamenti conuenit etiam diſpoſitio per ſu
pradicta, ſed limitatur huiuſmodi regula, niſi
mens & intentio teſtatoris diſcordet, quoniam
75 ſi mens † non conueniat, quę ſemper attendi de
bet. l. in conditionibus. ff. de cond. & demonſtr.
& quę uerbis præfertur, c. intelligentia. de uerb.
ſignif. non conuenit diſpoſitio, quãtumuis etiam
uerba conueniant. Quamobrem licet in propo-
ſita ſpecie teſtator dixerit, ſubſtituo filias fœmi-
nas, tamen quia intentio teſtatoris non fuit uo-
care filias ſuas, ſed inuitare ad ſubſtõnẽ filias fi-
liorũ, iure optimo dici põt diſpõnẽ teſtamenti
non conuenire D. Geneuræ. Secundò reſponde
ri poteſt, quamuis teſtator dixerit, filias fœmi-
nas ſubſtituo, tamen quia propter uim relatio-
nis faciendę ad proxima, & propter alia ſupra
dicta pro hac parte, ex mente teſtatoris compræ
henduntur filiæ filiorum, cuiuſmodi non eſt do
mina Geneura, negari poteſt illa uerba, filias ſci-
licet filiorum, ei conuenire, quo fit ut argumen
tũ pręallegatũ in cõtrariũ repercuti poſſit, quia
76 † cui nõ cõueniũt verba legis, nõ cõuenit diſpõ.
l. 4. §. toties. ff. de dam. infe. l. quod conſtitutum.
ff. de milita. teſtamento. Soci. conſ. 1. nu. 26. vol.
2. Alex. conſ. 17. lib. primo num. 2. Decius conſ.
553. parte 4. Nec dicat aliquis, verba ei ideo cõ
uenire, quòd licet dixerit filios numero plura-
li, tamen certum ſit orationem pluralem in ſola
77 Do. Geneura uerificari, quaſi † pluralis ſermo in
uno uerificetur, uoluiſſeque teſtatorem com-
præhendere etiam filias naſcituras, Quia reſpõ
78 detur pluralẽ quidem † ſermonem non ſemper
in uno uerificari, ſed tunc id locum habere quã
do pluralitas, ab initio, poteſt aptitudine & ha-
bitu in plurib. uerificari. Verum ſi in plurib. ue-
rificari non põt ſaltẽ quoad potentiã, tũc ſanè
pluralitas ex propria ſua ſignificatione in vno
verificari non poteſt, l. Mæuius. §. eum qui. ff.
de legat. 2. a qua propietate non eſt in dubio
recedendũ. l. nõ aliter. ff. de leg. 3. & ita declarat
Ruy. in conſ. 104. num. 11. 2. vol. Itaque nihil fa-
cit dum dicitur, teſtatorem voluiſſe compræhẽ-
dere filias naſcituras, quia cum teſtamenti facti
tempore teſtator unam ſolummodo filiam fœ-
minam habuiſſet, pluralis illa locutio non po-
terat neq; actu nec potentia in plurib. uerificari
quandoquidem domina Caſſandra uxor te-
ſtatoris erat eo tempore maior quinquage-
naria, ut in actis probatum dicitur; ipſeque
magiſter Iac. annum ferme ſeptuageſimum age
bat. Ideoque ueriſimiliter partus ſperari non
79 poterat. nam & ſi quinquagenaria † parere po-
teſt, tamen ſimilis partus mirabilis eſt, & rarò
contingit, l. ſi maior, ubi etiam Odoffred. C. de le-
gitim. heredib. & idem Odoffred. in l. ſancimus
2. C. de nuptijs.

Tertio principaliter non obſtat, præſumi te-
ſtatorem uelle obſeruare ordinem charitatis, &
ius ſucceſſionis ab inteſtato, & propterea uoca
80 re filias ſuas; quia reſpondetur tunc demũ † ui-
deri teſtatorem uoluiſſe obſeruare ordinẽ cha-
ritatis, quãdo in ſuo teſtamẽto uocauit aliquos
per nomẽ collectiuũ pluriũ perſonarũ exiſtẽtiũ
in diuerſis gradibus agnationis, cuiuſmodi eſt
nomẽ familiæ, agnationis, cognationis, proximi
tatis, deſcẽdentiũ, liberorũ & ſimiliũ; quãdo .n.
uocat per nomen quod colligit perſonas exiſtẽ
tes in diuerſis gradibus, tũc locum habet ordo
ſucceſſionis affectionis & charitatis, & propte-
rea uidetur vocaſſe ordine ſucceſſiuo prius vide-
licet filios, deinde nepotes, demum pronepo-
tes, & deinceps ulteriores, vt per Soci. in l. Gal-
lus. §. quidam rectè. num. 4. ff. de libe. & poſth. v-
bi dicit hãc opinionem eſſe communem. & Ru-
beus Alexandrinus conſi. 38. num. 3. uerſ. ſed ut
dixi. & conſ. 40. num. 6. & Curt. iun. conſi. 128.
num. 1. & 4. parte 2. Sed quando teſtator uocat
81 aliquos † in ſubſtitutione per nomen collectiuũ
plurium

plurium perſonarum exiſtentium in eodem gra
du,exempli gratia filiorum,hoc caſu non att-en
ditur ordo charitatis. Cuius rei ratio euidens aſ
ſignatur, quia in perſonis exiſtẽtibus in eodem
gradu non cadit ordo charitatis, uel affectionis
ſucceſſiuus,cum omnes teſtatori æquè chari, &
proximi ſint,Soc. d.conſi.249.num.25.ver. ter-
tius & ultimus. volum. 2. & d. §. quidam rectè,
num.4.l.Gallus.ff.de liber.& poſthum.Soc.iun.
d.§. quidam rectè.num.35.& 36. Itaque cum in
caſu noſtro teſtator uocauerit filias, & cõſequẽ
ter vſus ſit nomine collectiuo compræhenden-
te plures perſonas exiſtentes in eodem gradu
filiationis,conſequens eſt ut dicamus, non eſſe
conſiderandum ordinem charitatis & affectio-
82 nis.Nec obſtat,ſiquis obijciat,nomẽ †filius,poſ-
ſe conſiderari, ut nomen collectiuum plurium
perſonarum exiſtentium in diuerſis gradibus,
83 quandoquidem in †ſubſtitutionibus appellatio
ne filiorum ueniunt etiam nepotes,& cõſequẽ-
ter perſonæ exiſtentes in diuerſis gradibus, ni-
mirum filij & nepotes &c.Curt.iun.d.conſ.128.
num,13.parte 2.& Soci. d.§. quidam rectè. nu.
4.uer. qua conſiderationem infero.Nam reſpõ-
detur hoc in loco nomen filiarum non poſſe ſi-
gnificare neptes quia teſtator cum vlterius pro
grederetur,dixit filias & eorũ deſcendentes, ex
quo verbo(deſcendentes)colligitur eum appel-
latione filiarum comprehendere neptes mi-
nime voluiſſe,cum vltra filias exprimẽdo etiam
84 deſcendentes vlterius progreſſus ſit,quæ†diſpo
nentis progreſſio debet maxime attendi argu-
mento eorũque dicit Bar.in l.hoc edicto §. quæ
rentibus,ff. de publican.& uectigal. & Bald. in l.
binos num.3.uerſi.ſed ibi lex, C. de aduocat.di-
uerſorum iudiciorum.Decius in conſi.505.par-
te 4.num.5.Quæ cum ita ſint,nihil quoq; obeſt,
dum dicebatur,ſeruandum eſſe ius ſucceſſionis
ab inteſtato;nam reſpondetur, hoc caſu ordinẽ
prædictum ſeruari,quia in ſubſtitutione fideicõ
miſſaria,vbi grauatus iam admiſſus eſt,& ubi bo
na iam acquiſiuit,attenditur proximitas & ſuc-
ceſſio ab inteſtato ipſius grauati,non teſtatoris,
vt per Soc.iun. conſi. 126.num.21. 1. volum.&
ſupradixi.

Quartò principaliter,non obſtat maiorem eſſe
teſtatoris affectionem in proximiores, qualis
eſt filia, quàm in remotiores qualis eſt neptis;
Quia reſpondetur iſtud uerum eſſe quo ad ea
in quibus ex patris diſpoſitione nemini ius ac-
quiſitum erat.

At in rebus quæ iam ad filios peruenerunt,
eiſque iam quæſita ſunt,ſicut euenit in ſubſtitu-
tione fideicommiſſaria,in qua uerſamur, maior
præſumitur affectio in nepotes, & per cõſequẽs
in remotiores, ſicut dixi in reſponſione ad pri-
mum fundamentum allegatum pro parte con-
traria per doctrinam Soc.conſi.249.nume.25.
volum.2.& Soc.iun.conſ.126.num. 52. volum.
2.cum ſocijs. Quinetiã ratione quadam conſide
rata maior eſt affectio in remotiores,quanto.n.
85 remotiori gradu †agnationis à nobis diſtant,tã
to uehementius diliguntur. Ita vt magis nepo-
tes quam filios,& magis pronepotes quàm ne-
potes diligamus,Socin.iun.dicto conſ. 126.nu-
me.54.ver.poſſet præterea.Cephal.conſ.93.nu.
21.Atque ob eam rem dicimus amorem magis
deſcendere,l.ſi pupillus.§.ſi pater.ff. de reb. eo-
rum l.nec ei.ff.de adopt.l.iſti quidẽ.ff. quod me
tus cauſa. Fely.c. afferte, de præſumpt. Oldrad.
conſ.95.num.6.Alciat.tract.de præſumpt.Regu
la 1.in 1.præſumpt.num.1.Tiraq.in l.ſi unquam.
C.de reuo. donat. in præfatione numero 10. &
11. Ratio uerò, cur nepotes magis diligimus,
86 eſt, quia quo †remotiores ſunt,eo magis noſtra
memoria perpetuatur,l.liberorũ.in fi.ff.de ver-
borum ſignif.dum dicit,vt ex eorum prole diu-
turnitatis nobis memoriam in æuum relinqua-
mus. Etenim ut dicit gloſſa in l. iſti quidem.ff.
quod metus cauſa,plus diligimus res, quæ diu-
87 tius†duraturæ ſunt. Qua de re uidemus legem
88 †interpretari mentem teſtatoris in fauorem ne-
potum & deſcendẽtium,ut habetur in l. Lucius.
§.fi.ff.de hæred.inſtit.l.cum acutiſſimi. C. de fi-
deicomm.l.generaliter.§. cum autem. C. de in-
ſtitut.& ſubſtit. ſub cond.fa.l.cum auus.ff.de cõ-
dit.& demonſtr.ubi nepos teſtatoris ex filio præ
defuncto rogatur reſtituere filio teſtatoris,& ni
hilominus tacitè ſubintelligitur conditio, ſi de-
ceſſerit ſine liberis,& per conſequens filij illius
89 †nepotis rogati,qui teſtatoris pronepotes ſunt,
excludunt a fideicommiſſo, filium teſtatoris,
ut dicit Soc.conſi.126.num.18.vol. 1. Nec ob
90 ſtat,potentius†eſſe ius in cauſa proxima, magiſ
que influere in primum cauſatum,quia reſpon-
detur,uim eſſe potentiorem & maiorem in cau
ſa proxima,& immediata;ſed hoc procedit quo
ad iura earundem cauſarum; & reſpectu earun-
dem cauſarum,ut tradit Bal.in conſi. 136. cuius
initium eſt, Proponitur quòd Titius percuſſit.
colum.fi.num.6.uer,Item non obſtat,parte 2.Ti
raq.in tract.ceſſante cauſa.limitat.20.nu.9. Qua
re cum per fideicommiſſariam ſubſtitutionem
hæreditas ſit acquiſita grauato, utique non exi-
ſtimatur amplius teſtatoris, quia ex mutatione
91 perſonæ†mutatur qualitas patrimonij.Alex.in l.
filiusfam.col.fi.uer.nota quod illud.ff.ad l.falci.
Ideo non eſt mirum, ſi in rebus, quæ earundem
92 cauſarum,non ſunt,ius †æquè ualidè non opera
tur,præſertim cum cauſa mediata, quæ multum
remota non eſt,(id quod de auo reſpectu nepo
tum dici poteſt)æquè conſideretur, ut proxima,
l.uxori quis.in fi.ff.de auro & argen. lega. Aret.
conſ.6.in fi. Quinimmo cum bona per fideicom
miſſum ſubſtitutum ſint acquiſita grauato, cau-
93 ſa proxima †dicetur filius reſpectu nepotis, me-
rito in nepotem uim maiorem influet, d. l. Pu-
blius.§.1.ff.de cond. & demonſtration. Quinto
94 principaliter non obſtat,†uerba quæ ad teſtato
rem & ad hæredem referri poſſunt,in dubio ad
teſtatorem referri debere. Quia reſpondetur
iſtud non habere locum in illis rebus, in quibus
ex diſpoſitione teſtatoris eſt quæſitum ius alte-
ri,quemadmodum grauato quæritur ex ſubſti-
tutione

tatione fideicommiſſaria, de qua hic agitur, per
ea quę dixi ſupra ad primum & quartum funda
mentum. Tunc enim uerba, quæ alioqui ad plu-
res perſonas referri poſſunt, non referuntur ad
teſtatorem, ne fiat præiudicium filijs illius, qui
grauatus & iam admiſſus eſt ad bona teſtatoris,
95 cum certi iuris ſit, alteri per alterum † iniquam
cōdōnē inferri nō poſſe: Ideoq; in ſimilib. caſib.
uerba referuntur ad filios grauati, ſicut vltra ea
quę dixi ſupra, tradit copioſè Ruy. in conſi. 203.
num. 20. volum. 3. ubi dicit, licet per fideicom-
miſſum ſuccedatur teſtatori, tamen quia fideicō
miſſarius capit de manu grauati, cui hæreditas
ſemel acquiſita fuit, admittitur ille qui proxi-
mior eſt grauato & qui ei ſuccederet ab inteſta-
to ſecundum iuris diſpoſitionem, licet reperia-
tur alius qui ſit proximior teſtatori; & licet Ruy.
in conſ. 142. num. 15. & 16. impugnet rationem,
in qua dicitur, cum hæreditas ſemel quæſita eſt,
videri teſtatorem conſideraſſe filios grauati nō
ſuos, tamen dicta impugnatio non debet atten-
di, quia eſt contra mentem & declarationem a-
liorum doctorum, ut ex prædictis patet, & cōtra
dicta eiuſdem Ruy. plerisq; in locis ſupracitatis.

Nec ob. etiam auctoritas Ripę in d. l. ex facto.
in princ. ff. ad S.C. Trebel. nec aliæ & ſimiles ſu-
pracitatæ, quia illę procedere poſſunt, vel quan-
do expreſſe conſtat de uoluntate teſtatoris, vel
quādo tractatur de ſubſtitutione uulgari, nō de
fideicommiſſaria, vel de fideicommiſſaria ſubſti
tutione, quæ euanuiſſet & finita eſſet: uel quan-
do contrarium coniecturę non ſuadent, vel quā
do ſumus in dubio, ut ex dictis locis & alijs ſimi
libus colligi poteſt, & ex his quę dicit Ripa d. l.
ex facto. in prin. nu. 5. vbi dicit in dubio uerba rè
ferri ad teſtatorem: ſecus igitur ſtatuendum eſt
in caſu noſtro, vbi aliæ coniecturæ, & præcipue
illę, quas ſupra retuli, ſuadent ut ad filias filio-
rum referantur illa verba, filias fœminas ſubſti-
tuit, de quibus quæſtio eſt: certum eſt autem a
96 plurib. † côiecturis uinci conſueuiſſe pauciores,
arg. authen. itaque C. commu. de ſucceſſ. c. 1. de
treug. & pace. Soci. d. conſ. 249. num. 21. uerſic.
duodecimo, vol. 2. & Ruyn. conſi. 191. nume. 14.
volum. 2. Nec obſtat etiam conſilium Pariſij. 51.
num. 33. volum. 2. ſupracitato. Ibi enim uerbum
illud refertur ad teſtatorem, quia dixit, filias ſuas
97 quod pronomen † ſuum, ibi, teſtatorem, deſignat
vt per Ripam d. l. ex facto. num. 5. Hic uerò ne-
que uerbum, ſuum, neque verbum, eius, ex-
98 preſſit, merito † ex diuerſis nōn infertur, l. Papi-
nianus exul. ff. de minor. l. naturaliter. §. nihil cō
mune. ff. de acquir. poſſeſ.

Sextò non obſtat Pauli Caſtrēſis Conſilium
198. parte 2. quoniam reſpondetur hoc reſpon
99 ſum † in ſpecie improbari per Ruy. in conſi. 191.
num. 13. uolum. 2. ubi dicit Caſtrenſem non be-
ne loqui ſicut ego in caſu noſtro probaui ſupra
per auctoritates & rationes pro parte neptum
atque proneptis deductas, & poſito vt Paulus
Caſtrenſis in caſu ſibi propoſito bene loquere-
tur, tamen in caſu noſtro non obſtaret, vbi ſicut
ſupra dixi, complures coniecturæ ſunt quę ne-
ptibus & proneptibus fauent. Atque hanc opi-
nionem quæ habet, cenſeri teſtatorem uocaſſe
proximiores & filias grauati, quando agitur de
ſucceſſione fideicommiſſaria, & in qua bona ad
grauatum pertinere cęperunt, doctores aſſerūt
eſſe veriorem, & ſecundum eam fuiſſe iudicatā,
& ſępè reſponſum per multos celeberrimos do
ctores, ut atteſtatur Soci. in conſi. 249. num. 21.
volum. 2. & in l. ſi cognatis. colum. fi. ff. de rebus
dubijs. & Ruy. conſi. 191. num. 15. volum. 2. Et
Soc. iun. conſ. 126. num. 9. 42. & nume. 56. & nu.
57. col. fi. 1. vol. ubi dicit hanc opi. eſſe ueriorem
100 iuſtam & communem ferme † omnium do-
ctorum, a qua recedere nō ſolemus, vt per not.
in c. 1. de conſtitut. Itaque ex prędictis omnib.
concludendum arbitror ſecundum teſtatoris
diſpoſitionem & uoluntatem, ab hæreditate di-
cti Magiſtri Iacobi excludendam eſſe dominam
Geneuram eius filiam, & uocandas eſſe domi-
nam Rebeccam & dominam Caſſandrā & Hyp
politam neptes & proneptem dicti teſtatoris
quamlibet ſcilicet ut modo præſupponimus, ad
trientem.

Et ita iuris eſſe arbitror, ſaniore ſententia
ſemper ſalua.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 Verba ſtatuti vbi locum habent, ibi quoque locum habere debet eius diſpoſitio.
2 Verba in potiori ſignificatu ſemper accipienda.
3 Statutum matrem excludens, ſi expreſſe mentionem ſororis facit, nec diſtinguit inter ſororem coniunctam ex parte patris, vel vtrinque coniunctam, intelligi debet generaliter.
4 Verborum a proprio ſignificatu receditur, quando verba impropriè capiuntur.
5 Verbum, ſoror, pro ſorore conſanguinea capitur.
6 Statutum loquens de fratre, an verificetur in uterino.
7 Statutorum materia fauens agnationi.
8 Frater vterinus licet ſit frater, non tamen eſt agnatus.
9 Caſus in ſtatutis omiſſus, remanet ſub diſpoſitione iuris communis.
10 Defuncto an ſuccedat ſoror conſanguinea, an frater vterinus.
11 Intentio negatiua ſolet probari ex inſpectione ſtatuti.
12 Conſanguinei tantùm de iure communi excludunt uterinos.
13 Opinio communis in decidendo ſequenda ſemper.
14 Argumentum a proportione validiſſimum eſt in iure.
15 Statuta, quæ excludunt fœminas propter maſculos, ponuntur ratione conſeruandæ agnationis.
16 Verba, ex fratre carnali, quomodo intelligantur.
17 Vterinus eſt portio viſcerum matris.
18 Fauor agnationis præ oculis ſtatuentium ſemper eſt habendus.

19 Illatio

19 *Illatio non fit ex diuerſis.*
20 *Statuentium mens praualet proprietati verborum,*
& potius eſt attendenda.
21 *Ratio conſeruanda agnationis in vterino uerifica-*
ri non poteſt.
22 *Fratris & ſororis appellatio.in materia ſtatutaria*
non continetur vterinus.
23 *Frater vterinus an ſuccedat fratri vterino, quan*
do extat coniunctus ex latere patris maſculus.
24 *Argum a cõtrario ſenſu validiſſ. in iure,limitatur*
non procedere in ſtatutis correctorijs.num.25.
26 *Agnatio non continuatur in deſcendentes ex fœmi-*
nis. & an conſeruetur in eis, dum ipſa viuunt.
27 *Fœmina.quæ ex agnato maſculo naſcitur, dicitur*
agnata,& ex linea maſculina.
28 *Quod veritatis primordio adiuuatur, non dicitur*
in totum falſum.

CONSILIVM VIII.

Diuino nomine implorato.

REM totam breui complectens, arbi-
tror, ab hæreditate Nannis, excludi
debere,D. Geneuram eius matrem,
& Matthæum eiusdem Nannis fra-
trem vterinum. Ad eandem verò hæreditatem
admittendam eſſe D. Agatam ſororem conſan-
guineam dicti Nanis.Id quod ex his,quæ dicen
tur infra ſingillatim oſtendam.

Et primò quòd ad D. Geneuram attinet, res
mihi non valde obſcura videtur,eam ab hæredi
tate Nãnis excluſam eſſe per D. Agatã ſcd'm iu-
1 ra municipalia.Etenim vbi locum habent † ver-
ba ſtatuti,ibi quoque locum habere debet eius
diſpoſitio,arg.l.4.§.toties ff.de damno infecto
l.hos accuſare.§.omnibus.ff.de accuſa.c.indem
nitatibus de elect.in 6.Curt. iun. conſ.153. nu.
1.& 2.parte 2.At in propoſita ſpecie locum ha-
bent uerba ſtat. Florentini, matrem excluden-
tis ab hæreditate filij,quod quidem Florentinũ
ſtatutum proculdubio obſeruandum uidetur;
quandoquidem ſtatutis Caſtri Caſcinæ, cuius
iuriſdictioni litigatores ſubijciũtur, expreſsè ca
uetur in 5.Rub. vbi deficiunt &c. ut deficienti-
bus ſtatutis Caſcinæ recurratur ad ſtatuta Flo-
rentina & non ad alia, Ergo in propoſita facti ſe
rie locum quoque ſibi vendicare debet diſpo-
ſitio ſupradicti ſtatuti Florẽtini,& propterea do
mina Geneura cenſeri debet excluſa ab hęredi
tate Nannis.

Locum autem ſibi vendicare verba ſtatuti
inde oſtenditur,quòd in principio dicti ſtatuti
di:,Nulla mulier poſſit ab inteſtato ſuccedere fi
lijs uel filiabus defunctis exiſtente ex defuncta
perſona aliquo filio nepote vel pronepote natu
rali & legitimo, vel patre,auo paterno, uel pa-
truo,uel fratre vel ſorore aut nepote ex fratre
carnali. Quæ ſanè verba quod ad rem noſtram
attinet,non obſcurè ſignificant matrẽ filijs non
poſſe ſuccedere,exiſtente aliqua ſorore ipſius fi
lij,At in caſu propoſito vbi agitur de hæredita-
te Nannis,extat domina Geneura, eius mater
& domina Agata eiuſdem Nannis ſoror cõſan
guinea,igitur certum eſt,dictam dominam Ge-
neurã excluſam eſſe ab hæreditate Nannis eius
filij, per d. Agatam ſororem conſanguineam.

Quibus ſic poſitis, non obſtat, dum Ad-
uocati dominæ Geneuræ dicebant, ſtatutum
iſtud, ideo loqui intelligendum eſſe de ſorore
germana vtrinque coniuncta ex parte patris &
matris; non autem de ſorore tantummodo con
2 ſanguinea,quòd verba ſemper intelligi † debeãt
in potiori ſignificatu.l.1.§. qui in perpetuum.
ff.ſi ager vectig.uel emphy.per.Bar.in l.quęritur
ff.de ſtatu.hom.& §. ſed ius Inſtit. de. iure nat.
gent.& ciui.& l.1.C.de Suarijs.libro undecimo,
quoniam ad hoc in ſpecie reſpondet Corn.cõſ.
3 269. num.3.vol.4.dicens,quando † ſtatutũ ma-
trem excludens expreſſe mentionem ſororis fa
cit,nec diſtinguit inter ſororem coniũctam ex
parte patris tantum, vel coniunctam vtrinque,
tunc quidem dictum ſtatutum debet intelligi
generaliter.l.1.§.& generaliter.ff. de leg. præſt.
& c.quia circa.de priuileg. Itaq; cum ſtatutum di
cat generaliter, exiſtente ſorore &c. poteſt, vel
in germana, vel in conſanguinea tantum locum
habere.

Nec obeſt quicquam, uerba intelligi debere
in potiori ſignificatu, quia ad hoc in ſpecie re-
ſpondet Soci.conſ.25.nu. 8. vol.3. dicens illud
4 eſſe verum quando aliàs,recedentes † à potiori
ſignificatu,verba improprie caperemus,ſicut lo
quitur d.§.qui in perpetuum, & alia iura ſupra
deducta, ſed quando ſequimur verborum pro
prietatem tunc legum diſpoſitioni factum ſatis
eſſe dicitur,quamuis non capiuntur in ſignifica
tu potiori,quia verba proprie capi debent.l.1.§.
ſi is qui nauem.ff. de exercitoria. Quamobrem
5 † cum verbum,ſoror,proprie capiatur pro ſoro
re conſanguinea tantum, quam proprie ſororẽ
eſſe non inficior,ut infra deducam, ſequitur ut
nihil obſtet quòd in potiori ſignificatu pro
utrinque coniuncta nõ accipiatur,ſed pro con-
ſanguinea tantum.

Secundò principaliter quod attinet ad Mat-
thęũ,duplex eſt inſpectio. Prima, an Matthæus
excludat dominam Geneurã. Qua in re,ut omiſ
ſis diſputationibus ſuperuacaneis, dicam quid
ſentio, ſtatuendum arbitror huiuſmodi contro
uerſiam Matthæi uterini fratris dicti Nannis de
functi & dominæ Geneuræ eius matris à ſtatu-
to Florentino in principio deciſam non eſſe.
6 Quamuis enim ſtatutum loquatur † de fratre,ni
hilominus non habet locum in uterino; Quia
7 in † materia ſtatutaria quæ fauet agnationi, ap-
pellatione fratrum veniunt germani & conſan-
guinei.Mantua,conſ.86.num.18.vol.1. non au-
tem ueniunt uterini, ut firmat Angel. in conſ.
119.Incip. Statuto Tudertinæ.nu.2.& nume.3.
& Paul.Caſtrenſ.conſ.196.num.2.Incip.In pun
cto quæritur de quadruplici hęreditate, parte 2.
Alex.in l.ex facto.col.13. verſi. ex his quę dicit

Bart.

Bart.diligenter not.ff. de vulg. & pupill. Alber.
Brunus In comment. ſuper ſtat. fœmi. articulo
22.q.18 num.252. Alba conſ.81. num. 35. Qua-
propter licet ſtatutũ in primo dicat, vel fratre,
ob id tamen habere locum non debet in uteri-
no,cuiuſmodi eſt Matthæus. ſed intelligi debet
ſtatutum loqui uel de fratre germano utrinque
coniuncto, vel de fratre conſanguineo tãtum,
qui omnes agnati ſunt.Id quod uterino nõ con
8 uenit,licet enim vterinus † proprie frater ſit, ut
inferius attingemus,nihilominus non eſt agna-
tus,ut per Alber.Brun.d.q.18.num. 252.& pro-
pterea cum ſtatutum fauere uelit agnationi in
uterino,nõ põt habere locum: hodie ficte,& im
proprie tamen frater uterinus eſt agnatus,Soci.
conſ.1.num.4.uol.1.

Secunda inſpectio eſt,an Matthæus excludat
ab hæreditate Nannis dominam Agatam. Et
opinor ſeruata etiam diſpoſitione ſtatuti Florẽ
tini,in caſu noſtro a dicto Matthæo domi. Aga-
9 tam non excludi, quia caſus a † ſtatutis omiſſus,
& non comprehenſus, remanet ſub diſpoſitio-
ne iuris communis.l.commodiſſimè.ff. de lib. &
& poſthum.vbi Iaſ.1.not.l.ſi extraneus. vbi Bar.
ff.de cond.ob cauſ.& Bar.in l.maritus. C.de pro
curat.l.illam.vbi Aret.in 2.not.C.de collat. & c.
2.de tranſlat.prælat. Alex.conſi.141.num.1. lib.
7.Signorol. conſi.164.num.10.Bertrand.conſi.
134.num.2. voluminis primi. parte poſteriori.
Grammat.deciſ.63.num.18. Soc.iun.conſ.102.
volum.1.nu.4.& in l. Gallus. §. & quid ſi tantũ.
vbi Soc.iun.num.33.At iſte caſus,in quo quæri
10 tur,an defuncto † ſuccedat ſoror conſanguinea,
an uerò frater uterinus,omiſſus eſt, & non com
præhẽſus à ſtatuto Florẽtino,ut ex ipſius ſtatuti
11 lectione colligitur,ex cuius † inſpectione nega-
tiua intentio probari ſolet,Bart.in l.ſi qui ad ci-
uilia.num.4.C.de appellat.& in l.fi.C.de reb.cre
dit. & in l.Titię textores. ff. de legat. 1.c. quo-
niam contra.vbi Dec.num.74.& Beroius,num.
65.de probationib. cum ſimilib. Igitur ſupradi-
ctus caſus relinquitur diſpoſitioni iuris com-
munis.

12 Sed enim iure cõmuni † cauetur, vt qui tantũ
conſanguinei ſunt vterinos tantum excludant,
vt per Odofred.in l.de emancipatis.num.1.ver-
ſi.Or ſignori.C.de leg.hęred.ubi dicit,ſi quis ha
beat fratrem ex eodem patre tantum, & ſororẽ
ex matre,& decedat inteſtatus, in bonis, quæ a
patre proueniunt admittitur conſanguineus tã
tum,non autem uterinus. quam opin. ſequitur
ibidem Bar.nu.1.ver.not.ex iſto.&ita tenere do
ctores refert Fulgo.d.l. de emancipatis nu.4. &
Corneus in anthen.itaque.nu. 5. C. communia
de ſucceſſ. & idem Corn.d.l. de emancipatis
nume.1.in fin.ubi dicit doctores ita communi-
ter tenere.& idem Corn.conſ.269. num. 5. ubi
13 dicit eſſe † communem opi.a qua in decidendo
recedere non debemus.& nu.9.in fin.volum. 4.
Et eandem opi.uidelicet ut conſanguineus ute-
rinum excludat tenet etiam Socin.conſi.89.nu.
7.uolum.4.& Angel.conſi.119.nu.2. Ergo cum
domina Agata ſoror conſanguinea ſit Nannis
defuncti,de cuius ſucceſſione tractatur, conſe-
quens eſt ut eadem domi. Agata ſupradicta ab
hæreditate prædicti Nannis Matthęum illius tã
tum vterinum fratrem excludat,quia non diſtin
guitur,an conſanguinei maſculi ſint,vel fœminę
circa huiuſmodi ſucceſſionem,§ ſi igitur defun-
ctus.de hæredib.ab inteſt.uenient.& Bald. Peru
ſinus.in tractatu ſucceſſionis ab inteſtato, nu.
34.uerſi. prædictis uerò collateralibus.qui ſanè
tractatus impreſſus eſt poſt commentar. Con-
ſtantij Roggerij de teſtamentis.

Quib.ita poſitis. 1.huic ſententię nihil officit,
dum Dominus iudex dicebat, ſtatuta Florenti-
na excludere dictam do. Agatam actricẽ per illa
uerba,nulla mulier uel eius filij &c. quaſi dica-
tur,decedente uno qui habeat fratrem & ſoro-
rem,ſuccedat ſolus frater ab inteſtato excluſa ſo
rore. Ad hoc enim primum Iudicis fundamen-
tum reſpondeo,ab illis uerbis caſum propoſitũ
non comprehendi, ſed ut ſupra dicebam omiſ-
ſum eſſe.Quanquam enim ſtatuti uerba ſint,nul
la mulier uel eius filij uel filię &c. ſuccedere poſ
ſit alicui fratri prędictę mulieris abinteſtato, ſi
dicto eius fratri ſit frater.Nihilominus ea uerba
intelligi debent de ſorore utrinque coniuncta,
quæ ſuccedere uelit fratri utrinque coniuncto,
quę id facere non poteſt,ſi alius frater utrinque
coniunctus extet. uel intelligi debent de ſoro-
re conſanguinea tãtum, quę ſuccedere uelit fra
tri tantum conſanguineo,quæ non poteſt obti-
nere ſucceſſionem, ſi alius tantum conſangui-
neus frater extet; non autem intelliguntur ea
uerba de conſanguinea ſorore tantum quę ſuc-
cedere uelit fratri tantumodo uterino,cuiuſmo
di eſt caſus noſter.Quæ ſane declaratio ex eo in
primis oſtenditur eſſe vera,quod ſtatuentes in
dicto ſtatuto de ſucceſſionib. ab inteſtato Rub.
130.conſulere cum uoluerint agnationi, nõ de-
buiſſent excludere fœminas propter uterinos;
qui non ſunt agnati,l.meminimus.C.de legit.hę
re.ſed debuerant excludere feminas,ſicut fece-
runt propter cõſanguineos,vt ſeruaretur agna-
tio.& propterea diſpoſuerunt ſtatuentes, nul-
lam mulierem ſuccedere poſſe alicui fratri præ-
dictę mulieris ab inteſtato, ſi dicto eius fratri ſit
frater:quaſi dixerint mulierẽ nõ ſuccedere fra-
tri,ſi dicto eius fratri frater ſit, qui ſit eodẽ mo-
do ſeu eius conditionis, & qualitatis frater ipſi
defuncto,quomodo & cuius cõditionis & qua-
litatis eſſet ſoror eidem defuncto illa mulier,de
qua ageretur.non autem excluditur mulier,quę
fuerit ſoror alio modo ipſi defuncto quàm fue-
rit frater,veluti ſi eſſet uterinus,qui cum conſan
guinea certare auderet, ut in facto propoſito
euenit. Et per conſequens non eſt ueriſimile,
ſtatutum uoluiſſe in eo uerſiculo loqui de fra-
tre uterino quęſtionem de hæreditate mouen-
te cum cõſanguinea, ſed uel de fratre utrinque
coniuncto certãte cum ſorore utrinque coniũ-
cta, vel de fratre conſanguineo tantum cum
ſororę tantum conſanguinea,uti ſeruetur ratio

propor-

14 proportionis, a qua quidẽ†proportione conſue
uit in iure ualidiſſimum argumentum duci.l.qui
quadringẽta,& l.Marcellus.ff.ad Sen.Conſ.Tre
bell.l.ſi ita ſcriptum,in principio.ff.de lib.& poſt
hum.quo etiá argumẽto vtitur Bal.in auth. ceſ-
ſante.num.2.uerſi.nec obſtat quod fratrum.C.
de legit.hęred.& in l.binos.num.3.verſi. ſed ibi
lex C.de aduocat. diuerſ.Iudiciorum. & Bald. in
l.2.num.5.in 3.q.uerſi.dico etiam.C.de reſcind.
vend. ibi, & hoc per locum à proportione. &
Oldrad.in conſ.121.Incip. Ad primam.nume.8.
verſi.tertio ſicut &c.

Voluiſſe autem ſtatuentes proſpicere agna-
tionis conſeruationi, præterquam quòd verba
ſtatuti pleriſque in locis hoc indicant,vt ibi,alijs
agnatis maſculis, & ibi iure agnationis. & alibi
ſępę oſtenditur etiam concludenter, quoniam
15 † ſtatuta, quæ excludunt fœminas propter ma-
ſculos,ſecundum doctores magis communiter
nituntur hac ſola ratione conſeruandę agnatio-
nis,vt habetur in l.1.§.quamuis.ff.de uentre in-
ſpic.& l.ſuper ſtatu.ff.de quæſtionibus.& §.cæte
rum.inſtit.de legit.agnat. ſucceſſ. & Numeri ca-
pite vltimo.& Bart.in l.omnes populi.ff.de Iuſt.
& iure.Bal.in l.maximum vitium.C.de liber.præ
teritis.Iaſ.in l. qui filiabus. ff.de legat.1. Ripa in
rub. ff. ſol.matrimonio nu.60.ubi Soci.iun. nu.
37.parte 1.Cumã.Alber.& Salyc.in l.1.col.pen.
C.de adulter.Bal.in l.2.ad finẽ.C. de in ius uoc.
& in l.certum,col.1.C. unde legitimi. Paul. Ca-
ſtrenſ.conſ.40.Incip.Præſens caſus,vol.2. Alex.
conſ.110.col.pen.vol.3.& conſ.89.col.2.uol.6.
Roman.conſ.411.colu.1.Soci.conſ.128.colu.1.
uol.4. Curtius Senior conſ. 81. & Curtius iu-
nior conſ.87.col.pen.Iaſ.conſ.221.col.5. uol.2.
Decius conſ.372.& Gratus conſ.63. col. 1. vol.
2.Ruyn.conſ.20.vol.2.& conſ.89. col.4.eodem
uolumine,Pariſius conſ.41.col.pen.nu. 75. uol.
3.Socin.iun.conſ.2.num.11.uol.1.& conſ.1.nu
me.43.& num.44.& vol.1.Et Tiraq.in tract.ceſ-
ſante cauſa, in limit.12.nume.15.cum pleriſque
alijs locis,quę ne longior ſim,omitto:ex quibus
pluſquam manifeſte patet, ſtatuta excludentia
fęminas propter maſculos ſecundum doctores
magis communiter fundari, & niti ſola ratione
conſeruandę agnationis.

Quo fit,ut nihil pręterea obſtet, dum domi-
nus Iudex à quo,negabat hæc ſtatuta hanc tan-
tum rationem conſideraſſe,& dicebat alias ra-
tiones adferri poſſe. Reſpondetur enim,quam-
quam nonnulli uoluerint hanc non eſſe ſolam
rationem iſtorum ſtatutorum, ſed alias reperi-
ri,ut per Iaſ.in l.1.nume.4. de ſucceſſ. eodem &
Soci. conſ. 1.uol.1.& Soci.iun.conſ.1. num.26.
uol. 1.& Lapus allegat.101.num. 15.nihilominus
hæc ultima iſtorum opinio non eſt cõmunis uti
ſuperior,ut conſtat ex prædictis,& propterea in
iudicando non eſt attendenda, argumẽto eorũ
quæ habentur in c.1.de conſtitut.& Iaſ.in Auth.
nouiſſima num.22.C.de inoffic.teſtam.Deci.cõ
ſi.203.num.4.& conſ.389.num.14.& conſ.381.
num.5.& conſ.180.num.2.cum locis conlocijs.

Secundo non obſtat,appellatione fratris in
dicto ſtatuto compræhendi fratrem uterinum
ad excludendam ſororem,vt tenuit Benedictus
de Accoltis ſiue Socinus in hoc ipſo eodem ſta
tuto,conſ.1. vol.1.& conſ.304.quod eſt ultimũ.
uol.2.& conſ.25. uol. 3. Quæ quidem reſponſa
in cauſa maxime fuiſſe uidentur, cur dominus
Iudex contra domminam Agatam, olim pronũ
tiauerit. Reſpondetur enim ea couſilia, quę ſu-
perius deducta ſunt,emanaſſe ſuper alijs caſib.
& ſuper alia parte ſtatuti. Namque in dicto cõſi-
lio 1, in quo uim faciebat dominus Iudex, non
diſputabatur de fratre uterino, qui excluderet
conſanguineam, ſed agebatur de fratre uterino
teſtatoris,qui ſecundum prædictos doctores ex
cludit filiam teſtatoris,& conſequenter diſputa
batur non de uerſiculo. & nulla mulier,vel eius
filij) circa quem uerſatur quæſtio noſtra, ſed
diſputabatur de nerſiculo, & nulla mulier nec
etiam natus.cuiuſquidem uerſi. caſus,rationem
habet longè diuerſam ab ea,quæ militat in caſu
noſtro:quoniam ſi eo caſu, ſequamur deciſionẽ
Socini, dicere poſſumus ideo ibi appellatione
fratris, uterinum comprehendi, quia ſtatutum
in eo verſi.non tam agnatis in ea parte conſule
16 re uoluit,ut indicat illud uerbum,ex fratre†car-
nali,quod ſignificat ibi tractari de eo fratre,qui
ſaltem ex eadẽ carne genitus ſit,ſiue ſit germa-
nus,ſiue ſit vterinus,qui ſaltem reſpectu matris
ex eadem carne dicitur procreatus, vt per Bene
dictum,& Soc.d.conſi.1.nume.7.& 8.volum.1.
17 quinetiam eo reſpectu dicitur† portiò uiſcerum
matris,l.prima.§. ex hoc reſcripto. ff. de uentre
inſpi.vt ex auctoritate Galeni docet Benedictus
de Accoltis,d.conſ.1.num.8.doct.in l. Gallus,in
prin.ff.de lib.& poſth. At verò in caſu noſtro, &
in ver.& nulla mulier vel eius filij,ſecus eſt,quia
cum ibi dicatur ſimpliciter,frater ſit,non autem
ádijciatur,carnalis:oſtenditur ibi non agi de eo
fratre qui ex carne tantum matris progenitus
ſit vt eſt vterinus.Sed cur non de eo ſiquidem
fratris appellatione omnes propriè veniſſet.Am
plius reſpondetur, quia dum dicit carnalis,non
conſiderat agnationem,ſed ortum:& iſtud,car-
nalis,non neceſſario denotat agnatum. Sed fra
ter ſimpliciter deſignat agnationem, ſed ſi fra-
ter continet etiam propriè uterinum; cum, e-
tiam in caſu noſtro nõ conſiderat agnatos.am-
plius, quia hęc diuerſitas nõ videtur probabilis,
ſed ſimpliciter intelligi de fratre,qui eſt conſan
18 guineus & agnatus, vt ſeruetur fauor†agnatio-
nis,cui ſtatuentes in d.verſic.& nulla mulier uel
eius filij;conſulere voluerunt. Quamobrem cũ
ſint diuerſi caſus diuerſamq; rationem habeãt,
19 †non eſt mirum,ſi ex eis,non licet inferre.l.Papi
nianus exuli.ff.de min. & ſic diuerſum ius eſt ſta
tuendum,l.illud.ff.ad l.Aqui.& per conſequens
non eſt mirum,ſi in verſi.& nulla mulier nec ẽt
natus,appellatione fratrum venit vterinus, & ta
men non uenit in verſi. & nulla mulier nel eius
filij, quamquàm enim vterinus propriè frater
eſt,Socin.d.conſi.1.vol.1.& conſi.25. volum.3.
& conſi.

& conſi. vltimo.volum.2.& Alciat.lib,1. in prin.
de verb.ſigni. Nihilominus quoniam uterinus
non eſt agnatus,contineri non poteſt in uerſic.
& nulla mulier uel eius filij. ubi mens & inten-
tio ſtatuentium fuit conſulere agnationi,quæ ſa
20 nè mens præualet proprietati uerborum,& in-
ſpici debet,& potius eſt attendenda. l.1. C. ad l.
Corneliā de ſicar. l. diuus. ff.eo.l.ſcire oportet.
§. ſufficit.ff.de excuſat,tuto.l.ſcire leges.ff.de le-
gibus.c.humanæ.22.q. 5. Præſertim cum in ſta-
tutis potius attēdatur mens ſtatuentium quàm
uerba.l.benignius.ff.de legibus. l.non dubium.
C.de legib.Bar.in l.contra legē.ff.de legib.Cra-
uet.conſi.274.num.1 1.uolum.2.

Secundo reſpondetur,deciſionem Socini &
cæterorum in d.conſ.1.non uideri tutam, dum
uoluerunt in hoc ſtatuto, uerſi. & nulla mulier
nec ē natus, compræhendi fratrem uterinum,
& per eundem teſtatoris fratrem uterinum ex-
cludi filiam teſtatoris, Nanque cum uerisimile
ſit,ſtatuentes in qualibet parte ſtatuti conſule-
re uoluiſſe agnationi ſecūdū opinionem magis
communem,quam ſupra retuli,profecto,neque
dictus verſic,intelligi poteſt de uterino, in quo
21 non †uerificatur ratio conſeruandę agnationis,
quę tamen debet eſſe generalis in qualibet par-
te ſtatuti,ad hoc ut ſit bona,ut dicit gl,in l. quia
in eum ff.ad l.Acqui,& gloſ.in l.et ideo.ff.de le-
gib. Rurſus Benedictus de Accoltis & Soci.d.
conſ.1.a communi opinione recedunt, quæ di-
cit ea ſtatuta niti ſolum ratione conſeruandę
agnationis, dum alias rationes vltra cōmunem
excogitare coguntur,ad defendendam eorum
periculoſam opinionē, Quam eſſe falſam adeo
ſuſpicatus eſt Albertus Brunus in Comment.ſu
per ſtat.fœmin,articulo 12.q.18 nu.255. ut ſcri-
ptum reliquerit,de hoc ſe dubitare, quia certū
22 eſſe dicit in materia ſtatutaria ſororis,† & fratris
appellatione uterinos non contineri, quare in
opinionem tam dubitabili,non uidebatur fun-
danda tam firma deciſio contra prædictam do-
minam Agatam,præſertim cum ex his quæ dicit
idem Socinus in conſ.ultimo uol.2.& conſ.25.
vol.3.manifeſte conſtet,eum in huiuſmodi quę
ſtionibus de vterinis ualde dubium extitiſſe, cū
in fine dicat, licet 1. concluſio ut mater(de qua
ibi)excludatur in pūcto iuris ſit forte vera,tamē
iſta inquit, opinio ut ſimul admittatur multum
placet,quę uerba apertę demonſtrant cum ſibi
uix conſtitiſſe. ſed in utranque partem animū
ut incerti titubantes, & dubitantes faciunt
impuliſſe gl. in rub.ff.de iur.& facti igno,in l. ſi-
quidem.C.de exception. Bart. in l. admonendi,
col.4.nu.20.ff.de iure iurando.Soci. conſ.115.
incip.circa primum uerſic. unum non omitto,
uolumine 1.

Tertio nihil obſtat argumentatio, quam do-
minus Iudex eliciebat a contraria ſignificatione
ex uerſic.fratres uero uterini in d. ſtatuto Florē
tino, dum argumentabatur hoc modo; Vteri-
23 nus †frater non ſuccedit fratri uterino,quando
extat coniunctus ex latere patris maſculus;ergo
24 à cōtrario†ſenſu,quod eſt in iure ualidum argu
mentum l.1.§. eius rei.ff. de off.eius ubi non eſt
maſculus conſanguineus, admittitur frater ute-
rinus.At in caſu propoſito non extat maſculus
conſanguineus,ſed ſolum extat fœmina conſan
guinea,nimirum domina Agata,ergo Matthæus
frater uterinus prædicti Nanis uidetur admittē
dus,quia in ſtatis procedit argumētu a cōtrario
ſenſu, doct. in l, conuenticulam C. de Epiſc. &
clericis.

Reſpondetur enim ad hanc argumentatio-
nem,primo,licet regulariter in ſtatutus ualeat
25 argumentū a contrario ſenſu,tamen †prædictū
argumentum non poteſt colligi, & non proce-
dit in ſtatutis correctorijs,ſeu ubi ſic arguendo
corrigeretur ius commune, quando ſtatuta in
ſenſu directo & abſq; argumentatione a contra
ria ſignificatione,poſſunt aliquid operari. Bald.
in l. obſeruare.§. proficiſci. ad finem.ff. de offi.
proconſ. quam ſequitur Imola & Alex. in l.ſi cū
dotem.penult.col.ff.ſolu.matrimonio Fely.in c.
ſignificaſti, col.pen.in fi.cum ſeq.de foro com-
pet.& Curt. iun. in l. 1.ff.de offic.eius. nume.7.
ubi etiam Iaſ.& Decius num.59.& idem Decius
conſ.110.col.1.& conſ.507.& Ioan.Crotus in re
pet.l.omnes populi.ff.de iuſt.iure col.44.& Al-
bert.Brun.in comment.ſtat.fœm.articulo 6.q.1.
& iſta eſt cōmunis opinio, ut atteſtatur Cagno-
lus in l.1.ff.de offic. eius nume.131.uerſic.cum
iſta concluſione. Quapropter cum dictus uerſi-
culus, fratres uero uterini. uim ſuam exerceat,
& operetur in ſenſu directo,uterinos non ſucce
dere uterinis &c. ſequitur, ut hoc caſu ex com-
muni doctorum opinione ſupra relata argu-
gumētari in caſu noſtro nō liceat à cōtrario. ſen
ſu licet argumētari poſſit a cōtrario ſenſu in ſta
tutis correctorijs,quando ſtatuta nihil operaren
tur in ſenſu directo quemadmodum procedunt
ea quę de eodē ſtatuto Florentino dixerūt Dy.
Cyn. Bal.in l.conuenticulam num.4.C.de epiſc.
& cler.& alia allegata per dominum Iudicē,quæ
ut patet ex prędictis locum ſibi uendicant in ca-
ſu a noſtro ualde diſtanti.

Secundo poſito ſed non dato, ut in caſu no-
ſtro a contrario ſenſu liceret argumentari; Re-
ſpondeo adhuc tantum abeſſe,ut dictus uerſicu
lus,fratres uero uterini probent ſententiam do
mini Iudicis,at potius noſtram adiuuant opinio
nem.Ideo enim cauetur ſtatuto,uterinos nō ſuc
cedere uterinis,extantibus coniunctis ex latere
patris maſculis,q a ſi uterinis deferretur iſta ſuc
ceſſio,lęderentur maſculi agnati, qui excluſi eſ-
ſent a ſucceſſione,quam rem ſtatutū abhorruit,
cum uoluerit conſulere agnationi ſecundū prę-
dicta unde ſtatutum admiſit maſculos ex latere
patris,ut conſeruetur ius agnationis.At hęc ra-
tio locum habet in caſu noſtro,& optime uerifi
catur, etiam ſi ſuccedat domina Agata, quia ſi
ſucceſſio deferatur dominæ Agatæ, tunc agna-
tio magis defendetur,quàm ſi hæreditas deuol-
uetur ad uterinos,ergo militare debet ēt diſpo
ſitio,ut ſcilicet dicta Agata admittantur & exclu
datur

datur Mattheus uterinus, argumen.l.illud.ff.ad
leg.Aquil.

Magis autem conſeruari ius agnationis,ſi ſuc
cedat Domina Agata quàm ſi ſuccedat Mat-
thæus,apertiſſimè demonſtratur,quia cum Mat
thæus,ut ſupra diximus,nunquam fuerit, & non
ſit agnatus teſtatoris, proculdubio agnationem
tueri nequit. Verum de Domina Agata aliud,
26 & contrarium dici poteſt. Nam quamuis in † de
ſcendentes natos ex fœminis agnatio non con-
tinuetur,nihilominus in perſona fœminarũ cõ-
ſeruatur agnatio, dum ipſę uiuunt, l.pronuncia-
tio.ff.de uerb.ſig.l.2.§.1.iunct.§.& hęc quidem.
Bal.in l.uni.C.quando non pet.par. Alex.conſil.
43.uerſicul.non obſt.id quod. uolum.3. ubi di-
cit, licet fœmina non procreet ſibi agnatos, &
poſt eius mortem in eiuſdem filijs non duret a-
27 gnatio ipſa tamen fœmina,quæ ex agnato † ma-
ſculo naſcitur, agnata eſt,& dicitur ex linea ma-
ſculina. Itemque dum ipſa uiuit, conſeruat no-
men familię,& agnationis, & cippum domus, &
dum uiuunt admitti debent ad ſucceſſionem.
Alex.conſil.55.lib.3.Iaſo.conſi.142.colum.6. uo
lum.2.& in l.2.colum.108.uer.uigeſimo primo.
C.de iure emph.Corne.in conſil.229. in hac cõ
ſultatione,colum.fi.uol.3. Pariſ. conſilio 47.nu-
mero 61.uolum.3.Soc.iun.conſil.168.nume.21.
& nu.56.lib.2,& conſi.186.num.2.lib.1.& conſ.
1.num.58. eodem primo libro,& conſi.2.nu.14.
ſecundo vol.Ioan.Ceph.conſi.134.nu.47. vol.1.
cum ſimil. Idcirco nulli dubium eſſe debet,quin
per dict.do.Agatam,dum ipſa viuit,agnatio con
ſeruetur,& per dict.Matthæũ nõ defendatur, &
propterea certiſſimi iuris ſit a D. Agata dũ ipſa
viuit hęreditatem auocari non potuiſſe,nec de-
buiſſe, ſed potius ſtatuendũ ſit huiuſmodi Nan-
nis hęreditatem ad eã perpetuò pertinere debe
re; quia licèt poſt illius mortẽ hęreditas peruen
tura ſit ad eos,qui nõ erunt agnati Nannis,nihi-
lominus certũ eſt,eandẽ D.Agatã, fuiſſe & eſſe
illius agnatã,id quod de Mattheo prorſus nega-
tur,& audacter affirmari põt per dictam conſan
guineã conſeruatum eſſe,& conſeruari ius agna
28 tionis,quia nõ in totum dr̃ † falſum,qđ veritatis
primordio adiuuatur.l.cũ filius.§.hæres.ff.de le
gat.2.Quib.omnib. rebus oſtenſum fuiſſe arbi-
tror,q.D.Agatam actricem fouere cauſam adeo
bonam, ut iure optimo ſperare poſſit Excell. &
eruditiſſ.D.Iudices dominos meos obſeruandiſ
ſimos,ſententiam eſſe ſecundum illam pronun-
tiaturos.

Et ita iuris eſſe arbitror,ſaniori ſententia ſem
per ſalua,ad laudem Dei.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMRIVM.

1 *Tutor nomine pupillorum tenetur ad canonum ſo-lutiones.*

2 *Debitores pupillorum tutoribus eorum ſoluentes & ſine iudice, vel decreto liberantur. nu.4.*

3 *Qui ſe tribus annis proximis ſoluiſſe oſtendit, id etiam anteriori tempore feciſſe præſumitur.*

5 *Intellectus ad doctrinam Bar. in indiuiduo in l.certum.§ ſed an ipſos. ff. de confeſſ.*

6 *Solutio per apocham probatur, & ex ea liberantur debitores in præiudicium pupillorum, ſi in ea tutor confiteatur ſe recepiſſe pecuniam.*

7 *Emphyteuta tenetur mittere canonem ad domum proprietarij, niſi ſint emphyteuta, & dominus diuerſi fori, & loci, quia tunc non tenetur emphyteuta.*

8 *Emphyteuta an amittat ius ſuum, ſi rem emphyteuticam inconſulto, & recuſante domino alienauerit.*

9 *Clauſula, vendo tibi, ſaluo, & reſeruato beneplacito domini directi, vis.*

10 *Emphyteuta vendens rem emphyteuticam adiecta hac clauſula, ſaluo & reſeruato beneplacito domini, nec aliter, nec alio modo, an perdat emphyteuſim. num. 18.*

11 *Vaſallus alienans feudum irrequiſito domino, appoſita clauſula, ſaluo iure domini, &c. an videatur alienaſſe contradicente domino.*

12 *Alienatio valet, quando domino præiudicium non affert.*

13 *Vaſallus ſi alienat feudũ, reſeruato placito & cõſenſu domini, contractus ſtat in pendenti, nec amittit feudum, etiam ſi ſit proceſſum ad traditionem.*

14 *Alienatio eſt valida, cùm deuenitur ad traditionẽ cum conditione, ſaluo iure, &c.*

15 *Vaſallus quo remedio iuuetur, ſi vendat rem feudalem irrequiſito domino.*

16 *Verba, non aliter, nec alio modo, in alienatione rei feudalis, quid importent.*

17 *Emphyteuta ne incidat in caducitatem, quomodo ſibi ſuccurratur.*

19 *Traditio & effectus traditionis reſoluitur ob defectum conditionis.*

20 *Emphyteuta non eſt puniendus ſuo iure, ſi eſt paratus dominum effectu cognoſcere, canonem ſoluere, & moram purgare.*

21 *Alienans non incurrit periculum, niſi quando directus dominus deciperetur.*

22 *Traditio ſit facta ſi cũ tali reſeruatione, quòd res poteſt ſine difficultate haberi pro non alienata, emphyteuta excuſatur.*

23 *Alienatio non tenet tunc, quando res difficulter poteſt haberi.*

CONSILIVM IX.

Diuino nomine implorato.

DVO ſunt in hac emphyteuſis lite, quæ primo aſpectu Nicolao Poggibontio negocium aliquod faceſſere videbantur. Primum, quia auctores eius non uidentur ſoluiſſe canones. Secundum quoniam ipſi dicuntur, dicto Nicolao bona emphyteotica, de quib. agitur, irrequiſito domino conceſſiſſe, proptereaq́; cecidiſſe cenſentur ab eorum iure. Cæterum hæc exactius ſi cõ-

ſiderentur, conſtabit omnino neutrum obeſſe.
1 Nam quod attinet † ad canonum ſolutio-
nes, certi iuris eſt ad tutoris officium pertine-
re, nomina pupillorum exigere, eorumque de-
bitores ad ſoluendum compellere, niſi nelit ſuo
periculo eos deſinere eſſe ſoluendo. l. 2. C. arb.
tut. l. debitoribus. ubi Odoffred. & Salyce. C.
de adminiſt. tut. Soc. iun. conſil. 148. num. 25. &
num. 29. par. 1. Bernar. Diaz. reg. 767. incip. tu-
tor, uel curator. Quamobrem debitores pupillo
2 rum, ſi redditus, vel penſiones † tutoribus ſolue
rint etiam ſine iudice, vel decreto, nihilominus
liberationem conſequuntur, l. ſancimus, prima
ubi Bar. Bal. & Saly. C. de admin. tut. Quinetiam
ſi fructus, vel penſio triennij eis fuerit ſoluta, re-
ctè ſolutio facta dicetur. vt dicit Angel. dict. l.
ſancimus, 1. ver. idem ſi reſtitueret. At in caſu
propoſito dicti Canones ſoluti fuerũt Dominæ
Catherinæ matri atque tutrici earum puellarũ,
ad quas directum dominium pertinebat; con-
ſtat igitur canonũ ſolutiones legitimè factas eẽ

Solutas autem fuiſſe integras penſiones, cõ-
ſtat, tum ex inſtrumento rogato a ſer Petroant.
Mont. tum etiam ex libello in actis deducto, &
authenticato, quibus in locis, cum diuerſis con-
tinuisque temporibus complures ſolutiones fa
ctæ reperiantur, iure optimo præſumi poteſt, re
tro & antea quoque debitas penſiones ſolutas
3 fuiſſe. Nam † qui docet ſe tribus proximis an-
nis ſoluiſſe, id etiam anteriori tempore feciſſe
pręſumitur, Bar. in l. pen. C. de apoch. lib. 10. Bal.
in l. inter debitorem, uer. extra quæro, ff. de pac.
Iaſ. in l. 1. ff. de off. eius cui man. eſt iur. Bar. in ſin
gul. 138. incip. qui oſtendit. & Petrus Rauẽ. ſing.
21. inc. qui oſtendit ſe trib. & Franc. Cremen. ſin
gul. 80. inc. item quæro.

Quæ concl. extenditur etiam ad emphyteu-
tam, ut per Bar. in l. ſi certis annis, col. 4. C. de pa
ctis, Ang. in l. qui aliena. in prin. ff. de acq. hæred.
Dec. in conſil. 286. n. 3. & Gab. Saray. in ſcholijs
ad dict. ſing. Bar. 21.

Inde uerò patet, ſolutiones legitimè fuiſſe fa
ctas, quod teſtes examinati ſup. 6. c. ad inſtantiã
d. Nicolai aperte demonſtrant d. Do. Catherinã
ſe geſſiſſe tanquam tutricem, & adminiſtratricẽ
bonorum ſuarum filiarum.

4 Quo caſu ſiquis † matri bona filiæ adminiſtrã
ti ſoluerit pecuniam, ignorãs etiam illam ius ad-
miniſtrandi non habuiſſe, rectè ſoluiſſe dicitur.
l. filiæ inteſtato, ubi Bar. & alij, ff. de ſolu. Rom. in
ſing. 166. inc. tu ſcis, Guid. Pap. deciſ. 173. inc. in
dicto ſuo.

Quibus ita ſtantibus, nihil obſtat, non proba
ri numerationem per confeſſionem matris tu-
tricis, quæ confiteatur quaſdam penſiones ſe re
cepiſſe iuxta tradita per Barto. in l. certum. §. ſed
ea, nu. 2. ff. de confeſſis, & Dec. com. in l. 2. §. cre-
ditum, nu. 14. ff. ſi cer. pet.

Quoniam reſpondetur communem opinio-
nem procedere, ubi tutor mutuo acciperet ali-
quid, uel confiteretur ſuper eo, quod in facto tu
toris non conſiſteret, tunc enim non præiudica
ret pupillo; non tamen locum ſibi uendicat illa
communis opinio, ubi tutor confiteretur ſe ſo-
lutum a debitoribus pupilli recepiſſe, & conſe-
quenter non procederet in confeſſione illius fa
cti, quod in ipſo tutore conſiſteret, tunc enim
proculdubio liberatur ſoluens. Et ita in indiui-
5 duo doctrinam Bartoli in d. l. certum. §. ſed an ip
ſos, intelligendam eſſe dicit Paulus Caſtren. in
conſilio 34. incipiente, Ego Paulus de Caſtr. nu
mero ſecundo, uerſicul. nunc ergo, par. prima. &
Cur. iun. in l. ſi. §. quod obſeruari. columna ſecun
da, & columna 3. numero 22. & numero 23. C.
de iur. iur. propter cal. dan. ubi dicit hanc opi. eſ-
ſe veriſſimam. & eam tenuiſſe Imolam in l. ſi de-
6 bitorem, ff. de noua. Et per † apocham, in qua tu
tor confitetur ſe recepiſſe pecuniam a debitori-
bus pupilli, probari ueram ſolutionem, & ex ea
liberari debitores in præiudicium pupillorum.
Ex quibus apparet legitimè factas fuiſſe ſolutio
nes, poſito etiam & non dato, ut dicti emphy-
teutæ non miſiſſent canonum ad domum d. Do
minę Catherinæ, & eius filiarum dominarum di
rectarum iſtius emphyteuſis. licet enim tenea-
7 tur † emphyteuta mittere canonem ad domum
prietarij, vt per Iaſ. in l. 2. num. 63. verſicul. & no.
diligenter. C. de iure emphyteu. Nihilominus
id non procedit, quando emphyteuta & domi-
nus ſunt diuerſi fori, & loci, cuiuſmodi ſunt in
propoſita ſpecie: hoc enim caſu emphyteuta nõ
tenetur mittere canonem ad domũ directi do-
mini, ut per Bart. in l. item illa. ff. de conſtit. pe-
cun. & doct. in c. ſignificante. de pignor. &
Gozad. qui plura citat in conſ. 57. numero 3. co
lumna prima.

Quod uero pertinet ad ceſſionem ſeu aliena
tionem, per quam dicta bona emphyteutica ad
Nicolaum Poggibontium, ſecundũ emphyteu-
tam peruenerunt arbitror per huiuſmodi con-
ceſſionem ei factam ab hæredibus Nicolai Del-
maſtri bona in commiſſum nõ cecidiſſe, neque
ob id ad directos dominos deuoluta fuiſſe.

Quanquam enim iure cautum reperiatur, em
8 phyteutam † ius ſuum amittere, ſi rem emphy-
teuticam inconſulto & recuſante domino alie-
nauerit, ad actumque traditionis deuenerit, &
rem accipienti tradiderit, l. ſi. C. de iure emphy.
c. potuit locati. Pariſ. conſil. 86. numero 13. uo-
lumine quarto, Bald. in l. 1. C. de iure emph. quæ
ſtio. decimanona. & dicitur communis opin. ſe-
cundum Imo. d. c. potuit. & Alexand. in l. ſi a me.
columna ſecunda. ff. ad leg. falcid. Io. Ceph. con-
ſil. 133. numero 51. & 85. uolum. primo. Nihilo-
minus ea concluſio non eſt perpetua, ſed aliquã
do (ut euenire conſtabit in caſu noſtro) uim ſuã
amittit, & deficit.

Etenim in primis dicta concluſio limitatur,
ut procedat, niſi in inſtrumento alienationis ap
9 poſitæ eſſent clauſulæ; uendo † tibi ſaluo, & reſer
uato beneplacito dom. directi, & non aliter, nec
alio modo; tunc enim licèt emphyteuta rem tra
diderit accipienti, & dominum nõ conſuluerit,
tamen a ſuo a iure non cadit, ut primò inquit

Bald.

Bald.c.1.§.fi.nu.5.in fi.in uſib.feud.Quę fuit pri
10 ma cau.benef.amit.ubi dicit,ſi emphyteuta † uē-
dit rem emphyteuticam adiecta clauſula,ſaluo,
& reſeruato beneplacito domini,nec aliter,nec
alio modo,non perdit emphyteuſim,quia nihil
actum uidetur,quandoquidem conſtat eum nō
alienaſſe,niſi catenus quatenus poſſet.

Secundo idem ſequitur Panor.in c.fi.col.fi.
uer.ult.hic quæro,tit.de feud. ubi dicit,ſi uaſal-
11 lus † alienauit feudum domino irrequiſito,& ap
poſuit clauſulam ſaluo iure domini,& non aliter
uel alio modo,tunc contradicente domino nō
uidetur alienaſſe.

Tertio idem dicit Card.Zaber.d.c.fin.col.2.
num.9.uer.8.opp.tit.de feud.& in c.quę in ec-
cleſiarum,nu.14.q.13.de conſt.ubi dicit aliena-
12 tionem eo † caſu ualere,quia nullum domino
præiudicium inferri poteſt.

Quarto tenet hoc Soc.in conſ.251.col.4.n.4.
uer.poſtremo concludenter,2.uol.ubi dicit,ſi
uaſallus ſine conſenſu domini uendat;& tradat
ſaluo iure domini,protestatio non iuuat,niſi di-
ctum ſit,nec aliter,nec alio modo:eo enim caſu
nihil uidetur actum quandoquidem emphyteu
ta non uult alienare niſi facta tali proteſtatione
& ſine pręiuditio.

Quinto firmat hoc idem Matthęus de Affli-
ctis in c.1.de prohibita feudi alien. per Fede.in
ſectione incip.uigeſimoquarto,q.38.nu.25.uer
ſic.2.caſu etiam ſi proceſſum eſt ad traditionē,
13 ubi dicit ſi uaſallus alienat † reſeruato placito
& conſenſu domini,contractus eſt in pendenti;
& non amittit ius ſuum,nec perdit feudum etiā
ſi proceſſum ſit ad traditionem.

Sexto additur authoritas Fely.in c.quę in ec-
cleſiarum,col.31.uer.tertius caſus eſt quando
deuentum eſt,char.pen.de conſt.ubi dicit,quan
14 do † deuentum eſt ad traditionem cum condi-
tione,& proteſtatione,ſaluo iure domini,&
non aliter,nec alio modo,alienatio tenet,& alie
nans non cadit a iure ſuo.

Septimo dicit Guid.Pap.deciſ.163.incip.ſed
15 ſecundum iura,nu.1.ubi dicit,remedium † uaſal
li eſſe,ſi uendat rem feudalem irrequiſito domi
no,ut dicat in inſtrumento,ſaluo iure dominij,
& non aliter,nec alio modo,quia licet uendat,
& tradat,non cadit a ſuo iure.

Octauo eandem opi.ſequitur Rub.Alex.in l.
non ſolum,§.morte,n.32.uer.3.caſus,& n.322.
ff.de ope.nou.nun.

Nono hoc idem tradit Hormanoct,Detus.in
16 d.§.morte,nu.96.uer.inferius,& nu.97.† vbi di
cit emphyteutam per illam proteſtationem non
releuari,niſi dixerit,non aliter,nec alio modo.

Decimo facit id quod inquit Iaſ.in d.l.fi.nu.
142.col.antepe.C.de iure emph.ubi uoluit per
clauſulam,non aliter,nec alio modo,emphyteu
tam uendentem ſibi conſulere,ne incidat in ca-
ducitatem.

Vndecimò,eadem opinioni inhæret Marti-
nus de Garatis laudenſis lib.2.ſuper titulo 2.
de feu.nu.20.pag.484.vbi dicit emphyteutam
non excuſari in tali uenditione,niſi adijciat &
non aliter.&c.

Duodecimò,id autem comprobat Gulielm.
Hannecton.in tractat.de iure feudorum,libro
4.capitu.7.

Decimotertio idem Franciſcus Ripa in c.cū
M.Ferrar.num.80.verſic.ſecundo,intellige,
vbi dicit emphyteutam alienantem,irrequiſi-
to domino excuſari per illam clauſulam ſine præ
iuditio domini,nec aliter,nec alio modo.&
dicit hanc opinio.eſſe communem.Et idem Ri-
pa in reſponſo primo ſuper ff.nouo,numer.31
18 vbi dicit,quod emphyteuta † alienās ſaluo conſenſu
domini & non aliter nec alio modo,non perdit
emphyteuſim,etiam ſi ſecuta ſit traditio,quia il-
la verba nec aliter nec alio modo ſunt reſoluti-
ua contractus.& hanc opinionem dicit eſſe
communem.

Decimoquartò,eam ſequitur Iulius Clarus
ſententiarum.lib.30.§.emphyteuſis uerſi.Item
quæro,ubi dicit eſſe communem,& §.feudum,
quæſt.31.uerſi.bene uerum eſt,ubi dicit hoc ſe-
qui communiter Canoniſtas,& q.15.uerſi.con-
trariam.

Decimoquinto eandem opinionem ample-
ctebatur Cur.ſen.in conſil.8.incip.uiſo inſtrum.
num.3.& num.4.

Quinetiam inquit Marinus Freccia lib.2.de
feudis,in ſect,1.authoritas,nu.25.& nu.26.fol.
104.ſatis eſſe uendere ſaluo domini aſſenſu,&
bona fide tradere ſine alio uerborum articulo,
& ſi dominus diſſentit,nulla eſt venditio ob de-
fectum conditionis uoluntatis,& nulla eſt tra-
ditio,ſi dominus nolit præbere conſenſum,&
19 nihil eſt actum † etiam ob defectum conditio-
nis reſoluitur,traditio;& effectus traditionis,
modo in hoc non ſit aliqua deceptio,& emphy
teutæ ſint parenti dominum effectu agnoſcere
canonem ſoluere,& moram purgare,quo caſu
20 noui emphyteutæ non ſunt explicandi ſuo iure
ſecundum eum loco citato Suarez nu.104.uer.
excepta.fol.76.Rip.l.2.num.38.ff.ſi cer.pet.

At primi emph.qui d.Nicolao Poggibontro
ſua iura ceſſerunt,omnes has clauſulas in inſtru
mento ceſſionis oppoſuerunt,vt ex eius lectio-
ne conſtat,vbi dicitur reſeruato beneplacito in
fraſcriptarum filiarum,nec aliter,nec alio modo
dederunt & ceſſerunt &c.& infra,& cum dicta
reſeruatione,& non ultra uel aliter nec alio mō
huiuſmodi ceſſio facta ſit & itelligatur.& poſtre
mo loco nec aliter,nec alio modo,quia dictis
proprietarijs non intendunt,nec uolunt modo
aliquo per præſentem contractum pręiudicare.
Ex quibus uerbis,quę cum ſæpius repetita ſint,
debent attendi gloſſ.in verbo diœceſanis.ver-
ſicul.nec poteſt.in clemen.prima,de iure patro-
nat.Iaſ.in l.ſi conſtante.in princip.num.83.ver-
ſicu.quarto limit.colum.decimaquarta.ff.ſolut.
matrimonio conſtat dictos contrahentes & ho
nori,& utilitati directorum dominorum conſu-
lere voluiſſe,ob idque rem in commiſſum non
cecidiſſe.

Secunda quoque concluſio illa, quæ habet, emphyteutam alienantem, & tradentem rem emphyteuticam inconſulto Domino, ius ſuum amittere, procedit, niſi huiuſmodi alienatio eſſet, in qua domino præiudicium inferretur, quia & in traditione dolus adeſſet, & non poſſet deinde dominus directus eam debito tempore recuperare, vel quia in aliquem, ſe potentiorem eſſet alienata, vel quia res emphyteutica talis eſſet, quæ non niſi cum magna difficultate recuperari, & reuocari poſſet, veluti ſi eſſet aliquod Caſtrum, vel aliqua arx, quæ difficulter expugnari poſſet, his enim caſibus non excuſatur per has clauſulas emphyteuta alienans; ſecus vero ſi res facile poteſt recuperari, nam tunc illæ clauſulæ proſunt, & excuſetur is qui alienauit ſaluo iure domini; & non alio modo. Quam limitationem plures tradiderunt.

Et primo Aluarottus in c. 1. col. 5. nu. 15. uer. quæro quid ſi vaſallus. de prohib. feud. alien. per
21 Fed. vbi dicitur alienantem † non incurrere periculum, niſi quando in alienationem directus dominus deciperetur, & quando in ea dolus interueniret, vt facile res non poſſet recuperari; ut euenit in caſtro, vel ſimili re.

Secundo idem tenet Bal. in l. 1. q. 16. C. de his quæ penæ nomine, & in c. Cumana, num. 3. uer. & prædicta faciunt, de elect.

Tertiò idem d. Ant. Ramba in add. ad deciſ. Guid. Pap. 163. in verbo, non alias, ubi dicit dictum emphyteutam cum clauſulis illis, nec aliter nec alio modo, alienantem excuſari, niſi per corporalem traditionem deceptio, aliqua intercederet.

Quarto idem ſenſit Fely. in c. quæ in eccleſiarum, d. col. 31. ver. tertius caſus eſt, de conſtitut. char. pen.

Quinto eandem ſequitur Franciſchinus Curtius in tract. de feudis, parte quarta, q. 20. n. 112. fol. 264. vbi dicitur quãdo deuentum eſt ad tra-
22 ditionem cum tali † reſeruatione, & res poteſt ſine difficultate haberi per non alienata, & tunc cum parum interſit domini, emphyteutæ excuſantur.

Sexto nihil aliud ſenſit Rip. in d. c. cum M. Ferrarienſis nu. 80. uer. ſublimita tamen, d. conſtit.
23 vbi dicit non ualere † alienationem, quando res difficulter poſſet recuperari.

Septimo idem tenet Ant. Rubeus Alex. in l. non ſolum. §. morte. d. num. 322. ff. de operis noui nuncia.

Octauo idem d. Marinus Freccia d. lib. 2. de feudis, in ſect. incip. 1. authoritas, num. 25. & numero 26.

Nouo idem tenet Guliel. Anneton. d. lib. 4. c. 8. de feudis ubi dicit dominum excuſari, niſi forte in cum ipſe emphyteuta alienauerit, a cuius manib. feudi poſſeſſio, vel nullo modo, uel difficulter poſſet recuperari.

Decimo hanc limitationem ſequitur Iul. Cla. d. lib. 4. ſen. §. emph. uer. item quæro. fol. 217.

Vltimo eandem opi. ſequitur, & pluribus rationib. & authoritatib. illuſtrat. Rol. a Val. in cõſil. 51. nu. 30. & ſeq. par. 2.

At in propoſita ſpecie non agitur de arce, uel caſtro, vel alia re, quæ difficulter poſſit recuperari, neque de perſona potentiori, ſed de ea quæ facile in iudicio conueniri poteſt, & ad parendum compelli, ut pluſquam notorium eſt, præſertim in dictione Sereniſſimi noſtri Ducis, ubi Iuſtitia viget, deq; eo agitur emphyteuta qui dominium recognoſcere paratus eſt, & qui ea lege rem accepit, qua primus emphyteuta iam receperat; quò caſu conceſſio ualet, ut per Henric. Boic. in c. quæ in eccleſiarum, de conſt. Non eſt igitur dubitandum, quin alienatio facta ualuerit, & quin per clauſulas ſupradictas ipſo primus emphyteuta alienas ſibi conſuluerit, & per conſequens etiam Nicolaus Poggibontius de iure debeat obtinere ſuper uniuerſa & tota cauſa non ſolum pro parte minorum, qui cum minimè ratum habuerint alienationem, uel traditionem, ſibi præiudicare non potuerunt, iuxta tradita per Rip. in reſp. 4. ſuper tit. ff. de iure gen. num. 22. cum conſocijs.

Et ita iuris eſſe arbitror, ſaniore ſententia ſemper ſalua, ad laudem Dei.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 Verbum, quandocunque, ſubſtitutionem compendioſam ſignificat.

2 Subſtitutio compendioſa per verbum, quandocunque, concepta, continet ſubſtitutionem vulgarem.

3 Subſtitutio vulgaris ſub compendioſa comprehenſa quando habeat locum.

4 Subſtitutio vulgaris ſub compendioſa comprehenſa non expirat, etiam ſi inſtitutus moriatur in vita teſtatoris.

5 Subſtitutio compendioſa continẽs vulgarem, a vulgari teſtamentum vires capere videtur, ſi filius inſtitutus decedat in vita teſtatoris.

6 Teſtamentum an infirmetur ſi primus gradus reddatur inualidus.

7 Teſtamentum vires ſuſcipit a ſubſtitutione.

8 Filia an poßit aliquid vltra dotem, quam pater ei reliquit in teſtamento iure inſtitutionis petere.

9 Filia an poſſit petere ſupplementum congruæ dotis, & an ſupplementum legitimæ.

10 Dotis nomine aliud eſt petere, aliud nomine legitimæ.

11 Supplementum dotis quo caſu peti poſſit.

12 Filia a patre dotata, de incongrua dote nequit conqueri.

13 Pater præſumitur melius filiæ conſulere quàm quilibet alius.

14 Dos congrua illa eſt, cuius quantitas minor non eſt legitima portione.

15 Pater cum dotat filiam, dos poteſt eſſe minor legitima.

16 Filia a patre dotata, ſi in dote enormiter leſa fuerit, ita vt in dotis conſtitutione adſit magnus exceſſus, propter talem exceſſum reclamare poteſt.
17 Exceſſus magnus quis dicatur in conſtituenda filia dote.
18 Iudicis arbitrium in declaranda dote quantum operetur.
19 Remedium petendi ſupplementum legitima quibus competat.
20 Legitima an debeatur filio legitimato ſicut legitimo & naturali.
21 Legitimatus conſequitur legitimam titulo honorabili inſtitutionis.
22 Legitimatus non poteſt in legitima grauari per fideicommiſſum.
23 Legitimatus ſi moriatur non detracta legitima, ius detrahendi eam transfertur ad hæredes.
24 Legitimatus ſi fuerit præteritus, poteſt rumpere teſtamentum.
25 Filia, cui nihil iure inſtitutionis pater reliquerit, ſed aliquid tantum iure legati habuerit, an poſſit ipſi ſuccedere ab inteſtato, ex diſpoſitione ſtatuti ita loquentis.
26 Membra non decet eſſe diſcrepantia a capite.
27 Argumentum a contrario in ſtatutis, an procedat.
28 Statuti vna pars aliam declarat.
29 Caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris.
30 Illatio non fit ex diuerſis.
31 Legitima eſt portio portionis debita ab inteſtato.

CONSILIVM X.

In Dei nomine.

PRIMA dubitatio quæ oritur nunc ex teſtamento Lanfredini de Ruſpigliaſis eſt. Defuncto Sempronio filio, & hærede inſtituto, ante Lanfredinum teſtatorem eius patrem: an vniuerſa hæreditas eius ab inteſtato pertineat ad Dom. Catherinam filiam legitimatam dicti Lanfredini, quaſi illius teſtamentum propter mortem Sempronij deuenerit in cauſam caduci. An uerò ratione aliqua ſuſtineatur teſtamentum, & perueniat dicta hæreditas ad ſubſtitutos dicti Sempronij.

Huic quæſtioni breuiter reſpondens, dico hæreditatem prædictam pertinere ad ſubſtitutos, non autem ad Do. Catherinam. Quoniam ut patet ex uerbis dicti teſtamenti dicentis, & ipſi Sempronio ſubſtituit, inſtituit, & hæredes eſſe voluit Vrſinum &c. & Lap. Io. Bap. &c. Lanfredinus teſtator fecit ſubſtitutionem compendio
1 ſam, vt ſignificat illud † verbum, quandocunq; iuxta gloſſ. in l. Centurio, ff. de vulg. Bal. in l. præcibus, C. de impub. & alijs ſubſt. Quæ compen-
2 dioſa † continet ſubſtitutionem vulgarem, ut per Paul. Caſtren. conſil. 86. num. 1. incip. Dubiratio vertitur, par. 1. Alex. conſil. 1. num. 1. & nume. 25. & conſil. 121. num. 1. in 1. uolum. Iaſ. conſ. 181. num. 27. uolum. 2. Dec. conſil. 416. nume. 6. Rip. in l. Centurio, num. 146. ubi Alc. num. 33. ff. de uulg.

3 Atqui vulgaris ſubſtitutio † comprehenſa ſub compendioſa, locum habet etiam quando inſtitutus decedit in uita teſtatoris, ut ultra allegata per alios tenet Barto. in conſi. 5. incip. Viſa quadam petitione, num. 1. & conſ. 38. incip. Paulus Bagon. de Bon. numero primo, ubi dicitur ſubſtitutionem compendioſè filio factam continere vulgarem, quę locum habet, etiam ſi fi-
4 lius uiuo patre decedat. Etenim † ſubſtitutio uulgaris comprehenſa ſub compendioſa, factaque per uerbum, quandocunque, non expirat, etiam ſi inſtitutus moriatur in uita teſtatoris, ut dicit Bald. in conſil. 151. incip. Quanquam prudenter, uolum. quarto, & conſil. 48. incip. Quia in ſubſtitutione, numero primo, eodem uolu. & Corn. in conſil. 297. numero decimo, uolumine primo, & Iaſon in l. precibus, numero duodecimo, ubi etiam Dec. numero decimoſexto, uerſi. ſed tamen, C. de impub. & alijs ſubſt. & Soc. iunio. conſil. 106. numero primo. & conſilio 121. numero decimo, uolumine primo, ubi dicit cōpendioſam continere uulgarem, decedente hærede ante mortem teſtatoris. & Ruy. conſil. 89. num. 6. uolum. quarto. & Pariſ. conſil. 66. numero trigeſimoquarto. uolumin. tertio. ubi dicunt compendioſam factam per uerbum commune cōtinere vulgarem, idque verum eſſe ſiue decedat ante teſtatorem, ſiue poſt eius mortem. Quanquam enim ſubſtitutio compendioſa, cuius uerba non adaptantur uulgari ſubſtitutioni, cuiuſmodi ſunt, quandocunque filius inſtitutus hæres factus, uel poſtquam ſe hæreditati immiſcuerit, uel poſtquam adierit hæreditatem, deceſſerit, uulgarem ſubſtitutionem non continet ſi contingat inſtitutum decedere in uita teſtatoris; tamen ſubſtitutio compendioſa ita concepta, ut eius uerba uulgari ſubſtitutioni aptari poſſint, qualia ſunt uerba ſubſtitutionis ſimpliciter factæ per dictionem, quandocunque deceſſerit &c. utique locum habet decedente hærede inſtituto etiam in uita teſtatoris, ut per Bald. in conſil. 170. incip. quidam Nicolaus, nu. 8. uol. 5. & Corn. conſi. 199. num. 3. & num. 22. uolum. 2. hoc enim caſu, quo fit ſubſtitutio compendioſa ſimpliciter, exempli cauſa, ut dixi, quandocunque ſine liberis deceſſerit, ſubſtituo &c. tūc ſubſtitutio intelligitur facta, ſiue hæres inſtitutus deceſſerit hęreditate adita, ſiue non adita, & etiam ſi decedat inſtitutus, vel ſubſtitutus, uiuo teſtatore. Ang. in l. quandiu. tertio no. octauo uerſicul. uigeſimo ob. ubi etiam Paul. Caſtren. nu. 7. ff. de acq. hæred.

5 Cumque dicta † compendioſa uulgarem contineat, ſequitur ut ab ea uulgari poſſit uires capere teſtamentum, ubicunque defectus contigerit ex parte inſtituti. Bertrand. conſilio ducenteſimo octuageſimoſexto, numero ſecundo, uoluminis tertij, parte ſecunda. & conſilio centeſimo ſexageſimoſexto, numero 1. uoluminis

ſecundi parte priori,& conſil. 161.nu.1. volu.7.
vbi dicitur, ſubſtitutionem compendioſam con
tinere vulgarem expreſſam verbis generalibus,
a qua teſtamentum poteſt vires capere, ſi filius
inſtirutus decedat in vita teſtatoris,ut tenet etiã
Marcanronius Natta conſ.247. nume.2.& ſeq.
6 volum.1. licet enim primus gradus † reddatur
inualidus & nullus, nihilominus teſtamenrum
ſubſiſtit, quoniam poteſt incipere a ſecundo.&
ideo ſuccedit ſubſtitutus decedente primo inſti
tuto in vita teſtatoris, ur per Aret. in d.l.quan-
diu,colum.pen.nnm.8. ff. de acq.hæred.& pro-
7 pterea vulgo dicitur, † reſtamentum hodie ſu-
mere vires, a ſubſtitutione, l.3. §.fi. ff. de lib. &
poſthum.l.vna.§.pro ſecundo. C. de cad. tol. l.
Thais ancilla,ff.de fideicom.liber.laſo.l.ſi pater,
2.nu.3.ff.de vulg.& in l.Gallus, in princ. nu.76.
ff.de lib.& poſthu.& in rub.ff.de legatis primo.
num.14.ubi Io.Criſpus nu.37.& Iacob. de Nig.
num.6.& Berenga.in l.in quartam.in prima præ
fat.cap.1.ff.ad l.Falc.Bolog.rub.ff.de vulg.nu.6.

Secunda dubitatio eſt, dato vt vniuerſa hęre
8 ditas pertinear ad ſubſtituros,an d.D.† Catheri
na poſſit perere aliquid vltra mille ſcutos, quos
pater ei reliquit in teſtamento iure inſtitotio-
nis pro dote.

Cui quidem quæſtioni, vt accommodari poſ
ſit exacta reſponſio: imprimis diſtinguendum
9 puto. Namque aur quærimus,an † Dom. Cathe
rina poſſit petere ſupplementum congruæ do-
tis, aur verò quærimus an poſſit petere ſupple-
mentum legitimæ, quæ ſanè duo diuerſa ſunt;
10 quandoquidem † aliud eſt petere aliquid nomi
ne dotis,aliud vero eſt petere nomine legitimę,
iuxta ea quę tradit Ruy.conſil.34.num.3.& con
ſil.26.num.17.& conſil.60.num.8.vol.3. licet Ia
cob.Alba hæc confundere videatur, conſil.23.
numero 3.

Itaque ſi de ſupplemento dotis quæramus, re-
ſpondeo dictam Dominam Catherinam, etiam
11 ſi habuiſſet dotem minorem legitima, ob id † ta
men ad ſupplementum dotis agere non poſſe,
niſi in ipſa dotis conſtitutione grauiter & enor
miter læſa eſſet,eiuſque parer in ea dotanda pie
tatis officium magnopere exceſſiſſet.

12 Etenim filia,quæ a patre † dotata eſt, de incõ
13 grua dote conqueri nequit; cum pater † creda-
tur melius filiæ conſulere quàm quiſquam alius
l.nec in eo.ff.ad l.Iul.de adul.& propterea quan
do pater dotat,inſpici non debeat quantitas pa
trimonij,l.quæro,ff. de iure dot. nec ei quæſtio
referri poſſit,quòd modicam dotem filiæ conſti
tuerit,nec tollerandum ſit,ut alij incongruam eſ
ſe dotem indicent, quam pater congruam eſſe
putauit,Paul.Caſtren. conſil.421. ver. ſecundo,
parte ſecunda,argum.l.ſi furioſo,ff.de curat.fut.
Et proprerea firmant doct. communiter, regu-
lariter filiam a patre dotatam non poſſe petere
ſupplementum congruæ dotis, vt per Paul.Ca-
ſtren.conſil.275.incip.ſuper primo quæſito,co-
lumna 3.verſicu.ſecundo an poſſit,parte prima,
& conſil.403.numero primo,par.ſecunda. Ale-
xand.conſil.33.inci. Videtur ſuper dicto primo
quæſito.numero quarto,volum.quarto.Rimin.
conſil.4.numero 20.primo uolum.Cur.ſen.con
ſil.80.columna fi.numero 4.Soc.conſil.288.in-
cip. Circa primam quęſtionem, numero 21.co-
lumna 8.uerſicul.confirmantur prædicta, ſecun
do volum.Iaſo.in l.uoluntatis,C.de fideicomm.
& conſ.231.incip.Redemptoris &c.iſti impube
res,numero quarto,uolum.ſecundo. Ruy.conſ.
52.numero 13.uolum.ſecundo, & conſ.27. co-
lumna fi.numero 15.uolum. 3.& conſi. 34. num.
7.eod.3.uolumin.Dec.conſil.203.numero 7. &
conſil.276.num.1. & conſil.279. numero 14. &
conſil.180.numero ſecundo,& conſil.611.num.
7.& conſil.181. num.5. & Alc.in tract.præſump.
reg.1.pręſump.ſecunda,numero 8. verſic.ex ea-
dem ratione, Io.Cephal. conſil.34. numero 22.
primo uolum.

Locum autem habere concluſionem prædi-
ctam,& ampliari,etiam ſi dos ſit minor legitima
demonſtratur, quia ſecundum doct.communi-
14 ter † cõgrua quidem dos dicitur illa cuius quan
titas minor nõ eſt quàm legitima portio, ut per
Salyc.Auth.res quæ,in 2.no. C. commu. de leg.
Bald.in conſil.328.incip.cum in cauſa, ver.quæ-
ritur,lib.3.Ang.conſil.367.incip. Dom. Georg.
in 4.dub.Caſtren.conſil.362.incip. Si ſtatutum.
lib.1.Alex.conſil.169.numero 7.lib.7. Corneus
conſil.290.lib.3.& conſil.107.numero 12. uol.
ſecundo.Iaſo.in Auth.nouiſſima, in 6.notab. C.
de inoff. teſtam. Cur.ſen. conſil.16.numero 11.
Socy.ſen.l.hæredes mei,§.cum ita,colum.ult. ff.
ad Senatuſcon.Trebel.Dec. conſil.26.numero
primo, & conſil. 379. numero decimoquarto,
ubi dicit hanc eſſe communem docto. opinio.
Bar.conſil.161.colum.3. uerſicul.& ſi quæris.li-
bro primo.Ruyn.conſi.60.numero 3.uolum.3.
Tiraq.in repe.l.ſi unquam, in verbo liberos ſu-
ſceperit.num.92. C.de dona. Crau. conſil.236.
nu.3.uolu.2.ubi arteſtatur hanc opi.eſſe com.&
Iac.Phil.Por.conſil.6.nu.63.lib.1. & Io.Cephal.
conſil.245.nu.27. par.2.

15 Verunramen quando † pater ipſe dotet,tunc
dos poteſt eſſe minor legitima, neque opus eſt,
ut dos legitimæ portionis ſummam adęquet. Ia
ſo.in l.voluntatis,uer.no.etiam,C.de fideic.Ruy
nus conſil.56.nu.111.lib.3.Crau.conſil.236.4.
uerſicul.quinimo,par.ſecunda,Iacob.Phil.Port.
conſil.6.numero 64. lib.1. & ita poteſt ſine ulla
dubitatione locum habere, & intelligi,id quod
dicit Soc.in conſ.288.nu.15.uſq; ad n.20.uol.2.

Sed enim ſupradicta concluſio ita ampliata,
ut ſcilicet filia a patre dotata in minori ſumma,
quàm ſit legitima,non poſſit propter hoc pete-
re ſupplementum dotis, limitatur procedere
niſi ipſa filia per patrem in conſtituenda dote
enormiter læſa fuerit, & niſi in dictæ dotis con-
ſtitutione magnus exceſſus adeſſet, tunc enim
16 propter talem † exceſſum filia reclamare poſſet,
per Paul.Caſtren.in conſil.275.nu.6. incip. Su-
per primo quęſito,lib.1.quo in loco ſcriptũ reli-
quit dotem a patre conſtitutã in dubio ſemper
pręſumi

præſumi congruam, niſi magnus exceſſus aper-
tè contrarium arguat,ut per Alexand.conſi.33.
numero quarto,uolum.quarto. Iaſo.in l.uolun-
tatis,numero ſecundo, C.de fideicommiſſ.& in
conſil.33.numero quarto,uerſicul.ad idem con
tra,uolum.quarto. Dec.in conſilio 26.nume.3.
uerſicul.non obſtant,& conſil.203. nu.7.& con
ſil.230.num.3. uerſi.quarto conſiderandum, &
conſil.170.num.ſecundo,& conſil.181. numero
5.& hanc eandem limitationem tenet Laur. de
Palatijs in tract.de ſucceſſ.maſcul. in 2.par.prin.
in §.ſed an filia.num.18.& Cur.ſen.conſil.27.in-
cip.Mag.uir.num.28.uerſic.& hoc caſu.Ruynus
conſilio 152.incip.Proſequendo,numer. 12.uo
lum.quinto,& Alc.de præſump.reg.1.in ſecun-
da præſump.numero octauo.& Io.Cephal.con-
ſil.34.numero 22. & numero 35. & conſil.142.
17 numero 27.volum.primo.Magnus † autem ex-
ceſſus dicitur exempli cauſa,ſi pater habet in bo
nis decem millia, & unicam tantum ſuſcepit fi-
liam, cui ducēta ſolum pro dote reliquit, in alijs
uerò fratrem ſcripſit hæredem, tunc enim filia
doti tam exiguæ acqnieſcere non tenetur, & ſal
tem duo millia ei dari debent, ur dicit Paul.Ca-
ſtren.conſil.279.num.6.1.vol. Et dicitur inter-
cedere enormis læſio,ſiquidem pro quatuor mil
libus filia ſexcentum ſolummodo accepiſſet, vt
refert idem Decius conſil.551.num.2.& in con
ſil.181.columna ſecunda.vbi dicit læſionem de
bere lōgo interuallo excedere legitimam,ut te-
net etiam Iac.Alba d.conſil.23.n.3. ubi amplius
18 dicit in † declaranda congrua dote multum poſ
ſe iudicis arbitrium. & inquit bonum eſſe pete-
re huiuſmodi ſupplementum dotis,& habere iu
dicem fauorabilem,ut per eum ibidem numer.
qnarto. Cum igitur,vt mihi proponitur, d.Do-
mina Catherina a patre,ita dotata fuerit,ut gra-
uiter læſa videatur,conſequens eſt,ut petere poſ
ſit ſupplementum dotis vſque ad illum magnū
exceſſum, in quo eam læſam fuiſſe probabitur,
& non vltra ſecundum prædicta.

Quòd ſi quæratur, an dicta Domina Catheri
na petere poſſit ſupplementum legitimæ, reſpō
dendum arbitror,ei licere dictæ legitimæ portio
nis ſupplementum petere,ſi id quod ipſa habuit
non aſcendat ad integram legitimæ quanti-
tatem.

19 Quoniam † remedium petendi ſupplemen-
tum legitimæ competit illis quibus debetur le-
gitima,vt breuirer in l.omnimodo. §.ſcimus.C.
de inoff.teſtam. & in ſpecie hoc dicunt Pariſius
conſil.7.uol. 2.num.4.& Bero.conſ.136.in prin
cip.2.vol.& ult loco,Roland.a Val.conſil.96.nu
20 mero 55.vol. 3. Atqui legitima debetur † filio le
gitimato ſicuti debetur legitimo,& naturali. gl.
in Authen.ſi qua mulier,quam ad hoc no.ibi Sa
lyc.C.de ſacroſan.eccleſ.& tenet Bald.in cap.de
cauſis.de off.deleg. & in additio. ad Specul. tit.
de ſucceſſ.ab inteſtato.& Bened.de Plum.in di-
ſput. habita Bon. incip. conſtit. Piſ. in ſecundo
dubio. & Alexand. in conſil. centeſimo trigeſi-
monono,columna prima,uolumine primo. An-
gel.in Authen.quib.mod.nat.effic.ſui,§.vltimo,
& Iaſo.in conſil.154.columna antepenul.uolu-
mine ſecundo. Et Fabia.in Auth.nouiſſima,nu-
mero uigeſimoſexto, C.de inof.teſta. ubi etiam
Iaſo.numero decimoquarto, qui firmant filium
21 legitimatum conſequi † debere legitimam titu-
lo honorabili inſtitutionis, ut per Bero.conſilio
quinquageſimoſeptimo, numero quadrageſi-
mo,uolumine ſecundo,& conſilio centeſimo tri
geſimoſexto,in principio,eodem uolum.& Ruy
nus conſilio octuageſimoquarto, numero quin
to.volumine tertio.Tiraquel.in repeticio.l.ſi un
quam.in verbo,ſuſceperit. numero ſeptuageſi-
monono.C.de renoc.donatio.Pariſius conſilio
ſeptimo,columna prima,in principio,uolumine
ſecundo,& conſilio quinquageſimoquinto, co-
lumna prima,uolumine tertio, & Alc.conſ.335.
incip.Circa hæreditatem Domin.Paul.numero
primo,ubi dicit hanc concluſionem non eſſe du
biam. & Ioannes Cephal.conſil.centeſimo deci
moſeptimo,numero ſeptimo, uolumine primo
& Rolandus a Valle d. conſilio nonageſimoſe-
xto, numero quinquageſimo, uolumine ſecun-
do,ubi dicit hanc concluſionem indubitatam eſ
ſe.& Io.Paul.Lancel.conſil.centeſimo ſeptuage-
ſimoſexto,numero quadrageſimoprimo. inter
conſil.ultimarum uolum.tom.primo.& M.Man
tua conſil. centeſimo uigeſimooctano, numero
primo,uolum.ſecundo, ubi atteſtatur hanc opi.
eſſe communem. Et propterea dicit Roland.a
Val.d.conſil.nonageſimonono.filium legitima-
22 tum † non poſſe in legitima grauari per fidei-
commiſſum,& ſi grauetur,grauamen reijci, & fi
23 lium legitimatum,qui legitimam † non detraxe
rit,& moriatur,transferre ius detrahendi ad hę
24 redes,& ſi fuerit præteritus dicit † eum rumpe-
re teſtamentum, Dec. in conſil. ducenteſimo
quinquageſimoſeptimo,columna prima,& con
ſilio quinquageſimoſecundo,in princip.cum ſi-
milib. Igitur ex prædictis patet licere dictę Do-
minæ Catherinę petere ſupplementum legi-
timæ.

Qua opinione ſic ſtabilita perſpicuum fit,
ea quę in cōtrarium adducuntur, nihil obſtare.
In primis enim obijcitur, ſtatutum Piſtorienſe
de modo ſucceſſionis mulierum ab inteſtato;
rub.100.§.ſi uerò teſtatus.quo cauetur,ſi is, de
cuius ſucceſſione agitur,teſtatus deceſſerit,nul-
25 lo relicto filio,ſed relicta † filia,cui nihil iure in-
ſtitutionis reliquerit, poterit ipſa filia etiam ſi
aliquid iure legati habuerit, nihilominus patri
ſuccedere ab inteſtato. ex quibus verbis argu-
mentantur a contrario ſenſu illi qui obijciunt
contra D.Catherinā,dicentes, ergo ſiquid ei pa
ter reliquerit iure inſtitutionis, vt fecit in caſu
propoſito,non poterit filia ſuccedere patri,nec
aliquid vltra ſibi relicta petere,& conſequenter
d.D.Catherina nihil aliud petere poterit quā ea
mille,quæ pro dote ei pater in teſt. reliquit.qua
ſi(inquiunt)ex intentione ſtatuentium,qui nihil
de ſupplemento petendo expreſſerunt,manife-
ſtè conſtet, filiam; nihil aliud petere poſſe,

quàm quod in teſtamento ei relictum fuit a patre, ut ſuadere etiam uidetur ſtatutum Florent. cui ſtatuta Piſtorienſia in hac re valde ſimilia
26 ſunt, ſicuti decens eſt, ne † membra a capite diſcrepent, capit. cum non liceat, de preſcriptio. in princip.

Sed reſpondetur, hanc obiectionem facile
27 dilui, quia licet in ſtatutis licitum ſit † argumentari a ſenſu contrario. l. 1. ff. de off. eius cui man. eſt iuriſd. iſtud tamen procedit, quando huiuſmodi argumentatio ſumitur iuxta limites verborum, quæ habentur in ſenſu directo, ut per Ant. de Butr. in c. cum apoſtolica. ult. notab. de his quæ fiunt a prælat. & declarat Dec. in d. l. 1. num. 38. ff. de off. eius. & in conſil. 508. numero 3. & ſeq. & in conſil. 110. numero quinto. & conſil. 626. num. ſeptimo. Atqui ſi in propoſita ſumamus argumentationem a ſenſu contrario iuxta limites verborum, quæ exprimuntur in ſenſu directo, proculdubio inde ſolum colligi poterit, ſi pater filiæ inſtitutionis iure aliquid reliquerit, ſequetur vt filia non poterit patri ab inteſtato in vniuerſam hæreditatem ſuccedere; quod nos admittimus; non tamen ex verbis ſtatuti colligetur, ſi pater filiæ iure inſtitutionis aliquid reliquerit, non poterit filia aliquid aliud petere vltra relicta; iſtud enim ſumeretur extra limites verborum, quod fieri non debet, iuxta prædicta. Igitur huiuſmodi argumẽtatio a cõtraria intelligentia tanquam non recte ſumpta nihil obeſſe poteſt. Nec officit dum nihil de legitima detrahenda ſtatuentes dixerunt, eos tacitè filiam a legitima excludere voluiſſe; quia ſi voluiſſent eam excludere, id expreſsè dixiſſent. l. vnica, §. ſinautem ad deficientis. C. de cad. tol. c. ad audientiam. de decimis, laſ. in l. qui filiabus, ff. de leg. 1. Rim. conſil. 224. num. 22. volumin. ſecundo. & Soc. iun. conſil. 138. num. 42. volumine primo. ſicuti dixerunt inferius in eodem ſtatuto in alio caſu, in §. & ſi is, de cuius hereditate. vbi quoniam excludere voluerunt filiam ab omni pretenſione, expreſſe ſtatutum dicit, & eſſe debeat contenta ipſa, & hæredes eius, & deſcendentes ex tali relicto, & plus nullo modo petere poſſit, &c. Quamobrem cum ſtatuentes in eaſu noſtro ita non dixerint, conſequens eſt, vt firmemus eos filiam non excluſiſſe a ſupplemen-
28 to legitimæ, quia † una pars ſtatuti declarat aliam. l. vtrum, ubi Bar. ff. de petitio. hæred. Ang. conſil. 280. Cur. iun. conſil. 7. num. 3. ſed omiſiſſe hunc caſum, & propterea tanquam omiſſum, in
29 diſpoſitione iuris communis, quo legitimæ † ſupplementum petitur, remanſiſſe. l. commodiſſimè. ff. de lib. & poſthum. l. ſi extraneus. ubi Bart. ff. de cond. ob cauſam. l. illam. ubi Are. in ſecundo no. C. de collatio. Bar. in l. maritus, C. de procura. & c. 2. de translatione præl. Alex. conſ. 141. num. 1. vol. 7. Soc. iun. conſil. 102. num. quarto. 1. uolum.

Nec me mouet afferta ſimilitudo ſtatuti Florentini a quo tanquam a capite, ſtatutum Piſtorienſe recedere non deberet, quia reſpondetur ſtatutum Piſtorienſe in caſu propoſito non recipere declarationem a ſtatuto Florentino, tum quia Florentinum ſtatutum expreſſe uetat filiã aliud vltra relictum petere; quod ſtatutum Piſtorienſe in caſu noſtro non facit, tum quia ſtatuto Piſ. cauetur, vt deficiente ſtatuto Piſtorienſium, ſeruetur ius commune, ut habetur in fine dicti ſtatuti Piſtorien. de modo ſucceſſionis mulierum ab inteſtato. Item etiam ſtatuto Piſtorièn. diſponitur, ut in ciuitate, comitatu, & diſtrictu Piſtorij non attendantur ſtatuta Florentina, niſi nominatim, id quod in caſu noſtro non euenit, Piſtorij ciuitatem comprehendant, ut habetur in ſtatuto Piſtorien. in rub. quod rectores & officiales Piſtorien. &c. rub. decimã. Quapropter cum ſtatutum Florentinum loquatur in alijs caſibus, conſequens eſt, ut dicamus
30 de uno ad aliud non inferri, quandoquidem † ex diuerſis inferre non licet, l. Papinianus exuli, ff. de mino. l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. poſſ. c. inter corporalia, de transla. præl. c. 1. de conceſſ. præben.

Nec ob. ſi obijciatur, legitimationem dictæ Dominæ Catherinæ non videri veram, vel vniuerſalem legitimationem, ſed eſſe potius particularem quandam diſpenſationem reſpectu ſucceſſionis paternæ & maternæ tam ex teſtamento quàm ab inteſtato, & propterea dictæ Dominæ Catherinæ tanquam non ſimpliciter, nec verè legitimatæ, ſed diſpenſatæ, vel legitimatæ, cum quibuſdam modificationibus, legitimam, quæ veræ legitimæ debetur, petere non licere.

Reſpondetur enim, quod attinet ad rem noſtram, Dominam Catherinam eſſe pleniſſimè, & verè legitimatam: quoniam certum eſt eam eſſe, ſiue diſpenſatam, ſiue legitimatam quoad ſucceſſiones parentum prouenientes, uel ex teſtamento, uel ab inteſtato, ut patet ex verbis di-
31 ctę legitimationis. Atqui legitima, de † qua modò agitur, eſt portio portionis debitę ab inteſtato, §. aliud quoque capitulum, in Authent. ut cum de appellatio. cognoſ. & in Auth. nouiſſima, ubi gloſſ. C. de inoffic. teſtamento, Ruynus conſilio uigeſimoſeptimo, numero tertio, uolumine tertio. Decius conſilio centeſimo octuageſimoprimo. numero quinto. Alciat. conſilio ſeptuageſimoſeptimo. numero quarto, & ante eos Paul. Caſtren. conſilio quadringenteſimo tertio, numero primo, uolumine ſecundo, ubi dicit legitimam eſſe portionem portionis legitimæ debitę ab inteſtato. ergo quod attinet ad legitimam portionem, de qua modò diſputatur, dicta Domina Catherina non ſolùm eſt pleniſſimè, ſed etiam nominatim, & in ſpecie diſpenſata, & uerè legitimata, & propterea petere poterit ſupplementum legitimæ, quinetiam petere ei licebit fructus dictæ legitimæ, d. Auth. nouiſſ. ubi no. C. de inoff. teſta. gloſſ. in l. fideicommiſſariam. ff. ad Senatuſconſultum Trebel. Alex. in conſi. 49. nu. 4. in 2. dubio. volum. 1. Iacob. Philipp. Port. conſi. 82. num. 12. & Ioan. Cephal.

phal.conſi.145.num.28.volum.2. & ita iuris eſſe arbitror, ſaniore ſententia ſemper ſalua, ad laudem Dei.

Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Legitima filij an debeatur fratribus utrinque coniunctis, an ſit diuidenda inter natos ex prima, & & ſecunda uxore.*
2 *Teſtamenti uerba, cum ſint clara, uoluntatis quæſtionem non relinquunt.*
3 *Filius ex bonis paternis quartam portionem iure ſibi debitam deducit.*
4 *Filius rogatus de reſtituenda hæreditate, duas quartas diuerſis temporib. detrahere poteſt.*
5 *Trebellianica detractio a teſtatore an pohiberi poſſit.*
6 *Legitima ſi aſcendit ad dimidiam partem hæreditatis, & agatur de duabus portionibus detrahendis, filius grauatus detrahit tantum legitimam.*
7 *Rogatus non habet plus conſequi quàm honoratus.*
8 *Filij vbi quatuor uel plures ſunt, legitima iſt ſemis.*
9 *Teſtator in caſibus, in quibus duæ quartæ poſſunt deduci, an poſſit prohibere ne una detrahatur.*
10 *Hæredes illius cui debetur legitima, ex eiuſdem perſona ad illam admitti.*
11 *Qui duplici uinculo uinciuntur, potiores eſſe debẽt.*
12 *Relinquitur ſi aliquid animo compenſandi, qui accepit relictum non poteſt aliquid aliud petere.*
13 *Teſtatoris præceptum honeſtum ſeruandum.*
14 *Teſtator in re propria hæredis poteſt grauamen apponere.*
15 *Incluſio vnius eſt alterius excluſio. limita ut num. 19.*
16 *Ratione prohibitionis uigente, debet uigere etiã prohibitio.*
17 *Verba, tempore diuiſionis facienda, an ſint diſpoſitiua, an facti narratiua.*
18 *Argumentari non licet ex verbis facti narratiuis.*
20 *Frater an remaneat debitor fratrum pro expenſis factis cauſa ſtudij poſt mortem patris.*
21 *Dictio, per, cauſam inſtrumentalem deſignat.*
22 *Verba ſæpe repetita in conſideratione ſunt habenda.*
23 *Limitata cauſa limitatum producit effectum.*
25 *Aequalitas inter omnes ſeruanda.*
25 *Fratres ſi non ſunt ſocij omnium bonorum, damna, & lucra non communicantur.*
26 *Societas omnium bonorum non præſumitur ex ſola cohabitatione continuata ſimul poſt mortem patris.*
27 *Societas præſumitur contractu ex actibus reciprocis ſocialibus.*
28 *Annulus, quo quis deſponſauit primam vxorem an pertinere debeat ad filium vnicum primæ vxoris, an uero ſpectet ſimul ad omnes filios primæ & ſecũdæ uxoris.*
29 *Annuli, torques, & alia monilia & ornamenta pretioſa quæ traduntur a ſponſo ſponſæ dum deſponſatur, an uideantur ei donata, an ad vſum tradita, & accommodata.*

CONSILIVM XI.

Diuino nomine implorato.

MAGNIFICVS & nobilis uir Dominus Auguſtinus de Recuperis Aretinus iuris vtriuſque doctor & Eques, duxit in vxorem, ut proponitur primò, Dom. Lucretiam filiam Nob. viri Petrifanciſci de Vbertinis ex Comitib. Chjtigniani. ex qua inter alios filios ſuſcepit Dom. Gregorium. Eaque vxore mortua, accepit ſecundo loco in uxorem D. Lucretiam filiam Iuliani de Baccijs, & ex ea ſuſcepit Leonardum, Conſtãtinum, Claudium, Adrianum & Alfonſum. Poſtea uerò idem dominus Auguſtinus, ſuum condidit teſtamentum, in quo (quod attinet ad rem noſtram) ęquis portionibus inſtituit hæredes vniuerſales prædictos omnes filios maſculos tam ex prima, quàm ex ſecunda uxore natos, Et ſi quis ipſorũ deceſſerit poſt pupillarem ætatem ſine filijs, tũc vulgariter & per fideicõmiſſum ſubſtituit alios ſuperuiuentes æqualiter. Deinde dictus Dom. Auguſtinus deceſſit, relictis poſt ſe ſuperſtitib. dictis ſex filijs ſupranominatis. Demum uerò cum deceſſerit ab inteſtato, Claudius unus ſcilicet ex dictis filijs, & agatur de diuidenda inter eos hæreditate paterna, fratres dicti Claudij vtrinque coniuncti aſſerunt ſibi in primis licere præcipuam deducere legitimam d. Claudij debitam in bonis Dom. Auguſtini eius patris, eaque deducta cætera omnia ęqualiter inter omnes dicunt eſſe diuidenda. Quibus ita ſtantib. de pluribus quæritur.

Et primò dubitatur, vtrum legitima debita Claudio prius deduci poſſit & dat ab eius fratribus utrinque coniunctis, ita vt inter eos tantummodo diuidatur, eaque deducta cætera æqualiter diuidantur tam inter natos ex prima, quàm ex ſecunda uxore. An uerò dicta legitima debeat etiam diſtribui inter dictos filios natos ex ſecunda vxore, & inter dominum Gregoriũ eorum conſanguineorum fratrem.

1 Atque ut breuiter † rem perſtringamus. Reſpondeo dictam portionem legitimam remanere debere præcipuam filijs ſecundi matrimonij Nam quamuis ad ſubſtitutionem uocentur nõ ſolum nati ex ſecunda uxore, ſed ẽt natus ex pri
2 ma, ut conſtat ex uerbis teſtamenti, quę † quidẽ verba cum clara ſint uoluntatis quęſtionem nullam relinquũt, l. ille aut ille. §. cum in uerbis. ff. de lega. 1. Tamen cum ipſi Claudio, & alijs eius fratribus, qui poſt pupillarem ætatem ſine filijs deceſſiſſent, teſtator ſubſtituerit per fideicommiſſum alios filios maſculos ſuperuiuentes: con
3 cludendum eſt, ipſum Claudium ex † bonis paternis quartam portionem iure naturæ debitã deducere potuiſſe. Quinimo quãuis pater prohibuiſſet

hibuiſſet

hibuiſſet trebellianicæ detractionem, adhuc tamen potuiſſet detrahere duas quartas, niſi eius legitima eſſet ſemis, ſicut eſt in propoſito caſu propter numerum ſex liberorum. Id quod hac ratione oſtenditur, quoniam regulariter filius
4 rogatus de reſtituenda hæreditate, duas quartas diuerſis temporibus detrahere poteſt, legitimam ſcilicet tanquam filius, trebellianicã uerò tanquam rogatus extraneus, quæ opinio hodie ubique ſeruatur, Iacob. butrig. in auth. res quę. C. communi. de legat. Ioan. fab. & Iacob. Butrig. in l. quamquam C. ad l. falcid. Bart. in l. Papinianus §. meminiſſe. ff. de inofficioſo teſtamento Bart. & Bal. in l. quicunque. C. ad l. falcid. Bal. cõſi. 498. lib. 1. & conſ. 377. lib. 1.
Alexan. in l. mulier. §. cum proponeretur. col. 6. verſiculo, in gloſ. fin. ff. ad Senatusconſultum Trebel. Iaſ. in auth. nouiſſima col. 10. num. 39. C. de inoffi. teſtamẽto Decius in l. cum proponas. 3. num. 2. & 3. C. de pactis. ubi dicit hãc eſſe opinionem communem Canoniſtarum & legiſtarum, Decius conſ. 55. nu. 8. parte 1. & conſ. 228. & Catellian. Cotta in memorab. in uerbo, filius. Pariſi. conſ. 25. num. 56. lib. 2. Crauetta conſ. 50. lib. 1. Didacus Couarru. in c. Raynutius. §. 11. nume. 5. & num. 6. extra de teſtam. Quamobrẽ cum Claudius à patre rogatus fuerit de reſtituenda hæreditate poſt mortem, utique niſi aliud obſtitiſſet, duas quartas retinere potuiſſet, non obſtante prohibitione deductionis trebellianicæ.
5 Quamquam enim communis † doctorum opinio ſit, trebellianicæ detractionem a teſtatore prohiberi poſſe, auth. ſed cum teſtatore C. ad. l. falcidiam. l. Marcellus. ad trebel. vbi Iaſ. num. 40. auth. nouiſſima C. de inoffic. teſtamento Bal. cõſi. 170. incip. Quidam Nicolaus 2. col. vol. 5. Angel. conſ. 125. Incip. Hoc factum. col. fi. uerſic. ſimiliter credo. Alex conſ. 5. & conſ. 67. 1. uol. & conſ. 142. vol. 4. Soc. conſ. 14. circa finem, & conſi. 33. lib. 1. Et Bald. nouell. tract. de dote, in 13. ſpeciali ſextę partis. Matheſ. in l. filiũ quem habentem. nu. 197. C. fam. ercis. Decius conſ. 257. uol. 2. Picus in l. in quartam num. 23. ff. ad l. fal. ubi atteſtatur hanc eſſe magis communem opinionem Gratus conſ. 160. num. 24. uol. 2. Nihilominus ſupradicta poſitio limitatur non procedere in liberis primi gradus a teſtatore patre de trebellianica deducenda prohibitis; inter eos enim pater non poteſt trebellianicam prohibere, ut firmat Decius in conſ. 269. nume. 15. & in conſ. 218. num. 5. parte 2. & conſ. 81. num. 3. parte. 1. vbi dicit hanc opinionem eſſe magis cõmunẽ, ut refert etiam Hypp. Rimin. in addit. in lit. C. ad conſ. Rimi. 259. vol. 2. Verumtamem quoniam in propoſita ſpecie alia ſunt, quę impediãt quartam trebellianicam detrahi, id circo concludimus prædictum Claudium potuiſſe ſolũmodo legitimam portionem iure naturæ debitam deducere. Ratio autem, quare hic non deducitur trebellianica, eſt quia quando agitur de duabus portionibus, a filio detrahendis, ſiqui-
6 dem † legitima aſcendat ad dimidiam partẽ hæreditatis, eo ſane caſu filius grauatus, ſolũmodo
7 detrahet legitimam, ne plus habeat † rogatus quàm honoratus. & hanc opinionem tenet Bal. in conſ. 94. lib. 2. quam refert dubitando Crauetta in conſ. 50. 1. vol. eamque ſequitur additio in uerbo, dimidiam ad 3. conſ. Alex. vol. 7. eamque refert & ſequitur Didac. Couarru. in c. Raynutius in 11. §. nume. 6. At in caſu propoſito, vbi dominus Auguſtinus teſtator reliquit ſex filios maſculos, legitima aſcendit ad dimidiam hære-
8 ditatis, quoniam vbi ſunt † quatuor filij uel plures legitima eſt ſemis, auth. nouiſſima. C. de inofficioſo teſtamento & § 1. in Auth. de trien. & ſemiſ. & doct. in l. in 4. ff. ad l. falci. & in l. filium quem habentem C. famil. erciſ. ergo Claudius poterat ſolũmodo detrahere quartam legitimã portionem debitam iure naturæ, id quod ex eo etiam uerum eſſe oſtenditur, quòd in † caſibus, in quibus duę quartę deduci poſſunt, in illis teſtator poteſt prohibere ne una detrahatur, Bal. in l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. teſtamento Alex. conſ. 29. uol. 5. & Ruy. conſ. 147. numer. 2. uol. 3. Quę cum ita ſint, manifeſtè arguunt dictã legitimam portionem hodie ex perſona Claudij pertinere ad eius hæredes, argumento eorũ quæ dicit Alex. in conſ. 3. nu. 2. lib. 7. & Decius conſ. 228. num. 5. parte 2. ubi habetur, hęredes
10 † illius, cui debetur legitima, ex eiusdem perſona ad illam admitti debere & Soci. iun. conſ. 64. num. 8. vol. 5. vbi tradit legitimam deduci etiam poſſe ab hærede filij grauati. At in caſu prædicto hæredes Claudij ſunt fratres eius utrinque coniuncti, non autem dominus Gregorius, qui ex uno tamen latere coniunctus eſt, quia ſi ad hæreditatem defuncti coniuncti concurrit frater ex utroque latere coniunctus, & alter frater coniunctus ex uno latere tantum, ſiue paterno ſiue materno, certè præfertur frater utrinque coniunctus, §. reliquum autem in Auth. de hæredi ab inteſtato uen. Oliuer. Tex. in tract. de ſucceſſ. ab inteſt. cap. de tertio ſucceſſ. gradu collateralium nume. 88. Cuius rei ratio redditur, quia
11 † potiores ſunt, qui duplici uinculo uincinntur, gloſ. in d. §. reliquum & c. 1. de treug. & pace Auth. itaque C. cõmun. de ſucceſſion. & §. 1. inſtit. de adopt. Soci. iun. conſ. 144. num. 61. lib. 3. Patet igitur ex prædictis, legitimam portionẽ Claudio debitam non eſſe cum Domino Gregorio partiendam, ſed totam ad Claudij fratres utrinque coniunctos ſpectare debere.

Secunda exoritur dubitatio; Nam cum dominus Auguſtinus legaſſet Domino Gregorio liberationem omnium impenſarum pro eo factarum in uarijs Italię gymnaſijs, rurſus diſpoſuit, ut in diuiſione facienda quam ut in ſequenti teſtamenti capite dicitur fieri uoluit eo tempore, quo minor natu perueniſſet ad 25. ann. dominus Gregorius non ualeat neque poſſit detrahere aut pręcipere dotes eius matris; & propterea dubitatur, utrum Domin. Gregorius ſtare debeat uoluntati dicti teſtatoris, poſito, ut poſſint modo diuidere, ex concordi eorum om-

nium

nium uoluntate & obtenta licentia, quæ de hoc
obtineri deberet; an verò hoc tempore cũ mi-
nor natu agit circiter decimum ſextum annũ
poſſit deducere dotes maternas.

Ad quam quidem dubitationem reſpondeo
non licere, etiam nunc dicto domino Gregorio
percipere dictas dotes, easve habere præci-
12 puas; primo quia quando †relinquitur aliquid
animo compenſandi, tunc is qui accipit relictũ,
non poteſt aliquid prætereaalind petere, ut per
Bal. in l. ſi adulta. num. 1. C. de hæreditat. action.
Bal. in l. liberti libertęque uerſic. ſi dubitetur. de
oper. liber. vbi firmat, quòd quãdo teſtator prę-
cipit, ne quid amplius petatur, id uidetur factũ
animo compenſandi. l. vn. §. ſciendum. C. de rei
vxor. actio. Ruy. conſ. 136. nu. 7. vol. 2. ubi dicit
quòd cum teſtator iubet aliud non peti, uidetur
id ea mente iuſſiſſe, ut compenſaretur cum eo
quod illi cui relinquitur debebatur occaſione
dotis maternæ. At dominus Auguſtinus te-
ſtator reliquit dictam liberationem Domino
Gregorio ad hoc ut uerſa nice, ut dicunt uerba
teſtamenti, Dominus Gregorius non poſſet pe
tere dictas dotes, ergo d. Dominus Gregorius
debet ſeruare & adimplere præceptum dicti ſui
13 patris, †quandoquidem præceptum teſtatoris
honeſtum ſeruandum eſt, gloſ. & Bart. & alij in l.
1. ff. de his quæ pœnæ nom. Soci. conſ. 221. vol.
2. Pariſi. conſ. 91. num. 54. vol. 2. quod compro-
batur, quia poteſt teſtator etiam in re propria
14 †hęredis grauamen apponere, per Pariſi. in con
ſi. 2. num. 37. uol. 3. Grauareque poteſt teſtator
hęredem, ne debitum petat, Riminal. conſ. 236.
num. 6. vol. 2.

Quo ſtante, non obſtat, ſi pro parte Domini
Gregorij diceretur, cum prohibeant detrahe-
re dotes in diuiſione facienda, conſequens eſſe,
ut ei liceat eas deducere ante, ſcilicet quàm fiat
15 diuiſio, cum †incluſio unius ſit alterius excluſio
l. cum prętor. ff. de Iudic. Fely. in c. nonne, de prę
ſumpt. Alex. conſ. 75. uol. 5. Quoniam reſponde
tur, nec etiam ante tempus diuiſionis faciendæ
dictas dotes detrahi poſſe, primò quia cum te-
ſtator prohibeat eas detrahi tempore diuiſio-
nis, quo ſane tempore, niſi teſtator aliud cauiſ-
ſet, verò ſimiliter detrahi potuiſſent, ſequitur,
vt id ipſum prohibitum etiam cenſeatur ante di
ctum tempus, ſumpta argumẽto a fortiori, auth.
multo magis. C. de ſacroſan. eccleſ. c. cum in cun
ctis, ubi gloſſa, de elect. ſecundò idem compro-
batur, quoniam ratio, quare dictus teſtator pro
hibuit dotes detrahi in diuiſione, fuit, ut dotes
cum impenſis pro Domino Gregorio factis cõ-
penſarentur, ut ſupra dixi. At hæc ratio militat
non ſolum tẽpore diuiſionis faciendę, ſed etiam
16 ante illud tempus, igitur uigente †ratione prohi
bitionis, debet uigere etiam prohibitio, argu. l.
adigere, §. quamuis. de iure patron. & c. cum ceſ
ſante. de appellation. & Dec. in cap. 1. de con-
ſtitution.

Nec obſtat, dum in uerbis teſtamenti dicitur
in ipſa diuiſione Gregorius non poſſit detrahe-
re dictas dotes, quæ uerba uidentur teſtatorem
prohibere ſolummodo detractionem tempore
diuiſionis & non ante; Quoniam reſpondetur il
17 la †uerba, tempore diuiſionis faciendæ, non eſſe
diſpoſitiua, ſed eſſe uerba facti narratiua, ut pa-
tet ex ſubſequenti capite teſtamenti, ubi po-
18 ſtea hoc eſt expreſſe diſpoſitũ, & certum eſt †ex
uerbis facti narratiuis non eſſe licitum argumẽ
tari, gloſſa in c. eum qui de dolo & contuma. li.
6. Bart. in l. vn. circa finem C. quando nõ petẽt.
partes. Iaſ. in l. ſi ita quis. §. Sęia cauit. num. 6. in
2. not. ff. de uerbor. obligatio. Betoius in c. Ray
nutius. num. 21. de teſtament.

Nec obeſt, incluſionem unius eſſe alterius
19 excluſionem, quia illa †regula non habet locum
quando alia uia illud quod excluſum dicitur, cõ
præhenderetur, ut per Salyc. in l. qui de crimine
in 2. oppo. C. qui accuſ. non poſsũt. & Decius in
conſ. 11. incip. Quoniam iudicantium. num. 18.
parte 1. At prohibitio detrahendæ dotis ante
tempus diuiſionis compræhenditur ex alijs ra-
tionibus, & præcipue ex ipſa compenſatione,
quę omni tempore uires habet, non ſolum
tempore diuiſionis, merito non cenſetur exclu
ſum tempus ante diuiſionem.

Tertiò quæritur, an domi. Gregorius rema-
neat debitor ſuorum fratrum propter illas pe-
20 cunias, quas ipſe erogauit †cauſa ſtudiorum vel
alia poſt mortem domini Auguſtini eorum pa-
tris. Et ſigillatim procedendo; quò ad expenſas
cauſa ſtudij factas poſt mortem patris reſpõdeo
d. Dominum Gregorium pro dictis expenſis rẽ
manere debitorem dictorum fratrum, quod
probatur.

Primò, quia vt dicitur in teſtamẽto pater eũ
liberauit ab expenſis, pro eo cauſa ſtudiorum fa-
ctis per ipſum, quæ uerba apertè indicant im-
penſas factas poſt mortem non eſſe remiſ-
ſas, ſed illas tantum quas ipſemet teſtator vi-
21 uus feciſſet: nam †illa dictio, per, deſignat cauſam
inſtrumentalem, l. 1. in princ. ibi, per nuntiatio-
nem inhiberetur. ff. de ope. noui nunt. l. apertis.
ibi, per ordinarium. C. de iudic. Bal. in rub. C. de
exercitoria. & in l. ex arrhali. C. de actionibus em
pti. & propterea comprehenduntur ſolum im-
penſæ, quæ a patre quaſi inſtrumento immedia-
to proceſſerunt.

Secundò, quia in teſtamento non ſemel tan-
tum dicitur remitti impenſas factas per teſtato
rem, ſed etiam inferius quaſi idem repetens di-
22 cit, uiuente ipſo teſtatore, quæ uerba †ſæpius re-
petita debent attendi, gl. in uerbo, diœceſanis.
verſi. nec poteſt, clemen. 1. de iur. patro. Iaſ. in l. ſi
conſtante, num. 83. colum. 14. ff. ſol. mat.

Tertiò, quia cum loquatur de expenſis factis
per teſtatorem, & in vita, vtique apparet legatũ
huiuſmodi limitari ad tempus uitę & non exten
23 di poſt mortem, quia †limitata cauſa limitatum
producit effectum, l. in agris. ff. de acquir. rerum
dom. l. quod dictum. C. de pactis. Decius conſi.
405. ver. non obſtat. colum. fin. Pariſ. conſi. 160.
nu. 45. & nume. 60. volum. 3. vbi dicit limitatam
liberatio-

liberationem, limitatum effectum producere: & propterea expenſæ poſtea factæ propriæ portio-
24 ni aſcribentur, præſertim ut ſeruetur † æqualitas quam teſtator conſiderauit.

Quòd ſi agatur de expenſis factis per Dominum Gregorium poſt mortē patris ex alia cauſa quàm ſtudiorum. Reſpondeo ſimiliter dictas expenſas eſſe imputandas & adſcribendas tantummodo portioni dicti domini Gregorij; & non communi hæreditati, vt tradit Roma. in conſi. 145. incipiente. Præſentis, num. 1. & ſeqq.
25 vbi quando † fratres non ſunt ſocij omnium bonorum, non communicantur damna uel lucra. Quare cum in caſu iſto nulli ſociales actus reciproci interueniſſe dicantur, firmandum eſt dictas expenſas non communi hæreditati ſed propriæ portioni dicti domini Gregorij etiam adſcribendas.

Nec obſt. has expenſas fuiſſe factas, dum adhuc uiuebant in communi, & ſimul habitabant:
26 quia ſocietas † omnium bonorum non intelligitur contracta ex ſola cohabitatione continuata ſimul poſt mortem patris, & ex hæreditate pro indiuiſo retenta, l. ex parte. §. filius. ff. fam. erciſc. Bar. in l. ſi patruus, num. 9. C. commun. vtriuſque iudic. Alex. conſi. 48. num. 5. verſ. quinimmo, lib. 1. Decius conſi. 21. num. 4. uer. unde clariſſimū, parte 1. quib. omnib. in locis habetur fratres nō uideri ſocietatem omnium bonorum contraxiſſe, licet indiuiſam ſimul tenuerint hereditatem, modò ex alijs actib. non appareat ſocialis affe-
27 ctus. Namque † ex actibus reciprocis ſocialibus intelligitur cōtracta ſocietas, Bal. d. l. ſi patruus, num. 14. poſt Bartolum ibi, num. 9. & 10. Bal. in in tracta. de duob. fratr. nume. decimoſeptimo, Bartol. in l. cum duobus. §. Papinianus. numero 3. ff. pro ſoc. & in l. titium. §. alteri. nu. 5. & 6. ff. de admin. tut. Alex. conſi. 49. num 5. uolum. 1. Dec. d. conſi. 21. num. 2. Quare cum ceſſent in caſu propoſito dicti actus ſociales, quandoquidem nunquàm lucra omnia communicarint, & inuicem rationes redditæ ſint, ut per Dec. d. conſ. 21. nulli dubium eſſe poteſt, quin dictæ expenſæ non debeant communicari.

28 Quartò & ultimò quæritur, utrum † annulus, quo dominus Auguſtinus deſponſauit primam uxorem, quæ prædeceſſit, atque etiam ſecundā quæ ſuperſtes eſt, pertinere debeat ad dictū dominum Gregorium ſolum tanquam hæredem primæ vxoris, an uerò ſpectet ad omnes ſimul hæredes dicti domini Auguſtini mariti.

Ad hoc reſpondeo, annulum, de quo agitur, ſecudū ea quæ proponuntur, ſpectare debere ad omnes ſimul hæredes dicti domini Auguſtini, & non eſſe præcipuum dict. Domini Gre-
29 gorij. Quia † annuli, torques, monilia, & alia ornamenta præcioſa feſtiua & ſolemnia, quæ traduntur a ſponſo ſponſæ, dum deſponſatur, in dubio & niſi aliud conſtet, non uidentur ei donata, ſed ei ad uſum tradita & commodata, ut ornatior ad uirū accedat, & proprerea matrimonio diſſoluto, ad maritū vel eius hęredes redeunt, non autem ad hęredes mulieris, ut tenuit Bart. in l. 1. §. nec caſtrenſe. num. 9. & nu. 10. ff. de collat. bonorum. ubi dicit, quòd quando agitur de ornamentis feſtiuis & pręcioſis; & non de uilibus, quæ in quotidiano uſu ſunt, ea non cenſentur donata, ſed ad uſum tradita, & proprerea ueniunt in communionem. Quā opi. tenet etiam Anchar. in conſ. 181. incip. In prędicto dubio. nume. 31. ubi dicit hanc eſſe communem op. Et Antonius de Burrio in conſ. 38. num. 4. vbi dicit in dubio dicta ornamenta uideri commodata vxori, niſi conſtet maritum ea donare uoluiſſe, quo caſu ad uxorem pertinerent. Et Romanus conſ. 172. incip. In propoſito themate, nume. 2. ubi dicit hanc eſſe communem, & eam ſequitur Fely. in c. iurauit. in fine. de probation. Et quòd non intelligantur donata; ſed ad uſum tradita, ut ornatior ueniat ad uirū, & propterea uſu finito repeti poſſint huiuſmodi ornamenta, tenet idem Roman. conſ. 146. num. 2. incip. Iſta quæſtio. Et Alex. conſ. 42. uol. quinto. ubi dicit ueſtes & annulos qui ſunt in uſu quotidiano non repeti; ſecus ſi eſſent magni precij, & ſolennes atque feſtiu. Idem ſequitur Angelus in cōſ. 339. incip. Nicoletus. nu. 2. ubi ait; ſi uir die ſpōſalium tradit aliquid uxori, uidetur ea commodaſſe non autem donaſſe. Et hanc eandem op. ſequitur idem Angel. conſ. 134. incip. Quidam nomine. uerſic. 3. opinio. ubi dicit ornamenta præcioſa, quę traduntur ſponſę ut ornatior accedat, ad hæredes uiri integre pertinere. Et hoc idem ſequutus eſt Paulus Caſtrenſ. in Conſ. 428. num. 2. & 3. vol. ſecundo. uerſic. quantum uerò ad annulos. & in conſ. 358. num. 2. eodem 2. volumine. Et Alex. in conſ. 42. num. 12. vol. 1. & Iaſ. in conſ. 65. num. 3. uerſic. circa ſecundum uolumine 1. ubi uoluit non uideri donata ornamenta precioſa. Et Bal. in l. cum te. nu. 4. uerſic. tu dic. C. de don. ante nup. vbi firmat, ſi vxor in matrimonio prædecedit, vir poteſt repetere dicta ornamenta quaſi finito uſu, ad quem tradiderat. & hęc hactenus ne ſim longior.

Et ita iuris eſſe arbitror, ſaniore ſentētia ſemper ſalua, ad laudem Dei.

Ego Antonius Cioſius.

Inſtituit æqualiter Dominus Auguſtinus.

Gregorium, Leonardum, Conſtantinum,
1 2 3

Claudium, Adrianum, Alfonſum,
4 5 6

S V M M A R I V M.

1 Reſtitutio in integ. quando petitur principaliter, neceſſario requiritur mandatum ſpeciale.
2 Reſtitutio in integ. quando petitur incidenter, non requiritur

requiritur mandatum.

3 *Actor ſi implorare uult reſtit. in integrum, quid habeat implere.*

4 *Eccleſia reſtituitur propter enormem læſionem.*

5 *Reſtitutio in integrum quanto tempore extendatur.*

6 *Remedium, c. reintegranda, 3. q. 1. cui competat & quo caſu. nu. 7.*

7 *Actionis qualitas cognoſcitur ex medio concludendi.*

8 *Actor ſi probauerit ſe ſpoliatum fuiſſe tunc obtinet in remedio reintegranda.*

9 *Actor per interdictum retinenda recuperat poſſeſſionem, quam alius detinet iniuſtè.*

10 *Reſtitutio naturalis poſſeſſionis quo caſu peti poſſit.*

11 *Actor in interdicto, uti poſſidetis, debet probare in primis ſe poſſidere tempore litis conteſtatæ.*

12 *Remedium petitorium rei uendicationis quo caſu intentetur.*

13 *Reſtitutio Remedium petitorium rei vendicationis quo caſu intentetur.*

13 *Reſtitutio poſſeſſionis rei uendicationis quo caſu intentetur.*

13 *Reſtitutio poſſeſſionis & rei cum fructibus uenit officio iudicis in rei vendicatione.*

14 *Rei vendicationis in iudicio quis obtineat,*

15 *Aeſtimi liber inducit præſumptionem poſſeſſionis.*

16 *Dominium nō probatur ex aſſerta locatione ſed per allegationem tituli & præſcriptionem.*

Nec ex præterita poſſeſſione. nu. 17.

18 *Poſſeſſor bonæ fidei cum uero titulo facit fructus ſuos.*

19 *Actio perſonalis ligat ſingularem ſucceſſorem nec cōpetit contra tertium poſſeſſorem.*

20 *Actione qui caret, certi iuris eſt in iudicio eum obtinere non poſſe.*

21 *Agens ſine actione debet in expenſis ſuccumbere.*

CONSIMIVM XII.

In Dei nomine.

PROPOSITO mihi proceſſu litis uertentis inter R. Fratrem Andreā de Alexandrinis aſſertiuum procuratorem Monaſterij prioris, & fratrum Sancti Marci de Florentia actorē ex parte una; & Tadæum de Gangalandis, & Laurentiū de Freſcobaldis, & M. Guidonem a Montelupo reos conuentos ex alia; Ex me quæritur, an de iure in hoc proceſſu dictus procurator obtinere poſſit ex libello propoſito, in quo concludit, conuentionem quandam, de qua agitur, fuiſſe & eſſe nullam, & quatenus aliqua eſſet, petit eā declarari factam in damnum dicti Monaſterij, & aduerſus eam in integrum reſtitui dictoſque aduerſarios condemnari ad dimittendam dictā poſſeſſionem infraſcriptorum bonorum una cū fructib. perceptis & percipiendis, & ad id cogi, & compelli omnib. iuris remedijs &c. Itaquę ut dubitationi propoſitæ ſatisfaciam, & quam breuiſſime fieri poteſt ex pœnā, quid hac in re ſentiam. Reſpondeo prædictum actorem, neque ex hoc proceſſu, neque etiam alio in meritis cauſæ obtinere poſſe.

1 Primò, quoniam quando †reſtitutio in inte-
grum petitur principaliter, tunc neceſſario re-
quiritur mandatum ad hoc ſpeciale, quo reſtitu
tio rectè peti dicatur l. illud §. fi. ff. de minor. De
cius. in c. præterea nume. 31. de officio delegati.
Crauetta conſ. 238. nume. 3. vol. 2. licet ſpeciale
2 mandatum † non requiratur, quando reſtitutio
petitur incidenter, ut per Bart. in l. cum procu-
rator, in principio ff. de op. no. nunt. At uti con-
ſtat ex libello dicti aſſerti procuratoris ipſe pe-
tit reſtitutionem in integrum, non incidenter
per modum exceptionis, ſed per modum & uiā
actionis, & petitionis, quo caſu reſtitutio dici-
tur eſſe petita & propoſita principaliter, iuxta
ea quę dicit Bart. l. quidam in ſuo. numer. 4. ff. de
condit. inſtitut. & Soci. in §. nihil commune nu.
7. & num. 10. & ibi Hormanoct. nu. 120. in l. na-
turaliter ff. de acquir. poſſ. Et tamen non habet
ſpeciale mandatum ad petendam dictam reſti-
tutionē, ut colligitur ex inſtrumēto eius manda
ti in actis producto, ex cuius inſpictione, huiuſ-
modi negatiua recte probatur, Bart. in l. hi qui
ad ciuilia. nume. 4. C. de appellat. & in l. fi. C. de
reb. credit. Bero. in c. quoniam contra, num. 65.
de probation. Conſequens igitur eſt, ut dictus
procurator quoad caput reſtitutionis in inte-
grum petitæ ſuccumbere omnino debeat.

Secundò, non poſſe obtinere d. procurato-
rem quoad caput reſtitutionis in hoc iudicio in
3 de quoque cognoſcitur, quod †actor, qui im-
plorare vult reſtitutionem in integrum, debet
prius ex parte ſua implere & impleuiſſe proba-
re conuenta. l. cum te fundum. C. de pactis in-
ter emptorē. Corneus conſ. 138. ad finem uol.
2. cū ſimil. At in proceſſu propoſito dictus pro-
curator non probauit neque articulauit, dictū
monaſterium ſingulis annis, ſtatis diebus in te-
ſtamēto præfixis celebraſſe prout tenebatur di-
cta diuina officia, cuius rei gratia teſtator prædi
cto monaſterio legatum reliquerat, ut patet ex
teſtamento; igitur ex his quę in eo iudicio dedu
cta ſunt ei concedi non debet in integrum re-
ſtitutio.

Tertiò, amplius dico, nec in alio quoque iu-
ditio concedi debere reſtitutionem in integrū
4 dicto Monaſterio, quia †licet propter enormiſ-
ſimam lęſionem & maximum detrimentum ec-
cleſia reſtituatur, quandocunque etiā poſt qua-
driēnium, gloſ. fi. in c. 1. ubi Sangemin. de reſti-
tut. in integrum, lib. 6. Tametſi propter enor-
mem lęſionem tantum dicta reſtitutio ſit qua-
driennalis. Nihilominus etiam reſtitutio in inte
5 grum, quā †eccleſia petit propter enormiſſimā
lęſionem & maximum detrimentum, non extē-
ditur ultra 30. annos, ſed durat ſolummodo an-
nis triginta, ſicut alia remedia iuxta l. ſicut. C. de
pręſcrip. 30. ann. & ſentit Panorm. & Imola in c.

1. de

2.de in integr.reſtitut.& Beroius in conſ.39.nu.
14.uol.2.& conſ. 177.num.40. uol.1. At in caſu
propoſito lapſi ſunt a die aſſertæ læſionis, anni
ſexaginta & octo,& amplius,ut colligitur ex cō-
uētione finita anno Dom. 498. die quinto Mar
tij inter Reuer.Fratres Ioannem de Medicis, &
Fratrem Carolum de dauanzatis ſyndicos, &
procuratores olim dictī Monaſterij ex parte
vna;& Vannem quondam Cennis ex parte alia;
Igitur cum tranſierit ſpacium 30.annorum huic
& alijs remedijs aſſignatum, reliquum eſt ut di-
camus,dictum procuratorem nullo modo obti
nere poſſe petitam reſtitutionem.

Quartò,prętерea ſuccumbere debet ipſe pro
curator Monaſterij in hoc iudicio quo ad aliud
libelli caput in quo petijt aduerſarios condem-
nari ad dimittendam dictam poſſeſſionē, quia
6 aut actor in libello propoſito intentauit † re-
medium & condictionem ex capite, reintegrā-
da.3.q.1.ut uidetur colligi ex conclusione libel
7 li,ex cuius medio †concludendi qualitas actio-
nis cognoſcitur,Bart.&Dec. in l.certi cōdictio.
in prin.ff.ſi cert.petatur.Alex.conſ.121.1.volu.
Panormit.c. literę, de delation. Nam cum in li-
belli concluſione dictius procurator Monaſte-
rij petat reos condemnari ad relaxandam ſibi
poſſeſſionem cum fructib. proculdubio dici poſ
ſet fuiſſe intentatum remediū,c. reintegrandæ,
ut dicit Alex.conſ.200.in principio lib.2.&Iaſ.in
l.naturaliter §.nihil cōmune. ff. de acquir. poſſ.
& Decius conſ.17.numer.2.parte 1.Atque hoc
quidem poſito,ut ſcilicet actum ſit redintegran
dę,audacter affirmari poteſt,monaſteriū in hoc
iudicio ſuccumbere omnio debere Quia in re-
8 medio redintegrandę †tunc demum obtinet
actor, cum probauerit ſe poſſeſſione ſpoliatum
fuiſſe a reis conuentis,qui modo poſſideant uel
detineant, l.ſi quis ad ſe fundum C.ad l.Iul.de ui
publi.& c.ad ſedem,de reſtitut.ſpol.& Afflі.de
ciſ.327.Gratus.conſ.4.nu.2.volu.2. Quin etiam
ſi agatur redintegrandę remedio aduerſus no-
uum poſſeſſorem titulo poſſidentem ut euenit
in caſu noſtro,vbi rei conuenti titulo dictæ con-
uentionis poſſident oportet omnino docere rei
conuenti poſſeſſionem eſſe clandeſtinam, Soci.
in l.rem quę nobis nu.16.uerſic.notabis tamen.
ff.de acquir.poſſ.Alex.conſ.118.numer.8. lib.2.
Ruy.conſ.56.lib.4.& conſ.49.nume.13. dicto 4.
lib.Decius conſ.57.col.fi.Iaſ.conſ.21.colu.2.lib.
3.Pariſ.conſ.12.num.9.lib.4.Neuizan.conſ.79.
num.12.At in caſu propoſito procurator mona
ſterij non probauit ſe fuiſſe ſpoliatum poſſeſ-
ſione. à reis conuentis nouis poſſeſſoribus,
nec poteſt illud probate; quandoquidē rei con.
uenti tertij poſſeſſores non ſpoliauerunt dictū
Monaſterium,nec clam acceperunt poſſeſſionē;
ſed poſſidere cęperūt multis ab hinc annis uir-
tute prælegatæ conuentionis factę inter eorū
auctores, anno Domini 1498. igitur pluſquam
manifeſtum eſt,dictum procuratorem Monaſte-
rij in hoc iudicio ex hoc capite obtinere nequa-
quam poſſe.Aut uero dictus procurator Mona

naſterij in libello intentauit remedium retinen
dę, uti poſſidetis, quaſi diceret in libello prædi-
cto licere petere poſſeſſionem ſibi reſtitui ratio
ne poſſeſſionis detentationis, & occupationis
naturalis, quę reperiatur eſſe penes aduerſa-
rios,Bart.in l.ſi duo.in prin.num.1.ff.uti poſſide
9 tis ubi Bart.dicit †quod per interdictus retinen
dæ actor recuperat poſſeſſionem quam alius ha
bet iniuſte,& ſic in conſequentiam eſt recupe-
randæ, & licet in interdictum retinendæ tantū
modo peti ſoleat quod aduerſarius deſiſtat a
10 turbatione,nihilominus petitur quoque †reſti-
tutio naturalis poſſeſſionis; gloſ. in §. nihil com
mune in l. naturaliter in vltimo intell. ff. de ac-
quir. poſſ. & gloſ. in l.clam poſſidere. §. qui ad
nūdinas in ultima parte.ff.de acquir. poſſ. Ruy.
conſ. 5.numer.5.uolu.4.Et hoc quoque caſu di
ctus procurator Monaſterij non poteſt obtine
11 re,quia in iudicio interdicti †uti poſſidetis actor
qui vult obtinere probare debet in primis ſe
poſſidere tempore litis conteſtatę.§.retinendę.
uerſic.hodie.Inſtit.de interd.Bart.in l.1.§.quod
ait.num.14.& num.18.ff.uti poſſid. demum ue-
ro probare debet turbationem, & inquietatio-
nem ab aduerſario accuſato, ſibi illatam fuiſſe,
Barto.l.1.§. interdictum l.ſi duo.in princ.ff. uti
poſſid. doct. in c. licet cauſam, de probat. At in
caſu propoſito tantum abeſt,ut monaſterij pro
curator docuerit de turbatione illata a reis con
uentis,& de poſſeſſione dicti monaſterij tempo
re litis conteſtatæ,ut etiam expreſſe ponit & ar
ticulat in quinta poſitione iſtius inſtantiæ præ-
dictos Reuer. Fratres Sancti Marci anno 1498.
die.5.Martij dimiſiſſe poſſeſſionem dictorū bo
norum dicto Vanni hæredi ergo uti is qui incū
bentiā in dicto remedio retinendę minime pro
bauerit,obtinere nullo modo poteſt.

Aut uero procurator Monaſterij intentauit
12 † remedium petitorium rei uēdicationis; in cu-
13 ius quidem iudicitio reſtitutio poſſeſſionis †&
rei cum fructibus uenit off.iudicis ut dicunt do-
ctores in §.omnium Inſt.de action. ubi Iaſ.num.
175.& num.176.ſecundum op. quam commu-
nem eſſe atteſtantur ibi doct.& atteſtatur etiam
Fabius Acoromb. d.§. nihil commune, nu. 89.
& Bologninus nu.67.& Antonius Rube. Ale-
xandrin.num.243.Ac dato quidem,ut rei uen-
dicationis remedio procurator Monaſterij ex-
periretur,non propterea tamen in hoc iudicio
14 poſſet obtinere quia in †eo iudicio is demū ob-
tinet. qui rei de qua agitur plenum.uel ſaltē di-
rectū,uel utile dominium habet l. in rē in prin-
cipio. ff.de rei uendic.§.omnium.ubi Iaſ.nu. 66.
uerſic.circa primum dicite.Inſtit.de actionib. &
doct.in l.naturaliter.§.nihil commune. ff.de ac-
quir. poſſ. At procurator dicti Monaſterij, uel
fratres eius principales non probarunt ſe eſſe
dominos bonorum,quæ ſibi relaxari petūt, nec
poſſunt iſtud probare, quandoquidem in teſta-
mento Nicolai,non ſunt eis relicta bona,ſed prę
ſtationes ſuper dictis bonis ſingulis annis cer-
tis quibuſdam ſtatis diebus ſoluendæ, ut ex le-
ctura

ctura teſtamenti colligitur ergo in iuditio quo-
que rei uendicationis ſuccumbere monaſteriũ
neceſſe eſt.

Nec iuuaretur monaſterium, quamuis forte
oſtẽderetur bona in libello petita, allibrata fuiſ
ſe in æſtimo nomine ipſius monaſterij; quia licet
15 † liber æſtimi inducat quandam præſumptionẽ,
iuxta not. in l. decem. ff. de uerb. obligat. tamen li
ber ęſtimi regulariter non probat dominiũ rei
allibratæ pro eo, cuius nomẽ allibrata res in ęſti
mi libro deſcribitur, Corne. conſ. 165. incip. pro
fectò. lib. 3. & Soci. conſ. 105. numero 2. lib. 2.

Et licet monaſterium aliquando ſe locaſſe di
cta bona dicat, nihilominus ex aſſerta locatione
16 † nõ ꝑbatur dominiũ, ꝗ ſolũ probatur ꝑ allega
tionẽ tit. & ꝑ ꝑſcriptionẽ, Bal. & alii l. traditioni-
17 bus. C. de pact. Quinetiã ex ꝑterita † poſſeſſione
probatur dominium ad effectum agendi. Caſtrẽ
ſis in l. inciuilem rem numer. 3. C. de furtis. Nec
pręſumitur dominium ex poſſeſſione, ſed plene
probari debet, quando domininm proponitur
principaliter. Bal. in l. rem quæ nobis. col. fi. vbi
etiam Iaſ. colu. 7. ff. de acquir. poſſ. Decius conſ.
221. num. 7. parte 2.

Nec obtinere poteſt procurator Monaſterij
quo ad condemnationem fructuum: quia rei
conuenti cum titulo poſſident, ut ex actus con-
28 ſtat, quo caſu † bonæ fidei poſſidetur cum uero
titulo facit fructus ſuos, iureq́ue dominij acqui
rit fructus naturales. l. qui ſcit. §. 1. ff. de uſur. &
Ioan. Copus in tract. de fructib. lib. 2. tit. 1. cap. 1.
quę quidem concluſio procedit etiam in eo, qui
poſſidet bona fide ſine titulo uel cum titulo in-
ualido, qui hos fructus ſuos facit, dum poſſidet,
l. bonę fidei, in prin. ff. de acquir. rerũ dom. Rur-
ſus bonæfidei poſſeſſor etiã ſine titulo, uel cum
titulo inualido, ſuos facit fructus induſtriales. l.
fructus. ff. de vſur. §. ſiquis nõ a domino. Inſt. de
rerum diuiſ. & Curt. ſenior cõſ. 72. col. 3. uerſic.
2. concluſio. Io. Copus. d. tract. de fructib. lib. 2.
titulo 4. cap. 6. num. 34.

Aut nero intelligit procurator Monaſterij
reos conuentos cogi & compelli ad petita per
eum, actione perſonali; Et tunc etiam oportet
eum ſuccũbere, quia cũ ipſi rei cõuenti ſint ter-
tij poſſeſor quies, nõ ſunt obligati dicto procu-
ratori, nel eius principalib. ex cõtractu uel quaſi,
uel alio quouis iure, certum eſt, eos non teneri,
19 quia perſonalis † actio non ligat ſingularẽ ſucceſ
ſorem. l. 1. §. ſi hęres. ff ad ſen. conſ. treb. l. 1. C. ſi
cer. pet. l. ęris alieni. C. de donationib. Crau. con
ſi. 201. num. 8. uol. 2. Nec competit actio perſo-
nalis contra tertium poſſeſſorem, Decius conſ.
187. num. 5. uerſic. vnde uenio. ad. 2. cum ſimil.
Ex quib. omnibus ego concludo, dictum procu
ratorem, quoquo ſe uertat, ſuccũbere omnino
debere in ꝑſenti iudicio, quoniã agit ſine actio-
20 ne, & † certi iuris eſt, eum qui caret actione ob-
tinere non poſſe. l. ſi pupilli. §. uideamus. ff. de ne
go. geſtis. l. quoties. §. item ſi temporali. ff. de ad-
miniſtratione tutorum ubi Bart. docto. in l. ſi Ti
tius. ff. de uerborum obligat. & in l. ubi pactum.
C. de tranſactionib. quod adeo eſt uerũ, ut agẽs
21 ſine actione † debeat etiam ſuccumbere in ex-
penſis, Iaſ. in l. 1. ff. de officio aſſeſſor. Decius con
ſi. 302. Crauetta conſ. 191. 1. uol. Atque ita iuris
eſſe cenſeo, meliori iudicio ſemper ſaluo, ad lau-
dem Dei.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Pœna legis Corneliæ de ſicarijs hodie eſt pœna mortis.*
2 *Pœna legis Corneliæ qui teneantur.*
3 *Dolo caſſante, ceſſat pœna leg Corneliæ.*
4 *Homicidij præmeditatio, aut ſuſpicio ex inimicitijs oritur.*
5 *Occidendi animus ex coniecturis, atque ex vulnerum multitudine dignoſcitur.*
6 *Iracundia calor a pœna legis Corn. excuſat.*
7 *Aggreſſorem ſi aggreſſus occidat, an euadat pœnam homicidij.*
8 *Qui primus percutit, aut inſultat, ſemper dicitur in culpa.*
9 *Aggreſſus & inſultatus, an cenſeatur vulneraſſe ad ſui defenſionem.*
10 *Amens & fatuus excuſatur a pœna homicidij.*
11 *Habens dilucida interualla, niſi probetur contrarium, præſumitur furoris tempore deliquiſſe.*
12 *Minor ſexdecim annorum ſi deliquit, punitur arbitrio iudicis.*
13 *Prouocatus dicto, vel facto, ſi occidat prouocantem, nõ adhibito etiam moderamine inculpatæ tutelæ, excuſatur a pœna homicidij.*
14 *Moderamẽ inculpatæ tutelæ quo caſu conſideretur.*
15 *Motus primi non ſunt in noſtra poteſtate.*
16 *Aggreſſus, vel percuſſus ſi eſt debilior & infirmior viribus aggreſſore, occidens non tenetur de exceſſu.*

CONSILIVM XIII.

Diuino auxilio implorato.

IN propoſita ſpecie fidenter affirmo,
Sandrinum ſer Iulij Palatæ non te-
1 neri † pęna ordinaria legis Cornelię
de ſicar. quæ hodie eſt pœna mor-
tis. l. 3. §. fi. l. ſi quis dolo. ff. ad l. Cor. de ſic. Aeg.
Boſſ. in tract. de homicid. num. 109. & audacter
dico, dictum Sandrinum a prædicta ordinaria
pœna tã de iuri communi, quàm ſtatutario mul
tis de cauſis excuſari. Et in primis, quia dicta
2 ordinaria pœna legis Corneliæ † ſolummodo
ille tenetur, qui ex propoſito & cogitatò, & deli-
beratè, atque doloſè alicui mortem intulit. l. 1.
§. diuus. ff. ad l. Cornel. de ſicar. Bart. in l. ſi rixa.
num. 2. ff. eod. Decius conſil. 234. nu. 4. Soc. iun.
conſil. 58. num. 4. primo volum. Atqui Sandri-
nus, licet homicidium commiſiſſe dicatur, non
tamen ex præuia animi deliberatione, vel con-
ſultò, aut dolo interueniente, aut interuallo tem

poris

poſis intercedente ad illud committendum ac-
ceſſit, ſed in olitorio foro cum eſſet, aliud agens,
nimirum empturus Cynaras pugnoque ab An-
tonio percuſſus in eo iracundiæ calore, cum pu-
gnis iterum, atque iterum peteretur vehemen-
tius, non potuit ira percitus facere quin ſe de-
fendens gladiolum è pera educeret, quo vnico
ictu præter eius opinionem aduerſarium inter-
3 fecit. igitur ceſſante dolo & præuia † animi de-
liberatione a pœna ordinaria leg. Corneliæ ex-
cuſatur, vt tradit Ludouic. Carrer. prax. crim. tra
ctatu de homicidio, §. 14. num. 1. & num. 2. Do-
loſè vero & cogitatò admixtum non fuiſſe tale
homicidium ex eo demonſtratur, quod Sandri-
nus non ambulabat antea armatus animo occi
dendi, argument. eorum quæ dicit Iul. Clarus in
pract. crim. §. homicidium, verſic. ex propoſito.
Neque vllam ſuſpitio adeſt præmeditati delicti
4 cum inter eos antea nullæ † extiterint inimici-
tiæ, ex quibus oſtendi ſolet homicidij præmedi-
tatio, vt per Marc. Anton. Blancum in tracta. de
inditijs, nume. 68. & num. 89. Neque conſtat ex
intrinſecis qualitatibus inditijs, vel coniecturis
de deliberato animo occidēdi, iuxta tradita per
Albericum, in l. & ſi amicis. ff. ad l. Iul. de adulte.
item nullos auxiliatores Sandrinus conquiſie-
rat, ex qua re malus animus præſumi conſueuit,
l. non ideo minus. C. de accuſ.

Rurſus in actu homicidij vnicum ictum incuſ
5 ſit non plura † vulnera intulit, ex quorum mul-
titudine animus occidendi malus detegitur, l.
aut facta. §. qualitas. §. quantitas. ff. de pœnis. Al-
beric. in l. & ſi amicis. ff. ad l. Iul. de adul. Marcus
Antonius Blancus pract. crim. par. 2. defenſ. nu.
56. & in tractatu de indit. & tortura. §. modus.
numero 195.

6 Secundò, ab ordinaria † pœna legis, iracun-
diæ calor excuſat, nam ſiquis dicto, aut facto pro
uocatus, aut inſultatus inſultantem & prouocan
tem ira commotus occidat, is pœnam ordinariā
non incurrit. l. ſi adulterium cum inceſtu. §. Im-
peratores. ff. ad l. Iuliam de adul. Ludouic. Car-
rer. prax. crimin. §. ſeptimo excuſat calor. num.
1. & ſequent. Etenim inſultatione, & aggreſſio-
7 ne probata, ſi † inſultum paſſus ilicò aggreſſo-
rem occidat, is homicidij pœnam euadit, Bald.
in l. 2. C. de Sicar. Alexand. conſ. 119. primo vol.
Cepol. conſil. 29. Dec. conſil. 99. Hyppol. de Mar
ſil. conſil. 8. Bald. in l. in multis. C. de liber. cauſa.
Iaſo. in l. vt vim. colum. 2. verſicu. quarto facit.
8 ff. de iuſti. & iure. Et is, † qui primus inſultat,
percutit, vel vulnerat, ſemper dicitur eſſe in cul-
pa, Bar. Alexand. l. 1. C. vnde vi. Bald. l. ſi ex pla-
gis. §. tabernarius. ff. ad l. Aquil. Thom. Gram-
mat. conſil. 29. Socin. iunior. conſil. 117. lib. 3.
numer. 25. & nume. 33. Ille vero, qui contra pro
uocantem aliquid facit, cenſetur excuſandus. l.
qui cum maior. §. ſi libertus. verſicu. ignoſcen-
dum. ff. de bon. liber. Clementina prima, de ho-
micidio, in verſic. mortem aliter. Gandin. de ma
lefic. Rubr. de pœna reorum, nume. 46. cenſe-
9 turque tunc † inſultatus vulneraſſe ad ſui defen

ſionem, cum id egerit in continenti, glo. & doct.
in l. 1. C. unde ui. Atqui Sandrinus fuit prouoca
tus ab Antonio, qui primus Sandrinum pugno
percuſsit, eidēq; naſum fregit, ut dicitur in pro-
ceſſu: cūq; Antonius maior natu eſſet, acerbius
Sandrinum pugnis appetebat, & uehementius
vexabat quàm faceret Sandrinus, qui erat mi-
nor natu, & ſuperiori reſiſtere non poterat: igi-
tur calore iracundiæ percitus in ipſa pugnorum
acri concertatione dum educto gladiolo Anto-
nium interfecit excuſandus eſt de iure a pœna or
dinaria homicidii.

10 Tertiò, ſicut amens † & fatuus excuſatur a pœ
11 na ordinaria, & habens † dilucida interualla, qui,
niſi probetur contrarium, præſumitur furoris
tempore deliquiſſe: ita etiam excuſari debet is,
qui aliquando atra bili vexatur ad ſimilitudi-
nem prædictorum, quos fati infœlicitas excu-
ſat. l. diuus. ff. de officio præſid. & copioſè per
ſequitur Ludouic. Carrer. in prax. criminal. tra-
ctatu de homicidio. §. ſecundo excuſat furor.
Quamobrem cum Sandrinus atra bile, vt in pro
ceſſu dicitur, plerunque vexetur, meritò dicta
ordinaria pœna excuſandus eſt.

Quartò excuſari dictum Sandrinum a pœna
ordinaria homicidii probatur ex diſpoſitione
ſtatuti Florentini. rubr. 33. Qualiter minor de-
cem & octo annorum delinquens puniatur, lib.
3. uerſic. minor uero. ubi dicitur, minorem ſex-
12 decim † annorum, uſque ad ætatem duodecim
ann. ſi delinquat puniri arbitrio poteſtatis. At
qui Sandrinus, ut probatum eſt in proceſſu, eſt
minor ſexdecim annorum, & maior duodecim,
igitur ob hoc delictum homicidii puniēdus nō
eſt pœna ordinaria, ſed tanquam minor inſpe-
cto iure municipali puniendus eſt pœna arbitra
ria, Ludouicus Carrer. practi. criminal. tractatu
de homicid. §. circa quintum itaque, num. 4. iu-
xta diſpoſitionem dicti ſtatuti Florentini, quod
in caſu propoſito attendi debet, cum Caſtrum
Liburni, vbi commiſſum dicitur homicidium, ſit
in diſtrictu Florentino, & propterea ſtatuta Flo-
rentiæ in caſu propoſito ſeruari debeant. argum.
eorum quæ dicunt doct. in l. vnica. C. vbi de cri-
mine agi oportet.

Quintò, quia ſi quis inſultum paſſus, ſeu pro-
13 uocatus dicto † vel facto, occidat aggreſſorem;
& prouocantē non adhibito etiam moderami-
ne inculpatæ tutelæ, is puniri non debet pœna
ordinaria, quæ imponitur propter homicidium
Alex. conſil. 2. & conſil. 109. num. 13. lib. 7. Aret.
conſi. 34. Corne. conſi. 107. lib. 1. Felinus cap. di-
lecti. colum. pen. verſ. ſecunda declaratio de ex-
cep. Hipp. de Marſi. conſi. 114. num. 3. Qui enim
excedit modum non punitur vt homicida pœna
ordinaria, ſed ſolummodo de exceſſu extra ordi
nem de exceſſu. Soc. un. conſi. 135. nu. 12. vol. 3.
Thomas Gramm. conſil. 56. num. 7.

Et is, qui prouocatus occidit aduerſarium etiam
abſq; moderamine nō punitur a Iudice tanquā
doloſus ordinaria capitali pœna, vel corporali,
ſed punitur tanquam culpoſus pœna aliqua ar-
bitraria

traria relegationis, uel pecuniaria, quaſi errans
culpę fiat obnoxius, ut per Lud. Carr. prac. crim.
§ circa quintum. nu. 3. & Iodoch. Dumhouder.
in ſuo enchir. c. 76. cui permiſſum eſt occidere.
Sexto auſim affirmare in caſu propoſito de iu
re Sandrinum puniri non debere nedum pœna
ordinaria de toto, ſed nec ẽt de exceſſu, quia mo
14 deramen † inculpatæ tutelæ non conſideratur,
quando inſultatus accenſus iracundia modũ ex
ceſſit, ut per Pett. Folle. in praxi crim. in rub. quæ
incipit, recipiantur defenſiones reorum. nu. 16.
uer. ſcias ẽt. ubi inquit moderamen inculpatę tu
telæ non conſiderari in rixa, ſi inconſultò, quan-
do inſultatus iracundię furore incenſus in ſe de
15 fendendo modum exceſſit, quia † primi motus
non ſunt in noſtra poteſtate, Affli. in conſt. Nea
pol. inc. Aſperitatem. in 7. no. Rurſus quando in
16 ſultum paſſus, uel † percuſſus eſt debilior, & in-
firmior uiribus eo, qui inſultat, & aggreditur,
quemadmodum euenit in caſu propoſito, ubi
Ant. occiſus aggreſſor erat robuſtior, ut ex pro-
ceſſu colligitur, tunc occidens non punitur de
exceſſu, Matt. de Afflic. in conſt. Neap. inc. Qua-
litas. lib. 3. & Tom. Gram. conſ. 29. n. 33. & Lud.
Carre. d. trac. de homi. §. circa quintum, nu. 5. &
ſeq. Ex quibus omnibus rebus concludo, d. San
drinum excuſandum eſſe a pœna ordinaria ca-
pitali, uel corporali, & ſi quo modo puniendus
eſſet, leui quadam pœna arbitrio ęqui iudicis,
uel potius nulla pęna puniri deberet, ſecundum
prædicta, ſaluo ſemper meliore iudicio, ad lau-
dem, & gloriam præpotentis Dei.

Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Statutum quod limitatè uſque ad certum tempus concedit. poſt illius temporis lapſum an cenſeatur prohibitum.*
2 *Actio non competit, quando tempus limitatum eſt, poſt eius lapſum.*
3 *Petere non ſatis eſt, ſed oportet expectare reſponſum.*
4 *Qui non ſtetit, veniſſe non dicitur.*
5 *Ignoranti tempus non currit de iure communi.*
6 *Vniſquiſq; præſumitur ſcire ea, de quib. eſt publica uox & fama.*
7 *Aegroti uel abſentes nõ præſumuntur ea ſcire, de quibus eſt publica uox & fama.*
8 *Statutum in loco ubi conditum eſt, tanquam lex obſeruari debet.*
9 *Fama probatur per teſtes etiam ſingulares.*
10 *Fama publica informiter probata an faciat plenã fidẽ*
11 *Teſtium numerus ſupplet defectus eorum qui informiter depoſuerunt de publica fama.*
12 *Teſtium ſeptem numerus eſt ſufficiens ad omne probandum.*
13 *Ab opinione communi non eſt recedendum.*
14 *Scientia circa ea præſumitur, quæ dicuntur & fiũt.*
15 *Qui agit ad retrahendum, tractat de purganda mora quoad actionem de nouo acquirendam.*
16 *Reſtit. in integ. quando principaliter petitur, requiritur ſpeciale mandatum.*
17 *Ignorantia ſupina eius, de quo eſt publica uox & fama, non præſtat beneficium reſtitutionis.*
18 *Victus victori in expenſis eſt condemnandus.*

CONSILIVM XIIII.

Diuino nomine implorato.

VA G. D. Boniuiri, ſeu Paciales Fiuiz.
quoniam cã, quæ corã uobis uerti-
tur inter Io. Matthiã, Io. Fran. de Fi-
uiz. vt proc. Antonin. q. alterius An
tonini de Verrucula agenté ad retractũ ex par-
te una. Et magiſt. And. olim Petri Curſij de Maz
zola reũ conuentũ ex parte altera. Ad me tranſ-
miſſa fuit, ut dicerem, & referrem, quæ ſint par-
tes veſtræ in iudicando ſuper d. cauſa. Idcirco ui
ſo libello d. Io. Mat. & uiſa reſponſione mag. An-
dreæ, cum exceptionibus, replicationibus, capi-
tulis, & atteſtationibus vtriuſq; partis. Viſis etiã
ſtatutis, inſtrumentis, ſcripturis, & iuris allegatio
nibus ambarum partium, & diligẽter perſpectis
actis aliarũ inſtantiarum, & alijs omnibus ad me
tranſmiſſis accuratè conſideratis; Diuino nomi
ne repetito, cõſulo, dico, & refero partes ueſtras
fuiſſe, & eſſe, ut decernatis, pronuntietis, & decla
retis petita per d. Io. Mat. dicto nomine non fuiſ
ſe, neque eſſe facienda, uel cõcedenda, & propte
rea d. magiſt. Andr. reum conuentũ liberãdum,
& abſoluendum fuiſſe, & eſſe, a petitione, qua d.
Io. Mat. agebat ad retrahẽdam petiam terrę poſi
tã in pertinẽtijs Signani loco dicto, al Giardino
& ut in ea latius exponitur. Et Victum Victori
in expenſis litis totius præſentis proceſſus con-
dẽnandũ fuiſſe, & eſſe, omni meliori modo &c.
Inducor antem ad ita reſpondendum maxi-
1 mè rationibus infraſcriptis. Et primo, quia † id
quod ſtatutum vſque ad certum tempus limita
tè cõcedit, poſt illius temporis lapſum, prohibe-
re cẽſetur, Bar. in l. ſtatuliberum. §. ſtichum. ff. de
leg. 2. l. ſi vnus. §. ſi cum reo. vbi Bal. ff. de pact. l. 1.
§ ſi mulier. ff. de lib. agnoſcen. Alex. conſ. 9. n. 5.
lib. 1. Dec. conſ. 61. nu. 4. par. 1. Crot. in l. ſi inſulã.
nu. 63. & nu. 75. ff. de verb. obli. vbi dicit, quãdo
2 † tempus limitatum eſt, poſt eius lapſum nõ cõ
petit actio, Tiraq. multa citat ad hanc rem de re
trac. conuen. §. 1. gl. 2. nu. 40. & nu. 47. At ſtatuto
Fiuiz. in lib. 3. rub. 4. de immobili diuidendo &c.
diſponitur, ut ſi alienatio aliquorum bonorũ fa-
cta eſſet, teneatur ille, in quẽ dicta alienatio fa-
cta eſt, rem ipſam reſtituere proximiori agnato
infra menſem a die ſcientię alienationis prædi-
ctæ, ſi fuerit in Fiuiz. uel eius curia, ſi uero fuerit
extra Fiuiz. uel eius curiam infra menſem a die
aduentus eius. dummodo veniat infra ſex men-
ſes a die venditionis factæ, & ſcientiæ prælibatæ
& hoc ſi ipſe agnatus petierit &c. ergo cum in ca
ſu propoſito iam tranſierit, & lapſum ſit tẽpus aſ
ſignatũ a d. ſtatuto, conſequens eſt ut ille, in quẽ
alienatio facta eſt, nõ teneatur dicta bona empta

agnatis ea petentibus reſtituere. Tranſijſſe uero
in propoſita ſpecie tempus a ſtatuto præfixũ in
de cognoſcitur, quod uenditio bonorũ, quæ re-
trahere conabatur Io. Matthias actor, & procura
tor Antonini, facta fuit die 11. Mar. 1557. ut con
ſtat ex inſtrumento d. vẽditionis in actis produ-
cto, Prima uero petitio, quã ad retrahendũ, & re
dimendũ egit D. Tarſia d. Antonini mater pro
omni ſuo iure, & intereſſe, & nomine d. Antoni-
ni, propoſita fuit, ut ex actis patet, die 20. Settẽb.
1563. licet cum deinde in iudicio proſecuta nõ
fuerit, & propterea quo ad obtinẽdum retractũ
perinde ſit, ac ſi eo tẽpore non egiſſet, quia uer
ba ſtatuti Fiuiz. dicentis, & hoc ſi ipſe agnatus pe
tierit, ita intelligi debent, ut petitio debitũ finẽ
conſecuta ſit, arg. glo. in uerbo, expectatum, in c.
3 cum in ueteri. de elect. ubi † non ſat eſt petere,
4 ſed expectare oportet reſpõſum. Vnde † uenisse
non dicitur, qui non ſtetit. l. quęſitũ. ff. de re iud.
l. ſcire. §. ſufficit autem. ff. de excuſa. tut. & c. 3. de
uerb. ſignif. ubi gl. & tradit Inno. in c. calumniã.
de accuſ. Bar. in l. conſentaneũ. col. fi. nu. 18. in fi.
C. quomodo, & quando iudex. Petitio autẽ ſecũ
da, qua poſtea experiri cępit d. Io. Matthias actor
& procurator d. Antonini, propoſita fuit die 5.
Apr. 1565. ex quorum ſanè temporum comme-
moratione manifeſtiſſimè patet tam d. Do. Tar
ſiem, quàm d. Io. Matthiam, dum egerunt, exclu
ſos fuiſſe a iure retrahendi propter lapſum tem
poris, quandoquidem non ſolum ſex menſes a
die uenditionis factæ, & ſcientiæ prælibatæ a ſta
tuto pręfixi, ſed etiam complures præterea anni
præterierunt. Hoc ſtante nõ ob. ſi diceretur, An
toninum præd. non uideri excluſum a iure redi-
mẽdi, quippe qui aſſerit ſe ignoraſſe tanto tem-
pore antea factam fuiſſe præd. uenditionem, &
dicit ſe experiri cępiſſe ſtatim, ut præd. uend. fa-
ctæ notitiam habuit. Quò caſu neq; a iure cõi ſe
5 excluſum putat, ſecundum † quod tempus igno
ranti nõ currit, Bar. in l. ult. in prin. poſt gl. in uer
bo, delatã. C. de iure deliberan. Neq; ẽt ſe exclu
ſum exiſtimat a d. ſtatuto, quod concedit retra-
here uolentib. ſex menſes a die ſcientię factę uẽ
ditionis. Etenim ad pręd. reſpondetur d. Antonĩ
nũ de iure nõ poſſe prętẽdere, vel allegare igno
rantiã præd. uẽditionis factę per Fran. eius aſſer
tũ patruum d. magiſt. Andreæ reo conuẽto. Pri-
6 mo, quia † unuſquiſq; pręſumitur ſcire ea de qui
bus eſt publica uox, & fama, gl. in l. ſi tutor. C. de
peric. tuto. Bar. in l. Celſus. nu. 6. ff. de uſuc. & in l.
is poteſt. nu. 16. & 17. ff. de acq. hęre. & in l. ſi cui.
§. iiſdem. ver. quęro, dicit, nu. 3. ff. de accuſ. & in l.
1. ff. de receptat. Alex. conſ. 187. nu. 7. uol. 2. & in
conſ. 200. nu. 6. co. 2. uol. Franc. Balb. in trac. pre-
ſump. ad d. l. Celſus. ff. de uſuca. in §. nunc uenio
ad dicta Bar. nu. 51. uer. 7. concl. dicitur. Et licet
7 ſupradicta concluſio † de iure non habeat locũ
in ęgroto, uel abſente, qui non pręſumuntur ſci-
re ea, de quibus eſt publica uox, & fama in loco
a quo abſunt, uel in quo ęgrotant, ut dicit Bar. in
d. l. is poteſt. nu. 17. ff. de acq. hęr. & alij ſupra cita
ti. Tamen ſecundum diſpoſitionẽ ſtatuti Fiuiza-
nenſis, etiam abſens poſt ſex menſes a die quo
in vicinia, fama publica circũferri cępit, Intelligi
tur, & pręſumitur ſcire id, de quo ẽ publica uox,
& fama, vt apparet ex illis verbis ſtatuti dicentis;
& intelligatur ſciuiſſe ſi probatum fuerit, fuiſſe
publicã uocẽ, & famã in uicinia, quòd dicta do-
mus, ſeu poſſeſſio fuerit uendita, ſi ille agnatus
fuerit pręſens, poſtquã elapſi fuerint tres mẽſes
connumerandi a die habitę dictę famę. Si uerò
fuerit abſens intra ſex menſes a die, qua fama ha
bita fuerit numerandos. Quod quidem ſtatutũ
8 † in loco ubi conditum eſt, tanquam lex obſer-
uari debet, Dec. in conſ. 592. nu. 2. par. 4. Cror. in
rub. ff. de opę. nou. nun. nu. 45. At in caſu propo
ſito teſtes examinati coram D. Pacialibus ad in-
ſtantiam magiſtri Andreę deponunt de publica
voce & fama d. vend. factę per Fran. d. magiſt. An
dreæ, ergo d. Antoninus, qui redimere nititur
poſt ſex menſes bona prædicta non debet audi
ri, cum poſt lapſum tẽporis careat actione, arg.
l. ſi pupilli. §. uideamus. ff. de neg. geſt. Bar. ĩ l. quo
ties. §. item ſi temporali. ff. de admi. tut. De huiuſ
modi uerò publica uoce, & fama rectè probatũ
fuiſſe colligitur ex atteſtationibus teſtiũ ſupradi
ctorum, qui de illa concludenter docuiſſe uiden
tur. Aug. n. Io. primus teſtis examinatus ſuper 1.
& 7. & vlt. c. & ſuper interrogatorijs dicit, poſt-
quam Fran. uendidit d. petiam terrę, in pluribus
locis, & a diuerſis perſonis id dici audiuiſſe pu-
blicè in terra Fiuizani a duobus tunc annis citra
eaq; de re inter maiorẽ partem hominũ, & per-
ſonarum terræ Fiuizani fuiſſe, & eſſe publicã uo
cẽ, & famam. Antoninus quoque Ioanniſmaria
tertius teſtis examinatus ſup. 1. & 7. c. dicit ſe a 6.
annis, vel 7. citra, audiuiſſe a pluribus, & diuerſis
perſonis, Fran. uendidiſſe propoſitam petiã ter-
ræ præd. magiſt. Andreæ, & interrogatus quid
ſit fama, reſpõdetur id eſſe quod omnes ſciunt.
Pelegrinus Io. Mariæ 5. teſtis deponit ſup. eiſdẽ
ſe publicè dici audiuiſſe a 4. annis citra in terra
Fiuizani, q d. Fran. cognomento magnanus uen
diderat d. petiã terræ magiſt. Andreæ. Nicolaus
itẽ Matthæi Accõcij 8. teſtis examinatus ſuper
1. & 7. c. & Tommas Io. Mariæ 9. teſtis ſuper iiſdẽ
c. & interrogatorijs examinati, ſingula ſingu-
lis referendo ſe a duobus annis citra publicè di
ci audiuiſſe conteſte Tamburello, quod magiſt.
Andreas emerat cum pacto de retrouendendo
d. petiam terræ primò ſcutatis 30. aureis, poſtea
uerò d. magiſt. And. ultra eos ſoluiſſe quoq; ſcu
tatos 15; aureos. Sci Conſtantinus ſer Iac. 10. te
ſtis examinatus ad 7. c. in quo proponebatur, qđ
eo tẽpore, quo fuerunt motæ dictę lites & ante
erat & fuit publica uox & fama in terra Fiuizani
apud maiorem partem illius populi, Franciſcum
vendidiſſe dictam petiam terrę magiſt. Andreæ,
aſſerit contenta in cap. eſſe uera, quo caſu opti-
mè probat, Bar. in l. Labeo. nu. 9. in fi. ff. de ſupel.
lega. Bal. conſ. 10. uol. quinto. Soc. conſ. 5. nu. 12.
& nu. 14. uol. 4. & interrogatus de cauſa ſcientiæ
& quid ſit fama, rectè reſpondet & dicit famam
publicam eſſe illud, quod omnes ſciunt. Io. Leo-
nardus

nardus Gregorij XI. teſtis, & ipſe quoque ſup.
eodem cap. examinatus, dicit contenta in capitu
lo omnia vera, ſeque hoc dici audiuiſſe in pluri-
bus locis, & a diuerſis perſonis, præſertim ab ijs,
qui lites inter dictos litigantes componere vo-
luerunt, conteſte Petroangelo, & pluribus alijs
de quibus non recordabatur, & interrogatus,
quid ſit fama, dicit eſſe illud quod omnes ſciũt.
Ex quorum quidem depoſitionibus, niſi eorum
dicta cauillari velimus, manifeſtè patet, probatã
fuiſſe publicam vocem, & famam uenditionis,
de qua tractamus. Nam & ſi de tempore, quo
hæc fama ſerpere cępit, variè deponant, abunde
9 nihilominus fidem faciunt, quia † fama per te-
ſtes etiam ſingulares probatur, Bar. in l. de mino
re, §. plurimum quoque. columna 6. verſicu. ſed
quid ſi teſtes. ff. de quæſt. Bal. in l. 1. C. de teſtam.
Cur. iun. conſil. 64. col. 3. in fi. Gozad. conſil. 13.
nu. 23. Alba conſ. 25. nu. 6.

Nec me mouet, teſtes prædictos particulari-
ter non expreſſiſſe illos, a quibus audiuerint, at-
que aliquos ex dictis teſtibus non dixiſſe, illud a
maiori parte populi ſe audiuiſſe, famamq; publi
cam definire neſciuiſſe, & propterea de ea for-
miter non probaſſe, quemadmodum facere o-
portuerat iuxta theoriam Bart. in d. l. de mino-
re. §. plurimum quoque. ff. de quæſt. Cur. in l. ad
monendi. nu. 284. ff. de iureiur. Socy. conſil. 69.
nu. 19. & 24. uol. 1. Corn. conſ. 232. uolum. 2. &
conſil. 247. num. 24. uol. 2. cum ſimilib. Reſpon-
detur enim, quod quamuis fama publica quæ in
10 formiter † probata eſt plenam fidem regulari-
ter non faciat, ut per Bar. d. §. plurimum quoq.
cum locis conſocijs, tamen illa regula limitatur
non procedere quando fama probata eſſet per
11 plures teſtes, tunc † enim numerus ſupplet defe
ctum, quatenus teſtes informiter de ea depo-
ſuiſſent. Et hanc opinionem primo tenet Bal. in
Auth. quod locum. col. fi. n. 13. uer. decimo quæ
ritur, C. de colla. 2. idem firmat Alex. in addit. ad
Bar. in l. de minore. §. plurimum. nu. 21. in uerbo
ſed quid. ff. de quęſt. 3. eam opi. tenet Fel. in c. cũ
oporteat. col. 8. uer. idem ſi per literas. nu. 18. de
accuſ. 4. idem tenet Hippo. de Marſ. in ſing. 477.
incipien. in teſtibus. & in d. l. de minore. §. pluri-
mum. nu. quadrageſimotertio. ibi limita tamen
niſi eſſent multi teſtes, quia probarent. licet nõ
exprimerẽt a quib. audiuerint. Quinto idem fir
mat Carrer. in l. obſeruare in principio: uerſic.
nota unum quod dicit Alexander num. 121. C.
quorum appellation. nõ recipiantur. ubi tradit
cautelam, ut per plures teſtes fama publica pro
betur. Sexto idem tradit Beroius in c. 1. num. 55.
& num. 56. de appellation. Septimo idem ſequi
tur Alba in conſ. 72. n. 4. ubi dicit, quod quam-
uis doct. loquantur de decem teſtibus, tamẽ di-
cendum eſt id eos dixiſſe cã exempli, neque pro
12 pterea tamen negare, quin † numerus ſeptem
teſtium ſit magnus numerus, & ſufficiẽs ad hoc
probandum. Octauo eandem op. & limitatio-
nem ſecutus eſt. Roland. a Valle in conſ. 82. nu
me. 60. uol. 2. Vltimo hoc tenet Hannib. troy-
ſius in coment. ad ritum 41. magnæ cur. nume:
14. ubi dicit per 10. teſtes ẽt ſine cã ſcientię depo
nẽtes probari publicã vocẽ & famã: & idẽ tenet
Tommas gram. in conſ. cauſ. fiſc. 57. num. 18.

Ex quibus patet, quod licet Pariſ. in conſ. 67.
nu. 105. & ſeq. uol. 3. & Natta conſ. 473. n. 22. par.
2. reprobare conati ſint d. opi. & limit. Bald. in d.
Auth. quod locum. C. de coll. tamen d. limitatio
13 ſup. tradita communis eſt, ut ex † numero & põ
dere doct. ſup. cita. apparet, a qua in iudicando
non eſt recedendum. c. 1. de conſt. Rectè pręte-
rea de publica fama docuiſſe Mag. Andream in
de colligitur, quod ipſe capitulauit, & per duos
teſtes optimè probauit integritatem, & bonam
conditionem, opinionem, & qualitatem teſtium
quos ipſe induxit ad probandum dictam publi-
cam uocem, & famam; id quod ad eam compro
bandam eſt remedium utile, & neceſſarium, ut
per Bar. in l. 1. §. ſiquis neget. col. fi. ff. quemad. te
ſta. ape. Dec. in c. dilecti. nu. 57. & ſeq. de appel. &
Ceph. in conſ. 65. nu. 63. & ſeq. quib. in locis di-
cunt aduocatum cautum eſſe debere, ut id arti-
culet, & probare conetur.

Secundo d. Antoninum defendere ſe nõ poſ
ſe propter aſſertam ignorantiam factę uendi-
tionis oſtenditur, quia poſito, & non dato, ut
publica fama probata non eſſet, tamen negari
non poteſt, quin multi ex prędictis teſtibus di-
xerint ſe publice audiuiſſe dictam uenditionem
fuiſſe contractam, ut ex eorum depoſitionibus
conſtat. At circa ea, quæ publice uel fiunt uel di
cuntur, ſcientia præſumitur, gloſ. in c. præſumi-
tur ignorantia, de reg. iur. in 6. & c. 1. de poſtulat.
pręlator. & Gulielm. a mont ferrat. Cathal. in tra-
cta. de ſucceſſ. regum, in 4. dubio, num. 13. Ergo
prędictus Antoninus ſaltem pręſumptiue id ſci
uiſſe uidetur, quę quidem pręſumptiua ſcientia
ſecũdũ ſtat. Fiuiz. excludit a iure redimẽdi, iuxta
prędicta. Tertio ad Antonini notitiã peruenis
ſe contractum uenditionis prędictę multos an-
nos ante, ex eo apparet, ꝙ D. Tarſia eius mater
die 20 menſ. Septẽb. 1563. dictę pętię terrę retra
ctum petijt in iudicio aduerſus eundem M. An-
dream, licet litem non fuerit proſecuta. Id quod
manifeſtè arguit, tunc ſaltem dictum Antoninũ
notitiam habuiſſe dictæ uenditionis quia cum
ſolitus fuerit habitare & commorari cum ma-
tre, ut rectè deponunt teſtes examinati ſu-
per decimo capitu. proculdubio ex dicta coha-
bitatione pręſumitur quoque ſcientia, gloſ. in c.
cum oporteat de accuſation. Bart. in l. poſt con-
tractũ. ff. de donation. Arét. conſ. 65. in fine. De
cius conſ. 58. num. 4. quibus ita ſtantibus, nihil
me mouet Antoninum in integrum reſtituen-
dum uideri aduerſus lapſum temporis, ſicut pe-
tijt olim Domina Tarſia eius mater in prima pe
titione retractus, & ſicut petijt etiam Ioan. Mat
thias in ſuo libello, quo d. nom. egit ad retrahẽ-
dum: Reſpondetur enim dictum Antoninũ ſiue
tãquã minor ſiue tãquã ignorans conſideretur
nullo modo de iure reſtitui poſſe. Nam cum in
propoſita ſpecie actio, ſiue condictio ex dicto

ſtatuto competens ad retrahendum extincta
fuerit per lapſum temporis, argumento eorum
quæ dicit Crot. in l.ſi inſulam. col. antepen. nu.
75.ff.de uerb.oblig.& Alex.conſ.9.nu.6. libr. 7.
15 ubi dicitur quòd † is, qui agit ad retrahendum,
tractat depurganda mora, quoad actionem de
nouo quærendam, quandoquidem uetus actio
per lapſum tẽporis iam euanuit, & extincta fuit
hoc ſanè caſu neceſſe erat, ut reſtitutio in inte-
grum principaliter peteretur, non autem inci-
denter, ut ex mente doctorum declarat Augu.
16 Beroius in quæſt.82.num.3. At quando † reſti-
tutio in integrum petitur principaliter, tunc ne
ceſſariò requiritur ſpeciale mandatum ad hoc;
ut reſtitutio rectè peti dicatur.l.illud.§.fin. ff.de
mino.Dec.in cap.præterea.nume.31.de off.de-
leg.Crauet.conſil.238.num.3. uerſic.& tamen
reſtitutio.uolum.2. licèt id non ſit neceſſarium,
quando petitur Incidenter, ut uoluit Bar. in l.cũ
procurator.in prin.ff.de oper.nou.nun.&in d.l.
illud.§.fi. ergo cum in caſu noſtro nullum un-
quam ſpeciale mandatum interceſſerit pro obti
nenda teſtitutione in integrum, vt ex actis con-
ſtar: conſequens eſt vt dicamus, dictum Antoni
num non debere reſtitui tanquam minorem.
17 Præterea † neque reſtituendus eſt, ut ignorans,
quia ignorantia ſupina eius rei cuius erat publi-
ca vox, & fama non præſtat beneficium reſtitu-
tionis.Bald.in c.licet.de ſupplen. neglig. prælat.
Roma.conſil.127.& conſil.340. & Tiraq. de re-
tractu Gentilitio.§.35.glo.4. in verbo ignoran-
tes,nu.34.& ſeq.

18 In litis autem expenſis totius præſentis † pro-
ceſſus, victum victori condemnandum exiſtima-
ui, iuxta communes traditiones, de quibus per
Bar.in l.properandum.§.ſin autem alterutra. C.
de iud.& in l.eum quem temere. num.2. ff.eo.&
Alex.conſil.83.viſo proceſſu.num.14.volu.6. &
Corn.conſil.205.col.fi.num.25.uolum.2.Socy.
iun.conſil.36.num.14.parte ſecunda.cum locis
conſocijs.

Atque ex iſtis, & quibuſdam alijs, quæ ne lon-
gior ſim omitto, iuſtificantur ea quæ diximus, &
propterea vt ſupra ſancitum eſt, ita iuris eſſe pu-
to, & ita refero, dico, & conſulo omni meliori
modo, ad laudem Dei.

Ego Antonius Ciofius.

S V M M A R I V M.

1 *Qui vult experiri condictione ex ſtatuto munic.
probare debet ibi interceſſiſſe qualitates a dicto ſta
tuto, ad hoc vt ſtatuti condictio verificetur.*
2 *Agens condictione ex ſtatuto debet vti verbis ſtatu
ti, & qualitates eius requiſitas probare.*
3 *Ad retrahendum qui agit debet habere bona ſua vi
cina rei, quam vult retrahere.*
4 *Pronomen, ſuum, ſignificet dominium.*
5 *In ſtatutis verba propriè accipi debent.*
6 *Bona vxoris, in vxoris dominium, non autem mari-
ti tranſire debent.*
7 *Teſtes producti pro vna parte, an probent pro
alia.*
8 *Maritus an agat pro vxore ſine mandato.*
9 *Confinia indicant menſuram, & includunt quic-
quid in ea eſt.*
10 *Dominium quo caſu probetur.*

CONSILIVM XV.

Diuino nomine inuocato.

MAGNIFICI Domini Boniuiri Cu
riæ Codipontis. In cauſa, quæ uerti-
tur inter Petrummariam olim Ioan.
Ant. a Cauughano agentẽ ad retra
hendam, & reuocandam petiam terræ, de qua in
illius petitione ex vno latere: & Iacobum quon
dam Io.Michaelis de Alebio reum conuentum
ex altero, ad ueſtram curiam deuoluta, & mihi
conſulenda commiſſa. Vidi, & diligenter conſi-
deraui petitionem dicti Petrimariæ, & exceptio
nes dicti Iacobi, & atteſtationes utriuſque par-
tis cum omnibus ſtatutis, inſtrumentis, ſcriptu-
ris, & allegationibus, & alijs omnibus ad me trãſ
miſſis. Idcirco, Diuino nomine repetito, conſu-
lo, dico, & refero partes magnificentiarum ue-
ſtrarum fuiſſe, & eſſe, ut decernant, declarent, &
pronuncient prędictum Iacobum quondam Io.
Michaelis de Alebio reum conuentum abſoluẽ
dum fuiſſe, & eſſe a petitione dicti Petrimariæ
actoris, eundemque Petrummariam actorem
ab expenſis propter probabilia iuris dubia, &
cauſas, quæ iure animum ueſtrum ad hoc impel
lere debent, abſoluendum fuiſſe, & eſſe. Ad hoc
autem dicendum, atque ita referendum, plura
me inducunt, precipuè uero ea quæ ſequuntur.
1 Nam qui † uult experiri condictione ex ſtatuto
municipali, probare debet ibi interceſſiſſe qua-
litates requiſitas a dicto ſtatuto, ad hoc ut ſtatu
ti cõdictio uerificetur.Bar.in l.1.§.ait prętor. ff.
nequid in flum.publ.Io.Andr. c.1. de homicid.
lib.7.Dec.conſil.589.num.7.& conſil.18.nu.4.
2 Qui etiam agẽs † condictione ex ſtatuto, debet
uti uerbis ſtatuti.Bal.in l.ſi quis non dicam rape
re.nu.3.C.de epiſc.& cler. Et qualitates a ſtatu-
to requiſitas probare debet, & intentare.Bar.in
l.non ſolum.§.ſed & probari, ff.de ope.no. nun.
& Soc.in conſil.55.incip. præſtantiſſimè docto.
in princ. 1.uol. Quod ſi hæc ab eo probata non
fuerunt, reus abſolui debet. l.qui accuſare.C.de
eden.c.fi.de iureiur. c.dilectos. de fid.inſtrum.
Corn.conſil.123.nu.8.uol.1. At in caſu propoſi
to Petruſmaria actor prædictus nihil ex iſtis fe-
cit, ſupereſt igitur ut reus abſoluatur. Inde uerò
paret actorem non probaſſe ea quæ ab eo pro-
banda fuerant, quia ſtatutũ Curiæ Codipontis
in rub. de denunciandis uenditionibus. dicit, ſi
uenditio facta fuerit non ſeruato ordine, liceat
eis qui ſunt de parentela, & illis qui uiciniores
ſunt rei uẽditæ imobili cũ ſuis bonis procedere
cõtra emptorẽ. Quæ uerba reqrũt eã qualitatẽ,
uide-

3 videlicet ut is. qui agit † ad retrahendum, habeat
bona ſua propria, uicina rei, quam uult retrahe-
4 re. Illud enim † pronomen, ſuum. ſignificat pro-
priè dominium, gloſſ. in §. cum in ſuo. inſtitutio.
de rerum diuiſio. & in l. pupillus. §. fi. ff. de uerb.
ſignificatio, Iaſo. in l. 5. §. Labeo. numero quinto.
ff. de uerborum obligatio. id quod multo magis
obtinet in ſtatutis, ubi uerba propriè † accipi de
bent, ut per doct. in l. quicquid adſtringendæ. ff.
de uerborum obligatio. Et tamen, ut ex actis cõ
ſtat, dictus Petruſmaria actor nõ probauit ſe ha
bere ibi bona ſua uicina. Quinimo teſtes per di
ctum actorem examinati ſuper primo, & ſecun-
do capitul. dicunt bona, quæ dictus Petruſmaria
aſſerit ſe habere eo in loco, eſſe bona uxoris di-
cti Petrimariæ, quæ ex hęreditate Ioannelli ad
eam peruenerunt, quo caſu certum eſt, bona
6 huiuſmodi in uxoris dominium, non autem ma
riti tranſire. l. maritus. C. de proc. Dec. conſilio
571. quibus quidem atteſtationibus res plana
7 fit, nam licet teſtes producantur † ab una parte,
tamen probant etiam pro alia parte. l. precum.
C. de libera. cauſa. Roma. conſilio quadringen-
teſimo trigeſimotertio. numero undecimo. Gra
tus conſilio ſexageſimo. numero quadrageſi-
moſeptimo. lib. 1.
8 Quibus ita ſtantibus, non † obſtat maritum
poſſe agere pro uxore ſine mandato, l. ſecunda.
l. maritus. C. de procura. Alexand. conſilio qua-
drageſimoſecundo. libr. primo. Præſertim cum
ſtatutum Codepontis in præallegata rub. de uẽ
ditio. denuntian. uelit, ut in his caſibus proce-
datur ſummariè. ſine ſtrepitu & figura iudi-
cij. Quia reſpondetur illud forte locum habere
poſſe, quando maritus ageret nominę uxoris,
uel quando in libello uxoris mentio facta eſſet,
ſed quando agitur ſimpliciter, ut in caſu noſtro,
utique maritus uidetur egiſſe nomine proprio.
l. & magis. ff. de ſolutio. Et in materia iuris pro-
thomiſeos cautum eſt; ut libellus ſuſtineri non
poſſit, niſi vir in ſimilibus caſibus agat nomine
vxoris, Tiraq. de utroque retract. §. decimo. glo.
prima. numero tertio. uerſicul. ego cenſeo. licet
pro re dotali cum illius dominus ſit agere poſ-
ſit, Matthęus de Afflict. de iure prothomiſ. in
princip. uerſicul. item quæro, numero quadrage
ſimo. & ibi Bald. numero primo. Nec obſt. uer-
ba, ſine ſtrepitu, quia illis non obſtantibus neceſ
ſe eſt, ut perſona legitimetur. Bartol. in conſtitu
tio. ad reprim. in uer. & figura, numero ſeptimo.
uerſicul. item an eſt neceſſe. Nec obſt. in inſtru
mento uenditionis uocari Petrummariam tan-
quam confinantem dictæ rei uenditæ, quia re-
9 ſpondetur confinia † indicare menſuram, & in-
cludere quicquid intra eam eſt, l. fines. C. de eui
ctio. Pariſ. conſil. 27. numero decimotertio. uo-
lumine primo. & conſilio quarto, numero pri-
mo. uolum. quarto. non autem indicare domi-
10 nium, quod ſanè † dominium probatur, uel per
præſcriptionem, uel per titulũ, uel per alios mo-
dos, quibus per doctores in l. traditionibus. C.
de pact. & per doct. in §. omnium, Inſt. de actio
cum conſocijs. Et ex his, & alijs, quæ breuitatis
cauſa omitto, iuſtificantur prædicta. Idcirco, ut
ſupra firmatum eſt, ita iuris eſſe arbitror, & pro-
pterea ita conſulo, dico, & refero omni meliori
modo.

Ego Antonius.

SVMMARIVM.

1 *Inſigne qui prius geſtare ceperunt, de quo inter ſe duo controuerſantur, ratione prioris temporis præferri debent.*
2 *Priuilegium quòd quis habet in geſtandis inſignibus, non debet ei cui competit auferri.*
3 *Mercator, vel artifex non poteſt in præiudicium alterius mercatoris, vel artificis uti eorum inſigni.*
4 *Res tribus modis eadem dicitur, numero, ſcilicet. ſpecie, & genere.*
5 *Principale attenditur, licèt acceſſorium ſit maioris valoris.*
6 *Intentio principalis agentis ſemper inſpicienda.*
7 *Principale, quod in ſubiecto continetur, non variatur propter variationem, ſiue acceſſorij, ſiue ſubiecti.*
8 *Identitas partis principalioris ſufficit ad vnitatem conſeruandam.*
9 *Nullum ſimile idem eſt.*
10 *Eadem eſſe dicuntur, quorum eſt vna ſubſtantia; ita & illa ſimilia appellantur, quorum eſt eadem qualitas,*
11 *Similitudo verſatur in diuerſis, quæ inter ſe conuenientiam habent, & vbi plures ſunt conuenientiæ, quàm differentiæ.*
12 *Similium idem eſt iudicium.*
13 *Ius idem exiſtimari debet eorum, quæ inter ſe ſimilitudinem habent.*
14 *Inſignia ad quid inuenta.*
15 *Signata per ſigna cognoſci.*
16 *Argumentum a ſimili procedit.*

CONSILIVM XVI.

Dei nomine inuocato.

COnſultarioni propoſitæ reſponden-
dum arbitror, non licuiſſe Bart. Set-
martellio in ſuis inſignibus pingere
lilium, quo Iuntę in ſuis typis utũtur.
1 Nam quando † conſtat, utri prius geſtare cœpe
rint inſigne, de quo inter ſe duo controuerſan-
tur, tunc ſanè ratione prioris temporis debet is
præferri, cuius prius inſigne fuit. Eum uero, qui
poſterior illud habuit, priori cedere conuenit. l.
2. l. prior. l. ſi fundum. C. qui potior. in pig. habe.
Paris de Put. in trac. de re mil. lib. 6. rub. an rõne
inſign. nu. 3. ad fi. & Bar. Caſſen. in trac. de gloria
mund. par. 1. Conſid. 38. concl. 43. uerſi. 5. caſus.
2 Etenim priuilegium, quod † quis habet in geſtã-
dis inſignibus, non debet ei cui competit

auferri,

auferri, Gulielm. de Bened. in cap. Raynutius. in
uerbo, Raynurius de clera, in princ. numer. quin
quagesimooctauo. de teſtamen. Nullusque eius
occupare inſignia poteſt, qui in illis ferendis an
terior fuit, quando, uel priuatim ipſe uicinus ar
tifex læderetur, uel publicè, ſiue incolis, ſiue ad-
uenis præiudicium inferretur, ut dicit Bar. in tra
cta. de inſign. col. 2. nu, 6. & numero 7. Et Petrus
de Vbald. in tract. de duob. fratr. parte 11. num.
3 72. ubi tradit † mercatorem, vel artificem non
poſſe uti ſigno alterius, ad alliciendos fortaſſis
emptores in alterius illius artificis damnum, ac
detrimentum, Et Petrus Rebuffus in conſtitu,
Regias. ſecundo tom. in tracta. de mercat. min.
uend. articul. primo. gloſſ. prima. numero uigeſi
moſexto. qui dicit, bonum, & ingenioſum artifi-
cem prohibere poſſe, ne alius ſignum ſuum ac-
cipiat. Idque, & priuatim, & publice expedire,
ne artificum operæ, inter quos longa differen-
tia eſt, & ingenij; & doctrinæ, l. inter artifices. ff.
de ſolutio. adeo confundantur, vt diſcerni ne-
queat bonum opus a malo. Id quod docet etiã
Panormita. in capitul. dilecta, de exceſſib. præla-
torum. Et Benuen. Stracha copioſe proſequitur
in tract. de mercatu. parte ſecunda, numero no-
nageſimoſexto. uerſicul. rui ſus, & ſequitur Iaco,
Menoch. de arb, iudic. libro ſecundo. centur. 4.
caſu 318. numero uigeſimotertio. quo in loco di
cit mercatorem non poſſe accipere ſignum al-
terius.

Sed enim liquido conſtat ex libris formis ex-
cuſſis a Iũtis anni iam ſunt ſexaginta, & amplius
eoſdem Iuntas prius uti cepiſſe inſigne lilij, quã
fecerit Sermartellius, qui poſterior, nuperq; eo
uti cepit non ſine graui incommodo Iuntarum.
Iure igitur prohiberi poteſt, ne illo utatur, quo
libri vnius ab alterius libris facilius diſcerni ua-
leant, neminique detur damnum, quod leges
abhorrent, iuxta prædicta.

Hoc ita probè ſtabilito, non obſtat, Bartolo-
mæum Sermartellium nõ habere illud idem in-
ſigne quod Iuntę habent, ſed habere aliud ſuum
ipſius proprium, ab eo quod Iuntarum eſt val-
de diuerſum; quaſi ipſe pro ſuo inſigni non ha-
beat lilium ſimplex, ſed quoddam compoſitum
aggregatumque ex multis partibus, ueluti cor-
pus vnum ex pluribus membris conſtatum; nẽ-
pe lilium depictum in velo uentis inflato, ac ſu-
per teſtudine poſito; Iuntas verò, in albo ſcuto
lilium locare ſemper conſueuiſſe, & propterea
utriuſque inſignia non eſſe eadem, ſed diuerſa.

Quoniam reſpondetur, licet iſtorum inſignia
non ſint una, & eodem numero, nihilominus
ſunt una, & eadem genere, & ſpecie, propterea
quod in utriuſque inſignibus pictum extat liliũ
illud, quo pro ſuo inſigni Flor. reſp. utitur. Præ-
terea utriuſque lilium pingitur in albo campo,
ſeu ſubiecto, idcirco hæc inſignia ſaltem in gene
re, uel in ſpecie dicuntur eadem. Neque enim
4 ignotum eſt, rem † tribus modis eandem dici, ui
delicet numero, ſpecie, & genere, ut per Ariſtot.
quinto metaphiſ. & quinto, & ſeptimo topic. Et
Anto. Maſſa Galleſi. lib. 1. de exercit. iuriſper. nu
mero 30. & numero 31. quamuis ergo Sermar-
tellius non occupet inſignia Iuntarum eadem
numero, occupat tamen ea quæ ſunt eadem in
genere, & ſpecie.

Et licet compoſitio, & aggregatio utriuſque
illius corporis non uideatur eſſe eadem, atta-
men ad inducendam identitatem, ſat eſt, idem
eſſe illud quod in ea corporis totius aggrega-
tione principale eſt, & præcipuum. Alia enim
aggregati membra non æquè conſiderantur, ſed
5 attenduntur ſolummodo † principalia, licèt ac-
ceſſoria maioris ualoris eſſent. l. ſi in emptione.
6 ff. de contrahend. emptio. quoniam † ſemper in
ſpicimus principalem agentis intentionem. l. ſi-
quis nec cauſam. in princi. ubi etiam Dec. in ter-
tio notab. numero tertio, ff. ſi cer. pet. & propter
7 † mutationem, uariationemque, ſiue acceſſorij,
ſiue ſubiecti nõ uariatur ipſum principale, quod
in ſubiecto huiuſmodi continetur, neque immu
tatur ipſius principalis ſubſtantia, neque deſinit
8 eſſe idem quod antea fuit, quoniam ad † unita-
tem identitatemque cuſtodiendam, & conſer-
uandam ſufficit identitas partis principalioris,
& formalioris, perduranteque ipſo principali
nil obeſt unam, uel alteram partem deinde ua-
riari, ut per Ariſt. Metaph. tex. commen, decimo
nono. & libro primo, de generat. tex. commen.
trigeſimoquinto, uſque ad trigeſimũnonũ. Ca-
gnol. in l. ſecunda. C. de pact. inter empt. & uen-
ditio. numero centeſimo uigeſimooctauo. & nu-
mero centeſimo trigeſimo. cum ibi deductis.

Reſpondetur, & ſecundo, poſito, & non da-
to, ut inſigne Sermartellij, quod attinet ad ſub-
ſtantiam, non ſit idem quod eſt inſigne Iunta-
rum, negari tamen non poſſe illud eſſe idem ſal-
tem quod pertinet ad aliquas qualitates, & con-
ſequenter eſſe illi ſimile, ſi nõ eſt idem, quia nul-
9 lum † ſimile idem eſt, l. quod Nerua. ff. depoſ.
10 Nam ſicut eadem † eſſe illa dicuntur, quorum
una ſubſtantia eſt, ita rectè illa ſimilia appellan-
tur, quorum eſt una qualitas. Bald. in l. ſi unus. §.
pactus ne peteret, numero quinto. ff. de pact.
Galiau. in rubr. ff. de uerborum obligatio. nume
ro centeſimo uigeſimotertio. Ioan. Bap. Caccia-
lup. in l. omnes populi. numero ducenteſimo
quinquageſimoquinto. ff. de iuſt. & iur. Similitu
11 do † enim uerſatur in diuerſis, quæ inter ſe quã
dam conuenientiam habent, & quibus una qua
litas tributa eſt, ut per Paridem de Put. dicto
tract. de re milita. libro ſexto. rubric. an ratione
inſign. numero quarto, & numero quinto, & nu
mero ſeptimo. & Caſſen. dicta concluſione qua
drageſimaoctaua. Rodulph. agric. de inuentio-
ne dialect. libro primo, capitul. uigeſimo. ubi ét
Io. Math. Phriſſemi, in Scholijs. & Ioan. Cæſare
dialect. tract. Nono loco, a ſimil. Ibique conſi-
ſtere dicitur ſimilitudo, ubi ſunt plures conue-
nientiæ quàm differentiæ. Iaſ. l. 1. columna ſecun
da. C. de iure emphy, Dec. capitul. translato. de
conſti-

conſtitu. Cagnolus l.ſecunda.numero nonageſimooctauo.ff.de orig.iuris. Quapropter cum inſignia Sermartellij quaſdam habeant qualitates,quæ apertè conſpiciuntur in inſigni Iuntarũ, ſequitur ut nullus iure poſſit inficiari utriuſque inſignia dici ſimilia. Quãdoquidẽ in utroq; inſigni pingitur lilium, quod eſt inſigne Florentiæ. Itemq; utriuſque lilium hæret ſubiecto coloris albi. Nec obeſt, Sermartellium locare lilium in velo albo,Iuntas vero lilium ſemper in albo ſcuto collocauiſſe.Nam præterquàm quod hęc tanquam non principalia non attenduntur, iuxta prædicta, reſpondetur etiam Iuntas non ſolum in albo ſcuto lilium pingere conſueuiſſe,ſed etiã alibi,ut ex libris ab eis excuſis oſtenditur,in quibus videre licet, Iuntas interdum locaſſe lilium in albo ſcuto,aliquando in ſudario linteo; quandoque vero in coronamentis, quæ in priori bus librorum pagellis a Tipographis ornatus cauſa exhibentur.

Sed ratio,propter quam de iure mercatores, uel artifices prohibentur ferre eadem illa inſignia,quibus alij artifices, vel mercatores donati ſunt,locum habet non tantum in ijſdem inſignibus,uerumetiam in ſimilibus: igitur dicendum eſt de iure prohibitum eſſe non ſolum eadem inſignia,ſed etiam ſimilia gerere, quando-
12 quidem † ſimilium idem eſt iudicium.l.1.§.ius autem.ff.de iuſt.& iur.l.leges,1.C.de legib.c.in-
13 ter cætera.de reſcriptis. Eorumq̃ue idem † ius debet exiſtimari.in quibus eadem ratio ſimilitudinis reperitur,l.non poſſunt,ff.de legib. l. a Titio.ff.de uerborum obligatio.l.ſi poſtulauerit.§. ratio autem.ff.ad l.Iul. de adul.

In inſignibus uerò ſimilibus locum ſibi uendicare eam rationem, quæ locum uendicat in ijſdem demonſtratur,quoniam ideo prohibentur artifices eiuſdem artificij, uel mercatores. eiuſdem generis mercaturæ, alterius inſignibus uti ,quod iura non permittunt ex operarum confuſione,uel priuatim ulli artifici, uel publicè alicui ex populo damnum adferri, ut uoluit Bar.in dicto tract.de inſig.columna ſecunda, nume.ſexto,& numero ſeptimo, & in ſpecie tradit Iaco. Alba in conſil.71. numero ſecundo, & numero
14 3.Quinimo inuenta † dicuntur inſignia ad euitandam confuſionem, & ad res cognoſcendas, & diſtinguendas.argumen.l.ad cognoſcendum. C.de ingen.manumiſ.Guliel.de Bened.in capit. Raynutius,in uerbo, Raynutius,de clera.numero 57.de teſtam.Dec.in ca.cauſam matrimonij. numero 6.& ſeq.de proba.Io.de Platea in l.ſtigmata.C.de fabricen.lib.11.Tiraq.de nobilita.c. 6.numero 17. uerſicul. attende tamen. Bald.in Auth.dos data.C.de donati. ante nup. ubi dicit
15 per ſigna † cognoſci ſignata.ut per Matth.de Afflict.deciſio.23.incip. Cappellani. numero 3.& Pedemon.deciſio.48.numer. 3.& Claudius Cotereus lib. 3.de iure priuil.mili.c.25.de armis pagin.208.litera C.

Quamobrem cum euitandæ confuſionis, & rei alicuius ab alrero diſtinguendę ratio,quę locum habet in ijſdem inſignibus, locum quoque in ſimilibus habere comperiatur, ſiquidem non ſolum propter identitatem, ſed etiam propter ſimilitudinem inſignium induceretur confuſio & facile eueniret,ut uix unius artificis operæ ab alterius operis diſgnoſcerẽtur in damnum multorum,reliquum eſt ut firmemus propter priuatam,& publicam utilitatem non ſolùm uetitum eſſe pluribus eadem; ſed etiam ſimilia inſignia
16 ferre ſumpta † argumentatione in caſu propoſito ex pari ratione eiuſdem rei,ad rem ſimilem iuxta prædicta. Quamuis ad concedendam pugnam in duello propter rei odium, & utrę periculum aliaq; rationis diſcrimina huiuſmodi argumentatio de ijſdem ad ſimilia non probetur, ut per Parid.de Pett. dicto tracta.de re milita.libro ſexto. dicta rubric. an ratione inſignium. numero tertio. & Caſſan. dicto tracta. de gloria mundi, parte prima. trigeſimaoctaua conſideratio. concluſione quadrageſimaoctaua. ſupra citata. cum ſimilibus. Ex quibus omnibus potiorem mihi uideri cauſam Iuntarum reſpondeo meliore ſententia ſemper ſalua ad Dei om. gloriam, & honorem.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1. *Libris particularium,& ſi non ſint notarij et perſonæ publica,fides adhibetur.*
2. *Verba inſtrumentorum enuntiatiua propter aliud prolata,an probent conſanguinitatem.*
3. *Antiqua ea cenſentur,quæ ſpacium centum annorũ excedunt.*
4. *Argumentum a nomine familiæ ad inſignia an procedat.*
5. *Argumentum a ſimili an ſumi poſſit.*
6. *Inſignia familiarum qui prior geſtare cœpit,is ratione prioris temporis præferri debet,poſterior uerò cedere ei debet.*
7. *Priuilegium prælationis nemini debet auferri.*
8. *Inſignia familiarum uſurpaſſe quis non dicitur, ſi non conſtat de priori,vel poſteriori tẽpore vſus uel conceſſionis eorum.*
9. *Pugnæ duellari locus non eſt,niſi appareat de priori tate,vel poſteritate conceſſionis et facultatis geſtãdorum armorum.*
10. *Græci obſeruant nomina patronimica, quod idioma latinorum minimè admittit.*
11. *Nomen alterius accipere,vel mutare, an liceat.*
12. *Damnum, quod quis ſua culpa patitur, ſibi& non alij debet imputare.*

CONSILIVM XVII.

Diuino nomine implorato.

PROPONITVR, Aloyſium tam
ſuo ipſius nomine, quàm tanquam
procuratorem D.Mariæ, & vice, &
nomine Ioannis accuſauiſſe ſer Ioã-
nem, & Antonium, & ſer Syluestrũ de Calda-
rinis, quòd illi, ut aſſerit dictus Aloyſius, ſibi aſ-
ſumpſerint, & vſurparint indebitè nomen fami-
liæ, palamq; profiteantur ſe ortos eſſe ex familia
Calderinorum, quo facilius admittantur ad ho-
nores, & magiſtratus in ciuitate Florentiæ. Et
propterea d. Aloyſius petit declarari eos incidiſ
ſe in legem municipalem, quę de ea re iamdudũ
Florentię lata eſt; itidemq; decerni poſthac eis
minimè licere ſe aſſerere propagatos ex familia
Calderinorum è Florentia, quam dictus accuſa-
tor ſoli ſibi uerè competere arbitratur, & pro-
pterea petit, dictos accuſatos adſtringi, & con-
demnari, ut ſe nominent ſer Ioannem & Anto-
nium, & ſer Syluestrum Calderini oriundi a Fici-
no oppido, ſiue a Caſtro franco.

Ex aduerſo verò d. ſer Io. & Ant. & ſer Syluc-
ſter, qui contendunt oſtendere ſe illicitis conui-
tijs diffamari, reſpondent ſe nihil contra legem
municipalem unquam admiſiſſe; quippe qui nũ-
quam eius fuerunt intentionis, ut potiri uellent
beneficijs, & commodis illius Tribus, ſiue Quar-
terij vexilli, ſeu Gonfalonis, ſub quo militaſſe di-
cuntur aſcendentes d. Aloyſij. Et propterea pe-
tierunt d. Aloyſio imponi ſilentium perpetuũ,
& per D. iudices decerni, & declarari d. Aloyſiũ
oriundum eſſe ex familia olim Chriſtophori Eu-
phroſyni Cecchi a Caſtro Ficino, dictos autem
accuſatos illos ipſos eſſe, qui oriuntur ex anti-
qua agnatione Iaco. Calderini Antonij de Cal-
derinis ciuis Florentini, ipſiq; Ioanni, cuius no-
mine agit Aloyſius, poteſtatem optionemq; li-
benter facere, vt eligat vtrum ex linea Chriſto-
phori Eufroſyni Cechi ficinenſis, an vero ex fa-
milia Iacobi Calderini Antonij de Calderinis
Flo. oriundum ſe profiteatur; cuiuſmodi ſunt
accuſati, quorum inſignia gentilitia tres habent
carducles in campo aureo cum faſcia, ſeu ſbar-
ra angulari primum ſine lilijs, poſt Antonium
uero ſeniorem, qui id impetrauit a magnis Re-
gibus cum lilijs, & raſtro rubeo.

His ita poſitis ex me quæritur, vter iſtorum
in hoc iudicio debeat obtinere. Et rem breui-
ter perſtringens arbitror potiorem eſſe cauſam
dicti ſer Io. & Ant. & ſer Syluestri.

Et primo dictos accuſatos poſſe iure aſſerere
ſe progenitos ex familia Calderinorum è Flo-
1 rentia ex eo dilucide conſtat, quod plena † fides
adhibetur libris eorum qui & ſi publicæ perſo-
næ, ideſt Notarij non ſint, nihilominus ad ſcri-
bendum a republica deputantur, Bar. in l. quæ-
dam, §. nummularios, in fi. ff. de eden. ubi Iaſ. col.
3. Bal. conſ. 249. ſuper libris, vol. 1. & Alex. in con
ſil. 179. in prin. lib. 6. & conſ. 186. inc. niſi ſubti-
liſſimis. nu. 6, uol. 2. Soc. conſi. 169. in prin. lib. 2.
Iaſ. in repe. l. admonendi, n. 109. uer. 3. caſu prin.
& in lect. n. 129. ff. de iur. iur. Fel. in c. 2. uer. 4. co.
18. de fide inſtr. Dec. c. cum cauſam. ver. & iſta li
mi. col. 3. de prob. Crau. in tract. de antiq. temp.
par. 1. in ſect. incip. Quarto limitatur d. cõcl. n. 62

At in publicis libris cenſus, ſiue Aeſhmi, vel
cataſtri ciuitatis Flor. ſcriptum pluries reperitur
aſcendentes dictorum ſer Io. & Ant. & ſer Sylue-
ſtri fuiſſe appellatos Calderinos, ſeu de Calderi-
nis, & habitos pro natis ex vera familia Calderi-
norum: igitur condemnari non debent tanquã
occupatores nominis, & familiæ alienæ. Nomi-
natos autem ſemper fuiſſe in dictis publicis li-
bris aſcendentes dicti ſer Io. & Ant. & ſer Sylue-
ſtri, ut oriundos ex uera familia Calderinorum
a Florentia, patet ex libris æſtimi, ſeu caſtatri, vſ-
que ab anno 1427. & 1451. & 1557. & 1469. &
1470. & 1481. & 1498. in ea parte libri, vbi de-
ſcribebatur Tribus, ſeu Quatterium Sãctę Cru-
cis ſub inſigne, ſeu vexillo Rotæ, quibus in locis
pluries legitur nomen Iacobi Calderini Ant. de
Calderinis. Rurſus poſteriori tempore ex libro
matriculæ notariorum ciuitatis Flo. anno 1534.
& 1547. & alijs temporibus conſtat ſer Lauren-
tium patrem dictorum reorum ſe nominaſſe ſer
Laurentium de Calderinis, ſicut aſſidue fecerũt
dicti accuſati filij ſer Laurentij, ut ex actis apertiſ-
ſimè demonſtratur.

Secundò ita apertè docuiſſe accuſatos, ſe ortos
ex antiqua familia Calderinorum, vt abſolui de
iure debeant, comprobatur, quia licèt inſtrumẽ-
2 torum † verba enunciatiua propter aliud pro-
lata non conſueuerunt probare conſanguinita-
tem, l. non epiſtolis, l. non nudis, C. de prob. Fel.
in c. ſeries, de teſtib. & in c. per tuas. ext. de prob.
col. fi. uer. 3. cum ſimil. Tamen ubi ſumus in an-
tiquis, & tractatur de probando, & demonſtran-
do aliquos eſſe deſcendentes a tali ſtipite, eo ſa-
nè caſu ſufficit probatio, quæ colligitur ex ver-
bis enunciationis antiquorum inſtrumentorũ,
ut in ſpecie firmat Ale. conſ. 90. inc. in cauſa & li-
te, nu. 8. & ſeq. uol. 6. & Iaſ. in l. ex his uerbis, in 4.
liml. C. de mili. teſt. Dec. in conſi. 146. nu. 14. Iac.
Alba in conſ. 83. n. 3. & ſeq. quem ult. loco ſequi-
tur Io. Ceph. conſi. 138. nu. 45. uol. 1.

At in propoſita ſpecie agitur de probanda
antiqua conſanguinitate per plures antiquos li-
3 bros, quandoquidem antiqua † cenſentur ea,
quæ excedunt ſpacium centum ann. ut per Cra-
uet. in tract. de antiq. temp. par. 1. in princ. nu. 5.
quæ quidem conſanguinitas eſſe ſolet difficilis
probationis, l. Lucius, ff. de cond. & dem. & no. in
l. filium, ff. de his qui ſunt ſui, vel alie. iur. Alex. d.
conſi. 90. ergo uerba enunciatiua plurium anti-
quorum inſtrumentorum, ſeu librorum optimè
probant conſanguinitatem, ut per Iac. Alb. d. cõ-
ſil. 83. nu. 14. Et propterea dicit Craue. d. trac. de
antiq. temp. par. 1. in prin. nu. 7. quòd licet regu-
lariter uerba enunciatiua non probent conſan-
guinitatem, tamen hæc regula procedit, quan-

do nos

do nos non verſamur in antiquis factis, quia in
illis optimè probant, ut per eum ibi.
Tertio dictos accuſatos,& eorum aſcenden-
tes verius appellari potuiſſe,&poſſe Calderinos
ſeu homines de Calderinis, inde colligitur,ꝙ ſi-
4 cut arg.†licet de noīe familię ad inſignia,vt vř fa
cere Bart.in tract.de inſignibus nu.5.& expreſ-
ſe ita argumentatur C.ſſene.in Catalogo glorię
mundi parte 1. Conſideratione 38. concluſio
ne 44. uerſic.nono probatur arguendo de no-
minibus ad arma.ita poſſumus argumentari de
geſtione armorum ſeu inſignium gentiliorum
ad nominis familiæ aſſumptionem,ſumpta argu
5 mentatione a † ſimili. l. non poſſunt. ff. de le-
gibus.
At quotieſcunquę inter duos uel plures con
trouerſia eſt de facultate geſtandi arma ſeu inſi
6 gnia gentilitia profecto eo caſu,qui prior †inſi-
gnia familiaria geſtare cępit, ille certe ratione
prioris temporis præferri debet, qui uerò po-
ſterior arma aſſumpſit is priori cedere debet.l.
2.l.prior l.ſi fundū C.qui potior.in pignor.hab.
7 c.qui prior de regul.iur.in 6. Nec debet † priui-
legium prælationis in geſtione armorum ei cui
cōmpetit auferri,ut per Gul. de Bened.in repe.
c. Raynutius;in uerbo, Raynuntius.de clara.in
principio num.58.de teſtament.& Caſſen.d.ca-
talogo glor. mundi parte 1. conſideratione 38.
cōcluſione 48.uerſic. Quintus caſus igitur etiā
qui prior familiæ nomen aſſumpſit, is in hac ap
pellatione potiorem cauſam habet, & prohibe-
re alteri poteſt eiuſdem nominis aſſumptionē,
ut dicit idem Gulielm. de Bened.d. verbo Ray-
nutius de clara.num. 58.vbi multos citat.
8 Quin etiam † amplius dico,quando non con-
ſtaret de priori,uel poſteriori tempore vſus, uel
conceſſionis armorum & inſignium, & aſſum-
ptionis nominis familię, tunc ſanè nemo eorū
iure dixerit ſibi ab alio uim inferri, uel alterum
inſignia indebitè uſurpaſſe, quoniam quilibet
eorum eo caſu haberet antiquitatem & titulum
pro ſe,argumento l. etiam,§. ſiquis. ff. de petit.
hæred.& quiſque eorū poſſet aſſignare cauſam
ſuæ poſſeſſionis ſcilicet antiquitatem anteceſ-
ſorum,id quod efficeret,ut nemo diceretur prę-
do,ut in ſpecie tradit Caſſen.d. concluſio. 48.in
uerſic.Quartus caſus. Itidemque ſcriptum reli-
quit Paris de Puteo lib.6. de re militari. in Rub.
an ratione inſignium uel armorū poſſit &c. nu.
9 3.& 4.& ſeq.pugnę duellari †locum nō eſſe,quo
niam non apparet de prioritate uel poſteritate
conceſſionis & facultatis geſtandorum armorū
Sed enim in caſu propoſito maiores & aſcen
dentes dicti Aloyſij poſterius uidentur accepiſ-
ſe nomen Calderinorum,quam fecerint maio-
res & aſcendentes dicti fratris Ioannis & Anto-
nio,& ſer Syluestri; quandoquidem in libro cē
ſus anni 1427.eo in loco,quo deſcribebatur tri-
bus ſeu,ut Florentiæ dicitur quarterium S. Cru
cis ſub inſigni Bouis ſcriptū reperitur, Chriſto-
phorus Eufroſyni Cecchi a Ficino, ex quo patet
eo tempore illos nō fuiſſe appellatos de Calde-
rinis, ſed uidentur hanc familię appellationem
aſſumpſiſſe anno 1469.quo tēpore relicta prio-
ri tribu atque vexillo contulerunt ſe ad tribum
Sanctę Mariæ Nouellæ, & ad inſigne ſeu uexil-
lum, vel ut Florentię aiunt,gonfalonem Leonis
Rubei.Igitur tantum abeſt, ut accuſati prædicti
condemnari poſſint,ut etiam quòd familiæ no-
men priores aſſumpſerint ſe potiorem habere
cauſam audacter affirmare naleant.
Hæc cum ita ſint,nihil obſtat,ſi quis obiiciat,
dictum ſer Ioānem, & Antonium, & ſer Sylue-
ſtrum,uel eorum maiores,& aſcendentes uelu-
ti ſer Laurentium eorum patrem aliqnando ſe
appellaſſe (exempli gratia)ſer Laurētium Calde
rini,& non ſer Laurentiū Calderinium,uel Cal-
derinum, uel de Calderinis,ex quo dubitari poſ
ſe uidebatur,an ipſimet accuſati & eorum maio
res tacite faſſi ſint,ſe non eſſe oriundos ex uete-
ri familia Calderinorum e Florentia, ſed deſcen
diſſe omnes ab aliquo,qui proprio nomine Cal
derinus appellaretur,
Nā præterquàm ꝙ,ut ex actis conſtat,dictus
ēr Aloyſius uel eius maiores ſe interdū denomi
narūt(exēpli cā Aloyſiū)Calderini,& nō de Cal
derinis,ita ut quòd ipſi fecerunt, idē in aliis ap-
probare deberent,l.1.ff.quod quiſque iuris. Re
ſpondetur etiam idem eſſe dici ſeu appellari ſer
Laurentium Calderini,uel ſer Laurentiū de Cal
10 derinis,quoniam licet† Græci habeant nomina
patronimica,quæ ſignificant filium, uel nepotē,
uel alium deſcendentem ſui primitiui, ut Aeaci-
dem,ideſt Aeaci filium,uel nepotem,uel deſcen
dentem. Tamen idioma Latinorum ſeu Roma-
norum, uſum patronimicorū regulariter & ple-
runque(paucis quibusdam exceptis)minime ad
mittit,ſed patronicorum nominum loco utebā
tur Romani nominibus quibusdam gentilitijs
poſſeſſiuis in IVS. finientibus, quando a no-
mine proprio ſumebantur, quæ agnationum
ſeu familiarum nomina denotabāt. Veluti Cor-
nelij,qui omnes ab illo, qui primus Cornelius
uocatus eſt,Corneliorum nomē acceperunt, ut
dicit Priſcian.lib.2.de octo partibus orationis,
cap.de nominum generibus.Quo fit, ut hoc no
men Calderinius,quod in IVS terminari dixi-
mus,ſi a pręnomine ſeu proprio nomine dici-
tur,nihil aliud ſibi uelit, quàm filios nepotes, &
deſcendentes & agnationem & familiam Calde
riniorum iuxta illud Virgilianum Aeneid. lib.
primo.
Idem metuens Veteriſque memor Saturnio belli
Et lib.4.Aeneid.
Talibus aggreditur Venerem Saturnia dictis.
ideſt Iuno filia Saturni, ut exponunt interpre-
tes in illis locis. Itemque ſequitur ex prædictis
quòd nomē hoc familię Calderinus nō in IVS
ſed in VS terminatum, ſiquidem non ducatur
a proprio nomine ſed aliunde ueluti quando a
Vitio, Virtute, uel loco, uel alijs rebus ducitur
exēpli cauſa in caſu noſtro,ſi ducatur a Cardue-
libus quas aues in inſignibus familię depictas
tenent,idem;idem ſignificabit prognatos a Cal
derino,

CONSILIVM XVIII.

Diuino nomine Implorato.

VT dilucidius aperiatur dubia ſubtiliter excitata per Reuer. D. Vicarium contra præſentatum per nobiles de Zanchinis, in primis animaduerten
1 dum puto quòd quamuis † ius patronatus tranſeat ad hæredes etiam extraneos, gloſ. & doct. in clement. Plures. de iure patronatus. Innocētius in rub. eo. Panorm. & poſt alios Beroius in c. 1. num. 4. & num. 6. de iure patronatus. ubi dicit eſſe commun em. Nihilominus prædicta communis opinio limitatur non habere locum, quādo ius patronatus eſt acquiſitum patrono cōditionaliter, & qualificatiuè ſub nomine collectiuo, exempli cauſa familiæ, domus uel agnationis tunc enim donec ſuperſunt gentiles aliqui ipſius patroni, ad ſucceſſores extraneos ius patronatus tranſmitti non poteſt, ut firmat Zaberella in conſ. 48. Incip. Quidam nobiles in uerſic. ui detur dicēdum. vbi dicit, cum ius præſentādi in capella, de qua ibi agitur, competeret agnationi & parentelæ quorundam nobilium, ſub collectino nomine parentelę, nō potuiſſe vnū ex illis hęredibus patronis transferre ius patronatus in extraneum ſucceſſorem, quia cum dictus extraneus ſucceſſor non eſſet ortus ex ea familia, carebat, qualitatibus & conditionibus requiſitis, & propterea donec extat aliquis ex dicta familia ius præſentandi tranſire non poteſt ad dictum
2 extraneum, ne inferatur † præiudicium agnationi. Et idem tenet Rocch. de Cur. in tract. iuris patronatus in verbo, ipſe Velis a quo, in q. 33.
3 nu. 77. verſi. ſed circa hanc. vbi dicitur ſi ius † patronatus competit illis de parentela tantum, nimirum, quia in fundatione ita ordinatum ſit, unus ex dictis gentilib. non poteſt ius ſuum alteri extraneo renuntiare, cuius rei ratio aſſignatur, quia ius patronatus hoc caſu competit conditionaliter & qualificatiuè ſcilicet illis de parentela, idcirco illis qui eam qualitatem non habent nullo modo deferri poteſt ius patronatus, & ibidē ait hoc nullam habere dubitationem. Eandem opinionem tenet Pariſius in conſil. 48. nume. 7. volum. 4. vbi concludit, q ſi in fundatione diſpoſitum eſt, ius patronatus competere illis de tali parentela, non poteſt transferri ad alios qui carēt ea qualitate expreſſa in fundatione. Id quod ſequitur etiam Cæſar Lambertinus olim epiſcopus Iſulenſis in tractatu de iure patronat. lib. 1. in 8. articulo ſecundæ queſtionis principalis, ſecundæ partis nu. 1. & nu. 2. vſque ad uerſic. ſed tu poſſes dicere, vbi ait, q quādo ius patronatus
4 eſt † acquiſitum parentelæ ſub nomine collectiuo, tunc ius patronatus, ſeu ius preſentandi cōpetit omnibus de parentela, ideo non poteſt in eorum preiudicium per unum ex agnatis in extraneum transferri propter cōditiones & qualitates in fundatione appoſitas, quibus non eſt decoratus extraneus. Quorum omnium opinionum ſequitur & copioſe comptobat Io. Bapt. Ferretus in conſ. 134. nu. 5. & ſeqq. uſque ad nu. 12. ubi dicit, quando cautum eſt, vt ius patronatus deueniat in illos de tali genere ſeu familia fundatoris, eo caſu unus de dicta parentela non poteſt in extraneum huiuſmodi ius transferre. Quod cōprobatur ex his, quę dicit Bal. in conſ.
5 215. Incip. Proponitur. lib. 2. ubi † ſi feudum antiquum deuenire debet ad deſcendētes, utique unus ex dictis deſcendentibus uaſallis non poteſt alijs deſcendentibus in feudo pręiudicare, quia penes ſe non habet feudum pure, ſed conditionaliter. Ad hoc poſtremo facit id quod tradit Didac. Couarru. lib. 2. nariar. reſolut. cap. 18. nu. 10. ubi firmat, ius patronatus nō poſſe trāſferri a patrono, qni non inſtituit in præiudiciū uocatorum ex prima inſtitutione. Ex quib. omnibus patet, doctores communiter firmare, ius patronatus familiæ parentelæ & domui debitū nō poſſe per unū ex dicta familia ad extraneos tranſmitti.

At in caſu propoſito ius patronatus, de quo tractatur, eſt debitum familiæ & agnationi tanquam uniuerſis, non autem, tanquam ſingulis, ut apparet ex pręſentatione facta ab anno, uſq; 1437. ubi dicit, quod electio & nominatio rectorum dictarum eccleſiarum dum uacant, ex antiqua conſuetudine diutius approbata eſt, pertinet & ſpectat ad nob. de Caſtillonchio & de domo illorum de Volognano comitatus Florentię igitur tāquam ius quod ſub nomine collectiuo uidelicet nobiles de Caſtillonchio, & de domo de Volognano debitum eſt, uniuerſis de dicta familia non autem ſingularibus perſonis, argumento eorum quę dicit idem Cęſar Lambertinus in d. tract. de iure patron. art. 28. primę quæſtionis princ. 2. partis lib. 1. num. 1. & nu. 2. Concludendum eſt dictum ius patronatus per dictū Benedictum de Volognano non potuiſſe transferri, nec etiam translatum cenſeri in dictū hæredem extraneum, licet tranſeat cum vniuerſitate, gloſ. in c. præmentis, 16. q. 7. & gloſ. in c. cum ſecundum, de iure patronat. Roch. de Curte in verbo, ipſe velis a quo cauſam habuit, nu. 1. 1. q. de iure patron.

Quibus ita ſtantibus manifeſtè patet, ſublata videri tria illa dubia acutiſſime excitata. Namq; primo ius patronatus licèt trāſeat ad extraneos ſucceſſores, tamē vt patet ex prędictis, illud procedit in iure patronatus debito aliquibus, vt ſingularibus perſonis, & non vt vniuerſis qualificatiuè, & conditionaliter, ut accidit in caſu no-
6 ſtro. Secundo quamuis † tranſeat ius patronatus in ſtirpes, & non in capita, iuxta ea quæ tradit Inno. in c. 1. de iure patro. & pe Rocch. de Cur. in d. tract. iuriſpatr. in uerbo, ipſe uelis, nu. ſecundo. verſicul. ſecundo igitur. Tamen illi, ad quorū ſtirpes tranſijt, non poſſunt dictum iuſpatronatus ab eorum ſtirpib. & agnationibus auocare, ad extraneosve transferre, iuxta prædicta. Tertio nihil obeſt ex eo quod Illuſt. olim familia de

Quoua

Quoua fuerit diuiſa in duas agnationes, nempè de Caſtillonchio,& de Volognano,idcirco cenſeatur eodem modo diuiſum ius patronatus, quoniam reſpondetur huiuſmodi rationem nõ magno negocio in aduerſariũ ualidè retorqueri,quandoquidem familia de Caſtillonchio, & familia de Volognano,vt eſt notorium,& ex antiquis annalibus comprobatur, reuera eſt eadẽ familia,& non quæ ab altera diuerſa & diſtincta ſit ſeu diuiſa,niſi quoad nudum nomen. Cuius rei argumento ſunt,& quidem euidentiſſimo inſignia gentilitia eadem indifferenter a dictis duabus agnationibus habita, atq; retenta: nam
7 identitas † inſigniorũ arguit identitatem agna-
8 tionis,quia arma † ſigna ſeu inſignia fiunt & inuenta fuerunt ad cognoſcendas familias, & ad agnationes diſtinguendas, quia ex ſigno cognoſcuntur ſignata,l.ſtigmata.vbi Ioan.de platea.C. de fabricens. lib. 11.& Caſſaneus in Catalogo gloriæ mundi,par.prima, conſideratione 38.cõcluſione 41. Et quamuis dictæ familiæ hodie diuerſis nominibus appellentur, non tamen origine differunt,neq; re diſtant,vt videre licet in multis alijs agnationibus, tum patrijs apud Ioã. Villanum lib. 1.hiſtor.tum etiã exteris antiquioribus apud Liuium Decadis quartæ lib.8.& Decad.primæ lib.9.& apud Suetonium in Galba,c. 3.ex quorum authoritatibus apertè colligitur, in una eademque genere plures familias extitiſſe diuerſis nominibus appellatas. Ideo legimus ex Corneliis, alios Dolabellas, alios Scipiones, alios verò Syllas appellari apud Romanos conſueuiſſe:cum tamen inter ſe omnes gentiles eſſent omnesq; Cornelij denominarentur. Sicut apud Hiſtoricos pluſquam manifeſtum eſt,& ſicut excellentiſſimus dominus Iudex omnigena eruditione ex cultus facilè animaduertet.cui & me cauſamque maxime commendatam eſſe cupio, quia ita iuris eſſe arbitror: ſaniore ſententia ſemper ſalua, ad laudem Dei.

Ego Antonius Ciofius.

S V M M A R I V M.

1 *Donatio perficitur conſenſu donantis & donatarij.*
2 *Donatio an ſolo nudo conſenſu valeat.*
3 *Suſpicio inhoneſtæ affectionis an impediat donationem inter uiuos.*
4 *Donare,eſt animi nobilis & liberalis proprium.*
5 *Mores probatiſſimi & ſingularis boniſtas tollit omnem maculam turpis præſumptionis.*
6 *Amicitia ſuadet. ut de amicis rectè ſemper ſentiamus,etiam in his quæ ſunt de genere malorum.*
7 *Donatio cauſa turpis affectus an teneat.*
8 *Donantis aſſertioni an ſit ſtandum contra eum cui donauit.*
9 *Donator contra perfectam donationem contrauenire non poteſt.*
10 *Liberalis qui exiſtit,debet augere beneficia,non autem mutare voluntatem circa liberalitatem, quã olim exercuit.*
11 *Aſſertiones extraiudiciales plerumque fieri, vt partibus complaceatur,& eorum gratia iacatur.*
12 *Donatio ut infringatur, non poteſt quis ſuam turpitudinem allegare.*
13 *Aſſertio donatoris facta poſt perfectam donationem non tenet in præiudicium donatarij, cui ius fuit antea acquiſitum.*
14 *Donantis aſſertioni non eſt ſtandum in præiudicium tertij*
15 *Donator quod ſemel contulit, fraudis conſilio non ſunt reuocare.*
16 *Donatio ſimulata & ficta non ualet.*
17 *Simulationum ſpecies ſunt plures.*
18 *Simulatio quauam non annullet actum.*
19 *Nominato contrahenti acquiritur ius per cõtractũ ſimulatum de perſona in perſonam, cui eſt facta traditio.non autem acquiritur illi, cuius contemplatione factus eſt contractus.*
20 *Qui ſibi emit,vel proprio nomine contrahit,faciens in inſtrumento nomen ſuum ſcribere, prouidens vt ſibi traditio fiat, ſibi ſoli dominium acquirere dicitur.*
21 *Ceſſio tamen operatur quantum traditio.*
22 *Poſſeſſio ſolo animo transferri non poteſt, niſi accedente actu corporeo, vel alio, quod traditionis loco ſit.*

CONSILIVM XIX.

Diuino nomine inuocato.

AD conſultationem propoſitam,& per excel. Dom. conſulentem doctè, & cõpioſè antea diſputatam, reſpondeo, donationem a dicto Sempronio factam valere.Id quod ultra ea,quę prius ab
1 eodem deducta fuerant,cõprobatur.Quia † donatio perficitur conſenſu donantis,& donatarij vt tradit Iac.de Aren.& Odoffred.in l.abſenti.ff. de donã.& Bar.in l.quod ſeruus,nume.3.in fi.ff. de ſtipulat.ſeruo.Paul.Caſtren.in d.l.abſenti.& in l.illud.ad fi.C.de ſacroſanct.eccleſ.& conſilio 161.incipien.In caſu præſenti,uiſis omnibus de quib.ſup.nu.2.par.2.
2 Quamuis enim donatio † olim requireret ſtipulationem, uel traditionẽ, nihilominus hodie ſolo nudo conſenſu perficitur. l.ſiquis argentũ. §.ſin autem hoc.C.de donatio. Quamobrem cũ in caſu propoſito conſenſus Sempronij donatoris & Męuij donatarij,ut pręſupponitur,interceſſerit, concludendum eſt, prædictam donationẽ inter uiuos factam de iure ſtabilem, & firmam eſſe debere: Eandemque uti perfectam non potuiſſe,uel debuiſſe ſolo donatoris animo alterari,uel reuocari,ut per Corn.conſ.155.nu.2.uol. 3.& Bertrand.conſil.191.n.9.uol.6.& conſ.193. nu.15.uol.5.& conſ.138.nu.12.uoluminis ſecundi parte poſteriori.Dec.conſ.468.num.18.Quorum opinio communis eſt,ut atteſtatur Imo.in

c.fi.

c.ii.num. 25.uer.decimo poteſt.de donationib.
Quo ſic poſito ac ſtabilito, Primò non obſt,
ſi quis obijciat, ideo dictam donationem nõ va-
3 luiſſe, quòd facta fuerit a Sempronio, in quo † ca
dere uidebatur turpis ſuſpitio inhoneſtæ cuiuſ-
dam affectionis erga Titium, cuius contempla-
tione dicitur inducta donatio.
Reſpondetur enim primò de falſo hoc inho
neſtę affectionis rumore, nihil cum in proceſſu
concludenter probatum dicatur, omnem huiuſ
modi vanam vociferationem iure optimo nega
ri poſſe, præſumendumque in dubio dictum Sẽ
pronium donatorem initio ſeu tẽpore, quo do-
nauit, nõ propter inhoneſtam cauſam id feciſſe,
ſed propter ſolam liberalitatem & animi gene-
4 roſitatem, cùm donare † proprium ſit animi no-
lis & liberalis, vt per Corne. conſi. 36. num. 8. vo
lum. 1. & conſ. 89. num. 9. volum. 3. & conſi. 186.
num. 12. volum. 2. Ex aduerſo quoque optimi &
5 probariſſimi † mores, & ſingularis honeſtas ip-
ſius Titij, cuius contemplatione dicitur celebra
ta donatio, proculdubio prorſus tollunt & lon-
gè fugant quamlibet inhoneſtam præſumptio-
nem, ſiquidem pro uiro honeſto præſumitur. c.
niſi eſſent. vbi Panorm. notat, colum. prima. de
præbend. & Franciſcus Balb. ad l. Celſus ſectio-
ne, Nunc uenio ad dicta. nu. quadrageſimoſex-
to verſic. ſecundo iſtam concluſionem. in tracta
tu de præſcriptionib. Et quamquã Sempronius
& Titius ſumma amicitia iuncti erant, tamen
6 eadem † amicitia ſuadet, ut de amicis rectè præſu
mamus etiam in his quę ſunt de generę malo-
rum, vt per Ioan. de Amic. conſi. 7. nu. 38.
Secundò poſito & non dato, vt ex parte dicti
Sempronij donatoris quędam quaſi ſemina ui
guiſſent & apparuiſſent amoris inuerecũdi, nõ
ob id tamen dicendum eſt, irritam fuiſſe dona-
7 tionẽ. Quoniam donatio † facta etiam illi in quo
turpis ſuſpitio cadit, non eſt nulla, ſed ualet, ut
ſentit gloſſa in uerbo, cadere. in l. miles ita, ubi
Bart. num. 3. ff. de milit. teſtamento. Donationes
enim illicitę affectionis cauſa factæ, nõ ſunt pro-
hibitæ, ſed ualent, ut tradit Bal. Cuman. Imo. &
Roman. in l. affectionis. ff. de donat. per quẽ tex
tum ita firmat Bertand. conſ. 102. uoluminis pri-
mi, parte priori, num. 5. uerſiculo etiam ne huic,
ubi inuehitur contra eum, qui excitat ſimiles in
uerecundas obiectiones.
Secundò, principaliter non obſtat, ipſummet
Sempronium donatorem reuocaſſe donationẽ,
& aſſeruiſſe palam ſe ideo donauiſſe, quòd irre-
titus eſſet laſciuo amore ipſius Titij, quem aſſer
uit eo tempore ſe ſummoperè deperiſſe, cuius
8 quidem donantis † aſſertioni ſtandum eſſe uide
tur, juxta not. per Iaſ. in l. ſi donationẽ. C. de col-
lat. præſertim cum talis aſſertio morte donantis
ſit confirmata, ut per Bart. in l. admonendi. nu.
27. ff. de iureiurando. Quoniam reſpondetur,
9 donatorem contra perfectam † donationem a
ſe factam regulariter nõ poſſe uenire, ut per Ber
trand. conſ. 384. num. 3. uoluminis. 2. parte prio-
ri & conſ. 138. num. 12. uol. 2. parte poſteriori,
10 cum alijs ſupra deductis. Is enim qui ex † libera-
litate donauit augere beneficia debet, non au-
tem mutare uoluntatem circa liberalitatẽ, quã
olim exercuit, ut per Io. de Amic. conſ. 4. nu. 20.
Neque officit aſſertio dicti Sempronij, qui cum
laboraret in extremis dixit ſe inhoneſta ductũ
affectione donaſſe. Namque dici poteſt ueriſimi
le eſſe dictum donatorem id aſſeruiſſe, non tam
quia ita ſe res haberet, quàm ut cõplaceret hęre
11 dibus, quandoquidem ſimiles aſſertiones † ex-
traiudiciales, plerunque fieri conſueuerunt, ut
partibus complaceatur, & eorum gratia ineatur
iuxta glo. in c. præſentium, de teſtibus. & Rolãd.
a Valle conſ. 40. nu. 5. parte prima.
Quinimmò poſito & non dato, ut dicta do-
natio facta eſſet propter inhoneſtam cauſam, ni-
12 nihilominus † ad donationem aliquam infrin-
gendam, non poteſt quis ſuam turpitudinem al
legare, ut dicit Ioan. Franciſcus Paul. in tract. de
Viſit. in 5. quęſtione ſecundę partis nu. 107. Nec
obſtat quicquam, fuiſſe prędictam aſſertionem
donatoris morte firmatam, quia per confeſſio-
13 nem † & aſſertionem a donante factam poſt per
fectam donationem, non poteſt fieri pręiudiciũ
donatarijs, quibus antea ius fuerat acquiſitum,
ut per Pau. Caſtrẽ. in l. per diuerſas. col. 1. uerſic.
item quando. C. mandati. & Alex. cõſ. 46. Incip.
circa primum. col. 2. uerſic. præterea. uolumine
5. & Pariſ. conſ. 19. num. 59. uolu. 3. & Roland. a
Val. conſ. 58. num. 10. & num. 16. parte 2. Neque
14 ſtandum † eſt aſſertioni donantis in præiudiciũ
tertij, argumento eorum quæ dicuntur per Cra
uet. conſ. 171. num. 10. & 11. parte 1. alioquin faci
le eueniret, ut fraus fieret donatarijs, ut per
Alexandrum in d. l. ſi donationem. C. de collat.
& Crott. conſ. 133. num. 9. qui tamen euentus
15 præcaueri debet, quoniam † fraudis conſilio, id
quod ſemel benigne donator contulit, reuocari
non debet. l. ad res donatas. in fi. ff. de ædil. edi-
cto, & c. ueniens. de filijs presbyterorum.
Tertiò, non obſtat, ſi obijciatur, donationem
16 † prædictam uti ſimulatam minime ualere, quaſi
ſimulate & ficte, in ea donatione ſit expreſſa per
ſona Meuij donatarij, cum tamen uere ageretur
ut res donata ad Titiũ perueniret: quo caſu, cõ-
tractus ſimulatus tanquam deficiens in ſubſtan
tialibus, nullius eſt momẽti, nec dicitur eſſe con-
tractus. l. nuda. ubi gloſ. & Bart. ff. de cõtrah. em-
pti. Pariſi. conſ. 53. num. 10. & 11. parte prima.
17 Quoniam † cum plures ſint ſpecies ſimulationũ
ut per Bal. in rub. C. plus ualere quod ag. quàm
quod ſimul. concip. & Alex. conſ. 111. num. 1. lib.
3. Reſpondetur primo, quod attinet ad rem no
ſtram, reperiri quandam ſimulationem, qua con
trahentes fingunt & ſimulant aliquid agere, &
tacitè conueniũt inter ſe, vt reuera nihil agatur,
Alia itẽ eſt ſimulatio, qua contrahentes fingunt
& ſimulant facere vnũ, & tamen tacitè inter ſe
cõueniſſe vt agatur aliud. Itaq; ſi uerſemur in pri
ma ſimulatione, qua contrahentes fingũt agere
aliquid & re uera nihil vel agũt uel agere vo-
lũt: tunc ſanè dici poteſt, procedere ea quæ tra
dit Pariſi.

de Pari.d.conſi.53.nu.10.& 11. parte prima. &
ſimilia.& conſequenter contractum carere ſub
ſtantialibus,& nullum eſſe.Quod ſi uerſemur in
ſecũda ſpecie ſimulationis, videlicet vbi partes
ſimulant facere vnum,& agunt aliud:veluti quã
do fit ſimulatio de perſona ad perſonam, quæ
fieri ſolet,quoties aliqui prouident,vt inſtrumẽ
ta conficiantur in perſonam alterius, vt per Za-
berel.in c.ad noſtram.colum.fi.num. 2. uerſicu.
quæro generaliter de empt.& vendit. & Pariſi.
18 conſi.55.uolum. 1.quemadmodum † factum dici
tur in caſu noſtro: Tunc quidem talis ſimulatio
non vitiat & non annullat actum, ut per Cumã.
in l.quidam cum filium.in primo not.ff.de hær.
inſtituend.& expreſsè declarat Paul.Caſtren.in
conſi.59.Viſo puncto ſupraſcripto.num.2. par-
te 2.& Alex.in d.conſi.111.num.1.& 2.lib. 3.&
Ang. Aret.Inſt.de exceptionibus in princ. num.
28.uerſicul.ad cuius deciſionem. & Decius in l.
imaginaria,num.5.verſic.poſtremò ad declara-
tionem.de regul.iuris,& Franc.Curt. in repetit.
l.cum ea quæ.verſiculo noto primo.numero ſe-
cundo C.de tranſactio.& Iacob.Alba in conſi-
ſilio nonageſimoſeptimo, numero vigeſimo-
quarto.& num.49.

Reſpondetur & ſecundò,dictũ Sempronium
donatorem nõ potuiſſe opponere de huiuſmo-
di ſimulatione.l. ſi creditoribus. C.de ſer. pig.
dato manum.& propterea nec hæredes quoq;
d. Sempronij allegare aut dicere poſſe hanc do
nationem eſse ſimulatam.l.cum hæres.ff. de di-
uerſ.& tempor.præſcrip.& c.ſi quis in ius. extra
de reg.in 6.& Bened.Capra in conſ.144. nu. 7.
ver.ſed certè.

Tertiò,poſito quemadmodum mihi propo-
nitur,vt in inſtrumẽto donationis partes, inter
alias clauſulas ſolitas, iurauerint etiam, ſingula
vera eſſe,& in nullo contrauenire. Reſpondetur
communem eſſe doctorum opinionem, ut ſtan
te prędicto iuramento non poſſit opponi de ſi-
mulatione contractus.Imola,Alex. & Aretin. in
l.nemo poteſt.ff.de leg. 1.Curtius iun.conſ.110.
num.5. uerſi. ſed quid ſortius,parte ſecunda.Et
conſ.108.num.13.quibus in locis atteſtatur hãc
eſſe communem opinionem, & tenet Ruy. con
ſi.132.num.2.ver.& hoc etiam vult.volum.4.&
conſi.32.num.5.eod.eod. volum.4. & Soc. iun.
conſi.50.nume.3.volum.primo.& Marc. Anto-
nius Natta conſi.145.num.10.1.volum.vbi plu-
res citat.

Quarto non obſt. ex huiuſmodi donatione,
nullum cenſeri quæſitum ius Mæuio donatario,
quaſi ex actu ſimulato ipſius perſonæ ueræ non
autem fictæ, cuiuſmodi dicitur eſſe Mæuius in
caſu propoſito,ius quæratur,iuxta doctrinã Bal-
di in l.cum precibus.in fi.C.de probat.& Pariſi.
19 in d.conſi.55.num.16.vol.1. Quoniam † reſpon-
detur per contractum ſimulatum de perſona in
perſonam acquiri ius nominato cõtrahenti, cui
traditio facta eſt,non autem illi cuius contem-
platione factus eſt contractus, ſicut ultra Bal. &
Angel. firmat etiam Imola in l. quidam cum fi-
lium.colum.2.ver. item nota quod licet aliquis.
ff.de hæred.inſtit.ubi dicit,quamuis aliquis no-
minetur in inſtrumento, non quidem ut re ipſa
& effectu quęratur: ſed alteri non nominato,
Nihilominus ipſi nominato quæritur ius dire-
ctũ licet illud poſtea cogatur cedere. Quod cõ-
20 probatur,quoniam quando aliquis † ſibi emit,
uel proprio nomine contrahit, volens & cauẽs,
vt in inſtrumento ſcribetur ſuum nomen,& pro
uidens ut ſibi traditio fiat, tunc licet ipſe tantũ
in inſtrumento nomen accommodet, ſeu fide
accommodata contrahat, vt per Soc. conſ. 61.
num.6.uolum.4.& Corn.conſi.155.num.2. vo-
lum. 1.ille tamen ſibi ſolum acquirere dicitur,
vt tenet Odoffred. in l.multum intereſt. nume.
quinto verſic.& ideo, C. ſi quis alteri vel ſibi.&
Alberic.ibid.& Paul.Caſtren.num.3.& Ang.nu
me. 1.verſi.ex principio huius.vbi dicit,quando
quis ſuo nomine ſibi emit & recipit traditionẽ
eo caſu ſibi acquirit,ex quo infertur non obſta-
re doctrinam Baldi.in l.cum precibus in fi.C.de
probationibus.& Pariſi.d.conſi.55.nu.16.volu.
lum. 1.Quoniam illa procedunt ſolũmodo,quã-
do traditio facta eſſet illi,cuius contemplatione
contractus celebratur, ſicut in propoſita ſpecie
dicitur eſſe factus contractus contemplatione
Titij,non autem procedunt, quando traditio fa
cta fuit illi,qui ſuum nomen in inſtrumento po
nens contraxit,qualis fuit hic Meuius donata-
rius,vt ſentiunt prææallegati doctores in d.l. mul
tum intereſt.locis citatis.

Quinto non obſtat,ſi opponatur,Meuiũ non
recte egiſſe remedijs poſſeſſorijs, quaſi cum ceſ
ſerit donationem titio, omnem ſuum ius amiſe
rit,& poſſeſſionem quoque,ſinequa agi non po
teſt iudicio poſſeſſorio, Bart.l.1.ff. uti põſſid.in
prædictum titium omnino tranſtulerit; quãdo
21 † quidem tantum operari uidetur ceſſio, quan-
tum traditio,ut per gloſ.& Bart.in l.fi.in princi-
pio ff.de donation.& Bal.in l.in cauſę.§.fi.in 1.le
ctu.ff.de procurator.

Quia reſpondetur, quando aliquis exiſtens
extra conſpectum fundi uendit, & dicit ſecede-
re omne ius quod habet tam reſpectu proprie-
tatis quam poſſeſſionis, utique non propterea
22 dicitur transferre poſſeſſionem,quia † nulla poſ
ſeſſio ſolo animo transferri poteſt niſi acceden
te actu corporeo uel alio quod traditionis loco
fungatur l.3.in principio & §.Neratius,& l.quẽ
admodum.ff.de acquir.poſſ.Quinimo ſi plenio
ribus utatur uerbis, & dicat ſe dare uel tradere
rem uenditam uel donatam,non tamen adhuc
diceretur tranſtuliſſe poſſeſſionem, ſed tantum
dediſſe licentiam de ingrediendo,Bart.Bald.An
gel.Paul.Caſtren.in l.prędia,ff.de acquir.poſſeſ.
Bal.in rubr.C.de contrahenda emptione. que
ſtione 21.& Roman.conſ.509.Incip.Circa pro-
poſitam conſult. in ultimo dubio. & Antonius
de Butrio in c. cum ueniſſet. de reſtitut. ſpolia-
torum & Mar.antonius Natta conſ. 398. nu.19.
& 42.parte 2.

Ex quib.de iure ſecundum prædicta reſpon-
deri

deri poſſe arbitror,me liore tamē ſententia ſem per ſalua,ad laudem Dei.

Antonius Cioſius Iuriſconſultus Florentinus in Piſano Gymnaſio ordinum ius ciuile in priprimo loco ueſperi docens, ut huius rei fidem facerem,mea manu ſubſcripſi & ſubſignaui &c,

SVMMARIVM.

1 Subiectus qui capit eſſe eccleſiaſtico foro poſt inchoatam praſcriptionem, an teneatur ſtare laicorum ſtatutis ſuper praſcriptione ante eius clericatum emanatis.

2 Statutum ſi uetat ſolutionem debiti probari per teſtes, an laicus poſt ſolutionem factam effectus clericus, poßit per teſtes probare ſe ſoluiſſe.

3 Statuta an comprehendant clericos, qui ante clericatum contraxerunt.

4 Probationes tunc principium habere dicuntur, quando coram iudice fiunt.

5 Clerici non ligātur ſtatutis laicorum.& nu.1.& 9.

6 Statutum inducens praſcriptionem 10. annorum ſuper debito ex negligentia creditoris, an comprehē dat clericum, qui fuit hares creditoris.

7 Clericus ſuccedens laico, non ſubijcitur ſtatutis, quibus laicus ſubijcitbatur.

8 Feria an contra dominos reos conuentos deducantur.

10 Statutum ſi iniijcit uinculum poſt clericatum in praiudicium clerici, conſtitutio eius non tenet.

11 Tempus 30. annorum de iure in praſcriptione debet eſſe continuum.

12 Actus uitiatur, ſi deuenit ad eum caſum, a quo incipere non poteſt.

13 Obligatio ex perſona haredum an immutetur.

14 Hares ſi ex perſona ſua ius pratendit, obligationis conditio mutari poteſt.

15 Iuris diuerſitas ex rerum diuerſitate oritur.

CONSILIVM XX.

Diuino nomine inuocato.

CVM aduerſarij rurſus obijciant, excellentiſſimum Dominum Capponem, & Dominum Alexādrum reos conuentos ligari ijs ſtatutis, & conſuetudinibus, quæ obſeruantur in foro ſeculari circa præſcriptionem introducendam; Ex me
1 præterea queritur, an dictus† Dominus Capponus, qui poſt inchoatam præſcriptionem ſubiectus eſſe cœpit Eccleſiaſtico foro, teneatur ſtare laicorum ſtatutis, quę ante eius clericatum ſuper pręſcriptione emanaſſe comperiuntur. Et non inhęrendo mendicatis ſuffragijs, ſed omittendo ſcholaſticas argumentationes, quæ in vtramquę partem copioſè deduci poſſent, verius eſſe puto de iure prædictum Dominum Capponum a ſupradictis laicorum ſtatutis non obligari.

Primo ex auctoritate Felyni in c. Eccleſiæ Sā-
ctæ Mariæ. de conſtit. in quæſt. 15. num. 101. ver
ſic. ſed pro declaratione, vbi dicit, ſi ſtatutum ue
2 tat† ſolutionem debiti probari per teſtes, & eue
niat, vt laicus poſt ſolutionem factam efficiatur
clericus, & dubitetur an dictus olim laicus, dein-
de factus clericus ſe ſoluiſſe per teſtes probare
poſſit, concludit ibi Felynus, ei per teſtes proba-
re, licere ſolutionem, & propterea eum in de-
ciſorijs non ligari a tali ſtatuto; Et licet contra-
xerit eo tempore, quo erat laicus, non ob id eſſe
dicendum per ſtatutum iniectum fuiſſe uinculū
3 ante clericatum, quia † licet contractus initium
habuerit ante clericatum, tamen actus probatio
nis perficitur, & conſummatur poſtquā clericus
factus fuit, quo tempore laicorum ſtatuta non
poſſunt comprehendere clericos.

Et hanc opinionem ſequitur Decius in d. c
Eccleſia Sanctæ Mariæ. num. 206. ubi dicit, ſtan-
te ſtatuto, ut debiti ſoluto per teſtes probari nō
poſſit, ſi laicus poſt ſolutum debitum efficiatur
clericus, poterit de ſolutione per teſtes docere,
quia cum probatio per clericum fiat, utique
quod ad ipſam probationem attinet, dici nō po
teſt uinculum fuiſſe iniectum ante clericatum,
4 ſi quidem † probationes tunc ſuum principium
habere dicuntur, quando coram iudice fiunt,
Dec. d. conſ. 206. Et Anch. in c. ea quę. col. fi. uer.
ſed obſtat huic deciſioni, de reg. iur. in ſex. ubi
dicit, probationes habere ſuum principium cū
coram iudice producuntur, nam ante non poſ-
ſunt dici probationes, & cum eo tempore ſit cle
ricus, in eo canones ſeruari debent, & hanc opi
nionem, ut refert Felyn. tenuit etiam Cal. in q.
Incip. ſtatuto Ciuitatis. & Ioan. Lecirier. in trac.
de primogenitura, in q. 11. ſecundi libri num. 8.
ubi dicit, ſi ſtat. prohibet probari ſolutionem de
biti per teſtes, & laicus poſt ſolutionem factus
clericus uelit probare per teſtes, poterit, quia
5 nō ligatur † tali ſtatuto, & actus probationis im
minet tempore clericatus.

Secundò proprius accedit id quod in mate-
ria præſcriptionis dicit idem Felyn. d. c. Eccleſia
Sanctæ Mariæ. d. num. 101. uerſic. Et pro iſta de
6 claratione. ubi dicit, ſtatutum † inducens præſcri
ptionem decem annorum ſuper debito ex ne-
gligentia creditoris, non debere nocere clerico,
qui fuit leges creditoris, contra quem erat de-
curla pars temporis: quia poſito, & non dato, ut
ſtatuta, quæ iniecerunt uinculum ante clericatū
obligent clericum, nihilominus quia tempus cę
ptum, & pro parte decurſum nondum erat cō-
pletum, cum clericus eſt factus hæres, ideo non
ligabitur tali ſtatuto, quia non dicitur in eū per-
fectum uinculum iniecisse.

Et hoc idem ſecutus eſt Decius d. c. eccleſia
ſanctę Mariæ. num. 206. & 207. de conſtit. ubi di-
cit, præſcriptio, quæ a ſtatuto inducitur contra
creditorē, ſi inchoata fuerit, & nō perfecta, pro-
culdubio clerico hæredi creditoris non nocet,
quando quidem creditore uiuente dici non po-
teſt iniectum fuiſſe uinculum propter præſcri-

ptionem

ptionem,quæ perfecta non eſſet.
Et eandem opinionem circa præſcriptionem
tenet etiam Ioan.Bap.Boui.in tract. de ſtat. Vib.
præſcrip.in uerbo contra omnes creditores. in
gloſſ.19.nume. 211. ubi dicit, etiam ita tenuiſſe
Anto.de Butrio in quæſtione incip.ſtante ſtatu-
to municipali in deciſ. ſecundi dubij, quibus in
locis concludendo dicunt; Statutum inducen-
do præſcriptionem 10. annorum ſuper debito
ex negligẽtia creditoris,nõ nocere clerico eius
creditoris hæredi contra quẽ erat decurſa pars
temporis & incępta præſcriptio,quia tẽpus cæ-
ptum,& pro parte decurſum non erat ad huc
completum eo tempore, quo laicus clericalem
gradum nanciſcitur, & propterea hæres non li-
gatur tali ſtatuto, id quod etiam comprobatur
per Dominos de Rota deciſ. 5.aliàs 152. Incip.
obligatus eſt,in titu. de foro compet. in anti-
7 quis,ubi firmatur, clericum ſuccedentem † lai-
co non ſubijci ijs ſtatutis quibus laicus eius au-
ctor ſubijciebatur; & propterea patet ex prædi-
ctis,quod licet præſcriptio inchoata fuerit eo tẽ
pore quo Dominus Capponus non erat Cleri-
cus,tamen cum iſta præſcriptio 30.annorũ quæ
ſi deducerentur ex ea ferię ſtatuti & conſuetudi
nis ciuitatis Flor.ſecundum aſſertionem aduer
ſariorum protẽderetur uſque ad annos 35. cur
rentes,proculdubio perfectionem & uim ſuam
acciperet, poſtquam ipſe foro Eccleſiaſtico
ſubiectus eſſe cœpit, quia illi triginta quin-
que anni,quibus nituntur aduerſarij, impleren
tur poſt clericatum, ſequitur perfecto ut nunc
teneri non debeat dictis laicorum ſtatutis,qui
bus uidebatur ab initio alligari. His ita ſtantib.
non obſtat dum obijcitur, ſtatuta quæ alicui in
ijciunt uinculum ante clericatum identidẽ quo
que eundem poſt clericatũ ligare, ut dicit Ioan.
Andeas in c.ſiue culpa.nu.17. in fin. de reg. iur.
in ſexto.& Cuman.conſ. 140.num.4. uerſic.qua
mobrem.
Reſpondetur enim Ioan.Andream eo in lo-
co & eius ſequaces loqui de caſu a noſtro ualde
diuerſo, namque Ioan. Andreas loquitur in eo
caſu, quo actus accepit uim, & eſſentiam ante
clericatum,quo caſu ſtatutum uere dicitur uin-
culum inieciſſe, & propterea nõ eſt uirum ſi di-
citur laicum poſtea factum clericum laicorũ ſta
tutis teneri.
Inde autem conſtat, Ioan. Andr. & alios lo-
qui in caſu,quando ſtatutum perfectum uincu-
lum iniecit, quia ipſe ponit exẽplum huiuſmo-
di.finge,inquit,conſuetudine inductum,uel ſta-
tuto cautum eſſe, ut primogenitus ſuccederet
patri, hoc edito ſtatuto, quidam ſuſcepit duos
filios,uidelicet primogenitum, & ſecundogeni-
tum,contigit autem,ut ſecũdogenitus poſt ſta-
tutum conditum factus eſt clericus,cumque cõ
trouerſia inter fratres eſſet de patris hæredita-
te, dubitabatur, an prędictus ſecundogenitus
compræhenderetur ſub hoc ſtatuto,uel conſue
tudine,ita ut quamquam poſtea clericus factus
eſt ſtare tamen debeat dicto ſtatuto; Et reſpon
det dictum ſtatutum ad talem clericum porrigi,
& propterea ſecundogenitum ſupradictum eo
ſtatuto ligari, quod iniecit uinculum ante cleri
catum,ut per Soc.in conſ.241.col. 2. uerſic. cir-
ca primam. uol.2. & Lapus in deciſ. centeſima.
Quod autem in iſto exemplo Ioan. Andreę
ſit iniectum uinculum, & recepit actus ſubſtan-
tiam ante clericatum, colligitur ex uerbis dicti
Ioan. Andreæ; & ex ijs, quę dicit Panormitan.
in d.c.eccleſia Sanctę Mariæ.de conſt.col.7.uer
ſic.in hoc tamen aduerte, & ita etiam declarat
ibidẽ Decius nu. 206. & ſequitur Ioan.Lecirier
in tractatu de primogen.in 11.quęſtione ſecun
di libri num. 8. uerſicu. ſed dictam deciſionem.
ubi dicit prædictam concluſionem Ioannis An-
dreę,in qua dicitur ſtatuta quæ inijciunt uincu-
lum ante clericatum ligare etiam poſt clericatũ,
limitari per Cald.in d. diſpoſitione incip. ſtatu-
to ciuitatis ut pręcedat in his quæ ſortiũtur uir
tutem ſuam ante clericatum ut eſt ius primoge
niturę, quod eſt integraliter acquiſitum ante
mortem patris,ſecus in his quæ habuerunt ini-
tium ante clericatum, & conſumantur poſtea,
ut ſi ſtatutum prohiberet probari ſolutionem
debiti per teſtes.
At uero caſus noſter ab hoc longe diſtat,
quia nos tractamus de feriarum tẽpore ſubdu-
8 cendo,ideſt † an contra dominos reos conuen-
tos feriæ deducantur, quę feriarum deductio
inſpecto effectu,qui ſolet attendi,l.quia pure.ff.
ad treb. nil aliud eſt quàm extenſio temporis
in præſcribendo aſſignati, nempe quia ſtatutũ
permittens, ut ferię deducantur, & ut interim
pręſcriptio dormiat,id ipſum agit, & ſtatuit, ut
perficiatur, & abſoluatur pręſcriptio ſolummo
do per ſpacium 35.annorum,ut determinatum
olim fuiſſe dicitur in Rota Florẽtina, unde licet
pręſcriptio,de qua agitur,incęperit ante clerica
tum nihilominus ut dixi ſupra in 2. fundamen-
to,talis pręſcriptio trigintaquinque annorũ in
qua uim faciunt aduerſarij ante clericatum nõ
fuit perfecta,neque abſoluta & per conſequẽs
ante clericatum tale ſtatutum non iniecit per-
fectum uinculũ,quia pręſcriptio conſummare-
tur ſolummodo poſt clericatum, quo tempore
9 Dominus Capponus tali ſtatuto teneri † nõ de
bet, quia clerici non ligantur regulariter conſti
tutionibus laicorum, Anchar.in c. ea quæ num.
58.uerſic.itẽ dicit. de reg.iur. in ſexto & Cumã.
conſ.140.num.2.
Ergo audacter firmari poteſt, Dominũ Cap
ponum non teneri ſtatuto, uel conſuetudine,
quæ in foro laicorum Florentię circa præſcri-
ptionem firmari dicitur; quia ſtatutũ iſtud inij-
cere non poteſt uinculum poſt clericatum, nã
10 † quãdo ſtatutum inijceret uinculum poſt cleri-
catum,& pręiudicium inferret clerico, tunc ſta-
tutum ad clericos non extenditur, ut tenet Pa-
normit.d. c. Eccleſia Sanctæ Mariæ d. colum.7.
Et Decius ibidem num.204. & ſeqq. & Philipp.
Franc.in c.ſine culpa,de reg.iur. in ſex.col.final.
11 num.6.Ideoque ſeruari † debet tempus 30.an-
norum,

norũ, quod de iure in pręſcriptione dicitur eſſe continuum,ut per Aug.Bero.in q.81.ou.40.Rõ autem quamobrem tale ſtatutum laicorum ad clericos hic non extenditur, aſſignari põt, quia in caſu noſtro adeſt defectus poteſtatis in ſtatuentibus qui non poſſunt ſuo ſtatuto ligare clericos,&cum deuenerit res ad eum caſum,a quo incipere non poteſt,non eſt mirum, ſi ſtatutum non comprehendit eum, qui poſtea clericus fit,
12 quia † uitiatur actus deueniens ad caſum a quo non poteſt incipere.l.pluribus.§.ſi placeat.ff.de uerbo. oblig. & tenet Marc.Mantua d.c.eccleſia S.Marię.col.fi. nu.47. de conſti.

13 Secundò non ob. †obligationem ex perſona hęredum non immutari.l.2.§.ex his. ff.de uerb. obl. & propterea ſicut laicorum ſtatuto tenebatur defunctus, ita ẽt teneri deberi ipſius hæredes reos conuentos;Nam reſpondetur,Ex perſona hæredum non iomutari quidem regulariter obligationis conditionem,ſed hoc limitatur niſi hęres pręteodat ius ex perſona ſua, & non
14 tamquã hęres,Nam quando † ex perſonam ſua ius pręſtendit, tunc ſane conditio obligationis mutari poteſt,ut per Iaſ. in d.l.a. §.ex his. nu.3. uer.2.per illum tex.ff.de uerb.oblig.quam limitationem ſequitur etiam Bernar.Diaz. reg.503. inc. obligationis conditio, &c.

At in caſu noſtro pręedictus hęres pręt̃edit ius exemptionis a ſtatutis laicorum ex perſona ſua, ſeu ex gradu clericali inhęrenti ſuę perſonę, qa aſſerit ſe vt clericũ, non aũt vt hęredẽ ſimpliciter a laicorũ ſtatutis exemptũ eſſe, ergo non eſt mirum ſi in propoſito caſu toleratur, ut ex illius perſona obligationis conditio immutetur propter ordinẽ clericatus ſuperuenientẽ. Dec. d.c. eccleſia S.Marię.de conſt.nu.113. uer.nec obſt. quod quandoquis quoniã non eſt nouũ, vt ex
15 † rerum diuerſitate iuris diuerſitas inducatur,l. iuſiurandum,& ad pecunias. §.nõ ſemper.ff.de iureiur. Et ita iuris eſſe puto, ſaniore ſententia ſemper ſalua ad laudem Dei omnipotentis.

Ant.Cioſius I.C.in Piſano gymnaſio ord.lec. iuris ciuilis veſpertinus profeſſor ſubſcripſi mea manu.

SVMMARIVM.

1 *Ius cõmune quantum fieri poteſt non debet lædi, maximè ad defendendam ueritatem, quæ aliàs obſcuraretur.*
2 *Statutum arctãs modũ probationũ dicitur iniquũ.*
3 *Aequitas in foro canonico quàm maximè attẽditur.*
4 *Probationes nõ ſunt conguſtãda, ne ius cõe lædatur.*
5 *Argumentum a deſtructione conſequentis ad deſtructionem antecedentis an procedat.*
6 *Statuta laicorũ quo caſu non cõprehendant clericos.*
7 *Solutionẽ probari poſſe p teſtes ut euitentur fraudes.*
8 *Teſtium fides ex diuturnitate tẽporis variari ſolet.*
9 *Præſcriptionis exceptio iſt æqua propter dirimendas lites: & ad quid inducta.*
10 *Clericus,qui ſuccedit priuato, debet uti iure priuati circa præſcriptionem reſpectu temporis quod cucurrit contra priuatum antequam illi ſuccederet: reſpectu autem temporis ſequentis utitur iure ſuo.*
11 *Trãſitus facilior exiſtimatur in habentib. ſymbolũ.*
12 *Res facile reducitur ad ſuam naturam.*

CONSILIVM XXI.

Dei nomine inuocato.

DIXERAM olim excell. D.Capponum,qui poſt inchoatam pręſcriptionem ſubijci cępit eccleſiaſtico foro, non obligari ſtatutis laicorum, idq; nonnullis interpretũ authoritatib. cõprobatã, & inter alias ex theoria Fely.in c.eccleſia S.Marię.de conſt.q.15.n.101. uer.ſed pro declaratione,ubi dicit,ſi ſtatutũ prohibet ſolutionẽ debiti probari per teſtes, & forte contingat poſt ſolutionẽ factã laicũ effici clericũ,& quęratur,an dictus olim laicus poſtea factus clericus probare per teſtes poſſit ſe ſoluiſſe, firmat ibi Fel.eũ per teſtes ꝓbare poſſe dictã ſolutionẽ. Huic authoritati,vt audio rñdetur per Reu.D.meũ. eã non ſatis in caſu,de quo agitur,videri tutã. Nãq; ea potiſſimũ rõe.Fel.ibi firmat opi.in fauorẽ clerici,quia ſtatutũ vetãs probationẽ fieri per teſtes
1 tãquã durũ,& aſperũ reſtringitur,vt † minus lędatur ius cõe q̃ fieri poſſit maxime ad detegẽdã veritatẽ quę alioquin obſcuraretur. At in caſu
2 noſtro oõ agitur † de arctãdo mõ ꝓbõnũ,quod ſtatutũ dicitur iniquũ,vt p Alc.in c.cũ cõtingat n.155.de iureiur. quẽadmodũ eſt iniquũ arctare modũ præſcribendi, quę exceptio parũ æqua
3 uidetur in foro†eccleſiaſtico,ubi maximè attẽditur æquitas. Verũ quanq̃ hęc reſpõſio ſubtilis ẽ nõ ꝓpa tñ uidetur mihi hñi,quę me è priori opi.deijciat,qua firmaui, exc.D.Capponũ nõ ligari aſſertis laicorũ ſtatutis, quẽadmodũ ultra authoritates Fel.& alias olim a me citatas,firmaſſe ẽt nũc inuenio Roc. de Cur. in trac.de cõſue.q.10.in 6.limi.n.688.quã limitã.refert,& ſequitur Pet.Duen.in reg.135.inc. Conſuetudo laicorũ. Quo ſtãte nihil obſtare uidetur reſpõſio ſup. relato,qm̃ ego replico,Fel.ibi nõ ideo eã cõclu.na firmaſſe qđ ſtat. illud tãquã durũ dẽat reſtringi in fauorẽ clerici, quia ſi hõi ſtatutũ ideo in cleri
4 co locũ nõ hẽt,q ꝓbõoes †.oõ ſunt coãguſtãdæ ne ius cõe valde lædatur; vtiq; nec aduerſus laicũ ſtatutũ locũ hẽre dẽret, in quo maximè militat rõ hæc ne.ſ.coãguſtẽtur ꝓbõnes.l.qm̃.C.de hær,& manic. At hoc eſt falſum, vt p Fel.& alios
5 locis citatis.ergo & antecedẽs †ſumpta argumẽtatione a deſtructione cõſequẽtis ad deſtructionẽ antecedẽtis.l.a.§.mutui datio.&ibi no.gl.ff.ſi cer.pet.l.apud antiquos.vbi Cy.& Alb.C.de fur. Bal.in l.cõuẽticulã. de epiſc.& cle. Rõ igitur,quare cle. in caſu Fel. p teſtes ꝓbare põt ſe ſoluiſſe d̃bitũ,afferẽ p doc.nõ ea q dẽ,ne ꝓbões coãguſtẽtur, q̃ ut dixi nõ vř ſubſiſtere, ſed quia actus probõnis perficitur,poſtquã ipſe laicus factus ẽ
6 clericus,quo caſu † laicorũ ſtatuta nõ poſſunt cõ

prehēdere clericos ꝓꝑ defectū ꝑtātis,ut per Fe
ly.& alios in locis prælleg.& ꝑ Roch.de Cur.in
trac.de conſuetud.q.10.nu.653.vſq: ad nu.657.
Et licèt d.ſtatutū limitet fidē probationum,ut.ſ.
non poſſit fieri ꝑ teſtes,qđ ſtatutū facere pōt,vt
per Sal.in Auth.Caſſa & irrita.C.de ſac,ſan.ecc.
& Alc.in c.cū cōtingat.n.186.de iur.iur.Tamen
7 d.ſtatutū non dr̄ odioſum † ſed fauorabile, ut.ſ.
euitētur fraudes, quę facilius forte cōmitteren-
tur,ſi nō ſolū per publica inſtrumēta,ſcripturas,
& apochas,& receptiones, ſeu ut aiūt quitātias,
quas facit creditor debitori cū ab illo debitū re
cipit,ſed ēt ꝑ teſtes probari ſolutio poſſet.Nā lʒ
quædā per teſtes melius probētur,ut cōſangui-
nitas,& adulteriū,ex aduerſo tamē alia cōmodiꝰ
probātur per inſtrumēta,cuiuſmodi ſunt res ge
8 ſtæ,quandoquidē † ex diuturnitate tꝑis teſtiū fi
des uariari ſolet.l.in cauſæ cognitione. ff. de dā-
no infec.l.3.§.duæ.ff.de carbon.edic.Adhæc ne
que præſcriptionis exceptio dicitur iniqua, ſed
9 ęqua,† & bona ꝓꝑ dirimēdas lites,ut per Anch,
cōſ.170,n.4. præſertim cū iura inducant præſcri
ptionē ob euitādā neglīgētiſſimorū hominū ſe
gnitiē,& lōgi tꝑis errorē,& cōfuſionē.c.uigilāti
cū ibi no.de ꝓſcr.Io.Bap.Boui.trac.de ſtatut.ur-
bis præſcr.in prin.gl.1.de cred.nu.8.Pręterea dū
olim dicebā,huic iuri redimēdi pręſcribi cōſue-
uiſſe ſpacio 30.an.ut per Fel.ī rub.de præſcr.col.
antepe.excitatur alia dubitatio,in qua dicitur ꝙ
10 † clericus,ꝗ priuato ſuccedit,dēt uti iure priuati
circa præſcriptionē reſpū tꝑis qđ currit contra
priuatum anteꝗ̄ illi ſuccederet,ſed reſpū tꝑis ſe
quētis utetur iure ſuo.Abb.c.de quarta.col.an-
tepe.uer. ſed quęritur quid ſi eccleſia,& ibi Fel.
col.antepe.uer.dū ponit Abb.de pręſcr.Fr.Balb.
trac.de præſc.1.p.5.p.prin.3.q.n.1.& ꝓꝑea uide
rei dicēdū D.Capp.clericū,ꝗ ſuccedit patri ſuo
priuato,debere uti iure priuati ꝓ tꝑe ptō, quo
pater uixit, & ꝑ conſequēs ꝓ eo tꝑe ſtare dēre
ſtatutis laicorū, lʒ poſt mortē patris d.clericus
uti poſſit ſuo priuilegio. Hæc dubitatio,licèt pri
ma frōte ardua videatur, nihilominus ſi diligen
ter cōſiderei,nihil ꝓrſus vrget.Nā tūc dērēt di-
ſtingui tꝑa, ut.ſ.ꝓ quātitate tꝑis D.Ioānottij au
toris,inſpiciātur illius iura, in futurū uerò inſpi-
ceretur ius ſucceſſoris,quādo pręſcriptio proce
deret cōtra laicū,& poſtea cōtra eius ſucceſſorē
& nō quando præſcriptio procedit pro laico, &
eiꝰ ſucceſſore priuilegiato,quēadmodū ultra al-
legata per d.cōſulentē colligi pōt ex traditis per
Io.Crot.in cōſ.119.n.12.&ꝑ Io.Bap.Boui.d.trac.
de ſtat.urb.præſcr.gl.19.in uerbo.cōtra oēs cre-
ditores.n.201.& Bap.Villalo.in com.opi.in uer-
bo,eccleſia.n.10.& Fr.Turz.com.opi.117.Quā-
obrē cū in caſu noſtro agatur de pręſcriptione
inducta in fauorē laici,& clerici,nō aūt cōtra cle
ricū,uel laicū neglīgētē,cōſequēs eſt,ut ſuprad.
nō obſtēt.Accedat ſecūdò,eccleſ.ſeu cler.ꝓ tꝑe
priuati uti iure priuati, nō aūt uti priuilegio cle
rici, quādo clericus uellet uti ſuo priuilegio pe-
culiari cūtra ius cōe,ſecus quādo clericus uellet
uti aliquo priuilegio, qđ reducit rē ad diſpōnē
iuris cōis,ut in caſu noſtro,ubi clericus,qui uigo
re ſui priuilegij recuſat ſeruari ſtatuta laicorū ,
uult præſcribere nō iure aliquo ſingulari,ſed ſe-
cundū diſpoſitionē iuris cōis,igitur nō eſt mirū
ſi in caſu noſtro clericus ēt tꝑe ptō utitur iure
11 ſuo,cū in † habētib.ſymbolū trāſitus facilior exi
ſtimetur.Bar.in l.Cēturio.in 1.oppo.ff.de uul.&
pup.& l.3.§.fi.cū ſeq.ff.de bon.poſ.c.in dubijs.
12 cū ibi no.de cōſec.eccl.uel alta. & † facilè res re
uertitur ad ſua naturā.l.ſi unus.§.quod ſi in ſpe-
cie dotis.ff.de pac. Et ita iuris eſſe arbitror me
liore ſententia ſemper ſalua, ad laudem Dei.
Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Pacto de retrouendendo,ſeu iuri redimendi præſcribi tur ſpacio 30.annorum.*
2 *Emptor quando facit pactum de retrouendendo uen ditori in perpetuum & ſine temporis præfinitione, an in tali caſu currat præſcr.30. annorum.*
3 *Preſcrip.30.ann.currit contra minorem adultū, ſed aduerſus illam datur reſt.in integ.*
4 *Clauſula,ſi qua mihi &c præſupponit adeſſe probabilem cauſam.*
5 *Minores tempore laudi læſi,an reſt.inte.cōſequātur.*
6 *Præſcriptio continuatur contra minorem,qui alieni ſucceſsit,contra quem cœpit præſcriptio.*
7 *Præſcriptio conuentionalis currit minori etiam pupillo,ſi procedit ex contractu defuncti contra quē cucurriſſet ſine ſpe reſtitutionis.*
8 *Compromiſſum quid ſit.*
9 *Sniā arbitratoris an dici poſsit conuentio partium.*
10 *Reſt.in integ.ad hoc ut concedatur, non ſolum requiritur minor ætas,ſed etiam læſio.*
11 *Pro iudice ſemper præſumitur,& eius decretum facit ceſſare minorum quærelam.*
12 *Præſcriptio cōtra pupillū quāto tꝑe dormire dicatur.*
13 *Præſcriptio poſt pupillarem ætatem ſtatim expergiſcitur,& incipit currere.*

CONSILIVM XXII.

Diuino nomine implorato.

QVanquàm multa ſcribi poſsūt in fauo
rē eccell.D.Capponi,& D.Alex. Cap-
ponij;Nihilominus qm̄ & ego angu-
ſtia tꝑis intercludor:& res agitur co
ram multæ eruditionis uiro,attingā ea tātūmo-
do,in quib.uertitur Cardo difficultatis. Itaq; cō
tra filios Angeli Capponij agētes ad redimen-
dum uigore cuiuſdam laudi definientis eis li-
cere redimere, quotieſcūq; ſoluerent precium;
opponunt hæredes D.Ioānottij & rei conuenti
exceptionem pręſcriptionis 30.anno. cuius qui
dem temporis lapſu prædicti actores excluſi di
1 cuntur a iure redimendi.Quoniam † pacto de re
trouendendo,ſeu iuri redimēdi pręſcribitur ſpa
cio 30.anno.ut per Ang.in conſ.55.inci.Guli.&
Frā.n.3.uer.hic tamen.& per Bal.in conſ.303.in
cip.ad euidentiā ꝓmittēdū eſt.n.5.uol.1. ubi di-
2 cit,licèt † emptor faciat pactū de retrouendēdo
uenditori in perpetuū,& ſine tꝑis pręfinitione,
nihilomi-

nihilominus tali iuri pręſcribitur 30.an. Io.Fab.
in l.cũ notiſſimi.n. 14.uerſ.ſed quid ſiquis.C.de
pręſcr.30.uel 40.ann.Alex.conſ.228.lib.1.Fel.in
rub.de pręſcr.col.antepen.uerſ.fallit 4.ubi dicit
emptorẽ,qui promiſit retrouendere quoties ſi-
bi pręcium offerretur, poſſe huic iuri quod ſolũ
3.an.durat pręſcribere,& Iaſo.in l.petens.nu.10.
uer.circa iſta.C.de pac.& in l.3.C.de inſt.& ſub-
ſti.ſub cond.fac.n.5.Dec.conſ.164.nu.4.uer.ue-
nio ad aliud.Et idẽ firmat ẽt Cag.in l.2. q. 8. nu.
70.& ſeq.C.de pac.inter emp.& uend.Io.Anto.
Rub.in conſ.3.nu.2.& nu.6.& conſ.75.n.3.Soc.
iun.conſ.148.nu.39.& ſeq.uol.1. Ruy. in conſil.
167.nu.15.lib.1.Crau.conſ.71.nu.1. uol.1.

Et quod huic redimendi iuri pręſcribi poſſit,
tenet ẽt Io.Fran.Balb.in trac.de præſcr.in 4.par.
5.par.prin.q.3.nu.4. ubi dicit hanc opi. eſſe ue-
riorẽ,& communiorẽ,& in iudicando,& conſu-
lendo tenendã,&hanc eſſe com.omnium ſcribẽ
tium opi.atteſtatur ẽt Gozad.in l.2. C.de pac.in
ter emp.& uend.n.84.& n.85. & n.87.& nu.88.
ubi eã defendit,& ſequitur, & dicit eã procede-
re ẽt de iure canonico. Et quãuis Fab.de Mõte
in trac.de emp.& uend. in 3.q. 7.q.prin. teneat
opi. contrariam, uidelicet quòd imò tali pacto
de retrouendendo præſcribi non poſſit, tamen
eam opi.impugnat Ioan.Fran.Balb.d.4.par.5.q.
prin.q.3.n.4.& Goza.d.l.2.C.de pac.inter emp.
locis citatis,ubi ẽt Cag.n.74.& Io.Anto.Rub.d.
conſ.30.Ex quibus apparet,cũ a die laudi lati iã
elapſi ſint anni 32.& plures,iuri redimendi con
tra d.actores fuiſſe pręſcriptum.

Quo ita ſtante,non obſtat,ſi quis adijciat cur
3 rere quidem † contra minorẽ adultũ præſcriptio
nẽ prædictã, ſed tamen aduerſus illã dari reſtitu
tionem in integ.iux.com.opi.Inno.Io.And. An-
cha.in c.conſtitutus.de in integ.reſt. & Afflic.in
deciſ.370.Bar.in l.ẽt.in fi.ff.de mino. Dec.conſ.
557.n.7.& 8.quæ opi.dicitur com.ut per Io.Bap
tiſt.Bouiũ in trac.de ſtatutaria urbis præſcriptio
ne.gl.19.n.36.Quoniam reſpondetur,quòd aut
uolunt reſtitui illi, qui tempore laudi lati maio-
res erant ſeq; pro maioribus geſſerant, & tunc
certum eſt in propoſita ſpecie, ubi ceſſat omnis
probabilis cauſa,eos reſtitui non debere etiã ex
4 generali † clauſula, ſiqua mihi &c. quæ ſemper
præſupponit adeſſe probabilem cauſam, ut per
Alex.conſ.163.n.6.uol.2.& conſ.9.lib.5. in fi. &
conſ.159.n.14.2.uol.& Bertrand.conſ.273. par
te 1.nu.8.in corpore antiquiori.& conſ.189.par
te 2.cum multis conſocijs. Aut uero reſtitui uo-
5 lunt illi, qui † tempore laudi lati minores erant,
& tunc quoq; arbitror eos non eſſe reſtituẽdos.
Nanq; aut ijdẽ petunt ſe reſtitui pro ea parte,
quę ipſis accreuit ex morte aliorum fratrum mi
norum,quibus ſucceſſerunt, & eo caſu pluſquã
6 certũ eſt illos reſtitui non debere,quoniã † quã-
do minor ſucceſſit alicui, contra quẽ cępit præ-
ſcriptio,tunc cõtra eũ d.præſcriptio cõtinuatur,
ut per Bar.in l.naturaliter.in 7.q. ubi ẽt Io.Hãni
bal.248.ff.de uſuc. Neq; conceditur eo caſu mi-
norib. reſtõ in integ. contra illã præſcriptionẽ,
quę initiũ hẽt a perſona defuncti,dũmodo uer-
ſemur in tpe,& præſcriptione cõuentionali,ſeu
in diſpõne,& cõtractu cũ minori geſto,nõ autẽ
in diſpõne legali,& qd' ĩ caſu pd.nõ detur reſtõ
cõtra præſcriptionẽ inchoatã contra defunctũ,
tenet gl.& Bar.in l.cũ filiusfa.§.in hac.ff.de uer.
obl.& Sal.in l.fi.col.1.C.in quib.caſib.in integr.
reſt.nõ eſt neceſſaria, & probatur in l.Aemilius.
ubi Bar.& Bal.ff.de min.& Bal.in l.1. C.ſi aduerſ.
uſuc.& gl.in l.ſi cũ militarib.C.de reſt.mil.& in l.
ea quæ a patre.C.eo.tit.de reſt.mil.Paul.de Mõ-
tepico in l.poſt cõtractũ.n.47.ubi ẽt Io.Hãn.nu.
146.ff. de donat. & idem Io.in d.l.naturaliter.in
7.q.Bar.n.249.& 250.ubi aſſerit doct.ita com.te
nere,& Bern.Diaz.in reg.466.ubi dicit,q̃ mino-
7 ri † ẽt pupillo currit pręſcriptio conuentionalis
procedens ex contractu defuncti, ſi cucurriſſet
cõtra defunctũ ſine ſpe reſtõnis. Quamobrẽ cũ
in caſu propoſito agatur de diſpõne cõuentio-
nali,deq; tpe aſſignato in laudo uigore d.cõpro
miſſi,manifeſtũ eſſe puto d.reſtõnẽ ĩ integr.hoc
8 caſu denegari de iure debere,quandoquidẽ † cõ
promiſſum nihil aliud eſt q̃ cõtractus partiſque
trãſactio.Anch.in cõſ.23.n.5. Signo.in cõſi.88.
n.10.& cõſ.251.n.2.Ang.de Peruſ.cõſ.66.n.30.
9 & Soc.iun.cõſ.14.n.25.li.1.ubi † ſñiam arbitrato
ris cõuẽtionẽ partiũ eẽ uoluit. Qđ ſi iſti mino-
res petãt ſe reſtitui ſaltẽ p̃ ea parte, qua ipſi ex-
periũt p̃prio iure;ego idẽtidẽ arbitror d. reſtõ-
10 nẽ eis denegari poſſe, qm̃ ad hoc ut reſtituat̃,nõ
ſolũ req̃rit̃ ut ſit minor,ſed ẽt ut ſit lęſus.l.nã po-
ſtea.§.ſi minor.ff.de iur.iur.Itẽq; requiritur ne-
ceſſario ut ſit læſus ſui facilitate & dolo aduerſa-
rij,ut per Bar.in l.fi.in fi.C.de in inte.reſt.& tra-
dit Iaſ.in d.l.nã poſtea.§.ſi minor.quã ipſe cõiũ
git cũ.l.ait prætor.2.ff.de min.& Bertr.cõſ.169.
col.1.1.uol.& Bello.cõſ.18.nu.19.cũ ſi. Quæ qui
dẽ oĩa.dolus.ſ.atq; læſio cũ ceſſent in caſu nr̃o,
11 † ubi omnia geſta fuerũt cum † autoritate iudicis,
pro quo præſumitur,ut not.in c. qm̃ contra, de
prob. & p̃p̃ cuius decretum ceſſat minorũ quę
rela ut per Bar.in l.1.C.de præd.dec.& Dec. in
cõſ.210.nu.8.ubi dicit hãc op.ſibi uideri cõem,
& Cagn.in l.2.nu.157.& ſeq.C.de reſcin.vend.
proculdubio iure optimo firmari põt, d.actores
a iure redimendi excluſos eſſe, & cõtra d. dños
Reos conuentos obtinere non debere.

Nec obſt.ſi quis obijciat, q̃ licet cõtra adultũ
currat præſcriptio,& habeat locũ reſtitutio, ta-
mẽ cõtra pupillum non currit dicta præſcriptio,
ſed dormit,& propterea nõ eſſet opus reſtitu-
tione,ut per gl.in uerbo,ſeruãda ſunt in l.ſicut.
ubi Saly. num.6.de præſcripti.30.uel 40.ann.&
Io.Hann.in l.naturaliter 7.queſtio. Bar.nu. 257.
de uſuc.& Balb.in tract.de præſcript.parte 2.nu.
12 11.in 8.caſu; quoniam † reſpondetur ueram qui
dẽ eſſe ſcd'm doc. dormire præſcriptionẽ cõtra
pupillum,ſed hoc intelligitur procedere durãte
pupillari ætate,Bal.in d.l.ſicut.nu.16.C.de pręſc.
30.vel 40.an.& Clau.Seys.in d.l.naturaliter.col.
fi.ff.de uſuc.& Balb.in trac.de præſcr. par.1. nu.
73.in caſu 23.& in d.par.2.num.11. in 8. caſu. &

Bernardinus Diez in regula 467. in limit. qui ſanè omnes communiter uolunt, dormire præſcriptionem contra pupillum, durante ſcilicet tempore pupillaris ætatis. At poſt pubertatem inceptam nullus eſt eorum, qui dicat, præſcriptionē
13 dormire, quippe quæ poſt pupillarem † ætatem finitam, illico expergiſcitur, & currere incipit. Quapropter licet concederetur, quòd in caſu noſtro, contra pupillum præſcriptio dormierit, toto tempore pupillaris ætatis, ideſt uſque ad decimumquartum annum completum, ut habetur inſtit. quibus mod. tutela finitur. in prin. ubi etiam gloſſ. in uerbo, pupilli. Nihilominus cum iſte ſomnus durauerit ſolummodo vſque ad pubertatem, & per conſequens currere cœperit præſcriptio ſtatim poſt decimumquartum annum, a quo tempore ad hunc uſque diem lapſi ſunt anni plures quàm triginta, ut ex inſpectione inſtrumenti dicti laudi conſtat; proculdubio dici poteſt, nunc præſcriptionem contra dictos olim pupillos completam, & perfectam cenſeri; inſuperq; eos iuxta prædicta reſtitutionem petere non poſſe,

Et ita iuris eſſe arbitror, meliori ſententia ſemper ſalua, ad laudem Dei,

Ego Antonius Cioſius,

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio vulgaris per aditionem filij euaneſcit.*
2 *In ſubſtitutione, in qua vocantur copulatiuè pater, & filius, ſi non adeſt aliquod verbum denotans tractum, & ordinem ſucceſsiuum, an ſit locus ſubſtitutioni quoad vulgarem.*
3 *Ordo ſucceſsionis vulgaris non inducit coniecturam eiuſdem reſpectu ſubſtitutionis fideicommiſſariæ.*
4 *Verba, inſtituit talem hæredem, & eius filios, & deſcendentes per lineam maſculinam natos, & naſcituros, an inducant fideicommiſſariam ſubſtitutionem.*
5 *Verba collectiua inducunt fideicommiſſum inter deſcendentes.*

CONSILIVM XXIII.

In Dei nomine.

IN caſu propoſito videretur in primis dicendum, Bartolomæum teſtatorem
1 facere † uoluiſſe ſubſtitutionem uulgarem, quæ per aditionem Dominici eius filij videtur expiraſſe, & propterea excluſos fuiſſe Fabianum, Sebaſtianum, & Petrum filios d. Dominici ſubſtitutos. Quoniā,
2 quando † in ſubſtitutione, in qua uocantur copulatiuè pater, & filius, ut in caſu noſtro, non adeſt aliquod verbum denotans tractum, ſeu ordinem ſucceſſiuum, tunc ſanè uis illius orationis copulatiuæ efficit, ut ſit quidem locus ordini ſucceſſiuo, ſed quoad vulgarem ſubſtitutionem, ita vt admiſſo, & adeunte patre primo inſtituto expiret ilico ſubſtitutio, per quam eius filij videbantur ſubſtituti poſt patrem. Barto. in l. Gallus. §. quidam rectè. nu. 2. vbi Iaſ. nu. 9. & nu. 11. & ibi Cuma. Ale. Soc. & Dec. conſ. 205. & Socy. cōſ. 113. Rip. in l. hæredes mei. §. fi. ff. ad S. C.
3 Treb. Atq; † ex hoc ordine ſucceſſiuo, qui locū habet in uulgari, non induci coniecturam ordinis eiuſdem reſpectu ſubſtitutionis fideicōmiſſariæ. Torn. d. §. quidam rectè. nu. 58.

Atqui in ſubſtitutione facta per d. Bartolomæum non adeſt uerbum aliquod in ſpecie ſignificans ordinem ſucceſſiuum reſpectu ſubſtitutionis fideicommiſſariæ factæ inter Dominicum patrem, & eius filios, quandoquidem teſtator non dicit, inſtituo Dominicum, & poſt eius mortem, illius filios, nec dixit, inſtituo Dominicum. & poſt eum illius filios, nec dixit, quando nō extabit Dominicus inſtituo eius filios, ut potuerat dicere ad ſignificandam ſubſtitutionem fideicommiſſariam, ergo non cenſetur hic facta ſubſtitutio fideicommiſſaria, ita ut Dominicus poſt eius mortē cenſeatur rogatus reſtituere filijs ex fideicommiſſo; ſed tantùm uidetur facta ſubſtitutio uulgaris, quæ expirauit per aditionē Dominici. l. poſt aditam. C. de impub. & alijs ſub.
4 Hac tamen † ratione minimè obſtante arbitror illa uerba, inſtituit hæredem Dominicum, & eius filios, & deſcendentes per lineam maſculinam natos, & naſcituros, ſignificare ſubſtitutionem fideicommiſſariam, patremque uideri rogatum de reſtituendo eius filijs poſt mortem ſuam, ita vt inter eos ſit inductum fideic.

Quia licèt non adſint uerba, quæ uel in ſpecie, uel in genere ſignificent iſtum ordinem ſucceſſiuum quo ad fideicommiſſariam, inter patrē & eius deſcendentes, adſunt tamen uerba, quæ ſui natura, denotant ordinem ſucceſſiuum quoad fideicommiſſariam ſubſtitutionem conſideratam inter eoſdemmet filios, & deſcendentes Dominici,

Atqui quando adſunt uerba, quæ denotant teſtatorem uoluiſſe inducere ordinem reſpectu ſubſtitutionis fideicommiſſariç conſideratę inter ſemetipſos deſcendentes patris. Tunc ſanè poteſt inde elici ualida coniectura ad inducendum quoque eundem ordinem quoad fideicōmiſſariam ſubſtitutionem inter patrē primū inſtitutū, & eius deſcendentes, ut expreſſe concludit Soc. d. §. quidā rectè. col. fi. uer. 4. caſus. ubi et Cuma. col. 3. uer. ubi aūt. dū firmat, quādo teſtator ſubſtituit fratrē, & eius liberos. cū conſtet teſtatorē uoluiſſe ordinē adeſſe reſpectu uulgaris inter liberos fratres, dicendū eſſe teſtatorē quoque uoluiſſe eundē ordinē adeſſe inter fratrē, & eius liberos, ut eſt de mente Rub. Alex. d. §. quidā rectè, car. 9. col. 3. uerſic. ſed aduerte. & tenet Tor. ibi. n. 72. uer. quo uero ad ſecundū. Ergo cēſebitur hic facta ſubſtitutio fideicommiſſaria inter Dominicum, & eius filios.

Adeſſe autē in hac ſubſtitutione uerba, quę denotēt ordinē ſucceſſiuū quo ad ſubſtitutionē

fidei-

fideicommiſſariam inter eoſdemmet filios, & deſcendentes Dominici, demonſtratur ex eo, quòd teſtator dixit, inſtituo Dominicũ, & eius filios,& deſcendentes, per lineam maſculinam
5 natós,& naſcituros, quę † nomina collectiua, adiecta illi uerbo, naſcituros, ſignificant teſtatorem uoluiſſe ſub dictis nominibus collectiuis comprehendere etiam illos deſcendentes, qui non eſſent nati, neque concepti tempore, quo eueniſſet conditio ſubſtitutionis, in qua nocabã tur nepotes, licet uerba collectiua ex ſe, & non adiuncta alteri id, non ſignificarent, ut per Torni. d.§.quidam rectè. num.68.

Atqui quotieſcunque nomen collectiuum eſt adiectum alicui uerbo, quod ſignificet teſtatorem uoluiſſe comprehendere etiam deſcendentes illos, qui non eſſent nati, nec concepti tempore, quo extitit conditio ſubſtitutionis ueluti quando uocati eſſent deſcendentes in infinitum, tamen proculdubio dictum nomen collectiuum eſt aptum ad denotandum ordinem ſucceſſiuum quo ad fideicommiſſariam ſubſtitutionem inter ipſos deſcendentes. Soc.in l.ſi cognatis.columna antepenul. uerſicul.quarta, & ultima concluſio.ff.de rebus dub. Alexand.conſilio 22.& conſ.26. in 3.uolum. Socyn.iun. conſ.30. nume.24.& conſ.136. uolum.3. Dec.conſ.253. Cur.conſ.48.ergo in caſu noſtro poteſt intelligi ordo ſucceſſiuus per quem Dominicus pater primus inſtitutus cenſeatur grauatus reſtituere filijs,& ſequentibus deſcendentibus, qui non eſſent nati, neque concepti tempore quo extitit condictio ſubſtitutionis. Et ita iũris eſſe arbitrõr, ſaniore ſententia ſemper ſalua.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Statuto ſtante, vt maſculis extantibus fœmina non ſuccedant, an filia fœmina ex filia teſtatoris excludant maſculos natos ex tertio matrimonio ipſius filia.*

2 *Verba diſpoſitionis cui conueniunt, illi conuenit etiã diſpoſitio.*

3 *Verbum, deſcendentes, an conueniat tam maſculis, quàm fœminis.*

4 *Deſcendentium appellatione, quando teſtator dixit, & deſcendentes ipſarum, an contineantur fœmina, an maſculi, & an fœmina intelligantur excluſa.*

5 *Maſculorum expreſſio deſcendentes fœminas excludit, & ad maſculos tantum diſpoſitionẽ reſtringit.*

6 *Illatio non fit ex diuerſis.*

7 *Teſtator non præſumitur ſe conformare velle cum diſpoſitione ſtatuti, quando de contraria voluntate conſtat.*

8 *Deſcendentes ſi ſunt vocati nomine collectiuo, & gradatim ordine ſucceſſiuo, admittuntur proximiores remotioribus excluſis.*

9 *Filius ſubintrat in locum patris, ſi tractatur de bonis aui.*

10 *Teſtator ſi ſtatuit ſeruare gradus prærogatiuam, liberi non ſubintrant locum parentum præmortuorum.*

CONSILIVM XXIIII.

Diuino implorato præſidio.

PROPONITVR, factum fuiſſe teſtamentum a magiſt. Iacobo, in quo ipſe vniuerſales hæredes inſtituit filios ſuos maſculos æquis portionibus, ipſoſq; inuicem ſubſtituit vuulgariter, pupillariter,& per fideicommiſſum &c. Deinde dixit, & caſu quo omnes eius filij, quandocunque decederent ſine filijs, & deſcendentibus maſculis nel cum filijs, qui & ipſi ſine filijs maſculis decederent: tunc, & eo caſu ipſis ſic decedentibus ſubſtituit filias fœminas, & deſcendentes ipſarum legitimas, & naturales, &c. Quo teſtatore mortuo, lis orta cum eſſet inter filiam teſtatoris Dominam Gencuram, quæ putabat totam hæreditatem ad ſe pertinere, ex una; & filias filiorũ dicti teſtatoris, quæ dicebant dictam hęreditatem ad ſe ſpectare, ex alia; iudicatum fuiſſe dicitur, dictæ hęreditatis partem dimidiam filiæ teſtatoris, aliam uerò dimidiam filiabus filiarum pro rata deberi.

Verum quia dicta filia teſtatoris ter nupſit, & ſuperſunt hodie neptes fœminæ ex primo, & ſecundo matrimonio: atque etiam filij maſculi ex tertio, & omnes ſunt deſcendentes dictę filiæ: quęritur, ntrum † iſtę neptes fœminę excludantur de iure ab ipſis filijs maſculis vigente ſtatuto, ut maſculis extantibus fœminę non ſuccedant; an uero, & ipſę neptes fœminę unà cum maſculis uocatę dicantur in ſubſtitutione ad dictam hęreditatem magiſt. Iacobi. Et rem breui perſtringens, arbitror, ſi hęreditas dicti teſtatoris pro dimidia ad eius filiam de iure pertinuit; de qua re modo non diſputo; conſequens etiã eſſe, ut in q. mihi modo ꝓpoſita ea dimidia portio inter dictas fœminas neptes, & inter filios maſculos filię teſtatoris in ſtirpes diuidi debeat.

2 Nam quibus † conueniunt uerba diſpoſitionis illis etiam conuenit diſpoſitio. l. hos accuſare.§.omnibus.ff.de accuſa. l.ſi quis ſeruum. ff. ſi quis caution.c.indemnitatibut. de electio.lib.6. Cur.iun.conſ.153.num.1.par.2.Crau.in rubr.ff.
3 de leg.1.nu.39. Atqui uerbum † deſcendentes, quo uſus fuit teſtator in ſubſtitutione dum dixit, meis filijs & earum filijs, & deſcendentibus maſculis ſubſtituo filias fœminas,& deſcendentes ipſarum; conuenit tam maſculis quàm fœminis, ergo & ipſę neptes fœminę ad hęreditatem prędictam ſunt cum maſculis admittendę.

 Conueni-

Conuenire autem uerbum, deſcendentes, non tantum maſculis, ſed etiam fœminis, multis auctoritatibus confirmatur, ut oſtendit tex. in l. final. C. de ſuis, & legitimis. & l. prima. C. de cond. inſer. & l. cognoſcere. §. liberorum. ff. de uerborum ſignificat. & §. 1. in Authen. de hæred. quæ ab inteſt. & tradit Bar. in l. Gallus. §. etiam ſi parente. ff. de lib. & poſthum. & tenet Imo. in l. quod dicitur. columna antepenul. ff. de uerborum odligatio. Fulgoſius in conſil. 86. columna prima. Alexand. conſi. 160. incip. uiſo themate. lib. 2. & Soc. conſil. 51. num. primo. & numero ſecundo lib. 4. Decius conſil. 570. numero nono. & conſil. 223. in princip. Pariſius conſilio 88. numero 3. uolum. 2. & conſil. 26. num. 34. & conſilio undecimo. numero 27. uolum. 3. & conſil. 51. numero 30. & numero 31. uolum. ſecundo. & conſil. 72. numero 6. uolum. 4. Ruyn. conſ. 165. numero 5. uolum. 1. & conſ. 110. num. quinto. uolum. ſecundo. & conſ. 24. numero nono. libro primo. Cur. ſen. conſil. 64. numero 12. Gozad. conſilio uigeſimo. numer. octauo. Socynus iun. conſilio 69. numero 12. uolumine 3. & conſil. 13. numero 16. & 18. eodem uolu. 3. Auguſt. Bero. conſilio 55. numero 8. uolumine ſecundo. Marc. Anton. Natt. conſ. 676. numero nono. uolum. quarto. Iacob. Phil. Port. conſilio 83. nu. 6. Ioan. Cephal. conſ. 46. numero 47. & conſil. 134. numero 16. & conſilio 11. numero primo, & numero decimoquarto, uolum. primo, Roland. a Val. conſil. 57. numero 24. uolumine 3. Quorum omnium auctoritatibus maniſeſto deprehenditur, deſcendentium appellatione fœminas quoque comprehendi. Id quod adeo uerum eſt, ut doctores affirmare non uereantur, deſcendentium appellatione uerè, & propriè fœminas cõtineri, ut tradit Oliuer. tex. in tract. de gradibus cognat. quęſt. 9. num. 14. uerſicul. & quia hęc linea. & firmat Aug. Bero. conſil. 151. num. 13. uolum. 2. & conſ. 87. num. 6. & conſ. 120. nu. 6. eod. 2. uol. & conſ. 98. numer. 19. uolum. 1. ubi dicunt fœminas deſcendentium nomine propriè contineri.

4 Rurſus appellatione † deſcendentium, dum teſtator dixit, & deſcendentes ipſarum &c. contineri fœminas, demonſtratur ex præcedentib. uerbis eiuſdem ſubſtitutionis; in quibus cum excludere teſtator voluerit fœminas ſemper adiecit verbum, maſculos, cum mentionem habuit deſcendentium, dicens, & caſu quo filij decederent ſine filijs, vel deſcendentibus maſculis &c.
5 quæ quidem † expreſſio facta de maſculis deſcẽdentes fœminas excludit, & ad maſculos tãtum diſpoſitionem reſtringit, Ruyn. conſil. 120. n. 1. uolum. 1. Cum igitur dixerit poſtea teſtator, ſubſtituo deſcendentes ipſarum, & non adiecerit, maſculos. dici uerè non poteſt eum fœminas excluſiſſe. Si enim eas excludere voluiſſet, utique hoc dixiſſet, & adieciſſet verbum, maſculos, ſicut ſupra fecerat. Atqui uerbum huiuſmodi hic nõ expreſſit, ergo fœminas non excluſit. Id enim dixiſſet ſi uoluiſſet. l. vn. §. ſin autem ad deficientis. ibi, nam ſi contrarium uolebat, nulla erat difficultas coniunctim ea diſponere, vbi etiam Bald. C. de caduc. tollend. cap. ad audientiam. de decimis. Aleſand. conſ. uigeſimoſeptimo. numero quinto. libro tertio, Iaſo. in l. qui filiabus, columna ſecunda. ff. de legatis primo. Riminald. conſilio 224. num. 22. uolum. 2. Socy. iun. conſil. 128. num. 42. uol. 1.

Quibus ita ſtabilitis, non obſtat ſtatutum Piſtor. in rub. 100. de modo ſucceſſionis mulierũ ab inteſtato: in quo re ipſa diſponitur, extantibus maſculis fœminas non ſuccedere, cum quo quidem ſtatuto teſtator præſumitur conformareſse uoluiſſe. c. quod dilectio. de conſanguin. & affinit. Bartol. in l. hæredes mei. §. cum ita. in tertia oppo. ubi Alex. Socyn. & alij. ff. ad Senatuſc. Trebellia.

Quoniam reſpondetur primò, ſtatutum pręդictum, quod extantibus maſculis fœminas éxcludit, nominatim loqui de inteſtati ſucceſſione ſicut etiam de iure intelligi debet, ut per Hiero. Albanum Card. in conſil. 38. in prine. uerſic. nec uidetur obſtare. Hic autem agi de ſucceſſione teſtati, nimirum de ſubſtitutione facta in teſtamẽto a magiſt. Iacobo. Igitur iure optimo dici poteſt huiuſmodi ſtatutum ad rem noſtram non
6 pertinere, quandoquidem † ex diuerſis inferre non licet. l. Papinianus exuli. ff. de minorib. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquirenda poſſeſ.

Reſpondetur & ſecundo ſtatutum, quod dicit, extantibus maſculis fęminas non ſuccedere intelligitur diſponere, ut fœminæ non ſuccedãt, ſcilicet pręter, vel contra uoluntatem defuncti, ſed tamen non negat, quin ſecundum uoluntatem teſtatoris ſuccedere poſſint, ut per Corn. conſil. 205. num. 11. uolum. 4. Iaſo. in conſ. 117. columna 2. in fi. uerſicu. quarto mouent. primo uolum. Campeg. in tract. de dote. par. ult. q. 74. Roland. a Val. conſ. 62. num. 55. uolu. primo. Atqui in propoſito caſu, uoluntas teſtatoris fuit, ut extantibus huiuſmodi maſculis, qui non ſunt de linea teſtatoris, fœminę nihilominus ſuccederẽt: igitur non eſt mirum, ſi dicimus fœminas ſecundum uoluntatem teſtatoris in caſu iſto cum maſculis admittendas. Hanc autem fuiſſe uoluntatem teſtatoris, ex eo apparere uidetur, quod cũ uocauerit nominatim fœminas ſi contigiſſet ut nulli præterea maſculi extarent, utique inde præſumptio oritur eum uoluiſſe, ut excluſis fœminis, maſculi illi tantũ admitterentur per quos poſſet eius agnatio conſeruari, qua ſola conſeruandæ agnationis, & familię ratione nituntur ſtatuta, quæ diſponunt, ut extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, ſicut ſecundum communem opinionem firmat Alber. Brun. in tracta. de ſtatutis fœminas excludentibus. articul. tertio. numero tertio, & quarto, & quinto. ubi dicit unicam hanc rationem certam pro expreſſa reputandam eſſe.

Quamobrem cum maſculi, qui hic extant, non ſint de familia teſtatoris, neque eiuſ-

modi

modi, per quos illius agnatio conſeruetur,
meritò ab illis neptes prædictæ excludi non
7 debent. Nec † præſumendum eſt teſtatorem,
cum diſpoſitione ſtatuti conformare ſe voluiſſe
quando de contraria uoluntate, vt hic euenit
conſtat, iuxta tradita per Corn. conſ. 192. & con
ſil. 83. uolum. 3. & Hiero. Zanch. in repet. d. §. cũ
ita. num. 158. uerſicul. limitatur quarto. l. hęre-
des mei. ff. ad S.C. Treb.
8 Nec obſt. ſi objiciatur † in hac ſubſtitutione
deſcendentes vocatos uideri nomine collecti-
uo, gradatim, & ordine ſucceſſiuo, ſeruata gra-
dus pręrogatiua. Bal. conſ. 365. Non eſt dubium
lib. 3. Pariſ. conſ. 8. num. 11. & conſ. 11. nume. 27.
uolum. 3. quo caſu admittuntur proximiores ex
cluſis remotioribus. l. peto. §. fratre. l. cum ita. §.
de fideicommiſſo. ff. de leg. 2. l. fi. C. de verbo. ſi-
gnificatio. & propterea dici poſſit admittendos
eſſe filios D. Geneuræ proximiores, excluſis ne-
ptibus remotioribus.
Reſpondetur enim ꝗ neptes, de quib. hic agi
tur, quod attinet ad hanc ſucceſſionem, non cẽ-
ſentur remotiores, ſed dicuntur eſſe in eo gra-
du quo ſunt filij maſculi, & propterea ſimul cum
maſculis in ſtirpes ad hæreditatem admitti de-
bent, argum. l. 2. §. hęreditas. ff. de ſuis, & legit. &
§. ſi plures. Inſt. de legit. agnatorum ſucceſ. & l. ſi
quis ita. §. 1. ff. de teſtam. tut. Bart. in l. ſi rogatus.
columna fi. uerſicul. quęro quo ordine. ff. de re-
bus dubijs. Cenſeri autem iſtas neptes in eodẽ
proximiori gradu quo ſunt maſculi, inde oſten-
ditur, quod dictę neptes in caſu propoſito ſub-
intrant in locum eorum parentum pręmortuo-
rum, qui erant in eodem gradu, quo reperiun-
9 tur filij. Nam quando de bonis aui † tractatur,
ut hic euenit tunc filius ſubintrat in locum pa-
tris. Dec. conſ. 1. num. 2. & in l. ſi auię. in 1. not. ad
fi. C. de ſucceſſorio edicto, & in conſ. 217. Clau.
Seyſſel. l. Gallus. §. quidam rectè. columna 3. nu.
9. ff. de lib. & poſth. & Aret. conſil. 163. & Franc.
Marzar. in epiſ. in mator. fideic. quęſtio. 18. Quę
concluſio abſque ulla controuerſia procedit,
quando non apparet teſtatorem uoluiſſe ſerua-
re gradus pręrogatiuam, ſicut non apparet in ca
10 ſu noſtro. Secus tamen eſſet ſi conſtaret, † teſta-
torem ſtatuiſſe ſeruare gradus pręrogatiuam,
tunc enim liberi non ſubintrarent locum paren
tum pręmortuorum, nec dicerentur eſſe in gra-
du proximiori, ſed remanerent in gradu remo-
tiori, & a proximis excluderentur, ut per Dec. in
conſil. primo. num. 6. & per Pariſ. conſi. 40. num.
21. 22. & num. 3. uolum. 2. qui dicit idem ibi pro
ximiores uocari filioſque locum parentum non
ſubintrare, quòd teſtator uocauerat deſcenden
tes ſaluo gradus pręrogatiua. Cuius in caſu no-
ſtro habita eſſet ratio non reperitur, & proptee-
rea neptes cum maſculis in ſtirpes uocatas fir-
mauimus, meliore ſentẽtia ſemper ſalua, ad Dei
O.M. laudem, & gloriam.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Victus victori in expenſis eſt condemnandus.*
2 *Conditio ſi eſt impleta, locum eſt diſpoſitioni.*
3 *Subſtitutio an dicatur remiſſa, vel fideicommiſſum per diuiſionem.*
4 *Grauamen mutuũ operatur, ut quiſq; præſumatur poſſe de parte ſua libere diſponere.*
5 *Fideicommiſſi reciproci remiſſio tollit uotum captanda mortis, & ideo dicitur continere publicam utilitatem.*
6 *Ius fideicommiſſi quando cenſeatur remiſſum.*
7 *Nemo præſumitur iactare uelle ſuum.*
8 *Fideicommiſſum non reciprocum non poteſt remitti quia præſumeretur deceptio.*
9 *Fratres habentes ſcientiam fideicommiſſi, ſi remittunt inuicem in diuiſione omne ius quod habent vel habere ſperant in bonis diuiſis, & aliqua præcedant cauſa de præſenti, fideicom. renunciaſſe an dicantur, an illa remiſſio referatur ad alios actus præcedentes.*
10 *Iura ſi ſunt competentia ex cõtractu uel alia cauſa, fideic. non dicitur remiſſum.*
11 *Clauſula, quæ ſolent inducere fideicommiſſi remiſſionem, niſi alia cauſa ſubſit, ad fideicommiſſum an referantur.*
12 *Fideicommiſſi ſcientia inter fratres diuidentes hereditatem an inducat fideicommiſſi renunciationem, & remiſſionem.*
13 *Frater aſſeuerans ſe hæredem ex teſtamento præſumitur ſcire omnia contenta in teſtamento.*
14 *Ex poſitione negata nemo ſe fundare poteſt.*
15 *Clauſulæ prægnantes ſignificantes remiſſionem, & facultatem alienandi, an faciant cenſeri remiſſum fideicommiſſum.*
16 *Fideicommiſſi pendente conditione, an bona reſtitutioni ſubiecta poſſint alienari.*
17 *Alienatio in irritum reuocatur impleta conditione ſubſtitutionis.*
18 *Clauſula, ad habendum, &c. quid operetur.*
19 *Trebellianica liberis primi gradus an prohiberi poſſit.*
20 *Teſtatori in fideicommiſſaria ſubſt. ſucceditur ſolũ in bonis ipſius teſtatoris.*
21 *Compromiſſum quo caſu fieri debeat.*
22 *Verba ſtatuti ubi non conueniunt, nec conuenit eius diſpoſitio.*

CONSILIVM XXV.

Diuino implorato auxilio.

MAGNIFICI Domini Priores ciuitatis Cortonę Iudices appellationum, & nullitatum. In cauſa, quę uertitur coram Magnificis Dominationibus ueſtris, inter Bernardinum Benedicti Bernardini Seculini de Cortona, & Fabritium quondam Iacobi Sebaſtiani de Van-

de Vannutijs ciuem Cortonenſem appellantes
ex vno latere,& Sebaſtianum quondam Bar.Do
minici Ciuccij dicti Burghini de Cortona appel
latum ex altero. Vidi acta,& actitata tam in pri-
ma, quàm in ſecunda inſtantia appellationis cũ
petitionibus, exceptionibus, poſitionibus,atte-
ſtationibus inſtrumentis teſtamenti donationis
emptionum,& ſtatutis,ordinationibus, alijſque
ſcripturis omnibus cum iuris allegationib. pro
utraque parte utrobique deductis,& ad me trãſ
miſſis,& diligenter conſideraui omnia,quæ con
ſideranda exiſtimaui; idcirco Diuino nomine
repetito conſulo,dico,& refero,partes Magnifi-
centiarum ueſtrarum fuiſſe,& eſſe,ut declarent,
pronuntient,& decernant, d.Bernardinum Be-
nedicti Seculini appellantem condemnandum
fuiſſe,& eſſe ad relaxandum, & reſtituendum d.
Sebaſtiano q.Bartolomæi d.Burghini res,& bo-
na,quę ad Ludouicum fratrem d.Sebaſtiani ob
uenerunt in portionem eiuſdẽ Ludouici ab hæ-
reditate ex teſtamento Bartolomæi eorum pa-
tris,unà cum fructibus perceptis a tempore litis
conteſtatæ, & citra quæ eadem bona compræ-
henſa poſtea fuerunt in donatione facta per
Ludouicum prædictum d.Bernardino, & in qui
bus d.Sebaſtianus fuerat ſubſtitutus.

Quod uero attinet ad Fabritium, decernant,
& pronuntient appellantes bene appellaſſe, &
conſequenter d. Fabritium non teneri ad rela-
xandum,vel reſtituẽdum Petrum terræ de quo
in proceſſu aduerſus eum agitur. Itemq; decer-
natis, & declaretis nullam hic habere locum tre
bellianicæ detractionem, & non fuiſſe, nec eſſe
concedendum compromiſſum petitum. Quod
uero attinet ad expenſas litis pro rata uictoriæ
1 in expenſis vtriuſque † inſtantiæ uictum uictori
condemnandum.& propterea ſecundum ſupra
dicta, infra dicenda reformandam eſſe ſenten-
tiam Dom.Iudicis a quo; omni meliori modo.

In hanc autem ſententiam, rationes potiſſi-
mum infraſcriptæ me impulerunt.

Primo,quoniam Sebaſtianus ſubſtitutus fuit
Ludouico quandocunque Ludouicus decede-
ret ſine liberis, ut patet ex teſtamento Bartolo-
mæi in actis producto dũ in eo dicitur, cui quã-
docunque decedenti ſine filijs legitimis,& natu
ralibus vno una,uel pluribus ſubſtituit Sebaſtia
num eius filium &c. Verum extitit conditio, ſeu
caſus ſubſtitutioni, quia Ludouicus ſine filijs
deceſſit, ut patet ex reſponſione Bernardini ad
18.poſitionem actoris in prima inſtantia. igitur
2 locus eſt dictæ ſubſtitutioni, quia † impleta, &
exiſtente conditione adiecta diſpoſitioni pro-
culdubio locus eſſe dicitur diſpoſitioni. l. ſiquis
hæredem.C.de inſtitutio.& ſubſt.ſub conditio-
ne facta.

Secundo, quia per diuiſionem factam inter
Sebaſtianum,& Ludouicum non fuit renuntia-
tum prædictæ ſubſtitutioni, uel fideicommiſſo.
Nam quando dubitatur, utrum per diuiſionem
3 † dicatur remiſſa ſubſtitutio, uel fideicommiſ-
ſum, doctores diſtingunt. Aut agitur de fidei-
commiſſo reciproco inuicem mutuò,& uiciſſim
facto,& coequæuo. Aut uero de fideicommiſſo
non reciproco,ſeu non uiciſſim facto.

Si agatur de fideicommiſſo reciproco, tunc
concurrentibus alijs requiſitis, nimirum promi
ſione de nõ contraueniendo,uel ſi permiſſio nõ
ſit ſimplex fideicommiſſum cenſerri poteſt re-
miſſum per diuiſionem factam inter fratres. Ste
phan.Bertrand.conſilio uigeſimoprimo.nume-
ro decimonono. uolum.primi parte poſteriori,
& conſilio octuageſimooctauo. uolum.princi.
parte poſteriori,numero primo. uerſicul. ſecun
dum eſt.Angel.in l.qui cum tutoribus.in primo
numero quarto.ff.de tranſactio.ubi dicit,ſi fidei
commiſſum erat reciprocum, ut eſt caſus in §.
duo fratres.l.qui Romæ.ff.de uerborum oblig.
tunc diuiſio operatur remiſſionem fideicom-
miſſi,licet enim remiſſio ad fideicõmiſſum por-
rigatur,ob id tamen nullus diuidentium grauã-
tur,cum remiſſiones ſint mutuæ, ita ut unuſquiſ
que tantum remittat quantum ſibi remittitur,
4 & quiſque propter † mutuum grauamen præſu
mitur uelle de parte ſua poſſe libere diſponere,
5 & tollit † uotum captandę mortis fideicommiſ-
ſi reciproci remiſſio, & propterea continet uti-
litatem publicam. Socy.iun.conſilio 116.nume-
ro 58. uolum. primo. pręterquam quod aliqui
etiam tenent hoc caſu fideicommiſſum non eſ-
ſe remiſſum, Ruyn. conſilio 138.numero nono.
uolum. 3. no. 2.& hęc uidetur communis, ut di-
xi in lect. 21.§.duo fratres.parte prima.1570. &
lec.16.1574.

6 Si uero agatur † de fideicommiſſo non reci-
proco, ſeu non uiciſſim facto, ſed in quo alter
ſolus erat grauatus, tunc non dicitur remiſſum
ius fideicommiſſi quam opi.tenet Ange.in l.qui
cum tutoribus.in princip.numero quarto. ff.de
tranſanctio. per d.l.qui cum tutoribus, ubi dicit
ita illam eſſe intelligendam,quia non eſt ueriſi-
mile,ut hi qui diuidunt hæreditatem, uelint ſo-
cio plus concedere quam oporteat,& plus ei tri
7 buere quam ſibi tribuatur, cum † iactare ſuum
nemo præſumatur. Et idem Angel.in §.duo fra
tres.num.7.l.qui Romæ.ff.de uerborum obliga
tio.dicit per diuiſionem non eſſe remiſſum fidei
commiſſum.l.cum pater.§.hæreditatem.ff.de le
gatis ſecundo. quando fideicommiſſum non e-
rat reciprocum.& Soc.iun.conſil.110. nume.50.
8 libro primo, ubi dicit ſi † fideicommiſſum non
eſt reciprocum, & diceretur remiſſum,tunc ad-
eſſet iniquitas,& deceptio,quia ſolummodo u-
nus diceretur remiſiſſe non alter. Et Bero.con-
ſil.130.numero 12.uerſicul.tertius caſus. & nu-
mero quadrageſimo. uolum.ſecundo,ubi quo
ad hoc tranſit cum hac opinione, & dicit,quan-
do fideicommiſſum non eſt reciprocum, nec
coæqueuum,tunc in dubio per uerba quantum
cunque generalia,& prægnantia non eſt veriſi-
mile ius fideicommiſſi remitti, argument. l.
ſemper in ſtipulationibus. ff. de regul. iur. &
hunc caſum dicit Beroius ibidem eſſe indubi-
tatum.

Et quam-

Et quamuis ueritas huius diſtinctionis tradi
tę per Ang. & alios ſupra relatos,uideatur in du
bium reuocari per Deci.conſ. 86. num. 4. dum
dicit opin. communem eſſe contra Ange. cum
qua etiam inſpecto effectu tranſire etiam uide-
tur Iacob.Menoch.conſ.87.num.1. & nume.39.
qui dicit,licet doctores uelint fideicõmiſſum re
ciprocum facilius remitti, nõ tamen negát quin
etiam fideic.non reciprocũ cenſeatur remiſſum
nihilominus reſponderi poteſt communẽ op.
eſſe contra Ang.non quo ad diſtinctionem tra
ditam, uidelicet ut fideicommiſſ. non recipro-
cum non cenſeatur remiſſum, ſed quoad intel-
lectum. §. duo fratres & l. qui cum tutorib.
Nam dicebat Ang.agi de fideicom.nõ recipro
co,in l.qui cum tutorib.& in §. duo fratres ubi
agitur de reciproco fuiſſe bene iudicatum,& in
hoc capite fateor,ꝙ opinio cõmunis eſt contra
Ang.quia ſecundum communem op., in §. duo
fratres fuit male iudicatum.ſed quo ad hoc, ut
ſit fideicommiſſum reciprocum remiſſum, com
munis opinio non eſt contra Ang.ut patet ex al
legatis ſuperius.Quin etiam doct.non ſolum uo
lunt reciprocum fideicommiſſum facilius remit
ti,ut dicit Menoch.ſed præterea etiam nomina
tim dicunt & aperte exprimunt fideicommiſ-
ſum non reciprocum per diuiſionẽ uerbis etiã
pręgnantibus factã nõ cenſeri remiſſum, Ang.
d.l.qui cum tutorib.num.4.ff.de tranſact. Bero.
d.conſ.130.num.12.uol.2.& num.40.Soci.iun.
conſ.116.num.50. uol.1. Vnde concludendum
eſt,fideicommiſſum non reciprocum non cen-
ſeri remiſſum per diuiſionem, in qua etiam eſ-
ſent adiectæ clauſulæ generales de non uenien-
do contra diuiſionem,ut per Bart.in d.§.duo fra
tres in 2.& 3. quęſtione cuius opinio magis cõ-
muniter approbatur,ſaltem quando illud ius,de
cuius remiſſione quæritur,non eſt reciprocum,
Alex.conſ.40.num.3. uol.4.

Atqui in caſu propoſito,inter Ludouicum &
Sebaſtianum fideicõmiſſum ſeu ſubſtitutio non
eſt reciproca uel coæqueua,quia non fuit ſubſti
tutus alter alteri, ſed ſolum fuit ſubſtitutus Se-
baſtianus Lud.ſi Ludouicus deceſſiſſet ſine libe
ris,non autem fuit ſubſtitutus inuicem Ludoui
cus Sebaſtiano ſi Sebaſtianus ſine liberis more
retur, igitur in caſu propoſito dici nõ poteſt re
miſſum fuiſſe fideic.Alex.el conſ.40.nu.3.uol.4.
Bero.conſ.130.num.20.uol.2.

Tertio per hanc diuiſionem non fuiſſe renũ-
nuntiatum fideicommiſſo ſeu ſubſtitutioni de-
monſtratur,quia quando fratres habentes etiã
9 † ſcientiam fideicommiſſi facti remittunt inuicẽ
in diuiſione omne ius quod habent uel habere
ſperant & poſſunt in bonis diuiſis, tunc ſane ſi
aliæ extant cauſæ de præſenti,ut puta ex contra
ctu aliquo præcedenti,ex quo fratres poterant
in dictis bonis aliquod ius prætendere,nunquã
intelliguntur fideic. renuntiaſſe, & illa remiſſio
ad contractus & actus alios præcedentes refer-
tur & in illis uerificatur Bart. d. l. qui Romę §.
duo fratres nu.19.& Alex.ibidem col.36.uerſic.
item in quantum Bart.hic in 6.quęſtione ubi di
cit op.Bart.eſſe communem & Iaſ. nu. 69. & ibi
Crot.nu. 127. & hanc eſſe communem op. di-
cit etiam Leon.in d.6.quęſtione Bart.num.456.
& eſt gloſ.in l. tres fratres.ff.de pact.ubi dicit, ſi
10 ſunt iura † competentia ex contractu uel alia cau
ſa, non dicitur remiſſum fideic.ut per Ripam d.
§.duo fratres.nu. 79. verſ. Item Bart. Bolognet.
num. 157.

Verum in diuiſione facta inter Ludouicũ,&
Sebaſtianum continentur etiam quędam bo-
na,quę proueniunt non ex hæreditate Bartholo
mæi neq; ex fideic.uel ſubſtitutione ab eo in ſuo
teſtamento facta,ſed quæ proueniunt aliunde,
nimirum ex contractibus emptionum factarũ
poſt mortẽ Bartholomæi a dictis fratrib. & eius
filijs,ut patet ex 3.capite bonorum poſitorũ in
portione Ludouici, & in 2. capite bonorum aſ-
ſignatorũ d. Sebaſtiano,& ex inſtrumentis em-
ptionum in actis productis igitur illæ clauſulæ
11 † pręgnantes,quæ ſolẽt inducere fideicommiſſi
remiſſionem,quando alia cauſa non ſubeſt,pro-
culdubio in tali caſu ad fideic.uel ſubſtitutionẽ
non referuntur, ſed in alijs illis bonis non ſubie
ctis fideicommiſſo ſeu non compræhenſis in
ſubſtitutione uerificantur.

Quibus ſic ſtabilitis, non obſtat, ſiquis obij-
12 ciat,fideicommiſſi † ſcientiam inter fratres diui
dentes hæreditatem inducere fideicommiſſi re-
nuntiationem & remiſſionem,ſecundũ op. ma-
gis communem Bart. d.§.duo fratres in 6.quæ-
ſtione. Atque ex aſſertione fratris aſſerentis
13 † ſe hæredem ex teſtamento,ut hic aſſeruit Seba
ſtianus in 21. poſitione primæ inſtantiæ, præſu-
mi ſcientiam omnium contentorum in ipſo te-
ſtamento,& conſequenter ipſius fideicommiſ-
ſum iuxta tradita per Bart.in d.§. duo fratres in
3.quęſtione.Quoniam reſpondetur, Bernardi-
num,ut ex actis patet,dictam poſitionem negaſ
ſe,& negationem ſuam non reuocaſſe, quo ca-
ſu dictus Bernardinus non poteſt uim facere in
14 aſſertione Sebaſtiani a ſe negata,quia † ex poſi-
tione negata quis ſe fundare nõ poteſt Specul.
in titulo de poſition.§. octauo loco,uerſic.ſecũ-
dum præmiſſa,num.1.Bart.in l. poſt legatum. in
prin.num.10.& ſeqq.ff.de his quibus ut indign.
Alex.conſ.151.nu.3.uol.5. ex quibus patet,Ber-
nar.ex ea poſitione a ſe negata, non poſſe pro-
bare Sebaſtianum habuiſſe ſcientiã ſubſtitutio-
nis,quia imò illa præſumptio,quæ in dubio ha-
beret locum in hęredib. ſuis ſcd'm Bart.d.§.duo
fratres.d.3.quæſtione num.19. tollitur, & elidi-
tur per reſponſiones Sebaſtiani factas in 2. in-
ſtantia ad poſitiones Bernardin. dum pluries
Sebaſtianus reſpondit ſciuiſſe ſe eſſe hæredem,
ſed non habuiſſe notitiam fideicõmiſſi ſeu ſub-
ſtitutionis,neque adiuuatur talis pręſumptio ex
dictis teſtium primæ inſtantiæ, quia ipſi non de
ponunt Sebaſtianum ex teſtamento ſe hęredẽ
aſſeruiſſe,ſed ſolum generaliter dicunt fuiſſe hę
redem ex teſtamento. Ex quorum generalibus
dictis nihil inferri poteſt ad ſpecialem notitiam

ſubſtitutionis de qua nunc agitur arg. eorũ quę
dicit Bolognettus § duo fratres l. qui Romæ. nu
me. 116. ff. de uerborum oblig. Crauett. conſ.
193. num. 8. 1. parte Quin etiam teſtes examina-
ti ſuper 19. poſitionem ſecundæ inſtantiæ non
dicunt Sebaſtianum habuiſſe notitiam ſubſtitu
tionis, ſed dicunt Sebaſtianum ſciuiſſe partem
dimidiam hæreditatis paternæ ſibi relictã fuiſ-
ſe in teſtamento, ſi ipſe rediſſet in gratiam Sere
niſſimi magni Ducis, quę ſcientia nõ facit ad rẽ
noſtram, quia non diſputamus modo de parte
Sebaſtiani, ille enim iam eam obtinuit, ſed diſpu
tamus de parte quę ad eum pertinet uigore ſub
ſtitutionis, & de ſcientia ſuper ea; de qua nihil
eſt probatum, & quæ hic non præſumitur, unde
per diuiſionem non eſt facta remiſſio ſubſtitu-
tionis, uel fideicommiſſi & poſito & non dato,
ut Sebaſtianus ſciuiſſet ſubſtitutionem factam,
nihilominus remiſſiones & ceſſiones factæ in di
uiſionem prædicta, non referunt ſe ad ſubſtitu-
tionem, ſed ad alia, quæ prouenlunt ex alijs con
tractib. ut ſupradixi & mox dicam.

35 Neque obſtat, ſi † obijciatur, per clauſulas pre
gnantes ſignificãtes remiſſionem, ceſſionem &
facultatem alienandi, cenſeri remiſſum fideic.
Pariſ. conſ. 71. nu. 4. lib. 3. cum conſocijs. Quoniã
reſpondetur per huiuſmodi clauſulas tunc non
cenſeri remiſſum fideic. quando tales clauſulæ
renuntiationem deſignantes poſſunt referri ad
alia iura quàm ad fideic. namque, ſi tales clau-
ſulæ ad alia iura referri poſſunt, tunc ſanè tales
clauſulæ quantumuis prægnantes nunquam re
feruntur ad fid. uel ſubſtitutionem, Bart. l. qui
Romæ. §. duo fratres. 6. q. ad fi. nu. 19. ff. de uer.
oblig. & Paul. Caſtrenſ. conſ. 188. incip. Quia
dubia. nu. 1. ad fi. ibi, & ſi nõ ſit aliud ius, ad quod
prędicta uerba reſtringi poſſent. uol. 1. & Alex.
conſ. 68. num. 7. uol. 5. ubi dicit per tales clauſu-
las eſſe remiſſum fideicõmiſſũ niſi adſit alia cau
ſa ad quam referri poſſint, ut uerba aliquid ope
rentur. Et Pariſ. d. conſ. 71. num. 5. uolu. 3. dicit
per dictas clauſulas eſſe remiſſum fideicommiſ-
ſum, niſi adſit alia cauſa, ex qua diuidentes poſ-
ſint prætendere ius in bonis, ſecundum Bart. d.
quæſtione 6. quem dicit ibi Pariſ. in hoc cõmu-
niter approbari. Atqui hic extant aliæ cauſæ,
ut ſupra dixi, & patet ex actis; ergo in caſu no-
ſtro clauſulæ prægnantes non referuntur ad re-
miſſionẽ ſubſtitutionis. & idem tenet Ruy. cõſi.
92. nu. 19. & nu. 23. uol. 3. ubi dicit per eas clau
ſulas fideicomiſ. renuntiari, ſi non poſſunt, di-
cta uerba referri ad aliud ius; & Io. Bolognet. d.
§. duo fratres num. 172. ubi dicit clauſulas prędi
ctas ſufficere ad fideicommiſſi remiſſionẽ, quan
do nõ adeſt niſi fideicommiſſum, ſecus ſi adeſt
alia cauſa, ad quam dictæ clauſulæ referri poſ-
ſunt.

16 Non obſtat etiam ſi diceretur, pendente con
ditione ſubſtitutionis ſeu fideicommiſſi inte-
rim d. bona ſubiecta reſtitutioni ſeu poſita in d.
ſubſtitu. conditionali potuiſſe alienari, l. fin. §.
quia noſtra, ubi Alb. & Bal. C. de legat. quoniam

17 reſpondetur alienationem in irritum reuocari
impleta cõditione ſubſtitutionis, d. l. fi. §. ſin au-
tem ſub conditionem. uerſic. ſin autem auaritiæ
C. comum. de legat. Tiraq. de retr. conuenti. §. 1.
gloſa 7. numero 10. uerſicul. ad hæc, nec me
mouet, ſi dicatur, ualere alienationem quo
18 ad tertios poſſeſſores, quando † diuidentes
apponnnt clauſulam, ad habendum neque poſ-
ſe tertios poſſeſſores moleſtari a fideicommiſ-
ſarijs, vt per Bar. d. §. duo fratres. quæſt. 8. quia
reſpondetur, doctrinam Bartoli in dicta octaua
quæſtione procedere, quando non extarẽt aliæ
cauſæ, ad quas dicta clauſula referri poſſet, ut di
cit Ruy. d. conſ. 92. num. 24. uel 3. & alij ſupra ci-
tati, ſecundum communem op.

Non obſtat quoque, ſi obijceretur, donatio-
nem ſaltem ualuiſſe pro quantitate trebelliani-
cę & legitimę, quę uidebatur eſſe debita Ludoui
co in bonis Bartolomęi, ſui patris, de qua ſaltem
ſumma uidebatur poſſe diſponere. l. quoniã in
prioribus. C. de inoff. teſtam.

Quoniam reſpondetur quod attinet ad tre-
bellianicam nihil modo pro trebellianica dedu-
cendum eſſe, nam teſtator hic prohibuit omnẽ
19 detractionem. Et † licet liberis primi gradus tre-
bellianicam pater prohibere non poſſit, ſecun-
dum opin. quam aliqui dicunt magis commu-
nem, ut per Pariſi. conſi. 30. colum. 3. volum. 3.
Tamen liberi primi gradus, quando ipſi grauan
tur reſtituere alteri ex liberis deſcendentibus
dicti teſtatoris grauantis, ut hic euenit, trebellia
nica prohiberi poteſt, & ita communiter limita-
tur ſupradicta magis communis aſſerta ſenten-
tia iuxta terminos l. iubemus. C. ad S. C. Trebel.
& Io. Anto. Alexandrin. conſ. 2. columna fin. Iul.
Cla. lib. 3. ſen. § teſtamentum. quæſt. 63. uerſicu.
non poteſt negari. Quod uero pertinet ad legi-
timam, firmandum eſt in caſu propoſito, Ludo-
uicum non potuiſſe deducere legitimam por-
tionem, quia ipſe fuit inſtitutus in iure uniuer-
ſali, & adiuit hæreditatem, quo caſu legitima nõ
debetur filio, qui fuit hæres inſtitutus, & adiuit
hæreditatem. l. hęres inſtituta. vbi Saly. Bald. Ale
xand. & Decius. C. de impub. & alijs ſubſti tutio-
nib. & Alex. l. quia poterat. colum. pen. ff. ad S. C.
Trebel. Bero. in q. 87. nu. 10.

Ideo autem potiſſimum dixi, Fabritium non
teneri ad reſtituendum dictam petiam terræ,
quoniam dicta bona non fuerunt reperta in hæ
reditate Bartholomæi, ſed fuerunt empta & ac-
quiſita per Ludouicum poſt mortem Bartholo-
mæi eorũ patris, ut patet ex inſtrumento emptio
nis celebratæ die 24 maij 1553. & ex poſitioni
bus Sebaſtiani & actis factis in prima inſtantia.
Vnde non comprehenduntur in ſubſtitutione,
neque pertinent ad Sebaſtianum ſubſtitutũ, ſed
tanquam Ludouici propria, conſiderato maxi-
mè modico precio, quo empta fuerunt, potue-
runt ab ipſo Ludouico alienari Siue. n. ſubſtitu-
tio, per quam admittitur Sebaſtianus, ſit fideicõ
miſſaria, ſiue uulgaris directa comprehenſa ſub
compendioſa, nullo modo ſubſtitutus admitti

poteſt

poteſt ad bona non hæreditaria Bartholomæi
20 quia † in fideicommiſſaria ſucceditur teſtatori
in bonis teſtatoris ſolùm. l. cohæredi. §. cum
filiæ.ff.de uulga.Quemadmodum etiam per vul
garem ſucceditur teſtatori in bonis eius,non au
tem in bonis inſtituti, cui facta eſt ſubſtitutio,
Bart. de Huc.tract.de ſubſtitutione. in 4. effectu
uulgaris.nu. 19.& Bal.in tract. de uulgari,nu. 28.
cum conſocijs.

21 Preterea dixi †non debuiſſe fieri compromiſ
ſum; quia in ſtatuto Corto.ſub rub. 26.In quib.
caſib.quis poſſit cogi ad compromittendum,ca
uetur non eſſe locum dicto ſtatuto quando ap-
paret ultima uoluntas & cõtractus donationis.
Quapropter cum de his duobus principaliter
22 partes hic controuertentur, & † uerba ſtatuti
huic caſui non conueniant,ſequitur,ut non con
ueniat etiam diſpoſitio l. 4. §. toties.ff. de dam.
infecto.

In expenſis autem modo quo ſupra partes condemnandas dixi, per ea quę tradit Imola in l,qui ſolidum uerſic. item nota.ff.de leg.2.Iaſ.in l.properandum.§. ſinautem col.7.nu.15.uerſic. quarto quęro C.de iudicijs. Boerius deciſ. 74. num.1.parte 1. cum ſimilib.

Atque ex his & alijs, quę breuitatis cauſa nõ proſequor, ſtabiliuntur prędicta. Idcirco, ut ſupra firmaui,ita iuris eſſe arbitror,& ita dico refero & cõſulo omni meliori modo, ad laudẽ Dei.

Antonius Gioſius Iuriſc.

Abſolui & expediui ſupradicta omnia die 20 Aug. 1573.

Idem Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Venditio facta contra formam ſtatuti non tenet.*
2 *Intentio negatiua probatur per actorum inſpectionem.*
3 *Teſtes de auditu deponentes an probent conſanguinitatem. num. 4.*
4 *Agnatio quomodo dicatur concludenter probata.*
5 *Conſanguinitatem probare difficile eſt.*
6 *Conſanguinitas, deficiente fundamento & origine parentela,non videtur poſſe probari.*
7 *Conſanguinitas ſi probetur,a quo ſtipite ſit inchoandum.*
8 *Teſtimonium de ſecundo uel tertio gradu conſanguinitatis,omiſſo primo gradu,non valet, quoniam a capite edenda eſt ratio.*
9 *Affines pro affinib.an ſint teſtes idonei.*
10 *Teſtis dictum minus idonei, iuuatur dicto alterius idonei.*
11 *Controuerſia ſi verſatur inter duos conſanguineos, quis habeat probare ſe proximiorem.*
Et quid ſi inter extraneum & conſanguineũ.nu.12.
13 *Cõtractum eſſe ſimulatum quomodo cognoſci poſſit.*
14 *Simulatio poteſt probari per teſtes,& coniecturas,& per partis confeſſionem. nu.ſeq.*
16 *Conſanguineus in retractu an ſibi praiudicet, ſi eo praſente res ſit uendita.*
17 *Inſtantia quo caſu dicatur perempta.*
18 *Verba ſi ſunt collata in iudicem, & ſint inſtructoria,vt iudex terminet,expediat,& ſim.an actus in contrarium facti valeant.*
19 *Iudex ſi in tempore non poteſt habere conſilium ſapientis,an poſſit iudicare ſecundum conſilium reddendum.*
20 *Inſtantia non currit, ſi cauſa eſt commiſſa conſilio ſapientis.*
21 *Reſeruationes in ſententia circa probationes faciendas quando concedantur.*
22 *Permutatio quando retractari nequeat.*
23 *Permutatio facta poſt venditionem cenſetur ſimulatè facta,quo caſu non impeditur retractus.*
24 *Venditio retrahitur ut ex nunc,id eſt ex tempore ipſius retractus.*
25 *Succumbens in expenſis condemnatur.*

C O N S I L I V M XXVI.

Diuino nomine implorato.

SPectabiles domini conſules, & Poteſtas montium Blancorum. In cauſa, quę coram uobis uertitur inter Ioan.Leonardũ olim Mattęi de Mezzana agentem ex parte una, & Ioannem Antonij de Equio reum conuentum ex alia,mihi conſulenda commiſſa. Vidi & diligenter conſiderari petitionem dicti Ioan. Leonardi factam tam in primo quam in 2.proceſſu,cum replicationibus & atteſtationib. utriuſq; proceſſus uidi etiã reſponſiones,& exceptiones utrobique propoſitas per dictum Ioannem ſe defendentem;cum omnibus ſtatutis,inſtrumẽtis,ſcripturis,iuris allegationibus,alijſque omnibus ab utraque parte deductis & ad me tranſmiſſis.Id circo Diuino nomine repetito conſulo, dico & refero partes magnificentiarum ueſtrarum fuiſſe & eſſe,ut decernant,pronuntient & declarent,dictum Ioan. Leonardum actorẽ recte agere ſeu egiſſe ad retrahendam reuocandam, & redimendam dictã petiã terrę poſitam in loco,qui dicitur alla guardia, de qua in petitionibus ſupradictis; Et propterea dictum Ioannonem reum conuentũ condemnandum fuiſſe & eſſe ad uendendum,dimittendum & relaxandum dicto actori liberam prędictam petiam terræ, & ad fructus ex ea perceptos poſt litem conteſtatam eidem ſoluendum, dummodo Ioan. Leonardus actor ſoluat dicto Ioannoni reo conuento pręciũ & ſummã quinquaginta aureorũ dicti retractus nomine depoſitorum facta compenſatione dictorum fructuum,& dummodo d.Ioan. Leonardus reficiat Ioanni reo prædicto impẽdia & ſumptus factos gratia culturę & fructuum collectorum. Quod uero ad expenſas litis attinet in expenſis primi proceſſus ambas partes liberent, & abſoluet, ſed iu expenſis factis in ſecundo proceſſu condemnent

demnent

dennent dictum Ioannem reum conuentum
omni meliori modo.

Ad hæc autem dicendum atque ita reſpon-
dendum inducor præcipue rationibus infradi-
ctis,uidelicet.

Quia ſtatuto montium Blancorum ſub rubri
ca de pœna uendentium poſſeſſiones forenſib.
lib.2.cap.80.cauetur,ſiquis uendere voluerit ali
quam rem immobilem teneatur & debeat eam
quam vendere uoluerit,prius notificare, & de-
nuntiare ſuis affinibus proximioribus, qui ſint
&c.Poſtea dicit,& ſi dicta uenditio facta fuiſſet
non ſeruatis præmiſſis, liceat primo affinibus,
deinde confinantibus,demum communi mon-
tium,aut hominibus dicti communis contra ta
lem emptorem agere, reſtituto iuſto prçcio in-
tra duos mẽſes à die ſciẽtię dictę vẽditionis. At
1 in caſu propoſito † uenditio facta per Ioſe-
phum Magiſtri Ioann. Marci uenditorem non
fuit celebrata ſecundum formam a ſtatuto
traditam, igitur licuit, & licet dicto Ioan. Leo-
nardo tanquam conſanguineo, & agnato di-
cti Ioſephi venditoris agere contra prædictum
Ioannonem extraneum reum conuentum.
Non fuiſſe uerò ſeruatam ſtatuti formam, acta
ipſa iudicant, vbi non apparet proceſſiſſe denũ
tiationes ſeu notificationes prædictas,quo caſu
2 dici poteſt eas minimè interceſſiſſe,quia † inten-
tio negatiua probari rectè dicitur per actorum
inſpectionem,gloſſa 1.Panormit.& Decius in c.
quoniam contra.num.74.de probatio.& ibi Be-
roius num.65. qui dicit,ubi negatur aliquid act
um eſſe, ſatis dicitur negatiua probari, ſi edan-
tur acta,in quibus id non reperiatur,ut per Bar.
in l.qui ad ciuilia.num.4.C.de appellatio.Quod
vero Ioan.Leonardus ſit cõſanguineus & agna-
tus dicti Ioſephi uenditoris demonſtrant teſtes
tam in primo quam in 2. proceſſu examinati.
Nã tertius,quartus,quintus,ſextus, & ſeptimus
teſtes examinati ſuper ſeptimo capitulo primi
proceſſus omnes fermè dicunt, Franciſcum, &
Baptiſtam fuiſſe filios Magiſt. Andreæ,& fratres
inter ſe,& quartus teſtis dicit, Franciſcum pro-
creaſſe magiſtrum Ioan. Marchum. Ex magiſtro
Ioan.Marco natum eſſe Ioſephum uenditorem.
Baptiſtam uero,procreaſſe, Dominam Angeli-
cam,ex Angelica vero natum fuiſſe Ioan. Leo-
nardum,atque ita dicit,Ioſeph. & Ioan. Leonar-
dus ſunt conſobrini,Quam quidem genealogiã
refert etiam tertius teſtis ſupra 7.cap.examina-
tus quæ omnia pluſque manifeſtè indicant
d. Ioan.Leornardum & Ioſephum eſſe conſan-
guineos cognatos ſeu affines atque agnatos.

3 Nec me mouet † iſtos de auditu deponere
& non exprimere gradum agnationis vel con-
ſanguinitatis, quo caſu conſanguinitas non di-
citur probata,ut per Decium in cõſ. 321. & 531.
cum ſimilib. Quoniam reſpondetur quod re-
gula,quę habet,teſtes probantes conſanguinita
tem debere exprimere gradum, procedit niſi
doceant & oſtendant aliqua alia equipollenti
ratione & uia,quomodo & quò nam pacto affi
nes & cõſanguinei ſint:tunc enim licet gradum
non exprimãt,tamen dicuntur probare. Ratio
adfertur,quia tunc eorum probatio eſt conclu-
dens,& tunc ceſſat ratio propter quam regula-
riter teſtis non exprimens gradum reijcitur,
Decius d.conſ. 321. Nam licet teſtis non dicat,
illi ſunt in tertio vel 4.gradu de iure ciuili,vel ca
4 nico,† tamen ſi declarat,quomodo ſunt conſan-
guinei,exponendo modum, qualitatem nexũq;
cognationis,& enarrando genealogiam, vt fa-
ciunt iſti teſtes in caſu noſtro,vbi recenſent ge-
nerationem dictorum fratrum,vtique cognatio
dicitur eſſe concludenter probata,quia ut fare-
tur ipſemet Dec.d.conſ.321.nume.6.eo caſu,ex
dictis huiuſmodi teſtium in ea cognatione expli
canda ipſe iudex deinde poteſt elicere & intelli
gere conſanguinitatem,Panorm.in capi.licet ex
quadam.colum.fin.de teſtib.Et licet regulariter
teſtes de auditu non probent,l.teſtium.C.de te-
ſtib.Cor. conſ.146.volum.3 tamen ſpeciale eſt,
5 ut ad† probandam conſanguinitatem, quæ diffi
cilis eſt probationis,ſufficiat teſtimonium de au
ditu,quãdo teſtes id audiuerunt a perſonis gra-
uibus & ſenioribus, & ante litem motam, iuxta
id quod requirit textus in c. licet ex quadam. de
teſtib.& Paul.Caſtrenſ.conſi.56.num.4. parte 1.
& Crauetta de antiquitate temp.parte 1. lectio-
ne,uiſo de fama.nu.3.& num.6.Quare cum di-
cta requiſita neceſſaria concurrant in caſu no-
ſtro, vbi teſtes audiuerũt id quod deponũt a pa
rentibus ſuis,ab hominibus communis,& publi
cè ab omnibus, & nõ nuper,ſed ante 40. annos,
& ab eo tempore quo notitiam rerum habere
cęperunt,abſque dubio dici poteſt, ſatis apertè
probatam fuiſſe conſanguinitatem.

Pręterea dicta conſanguinitas uidetur etiam
probari ex ſecundo proceſſu,vbi teſtes examina
ri ſuper primo capitulo dicunt Franciſcum & Ba
ptiſtam magiſtri Andreæ,fuiſſe fratres, & exami
nati ſupra 2.3.4.5.6.& 7. capitulis repetunt, &
exponunt eandem geneſim,de qua ſupra, & di-
cunt ſe id audiuiſse ab antiquioribus, & ante li-
tem motã, uidelicet iã ſunt circiter anni quin-
quaginta ex quibus apparet dictam conſangui-
nitatem re uera remotis cauillationibus pro-
batam fuiſse.

Quo ſtante,non obſtat, quòd uel in 1. vel in
2. proceſſu teſtes non inceperint dinumerare
conſanguinitatem a communi ſtipite, qui in ca-
ſu noſtro erat magiſter. Andreas pater Baptiſtæ
& Franciſci ſicut facere oportuerat, ut per An-
tonium de Butrio in d.c.tua nos.de teſtibus, ſed
inceperunt primo gradu, & per conſequens a
dictis fratribus,videlicet a Franc. & Baptiſta quo
6 caſu deficiente† quodammodo fundamento &
origine parentelæ non videtur poſſe probari di
cta conſanguinitas ſeu parentela.Quia Reſpon-
7 detur,in† probanda conſanguinitate ſatis eſſe, ſi
inchoetur,uel a communi ſtipite vel etiam a ger
manis, ideſt, a fratribus,a quibus alij ſucceſſi-
uè deſcenderunt,Dec.d.conſ.321.num. 6.incip.
in cauſa Alexandriæ.verſ.venio ad ſecundum. &
num.

num.10. ubi dicit non eſſe opus incipere a pri-
mo ſtipite,ſed ſatis eſt incipere a fratribus vel ſo
roribus,vt expreſſe dicit tex. in d. c. tua nos. de
conſang. & affi.Et propterea dicit Zabarella. d.
c.tua nos.in 2.not.nu.1.de conſang.& affi.quod
deponentes ſuper conſanguinitate,neceſſe ha-
bent incipere ſaltem a primo gradu, vt a fratri-
bus,quod etiam ſequitur Panormitanus d.capi.
tua nos. in 2.not. ubi dicit non ualere teſtimo-
nium niſi teſtes incipiant dinumerare gradum
a communi parente uel germanis, ideſt fratrib.
quod ante ipſum tenuit etiam ibi Abbas anti-
quus,& ſecutus eſt etiam ibidem Ancharan.nu.
3.dicens,qui probare uult parentelam,debet in
cipere a princ.ſiue primo gradu,omiſſo enim 1.
8 gradu †non uidetur valere teſtimonium de ſe-
cundo uel 3. uel ulteriori; quia a capite edenda
eſt ratio.& quod ſat ſit incipere a fratribus,aper
tè docuit etiam Lanfranc.in c.quoniam contra.
in c.8.de teſtib.num.99.de probationib. Quare
cũ teſtes ſuper hac cauſa examinati,oẽs incipiãt
dinumerare a fratribus,& ante oculos quaſi po
nant arborem deſcendentię dicti Magiſtri An-
dreæ, ex quo neceſſario elucet origo & funda-
mentum conſanguinitatis perſonarum articula
tarum, de quibus nunc agitur, conſequens eſt,
ut rectè dicantur conſanguinitatem probaſſe.

Nec ob.quòd Alexander ſecũdus teſtis exami
natus ſuper 2.proceſſu, ſit conſanguineus dicti
Ioan.Leonardi inducentis vt ipſemet fatetur:
9 quoniam reſpondeo,quòd † licet affines pro af
finibus non ſint teſtes idonei aut integri,ut per
Alexand.conſ.18.num.5.vol.4.& conſ.90.num.
7.uol.2.& Ruy.conſ.68.uol.1. Tamen commu-
nis eſt opinio,ut affines non repellantur a dicẽ
do teſtimonio pro affinibus,gloſſa & doct. in c.
accedens.ut lite non conteſt.Bart. in l. qui teſta
mento.§ per contrarium.ff.de teſtib.Lanfranc.
in tract. de depoſit.teſtium in 1. cã teſtim. uer-
ſic.capio itaque primam.num.73.ubi dicit eſſe
communem.Quamobrem dictus teſtis & alij ſi
qui ſunt,non omni exceptione maiores,cũ pur-
gentur per alios,qui non ſunt affines, ſed omni
exceptione maiores,ut per Curtium in tract.de
teſtib.concluſione prima nume.5. proculdubio
adiuuãtur ex depoſitionibus aliorum teſtiũ ido
10 neorum, quandoquidem †dictum teſtis minus
idonei,iuuatur dicto alterius idonei, Soci.conſ.
149.nu.7.vol.1.& cõſ.235.nu.9. li.2.&Soc.iun.
conſ.29.nu.17.vol.2.& conſ.146.nu.12.eo.vol.

Non obſtat quoque quod in 1. proceſſu di-
ctus Ioan.Leonardus nõ probauit ſe proximio-
rem; ſicut requirere uidetur dictum ſtatutum
Montium Blancorũ,& ſicut tradit Bart. in l. hoc
iure.ff.de uerborum obligat.Nam pręterquam
quòd de iſta proximitate probat teſtis ſecũdus,
& tertius examinati ſuper 7.& 8. capitulo ſecun
di proceſſus,reſpondetur etiam in caſu propoſi
to non eſſe neceſſarium probare Ioan. Leonar
dum eſſe conſanguineum proximiorem dicti Io
ſephi uenditoris. Namque diſtinguendum eſt.
11 Aut uertitur†controuerſia inter duos cõſangui
neos, & tunc is qui agit aduerſus poſſidentem,
debet probare ſe proximiorem, cum id ſit fun-
damentum ſuæ intentionis. Dec. d. conſ. 321.
col.2.uerſic.ulterius aduertendum eſt.aut uero
12 lis eſt †inter extraneum, & conſanguineum, &
tunc ei qui ſe conſanguineum dicit, ſat erit pro
bare ſimpliciter ſe eſſe conſanguineum, aut ali-
ter coniunctum dico uenditori,ut per Cuman.
Alex.Iaſ. in l.15.poteſt.ff.de acquir.hæred. & Ti
raq.de retrac.gentilitio.§.11.gl.1.nu.5.& nu.6.

At in caſu propoſito lis eſt inter Ioan.Leo-
nardum conſanguineum venditoris ex vna, &
inter Ioannonem eidem extraneũ ex altera par
te,ergo nõ eſt opus in caſu noſtro ut ipſe actor
oſtendat ſe eſſe proximiorem,prout opus eſſet,
quando lis verteretur inter duos conſangui-
neos;ſicut intelligi poteſt dictum ſtatutum dũ
habet mentionem proximiorũ. ſed ſat eſt eum
probare ſimpliciter ſe eſſe conſanguineum di-
cti venditoris Ioſephi, quemadmodũ ipſe actor
plusquam manifeſtè probauit iuxta prædicta.

Nec obſtat,ſiquis obijciat, quod imò huiuſ-
modi quæſtio uertitur inter conſanguineos,ui-
delicet inter Tognettum ſeu Togninum bapti-
ſtæ de mezana, quem Togninum in inſtrumen
to venditionis emptorem appellari dicunt,& in
ter Ioan.Leonardum, qui vult redimere, & pro
pterea iuxta prædicta uidetur eſſe probãda pro
ximitas.Quoniam reſpondetur,quòd licet in di
cto inſtrumẽto nominatus ſit Togninus in em
ptorem, tamen reuera emit ipſe Ioannonus.
Nam vt dicit tertius, quartus,quintus, & ſepti-
mus teſtis examinati ſuper 1.& 3. cap. & ſextus
ſuper ſexto primi proceſſus,Ioſeph. in inſtrumẽ
to nominauit in emptorem Tognettum & non
Ioannonem,quia prouidere voluerunt, ne quis
dictam petiam terræ a Ioannone retraheret.ſed
reuera emit Ioannonus,& Ioannonus ſoluit prę
cium de ſua pecunia,& ipſe accepit poſſeſſionẽ
prędij,ipſumque deinde coluit, & ita faſſus eſt
pluries idem Tognettus ſeu Togninus, ut depo
nit 3.4.& quintus teſtis examinati ſuper quinto
cap.eiuſdem primi proceſſus.ex quibus colligi-
tur, quòd licet inſtrumentum loqueretur de
Tognetto tamen dictum inſtrumentum erat ſi
mulatum, & perinde,& acſi loqueretur de ipſo
Ioannono.Inde autem conſtat dictum contra-
13 ctum fuiſſe †ſimulatum, quòd ſimulatio ex eo
fit,quòd prouident aliqui,ut inſtrumenta confi
ciantur in perſonam alterius,vt tradit Zaberel.
in c.ad noſtram,col.fi.num.2.uerſ. quæro gene-
raliter de empt.& uendit. & Pariſ. conſ.55. nu.
17.vol.1.at in caſu propoſito partes prouiderũt,
vt in perſonam Tognetti fieret inſtrumentum
ut dicũt teſtes ſupra citati,ergo apparet interceſ
14 ſiſſe ſimulationem.Secundò facit, quia †ſimula
tio probatur per teſtes.Bart.in l. generaliter.co
lum.2.num.12.C.de non num. pecun. Imola in
c.ad noſtram num.6.verſic.& nota etiam.col.3.
de empt.& uend.gloſſa in §. ſi uero aliquid tale.
in Auth.de fide inſtrum.& caut. Cæpol.in tract.
de ſimulat.contr.in 3.caſu princi. num.14. Ter-
tio

tio probatur ſimulatio ex coniecturis,ut per De
ci.conſ.587.num. 3.coram Mag.parte 4& conſ.
644. Viſo & perlecto parte 5.nu.4.& conſ. 543.
nu.decimotertio.& decimoquarto.d. part.4. &
Ambroſ.de Vignat.in tract.de uſuris num.120.
& Matth.de Afflictis tract.de iure prothom.uer
ſic.ſecundo dico num.9.& nume. 10. At in caſu
noſtro adeſt coniectura ſolutionis,& culturæ fa
ctæ a Ioannono,ergo præſumitur contractus ſi-
15 mulatus, Accedat etiam †quod ſimulatio pro-
batur per confeſſionem partis, ut per Cepollã
d.tract.de ſimulat.contr. in 3. caſu prin. nu. 13
& 14.quare cum dictus Tognetus, qui ſimulate
emit, id ipſum ſponte fateatur, ut dicit dictus
tertius quartus & quintus teſtis examinatus ſu-
pra 5.cap.nulli dubium eſſe poteſt, quin contra
ctus fuerit ſimulatus,& quin Ioannonus reuera
emerit,& propterea liceat Ioan.Leonardo ad re
tractum dictæ terrę uenditæ agere contra Ioan
nonem extraneum,cui venditio eſt facta præter
formam dicti ſtatuti quo cauetur, vt conſangui
neus agere poſſit contra emptorem, vt tradit
etiam Caſtrenſ. in conſ. 74. In cauſa mota per
d.Dorotheam 2.volum.

Nec obſtat, quod tempore, quo facta fuit
dicta venditio, Io. Leonardus fuerit præſens, ut
dicit primus teſtis ſupra 1.capitul. 1. proceſſus,
& propterea ſibi præiudicarit; quoniam cõſan-
16 guineus †in retractu ſibi non præiudicat, ſi eo
præſente res vendita eſt, ideo enim paſſus eſt
rem vendi,quod ſcitet ius retrahendi ſibi com-
petere & durare, Tiraq.de retr.§.1. gloſ. nona
num.148.& 150.&115.

Quibus ita ſtantibus,non obſtat dum dicitur
inſtantiam eſſe peremptam, quia licet trãſierint
55.dies aſſignati per ſtatutum li.3.cap.2.de mo
do obſeruando a conſulib.quod inſtantiæ tem-
pus currere dicunt ſecũdum dicta ſtatuta a die
porrecti libelli,ut habetur in 3.lib. dictorum ſta
tutorum montium Blancorum,cap.9.de appel-
17 lationib.& earum inſtantia.Tamen †in caſu pro
poſito inſtantia non dicitur perẽpta, quia quan
18 do †uerba collata ſunt in iudicem,& ſunt uerba
inſtructoria & quaſi ſui officij excitatoria, ut iu
dex expediat terminet, & ſimilia, tunc actus in
contrarium facti ualent, quamuis decurſum ſit
tempus a ſtatuto præfixum,ut per Pau.Caſtren.
in conſ.184.colu.2.lib.1. & Alex. conſ.72.lib.6.
Vantius de nullit.ex defectu iuriſdict.num.123.
Franc.Marcus deciſionem Delphin.917. num.1.
parte 2.Pariſi.conſ.48.nume.16.uolu.1.& conſ.
158.num.2.uol.4.At in caſu noſtro uerba colla-
ta ſunt in iudicem,quia dicit dictum ſtatutum li.
3.cap.2.de modo obſeruando &c. quam quidẽ
cauſam ijdem cõſules infra quinquaginta quin-
que dies terminare & decidere debeant, ex qui
bus ſane uerbis uidetur excitari eorum officiũ,
ergo acta facta poſt dictum tempus non pereũt
iuxta prædicta.

Nec ob.ſententiam dici latam ſecundum cõ-
ſilium ferendum,& conſilium fuiſſe relatum ex
19 tra tempus,quia imo reſpondetur quod ſi †iu-
dex in tempore non poteſt habere conſilium ſa
dientis,poteſt iudicare ſecundum conſiliũ red-
endum,Soci.iun.in conſ.124.nume.9.uolu.1.
20 Nec †currit inſtantia,quando cauſa eſt commiſ.
ſa conſilio ſapientis,Ruy.conſ.77.nu.1.uol. quin
to Rebuff.tract.de appellat.gloſ.un.nu.8. articu
lo 14.Maranta in tract.Iud.parte 5.nu.41.

21 Nec obſtat,quod † in 1. ſententia fuerint fa-
ctę reſeruationes circa probationem faciendã,
quæ non uidebantur poſſe concedi, quoniam
reſpondetur, quòd quando reſeruationes in
non reddunt ſententiam incertam,ſed illis non
obſtantibus deciſum eſt totum negotium, ut
hic accidit tunc reſeruationes in ſententia fieri
conceduntur, Bald. conſil. 101. volum.primo,
gloſ. in l. item Labeo verſicul. ſed ſi purè. ff. fa-
mil.erci.Bal.in l.1.C.qui accuſ. non poſſunt nu.
77.Imola in l.iudex poſtquam colum.7.verſic. ſi
euenit.ff.de re iudic.

Non obſtat quod Ioannonus dicatur habere
dictam petiam terræ ex contractu permutatio-
nis factæ de quadam domo cum dicto Tognet-
to,quo caſu ſecundum ſtatutum lib. ſecundi de
pœna volenti remou.permut.cap.81.quo diſpo
22 nitur vt ſtatim vt†permutatio facta fuit, & pars
ſtetit in poſſeſſione ſaltẽ ꝑ vnũ diẽ, tũc dicta ꝑ-
mutatio retractari nequeant.Qm̃ rñdet illud ſta
tutũ nõ procedere in caſu noſtro,in quo permu
23 tatio† facta paulo poſt dictam uenditionem cen
ſetur facta ſimulatè & in fraudẽ,quo caſu nõ im
peditur retractus,iuxta ea quę latè tradit Tiraq.
in tract.de retractu gentilitio.§.duodecimo.Gl.
1.nu.1.cum multis ſeqq.

Ideo uerò dixi condemnandũ eſſe Ioannonẽ
ad uendendum & tradendum dictam petiam
terræ cum fructib.tantum a die litis conteſtatæ,
deductis tamen impendijs & ſumptibus factis
24 in cultura,& recollecta;quoniam retrahitur †uẽ
ditio vt ex nunc, ideſt ex temporę ipſius retra-
ctus,Alber.in 1.parte ſtat.q.97.& Tiraq. de re-
tract.gentil.§.15.gloſ.2.num.tertio. Et quando
aliquis conſequitur fructus, ſemper id intelligi-
tur facere deductis huiuſmodi impenſis,gl. Bar.
Ang.in l.in fundo.ff.de rei uen.& Tiraq.d. §.15.
gl.1.nu.1.& nu.2. vbi multa cumulat ſuo more.

Quod uero attinet ad expenſas, ambas partes
ab expenſis primi proceſſus abſolui propter iu-
ſtam cauſam litigãdi, quam habere videbantur.
25 In expenſis uero ſecundi†proceſſus ideo condẽ
naui Ioannonem, quod in hoc proceſſu vltimo
loco facto ſuccubuerit, quo caſu uictor uictori
in dictis expenſis condemnari debet, iuxta not.
in l.properandum.§.ſin autem alterutram.C.de
iudic.& c.finem litib.de dolo & contum. Corn.
conſil. 205.nu.5.vol.2. Alex.conſil.83.num. 14.
lib.6.cum ſim.

Et ex his,& nonnullis alijs,quę prætereo,quo
niam nuncius urget & inſtat,iuſtificantur prædi
cta,& ideo,vt ſupra firmatum eſt,ita iuris eſſe ar
bitror,& ita conſulo dico,& refero omni melio
ri modo,ad laudem Dei,

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula conditionalis, ſi filij deceſſerint ſine liberis, an ſubintelligatur, ſi teſtator ſubſtituit vulgariter, pupillariter & per fideicom.*

2 *Clauſula, ſine liberis, æquipollet clauſulæ. ſi ſine filijs deceſſerit.*

3 *Conditio tacite ſubintellecta, ſi deceſſerit ſine filijs, continet tam maſculos quam fœminas.*

4 *Filiorum appellatione quo caſu contineantur fœminæ.*

5 *Verbum, continetur, proprietatem ſignificat, non interpretationem.*

6 *Conditio, ſi ſine filijs deceſſerit, appoſita in ſubſtitutione uel fideicommiſſo, quos comprahendat, & an comprahendat filias eius, cui facta eſt ſubſtitutio.*

7 *Neptis quo caſu appellatione filiorum non intelligatur comprahenſa.*

8 *Opinio aliarum conciliatrix cæteris eſt præferenda.*

9 *Fideicommiſſum induci poteſt ſub conditione, ſi ſequatur alienatio, & ſic in caſum contrauentionis.*

10 *Fideicommiſſum in caſu mortis an inducatur non ſecuta alienatione.*

11 *Res quo caſu transferatur de uno in alium per mortem poſſidentis eiuſdem familiæ.*

12 *Alienare prohibitus a teſtatore, prohibetur etiam alteri dare vſumfructum.*

CONSILIVM XXVII.

Diuino nomine inuocato.

PRINCIPALIS quæſtio, quæ oritur ex teſtamento Magiſtri Franciſci de Niccolis, uidetur eſſe, utrum expirauerit, an uero extiterit conditio fideicommiſſi ab eo iniuncti filijs & deſcentibus. Et prima quidem facie uideretur dicendum expirauiſſe fideicommiſſum, quod dictus Magiſter Franciſcus teſtator iniunxit filijs ſuis
1 inſtitutis, dum dixit, & †quemlibet eorum adinuicem ſubſtituit vulgariter pupillariter & per fideicommiſſum quia in huiuſmodi fideicommiſſis ſubintelligitur tacitè clauſula illa conditionalis, ſi deceſſerint ſine liberis l. generaliter. §. cum autem C. de inſtitu. & ſubſtit. ſub cõd, fact. l. cum acutiſſimi C. de fideicom, l. cum auus. ff. de condit. & demonſtrat. Paul. Caſtr. l. quoties. 1. C. de fideicommiſſis. Bero. conſ. 86. numer. 11.
2 vol. 2. Quæ †ſane clauſula, ſine liberis, quod ad hoc attinet æquipollet clauſulæ, ſi ſine filijs deceſſerint, ut per Corneum in l. 1. num. 16. C. de con-
3 dition. inſert. Atqui †conditio tacite ſubintellecta, ſi deceſſerint ſine filijs, continet tam maſculos quam fœminas, ita ut filij ipſius inſtituti filia quæ eſt neptis dicti teſtatoris, excludat patruos
4 ſubſtitutos, filiorumque †appellatione in dicto fideicommiſſo contineantur, fœminæ l. ſi quis ita. ff. de teſtam. tutela idque ex proprietate, pon-
5 derato illo †uerbo continentur. quod proprietatem non interpretationem ſignificat, ſecundum Bartolum in l. cui. §. affinitatis. uerſic. 2. ff. de poſtulan. & indubitati iuris eſſe tradit Franciſcus Marzar. conſ. 7. pag. 82. & pag. 88. Igitur cũ Hieronymus, qui reſtiruturus erat fideicommiſſum Chriſtophoro fratri ſuperſtiti, deceſſerit, ut mihi proponitur, ſola Lucretia filia fœmina ſuperſtite relicta, conſequens eſt ut dicamus uideri defeciſſe conditionem, ſi ſine filijs &c. quia reliquit dictam filiam, quæ filiorum appellatione uenit, dictumque ſubſtitutum Chriſtophorum eius patruum & filium teſtatoris excludere.

Verumtamen arbitror concludendum eſſe in propoſita ſpecie, huiuſmodi fideicommiſſum non expirauiſſe, neque excluſum eſſe ſubſtitutum a prædicta Lucretia nepte, ſed ipſam neptẽ per ſubſtitutum excludi; Quia cum diſputatur,
6 an †conditio, ſi ſine filijs deceſſerit, appoſita in ſubſtitutione uel fideicommiſſo compræhẽdat filias eius, cui fit ſubſtitutio, uel cui iniungitur fideicommiſſum reſtituendum, & conſequenter an neptis excludat ſubſtitutum, an uero ſubſtitutus excludat neptem, diuerſæ reperiũtur op. Quidam enim dicunt excludi ſubſtitutum quidam uero tradunt excludi neptem, alij autem conciliantes prædictas diuerſas doctorum ſententias diſtinguẽdo dicunt, inſpiciendum eſſe, an ſubſtitutus ſit extraneus teſtatori, ſeu non ex deſcendentibus eius, & tunc fatentur filiam nomine filiorum in dicta conditione compræhendi, & cõſequenter ſubſtitutum per neptem excludi. Si uero ſubſtitutus ſit ex filijs & deſcendentib. teſtatoris, tunc concedunt ſubſtitutum ad fideicommiſſum admitti, ab eodemque ſubſtituto
7 †neptem excludi, quæ tunc appellatione filiorũ non uidetur eſſe compræhenſa. in quam opin. uenit Paul. Caſtrenſ. l. 1. in fi. C. de condit. inſer. & in conſ. 409. incip. Caſus iſte frequenter. li. 2. Alex. conſ. 38. lib. ſexto. Curt. iun. conſ. 11. qui dicit eam opin. eſſe receptiorem, & Soci. iun. cõſ. 168. num. 94. uol. 2. & conſ. 90. lib. 3. & Io. Hierony. Alban. conſ. 21. nu. 11. & Iac. Aba conſ. 19. in principio & num. 12. vbi dicit illam conditionẽ, ſi deceſſerit ſine liberis, intelligi debere tantum de maſculis, & eſſe op. magis communem, ut atteſtatur etiam Rubeus Alexandrin. conſ. 62. Atqui dictus Chriſtophorus, & fratres ſubſtituti, ut in facto proponitur, ſunt ex filijs & deſcendẽtibus teſtatoris, ergo non defecit ſed extitit conditio fideicommiſſi, & admittitur hoc caſu ſub-
8 ſtitutus, excluſa nepte, ſecundum prædictã † op. conciliatricem, quæ cæteris eſt præferenda, §. cũ ex aliena. Inſtit. de rerum diuiſ. Soci. conſ. 66. nume. 28. lib. primo Pariſ. conſ. 92. primo uol. Neuiz. Sylua nuptiali lib. 5. num. 32.

Qua opinione ita ſtabilita, nõ obſtant ea, quæ in contrariam partem deducta fuerant, quia illa ſibi locum uendicant, quando ſubſtituti ſunt extranei, & non ex filijs & deſcendentibus teſtatoris, quo caſu neptis uincit ſubſtitutum iuxta diſtinctionem ſupra traditam per Soc. iunior. d.

conſ.

conſ. 168. nu. 94. vol. 2. & conſ. 90. li. 3. & Io. Hierony. Alban. d. conſ. 21. num. 11. cum ſimilib. in eam ſententiam ſupra deductis.

Secundo præterea poſito & non dato, ut dicta opinio conciliatrix uera non eſſet, quę certè ſecundum doct. communiter uera eſt, & poſito & non dato, ut d. Domina Lucretia neptis excluſiſſet, quæ tamen non excludit Chriſtophorum patruum ſubſtitutum a fideicommiſſo iniuncto filijs a teſtatore per illa uerba, & ipſos & quẽlibet eorum ad inuicem ſubſtituit vulgariter pupillariter & per fideicõmiſſum adhuc tamẽ exiſtimarem in hoc teſtamento inferius a teſtatore factum fuiſſe aliud fideicommiſſum, cuius conditio extitit, & quod fideicõmiſſum iniunxit teſtator alijs ſuis deſcendentibus, nimirum filijs, & deſcendentibus ſuorum filiorum, ut expreſſe demonſtrant illa uerba teſtamenti, quæ dicũt & quia uoluit dictus teſtator, quod dicta ſua bona & eius hæreditas ſemper maneat pœnes hæredes ſuos & filios hæredum ſuorum ſucceſſiue de gradu in gradum, & non peruenire ad extraneos dictus teſtator prohibuit & uetauit ſupraſcriptis ſuis hæredibus, & cuilibet eorum in perpetuum omnẽ alienationem & alienationis ſpeciem ac extraneorum hæredum inſtitutionem, ſcilicet non deſcendentium ex dictis ſuis hęredibus, omnium & ſingulorum bonorum immobilium dictæ hæreditatis. Et caſu quo aliquis ex dictis hæredibus alienauerit aliqua bona immobilia hæreditaria, ut ſupra, tunc & eo caſu ex tũc prout ex nunc dictos eius hæredes & deſcendẽtes ex eis in perpetuum in dictis bonis alienatis ſubſtituit hæredes per fideicommiſſum quę quidem bona etiam ſua propria authoritate appræhendat & eorum poſſeſſionem.

Quæ uerba manifeſte demonſtrant teſtatorẽ in propoſita ſpecie induxiſſe in perſonam deſcendentium inferiorum aliud fideicõmiſſum, uel in caſum cõtrauentionis, ſi prohibiti alienaſſent, ut indicant illa uerba, & caſu quo aliquis ex dictis hæredibus ſuis alienauerit &c. Vel ſaltem in caſum mortis, etiam ſi non alienaſſent, ut apparet ex illis uerbis, voluit ut dicta bona & eius hæreditas ſemper maneat pœnes hęredes ſuos, & filios hæredum ſuorum de gradu in gradum, & non peruenire ad extraneos &c.

9 Etenim †certum eſt, induci poſſe fideicommiſſum ſub conditione ſi ſequatur alienatio, & conſequenter in caſum contrauentionis, veluti quando hæres eſt prohibitus alienare cũ expreſſione cauſę & perſonę, in quam res deuenire debeat, ſi contra uoluntatem teſtatoris res alienetur, ut colligitur ex l. filiusfa. §. diui. ibi, fideicõmiſſarij. ff. de legat. 1. & l. cum ita. §. fi. in uerbo, fideicommiſſi. & l. pater filium. §. 15. ff. de legat. 3. l. peto. §. fratrer. ff. de legat. 2. cum ſimil. in quo quidem fideicommiſſo præſupponitur prohibitos alienare deueniſſe, ad actum alienandi, & per conſequens ueniſſe contra uoluntatem teſtatoris & propterea dicitur fideicommiſſum pęnale, nimirum in pœnam alienationis factum, Soci. d. l. qui Romæ. §. cohæredes num. 11. & nu. 16. ff. de uerb. oblig. Soci. iun. d. §. diui. num. 45. Bero. conſ. 88. num. 4. uol. 2.

10 Rurſus & ſecundo †nõ dubitatur, induci poſſe fideicommiſſum in caſum mortis, nulla etiam alienatione ſecuta l. titia ſeia §. Seialibertis. ff. de legat. 2. l. quod his. §. fi. ff. de lega. 3. Iaſ. in l. uel ſingulis. ff. de uulg. & pupill. & d. §. Diui in 2. lect. nu. 31. Quo caſu quilibet cẽſetur grauatus poſt mortem de reſtituendo alteri etiam ſi prohibitus non contra fecerit & non alienauerit, nam
11 †tunc per mortem poſſidentis res transfertur de uno in alium eiuſdem familię ſemperquè moriens tenetur rem alteri ſuperſtiti reſtituere, & ideo dicitur fideicommiſſum conſeruans rẽ in familia, nullamque pręſupponit alienationem, uel contra factionem, Soci d. §. cohęredes. num. 11. & num. 13. & nu. 18. & Pau. de Caſtro. l. quoties. prima. C. de fideicom. & Bero. conſ. 41. nu. 4. uol. 2. & conſ. 86. num. 17. eod. 2. uolu. & conſ. 88. num. 4. & conſ. 81. num. 2. & num. 5. uol. 2. & Soc. iun. d. §. diui num. 45. & Ioan. Bolognett. d. §. diui num. 299. & num. 305. Atqui dicta domina Lucretia neptis teſtatoris, quæ & ipſa prohibetur alienare per illa uerba, pęnes hęredes ſuos & filios hæredum ſuorum ſucceſſiue de gradu in gradum &c. & ibi; cuilibet eorum &c. omnẽ alienationis ſpeciẽ, &c. uenit cõtra voluntatem teſtatoris, & contra illius prohibitionem, dum dicta domina Lucretia uſumfructum omnium bonorum legauit, & reliquit Dominę Franciſcæ matri, quæ teſtatori erat extranea; quod facere non poterat, quia alienare prohibitus a teſtatore, prohibetur etiam dare alteri uſumfructum, ut in ſpecie dicit tex. in l. fi. C. de reb. alien. non alienand. ubi Ange. Salyc. & Ioan. Sichard. num. 3. Bart. l. ea lég. num. 1. C. de condic. ob cauſam. Iaſ. in l. poſſideri §. ex contrario. num. 65. ff. de acquir. poſſ. Io. Bolognet. d. §. diui. num. 238. Itemque prohibitus alienare prohibetur in alterum poſſeſſionem transferre. Soci. iun. d. §. diui. col. 1. num. 2. per l. magis puto. ff. de reb. eorũ igitur in caſu propoſito, ubi factum fuit aliud fideicommiſſum ſub condictione ſi ſecuta fuerit alienatio, & ubi dicta dommina Lucretia neptis teſtatoris reliquens matri talem uſufructum dicitur rem alienaſſe, ſequitur ut debeamus firmare extitiſſe cõditionem fideicommiſſi in caſum dictæ contrauentionis: Vel ſaltem in caſum mortis per ſupradicta, eam proprie non alienauiſſe & non uere contrafeciſſe uoluntati teſtatoris, dum ipſa reliquit totum uſumfr. matri. Et conſequenter dicere debemus extare ſaltem hoc ultimum fideicommiſſum, poſito & non dato, ut ſubſtituti in 1. fideic. neptem non excluderent, quemadmodum certe excludunt ſecundum prędicta.

Quibus ita ſtantibus, non obſtat, ſi dicũt fuiſſe renuntiatam fideic. per diuiſionem factam inter filios Magiſtri Franciſci iuxta tradita in l. qui Romę §. duo fratres. ff. de uerb. obl. Quoniam præterquam quod illa verba, ex cauſa diuiſionis appo-

appoſita in inſtrumento diuiſionis oſtendunt renuntiationem interceſſiſſe ſolum ex cauſa ſimplicis diuiſionis, nõ autẽ ex cauſa fideicom. Et verba renuntiationis quæ dicũt, quaſi dictę partes haberent &c. referuntur ad tempus prę ſens, quibus caſibus non inducitur renuntiatio fideicomm. Bart. d. §. duo fratres. num. 18. ubi cæteri. Reſpondetur etiam renuntiationem illã pertinuiſſe ſolum ad primum fideicõmiſſum inductum inter filios per illa uerba, eoſdemquè ſubſtituit vulgariter pupillariter & per fideic, non autem pertinere ad ſecundum fideic. inductum ultimo loco in caſum mortis vel cõtranẽ tionis inter omnes deſcendentes in infinitum: in quo ſoli ipſi filij præiudicare non potuerunt cæteris alijs deſcendentibus, ad quos res deinde pernentura erat. l. nihil. §. omnibus. ff. de leg. 1. Io. Bolognett. d. §. diui. nu. 72. cum ſim. ex quibus omnib. ut ſupra dixi ita iuris eſſe arbitror, ſaniore ſententia ſemper Salua, ad DEI O. M. gloriam & honorem.

Ego Antonius Cioſius,

SVMMARIVM.

1 *Remedio. l. 2. C. de reſcin. vend. qui experitur, probare debet ſe læſum fuiſſe vltra dimidiam iuſti pretij, iuxta æſtimationem illius temporis quo contractus initus fuit.*

2 *Deceptus quòd quis ſit in precio inſpicitur tempus contractus, non autem tempus anterius, vel poſterius.*

3 *Precium iuſtum quale ſit, & quod inſpici debeat.*

4 *Contractus iuſtitia, & iniuſtitia attendenda eſt habito reſpectu temporis quo celebratur contractus.*

5 *Teſtes deponentes de precio, debent deponere de precio, quo æſtimabitur res tempore executionis, & non tempore quo deponunt.*

6 *Actore non probante reus debet abſolui.*

7 *Remedium reſciſsionis, quo vtitur maior aduerſus læſionem vltra dimidiam, tollitur per iuramentũ quo idem maior iurauerit ſe contractum obſeruaturum.*

8 *Maior promittens cum iuramento omnia, & ſingula perpetuo firma, rata habere, tenetur attendere, & obſeruare, & in nullo contrafacere, dicere, & excipere, vel opponere.*

9 *Iuramentum an tollat remedium legis 2. C. de reſcind. vend. nu. 5 e.*

10 *Contrauenire licet quis poſsit ex capite enormiſsimæ læſionis non obſt. iuramento hoc non prodeſſet, quando non eſt probata læſio enormiſsima.*

11 *Iuramentum mulieri an officiat, & an poſsit ſibi remitti, quia mulier eſt dolis obnoxia & fragilis & præſumitur ſexus imbecillitate iuraſſe.*

13 *Venditor ſi affirmat precium quod habuit eſſe uerũ & iuſtum precium, & ita eſſe iurat, utique contra proprium iuramentum non debet audiri.*

14 *Contractum qui vult reſcindere a ſe iuratum, in primis petere debet abſolutionẽ a iuramento alioquin non auditur.*

15 *Mulier, quæ iurauit non venire aduerſus contractũ, ſi petat abſolutionem data enormi læſione, an debeat audiri.*

16 *Actus geminatus ex interuallo an auferat beneficium. l. 2. C. de reſcin. vend.*

17 *Remedium. l. 2. C. de reſcin. vend. quib. proficiat.*

18 *Reſtitutio non aduerſus temporis lapſum, ſed aduerſus contractum peti debet infra quadriennium, & eo elapſo concedi non poteſt.*
Et quando incipiat currere hoc quadriennium.

19 *Reſtitutio in integ. non datur maiori niſi ex iuſta cauſa: & ideo non datur negligentibus.*

20 *Ignorantia probabilis quæ dicatur.*

21 *Scientia propter matrimonium, & cohabitationem præſumi ſolet.*

22 *Mulier adulta ſi iurauit obſeruare contractum, an poſsit aduerſus contractum venire etiam ex capite beneficij reſt. in integ.*

23 *Minor propter iuramentum præſtitum reputatur maior, etiam ſi non fuerit certioratus de beneficio reſt. in integ.*

24 *Procurator ſi petit reſt. in integ. an neceſſario requiratur ſpeciale mandatum.*

25 *Abſenti non denegatur in integ. reſt. ſi fuit læſus in omittendo, ſecus in faciendo.*

CONSILIVM XXVIII.

Diuino nomine implorato.

PROPONITVR in primis D. Eliſabettam ſeruata forma ſtatuti Ferrarienſis anno 1553. uendidiſſe prædium ſcutatis quadringentis Egregio uiro ſer Nicolao Pugliæ: Mox autem eadẽ ſeruata ſolemnitate, dictam venditricem dum reciperet precium ratam habuiſſe & approbaſſa ſęprius vẽditionem. Poſtea uero anno 1566. cum intelligeret prædium quàmplurimo æſtimari per aſſertum quẽdam procuratorem qui propoſuit illam enormiter eſſe læſam ac decepta vltra dimidiã iuſti pretij petijſſe vel prędiũ libere ſibi reſtitui, vel pręțium ſolui ſeque in integrum reſtitui debere aduerſus dictam venditionem. His ita poſitis ex me quæritur vtrum potior ſit cauſa dominę Eliſabettæ cuius nomine agitur remedio reſtitutionis in integrum & remedio l. 2. C. de reſcin. uẽd. an vero Paſquini rei conuenti & filij dicti ſer Nicolai.

Et rem breuiter perſtringendo puto dictam Dominam Eliſabettam ſuccumbere de iure debere ſiue remedio d. l. 2, ſiue benefitio reſtitutionis inhæręat; Quam quidẽ opinionem vltra ea quę ante me olim eruditè ſcrpſit clariſſ. iuris vtriuſque Doctor dominus Libertas Moriconus luceſis uti frater honorandus cõprobo rõnibus & authoritatibus infraſcriptis uidelicet,

1 Primo quoniam quod attinet ad caput reſciſſionis is, qui experitur remedio. l. ſecundæ. C. de reſcind. uendit. probare debet ſe læſum fuiſſe vltra dimidiam iuſti pretij iuxta æſtimationem illius temporis quo contractus initus fuit & non

alterius quod aut præceſſerit aut poſtea conſe-
cutum fuerit.l.ſi voluntate in fin. ibi niſi minus
dimidia iuſti pretij quod fuerat tempore vendi-
tionis &c.C.de reſcin.vend.& l.3.§.diui. ff.de iu
re fiſci.c.cum cauſa.de empt.& uend.Bal.in con
ſil.475.incip quidam.Ioan.Abb.col.fi. nu.12. li-
bro 1. ubi dicit quantitatem precij, vel merce-
dis in locatione conſiderari tempore facti con-
tractus.Ang.in l.2.col.fi.nu.7. uerſ.& adde,quia
ſemper.C.de reſcin.vend. quo in loco firmat o-
portere, vt res valeat pluris dimidio iuſti prætij
tempore contractus,& idem Ang. in conſ.312.
incip.prout patet.col.3.nu.5. verſ. ad illud autẽ
2 qui dicit,an quis ſit † deceptus in pretio inſpici
tempus contractus nõ autem tempus anterius,
vel poſterius,cum pretia rerum varientur,& aſ-
ſerens ſe læſum in pretio, & deceptum ſemper
ad tempus contractus debet ſe referre,& aduo-
catos debere eſſe cautos, vt ad illud tempus ſe
referant,& reſtringant,aliàs non probatur dece
3 ptio. & Soc.conſ.48.nu.3. uol.4. dicens † iuſtũ
precium appellari etiam eſſe illud quod appa-
ret tempore contractus,& non poſtea etiã pro-
pterea ſi poſt emptionem contractam inuenia-
niatur theſaurus in fundo vendito ob id tamen
non poterit venditor contractum reſcindere,
Are.in l.ſiquis cum aliter.ff.de uerb.oblig. Iaſ. l.
3.§.Neratius. col.pen.ff. de acq.poſſ. Pari.conſ.
16.uol.2.Et Corneus conſ.181.nu.65.verſic.ex
quo demonſtratur.vol.2.& conſ.201. nu.14.uo
lum.3.& conſ.15.nu.9.verſ.nec ob.tertium.uol.
4 4.vbi dicit attendendam eſſe † iuſtitiam,vel in-
iuſtitiam contractus habito reſpectu temporis
quo celebratur contractus, non autem habita
conſideratione proſperi,vel non proſperi euen
tus.Bertrand.conſ.164.n.4.3.uolum.par.1. ubi
dicit in probanda læſione in l.2.C.de reſcinden.
5 uend.teſtes † deponere debere de precio quo
res æſtimabatur tempore executionis,& non tẽ
pore quo deponunt.Et quod ſpectetur tempus
celebrati contractus tenet etiam Iaſo. conſ. 54.
nu.4.1.uol.&Guid.Pap.deciſ.157.inc.notanter.
ubi etiam additio in uerbo,tempus.& deciſ.170
incip.alia deciſio,& Cagn.in d.l.2.C.de reſcind.
vend.nu.213.& nu.169.ubi atteſtatur hanc eſſe
communem opinionem. & idem Cag.in l.2.nu.
58.C.de pactis inter emp.& uend. Et Alc.conſ.
110. nu.4. ubi dicit an ſubſit læſio ſufficiens re-
ſciſſioni contractus conſiderari tempus contra-
ctus.Crauet.conſ.188.nu.4. & conſ.114. nu.16.
& conſ.151.nu.7.Pariſ.conſ.16. nu.33. lib.2. Ro-
land.a Val.conſ.59.nu.31.lib.1.& Boe.conſ.30.
nu.1.Dec.conſ.341.nu.1.Quibus quidem omni
bus autoritatibus concluditur ſecundum doct.
commu. eum, qui vult impetrare reſciſſionem
de qua in l.1. C. de reſcin.uend. docere debere
ſe læſum fuiſſe vltra dimidiam iuſti pretij conſi-
derata æſtimatione illius temporis quo celebra
tus fuit contractus non autem inſpecta æſtima-
tione anterioris temporis, vel poſterioris, quo
ſcilicet ſupra ea re teſtes deponunt.

At in caſu propoſito d.Domina Eliſabetta a-
ctrix teſtimonijs non oſtendit prædium de quo
agitur tantum valuiſſe tempore contractus, vt
ei de iure tanquam enormiter læſæ,atque dece-
ptæ ultra dimidiam iuſti pretij nunc liceat expe
riri dicto remedio reſciſſorio, igitur certiſſimi
iuris eſt prædictam actricem quæ non probauit
intentionem ſuam debere ſuccumbere,Paſqui-
num verò reum conuentum a petitis abſoluen-
6 dum eſſe, quoniam actore † non probante reus
abſolui debet.l.qui accuſare.C.de eden, l.actor,
qui aſſeuerat.C.de proba. c.cum eccleſia Sutri-
na.in fi.de cauſ.poſſeſſ.& proprietat.& cap.dile-
ctos.de fid.inſtrum.Corn.conſ.146.num.3. uol.
3. Quod quidem adeo verum eſt,ut non ab ob-
ſeruatione iudicij, ſed a petitis, & diffinitiuè de
beat reus abſolui,vt per Ioan.Andr.Card.& Pa-
normita.in c.paſtoralis.§.quia vero. de off.iud.
deleg.Imol.in c.1.de off.ord. Bar.in l.properan-
dum.§.vt ſiquidem.C.de iud. cum ſimi.

Non docuiſſe verò actricem de læſione ex pro-
ceſſu liquido conſtat. Nanq; Sebaſtianus Ioan-
nonis examinatus ad inſtantiam dictæ actricis
ſuper quarto,quinto,ſexto, & ſeptimo capitulis
dicit ſe neſcire utrum prædium eo tẽpore quo
venditum fuit tanti eſſet, tantusq; fructus inde
caperetur quanti nunc eſt,& quantus modo ca-
pitur.Et Cecchinus Bernardini ſupra eiſdem ca
pitul.dicit, dictum prædium non fuiſſe eiuſdem
bonitatis cuius nunc eſt. Rodulphus Chriſto-
phori dicit parum intereſſe inter illius, & huius
temporis fructus. putatque nunc pluris addici
& uendi poſſe mille quadringentis, & amplius.
Stephanus olim Marci ſuper eiſdem cap. inter-
rogatus eſſent ne tum ea bona illa qualitate, bo
nitate, & fructu quibus nunc ſunt,ea de re ſe ni-
hil ſcire reſpondit, quia ea poſſeſſio minus ſibi
nota fuerat. Ioſephus verò Ioannonis dicit quo
tempore de Domina Eliſabetta emptum fuit,
non fuiſſe prædium eiuſdem bonitatis, cuius
nunc eſt. Ambroſius Benedicti dicit ſe ignora-
re vtrum tempore factæ venditionis, ager eſſet
ea bonitate qua nunc reperitur, vt deponit etiã
Sebaſtianus Angelini, & Peregrinus. Quin-
etiam Ioan.Picchius ſupra dictis capitulis exami
natus dicit dictum prædium tunc ualuiſſe qua-
dringentis, ſeu quadringentis quinquaginta,
aut ſummum quingentis.

Præterea ſuper octauo, & nono capitulo vbi
actrix aſſerebat tempore quo ſer Nicolaus emit
dicta bona potuiſſe vendi mille quadringentis,
& amplius, teſtes ad eiuſdem actricis inſtan-
tiam examinati dicunt de his rebus ſe nihil ſci-
re, & idem Sebaſtianus Angelini dicit ſe non
credere, tum vendi potuiſſe mille quadringen-
tis. Et Marcus Antonius ſupradicto octauo ca
pitulo dicit fieri non potuiſſe, vt in tam magna
emptorum paucitate, mille quadringentis tum
venderentur. & ſupra nono dicit ne dimidio
quidem propoſitæ ſummæ nimirum mille qua-
dringentorum vendi potuiſſe. Ex quorum
omnium atteſtationibus pluſquam manife-
ſtè colligitur, actricem incumbentia non

probaſſe,

probaſſe,& per conſequens non poſſe in cauſa
obtinere.
Secundo principaliter, actricem malam ha-
7 bere cauſam inde probatur† quòd remedium re
ſciſſionis quo vti ſolet maior aduerſus lęſionem
vltra dimidiam tollitur per iuramentum, quo
idem maior iurauerit ſe contractum obſeruatu-
rum.l.2.C.de reſcind.vend.vbi Odoffred. num.
3.Bart.& Alberic.num.9.Salyc.num.14.Paulus
Caſtrenſ.nu.15.Alex.conſi.125.colum.4.1.vol.
& idē Alex. in l.ſtipulatio hoc modo cōcepta.in
3.limitat.ff.de uerbo.obligat.ubi dicit hanc eſſe
communem opinio.& Imola in cap.cum contin
gat.colum.58.in pen.charta tertij mēbri nume.
52.& num.54.verſicu.ſed aduerte quia contra
iſtam, de iureiurando.ubi dicit maiorem quo ad
priuilegium dictæ l.ſecundæ ſibi omnino præiu
dicare ſi iuret non contrauenire,& atteſtatur ibi
hanc opin.eſſe communem. Eamque ſequitur
Soci.conſi.48.ad finem lib.4.& conſi.155.num.
14.colum.fi.vol.2.& Corneus conſ.147.colum.
2.& conſi.179.col.2.vol.4.Et Bertrand.conſi.1.
num.18.volum.4.Ruyn.conſi. 16. num.3.volu.
8 4.vbi dicit †.maiorem qui promittit cum iura-
mento omnia & ſingula perpetuo firma rata
habere tenere attendere & obſeruare & in
nullo contrafacere dicere & excipere vel op-
ponere &c.illum quidem minimè audiri debe-
re ſi petat tanquam deceptus ultra dimidiā iuſti
pretij contractum reſcindi.Quam opinio.ſequi-
tur etiam Cagnolus in d.l.2.C.de reſcind.uend.
num.91.& Iac.Alba.conſi.81.nume.45. & Cra-
uetta conſi.114.num.9.volum.1.& Ioann.Ceph.
conſi.137.num.37.cum ſimilibus.At in propoſi
ta ſpecie quamquam in inſtrumento uenditio-
nis factæ per d. Eliſabettam anno 1553.die 20.
Maij appoſitum non eſt iuramentum, tamen in
inſtrumentis poſtea factis in quibus dom. Eli-
ſabetta venditrix fatetur ſe recepiſſe integras ſo
lutiones; ſemper & ubique fuit appoſitum hu-
iuſmodi iuramentum,ut ex inſtrumentorum in
ſpectione patet;ergo dicta Domina venditrix v-
ti maior quæ iurauerit excluſa eſt a beneficio.d.
l.ſecundæ.C.de reſc.uend.
9 Quod ſi † aduerſus hanc ſecundam rationem
obijcies iuramentum tollere quidem conſueuiſ
ſe remedium.d.l.ſecundæ.ſecundum doct.com-
muniter,ueruntamen hanc doctorum commu-
nem op.limitari atque reſtringi debere ut pro-
cedat ſolummodo eo caſu quo lęſio vltra dimi-
diam mediocris eſt, ſed non habeat locum ubi
læſio eſt enormiſſima & exceſſus ultra dimidiā
grauiſſimus eſt;quę ſanè grauiſſima lęſio nō tol-
litur per iuramentū.Cur.iun.conſ.53.nu.10.par.
1.Iacob.Alba.conſi.81.num.54.Crauetta conſi.
192.nu.8.1.vol.Cou.l.2.c.4.nu.5.var.reſolut.
Reſpondetur hanc oppoſitionem nihil obeſ
ſe,quoniam dicta actrix non docuit de enormi
læſione nedum de enormiſſima; quo fit ut ad-
huc per tale iuramentum auferatur remedium
reſciſſionis, vt in ſpecie tradit Bertrand. conſi.
10 258.num.5.uolum.4.ubi dicit † poſito ut ex capi
te enormiſſimę lęſionis quis poſſit contraueni-
re non obſtante iuramento, proculdubio hoc
non prodeſſet quando non eſt probata læſio e-
normiſſima.
11 Rurſus † ſi fatearis per iurm̄ tolli quidē poſſe
remedium.d.l.ſecundæ, dixeris rn̄ iſtud limitari
ut non procedat in muliere , quę non obſtante
iurō vr̄ poſſe uti beneficio.d. l. reſciſsionis,ut p
Bal.in l.2.C.de reſcin.uen.nu.7.q.4.& nu.12.q.
9.& Panor.in c.cum cauſa.de emp.& uen. col.fi.
ver.in ea.gl.ibi.Crau.conſ.142.nu.28.uol.1.
Rn̄det mulierē ēt ſi iurauerit, expiri poſſe actio
ne d.l.2.tamē id nō hēt locū in ea quę iurans cō
tractu cū cōſenſu & pręſentia cōſanguineorū ſe
cūdū formā ſtatuti Ferrarieſis in rub.de indem-
nitatib. mulier.& earum contractibus. Ea enim
12 mulier † quæ tali forma ſeruata iurauit,ſtare om
nino iurō tenetur;ideo.n.mulieri iurm̄ non offi
cit,ſed ei remittitur,quia cum mulier ſexus fragi
litate dolis obnoxia ſit,utiq; p̄ſumiť ſexus imbe-
cillitate iuraſſe,vt p Bal.in rub.C.de ret.pmuta.
n.4.ver.item quare.& Nat.cōſ.10.nu.3.par.1. At
hæc rō deficit in caſu noſtro,in quo vēditio , vt
patet ex inſtrō,fuit facta cum præſentia , & con-
ſenſu uiri,& cum conſenſu,pręſenti,a uoluntate,
licentia,& autoritate cōſanguineorū iux.formā
d.ſtat.Fer.cuius præcipuè intentio fuit proſpice
re indemnitati mulierum,quæ alioquin facile
decipi potuiſſet ut per Bal.in d.l.2.nu.12.uerſic.
nono quæro.C.de reſcind.uendit.Alciar. lib. 3.
Axiomate quinto.uerſic.lege municipij.de uer-
borū ſignif.Rube.Alexādri.conſ.27.col.fi.num.
11.uerſic.concludo ergo.Riminal.Inſtitut.de do
nation.in prīnc. nu. 593. Igitur pędicta actrix
quāquā eſt mulier,nihilominus in propoſita ſpę
cie ubi eius indemnitati per formā a ſtatuto in-
ductā abūde conſultum fuit, dubiō procul per
ipſius iuramentū excluſa dicitur a dicto benefi-
13 tio reſciſſionis. Reſpondetur † & ſecundo quan
do uenditor affirmat precium quod ipſe rece-
pit, ēē uerū & iuſtū pretiū,deinde ita eſſe iurat.
ntique contra propriū iuramentū nō debet au
diri allegando præcium eſſe iniuſtum.Bal. in l.fi.
C.de nō num.pec.Imola in l.nemo poteſt. ff. de
legat.1.Soci.conſ.48.num.9.col.fi.uol. 4. Iacob.
Filipp.Portius concl.lib. 1.reg.36.in limit.26.At
in inſtrumento prædictæ uenditionis Domina
Eliſabetta dixit ſe tale prædium uendidiſſe pre-
tio & nomine ueri atque iuſti prætij ſcutatorū
quadringentorum,igitur non poteſt nunc alle-
gare illud iuſtū pręcium non fuiſſe.
14 Tertiò principaliter † obtinere nō poſſe actionē
oſtenditur,quia ubi nō probatur lęſio enormiſ-
ſima, is qui reſcindere vult contractū a ſe iura-
tū,in primis petere debet abſolutionem a iura-
mento,alioquin non auditur quando lęſio ultra
dimidiā mediocris reperitur,vt p Alex.cōſ.41.in
ci.ſuper p̄miſſo themate col.2.ver.quinto 1.vol.
& Cagnol. in d.l.2.num.98.uerſic.quando tamē
C.de reſcin.uend.Bertr.conſ.258. nu.5. uolu.4.
ubi in ſimili læſionis caſu propter quam ageba-
tur ad reſcindendum contractum iuratum, con

cluditur de iure aduerſus conuentionem iura-
tam iri non potuiſſe niſi impetrata prius abſolu
tione a iuraméto, ut tenet etiam Ruy. conſ. 107.
uol. 1. nu. 17. & Iac. Alba conſ. 81. nu. 54. & Ioan.
Baptiſt. Ferret. conſ. 148. nu. 4. ubi amplius dicit,
15 f. mulierem, ſcilicet quæ iurauit non uenire ad-
uerſus contractum audiri non debere ſi petat
abſolutionem data etiam læſione enormi ultra
dimidium, & atteſtatur hanc eſſe com. opi. At
in propoſito caſu D. Eliſabetta, uel eius procu-
rator non petierunt abſolutionem a iuramento
ſed ea nec petita, nec impetrata ut acta demon
ſtrant egerunt ad reſcindendum, eſt igitur cer-
to certius, d. Do. Eliſabettam obtinere de iure
16 non poſſe. Quartò principaliter † infringitur
actricis intentio, quia actus, ſeu conſenſus gemi
natus ex interuallo, & iteratus auferre ſolet be-
neficium. l. 2. C. de reſcin. uend. ut uoluit Caſtrẽ.
in conſ. 386. col. 2. uol. 2. Et Panor. in conſ. 71. co
lum. pen. in 2. dub. uol. 1. Et Dec. in conſ. 181. col.
2. in fi. & conſ. 216. col. fi. & Rub. Alex. conſ. 39.
& conſ. 143. col. 3. & conſ. 147. col. 5. & Roland.
a Val. conſ. 59. nu. 3. uol. 1. ubi dicit non compe-
tere remedium d. l. 2. cum ultra contractum uẽ-
ditionis interuenit etiam eius confirmatio ex in
teruallo cum iuramento. & Iac. Phil. Portius cõ
cluſ. lib. 1. reg. 36. lim. 29. Et quanquam aliqui re
periuntur qui firmarunt actum geminatum nõ
adimere uẽditori remedium. d. l. 2. quorum opi
nionem tenuit Soc. cõſ. 86. col. 4. uol. 1. & Corn.
conſ. 140. libr. 3. Roma. conſ. 53. uiſis circa id, &
Dec. hac in re ſibi non conſtans in conſil. 60. &
Cag. d. l. 2. nu. 71. uerſ. nec prædictis refertur. C.
de reſcind. uend. tamen eorum opi. reſtringitur
ut tunc demum geminatus actus, non auferat
beneficium reſciſſionis quando probatum erit,
dolum in uenditore ex propoſito interueniſſe,
& ita declarat Crau. conſ. 151. nu. 32. uol. 1. & Ia
cob. Phil. Por. d. limi. 29.

At in caſu noſtro, ultra contractum uenditio
nis interceſſerunt etiam poſtea ex interuallo
iteratæ, & iuratæ confirmationes dicti contra-
ctus uenditionis, ut colligitur ex inſtrumentis
ſolutionum, neque præterea probatum fuit do-
lum uenditoris interueniſſe, ut in proceſſu uide
re licet; igitur utramuis ſequaris ex ſupradictis
opinionibus; audacter potes affirmare dictæ a-
ctrici non competere remedium, d. l. 2. C. de re-
17 ſcin. uend. Quinto † non iuuari uenditricem be
neficio d. l. 2. probatur quia huiuſmodi reme-
dium, non proficit illis qui in contractu uendi-
tionis longo tempore perſeuerarunt. Nanque
ex huiuſmodi perſeuerãtia colligitur ratificatio
& approbatio dicti contractus ut per Decium
in conſ. 583. nu. 5. & nu. 6. & idem Iac. phil. port.
præallegata reg. 36. limit. 21. At dicta venditrix
diu tollerauit venditionem olim à ſe factã quan
doquidem ut ex actis conſtat annis circiter tre-
decim in eadem uoluntate permanſit antequã,
ſe læſam aſſereret, ergo propter præſumptã ap-
probationem, deſtituta cenſetur a dicto reme-
dio. l. 2. C. de reſcin. uend.

d. Quod autem pertinet ad caput reſtitutionis
in integrum itidem arbitror illud prædictæ tueri
18 ci minime prodeſſe. Primò quoniã † reſtitutio
quam quis non aduerſus temporis lapſum, ſed
aduerſus contractum impetrare uult, ea peti de
bet intra quadriennium, & eo elapſo concedi
non poteſt. Bartol. in l. ab hoſtibus. §. ſed quid ſi
ſimpliciter. col. pen. nu. 12. ff. ex quib. cauſ. maio.
& l. fi. C. de tempor. in integ. reſt. l. fi. C. de repu.
hæred. Dec. conſ. 526. in fi. Rota deciſ. 558. In an
tiquis. Frã. Balb. in trac. de præſcr. in 1. par. 6. par.
prin. in 22. caſu. n. 27. & n. 28. & Bapt. de S. Bla. in
trac. de act. & eius nat. Centuria 1. act. 4. nu. 25.
Hoc autem quadriennium currere incipit, & cõ
putatur a die interccedentis læſionis, & initi con
tractus, & non antea. l. peteride. in fi. C. de temp.
in integ. reſt. & c. 1. de in integ. reſt. lib. 6. vbi Ar-
chid. n. 2. uerſ. elapſum, & Fran. Balb. trac. præſcr.
d. caſu 22. nu. 27. & Dominicus S. uigeminianen.
d. c. 1. de in integ. reſt. lib. 6. nu. 7. verſ. ſed quan-
do incipiet. vbi dicit quadriẽnium incipere poſt
celebrationem contractus; ſi de contractu lo-
quamur. ut firmat ibidem Arch. num. 2. verſ. 4.
no. vbi inquit iſtud quadriennium incipere cur
rere ſtatim. poſt contractum quam ſententiam
tenet ibi quoque Philip. Fran. nu. 2. verſ. 3. noto
dicens quod quadriennium currit immediate
poſt contractum, vel ſententiam; uel a tempore
cuiuslibet alterius læſionis, & hoc idem ſequi-
tur Roder. Suares in alleg. 21. nu. 3. & Did. Couar.
lib. 1. varia. reſol. c. 3. nu. 13. & num. 14. At in caſu
propoſito in quo petita fuit reſtitutio in integr.
aduerſus venditionem; & non aduerſus lapſum
temporis procurator d. Do. Eliſabettę venditri-
cis, & actricis, eã reſtitui petijt poſt lapſum qua-
drienni a die læſionis, & celebrati contractus,
quoniam ut apparet in proceſſu venditio facta
fuit anno 1553. die 20. Maij. reſtitutio vero pe-
tita fuit anno 1566. die 25. Martij. igitur d. actri-
ci reſtitutio in integrum concedi non debet.
19 Secundò † quia reſtitutio in integrũ nõ datur
maiori niſi ex cauſa iuſta. l. 1. §. fi. ff. ex quib. cauſ.
maior. & propterea non datur. reſtitutio negli-
gentibus. l. non enim. l. 1. ubi Alex. ff. eod. nec ei
conceditur reſtitutio, niſi ex probabili cã igno-
rantię, Crau. conſ. 225. n. 7. & 8. vol. 1. At in ꝓpo
ſita ſpecie non ſubeſt aliqua iuſta cã reſt. dandę,
quia ut colligitur ex actis, probata non fuit ali-
qua læſio, cum tamen ad obtinendam reſtitutio
nem non ſufficiat læſio minima. l. Scio. ff. de in in
teg. reſt. min. ſed requiritur enormis læſio. c. ad
noſtram. de reb. eccl. non alie. Suares d. alleg. 21.
20 n. 3. Itemq; † non dicitur probabilis ignorantia
illius qui aſſerit ſe uires ſui patrimonij ignoraſſe
l. quanquam. ff. ad Velle. l. item queritur. §. quar
tus. ff. loc. l. quiſquis. ubi etiam Odof. nu. 1. C. de
reſcin. uen. Atque hęc quidem allegatio ignorã
tię æſtimationis bonorũ ex eo etiã reijciẽda vr. qđ
teſtes examinati ad inſtãtiã d. Paſquini ſup 1. &
3. c. ult. poſitio. dñt tpe quo ſer Nic. emit d. pdiũ
ualuiſſe 400. & Bartolomeus Nic. ſup. eiſdẽ c. exa
minatis deponit maritum Dom. Eliſabettę ſibi

teſti

teſti obtuliſſe paratum nendere idem prædium
quadringentis ſcutatis antequam venderetur
ler Nicolao pugliæ. Quamobrem ſi rei ęſtimatio
non erat viro ignota, uериſimile eſt non fuiſſe et
21 ignotam vxori, quia † propter matrimonium,
& cohabitationem ſcientia præſumi ſolet. arg.
gl. in c. cum oportet. de accuſ. Bar. in l. poſt con-
tractum. ff. de donationib. Aretin. conſ. 65. in fi.
Dec. conſ. 583. nu. 4. Igitur ex prędictis patet di-
ctæ uenditrici quæ ut pręſupponitur eſt maior
reſtitutionem in integrum non eſſe cōcedēdā.
22 Tertio † quando mulier adulta intrauit obſer
uare contractum tunc dicta mulier non poteſt
aduerſus contractum uenire etiam ex capite be
neficij reſtitutionis in integrum, quia cum mi-
23 nor † propter iuramentum pręſtitum, repute-
tur maior dicitur ei ademptum beneficiū reſti-
tutionis. Id quod procedit non ſolū quando mi
nor fuit redditus certus de beneficio reſtitutio
nis, ſed etiam quando non fuit certioratus que
madmodum ſecundū op. magis communem
opinionem refert et firmat in ſpecie reſtitutio-
nis petitum propter læſionem Stephanus Ber-
trand. conſ. 258. nu. 3. uol. 4. Quapropter cum di
cta uenditrix dictum iuramentum ſæpius itera-
uerit conſequens eſt ut excluſa ſit à beneficio re
ſtitutionis.
24 Quarto † ad hanc op. cōprobandam accedat.
illud uidelicet quando procurator petit reſtitu-
tionē in integrum principaliter tunc neceſſariò
requiritur ſpeciale mandatum ad hoc, vt reſtitu
tio dicatur rectè petita. l. illud. §. fi. ff. de minor.
Dec. in c. præterea. nu. 31. de off. delegati. Crau.
conſ. 238. nu. 3. uer. & tamen reſtitutio. uol. 2. At
in caſu noſtro D. Io. Andr. Caſtellarius procura-
tor d. D. Eliſabettæ in hac cauſa reſciſſionis & re
ſtitutionis non habuit ſpeciale mādatum ad pe
tendam reſtitutionem, ſed ſolummodo fuit con
ſtitutus procurator generaliter ad agendum, ut
patet ex inſtrumento mandati facto die 24. Maij
1566. & quemadmodum colligitur ex proceſſu
dicta reſtitutio non fuit petita per Dom. Eliſa-
bettam, ſed per d. Io. Andream Caſtellariū pro-
curatorem qui eam reſtitui petijt non per uiam
exceptionis incidenter, & in conſeqnentiam,
ſed per viam petitionis, & expreſſe, & principa-
liter argumento eorum quæ dicit Bar. in l. qui-
dam in ſuo. nu. 4. ff. de cond. inſt. & Bar. in l. natu
raliter. §. nihil commune. nu. 4. ubi etiam Socy.
nu. 7. fi. de acq. poſ. Conſequens igitur eſt ut cō-
cludamus dictam reſtitutionem non fuiſſe re-
ctè petitam, & propterea D. Eliſabettam de iure
non eſſe reſtituendam. Quibus ita ſtabilitis ni-
hil obſtat dum in replicationibus d. venditricis
dicitur ei adhuc competere debere reſtitutio-
nem quaſi ipſa fuerit impedita facti impedimen
25 to cuiuſmodi eſt † abſentia quo caſu reſtitutio
non denegatur, ut per Io. Fr. Balb. d. trac. præſcr.
in præalleg. caſu 22. nu. 26. Nam præter quā qđ
in d. num. 26. agitur de abſentia exorta ex cauſa
reip. cuiuſmodi non eſt iſta; reſpondetur etiam
tunc demum abſenti concedi reſtitutionem ad-
uerſus læſionem quando quis læſus fuit in omit
tendo ſecus in faciendo. l. quæ a parte. ubi Paul.
Caſtr. C. de reſt. mil. & Dec. in l. abſentia. nu. 2. ff.
de reg. iur. Quamobrem cum læſio de qua hic
agitur prouenire dicatur non ab eo quod ipſa
D. Eliſabetta omiſerit, ſed ab eo quod ipſa fecit,
nimirum quia contraxit, & uendidit; proculdu-
bio concludendum eſt, illi non competere hu-
iuſmodi reſtitutionem, neque poſſe illam aduer
ſus Paſquinum ullo de prædictis capitibus obti-
nere. Et ita iuris eſſe arbitror ſaniore ſenten-
tia ſemper ſalua ad laudem Dei.

Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M

1 *Quicquid eſt intra fines alicuius priuati poſitum, præſumitur eſſe illius.*
2 *Dictio, vſque quomodo ſumatur.*
3 *Incluſio vnius eſt alterius excluſio.*
4 *Iudex etiam occaſione rei communis, non poteſt apponere manus in res non communes.*
5 *Diuiſio facta præſumitur inter conſortes. ſi ſaltem per decem annos ſeparatim diuiſimque bona poſſederunt.*
6 *Poſſeſſione longi temporis præſumitur titulus diuiſorius.*
7 *Iudex electus, inſolidum poteſt vel pro parte aſſignare res ſingulis, quemadmodum vtilitati partium viderit expedire.*
8 *Iudici in actione comm. diuid. permittitur rem uni tantum ex litigantib. adiudicare, & ſi vnius pars prægrauari, uideatur, eum inuicem certa pecunia condemnare.*
9 *In iudicio comm. diuid. ueniunt expenſæ & damna data in reb. communib.*

CONSILIVM XXIX.

Diuino implorato præſidio.

IN bonorum diuiſione de qua agitur
inter D. Scaramucciam de Attolinis
ex una, & Ioſephum & Nicolaum ex
altera parte. duplex eſt inſpectio. Pri-
ma uerſatur circa bona quæ propria ſunt D. Sca
rammucciæ & quæ non ueniunt in diuiſionem.
Secunda inſpectio pertinet ad bona quæ cum
ſint communia, nunc inter dictas partes diui-
denda ſunt.
Et quod attinet ad primam, in qua ſcilicet
agitur de bonis proprijs D. Scaramneciæ cuiuſ-
modi eſſe dicitur porticus & reliquæ eius par-
tes ſuperiores, licet dictę porticus vſus hacte-
nus communis fuerit; nihilominus eius pro-
prietas ideo pertinere uidetur ad D. Scaramuc
1 ciam, quia quicquid † eſt intra fines alicuius pri
uati hominis poſitum, præſumitur eſſe illius Bal.
in rub. C. de contrah. empt. in 11. q. uerſi. in con
trarium uidetur. Soc. in l. 1. col. 4. in fi. ff. de acq.
poſſ. & in conſ. 15. uolu. 3. & Ioan. Fab. in l. cun-
ctos populos. columna ſecunda. C. de ſumma
trinit. & fid. cathol. Alber. Brun. conſilio 34.

colum.2.Goz.conſ.50.col.fi.Rui.conſ.26.col.3.
vol.3.& conſ.92.col.5.uol.4. Pariſ. conſ.27.col.
2.uo.1. Atqui dicta porticus concluditur cancel
lis,ſeu finibus aſſignatis autoribus D.Scaramuc
ciæ,ut conſtat ex inſtrumento diuiſionis ubi dici
tur autoribus Scaramucciæ aſſignatam fuiſſe,
eam partem domus prædictæ a Scalis ſupra uer
ſus Septentrionem, a ſummo uſque deorſum,
2 Quæ † dictio vſque cum ponatur ibi ad deſignã
da,loca, vel diuerſa.& diſcontinua, uel unum lo
cum continuum, utique quo ad loca inferiora,
ponitur incluſiuè,Bar.in l.patronus.§.Sempro-
nio. ff. de leg.3. & conſequenter ſignificat loca
inferiora eſſe in dominio D. Scaramucciæ. Id
quod probare etiam videntur alia uerba d. in-
ſtrumenti diuiſionis,cum pacto,ut ingreſſus ma
ioris portæ ſpectet ad d. partes pro vſu commu
ni quæ uerba nihil aliud ſignificare uidentur,
quàm quod licet dictę porticus vſus,&illius por
tæ ingreſſus communis ſit non tamen eſt cómu
3 nis eius proprietas,quia † incluſio vnius eſt alte
rius excluſio.l.cum pretor.ff.de iud.c.nonne.de
præſump.ubi Fel. Dec. conſ.574. nu.7.& Pariſ.
conſ.11.nu.15.uol.3.Igitur patet ex prædictis di
ctum porticum, & eius partes ſuperiores quod
pertinet ad proprietatem eſſe D. Scaramucciæ
4 neq; uenire debere in diuiſionem, quia † iudex
etiam occaſione rei communis non poteſt ap-
ponere manum in res non communes. l.arbor.
§.de ueſtibulo ubi Flo.ff. de com.diuid.

Secundo vero quod attinet ad paruum cubi
culum, quod dicit appellari il Camerino conclu
dendum puto, iure proprietatis illud pertinere
ad D.Scaramucciam neque uenire debere in di
5 uiſionem. Quoniam † inter conſortes præſumi-
tur facta diuiſio ſi ipſi ſaltem per decem annos
ſeparatim, diuiſimque bona poſſederint. l. ſi
certis annis.C.de pact.Glo.com.approbata in l.
pen. C. commun.diuid.quam ibi ſequitur bart
Bal.& Salyc.& idem Bal.in l.1.C.de fideic.&in l.
2.G.qui adm.Bar.Bal.& Ang.in l.qui alienam.ff.
de acq.hær.Bar.in l.cũ de in rem verſo.de uſur.
Ant.de Butr.in c.peruenit.de cenſib.Rim.conſ.
367.nu.1.& 2.& conſ.292.n.70.71.& conſ.300.
nu.63.& conſ.331.nu.2. uol.2.& Ruy. conſ.29.
nu.8.vol.4.& conſ.162.nu.5.vol.3.& Soc.iunio.
conſ.149.nu.2.uol.3.Iacob.Alba conſ.11. n.24.
Io.Ant.a Trigona ſingul.123.incip.liga tibi. nu.
1.& nu.2.Quę concluſio adeo vera eſt,ut proce-
dat etiam quamuis inæqualiter poſſediſſent bo
na, nimirum quia vnus maiorem alter uero mi-
norem partem bonorum detinuiſſet Salyc. d.l.
pen.C.com.diuid.Butr.d.c.peruenit. Alex.con-
ſil.92.uol.3.Quod abſque dubio locum ſibi ven
dicaret quando eſſet parua inequalitas,veluti ſi
vnus poſſediſſet prædium mille aureorum,alter
6 uero noningentorum,tunc enim ex † poſſeſſio-
ne longi temporis certè præſumitur titulus diui
ſorius.Odoff.& Bar.& Bal.in l.pen.nu.3.C.com.
utriuſque iud. Atqui in ſupradicta ſpecie propo
nitur authores Scharamucciæ, & D.Scharamuc
ciam longiſſimo tempore poſt diuiſionem di-
ctam ſeparatim vti ſuum ſemper poſſediſſe di-
ctum paruum cubiculum cognomento il Came
rino,ergo ex prædicta poſſeſſione præſumitur ti
tulus diuiſorius per quam fieri ſolet alienatio,&
translatio dominij rerum diuiſarum,l.ſi pupillo
rum.in prin.ff.de reb.eorum, l. de diuiſione. C.
commu,utriuſque iud.Alex.conſ.93.uol.4.& Pa
riſ.conſ.34.nu.29.uol.2.Secunda ſuccedit inſpe
ctio de diuidendis rebus communib.In qua bre
uiter concludendum arbitror Scalas, & com-
munem Aulam veterem, quę omnia hactenus
communi uſui expoſita fuerunt, adiudicari de-
bere per iudicem,uel arbitrum D.Scaramucciæ
potius quàm Ioſepho, uel Nicolao. quia poteſt
7 iudex electus, inſolidum, uel pro parte ſingulis
aſſignare res, quemadmodum utilitati partium
uiſerit expedire.l.iudicem. ff. communi diuid.l.
actione.§.Labeo.ff.pro ſoc.& §.eadem interue-
8 niunt, Inſt.de off.iud. Quinetiam † permittitur
iudici in actione commu.diuid.rem uni tantum
ex litigatoribus adiudicare, & ſi unius pars præ-
grauari uidebitur, eum inuicem certa pecunia
condemnare.d.§.eadem interueniunt.Et Inſtit.
de actionibus.§.quędam actiones.l.3.& l.ad of-
ficium.C.commu.diuid.Atqui dictæ Scalæ,& di
cta aula uetus conueniunt potius portioni Do.
Scaramucciæ,tum quia d. Scalę parti domus D.
Scaramucciæ magis quadrant quàm parti Ioſe-
phi,uel Nicolai, quorum domus nulla fermè lo
ca ad dictã aulam ueterem accẽdunt cum tamẽ
ſingulæ propemodum domus partes D. Scara-
mucciæ in eandem ueterem aulam, uel proten-
dantur,uel huiuſmodi ſint ex quibus in eandem
aulam exitus ſit, ad quas quidem non niſi per
eandem aulam ueterem dari poteſt acceſſus, ut
eſt notorium. Tum etiam quia maior dicitur eſ-
ſe ęſtimatio portionis domus Do. Scaramucciæ
quàm aliorum quocaſu certum eſt uiliorem ędi
ficij partem cedere debere nobiliori non con-
tra arg.l.1.C.ut digni.ord.ſer.ergo prædicta om
nia potius D. Scaramucciæ quam Ioſepho, uel
Nicolao debent adiudicari. Quod ſi aliqua for-
te de cauſa, quam modo non uideo ſtatueret iu
dex Scalas aſſignandas eſſe Ioſepho,& Nicolao
Profectò oporteret omnino eundem iudicem
ſeu arbitrum condemnare d.Ioſephum, uel Ni-
colaum adſoluendum,& reficiendum D.Scara-
mucciæ damnum quod ipſe pateretur dum in
ædificandis nouis ſcalis aliquas domus ſuę par-
9 tes cogeretur facere deteriores; quia † in hoc
iudicio commun.diuidun.veniunt expenſæ &
damna data in rebus communibus. §.ſi familiæ.
Inſtitut.de offi.iud.ubi gloſſ.l.3.ff.commun. di-
uidun.l.& ſi non. §. uenit, ff. eodem. l. ſed & eo
nomine. ff. de noxal. action. l. ſi is cum quo.
ff. commun. diuidund. l. communis ſeruus. ff.
eodem. Atque in actione commun. diuidun.
uenire expenſas & damna data, & propte-
rea dici actiones mixtas. dicto §. quidam in-
ſtitut.de actionib. tenet Roffred. in tract. libel.
in rubr.de actione commun.diuid.part. quarta,
nu.7.ver.ſed nunquid in hoc libello. & Io. Petr.

de Fer.

de Ferrar. in praxi. In forma libel. pro hæredit. uel re ſingul. diuid. in act. communi diuid. in uerſ. de damnis, & intereſſe ergo ſi in hoc iudicio uenirent damna data in re communi utique multo magis uenient damna data a ſocio in re alterius ſocij propria auth. multo magis. C. de ſacroſan. eccleſ. Et ita de iure reſpondendum arbitror meliore ſententia ſemper ſalua ad laudem Dei.

Ego Antonius Cioſius,

SVMMARIVM.

1 Regula l. pen. C. comm. diuid. quando procedat.
2 Negatiua probatur ex inſpectione actorum.
3 Iura codicis intelliguntur ſecundum facti contingentiam.
4 Determinatio una reſpiciens plura determinabilia debet omnia pariformiter determinare fallit, ut num. 6.
5 Verbum, uſu, proprietatem ſignificat.
7 Ratio eorum quæ determinantur quando eſt diuerſa, tunc non eſt eadem omnium determinatio.
8 Venditio ſui natura facit rem emptoris, ſi is qui uendit dominus eſt.
9 Legatum recta uia transfert dominium in legatarium.
10 Verbum, pertinet, ad dominium propriè non refertur. Sic uerbum ſpectare.
11 Contrarietas ſi non eſt in ſtatuto, cogimur a finib. ſtatuti non recedere.
12 Iudex ſecundum acta & probata iudicare tenetur.
13 Illatio non fit ex diuerſis.

CONSILIVM XXX.

Dei nomine inuocato.

QVANQVAM dubia excitata cōtra Do. Scaramucciam Attolinū ſubtilia ſunt nihilominus non uidentur mihi eiuſmodi, quæ è ſententia in quam prius iueram me deijciant.

Et quòd attinet † ad primum non obſtat dum dicebatur regulam, l. pen. C. commu. diuid. limitari, ut procedat tātum quando diuiſio fit ſecretò, ſine teſtib. & ſcriptura, & ſocij portiones ſuas poſſederunt per decennium & ultra quia tunc diuiſio præſumitur; ſecus quando apparet per instrumenta uel teſtes diuiſionem fuiſſe factam & rem aliquam indiuiſam remanſiſſe. Quemadmodū d. gl. declarare uidetur Bar. Bal. & Caſtr. in d. l. pen. & alij doct. com. Et propterea cum in caſu noſtro ex inſpectione ſcripturarum appare re dicatur, dictum paruum cubiculum non fuiſ-
2 ſe diuiſum ſicut † regulariter ex ipſa inſpectione actorum negatiua probari ſolet. Bart. l. hi qui ad ciuilia. nu. 4. de appel. conſequens eſſe uidetur, ut dictum cubiculum paruum nūc inter partes diuidi debeat. Quoniam reſpondetur licet Bar. Bal. Paul. & alij præſupponunt in facti ſpecie quam ponit gl. in d. l. pen. C. com. diuid. de diuiſione non conſtare, nullumq; confectum fuiſſe inſtrumentum, nullosque teſtes interceſſiſſe. Nullus tamen eorum eſt qui dixerit eam regulā limitari, atque reſtringi debere ſolummodo ad illum caſum, quo non conſtat de diuiſione; & quo nullum confectum fuiſſe inſtrumentum. Sed ideo dicunt de diuiſione non conſtare per inſtrumenta, quia ita ex facto contigiſſe fingit accurſius, ſumpta occaſione ex d. l. pen. ubi ſecundum ea quæ ibi proponebantur, non interuenerunt inſtrumenta, quod non eſt mirum cum iu-
3 ra † codicis intelligantur ſecundum facti contingentiam. Iaſ. Rub. C. de mili. teſta. non autem ideo format q. gl. & doct. qui eam ſequuntur eo modo, quia tam anguſtis cancellis dictam q. limitari ac concludi velint, vel quia non poſſit ad alios caſus extendi, ſed ex facto euenit, ſe dicunt ut inſtrumenta deficerent & teſtes, vel adfuerunt quidem teſtes, ſed poſtea mortui ſunt quia fortaſſis duo diuiſerunt ſecretò uti fit cum cupiunt res eſſe tacitas, ut dicit Io. Sychardus d. l. pen. nu. 3. C. com. diuid. & locum eſſe dictæ quæſtioni quando interceſſerunt probationes teſtium, ſed poſtea teſtes mortui ſunt, tenet etiam Petrus Bellaperticenſis d. l. pen. in princ. & non eſſe reſtituendam illam regulam ad caſum quo teſtes, & probationes deficiunt tenet etiam Butrigarius d. l. pe. dicens diuiſionem probari per teſtes, vel etiam per poſſeſſionem decem annorum. Atque ita declarari debere hanc regulam, tradit expreſſe Corn. conſ. 37. col. 1. nu. 3. uol. 3. vbi argumentando a maiori dicitur ſi ex poſſeſſione ſeptem annorum præſumitur præceſſiſſe diuiſio, gl. d. pe. multo facilius interpretabitur diuiſionem factam trahi poſſe ad bona pro diuiſo poſſeſſa. Et quod d. gl. procedat etiam multomagis quando diuiſio facta eſt, uel de diuiſione facienda tractatum fuit tenet etiam nominatim Iacob. Alba in conſ. 11. num. 24. dicens ſi procedit illa gl. quando aliunde non conſtat factā fuiſſe aliquam diuiſionem multo magis procedere debet quando de diuiſione tractatum eſt. Vnde licet in caſu noſtro ex inſtrumētorum inſpectione nominatim expreſſimq; non appareat paruū cubiculū uere in diuiſionē ueniſſe, ſed ſolūmō bona quorum expreſſa mentio facta fuit. tamen ex d. poſſeſ. 10. an. præſumitur, & ipſum quoque diuiſim pertinuiſſe ad illos qui poſſederunt iux. præd. Quod vero pertinet ad 2. dubitatiōnē, in qua obijciebatur, ingreſſum d. portæ, non uideri D. Scaramucciæ quoad proprietatē, ſed cenſeri
4 cōem inter oēs cōſortes, & ſocios, quia † una determinatio reſpiciens plura determinabilia debet omnia pariformiter determinare. Liam hoc hoc iure. ff. de vulg. & pup. l. quamuis. C. de imp. Atqui ſub vna ſola determinatione eademq; copulatiua cōe, ponitur ingreſſus maioris potæ, & ponuntur aliæ res inter omnes ſocios cōes quo ad proprietatem, ut patet ex inſtrumēto diuiſionis in quo dicitur, ingreſſus maioris portæ

 cum

cum curte, & ſala veteri ſint, & ad dictas partes
ſpectent pro vſu communi, ergo ne res diffor-
miter determinentur, dicendum uidetur, etiam
portę ingreſſum inter omnes partes videri com
munem, non autem proprium D. Scaramucciæ
5 pręſertim; quia nouum non eſt, verbum † vſus ꝓ
prietatem ſiguificare Fran. Crem. ſing. 34. incip.
lego vxori vbi ſi venditur fundus ad vſum em-
ptoris intelligitur libera uenditio, quia uerbũ il
lud ad vsũ ponitur demonſtratiuè nõ taxatiuè.
6 Reſpondetur † prędictam obiectionem mini
me obſtare. Namdum dicitur, unam determina
tionem omnia pariformiter determinare debe
re, hoc quidem uerissimum eſt, ſi regulam inſpe
xerimus. d. l. iam hoc iure. ff. de vul. & pup. ſubſt.
Alex. in l. Gallus. §. quidam rectè. ff. de lib. & poſt
hu, & in conſ. 175. nu. 13. lib. 6. Ruy. conſ. 166. nu.
7. par. 2. Veruntamen in multis caſibus hæc re-
gula vim ſuã amittit, atq; reſtringitur, & præſer-
tim quod attinet ad rem noſtrã limitatur, quan
do diuerſa difformiſq; reperitur ratio determi-
7 nandi, nã quando diuerſa eſt † rõ eorum quæ de
terminantur tunc nõ eſt eadem omnium deter
minatio, l. Caius ff. ſol. matr. l. 2. iun. gl. ff. de offic.
procon. §. hinc nobis. ubi Ang. in Auth. de hęre.
& falc. Soc. in tract. reg. adiunctarum. nu. 99. uer
ſic. nna determinatio. Pariſ. conſ. 45. n. 77. par. 1.
Atqui in caſu propoſito diuerſa apparet rõ
inter ingreſſum, & aulam, & curtẽ, quę ſimul ſub
vnica determinatione comprebenduntur in d.
inſtrõ diuiſionis in ver. hoc tamen pacto &c. q a
aula vetus, & curtes non eſt concluſa intra fines
D. Scaramucciæ, & propterea non negatur di-
ctam aulam veterem, & curtem dici communes
etiam reſpectu proprietatis. Sed diuerſa rõ eſt
ingreſſus d. portę, & porticus, & aliarum domus
partium ſuperiorum, quia iſta omnia poſita ſunt
intra fines aſſignatos d. Scaramuccię ob idq́uę
hæc dicuntur eſſe illius propria non autem com
munia cum alijs. Ergo nemini mirum videri de
bet, ſi inter prædicta in quibus diuerſa ratio aſſi
gnatur fit etiam diuerſa rerum determinatio iu
xta ea quæ diximus ſup. Nec quicquam obeſt au
thoritas Crem. d. ſingu. 24. quia ſi vendo tibi ad
uſum tuum rem aliquam, vel ad vſum tuum le-
go aliquid, ideo ſignificatur libera translatio,
8 quia † venditio ſui natura, ſi is qui vendit domi
nus eſt, facit rem emptoris. l. ex empto. in prin. ff.
9 de act. empt. † legatum quoq; recta via transfert
dominium in legatarium. l. a Titio. ff. de fur. l. ita
legatum. 82. ff. de leg. 2. Secus autem eſt ſi dica-
tur. Hæc pertinent, & ſpectant ad illum pro vſu
10 communi, quia † verbum pertinet ad dominiũ
neceſſariò non refertur, ſed latius etiam patet. l.
uerbum illud pertinere. ff. de verb. ſig. ſicut etiã
latè patet verbum ſpectare. c. cum ueniſſent. de
inſt. in prin. & c. cũ ad ſedem. de reſt. ſpo. in prin.
cũ ſimi. merito dicendum eſt ex diuerſis non ua
lidam ſummi argumentationem. l. naturaliter. §.
nihil commune. ff. de acq. poſ. l. Papinianus exu-
li. ff. de mino.
Ad 3. dubitationem in qua dicebatur in in-
ſtrumento diuiſionis adeſſe clauſulam, ſaluis ue
rioribus finibus, ſeu vel ſi veriores fines repe-
riantur, quæ clauſula arguit, non eſſe ſemper at-
tendendum illud quod intra confines deſigna-
tos poſitum eſt, ſed quandoque numerum ex-
preſſum qui propter talem clauſulã videtur po-
ſitus taxatiue, vt per Alex. conſ. 8. col. 3. uer. 6. n.
8. vol. 4. & Pariſ. conſ. 64. nu. 28. vol. 1. Hiero. de
Mon. in tract. de fin. reg. c. 88. nu. 9. ad fi. Et pro-
pterea dicendum videri porticum non eſſe d.
Scaramucciæ licet ſit intra illius fines præſer-
tim cum magna diſparitas reperirietur inter par
tes dictorum ſociorum, ex quarum partium eſti
matione declarari ſolet pars dubia, ut pulcher-
rime docet Soc. in l. 1. in 4. no. ff. de reb. dub.
Reſpondetur non obſtare clauſulam, ſaluis,
qnia manifeſta diuerſitatis ratio reperitur inter
caſum de quo diſputat Alex. d. conſ. 8. & ſequun
tur cæteri præallegati, & inter caſum noſtrum,
quia in caſu Alexandri in quo concedens dixe-
rat, concedo tibi prædium illud vſque ad Vallẽ
& poſtea dixit cum omnibus quæ intra dictos
confines continentur, uel ſiqui ſunt ueriores,
per quam clauſulam, vel ſiqui ſunt veriores, di-
cit Alex. non eſſe attendendos fines primo lo-
co poſitos: proculdubio conſtabar de mente
concedentis qui uolebar comprehendi partem
uallis, ut indicabant illa uerba partem nallicani,
&c. & conſtabat concedentem recedere uoluiſ-
ſe a finibus ſupra deſignatis, ne ſibi uideretur cõ
trarius, & propterea licet ſupra dixerit uſque ad
uallem, tamen cum de dicta uoluntate conſtaret
merito dicir Alex. ex dicta clauſula ſaluis, uel ſi-
qui ſunt &c. demonſtrarij non eſſe attendẽdos
fines ab initio deſignatos, ut ipſemet Alexand.
declarat in d. conſil. 8. num. 8. uerſ. 6. in omni di-
ſpoſitione. uolum. 4. At in caſu noſtro non con
ſtet diuidentes uoluiſſe per illam clauſulam re-
cedere a finibus deſignatis, neque in propoſito
11 caſu reſultat aliqua † contrarietas merito in ca-
ſu noſtro non cogimur a finibus ſtatutis recede
re, ſed illos debemus attendere, præſertim cum
diſparitas portionum, non ſit probata, neq; for-
12 te legitimè allegata † certumq́ue ſit iudicantem
ſecundum acta & probata iudicare debere. l. illi
citas, §. ueritas. ff. de off. præſid, cum ſimilib. Qua
propter cum Alex. & alij, qui eum ſequuntur in
locis citatis loquantur in diuerſis caſibus con-
cludendum uidetur eorum autoritates nihil af-
13 ficere cum ex † diuerſis non inferatur. d. l. Papi-
nianus ex. ff. de min. cum ſim. Atque ita arbitror
tolli poſſe dubitationes accutiſſ. excitatas per
excel. Dom. Iudicem meliore ſententia ſemper
ſalua.

Excellentiæ ueſtræ mirificè deditus.

Idem Antonius Cioſius I. C. Floren.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta cadit a iure ſuo, ſi per biennium ceſſauerit a ſolutione partis ipſius canonis.*

2 *Emphyteuta iurans ſoluere ſingulo quoque anno, ſi per annum non ſoluit, tanquã periurus an cadat a iure ſuo.*

3 *Emphyteuta, qui venit contra facta in contractu appoſita an priuetur iure ſuo, & ſua emphyteuſi.*

4 *Paupertas an excuſet emphyteutam, ut non perdat emphyteuſim.*

5 *Emphyteuta, qui magnam penſionem ſoluit, an dicatur cadere a ſuo iure per ceßationem unius anni*

6 *Ceßans in modico emphyteuta, uidetur dominũ contemnere.*

7 *Solutio quando cenſeatur facta in cauſam grauiorem & duriorem & antiquiorem.*

8 *Interpretatio ſemper fieri debet in fauorem ſoluentis.*

9 *Probatio nulla certior, quam partis aduerſa confeſſio.*

10 *Arbores ceduas qui incidit, uel etiam fructiferas, & alias ſubſtituit aquè idoneas non dicitur fundum deterioraſſe.*

CONSILIVM XXXI.

In Dei nomine.

CIRCA propoſitam ſpeciem in qua Magnificus D. Ioannes Aiolenſis aſſerit Sebaſtianum eius emphyteutã cecidiſſe a iure liuelli; Tria pręcipuę prima facie uidentur iuuare dicti Domini Ioannis opinionem.

1 Primum eſt † quia Sebaſtianus uidetur cecidiſſe a iure emphyteutico, cum per triennium ceſſauerit a ſolutione partis ipſius canonis quo caſu emphyteuta qui partẽ canonis ſoluit & partẽ ſoluere ceſſat utique in totũ cadit a iure ſuo. ut per Iaſ. in l. 2. C. de iure emphy. col. 46. uerſic. ſexto decimo, & per Alex. in conſ. 11. col. fi. nu. 5. uol. 5. & Alber. Brun. in conſil. feud. conſ. 41. nume. 16. Petr. de Bellapert. in l. ſi ſeruus §. ſi plurium. ff. ſi quis caution. nu. decimooctauo & nu. 19. & Crot. in l. 4. §. cato num. 29. ff. de uerb. oblig. Hier. Gig. tract. de penſ. §. 9. nume. decimo, Paul. a mõte pic. in auth. præterea C. unde uir, & uxor numer. 11. & 12. & Gozad. conſ. 57. nu. 10. & 15. & conſ. 69. num. 8. & 9. in l. 2. C. de pactis inter empt. & uendi. num. 69. Quod procedit etiã ſi eſſet ceſſatum in minima parte, ut per Bal. in Rub. C. de contrah. empt. & Iaſ. in Auth. qui rẽ. C. de ſacroſ. eccl.

2 Secundum † eſt quod Sebaſtianus iurauit ſe ſingulo quoque anno canonem integre ſoluturum, & tamen anno 1559. non ſoluit id circo tãquam periurus cadere uidetur a iure ſuo, nõ ex pectato ẽt biennio quia emphiteuta qui iurauit ſoluere ſingulis annis & deide nõ ſoluit ſed ceſſat in ſolutione per annum tantum, dicitur amittere emphyteuſim, etiam non expectato biẽnio vel triẽnio ut per Alex. conſ. 85. lib. 1. & conſ. 105 nu. 15. ad finẽ lib. 3. & Bauer. in tractatu de uirtute iuramenti in decimo effectu nu. 22. & Anton. de Petrut. in l. 1. ff. de iureiur. in 24. effectu num. 236. & Hyppo. de Marſ. in ſingu. 226. Incipiente emphyteuta & Iaſ. l. ſiquis maior. C. de tranſact. col. 2. & Gozad. d. conſ. 57. nume. 10. & 15. & conſ. 69. Curt. in l. lecta nu. 25. ff. ſi cer. per. Cagnol. num. 32. 33. Parpal. nu. 11. 54. Curtius. d. l. ſiquis maior num. 18. & 19. Grat. conſ. 81. nu 41. uolu. Cathel. cotta in ſuis memoralibus in ver. emp. priuati uer. ſingulariter declaratur Ripa c. ex parte de reſcr. uerſic. 20.

3 Tertium † adfertur, quia ipſe Sebaſtianus uidetur ueniſſe contra pacta appoſita in ipſo contractu emphyteutico quo caſu certum eſt emphyteutam priuari ſua emphiteuſi ut per Iaſ. in l. 1. col. 3. uerſic. 4. not. & l. 2. col. 2. uerſic. nota 1. C. de iure emphy. & Grat. conſ. 55. num. 25. uol. primo.

Verumtamen ſi res diligentius conſideretur, his minime obſtantibus defendi poterit, ipſum Sebaſtianum a iure ſuæ emphyteuſis non cecidiſſe.

Nam quod ad primum attinet reſpondetur, quod ipſe Sebaſtianus poteſt coniungere ſolutionem factã anno 1560, cum ſolutione partis canonis facta anno 1559. ad hoc ut res non incidat in commiſſum quia iſtę particulares ſolutiones habent uim ſolutionis perfectę & ſic res nõ incidit in commiſſum quaſi ſolutio cedat in cauſam grauiorem l. 1. cum l. ſeq. ff. de ſolut. Quam op. tenuit Gul. de Cu. in l. ſi neceſſarias. §. ſi vnus ff. de pignor. act. & ſequitur Bart. in l. ſi fraudati num. 3. ff. de publi. & uectig. & Alexander l. 4. §. cato col. 4. uerſic. & prædicta faciunt. ff. de uerb. obligat. & hanc eandem opin. tenet Dominus And. in c. ex parte de feud. col. 7. & ſequitur Dominus Ant. Corſet. in ſingulari ſuo emphyteuſis 4. licet Io. And. titul. de loc. §. nunc. uero aliqua uerſic. 31. in add. ad Spec. & Iaſ. d. l. 2. col. 47 quadã ratione teneat contra Bart. quæ ratio Iaſ. facile eſt tollere ut quilibet recte inſpiciens intelligere poterit.

4 Pręterea † etiam animaduertere iudex debet an Sebaſtianus de ſua paupertate docuerit: quia paupertas enim excuſaret, ut d. Bal. in c. quærelã. de iure iur. & Iaſ. d. l. 2. col. 46. & Ioan. Ant. Trig. ſingul. 33. num. 3. & Ioan. de Arnon. ſing. 62. & Petr. Reb. in l. vn. C. de ſententi. quæ pro eo quod inter. nu. 114.

Ruríus videndum eſſet an iſta ſolutio annua
ſtariorum 18. tritici, tempore contractus reſpe
ctu prædij de quo agitur, magna penſio dici poſ
5 ſet; quia † is qui magnam penſionem ſoluit non
dicitur cadere a iure ſuo per ceſſationem unius
anni, quinimmò nec annittit melioramenta. Nã
quando emphyteuta accipit rem magnę ęſtima
tionis & ſoluit annuatim aliquid modicum: tũc
ſi ceſſat a ſolutione iurans ſoluere; dicitur cade-
6 re a ſuo iure, quia ceſſans † in modico uidetur do
minum

minũ directum contemnere. Quod ſi fictum &
penſionem notabilem ipſe emphyteuta ſolue-
ret(cuiuſmodi uidetur iſta)quæ eſt fructib. pro-
pemodum correſpondens,tunc emphyteuſi nõ
priuaretur ſed potius cõductori perpetuo ęqui
pararetur nec melioramẽta amitteret ut per Pau-
lum a Monte Pic.in Auth.præterea.C.unde uir.
& vx.& Ioannes Antonius Rube. in l. Gallus. §.
quidam rectè.colum.pen.num.207. ff. de liber.
& poſthum.

Ad ſecundum uero reſpondetur Sebaſtianũ
nec per annum quidem a ſolutione canonis ceſ
ſauiſſe quia cum in ſolutione facta anno 1560.
neque dominus Iohannes creditor, neque etiã
Sebaſtianus debitor elegerit ſtatim tempore ſo
lutionis in quam cauſam ſolutum eſſe uolebant
quod facere poterant iuxta tradita per Bart. d.l.
1.ff.de ſolutionibus conſequens eſt ut pręſum-
ptio ſit in fauorem d. Sebaſtiani uidelicet ut prę
ſumatur,& intelligatur ſoluiſſe tria ſtaria ex il-
lis.decem & octo:pro canone anni 1559. argu-
mento eorum quę tradit Alex.conſi. 39. nume.
7 2.uol.7.& Soci.conſ.24.volum.3.†Nam quãdo,
neq; debitor,neq; creditor eligit,tunc cenſetur
fieri ſolutio in cauſam grauiorem & duriorem,
& antiquiorem,d.l.1.ff. de ſol. cum duab. ſeqq.
& Corn.conſi.91.nu.25.volum.1.& Grat.conſi.
54.nu.58.& num.60.volum.1.Atq; idem in ter-
minis emphyteuſis tradit Iaſ.d.l.2.col. 47. verſi.
8 limita tamen mirabiliter. Id quod etiam†cõpro
batur;quia ea debet fieri interpretatio, vt ſolu-
tio ſemper videatur facta in fauorem ſoluentis,
vt per Dec.conſ.348.nu.2.parte 3. Quare cum
Sebaſtianus, hoc modo conſiderando integrè
dicatur ſoluiſſe canonem dicti anni 1559.dein-
de uero anno 1561. obtulerit ſtaria 18. &
præterea etiam ſtaria tria quæ ſupererant & ple
nam ſolutionem omnium annorum decurſorũ
efficiebãt;ſequitur vt concludendũ ſit eum nõ
cecidiſſe a iure dicti liuelli.

Accedit etiam quod quamuis emphyteuta
iurans ſoluere cadat a iure ſi per annum ceſſat,
ut ſupra dixi ſecundum doct.communiter iuxta
ſuperius allegata & per Catell. Cottam in ſuis
memorabilib.in ver.emphyteuſis priuati.Et Io-
an.Antonius Trigon.ſing. 33. Tamen nõ defue
runt qui exiſtimauerint hanc communem op.
non eſſe ueram neque cadere emphyteutam a
iure per annum; etiã ſi iurauerit ut tenuit olim
Iaſ.d.l.2.col. 47. C. de iure emphyt. licet poſtea
in l.ſi quis maior.C.de tranſ.ab ea op. receſſerit
item nonnulli etiam ut Roch.de Curte dixerunt,
hãc communem op.non eſſe abſolute uerã, ſed
eſſe diſtinguendum utrum emphyteuta ſimpli-
citer iuraſſet ſtare contractui, aut uerò explicite
iurauerit ut refert Ripa in c. ex parte nume. 20.
de reſcriptis. Quinetiam expreſſe hanc commu
nem op.impugnauit ſubtiliter. Auguſt. Beroius
in c.potuit,extra locati num.55.& ſeqq. ubi di-
cit ita etiam ſenſiſſe gloſ.in d.c. querelam de iu-
reiurã.ibique Beroius reſpondit ad l.ſi quis ma
ior.C.de tranſact. Quo fit ut iſta communis op.
non ſit abſque controuerſia, ſed poſita etiam
ea pro uera,tollitur hoc ſecundum fundamentũ
ex prima ſolutione ſuperius aſſignata.

Ad 3.autem facile reſpondetur quia imo ne
gatur, ipſum Sebaſtianum ueniſſe contra pacta
appoſita in contractu, uel deterioraſſe ipſum,
prædium, quod non eundo per mendicata ſuf-
fragia probatur manifeſtiſſime ex cõfeſſione d.
D.Io.dum in quodam inſtrumẽto in quo Seba-
ſtianus renuntiauit dictum liuellum dicto Do.
Iohanni promittit dictus dominus Io. ſoluere,
& reſarcire d.emphyteutę omnia melioramen-
ta facta per emphyteutam in d.prædio emphy-
teutico, quod certe dominus Ioãnes non pro-
miſiſſet ſi prædium eſſet deterioratum: Vnde
9 † cum hoc D. Io.fateri uideatur nulla poteſt ha-
beri certior probatio quam partis aduerſę con
feſſio.l.generaliter C.de conſtit. pecun.
10 Adde quod qui †incidit arbores ceduas,uel
etiã fructiferas & alias ſubſtituit æque idoneas,
non dicitur fundum deteriorare ut per Paul.de
Caſtr.in l.diuortio §.ſi fundum.ff.ſol. matrimo-
nio & Ang.in l.ſi colonus. ff.arb.fur.Cęſarum,&
Iaſ.in l.1.col.fi.C.de iure emphy.Et Alber.Brun.
in tract. de augumento concluſione uigeſima
ſecunda primi num.2. cum ſimilib. quapropter
licet quaſdam arbores ceduas Sebaſtianus inci
dit tamen iure ſuo non dicitur eſſe priuatus.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 Confeſſio mariti de dote recepta, an probet uere dotem fuiſſe numeratam num 3.

2 Res empta &c. pecuniys dotalibus an efficiantur mulieris & dotales, ita ut vendicari poſſint a muliere vel eius heredibus.

4 Fraudis ſuſpitio ceſſat inter uirum & patrem ſeu fratrem mulieris, qui debitores dotis erant, cum inter eos non ſit donatio prohibita.

5 Vir ſi emit fundum pro uxore, & fatetur ſe ſoluere de pecunia vxoris præſumitur donare, niſi appareat ex alia veriſimili præſumptione vxorem non potuiſſe habere pecuniam aliunde.

6 Confeſſio mariti in fauorem vxoris licet ſuſpecta ex coniecturis iuſtificatur.

7 Liber rationum pro tertio contra tertium facit ſemiplenam probationem.

8 Res empta ex pecunia dotali fiunt ementis, non autem mulieris.

9 Maritus ſi non eſt ſoluendo, mulier non ſolum petere poteſt pecuniam dictam in dotem, ſed etiam in ſubſidium poterit uendicare res emptas ex d. pecunia dotali.

Et quando dicatur maritus non eſſe ſoluendo.

10 Actio hypothecaria quo caſu competat.

11 Mulier in bonis uiri habet tacitam hypothecam inductam ex legis diſpoſitione, & ſi mulier ſibi non cauerit.

12 Mulier in hypothecaria actione præfertur poſterioribus creditorib.& habet priuilegium præſtationis;

& qui l

& quid in anterioribꝫ.creditorib.
Et an præferatur creditorib.habentib.expreſſam anteriorem.
13 *Priuilegium tacitæ hypothecæ, quod habet mulier competit actioni de dote,quod tranſit ad quemcunque tranſit actio de dote.*
14 *Priuilegium præſtationis quod habet mulier,an trãſeat ad ſucceſſores extraneos; & an ad filios.*

CONSILIVM XXXII.

Diuino nomine implorato.

REI ſeries quæ proponitur talis eſt.
Iulianus Cremonenſis duxit in vxorem D. Mariettam filiam Andreæ
de Certaldo tunc commorantis in
caſtro S. Miniatis cũ dote ſcilicet &c. Pro cuius
dotis ſeu partis illius ſecuritate & ſatisfactione
in primis dicto iuramento conſignata fuerunt
quędam bona per D. Andream patrem, & per
Alex.fratrem dictæ D.Mariettæ. Quo facto dictus Iulius die.5. Octobris 1520. emit a Bartolomæo ſer Stefani de S. Miniate quandam domũ
cum omnibus ſuis pertinentijs & habituris pro
pretio floren. 45. ſoluendorum partium per totum dictũ menſem Octobris partim uero infra
ſex menſes tunc proxime futuros, & conuenerunt ut tota dicta ſumma in bonis immobilibus
expenderetur, quæ ſtarent pro ſecuritate d.Iul.
Poſtea uerò die 20. Octobris 1520. conuenerũt
dictæ partes vt dictus Andreas,& Alex.ſoluerẽt
d. Iul. intra duos ann. ſcilicet 35. nomine dotis
dictæ Mariettæ & tamen interim fructus perſoluerentur, & de his omnibus dati ſunt fideiuſſores ad hoc ut his peractis bona olim aſſignata,libera remanerẽt dicto Andreæ & Alex. & ſolemni interpoſita ſtipulatione conuenerunt, ut
dicti floreni 35. prędictus Iulianus expendere
teneretur in tot bonis immobilibus quę ſtarent
pro fundo dotali dictæ D.Mariettæ Deinde uero die 27.Decembris 1520.idem Iulius narrando ſe emiſſe dictam domum & uolens agnoſcere bonam fidem in quoddam inſtrumẽto publico declarauit & dixit ſe domũ prędictã emiſſe de denarijs & pecunijs habitis de dote d.Do.
Mariettæ vxoris ſuę. Poſtremo die 18. Martij
1521 dictus Iulius uendidit Prędictam domum
ſer Alex.de iuris de S. Miniate pro prętio florenor.60.expendendorum per d. Iulium in bonis
immobilibus quę ſint obligata dict.ſer Alex.pro
generali euictione dictorum bonorum priuſquam alicui creditori dicti Iuliani cum clauſulis
1 in ſimilib.apponi ſolitis.His ita† ſtantibus 1.quę
ritur an ex d. declaratione, & confeſſione facta per Iulium die 27.Decẽb. 1520,conſtet dotẽ
2 uere datam eſſe † ſecũdo quæritur an res emptę
ex dictis pecunijs dotalibus efficiantur mulieris
& dotales, ita ut uendicari poſſint a muliere,
uel eius hæredibus,uel ſaltem, mulier, uel eius
hæredes habeãt priuilegium prælationis in tacita hypoteca rerũ emptarum ex pecunia dotali.

Prædicta igitur facti ſerie præſuppoſita pro
declaratione primæ dubitationis animaduertẽdum puto regulariter confeſſionem dotis receptæ,conſtante matrimonio factam ſecundũ magis communem op.præſumi ſimulatam & factã
in fraudem neque probare dotem datam fuiſſe
Cyn.in l. 1.C.de ſacroſ.eccleſ.col.fi. numer. 14.
uerſi.ſed pone quod teſtator Bal.in l.2.§.creditum.ff. ſi cer.pet. Angel.in l.ſi quis pro eo.ff. de
fideiuſſor.Panormit.in c.& ſi neceſſe de donat.
inter uir.& vxorem Soc.in l.1.nu.101.ver.quinta concluſio.& verſi.ex quib.& alijs.ff.ſol. matr.
Dec.conſi.202.num.2.parte 1.Iaſ.conſil.32. In
tertio vol.& Grat.conſi.55.num.42.lib. 1. Ruy.
conſi.49.num.9.uerſic.ſed iſtis etiam volum.2.
& conſi.137.num.3.uolum.4.& conſi.56.num.
4.& 5.uolum.5.Pariſi.conſi.62.nu.9.uolum.1.

Sed reſpõdetur primo quod cõcluſio quę ha-
3 bet † huiuſmodi confeſſionem non probare do
tem eſſe datam procedit quando mulier ipſa
promiſit dotem,& propter præcedentem mulieris promiſſionem vir cõfeſſus deinde fuit dotem a muliere recepiſſe tunc enim præſumitur
cõfeſſio ſimulata,vt modo pręallegati doctores
loquuntur.Verũ quando pater mulieris vel frater dotem uiro promiſit vel conſignauit, & ipſe
uir confitetur ſe a patre uel fratre mulieris dotẽ
recepiſſe tunc ſanè prędicta concluſio limitatur
quoniam tunc confeſſio dotem probat & non
4 dr̃ ſimulata † quia inter uirũ & patrem,ſeu fratrẽ
mulieris q̃ dotis debitores erãt ceſſat ſuſpõ fraudis cum inter eos donatio non ſit prohibita, vt
per Dec.conſi.536.colum.3.num.9.ver. ad hoc
etiam reſpondetur parte 4.& copioſius tradit
Ruy.conſi.183.nu.4.& 5.volum.1. Quare cum
in caſu propoſito præceſſerit dotis promiſſio facta per patrem & fratrem dictæ Dom. Mariettę
ut indicat dictum inſtrumẽtum factum die 28.
Octobris 1520. & ex eo etiam conſtet,prędictũ
patrem,& fratrem mulieris ſoluiſſe Iul.uiro prædicto .f. 35 pro parte dotis, conſequens eſt, vt
ſtante prædicta promiſſione & ſolutione facta
ante confeſſionem mariti,optimè ex eadem cõfeſſionem probetur,dotem iul. datam fuiſſe.

Secundo reſpondetur, doctores qui dicunt
præſumi donationem ex confeſſione mariti
qui fateatur ſe recepiſſe dotem non loqui in eo
caſu in quo ultra confeſſionem concurrunt etiã
alia inditia ſeu aliæ coniecturæ ex quibus ueritas confeſſionis coadiuuetur, veluti quando
maritus uxorem retinuit pęnes ſe, & ei tãquam
dotatæ exhibuit alimenta.arg.l.cum ultra.C. de
non nume.pec.& Bal.in l. 1.C.de priuil.dot. colum.3.ver.vnde quæritur,pone Soc.ſen. conſil.
122.colum.4.num.7.verſic.tertio etiam volum.
3.vbi dicit hanc opin. eſſe communem & ab ea
non eſſe recedendum in iudicando.Et Dec.cõſi.536.uolum.4.nu.10.verſi.& ad hoc etiam facit parte 4.& Goza.conſi.42.colum.3.num. 13.
vbi atteſtatur hanc opinio. eſſe communem &
Crauetta conſil.40.colum. 2.nume.4. uolum. 1.

Et comprobatur hoc per Saly. in l.ſi mater uer.
& ultra.C.de contrah.empt. ubi dicit quid ſi uit
5 † emit fundum pro uxore & fatetur ſe ſoluere
ex pecunia uxoris præſumitur donare niſi appa
reat ex alia uerisſimili præſumptione uxorem nõ
potuiſſe habere pecuniam aliunde. Et Soc.con-
ſi.65.num.7.colum.4.uolum. 1. Et Dec. conſil.
6 202.num.6.ubi dicit † confeſſionem mariti fa-
ctam in fauorem uxoris licet ſuſpecta uideatur
ex coniecturis iuſtificari, ut tenet etiam Gratus
in conſi.55.num.38.& num.45. uolum. 1. Qua-
mob rem cum in caſu noſtro dictus Iulianus lõ-
go tempore & ſemper dum uixit d. Mariettam
uxorẽ ſuã penes ſe retinuerit eiq; aſſiduè alimẽ
ta præſtiterit certa ſumi poteſt inde coniectura
per quam ſubſtineatur confeſſio facta per d.Iu-
lianum eius maritum. Adſunt & aliæ coniectu-
ræ quæ prędictam confeſſionem adiuuant. Nã
in libro Viualdi legitur cum pro Andrea patre
& Alexandro fratre dict. Dom. Mariettæ ſoluiſ-
ſe die 24. Maij 1524. dicto Iuliano ſcutatos 42.
nomine dotis eiuſdem dominæ Mariettæ.& cer
7 tum eſt † librum rationis pro tertio contra tertiũ
facere ſemiplenam probationem Iaſ. in l.admo-
nendi num.108.verſi.tertio caſu princ.ff.de iur.
iurando. Rurſus, idem Alex.frater dominę Ma-
riettæ qui deceſſit annis circiter ab hinc 20, in
quoddam ſuo libro ſcriptũ reliquit anno 1537.
numeratos fuiſſe uſque ab anno 1517. dicto Iu-
liano Cremonẽſi ſcutatos 76. nomine dotis D.
Mariettę, quæ ſanè ſcriptura & ipſa quoque cõ-
probat cõfeſſionẽ ſupradictam idem quandoq;
ſecundum doct, communiter libri rationum eo
rum qui mortui ſunt ſemiplenam faciunt proba
tionem. Bart.Paul.Caſtren.in l. admonendi. ff.
de iure iur.Alex.conſi.62.num.1.volum.5.& l.ra
tiones.C.de probat.

Et ex his concludo, quòd ex prędicta uiri cõ-
feſſione his additis cõiecturis probatur dotem
eidem datam fuiſſe, & per conſequens apparet
reſponſio ad primam dubitationem.

8 Quod uerò † attinet ad ſecundam dubitatio-
nem, certum eſt, res emptas, ex dotali pecunia,
ementis fieri non autem fieri dotales ſeu mulie
ris.l.ſi ea pecunia. C. de rei uendicatio. l. ex pe-
cunia. C. de iure dotium. vbi Petr. de Bel-
lapertica, Odoffred. Ioann. Fab. Barto. Albe-
ric. Salycet. & Angel. Id quod tenet etiam
Cyn. Bartol. Salycet. Paul. Caſtrenſ. in l. ſi ut
proponis.C.de rei uendicat.& Socin. in conſil.
224.nu.1.volum.2.Corn.conſi.41. uol.3. in hac
conſultatione Bal.nouell. in tract de dote parte
2.§.nunc reſtat num.5.uerſic. pone enim quod
maritus, & Petrus de Rauen.ſing.601.quamquã
ſecuto conſenſu dotales efficiantur Campegg.
tract.de dot.& priuileg.nu.5. uerſic.15.fol.121.
Ideoque cum prędictæ res emptæ ex pecunia
dotali non efficiantur mulieris, ſoluto matrimo
nio, mulier non poterit petere res ex dicta pecu
nia emptas ſed petet quantitatẽ & pecuniã quæ
data fuit in dotẽ, ſicut firmat Odoffred. Angel.
Salyc.d.l.ex pecunia C.de iure dot. & Angel.&
Saly.& Paul.Caſtrẽſ.d.l.ſi ut proponis C.de rei
uend.& Bal.in conſ.226.incipiente iſta confeſ-
ſio uolumine 4.

Verum licet prędicta regulariter uera ſint ni-
9 hilominus limitatur † non habere locum quan-
do maritus non eſt ſoluendo, quoniam eo caſu,
mulier non ſolum petere poteſt pecuniam datã
in dotem ut dixi ſed etiam in ſubſidium poterit
uẽdicare res emptas ex d.pecunia dotali. Quod
autem in ſubſidium res emptas eo caſu mulier
uendicare poſſit tenet Cynus Bart. Angel. Saly.
d.l.ſi ut proponis C.de rei uend.& Petr. de Bel-
la pertica Bart. Alberic. Saly. Angel.d.l. ſi ut pro
ponis C.de rei uendic. & Bal. in l. in rebus in 5.
not.C.de iure dotium, & in d. conſ. 226. incip.
iſta confeſſio volumine 4. & Bapt. de S. Blaſ. in
tracta.de priuileg.dot.in 2. Centuria num.6. Et
quamuis Soci.d.conſ.224.num. 1. uolumine 2.
dicat quod cum dictæ res ſint hypothecatæ ui-
ro, non uidetur poſſe dari caſus in quo in ſubſi-
dium competere debeat utilis rei uendicatio,
& ſtante hypothecaria non uideatur eſſe locus
actioni ſubſidiariæ tamen quando aliæ faculta-
tes uiri non ſufficiunt illis debitis quibus mari
tus eſt obligatus alijs creditoribus, tunc maritus
dicitur non eſſe ſoluendo, & per conſequens in
ſubſidium datur mulieri rei uendicatio pro re-
bus emptis ex dicta pecunia, ſtante etiam actio
ne hypothecaria ſed ſi aliæ facultates ſufficiunt
non poteſt agi ad rem æſtimatam datam in do-
tem, niſi per hypothecariam. Atque hanc op.
videlicet mulierem in ſubſidium uendicare quã
do uir ſoluendo non eſt tenet Cyn. d.l.ſi ut pro
ponis, & Bald. dicta. l. in reb.C. de iure dot. &
late explicat firmeque tenet Anton. Neguſan.
Fan. in tractat.de pignor.et hypoth.part.quarta
in primo membro nume. 39. & nume. 40. quo
in loco improbat ac reprehendit ea in re pręal-
legatum conſilium Socini 224. volumine 2.

Quamobrẽ ſequitur ex prædictis ut ipſa mu-
lier vel eius hæredes petere poſſit pecuniã da-
tã in dote. Vel ſi præſupponatur ut mihi propo-
nitur uirum non habuiſſe tot bona quæ ſuffice
rent alijs creditoribus, tũc certe mulier uel eius
hæredes in ſubſidium uendicare poterunt res
emptas ex dicta pecunia dotali ſecundum prędi
cta, ſi uero illius facultates alijs creditoribus ſa-
tis erant eo caſu mulier ad dictas res emptas
10 agere poterit hypothecaria. Quæ † ſane actio
oritur ex hypotheca quam habet creditor in re
quæ ſibi iure pignoris uel hypothecæ obligata ẽ
ut per doct. in §. item ſeruiana inſti. de action.

11 Neque uero † ignotum eſt, mulierem in bo-
nis mariti habere tacitam hypothecam inductã
ex legis diſpoſitione quamuis mulier ſibi nõ ca-
uerit, Iaſ. d.§.item ſeruiana nu.71. col.11. inſtit.
de action.l.un.§.& ut plenius C.de rei uxor.act.
l.aſſiduis.C.qui potior.in pign. hab.l.ubi ad huc
l.in reb. C.de iure dot. §.fuerat inſtit.de action.
c.ex literis de pignor.Bart.in l.1.ff.ſolu.matrimo
nio Bal.nouell.in tract.de dote parte 6.in 7. pri-
uil.& Campegius in tract.de dote quęſtione 80.

Tom. Gramat. decis. 1 ... num. 16. & num. 17.

12 In hac autem † hypothecaria actione mulier non solum præfertur creditoribus posterioribus, ut habetur in d. l. ubi adhuc. C. de iure dot. qua cautum est mulieres in hypothecaria creditoribus posterioribus anteferri, sed etiã habet mulier in hypothecaria priuilegiũ prælationis; quo tacita hyphotheca mulieris præfertur creditoribus habentibus tacitam hypothecam anteriorẽ licet tacita hypotheca mulieris regulariter, non præferatur creditoribus habentibus expressam anteriorem secundum op. communem doctorum in l. 1. ff. sol. matrimonio & in d. l. assiduis. C. qui pot. in pignor. hab. ut per Bart. & Bulgarin. num. 34. & Bal. de Bartol. numer. 190. d. l. 1. ff. sol. matrimonio, & doct. in c. ex literis de pignor. quinimmo secundum op. Vltramontanorum mulier in tacita hypotheca præfertur creditoribus habentibus expressam anteriorem, d. l. 1. & d. l. assiduis, & quamuis me non lateat hanc opinionem Vltramontanorum esse contra cõmunem opinionem antiquorum citramontanorum tamen, non desunt qui asserant hanc op. citramontanorum & ipsam quoque hodie communem esse, qua in re non insisto sed me refero ad ea quæ dicunt doct. in d. l. assiduis C. qui pot. in pign. hab.

13 Hoc autem † priuilegium tacitæ hypothecæ quod habet mulier, competit actioni de dote, sec. Bart. in l. 1. & in l. post dotem. ff. sol. matrimonio & in d. l. assiduis in 2. not. & Bal. in tract. de dote parte 12. in 5. priuileg. numer. 6. & 7. & est communis opinio, ut attestatur Pontanus nume. 26. d. l. 1. ff. sol mat. & Parpalia ibidem num. 3. & Antonius Negusant. fan. in tract. de pigno. in 4. membro secundæ partis nũ. 29.

Quo fit ut tale priuilegium transeat ad quemcunque transit actio de dote, §. fuerat instit. de action. & l. un. §. & ut plenius C. de rei uxor. act.

14 Præterea † priuilegiũ prælationis quo mulier præfertur in hypotheca licet ad successores extraneos non transeat secundum commune op. ut per Rip. nu. 33. d. l. 1. ff. sol. matrimonio tamẽ tale priuilegium trãsit ad filios l. assiduis §. excepti C. qui potiores in pig. hab. & Glo. in §. fuerat insti. de action. ubi Ias. num. 94.

Quapropter Carolus filius d. Dominæ Marietteæ admittetur ad hæc omnia priuilegia, quãdoquidem manifesti iuris est, filios matri suæ defunctæ in dote succedere soluto matrimonio glos. in l. 1. C. de priuileg. dot. Bart. in l. si mora uersic. quod tamen intelligo uerũ, & ibi Alex. in fi. ff. solu. matrimonio & Corneus cons. 66. nume. 6. uolumine 4.

Ex quibus explicata uidetur secunda dubitatio supra proposita. & firmari de iure posse d. Carolum filium dominæ Mariettæ obtinere in hac causa debere præsertim cum non proponatur eos qui emerunt domum a prædicto Iullo eius patre non soluisse precium conuentum in prædicta uenditione, ut facile poterit demonstrari.

Et ita esse iuris arbitror saniore sententia semper salua.

Ego Antonius Ciosius Iurisconś. Flor. in Pisano Gymnasio ordin. lect. iuris ciuilis Vespertinus professor. Idcirco huius rei fid. faciendæ gratia subscripsi & subsignaui ad laudem Dei.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia contra statuta non est ferenda.*

2 *Rei vendicatione si quis agat, an necessariò oporteat, quod præcedat contractus precarij, ex quo oritur personalis actio.*

3 *Actiones plures habere omnium interest.*

4 *Rei vendicatio competit non solum pro commodato verumetiam pro precario.*

5 *Agens rei vend. pro re non mansura in loco ubi agitur, an repelli possit.*

6 *Respondere quis tenetur in loco, ubi diu permanet res, ratione cuius agitur, secus in rebus non dici ibi mansuris.*

7 *Priuilegiatus litigans cum alio priuilegiato, contra eum uti non potest suo priuilegio.*

C O N S I L I V M XXXIIII.

In Dei nomine.

DOMINVS Vincentius qui libros in oppido Sancti Remi commodati vel precarij titulo accepisse dicitur a Domino Alexandro qui egit rei uẽdicatione sententiæ contra se latæ opponens dicit eã fuisse latã cõtra statuta vniuersitatis in rub. de iurisdicti. cap. 12. lib. 1. & Rub. de priuileg. cap. 65.

1 lib. 3. † ubi dicitur nullus ex iam dictis possit personaliter aut in rebus molestari pro debito alibi quàm Pisis aut in agro Pisano contracto etiam si tempore contractus talis debitor renuntiauerit statuto. Quo sic stante quæritur an sententia in proposita specie sit lata contra statuta. Ego quoniam ambo mei auditores sunt inuitus quidem, sed tamen ne causę desim quam puto potiorem respondeo sententiam non fuisse latam contra statuta uniuersitatis; quia statutũ quo cauetur ne quis molestetur pro debito prohibet aliquem (ut significant illa uerba, pro debito alibi contracto experiri actione personali quæ pręsupponit personam obligatam & litigantium personis infligitur. §. omniũ ubi Ias. inst. de act. non autem prohibet statutum aliquẽ agere actione reali per quã petamus rem nostram. l. in rem. ff. de rei uendic. quę res nostra nobis propriè nõ debetur. l. quintus §. argento & l. scribit. ff. de aur. & arg. leg. quo fit ut dicta sententia lata in fauorem domini Alexandri qui actione reali rem suam sibi restitui intendit ut ex ius libello colligitur non dicatur lata contra statuta.

2 Quo sic † stabilito non ob. si quis obijciat, quamquam agitur rei uendicatione tamen pręcesserit

oportet

oportet contractus præambulus præcarij uel cō-
modati. Reſpondetur enim, licet præceſſerit con
tractus pręcarij ex quo oritur perſonalis actio ex
interdicto. l. interdictum, ff. de præcar. Roffred.
de libell. rub. de interd. de præcario, nume. 6. non
proptèrea tamen neceſſario infertur intentari o-
portuiſſet actionem perſonalem ex eo interdicto
3 †ſed qm̄ noſtra intereſt plures actiones hēre. l. cū
filius. §. varijs. ff. de legat. 2. & c. ſolicitudinem. pri-
mo, de appellationibus. potuit dominus Alexan.
ex plurib. actionib. ſibi competentib. omittere
4 perſonalem, & intentare † ſicuti fecit realem rei
uendicationem, quę competit etiam non ſolum
pro commodato l. ſi culpa. ff. de rei uendic. & l. of
ficium. ubi Bart. num. 2. ff. eo. ſed competit etiam
pro præcar. l. pomponius. §. ſi is qui præcario. ubi
Bart. & Alexander. ff. de acquir. poſſ.
5 Nec †ob. etiam ſiquis opponat agentē rei uē-
dicatione pro re non manſura in loco ubi agi-
tur, repelli poſſe. l. ultima. ubi doct. C. ubi in rem
actio. exet. deb. Panorm. c. ultimo nu. 43. de foro
compet.

Quoniā reſpondetur, libros allatos Piſas ſtu-
diorum gratia connumerari inter res manſuras
Piſis toto tempore ſtudiorum; huic in ſimili. ſu-
pellectilia coloni conducentis in ędes conductas
illata cenſentur manſura ibidem toto tēpore ha-
bitationis; quo argumento utuntur doct. in d. l.
ult. C. ubi in rem actio. & fuſè explicat ibi Io. Si-
6 chard. num. 3. idcirco †ratione rei in aliquo loco
ſitæ, ut ibi dici permaneat, quis tenetur reſpon-
dere in loco in quo res ſita eſt: quamuis ſecus eſ-
ſet in rebus non diu ibi manſuris ut tenet Petrus
Bellapert. Cyn. & Bart. poſt Azonem d. l. ult. ubi
Ioan. Sichard. d. num. 3.
7 Præſertim † cū priuilegiatus litigat cū alio priui
legiato cōtra quē uti non poteſt ſuo priuilegio l.
aſſiduis. C. qui potiores in pigno. hab. & l. lucrum
ff. de minor. & ita iuris eſſe puto ſaniore ſentētia
ſemper ſalua, ad Dei gloriam & laudem.

Excellentię veſtrę mirificè deditus,

Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Contractus locationis extinguitur ipſo iure morte prælati locatoris, qui ultra uitam ſuam non potuit obligare ſucceſſorem.*

2 *Proteſtatio neceſſario facienda eſt congruo tempore, & inhibitoria debet fieri ante actum celebratum.*

3 *Indefinita æquipollet uniuerſali.*

4 *Relatio eſt facienda ad proxima.*

5 *Subrogatum ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur.*

6 *Res ſubſtituta in locum alterius neceſſario præſupponit extinctionem, & per emptionem prima res, in cuius locum res ſubſtituta eſt.*

7 *Prælatus in beneficio non ſuccedit in tit. ſiue locum primi Prælati. ſed ex uno titulo ſiue ex nouo iure.*

8 *Dictio, ea, eſt repetitiua ſupradictorum.*

9 *Quod dicitur ſecundum quid tale, non dicitur abſolute tale.*

10 *Diſpoſitionis ratio quando eſt finalis, & indubitata, quamuis non fuerit expreſſa, nihilominus ab ea licet argumentari.*

11 *Ratio ubi eſt eadem, ibi idem ius ſtatui debet.*

12 *Factum ſi eſt aliquid contra bonam fidem, & non arbitrio boni uiri in locatione, damnum reſeruari debet.*

13 *Locatio eſt contractus bonæ fidei.*

CONSILIVM XXXIIII.

In Dei nomine.

NOS Antonius Cioſius Iuriſc. & ciuis Flor. ordinarium ius ciuile publice in almo Piſano Gymnaſio in 1. loco. ueſpere docens, electus tertius concordiTER in euentum quo alij duo arbitri concordes non eſſent, a multum Reue. D. Franc. Cerotio Vicario Piſ. digniſſimo, procuratorio nomine Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi D. moderni Archiep. ex parte una, & a D. Raynerio olim Franciſci del torto ciue Piſano, ex alia; occaſione litis & differentiæ uertentis inter eaſdem partes ut latius cōſtat ex compromiſſo rogato a ſer Alex. Monticello die 23. Aprilis. 1575. Viſo dicto compromiſſo, & eius prorogatione, & uiſis proteſtationibus factis ex parte dict. Archiepiſcopi, & reſponſionib. d. Raynerij; & inſtrumēto locationis factæ d. Raynerio per procuratores Illuſtriſſimi ac Reuer. D. Cardinalis Politiani olim Archiep. Piſ. Viſis deinde laudis Reuer. D. Donati Malegonnellę cācel. Piſ. & Mag. D. Camilli Capitanei I. V. doctoris arbitrorum; qui inter ſe penitus diſſentiebāt, uiſiſque omnibus ſcripturis nobis oblatis, & audita ſępius uoce ſupradicta cauſa, tum procuratoris dicti Illuſtriſſimi & Reueren. Archiep. tum etiam dicti D. Raynerij, & conſideratis cōſiderādis, pro tribunali ſedentes in infraſcriptio loco, quē pro idoneo deputauimus; tale in dicta cauſa, & inter partes prædictas laudum damus, uidelicet quia repetito diuino nomine, laudamus, decernimus & declaramus, locationem factam per Illuſtriſſimum ac Reuer. D. Cardinalem Politianum olim Piſ. Archiep. ſeu eius procuratores, Domino Raynerio del torto ciui Piſano extinctam ac reſolutā fuiſſe & eſſe, & propterea dictum Raynerium del Torto finito præſenti anno de quo in proteſtatione in actis exhibita, cogi, & compelli debere ad relinquenda & dimittenda bona de quib. agitur; nec potuiſſe dictum Raynerium ſeminare, uel ſeminari facere in pluribus terris ſtipularum plenis, & ut vulgo dicitur in piu ſeccie, quam ſeminauiſſent, ſeu ſeminari feciſſēt Saluiati ultimi conductores dictarum terrarum. Pro quò eo pluri quod ſeminatum uel ſeminari factū ab eo fuiſſet, contra bonam fidem & naturam loci & uſum ultimorum conductorum teneri, & obligatum eſſe eundem Raynerium del Torto Illuſtriſſimo

ac Re-

ac Reuerendiſsimo Moderno Arch. Piſano ad damnum reſarciendum atque ſoluendū quod ipſe Illuſtriſſimus ac Reuer. D. Archiep. paſſus eſſet propter dictam ſementem & ſationem quæ contra bonā fidem ut ſupra facta fuiſſet. ambas partes ex rationib. & cauſis quę animum noſtrū mouerunt & mouere debuerunt ab expenſis hucuſquè in hac controuerſia factis abſoluentes & ita dicimus laudamus & pronunciamus omni meliori modo,

1 In hanc † autem ſententiam potiſſimū iuimus quia contractus locationis extinguitur ipſo iure, morte prælati locatoris qui vltra uitam ſuam non potuit obligare ſucceſſorem decif. Rotę prima num. 2. de loca. & condu. in nouis Ancharā. conſ. 116. incip. ſecundum ordinem dubiorum. nu. 2. & 3. vbi dicit locationem a prælato factam de rebus eccleſiæ reſolui extincto iure prælati, quod morte finitur, neque durare locationem annis ſequētib. cum ius illud peremptum ſit. At qui ante finitum tempus locationis deceſſit Illuſtriſſimus Reuerēdiſſimus D. Cardinalis Politianus olim Piſanus Archiepiſcopus. Igitur Illuſtriſſimus ac Reuerēdiſſimus D. Modernus Archiepiſcopus Piſanus nō tenetur ſtare dictæ locationi, cuius ſubſtantia & eſſentia per mortem anteceſſoris ipſo iure extincta eſt. Quinetiam non ſolum dicta locatio eſt ipſo iure nulla, ſed etiā eius executio & effectus euaneſcit & impeditur ſtatim poſt proteſtationē quam fecit procurator d. D. Archiepiſcopi Piſ. die 17 Nouēbris in qua proteſtatione declarauit uoluntatē dicti Archiępiſcopi dicens eum eſſe contentum vt d. Raynerius perſeueret in ea locatione pro hoc tantum anno præſenti quo finito teneatur dicta bona relaxare. Igiř a die proteſtationis ceſſat effectus & facultas d. primę locationis & remāſit Raynerio poteſtas retinēdi bona, ſolūmodo d. anno præſenti quo finito tenetur ea dimittere. Verum ante proteſtationem quamuis locationis ſubſtantia ipſo iure extincta eſſet, tamē effectus, propter hoc adhuc non euanuerat, & iuſtè geſta

2 ab eo tenebāt quia † proteſtatio fieri debet congruo tempore Bart. l. non ſolum. §. morte. ff. de op. no. nunt. Ruynus conſi. 32. nu. 6. & 7. part. 5. fierique debet proteſtatio inhibitoria ante actū celebratum, nec tollit proteſtatio actum præcedētē perfectū legitime factū Pari. cōſ. 5. nu. 196. & nu. 197. vol. 4. Rim. l. ſi maior nu. 1. C. de tranſ. Ideo autē dixi non licuiſſe Raynerio ſeminari facere in pluribus ſtipulis ſeu in pluribus ſtipularum terris quàm ſeminauiſſent Saluiati, quia in contractu locationis factæ inter procuratores Cardinalis Politiani & dictum Rayneriū, nominatim habetur, d. conductorē non poſſe facere ſeminari in ſtipulis in Plaga vel Vade vel I eccialiæ vltimo anno; ſed poſſe quidem ſeminare illā quātitatem ſingulis quibuſque locis reſpectiuè quæ ipſe inuenerit ſeminata à Saluiatis moderniis conductoribus præſenti tempore quæ ſanè verba ſignificant conductorē non poſſe vltimo anno ſeminare in omnibus ſtipulis ſed tantum eam quantitatem ſtipularum quam ſeminaſſent Saluiati. & cōſequenter non plures ſtipulas. Nā

3 què illa † dictio (in ſtipulis) cū ſit indefinita æquipollet vniuerſali Bart. in l. ſi pluribus. ff. de legat. 2. & in l. ſi plures ff. de legat. 3. & illa dictio eam

4 quantitatem refertur ad uerbum ſtipulas, † cū relatio debeat fieri ad proxima. l. ſi idem cum eodem §. ſi. vbi gloſſ. ff. de iuriſd. omni. iudicum in uerbo eorum & idem Bart. in l. ſanctio legum num. 7. ff. de pen. Ruyn. conſ. 66. num. 28. vol. 3. Atqui annus conceſſus dicto Rayn. del Torto per Illuſtriſſimum ac Reuerendiſſimum D. Modernum Archiep. Piſ. cēſeri debet vltimus prioris conductionis quia propter declarationem factam à d. Domino Archiep. nullus alius annus ſequitur in quo Raynerij locatio perpetuetur, ergo dicetur vltimus, quia vltimus ſeu ſupremus dicitur quem nemo ſequitur. l. proximus. in vltimo reſponſio ff. de uerb. ſignific. & l. qui duos. §. 1. ff. de reb. dub. Vnde ſequitur ut Rayn. ſeminare non liceat plures ſtipulas quàm vltimo anno ſeminare licuerit Saluiatis modernis conductoribus alioquin pactum dictæ locationis ſibi ipſi aduerſaretur niſi ita intelligeretur quod non eſt dicendum arg. l. 1. C. de furt.

Nec ob. ſiquis obijciat annū conceſſum Raynerio non eſſe ultimū ſed primum quaſi dictus annus præſens Rayn. conceſſus ſubſtituatur, & ſubrogetur in locū primi & ſecūdi anni prio-

5 ris conductionis & ſubrogatus † actus ſapiat naturam eius in cuius locum ſubrogatur l. ſi eum §. qui iniuriarum ff. ſi quis caution. c. eccleſia ut lite penden. Roma. l. ſi uero. §. de uiro num. 92. in repet. ff. ſoluto matrimonio, Atqui in 1. & 2. anno licebat Rayn. ſeminare ad libitū quæ uoluiſſet ut patet ex conuentione primæ locationis ergo &c,

Quoniā reſpondetur annū cōceſſum Rayn.

6 non cenſeri primum quia † res ſubſtituta in locū alterius, neceſſario præſupponit extinctionem & per emptionem primæ rei in cuius locum res ſubſtituta & ſubrogata ſuccedit l. 3. §. fin. ff. de liber. & poſth. l. actione §. publicatione. ff. pro ſoc. Pert. Bellapertic. in l. fruſtra C. de non num. pecun. Quamobrem cum annus Rayn. conceſſus dici primus non poſſit niſi propter ſubrogationem, ipſa autem ſubſtit. præſupponat extinctionem primę rei in cuius locum fit ſubſtitutio, cōſequens eſt ut primus ipſe annus dicatur extinctus. Quin etiam iura libere colendi quę conductori primo & 2. anno competebāt omnia prorſus in eo præſenti anno extincta ſunt propter expreſſam declarationem factam in dicta pro-

7 teſtatione, Et ſicut † prelatus in beneficio non ſuccedit in titulum ſiue locum primi prelati ſed ex nouo tit. ſiue ex nouo iure c. 2. de conceſſ. præb. & d. Rotæ Deciſ. 1. de locato & conduc. ad finem in nou. ita etiam conceſſio annalis facta Rayn. cenſeri debet emanaſſe non ex ueteri locatione ſed ex ultima noua permiſſione in qua tamē cōductor procedere dēt arbitrio boni uiri ex bono & æquo. l. 2. in fi. ff. de action. & obligat.

oblig.t in cuius manu non eſt ius alteri quęſitū
tollere argumento l.uenditor §.ſi conſtat.ff. cō
mun.pręd.Crauetta conſ.5.num.5.et conſ.7.nu
me,10.cum ſimil.quæ poſſent adduci.

Nec ob.etiam ſiquis dixerit Rayn.non in no
ua ſed in prima ueteri adhuc locatione uerſari
ad quam ſe referre uidetur declaratio dict.D.
Archiep.ut indicare uidētur illa uerba proteſta
tionis perſeuerare &c.quæ ſignificant eiuſdem
rei continuationem arg.l.diffamari.C. de ingē.
manumiſ.& c.diuortium de poenit, 1. diſtinct.&
demonſtrant etiam illa uerba in ea &c. quæ di-
8 ctio † ea, eſt repetitiua ſupradictorū Ruyn. cōſ.
101.num.9.parte 2.Pariſi.conſ.103.num.14.par
te 1.Quoniam reſpondetur annum conceſſum
Rayn.emanaſſe non ex ueteri ſed ex noua per-
miſſione moderni Archiep. qui in ſua declara-
tione non ſe refert ad primam locationem ſpe-
cialiter neque ei abſolute uel indiſtincte acquie
ſcit ſed limitate & reſtrinctim in d.pręſenti an-
no eam ſolummodo ratā habet. neque eam in
uniuerſum approbat. imo aperte declarat eam
eſſe nullam & uocat illam non ſimpliciter loca-
tionem ſed locationem aſſertam ſcilicet ab ad-
uerſario non a ſe arg.c.1.de reſtitut. ſpoliat. lib.
6.& cap. ſi propter de priuileg. eodem lib. 6.&
9 † quod dicitur ſecundum quid tale non dici-
tur abſolute tale l.hoc legatum.ff.de lega.3. De
ci.l.uelle non creditur nume.3.ff. de reg.iur. Et
quamuis dicat perſeueret tamen non ſe refert
ſpecifice ad locationem,ſed in genere arg. gloſ.
in uerbo eandem l.ſiue pro fratre C. de negoc.
geſt.dum dicit mulier damnauit quæ ſaluauit,
ubi dicitur facta relatio ſimpliciter,& in genere
non autem ſpecialiter.

Dixi prætęrea pro eo pluri quod ſeminatum
a dicto Rayn.fuiſſet contra bonam fidem & na-
turam loci & uſum vltimorū conductorū Ray-
nerium teneri Archiep. ad damnum reſarcien-
10 dum quod Archiep.paſſus fuiſſet quia†quando
diſpoſitionis ratio eſt finalis & indubitata tunc
quamuis non fuerit expreſſa nihilominus ab ea
liceat argumentari, gloſſ. & doct. in l. quāuis C.
de fideicom. Roman. conſ. 411. incip. quatuor
ſunt per totum Decius conſ.227.& conſ.270.&
conſ.372.col.3. Atqui ratio quare cōductores
in ultimo anno prohibentur omnes ſtipularum
terras ſeminare nulla alia poteſt probabilior aſ
ſignari niſi quia uoluerunt cōtrahentes ut poſt
ultimum annum quo tempore bona rédderēt
ad dominum locatorem terrę nō ita macreſcāt
laſſentur ac deſugentur, ut poſtea propter aſſi-
duam defatigationem adeo ſteriles fiant ut no-
uus deinde conductor nihil aut parum ſequen-
ti anno ex illis colligere poſſit quapropter cum
ſupradicta ratio locum etiam ſibi uēdicet in pręe
ſenti iſto anno cōceſſo D.Raynerio ſiue dictus
annus debeat uocari ultimus ſiue primus,quod
hac ratione firmata non multum refert: conſe
quens eſſe debet ut plures ſtipulæ ſeu terrę ſti-
pularum plenæ ſeminari nō potuerint in d. præ
ſenti anno iuxta prædicta quandoquidem ubi
11 † eſt eadem ratio ibi idem ius ſtatui debeat. l. il
12 lud.ff.ad l.aqui.Ideoque†ubi contra bonā fidem
aliquid factum eſſet & non arbitrio boni uiri in
locatione prędicta damnum reſarciri deberet
13 †cum locatio ſit contractus bonæ fidei Cur.iun.
conſ.217.num.24.lib.3.& Auguſt. Bero. conſil.
193. 1.uolumine.Atque ex his ſtabiliuntur prędi
cta. idcirco ita iuris eſſe arbitror & ita pronun-
cio atque declaro omni meliori modo ſaniore
ſententia ſemper ſalua ad laudem & gloriā præ
potentis Dei.

Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Ratio eadem in effectu militat in inſtitutione parti
cuları, qua militat in vniuerſali. ſcilicet conſer-
uanda agnationis, qua per maſculos non per fæ
minas conſeruatur.*
2 *Inſtitutus in re certa, ſeu hæres particularis, uel
ſingularis habetur loco legatarij, quando alius re
peritur vniuerſaliter inſtitutus.*
3 *Inſtitutus ſingulariter non eſt omnino hæres vni-
uerſalis, nec omnino legatarius, ſed tertia quæ-
dam ſpecies.*
4 *Agnationis ius non poteſt conſeruari, ſi in conſerua
tione conſiſtit fauor defuncti.*
5 *Agnatio non poteſt conſeruari per hæredes particu-
lares.*
6 *Hæres particularis non eſt iuris ſucceſſor, nec repræ
ſentat defunctum.*
7 *Maſculinum regulariter in ultimis uoluntatibus
concipit fœmininum, ſecundum interpretationem
extenſiuam, non autem ſecundum proprietatem
ſermonis.*
8 *A uerborum proprietate non eſt recedendum.*
9 *Nomini ſeu termino generis maſculini ſi adijcitur
nomen adiectiuum diſtributiuum duarum vocum,
quarum vna eſt communis maſculo, & fœmina,
non habet locum concluſio quòd maſculinum conci
piat fœmininum.*
10 *Omnis, dictio communis eſt maſculo & fœmina.*
11 *Dictio, quicunque, vel quilibet an comprahendat
fœmininum genus.*
12 *Dictio, ſi quis, quid operetur, & an ſub ea compra-
hendatur fœmina.*
13 *A verborum proprietate quo caſu liceat recedere.*
14 *Verba quando in proprio ſignificato nihil poſſet ope
rari, an debeant trahi ad improprium intellectū.*
15 *Teſtamenti una pars aliam declarat num. 19.*
16 *Teſtamenti ſi in aliqua parte aliquid exprimitur,
quod deinde in alijs partibus non ſit expreſſum,
an ſit dicendum diſponentem id exprimere vo-
luiſſe.*
17 *Qualitas uni adiecta cenſetur alteri denegata.*
18 *Maſculorum expreſſio facta in una parte teſtamen
ti, an arguat mentionem filiorum factam ſimplici
ter in alia parte non eſſe ad maſculos reſtingen-
dam.*
20 *Teſtator non cenſetur habuiſſe rationem agnatio-
nis, cum omiſit expreſſionem maſculorum.*

21 *Agnatio*

21 *Agnatio quomodo per fœminas poſſit conſeruari.*
22 *Teſtator cenſetur ſequi uelle diſpoſitionem ſtatuti.*
23 *Coniecturis non eſt opus in claris.*
24 *Argumentum de cauſa inteſtati ad cauſam teſtati an valeat.*
25 *Maſculi ſunt melioris conditionis quàm fœminæ; & quo caſu fœminis ſit magis ſubueniendum, quàm viris.*

CONSILIVM XXXV.

Diuino nomine implorato.

ARBITRI electi per aſſertos procuratores D.Mariæ, & D.Ant. ex parte
vna, & per Tommam Alliatam ex alia, ſecuti conſilium doct. pronunciarunt, uerba teſtamenti Mariani Alliatæ quæ dicunt, & quando deficerent omnes filij legitimi,
& naturales, &c. non comprehendere filias fœminas, & ſucceſſiue declararunt dictas filias, &
hęredes dicti Franciſci teneri ad reſtitutionem
dictorum bonorum exiſtentium in ciuitate, &
comitatu Piſarum. Verum quia rationes quibus
nitebatur prædictus Mag.doc. parum ualidę mihi uidentur, breuiter exponam inferius quę ſint
ea, quæ me in contrariam ſententiam ducant.
Etenim prima ratio qua conſiſtit opinio d.doc.
eſt, quia in priori parte teſtamẽti ubi teſtator inſtituit hæredes uniuerſales; ſubſtituẽdo poſtea
filios, ſemper adiecit qualitatem maſculorũ eãque ſæpius repetiuit quippe qui reſpexit ad cõſeruandam agnationem Alliatarum; ergo cum
una pars teſtamenti aliam declaret; in inferiori
quoque teſtamenti parte ubi poſita eſt inſtitutio particularis dum dicitur, & quando deficerent omnes filij &c. intelligi debet de maſculis
1 ut ſeruetur ius agnationis † quia effectu, eadem
ratio militat in inſtitutione particulari quę militat in uniuerſali ratio ſcilicet conſeruandę agnationis quę per maſculos non per fœminas conſeruatur. Sed huic rationi reſpondeo quod etſi
in uniuerſali inſtitutione, ideo ſępius habita cenſetur mentio maſculorum, quod ſeruari debeat
ius agnationis. l.1.§.denuntiare. ff.de uentre inſpiciendo, & Bal.in l.ſi defunctus.nu.4.C.de ſuis
& legit. Oliuer. text.in tract. de ſucceſſ. ab inteſt.
§.his igitur num.6.& 7.& habetur in ſacra pagina Numer.cap.vltimo. Non propterea tamen ſequitur in ea quoq; teſtamenti parte ubi ſit particularis inſtitutio appellatione filiorum, comprehendi debere ſolummodo maſculos ut ſeruetur ius agnationis. Quia certum eſt quod in
particulari inſtitutione non oportuerat, neque
poterat ius agnationis ſeruari. Nanque inſtitu-
2 tus in re certa, ſeu hæres particularis, vel ſingularis habetur loco legatarij Ruy.conſ.190.nu.6.
vol.2.Cur.iun.conſ.55.nu.11. par.1.quando alius reperitur vniuerſaliter inſtitutus. Barto.in l.
quoties.C.de hæred.inſt. Fulgoſ. conſ.69. nu.1.
inc.punctum. Et hæres particularis quo ad effectum iuris, eſt legatarius. Bertran.conſ.83. nu. 6.
3 vol.5. Quinimo † ſingulariter inſtitutus, non eſt
omnino hæres uniuerſalis, nec omnino legatarius, ſed eſt tertia quædam ſpecies. ∫. hæres ſingularis, ſeu particularis inſtitutus in re certa, cuiuſmodi ſanè inſtitutio participat de natura inſtitutionis uniuerſalis quo ad extrinſeca nimirũ quo
ad ius accreſcendi, & quo ad excludendam querelã, atque ſimilia, ſed quo ad ipſas res, ſeu quantitatem, & bona in quibus quis inſtituitur hęres
particularis participat de natura legati. Bar.in d.
l.quoties.nu.1.C.de hære.inſt. & quod ſit tertia
ſpecies, tenet etiam Bald.in l.ex facto.2.in 2.col.
verſ.vlterius.n.2.ff.de hær.inſt.& Iaſ.d.l.quoties
n.3.& 4.ubi dicit hanc doctr. eſſe com.approbatam quod atteſtatur etiam Corn.d.l.quoties.n.
9.& 10.in fi. At in caſu propoſito Franc.Tomas,
& Ioã. vt in teſtõ Mariani dr̃ ſunt inſtituti hæredes particulares, de rebus exiſtentib.in ciuitate
& comitatu Piſarum; igitur in dictis particularibus hæredibus qui ſanè quo ad quædam, vt dixi loco legatariorum ſunt, neque neceſſe erat,
4 neque etiam poterat † conſeruari ius agnationis, in qua agnationis conſeruatione conſiſtit
fauor defunctj. Ruy.conſ.22.nu.6. uol.3. Quod
5 autem agnatio † nõ potuerit conſeruari per hæredes particulares inde probatur, quod legata
non relinquuntur propter conſeruationem iuris, & honoris agnationum, ſed relinquũtur ꝑ
benemerita. l.nec adiecit.ff.pro ſoc.& ius agnationis quod conſiſtit in hęreditatib. ut per gl.1.
in §.ſed agnationis.inſt.de legitima agna. tutel.
& inſt.de cap.dim.§.quod autem dictum.ubi gl.
in uerbo, ſi manumiſſus, & in uerbo cognationis
non congruit, neque conuenit dictis hæredibus
6 particularibus, qui non ſunt † proprie hæredes,
neque ſunt iuris ſucceſſores, neque huiuſmodi
in quos tranſeant iura hæreditaria, neque repręſentant defunctum. §.legatarijs.inſt.de teſt. Bar.
& Iaſ.in d.l.quoties.n.3. ver.item inanis. & n.4.
ver.ult.nota.C.de hæred.inſt. l.quædam.§.nihil.
intereſt.ff.de eden. Bertr.conſ.129.n.24.uolu.8.
ubi dicit inſtitutum in re certa non eſſe propriè
hæredẽ, neque tranſire in eum iura hæreditaria
neque iuris ſucceſſorem dici. Quod uero neceſſe non fuerit conſeruari ius agnationis per d.hæredes ſingulares probatur, quia cũ d.Marianus
teſtator, antea in eodem teſtõ inſtituiſſet hæredes uniuerſales Gerardum, & Ludouicum iã ſatis ſuperq; conſuluerat conſeruationi agnationis. Et propterea non oportet illa uerba ſi defecerint oẽs filij, interpretari.i.filij maſculi, ut ſeruetur agnatio, ſed debemus intelligere filios nõ
ſolum maſculos, ſed etiam fęminas ſicut in caſu
propoſito ſignificat dictio, filij. Nã regulariter ĩ
7 in ultimis † uoluntatibus, maſculinum concipit
fęmininum. l.qui duos.ff.de leg.3. l.ſeruis legatis.ff.eo.l.ſi ita ſcriptum.in princ.ff.de leg.2. l.ſiquis ita.ff.de teſt.tut. & in Auth. de non eligen.
§.1.ibi duos filios, &c. Anch.in conſ.120.in c.pro
clariori Bar, in l.1.ff.de verb.ſig.& in l.1.ff.de pecul. Bal.in l.quicunq;.C.de ſer.fug. Rim.cõſ.186.

uol.3.Io.de Neuizan.conſ.12.nu.14. Deci.in l.
fœminæ.nu.109.& nu.103.& 104. ff.de reg.iur.
& in conſ.569.nu.7. quibus in locis Dec.atteſta
tur hanc eſſe communem opi. ut ſcilicet in ulti-
mis uoluntatibus maſculinum concipiat fœmi-
ninũ.Quo ſtante corruit tędum alio loco con-
cedebar maſculinum quidem comprehendere
fœmininum, ſed dicebat hoc eſſe uerum ſecun-
dum interpretationem extenſiuam non autem
ſecundum proprietatem ſermonis, ut per Bart.
in l.1.ff.de uerb.ſig.Ruy.conſ.42.nu.9.uolu.2.&
conſ.15.nu.9.uol.3.Iac.Alba conſ.19.nu.4.&pro
8 pterea † cum a uerborum proprietate non ſit
recedendum,l.non aliter.ff.de leg.3.appellatio-
ne filiorum in caſu noſtro non poſſe contineri
filias. Reſpondetur enim primo concluſionem
in qua dicitur maſculinum comprehendere fœ
mininum impropriè non procedere & non ha-
9 bere locum,quando † nomini,ſeu termino gene
ris maſculini, adijcitur nomen adiectiuum diſtri
butiuum affirmatiuum uniuerſale duarum uo-
cum,quarum una eſt communis maſculo, & fœ
minæ,ut hic & hęc omnis,& hoc omne quod eſt
diſtributiuum.ut per Alc.in l.Lucius.n.41. ff. de
uulg.& pup.& Parerg.lib.12.c.1.& eſt duarũ uo-
cum,& commune ut docet Priſcian.ad primum
uer, lib.2.Aeneid.Tunc enim ſine dubio maſcu
linum concipit fœmininum ex propria ſignifi-
catione,& uere,& ex ui ſermonis, & non ex im-
proprietate,ſeu ex interpretatione. l.hoīs.ff.de
uerb.ſig.ut in ſpecie tradit Bartolom.Cæpol. in
l.1.num.22,uer.in 1.caſu.& nu.26.uerſ.4.caſu.ff.
de uerb.ſig. ubi citat etiam Gram.& aſſignat ra
tionem dicens,ideo tunc maſculinum concipe-
10 re fœmininum propriè,quia illa uox † omnis eſt
communis maſculo, & fœminæ ſicut eſt homo
& ſimilia. At in caſu noſtro adeſt dictio commu
nis maſculo,& fœminæ, uidelicet omnes, quia
Marianus in teſtamento dixit, & quando defice
rent omnes filij legitimi, & naturales dictorum
fratrum ſuccedant filij dicti Nicolai,ergo in ca-
ſu prædicto dum dixit (omnes filios)comprehé-
duntur etiã fœminæ ex proprietate,& ex ui ſer-
monis,quia illa uox(omnis) ita propriè cõuenit
fœminis ſicut maſculis,ſecus uerò ſi adeſſet ad-
iectiuum relatiuum trium uocum, ut eſt dictio,
11 † quicunque,uel adeſſet nomen partitiuum par
ticulare,ut quilibet tunc enim quia dictio, qui-
cunque, uel dictio, quilibet, maſculini generis
non æque proprie conuenit fœminis ſicut di-
ctio, quicunque, & dictio, quælibet, fœminini
generis dicendum eſſet ſub dicta uoce,quilibet
& quicunque fœminas non propriè contineri,
ſed per extenſionem Bar.Cæp.d.l.1.nu.26.uerſ.
4.caſu.ff.de uerb.ſig.atque ita procedit id quod
dixit Soc.iun.conſ.1.nu.97.uol.1. ubi refert no
men generis maſculini non ſignificare proprie
fœminas etiam ſi determinetur a nomine com
munis generis, utputa homo, & dicatur ſiquis
12 homo.Illa enim dictio,ſiquis, † impedit quomi
nus propriè ad fœminas pertineant, Præterea
dum dicebatur maſculinum in caſu noſtro non
poſſe comprehendere fœmininum, quia cõpre
henderetur ex improprietate cum tamē in ma-
teria noſtra uerba propriè capi debeant: Reſpõ
13 detur ſecundo in caſu † propoſito licitũ eſſe re-
cedere a proprietate uerborum, quia licet regu
lariter uerba propriè capiantur. l.non aliter. ff.
de leg.3. tamen illa regula limitatur non proce
14 dere, quando verba in proprio ſignificatu nihil
poſſent operari,tunc enim trahuntur ad intelle
ctum improprium.Ange.in l.ſi cum antea.C.de
dona.ante nup.Bar.Soc.in reg.441.n.4.inc. uer
borum propriæ ſignificationi, & hæc ſolutio ꝓ-
cedit poſito,ut in caſu noſtro maſculinum con-
cipiat fęmininum ex improprietate, quod tamē
per ſupradicta negamus.At uerbum(omnes)po
ſitum in d.teſtõ ſi ad fęminas non referretur ni
hil fermè operaretur,ſed ſuperuacuè eſſet adie-
ctum,ergo non eſt mirum ſi tolleratur, ut in ca-
ſu noſtro maſculinum concipiat fęmininum ex
improprietate quandoquidem certum eſt uer-
ba illa intelligi debere,ut aliquid operentur. l.ſi
quando.ff.de leg.1.c.ſi Papa. de priu.in 6.Rom.
conſ.485.nu.2.inc. in caſu propoſitæ conſulta-
tionis quo ad Alex.conſ.195.nu.2.lib.6.&Grat.
15 conſ.117.nu.5.lib.2. Non ob.ẽt † quod particu
laris inſtitutio,ubi ſimpliciter hr̄ mentio filiorũ,
debeat intelligi ſecundũ inſtitutionem uniuer-
ſalem, ubi in alia parte teſtamenti loquitur de fi
lijs maſculis,quaſi una pars teſtamenti declaret
aliam.Bar.in l.qui filiab.ff.de leg.1.Quoniam re
ſpondetur primo, hoc arg.incontrarium retor-
queri. Nã in prima parte teſtamenti,ſeu in uni-
uerſali inſtitutione,ideo dicimus teſtatorem uo
luiſſe in ea ſeruare ius agnationis,quia expreſſã
mentionem habuit maſculorũ, ergo hæc mẽtio
maſculorũ facta in uniuerſali inſtitutione decla-
rat quod in inſtitutione particulari,ubi ſimplici
ter locutus eſt de filijs, & non reperijt qualitatē
maſculorũ;teſtator non reſpexit ad conſeruatio
nē agnationis, uel maſculorum, ſed reſpexit ad
omnem eius deſcendentiam tam maſculinã ꝙ
fœmininam,ut in ſpecie dicit Soc. iun. conſ.29.
n.11.& 12.uol.1.ubi reſpondens ad regulã. d. l.
16 qui filiab. ff.de leg.1. dicit † quod ſi qua in parte
diſpoſitionis aliquis exprimitur, quod deīde in
alijs partibus non ſit expreſſum,dicendum eſt,
diſponentes id exprimere noluiſſe,quia ſi uoluiſ
ſent id expreſſiſſent.l.unica.§.ſinaũt deficientis.
C.de cad.tol.ubi Bal.& Iaſ.in d.l.qui filiab. ff.de
leg.1,Soc.iun.conſ.128.nu.97.uol.1.& Ceph.cõ
17 ſil.134.n.41.uol.1.& quia † qualitas uni adiecta
cenſetur alteri denegata.l.cum pretor.ff.de iud.
ut in ſpecie tradit Sylua in conſ.64.nu.18.par.2.
id quod cõprobat Soc.iun.d.conſ.29. uolu.1. &
Sylua d.conſ.64.ex deciſ.Io.de Ana. in conſ.22.
18 inc.ad approbandam,ubi uult, † quod expreſſio
maſculorũ facta in una parte teſtamenti,arguat
mentionem filiorum factam ſimpliciter in alia
parte non eſſe ad maſculos reſtringendã quam
opi.ſequitur Alex.conſ.38.uol.6.& conſ.17.uo.
7.& Soc.conſ.69.uiſo teſtamento.col.5.uolu.3.
Riminal.conſ.231.uol.2.nu.8. ubi dicit quando
ab ini-

ab initio expreſſit maſculos, & poſtea fecit men
tionem tamen filiorum uidetur uoluiſſe ibi cō-
prehendere fœminas, & idem Rimi. conſ. 224.
nu. 22. uolu. 2. quæ conſilia uidenda ſunt ad hoc
Pariſ. conſ. 31. nu. 7. uol. 2. Socy. iun. in rēpet. l.
cum filiofam. col. fi. ff. de leg. 1. & in conſ. 3. num.
42. uol. 1. ubi dicit ſi in una particula fit mētio fi
liorum maſculorum, & in alia filiorum ſimplici-
ter, tunc continentur etiā fœminæ, Alc. conſ.
96. nu. 10. & alij complures quos citat Sylua d.
19 conſ. 64. Secundò reſpondetur † tunc eſſe ue-
rum, vt vna pars diſpoſitionis declaret aliam,
quando in utraq; parte eadem iuris ratio repe-
ritur: ſiue agatur de eiuſdem, ſiue de diuerſæ di
ſpoſitionis parte, argu. eorum quæ dicit Dec. in
conſ. 567. nu. 6. & nu. 7. par. 4. vbi propter diuerſi
tatem rationis aliud in una quàm in alia parte
diſpoſitionis ſtatuendum eſſe dicit, & Crauet. in
conſ. 62. nu. 11. uol. 1. ubi dicit unam partem aliā
declarare cum diuerſitatis ratio aſſignari nō po
teſt. l. 3. §. ſed etiam inter duos ff. de lib. & poſth.
At in propoſita ſpecie in uniuerſali inſtitutione,
ubi teſtator conſiderando maſculos, uoluit con
ſulere agnationi diuerſa ratio militat quā in par
ticulari inſtitutione, ubi non ad agnationem, ſed
ad omnem eius deſcendentiam teſtator reſpe-
xerit. arg. eorum quæ dicit Cur. iun. in conſ. 49.
nu. 7. par. 1. ergo in caſu de quo agitur una pars
diſpoſitionis non debet aliam declarare cum in
ter eas conſideretur ratio diuerſitatis.

Ex quo conſtat iure optimo negari poſſe dū
dicebatur eandem rationem cōſeruandę agna-
tionis militare in inſtitutione particulari quę mi
litat in uniuerſali, quia ut dictum eſt, non ualde
diuerſa eſt quandoquidem in uniuerſali inſtitu-
tione propter expreſſionem maſculorum atten
ditur ius agnationis. In particulari uerò inſtitu-
tione, quia maſculorum mentio omiſſa eſt con-
ſideratur ſolummodo ratio deſcendentiæ.

Negari etiam poteſt dum tertio loco diceba
tur conſtare quod in particulari inſtitutione te-
20 ſtator uoluerit conſulere agnationi † quia imò
contrarium conſtat teſtatorem, ſcilicet non ha-
buiſſe in particulari inſtitutione, rationem agna
tionis cum omiſerit expreſſionem maſculorum
iuxta ea quæ ſupradixi ex autoritate Soc. iun. d.
conſ. 29. uol. 1. & Syluæ d. conſ. 64. nu. 18. par. 2.
3. reſpondetur unam partem ſuperiorem diſpo
ſitionis aliam declarare, niſi ex illa parte ſupe-
riori, abſurdum aliquod reſultaret. Grat. conſil.
256. nu. 39. uol. 2. & ſi eam ſequeremur declara-
tionem, induceretur abſurdum nempe quia illa
dictio, omnes, nihil operaretur ergo in caſu pro
poſito pars ſuperior non debet declarare infe-
riorem præſertim contra præſumptam teſtato-
ris uoluntatem, ut oſtendi ſupra in prima reſpō
ſione ad hoc fundamentum. Bar. d. l. qui filiabus.
ff. de leg. 1. Nihil præterea obeſt agnationē per
maſculos, & non per fœminas conſeruari, & pro
terea d. D. Mariam, & D. Antoniam quippe quæ
non uidētur conſeruare. Allatarum agnationē
condemnandas fuiſſe ad reſtitutionem bonorū
de quibus agitur. Quia reſpondetur quod licet
in deſcendentes natos ex dictis fœminis agna-
tio non continuetur, tamen conſeruatur agna-
tio in perſona ipſarum fœminarum dum ipſæ ui
uunt, & per conſequens d. D. doctor declarare
ſaltē debuerat dicta bona pertinere ad illas mu
lieres toto tempore earum uitæ poſito, ut ad
eas & ad earum hęredes d. bona nō pertinerent
quod tā negamus per ſuprad. Ex q b: apparet
in caſu noſtro, filiorum appellatione filias quo-
21 que compręhendi. Quod † autem in perſonis ip-
ſarum fœminarum agnatio duret & per conſe-
quens ſaltem dum in humanis ſunt debuerint
habere dicta bona probatur. quia licet fœ-
mina non procreet ſibi agnatos, & poſt earum
mortem agnatio. in earum filijs non perſeueret.
l. pronuntiatio. ff. de uerbo. ſign. Bal. in l. ſi un. C.
quando non petu partes. Tamen fœmina quæ ex
agnato maſculo naſcitur, agnata eſt & ex linea
maſculina eſſe dicitur Alex. conſi. 43. verſic. non
obſtat id quod volum. 3. Soc. iun. conſil. 30. nu.
51. parte prima, Itemque fœmina quo ad ipſa vi
uit conſeruat nomē familię & agnationis & cip-
pum domus & dum uiuat admitti debet ad ſuc-
ceſſionem, vt in ſpecie tradit Alex. conſi. 55. lib.
3. Iaſ. conſ. 142. col. 6. uol. 2. & in l. 2. colu. 108.
uer. uigeſimoprimo. C. de iure emph. Soci. iun.
conſ. 168. num. 21. & nu. 56. lib. 2. & conſi. 186.
num. 2. lib. 1. Et conſi. 1. nu. 58. lib. 1. & conſil. 2.
num. 14. volum. 2. Pariſius conſi. 47. num. 61. vo
lum. tertio Io. Cephal. conſi. 134. nume. 47. cum
ſimilib. 1. lib.

Nil etiam officit ſtatutum Piſanum ſub rubr.
de ſucceſſion. ab inteſtato. §. deſcendendo,
in princip. ubi dicitur ad ſucceſſionem fratris,
deſcendentibus nullis extantib. ſuccedat frater
cum filijs & nepotibus uirilis ſexus agnatis prę-
mortui fratris & ſic excluſis filiabus dicti fratris
prę̄mortui. ex quibus ſtatuti verbis argumentū
ſumebatur, ut quemadmodum nullo facto te-
ſtamento ad omnem ſucceſſionem excluſis fi-
liabus admittendi fuiſſent fratres Mariani teſta
toris ita etiam prę̄ſumendum ſit noluiſſe teſtato
rem ut fœminę excludantur facto teſtamento
cum † cenſeatur teſtator ſequi uoluiſſe diſpoſi-
22 tionem dicti ſtatuti ut per Soci. iun. conſ. 168.
num. 53. volum. 2. cum ſim.

Ad hoc. n. reſpondetur ueram quidem eſſe iu-
ris regulam, qua cauetur, uideri teſtatorem id di
ſpoſuiſſe quod ab inteſtato ex diſpoſitione iuris
communis uel municipalis ſeruandum erat. l.
quidam cum filium. ff. de uerb. oblig. c. quanto.
de iureiur. & ibi notatur. Sed hæc regula primo
limitatur habere locū in dubio ut per Enerar.
in loco a cauſa inteſtati uel ubi clarum eſt teſta-
torem excludere fœminas Soc. d. conſ. 168. nu.
92. ſecus autem ſtatuendum eſt quando conſtat
teſtatorem admiſiſſe fęminas vt in caſu noſtro
vbi teſtator dicens omnes filios apertiſsimè de
23 fœminis locutus eſt iuxta prædicta quo caſu † in,

claris non eſt opus coniecturæ, l. continuus. §.
cum ita.ff.de verborum obligatio. Secundo di-
cta regula procedit quando in ſtatuto loquẽte,
de ſucceſsione ab inteſtato reperitur ſimilis
uel eadem ratio quæ inuenitur in ſucceſsio-
ne teſtati, Euerard. dicto loco a cauſa teſta-
ti. At in caſu propoſito ratio conſeruandæ
34 agnationis quam † conſiderauit dictum ſtatu-
tum in ſucceſſionibus vniuerſalibus ab inteſta-
to, non habet locum in hac ſucceſſione teſtati
particulari, quia teſtator in ea ſolummodo con-
ſiderauit ius deſcendentiæ non agnationis, ut
ſupra dixi. Igitur non eſt mirum ſi in caſu noſtro
non valet argumentatio de cauſa inteſtati ad
cauſam teſtati.

34 Vltimo nõ ob. † quòd, ſi filiæ mulieres ad ſuc-
ceſſionem admitterentur, ſequeretur, vt fœmi-
næ eſſent melioris conditionis quàm maſculi,
quod tamen negat.l.in multis. ff.de ſtatu homi.
Nam præterquam quod hoc merito negari po-
teſt quandoquidem vniuerſalis hæreditas quæ
continet bona exiſtentia in inſula Sicilia ad quæ
aduerſarij admiſſi ſunt ualde locupletior eſt quã
hæreditas particularis bonorum exiſtentium in
ciuitate Piſarum, vel eius comitatu, vt eſt noto-
rium. Reſpondetur etiam non eſſe inconueniẽs
ut ſuccurratur mulierib. magis quàm viris qui-
nimo hic dici poteſt caſus in quo permittitur,
ut propter fragilitatem ſexus melioris conditio-
nis ſint fœminæ quàm maſculi, ut tradit Dec.in
l.fœminæ.nu.82. ff. de reg.iur.

Atq; hęc ſunt quæ modo ſeſe mihi offerunt,
& efficiunt, ut diſſentiam a prędicti doctoris õpi
nione; atque ut ea quæ ſupra firmaui uera eſſe
de iure arbitror ſaniore iudicio ſemper ſaluo
ad laudem Dei.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 Exceptio præſcriptionis 30. annorum an excludat a iure redimendi.
2 Emptor licèt faciat pactum de retrouendendo venditori in perpetuum, & ſine temporis præfinitione nihilominus tali iuri præſcribitur triginta annis. fallit nu.3.
4 Reſtitutio in integ.quib. competat, & quibus non. num.ſeq.
5 Minor ſi ſucceſſit alicui, contra quem cœpit præſcriptio, tunc contra eum dicta præſcriptio continuatur, neque eo caſu ſibi conceditur reſt.in integ.
6 Minori etiam pupillo currit præſcriptio conuentionalis procedens ex contractu defuncti.
7 Reſtitutio ad hoc vt competat, requiritur non ſolum quòd quis ſit minor, ſed etiam vt ſit læſus. Item quòd ſit læſus ſua facilitate, vel dolo aduerſarij.
8 Præſcriptio contra pupillum dormit durante pupillari ætate.

CONSILIVM XXXVI.

Diuino nomine implorato.

QVANQVAM multa ſcribi poſſunt
in fauorem excellentiſſimi D.Cappo
ni. Nihilominus, quoniam & ego an-
guſtia temporis intercludor, & res a-
gitur coram multæ eruditionis viro, attingam
ea tantummodo in quibus vertitur cardo diffi-
cultatis. Itaque contra filios Angeli Capponij
agentes ad redimendum vigore cuiuſdam lau-
di definientis eis licere redimere quotieſcunq;
1 ſoluerent precium; opponunt † hæredes Do-
mini Ioannottij rei conuenti exceptionem præ
ſcriptionis 30. annorum cuius quidem tempo-
ris lapſu prædicti actores excluſi dicuntur a iure
redimendi. Quoniam pacto de retrouendendo
ſeu iuri redimendi præſcribitur ſpacio triginta
annorum. vt per Ange.in conſ.55.incip. Guliel-
mus, & Franc.nu.3.uerſ.hic tamen. & per Bal.in
conſ.303. incip. ad euidentiam præmittendum
2 eſt. num.3.uol.1.ubi dicit, licet † emptor faciat
pactum de retrouendendo venditori in perpe-
tuum, & ſine tẽporis præfinitione, nihilominus
tali iuri præſcribitur triginta annis. Io. Fab. in l.
cum notiſſimi.nu.14.verſ.ſed quid ſiquis. C. de
præſcr.30.uel 40.anno. Alex.conſ.228.lib.6. Fel.
3 in rub.de præſcr.col.antepen. † uerſ. fallit quar
to, ubi dicit emptorem qui promiſit retrouen-
dere quoties ſibi præcium offerretur poſſe huic
iuri quod ſolum triginta annis durat præſcribe
re. & Iaſ.in l.petens.num.10.uerſ.circa iſta. C.de
pact. & in l.3.C.de inſt. & ſubſt.ſub condit. facta.
nu.5. Dec.conſ.164.num.4. uer.uenio ad aliud.
Boer.deciſ.182.par.1, nu.1, & nu.4. & idẽ firmat
etiam Cag.in l.2.q.8.num.70. & ſeq. C. de pact.
inter emp. & uend. Io.Ant.Rub.in conſ.3. nu.2.
& nu.6. & conſ.75.nu.3. Soc.iun.conſ. 149.n.39
& ſeq.uol.1. Ruy.in conſ.167.nu.15.lib.1. Crau.
conſ.71.nu.1.uol.1. & quòd huic redimendi iu-
ri præſcribi poſſit tenet etiam Io.Franc. Balb. in
tract. de præſcr. in 4.par. quintæ partis princip.
q.3. nu.4. ubi dicit hanc opinionem eſſe uerio-
rem, & communiorem, & in iudicando, & conſu
lendo tenendã. Crot.conſ.61. nu. 3. & hanc eſſe
communem omnium ſcribentium opinionem
atteſtatur etiam Gozad.in l.2. C. de pactis inter
empt. & uend.num.84. & num.85. & num.87. &
num.88. ubi eam defendit, & ſequitur, & dicit eã
procedere etiam de iure canonico. Et quamuis
Fabianus de Monte in tract. de emp. & vend.in
tertia quæſt. ſeptimę quæſtionis principalis. &
Caſſen.in commen.conſuet.Burg. rub.5. §.1.de
reſt.nu.10, teneat opinionem contrariam uide-
licet quòd imò tali pacto de retrouendendo
præſcribi non poſſit tamen eam opinionem im
pugnat Ioannes Franciſcus Balbus dicta quar-
ta parte quintæ quæſtionis principalis. quæ-
ſtione tertia. numero quarto. & Gozadinus
d.l.2.

d.l.2.C. de pact. inter empt.locis citatis vbi etiã Cagnol.nu.74.& Ioan.Antonius Rubeus d. con ſi.3.Ex quibus apparet cum a die laudi lati iam elapſi ſint anni triginta duo & plures, iuri redimendi contra dictos actores fuiſſe præſcriptũ. Nec ob.illa dictio quotieſcumque ſolueret pretium,uel alia uerba ſimilia uidelicet ſemper omni tempore perpetuo & quandocunq; & ad omnem eius petitionem & voluntatem quia reſpõdetur quod ptopter illa non cenſetur renuntiatum præſcriptioni & non videtur excluſa præſcriptio quæ alias curreret. l. in cognitione in princ.vbi glo.in uerbo ſemper & ibi Roman. ff. de Senat.Conſul.Syllan. & multa cumulat Tiraquel.tractat.de utroque tetract. §.primo glo. decima. num.trigeſimotertio,verſicu. ſed quid ſi cum. & num.trigeſimoquarto, verſicul. quib. adde quod &c. & Franciſcus Viuius opin. 205. Incip.pactum de retrouendendo commun.opinio.libr.2.& Iacob.Filipp.Port.concluſion. 38. incip.pacto lib.3.Bero.conſ.155.num.10.vol.1. Rol.a Val.conſ.26.nu.1.par.2.Bertran.conſ.181. uol.5.Soc.iun.conſ.145.nu.34.uol.1.Quo ita ſtãte non obſtat, ſiquis obijciat currere quidẽ contra minorem adultum, dictam præſcriptionem ſed tamen aduerſus illam dari reſtitutionem in integrum iuxta comm.opi.Inno.Io.And.& Ancha.in c.conſtitutus. de in integ.reſt.& Afflict. in deciſ.370.Bar.in l.etiam.in fi.ff.de min.& De-

4 cius conſ.557.nu.7.& nu.8. †Quoniam reſpondetur quod aut uolunt reſtitui illi qui tempore laudi lati maiores erant, ſeque pro maioribus geſſerant,& tunc certum eſt,in propoſita ſpecie, ubi ceſſat omnis probabilis cauſa,eos reſtitui nõ debere etiã ex generali clauſula,ſiqua mihi &c. quæ ſemper præſupponit adeſſe probabilẽ cauſam,ut per Alex.conſ.162.nu.6. uol.2.& conſ.3. lib.5.in fi.& in conſ.169.nu.14.2.uol.Et Bertrã. conſ.273.par.1.num.8.in corpore antiquiori,& conſ.139.par.2.cum multis conſocijs. Aut uero reſtitui uolunt illi qui tempore laudi lati minores erant, & tunc quoque arbitror eos nõn eſſe reſtituendos. Nanque aut ijdem petunt ſe reſtitui pro ea parte quæ ipſis accreuit ex mente aliorum fratrum Minorum, quibus ſucceſſerunt & eo caſu pluſquam certum eſt, illos reſtitui nõ

5 debere, quoniam quando † minor ſucceſſit alicui contra quem cœpit præſcriptio tunc contra eum dicta præſcriptio continuatur,ut per Bar.in l.naturaliter.in 7.q.ubi etiam Io.Hannib.n.248. ff. de uſuc. Neque conceditur eo caſu minorib. reſtitutio in integrum contra illam præſcriptionem quæ initium habet a perſona defuncti dũmodo uerſemur in tempore,& pręſcriptione cõuentionali,ſeu in diſpoſitione,& contractu cum minori geſto, non autem in diſpoſitione legati, & quod in caſu prędicto non detur reſtitutio cõtra preſcriptionẽ inchoatam contra defunctum tenet gloſ.& Bart.in l.cum filiusfa.§.in hac.ff.de uerborum obligatio. & Salyc.in l. fi. col.1.C.in quib.caſib. in integrum reſtit. non eſt neceſſaria,& probatur in l.Emilius ubi Bart.& Bal.ff.de minoribus. & Bal.in l.1. C. ſi aduerſ. uſucap.& gloſſa in l.ſi cum militarib. C. de reſtitut. mil.& in l.ea quæ a patre C. eo. de reſtitutione militis Paulus de monte pico in l.poſt contractum nu. 48.ubi etiam Iohanes hannib.nu.146.ff. de donationib.& idem Iohann.in d.l.naturaliter in 7. q. Bart.num.249.& 250.ubi aſſerit doctores ita communiter tenere. Bernar.Diaz.in regu.466.

6 ubi dicit quod †minori etiam pupillo currit præſcriptio conuentionalis procedens ex contractu defuncti ſi cucurriſſet contra defunctum ſine ſpe reſtitutionis. Quamobrem cum in caſu propoſito agatur de diſpoſitione conuentionali deq; tempore aſſignato in laudo vigore dicti compromiſſi manifeſtum eſſe puto dictam reſtitutionem in integrum hoc caſu denegari de iure debere quandoquidem compromiſſum nihil aliud eſt quàm contractus partiſq; tranſactio. Anch.in conſ.23.nu.6.Signorol.in conſ.88.nu. 10.& conſ.251.nu.2. Ang.de Peruſ.conſ.66.nu. 3.& Soc.iun.conſ.143.nu.25. lib.1. ubi ſententiam arbitratoris conuentionem partium eſſe voluit.Quod ſi iſti minores petant ſe reſtitui ſaltem pro ea parte quaſi ipſi experiuntur proprio iure; ego identidem arbitror dictam reſtitutionem eis denegari poſſe,quoniã ad hoc ut †quis

7 reſtituatur, non ſolum requiritur ut ſit minor, ſed etiam vt ſit læſus.l.nam poſtea.§.ſi minor.ff. de iureiuran.item que requiritur neceſſario, ut ſit læſus ſui facilitate, & dolo aduerſarij, ut per Bar.in l.ſi.in fi.C.de in integ.reſt.& tradit Iaſ. in l.nam poſtea.§.ſi minor quam ipſe coniungit cũ l.ait prætor.2.ff.de min.& Bertr. conſ. 169. col. 1.2.uol.Et Bello.conſ.18.nu.19. cum ſi.Quę quidem omnia dolus,ſcilicet atq; læſio cũ ceſſent in caſu noſtro ubi omnia geſta fuerunt cum autoritate, iudicis pro quo pręſumitur, vt not. in c. quoniam contra. de prob. & propter cuius decretum ceſſat minorum querela, vt per Bar.in l. 1.C. de predijs decur. & Dec. in conſ.210.nu.8. vbi dicit hanc opi.ſibi videri communem,& Cagnol.in l. 2.numero 157.& ſeq.C.de reſcin.uen. proculdubio iure optimo firmari poteſt dictos actores a iure redimendi excluſos eſſe;&contra dictos dominos reos conuentos obtinere non poſſe.

Nec obſtat ſiquis obijciat quod licet contra adultum currat præſcriptio,& habeat locum reſtitutio, tamen contra pupillum non currit dicta præſcriptio,ſed dormit,& propterea non eſſet opus reſtitutione,ut per gloſ.in uerbo,ſeruãda ſunt.in l.ſicut,vbi Salyc.num.6. C.de præſcriptio.30.uel 40.ann. & Io.Hannib. in l.naturaliter.in 7.q.Bar.nu.257.ff.de uſucap. & Balbus in trac.pręſcrip.par.2.nu.11.in 8.caſu.Quoniam re

8 ſpondetur † uerum quidem eſſe ſecundum doctores dormire præſcriptionem contra pupillũ, ſed hoc intelligitur procedere durante pupillari ætate.Bal.in d.l.ſicut.nu.16.c.de præſcript.30. uel 40.ann.& Claud.Seyſel.in d.l.naturaliter.colum.fi.ff.de uſuc.& Balb.in trac.de præſcr.par.1. ſextæ partis principalis.num.43.caſu vigeſimo-

 tertio

Namq; reſpondetur diſpoſitionem, quæ pro
hibet, & irritat alienationem in qua non fuerit
ſeruata certa forma; non habere locum in alie-
natione quæ neceſſario fit, vt nuncupatim decla
6 rat Bal. in d. l. 1. §. fi. ff. de reb. eorum. † Etenim
alienatio neceſſaria non continetur ſub quauis
alienationis generali prohibitione. l. Diuus. ff.
de pet. hæred. l. peto. §. prædium. ubi Alber. ff. de
leg. 2. l. pater. in prin. ff. de leg. 3. l. alienationes. ff.
fam. ercisc. l. cum poſtulaſſem. §. 1. ff. de dam. in-
fect. Bar. & cæteri in l. Marcellus. §. res quę. ff. ad
Senatuſc. Treb. & in Auth. res quę. C. commun.
de leg. Bar. in l. ſi ita quis. §. ea lege. ff. de uerbo-
rum oblig. Iaſ. in l. filiusfam. §. Diui. col. 4. verſ. 8.
& ult. vbi Ripa nu. 24. ff. de leg. 1. & idem Iaſ. in
l. fi. q. 7. C. de iur. emph. & in d. l. principalibus. ff.
7 ſi cer. peta. vbi † prohibitio facta ſimpliciter ne
alienetur intelligitur de alienatione voluntaria
non autem de neceſſaria, quam quidem aliena-
tionem ſtatutum prohibere poteſt ſecundum
communem opin. doctorum, vt atteſtatur Soc.
iun. d. §. Diui. num. 161. Pręterea, ex quacunque
prohibitione etiam generali excipi, actus qui
fiunt propter neceſſitatem tenuit Caſtrenſ. in
conſ. 183. inc. in cauſa quę uertitur, lib. 1. & Soc.
conſ. 80. lib. 4. & Crau. conſ. 6. nu. 91. uol. 1.

Accedat etiam id quod ait Rom. in conſ. 394.
inc. pręſuppoſito quod uiua uoce nu. 20. & Alc.
8 conſ. 215. col. 2. uol. 6. ubi dicūt ſtatutum † quod
prohibet alienationem fieri abſque certa ſolen
nitate, ueluti ſine conſenſu, & præſentia propin-
quorum non habere locum in alienatione quę
fit ex neceſſitate, id quod firmat etiam Odoffr.
in l. 1. ff. de fundo dotali, & Cut. ſen. conſ. 27. nu.
15. ver. corroborentur prędicta, & Matthęus de
Afflic. in trac. de iure prothomiſ. §. 3. incip. licet
autem. nu. 26. ver. ſed rurſus quęro quid. & Pe-
trus Gerard. Petraſan. in ſing. 100. & ult. inc. ne-
ceſſitas nu. 30. vbi licet rerum eccleſiaſticarum
alienatio ſit prohibita imminente tamen neceſ-
ſitate firmat licere prelato alienare rem eccleſia
ſticam inconſultulto ſuperiore.

At alienatio per quam conſules uendiderunt
dicto Ludouico tabernam, erat alienatio neceſ-
ſaria, quia commune Bargenſium ex uetuſta cau
ſa primi contractus emptionis retrouendere te
nebatur, quippe quod quanquam dominium
per emptionem obtinuerit, ita ut fecerit etiam
fructus ſuos ſecundum com. opi. canoniſtarum,
& legiſtarum, vt dicit Cagnol. in l. 2. in 1. not. nu.
7. C. de pac. inter emp. & uen. Nihilominus erat
dominium auocabile ad libitum ipſius uendito
ris. Cag. d. l. 2. q. 29. nu. 132. Et propterea d. com
mune, uel pręciſè compelli poterat ad retrouen
dendum ſiquidem in d. primo cōtractu emptio
nis interuenit legitimum iuramentum. Cag. d. l.
2. nu. 32. & nu. 63. uel eo legitimè non interpoſi
to ſi retrouendere recuſaſſet ad id quod intereſ
ſet ſoluendum, cogi potuiſſet, ut per Gozad. iun.
d. l. 2. nu. 18. C. de pact. inter empt. & uend. & ibi
Cag. in q. 28. nu. 129. Igitur d. alienatio uti ne-
ceſſaria non continetur ſub alienationis gene-
rali prohibitione facta, uel per d. legem munici-
palem, uel per ius commune; ſed ualet, & tenet
dicta uenditio etiam ſi non interceſſerit conſen
ſus ſuperioris ſecundum prædicta. Poſtremò
9 † diligenter animaduerterem an dicta lex mu-
nicipalis recepta fuerit ī obſeruātia. ſi. n. pcepta
non eſſet, nullas haberet uires ut per Iaſ. in l. rē
non nouam. num. 5. uerſic. facit optimè. C. de iu
dic. Rurſus ſi recepta fuit, animaduerterem an
per deſuetudinē cui implicitus fuerit uſus con-
trarius, ſit abrogata, vt p Iaſ. in l. de quib. n. 33. ff.
legib. Roland. a Valle in trac. de lucro dot. quæ-
ſtione 99. Nam quando ſtatutum uel lex uſu pri-
mum recipitur mox uero deſinit obſeruari, &
ſuperior id ſcit & tolleret tunc ſanè per ſpatiū
decennij ſublata dicitur Felyn. in c. 1. colu. 11. fin.
uerſi. demum aduerte quia de tregua & pace.

Et ita de iure reſpondendum cenſeo ſaniore
ſententia ſemper ſalua ad laudem Dei. die 3.
Iulij 1567.

Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Ex medio concludendi in libello cognoſcitur quali*
tas actionis.

2 *In remedio reintegrandæ is debet obtinere qui docuit*
de antiquiori poſſeſſione.

3 *Teſtes examinati parte non citata non plenè pro-*
bant.

4 *Anima cunctis rebus eſt præferenda.*

5 *Non eſt melior probatio quàm partis aduerſæ con-*
feſſio.

6 *In remedio reintegrandæ ueniunt fructus.*

7 *Antiquior poſſeſſio præualet iuniori.*

8 *Teſtis repentinè loquens præſumitur ſubornatus.*

9 *Exceptio dominij ſaltim utilis non obſt. agenti reme*
dio recuperandæ.

10 *Ex nominum diuerſitate arguitur diuerſitas rerū.*

11 *Fines antiqui regulariter ſunt attendendi: & niſi*
probetur non præſumantur mutati.

CONSILIVM XXXVIII.

Diuino nomine Implorato.

SPECTABILES ac Mag. D. Prio-
res Fiuizani mihi plurimum honorā
di. In cā, quæ uertitur inter Aug. Paſ-
quini Filateriā de Fiuizano uti pro-
cur. D. Antoniæ filiæ olim Nicolai de Bagnano
agentem ex parte una, & Stephanum Andreæ
de Motta cognomento Stoccho, ut procurato-
rem, & defenſorem Fiuezani olim Bartholomæi
de Tendula, & aliorum litis conſortium, quorū
nomine ſe defendit ex parte alia, quę per appel-
lationem, & prouocationem dictarum partium
ad Magnificas dominationes ueſtras deuoluta
eſt, & mihi conſulenda commiſſa. Vidi præpara
toria iudicij, petitionē d. Aug. exceptiones, repli-
cationes, duplicationes, triplicationes ipſarū par
tiū. Vidi interlocutionē D. Poteſtatis, & capitula

atteſtationes tam actoris quàm rei, cum appoſitionibus, reſponſionibus, & productionibus inſtrumentorum, ſtatutorum, & ſcripturarum deductarum, & alijs actis, & actitatis in prima inſtantia. Vidi demum appellationum interpoſitiones, & proſecutiones factas in ſecunda inſtantia cum capitulis, interrogatorijs, teſtiumque depoſitionibus, exceptionibus, replicationibus vtriuſque partis. Vide etiam atteſtationes quorundam teſtium examinatorum vigore literarum monitoriarum, legi ſtatuta, inſtrumenta, ſcripturas, allegationes ab vtraque parte deductas, interlocutiones magnificentiarum veſtrarum, & cætera omnia, quę ad me tranſmiſſa fuerunt conſideranda diligenter conſideraui. Idcirco Diuino nomine repetito, conſulo, dico, refero partes Magnificentiarum veſtrarum fuiſſe & eſſe, vt decernant, declarent, & pronuntient per iudicem, a quo bene fuiſſe, & eſſe iudicatũ, & pronuntiatum, & per appellationes malè fuiſſe, & eſſe prouocatum, & appellatum; ipſumque Auguſtinum Paſquini de Filateria nominibus, quibus agit, fuiſſe, & eſſe reintegrandam, & reintegrari debere ad poſſeſſionẽ pœnus, ſeu cellæ vinariæ cuius mentio habetur in petitione dicti Auguſtini, & conſequenter reos, & occupatores in dicto libello conuentos, prædictumq; Stocchum nomine, quo ſe defendit, cogi, compelli, & condemnari debere ad reſtitutionem, & relaxationem poſſeſſionis cellæ vinariæ ſupradictæ faciendam dicto Auguſtino dictis nominibus cum fructibus pro eo tempore debitis, quo rei conuenti dictam cellam detinuerunt. In expenſis autem utriuſque inſtantiæ ambas partes abſoluendas eſſe. Et iura petitorij vtriſque partibus eſſe reſeruanda, & in alio iudicio diſcutienda. Atque vt ſupra dixi, & inferius quoque dicam conſulo, dico, refero omni meliori modo &c. Ad hoc autem dicendum, atque ita referendum moueor præcipuè infraſcriptis iuribus, & rationibus. Conſtat enim Auguſtinum actorẽ intentauiſſe remedium, & condictionem ex canone reintegranda. 3. q. 1. vt colligitur ex narratione, & concluſione libelli, ex cuius pręſertim medio concludendi qualitas actionis cognoſcitur, ut per Bar. & Dec. in l. certi cõdictio. in princip. ff. ſi cer. pet. & Alex. conſ. 121. 1. uolu. nu. 2. & nu. 10. & Panor. in c. literæ de dilat. Cum enim in libelli concluſione petat actor, reos conuentos condemnari ad relaxandam ſibi prædictam cellam vinariam, ſeq; cum fructibus reintegrari ad dictæ cellæ poſſeſſionem, manifeſtiſſimè patet, intentatum fuiſſe remedium reintegrandæ, ut tradit Alex. conſil. 200. in prin. lib. 2. & Iaſo. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acq. poſſ. & Dec. conſ. 57. nu. 2. par. 1. & conſ. 252. n. 1. par. 2.

2 In quo quidem reintegrandæ remedio is debet obtinere, qui ſemel poſſedit, & docuit de ſua antiquiori poſſeſſione, qua fuerit ſpoliatus ab aduerſario, penes quem dicta poſſeſſio poſtea reperiatur, quæ ſunt extrema dicti remedij reintegrandæ iuxta ea, quæ tradit Inno. in c. ſæpe de reſt. ſpol. & Lap. decisſ. 52. inc. lætatus ſum. nu. 7. uer. ipſe uero dominus, & Panor. in c. diligenti. de præſcr. & Alex. conſ. 6. par. 3. nu. 4. & 5. & conſ. 200. in prin. par. 2. & Dec. conſ. 449. n. 24 par. 4. & d. conſ. 252. nu. 2. par. 2. & conſ. 57. par. 1. & Grat. conſ. 40. nu. 2. uol. 2. Maran. de ordin. jud. par. 4. ſect. 7. nu. 56. Quod autẽ d. actor poſſederit, & probauerit de ſua antiquiori poſſeſſione demonſtrant teſtes actoris examinati in prima inſtantia. Nam Nicolaus Franciſci de Maiorana primus teſtis examinatus ſuper 1. cap. dicit Frãciſcum eius patrem ſuo olim nomine tenuiſſe dictam cellam, deinde verò cum ad dictam diuiſionem ventum fuit, prædictam cellam fuiſſe aſſignatam dicto Io. Iacobo, quam d. Franc. poſt diuiſionem factam tenuit, conduxit, & recognouit a d. Io. Iac. Idq; annos 50. Et cauſam ſcientię reddens inquit ſe hoc ſcire, quia vidit d. Frã. eius patrem poſſidere cellam, & in eam ingredi, & ibi uinum habere; mox uerò dicit ſe ipſum eam poſſediſſe nomine Io. Iac. præd. Quintus quoq; teſtis examinatus ſuper eo. c. dicit ſe recordari, cellam vinariam, de qua litigatur, poſſeſſam fuiſſe annos circiter 60. a Nicolao Pellicciario, qui fuit autor d. Io. Iac. poſt diuiſionem verò poſſeſſam fuiſſe a Franc. Maiorano ſuprad. Septimus item teſtis inductus ſuper 1. c. dicit ſe ſcire quod iam ſunt anni circiter 30. cum Franc. Maiorana tenuit, & poſſedit d. cellam vinariam nomine d. Io. Iac. Nonus prætere a teſtis examinatus ſuper d. 1. c. in quo actor capitulauit Iac. olim poſſediſſe d. cellam vinariam per an. 10. 20. 30. 40. antequam occuparetur ab aduerſarijs atteſtatur cõtenta in c. eſſe uera; cumq; vnde hoc ſciret interrogaretur, reſpondit ſe hoc ſcire, quia in diuiſione facta inter Paſquinum, & d. Io. Iac. cella vinaria aſſignata fuit Io. Iac. quem dicit ſe uidiſſe tenere, poſſidere, locare cellam præd. & in eã ingredi, & oſtium claudere uti in re noſtra facere conſueuimus, & hoc tempore diuiſionis prædictæ, quæ facta fuit anno Domini 1520. ut ex inſtrumento in actis producto conſtat. Neque obſtant ea, quæ contra præd. actoris deducta ſunt.

Et primo non obſtat quòd primus teſtis dicatur conſanguineus aduerſarij, qui non ſolet eſſe integer teſtis, ut per Alex. conſilio centeſimo undecimo. numer. nono. libro tertio. & conſilio centeſimo decimoquarto. numer. decimoquarto. libro quarto. & conſilio centeſimo octauo. libro ſecundo. cum ſimilibus. Quoniam reſpondetur, tunc repelli conſanguineum, quando coniunctus eſt per lineã rectã aſcendẽtiũ vel deſcendentium, ſecus verò eſt ſi fuerit collateralis, ut per Innocen. in capitul. nonnulli. numero octauo. uerſicul. perſonis, de reſcrip. Angel. conſilio centeſimo nonageſimoquarto. Viſis proceſſibus. columna ſecunda. Iaſon in l. admonendi. columna octuageſimanona. Secundo addo pro hoc. ff. de iureiurando. Ioannem de Ammic. dicit collaterales non etiã ſuſpectos, conſilio quinquageſimotertio. columna fi. numero undecimo. & conſil. 74. numer. 6. & Hyppol. de

Marſ.

Marſ. ſingul. 133. incip. Affinitas, & Tomm. Grã ma. deciſ. 34. num. 20. ubi refert ſe patrocinante ita fuiſſe obtentum in regio auditorio, & hãc opinionẽ ſequitur Crauet. conſ. 2. nu. 9. Verum & ex proceſſu patet, iſte teſtis non eſt coniunctus actori per lineam aſcendentium, uel deſcendentium, ſed ei eſt remotus collateralis, licet ſit collateralis patruelis ipſius Auguſtini procuratoris; ergo illius teſtimonium non redditur ſuſpectum iuxta allegata ſuperius, cum huiuſmodi tranſuerſales omnino non repellantur Corne. conſ. 96. numero 3. primo vol.

Neque obſtat quòd idem primus teſtis uideatur deponere in cauſa propria, quaſi teneretur de euictione tanquam hęres Franc. patris ſui, qui diuiſionem fecit cum dicto Ioann. Iacobo, iuxta tradita per Bartol. in l. qui Romę. §. duo fratres. ff. de uerbor. obligation. in vltim. quæſt. ubi cęteri. Quoniam reſpondetur, quod quando quis eſt expulſus de poſſeſſione, & agit remedio poſſeſſorio quamuis in eo ſuccumberet, non propterea tamen dicitur res euicta per ſententiam; & ideo eo caſu in iudicijs poſſeſſorijs non habet locum euictio, ut per Iaſonem in l. ſi domus num. 11. ff. de lega. 1. & Bal. conſ. 377. parte 4. & Ruy. conſ. 112. nume. 10. 1. uol. Quinimo poſito & non dato quod ipſe teſtis teneretur de euictione adhuc dicẽdum eſſet, nihil obſtare dum dicitur, eum reddere teſtimonium in cauſa propria, quia ſecundum veriorem opinionem & a pluribus approbatã nõ prohibetur quis dicere teſtimonium in ea cauſa quæ ſua eſt ſecundario & in conſequentiã, non autem eſt ſua principaliter, ut tradit Petrus de Bellapertica in l. ex quacunque num. 7. ff. ſi quis in ius uocatus non iuer. & Alex. conſ. 172. parte 2. & Specul. tit. de teſte num. 78. uer. quod de uenditore.

Neque item obſtat, quòd idem teſtis uarius cenſeri debeat, quaſi primo de tẽpore 50. deinde 38. deinde uero 25. annorum deponere uideatur, quia dum deponit de tempore 50. annorum, reſpicit tempus, quo non ſolum Franc. ſed etiam Iacobus poſſedit; cum autem mentionẽ habet 38. annorum loquitur de tempore, quo exactiſſimam notitiam qualitatum dictæ cellæ habere cępit, ut patet ex eius reſponſione dum dicit, dictam cellam eſſe cameratam & lapidib. ſtratam. Quando uero ſe ad annos 25. refert, cõſiderat tempus, quo cellã uinariam teſtituit Ioã ni Iacobo, ſi diligenter dicta illius conſiderentur, & non cauillentur, quod fieri non debet, ut per Deci. c. cauſam quæ. de reſcript. Quamobrem cum illius depoſitio cõpatibilia, & diuerſa reſpiciat, conſequens eſt, vt uaria dici non debeat. Tunc enim teſtis uarius appellatur, cũ ea, quæ ipſe teſtificatur, ſunt incompatibilia, ut per Alberic. de Roſa. in tract. de teſtibus parte 5. & ult. num. 1. cum ſimil. Sed cum conſtat, teſtes deponere de actubus habentibus diuerſas qualitates, prout hic accidit, tunc non præſumuntur uarie teſtificari ſuper eiſdem actibus Corn. conſ. 334. in princ. 1. uol.

Neque obſtat dum obijcitur, quintum teſtẽ deponere de credulitate, & ſeptimum de auditũ, quia reſpondetur quod imo quintus non dixit ſe credere, ſed recordari dictam cellam annos circiter ſexaginta poſſeſſam fuiſſe a prædicto Nicolao.

Septimus quoque teſtis licet aſſignans ſcientiæ cauſam re ipſa deponat ſe dici audiuiſſe ab ipſo Auguſtino & Ioan. Iacobo & conſequẽter tanquam teſtis de auditu probare nõ uideatur ut per Alex. conſ. 101. lib. 7. nihilominus in caſu propoſito illius teſtimoniũ attendi debet, quia non ſimpliciter de auditu a tertio deponit, ſed de auditu ab ijs, qui poſſederunt, & actũ de quo agitur, explicarunt; quo caſu huiuſmodi teſtimonium ualet, ut per Calcane. conſ. 35. num. 8. uel ſaltem tanquam partis confeſſio extraiudicialis ſemiplenam probationem facit, ut per doct. in l. admonẽdi. ff. de iureiur. quę ſemiplenę probationes ad plenam probationem faciendam cũ alijs coniungi conſueuerint, ut per Bart. nume. 48. d. l. admonendi & Deci. in c. cum cauſam de probationib. & Soci. iun. conſ. 102. numero 11. vol. 3.

Neque obſtat dum dicitur, Reuerendum patrem Alexandrum nonum teſtem, quaſi parte non citata examinatum nihil probare, vt per Socin. conſi. 14. nume. 11. 4. volum. Grammat. conſi. 150. nu. 15. & Grat. conſi. 57. nu. 34. volum. 2. Et tanquam contrarium eſſe reppellendum, cũ modo dicat ſe non cognoſcere Dominam Manfredinam & D. Mariam auctrices reorum, modo uerò dicat eas cognoſcere. Eiuſque teſtimonium vti illud, quod emanauit ſine licentia ſuperioris, nullius eſſe momẽti vt per Cur. in trac. de teſtibus concluſione 49. nu. 96. Quoniam reſpõdetur quòd immo fuit productus & iurauit die 20. Septembris 1560. parte citata licet abſente, & fuit examinatus ante publicationẽ proceſſus, qui fuit publicatus die octaua Octobris 1560. ut ex actis patet. Nec debet cenſeri contrarius, quia ad extremum ipſe non dicit, ſe cognoſcere dictas mulieres, ſed tantum dicit ſe neſcire, an Franciſcus & Maria poſſederint niſi poſt mortem dicti Ioann. Iacobi. Et ideo licet aſſerat Mariam aliquãdo poſſediſſe, ex huiuſmodi tamẽ dicto non debemus inferre ad irritandam atteſtationem, ipſum notitiam dictę mulieris habuiſſe, hoc enim eſſet dicta teſtium cauillari; loquitur enim de dicta Maria, non tanquam de ea cuius ipſe notitiam habeat, ſed tanquam de illa, cuius mẽtio ab aduerſario facta fuerit, licet Frãciſchinum & Fiuizanum nouiſſet.

Præterea quod ad faciendam fidem attinet, nihil nos mouere debet prędictum teſtem religioſum abſque licentia ſuperioris depoſuiſſe; quia licet dicantur malefacere teſtes religioſi, qui deponunt ſine licentia ſuperioris, nihilominus ſi defecerint, illorum teſtimonium valet & tenet, vt dicit Panorm. in capitulo cum nuntius

colum. 1.

colum. 2. verſicul. ſed nunquid valeat de teſtib:
Corn.conſi. 135.num. 33. 1.uolum.
Ex quibus colligitur quòd poſſeſſio actoris
ex his depoſitionibus rectè probatur.
Quibus etiam accedũt depoſitiones complu
rium teſtium examinatorum vigore literarum
3 monitoriarum. † Quamuis enim teſtes examina
ti parte non citata, non plenè probent, ut per
Grat.cõſ.84.n.56.uol. 2. quinimmo nec faciant
indicium in cauſa criminali ad condemnãdum
uel torquendum ſecundũ quoſdam, ut per Bar.
l.maritus. ff. de quæſtion. & Aret. in conſ. 163.
col. 2. ad princip. Nihilominus teſtes examinati
parte non citata cuiuſmodi ſunt teſtes iſti exa-
minati uigore monitorij, faciunt in cauſa præſer
tim ciuili indicium & argumentum, & inducere
poſſunt iudicem ad perfectam credulitatẽ, niſi
ſemetipſum decipere uelit, vt tradit Bartolom.
Soci. conſ. 90. In cauſa Magnifici Petri num. 5.
& 6. parte 3. & Deci. c. in nomine domini num.
31. extra de teſtib. & Tom. Gramm. deciſ. 10. nu
me. 12. & facit Hyppoliti conſ. 29. nu. 17. & nu.
18. & propterea dicit Ruyn. conſ. 177. numer. 6.
uol. 1. quod teſtes deponentes ſuper monitorio
inducere debent animum iudicis ad credendũ,
& ita iudicandum. Quam opinionem ſequitur
etiam Curt. in conſ. 105. num. 8. Cuius rei op-
timam rationem reddens inquit, tales teſtes ani
mum iudicis ad credendum inducere debere,
quia non præſumitur teſtis deponẽs immemor
ſalutis eternæ, uel dixiſſe aliquid in præiudiciũ
4 animæ ſuæ, † quæ cunctis rebus eſt præferenda
l. ſancimus. C. de ſacroſ. eccleſ. quo fit, ut licet in
dicium quod ex bis naſcitur, dum deponunt de
poſſeſſione actorum, ut ex illis apparet, de per
ſe nõ ſufficiat, coniunctum tamẽ cum alijs acto-
ris probationibus multum debeat operari, cum
quæ non proſunt ſingula multa iuuant l. ſpado-
nem §. qui iura. ff. de excuſa. tut. & Socin. d. conſ.
90. num. 5. Quod uero ipſi actores fuerint ſpo-
liati a reis conuentis, qui modo cellam detinẽt,
quæ duo ſunt extrema huius remedij, Grat. d.
conſ. 40. uol. 2. num. 2. & Afflict. deciſ. 327. aper
tiſſimæ demonſtratur ex depoſitionibus teſtiũ
actoris examinatorum ſuper cap. primæ inſtan
tiæ. Nam primus, 2. 3. 6. & 8. teſtis omnes ferme
dicunt dictam cellam a ſex, uel ſeptem annis ci-
tra occupatã & poſſeſſam fuiſſe a prædicto ſto-
cho nomine Franc. Laurentij & Fiuizani, & nũc
ab eodem occupari & poſſideri, ut dicit ſecun-
dus teſtis ſuper eo. c. & fatetur ipſemet ſtochus
in ſuis exceptionib. fol. 15. ex cuius confeſſione
5 res clara redditur, † quia nulla eſt melior proba
tio, quam partis aduerſæ confeſſio l. generaliter
C. de non numer. pec. & not. in l. 1. C. de cõfeſſ.
Quamobrem etiam ſi teſtes non deponerẽt de
ſpoliatione, tamen actor obtinere deberet, quia
quando inteſtatur remedium recuperandæ ſuf
ficit actori probare antiquiorem poſſeſſionẽ,
eamque eſſe poenes aduerſarium, quia ſatis di-
citur probatum ſpolium eo ipſo quod apparet
probatum de antiquiori poſſeſſione, & de iunio
ri ipſius rei, ut per Matth. de Afflict. d. deciſ. 327.
incip. fuit bene diſcuſſum num. 1. Bal. l. pen. col.
fi. C. ſi a non compet. iud. Deci. conſ. 57. num. 3.
parte. 1. Idcirco cum actor de antiquori poſſeſſ.
& de ſpolio quoque docuerit, conſequens eſt,
ut in hoc iudicio debeat obtinere, & rei conuẽ
ti debeant ad fructus etiam condemnari pro eo
6 tempore, quo cellam detinuerunt; † Nam in re-
medio redintegrandæ ueniunt etiam fructus, ut
dicit Archid. d. c. reintegranda 3. q. 1. uerſ. ſed
quid erit, ubi etiam Sangemin. & Deci. d. conſ.
252. num. 1. parte 2. cum ſimil.
His ita ſe habentibus non obſtant ea, quæ ad
probandam poſſeſſionem reorũ deducta ſunt;
& primo quod ad reorum teſtes pertinet, ani-
maduertendum eſt, quod licet ipſi rei in 7. cap.
primæ inſtantiæ capitulauerint de ſua antiquio
ri poſſeſſione, iuxta tradita per Bart. in l. ſi de
eo. §. fi. ff. de acq. poſſeſſ. & Alex. conſ. 118. nu. 2.
lib. 2. tamen de illa poſtea in ſpecie non docue-
runt; quia primus & 4. teſtis examinati ſuper di
cto 7. cap. dixerunt ſe nihil ſcire; ſecundus vero,
& tertius teſtis, quod ſuper 7. c. fuerint exami-
nati ex proceſſu non conſtat. Et quamuis ijdem
teſtes ſuper 1. cap. deponere uideãtur de aliqua
reorum poſſeſſione; tamen illorum depoſitio-
nes duab. præſertim de cauſis non concludunt.
Prima eſt, quia omnes deponunt de iuniori
& moderniori poſſeſ. quam deponat actor. Ter-
tius enim teſtis examinatus ſuper 3. c. dicit ab
annis 10. uel. 12. citra dictam cellam poſſeſſam
fuiſſe a d. Mãfredina, & Laurentio, & Franc. eius
filijs, & a Fiuizano filio dictæ Mariæ filiæ alterius
ſer Franceſcini ſenioris & nunc a dicto Stepha-
no, alias Stocho eorundem nomine. Primus ue
ro, & ſecundus, & quartus ſuper 1. cap. examina
ti teſtificantur de poſſeſſione ferme quadragin
ta annorum; Ex quorum dictis colligitur, poſſeſ
ſionem reorum eſſe iuniorem & moderniorem
quam ſit poſſeſſio actoris, ut ex teſtibus ab eo
productis colligitur, probauit de poſſeſſ. 50. uel
60. annorum idcirco conſequens eſſe debet, vt
actor obtineat, quia in poſſeſſorio reintegrandæ
is obtinere debet, qui docuit de antiquiori poſ
ſeſſione, Decius d. conſ. 56. nu. 3. par. 1. & conſi.
252. par. 2. & conſ. 302. par. 3. nu. 23. & nu. 24. &
Panor. in c. cum ad ſedem. de reſtitu. ſpolia. facit
conſ. Paul. Caſtren. conſil. 442. numero 1. 2. & 3.
uolum. 2.
7 † Antiquior enim poſſeſſio præualet iuniori
Bar. & Ang. in l. ſi duo. ff. vti poſſid. in prin. Bal. in
l. un. C. eo. Corn. in conſ. 312. num. 4. uol. 1. Alex.
conſ. 192. nu. 1. lib. 2. & Bal. in conſ. 445. num. 11.
par. 5. Soc. conſ. 98. lib. 4. Dec. c. licet cauſam. in
11. no. num. 95. cum ſimil. Poſſeſſio uerò iunior
nihil releuat, ut per Alex. conſ. 100. uol. 1. & con-
ſil. 72. lib. 2. & Pariſ. conſ. 126. nu. 3. & conſ. 145.
lib. 4. quinimo reſpectu antiquioris poſſeſſio iu-
nior præſumitur clandeſtina, quamuis probatio
nes eſſent hincinde pares Barto. d. l. ſi duo. ff. uti
poſſid. Fel. c. licet cauſam. colum. 7, de prob. Cur.
conſ. 168. col. pen.

Secunda ratio eſt, quia poſito & non dato quòd teſtes vtriuſque partis æqualiter, de pari, & eiuſdem temporis poſſeſſione probarent, tamen alia ratione teſtes actoris videntur præferendi teſtibus reorum; Nimirum quia teſtes reorum repentè & feſtinanter antequam ipſis legatur capitulum, deponunt de poſſeſſione; quo caſu ſuſpecti redduntur, & nimiam affectionem ad cauſam habere demonſtrant. Nam rei conuẽti in 1. capit. primæ inſtantiæ ponunt, ſer Franciſchinum habuiſſe & tenuiſſe pro ſuis filiabus legitimis & naturalibus D. Manfredinam, & Do. Mariam prænominatas, & tempore eius mortis reliquiſſe illis in ſuis bonis domum & cellam, de qua litigatur; quod ſanè capitulũ vel poſitio reuera eſt multiplex & implicita, & continet plura dicta, quorum vnũ poteſt eſſe verum, aliud falſum; quãuis enim certum ſit ſer Franciſchinum ſuſcepiſſe prædictas filias, nihilominus poteſt eſſe falſum, eum reliquiſſe illis domum, uel ſi certum eſt, eum filiabus reliquiſſe partem domus ſuperiorem; poteſt tamen eſſe falſum, eum reliquiſſe illis cellam vinariam inferiorem. Et ideo ipſa poſitio debebat diſtingui, alioquin nõ erat admittenda iuxta tradita per Iacobum de Aret. in tract. de poſitionib. §. undecimo attendendũ nu. 38. & 39. Quoniam tamen ipſa poſitio reiecta non fuit, dicti primus, ſecundus, & quartus teſtes reorum examinati ſuper 1. d. c. dicunt reos & eorum auctores poſſediſſe dictam cellã quadraginta annos. Et nihilominus in ipſo primo capitulo rei conuenti non articulauerant adhuc ſe poſſediſſe, ſed id faciunt in 2. cap. In quo ponunt ſer Franciſchinum tenuiſſe & poſſediſſe dictam cellam vinariam. Quo fit, ut teſtes iſti ual-
8 de ſuſpecti reddantur; † quia teſtis repentinè loquens præſumitur ſubornatus. gloſſ. in uerſi. ſed aliud. c. qui ambulat. 5. q. 5. Panormit. in proœm. decret. col. 1. verſ. 1. contra, Curt. in l. is apud, nu. 46. C. de eden. quinimò teſtis deponens antequam ſibi ſit lectum capitulum non præſumitur vera deponere, quia nimia feſtinatio & temporis celeritas arguit ſuſpicionẽ. Archid. d. c. qui ambulat 5. q. 5. & Io. Hannib. in. l. poſt contractum. num. 169. ff. de donat. Et ex ea celeritate demonſtratur affectio quædam ad cauſam, quæ teſtibus fidem imminuit. & eos repellet à teſtimonio. l. fi. de teſtib. Corn. conſ. 232. nu. 22. 1. vol. Grãmat. conſ. 41. num. 7. Soci. iun. conſ. 88. num. 25. vol. 2. Ioan. Bap. Ferret. conſilio. 55. numero 7. & ſeq.

Secundo principaliter ex prędictis patet, nihil obeſſe dum rei conuenti dicunt, per dictum ſpacium quadraginta annorum, quibus aſſerunt ſe poſſediſſe, inductam eſſe præſcriptionem, per quam excluditur remedium reintegrãdæ ſecundum Franciſcum Balbum in tract. de præſcript. 4. parte quartę partis princip. q. 24. num. 4. Quoniam præterquam quòd reſpondetur, reos, vti dixi, non docuiſſe de tali poſſeſſione, dici etiam poteſt, quòd exceptio præſcriptio
9 nis, † quę eſt exceptio dominij ſaltem vtilis, non obeſt agenti remedio recuperandæ & reintegrandę, vt firmat Deci. d. conſ. 57. parte 1. nu. 6. Nam agenti poſſeſſorio recuperãdę non poteſt opponi exceptio proprietatis. l. ſi quis ad ſe fundum. C. ad. l. Iul. de vi. c. 1. de reſtit. ſpoliat. Capyc. deciſ. 121. num. 27. quam opinionem veriorem eſſe, & magis communem atteſtatur Decius in præalleg. conſ. 57, num. 5. ad fi.

Tertio principaliter non obſtat, dum rei conuenti ad probandam ipſorum poſſeſſionem in proceſſu deducũt ęſtima ſub nomine ſer Franc. & illius hæredum; quia licet liber ęſtimi inducat quandam præſumptionem iuxta notata in l. decem. ff. de verb. obligat. tamen regulariter non probat dominium neque poſſeſſionem, vt per Soci. conſ. 205. lib. 2. num. 2. & Alex. conſ. 61. lib. 3. & conſ. 10. num. 4. lib. 4. Adde quòd in libro æſtimi ipſorum reorum nõ reperitur deſcripta ſeu allibrata cella, de qua agitur; ſed ſolum ibi reperitur allibrata quędam domus cum eius ſupellectilibus; quare cum rei, de qua agitur, identitas non probetur, nec etiam articuletur, prout fieri debeat iuxta tradita per Corn. in conſ. 165. incip. Profecto num. 4. vol. 3. conſequens eſt vt dicamus, ex huiuſmodi quoque capite reos conuentos obtinere non poſſe.

Quarto principaliter non obſtat, quòd iuribus rei additum dicatur antiquiſſimum inſtrumentum, quo conſtare uidetur anno 1440. hãc cellam vinariam fuiſſe in bonis prædeceſſorum reorum conuentorum, & conſequenter poſſeſſio, quam dicunt eſſe pœnes ſe, præſumatur habere cauſam & originem ab eo tit. per not. in l. quædam mulier. ff. de rei uẽd. & in l. 2. C. de acq. poſſ. Nam preterquam quòd ſupra dictum eſt, de hac poſſeſſione eos concludenter non docuiſſe, reſponderi etiam poteſt, ex eo inſtrumẽto, quod ad hoc attinet, non poſſe colligi cõcludentes probationes, quia nomina perſonarum in hoc inſtrumento deſcriptarum non conueniunt perſonis quas rei conuenti ad ſuorum iurium comprobationem deſcriptas eſſe in æſtimis in proceſſu demonſtrarunt. Nam in inſtrumẽto diuiſionis reorum agitur de Franciſchino olim Antonij; In æſtimis uerò agitur de quodã Frãciſchino olim Laurẽtij, vt ex actis patet. Qua-
10 re † ex nominũ diuerſitate arguiẽ diuerſitas rerũ argumento. l. ſi idem. C. de codicil. Accedit quod fines poſiti in dicto inſtrumento reorum non conueniunt finibus poſitis in petitione actoris,
11 vt ex proceſſu colligitur, † cum tamen fines antiqui regulariter ſint attendendi, & niſi probetur, non præſumãtur mutati, illiſque ſtare oporteat. l. fi. ff. fin. regund. & l. 2. & ibi gloſſ. C. eo. tit. Et finium diuerſitas arguat rei diuerſitatem. Bar. in l. 1. C. ſi vnus ex plur. appell. Matth. de Affl. deci. 23. num. 1. Hieronym. de Monte in tract. finium regund. capitul. 21. & capitu. 22. num. 1. cum ibi deductis.

Quo uerò ad ſententias interlocutorias Priorum Fiuizani, licet lata principali & diffinitiua ſententia de illis non ſit vlterius diſputandum,

tamen

tamen ut omnibus ſatisfiat, dum pronuntiatum fuit, teſtes examinatos coram poteſtate pro parte reorum in proceſſu inſerēdos fuiſſe, arbitror concludendum ſaluis præmiſſis, quòd licet dicti teſtes non adiuuent reos conuentos, tamen domini priores rectè fuerunt interlocuti; quia & ſi de publicatione teſtium non appareat, nec forte ſtandum ſit iudici aſſerenti ſe vidiſſe publicationem argumento eorum, quæ tradit dominus Vital. in tract. clauſul. cap. de verb. enuntiat. in ſententijs num. 5. quia non creditur iudici de actis. c. quoniam contra de proba. & Bologn. in authen. ſi quis in aliquo. C. de eden, & regulariter teſtes non publicati nō probent etiam ſemiplene, ut per Bart. in l. ſolam num. 2. C. de teſtib. & Bald. in l. bonę fidei num. 6. C. de reb. cred. Fely. c. cum P. & A. 2. col. de re iudic. cum multis con ſocijs, tamen in proceſſu inſeri potuerunt licet reuera ex eorum depoſitionibus rei conuenti non adiuuentur. Ideo enim ſi non publicantur non probant, quia contra eos opponi non potuit; At in caſu noſtro ceſſat huiuſmodi ratio, quia fuit contra eos oppoſitum in appellationis inſtantia, ergo inſeri potuerunt quaſi ratione dicta ceſſante l. adigere §. quamuis ff. de iure patron. & c. cum ceſſante extra de appell. dū uero domini priores prædicti interlocuti, inſerendum in proceſſu fuiſſe inſtrumentum dationis in ſolutum productum per d. Auguſtinum exiſtimo ſaluis prædictis, dictum inſtrumentum non fuiſſe inſerendum, quia, ut ex actis patet, iam fuerat concluſum in cauſa, quandoquidem trāſierat tempus aſſignatum a lege pauperum, & propterea nihil vlterius producendum fuit. c. quoniam contra de probation. Quin etiam reijci poterat quintum capitulum productum in cauſa appellationis ex parte dicti Auguſtini, quia teſtes non debent produci ſuper eodē articulo in cauſa appellationis, ſuper quo producti fuerunt in cauſa principali clement. fin. de teſtib. & Caſſan. conſ. 52. num. 17. & num. 19. Sed quoniam intentio & iura Auguſtini aliūde probantur, ut patet ex prędictis, idcirco his minime obſtantibus, dico dictum Auguſtinū dictis nominibus ſecundum prędicta obtinere debere. Quo uero ad expenſas, ambas partes abſoluimus tum propter allegationes excellentiſſimorum Aduocatorum iuxta tradita per Iaſ. in l. properandum eſt §. ſin autem alterutra C. de iudic. tum etiam propter probabilia iuris dubia & rei difficultatem, ut per Bart. in l. bonorum. ff. de bon. poſſ. & Iaſ. d. §. ſin autem alterutra, & Can. in c. finem litibus de dolo & contum.

Et ex his & nonnullis alijs, quæ, ne longior ſim, miſſa facio, iuſtificantur prędicta. Quare quod ſupra firmaui, id iuris eſſe arbitror, atque ita dico, conſulo, & refero.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Qui ſe ſubſcribit partita manu aliena ſcripta perinde eſt ac ſi ipſe etiam manum propria conſcripſiſſet.*

2 *Scriptura priuata quando fuit confeſſata a parte plenam facit probationem.*

3 *Quando aduerſarius contra quem producitur non opponit contra eam dicitur approbata.*

4 *Exceptioni forma ſpecifica opponi debet alioquin non releuat excipientes.*

5 *Partita faciunt fidei com. contra ſcribentem.*

6 *De quantitate ad quantitatem fit compenſatio.*

7 *Scriptura continens plura & diuerſa capitula poteſt pro parte probari, & pro parte improbari.*

8 *Dies appoſita in principali obligatione cenſetur ineſſe conditioni.*

9 *De ſpecie ad quantitatem non fit cōpenſatio quando ſpecies non eſſe conſumpta.*

10 *Teſtis deponens de actu a ſe geſto facit plenam fidem.*

11 *Teſtis productus ad inſtantiam unius non poteſt ab eodem reprobari.*

12 *Quaſitum ex re mea meum efficitur.*

13 *Emptor in dubio cenſetur emere ex pecunia propria.*

CONSILIVM XXXIX.

Diuino nomine inuocato.

CVM cauſa, quę vertitur coram Mag. quatuor bonis viris ſeu pacialib. Fiuizani, inter Io. Frāc. Nic. parlariū de Fiuizano agentem ex uno latere & Matthęum Mariam Iacobi Antonij de dicto loco procuratorem & actorem Alex. & Fiuizani pupillorum filiorum & heredum Mondini Iacobi à Spizzano, reos conuentos ex altera, fuerit ad me tranſmiſſa, vt dicam & referam quæ ſint Mag. pacialium partes in iudicando ſuper dicta cauſa; Idcircò, viſa inſtantia facta coram domino poteſtate de dandis tutoribus pupillis conueniendis, & de dandis fideiuſſoribus, eorumque datione, & petitione. d. Ioannis Franc. perſpectiſque exceptionibus, replicationibus, duplicationibus partium, & capitulis, & atteſtationibus dicti actoris, & interlocutorijs. d. Domini poteſtatis, alijsque coram eodem deductis & actitatis. Viſo demum recurſu ad dictos Mag. paciales, & poſitionibus capitulis, atteſtationib. partis aduerſæ, & alijs omnibus coram eiſdem deductis, & ad me tranſmiſſis, & diligenter perſpectis, tum codice rationum, tum diario dicti Ioannis Franc. & approbatione priorum, & conſiliariorum Fiuizani, & ſtatutis allegationibus, & alijs omnibus ab utraque parte deductis accurate conſideratis; Diuino nomine repetito conſulo, dico, & refero partes dictorum pacialium fuiſſe & eſſe ut decernant, pronuntient, & declarent, petita per dictum Ioannem Franc. Parlarium

rium prout petuntur, non fuiſſe neque eſſe facienda, uel concedenda, ſed decernant, in hunc, qui ſequitur, modum, uidelicet ut pronuntient, dictum Ioannem Franciſcum ſaluis infraſcriptis compenſationibus factis, ſeu faciendis, fuiſſe, & eſſe dicti Mondini, uel eius hæredum credito rem ſcutatorum centum, quorum dictus Mondinus, ſaluis infraſcriptis debitor apparet in dicti Ioannis Frãciſci libro, litera B. inſignito, charta 38. de quo in actis, ex pluribus poſtis & partitis ibi poſitis ex uarijs rationibus & cauſis, quæ inter eos interceſſerunt a die 8. Octobris 1558. uſque ad diem 14. Septembris 1559. incluſiue, ut ibi habetur. Ex aduerſo autem dicti Mag. Paciales decernant & pronuntient cum dicto credito Ioannis Franc. fuiſſe & eſſe factam computationem, contributionem, & compenſationem in primis ſcutatorum ſeptemdecim, & librarum duarum; quam ſummã dictus Mondinus in præallegato libro rationum eadem charta è regione ſcribitur numeraſſe in pluribus partitis dicto Ioanni Franc. Itemque cũ dicto credito Ioannis Franc. factam fuiſſe & eſſe compenſationem prætij & æſtimationis quinquaginta & ſex ſtariorum fabarum, neque plurium neque paucıorum, eiuſdemque prętij & ęſtimationis compenſationem fieri debuiſſe & debere, & factam fuiſſe & eſſe ad rationem librarum octo, & ſolidorum decem & octo pro quolibet ſtario; quibus omnibus compenſatis, contributis, & computatis, pronuntient dicti Mag. Paciales, in reſiduo & reliquo, quod ſupereſt, & intercedit, a ſumma compenſata uſque ad ſummam centum & decem ſcutatorum prædictam condemnandos fuiſſe & eſſe dictos Alex. & Fiuizanum filios dicti quondam Mondini, ſeu Matthęum Mariã Iacobi Antonij de Fiuizano eorum procuratorem & actorem, procuratorio & actorio nomine. Eoſdemque ad eius reſidui & reliqui, quod ſupererit, ſolutionem faciendam dicto Ioanni Franc. Parlario fuiſſe & eſſe cogendos & cõpellendos. Et ambas partes ab expenſis totius cauſæ abſoluendas. Et ut ſupra dixi, atque etiam infra dicam conſulo, dico, & refero omni meliori modo &c.

Inducor autem ad hoc dicendum, atque ita referendum infraſcriptis præcipue cauſis, iurib. & rationibus.

In primis enim quod attinet ad nomina, poſtas ſeu partitas libri rationum, litera B. inſigniti in quibus continetur id, quod Mõdinus debet Ioanni Franc. a die 10. Octobris 1558. uſque ad diem 19. Octobris 1558. quæ omnes conficiũt ſummã 78. ſcutatorum debitam ob ſocietatem uini, concludendum eſt, omnibus illis partitis fidem adhibendam eſſe cum ijs omnibus ſe ſub ſcripſerit manu propria Mondinus debitor,
1 † quo caſu quando quis ſcripturę per alterũ factæ ſe ſubſcribit, perinde eſt ac ſi ipſe omnia manu propria conſcripſiſſet, ut per Bart. in l. emptor. §. 1. in 2. not. ff. de pact. & Iaſ. in Auth. ſi quis in aliquo col. 3. uerſ. confirmo quia ſubſcribens. C. de eden. & Soci. iunior conſ. 106. nu. 4. vol. 3.

Nec obſtat quod ſubſcriptio Mondini ab eo agnita non fuerit, & conſequenter tanquã priuata ſcriptura nullam fidẽ facere poſſit ut not. in l. ſcripturas cũ auth. ibi poſita ubi Ang. C. qui potior. in pignor. hab. & Matth. de Afflic. 85. Incip. diu eſt, quod fuit.

2 Quoniam reſpondetur quod imo † ſcriptura priuata, ſi fuerit confeſſata & approbata a partibus plenam facit probationem §. ſi quis igitur uult, ibi quia non profeſſus eſt in Auth. de inſtrum. cau. & fide, Bart. in l. admonendi, ubi Iac. Pet. de Ptol. num. 55. & Cato Sacc. num. 45. ff. de
3 iur. iur. † ſed ſcriptura tunc dicitur a partibus approbata, quando uel expreſſe approbatio facta eſt, uel ſaltem quando reus conuentus, aduerſus quem producitur, nihil contra ſcripturã opponit, ut per Hoſtienſ. & Ant. de Butr. in c. quoniam contra uerſ. quæro an producto extra de probat. & Alex. conſ. 185. num. 14. lib. 6.

Ergo cum & ipſe Mondinus expreſſè & facto dictæ ſolutionis rem approbauerit, dum incepit ipſum debitum ſoluere, vt colligitur ex dicto codice rationũ, quo fit vt plus facto quàm verbis res oſtendatur. l. cum paulus. ff. rem rat. hab. eumq; hæredes Mondini, vel eorum tutor ſeu actor nihil contra ſcripturam prædictam legitimè oppoſuerit, conſequens eſt vt dicta Mõdini ſubſcriptio concludenter probet eum prædictæ ſummæ ſaluis infra & ſupraſcriptis eſſe debitorem. Quod ſi replices, ipſos hæredes ſatis uideri contra ſcripturam oppoſuiſſe, dum petierunt ſe abſolui a petitis, & aſſeruerũt petita per partẽ aduerſam fieri non debere; Rñdebo, hanc generalem oppoſitionem nihil quo ad hoc releuare, vt per Bar. in l. 1. ... colum. 2. ver. quæro, video num. 7. vt dixerunt olim Doctores Collegij Bononienſis in reſponſo 50. poſito inter conſilia Curtij Senioris colum. 13. num. 28. verſicu. quarto quia pro parte, vbi firmant, quòd agens vt agnatus licet non probet ſe eſſe agnatum, tãmen obtinere debet, quando in ſpecie non fuit
4 facta oppoſitio. Accedit quòd † exceptio in forma ſpecifica opponi debet, alioqui non releuat excipientem, vt per Inno. in c. ſuper eo de appellation. & Bal. in l. 1. colum. 2. Vnde vi. & Calcan. conſ. 36. num. 12. Id quod ſuadetur, quia ſi pars contra ſcripturam diceretur opponere quando generaliter opponit dicendo petita per aduerſarium fieri non debere, vtique rarò daretur caſus, in quo pars contra ſcripturam aduerſarij nõ diceretur oppoſuiſſe, raròque verificaretur cõcluſio, quę habet ſcripturam priuatam, contra quam non eſt oppoſitum, approbatam videri, quandoquidem ferè ſemper in fine ſuarum exceptionum concludit reus petita per partem aduerſam non eſſe concedenda, vel facienda.

Quo uero ad alias quinq; partitas deſcriptas in eodem libro in charta 38. quæ continent debitum contractum a Mondino a die 10. Ianuarij 1559. vſque ad diem 14. Septembris 1559. incluſiuè-

cluſiue, firmare debemus illis omnibus fidem eſſe adhibendam, quia habent omnia neceſſaria requiſita & adminicula, quę efficiunt ut libri mercatorum plenam faciant probationem iuxta ea, quæ tradit Guid. papæ quęſt. 441. quem ſequitur Boer. deciſ. 105. col. 1. & cumulat Crauet. in tract. de antiq. temp. ſectione vidimus & abū de num. 20. & Benuen. in tract. de Mercat. parte 2. num. 11. quandoquidem omnes illæ rationes ſunt conſcriptæ ſub certo die, omneſque exprimunt cauſam, ex qua datum fuit, in omnibus adſunt circunſtantię, ex quibus apparere poteſt, uerum eſſe id, quod eſt ſcriptum, nimirum quia cum diario libro omnes concordant, & in illis omnibus apparet ſcribentis legalitas; de qua ſcribentis legalitate conſtat non ſolum per primum, ſecundum, tertium, quartum teſtes actoris examinatos ſuper 6. cap. coram domino poteſtate, ſed etiam per primum, ſecundum, tertium teſtes reorum examinatos ſuper 2. cap. coram Mag. Pacialibus, qui teſtes, & ipſi quoque deponunt dictum Ioannem Franc. eſſe probum & legalem uirum, quorum atteſtationes valde concludentes ſunt, Nam quanuis teſtes producantur ab una parte, tamen quia in eorum productione pars uidetur eorum dicta approbare, abſque dubio pro alia quoque probant. l. precū C. de liber. ca. Roman. conſ. 433. num. 11. Incip. quoad primum, & conſ. 104. Incip. Pater Reuerende nū. 6. Iaſ. in rub. ff. de iureiur. col. 5. uerſ. ſexto notabiliter, Gratus conſ. 60. lib. 1. num. 47. & Soci. iun. conſ. 69. lib. primo numero 10. & numero 14.

Neque obſtat dum rei conuenti dicūt quod partitę deſcriptę in dicto libro infra ſubſcriptionem Mondini fuerunt in dictum librum relatæ poſteaquā Mondinus obiit. Quia primo reſpondetur, id non fuiſſe concludenter probatū. Nāque licet quintus teſtis actoris examinatus corā pacialibus ſuper 6. cap. dicat; ibi tunc nihil ſcriptum fuiſſe, ſed chartam fuiſſe albam, nihilominus ſecundus teſtis actoris ibidem examinatus deponit infra ſubſcriptionem Mondini fuiſſe conſcriptas alias partitas; Idcirco cum eorū depoſitiones contrariæ uideātur, nihil utique probare poſſunt: ſed utriuſque dictum reijcitur. c. bonæ memoriæ. c. dilectus de elect. c. in noſtra de teſtibus, Alex. conſ. 18. nume. 7. lib. 1. & conſ. 151. num. 2. lib. 5. Nell. in tract. de teſtib. §. teſtis examinatus nu. 115. & Bagar. in tract. de reprob. teſt. num. 71. cum ſimilib.

Secundo poſito & non dato quod infra ſubſcriptionem Mondini tempore mortis eius nihil eſſet ſcriptum, ſed ſcriptum totum id poſtea fuiſſet: non propterea tamen dicendum eſt, ea in re fidem prædicti codicis aliquo modo imminui. Nam debitum omnium illarum partitarum fuit cōtractum ante mortem Mondini, & in diarium ſub eo die coniectum, quo res geſta fuit, ut ex inſpectione diarij patet quo caſu poteſt ſcribens ad ſuum libitum partitas factas in uita extrahere ex diario, & in codicem illas referre poſt mortem etiam illius, cum quo antea cōtraxit, neque ob id dicitur ſubeſſe falſitas, cum ſemper ex eo libro poſſit explorari, an rationes in eum probe uel improbe relatæ ſint iuxta tradita per Benuen. tract. de mercat. parte 2. numero 56.

Non obſtat item quod in 1. partita facta Menſe Aprili, & in 3. facta Menſe Ianuarij ordo videatur prępoſterus, nam reſpōdetur quod ex giornali ſeu diario, unde ſumuntur, præponitur partita facta menſe Ianuarij, quemadmodum poni debet, neque eſt in diario aliqua ordinis prępoſteratio. Quibus ita ſe habentibus, conſequens eſt, ut Mondinus debitor ſit Ioannis Franciſci, ſaluis ſupra & infraſcriptis ſcutatorum centum & decem iuxta tenorem partitarum ſuperius allegatarum.

Quod ex aduerſo autem compenſari & contribui cum d. ſcutatis 110. debeant ſcutati. 17. & libræ duæ, probatur, quia in libro dicti Io. Frāc. car. 38. Mondinus ſcribitur creditor in quatuor partitis dictorum ſcutatorum 17. & librarum duarum, quas numerauit dicto Io. Franc. quæ omnes partitæ cum diem & cauſam dationis cōtineant, & cum diario cōcordent, ut uidere eſt ex earum inſpectione, ſintque deſcriptę in libro dicti Ioannis Franciſci eius aduerſarij, merito dicuntur concludenter probare, cum certum ſit
5 † librum proprium fidem facere contra ſcribentem, ut per doctores in l. admonendi. ff. de iureiur. & l. exemplo. C. de probat. Ideoque manife
6 ſte apparet † de quantitate ad quantitatem fieri poſſe compenſationem l. ſi conſtat. C. de cōpenſat. gloſ. in uer. aperto iure in §. in bonę fidei ubi Iaſ. num. 62. & ſeq. inſtit. de act. & Tynd. tracta. de compenſat. in 3. art. num. 3. habet enim dicta compenſatio uim ſolutionis d. l. ſi conſtat, & l. uel permutauit. ff. de liber. ca. l. ſi debitor, ibi neque enim intereſt ſoluerit an compenſauerit. ff. qui potior. in pignor. habeant. & l. amplius non peti ubi Bart. columna fi. ff. rem ratam haberi.

Firmaui autem cum dictis ſcutatis centum & decem compenſari quoque debere prætium, & æſtimationem ſtariorum quinquaginta, & ſex fabarum, & non plurium nec pauciorum; quia in hac ſumma concordat non ſolum liber rationum, ſed etiam liber giornalis dicti Ioannis Frāciſci: quamuis enim in libro, & diario, ſeu giornali Ioannes franciſcus ſcribat, Mondinum eſſe creditorem ſtariorum ſexaginta, & ſic uideatur primo fateri ſexaginta ſtaria recepiſſe; tamen ſtatim in utroque deinde libro ſubiicit quandam notam & memoriam, ſeu recordam, dicēs nota quod ex his ſexaginta ſunt ſtaria quatuor pęnes Franciſcum Foleriam, quæ nota demonſtrat, eum re ipſa ſtaria ſexaginta ſolummodo accepiſſe, & propterea circa hanc ſummam quā ipſe fatetur, libri eius contra illum probāt, quia liber mercatoris plene probat contra ſcribentem gloſ. & Bart. in l. quędam §. nummularios, ff. de eden. l. rationes. l. Inſtrumenta, C. de probat.

bat.

bat.c.2.de fide inſtrum. Ioan. Andr. in add. ad
Specu. in §.nunc dicendum tit.de inſtrumento
rum editione, Bart. in l.ad hoc num.5.Deci.l.1.
col.1.C.de eden. Crauet.de antiq. temp.ſectio
ne vidimus & abunde limit.4.num.26.

Nec obſtat ſi pro parte actoris diceretur,
quod Ioannes Franciſcus pauciora ſtaria acce-
pit, nimirum ſolummodo 46.quemadmodum
ſcriptum uidetur in quadam nota poſita in li-
bro rationum ipſius; ubi nō ſolum fit mētio de
ſtarijs quatuor poſitis pœnes Franciſcum Sole
riam, ſed præterea etiam fit ibi mentio ſtariorū
decem, quæ dicuntur eſſe in domo Mondini,
ſicut etiam ſuadere uidetur depoſitio quarti te
ſtis examinati per actorem ſuper 7. cap. qui de-
ponit,ſe miſſum ab actore fuiſſe ad D. Iuliā uxo
rem olim Mondini petitum dicta ſtaria decem,
quæ dicta domina Iulia ei tradere noluit;reij-
ciens illum ad tutores. Quoniam reſpondetur,
ꝙ licet poſſibile ſit,uerum eſſe ſtaria iſta decē ex
prædictis ſexaginta remāſiſſe in domo Mōdini,
tñ hoc neq; per notā neq; per teſtem prædictū
concludenter probatur.Ideoq; cū reſtit iudicā-
da ſecundum acta & probata l. illicitas. §. veri-
tas.ff.de offic. præſid. in hoc de iure re uera nō
poteſt fieri fundamentum, Nam quod attinet
ad notam libri rationum quatenus ibi fit men-
tio horum decem ſtariorum concludendum eſt
hanc notam non probare intentionem agentis
reſpectu ſtariorum decem,quia licet ibi dicatur
quòd ſtaria decem remanſerunt in domo Mon
dini, tamen ea nota in hac parte non cōcordat
cum giornali; quia in ea nota giornalis ſolum-
modo dicitur, quatuor ſtaria eſſe pœnes Fran-
ciſcum Soleriam;de decem autem nulla mentio
ibi habetur. Ideo non apparet vnde huiuſmodi
nota reſpectu ſtariorum decem extrahatur;quo
fit vt ſecundum conſuetudinē, atque adeo etiā
proteſtationem. d. Ioannis Franc. nota iſta non
probet, quia ſicut in libris inſpicitur loci cōſue
tudo, ut per Bal. conſ. 152. Incip. ad euidentiā
uol. 3. & Iaſ. conſ. 4. uol. 2. ita etiam in eiſdem
inſpicere, & attendere oportet patrisfamilias
conſuetudinem & profeſſionem arg. eorū,quæ
dicunt doct. in l.ſemper in ſtipulationibus.ff.de
reg. iur. cum ſimil. At ipſe Ioannes Franc.in eo
libro conſueuit ſcribere, quin etiā in illius quaſi
ueſtibulo profitetur & proteſtatur ſe ibi ea ſcri
bere velle, quæ ex alijs eius libris extraheret,ut
patet ex inſcriptione,ubi dicitur hic liber eſt&c.
In quo manu propria notabo meos omnes de
bitores & creditores tam e libro litera A. ergo
ſequitur ut partitæ & ſcripturę, quæ non extra
hūtur ex libris a dicto ſcribente nominatis,quæ
ue unde ducantur non apparet, abſque dubio
fide carere debeant, tanquam illæ, quæ in codi
cem reiectæ ſunt contra conſuetudinem patris
familias, & contra profeſſionem, quam ipſe fe
cit in ſui libri inſcriptione, ex qua inſcriptione
licitum eſt ſumere argumentum ad rem com-
probandam iuxta tradita per Bart. & Bal. in l. ſi
patruus.C. comm. utriuſque iud. & late per Be
neuen. in tract. de Mercat. parte 2. num. 53.

Præterea quatenus ad quartum teſtem exa
minatum ſuper 7. cap. pertinet reſpondendum
eſt,eius dictum nihil probare; licet enim aſſerat
ſe ab actore miſſum ad Dominam Iuliam dicta
decem ſtaria petitum,tamen idem teſtis reſpō-
dēs ad partis interrogationes dicit ſe neſcire,an
illæ fabæ eſſent ex illis ſtarijs ſexaginta vel non.
Ideo non concludit, quòd ex illis ſexaginta re-
manſiſſent decem pœnes Mondinum; quinim-
mò quamuis actuum pluralitas nō pręſumatur,
tamen pluralitas rerum rectè præſumi poteſt,vt
per Fely.in c.ſubditis.colum.17.ver. nec obſtat
extra de præſcrip.Panorm.& Dec. in c. in præ-
ſentia de probat.& Panormit. in c. cum tu, de
teſtib.& atteſtat.& Aret.conſ.13. nu. 12.

Neque obſtat ſi rurſus pro parte actoris di-
catur, quòd immo ex dicta nota poſita in libro
rationum probatur,decem iſta ſtaria remanſiſ-
ſe penes Mondinum,quaſi ea nota tanquam in
diuidua non debeat pro parte nimirū pro qua-
tuor ſtarijs acceptari,& pro alia parte nēpè pro
decem improbari iuxta doctrinam Bartoli. in l.
Aurelius §.Idem quęſijt.ff.de liberat.leg. Reſpō
detur enim quòd dicta nota continet plura ca-
pitula ſeparata;Id quod apparet, quòd ibi ſunt
plura facta quorum vnum non venit ad deter-
minationem alterius; quo ſanè modo dignoſci
conſueuit idemtitas,vel diuerſitas capitulorum,
vt per Fely.in c.ſcripta colum.8.ver.fallit 4. extr.
de fide Inſtrum. Certum eſt enim aliud factum
eſſe ſtaria decem eſſe in domo Mondini. Aliud
vero & diuerſum, ſtaria quatuor eſſe in domo
Franciſci ſolerię; ſunt enim hęc non eadem ſed
7 diuerſa, †ideo mirum non eſt, ſi ſcriptura con-
tinēs plura & diuerſa capitula poteſt pro parte
probari, & pro parte improbari, Bar.in l.publia.
§.fi.ff. depoſ. Imola & Butr.in cap.bonę 2.de po
ſtulat.prælat.Fely.c.cum inter col.4.uerſ.de ſen-
tentia extra de re iudic. Bellon. conſ. 46.nu. 12.
Crauett. de antiquitate temporum ſectione vi-
dimus num.24.

Neque obſtat, ſi pro parte reorum cōtra prę
dicta diceretur, quod Ioannes Franc. nō poteſt
aſſerere ſe recepiſſe ſolummodo ſtaria 56. vel
pauciora quam ſexaginta, quandoquidem ipſe
expreſſe tum in diario, tum in libro magno ra-
tionum ſcribit Mondinum eſſe creditorem ſcu
tatorum ſexaginta nouem pro ſtarijs 60. fabarū
ex qua ſcriptura conuinci uidetur, ipſum acto-
rem prædicta omnia ſexaginta ſtaria accepiſſe,
neque ipſum aliquid iuuent notæ præallegatæ;
ex quibus actor probare conatur, quod nō om
nia illa ſexaginta ſtaria in eius poteſtatē adhuc
perueneru nt; ſed decem erant pœnes Mondi-
num, quatuor uero pœnes Franc. Soleriam,
quaſi eædem notæ, cum ſine die certo conſcri-
ptę fuerint, nihil probent,iuxta tradita per Alex
conſ. 182.nume.6. uolum. 2.& Crauet. de an-
tiquitate temp. Sectione, Quarto limitatur nu.
44.& num.45.

Quoniam reſpondetur, quod licet conſti-
tuat cre-

tuat creditorem Mondinū pro ſtarijs 60. tamen
ex illis notis, & recordis apparet non omnia
actualiter ad eum perueniſſe, ſed ex ea ſcriptu-
ra ſignificare uoluiſſe, quod & ſi Mondinus ei
ſtaria 60. pro eo pretio poſita in Caſtrum Fiui-
zani dediſſet, & quaſi in eius dominium trāſtu-
liſſet; tradenda tamen adhuc erant dicta ſtaria
quatuor; & conſequenter re ipſa Ioannes Frāc.
in dicto giornali fatetur tantum ſe ſtaria 56. ac
cepiſſe, pars autem aduerſa, ſeu rei conuēti non
probarunt, quin etiam, ut ex inſpectione acto-
rum apparet, non capitularunt, Mondinū Ioan
ni Franc. omnia ſexaginta ſtaria tradidiſſe. Nec
etiam quicquam officit, eas notas die carere;
quia in ijs cenſetur repetitur dies, quæ deſcri-
pta ſuperius fuerat in partita immediate proxi
me præcedenti arg. l. ſi quis ex argentarijs. §. ſi
initium. ff. de eden. & l. ſi finita. §. uideamus. ff.
de damno infecto, quemadmodum dicitur
8 † etiam de die appoſita in principali obligatio-
ne, quæ cenſetur ineſſe conditioni l. tali. ff. de iu
re dot. l. quidam teſtamento. §. ſi ſcriptus. ff. de
lega. 1. id quod etiam euenire uidemus in pri-
mo inſtrumento protocolli, quia dies in eo ap-
poſita, cenſetur repetita in inſtrumentis imme
diate ſubſequentibus, non habentibus diei ap-
poſitionem, ut per Lanfranc. de Oria. in tract.
de fide inſtrum. §. quæro igitur num. 46. Quod
etiam ex eo ſuaderi poteſt, quod dies, & locus
adiectus in principali obligatione cenſetur re-
petita in obligatione acceſſoria fideiuſſoris l. ſi
ut proponitur. ff. de fideiuſſor.

Quibus omnibus rebus concluditur ad Ioan
nem Franc. actorem ſtaria ſolummodo 56. per
ueniſſe, & notæ ſeu recordo libri magni quoad
ſtaria quatuor fidem adhibendam eſſe, quia cō
cordat cum diario; quo uero ad ſtaria decem, ei
dem notę non eſſe ſtandum, quia in ea parte cū
diario non concordat, neque eſt facta ſecundū
conſuetudinem & profeſſionem ſcribentis iux
ta prædicta.

Quamobrem non immeritò ſupra firmatum
eſt, cum dicto credito ſcutatorum decem com-
penſandum & contribuendum eſſe precium &
æſtimationem ſolūmodo quinquaginta ſex ſta-
9 riorum; † quia quamuis de ſpecie ad quātitatem
non ſoleat fieri compenſatio, quando ſpecies
non eſt conſumpta. l. ſi. C. de compenſat. & Ant.
Negoſant. in tract. de pignor. parte 5. prin. in fi-
ne quinti membri, tamen de ſpecie vel fructib.
conſumptis, & ad ęſtimationē redactis ad pecu
niam compēſatio fieri poteſt. l. ſi p p fructus vbi
Bar. nu. 1. & Caſt. & Sal. C. de cōpē. & Tyndar. in
trac. de cōpen. ar. 3. nu. 5. Cuius rei rō aſſignatur
quia quando ſpecies petita non extat, re ipſa vi-
detur fieri compenſatio de quantitate ad quan
titatem, vt per Soc. iun. conſ. 60. num. 7. & 8. par
te 1. Idcirco ſi compenſatio opponatur quemad
modum hic accidit, vt ex actis colligitur, cum de
debito cōſtat, iudex pronuntiare ſolet, factā eſſe
ipſo iure compenſationem vſq; ad concurrentē
quantitatem, & in reſiduo ſeu reliquo, quod ſu-
pererit, condemnare, vt per Tynd. in dicto trac.
de compenſat. §. ſed certè num. 70. & Grat. conſ.
13. nu. 51. lib. 2. & Soc. iun. conſi. 74. nume. 12. &
nu. 15. parte 3. cum ſim.

Ideo autem dixi, fieri debere compenſationē
ad rationem librarum 8. & ſolidorum 18. pro
quolibet ſtario, quia eas Ioannes Franciſcus tali
pretio uendidit, vt dicit quartus teſtis pro acto-
re examinatus ſuper octauo capit. coram pacia-
libus, qui deponit dictum Ioannem Franciſcum
vendidiſſe fabas ad rationem librarum 8. & ſoli
dorum 18. pro quolibet ſtario, & dicit ipſe teſtis
ſe fuiſſe mediatorem ad eam vēditionem, & ad
firmandum pretium, cuius teſtimonium etiam
ſi ſolum ſit, tamen probat, quia deponit de actu
10 a ſe geſto; † quo caſu teſtis etiam unicus de actu
a ſe geſto deponens plenam facit probationem
ut per Paul. Caſtrenſ. in l. quicunque num. 1. in
fi. C. de ſeru. fugit. Iaſ. in l. cunctos populos col.
pen. C. de ſumma trini. & fide cathol. & Grat. cō
ſi. 41. num. 19. & conſ. 52. num. 5. Vol. 2. & Cra
uet. ſecundum opinionem, quam ipſe probat,
conſ. 73. ubi late, & conſ. 99. numero 6. parte 1.
& Tomm. Grammat. conſ. 65. numero 19. &
Deci. conſi. 56. numero 4. & Soci. iun. conſi.
62. numero 6. primo uolumi. Et quamuis ipſe
teſtis deponens de facto ſuo, & de actu a ſe ge-
ſto, mediator fuerit, ut ipſemet fatetur, cuius te
ſtimonium quandoque ſuſpectum eſt, vt per
Corn. conſi. trigeſimotertio, nume. 27. volum. 2.
tamen hic ceſſat omnis ſuſpicio, cum ſit produ-
11 ctus ab ipſo actore, contra quem probat. † Ideo
teſtis productus ad inſtantiam vnius non po-
teſt ab eadem reprobari. l. ſi quis teſtium. C. de
teſtib. Crauet. conſ. quinquageſimonono. num.
5. parte 1. quinimmo huic ſoli & vnico teſti, alijs
pręſertim concurrentibus coniecturis, credere-
tur, ut per Soci. iun. conſ. 69. lib. 1. num. 11. & 14.
Quę omnia ſuadent, ęſtimationem fieri debere
modo prędicto, non autem condemnari debe-
re ad ęſtimationem quantiplurimi, quę locū hic
habere non poteſt, cum dicta ęſtimatio naſcatur
ex mora, vt per docto. in l. vinum & l. quod te. ff.
ſi cer. pet. de qua nihil in actis probatū apparet.

Nec obſtat, ſi obijciatur, pro parte actoris ęſti
mationem hāc fieri debuiſſe ad rationē librarū
ſeptem, & ſolidorum decem & ſeptem pro quo-
libet ſtario tantum, ſicut eas æſtimauit Io. Franc.
dum fecit creditorem Mondinum ſcutatorum
69. & non ad rationem librarum 8. & ſolidorum
18. vti diximus, quaſi eſſent Io. Frāc. ex retractib.
vini, & eius pecunijs per Mondinū emptę ad bo
nam ſocietatem; totumq; earum lucrū ad acto-
rem pertinere debeat, cum fuerint uenditę ab
actore poſt mortem Mondini ſoluta ſocietate.
§. ſoluitur inſt. de ſocieta.

Quoniam reſpondetur, q in dicta negociatio
ne non reperitur contracta ſocietas inter Mōdi
num & Io. Franc. quāuis. n. expreſſè cōicauerint
lucrum vini, non tamen apparet eos cōicaſſe lu-
crum fabarum, unde in illis non intelligitur con
tracta ſocietas, quia qn̄ ſocij cōicauerunt unā rē
tantum

tantum, tunc illius rei dumtaxat cenſentur inſ
uiſſe ſocietatem,& non alterius. l. cum duob. §.
Item mcla.ff.pro ſocio & Petr. de Vbal. in tract.
de duob.fratrib.num.23.& nu.25.parte 3.prin-
cip.& parte 5.colum.2.nu.3.Ratio autem reddi
poteſt, quia actus voluntarij non extenduntur
vltra quàm geruntur.l.fi.C.ne vxor pro mar.gl.
in l.qui margaritam.ff.pro ſoc.Corn. conſil.98.
num.3.volum.4.Ioan.de Amic.conſ.62.num.9.
Neque præſumi debet pluralitas ſocietatũ,ſicut
nec aliorum actuum præſumitur, niſi probetur.
l.ſi in rem. ad fi.vbi Bart.ff.de rei vend. glo.in l.
qui iuraſſe.§.ſi pater.uerſ.acquiſiti. ff.de proba.
& c.in præſentia.uer.uerum.ext.de prob.& cap.
cum Ioannes.de fide inſtrum.Alex.conſ.38.nu.
2.par.5.Ideoq; dicit Paul.Caſtren.conſ.415.nu.
3.par.1.inc.iſta fuit ſocietas.num.1.uerſ. Primo
quia ibi aliter trafficauit. quòd ſocietas contra-
cta in aliqua certa ſpecie negociationis non ex-
tenditur ad lucrum, quod ſocij faciunt ex alia,
etiam de pecunia redacta ex prima ſocietate.
Quapropter cum de ſocietate non doceatur,
non poteſt Io.Fran. actor in hoc obtinere: quia
allegãs ſocietatem initam eſſe, debet hoc ipſum
probare.Grat.conſ.128.par.1.n.2.& n.3. Quod
ſi pro parte d.Io.Franc.dixeris, dictam ſocietatẽ
probari ex partita ſui diarij, ubi dicitur mũdinũ
emiſſe fabas ad incundam ſocietatẽ.Reſponde
tur,quòd ex ſcriptura ipſiuſmet ſocij ſcribæ nõ
probatur ipſum eſſe ſocium, nam facta eſſet hu-
iuſmodi ſcriptura ad propriam utilitatem ſcri-
bentis.l.cum rationes.C.de prob.priuſq; conſta
re debet,aliquos eſſe ſocios,quo probato, ſcri-
pturæ,inter eos factæ facient fidem,ut per Alex.
conſ.186.lib.2.

Nec ob.ſi obijcias, ex d.diario probari ſocie-
tatem,& alia quæ habentur propter approbatio
nem factam a D.Prioribus, qui pronuntiarunt,
libris Io.Fran.fidem eſſe dandam, uti ijs, qui re-
ctè,& legaliter ſcripti ſunt,ut ex actis patet.Quo
niam reſpondetur, quòd approbatio iſta nõ po
teſt operari,niſi ut libris detur illa fides, quę ip-
ſis daretur ſecundum cõmunes iuris regulas,&
ſecundum ſtatuta,& cõnſuetudinem loci, & pa-
triſam. Sed quemadmodum ſuprà dixi,ſecun-
dum communes regulas iuris ex ipſius ſocij ſcri
ptura non probatur ſocietas; ergo approbatio
uel confirmatio librorum quo ad hoc nihil po-
teſt operari ultra prædicta; quia approbatio,uel
confirmatio ſolum corroborat ius quæſitum, &
dat robur rei ineſſe deductæ, non autem rem ul
terius extẽdit,nec quid noui inducit, ut per Bal.
in l.aduerſus.in fi. C.ſi aduerſ. rem iud. & Alex.
conſ.22.col.6.lib.5.& latè Dec.in rub.de confir
ma.util.uel inut.nu.2.& 3.cum ſimilib. Quocir-
ca cum Io.Fran.nõ oſtenderet concludenter ſo-
cietatem eſſe contractam in re, de qua agitur,
conſequens eſſe debet, ut fabæ empta per mon
dinum illius remaneant: & pretium,quod ex re
12 mondini quæritur,ſuum eſſe dicatur, † quia ex
re mea quæſitum,meum efficitur.Paul.Caſtren.
conſ.415.nu.1.uerſ.2. quia,par.1. Ideoque nec
uerè dici poteſt, lucrum talis emptionis ad acto
rem pertinere, quaſi ſoluta ſocietate per mortẽ
mondini,tum quia(ut dixi)non conſtat de ſocie
tate contracta,tum etiam quia poſito, & non da
to, quòd de hac conſtaret, nihilominus totum
hoc lucrum non pertineret ad Io.Franc. licet.n.
ſocietas per mortem ſoluatur, & ad hæredem
non tranſeat.§.ſoluitur.inſt.de ſocie. tamẽ emo
lumentum ſocietatis in hæredem transfertur,
& hæres ſocij quamuis non ſit ſocius, tamen eſt
ſucceſſor emolumenti. Lucrum. §. in hæredem.
ff.pro ſoc.ubi Bal.& §.ſoluitur.ubi Ang.Are.nu.
2.inſt.de ſocie.quo fit ut ipſe Io. Franc. non de-
buerit lucrum illud aſſumere, & ſibi proprium
facere. Nec etiam quicquam obeſt, quia d.parti
ta giornalis dicatur, eam emptionem factã fuiſ-
ſe pecunijs d.actoris; nimirum ex retractibus ui
ni. Tum quia illa partita non eſt huiuſmodi, ex
qua ueritas explorari, & cognoſci poſſit, uti o-
13 portet,iuxta prædicta. † Tum quia in dubio em
ptor præſumitur emere ex pecunia propria.Pet.
de Vbal.tract.de duob.fratr.par.5.col.4.uerſ.3.
caſu quando,& uerſ.aut dubitatur ex qua,& A-
le.conſ.78.par.2.nu.3. uer.tamen in propoſito.
Nã in dubio res empta præſumitur ex pecunia
ſoluentis.Rom. conſ.3.uerſ.item hoc dicendũ.
& Bertrand.conſ.253.n.2.uol.3. in corpore an-
tiquiori. Et quòd præſumatur quis in dubio e-
miſſe de propria pecunia,tradit Bar.in l.cũ pro-
ponas.C. pro ſoc.Bal.in l.pe.C.ſi quis alteri uel
ſibi.& l.ſi defunctus.C.arbit.tut.& Ale. conſilio
152.n.5.uol.7. Non autem cenſetur quis in du-
bio emiſſe de pecunia communi, ut per Corne.
conſ.98.col.3.n.5.uerſ.cenſetur.n.uol.4. Sed &
poſito quòd conſtaret rem eſſe emptam ex pe-
cunia communi,uel etiam præſumeretur empta
ex pecunia, quæ peruenit ad mondinum ex alijs
uenditionibus,ut per Bar.in l.Imperator. §.cum
autem.uerſ.quæro dicitur.n.3.ff.de leg.2.& Ro
ma.conſ.426.inc.negociorum nu.7. tamen ad-
huc dicendum eſſet quod res empta non effice
retur communis,& nõ communicaretur, ut per
Pet.de Vbal.tract.de duob.fratr.par.5.n.3.uerſ.
1 quæro,& uer. aut erat contracta, & Bart.in l.ſi
patronus.num.7.C.com.utr.iud.ubi dicit,quòd
res redacta ex mercib.cõib.non eſt cõis,ſed effi
citur emẽtis, ſiquidem ematur nomine proprio
ut per Paul.Caſtren.in lect.Auenion.l.item ue-
niunt.in prin.nu.2.ff.de pet.hære.uel nulla ſocij
facta mentione,ut per Ale.conſ.49.n.11. 1.uol.
col.fi.in fi.& Io.de Ana.conſ.65. Viſo puncto.n.
2.ubi Lud.Bologni.in addi.nu.3.& Io.de Amic.
conſ.62.n.7.& 8.&Crau.conſ.131.n.12.par.1.&
propterea pecunia tãtum repetitur, ut per Ale.
conſ.78.n.3.uol.2.& l.1.C.ſi quis alteri,uel ſibi,
quod ſuadetur, quia res empta ex pecunia alie-
na efficitur ementis, non autem domini d.pecu
niæ.Bal.d.l.1.C.ſi quis alt.uel ſibi, & in l.ſi ex ea.
C.de rei uend.& Panor.in c.relatum.2.de teſta.
Accedit quòd in dubio quis cẽſeã emere noĩe ꝓprio,
nõ autẽ cõi,uel alieno.l.& magis.ff.de ſol.nec alia
ꝑſona ſubintelligiĩ extrinſecus.l.ſi ita ſtipulatus

§.Griſogonus.ff.de uerborum obliga. Bar.in l.ſi patruus colum.2.nu.4.verſicu.tertio caſu quando dubitatur.C.commun.utriuſque iud.Pet. de Vbal.d.tracta. parte 5.num.3.verſic. tertio caſu quando. Fabian. de Monte in tract. de emp.& uend.in 9.par. prin. nu.2.Paul.Caſtr.conſ.415. uol.1. Ioan.de Amic.conſ.16.nu.9. Grat.conſil. 118.lib.1.nu.16.Soc.iun.conſ.95.num.13.uol.2. Quod ſi dixerit, recurrendum eſſe ad coniecturas,ſi quęratur quo nomine quis emerit, uel an dicatur contracta ſocietas,nimirum ad id,quod eſt actum, & ad conſuetudinem ipſius ementis, ut tradit Bal.in d.l.ſi patruus.& Anch.conſ.302. nu.9.inc.materia,de qua;& Petr.de Vbal.d.par. 5.uerſ.3. caſu. Reſpondetur non probari,quòd mondinus conſueuerit emere communi nomine,uel quòd fuerit in hoc cõtracta ſocietas, quinimo conſuetudo eorum potius oſtendit; ſocietatem non eſſe contractam,quia quando ſocietatem inibant,hoc faciebant expreſsè adijciendo pacta,& conditiones, ut patet ex ſocietate uni inita die octaua Octobris 1558. in dicto giornali, ubi exprimuntur complures conditiones, quod hac in re factum non reperitur. Cum ergo ſocietas non probetur cõtracta, nec emptio facta ex pecunia Io.Fran. ſed potius pręſumatur empta res nomine proprio,& pecunia propria, conſequens eſt; ut totum emolumentum dictæ emptionis debeat pertinere ad dictum mondinum,& illius habita conſideratione,debeat fieri compẽſatio pretij fabarum cum d. ſcutatis 210. de quibus ſupra. Ex quibus etiam ſequitur,non licuiſſe d.Io.Fran.ſine cõſenſu mondini,uel eius hæredum, uel tutorum pretium iſtarum fabarũ ſtatuere. Et licet uideretur prima facie hoc pertinere ad commodum mondini,eo quia ſcribebatur creditor;tamen re uera quo ad pretium lædebatur,ut ex prædictis colligitur. His ita ſe habentibus, non obſtat ſi quis libros actoris redargueret de falſitate,quaſi in codice ſit abraſio, in diario uerò, in ea partita, quæ eſt ſcripta die 27. ſeu 28.Septembris 1559. poſt mortem mondini uideatur loqui Io.Fran.de mondino mortuo, tanquam de eo,qui eſſet uiuus : quia reſpondetur, quòd quamuis in his libris, ut ex prædictis patet,non probetur in omnibus intentio actoris iuxta illius petitionem, nihilominus propter hoc cõtra huiuſmodi libros non poteſt iure opponi de falſitate, Et quod attinet ad abraſionẽ, dicendum eſt hanc obiectionẽ eſſe modici momenti,quia cum in ipſo diario,unde ratio,& partita illa deducitur,non adſit aliqua litura, uel abraſio; cumque in tam paucis uerbis abraſis uix rei ueritas,& ſcripturæ ſenſus potuerit immutari,ueriſimile eſt id totum non propter falſitatẽ, ſed propter errorem ſcribentis, & negligentiã accidiſſe,cum de facili falſitas non præſumatur. Dec.conſ.510.col.2.ad prin. Quo uerò ad partitam ſcriptam in diario poſt mortem mondini, dico quòd Io.Franc. non loquitur de mondino mortuo,uti de eo,qui ſit uiuus,neque cum mondino dicit,de pretio ſe conueniſſe die 28. Sept. ſed præſupponit mondinum, tunc obijſſe cum dicit ſe dediſſe operam, ut rationes illius negociationis redderentur ſibi a Fran. Soleria. Et licet ſcribere debuiſſet eſſe creditores hæredes mondini; tamen bona fide declarauit tunc creditorem mondinum in eo,quod aſſerit ſe antea ſecum geſſiſſe poſtquam mondinus reuerſus fuit e ciuitate Piſarum.

Ambas uero partes ab omnibus expenſis huius litis abſolui, & propter conſilia, & allegationes Excellentiſſimorum Aduocatorum; & quia quando uterque eſt victor & uictus, tunc expenſæ ob mutuam victoriam confunduntur, Alex.conſ.54. Vol.5.nu.12.Iaſ. l. properandum §.ſin autem alterutra col.8. uerſ. quinto quæro C.de iudic. Lanfran.de Orian. tract. de expenſ. §. quæro vlterius num.13. Accedit etiam quòd quando partes habent iuſtam cauſam litigandi ſuper parte, tunc excuſantur ab expenſis ſuper toto,vt dicit Imola in l. qui ſolidum. ff. de leg. 1. cum ſimilib.

Ego Antonius Ciofius.

SVMMARIVM.

1 *Qui caret actione obtinere non poteſt.*
2 *Nemo compellitur vendere rem ſuam cui non vult.*
3 *Qui legitur contemnit eius beneficio non poteſt uti.*
4 *Quando tempus ſtatuitur in uerum fauorem alicuius, tunc ſtatim currit etiam ignoranti.*
5 *Ignorantia non prodeſt ad conſequendum lucrum, niſi ad damnum vitandum.*
6 *Forma ſpecificè, & preciſè adimpleri debet.*
7 *Statutum aliquid noui diſponens non debet trahi ad caſus præteritos,ſed futuros.*
8 *Statutum municipale pro lege ſeruatur.*
9 *Probatio non concludens non releuat.*

CONSILIVM XL.

In Dei nomine.

MVLTVM Mag. Domini Priores mihi ſemper obſeruandiſſ. In cauſa quæ vertitur inter Dominicum Antonij del Vannella à Lugniano poteſtarię Vici Piſani agentem ex vno latere, & Gabrielem olim Ioannis Franciſci de Maſtainis, ciuem Piſanum ex altero,quæ per appellationẽ & prouocationem d.Gabrielis ad multum Magnificas dominationes veſtras deuoluta eſt: & mihi conſulenda commiſſa. Vidi aſſertionem & confeſſionem facti depoſiti,& petitionem dicti Dominici,& reſponſiones dicti Gabrielis, & capitula;interrogatoria, & atteſtationes, & exceptiones vtriuſque partis;& oppoſitiones cõtra dictos teſtes, & omnes aliorum iurium productiones & allegationes. Vidi etiam ſententiam D.Cõmiſſarij latam in fauorem d.Dominici cõtra d.Gabrielem,& appellationẽ inde interpoſitã,& reſpõſiones factas pro parte d.Dominici,

& replica-

& replicationes dicti Gabrielis,& capitula,& at
teſtationes vtriuſque partis productas coram
multum Mag.dominationibus veſtris.Vidi quo
que inſtrumenta,ſupplicationes, ſtatuta, & alia
omnia,quæ ad me tranſmiſſa fuerunt. Idcirco
Diuino nomine repetito, conſulo, dico, & refe-
ro,partes Magnificentiarum veſtrarum,fuiſſe,&
eſſe,ut decernant,declarent,& pronuntient,per
Iudicem,a quo,malè fuiſſe,& eſſe contra dictum
Gabrielem pronunciatum,& iudicatum. Et per
Gabrielem prædictum benè fuiſſe,& eſſe prouo
catum: & propterea prædictum Gabrielem ab
ſoluendum fuiſſe, & eſſe a petitione aduerſus
eum per dictum Dominicum facta, & per conſe
quens non fuiſſe, neque eſſe condemnandum
d.Gabrielem ad faciendũ d.Dominico,qui ma-
lè experitur,inſtrumentum retroceſſionis dicta
rum terrarum,quas emit ab Andrea Hieronymi
de Sacconibus.In expenſis uerò utriuſque inſtã
tiæ ambas partes abſoluendas eſſe. & ita conſu-
lo,dico,& refero omni meliori mõ &c. Ad hoc
autem dicendum, atque ita referendũ inducor
maximè infraſcriptis iuribus,& rationibus. Ete-
1 nim certiſſimi iuris eſt, † qui caret actione,obti
nere non poſſe.l.ſi pupilli. §.uideamus.ff.de ne-
go.geſt.l.quoties.§.item ſi temporali.ff.de adm.
tut.ubi Bar.doct.in l.ſi Titius.ff.de uerbo.obl.&
in l.ubi pactum.C.de tranſactio. At in ſpecie,de
qua agitur, Dominicus Antonij, qui egit ad re-
cuperationem bonorum ex iure congrui, neq;
de iure communi,neque de iure municipali re-
ctè experiri potuit: meritò ergo oportet, prædi
ctum Dominicum in hac lite ſuccũbere. Quòd
enim de iure communi ad retrahẽda bona præ-
dicta agere non potuerit Dominicus contra Ga
2 brielẽ,ex eo apparet manifeſtiſſime † quòd ne-
mo compellitur uendere cui non uult. l. inuitũ.
C.de cotrah.emp.l.nec emere. C. de iure delib.
ubi Gul.de Cun. Bar.in l.annonam. C.de extra-
ord.crim.Bal.in l. 1.C.de epiſc.aud.Panor.in c.1.
1.col. ext. de emp.& uend. Matth. de Afflict. in
rub.de iure prothom.col. 1.uerſ.7.nu.4.Ex quo
patet,quòd cum d.Andreas Hiero.uenditor de
iure cogi non potuerit ad uendendum d.Domi
nico.Ideoq; tit.uenditionis rectè tranſtulerit d.
bona in d.Gabrielem, nunc ſanè d.Dominicus
a d.Gabriele ſine facto ſuo ea bona auocare nõ
poteſt.l.id quod noſtrum eſt.ff.de reg.iu. Quòd
uerò prædicto Dominico non licuerit agere cõ
tra Gabrielem prędictum ex diſpoſitione iuris
municipalis probatur: quoniam is, qui uult ex-
periri condictione ex ſtatuto municipali, proba
re debet ibi ĩterceſſiſſe qualitates requiſitas ab
ipſo ſtatuto, ad hoc ut ſtatuti conditio uerifice-
tur.Bar.in l. 1.§.ait prætor. ff.ne quid in flumine
publ.Dec.conſ.626. nu.4. par.5. Io.And. in c. 1.
de hom.in 6.& Dec.in conſ.661. nu.4. par.5. &
conſ.560.nu.4.par.4.& conſ.356.nu.4. par. 3. &
conſ.589.nu.7.par.4.Quinimò agens condictio
ne ex ſtatuto,debet vti uerbis ipſius ſtatuti. Bal.
in l.ſi quis non dicam rapere.nu.3. C.de epiſ.&
cler. Et debet qualitates a ſtatuto requiſitas dili
genter probare,& intentare.Bar.in l.non ſolum
§.ſed & probari.ff.de ope.nou.nun.& idem Bar.
in l.non ignorat.C.qui accuſ.non poſ.& Soc.ſe-
nior in conſ.55. incip. præſtantiſſime doctor. in
prin. 1.uol. At in facto propoſito prędictus Do-
minicus actor nihil ex prædictis probauit,ut in-
ferius apparebit,ergo neq; ex iuris communis,
neque ex iuris municipalis diſpoſitione rectè
contra prædictum Gabrielem agere nõ potuit.

Quod autem d.Dominicus nihil ex prędictis
probauerit, & conſequenter non demonſtraue
rit qualitates requiſitas oſtenditur.Primò quo-
niam,aut prædictus Dominicus vult inniti ſtatu
to poteſtariæ Caſcinæ,aut ſtatuto poteſtariæ Vi
ci Piſani.

Et ut ſingillatim unumquodque ſtatutũ cõ
ſideremus,ſiquidem ipſe Dominicus vti vult ſta
tuto Caſcinę,quo cauetur,vt quicunque in futu
rum volet vẽdere domos,fundos, aut poſſeſſio-
nes,id ipſum coram duobus teſtibus fide dignis
notificare debeat agnatis, qui infra menſem of-
ferant pretium,aliàs vendet proximiori vicino,
aut alij,cui maluerit. quod ſi id non notificaue-
rit,tunc talis venditio nõ ualeat, & ad proximio
rem agnatum, vel uicinum ſpectet, & pertineat
talis emptio &c. Tunc ſanè dico prędictum Do-
minicum in caſu propoſito non poſſe vti tali ſta
tuto,quippe quoniam non obſeruauit requiſita
ab eo. Dicitur enim ibi,quòd agnatus,qui recu-
perare uult bona,habeat,& habere debeat tem-
pus,& terminum vnius anni proximi futuri ad
redimenda talia bona, ſi id ei non fuerit notifi-
catum. Sed in propoſita ſpecie iſte annus tran-
ſijt; ergo elapſo anno aſſignato ad retrahendũ
prædicta bona alienata, non debet amplius d.
3 Dominicus audiri, † qui legem contemnit, eius
beneficio non poteſt uti.l.auxilium. in fin. ff. de
mino.l. ult.§.ſin autem poſtquam.C. de iure de-
lib. Tiraq.de retract.conſang.gl.7.§. 8.nume. 15.
Quòd autem tranſierit annus probatur ex actis.
Nam ſecundus teſtis examinatus ſuper 3.c. pri-
mæ inſtantiæ dicit, Dominicũ dixiſſe quòd An-
dreas uoluit illi uendẽre illud petium terræ, qđ
deinde uendidit Gabrieli de Maſtianis; idque
contigit iam duobus ab hinc annis elapſis. Pri-
mus item teſtis examinatus ſuper interrogato-
rijs partis aduerſæ factis ad primum capitulum
ſecundę inſtantię dicit, quòd dictus Dominicus
habuit notitiam dictę uenditionis ſtatim ea fa-
cta inde ad decem dies eodem anno. Conſtat
itaque anni tempus pręterijſſe,cum Dominicus
ſciuit celebratam eſſe prædictam uenditionem.
Prętera quamuis Dominicus ignoraſſet d.uen
ditionem factam d.Gabrieli, tamen ignorantia
iſta non impediret curſum ipſius anni,quia licet
ſecundum opi Mat.de Affl. in tract. de iure pro-
tho.§.2.n.3.& Bal. in trac.eiuſdẽ materiæ.nu.15.
currat a die ſcientię factę uend. tamen ſecundũ
opi.aliorũ tempus in iure congrui datum eſt in
fauorem ipſius cõſanguinei, ut ſcilicet intra an-
num retraheret, quod de iure communi facere
non poterat,neque enim appoſitum eſt id tem-

pus in odium negligentiæ ipſius ; & ideo igno-
4 ranti currit ; † quoniam cum ſtatuitur aliquod
tempus in merum alicuius fauorem, non etiam
in odinm negligentiæ, tũc id tempus ſtatim cur
rit etiam ignoranti.gloſſ.in verſ.numerandum.
in princ. vbi Dominic.cap.ſtatutum.de præben.
lib.6.qui ſimpliciter cum ea pertranſit,& expreſ
ſius ibidem Philippus Fran.& idem tenet etiam
Panorm.in c.cum eſſes.de teſtam.vbi dicit,eam
gloſſam eſſe ſingularem,& Tiraq.in tract.de re-
5 tractu conſang.§.35.gloſ.4.nu.25.† Cum enim
ignorantia nihil proſit ad conſequendum lucrũ
ſed tantum ad damnum vitandum . l. ſi quis in
graui.§.vtrum.& ibi Bar.ff.ad Syllan.& Bar.in l.
genero. ff.de his, qui no, infam. Alex. in l.ſi ſer-
uum.in prin.ff.de verb.oblig.col.1. tractetq; ip-
ſe conſanguineus de lucro captando, non dam-
no vitando,ut firmat And.Tiraq.trac.de retrac.
conſang.§.35.nu.26.in fi.gloſſ.4.& nume.44.&
§.1.gloſſ.10.num.121.Conſequens eſt etiam,vt
hæc ignorantia prodeſſe non debeat ipſi Domi
nico actori ; quandoquidem is non ſeruauit re-
quiſita ab ipſo ſtatuto .

Secundò quòd Dominicus non ſeruauerit
qualitates a ſtatuto requiſitas probatur,quoniã
ibi diſponitur , quòd ſi emptor recuſet recipere
precium,& expenſas gabellæ ; & inſtrumentorũ
poſſit , & ei liceat deponere talem pecuniam in
manibus Camerarij generalis dictæ poteſtariæ
periculo ipſius emptoris ; ex quibus verbis col-
ligitur debuiſſe fieri depoſitum totius illius pe-
cuniæ.At in caſu,de quo agitur,non fuit factum
integrum depoſitum,ſed tantum fuerunt depo-
ſiti ſcutati viginti; ergo depoſitum tanquam nõ
integrum ei nõ prodeſt,cum formam ipſius ſta-
tuti neglexerit ; Certum eſt enim, quòd integra
ſumma de iure deponenda eſt . l. qui decem. §.
idem reſponſum. ff.de ſolution.gloſſ.in l.ædiles.
§.fi.ff.de ædil.edic.Bar.& Iaſ.in l.prætor.§.ſi quis
ff.de nou,ope.nun.& Ioan.Fab.in l.2.C.de pact.
inter emp.& Boerius deciſ.23.num.32.par.1.&
Grat.conſ.18.nu.20.par.1,Depoſitum enim nõ
integrum , & non legitimè factum non releuat,
gloſſ.fi. in l.2. C. de vſu. quam probat ibi Bar.&
Alex.conſ.75.lib.7.nume.8. verſ.3.reſpondetur
quòd non fuit,vbi inquit Alex.depoſitum debe
re eſſe integrum,& fieri oportere cum acceſſio-
nibus,&gabellis,alioquin non releuat;vt firmat
poſt alios Crauet.conſ.106.nu.1.par.1. Idcirco
optimè dicebat Dec. in c. de appellationib. nu.
23.verſ.quartus caſus.extra de appel.quòd qua
litas requiſita non verificatur, ſi minimũ quod-
dam deficiat , tunc enim uidetur forma negle-
cta,cuius omiſſio vitiat actum.Dec.c.prudentiã.
ext.de off.deleg.

Neque obſtat,quòd in præallegato depoſito
appoſita fuerit clauſula,ſaluo iure,plus,& minus
deponendi ; ex qua clauſula uidebatur validari
depoſitum,videbaturq; reſeruatio operari eſſe
ctum conſeruatiuum perinde ac ſi actus ſuo tẽ-
dore factus eſſet quo ad omnia. l. item Labeo.
vbi gl.§.1.ff.fam.erciſc.Hyppol.ſingu.198.incip.
Teſtis quemadmodum per clauſulam , ſaluo , &
reſeruato ſi plus , & minus , &c. Iudex oſtendit
nolle recedere a ſtatuto certo. Bar.in l.iudex po
ſteaquam. ff.de re iud.& Amid.de ſind.nu.235.
Quoniam reſpondetur,quòd in caſu noſtro hu-
iuſmodi reſeruatio non corroborat depoſitum
inualidum,& non integrè factum; quia non de-
pendet actus depoſiti ex voluntate deponentis,
ſed ex forma ipſius ſtatuti ; cuius formæ omiſſio
etiam in minima parte actum vitiat. Panor.in c.
Piſanis.de reſt.ſpol.Fely.in c.cum dilecta.colum
na 26.verſ.amplia 10.de reſcrip.Dec.c.pruden-
tiam.in 4.no.ext.de off.deleg.&Tiraq.de retrac.
conſang.§.1.gl.21.n.11.& n.25. vbi dicit,quòd
retrahere volens dum deponit debet ſatisface-
6 re ipſi formæ legis ; † quia forma ſpecifice , ac
præcisè adimpleri debet.Bald.Ang.Imol.Pau.&
recentiores in l.1,ff. de lib.& poſth. Neq; poteſt
impleri per æquipollens. gloſſ.in clem. 1.in uer.
3.de uita,& honeſt.cler.Bar. in l.non ſunt liberi.
ff.de ſta.hom.Alex.in l.1.col.ult.ff.de lib.& poſt-
hu.Fel,d.c,cum dilecta. de reſcr. Tiraq.d.gl.21.
nu.11. Præterea poſito, & non dato, quòd Do-
minicus actor obſeruauerit requiſita ab ipſo ſta
tuto nihilominus alijs de cauſis concludendum
eſt,prædicto Dominico non prodeſſe huiuſmo-
di ſtatutum ad recuperationem dictarum terra
rum uenditarum d.Gabrieli. Et primo quia uẽ
ditio facta prædicto Gabrieli fuit celebrata an-
tequam conditum , & approbatum eſſet ipſum
ſtatutum Caſcinę,ut patet ex inſtrumento dictæ
emptionis, & ex tempore conditi , & approbati
ſtatuti,ut colligitur ex actis : quo fit , ut ad uen-
ditionem iam factam ipſi Gabrieli ſtatutũ iſtud
poſtea conditum & approbatum referri nõ poſ
7 ſit ; † quia ſtatuta noui aliquid diſponentia non
trahuntur ad actus præteritos, ſed ad futuros. l.
leges.C.de legibus.l.iubemus.C.de teſtam. c.fi.
de conſt,Bar.in l.omnes populi.nu.44. uerſ.cir-
ca tertium.ff.de iuſt.& iur.ubi etiam Crot.num.
131.& Bolog.nu.165.& Panor.& Fel.in d.c.fi. de
conſt.& Soc.iun.conſ.141.nu.9.vol.3.Ex quibus
apparet,huiuſmodi ſtatutum Caſcinę non poſſe
referri ad præteritam uenditionem , præſertim
cum in eo dicatur,quòd ipſi ſtatuarij ordinaue-
runt,ut quicunque in futurum uendere uellet
&c.quo caſu cum exprimitur ſtatutum trahi ad
futura,tunc ſolum ad futura trahitur,quia † ſta-
8 tutum municicipale pro lege ſeruatur l. prima.
C. de emancip. liber. & Petr, Antibol.tractat.
de muner. §. ſecundo.num. ſexageſimoſexto. &
d.l.omnes populi,& 1.diſt.c.ius ciuile.l. 3. verſi.
quid tamẽ.ff.de ſepul.vio.Phil,Fran.trac. de pe-
tit.in 4.dub.uer.ſecundo nu.2.Grat.conſil. 118.
nu.1.uol.2.& 151.2.uol.& idem Grat.conſil.21.
nu.4.& conſi.59.nu.11.&106.nu.5.vol.1. & cõſ.
54.nu.49.Soc.iun.conſ. 10.nu.4.parte 1.& conſ.
67.nu.64.par.2.& conſ.3.nu.22.par.2.legis aũt
natura eſt,ut ad futura trahatẽ,Bar.in d.l.oẽs po-
puli,nu.43.uer.circa ſecundũ,ff.de iuſt.& iure.

Rurſus poſito, & non dato, quòd dictum
ſtatutum Caſcinæ conditum, & approbatum eſ
ſet ante

ſet antè venditionem factam d.Gabrieli; nihilo minus firmandum eſſet prędictum Dominicum non potuiſſe experiri, conditione ex tali ſtatuto contra dictum Gabrielem ciuem Piſanum: quia ſtatutum Caſcinæ non ligat ciues Piſanos tanquam externos. Bar.& alij d.l.omnes populi. nu.36.vbi Iaſ.verſ. quæro igitur.de iuſt.& iur. & doct.in l.cunctos populos. C.de ſumma trin.& fide cath. Statutum enim non ligat forenſes,ſeu externos.l.fi.ff.de iuriſd.om.iud.c.ut animarum. in fi.de conſt.in 6.& d.l.1.C.de ſum.trin. & fide catho. Alb. Erun.tract.de ſtat.q.27.n.24.Tiraq. de retrac.conſanguineorum.§.1.gl.1.in ver.ſi aliquis.num.4. Et quanuis ſtatutum Caſcinę fuerit approbatum Florentię,tamen d.approbatio nõ cenſeretur facta in prę iudicium ciuium Piſanorum.arg.eorum,quę dicit Dec.conſ.17.n.2.par.1.quapropter ſtatutum præd.non comprehendit venditionem factam d.Gabrieli, ſed verificatur ſolummodo inter ipſos comitarios, nimirũ quando venditor, & emptor ſunt eiuſdem loci, & eiuſdem poteſtarię; non enim loquitur huiuſmodi ſtatutũ de eo caſu, quo ciuis emeret a comitatiuo,& propterea caſus noſter tanquam omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis l.commodiſſimè.ff.de lib.& poſth.l.ſi verò.§.de viro.ff.ſol.mat.l.ſi extraneus, ubi Iaſ. ff.de cond. ob cauſ.Dec.in conſ.45 1.nu.6.par.4.cum ſi. Ex quib.omnib.apertè probatur,pręd.Dominicũ a ſtatuto Caſcinę pręallegato minimè adiuuari. Si verò idẽ Dominicus inniti voluerit ſtatuto Vici Piſani, exiſtimo adhuc concludendũ eſſe, pręd. actorem in eo ſtatuto nullam uim facere poſſe; propterea quòd ſtatuto Vici ſub rub.20.de alie na.bono.inter coniunctos cauetur,ut quicunq; alienare uolet, ante omnia requirere debeat ſuos agnatos uſque in quartum gradum ex latere Cippi,& ſi recuſauerint emere, requãirtur vi ciniores ex pluribus locis. Ex quibus verbis colligitur, quòd ſecundum formam ſtatuti debent requiri agnati intra quartum gradum. At in caſu,de quo agitur, pręd. Dominicus non probauit, ſe eſſe vnum ex agnatis exiſtentem intra 4. gradum; igitur cum qualitatem requiſitam ab ipſo ſtatuto minime probauerit, ſequitur ut nõ debeat frui commodo d.ſtatuti, Bart.in d.l.non ignorat.C.qui accu.non poſ.cum ſi. Qđ aũt Dominicus non probauerit ſe eſſe vnum ex agnatis Andreę uenditoris exiſtentem intra 4.gradum, demonſtratur ex inſpectione depoſitionum teſtium vtriuſque partis: licet enim quidam deponere uideantur, quòd Andreas, & Dominicus ſunt eiuſdem familię & ſunt coniuncti,tamen nõ exprimunt in quo gradu; Teſtes enim examinati ad inſtantiam Dominici coram commiſſario dicunt quidem Andream,& Dominicum eſſe affines,ſed vnus tãtum dicit,illos eſſe in 3.gradu; alij verò dicunt ſe neſcire in quo gradu ſint. Teſtes quoq; d.Gabrielis examinati in primo proceſſu dicunt quòd Dominicus, & Andreas ſunt coniuncti,ſed neſciunt, aut quo gradu,aut quomodo. Vnde facilè eſſe poſſet, vt ſint coniuncti
9 vltra quartum gradum, † quo caſu probatio nõ eſt concludens,& propterea non releuat. l.non hoc. C.unde cog.cum ſi.& ſtatutum requirit,ut quis ſit in 4.gradu; unde hoc requiſitum debet ſpecificè probari, doct.pręallega.l.1. ff. de lib.& poſth. Prętereà poſito, & non dato q̃ eſſet probata qualitas parentelę adhuc dico quòd d.Dominicus non poteſt vim facere in d. ſtatuto Vici, quia bona,de quorum recuperatione Dominicus agit,non ſunt poſita in poteſtaria Vici Piſani,quo loco conditum eſt d.ſtatutum,vt patet ex confeſſione d. Dominici in reſpõſione facta ad ſecundam petitionem deductam in primo proceſſu. Sed ſunt in poteſtaria Caſcinę, vt patet ex instrumentis emptionum,& ex ſupplicatione d. Dominici in actis deducta,& ex actis factis corã officialibus fouearum ciuitatis Piſarum.

Quamobrem cum bona,de quorum recuperatione Dominicus tractat,nõ ſint poſita in poteſtaria Vici,conſequens eſt,ut ad eorum bonorum recuperationem virtute iuris congrui, uti non poſſit Dominicus ſtatuto Vici Piſani; quia vbi agitur de iure congrui non ſeruantur ſtatuta loci extranei,ſed ſeruantur ſtatuta loci illius, in quo ſunt bona poſita,ut per doct. in l.cũctos populos.C.de ſum.tri.& fid.cat.& Mat.de Affli. in tract.de iure prothom. §.nono incip. eſt autem,verſ.ſed iuxta prædicta num.19. Cum enim quærimus de iure quopiã proficiſcente ex re aliqua, ſiue de libertate, ſiue de ſeruitute rei, ſiue alia quauis facultate competente circa rem debent ſeruari ſtatuta loci, in quo res ipſa ſita eſt l.ſi ſine hęrede.§.lucius.ff. de adminiſtr.tut.& l. an in totum.C. de ædi. priu. & l. venditor. § ſi conſtat.ff.com.præd.l.forma.ff.de cẽſib.& Cyn. in l.1. col. pen. verſ. ſecundo quæro. C. quę ſit longa conſuet.Bart.in l.1.in 5.quęſt. vbi alij. C. de ſumm.trin.& fide cath. Alber.in prima parte ſtatutorum.quæſt. 31.Tiraq. tract.de retrac.conſang.§.primo.gloſſ.prima.in uerſ.ſi aliquis. numero ſecundo.

Ex quibus concluditur, quòd actor non poteſt uti ſtatuto Vici,ſed potius potuiſſet vti ſtatutis loci,vbi ſunt bona,ideſt ſtatutis Caſcinæ, ſi probauiſſet qualitates requiſitas, & ſi ageretur de eo caſu, in quo ſtatuta loci obſeruanda eſſent, ſed quoniam neque ſtatutum Vici; neque ſtatutum Caſcinę,in propoſita ſpecie locum habet,conſequens eſt, ut dictus Dominicus in hac cauſa iure ſuccumbere debeat.

Præterea etiam ſi poneremus,qualitates requiſitas probatas eſſe: poneremuſque in iure congrui obſeruari ſtatutum loci etiam illius, in quo bona poſita non ſunt (quod tamen negamus) adhuc dicerem quòd dictus Dominicus non poſſet vti dicto ſtatuto Vici, quoniam, vt aliàs ſupradixi, etiam illud ſtatutum loquitur de hominibus illius poteſtarię, ut ex verbis illius colligitur, & propterea non poteſt comprehendere caſum noſtrum, in quo venditio facta eſt ciui Piſano; quia ſtatuta comitatiuorum nõ poſſunt ligare ciues Piſanos tanquam ſuperiores;

ſed habet locum inter perſonas comitatiuorũ ſtatuta condentium. d.l.omnes populi,& l.cunctos populos,ſup.alleg. Quamobrem cum uerba ſtatuti non conueniant caſui noſtro, non debet etiam conuenire ſtatuti diſpoſitio. l.4. §.toties.ff.de dam.infect.l.quod conſtitutum. de milita.teſt.Alex.conſ.17.lib.1.nu.2.Soc.ſen.conſ.1.n.26.vol.3:Bertr.conſ.211.n.13.par.1.& conſ.145.nu.1.ea par.Dec.conſ.553.par.4.

Nec quicquam iuuatur d.Dominicus ab aſſertione gubernatorũ Cõis Caſcinæ mihi propoſita,in qua dr̃ quod antequam Caſcinæ conderetur ſtatutũ præd.ſiquando orta eſſet controuerſia circa uenditionẽ bonorum, recurrebatur ad ſtatutũ uici.Qm̃ reſpondetur,ꝙ ipſi gubernatores non dicunt recurri conſueuiſſe ad ſtatutum Vici quando lis uerteretur inter ciuem,& comitatiuum,prout accidit in caſu noſtro.Et fortè ꝓcedebat dicta aſſerta conſuetudo quando celebratur emptio inter homines d.Poteſtariæ, ut atteſtatur ſer Petrus Firmiani notarius in quadã ſide mihi producta cũ aſſertione,& fide d.gubernatorũ Caſinæ; qui ſer Petrus expreſsè dicit, ꝙ recurrebatur ad ſtatuta Vici,ſiquãdo fuiſſet cõtrouerſia inter homines. poteſtariæ Caſcinæ. Quare qm̃ neque ex d.terræ Caſcinæ ſtatuto,neque ex ſtatuto Vici iuuatur Dominicus, ſequitur,ut ipſe non iure egerit contra d,Gabrielem, & per conſequens ut uenditio,quam fecit And. d.Gabrieli ualido, & firma remaneat,neque retrahi ab eo poſſint bona per d. uendit. alienata.

Nec ob.ꝙ uẽd.facta ab And.Gabrieli præd.nõ debeat ualere, quaſi in ea non fuerit requiſitus ipſe Dominicus,ut conatur deducere Dominicus in primo proceſſu.Qm̃ reſpondetur ꝙ præterquã ꝙ d.requiſitio non eſt neceſſaria,cũ uenditio ſit ciui Piſano,ut in caſu noſtro; quia is nõ tenetur ſtatutis comilatiuorum,ut ſupra dixi,affirmari ẽt poteſt, ꝙ imò cũ d,Dominicus fuerit requiſitus ab ipſo Andrea utrum uellet emere, is uelle id facere denegauit. Primus.n.teſtis examinatus ſuꝑ 1.c.primi proceſſus, deponit ꝙ Dominicus hoc ſciuit,& dedit licentiam, & promiſit,ut Andreas uenderet cui uellet. Secũdus itẽ teſtis ibidem examinatus dicit, ſe audiuiſſe Dominicum dicentem,quod Andreas obtulerat ſe ei venditurum illas terras,& ipſe noluit emere. Tertius item teſtis examinatus ſuper 3.c.primo inſtãtiæ affirmat.ſe audiſſe And.dicentem ſe uoluiſſe uendere Dominico d.terras,& ipſe noluit emere,ne compenſaret quandam pecuniæ ſummam ſibi debitam.Primus quoque teſtis examinatus in ſecunda inſtantia dicit ſe preſentẽ fuiſſe,cum d.Dominicus fuit requiſitus ab Andrea antequam uendidiſſet eas terras d.Gabrieli. Et propterea poſito ẽt quod requiſitio eſſet neceſſaria,quod tamen negatur,utique adhuc ex hoc capite nõ poſsẽt reuocari bona vendita ꝑ And, Gabrieli præd.Quib.omnib.rebus concluditur præd.uend.ualere,neq; poſſe Dominicũ ex iure congrui retrahere d.bona a præd. Gabriele emptore. Ab expenſis aũt utriuſque inſtantiæ ꝑꝑ dubiæ rei difficultatẽ ambas partes abſoluimus iuxta ea, quæ dicit Bart. in l.eum quem temere. nu.2.ff.de iud.& in l.properandum. §.ſin autẽ alterutra.C.de iud.cum locis conſocijs.

Et ex his,atque alijs quibuſdam, quæ ne longior ſim omitto, iuſtificantur præd. idcirco qđ ſup.firmaui,iuris eſſe arbitror, atque ita conſulo,dico,& refero.

Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Ex modo concludẽdi actionis qualitas cognoſcitur.*
2 *Ex diuerſis non fit illatio.*
3 *Legitima probatio debet eſſe concludens.*
4 *Non ſufficit probare genus cum de ſpeciebus probandis agitur.*
5 *Plures eandem rem non poſſunt inſolidum poſsidere.*
6 *Teſtis de auditu non admittitur.*
7 *Reconuentio nim habet exceptionis.*
8 *Ex ſolo inſtrumento tenuta probatur poſſeſſio.*
9 *Vltimo loco conceſſa præcedentibus præualent.*
10 *Depoſitum ſuccedit loco ſolutionis.*
11 *Exceptio non excluſiua iuris agentis non poteſt opponi.*
12 *Qui vult conſequens vult antecedens.*
13 *Quis non debet locupletari cum aliena iactura.*
14 *Ceſſante ratione legis ceſſat ipſa lex.*
15 *Teſtis unicus de facto ſuo deponens probat.*
16 *Non entis nulla ſunt qualitates.*
17 *Clauſula (ſine præiudicio) in reſcripto nõ tribuit aliqđ ius de nouo ſed conſeruat ſi quid habet de iure.*
18 *Seruitus realis, ſeu prædialis debetur a re rei.*
19 *Et cum ipſa re cui inhæret, proficiſcitur ad quẽcunque res tranſeat.*
20 *Seruitutes non ſolum ex conceſsione hominis, ſed etiam ex præſcriptione quæruntur.*
21 *Quando intentatur poſſeſſorium retinendorum nõ admittitur exceptio proprietatis*

CONSILIVM XLI.

Diuino nomine implorato.

QVONIAM Magnifici Viri D. Priores ciuitatis Piſarum plurimũ honorandi in cã turbati poſſeſſoris, quæ coram ipſis uertitur,inter mag.Lucã olim Io.Simonis Cei,& nocchũ Baccij de Noccherellis de Calci, & litis conſortes prouocantes,& acclamantes ex una, & prudentem uirum ſer Iac. olim ſer Bernardini del Pitta notariũ, & ciuẽ Piſanum, aduerſus quẽ prouocatur ex alia, mihi demãdarunt,ut eis dicã,& referã,quæ ſint ipſorũ partes in iudicãdo ſuꝑ d. cã. Iõ in primis uiſo inſtrõ conuentionis inter ſer Bernardinum del Pitta,& Carolum, & Hieronymum de Noccherellis habitæ de quodam petio terræ mõtuoſo ſub ſuis finibus, deq; conſtitutione cuiuſdam aquæductus. Viſiſq; laudo quodam,& prima ſententia

tentia D.Vicarij Reuerend. Archiepiſcopi Piſani latis in cauſa principali. Perſpectis etiam ex interpoſitis appellationibus Dominorum Iudicū delegatorum ſententijs. Viſiſq; reſcriptis, quæ in eadem cauſa emanarunt; & conſideratis mandatis conceſſionum poſſeſſionis, cum pecuniarum depoſito, & actuali immiſſione in poſſeſſionem datam ad executionem prędictarum ſentētiarum. Perpenſo deinceps tum proceſſu turbatæ poſſeſſionis habito coram Magn. Commiſſario ciuitatis Piſarum, cum exceptionibus, replicationibus, & atteſtationibus vtriuſque partis, tum etiam ſententia deinde lata per eundem Iudicem. Viſis demum interpoſita appellatione ab eiuſdem ſententia, & toto proceſſu facto coram prædictis Magnificis Dominis Prioribus in cauſa appellationis, & diligenter conſideratis cęteris inſtrumentis, ſcripturis, allegationibus ad me tranſmiſſis, alijſque conſiderandis ac curatè diſcuſſis. & viſo olim loco ipſius canalis, & aquęductus, de cuius poſſeſſione quęritur. Diuino nomine repetito, dico, & refero, per Iudicē a quo male fuiſſe, & eſſe iudicatum, & pronunciatum contra prędictos appellantes, prędictum que mag. Lucam, & litis conſortes iuſte in prima inſtantia feciſſe reconuentionem, & ab eiuſdem iudicis ſententia iure appellare, & appellauiſſe, proclamare, & proclamauiſſe: & propterea dico, & refero, prętatum mag. Lucam, & litis conſortes abſoluendos fuiſſe, & eſſe ab huiuſmodi accuſatione: & ſer Iacobum del Pitta pręnominatum primo agentem, & accuſantem, poſtea uerò reconuentum, & deinceps appellatum deſiſtere, & ceſſare debere ab inferendo moleſtiā, & turbationem prædictis appellantibus. condemnandumq; fuiſſe, & eſſe prędictum ſer Iacobum ad patiendum, & permittendum quòd prędatus mag. Lucas, & litis conſortes ducendo aquam ad eorum libitum ex ligneo canali, ſeu ꝑ aquæductum conſtitutum ſuper bonis dictis ſer Iacobi pacificè, & quietè uti poſſint, atque utantur aqua, & aquęductu, de quibus in actis ad utilitatem, & commodum molendinę, de qua agebatur in cauſa principali. Itemque prędictum ſer Iacobum teneri ad ſatiſdandum, quòd appellantibus poſthac in huiuſmodi re moleſtus non erit. Quo verò ad expenſas dico, & refero ambas partes ab expenſis primę inſtantię abſoluendas eſſe. in expenſis uerò factis in hac ſecunda inſtantia appellationis dico condemnandum eſſe ſer Iacobum prędictum. Atque vt ſupra, & infra dico, & refero omni meliori modo, &c. Ad hoc autem dicendum, atq; ita referendum moueor maxime infraſcriptis cauſis, & rationibus. Principio etenim aduertendum eſt, quòd licet prædictus ſer Iacobus intentare potuiſſet negatoriam actionem, qua ageret prædium ſuum nō ſeruire rebus illius, qui contenderet ius ſibi in eo competere per l. 2. cum ibi no. ff. ſi ſeru. vend. & §. æquè. Inſt. de act. tamen idem ſer Iacobus in hoc iudicio egit interdicto uti poſſidetis, quod retinendæ poſſeſſionis dicitur. l. 1. §. 1. ff. vti poſſid. prout patet ex narratione, & concluſione libelli; † ex cuius præcipuè medio concludendi 1 qualitas actionis intentatæ cognoſcitur, ut per Bar. in l. certi condictio. in princ. nu. 2. & Decius ibidem num. 2. uerſ. ult. pro iſta parte. ff. ſi cer. peta. & Bald. in l. edita. num. 57. C. de eden. Abb. c. literæ. de dilat. Nam cum in libelli narratione aſſeueret actor, reos conuentos de facto, & temerariamente brauando, & armata mano &c. entrando ne' beni di detto ſer Iacomo. duxiſſe aquam ſuper bonis d. ſer Iacobi contra eiuſdē uoluntatem, poſtulatq; actor prędictus in eiuſdem libelli concluſione condemnari reos cōuentos a deſiſtere da detta inquietatione, & perturbatione, & laſciar andar l'acqua per quella uia, che di nuouo gli hà dato detto ſer Iacomo &c. Ex his apertiſſimè conſtat, ſecundum ea, quæ tradit Bar. quem ſequuntur omnes in l. 1. §. interdictū. num. 5. ff. vti poſſid. prædictum ſer Iacobum egiſſe pro retinenda quaſi poſſeſſione huiuſmodi interdicto ſaltem vtili, vt per Bar. in l. 1. in princ. num. 4. & l. ſi duo. §. hoc interdictum. ff. uti poſſi. gloſſ. in l. 1. in verſ. nec ui, ubi Bald. num. 8. & 10. ff. uti poſſid. & Abb. col. pen. uerſ. nunc quęro. c. licet cauſam. de prob. quandoquidem hoc poſſeſſorium retinendæ poteſt proponi, & competere etiam ratione iuris incorporalis, ut per Bar. in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 18. ff. de acquir. poſſ. & in l. ſicuti. §. Ariſto. ff. ſi ſeru. vendicetur. Qui autem in iudicio huius interdicti uti poſſidetis obtinere vult, is debet primo oſtendere, tempore turbatæ poſſeſſionis, & litis conteſtationis ſe poſſidere. §. retinendę. uerſ. hodie. Inſt. de interd. Bar. in l. 1. §. quod ait. nume. 14. & nu. 18. ff. uti poſſid. Caſtren. conſ. 234. 2. par. nu. 1. Secundò demonſtrare debet turbationem, & inquietationem ſibi ab accuſatio fuiſſe illatam, ut per Bar. in d. l. 1. §. interdictum. & l. ſi duo in prin. ff. uti poſſid. & doct. in c. licet cauſam. de prob. quod ſi non fecerit actor, tunc cum ſibi incūbentia non probauerit, ſuccūbere debet. Sed in eo iudicio pręd. ſer Iac. neutrū probauit, ergo obtinere non poteſt. Quod aūt iſtud ita ſe hēat primo patet, quoniam ipſe non docuit de poſſeſſione illius rei, in qua aſſerit ſe turbatum, eius. n. intererat concludenter probare ſe eſſe in poſſeſſione illius aquæductus, uel ut ſentit Barto. in l. ſi duo. §. hoc interdictum. n. 1. ff. uti poſſid. & Bal. ēt in l. 1. n. 10. C. uti poſſid. oſtēdere ſe eſſe in quaſi poſſeſſione libertatis prædij ſui, in quo aduerſarij prætendunt ius ſeruitutis. Sed ipſe ſer Iac. capitulat, in ſuiſq; atteſtationibus tm̄mó probat ſe hr̄e, tenere, & pacificè poſſidere prædia illa, in quibus aſſeritur ſeruitus cōſtituta, prout colligitur ex teſtib. d. ſer Iac. examinatis in prima inſtantia ſuper 1. c. ubi omiſſo 1. & 2. qui potius iudicāt, q̄ deponunt. Tertius, quartus, quintus dicunt p̄d. ſer Iac. poſſidere duo petia terrę, rationē afferūt quia uidēt ſer Iac. ꝑcipere fructus, cōſequēterq; ꝓbāt d. ſer Iac. nō aq̄ductus poſ. hr̄e, ſed p̄diorū q̄ a cū limitata ſciētiæ rō, quā ipſi adducunt in p̄dijs tantūmodo uerificetur, ad ipſa referri tantū

debet dictum ipſorum,non ad aquæductũ,quia
ratio,& cauſa ſcientiæ limitatæ modificat, & re-
ſtringit dicta teſtium Bal.conſ. 219.4.par.n.2.Igi
tur ſi uim facit in perceptione fructuum,nõ pro
bat ſe eſſe in quaſi poſſeſſione ſuę libertatis;ſtãt
hæc enim iſta ſimul,quod ipſe poſſideat prędia,
& nihilominus nõ ſit in quaſi poſſeſſione aquę-
ductus,ſed alius habeat ſeruitutem, quę cum ſit
quid diuerſum a prędio,per illũ poſſeſſorio im-
pedit ne ex prædiorum poſſeſſione inferamus
2 ad poſſeſſionem eiuſdem aquęductus, cum † ex
diuerſis inferri non ſoleat. l.ſi maritus. 1. C. de
dona.inter uirum & uxo.l.fi.ff.de calum.l.Papi-
nianus exuli.ff.de mino.vbi Bar.qui idem aſſerit
in l.4.§.Cato.in 10.oppo.ff.de uerb.obl.Secun-
dò quòd non probauerit aquæductus poſſeſſio
nem apparet,quia legitima probatio debet eſſe
3 concludens. l.matrem. l. ad probationem. 2. C.
de prob.Imo.conſ.137.nu.5.Dec.c.in pręſentia
de proba.Verum licet ipſe ſer Iacobus legitimè
probauerit ſe totum prędium poſſidere, non ta
men probauit, ſe illius ſingularum diuerſarum
partium poſſeſſionem habere. l. qui vniuerſas,
vbi Bar.& Alex.ff.de acq.poſſ. l. rerum mixtura,
vbi Bar.nu.2.ff.de vſuc. nec neceſſario probauit
in indiuiduo prout debebat ſe habere poſſeſſio
nem foueę,& canalis ipſius aquęductus, de quo
diſputatur: ergo iſta probatio illum non iuuat:
quia probatio in indiuiduo neceſſario conclu-
dere debet. Alex.conſ.204.nu.10.lib.2.& conſ.
137.& conſ.217.nu.3.lib.7.& debet eſſe ſpecifi
4 ca,vt per Alex. conſ.151.nu.5. lib.5.† nec ſuffi-
cit probare genus quando de ſpeciebus probã-
dis agitur,ut tradit idem Alex. conſ.133.nu.13.
lib.3. Tertiò dici poteſt quod & ſi concedamus
teſtes examinatos per ipſum ſer Iacobum, dum
generaliter probant illum poſſidere prędia,in-
tellexiſſe etiam ſub generali, & vniuerſali proba
tione eundem poſſidere foueam aquęductus
poſiti ipſis prędijs,nihilominus huiuſmodi gene
ralis probatio ei prodeſſe non poteſt,quia cer-
tum eſt quod teſtes qui ſpecificè deponunt,prę
ualent teſtibus in genere deponentibus. argũ.l.
in toto iure.ff.de reg.iur.& c.1.de reſ.in fin. vbi
poſt.& in terminis Alex.conſ.88.lib.5.& Socy.
conſ.54.4.uol.& Dec.conſ.448.4.par.num.37.
Sed mag.Lucas, & litis conſortes in ſuis atteſta-
tionib. ſpecificè probãt,ut in ſuo loco dicemus
ſe obtinuiſſe in ſpecie poſſeſſionem foueę,& a-
quęductus,ergo ipſorum probatio debet pręfer
ri generali probationi ipſius ſer Iacob.qui in ſpe
cie non probat poſſeſſionem prout illius aduer
ſarij,quorum ſpecifica probatio debet præferri,
vt tradit Grat.conſ.81.& 82.2.uol. Quartò dico
prędictum ſer Iacobum non ſolum non proba-
uiſſe poſſeſſionem iſtam, ſed nec etiam probare
potuiſſe, cum re uera nunquam illam legitimè
habuerit. Nam ſi conſideremus tempus,ante-
quam mag. Lucas, & litis conſortes per execu-
tionem laudi, & ſententiarum miſſi fuerunt in
poſſeſſionẽ, reperiemus,eo tempore poſſediſſe
Hieronymum,& Carolum Cei, & eorum hęre-
des,ut ex actis conſtat; ſi uerò inſpiciamus tem
pora poſt quæ prædictus mag.Lucas,& litis con
ſortes obtinuerunt poſſeſſionem prædicti aquę
ductus, apertiſſimè cognoſcamus quod cum illi
poſſideant,non poteſt in ſpecie ſer Iacobus eo-
dem tempore eiuſdem rei poſſeſſionem habere
5 quandoquidem certiſſimi iuris eſt, † non poſſe
plures eandem rem inſolidum poſſidere. l. duo
inſolidum.ff. de preca.l.poſſideri.§.ex contrario
ubi Bar. Alex.Iaſ.in 1.no.& ibidem Are.nu.27.&
nu.35.ff.de acq.poſſ. Vnde cum nullo tempore
prędictus ſer Iacob.poſſederit aquęductus liber
tatem, non eſt mirum ſi de eadem non docet,
ſeu docere non poteſt. In ſecundo quoque re-
quiſito interdicti uti poſſidetis,quo cauetur de-
bere actorem probare moleſtiam,& turbationẽ
accuſati interueniſſe, ſimiliter ſer Iacobus prędi
ctus obtinere non poteſt,quia non docet de tur
batione,uel moleſtia ſibi ab accuſatis illata; quo
niam aut intelligitur facta turbatio reſpectu prę
diorum,prout contingeret, ſi prędictus magiſt.
Lucas,& litis conſortes impediuiſſent per ſer Ia
cobum quominus coleret, inſereret, ſeminaret
ſua prędia,ut colligeret fructus,& de hac turba-
tione non ſolum non docuit,ſed nec etiam poſi
tiones,aut articulos protulit: aut uerò dicitur
interceſſiſſe turbatio reſpectu ipſius aquædu-
ctus, veluti ſi prædictus mag.Lucas, & litis con-
ſortes pro vtendo ipſo aquæductu, edidiſſent,
& feciſſent actus refectionis, vel reparationis,
prout nititur oſtendere ſer Iacobus prædictus;
uam de hoc non agitur niſi in 9.c. ſuarum atte-
ſtationum,vbi nihil concludenter probatur.Pri
mus enim teſtis deponens magiſt.Lucam,& litis
conſortes aggeres conſtruxiſſe, dum reddit ra-
tionem ſui dicti, inquit ſe hoc ſcire, quia aquæ
curſum mutatum vidit,quod non potuit fieri ni
ſi a dicto mag.Luca; quo caſu potius iudicat quã
deponit,& propterea non probat; iuxta doctr.
Bar.in l.qui teſtamento.§.fi.nu.3.ff.de teſtam.&
tradit Alb.Brun.in conſ.36.nu.9.Secundus quo
6 que teſtis non probat, quoniam † teſtimonium
de auditu ſine alijs adminiculis ſimpliciter non
admittitur. Alex.conſ.90.n.7.2.uol.& conſ.117.
nu.2.4.vol.Are.conſ.73.nu.13.Cur. iun. conſil.
165.nu.18.2.par.ſed ipſe teſtis ſimpliciter de au
ditu deponit; imò reddens ſui dicti rationem,
inquit ſe hoc audiſſe ab Ant.Caroli, cuius aſſer-
tioni ſtandum non eſt per ea, quę dicit Grat. in
conſ.125.1.vol.nu.48. & conſ.27.nu.4.2.uol.er-
go iſte teſtis non probat.

Tertius verò, & quintus teſtis dicunt ſe nihil
ſcire eorum,de quibus in c. agitur, vt videre li-
cet in ipſorum depoſitionibus.

Quartus etiam teſtis nihil adiuuat ſer Iacobũ
prędictum;quoniam etſi deponat pręfatum Ma
gnificum Lucam aquæductum fodiſſe, nihilomi
nus,dum ſcientiæ cauſam aſſignat, ſe hoc ſcire
dicit,quia uidit canalem aquæductus eo modo
defoſſum,quod neceſſario non concludit, cum
etiam alij fodere potuiſſent;& ideo tanquã non
concludens probatio eſt explodenda, vt ſupra
dixi,

dixi,& eſt tex.in l.neque natales.C. de probat.l. non hoc. C.vnde cognati,& Alex.conſil. 66.nu. 12.lib.7.Qua propter ex prędictis patet, non eſſe probatam turbationem.

Sed vlterius poſito,ſine præiudicio ueritatis, quòd prædictus magiſter Lucas & litis conſortes reparauerint aquæductum,aggereſq; extruxerint,huiuſmodi tamẽ actus non videntur turbauiſſe præfatum ſer Iacobum; quoniam prædicti teſtes non oſtendunt munitum fuiſſe aquæductum tempore prohibito,quo nullum ius magiſtro Lucæ competeret.Immo ex primi & ſecũdi teſtis ſuper prædicto 9.cap. depoſitione apertè colligitur , hos actus refectionis factos fuiſſe de menſe Septembris vel octobris 1551 quo tẽpore prędictus Magiſter Lucas & litis conſortes iam obtinuerãt poſſeſſionem virtute immiſſionis factæ die 17.Auguſti 1552.ſtylo Florentino, vt in actis dicitur,& propterea licet conſideremus poſt hanc immiſſionem factas fuiſſe aquæductus præparationes, non propterea inferretur illatam fuiſſe vim turbatiuam,quoniam qui in alicuius prædio obtinuit quaſi poſſeſſionem ſeruitutis,is poteſt illud omne facere in prædio, in quo habet huiuſmodi ius, ſine quo ſeruitute vti non poſſet, vt habetur in l. quintus vbi Bart. ff.de ſeru.ruſt.præd.& idẽ in l.ſi iter.ff.de ſeru.& in l.ſeruitutes.§.ſi domo.ff.de ſerui.vrb. p̃d.& in l.refectionis.ff.comm.præd. & Veronen. in tracta.de ſeruit.vrban.præd.c. 23. qualiter quis vti debeat ſer.ver.Item licitum & 30.de ſerui. tigni immitt. uer. ſecundo uidendum eſt; Dominus autem pati debet hæc omnia fieri in ſuis prædijs , ut latè per Iaſ.in l.quominus.ff. de flumi.& propterea qui hoc facit,non dicitur aduerſariũ inquietare vel moleſtare .

Neque præterea obſtat,quòd cum prędictus magiſter Lucas & litis cõſortes uſi fuerint aqua ipſius aquæductus , uideantur propter hoc turbare poſſeſſionem dicti ſer Iacobi; quoniam ut deponunt eiuſdem teſtes ſuper 2. cap.,aquam duxit Mag.Lucas & litis conſortes eo tempore, quo habebant ius deducendi ſcilicet poſt obtẽtam Molendini poſſeſſionem; Primus enim teſtis ait Mag.Lucam &c.deduxiſſe aquam ad Molendinum obtentum in ea lite , quam habuit cũ hæredibus Hyeronimi Cei.Secundus etiam teſtis dicit , magiſtrum Lucam uſum fuiſſe aqua, ſed uigore ſententiarum obtentarum in lite habita cum dictis hæredibus. Quartus quoque teſtis ſuper eo capitulo expreſsè dicit prædictum Magiſtrum Lucam & litis conſortes deduxiſſe aquam prædictam poſtquam habuit poſſeſſionem præfati Molendini.Vnde ſi deduxerunt aquam eo tempore,quo habebant poſſeſſionem & conſequenter quo habebant ius deducendi, non uidentur turbare alicuius poſſeſſionem.

His ita explicatis apparet prædictum ſer Iacobum non ſolum non probauiſſe poſſeſſionem prædicti aquæductus,ſed nec etiam eiuſdẽ probauiſſe turbationem,& propterea non poſſe obtinere interdicto uti poſſidetis,nec eſſe facienda uel concedenda ea,quæ ſer Iacob.in ſuo libello petierat.

Verum quia præfatus Magiſter Lucas atq; litis conſortes in prima inſtantia fecerunt reconuentionem;poſtea uero in 2. petierunt primam ſententiam retractari,uidendum eſt modo utrũ propter eandem reconuentionem præfatus ſer Iacobus debeat reconuenientibus condemnari ex interdicto vti poſſidetis de turbata poſſeſſione ; cum.n. hoc caſu interdictũ vti poſſidetis ſit duplex,prout interdum eſſe tradit Pau. de Caſt. in l.exitus num. 1.& in l.ſi de eo.§.ſi ſeruum nu. 5.ff.de acq. poſſ.& Bal. in l. 1. num. 10.C.uti poſſid. debet iudex in his mutuis petitionibus de utroque ſimul pronuntiare ut dicit Bart.in l. neque ſui plura C. de compenſat. Idcirco primo oportet animaduertere quod licet prædictus Mag.Lucas & litis conſortes ſimpliciter loquendo reſpectu totius negocij in prima inſtantia dicuntur rei conuenti,tamen quoad reconuentio
7 nem ipſorum dicuntur actores; quia †reconuẽtio uim habet exceptionis, ut per Bal. in l. ſi conſtat 2.col.uerſ. Item contra habemus. C.de compenſat.& Soci. iun. conſ.34.num.2.1.uol. Reus autem in ſua exceptione dicitur eſſe actor.l.1.ff. de exce. Et ideo ſi uolũt in hoc interdicto obtinentes cõuincere ſer Iacobũ prædictũ de turbata poſſeſſione, debent tanquam actores oſtẽdere ſe habuiſſe & habere poſſeſſionẽ, & in ea tubatos fuiſſe. Sed Mag.Lucas prædictus nominibus, quibus agit iuridice , & concludenter hæc omnia probat , ut infra patebit ; ergo debet obtinere.

Primo igitur,quod Mag.Lucas & litis conſortes recõuenientes habuerint & habeant poſſeſſionem bonorum,de quib. agitur,conſtat apertiſſime; quoniam nulli dubium eſt, quin acta, in quibus dicitur aliquem poſſidere,non ſolũ probant poſſeſſionem,ſed etiam faciunt rem notoriam, ut dicit Soci.in conſ.38,num.15.1. uol. & Corn. conſ. 233. 3.vol. & Grauis conſ. 25. nu. 13.2.uol.poſt gloſ. in uerbo liquere, ubi doct.in c.ſignificauerunt de teſtib.& not.in c.quoniam contra de probat. Itemque fatemur inſtrumentum eſſe ueritatem probatam & manifeſtam ut dicit Bal.in l.intereſt num.2.C.de ſolut. & Bart. in l.1.in princ. num.8.ff.de oper. noui nuntiãt. ſed ex actis & inſtrumentis factis in curia Domini Vicarij Reue.Piſani Archiepiſcopi paret ,prędictũ Mag. Lucam & litis conſortes miſſos fuiſſe in actualem poſſeſſionem iſtorum bonorum vigore cuiuſdam laudi , & quarundam ſententiarum iudicum delegatorum, de quibus ibi ergo liquido conſtat, prædictum Mag. Lucam nominibus, quibus agebat, obtinuiſſe & obtinere
8 poſſeſſionem illorum bonorum maxime, †cum ex ſolo inſtrumento tenutæ probetur poſſeſſio, ut dicit Paul. Caſtr.in conſ.234.num.2.in 2. parte,in actis enim curiæ ſupradicti D. Vicarij apparet quod non ſolum die 8. Iulij,ſed etiam die 17.Aug. 1552. ſtylo Piſano, & 1551. ſtylo Flor. Idem Dominus Vicarius decreuit & mandauit

publico

publico nuncio ſuæ curiæ, ut prædictum Mag.
Lucam, & Nochum, & litis conſortes mitteret,
poneret, induceret, & aſſociaret in actualem te
nutam, & corporalem poſſeſſionem bonorum,
de quibus eſt quæſtio. Poſtea autem in eiſdem
actis apparet Ioannem Pandolphi Bruni de Mō
te Varchi publicū & iuratum nuntium Archie-
piſcopalis Piſanæ Curię poſt cōmiſſionem ſibi
factam retuliſſe eadē die 17. Auguſti 1552. que
madmodum ſupradicta die ipſe contulit ſe ad
locum dictorum bonorum, & eundem Mag. Lu
cam, & Nochum, & litis conſortes dictis nomi-
nibus immiſit pariter, & induxit in corporalem
realem, & actualem, quietam, & pacificam poſ-
ſeſſionem dicti Molendini, iuriumque & perti-
nentiarum eiuſdem. Ex quibus colligitur, quòd
cum præfatus M. Lucas & litis conſortes immiſ
ſi fuerint in poſſeſſionem ſupradicta die 17. Au
guſti 1552. ut ſupra iam tunc iuſte & autoritate
iudicis poſſidebant iuxta tex. in l. iuſte poſſidet
vbi doc. ff. de acq. poſſ. & tempore, quo prædi-
ctus ſer Iacobus del Pitta deiecit aquæductus
canalem, quandoquidem, ut ſupra dixi, ipſe cō
miſit iſtud de menſe Septēbris 1551. ut deponūt
teſtes dicti Mag. Lucæ ſuper 7. cap. in 1. inſtan-
tia examinati.

His ita ſe habentibus non obſtat modo pri-
ma reſponſio, quę in fauorem ſer Iacobi deduci
tur, videlicet, hanc executionē immiſſionis non
ualuiſſe, neque tribuiſſe, legitimam poſſeſſionē
cum nō uideatur facta ſecundum tenorem ſen
tentiarum cōditionaliter diſponentium, quòd
prędicta bona omnia eſſe deberent inter dictas
partes, ſi ęſtimata & ſoluta fuiſſent melioramen
ta, nec uti poſſent bonis prędictis alio modo,
quèm ſi in melioramentis Io. & Ant. ſatisfeciſ
ſent. Ex quo inferri uidetur, quod cum ſatisfa-
ctum non ſit, non valuerit etiam prædicta im-
miſſio. Quoniam replicatur quòd aut ſer Iacob.
loquitur de tenore cuiusdam mandati ſeu pro
nuntiæ immiſſionis in poſſesſionem factæ a prę
dictis Dominis Iudicibus delegatis die 17. Apri
lis 1552. ſtylo Piſ. quo cauetur M. Lucam mittē
dum eſſe in poſſesſionem; hac tamen declara-
tione, quod nullo iure vtatur dictis bonis niſi
prius ſatisfecerint melioramenta &c. & tunc di
co quòd prędictus Mag. Lucas & litis conſortes
non faciunt uim, neque ſe fundant in hac pro-
nuncia, ſed prętendunt habere poſſesſionem au
toritate Curię Archiepiſcopalis uigore cuiusdā
purę & ſimplicis immisſionis factæ ut ſupra re-
9 tuli, die 17. Auguſti 1552. † quæ cum ult. loco
conceſſa fuerit præcedenti videtur pręualere. l.
pacta nouisſima. C. de pact. ubi in 5. ſcilicet am-
pliatione Iaſ. affirmat, hoc etiam obtinere in ſen
tentia interlocutoria, prout iudicanda eſt in ca 3
ſu noſtro iſta pronuntia de exequendo, ut ait
Bal. in l. ab executione nu. 2. C. quorum appell.
non recip. & idem Bal. in l. actori verſ. ſed quo-
modo formatur num. 2. C. de reb. cred. Aut prę
dictus ſer Iacobus intelligit de tenore ſentētiæ
Domini Vicarij, itemque de ſententia domino
rum iudicum delegatorum, & tunc etiam dico
ſimiliter non fuiſſe neglectum eorum tenorem;
ſed valuiſſe immisſionem, quia cum ille in om-
nibus & per omnia præcedentia tantummodo
confirment, non immmutatur prima pura di-
ſpoſitio, ut ex lectura ipſarum apparet ſub die
11. Iulij 1550. & die 7. Ianuarij 1551. ſtylo Pi-
ſano.

Aut uero loquitur de tenore laudi, & tunc ſi
militer replico, immisſionem non eſſe factā cō-
tra illius formam: in eo enim dicitur inter alia,
l'altra parte uerſo leuante &c. vogliamo ſia di
dette parti a commune, conſeruando le ragio-
ni &c. a ciaſcuna pro rata; ſopra le quali ſon ſuti
fatti &c. miglioramenti &c. & parendoci giu-
ſto &c. diciamo &c. che detti Luca &c. ſien tenu
ti & obligati a ſodisfare a detto Gir. &c. tali mi
glioramenti, e culture &c. & prędicta obſeruari
mandamus &c. quæ quidem uerba pura atque
ſimplicia ſunt, nec ullam illarum dictionum ha-
bent, quæ iuxta doctr. Bart. & cæterorum in l.
1. ff. de cond. & demonſtr. conditionem impor
tare ſolent neque orationem aliquam continēt
ex ablatiuis abſolutis cōpoſitam, qui diſpoſitio-
nem faciant conditionalem, ut habetur in l. a te
ſtatore. ff. de condit. & demonſtrat. In l. ab em-
ptione. ff. de pactis, & per Iaſ. in Rub. ff. ſol.
matr.

Sed poſito & non conceſſo quod prędictus
Mag. Lucas & litis cōſortes non poſſent uti præ
dictis bonis niſi eſſet facta æſtimatio, & ſolutio
melioramentorū, adhuc tamen affirmo, ſatis le
gitime adimpletam fuiſſe aſſertam conditionē,
& conſequenter factam ęſtimationem, & ſolu-
tionem prædictam. Quod enim bona iſta æſti-
mata fuerint antequam facta fuiſſet immisſio
patet nō ſolum ex relatione Mag. Simonis olim
Vinc. de Grauezano fabri murarij & mag. Lucæ
Guisfredi de Calci fabri lignarij data die pri-
mo Maij 1551. & publicata die 4. eiusdem Men-
ſis, ut ex actis conſtat; in qua habetur, conſide-
rato bene detto mulino, & ogni coſa apartenē
te ad eſſo giudicando & lo ſtimano L. 616. ſed
etiam clare conſtat ex atteſtationibus Mag. Lu-
cę in cauſa appell. Primus enim tertius & quar-
tus teſtis ſuper 4. cap. quo fuit articulata prædi-
cta æſtimatio dicit contenta in cap. fuiſſe, & eſſe
uera; quo caſu probat, ut per Bal. conſ. 14. pri-
ma parte, & Soci. conſ. 56. num. 2. 4. uol. & Paul.
de Caſt. in l. hæredes num. 7. ff. de teſtam. maxi-
me cū rationes asſignantes, ſicut debent, ut per
Corn. conſ. 10. num. 19. 1. uol. dicant ſe uidiſſe, &
præſentes fuiſſe quando æſtimata fuerunt. Se-
cundus quoque teſtis licet ſit de auditu, tamen
cōiunctus cum alijs facit præſumptionem Dec.
conſ. 321. 2. parte; quinimo probat, quoniam
eſt de auditu ab ęſtimatoribus, & conſequenter
ab his, qui actum geſſerint, qui ſolent probare,
ut habetur per Calcan. conſ. 35. num. 8.

Quod autem dicto Io. & Ant. de melioramē
tis ſatisfactum ſit, probatur ex actis Piſanæ Ar-
chiepiſcopalis Curię ubi habetur quod pręfati
mag.

mag: Lucas, Nochus, & Marcus dictis modis,
& nominibus &c. in die 17. Auguſti 1552. ſtylo
Piſano ante immiſſionem depoſuerunt in pecu-
nia numerata in manibus Lud. de Piſcia Banche-
rij in ciuitate Piſarum libras quatuorcentũ qua
dragintaquinque quæ computatis libris 168.
pro expenſis debitis dicto magiſt. Lucæ &c. a-
10 ſcendunt ad ſummam librarum 613. †Sed de-
poſitum ſuccedit loco ſolutionis, & pro ſolu-
tione habetur, liberatque debitorem, ut eſt
text. in l. obſignatione. C. de ſolution. & in l. ac-
ceptam ubi Bald. C. de uſur. & idem Bald. in au-
then. ex teſtamento num. 7. C. de collat. & gloſ.
in ver. peti in l. 2. C. de dote cau. non num. ubi
Alex. in addit. & Bar. in uer. quod ſuo: Ergo pre
dictus Mag. Lucas & litis conſortes re ipſa ui-
dentur ſoluiſſe quantum ad ipſos attinet, licet
ipſi creditores in mora recipiendi fuerint iuxta
tradita per Corn. conſ. 262. nume. 13. uol. 4. Ex
his concludo non obſtare primam iſtam reſpõ-
ſionem pro parte ſer Iacobi adductam.

Secunda reſponſio ſer Iacobi eſt, quod licet
quædam bona, ut ſupra dixi, æſtimata ſint, &
pro quibusdam factum depoſitum, & conceſſa
executio, non tamen omnia ſunt æſtimata, nec
pro omnibus factum depoſitum, neque omniũ
eſt conceſſa poſſeſſio; quandoquidem adhuc
æſtimari debet ora aquæductus, & aquæ com-
moditas, ſeu ſeruitus. Hoc pluribus rationibus
ſer Iacobus nititur oſtendere; quarum prima
ducitur ex uerbis cuiusdam pronuntiæ de exe-
quendo factę die 17. Auguſti 1550. ſtylo Piſ.
dicentibus, quoad reliqua bona non æſtimata
admiſſa dictis Ioanni, & Antonio retẽtione do
nec &c. ex quo conijcit, ſupereſſe adhuc ali-
quod ęſtimandum.

Secunda ratio colligitur ex articulatis per
ſer Iacobum in 3. cap. ſecundę inſtantię, ubi ca
pitulat, aquam & eius commoditatem fuiſſe, &
eſſe ęſtimationis ſcutorũ 400. & vltra &c. ergo
non uidetur talis aqua comprehenſa ſub aſſer-
ta ęſtimatione 613. lib.

Tertia ratio eſt, quia ęſtimatoribus manda-
tum non fuit, ut ius aquæ ęſtimarent; quinimo
poſito quod eis eſſet commiſſum, non tamen
habebant autoritatem æſtimandi bona ſer
Iacobi.

Sed huic ſecundæ reſponſioni replicatur plu
ribus modis. Et primo poſito, ſed non conceſ-
ſo quòd æſtimata non eſſent dico quòd ad ſer
Iacobum non pertinet excipere de non facta
æſtimatione horũ bonorum; nam ſi ille oppone
ret exceptionem huiuſmodi ex qua nihil conſe-
qui debet, uideretur opponere exceptionẽ non
admittendam de iure tertij, ſcilicet Ioannis, &
Antonij Cei nominibus, quibus in actis, qui in
perſona etiam ipſius Ioannis vel Antonij non
11 excluderet intentionẽ agẽtis. Sed talis exceptio
nõ excluſiua iuris agẽtis non poteſt opponi l. 2.
vbi doc. ff. de excep. rei iud. ergo ad ſer Iacobum
non pertinet talis exceptio.

Quod autem non excluderet intentionem a-
gentis patet ex libello Ioannis & Antonij pro-
poſito die 27. Auguſti 1552. coram Reuerendo
D. Franciſco Perignano tunc iudice deputato;
vbi ſupradicti actores fatentur magiſtrum Lu-
cam habere poſſeſſionem Molendini macinan-
tis, & propterea aquæductus, quia ſine eo non
dicitur macinans, vt in depoſitionibus primæ
inſtantię ſuper 5. cap. ſer Iacobi. At ſi fatetur,
magiſtrum Lucam habere poſſeſſionem aquæ-
ductus; ergo fatentur quod aquęductus, & ius
12 aquę ducendę ęſtimatum ſit, †quia qui uult cõ-
ſequens &c. l. illud. ff. de acq. hęred. l. eum qui.
ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. ſed ſi Ioan. & Anto-
nius fatentur ius aquę ęſtimatum eſſe; ergo nõ
poſſent poſtea excipiendo dicere ius aquę non
eſſe ęſtimatum arg. c. quod ſemel de regul. iur.
lib. 6. Ex quo ſequitur ꝙ ſi hanc exceptionem
non poſſent opponere ipſi principales, nec ſer
Iacobus poterit, cui plus licere non debet.

Secundo dici poſſet ꝙ hæc commoditas non
debuerit æſtimari; quia iura quæ habent, quòd
dominus prædij debet ſoluere bona fide ædifi-
canti prætium materię, & mercedem fabrorum,
13 mouentur hac ratione, † ne quis locupletetur
cum aliena iactura. l. nam hoc natura. ff. de con-
dict. indeb. l. iure naturæ. ff. de reg. iur. c. locuple
tari de reg. iur. in 6. Sed hic ceſſat iſta ratio, quia
cum nihil impendiſſe demonſtretur ipſe Io. pro
obtinenda ſeruitute non agitur de aliqua eius
14 iactura, † & propterea debet ceſſare diſpoſitio le
gis, quia ceſſat legis ratio. l. quod dictum de pac.
Bart. conſi. 6.

Tertiò, replico quòd immo æſtimatum eſt
quicquid æſtimandum fuerat. Quod enim oræ
æſtimatio facta ſit, præter teſtes examinatos per
ſer Iacobum in prima inſtantia ſuper 5. capit. &
examinatos per magiſtrum Lucam in 2. inſtan-
tia ſuper 4. capitulo confirmat etiam & probat
ipſa confeſſio ſer Iacobi in triplicationibus pri-
mę inſtantiæ fol. 17. qua nulla melior probatio
inuenitur l. generaliter. C. de non numer. pecu.
De aquæductus verò æſtimatione videre licet
in depoſitionibus teſtium examinatorum per
magiſtrum Lucam in 2. inſtantia ſuper 4. cap. ad
quod ſe referunt. Quo uerò ad æſtimationem
commoditatis aquæ; licet ſer Iacobus ſuper 5. c.
primę inſtantiæ articulet, aquam non fuiſſe tunc
æſtimatum, nihilominus deinde nõ probat hoc
juridicè. Primus enim & ſecundus teſtis illius ca
pituli non ſolum de credulitate deponunt; quo
caſu non probant, vt per gloſſ. in ver. præſto vbi
doctores. l. teſtium. C. de teſti. & Hypp. de Marſ.
conſi. 24. 1. volum. & conſil. 41. volum. nume. 9.
Sed potius videntur probare contrarium; quia
dicunt, credo che la ſtima delle L. 613. ſia fatta
ſcarſamente cõſiderata la ſeruitù dell'aqua. Ter
tius uerò teſtis & ipſe deponit per uerbum pu-
tat; neque concludentem uel bonam rationem
ſuæ opinionis aſſignat dicẽs, penſa che non ſia
ſtimata, perche ha notitia dell'importanza del-
la ſeruitù di detta aqua; cum tamen hanc negati
uam coarctare debuiſſet teſtificans aquam non

fuiſſe

fuiſſe æſtimatam;quia cum ſemper præſens eſ-
ſet, non audiuit, neque intellexit eam æſtimari,
ſentit Soc.iunior conſi.12.num.22.2.volum.A-
lex.conſi. 108.num. 10. lib. 2. Quartus ſimiliter
non probat; quia dicit, non ſi può preſumere
che la ſia ſtimata; nec aliã rationẽ aſsignat; quo
caſu non probat;quia teſtis debet habere noti-
tiam ſenſus, nõ impreſsionem intellectus; quia
aliud eſt præſumere, aliud eſt uidere. l. 1. ff. de
his quæ in teſtam.del.& Nellus Sangeminianen
ſis in trac.teſtium.§.teſtibus examinatis nu.168.
Non enim iudicare debet teſtis, ſed teſtificari,
Alex.conſi.114 num.17.lib. 4. Quintus ad rem
non facit;ex quibus patet,hanc negatiuam non
eſſe probatam,ſed uerius eſſe, quòd iſta cõmo-
ditas aquę ęſtimata fuerit,quoniam,

Probatur ex atteſtatione & fide magiſtri Lu-
cæ Guisfredi de Calci facta die 22. Augu. 1552.
qui deponens de facto ſuo dixit, che hauea mi-
ſurato l'aquedotto inſieme con l'altre coſe,& in
tendeua interderſi & intende comprehenderſi
in detta ſtima l'aqua, come dice eſſer ſolito in
detti luoghi ſtimare i molini macinanti. Quãdo
non v'è la gora,in dette ſtime ſi domãdano Mo
15 lini deſtrutti. † Sed teſtis etiã vnicus de facto ſuo
deponens facit plenam probationẽ, vt per Pau.
de Caſt.l.quicunque nu.11.in fi.C. de ſeru. fug.
& Grat.conſi.152.2.volum.Iaſ. l. cunctos popu-
los.C.de ſumm.trinit.& fide cath.colum.penul.
Soc.iun.conſi.62.num.6.1.volum. Igitur ex ſo-
la depoſitione iſtius æſtimatoris videtur proba
ta legitimè æſtimatio aquæ,præſertim concurrẽ
tibus alijs adminiculis hoc ipſum ſuadentib. vi-
delicet depoſitionib. appellantium in 3.c.vbi te
ſtes ad articulum ſe referentes dicunt fuiſſe æſti
matas pertinentias Molẽdini, & per conſequẽs
ius aquæ ducendæ,quod eſt de pertinentijs.l. ſi
aquæductus.ff.de contrah. empt. & horum attẽ
ſtationes magis attendendæ ſunt,quia plus cre-
ditur teſtibus affirmantibus,ut per gl.in l. diem
proferre.ff.de arbitr.& Hyppol. de Marſ. conſi.
113.2.uolum.num.47.Alex.conſi. 108.num. 11.
lib.2.Bertrand.in conſi.181.3.uolum.num.16.in
recentioribus.

Neque obſtat prima ratio educta a uerbis il-
lius pronuntię concedentis retentionem bono
rum adhuc æſtimandorum;quia cum nihil ęſti-
mandum ſuperſit, ut dixi ſupra, nihil retineri
16 poteſt, † cum non entis nullę ſint qualitates.
l. ei qui in prouincia. ff. ſi certum peta.l. quarta.
ff.de action.empti. §. fin. cap. ad diſſoluendum
de deſponſ. impub.quinimmo, ut inquit Grat.
in conſi. 37.num.34.1.uolum.non datur reſerua
tio eorum,quę non ſunt.

Nõ obſtat etiam ſecunda ratio; nam quo ad
teſtes examinatos per ſer Iacobum ſuper 5.cap.
primæ inſtantię reſpondetur pro parte magiſtri
Lucę,quòd dum teſtes dicũt prædictum Molen-
dinum eſſe ualoris 500.aureorum,intelligere &
ſentire poſſunt de æſtimatione directi dominij
tam ipſius ædificij,quàm prædij illius montuoſi,
& areę,in qua ædificium eſt,cum tamen æſtima-
tores ęſtimauerint directum dominium,quia lo
cus liuellarius eſt,in quo etiam utile dominium
Magiſtri Lucę non ueniebat æſtimandum, cum
ſuum eſſet,ut ex actis conſtat; Vnde cum diuer-
ſis reſpectibus æſtimentur, non obſtat talis de-
poſitio. Teſtes etiam examinati per ſer Iacobũ
in 3.cap.ſecundę inſtantiæ ſimiliter non uiden-
tur probare;quoniam hi,qui deponũt ſuper eo
artic. ipſis eiſdemmet uerbis tam in dicto,quàm
in ratione teſtificantur;quo caſu eorum atteſta-
tiones iure reijciuntur Bar.l.teſtium.§. ideoque
num.5.ff.de teſtib.Nell.Sangemin.in trac.teſtiũ
num. 195.Soc.conſi.274.2.vol.Io. de Imo. con-
ſil.134.num.3.Corn.conſil. 298. 1.volum.Dec.
conſi.448.4.parte,Zaſ.conſi.4.nu.27.lib.2.

Nec obſtat tertia ratio, quia cum ipſi debeãt
ęſtimare melioramenta facta ſuper ipſis bonis,
ut patet ex mandato eis facto a iudicibus dele-
gatis die 28. Ap. 1552.& inter ea reperiunt Mo
lendinum macinantem poſſunt & debẽt ipſum
æſtimare; Sed hoc non poſſunt facere niſi æſti-
ment aquam, ſine qua non dicitur macinans,er
go poterant ipſum æſtimare; ad conceſſionem
enim unius,ſequitur cõceſſio alterius, ſine quo
prima conceſſio eſſet inutilis l. 2. ubi doct.ff. de
iurisd. om. iud. neque propterea æſtimare im-
pediuntur, quòd prætendat ſer Iacobus ęſtima-
ri bona ſua; quia imò æſtimatur ſeruitus ſuis au-
toribus conceſſa in ſuis prędijs, non autem prę
dia ſua, & ſic æſtimatur, quod ipſe habet in ſuis
bonis, ut patet in actis, præſertim in triplicatio
nibus ſer Iacobi in prima inſtantia fol. 16. & 17.
& in 5.& 6.cap.eiuſdem inſtantiæ; & ex his pa-
tet quòd ſecunda reſponſio Ser Iac.non obſtat.

Tertio loco dum Mag. Lucas & litis conſor-
tes dicunt ſe habere poſſesſionem aquæductus
reſpondit ſer Iacobus prædictus, quòd hæc aſ-
ſerta poſſeſsio quando data appareret,nihilomi
nus nullarũ uirũ eſſet quoad ſemetipſum ſer Ia
cobum, nec ei potuiſſet adimere poſſeſsionem
aquæductus, neque in eius præiudicium fieri
executio. Idque probare nititur ex reſcripto Il-
luſtriſsimi & Excell. Principis noſtri in hac cau-
ſa emiſſo die ultima Iunij 1551. quo ordinatum
fuit, vt executioni mandetur ſentẽtia ſenza prę
giudicio del terzo, che nõ fuſſe interuenuto nel
li giuditij paſſati, e conuinto in quelli, prout cõ
ceſsit Dominus Vicarius die 8. Iulij 1552. ſtylo
Piſ. permittens dari poſſeſsionem, reſeruatis iu
ribus illęſis ijs, qui non interuenerunt in iudi-
cijs præteritis,& non fuerunt conuicti in eis.Ex
quibus uidetur probari, quòd cum is, qui non
fuit conuictus,& in iudicijs præteritis non inter
uenit, fuerit prædictus ſer Iacob.ei quoad ſuam
poſſeſsionem aquæductus, nullum potuit ex ta
li executione præiudicium generari, ſed reſerua
ri debeat ſer Iacobo illæſa poſſeſsio uirtute re-
ſcripti.

Sed his replicatur, quòd imò ualet executio
quoad ſer Iacobum,& licet magiſter Lucas &c.
poſsideat, ex hac tamen poſſeſsione non para-
tur ſer Iacobo aliquod præiudicium, conſequẽ
terque

terque uerificabûntur uerba ſententię atque re
ſcripti; Cuius uerba ſenſa prægiuditio del terzo
non ſignificant, quòd ſer Iacobo debeat eſſe ſal
ua poſſesſio, prout ille putat; ſed alio tendit;
17 †Quoniam clauſula ſaluo iure, & clauſula ſine
præiudicio poſita in reſcripto, non tribuit ali-
quod ius de nouo, ſed intelligitur conſeruare
ſiquid habet de iure. Tommas Grammat. deciſ.
103. & Bartol. Cępol. conſ. 25. num. 21, nec ad
aliquod ius nouum quærendum tendunt ipſæ
reſeruationes: ſed ad ius competens reſeruan-
dum l. fi. ubi not. Bal. ul. uerſ. C. de temp. appell.
Soci. in l. Gallus §. & quid ſi tantum 3. col. ff. de
liber, & poſthum. imo reſeruationes iurium, ſi
quæ competunt, non impediunt executionem,
ut tenet Bal. in conſ. 100. 1, uol. Sed ante reſcri-
ptum ſer Iacobus non habebat poſſesſionem;
quia antequàm mag. Lucas & litis conſortes eſ-
ſent immisſi in poſſesſionem aquęductus, ipſe
posſidebatur ab Ant. & Ioan. Cei, ut ex actis pa-
tet; non autem a ſer Iacob. ergo reſcriptum non
potuit intelligere de præiudicio poſſ. nec reſer-
uare poſſesſionem ſer Iaco. quam non habebat,
uel nouam inducere. Quapropter mens reſcri-
pti ea fuit, ut fieret executio, ita ut non inferre
tur pręiudicium ſer Iac. ut ita dicam, in quaſi pe
titorio, ac in negatoria actione, qua agimus, ut
declaretur & decernatur, per ſententiã, eſſe no-
bis ius negandi talem ſeruitutem, & perſiſten-
di in noſtra libertate, aſſerendique prędium ab
omni ſeruitute quoad aduerſarium eſſe liberũ,
ut per Aret. Iaſ. Petrum de Bellapert. Zaſ. in §.
ęque inſtit. de action. & in l. 2, cum ibi not. ff. ſi
ſeru. uend. Voluit enim reſcriptum, quòd licet
facta ſit executio, licitum tamen ſer Iac. ſit age-
re negatoria iure ordinario, ſi prætendat ſerui
tutem non eſſe debitam, & exiſtimet obtinere,
quamuis exiſtimem ſeruitutem deberi ex pluri
bus, quę hic non refero; quia noſtra modo in-
tereſt determinare, quisnam posſideat, & quis
turbetur, non autem cuius iura potiora ſint in
negatoria actione, & ita intelligentes reſcriptũ
non ſuſpendimus executionem, ſed illud, prout
debemus, intelligimus ſecundum ius commune
iuxta tradita per Ancharan. cõſ. 404. & conſ. 319
& conſ. 353. & Corn. conſ. 312. 3. uol. & habe-
tur in c. 1, de reſcr. intelligimuſque ipſum ſine
præiudicio tertij, prout intelligeretur etiam ſi
non eſſet expreſſum, ut per Corn. conſ. 90. 4.
vol. & conſ. 245. 1. uol. & conſ. 196. 2. uol. & Al
ber. Brun. conſ. 3. & conſ. 13. Ex quibus patet,
hanc tertiam obiectionem pro parte ſer Iacobi
adductam non obſtare.

Quartò dum mag. Lucas & litis conſortes aſ
ſerunt, quòd molendino macinanti, cum ſuis
pertinentijs, eis adiudicato & tradito debetur
ſeruitus aquęductus; Reſpondet ſer Iacob. hanc
ſeruitutem non deberi, quoniam cum ab auto-
ribus ſuis ſer Andreę conceſſa ſolummodo fue
rit in gratiam Hieron. & Caroli Cei, qui amplius
eam non detinent, non poteſt ad mag. Lucam
& litis conſortes vlterius pertinere; quinimmo
ea extincta ſer Iacobus in priſtino ſtatu uidetur
reſtituendus.

Sed replicatur, quòd licet iſta excep. in hoc
iudicio admittenda non ſit, quæ de iuribus ne-
gatoriæ, non poſſeſſorij tantum agit; nihilomi
nus dici poteſt, quòd mag. Lucas & litis conſor
18 tes poſſunt uti tali ſeruitute aquæductus; †quia
ſeruitus realis ſeu prędialis debetur a re rei l.
vnus ex ſocijs fundi. ff. de ſeruit. ruſtic. pręd. & §.
19 ideo. Inſtitut. eo. tit. †& cum ipſa re, cui inhęret,
proficiſcitur ad quencunque res tranſeat. l. uia
conſtitui. §. ſi fundus. ff. de ſeruit. ruſt. pręd. &
res dominans, quę ſeruitutem acquiſiuit, ad
quemcunque deueniat, cum ſua cauſa & ſerui-
tute venit. l. ſi partem in princ. ff. de ſeruit. ruſtic.
pręd. l. ſi aquęductus. ff. de contrah. empt. & Ca
pyc. in deciſ. 187. num. 6. Sed ius iſtud aquędu-
cendę eſt ſeruitus realis ſeu prędialis, ut dicit
Alex. conſ. 108. nu. 6. li. 2. ergo iſta ſeruitus aquę
ductus tranſit ad quemcumque tranſeat ipſum
prædiũ Molendini; & conſequenter ea vti mag.
Luc. cui adiudicatum eſt Molendinum modis
& nom. quibus in actis. Quod autem iſtud ius
aquęducendi conceſſum ab autoribus ſer An-
dreę del Pitta ſit ſeruitus realis, & prędialis pa-
tet ex conſtitutione huius ſeruitutis factę a ſer
Bernardino del Pitta in inſtrumẽto ſcripto ma-
nu ſer Tommę de Monte magno not. Piſ. ſub
die 25. Ian. 1522. ubi habetur. Item teneatur &
obligatus ſit, & promiſit dictus ſer Bernardi-
nus dare eiſdem aquęductum pro dicto Molen
dino faciendo &c. Ex quib. uerbis cõſtat; quòd
ipſe aquęductus non fuit conceſſus tantummo
do perſonis Hieronimi & Caroli Cei, ſed facta
fuit conceſſio ratione Molẽdini, & pro ipſo Mo
lendino faciendo, & cauſa ipſius Molẽdini; quia
verba referuntur ad Molendinum. At quando
in ipſa conceſſione eſt adducta cauſa concernẽs
vtilitatem fundi, factaque eſt conceſſio reſpe-
ctu certi fundi, dicitur ſeruitus eſſe realis & prę
dialis, & tranſit prædium obligatum ad quoſcũ
que poſſeſſores, etiam ſi per mille manus tran-
ſeat, vt dicit Veronenſ. in tract. de ſeruit. urb.
pręd. ſub rub. de ſeru. rea. c. 2. uerſ. ſi autem ali
qua cauſa: ergo iſta dicitur ſeruitus realis tran
ſiens ad poſſ. Molendini; quia uerba referun-
tur ad ipſam rem, id eſt Molendinum; quo ca-
ſu dicitur realis; vt firmat Corn. conſ. 154. nume
ro 8. 2. uolum.

Prętereа poſito etiam ſed non cõceſſo, quòd
conſt. ſer Bernardini non eſſet prędialis, neque
ualeret, probatur adhuc alia ratione, quod prę
20 dicto Molendino debeatur iſta ſeruitus; †Quo-
niam ſeruitutes non ſolum ex conceſſione ho-
minis, ſed etiam ex præſcriptione quæruntur l.
ſeruitutes 3. ubi gloſ. in ver. certam. ff. de ſeruit.
Veronenſ. in tract. ſeruitutũ urb. c. 19. in princ.
quo caſu non requiritur tit. l. ſi quis diuturno.
ff. ſi ſer. uendic. & Veronẽſ. ſupradicta tractat.
capitu. 20. uerſ. tertium. quia non requiritur ti
tulus. Sed Molendini poſſeſſores ab eo uſque
tempore, quo ædificatum fuit, aquam duxerũt
eodem

eodem modo per eundem aquædnctum; ergo
ex hac præſcriptione prædio Molendini acquiſi
ta eſt ſeruitus. Quòd autem poſſeſſores Molen-
dini uſi fuerint eodem modo ſaltem debito tē-
pore iſto aquæductu, probatur tam ex teſtibus
examinatis per mag. Lucam in 1. inſtantia ſuper
tertio cap. quàm examinatis per eundem in 2.
inſtantia ſuper cap. 10. quibus in locis, ut in actis
uideri poteſt, legitime teſtificantur optimā ra-
tionem aſſerentes, quòd ex eodem aquęductu
ad prædictum Molendinum aqua deducta eſt
multis annis, imo ſemper non ſolum ſpacio de-
cem annorum, prout de iure requiritur. Quo fit
ut iure dicatur ſeruitus prædio acquiſita; nam
cum ſeruitus aquęductus cōtinua ſit, ut per glo.
in d. l. ſeruitutes 3. ff. de ſeruit. & Veronens. prę
alleg. cap. 19. & firmat Capyc. in deciſ. 187. nu.
3. ad ſui præſcriptionem requirit decem annos
inter pręſentes l. 2. C. de ſeru. & aqua, & Veron.
d. cap. 19. uerſ. his itaque, quod ſpaciū ſolet ſuf-
ficere quando aqua fluit per locum priuati, cu-
ius efficitur iuxta tradita per Bal. in c. cum om-
nes num. 21. de conſtit. & Alex. in conſ. 108. nu
me. 2. lib. 2. Quapropter cum tot anni decurſi
fuerint cum alijs requiſitis ad inducendam prę
ſcriptionem, huiuſmodi Molendino uidetur tri
buiſſe ius aquæ ducendæ, maximè cum interue
nerit patientia & ſcientia concedentis, ut ipſe-
met ſer Iac. pluries fatetur in replicationib. pri-
mę inſtātię: ſemperque crediderint, uti iſta aqua
iure ſeruitutis, prout debent, non iure familia-
ritatis, vt eſt tex. in l. qui iure familiaritatis. ff. de
acq. poſſ. & declarat Veronen. d. cap. 20. ſupra
alleg. in prin. & de ſeruit. ruſt. ſub rub. de aquę-
ductu 18. col. uerſ. 1. caſu. quod probatur ex cō
tinuo actu ducendæ aquę tam in vita ſer Bernar
dini quàm tempore ſer Iac. & ex alijs quæ poſſeſ
ſores facile in hanc credulitatem ducere pote-
rant, iuxta doct. Bart. in l. 1. §. hoc interdicto nu.
9. ff. de itin. actuque priu.

Quinto loco ſer Iac. reſp. quòd non ſolū hæc
ſeruitus aquæductus Molendino non debetur
hoc tempore, quo poſſidet mag. Lucas, ſed nec
etiam olim eidem debebatur, quando poſſide-
bat Carolus & Hieronimus Cei, & eorum hære
des, quia licet in conſtitutione ipſius ſeruitutis
aquæductus permiſſus fuerit, nihilominus fuit
permiſſus non ſimpliciter, ſed pro faciendo Mo
lēdino ſuper bonis ſuis ipſius ſer Bernardini ac
ea lege, ut ipſe Carolus & Hieronimus teneātur
facere Molendinum ſuper dicto petio terrę mō
tuoſo, in quo fuit nominatus, ſicut apparet ex
ſupra alleg. inſtr. conceſſionis rogato a ſer Tom
ma de Monte Magno die 25. Ian. 1525. ſed prę
dict. Carolus & Hieronimus aliter fecerūt; nam
ut poſtea compertum aſſerunt, non fuit ex om-
ni parte ſuper illis bonis conſtructum Molendi
num, ſed ſuper alijs, quę erant communia om-
nibus ex familia Nocherellorum; ergo tanquam
non impleto contractu ex una parte videtur di
cendum, prædium ſer Iacobi eiſe liberum a ſer
uitute, nec molendino aquæductum deberi.

Aduerſus hanc reſponſionem plura, ut repe
rio, poſſent adduci, ſi oporteret: nam eſſet ani-
maduertendum an contractus habitus cum prę
dicto Carolo, & Hieronimo eſſet nominatus;
aut innominatus, aut uerò mixtus; ſi enim no-
minatus eſſet, ſaltem ut dicit Bart. in l. 2. C. de
cond. ob cauſam. ratione ſtipulationis ſignifica-
te per illa uerba conceſſionis, partes promiſe-
runt ad inuicem iuxta formulā notariorum, et
notata in §. ſi ſcriptum. inſtit. de inut. ſtipul. hoc
caſu poſſet huc illud adferri, quod dicit Corn.
conſ. 208. primo uol. & conſ. 25. numero 4. &
conſ. 102. 2. uolu. ubi tenet, quòd ſi contractus
propter ſtipulationem nominatus eſt, non re-
ſcinditur ex non implemento alterius contra-
hentis, ſed agitur ad obſeruātiam actione ex eo
contractu, & deinceps ad intereſſe iuxta doct.
Bar. & cæterorum in l. ſtip. non diuid. ff. de uerb.
oblig. Si uerò eſſet innominatus, tunc licet pœ
nitentiæ locus ſit quando ex vna parte eſt perfe
cte adimpletus, ex alia verò tantū impleta pars
illius, quod erat faciendum; vt per Bart. in l. ſi
pecuniam in princ. num. 11. ff. de cond. ca. data
c. non ſec. Eſſet tamen conſiderandum an præ-
dictus ſer Bernardinus dum accepit medietatē
Molendini ſoluta ſua parte æſtimationis, vt ha-
betur in d. contractu conceſſionis. dumque po
ſtea ſer Iac. & domina Tomaſia Hoſpitali uendi
dit, ut in actis habetur, videantur iuribus pœni-
tendi præiudicaſſe; cū viſi ſint cōſentire ei adim
plemento, quod factum fuit; quandoquidem cō
ſenſus non ſolum verbis, ſed etiam factis oſten
ditur Bertrand. conſ. 18. nu. 4. 3. vol. in antiquis.
cum pluribus ibi per eum adductis. At ſi mixtus
foret contractus, eſſet iſto caſu conſiderandum
vtrum ex capite pœnitentiæ uelit recedere a no
minato, quod denegatur; an uerò ex capite cau
ſæ non ſecutæ, quaſi ſecuta eſſet non ut licitum
vt dicit Paul. de Caſt. in l. cum te. C. de pact. in-
ter empt. & habetur etiam per Bart. in l. fin. in
uer. reaſſumo. ff. de cond. ca. da. ca. non ſec. Itē-
que eſſet etiam diſcutiendum an factum ſit re-
petibile iuxta doctr. Bart. in l. naturalis. §. quod
ſi faciam, & §. ſi ergo. ff. de præſcr. verb. ſimiliter
nōnulla alia diſcutiēda forent. Verum quia par
tes noſtræ ſunt ſuper poſſeſſorio iudicare, ne ui
dear per campum mihi non aſſignatum vagari,
hęc, quæ ad quaſi petitorium atque negatoriā
actionem pertinere uidentur omittens commo
dius replicabo; quòd in hoc iudicio iſta excep.
21 non releuat ſer Iac. † quia quādo intentatur poſ
ſeſſorium retinendæ, vt hic non admittitur ex-
cep. proprietatis, vt per Dyn. in c. qui ad agen-
dum. de reg. iur. & per Bart. in l. ſi de eo §. fi. ff. de
acq. poſſ. & Paul. de Caſt. in l. ſi de ui. in fi. nu-
mero 4. ff. de iudic. & firmat Capyc. in deciſ. 121.
numero 30.

Iſtis ergo ſic explanatis, ſupereſt vt concludā
prædictum mag. Lucam & litis conſortes tem-
pore litis conteſtatę & aſſertæ turbationis fuiſſe
& adhuc eſſe in poſſeſſ. bonorum, & aquædu-
ductus, de quibus agitur, non obſtantibus obie

ctionibus

ctionibus ſupra adductis.

Alterum vero, quòd in interdicto vti poſſidetis debent actores probare, ſuam videlicet quietam poſſeſſionem, turbatam ſibi fuiſſe ab aduerſario, facillime demonſtratur nam certum eſt, eum in poſſeſſione alios moleſtare, qui non ſinit poſſidentes eo, quod poſſidebant, vti arbitrio ſuo, aliquid faciendo, per quod non relinquat liberam poſſeſſionem aduerſariorum, prout habetur in l. vim facit, vbi gloſ. & Bart. ff. de ui & ui arm. Sed ex depoſitionibus teſtium exhibitorum, & actis iudicij colligitur, predictum ſer Iacobum cõmiſiſſe & effeciſſe, vt prædictus mag. Lucas & litis conſortes non poſſent uti eorum arbitrio, poſſeſſione, quam autoritate iudicis obtinuerant; ergo mag. Lucas & litis conſortes dicuntur eſſe turbati a ſer Iac.

Quod autem ſer Iacobus non permiſerit, aduerſarios ad eorum arbitria uti ſua poſſeſſione patet, quoniam poſt decretam magiſtro Lucæ poſſeſſionem, & ſecutam immiſſionis executionem; cuius uigore tunc legitimè poſſidebant, ipſemet ſer Iacobus diruit & deiecit ligneum canalem, per quem aqua fluebat ad aquæductum ipſius Molendini, quo factum eſt, ut aquę curſu mutato magiſter Lucas & litis conſortes non poſſent eam deducere ad uſum ſui Molendini. Secundus enim teſtis examinatus per magiſtrum Lucam ſuper 7. cap. primę inſtantiæ die 21. Nouembris 1551. dicit che del meſe di Settẽbre proſſimo paſſato &c. ſer Iacopo chiamato detto teſtimone &c. & arriuato li detto teſtimone con detto ſer Iacopo del Pitta guaſtarono il põte, del quale ſi dice nel cap. dicendo, &c. & coſi l'acqua andaua per altra uia &c. Tertius quoque teſtis idem deponit, & de eodem tempore, [illegible] conſocio turbationis; & licet de auditu a mulieri[illegible] propter alia adminicula, quæ concurrũt, dicitur probare, ut tradit Inno. in c. præterea de teſti. & Bal. in ſua Marga. in materia teſtium. in uer. teſtimonium de auditu. Sed huius lignei canalis poſſeſ. ut conſtat ex immiſſione in poſſeſſionem facta die 17. Aug. 1551. ſtylo Flor. ut ſupra dixi; hoc tẽpore pertinebat ad magiſtrum Lucam, ergo propter hanc deiectionem, & euerſionem canalis, eius poſſeſſ. dicitur turbata. Quod vero canalis pertineret atque pertineat ad magiſtrum Lucam, colligitur.

Primo ex uerbis immiſſionis dicentibus, magiſtrum Lucam fuiſſe immiſſum in poſſeſſionem iurium & pertinentiarum iſtius Molendini, & per cõſequens etiam canalis, qui dicitur de pertinentijs, ut dicunt teſtes examinati in prima inſtantia per magiſtr. Lucam, ſuper 6. cap.

Secundo colligitur ex recognitione cuiuſdã fidi æſtimatoris facta die 1. Ian. 1552. ubi habetur ſi intende eſſere in detta miſura, e ſtima un ponte dirimpetto alla caſa di quelli del Pitta.

Tertio hoc idem affirmant omnes teſtes examinati per appell. ſuper 11. cap. ſecundæ inſtantię, ubi legitimè deponunt omnes, quòd gora & aquæductus in totum extenditur per menſurã 150. perticarum, & in ipſis perticis 150. comprehenditur pons deuaſtatus per ſer Iacobum omneſque concludentem rationem aſſignãt de uiſu & pręſentia, ut in actis uidere licet.

Secundò quòd ſer Iacobus non permiſerit aduerſarios ad eorum libitum frui poſſeſſione conſequenterque turbauerit, nam ut in replicationibus & in 9. cap. extat, ipſemet ſer Iacobus aquam a ſolito curſu diuertens de ſuis prædijs aliò deflexit, ut ipſe propria confeſſione fatetur, qua nulla eſt probatio melior. l. generaliter C. de non numer. pecun. Grat. conſilio tertio, & conſi. 83. 1. uolum. quod aquam; adeo ut ad Molendinum aqua non defluebat; iſtudque ſe feciſſe affirmat poſtquam magiſter Lucas & litis cõſortes virtute executionis prędictę obtinuerunt poſſeſsionẽ iſtorum bonorum, ſicut colligitur ex libello, & triplicationibus factis per ſer Iacobum in prima inſtantia & exhibitis die 9. Octob. 1551. Sed huius aquę deflexus liberam poſſeſſionem aduerſarijs non relinquebat, quãdoquidem molere abſque ea non poterant, ut habetur in atteſtationibus ſer Iacobi ſuper 6. cap. primæ inſtantiæ, & in 2. & 3. interrog. partis aduerſæ: ergo uidentur eſſe turbati in poſſeſſione per ſer Iacobum prædictum.

Nec obſtat ſi quis obijciat, ex hoc aquę defluxu non probari neceſſario turbationem; ſiquidem potuit ſer Iacobus aquam diuertere nõ è ſolo comprehenſo ſub menſura ipſarum 150. perticarum; ſed è ſolo ſui prędij antequam aqua ingrederetur canalem aquæductus; quo caſu non attigit bona ad aduerſarios pertinẽtia. Replicatur enim quod & ſi de canalis euerſione, prout reuera conſtat non conſtitiſſet, iſta tamẽ propria confeſſio hanc inquietationẽ probaret, quoniam & in ſuo hactenus cuique facere licet, quatenus vicino non noceat, vt dicit Paul. de Caſt. l. 1. §. item aiunt, ff. de aqua pluu. arc. & facit l. ſicuti. §. Ariſto. ff. ſi ſeru. uend. ſed hic deflexus .ſ. in ſuo ſolo factus noceret; ergo prohibetur. Satis enim diuertere aquam in ſolo aduerſarijs aſſignato dicitur quando præſtat occaſionem, vt ab eo diuertatur, cum certiſſimi iuris ſit, cum damnum dare uideri, qui occaſionem præſtitit eidem, ut dicit tex. in l. qui occiderit. §. in hac. ff. ad l. Aquil.

Cum igitur ex ſupradictis pateat ſer Iacobũ prædictum aquæductus canalem deſtruxiſſe, & ſolitum aquæ curſum immutaſſe, reliquum eſt, ut concludam, ipſum turbaſſe poſſeſſionem. Cũ enim non per iudicem iſtud fecerit, ſed propria autoritate, uim poſſeſſoribus dicitur intuliſſe. l. extat. ff. de eo quod met. cauſa; Bertrand. conſil. 292. 3. uolum. in antiquis. Conſequenterque ipſum aduerſarios inuitos turbaſſe, ſi enim licet ex præſenti præſumere in præteritum prout licet iuxta. l. ſi qui adulterij. C. ad l. Iul. de adult. iure quidem poſſumus affirmare, prædictos poſſeſſores nunquam in ſui præiudicium huic moleſtiæ conſenſiſſe. Et propterea concludendum eſſe,

eſſe, prædictos appellantes debere in hoc iudicio, ſecundum ea, quæ tradita ſunt, obtinere.

Quod autem in propoſita ſpecie fieri debeat condemnatio in expenſis modo prædicto probatur; quoniam licet ei, qui obtinuit in 1. inſtātia, ſi ſuccumbat in ſecunda condemnatur in expenſis tam cauſæ principalis, quàm appellationis iuxta tradita in l. properandum §. ſin autem C. de iudic. nihilominus hoc non procedit quādo is, qui obtinuit in 1. inſt. omnino ſuccumbit in 2. inſt. ex nouiter deductis, ut not. in deciſ. Thol. 222. Quapropter cum ſer Iac. prædictus ſuccumbat in cauſa appellationis non ſolum ex deductis antiquitus, ſed etiam etiam ex nouis actis, quæ aliquid adiuuant cauſam aduerſariorum ipſius, ut ſupra vidimus, conueniens eſſe videtur prædictum ſer Iacobum condemnandum eſſe quoad expenſas tantum ſecundæ inſtātiæ ſecundum prædicta.

Atque ex his & alijs, quæ, ne longior ſim omitto, apparet veritas prędictorum. Idcirco, ut ſupra firmaui, iuris eſſe arbitror, atque ita refero.

Ego Antonius Ciofius.

SVMMARIVM.

1 *Ex perceptione fructuum optime probatur poſſeſſio.*
2 *Aliud eſt modus poſſidendi aliud poſſeſſio.*
3 *Ex poſſeſſione facti colligitur poſſeſſio iuris.*
4 *Teſtes contrarij ſunt reijciendi.*
5 *Teſtis in dubio non præſumitur velle dictum ſuum corrigere.*
6 *Res inter alios acta tertio non præiudicat.*
7 *Vox vnius vox nullius.*
8 *Sententia debet eſſe conformis libello.*
9 *Sententia lata vltra petita ipſo iure eſt nulla.*
10 *Sententia nulla non poteſt mandari executioni.*

CONSILIVM XLII.

Diuino nomine implorato.

QVONIAM lis, quæ vertitur coram Mag. Cap. & Commiſſario ciuitatis Piſarum inter Dominum Hieronymum Papponium prouocantem, & Iulium della Roccha eius procuratorem ex parte vna; & Michaelem Ioannis Antonij de Mozzana, alias Feruccium, aduerſus quem prouocatur, & ſer Alexandrum, & de Monticellis eius procuratorem ex alia, ad me tranſmiſſa fuit, vt dicam, & referam, quę ſint partes ipſius mag. Domini Commiſſ. in iudicando ſuper dicta cauſa. Idcirco viſa petitione dicti D. Hieronimi perlectiſque exceptionibus d. Ferruccij, & replicationibus poſtea factis: & conſideratis capitulis, atteſtationibus, probationibus, & inſtrumentis, alijſque ſcripturis in prima inſtantia ab vtraque parte deductis, uiſaque ſententia primi iudicis, & appellatione deinde interpoſita, diligēterque diſcuſſis omnibus, quæ acta, & deducta fuerunt in 2. inſtantia coram Mag. dominis Prioribus ciuitatis Piſarum iudicibus primarum appellationum. Viſiſque ſententia in prędicta 2. inſtantia lata, & libello appellatorio ſubſecuto. Ponderatis demum petitionibus, exceptionib. capitulis, probationibus, codicibus, ſcripturis, iuribus, & allegationibus in hac ultima inſtantia ad me tranſmiſſis. Viſo etiam differentię loco, vt mihi iniunctum fuit, cæteriſque omnibus, quę conſideranda videbantur, accurate cōſideratis, Diuino nomine repetito, conſulo, dico, & refero, partes prædicti mag. Domini Commiſſarij fuiſſe & eſſe ut pronunciet, prędictum Michaelem Ioannis Ant. de Mezzana cognomento Ferruccium, reum conuentum deſiſtere debere ab inferendo moleſtiam, & turbationē domino Hieronymo Papponio actori prædicto, eundemque Ferruccium condemnandum fuiſſe & eſſe ad dimittendam & relinquendam dicto actori liberā, & expeditam poſſeſſionem prædictorum duorum petiorum terrarum, & bonorum, de quibus habetur mentio in petitione d. Domini Hieronymi, ſeu Iulij della Roccha eius procuratoris ſub ſuis finibus, in cōmuni Mezzanæ poſitorum, & arenarum ſeu terrarum ab Arui flumine dictis duob. terrarum petijs, ſeu bonis prędictis additarum & applicatarum. Condemnandumque fuiſſe, & eſſe prędictum Ferruccium ad permittendum, & patiendum, quod præfatus dominus Hieronimus pacificè, liberè, & quietè vti, frui poſſit ſua iſta poſſeſſione prædictorum bonorum.

Quod autem ad petitorium attinet, dico, & refero prædictum Magnificum Do. Commiſſ. pronuntiare debere, iudicem primę inſtantiæ non debuiſſe aliquid decernere ſup[illegible]ana inſtantia & ſuper eo nullum in prædi[illegible] actori pręiudicium eſſe factum itemque nō debuiſſe, iudicem primarum appellationum decernere quod illa ſententia lata ſuper petitorio mādetur executioni. Ideoq; dico prædictū Magnificum D. Commiſſ. pronūtiare debere, iura partibus ſuper petitorio eſſe reſeruanda, & in alio iudicio diſcutienda. Omnibus uero omniū inſtantiarum expenſis ambas partes abſoluendas eſſe. Et ita conſulo, dico, & refero ex antiquis atque etiam nouis actis, & probationibus omni meliori modo &c.

Ad hoc autem dicendum atque ita referendum inducor & moueor infraſcriptis pręſertim cauſis & rationibus.

In primis enim comperio, prędictum Iulium della Roccha nomine Domini Hieronimi ſui principalis interdicto vti poſſidetis, quod dicitur retinendę poſſeſſionis l. 1. §. 1. ff. uti poſſid. egiſſe; quemadmodum ex narratione & cōcluſione libelli; ex cuius pręcipue concludendi medio & qualitas propoſitę actionis cognoſcitur, & agentis intentio declaratur, Bart. in l. certi condictio in princip. num. 2. vbi Deci. numero 2. uerſiculo ultimo pro iſta. ff. ſi certum pet.

Bal.

Bal.in l.edita nu.57. C. de eden. Abb.c.literę de dilat. Innoc.c.ſuper literis de reſcr. ver.& nota, quòd licet, Bart.in l.Aurelius.§. ſticho. ff. de liber.lega.nu.3 Alex.conſ.121.1. vol.nu. 2.& 10. Cum enim in libelli narratione dicatur, reum conuentum armata manu &c. con violenza & forza entrò à lauorat detti beni &c. cacciorno &c.petatq́; ipſe actor prædictus in libelli concluſione condemnari reum conuentum,& condẽnatum conſtringi, & grauari ad deſiſtendum a turbatione,& moleſtia prædicta, & ad promittẽdum in futurum amplius non moleſtare &c. ex his apertiſſimè conſtat,præd.Iulium agentẽ pro retinendæ huiuſmodi poſſeſſione egiſſe interd. uti poſsidetis: quandoquidem ipſe Iulius actor in eo libello id omne uidetur comprehendere quod in eodem debent actores concludere iuxta doctr.Bar.in l.1.§.interdictum, uerſ.ult.quæ.10.nu.5.ff.uti poſsidetis.Bar.in l.1.n.3.uerſ.opp. inſt.nu.7.C.uti poſsid.Spec.de cau.poſſ. & proprie.§.1.uerſ.& ſcias.nu.6.& 7. Abb.c.licet cauſam.de proba.in 11.no. col.3.& Abb.c.conqueſtus. col.1.ult.not.de foro cõpe. Dec.conſ.302. nu.7. uerſ.ſi tamen. par.2. ubi habetur actorem in tali interdicto uti poſsid.debere concludere, aduerſarium eum turbare; ideoq́; practica eſt, ut petat, quòd deſiſtat a moleſtia,& quòd in futurum non moleſtabit, & quòd cõdemnetur ad intereſſe præteritæ moleſtationis &c. Neq; obſtat quòd ipſe Iulius actor petat ſe reſtitui in ſuã poſſeſsionem, quæ uerba uidentur conuenire interdicto recuperandæ,non autem retinendę;quod dicimus hic eſſe intentatum. Quoniam reſpondetur, quòd præterquam quòd uerba poſſunt impropriari, ut ſaluemus a contrarietate libellũ ut per Paul.Caſtren. conſ.234. lib.2.uerſ.& primo ad primum.nu.1.certum eſt etiam non eſſe inconueniens in libello retinendę comprehendere,quòd reſtituatur poſſeſſio,nam hoc poteſt dici in dicto libello, ratione poſſeſsionis detentationis, & occupationis naturalis, quę reperitur eſſe penes reum.Bar.in l.ſi duo.in prin.nu.1. ff. uti poſsid. ubi dicit Bar.ꝙ per hoc interdictũ retinendę actor recuperat poſſeſsionem, quam alius habet iniuſtè, & ſic in conſequentiam eſt recuperandę.& licet in interdicto retinendę tãtum peti ſoleat, quòd aduerſarius a turbatione deſiſtat: tamen petitur etiam reſtitutio naturalis poſſeſsionis gl.in §.nihil commune.in l.naturaliter.in ult.intel.ff.de acq.poſſ. & glos. in l.clã poſsidere. §. qui ad nundinas in gloſſa magna in vlt.parte.ff.de acquir.poſſ.Ruy.conſ.5. nu.5. 4.vol.non enim poteſt deſiſti a turbatione, niſi naturalis reſtituatur. Nam qui petit ſe non turbari, petere videtur poſſeſsionem naturalem ſecundum Paul.de Caſtro conſ.78. nu.2.parte 2. & in effectu in interdicto vti poſsidetis agitur ad recuperationem naturalis poſſeſsionis, & ſi interdictum retinendę ciuilis ſapit naturam interdicti recuperandę, Ripa. §. nihil commune nume.98.l.naturaliter.ff.de acquir.poſſeſſ. Quę tamen naturalis poſseſsionis reſtitutio uenit in conſequentiam etiam ſi non exprimeretur; & ppterea nõ cõſideratur. l.ſi quis nec cauſam.ff. ſi cer.pet.Iaſ.d.§.nihil commune.nu.49. uer.ſed tu aduerte.ff.de acq.poſ. & habens iuſtam ciuilem dicitur turbari in ea per illum, qui habet naturalem,cuius exitus eſt, ut deſiſtat, & reſtituat. Caſtren. d.conſ.234.n.1.lib.2.uerſ.ſubiſtinendo. & uerſ.dicendum eſt. In hoc autem iudicio interdicti uti poſsidetis duo debet actor probare ſi uult obtinere.Primum eſt,ut oſtendat,ſe poſſidere tempore litis conteſtatę, & tempore turbationis.§.retinendę.uerſ.hodie.Inſt.de interd. Bar.l.1.§.quod ait.ff.uti poſsid.nu.14.& nu.18. Paul.Caſtren.d.conſ.234.lib.2.n.1. uerſ.ueniendo igitur,ubi oſtendit,quòd in poſſeſſorio retinendę actor debet probare tempore dati libelli ſe poſsidere.Ruy.conſ.164.nu.8.uol.5.Alterum eſt,ut doceat de turbatione,& inquietatione ab aduerſario accuſato ſibi illata. Bar.d.l.1.§ interdictum.& l.ſi duo.in prin.ff.uti poſſid.doct.in c. licet cauſam.de prob.At in propoſita noſtra ſpecie actor probat ſe eo tempore poſſediſſe, & docet de turbatione ſibi illata.Reliquum igitur eſt ut ipſe actor in hoc iudicio debeat obtinere; quoniam probauit incumbentia iuxta l. qui accuſare.C.de edẽ.Primum igitur,uidelicet quòd pręd.Iulius procurator, ſeu D.Hiero.eius principalis,& actor poſſederint,& poſsideant,idque oſtenderint, demonſtratur ex atteſtationibus hic inductis.

Et primo ex depoſitionibus factis pro parte dicti Iulij in prima inſtantia.

Nam omnes ferè ſex illi teſtes examinati ſuper 2.c.primę inſtantiæ, dicũt quòd poſt mortẽ D.Io.Bapt.patris prędicti D.Hieronymi Papponij uiderunt, prędictum Dom.Hierony.tenere, & poſſidere ſupraſcripta duo petia terrarum,addita ab Arni flumine & adiũcta ueteri argini, & ex illis fructum percipere,& quando coli potuerunt,ſe uidiſſe laborari & ſeminari eadem bona pro d. Domino Hiero. qui locauit & relocauit, quẽadmodum facere ſolent ueri domini & poſſeſſores. Et quoniam tertius teſtis examinatus in 1.inſtantia ſuper interrogatorijs ſecundi cap. dicit quòd prædicta bona, quæ hodie tenentur & poſſidentur à d.Domino Hieron.fuerũt à flumine repoſita. Et quintus quoque teſtis in 1. inſtantia examinatus ſuper generalibus dicit ꝙ ipſe fuit & eſt laborator dicti D. Hiero.in dictis modis, quod arguit poſſeſſionem ex parte locatoris.l. qui vniuerſas.§. quod per colonum. ff. de acq. poſſ. Bal.in l.ad probationem. C.locati Deci.conſil.302.num.20.parte 2.Meritò ex prędictis colligi poteſt, probari poſſeſſionem dicti D.Hier.ante & poſt litem motam. Et propterea ſequitur quòd D.Hieronymus medio tempore,ſeu tempore turbationis depoſitionis,& litis cõteſtatę poſſederit,& poſſideat,vt per Bart. in l.ſicut.§.ſuperuacuum nu.7. ff. de pigno. act. & l.Celſus num.21.ff.de vſucap.

Neq; obſtat quòd ipſi non videantur depo-
nere,uel de modo, quo poſſeſſa fuerunt, uel de
actu poſſeſſionis. Quoniam reſpondetur, quòd
imò deponunt de actu poſſeſſionis, quandoqui
dem dicunt, ea bona fuiſſe ſata, & laborata pro
D.Hiero.& fructus fuiſſe perceptos.Efficacia.n.
poſſeſſionis conſiſtit in fructuum perceptione,
1 Fel.in c.licet cauſam. de prob.col.7.in 19.no.†&
propterea ex perceptione fructuum optimè ꝑ-
batur poſſ.doct.in l.3.C.ſi.reg.ubi Paul.& Bald.
uer.qualiter,& Bal.c.1.de contro.inueſt.& Dec.
conſ.400.nu.3.par.3.Soc.iun. conſ.135.nu.24.
par.2.ubi concludunt, poſſeſſionem plenè pro-
bari,ſi teſtis dicat quòd uidit arari,ſeminari, uel
aliàs laborari nomine, & ad inſtantiam alicuius
doct.in l.Celſus.ff.de uſuc.ubi etiam Clau.Seyſ.
nu.44.& Fran.Balb.nu.133. Præterea quòd pro
bauerit poſſeſſionem D.Hiero,apparet ex depo
ſitione tertij, & quarti teſtis examinati ſuper 1.
c.primæ inſtantiæ; qui atteſtantur quòd ipſa bo
na aucta ex alluuione per flumen Arni, fuerunt
poſſeſſa,& detenta a D.Io. Bap.Papponio patre
d.Do.Hiero. unde cum probent de poſſeſſione
patris,dicuntur etiam probare de poſſeſſione fi
lij per ſtatutum ciuitatis Piſarum in conſtituto
ſub rub.de poſſeſſionibus turbatis:quo cauetur
poſſeſſionem etiam non apprehenſam in ſuum
heredem tranſire,quod per ſtatutum induci po
teſt.l.raptores.uerſ.pen.C.de epiſ.& cler.& c.2.
de conſuet. Et quamuis hæc poſſeſſio a ſtatuto
inducta non ſoleat parere huiuſmodi poſſeſſo-
ria interdicta,ut per Bal.in Auth.defuncto. n.6.
C.ad Tertul.præſertim cũ poſſeſſio,uel alluuio-
ne eſt interrupta, uel cum ab altero interim eſt
apprehenſa.gl.l.cum miles.ff. ex quib.cau.maio.
& Alc.l.cum hæredes,in prin.ff.de acq.poſſ.n.3.
quæ omnia eueniſſe uidentur in caſu noſtro.Ta
men reſpondendum eſt,locum adhuc eſſe præd.
ſtatuto; tum quia bonis per alluuionem reſtitu
tis ſtatim uidetur rurſus eidem acquiſita poſſ.ut
per Iaſ.l.poſſideri.nu.3.ff.de acq.poſ.tum etiam
quia in præalleg.ſtatuto Piſano ponitur illa clau
ſula,& poſſeſſio ab alio occupata nullius momẽ
ti ſit; quo caſu illa poſſeſſio occupantis pro nõ
poſſeſſione habetur,arg.gl.in uerſ.pro infectis.
in clem.1.de immu.eccl.cum ſimi. Neque ob.ꝙ
ipſi teſtes non uideantur probare de ullo actu
corporeo poſſeſſionis apprehenſæ,prout uide-
batur neceſſe iuxta doctr.Bal. in l.poſt ſententiã
nu.12.C.de ſen. & interlo.om.iud.& in l.ſolam.
n.40.C.de teſti.& in l.indicia.n.6.C.de rei uẽdi.
& propterea cum ipſi teſtes tantum dicant ſe ui
diſſe D.Io.Bap.poſſidere,& tenere dicta,nec di-
cant,quomodo,dicendum uideatur,eos non ꝑ
bare poſſeſſionem:quia tenere,& poſſidere,nõ
eſt modus poſſidendi,ſiue acquirendi, aut con-
2 ſeruandi poſſeſſionem. †Aliud enim eſt modus
poſſidendi,aliud poſſeſſio. Alc.l.1.§.adipiſcimur
in uerſ.facti. nu.55.ff.de acq.poſſ. Reſpondetur
enim quòd uidetur probata poſſeſſio per actus
corporeos præſumptiuè; quia ſi ruſticus depo-
nit de naturali detentatione, quæ eſt facti, per
iſtam probationẽ reſultat poſſeſſio iuris.l.quæ-
dam.ff.de rei uẽd.l.1.C.de acq.poſ. Bar. in l.hęc
ſtipulatio.§ hæc quoque.ff. de uerb.obl. ubi illę
approbat gl.& idem dicit ibi Paul.d.§.hæc quo-
que.n.4.& Alex.col.3.in uerſ.in gl.in uerſ.n.2.&
Dec.conſ.215.nu.5.uerſ.non ob.allegata. par.2.
ubi dicit, quòd qui aſſerunt aliquem poſſidere,
3 probant poſſeſſionem; † quia uidentur depo-
nere de poſſeſſione facti, ex qua colligitur poſ-
ſeſſio iuris,ut firmat idem Dec.conſ.400. nume
ro tertio, parte tertia. & Corn. conſ.6. numero
8.libro tertio.ubi dicit, quòd teſtes, qui dicunt
aliquẽ poſſediſſe, probant detentationẽ;ꝓbata
autem detentatione, regulariter iuris præſum-
ptione probatur poſſeſſio,quia qui detinet,poſ
ſidere præſumitur. Et ideo idem Deci. in conſ.
303.nu.17.lib.3.dicit,quòd teſtes,qui ſimplici-
ter deponunt,aliquem tenere & poſſidere talẽ
fundum benè probant, & ibi atteſtatur, quòd
hanc opinionem ſequitur gloſ.& Bart.& alij cõ
muniter in l.ſtipulatio iſta.§. hæc quoque. ff.de
verborũ obligat,& idem ſequitur Deci. conſil.
56.num.4.parte 1.& conſ.252.& Pariſ.conſilio
107.num.18.1.vol.Ruy.conſ.168.num.2.4.vol.
& licet poſſeſſio probetur per actus corporeos
iuxta Bal.d.l.indicia,& concordantia,tamen nõ
negatur quinetiam probetur quando teſtes di
cunt ſe vidiſſe poſſideri rem,de qua agitur.

Præterea poſſeſſio Domini Ioãnis Bapt. pro-
batur etiam ex vero actu corporeo nam teſtes
examinati ſuper 5.& 8.cap. vltimæ inſtantiæ di-
cunt quòd D.Ioan.Bapt.ſæpius,dum viueret, ac
cedebat ad ipſa bona conſiderando damnũ &
emolumentum factum à flumine reddente ſibi
bona,quę ei abſtulerat: quæ quidem iam aſcen
debant ad ſummam quatuor ſeu ſex ſtariorum:
per hos enim actus conſeruabat ſuam poſſeſſio
nem. Nam certum eſt, quòd per iter ad locum
retinetur poſſeſſ. & per eum modum probatur
poſſeſſio puta ꝑ ire & agere Bal.in l. indicia nu.
6.verſ.Item per modum.C.de rei uendic.Bal.in
l.poſt ſententiam nu.12. verſ. modo quarto C.
de ſentent. & interloc.cuius opinionem ſequi-
tur Claud.Seyſel.d.l.celſus. ff.de vſucap.nu.44.
& eandem opinionem ſequitur ibidem in d. l.
celſus. n.133.Frãc.Balbus,vbi referens Ang. &
Romanum concludit quòd per ſolam deambu
lationẽ alio non poſſidente probatur poſſeſſio
animo poſſidendi facta in rebus,ex quibus fru-
ctus non percipiuntur.Rurſus poſſeſſio domini
Hieronymi probatur ex omnibus ferè teſtibus
examinatis ſuper 13.cap.huius vltimæ inſtantię
vbi atteſtantur,ſe uidiſſe quamprimũ dicta bo-
bona poſt augmentum eis factum à flumine
Arni,fuerunt ad culturam parata, eadem fuiſſe
ſata, & ſeminata, & culta,& laborata pro prædi-
cto Domino Hieronymo, & eiuſdem ratione
a ſuis agentibus fructus fuiſſe perceptos, &
milium collectum. Idcirco etiam ſi conſide-
remus, id non probari in prima inſtantia,
tamen

tamen ex hac vltima apertiſſimè probari poteſt, cum in ea poſſint non deducta deduci, & non probata probari, ut per doctor. in l. per hanc. C. de temp. appel. & c. fraternitatis. de teſtibus.

Neque obſtat, quod iſti teſtes examinati ſuper interrogatorijs eiuſdem 13. c. ferè omnes videantur ſibi contrarij, dum dicunt, quòd ſtatim vt ea bona coli potuerunt, in ea ingreſſus eſt Ferruccius, & Io. Ant. eius pater, qui ea laborarunt,
4 & ex eis fructus collegerunt; † & propterea tanquam contrarij ſint reijciendi, ut habetur per Bar. Bal. & alios in l. eos. ff. de falſ. & Fel. in c. cum in tua. col. 2. uerſ. 1. concluſio. de teſtib. & per Alciat. in præſump. tract. in 2. regula. præſump. 29. numer. quinto. ubi dicit eſſe communem, & l. 2. §. creditum. nu. 27. ff. ſi cer. pet. ubi dicitur, quòd ſi teſtis eſt ſibijpſi contrarius in eadem depoſitione, non ſtatur eius dicto, neque primo, neq; ſecundo, ſed in totum reijcitur tanquam falſum Non obſt. inquam quoniam reſpondetur, quòd imò dicti teſtes non ſunt ſibi cõtrarij, quoniam dum in cap. dicunt, Domin. Hieronymum poſſe diſſe, intelligũtur loqui de poſſeſſione legitima, & iuſta; dum uerò in interrogatorijs aiunt Ferruccium ſtatim ingreſſum eſſe, & coluiſſe eadem bona, intelligendi ſunt de poſſeſſione clandeſtina, & uitioſa. Et ideo cum dari poſſit probabilis concordia ex mente, & intentione teſtium, meritò concordari poſſunt, & non dicuntur contrarij ſecundum doct. in l. 2. §. creditum. ff. ſi cer. petatur. Quinimò ſi adeſſet contrarietas modò non eſſet euidens poſſent ad concordiam redigi. Alex. conſ. 105. incip. In cauſa correctionis. lib. 2. nume. quarto. verſ. & non videtur. & idem Alexand. conſilio 190. incip. uiſis atteſtationib. numero ſecundo, & ſeq. columine ſeptimo. ubi concordat teſtes, qui ſuper cap. & interrogatorijs diſcrepare uidebatur, & Dec. in d. l. 2. §. creditum. nu. 20. in fi. ff. ſi cer. pet. ubi dicit, quod teſtes non concordantur, quando eſt euidens cõtrarietas, aliàs ſecus; quia tunc ad concordiam rediguntur, quia teſtium dicta non ſunt calumnianda, aut captioſè intelligenda, ſed quantum fieri poteſt ad concordiam redigi, & coadiuuari debent. Bal. l. de quibus. col. fi. ff. de legib. uerſic. ſed quid teſtis. c. cum tu. de teſtib. ubi doct. Dec. conſil. 342. par. 3. numero quinto. Qu ar cum ex horum teſtium dictis, quæ uidebantur contraria, unum medium eligi poſſit, in quo omnes conueniunt, uidelicet ut in c. loquantur de poſſeſſione iuſta actoris, & in interrogatorijs loquãtur de uitioſa rei poſſeſſione; merito fieri poſſet concordia, non ſolum ut uitent periurium, ſed etiam ut probent. c. cum tu. ext. de teſti. c. ad noſtram. ubi gl. & Abb. & recentiores in §. creditũ. in l. 2. ff. ſi cer. pet.

Quod autem huiuſmodi fuerit intentio teſtium patet ex eorumdẽ depoſitione ſuper d. 13. c. Nam primus teſtis ſuper interrogatorijs eiuſdem capituli examinatus dicit apertè illam poſſeſſionem Ferruccij non fuiſſe pacificam: & ſeptimus inquit ſuper eis bonis fuiſſe litigatum; & omnes alij dicunt, ipſum Ferrucium fuiſſe moleſtatum ſuper dictis bonis; Ex quo patet, quòd illi nõ intelligebãtur loqui de iuſta poſſeſſione, ſed loquebantur de vitioſa reſpectu poſſeſſionis do. Hieronymi iuxta tradita per Bar. in l. ſi de eo. §. fina. numero quarto. ff. de acquirend. poſſeſſione. Quamobrem omnes prædicti teſtes probant, quòd Ferrucius vitioſè poſſedit & cõſequenter turbauit Dominum Hieronymũ qui iuſtè poſſidebat.

Et ſi diceres, intentionem teſtium non fuiſſe loqui de turbatione, quoniam dicunt, quòd coluit; & laborauit dictus Ferrucius dicta bona; quo caſu non turbant, ſed faciunt rem meliorẽ, & ſic damnũ non ſentiunt de turbatione, præſertim cum reſponſio intelligatur ſecundum interrogatoria, in quibus ipſe, qui facit interrogatoria, de poſſeſſione iuſta Ferruccij interrogat nõ de turbatione. §. præterea. inſt. de inutil. ſtip.

Reſpondetur, quòd per hos actus, & quoſcũque alios contra uoluntatem poſſeſſorũ factos ius & turbatio poſſeſſionis infertur; ex quo ita faciendo quis non ſinit poſſidentem modo, quo velit, uti re poſſeſſa. l. vi vbi doct. ff. de ui & ui arm. Id quod Ferrucius fecit, qui coluit ea bona cõtra volũtatẽ dñi, vt patet ex replicationib. factis per dictos actores in primo proceſſu fol. 9. & licet is, qui fecit ea interrogatoria ſenſerit de iuſta poſſeſſione Ferruccij, & licet interpretatio atteſtationum fieri debet contra producentem. c. in præſentia de prob. tamen quando d. teſtium poſſunt coadiuuari & concordari, hoc fieri dẽt per ſupradicta. Quãuis. n. faciẽs interrogatoria poſſit dicere ſic intellexi in interrogatorijs, non tamen poteſt dicere teſtis, quia debet concordari; Nellus trac. de teſti. uer. qualiter, nu. 112. in fine. Quod etiam ſuadetur, quia non eſt ueri-
5 ſimile, † teſtes dictum ſuum in dubio corrigere. l. nam ad ea. ff. de legib. & quòd teſtes ſuper interrogatorijs examinati ſenſerint de turbatione illata, patet ex uer. ingreſſus, quo omnes utuntur, quod non ſolum ingreſſum poſſeſſionis ſignificat, ſed etiam occupationem, quæ diuerſa eſt a poſſeſſione. & ad aliud propoſitum dicit Antonius Negoſant. in tract. de pygnor. & hypothec. in 4. parte princ. nu. 10. Et ideo hoc uerbum ingreſſus poſitum in interrogatorijs cũ referri poſſit ad iuſtam poſſeſſionẽ videbatur annihilare deponentium dicta, quod ne fiat, cauere maximè dẽt iudex in interrogatorijs, ne capiantur in ſermone, & ne eorũ dicta annihilentur, Spec. de teſte. §. iam de interrogat. in fi. nu. 24 & nu. 3. uer. habita, & §. nunc tractandum uer. examinator. nume. 10. Ex quibus omnibus patet poſſeſſionem D. Hieronymi non ſolum ex atteſtationibus primę, ſed etiam vltimę huius inſtantię optimè probari.

Accedit ẽt ꝗ ex parte D. Hiero. hæc poſſeſſio probari videtur ex eo, quia iſta bona, de quorũ poſſeſſione agitur ſunt acquiſita per alluuionẽ, vt probant omnes teſtes utriuſque partis, ui-

denturque eſſe acquiſita fundo domini Hier. qui terminabat cum flumine, vt patet ex inſtrumento emptionis, quã fecit Guido Papponius rogato à ſer Bart. matri Ioan. de Spina not. Piſano die 4. Iulij 1392. more Piſano. Eius. enim fũdo facta eſt alluuio, vt uidẽtur deponere ſec. tertius, & qnartus, & quintus teſtis examinatus per D. Hiero. in prima inſtantia ſuper 6. c. qui dieſit, bona Papponiorum eſſe adiuncta ueteri argini, quem Ferruccius nunquam dicitur egreſſus. & teſtes ſuper ult. inſtantia in 3. & 4. & 14. c. pro D. Hiero. examinati dicunt quòd ſemper remanſit agger uetus, & pars bonorum, & arbores D. Hiero. cui eſſe facta alluuio uidetur. Quo fit ut Do. Hiero. poſſidere dicatur. Quoniam incrementũ alluuionis iudicatur unum, & idem corpus cum eo, cui accreuit. l. fi. ubi Saly. C. de alluuio. & palud. & ipſa alluuio operatur, ut qui poſſeſſor eſt fundi, cui fit incrementum, efficiatur etiã poſſeſſor illius additamenti abſque ulla apprehenſione poſſeſſionis, & ſine facto hominis. Bar. in tracta. de alluuio. in uer. acquiritur. 1. & Bal. in rub. ff. de rer. diuiſ. col. 5. nu. 24. uer. ſed an iſtas acceſſiones. Soc. in l, 3. in prin. nu. 19. ff. de aeq. poſ. & ibidem Iaſ. col. 1. nu. 3. & Soc. conſ. 98. nu. 11. lib. 4. ubi latè probat, quòd per alluuionem acquiritur poſſeſſio. & Ruy. conſ. 5. lib. 4. nu. 14. Quapropter cum conſtare nideatur, prædictam alluuionem factam eſſe bonis poſſeſſis a D. Hiero. quorumq; dominium, ut ex depoſitionibus ſup. proximè citatis apparet; eiuſdem eſſe uidetur, cuius articuli in interdicto retinẽdę accipi poſſunt ad iuſtificandam poſſeſſionem, ut per doct. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acq. poſ. meritò concludendum uidetur, poſſeſſionem etiam terrarum per alluuionem additarum ad præd. Do. Hiero. pertinere. Et ex his colligitur per actorẽ ſufficienter eſſe probatum id, quod in interdicto (uti poſſidetis) primo loco probandum erat, uidelicet ſe turbationis, & conteſtationis tempore poſſediſſe. Cum enim aſſeuerent teſtes, prædictum actorem, & olim poſſediſſe, & hodie poſſidere, allegetque etiam ipſe actor poſſeſſorios actus continuatos uſque ad tempns turbationis cõcludenter probatur poſſeſſio: quia qui ſemel aliquo tempore de præterito poſſediſſe probatur, præſumitur in poſſeſſione continuare Bar. Bal. in l. ſiue poſſidetis. C. de prob. & Abb, & communiter alij in c. cum ad ſedem. de reſt. ſpolia. Bar. in l. Celſus. ff. de nſuc. Bal. in l. ignorat. C. ad exhib. Aret. conſ. 63. col. ult. n. 6. uerſ. nec ob. Bar. deciſ. 239. n. 6. par. 2. & Corn. conſ. 91. col. 3. n. 11. lib. 4. in cauſa uertente, quod procedit non ſolum quando quis allegat de præſenti poſſidere, ut per doct. d. l. ſiue poſſidetis, & d. l. nõ ignorat. & Roma. conſ. 329. prout allegauit actor in caſu noſtro, ut ex illius libello, & ex quinto capitulo primi proceſſus apparet; ſed etiam ſi in capitulis nõ allegauerit ſe hodie poſſidere, ut per Soc. iun. conſ. 146. libro primo. numero nono. Quibus ſic ſe habentibus non obſtant ea, quæ ad probandam poſſeſſionem ipſius rei deducta ſunt. Et primo non obſtat primus teſtis pro parte Ferruccij examinatus: licet enim dicat uera eſſe contenta in cap. in quo dicebatur quòd reus, & eius pater, dum uixit ſemper poſſederunt bona, de quibus agitur; tamen eius dictũ non probat, quia in primis ſuper primo capitulo dicit ſe uidiſſe, iam ſunt anni ſex, uel circa citra reum conuentum, & eius patrem poſſediſſe bona prædicta, & tempore, de quo ſupra poſſediſſe etiam bona eis affixa, & per flumen aucta. Deinde ſuper interrogatorijs ſecundi capituli dicit, quòd iam ſunt anni circiter quatuor cum uidit terras auctas, & affixas bonis articulatis laboratas eſſe pro prima uice a Ioanne Antonio patre dicti Michaelis; quo fit, ut deponat variè. & ideo primum eius dictum per ſecundum debilitatur. Innocen. & Fely. in cap. præterea. de teſtibus cogen. Abb. & Fely. cap. cum in tua. de teſtib. Capyc. deciſ. 142. num. 11. cum pluribus ſimilib. & cum deponat quòd prima uita dicta bona a Ferruecio coli cęperunt, ſequitur quòd alia uice culta fuerunt ab alijs. l. cum prætor. ff. de iudic. & conſequenter non probant Ferruccium poſſediſſe tempore motæ litis.

Secundus quoque teſtis non probat; tum quia ex eius dictis ſuper primo cap. colligitur, quòd ipſe non poſſedit pacificè; quo caſu poſſeſſio ei non prodeſt. Bertrand. conſ. 292. nu. 9. uol. 3. Hyppol. de Marſ. conſ. 80. nume. 49. parte ſecunda. tum quia in eadem depoſitione ſibi ipſi contrarius eſt; qno caſu non probat. l. qui falſa. ff. de teſtib.

Primò enim dicit, quòd quatuor iam præterierunt anni, cum flumen prædicta bona augere cæpit; & iam ſunt circiter tres anni cum uidit Ferruccium ingreſſum fuiſſe ad colendum dicta bona. Demum uerò ſuper interrogatorijs eiuſdem partis cap. dicit ſe uidiſſe eundem Michaelem colere dictas arenas uſque ad Arnum ab annis 25. citra, quæ his; quæ primo depoſuerat, aduerſantur. Tertius quoque teſtis, & ſextus non obſtãt. Tertius enim dum aſſignat cauſam ſcientiæ ad ea, quæ ipſe deponit ſuper ſecundo capitulo dicit, quòd Ferruccins coluit dicta bona a tribus annis citra. Et ſextus dicit Ferruccium poſſediſſe dicta bona ab annis decem, aut plus citra. Quæ uerba ab annis tribus citra, uel decem citra non concludunt a quo tẽpore poſſederit, neque denotant temporis continuationem. Bar. in l. Celſus. num. 23. ff. de uſucap. Abb. c. licet cauſam. columna quarta numero 11. de probatio.

Si autem inſtando diceres, quòd dicta teſtiũ referuntur ad articulum, ut reſponſio ſit ſecundum interrogationem, ut pet Bar. in l. Labeo. ff. de ſupellect. leg. cum ſimi. & in articulo dicitur, quòd ſemper poſſedit, & propterea ita etiam debent intelligi dicta teſtium ſup. citatorum.

Reſpondetur quòd d. teſtis declaratur ſecundum capitula producta, quando dictum eius eſt dubiũ, & habet uarias ſignificationes. gl. in l. ambigua. ff. de legibus. ut dicit Decius l. 2. §. credi-

tum

tum num. 18. ff. ſi cer, pet. tunc enim rationabile eſt, vt tale ambiguum accipiatur in illo ſenſu, qui conueniat articulo, quia intelligitur ſecundum interrogata. Sed hic dictio (citra) nõ eſt ambigua; ſed ſemper hẽt vniformẽ interpretationẽ & non denotat temporis continuationẽ, vt ſup. dixi. Et non ob. ꝙ reſpõſio intelligatur ſecundũ interrog. quia illud eſt verum quando reſpõſio eſt ſimplex, ſecus ſi reſpõſio eſt qualificata. §. pręterea inſt. de inut. ſtip. unde cum teſtes reſpondẽtes ad articulum dicãt citra; ipſi qualificatiuè deponunt: vnde nõ intelligeretur eorum dictũ ſecundum articulum, ſed ſecundum qualitatem, quã ipſi adiecerũt. ceſſat. n. dubietas, q̃ faciebat vt ad articulũ referretur, & ſumus in claris, ꝑꝑ qualitatẽ adiectam in reſponſione depoſitionis.

Quartus prętereà teſtis non obſtat, quoniam interrogatus de tempore, quo cępit poſſidere Ferruccius, dicit ſe non recordari, vt apparet in depõſitione eius ſuper 2. cap.

Quintus prętereà teſtis dicit ſuper 2. c. ꝙ ab annis quatuor citra prædicta neſcit, nec eorũ habet notitiam, quia fuit abſens.

Neq; ob. ẽt licẽtia, quam Ioanninus Mezzetta dedit Feruccio vt ad ſuũ beneplacitũ reaſſumeret poſſeſſionẽ d. petij terrę; qm̃ aut Io. erat colonus Papponiorũ, aut non erat. Si non erat colonus, ſed proprio nomine occupauit poſſeſſionẽ Ferrucij; dico ꝙ iſta poſſeſſio quam Ferruccius habuiſſet eſt poſſeſſio vitioſa; quia cum poſſeſſio Papponiorũ ſit antiquior, vt patet ex prædictis, poſſeſſio alterius potentior cenſetur vitioſa & improba. l. improba. C. de acq. poſ. Boer. deciſ. 239. nu. 6. verſi. eo. n. ipſo, unde non obeſt hoc Papponijs, & ſic poſſeſſio Ferruccij ante licẽtiam ſibi datam non obeſt D. Hieronymo. Neq; obeſt etiam poſſeſſio poſt licentiam ſibi datam.
6 Primo. n. nõ obeſt D. Hier. † quia res inter alios acta &c. rub. & per totũ. C. res inter alios. l. ſępe. ff. de re iud. c. quãuis de ſent. & re iudi. Neq; obeſt etiam quòd ipſi Ioannino, qui conceſſit hoc ſine præiudicio ſuorum iurium, vt conſtat ex dicta renuntiatione facta die 10. Iulij 1552. quo caſu nil ſibi præiudicat, arg. l. 4. §. 1. ff. quib. mod. pignus uel Hyp. ſol. Si uerò Ioanninus Mezzetta erat colonus domini Hieronymi, vtique dominus priuaretur ſua poſſeſſione. l. 3. §. quod ſi ſeruus de acq. poſſ. Capyc. deciſio. 57. num. 3. Sed priuaretur tantum poſſeſſ. naturali, non autem priuaretur ciuili, vt tradit Alex. in l. ſi colonus in princ. in 1. col. uer. in gloſſ. prima, ibi nam dominus non priuatur ciuili. Vnde ſi dominus nõ priuatur ciuili, ſequitur, ꝙ D. Hier. habuerit ciuilem poſſeſſionem; reſpectu cuius rectè egit contra Ferrucium, quia poſſeſſorium retinendæ intentatur etiam ratione poſſeſſionis ciuilis Paul. de Caſt. in conſ. 78. nu. 1. uer. his tamen non obſtantibus par. 2. & conſ. 234. num. 1. parte 2. ver. & primo. l. 1. ff. uti poſſi. Rube. in l. naturaliter. §. nihil commune nu. 37. ff. de acq. poſſ. Bal. & Paul. in l. fi. C. de acq. poſſ. His omnib. rebus concluditur, poſſeſſionem ex parte Ferruccij non eſſe cõcludenter probatam. quinimmo poſito & non dato, ꝙ teſtes prædicti pro Ferrucio examinati aliquo modo probarent eius poſſeſſionem, tamen ex alijs rationibus dicendum eſt, eorum depoſitiones reſpectu depoſitionis actorũ non eſſe.

Primo, quia poſſeſſio domini Hieronymi & do. Ioannis Baptiſtæ eius patris eſt antiquior quàm poſſeſſio Ferruccij ſuper dictis bonis, de quibus agitur, cuius Ferrucij poſſeſſio moderna nõ longęua eſt; neque aliquo reſpectu poſſeſſionis domini Hieronymi, ut apertè atteſtatur primus, ſecundus, tertius, ſeptimus, & octauus teſtis examinati ſuper 16. cap. huius inſtantiæ & alijs atteſtationibus inductis pro parte actoris. & ſuper dicto c. 16. vbi rectè capitulauit, de antiquiori poſſeſſione iuxta tradita per Bart. in l. ſi de eo. §. fi. ff. de acq. poſſ. & Alex. conſi. 118. num. 2. lib. 2. At antiquior poſſeſſio in interdicto uti poſſid. præfertur; ergo obtinere debet actor. Melius. n. in interdicto (ut poſſidetis) probat qui docet de antiquiori poſſeſſione Caſtren. conſi. 442. nu. 3. par. 2. uer. circa ſecundũ. Sola. n. probatio anterioris poſſ. ſufficit ad obtinendum in hoc interdicto. Abb. c. licet cauſam in 8. not, colum. 3. de probat. Ancharan. coſi. 139. uiſis conſilijs num. quinto. & conſ. 274. incip. ad declarationem nu. 1. cum ſimilibus. Antiquior. n. poſſeſſio ibi præfertur, & qui de ea probat, obtinet regulariter cæteris paribus, præſertim cum intricata eſt poſſeſſionis probatio. Alexand. conſilio centeſimo nonageſimoſecundo, num. primo, lib. ſecundo, & conſilio octuageſimo, numero decimotertio libro ſecundo; & idem Alexand. conſil. centeſimo decimo, numero primo, libro primo, Bartol. in l. ſi duo in princip. numero quarto. ff. uti poſſidetis, Bal. conſilio quadringenteſimo quadrageſimoquinto, numero vndecimo, part. tertia, Socin. conſilio nonageſimooctauo. numero decimotertio, libro quarto, & Dec. in capitulo licet cauſam numero 95. extra de prob. 11. not.

Secundo facit quoniam generaliter teſtes inducti pro do. Hieronymo ſunt ſeniores, quàm teſtes inducti pro Ferruc. ut patet ex depoſitione eorum facta ſuper generalib. & de iure teſtes ſeniores præferuntur iunioribus cæteris parib. gloſ. & doct. in l. cum quid. ff. ſi cert. pet. per l. ſi chorus §. fi. ff. de lega. 3. c. quibus 2. diſtinct. & quòd magis credendum ſit ſenioribus quàm iunioribus tenet Roman. in l. ſi uerò §. de uiro numero ducenteſimo nonageſimoquinto. ff. ſoluto matrimonio. & Nellus in tracta. de teſtib. uerſ. qualiter num. 101.

Rurſus facit, quia cęteris paribus, pluriũ probatio eſt potentior, & eneruat probationẽ partis aduerſæ Butrigar. in l. incerti. C. de interd. Felyn. c. licet cauſam de probat. in 10. notab. & c. in noſtra de teſtibus, Soci. conſ. 54. numero 13. parte 4. & doct. in l. 2. §. creduum. ff. ſi cert. pet. vnde cum plures ſint teſtes actoris, ut ex proceſſibus patet, ſequitur, ut ipſe debeat obtinere. Alterum uerò, de quo ſecundo loco actor in interdicto uti poſſidetis docere de-

bet, turbationem ſcilicet & moleſtiam ex parte
rei cõuenti interceſſiſſe aperte probatur. Quin
tus enim teſtis examinatus ſuper quinto capitu
lo primi proceſſus affirmat ſe tunc in agro de
quo agitur, fuiſſe colendi gratia, & coluiſſe cũ
acceſſit Ferruccius, dicens quod inde exiret, &
agrum non coleret, cui ipſe teſtis dixit ſe nol-
le exire, & tamen rixarum uitandarũ gratia poſt
aliquod ſpacium exiuit; ea uerò die, quæ dein-
de ſecuta eſt, ſupradictus Ferruccius ingreſſus
ea fuit etiam duobus paribus bouum, qui boſcũ
agrum proſcidit, & in eo arbores plantauit. Idẽ
quoque affirmant teſtes examinati ſuper 15. c.
ultimæ inſtantiæ, ubi capitulauit actor, quòd Fer
rucius turbauit, & moleſtauit colonos d. D. Hie-
ro. ſuper poſſeſſione d. bonorũ in graue eius dã
nũ. Primus enim ſecũdus, tertius, quartus, quin
tus, ſextus, nonus teſtis ſuper eodem examina-
ti dicunt contenta in capitulo eſſe uera; quo ca-
ſu cum ſe ad articulum referant, rectè dicuntur
probare omnia, quæ in capit. habentur, vt per
Bal. conſ. 10. parte 1. & Soci. cõſ. 56. nu. 12. lib. 4.

Et interrogati in cauſa ſcientiæ, reſpondent
ſe ea ſcire, quia viderunt Ferrucc. qui violenter
ingreſſus eſt in illa prędia, & turbauit & moleſta
uit colonos domini Hier. Papp. prædicti, & cum
eis rixabatur, & impedimento eis, bobuſque
erat quominus eadem colerent; Quibus ex re-
bus apparet eum turbauiſſe poſſeſſionem do-
mini Hier. quoniam nõ ſolum qui ita apertè tur
bat, ſed etiam qui arat, ſeminat, ſiue quid aliud
facit per quod liberam aduerſarij poſſeſſionem
nõ relinquit, dicĩ turbare. l. vi facit. ff. de vim &
vi armata quæ ſecundũ gl. & Bart. & com. alios,
loquitur de ui turbatiua & inquietatiua Bertrã.
conſ. 292. n. 9. vol. 3. Hyp. conſ. 80. nu 49. par. 2.

Quæ turbatio probatur etiam ex atteſtatio-
nibus ſuper 13. cap. huius inſtantiæ vt ſupra di-
xi; & ſic apparet Dominum Hieronimum pro-
baſſe ſe fuiſſe turbatũ, & licet ſecũdus teſtis ulti
mæ inſtantiæ dicat Ferruccium turbatum fuiſ-
ſe, & fructus ex fundo violentia aſportatos fuiſ
ſe ab agentibus D. Hieronymi tamen id non ob
7 eſt, quoniam eſt vnicus, † vnde uox unius, vox
nullius, gloſ. in l. ne in arbitris. C. de recept. ar
bitr. §. fi. & l. iuſiurandi. §. ſimili modo. C. de te-
ſtib. quinimo cum poſſeſſio D. Hiero. eſſet anti
quior, dominus Hieronymus feciſſet actum lici
tum ſi hoc feciſſet. Præterea ſeptimus teſtis in-
quit litigatum ſuper dictis bonis; & tertius ait
quòd ordine curiæ, & ciuiliter non ui, neque
violentia fructus fuerunt aſportati.

Rurſus quòd Ferrucius turbauerit dominũ
Hieronimum probatur, quoniam quando reus
conuentus de turbata poſſeſſione ſtatim reſpõ
detur ſe poſſidere vt fecit Ferruccius dũ reſpõ-
dit petitioni ipſius actoris, tunc ſtatim reſultat
probatio turbatæ poſſeſſionis Bart. in l. ſi prius
in 5. contrario prunç partis numero 3. ff. de op.
no. nunt. Bald. in l. ordinarij. C. de rei vendic.
verſ. deinde quero; nam cum aſſerit ſe poſſi-
dere, verbis dicitur actorem turbare Bart. con
ſi. 112. nu. 2. Cor. conſ. 100. 1. vol. cum ſimi.

Cum igitur Dominus Hieronymus actor prę-
dictus & de ſua poſſeſſione, & de turbatione ſi
bi illata docuerit, conſequenterque omnia, quę
in hoc interd. neceſſaria erãt, ꝓbauerit; meritò
ſequiĩ ut in hoc iudicio poſſeſſorio dẽat obtine
re. Quod uero ad iudiciũ petitoriũ pertinet exi
ſtimo iudicẽ primæ inſtantiæ non debuiſſe ali-
quid de petitorio determinare; quoniã ibi fuit
intẽtatũ iudicium poſſeſſoriũ, ut eſt actis colligi
tur, & ſupra dixi; vnde non debuit ferre ſenten
tiam ſuper petitorio, ut ſuadet regula iuris, quę
8 habet, † ꝙ ſentẽtia debet eſſe conformis libello
l. vt fundus ff. cõ. diu. l. põponius. ff. de neg. geſt.
l. 1. C. ſide inſtr. & iure haſ. fiſ. lib. 10. & l. fi. C. de
fidei. libert. & §. curare inſt. de action. & doct. in
l. vinum. ff. ſi cer. pe. & Fel. in c. licet heli. de ſimo.
& gloſ. in verſ. formam. in clem. ſæpe. de uerb. ſi-
gnific. Mat. de Afflict. deciſ. 364. inci. per inſtru-
mentum. n. 9. & deciſ. 372. n. 3. inc. fuit lata. Neq;
ob. ꝙ ſententia videatur approbata a partibus:
quo caſu ſententia tenet etiam ſi non ſit confor
mis libello. Fel. c. licet heli. in 14. lim. de ſimo. qm̃
reſpondetur ꝙ D. Hiero. ſeu eius procurator nõ
approbauit abſolute ipſam ſententiam, ſed pro-
teſtatus eſt, ſe acceptare ea, quæ pro ſe faciebãt,
qualia fuerunt dicta circa poſſeſſorium, cæteris
verò omnibus contradixit, prout patet ex ſecun
do proceſſu facto coram Mag. Priorib. f. 5. pag.
1. & 2. ibi præmiſſa proteſtatione de acceptãdo
pro ſe facientia, reliqua verò impugnando, & ibi
in parte & partib. &c. Quare cum actor ijs cõtra
dixerit quæ cõtra ſe faciebãt, cuiuſmodi erãt ea,
quæ ſtatuta fuerunt ſuper petitorio; meritò hæc
proteſtatio ei prodeſſe debet, ut per Spec. in tit.
de aduocato. §. iam nunc. ver. ex præmiſſis. nu. 8.
& propterea cum in hac parte ſententia nõ fue
rit approbata, ſed impugnata, ſequitur ut ualere
non debeat tanquam ea, quę lata fuit ultra peti-
ta iuxta ſuperius tradita. Neq; ob. 2. loco, ꝙ intẽ-
tans poſſeſſorium cenſeatur appoſuiſſe clauſulã
petẽs ius, & iuſtitiam miniſtrari, quo caſu poteſt
etiam obtineri, & iudicari ſuper petitorio. Bal. in
l. incerti. col. fi. C. de interd. Tom. Grã. deciſ. 19.
n. 16. Qm̃ reſpondetur ꝙ præterquam quod in
caſu noſtro iſta clauſula nõ vr̃ expreſsè adiecta,
poſito etiã ꝙ eſſet adiecta ab eo, qui poſſeſſorio
agit, tunc ſolum obtineret in petitorio, quando
agens poſſeſſorio in libello narraſſet ea, quę poſ
ſeſſoriũ, & petitoriũ reſpicerent, & expreſſe con
cluſiſſet in poſſeſſorio adijciens in fine clauſulã
petẽs &c. cũ. n. illa clauſula vtrumq; cõplectatur,
tũc poterit ſuper utroq pronunciari. Abb. c. cũ
dilectus. de ord. cog. Iaſ. in §. omniũ. inſt. de act.
col. 26. n. 149. uer. multũ ẽt. & in l. petens. col. 3.
uerſicul. & huius. C. de pact. ſed hic in narratio-
ne libelli nil fuit propoſitum de petitorio, ſed
ſolum de poſſeſſ. Vnde talis clauſula petens &c.
non porrigitur ad nõ expreſſa in libello, Ioann.
Gramm. deciſ. 104. nu. 51. & Alex. conſ. 121. nu.
12. 1. vol. cum ſimil.

Præterea arbitror non debuiſſe iudicem pri
marum

marum appellationum pronuntiare quòd illa ſententia, quæ lata erat ultra petita ſuper petitorio mandari deberet executioni; quoniam cum ſententia lata vltra petita, ipſo iure nulla dicatur. l. & puto. §. 1. iun. glo. ff. fam. erciſcũ. & l. 1. cũ ibi not. ff. quæ ſenten. ſine appell. reſcind. Tom.
10 Gramm. deciſ. 19. num. 9. † certum eſt quòd ſententia nulla non eſt mandanda executioni. l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud. Matth. de Afflict. deciſ. 39. nu. 6. incipiente per binas relationes.

Neque obſtat quòd actor non appellauerit à ſententia Iudicis primæ inſtantiæ, ſed illi acquieuerit, & propterea uideatur ſe excluſiſſe ab appellationis remedio & ſtare debere dictæ ſententiæ, cũ tranſierit in rẽ iudicatam Corn. cõſ. 80. nu. 3. 1. uol. Alex. conſ. 126. nu. 2. lib. 2. nec quod ſemel ei placuit, improbare poſſe; quandoquidem petens pronuntiari male appellatum, facit ut ſententia tranſeat in rem iudicatam Crauet. conſ. 79. lib. 1. num. 3. Et per conſequens Iudex primarum appellationum rectè pronũtiauerit, talem ſententiam mandandam eſſe executioni.

Quoniam reſpondetur quòd ipſa ſententia eſt nulla, & quòd cum Ferruccius appellauerit, poteſt etiã ipſe dominus Hieronimus actor uti appellatione ex aduerſarij ſui perſona. l. ampliorem. C. de appella. quia ipſa appellatio eſt communis, c. cum Ioannes Heremita, ubi Abb. Butri. & Fely. de fide inſtrument. & Boerius deciſ. 73. num. 7. parte prima & Tomm. Gram. conſ. 161. num. 1.

Neque obſtat ſi huic reſponſioni obijcias ꝙ imò dominus Hieronimus non potuit hoc caſu uti appellatione aduerſarij, quaſi ipſe actor aperte appellationem impugnauerit, & approbauerit ſententiam, dum, ut ex actis conſtat, ipſe dixit appellationem Ferruccij eſſe iniquam, et ſententiam iuſtam; quo caſu non poteſt quis appellatione aduerſarij uti; ne conſequatur lucrũ, ex eo, quod impugnauit, uel nixus eſt impugnare. c. ex eo de reg. iur. in 6. Canon. c. quoniam contra de probat. ſecus autem eſſe ſi actor tacuiſſet, quaſi tunc tacendo uideretur approbare appellationem, & ea uti uelle.

Quoniam reſpondetur quòd licet dominus Hiero. non tacuerit, ſed dixerit appellationẽ iniquã, & ſentẽtiã iuſtã tamẽ ipſe nõ approbauit abſolute. dictã ſentẽtiã, neq; abſolute ſignificare uoluit, illam eſſe iuſtam, ſed tantum in partibus pro ſe facientibus ſcilicet in poſſeſſorio; Ideoq; proteſtatus eſt ſe approbare ea, quę pro ſe faciebant, alijs uero omnib. contradixerit, vt patet ex ſecundo proceſſu, & ſupra dixi. Quare dum contradixit ſententiæ in partibus contra ſe facientibus, uidelicet in petitorio, utique uidetur approbare appellationem, quatenus ei prodeſt, & in eo non uidetur velle ipſam impugnare: quæ quidem proteſtatio cum releuare debet iuxta tradita per Specu. In prælleg. titulo de aduoc. §. iam nunc uerſ. ex præmiſſis numero 8. cum ſimil.

Neque obſtat ſecundo loco, ſi prædictę eidẽ reſponſioni obijcias, quòd imò actor non potuit uti appellatione ſui aduerſarij, quia Ferruccius appellauit tantum in partib. contra ſe faciẽtib. alijs vero omnib. acquieuit, ut ex actis conſtat. Quamobrẽ cũ Ferruccius nõ appellauerit in ea parte, per quam obtinuit in petitorio; ſed in ea parte, per quã ſuccubuit in poſſeſſorio, ſequitur ꝙ appellatio interpoſita ab uno articulo non deuoluat alios articulos, ſuper quib. nõ fuit appellatum: circa quos executio non ſuſpẽdatur Boer. deciſ. 73. num. 4. & 5. parte 1. vnde cum ad Iudicem, ad quem non fuerit deuoluta appellatio reſpectu petitorij, ſed tranſijſſe uideatur in rem iudicatam, merito ipſe dominus Hieronimus non potuerit uti appellatione aduerſarij circa petitorium, cum ad hoc non tenderet dicta appellatio.

Quoniã reſpondetur, quòd quãuis appellatio interpoſita ab uno articulo non deuoluat iuriſdictionem quo ad alios, in quibus non eſt appellatum; & propterea in caſu noſtro non ſuſpendatur; executio, ſed tranſijſſe videatur ſententia in rem iudicatã quoad petitoriũ, ſuper ... non videtur fuiſſe appellatum, tamen quando ſentẽtia continet vnicum capitulum, vel plura coniũcta, quæ pro eodem habentur, tunc appellatio deuoluit & ſuſpendit totam ſententiam, nec poteſt etiam pro parte, a qua appellatum non fuit, executioni mandari. docto. in d. l. ampliorem, & Boer. deciſio. 73. nume. 6. parte prima. vbi plura citat. Quare cum in caſu noſtro capita ſententiæ primi iudicis ſint connexa atque coniuncta, proderit dicta appellatio in eis capitulis prædicto actori d. c. ſi duobus de appellatione qui & ſi non appellauerit, utetur tamen appell. ſui aduerſarij; neque uidebitur ſententia tranſijſſe in rem iudicatam.

Neque ob. ſi proximæ huic reſponſioni obijcias, quod licet hoc ſit unicũ capitulum, & vnũ ius in genere, tamen ipſa capitula ſint diuerſa, qñquidẽ in vnoquoq; diuerſa ratio reperiatur Fely. in c. cum inter, colum. 4. verſic. de ſententia extra de re iud. In uno ſcilicet antiquæ: in altero uerò ratio nouæ menſuræ, & propterea nõ poſſit actor uti appellatione aduerſarij.

Qm̃ reſpondetur, ꝙ diſtinguẽdo tollitur obiectio arg. gl. in uer. omnib. in l. apud antiquos. C. de fur. Aut. n. conſideramus in ea ſententia ſolũ iudicium poſſeſſorium, quod dicitur eſſe propoſitum, & quod ob id tantum conſideratur; & tũc negari nõ poteſt quin reſpectu ipſius poſſeſſionis hoc capitulum dicatur unum & idẽ, & vnicũ atq; connexũ, Siue. n. conſideres poſſeſſionẽ bonorum, & mẽſurarũ veterũ, ſiue ẽt bonorũ per alluuionem acquiſitorum, vtiq; ſemper eſt eadẽ poſſeſſionis ſubſtantia & ratio; & ſemper eſt idẽ factũ; erunt igitur eadẽ cap. uel ſaltẽ connexa. c. cum inter col. 4. uerſ. de ſententia ex. de re iudic. quamobrem in capitulis connexis licitum erit actori uti appellatione ſui aduerſarij iuxta prædicta. Aut verò conſideramus etiam iudicium petitorium, quaſi ſcilicet in vno capi-

te de proprietate agatur, in alio verò nō: & tūc licet iſto reſpectu capitula poſſent diuerſa, arg. l.naturaliter.§. nihil commune. ff. de acq. poſſ. tamen in caſu noſtro iſta diuerſitas non eſt conſiderabilis; quia ipſa naſcitur ex diuerſitate iudicij petitorij, quod in hoc libello non fuit propoſitum; & propterea cum propoſitum nō fuerit, efficere non potuit vt capitula ſint diuerſa, quia non entis nullę ſunt qualitates. c.ad diſſoluendum de ſponſ.impub. Atque ex his concluditur quòd reſpectu petitorij ſententia non trāſiuit in rem iudicatam; præſertim quoniā remāſit ius dicendi de nullitate, ut per Alex.conſ.59. lib.4.cum ſimil.& conſequenter apparet, non fuiſſe pronunciandum quòd talis ſententia mādari deberet executioni; præſertim cum talis executio petita non fuerit, iuxta ea, quę ſentit Odofr.in tract.de ord.iud.nume.67.cum ſimil.

Poſtremo opinor ſuper petitorio ex his quæ hactenus geſta ſunt, nullum actori præiudicium factum eſſe, propterea ſuper eo iura partib. fuiſſe & eſſe reſeruanda.

Neque obſtat ſi dicas quòd ſuper petit. latæ uideantur duæ ſententiæ conformes, quæ non ſolent retractari ſecundum conſuetudinem, ut per Soc.iun. conſ.18.lib.primo quarum prima eſt ſententia iudicis primæ inſtantiæ, quę tribuit bona Ferrucio etiam quoad ius proprietatis; Secunda eſt iudicis primarum appellationū cōtinens ut in eo capite prima mandetur executioni, quæ uidentur conformes Corn. conſ.38.nume.1. 4.uol.incip. In hac conſulatione.

Quoniam reſpondetur, quod imo quando in vna ſentētia fit condemnatio, & in altera pronuntiatur, faciendam eſſe illius executionē; tunc iſtæ ſententiæ non dicuntur conformes; quia aliud eſt condemnatio, aliud ſententia ſuper executione. Odofr.in tract.de ord.iud.num.67. & ridiculum eſſet dicere, eas eſſe conformes, Corn. conſ.144.lib.1.num.15.& Crauett.conſ.183.nu.1.1.vol.incip.regula quod. Nā ſentētia differt a ſua executione, Grat. conſ.13.num.13. lib.2. Sententia enim de exequēdo eſt pars executionis ſententiæ principalis Specul.tit.de executione ſententię.§.breuiter, uerſ. ſed ſecūdum nu.6. Ant.a Canar. in tract. de inſtrum. execut. q.46. num.85. Quapropter licet Corn.in præalleg.conſ.38. dixerit quòd ſententiæ uideātur cōformes, ſi in vna fiat condē.in alia verò pronuntietur, ut prima mandetur executioni; nihilominus ipſemet reſpondens inquit ibidem num.4. quod imo ſententia ſuper executione lata eſt diuerſa a diffinitiua & ſuper diuerſo cap.lata; quia vna eſt ſuper declaratione negotij principalis, alia ſuper executione ipſius; Præterea dicit, quod illa ſententia de exequendo, de qua ibi agitur non poteſt dici conformis quia nulla eſt & ſuperuacuo lata, cum extincta eſſet iuriſdictio. Id quod dici etiam poteſt in caſu noſtro, quoniam cum lata ſit ultra petita dicitur nulla, & ſuperuacuo lata, iuxta prędicta.

Neque obſtat ſecundo ſi dicas quòd Dominus Hieronymus non potuerit appellare a ſententia de exequendo lata per iudicem primarum appellationum; quandoquidem a ſententia de exequendo non appellatur ſecundū magis communē op. ut atteſtatur Deci. in c. nouit de appellat.numero 6. Alex. conſ.95.lib.2. nu.3.& 4.per l.ab executione.C. quorum appellat. non recip. cum. ſimil.

Quoniam reſpondetur, quòd quando pronuntia de exequendo venit ad executionē ſententiarum, quæ in rem iudicatam tranſierunt, tunc eſt verum, quòd ab executione non appellatur, & ſecundum hos terminos loquitur Alex. in d.conſ.95.num.3.& 4. lib.2. ubi uult quòd a pronuntia de exequendo non appelletur. Sed quando prima ſententia, ad cuius executionem venit pronuntia de exequendo non tranſijt in rem iudicatam, tunc a pronuntia de exequendo poteſt appellari Paul. Caſtrenſ. in d.l.ab executione.C.quorum appellat. non recip.num.5. verſ. vlt. opp.& Grat. conſ.16.nu.3.lib.2. Cum igitur ſententia iudicis primæ inſtantię non trāſierit in rem iudicatam iuxta ſupradictā, meritò ſequitur, vt ipſe actor ab ea potuerit appellare. Item licet non teneret appellatio quo ad finem impediendi executionem, ſed tantum quo ad finem deuoluendi iuriſdictionem ad ſuperiorem vt per Felyn.in rub.de offi.ord.colum. fin. verſ. ex prædictis Abb.contra, & per Capyc. deciſio. num.17.& deciſi.34.nume.3. In hoc tamen non erat neceſſe appellare, tum quia executio non fuit petita, tum et quia petitorium in libello non fuit propoſitum, vnde ſententia, quæ ſuper eo lata fuit, uidetur nulla iuxta prædicta.

Neque obſtat ſi tertio dicas, quòd videatur factum eſſe præiudicium actori circa petitoriū; quoniam iudex primarum appellationum circa illud non videatur admiſiſſe appellationē; quo caſu appellans non admiſſus habetur pro nō appellante.c.cum ſit Romana vbi Ber.num.1.de appellat. Quod autem iudex appellationem admiſiſſe non videatur patet ex ſecundo proceſſu, vbi dicunt domini Priores quod admiſerunt appellationem ſi & in quantum &c. exceptis in illis dumtaxat partibus, quibus eorum ſententia eſt cum prima conformis, in quib. non admiſerūt.

Quoniam reſpondetur tùm quòd ſententia de exequendo non dicitur conformis primæ ſententiæ, ad cuius executionem uenit, ut ſupra dixi; & ideo in omnibus appellatio uidetur admiſſa; Tum etiam dici poteſt, quod poſito & nō dato quòd appell. non eſſet admiſſa, tamen non eſſet factum pręiudicium in petitorio ipſi actori quia dato quòd iudex, a quo nollet appellantē audire; tamen appellans poteſt ſuam appellationem proſequi corā iudice, ad quem; ſolumque appellans apoſtolos petere debet Corn. conſ.221. uol.4.num.4.col.fi. uerſ. dato enim quòd, tuncque ſatis eſt quòd appellans non admiſſus per iudicem a quo dicat ego inſiſto meæ appellationi; eo.n.modo appellatio uidetur repetita cōtra hāc nō admiſſionē; licet nō appellet, ut p

Card.

Card.in c.paſtoralis.§.præterea de off.delegati.
Philipp.Franc.in c.conſtitutus vlt.colum.de ap-
pellat.& Capyc.deciſ.34.num.12. At in caſu no
ſtro Dominus Hieronymus ſeu eius procura-
tor inſiſtit appellationi.& dicit iniuſtè datam eſ-
ſe ſententiam per iudicem primarum appellatio-
num rationibus & cauſis in appellatione dedu-
ctis,in quibus inſiſtit. vt habetur in tertio pro-
ceſſu char. 3. pag. ſecunda. ergo ſequitur quòd
ipſe actor debeat haberi pro appellante,licet ap
pellatio non eſſet admiſſa; & conſequenter quod
nullum ei præiudicium illatum fuerit circa peti-
torium. Ideoque concludendum eſt ex præ-
dictis,dominum Hieronymum prædictũ in hoc
iudicio poſſ.obtinere debere; iura uerò iudicij
petitorij eſſe partibus reſeruandã,ſecundum ea,
quæ ſuperius dicta ſunt.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 Filius fratris an præſumatur magis dilectus quàm nepos fratris.
2 Relatio fieri debet ad omnia ſuperiora.fallit.num.5.
3 Filiorum appellatione in materia emphyteoſis an ve niant fœminæ.
4 Agendum ibi eſt cautius, vbi maius periculum imminet.
6 Emphyteuſis eſt ſtricti iuris.

CONSILIVM XLIII.

In Dei nomine.

EMPHITEVTICI instrumenti
verba exhibita mihi ſunt hæc.Cõceſ
ſit in emphyteuſim perpetuam ſiue
ad liuellum Matthio quodam Iuliai
ni de Ferrac.præſenti & pro ſe & Ioãne eius fra-
tre carnale, & eorum filijs, & filiorum, &
deſcendentium maſculis & fœminis legitimis, &
naturalibus in perpetuũ infraſcripta bona &c.
Quibus ita ſe habentibus proponitur dictũ Mat
thium conductorem & emphyteutam,nullos li-
beros procreaſſe. Ioannem uero eius fratrem;
tres filios maſculos ſuſcepiſſe, ac præterea etiã
fœminam quæ dotata fuit. Eoſdemque maſcu-
los deinceps annos fermè 22.debitum canonẽ
perſoluiſſe dictam uero filiam fœminam eorũ
ſororem nunquam ad emphyteuſim uel admiſ-
ſam fuiſſe uel admitti ſe petijſſe. Sed quoniam
ipſa nunc primum aſſerit,partem dictæ emphy-
teuſis ad ſe ſpectare pro rata;quæritur an de iu
re ad hanc emphyteuſim admitti debeat.

Et in primis rationes quædam ſuadere uidebã
tur dictam filiam Ioannis ad hãc emphyteuſim
admitti debere quia cum Matthæus conductor
uocauerit ad emphyteuſim nepotes maſculos
& neptes fœminas d.Io. eius fratris ut oſtendũt
illa uerba & filiorum & deſcendentium ſupple
& ſubaudi filijs & fœminis multo magis creden
dum eſt eum noluiſſe uocare filias fœminas di-
1 cti Ioãnis† quia filius fratris magis dilectus præ
ſumitur quam nepos fratris arg.eorum quæ ha
bentur per Paul.Caſt.in conſ.58.par.1.

Secundò quia uerba illa maſculis & fœminis
videntur eſſe referenda ad illam clauſulam ſupe
riorem in qua dicebatur & eorum filijs quaſi di
ctum fuerit & pro eorum filijs maſculis & fœ-
2 minis † cum relatio fieri debeat ad omnia
ſuperiora Bartol.l.talis ſcriptura.ff.de legat.1.&
conſequenter d.filia fœmina Io.uidetur cõpre-
henſa in d.contract.emphyteutico.

Ego tamen arbitror ſi res tota diligentius in
troſpiciatur concludendum eſſe dictam filiã Io-
annis nunc perperã experiri.Me mouet quia in
inſtrõ cõceſſionis dr̃ pñti & ſeu ut opinor pñti
&c. i.præſenti ſtipulãti & recipienti pro ſe & Io-
anne eius fratre carnali,& pro eorum filijs, quæ
quidem uerba apertè demonſtrant, emphyteu-
ſim fuiſſe acceptam ſolummodo pro Matthio
3 & Ioanne & pro eorum filijs. Atqui† in mate-
ria emphyteutica appellatione filiorum non ue
niunt fœminæ.Guid.de Suzar,& Iaſ.num.2.in l.
ueteribus.ff de pact.Imola in c.potuit locati.Ro
ma.in l.2.ff.de verb.oblig.in prin.Ale.in l.quod
dicitur.nu.24 ff.de verb.oblig. Zucchard.in l.fi.
C.de edic.diu.Adr.tol. nu.66. Rim.conſ.7.121.
uol.1.Iaſ.l.ſi quis id quod. nume.23.uerſ.13.ff. de
iuriſd.om.iud. vbi atteſtatur hanc eſſe opi.com.
& Dec.in l.2.nu.106.uerſ.in 2.q.ff.de reg.iur.&
in c.in præſentia.num.46.de prob. Didac. Cou.
lib.2.varia.reſol.c.18.num.1. Roland.a Val.con
ſil.93.num.15.uol.2. ex quibus omnibus colligi
tur dictam filiam Ioan. in eo contractu non eſ-
ſe comprehenſam ſecundum prædictam com-
munem opi.

Hoc ſtante non obſtat dum dicebatur exiſti-
mandum eſſe Matthium qui uocauit ad emphy-
teuſim neptes Ioannis multo magis voluiſſe vo
care illius filias,quæ cẽſentur magis dilectę,quo
niam reſpondetur tunc eſſe locum ſupradictę
præſumptioni, quæ ſuadet magis diligi filias tan
quam proximiores quando ratio dilectionis, &
cauſa liberalitatis exercendæ, vel neceſſitas offi-
cij exhibendi quæ conſideratur in vno, reperi-
tur quoque,& perdurat in alio de cuius prædile
ctione tractatur; argumento eorum quæ dicit
Soc.iun.conſ.168.n.90.uol.2. Atqui in caſu pro
poſito non aderat ea neceſſitas officij exhiben-
di,& liberalitatis exercendæ erga filiam Ioannis
quæ ſanè cauſa, vel neceſſitas ſuberat quo ad il-
lius neptes quandoquidem filia Ioannis, ut mi-
hi proponitur iam dotata erat, & ſatis ſuperque
fuerat ei prouiſum,quo tamen modo,neq; tunc
proſpectum erat,neque pro ſpici poterat prædi-
ctis neptibus,quæ naſcituræ erant igitur non eſt
mirum ſi vrgentiori cauſa ſubſiſtente magis cau
tus, & officioſus fuit erga neptes Ioannis quam
erga eiuſdem filiam,& potius neptes quam filiã
4 admitti curauit cum† ibi cautius ſit agendum,
ubi maius periculum reperitur c.ubi periculum
de elect.

de electio.lib.6.l.1.§.ſed & ſi quis.ff.de carbon. edic. Secundò non obſt. dum obijciebatur, illa uerba filijs maſculis, uel fœminis referri debere ad omnia præcedentia, quia reſpondetur, quan

5 do † ratio ſuadet relationem magis ad unum, q̃ ad aliud fieri debere, tunc ſanè relatio nõ fit ad omnia præcedentia.l. ſi ſeruus ſeruum. §. inquit lex. ff.ad leg. Aquil. & Panorm.in c.cum dilecti. de dona. Ant.Rub. in l.non ſolum. §.morte. nu. 519.ff.de ope.nou.nun. Rip.l.ex facto. nu. 17.ff. ad Treb.

6 Atqui † ratio ſubiectæ materiæ, ſeu natura contractus emphyteuſis quæ ſtricti iuris eſt, ut per Ale. in l.4. u.Cato.col.4. uerſ.& prædicta faciunt.ff. de uerb.oblig.Io.de Lignano in trac. iuris emphyteutici.in prin.nu.3. Capyc. deciſ.14. nume.22. minime patitur relationem tam latè protendi, ut referatur ad omnia præcedentia. ergo in propoſita ſpecie fiet relatio ſolùmodo ad proximiora,& uiciniora.l.hæredes palam. §. ſed ſi non.ff. de teſtam.l.ſi idem cum eodem. §. fi.ff.de iuriſd.om.iud.gloſſ.in uerbo,uel retro.in l.Lucius. 1.ff. de hæredib.inſtituend. gloſſ.in §. æquè.in uerbo:iſtę quoque.inſt.de act.Rayn.de Forli.in l.Fulcinius.nu.1. ff. de dona. cauſa mor. & in l.hoc edicto.§.hoc autem edictum.nu.2.ff. de oper.nou.nun.Bar.in l.cum filiofam.in fi.col. fi. ff. de leg. 1.

Quinetiam poſito,ſed non dato,ut illa clauſula, maſculis, uel fœminis referretur ad illa præcedentia uerba, & eorum filijs adhuc tamen concludendum eſſet dictam filiam etiam nunc prę maturius experiri,quia licet emphyteuſis accepta pro ſe, & filijs maſculis, & fœminis mortuo patre deferatur maſculis,& fœminis ſimul,& cõ iunctim ſine ordine ſucceſſiuo, & abſque ſexus diſtinctione,ut per Iaſ.in l.2.num.187. C. de iure emphy.tamen illa concluſio limitatur non habere locum,ubi extaret ſtatutum quo diſponeretur, ut extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant. Tunc enim primum ipſis maſculis, demum uerò illis deficientibus competit filiabus. Bart.in l.iuriſiurandi.§.ſi liberi.ff.de oper.libertorum.Ale.conſ.44.lib.1.Cur.iun.conſ.171. nu. 3. ubi tradit hęc communiter approbari. Brun in tract. de ſtatu, excludent fœmin. art. 8. q.22. col.2. Quamobrem cum Ioannis filia de qua agitur,ut mihi proponitur ſtatutis Florētię vrbis ſubijciatur,ubi extantibus maſculis fœminæ excluduntur conſequens eſt ut dicta filia maſculis præſertim ſuperuiuentibus nunc perperam experiatur. Atque ita iuris eſſe arbitror ſaniore iudicio ſemper ſaluo ad Dei Opt. Max. gloriam, & honorem.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Datio inſolutum ſi non interueniat traditio dicitur imperfecta, & non habere robur, & effectum.*

2 *Datio quando fuit nulla, & in eum cui facta eſt, nihil ex datione peruenit, tunc ei, cui datio facta, eſt remanet actio prima.*

3 *Tranſlatio dominij eſt negotium, quod parit actionem negoc. geſtorum.*

4 *Species ſi datur in ſolutum pro pecunia, oriri dicitur quadam emptio, & receditur a prima actione.*

5 *Conſequens qui vult, videtur velle omne neceſſarium antecedens.*

CONSILIVM XLIIII.

In Dei nomine.

VLTVM Mag. Dom. Poteſtas plurimum honorand. In cauſa quæ in Magnificentiæ ueſtræ curia uertitur inter mag. Raphael. q. Chriſtophori de Sermannis Bargenſem actorem tanquã maritum coniunctam perſonam, & legitimum adminiſtratorem Dom.Iacobæ eius uxoris, & filiæ Iacob.q.Iuliani Bertachę pro qua de rato,&c. ex uno latere.& Dom.Petram filiam q. Antonij q. Petri de Ecquis uiduam relictam Petri Iuliani Bertachæ ream conuentam ex altero legi libellum dicti Magiſt.Raphaelis, & reaſſumptionem cauſæ per eum factam, & eiuſdem comparitiones,in quibus,uel accuſat contumaciam aduerſarij,uel efflagitat litem conteſtari, vel proponit poſitiones quæ in capitula conuertantur, uel petit publicari proceſſum.Legi etiam exceptiones & comparitiones Dom.Petræ,ubi ipſa,uel accuſat contumaciam mag. Raphaelis, vel opponit contra reaſſumptionem cauſæ, uel proponit interrogatoria,& petit conſilium ſapientis. Vidi præterea reſponſiones factas poſitionibus dictã teſtium ſuper dictis capitulis, & ſuper interrogatorijs,& vidi comparitionem Dom.Conſtãtiæ a Dom.Petra nominatæ, & aſſerentis ſe eſſe veram Dominam,& poſſeſſorem bonorum, ſeu ſyluę de cuius precio agitur.Vidi quoque admiſſiones,& interlocutoriam Magnificentię ueſtrę, & diligenter conſideraui inſtrumentum ſcripturas acta, & actitata deducta, & allegata in toto proceſſu cum alijs omnibus quę conſideranda uidebantur. Idcirco Diuino nomine repetito, conſulo,dico, & refero partes Mag. dominationis ueſtrę fuiſſę,& eſſe, ut declaret,decernat, atque pronunciet dictam Dominam Petram filiã Anto.de Ecquis fuiſſe, & eſſe condemnandam, & ita condemno ad reddendum dandum,& ſoluendũ d.mag. Raphaeli q.Chriſtophori de Sermannis nominibus,quibus agit ſcutatos ſeptem aureos, & dimidium alterius ſcutati aurei nomine precij dictę ſyluę datę in ſolutum, ſed non cõ ſignatę realiter,nec traditę dictę Domin.Iacobę uxori mag.Raphaelis. Et a fructibus petitis abſoluendam fuiſſe,& eſſe, & ita abſoluo dict. Do. Petram, & tamen ex uarijs cauſis quę animum iudicantis mouent,& mouere debuerunt in expenſis totius litis condemnandam fuiſſe, & eſſe

d.Do-

d. Dominam Petram ream conuentã, & ita con demno omni meliori modo condemnandam autem fuiſſe d. Dominam Petram ad dandum & ſoluendum precium prędictum oſtenditur, quoniam aut ualuit, aut non ualuit datio in ſolu tum quam ei fecit Dom. Petra nomine Iuliani, ut habetur in inſtrumento rogato ab egregio ſer Petro ſer Franciſci de Michelinis ann. 1568. die 7. menſis Martij. Si non valuit dicta datio forte, quia poſt dationem non fuit ſequuta traditio, quemadmodum euenit in caſu propoſito ubi poſt dationem non conſtat Dom. Iacobam fuiſſe miſſam in poſſeſſionem, neque fuiſſe ęſtimatam ſyluam in ſolutum datam ſicut fieri debebat iuxta formam contractus dictę dationis.

1 Quo † caſu datio in ſolutum dicitur fuiſſe imperfecta, & non habuiſſe robur, vel effectum, ut per Ruy. conſ. 48. num. 6. uol. 5. quandoquidem cum in ea non interuenerit traditio, recte appellari non poteſt datio in ſolutum, ſed potius pactum de inſolutum dando. ut per Corn. conſil. 296. nu. 5. uol. 1. & Ruy. conſ. 157. nu. 4. lib. 4. Ioã. Ceph. conſ. 159. nu. 16. uerſ. quinto moueor. uol. 2. & tunc ſi dicta datio in ſolutum non ualuit, & nulla fuit utique d. Dom. Iacobę pro iure ſuo cõpetit actio illa prima quam ipſa habebat ante cõ

2 tractum dationis, quia † quando datio fuit nulla, & in eum cui facta eſt nihil ex datione peruenit tunc ei cui datio conceſſa, & facta fuit remanet actio prima. Veluti ſi debitor qui dedit in ſolutum erat obligatus ex mutuo, & datio deinde facta non ualuerit: agetur prima actione, uidelicet certi condictione ex mutuo, & conſequenter durat prima actio. Bal. in l. ſi prędium. n. 2. & n. 3. G. de euictio. & Hieronym. Gabr. conſ. 36. num. 66. ubi tenet quando datio in ſolutum nulla fuit actionem primam manere, & perdurare. Atqui ante dationem inſolutum ſibi factã potuiſſet d. Dom. Iacoba. uel auferre ſi uoluiſſet ſuam uineę partem a Ioanne emptore, iuxta diſpoſitionem. l. rem alienam. ff. de contrah. emp. ubi Odoffred. & alij. Vel potuiſſet agere ad precium dictę ſuę partis actione mandati ſi d. Do. Iacoba conſenſiſſet in ipſo contracto, uel potuiſſet agere ad idem precium actione negociorum geſtorum, ſi conſenſum poſt contractum adhibuiſſet. Vel ſi Petrus uenditor dictam partem uineæ alienaſſet vt alienam, uel ut ſuam quaſi eã pręſcriptione acquiſiuiſſet; uel ſi d. Dom. Iacoba ratam habuiſſet uenditionem quo caſu ipſa amiſiſſet dominium quod deueniſſet in poſſi-

3 dentem quandoquidem dicta † translatio dominij eſt negocium quod parit actionem negociorum geſtorum, ut per Bar. in l. ſi cum ſeruum. nu. 3. ff. ſi cer. pet. & Bar. in l. mater tua. C. de rei uend. Ruy. conſ. 141. nu. 7. uol. 1. & conſ. 209. nu. 6. 1. uol. Vel potuiſſet d. Dom. Iacoba agere iudicio diuiſorio ſi res fuiſſet communis iuxta tradita per Bar. in l. ſi fundum per fideicommiſſum. nu. 2. ff. de leg. 1. quomodocunque igitur ſe ſe res habuit quod ex proceſſu, quod ad hoc attinet non apparet prima illa actio quæcunque il la fuerit hodie etiam ſupereſt d. Do. Iacobæ ad precium recuperandum ſi datio in ſolutum nõ ualuit iuxta prædicta. Quod ſi dicta datio in ſolutum ualuit; tunc quoque Dom. Iacoba prædicta ad quam ex datione in ſolutum nihil peruenit; ut ex actis patet quaſi re euicta agere poteſt ad precium rei vtili actione ex empto. Bar. in l. ſi quis aliam. & in l. qui res. ff. de ſol. vbi etiam Paulus Caſtrenſ. nu. 1. & idem Paulus Caſtren. d. l. ſi

4 quis aliam. in prin. nu. 3. ubi dicit quando † datur inſolutum ſpecies pro pecunia, oriri dicitur quędam emptio, & receditur a prima actione, & agitur ex ſecundo contractu utili actione ad precium, quando res euincitur, ut per Salyc. in l. libera. nu. 2. C. de ſen. & interloc. om. iud. & Hierony. Gabr. d. conſ. 36. num. 66. & ideo idem quoque concludendum eſt in caſu propoſito, ubi nihil ex d. datione ad Do. Iacobam peruenit iuxta tradita per Bal. d. l. ſi prædium, nu. 2. & nu. 3. C. de euict. præſertim attenta ſalutari clauſula officium V. D. implorans. iuxta tradita per Celſum Hugon. in clauſ. libellorum. Quod uero pertinet ad fructus d. ſyluæ, ideo liberaui, & abſolui d. D. Petram, quia ſi datio in ſolutum non ualuit utiq; ex illa non fuit translatum dominium rei datę in ſolutum. Ruy. conſ. 170. nu. 3. & 10. uol. 4. & Pariſ. conſ. 42. n. 30. 31. 1. uol. & propterea fructus ſyluæ non pertinent ad dictam Dom. Iacobam in cuius dominium ſylua non tranſijt. Si uerò datio ualuit adhuc dici poteſt fructus dictæ ſyluæ ad D. Iacobam non pertinere, quia cum ipſa in reaſſumptione cauſæ petierit precium; uidetur dationi in ſolutum renunciaſſe quando quidem precium exigi non poteſt, niſi dationi

5 in ſolutum fuerit renunciatum cum † qui uult conſequens velle debeat omne neceſſarium antecedens. l. ad rem mobilem. l. ad legatum. ff. de procu. ut concludit Crau. conſ. 74. nu. 7. uol. 1. Atque ex his, & alijs quæ breuitatis gratia omittuntur, ſtabiliuntur prædicta, & ideo vt ſupra firma ui. ita iuris eſſe, dico, & ita conſulo, & refero omni meliori modo ad laudem Dei.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Saluianum interdictum cui competat.*
2 *Titulus poſſeſſoris quando eſt anterior, & hypotheca venditoris poſterior, tunc agi non poteſt contra tertios poſſeſſores interdicto Saluiano.*
3 *Prior qui eſt in tempore debet eſſe potior in iure.*
4 *Nemo ſine actione agere poteſt.*
5 *Interdictum Saluianum eſt remedium adipiſcendæ, quod non datur illi, qui iam natus eſt poſſeſſionem.*
6 *Poſſeſſio quomodo transferatur in creditorem.*
7 *Bona fides præſumitur in contrahente, nihilominus allegari debet.*
8 *Contractus vt præſumatur ſimulatus qua requirantur.*

CON-

CONSILIVM XLV.

In Dei nomine.

MAGNIFICI D. Priores & conſiliarij Fiuizani & curię plurimum honorãdi in cauſa quę vertitur in veſtra curia inter Richardum olim Ioannis de Richardis ciuem Florentinum ſeu Petrũ Nicolai de Columbinis eius procuratorem, primo agentes & poſtea appellatos; ex parte una: & Ioannem Antonium q. Leonardi Nicolaum Ioannis Andreæ, & Ioãnem Mariam de Spicciano ſeu ſer Clementem Specciauum eorum procuratorem tertios poſſeſſores reos conuentos & poſtea appellantes ex alia; Cum uiderim cõparitionem ſeu petitionem dicti Riccardi, exceptiones aduerſariorũ, & replicationes inde ſubſecutas, & poſitiones, articulos, & reſponſiones eiſdem factas interrogatoria, & atteſtationes; inſtrumenta, ſententias, leges, & ſcripturas omnes deductas in 1. proceſſu; & appellationem poſtea interpoſitam & reſpõſiones ſubinde datas: inſtrumenta teſtamentum allegationes iuris, ſcripturas, acta & actitata omnia in 2. proceſſu facta. Quæ ſane & alia omnia quæ conſiderãda fuerant; cum accurate conſiderauerim. Diuino nomine Repetito cõſulo dico & refero partes magnificentiarum ueſtrarum fuiſſe, & eſſe; ut declarent decernant & pronuncient; dictos Ioannem Antonium q. Leonardi, Nicolaũ Ioannis Andreæ, & Ioãnem Mariam de Spiciano tertios poſſeſſores reos primo cõuentos, & poſtea appellates ſeu ſer Clementem d. enim bene appellaſſe. & conſequenter eoſdem tertios poſſeſſores ſeu ſer Clementem d. n. abſoluendos, & liberandos fuiſſe & eſſe a petitione dicti Riccardi & uictum victori in expenſis, utriuſque inſtantiæ condemnandum omni meliori modo.

1 In hanc autem ſententiam ideo potiſſimum uenio quòd actor in libello intentauit interdictum Saluianum ut patet ex uerbis libelli dicentis uigore Saluiani interdicti quod intentat &c. quod quidem interdictum in propoſito caſu non competit.

Primo quia licet Saluianum interdictum dari dicatur contra tertium poſſeſſorem, ut probat in l. 1. ff. de Saluia. inter. & in l. 1. C. de præc. & Salu. interd. & Ant. Negoſan. tit. de pign. & hypoth. in tertio membro octauę partis principal. num. 19. verſic. ſeptima concluſio & Maran. de ord. iudic. parte 4. 7. diſtin. princip. nu. 11. uerſic. tertio poteſt. & Roland. a valle conſ. 14. num. 1. & num. 13. vol. 1. cum ſimil. Tamẽ iſtud locum ſibi uendicat quando tertij poſſeſſores aduerſus quos agitur acquiſiuerunt titulũ poſt hypothecam prius acquiſitam per creditorem exempli cauſa mutuaui tibi centum tui autẽ ob id iure hypothecę mihi tua bona obligas: deinde uero eadem bona vendis Titio; ego creditor ſe comperta ago interdicto Saluiano cõtra Titium tertium poſſeſſorem qui habuit cauſam a te debitore meo qui Titio uendidiſti, hoc certe caſu recte experior interdicto Saluiano contra Titium tertium poſſeſſorem qui acquiſiuit titulum & poſſeſſionem; poſtquàm ego creditor hypothecarius hypothecam mihi quæſiui. & ita procedunt tradita per Bart. in l. 1. ff. de Saluiano interd. cum alijs allegatis ſuperius vt nõ obſcure colligitur ex traditis per Doct. in §. itẽ Ser

2 uiana inſtit. de action. Verum † quando poſſeſſoris titulus, eſt anterior, & hypotheca creditoris poſterior, tunc agi non poteſt contra tertios poſſeſſores interdicto Saluiano quoniam quando quęſtio eſt, inter emptorem, & creditorem de prioritate, & creditor dicit ſe habere hypothecam priorem, emptor uero dicit ſe prius emiſſe; tunc creditor ſi uult obtinere debet oſtẽdere hypothecam ſuam fuiſſe anteriorem emptor enim quocunque tempore emerit, dominus efficitur creditor autem nõ habet ius in re niſi probet pignorationem inductam fuiſſe ante uenditionem & traditionem emptori factã ut aperte tradit Ioan. Fabri in §. item ſeruiana num. 17. uerſ. quid ſi creditor agat. & ibidẽ Angel. Aret. num 9. uerſ. addas quod ſi eſt quæſtio

3 inſtit. de action Certi enim iuris eſt eum † qui prior eſt in tempore, potiorem in iure etiam eſſe debere l. potior. l. creditor l. qui generaliter ff. qui pot. in pignor. habe. l. ſi fundus l. generaliter C. eod. tit. Pract. Papienſ. in forma libel. act. hypothecariæ in gloſſ. ſeu ſectione incip. ſub eadem obligatione num. 9. Atqui in propoſita facti ſpecie, prædicti tertij poſſeſſores prius emerunt bona, & ea acquiſierunt a Scaramellijs debitoribus Riccardi quam dictus Riccardus creditor & actor acquiſierit hypothecã qui eam ſibi parauit anno 1568. die 30. Octobris cũ tamen tertij poſſeſſores prius emiſſent & acquiſiuiſſent atque etiam prius quæſiuiſſent ſibi hypothecam vt patet ex inſtrumento rogato ab egregio ſer Ceridonio Stradella anno 1565. die 4 Iulij inter Ioannemantonium quondam Leonardi & Ioannem Scaramellium debitorẽ Riccardi, & ex alijs in proceſſu deductis. Igitur conſtat ex prædictis dictum Riccardum qui acquiſiuit hypothecam poſtquam tertij poſſeſſores emerunt & acquiſiuerunt, & poſtquam nacti fuerunt generalem hypothecam bonorum Saluiano interdicto quod ei cõtra illos nõ com

4 petebat perperam egiſſe † cum ſine actione nemo poſſit agere l. ſi pupilli §. uideamus. ff. de negoc. geſt. doct. in l. ſi ſtitius. ff. de uerb. obligation. Alex. conſ. 110. vol. 5.

5 Secundo † quando in inſtrumento initæ obligationis & inductæ hypothecę adeſt conſtitutum per quod obligans & hypothecans conſtituit ſe poſſidere nomine creditoris, tunc nõ poteſt agi interdicto Saluiano Salyc. l. 1. q. 6. C. de prec. & ſalui inter. Bellon. conſ. 34. num. 8. col. fi. quoniam interdictum Saluianum eſt remediũ adipiſcendæ quod nõ datur illi qui iam nactus eſt poſſeſſione Sal. & alij in Rub. C. de precario

& Salu.

& Salu.interdicto. Per conſtitutum uero, quo
6 debitor obligat † ſua bona creditori transfertur
in ipſum creditorẽ omnis poſſeſſio.l.quod meo
l.interdum.ff.de acqui.poſſ.& propterea ſi cre-
ditor habet poſſeſſionem, fruſtra per interdictũ
Saluianum conatur eã adipiſci, cum petere nul-
lus debeat quod intus hẽt.l.1.C.de iud.Atqui in
inſtrumẽto quo Scaramellij die 30.Octob.1568.
agnoſcunt ſe debitores Riccardi, adeſt clauſu-
la conſtituti vt patet ex illis uerbis inſtrumenti
dicentis quæ bona ſic obligata conſtituerunt ſe
&c.per quę verba Riccardis acquiſiuerunt uerã
poſſeſſionẽ bonorum Scharamelliorum ſibi ob
ligatorum igitur Riccardij agere non poſſunt
remedio adipiſcendæ ad eam poſſeſſ. quam
multo antea adepti fuerant, & quam auocare
neceſſe non erat quamquam ſi neceſſe fuiſſet
auocare tamen non poterant. Namque actor
creditor probare debet debitorem hypothecã
tem tempore obligationis contractę res hypo-
7 thecatas bona fide poſſediſſe quamuis † enim
bona fides præſumantur inſtit. de uſucap. in
princ. ubi gloſſa. Nihilominus bona fides allega
ri debet; neque enim præſumitur niſi allegetur
Alexand. conſ. 76. & conſ. 94. lib. 2. & conſi.
69.lib.3.Balb.in tract. præſcript. in repet.l. Cel-
ſus col. 1.& 2.parte 1.ff.de uſucap. Atqui in caſu
propoſito non fuit allegatum uel in libello, uel
in poſitionib. & non fuit per teſtes probatum
ſupra 6. cap. uel alibi debitorem poſſediſſe di-
ctas res bona fide & re uera de bona fide docę
ri non poterat cum Scaramelij non ſuo nomi-
ne, ſed creditorum nominum poſſiderent ut ſu
pra dixi igitur male fuit intentatum Saluianũ in
terdictum adipiſcendæ.

Quib. ſic ſtabilitis non obſtat ſiquis obijciat
appellatione deſerta iudicem infirmare nõ poſ
ſe 1. ſententiam gloſ. in uerbo appellatus in cle
ment.ſi appellationem de appellat.Bal. in l. eos
C.eod.cum ſimil. Quia reſpondetur, tunc demũ
appellatione deſerta non poſſe infirmari ſentẽ-
tiam primam quãdo ſecuta eſt declaratio & ſen
tentia iudicis ſuper deſertione Bero. conſi. 181.
nu. 20.uol. 3. quę declaratio eſt omnino neceſſa
ria quando iudex ad quem fuit aditus & coram
eo fuit appellatio introducta Francus in c.ex te-
nore de appella.Felyn.c. ex parte 2. de reſcript.
Mara.de ord.iudic. ex parte 2. de appellati. nu.
189. uerſ. uerum ſuper. Atque in caſu propoſi-
to, Ioãnes Antonius q.Leonardi Nicolaus Ioan
nis Andreæ & Ioãnes Maria de Spicciano tertij
poſſeſſores ſiue ſer Clemẽs cui, rei principales
aſſiſtunt ant. V ex defec. inhabil. ſeu mand.cõp.
num. 167.die 7. Aprilis 1575.in troduxerunt ap
pellationem coram dominis priorib. & conſilia
rijs Fiuizani iudicib.ad quos appellatur igitur in
caſu propoſito nihil prohibet 1. ſententiam in-
firmari.

Pręterea cum actoris fundamentum deficiat
fruſtra vlterius quæritur; & fruſtra dubitatur an
contractus uenditionis & donationis initi cum
Scaramellijs ſint fictitij & ſimulatio & poſſeſſ.
eorum probetur per ęſtimum; præterquã quod
8 etiam dici poſſet † ex ſola poſſeſſione quæ remã
ſit apud uenditorem non præſumi contractum
ſimulatum; ſed tres ſaltẽ præſumptiones ſimul
iũctas (quæ hic nõ adſunt) requiri ad probandũ
contractum ſimulatum ſecundum op. quã com
munem eſſe atteſtatur Bero.conſ. 166. nume.3.
uol.primo. Affirmari etiam poſſet Aeſtmi librũ
per ſe non probare dominium, uel poſſeſſoriũ
contra eos qui ſcripturæ cataſti uel æſtimi non
aſſenſerunt nec dum ſcriberetur interfuerunt,
ut per Bald. in l.ſi pater C.de action. empti.Lã-
franc. de Oriano in c.quoniam contra falſam in
uerbo teſtium nume. 163. de probation. Pariſi.
conſ. 104.ad fi. uol. 1. ubi atteſtatur hanc op.
eſſe communem.

Quibus omnibus rebus; & alijs, quæ gratia
breuitatis omitto, ſtabiliuntur prędicta; idcir-
co ut ſupra firmaui ita iuris eſſe dico, & ita con-
ſulo & refero, omni meliori modo; ad laudem
prępotentis Dei.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Victus victori in expenſis condemnandus. nume-*
ro 18.
2 *Pater non poteſt imponere onus legitima debita fi-*
lys, & ſi apponat, an valeat teſtamentum.
3 *Experitur nemo ſine actione.*
4 *Ingrediens monaſterium. ſi ante profeßionem exeat*
recuperat omnia ſua bona.
5 *Religioſus quis non dicitur ante factum profeßio-*
nem.
6 *Profeſsio in dubio non præſumitur. niſi probetur.*
7 *Votum de ingrediendo religionem non ſolemniza-*
tur ex ſolo ingreſſu, & ex ſola habitus receptione.
8 *Profeſsio non habitus monachum facit.*
9 *Doti an poßit imponi grauamen.*
10 *Hæres hæredis quando non admittatur ad fideicom*
miſſum.
11 *Relictum conditionale non tranſmitti ad hæredes.*
12 *Hæres hæredis, quando veniat appellatione hære-*
dis.
13 *Fideicommiſſum eſt onus.*
14 *Extenſio in oneribus non fit de perſona ad perſo-*
nam.
15 *Cauſa ceſſante ceßat & effectus.*
16 *Teſtamentum debet habere ſeptem teſtes de iure*
communi.
17 *Succeßioni ex teſtamento quandiu eſt locus, ceßat*
ſucceſſio ab inteſtato.

CON.

CONSILIVM XLVI.

Diuino nomine Implorato.

MAGNIFICE Dom. Commiſſarie iuſtitiæ &c. In cauſa quæ uertitur inter Andream Ant. de Tombara actorem, & Franciſcum Leonardi Bologna, vel per Ludouicum Pretini eius procuratores ex uno latere. Et Dominam Tomaſiam viduam relictam Peregrini, & Domin. Matthęam uxorem Raynaldi de Melia de Serezana reas conuentas ex altero; mihi conſulenda commiſſa. Vidi petitionem d. Franc. procuratoris, & reſponſiones, & exceptiones d. Do. Mattheæ, ſeu eius procuratoris cum poſitionibus capitulis, & atteſtationibus per utranque partem productis cum toto proceſſu. Et attente etiam conſideraui teſtamenta inſtrumenta ſtatuta ſcripturaſq; alias, & allegationes iuris ab utraque parte productas, & diligenter perpendi alia omnia ad me tranſmiſſa quæ perpendenda uidebantur. Idcirco Diuino nomine repetito, conſulo, dico, & refero partes Magnificentiæ ueſtræ fuiſſe, & eſſe, ut decernat, declaret, & pronuntiet d. Dominam Thomaſiam, & dictam Dominam Matthi ã reas conuentas liberandas, & abſoluendas fuiſſe, & eſſe a petitione contra eaſdem facta per dictum
1 Andream uel eius procuratorem † & uictum uictori in expenſis condemnandis, & hæc omni meliori modo &c.

Rationes autem, & cauſæ quibus inducor ad hoc dicendum, atque ita referendum illæ præcipuè ſunt quæ inferius allegantur.

2 Et in primis, quia † quemadmodum pater non poteſt imponere grauamen, uel onus, uel dilationem, uel conditionem caſualem, uel mixtã, ipſi legitimæ debitæ filiæ. l. quoniam in priorib. C. de inoff. teſtam. & ſi appoſuerit tamen reijcitur, & ualet teſtamentum non aliter quàm ſi nõ eſſet appoſita. Bar. l. ſi pater. C. de inſt. & ſubſtit. ſub cond. fact. nu. 2. & ibi Corn. num. 10. dicens hoc doctores communiter firmare, ut tenet etiã ibidem Iaſ. num. 19. & num. 20. quo in loco dicit hanc opinionem eſſe communem, eamque uniuerſum mundum tenere, ut per Soc. conſ. 234. nu. 1. uol. 2. Ita etiam reijcitur oẽ grauamen impoſitũ doti a patre traditæ filiæ inter uiuos quoniam cum dos ſuccedat loco legitimæ oportet illam eſſe liberam ab omni onere non ſecus quã ipſam legitimam, ut per Cyn. in l. vn. §. uideamus col. ſi. uerſ. 2. quæritur. C. de rei uxo. act. Bar. in l. Lucius. §. maritus. ff. ad S.C. Treb. idem Bar. in l. fi. §. filiæ. ff. de leg. 2. Bal. in l. quoniam in prioribus. num. 8. C. de inoff. teſt. ubi dicit filiam in dote grauari non poſſe in ea parte quæ legitimæ reſpondet ut ibi dicit etiam Salyc. nu. 3. uerſic. ſed dic ſecundum doct. & ibi Paul. Caſtrenſ. num. 2. & Alex. in l. a filia. col. 1. in 2. no. ff. ad S.C. Treb. & Dec. conſ. 106. nu. 3. & conſ. 643. nu. 7. quam opinionem tenet & atteſtatur communem Roder. Suarez in d. l. quoniam in prioribus. in 12. ampl. nu. 7. & Fern. Vaſq. d. l. quoniam in priorib. in 24. ampliatione, nu. 259. & ampl. 27. num. 265. & Io. Ceph. conſ. 22. num. 12.

Quæ concluſio ampliatur locum etiam habere in dote quam pater aſſignat, ſeu legat, & relinquit filiæ in ultima uoluntate, ut tenet Bal. in l. ſancimus. C. de nuptijs. & Alex. in conſ. 55. 2. uol. col. antepen. nu. 10. & Iaſ. in d. l. ſi pater, nu. 21. uerſic. item contra Bar. C. de inſt. & ſubſt. & Fern. Vaſq. d. l. quoniam in prioribus. nu. 265. limi. 27. ubi dicit doct. ita communiter tenere, & ibidem etiam Suarez in 15. amplia.

Quæ adeo vera ſunt, ut procedant etiam quãdo inſtituuntur legitimi hæredes teſtantis. Fern. Vaſq. d. l. quoniam in prioribus. ampl. 79. n. 328. Quamobrem cum in caſu propoſito teſtator adiecerit onus, atque grauamen dum relinquens D. Magdalenę eius filiæ iure inſtitutionis, & legati, & pro eius dotibus, deinde addidit; & caſu quo decederet ab humanis ante ingreſſum alicuius monaſterij, tunc, & eo caſu poſſit diſponere tantum de ducatis 10. de dictis ſuis dotib. & reſiduũ dictarum dotium remaneat hęredibus ipſius teſtatoris; Conſequens eſt ut omne hoc onus, & grauamẽ reijciatur & remoueatur de dicta dote ſicuti ſummouetur de dicta legitima in cuius locum dos ſuccedit, iuxta pręedicta, & propterea dicto actori non competit ius petendi
3 bona deſcripta in eius libello cum † ſine actione nemo experiri poſſit l. ſi pupilli §. uideamus. ff. de nego. geſtis Bart. in l. quoties §. item ſi temporali. ff. de adminiſtratione tut.

Quo fit ut dicta dom. Magdalena, quæ poſtea appellata eſt ſoror Taddea libere potuerit teſtari de bonis ſibi ab Andrea Benetto teſtatore & eius patre relictis, eaque bona relinquere potuerit ſicut fecit reis conuentis.

4 Quia ſi is † qui ingreſſus eſt monaſterium inde diſcedat antequam faciat profeſſionem, utique omnia ſua bona recuperat ut per Hoſtienſ. & Ioannem Andr. in c. ſtatuimus col. 2. uerſ. priorem de regular. & trãſeunt ad relig. & Ioan. Andr. in c. quod a te col. ſi. uerſ. cũ quæritur de cleric. coniugat ubi Ant. de Butrio nu. 9. & Panormit. col. 3. uerſic. aut non fecit, & Henric. Boic. num. 2. & Zaber. col. 2. uerſic. 4. opp. & Imola d. c. quodam te col. 3. uerſic. 2. caſu & col. 4. uerſic. ex prædictis & Calder. conſ. 27. Incip. ingrediẽs. in Rubr. de regul. Quapropter cum bona ſua recuperet nulli dubium eſt, quin dicta Monialis ſoror Taddea, cum profeſſa non ſit condere potuerit teſtamentum c. vltimo 12. q. 5. Innoc. in c. 2. de teſtam. glos. in verbo indicijs. c. non ſolũ de regular. & Archid. & Ioannes And. in c. Beneficium. cod. titu. Bald. in auth. ſi qua mulier poſt princip. C. de ſacroſ. eccleſijs Filipp. Francus in rub. de teſtam. in 6. nu. 67. verſi. 2. limita. & nu. 71. ver. nono quæritur. Proptereaq; potuit de
5 dictis bonis teſtari, † quia ante factam profeſsionem

nem quis nõ dicitur religioſus ſed laicus nec ul
lum ius monaſterio in eius bonis quęſitum eſt
Iaſ.in auth.ſiqua mulier,C.de ſacroſ. eccleſ, nu-
me.59.Filipp.Franc.d.Rub.de teſtam.in 6.num.
66,& 67.Decius.C. in præſentia nu.202.de pro
bation.Beroius in d.c.in pręſentia de probat.nu
mero 552.

At in caſu propoſito non apparet in actis di-
ctam D.Magdelenam feciſſe deinde profeſſio-
nem ut colligi poteſt ex atteſtationibus teſtium
examinatorum ſuper ſexta poſitione actoris &
ſupra 1.poſitione dominæ Mattheæ reę conuen
tæ,igitur de iure licuit dictę dominę Magdalenę
per teſtamẽtum diſponere de ſuis reb.ad eius li
bitum l.in re mandata C.mand. Pręſertim cum
6 profeſſio † in dubio non præſumatur niſi probe
tur oporteatque eum qui dicit aliquem profeſ
ſionem feciſſe id ipſum probare.c. nuper de te-
ſtib.c.fi.de ſucceſ. ab inteſt. Sangeminian. in c.
2. in 12.not.nu.7.de regular. lib.6.Philipp.Fran
cus d.c.2.num.5.de regul. lib. 6.& Philip. Fran-
cus in tractatu de petitorio in 3. dubio num.8.

Quibus ſic ſtabilitis, 1.non obſtat ſiquis obij
ciat ſororem Taddeam, ideo uideri profeſſio-
nem feciſſe quod aſſiduè geſtauerit habitũ mo
nachalem ut deponunt teſtes examinati ſupra
7 2.poſitione dominæ Mattheæ nam † reſponde-
tur,uotum de ingrediẽdo religionem non ſolẽ
nizari neque perfici ex ſolo ingreſſu, & ex ſola
habitus receptione ſed tãtum profeſſione San-
gemin.c.1.de uoto & uoti redempt.num.15.lib.
8 6.quandoquidem † nõ habitus ſed profeſſio mo
nachum facit.c.ex parte qui clerici uel uouẽtes
c.porrectum. de regular.Philipp. Fran.tract.de
petitorio in 3. dubio num.2.

9 Secundo † non obſtat ſi quis dixerit regu-
lam iuris in qua dicitur doti non poſſe imponi
grauamen limitari niſi dos excederet legiti-
mam dicatque in eo quod eſt vltra legitimam
imponi poſſe grauamen filię dotatæ dict. l. fina.
§.filię.ff.de legat.ſecundo. Dyn.in conſil. 36.in-
cip. hæc eſt quæſtio cuius tenor num.3.& num.
4. Paul.Caſtr.d.l.quoniam in priorib. numer.2.
C. de inoffic.teſt.Roder.Suarez.ibidẽ ampliat.
12, numero 2.

Nam præterquam quod in actis non proba-
tur hanc dotem uel excedere legitimam portio
nem uel eſſe maiorem quàm perſonarum con-
ditio & qualitas exegiſſet reſpondetur etiã ad
illud quod excederet fortè legitimam in quo
uerò onus iniũctum ualeret, non poſſe admitti
10 prædictum Andream actorem, † Quia quãdo te
ſtator inſtitutis filijs hæredibus relinquit præ-
terea aliquid alicui fideicommiſſario ; & adijcit
conditionem ut in caſum mortis dicti fideicõ-
miſſarij bona remaneant dictis ipſius hæredib.
& forte fortuna eueniat,ut ipſi hæredes tẽpore
quo moritur fideicommiſſarius iam deceſſerint
utique eo caſu ad illud fideicommiſſum non ad
mittitur hæres hæredis Bal.in l.in cauſæ 2. §.põ.
ponius.ff.de minor. Alex.in l. qui liberis §. hæc
uerba col. 1.uerſic. & faciunt. ff. de uulg. & pu-
pill.ubi dicit ſi teſtator reliquit aliquid nepoti
& adiecit conditionem uidelicet ut ſine liberis
ſi decedat id reuerſatur ad hæredem vniuerſalẽ,
& hæres uniuerſalis interea deceſſerit tunc ſanè
non eſt amplius locus reſtitutioni de dicto reli
cto faciendę arg.l.intercidit 58.ff.de cond. & de
monſtrat.id quod ſequitur etiam Alex.in l.Gal
lus §.etiam ſi parente col.fi.in fi.ff.de lib.& poſt
humis vbi dicit hęredes hæredum teſtatoris nõ
poſſe uenire ad fundum legatum exempli cauſa
Titio ea cõditione ut ſi titius moriatur ſine libe
ris reuertatur ad hæredes teſtatoris; cum fortè
contigerit ut primi hæredes teſtatoris ante de-
ceſſerint,quam etiam opin.ſequitur idem Alex.
in l.illud col.fi.C.de legatis & ibi Paulus Caſtrẽ
ſis num.3.Et Iaſ.in conſ. 29.col.2.uerſic. confir
mantur prædicta uol.3.

11 Cuius rei ea † ratio poteſt aſſignari uidelicet
quia huiuſmodi relictum factum poſt mortem
dicitur conditionale Paul.Caſtr.in l.extraneum
C.de hæredibus inſtituend. & propterea cum
ſit conditionale non poteſt ad hęredes tranſmit
ti l.hęredes mei in princ.ff.de condit.& demon
ſtra.l.vn.§.ſin autem ſub conditione C.de cadu.
tollen. gloſ. in l.vn.C. de his qui ante apertas ta
bul.Alex.d.l.illud.Iaſ. d.conſ 29.uerſic. moueor
uol.3. Ruy.conſ.153.num.7. vol.2.

At in propoſita ſpecie teſtator inſtitutis An-
tonio & Bernardo filijs ſuis,reliquit iure inſtitu
tionis bona de quibus agitur domi.Magdalenæ
& adiecit ut ex teſtamento conſtat, & caſu quo
ipſa decederet ante ingreſſum alicuius mona-
ſterij &c. remaneant hæredib. ipſius teſtatoris;
Et ex facto contigit ut dictus Antonius, & Ber-
nardus filij & hæredes ipſius teſtatoris deceſſe-
runt antequam deceſſerit dicta domina Mag-
dalena, ut colligitur ex reſponſione Franc. &
Hieronymi & Genetij ad quartam poſitionẽ do
minæ Mattheæ reæ conuentæ. Ergo manifeſtiſ-
ſimè patet dictum Andream actorem, aſſertum
hæredẽ hæredis nõ poſſe admitti ad bona d. D.
Magdalenæ q̃ poſtea uocata eſt ſoror Taddea,

Tertio non obſt.teſtatorem,ſuos hæredes,di
12 ctæ dominæ Magdalenæ ſubſtituiſſe † & appella-
tione hæredum comprehendi etiam hæredem
hæredis quandoquidem hęres hæredis eſt hæ-
res primi teſtatoris,l.fi.C.de hęred.inſtituend.l.
ſciendum.ff.de verborum ſignif.l.ſi quis filium.
ff.de acq.hær.Ruy.conſi.4.volum.3.nu. 8.

Nam reſpondetur,quando teſtator in teſta-
mento, hæredibus ipſius aliquid relinquit non
comprehenduntur hæres hæredis,ſed tantum il
le qui ſcriptus eſt Alexand.dict. l. qui liberis. §.
hæc uerba colum. 1.verſi.adde tamen.ff.de uul.
& pupill.ſub.Dec.conſi.377.nu.5.parte 3. Et rõ
ea poteſt adferri quia hæres hæredis nõ eſt pro
priè & immediatè hęres ſed mediante primo hę
rede,vt tradit Ruy.conſi.103.nu.24. volum. 2.
13 Quin etiam † comprobatur quoniam fideicom-
miſſum quod onus eſt.l.cohæredi.§ cum filiæ.ff.
de uulg.ſubſt.& ſubſtitutio alicui facta non extẽ
ditur ad alias perſonas quam ad expreſſas.l.hæ-

redes

redes mei·§.cum ita.ff.ad trebell.l.ſi pater filiũ.
vbi Imola & Alex.ff.de libe.& poſthum.Soc.iun.
iun.conſi.180.nu.45 volum. 2. vbi dicit nuſquã
in iure reperiri vt ſubſtitutio uni facta,ad alterũ
14 trahatur,quia in oneribus non fit † extenſio de
perſona in perſonam. Er Pariſ.conſi.11.num.4.
volum.3.& Crauetta conſi.161.nu.16.parte 1.
Ratiò uero quare in prædictis caſibus hæredis
appellatio non continet hæredem hæredis &
ſubſtitutio uni facta, non comprehendit alium
aſſignatur quia teſtator alicui ſubſtitueus ipſius
hæredem,ad affectionem reſpexiſſe videtur quã
habebat erga hæredem ſcriptum quæ quidem
ratio,cum in hærede hæredis ceſſet,ſi quidem in
incognitum & incertum eſt reſtatori quis nam
ſit futurus hæres hæredis dic.l.qui liberis.§.hæc
verba.vbi Alex.ff.de uul.& idem Alex. in l.illud
colum.fi.C.de legat.& Veronenſ.in l. ſciendum.
num.3.ff.de uerb. ſignific. profectò certum eſt,
hæredis appellatione in dictis ſubſtitutionibus
15 non poſſe comprehendi hęredem hęredis † cum
ceſſante cauſa ceſſet effectus.l.adigere.§.quam.
uis.ff.de iure patronatus. Et c.cum ceſſante de
appellatio.

Quarto non obſt.dum,in teſtamento dicitur
ſi deceſſerit ante ingreſſum alicuius monaſterij
bona remaneant hæredibus ipſius teſtatoris;vo
luiſſe dictum teſtatorem ut tunc demum omnia
dicta bona eſſent dominæ Magdalenę ſi in mo-
naſterio permanſiſſet alioquin nõ poſſet diſpo
nere,niſi tantum de decem ſcutatis ut dicitur in
teſtamento & propterea licet ingreſſa fuerit rñ
defeciſſe conditionem videri quia poſtea inde
diſceſſit,ut colligitur ex depoſitionibus teſtium
examinatorum ſuper ſecunda poſitione domi-
næ Marthea & ſupra 6. poſitione actoris, cam
ſit manifeſtam conditionem ſi ingrediatur non
impleri niſi quis remanſerit in monaſterio Bal.
Saly.l.ſi quis hæredem.C.de inſtit.& ſubſt. Dec.
in c.in præſentia num.201.de probation. tradi-
tumq; ſit non uideri ueniſſe qui non ſtetit.l. ſci-
re §.ſufficit,ff.de excu.tutorum.

Ad hæc enim reſpondetur,cum teſtator ea bo
na reliquerit dominæ Magdalenæ iure inſtitu-
tionis pro ipſius dotibus non potuiſſe deinde
dictum teſtatorem adijcere aliquod onus,graua
men,vel aliquam conditionem Bal.in d.l. ſanci-
mus C.de nuptijs cum alijs quæ ſupra deduxi-
mus, Et cum adiecerit; conditionem,conſtat,eã
eſſe prorſus reijciendã & perinde eſſe ac ſi adie
cta non fuerit Cyn.in d.l.vn.§.uideamus col. fi.
verſic.2.quæritur C.de rei uxor.act.cum alijs ſu
pra deductis.

16 Quinto non ob.† ſiquis opponeret teſtamen
tum non ualere quaſi in eo non interuenerint
ſeptem teſtes ſicut de iure communi requiritur
l.hac conſultiſſima C.de teſtamen.& §.fi. inſtit.
de teſtam.ord. Reſpondetur enim reſt. de quo
agitũ defendi ex forma ſtatuti terræ Maſſæ Rub.
69.de vltimis uoluntatibus defunctorum quod
in actis producitur ubi dicitur tres etiam teſtes
in teſtamento ſufficere,quo ſtante ſtatuto nulli
dubium eſſe poteſt quin teſtamẽtum ſubſtinea
tur ut per Zaber.in Clement. ſæpe uerſic. & quia
num.12.de uerb. ſignif. & doct. in c. cum eſſes
de teſtament. Et propterea non poteſt etiam
actor admitti ex ſucceſſione abinteſtato quo-
17 niam quamdiu † eſt locus ſucceſſioni ex teſt. ceſ
ſat ſucc.ab inteſtato l.quamdiu.ff.de acquir. hę-
red.l.antequam C.commun.de ſucceſſ.l. quan-
diu ubi Decius & Cagno. ff.de reg.iuris.

18 Quòd † uero attinet ad expẽſas,certi iuris eſt
uictũ uictori in expenſis cõdemnari debere iux
ta ea quæ tradiũ communiter Bart. in l.properã
dum §.ſin autem alterutra C.de iudic.& in l.eũ
quem temere.ff.de iudic.Alex. conſ. 83. nume-
ro 14. lib. 6. Corn. conſ. 76. numero 15. uolu.
2.cum conſocijs.

Atque omiſſis illis quę non reſpiciunt merita
cauſæ ex his & alijs quæ ne longior ſim, præte-
reo, ſatis ſuperque iuſtificantur prædicta qua-
re ut ſupra firmatum eſt ita iuris eſſe arbitror,
& ita conſulo dico & refero omni meliori mo-
do &c.ad laudem Dei.

Ego Antonius Ciofius.

SVMMARIVM.

1 Rei, qui ſoluerunt pendente iudicio quod debebant ſunt abſoluendi; & an ſint condemnandi in expenſis. numero 9.
2 Sententia diffinitiua imponit finem cauſæ.
3 Depoſitum iudiciale uicem obtinet veræ ſolutionis.
4 Probatio nulla eſt maior propria confeſſione.
5 Solutione omnis tollitur oblig.
Inſtantia perit lapſu termini.
6 Quod ſolutum eſt controuerſia nata & lite pendente, non poteſt repeti:
7 Compenſatio quando fieri debeat.
8 Compenſationis excep. vbi requirit altiorem indaginem, compenſatio non admittitur.
10 Pœna eſt commenſuranda delicto.

CONSILIVM XLVII.

Diuino nomine implorato.

MAGNIFICE dominę Poteſtas Codepontis. In cauſa quæ uertitur inter Magiſtrum Ioannem quondam magiſtri Sebaſtiani de Codeponte agentem ex uno latere: & Pellegrinum quondã Ioannis marię & dominam Magdalenã eius uxorem & Dominicum filium & procuratorem ſuprascripti Pellegrini & d. dominæ Magdalenæ reos cõuentos ex altero,quę ad veſtram curiam deuoluta eſt,mihique ut ſentẽtiam meam proferam per veſtrã magnificentiam demãdata; Vidi, & exacte perpendi petitionem per dictum actorem exhibitam & reſponſiones exceptiones oblationes, & acta pecuniæ depoſitę per dictos

reos

reos conuentos; cum replicationibus acceptationibus & prætentionibus dicti magiſtri Ioannis actoris cum omnibus inſtrumentis ſcripturis ſtatutis, & iuris allegationibus ab utraque parte deductis. & alijs omnibus actis ad me trāſ miſſus diligenter conſideratis. Idcirco Diuino nomine repetito, conſulo, dico, & refero partes magnificentiæ ueſtræ fuiſſe, & eſſe, ut declaret decernet, & pronuntiet prædictum pellegrinum, & Dominam Magdalenam, & Dominicum eorum filium, & procuratorem reos conuentos abſoluendos fuiſſe, & eſſe ab obſeruatione iſtius iudicij, & ita abſoluat, quia ſoluerunt. Itemque declaret, decernat, & pronuntiet non fuiſſe, nec eſſe hic admittendam compenſationem quam fieri petijt magiſter Ioannes actor prædictus. Dictumque integrum depoſitum librarum centum, & triginta imperialium licentiandum, dandum, & ſoluendum fuiſſe, & eſſe dicto magiſtro Ioanni actori. In expenſis autem factis, ſeu decurſis uſque ad diem quintumdecimum menſis Maij milleſimi quingenteſimi ſexageſimiquinti præteriti incluſiuè quo die dicti rei conuenti depoſuerunt pecuniam quam antea ſe debere iniuſtè negauerunt condemnandos fuiſſe, & eſſe reos conuentos, cæterarum uero omnium expenſarum poſt diꝭtam diem quintamdecimam menſis Maij prædicti factarum, ſeu decurſarum hanc rationem habendam fuiſſe, & eſſe, ut decernat, & pronuntiet in earundem expenſarum dimidia parte dicto magiſtro Ioanni actori reficiendarum condemnandos fuiſſe, & eſſe dictos reos conuentos, in alia uero dimidia eoſdem reos abſoluendos, & liberandos fuiſſe, & eſſe. Et ita ut ſupra, & infra declaret, decernat, & pronuntiet omni meliori modo, &c.

1 Ideo autem refero, † & dico reos abſoluendos ab obſeruatione iudicij, quia ſoluerunt, ut ſupra quoniam quando pendente, atque currente iudicio ante latam ſententiam reus ſoluit & implet id quod debebat. tunc utique doctores ad unum ſentiunt reum eſſe abſoluendum ab obſeruatione iudicij ſub hac forma, uidelicet abſoluo te ab obſeruatione huius iudicij, quia ſoluiſti quæ ſententia licet interlocutoria ſit, tamē habet uim, & effectum diffinitiuæ, quia imponit finem controuerſiæ, ita ut de eo quod per eam definitum eſt ulterius agi non poſſit, ut per Bar. in l. Tria. numero quarto. ff. de accuſatio. & in l. infamem. numero duodecimo. ff. de public. iud. & in l. iuſiurandum, & ad pecunias. §. fi. numero primo, & ſecundo. ff. de iureiurando. quibus in locis ipſe tradit remedium iſtud uidelicet, ut reus ſoluat antequam condemnetur, & abſoluetur ab obſeruatione iudicij, quia ſoluit, & dicta abſolutio finem imponet controuerſiæ, ut tenet etiam Fulgoſius in d. l. iuſiurandum. §. fi. numero tertio, quinto, & ſexto. & in l. Iulianus uerum debitorem. in princ. numero octauo. ff. de condictione indeb. Et Ioannes Fab. in §. fin. inſtitutio. de perpet. & temporalib. actionib. qui

2 ob † eam cauſam appellat eam diffinitiuam quæ finem cauſæ imponat, ut dicebat etiam ibi Petrus, & Nicolaus de Neapoli; & late proſequitur Angelus Aretin. & Ioannes de Platea d. §. fi. Inſt. de perpet. & tempo. act. de qua re Pari. con ſil. ſexageſimoſeptimo. numer. primo. primo uolumine. & Ripa in ſexto reſponſo ſub rub. de iudic. & foro competen. & plura per Iaſonem in l. admonendi. num. octuageſimo. ff. de iureiur.

At in caſu propoſito rei conuenti ſoluerunt pendente iudicio, & poſt litem conteſtatam quę hic conteſtata fuiſſe dicitur per reſponſionem, & negationem factam per reos dictæ petitioni, ut per Bar. in l. prima. numer. ſecundo, & tertio. & 5. C. de litis conteſta. ubi Paul. Caſtren. nume. quarto. & Alber. & Salyc. numero primo. & Fulgoſ. & Angel. numero ſecundo. & ibi Bald. in prima oppoſitione. & Innocen. in cap. primo. de litis conteſt. ergo ab obſeruatione iudicij merito debent abſolui.

Soluiſſe autem reos conuentos currente indicio id quod ipſi debebat inde colligitur quod cum actor in ſuo libello petijſſet ſibi ſolui libras centum triginta imperiales, & duo pondera olei deinde poſt litem conteſtatam dicti rei conuenti, ſeu Dominicus eorum procurator die decimoquarto, & decimoquinto menſis Maij 1565. obtulit, & actu, reque ipſa depoſuit in iudicio penes Camerarium dictas libras centum triginta imperiales, per quam quidem pecuniæ depoſi-

3 tionem dicitur eſſe facta ſolutio, quia † depoſitum iudiciale uicem obtinet ueræ ſolutionis. l. creditor. ubi Bar. C. de pign. & in l. prima. C. qui potiores in pig. habeātur. l. acceptam. C. de uſur. l. obſignatione. C. de ſolutionib. Caſſen. in conſilio quadrageſimoprimo. numero undecimo, duodecimo, & decimotertio. & in conſil. 33. & Tommas Gramma. conſil. 107. nume. 14. Decius in conſ. 449. num. 9. & hoc depoſitum acceptauit mag. Io. actor, ut patet ex actis factis præſertim die 17. Maij 1565. & die 25. Aug.

Rurſus autem ex eiſdem actis apparet dicta duo pōdera olei fuiſſe deinde ſoluta dicto actori ut ipſemet fatetur in actis factis die 25. Aug. & die quinto Septenbris, & die 29. Maij vbi fatetus dictum oleum fuiſſe ſibi ſolutum poſt litem

4 motam, qua † ſanè confeſſione propria, nulla eſt maior probatio. l. generaliter c. de non num. pecuma. Ex quibus apparet cum pendente iudicio ſolutum fuerit id quod debebatur, abſolue̅dos fuiſſe reos ab obſeruatione iudicij ſecundū prę dicta Quo ſtante non obſtat dum rei dicūt oleū fuiſſe ſolutum actori ante litem motam & propterea actorem iniuſtè petijſſe id quod ſibi antea ſolutum erat, quia reſpondetur cum ſuper hoc nullæ producantur probationes præſumendum eſt id quod eſt uero ſimilius, uidelicet ſolutionem factam fuiſſe potius poſt litem motam, quàm ante litem motam, ut per Grat. in cōſ. 85. num. 14. lib. 1.

L Nec

Nec obſtat in inſtrumento in quo ſe funda-
re uidetur actor, nullam mentionem olei fa-
ctam eſſe, quia reſpondetur contrarium eſſe
uerius, ut apparet ex inſtrumento quod ad
me in proceſſu tranſmiſſum eſt, & de quo
rogatus fuerat ſer Pamphilus ſer Iacobi anno
1562. die 12. menſis Iunij in quo dicitur Presby
terum Bartolomæum, & Pellegrinum prædictũ
eius patrem ſoluiſſe libras octo dicto Magnifi-
co Ioanni pro parte librarum centum triginta-
octo, ita ut dictum debitum reſtet in ſumma li-
brarum cẽtum triginta imperialium exceptuat.
ponder. duo. olei boni &c. ſoluend. dicto magiſt.
Ioanni menſe Martio futuro ex quibus uerbis
manifeſtè conſtat ultra prædictam ſummam li-
brarum centum triginta dictum Pellegrinum
remanſiſſe debitorem olei ſupradicti, de quo in
dicto inſtrumento exhibito in actis die quinto
Aprilis 1566. quæ quidẽ acta cum publica ſint.
l. 2. C. de edendo. Dec. in cap. quoniam contra,
numero trigeſimoprimo, extra de probationi-
bus. palàm ipſi rei uidere poterant, quæ ſi non
uiderunt, ut commode ſe inſtruerent eis impu-
tari debet. cap. damnum. de regulis iuris. in
ſexto.

Nec obſtat quod tempore propoſitæ peti-
tionis, neque pecunia, neque oleum debitum
uideretur, neque ueniſſe diceretur dies quo pe-
ti potuerit, & propterea actorem præpropere ſi
ne actione expertum uideri. l. ſi pupilli. ff. de ne-
goc. geſt. & per conſequens pronunciari opor-
tuiſſe inſtantiam eſſe peremptam. Quia reſpon
detur quod imò dies exigendi uenerat. Nam di
cta inſtrumenta quorum uigore dictus magiſt.
Ioannes agit confecta fuerant dicto die 12. Iu-
nij 1562. & non 1563. ut opinabantur rei con-
uenti, & ſcilicet lege, ut ſolutio fieret inde ad
duos annos proximè futuros, ut ex inſtrumen-
to patet, & tamen petitio propoſita fuit die 5.
Aprilis 1565. quo die lapſum erat prædictum
tempus, ut allegatur in actis. Neque perempta
eſt inſtantia, ut ex calculo decurſorum dierum
unicuique diligenter inſpicienti conſtare poteſt
detractis ferijs detrahendis iuxta ſtatutum de
temporibus feriatis; tametſi lis extincta fuerit
quo ad dictam pecuniam, & oleum ſolutũ qua
5 ſolutione omnis tollitur obligatio; inſtit. quib.
mod. tol. oblig. in princ. Dec. conſ. 449. num. 39.
Grat. conſ. 69. nu. 29. uol. 1. Soc. iun. conſ. 79. nu
4. uol. 3. Perit enim inſtantia lapſu termini. arg.
eorum quæ dicit Guido Pap. deciſ. 220. nu. 3. id
quod ut dixi non accidit in caſu noſtro. Et ratio
eſt ne lites fiant immortales, ut per gloſ. in verſ.
triennij in l. properandum. in princ. C. de iud. &
Carauita in ritu 148. magnæ curiæ num. 8. Inter
alios autem modos quibus lis extinguitur re-
cenſetur etiam ille quo, lite pendente deficit il-
lud, ut hic euenit quod eſt cauſa concedendæ a-
ctionis. Bar. in l. ſi mulier. ff. ſol. mat. Ant. de Pe-
trut. in l. 1. in 7. remedio nu. 427. ff. de iureiuran
do. Nec obſtat dum pro parte reorum conuen
torum dicitur eos tam pecuniam, quàm oleum
ante tempus indebitè per errorem ſoluiſſe, &
ꝓpterea ſe poſſe omnia illa repetere quoniam
reſpondetur poſito & non dato, ut ante tempus
ſoluerint; hoc tamen fieri potuit, quia debitor
poteſt ſoluere ante tempus quando agitur de
die certa, & non infertur præiudicium creditori
Romanus in §. inter certam. l. ſtipulatio iſta. ff.
de uerb. oblig. Dec. & Cagn. in l. cum tempus. ff.
de reg. iur. quod certè præiudicium hic non eſt
illatum, ut conſtat ex acceptatione quam fecit
actor, dicta die 17. Maij. Neque locus eſt repeti
6 tioni in caſu prædicto, quia † id quod ſolutum
eſt nata controuerſia, & lite pendente non po-
teſt repeti, ut per Corn. in l. Iulianus verum de-
bitorem, in prin. num. 8. ff. de cond. indeb. & per
Pariſ. in conſ. 51. numero quinto. uolumine pri-
mo. & de iure certiſſimum eſt eum, qui ante diẽ
ſoluit, non poſſe repetere. l. in diem. ff. de cond.
indeb. ex quibus infertur dictum depoſitum ẽe
licentiandum, dandum, & ſoluendum, & aſſignã
dum dicto mag. Io. uti ſup. dictum eſt.
7 Ideo autem dixi † compenſationem hic fieri
non debere, quia compenſatio tunc demum fie
ri poteſt, ſi & ea a parte proponitur, & propoſi-
ta probetur, ut iudici plenè conſtet pecuniam
inuicem deberi, & tractari de eo caſu in quo cõ
penſatio admitti debeat, ut per doc. in §. in bo-
næfidei. inſt. de actio. & in l. ſi conſtat. & in l. ult.
8 C. de compenſatio. Nam ubi † compenſationis
exceptio requirit altiorem indaginem compen
ſatio non admittitur. d. l. ſi. C. de compenſ. & Ro
ma. conſ. 76. nu. 3. Et quando altero inuito com
penſatio fieri debet; tunc oportet iudici conſta
re id non eſſe prohibitum, ut per Bal. in d. l. ſi cõ
ſtat. nu. 7. ubi dicit ſi dubitatur utrum iudex ap-
probare debeat compenſationem altero inui-
to, conſiderandum eſt, an debitum ſit compen-
ſabile, an ſit liquidum, & an ſit a iure prohibitum
compenſari, ut per Corneum in conſ. 111. num.
num. 7. uol. 4. At in caſu propoſito ubi fieret cõ-
penſatio reis inuitis, non conſtat ex actis an de-
bitum ſit compenſabile, quinimò interdum in
actis legitur dictos ſcutatos tredecim eſſe penes
dictum actorem pro quadam petia terræ recu-
perãda interdum uero dicitur, eos eſſe debitos
occaſione cuiuſdam promiſſionis factę cuidam
Marchioni, & neutrum probatur. Igitur cum de
qualitate debiti plenè non conſtet altero inui-
to compenſatio admitti non debet, neque pro-
pterea alicui ius aliquod auferimus ſuper dictis
pecunijs compenſari contribuique petitis.
9 Condemnaui † autem reos conuentos in ex-
penſis factis, atque decurſis uſque ad diem de
cimumquintum menſis Maij 1565. quia licèt
reus ſatisfaciens, uel ſoluens pendente lite con
demnari debeat in expenſis, ut in quinta deci-
ſione Capellæ Toloſanæ tamen illud procedit
quo ad expenſas factas, atque decurſas, uſque
ad tempus quo reus ſoluit, ut per Bartol. in l. ſi
rem. §. qui ante. numero ſecundo. uerſ. quæro.
ff. de

ff. de pigno. actione. & Ioannes de Platea in §. fi.inſt.de perpetuis,& tempor.action. ubi etiam Ioa.Fab.uult eum condemnari ſi male ſe defendebat. Et quod reus in expenſis condēnari dēat cū perperā a die porrecti libelli uſq; ad lit.cōte. litigauerit exceptiones inutiles proponendo tenet etiam Rip.in reſpon.6.nu.5.uerſ.circa 3.tit. de iud.& for.comp.

In cæteris autem alijs omnibus expenſis poſt d.diem 15.Menſis Maij factis,atq: decurſis idcirco in dimidia parte ſolummodo cōdēnaui reos d.actori in alia uero eos abſolui,& liberaui quia ipſi rei in parte etiā iniuſtè,& tenerè litigarunt dum ſcilicet poſt depoſitum factum malè mutato conſilio dixerunt ſe, neque oleum dare de-
10 buiſſe in alia uero parte dum dixerunt † compēſationem fieri non debere iuſtè litigarunt, quapropter,ut condemnatio,atque pœna,commēſuretur delicto.l.ſancimus.C.de pœn. eos ut ſupra condemnaui,& expenſas non compenſaui, quoniam actoris,& rei culpa in litigando, ut ex prædictis patet,non fuit æqualis,quo caſu compenſatio fieri non ſolet, ut per Imol.& alios in l. qui ſolidum.in prin.ff.de leg.2. cum ſimi.

Nec ob. quod lite finita expenſę quæ ueniūt officio iudicis peti non poſſint quaſi ſopitum ſit eius officium. l.terminato. C. de fructib. & litis expenſ.& Anton.Rambaud.in add. ad deciſ.55. Guid.Pap. quoniam reſpondetur quod illud procedit quando expenſarum a principio mentio facta non eſſet,ut per docto.in d.l.terminato. & Soc.in reg.182.& 183.& Alb.conſ.5.nu.6.Quare cum in caſu noſtro d.actor in ſua petitione expenſas petierit,manifeſtè patet. d. l. terminato nihil obeſſe, & propterea ſup. deciſa firma manere. Atque ex his, & alijs quę ne longior ſim prætereo iuſtificantur prædicta, idcirco ut ſupra firmatum eſt ita iuris eſſe arbitror,& ita cōſulo, dico, & refero omni meliori modo ad laudem Dei.

Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Verba diſpoſitionis cui non conueniunt, non conuenit, nec diſpoſitio.*
2 *Iudex procedere poteſt in cauſa ſuper mutuis petitionibus etiam quando conuentio, & reconuentio eſt ſuper eadem re, & ſuper eodem negotio*
3 *Acta in uno iudicio inter eaſdem perſonas probant etiam in alio.*

CONSILIVM XLVIII.

Diuino implorato auxilio.

MAGNIFICI Domini Priores Ciuit.Cortonę iudices primarum appellationum & nullitatum plurimū honorandi.Quoniā cauſa quæ uertitur inter Bernardinum Benedicti Seculini de Cortona actorem ex uno latere & Sebaſtianū quondam Bartholomæi dominici Burghini de dicta ciuitate ex altero per appellationem a d. Sebaſtiano interpoſitam ad veſtram curiam deuoluta eſt,& mihi conſulenda commiſſa; Idcirco uidi libellum d.Bernardini & exceptiones Sebaſtiani & replicationes vtriuſque partis & interlocutorias inde latas in 1.inſtantia cum omnib. ibi deductis & allegatis tam in iure quàm in facto. Vidi præterea admiſſionem appellationis Sebaſtiani ab interlocutoria cum eius poſitionibus quibus interloquendo pronunciauiſtis non fuiſſe reſpondendum. Vidi etiam exceptiones Bernardini & ſtat. & ordinationes & alias omnes ſcripturas in iure, & in facto productas in dicta ſecunda inſtantia appellationis. Quapropter diligenter inſpectis, & conſideratis omnibus quæ conſideranda, & perpendenda mihi uidebantur, Diuino nomine repetito conſulo, dico, & refero partes Magnificentiarum ueſtrarum fuiſſe, & eſſe, ut decernant, declarēt,& pronūcient nō fuiſſe, nec eſſe faciendū in hac inſtātia compromiſſum petitum uigore dicti ſtatuti. Et non fuiſſe, nec eſſe cauſæ ſuperſedendum; ſed litem conteſtari debuiſſe,& propterea bene iudicē pronuntiaſſe litem haberi pro conteſtata,& bene poſtea conceſſum fuiſſe conſilium ſapientis ſecundum ſtatuta,& ſucceſſiue præterea partes veſtras eſſe quoad merita cauſæ decernere, & pronuntiare dictum Sebaſtianum appellantem liberandum, & abſoluendum fuiſſe, & eſſe ab ea parte petitionis Bernardini in qua petit bona hæreditaria quæ comprehenduntur in ſubſtitutione facta in teſtamento Bartolomęi Dominici ſupradicti. Quod uerò pertinet ad eam partem petitionis Bernardini in qua ipſe petit bona non comprehenſa in dicta ſubſtitutione, neque diuiſa inter dictum Sebaſtianum, & Ludouicum eius fratrem, ſed aliunde extra hæreditatem quæſita poſt mortem dicti Bartolomæi pronuntietis, & declaretis dictum Sebaſtianum condemnandum fuiſſe, & eſſe ad reſtituendum dicto Bernardino actori omne illud qđ puenit ad ipſum Seb.ex parte quę ptinebat ad d.Ludouicum. reſeruantes iura partibus ad hoc liquidandum, & victum victori pro rata in expenſis condēnantes omni meliori modo. In-
1 ducor † autem ad ita dicēdum rationib. maxime infraſcriptis. Nāque quod attinet ad cōpromiſ-

 ſum

ſum cui non conueniunt uerba diſpoſitionis nõ
conuenit etiã diſpoſitio.l.4.§.toties, ff. de dam.
infect.Iaſ.conſ.221.col.1.vol.2.& Cur.iun.conſ.
182.nu.1.par.2.ſed uerba ſtatuti Cortonen. ſub
rub.26.in quib.caſib.quis poſ.cog.ad comp. ad
fi.dum excipiunt caſum in quo agitur de ultima
uoluntate, uel donatione non conueniunt huic
caſui in quo de utroque agitur ergo non cõue-
2 nit ẽt diſpoſitio dicti ſtatuti.Non † fuiſſe autem
cauſæ ſuperſedendum oſtenditur ex his quæ tra
dit Maria.Soc.ſen.in trac.de mut.petitionib.ad
c.prudentiam.eo.tit.in 2.q.prin.10.art.prin.nu.
12.ex quo patet iudicem procedere poſſe in cã
ſuper mutuis petitionib.etiam quãdo couuẽtio
& reconuento eſt ſuper eadem re,& eodẽ nego
tio.Soc.in d.trac.de mut.peti.in 3.art.in rub.Po
tuiſſe uero litem cõteſtari in huiuſmodi matris
petitionib.firmat idem Soc.d.10.art.prin.in 4.
q.prin.nu.14.Ideo aũt iudicandũ cenſui ſuper
meritis cauſæ, quia ſi iudicarẽt tm̃ ſuper præmiſ
ſis quæ reſpiciunt ordinẽ,& non iudicaretur ſu-
per meritis cauſę utique longius lites protrahe-
rentur quàm par eſſet cõtra clem. diſpẽdioſam
3 de iudicijs. Iudicandũ † aũt fuiſſe de meritis cau
ſæ, ut ſup. dixi ex eo colligitur quod acta in uno
iudicio inter eaſdem perſonas probãt ẽt in alio.
ut per Alex.& Rip.nu.33.Cag.n.110.in l.2.C.de
eden. Verum Sebaſt.q.Bar.Dominici Burghini
in hac inſtantia appellationis perduxit omnia a-
cta, & actitata inter ipſum Sebaſt. ex vna, & d.
Bernar.Benedicti Seculini, & Fabritium Iacobi
de Xannutijs ex alia ſuper fideic. vel ſubſtitutio
ne,& donatione præd.cum teſtõ d.Bar. patris d.
Sebaſt.& inſtrõ præd.donationis factæ Bernar.
p d.Lud.filium Bar.& cum toto proceſſu ad cau
ſam pertinete,ut patet ex comparitione Sebaſt.
in actis hic facta die 23.Iun.1573.ex quorũ acto
rum productione colligitur de iure iudicãdum
fuiſſe,ut ſup.dixi,& iuxta hunc tenorem in ea in
ſtantia iudicatum fuit,ut ex actis, & ſententia,&
rationibus iuridicis ibidẽ deductis patet. meri-
tò igitur ita determinaui uictumque uictori in
expenſis pro rata uictoriæ cõdemnaui iuxta tra
dita per Imo.in l.qui ſolidũ.uer.itẽ no.ff.de leg.
2.& Boe.deciſ.74 nu.1.par.1.cum locis cõſocijs
ex quib.& alijs quæ gratia breuitatis omitto iu-
ſtificantur præd.& ideo ut ſup. dixi ita iuris eſſe
arbitror,& ita dico,conſulo,& refero omni me-
liori modo ad Dei op.Max.laudem, & gloriam.
Antonius &c.abſolui,&expediui prędicta om
nia die 22.Aug. 1573.

Idem Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 Mandatum limitatum,limitatè,intelligitur.
2 De uſufructu ad emphyteuſim argumentari licet.
3 Vſumfructum cum proprietate conſolidari, quare lex voluerit.
4 Cenſus ex natura contractus emphiteutici in recognitionem directi domini ſoluitur.
5 Laudemium,ſeu quinquageſimam partẽ pretij directus dominus ab emphyteuta propter inueſtituraã exigere poteſt.
6 Regula c.nonne.de praſcript.quomodo procedat.
7 Reſpublica notitiam rei alicuius habere non dicitur niſi communicato colloquio.
8 Ignorantia etiam in facto proprio præſumitur quando quis de damno uitando tractat.
9 Ignorantia præſumitur,quãdo de ſcientia nõ cõſtat.

CONSILIVM XLIX.

Diuino nomine implorato.

QVONIAM rationes,quibus indu-
ctus eſt Dominus Iudex ad pronun-
tiandum contra ſer Ioannem Anto
nium & Gaſparrem à Monte a ione,
huiuſmodi eſſe videntur, & facillimè dilui poſ-
ſint:Ego in re ſatis clara nõ immorabor diutius
quàm ſit opus. Quod enim attinet ad unicum
fundamentum quo ſuſtinere conatur Do.iudex
ſuam opi.dum dicit q Bar.ius actorib.acquiſiuit
eos in contractu emph.nominando vigore ſtat.
Flor.ſub rub.39.in 2.li.Reſpõdetur, q tunc pro-
cedit diſpoſitio illius ſtatuti,ut.ſ.per quãlibet p-
ſonã tertio aliquid acquiratur, quando is,qui al
teri uult acquirere,habet facultatem,& habilita
tẽ acquirendi, & ita cõcurrunt extrema habilia,
arg.l.q teſtõ.in prin.ff.de teſt.c.1.de æta.& qua,
in 6.Sed in caſu noſtro ipſe Bart.non potuit ac-
quirere ius actoribus pp defectum mandati,
5 † quod cum ſit limitatum limitatẽ debet intelli-
gi.l.in agris.ff.de acq.re.dom. Ergo ex hmõi ſta
tuto non probatur actoris intentio.Quod uerò
pertinet ad primã reſpõſionẽ D.iudicis, in qua
præſupponit officiales potuiſſe excedere fines
mandati, quaſi utilior eſſet cõitati conceſſio fa-
cta plurib.quàm paucioribus.Replicatur q imò
magis damnoſum eſſet cõitati hanc emphyteu-
ſim conceſſam eſſe p eius officiales Bar. & Ber-
nardo.& p conſequens duab.lineis q̃ Bar.ſoli,&
conſequenter uni tm̃mõ lineæ: qm̃ ſi plurib. iã
conceſſa eſſet, longiori tpe abeſſet utile domi-
nium a directo;& propterea dominium directũ
2 diutius foret inutile, † quemadmodũ de uſufru
ctu dr̃, ex quo ad emphyteuſim pp eorum ſimi
litudinem licet argumentari.gl.in c.1.in fi.de in-
3 ueſt.de re.al.fact.Bal.in l.1.§.1.C.de cad.tol. † uo
luit.n.lex,uſumfructum quibuſdã modis cũ pro
prietate conſolidari, ne ſemper eo abſcedente
proprietates eſſent inutiles.l.ſi uſusfructus mu-
nicipib.ff.de uſuf.leg.l.an uſusfructus. ff.de uſu-
fructu.& §.uſusfructus.in fi.inſt.de uſuf. & licet
fundus,in quo uſusfructus alteri⁹ eſt,min⁹ utilis
eẽ uideaĩ dño pprietatis,q̃ ſit res emph.directo
domino propter annuum canonem illi ſoluen-
4 dum, † nihilominus cum cenſus, qui annuatim
ſoluitur,ſit modicus,& ex natura contractus em
phyteutici ſoluatur in recognitionem directi do
minij,

minij,ut per Bal.in l. 1.C.de iure emph. & Bal.&
Alex.in l.ſi mihi & Titio.ff. de uerb.obl. meritò
dicendum eſt annuum ipſum canonem cum ſit
quid modicum, non eſſe conſiderandum.arg.l.
ſcio.ff.de in integ.reſt.& Alex.in rub.ff. ſol.mat.
1.col.Prӕterea ſi conceſſio iſta tam lõgo tpe fa-
cta ualeret,utique communitas pateretur dam-
num,quia tardius fieri poſſet renouatio emphy
5 teuſis, † ex quo fieret ut communitas rarius cõ-
ſequeretur laudinium,ſeu quinquageſimã par-
tem pretij, quam directus dominus exigere põt
ab emphyteuta p̱p̱ inueſtituram,ut tradit Iaſ.in
l.fi. C.de iure emph.col.528.uer.11.prin.& uer.
15.prin.& ibi Corras.nu.21.& n.22.Hinc infer-
tur ſublatas eſſe rationes, quibus prӕd.D.iudex
exiſtimauit adiuuari primam ſuam reſponſionẽ.
Primo.n.non ob.dum dicit non eſſe credendũ,
neque eſſe uerifimile, ut Cancellarius,qui tã de
inſtrumento mandati quàm emphyteuſis roga-
tus fuit; ſcripſiſſet in d.inſtrõ emphyteutico cõ-
ceſſionẽ eſſe factam & Bernardo ſi id nõ fuiſſet
utile communitati,&ſi conceſſio prӕdicta nõ ua-
luiſſet;quoniam reſpõdetur,quòd cum certũ ſit
ipſam conceſſionem eſſe ultra mandatum,& cõ-
tra utilitatem communitatis per ſuprad. utique
in claris nõ eſt opus coniecturis, l.continuus. §.
cum ita.ff.de uerb.obl. Secundò non ob:dũ ait,
officialium autoritatem limitatam fuiſſe ſolum-
modo circa penſionis ſummam,non autem cir-
ca tempus, quo debet durare emphyteuſis, uel
circa perſonas,quibus conceditur,arg.l.cũ prӕ-
tor.in princip.ff.de iud.& c.nonne.de prӕſump.
6 Qm̃ reſpondetur, † ꝙ regula.d.c.nonne, proce-
dit quãdo tam in eo,quod includitur, quàm qđ
excluditur conſideratur diuerſa ratio, ut limitat
Bar.in l. 1.C.de diuer.reſcrip. Sed hic eſt eadem
ratio in utroq;,qm̃ priores cõitatis prohibuerũt
minui penſionem emphyteuticam, ne cõitas dã
no afficeretur.Quare cum eadem ratio,non aũt
diuerſa militet circa tempus,& perſonas cõpre-
henſas in emphyteoſi,quandoquidem dãno af-
ficeretur cõitas p̱p̱ tempus longius, & p̱p̱ plu-
res lineas,meritò dicẽdum eſt,ꝙ qui unũ negat,
negat etiam aliud,prӕſertim quia ſi de hoc inter
rogati eſſent priores, idem reſpondiſſent. l.tale
pactum.§.fi. ubi gl.mag.in fi. ff.de pac. Prӕterea
ſecundӕ reſponſioni,in qua dr̃,ꝙ ſi dñs ſcit pro-
curatorem exceſſiſſe formam mandati,& tacet,
utiquè ualet id quod geſtum eſt a procuratore.
7 Replicatur † ꝙ licet uideatur cõitas hoc ſciuiſſe,
& ſe retuliſſe ad contractum emphyteuticum,&
licet uideatur omnes homines illius collegij hr̃e
notitiam librorum cõitatis; tamen reuera noti-
tiam,ſeu ſcientiam alicuius rei non dr̃ hr̃e reſpu
blica, uel uniuerſitas, niſi eam habuerit cõicato
colloquio,dum eſt legitimẽ cõgregata. Bart.in l.
aut facta.§.fi.ff.de poen. l.metum. §.animaduer-
tendo.ff.quod met.cau.Corn.conſ.46.in cã uer
tente.lib.3.Bar.Ang.Paul.in l.ſicut. §.ſiquid uni
uerſitati.ff. quod cuiuſque uniuer.nom. Sed de
tali ſcientia non conſtat, ergo cõitas ut cõitas p̃
8 ſumitur id ignorare, † nam ignorantia prӕſume
retur & in facto proprio, quãdo quis tractat de
damno uitãdo.l.ſed ſi me putem,ubi Bar. l. cum
is.in prin.& ibi gl.& Bar.ff. de cond.indeb. Bar.
in l.cum de indebito.ff.de prob.Bar.in l.qui fun
dum.§.ſeruus meus.ff. pro emptore. Vltimò nõ
ob.tertia reſponſio; quӕ vr̃ uelle ꝙ hic non exci
pitur de non iure agentis,quandoquidem agen
tes habebant ius p̱p̱ ſcientiã,& taciturnitatem,
& approbationẽ cõitatis; & non erat quӕſitum
ius deſcendentibus Bartholomӕi tp̃e celebrati
contractus emphyteutici. Qm̃ reſpondetur,ꝙ
9 imò excipitur hic de non iure agentis, † quia de
ſcientia cõitatis non conſtat, unde prӕſumitur
ignorãtia.c.prӕſumitur. de reg.iur.in 6.& p̱pea
actores ſine iure remanent: & quamuis ex ſolo
ipſo mandato de locando non eſſet quӕſitum
ius in re deſcendentibus ipſius Bartholomӕi, &
ideo potuerit ipſe Bartholomӕus eſſe cauſa a-
miſſionis,& reuocationis: tamen illa reuocatio,
quam ipſe uidetur facere noluiſſe nominando
actores in contractu emphyteutico non ualuit
propter defectum mandati iuxta ea, quӕ ſupe-
rius dicta fuerunt.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Prӕſumendum an ſit pro inſtrumento,atque ei ſtan dum ſit.*

2 *Contractus de ſimulatione ex prӕſumptionibus doceri, quam clam & occultè contrahentes adhibere conſueuerunt.*

3 *Iuramentum quamuis contractum firmet, & actum quem quis ratum habuerit non aduerſetur ei tamen, vel ratihabitioni qua ſimulate acceſſit contractui cur non ſtetur.*

CONSILIVM L.

Diuino nomine repetito.

CVM ex me requiſitum fuerit, vt opi-
nioni ſupra firmatę,niſi mihi aliter vi
deretur, dumtaxat ego ſubſcriberẽ,
dicendum eſſe breuiter arbitror,cõ-
cluſiones ab exc. I. C. ſup. cõprobatas iuridicas
eſſe. Primò.n.quod attinet ad ſimulatũ contra-
1 ctum concludendum eſt, † ꝙ licet in dubio pro
inſtrõ prӕſumendum, eiq́; ſtandum ſit, ut dicit
Bal.in conſ.41.uer.item in dubio.nu.2.& cõſ.39.
uer.ad euidẽtiã.n.1.par.3.nihilominus ſecus di-
cere dẽm⁹ quoties aliӕ p̃ſũp.ↄ̃riũ ſuadẽt,vt tra-
2 Deci.conſ.187.parte 4.nu.10.† Cum igitur cõ-
plures prӕſũptiones,& eӕ quidẽ validӕ in pro-
poſita ſpecie, vt probatum fuit,contractum eſſe
demonſtrẽt,certiſſimi iuris eſt,ex eiſdem prӕſũ
ptionibus & coniecturis ſatis ſuperq́; doceri de
iſtius cõtractus ſimulatione, quam clam & oc-
culte contrahentes adhibere conſueuerunt, vt
dicit Alex.conſ.197.Viſis dubitationibus,lib.7.
nu.7.& habetur in c.ad noſtram de emp.& vẽd.
Bal.in l.ei qui C.de diſtract.pignor.Deci. conſi.
123.1.par.nu.1.& idem Dec.conſ.544.lib.4.nu.
13.& 14.& conſ.644.lib.5.num.4.& idem Dec.

conſ.659.lib.1.ubi multa cumulat. Secundò autem quatenus pertinet ad ratihabitionem atq;
3 iuramentum, uidetur firmandum † quod quamuis iuramentum confirmare contractum ſoleat.
c.quamuis.de pact.in 6.& actui, quem quis ratū
habuerit, idem aduerſari non debeat, l.ne in arbitris.§.fi.C. de arb.Bar.in l.1. ff. de re iud. attamen iuramento, uel ratihabitioni, quæ acceſſit
contractui ſimulato, ſtandum non eſt, ſiquidem
principalis contractus nō ualeat.l.fi.ff. de conſt.
pec.& in ſpecie tradit Dec.d.conſ.587.nu.10.4.
par.uerſ.ult.non obſtat quod dictum eſt de ratificatione &c. Et ita iuris eſſe arbitror.

Ego Antonins Ciofius I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Penſio magna quando ſoluitur in fructuum recompenſationem reſque emphyteutica pro parte perit, an & quare pro rata interitus ſit facienda remiſſio.*
2 *Penſio, ſeu canon quando augeri non debeat propter fundi melioramentum.*
3 *Accreſcere impropriè dicitur quod non diminuitur, nec decreſcit.*

CONSILIVM LI.

QVONIAM cōſultatio ſupraſcripta videtur mihi iuri conueniens, & ab excel.ſup.ſcriptis I.C.copioſè, & ſubtiliter explicata. Idcircò eorum opinioni ſubſcribens prędictam conſultationē libētiſſimè approbo: tum propter autoritates, & rationes ſupra deductas; tum etiam propter quaſdam alias inferius breuiter deducendas. In primis enim quod attinet ad primam inſpectionē, certiſſimi iuris eſt in propoſita noſtra ſpecie cōcedendam eſſe remiſſionem. Quod vltra ea quę ſuperius allegata ſunt, comprobatur ex his quæ
dicit Aug.Bero.in c.Ray.de teſt. col.pen.n.174.
1 vbi firmat, † quòd quotieſcunque ſoluitur magna penſio in recompenſationem fructuum, & res emphyteutica pro parte perit, tunc facienda eſt remiſſio pro rata interitus ipſius rei. Hanc opinionem ſequitur etiam Alb. Brun. in materia feud.conſ.41.nu.18.col.4. Et idem Alb.Bru. in tract.de augmento conclu.13.n.2. quibus in locis ipſe concludit faciendam eſſe mercedis remiſſionem, quando res emphyteutica pro parte petierit. Ratio autem iſtius cōcluſionis ſecundum doct.com. aſſignatur, quoniam quotieſcunque ſoluitur canon, & notabile fictum fructibus correſpōdens, tunc licet inſtrumēti verba apertè mentionem habeant emphyteuſis, nihilominus non dicitur propriè contractus emphyteuticus, ſed potius locatio ad longum tempus, in qua propter interitum rei, ſine dubio remiſſio penſionis fieri debet. Quod ēt Bero. tradit d.n. 174.& Paulus a Monte Pico in Auth. præterea. nu.13.& 15.uerſ.2.conſidera.C.unde vir & uxo. Ad hæc facit doctr. Panor. in c.prohibemus.de
cenſib.Bal.e.litera.ſuæ. nu.2. de dila. Aret.conſ.
conſ.11.Ruy.conſ.61.2.uol.n.7.& idem Ruy.cōſ.
161.nu.21.& 24.Dec.conſ.302.in 2.par.nu.21.
ubi plura tradunt de penſione, quæ fructib. correſpondet. Quod uerò ad ſecundam inſpectionem pertinet, iure concludendum eſſe puto, q̄ ipſa melioramenta facta ab emphyteuta non impediant remiſſionem prædictam; quoniam eſt augmentum reddituum cauſatur ab impenſa, labore, & cultura illius, qui penſionem ſoluere
2 debet, † hoc caſu p̄p meliorationem fundi, nō debet canon ſeu pēſio augeri. Bal.l.cum fundus C.de ſol.Bertach.in tract.de gabel.in 2.par.uer. 20.quæro.nu.39. & Alb.Bru.d.trac.de augmento.concluſ.14.nu.5.6.& 9. Vbi reprehenduntur prælati, qui uolunt augere cenſum fundi emphyteutici, qui ſumptu poſſeſſoris feracior factus ē. Ideoq; Albe.de Roſa.in l.Rutilia. ff.de contrah. emp.dicit, q̄ ſiquis conduxerit molendinum 20. annis cum quatuor rotis, nō eſt augenda pēſio, licèt addatur alia rota. Bertach.in præall.trac.de gabel.nu.40.& Alb.Brun. d.trac.de augmento. concl.13.uer.fallit 3.nu.10.Iaſ.l.quominus.ff.de flum.q.23.n.169. Verum in caſu p̄poſito, ſi nō concederetur prædicta remiſſio, & conſequēter ſi non diminueretur canon, utique ipſa pēſio ui
3 deretur quodammodo augeri, † q̄m quod non diminuitur, & quod non decreſcit, certè non impropriè accreſcere dr̄.l.ſi hæc ſcriptura.ff.de cō, di.& dem.ubi Imo. & tradit Sebaſt.Sap. in l.un. n.3. C. q̄n non pet.par. Relinquitur ergo, ut in caſu noſtro cōcedenda ſit prædicta remiſſio p̄p interitum partis rei, licet ipſi redditus induſtria emphyteutæ acceperint incrementum, melioramenta.n. cedunt commodo ipſius meliorantis, ut dicit Alb.Brun. in pręd.trac.de aug.concl.14. nu.5.& habetur in l.fi.C.de allu.& Palud. Et ita iuris eſſe arbitror.

Ego Ant.Ciofius I.V.D.Flo.

SVMMARIVM.

1 *Canonis ex præſtatione per 40. annos contractum emphyteuticum celebratum fuiſſe præſumi aliosq; effectus naſci.*
2 *Feudum præſcriptione quæſitum dicitur ſi per 30. an ſeruitium quaſi a vaſſallo præſtitum fuerit.*

CONSILIVM LII.

Chriſti nomine repetito.

QVONIAM ex me requiſitum fuit, vt ſententiæ huic dumtaxat ſubſcriberem: dico opinionem ab excellentiſſimis Iuriſconſultis ſupra comprobatam iuridicam eſſe, idque apertè colligi tum ex rationibus & autoritatibus ab illis prudēter deductis, tum etiam quia de hac ipſa re extat etiā in indiuiduo Baldi conſ.24. Incip.ſubtiliter
1 tacta, 4. vol. Vbi ille inquit † ex canonis pręſtatione per ſpatium 40. annorum præſumi celebratū fuiſſe cōtractū emph.& ex ea p̄ſcrip. hincinde actionē naſci, emphiteutamque utile domi-

nium

nium fundi, dominum uerò penſionem acquire
re: illiuſque præſtationis, & temporis adminicu
lo inductum præſumi contractum, & hoc opera
ri temporis coniecturam etiam ubi ſcriptura re
quiritur per l. quicunque. C. de Apoch. pub. lib.
10. Præterea ſecundum ea, quæ proponuntur,
cum penſio fructibus non reſpondeat, certiſſi-
mi iuris eſt, ex modicitate cenſus, & copia fru-
ctuum pręſumi contractum emphyteuticum, ut
firmat Bal. in c. literæ. nu. 2. de dila. & Dec. in cõſ.
302. in 2. par. nu. 21.

Demum hanc ſententiam nonnihil iuuat feu
di ſimilitudo, argumentari etenim licet a feudo
ad emphyteuſim, ut dicunt docto. per tex. in c. 1.
de inueſt. de re al. facta in uſi. feudo. iun. l. 1. ff. ſi
agèr uectig. uel emph. pet. & tradit Grat. in con
2 ſil. 1. nu. 7. 1. uol. † Verum ſi per ſpatium triginta
annotum ſeruitium quaſi a vaſallo præſtiuum
fuerit, dicitur eſſe quæſitum feudũ præſcriptio-
ne, etiam ſine alia inueſtitura. c. ſiquis per trigin
ta, ſi de feudo fue. controu. inter dom. & agn. ua
ſal. & l. cum de in rem uerſo. in fi. ff. de vſur. Bal.
in c. fi. de feudo dato in vicem legis commiſ. &
Ruy. conſ. 10. 1. uol. & Gozad. conſ. 11. nu. 10. Igi
tur multo magis præſcriptione ius emphyteuti-
cum acquiretur, in quo ceſſat ea ſeruitutis ſpe-
cies, quæ feudo ineſſe videtur iuxta ea, quæ re-
ſpondit Bal. in conſ. 361. 5. uol. nu. 7.

Quare vt ſupra firmatum eſt iuridicum eſſe
arbitror ſaluo ſemper ſaniore iudicio.

Ego Ant. Cioſius I. C. Florentinus in Piſano
Gymnaſio ius ciuile ordinarium ueſperi profi-
tens, & in fidem ſubſcripſi, & ſubſignaui ad lau-
dem Dei.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta qui partem canonis ſoluit & partẽ mi-
nimam ſoluere ceſſat, tamẽ in totũ cadit a iure ſuo*
2 *Emphyteuta qui iurauit ſe ſoluturum canonem ſin-
gulis annis an ceſſans per annum tantum, emphy-
teuſim amittat etiam non expectato biennio & nu-
mero 9.*
3 *Emphyteuta pactis in contractu emphyteutico appo-
ſitis contrauenient ſua emphyteuſi priuatur.*
4 *Solutiones particulares perfectæ ſolutionis uim ha-
bent, quaſi cadentis in grauiorem cauſam.*
5 *Paupertas quem a ſolutione excuſat.*
6 *Penſionem magnam ſoluens non dicitur cadere a iu-
re ſuo per ceßationem unius anni, ne melioramen-
ta amittit.*
7 *Solutio in cauſam grauiorem, duriorem, & anti-
quiorem facta cenſetur, quando neque debitor, ne-
que creditor eligit in quam cauſam ſolutum eſſe
volebant.*
9 *Solutio vt ſemper facta videatur in fauorem ſol-
uentis, interpretandum eſt.*

CONSILIVM LIIL

In Dei nomine.

CIRCA propoſitam ſpeciem, in qua
Mag. D. Io. Aiolenſis aſſerit Sebaſtia-
num eius emphyteutã cecidiſſe a iu-
re liuelli. Trja pręcipuè prima facie
1 videntur iuuare d. D. Io. opi. Primum eſt, † quia
Sebaſtianus uidetur cecidiſſe a iure emphyteu-
tico, cum per bienniũ ceſſauerit a ſolutione par
tis ipſius canonis, quo caſu emphyteuta qui par
tem canonis ſoluit, & partem ſoluere ceſſat uti-
que in totum cadit a iure ſuo, ut per Iaſ. in l. 2. C.
de iure emph. col. 46. uerſ. 16. & per Alex. in cõſ.
11. col. fi. nu. 5. uolu. 5. & Alb. Brun. in conſ. feud.
conſ. 41. nu. 16. Petr. de Bellaper. in l. ſi ſeruus. §.
ſi plurium. ff. ſi quis caut. n. 18. & 19. & Crot. in l.
4. §. Cato. n. 29. ff. de uerb. obl. Hier. Gig. trac. de
pen. §. 92. n. 10. Paul. a Montepic. in Auth. pręte-
rea. C. unde uir & uxo. nu. 11. & 12. & Gozad. cõ-
ſil. 57. nu. 10. & 15. & conſ. 69. n. 8. & 9. & in l. 2. C.
de pac. inter emp. & uend. n. 69. Quod procedit
etiam ſi eſſet ceſſatum in minima parte, ut per
Bal. in rub. C. de contrah. emp. & Iaſ. in Auth. qui
rem. C. de ſac. ſan. eccl. Secundum eſt, quòd Se-
baſtianus iurauit ſe ſingulo quoquo anno cano
nem integrè ſoluturum, & tamen anno 1559.
non ſoluit, idcircò tanquam periurus cadere vi-
detur a iure ſuo, non expectato etiam biennio,
2 † quia emphyteuta, qui iurauit ſoluere ſingulis
annis, & deinde non ſoluit, ſed ceſſat in ſolutio-
ne per annum tantum, dicitur amittere emphy-
teuſim, etiam non expectato biennio, uel trien-
nio, ut per Alex. conſ. 85. lib. 1. & conſ. 105. n. 15.
ad fi. lib. 3. & Bauer. in trac. de uirtute iuramenti.
in 10. effectu. nu. 236. & Hyp. de Marſ. in ſingul.
226. in c. emphyteuta. & Iaſo. in l. ſiquis maior. C.
de tranſac. col. 2. & Goza. d. conſ. 57. n. 10. & 15.
& conſ. 69. Tur. in l. lecta. nu. 25. ff. ſi cer. pe. Cag.
n. 32. & 33. Parpal. num. 11. & 54. Cur. d. l. ſi quis
maior. nu. 18. & 19. Grat. conſ. 85. nu. 4. uol. 1. Ca
thel. Cot. in ſuis memorab. in uerbo emph. pri-
uati, uerſ. ſingulariter declaratur. Rip. c. ex parte.
3 de reſcr. n. 20. Tertium adfertur, † quia ipſe Se-
baſtianus uidetur ueniſſe contra pacta appoſita
in ipſo contractu emphyteutico, quo caſu certũ
eſt emphyteutam priuari ſua emphyteuſi, ut per
Iaſ. l. 1. col. 3. uerſ. 4 no. & l. 2. col. 2. uerſ. no. 1. C.
de iure emph. & Grat. cõſ. 55. n. 25. uol. 1. Verum
tamen ſi res diligentius cõſideretur, his minimè
obſtãtibus, defendi poterit, ipſum Sebaſtianum
a iure ſuę emphiteuſis non cecidiſſe. Nam quod
ad primum attinet reſpondetur, quod ipſe Seba
ſtianus poteſt coniungere ſolutionem factã an.
1560. cum ſolutione partis canonis facta anno
1559. ad hoc, ut res non incidat in commiſſum,
4 † quia iſtæ particulares ſolutiones habent uim
ſolutionis perfectę, & ſic res non incidit in com
miſſum quaſi ſolutio cedat in cauſam grauiorẽ.
l. 1. cum l. ſeq. ff. de ſol. Quam opi. tenuit Gul. de
Cun. in l. ſi neceſſarias. §. ſi unus. ff. de pig. ac. & ſe

quitur Bar.in l.ſi fraudati.n. 3.ff.de pub.&uec.&
Alc.l.4.§.Cato.col.4.uer.ēt ꝓd.faciunt.ff. đ uer.
obl.& hanc eandem opi.tenet Dominus Andr.
in c.ex parte.de feud.col.7. & ſequitur Do.An-
to.Corſet.in ſing.ſuo emphyteuſis 4. licet Ioan.
Andr.tit.de loc.§.nunc uerò aliqua.uerſ. 3.in ad
di.ad Spec.&Iaſ.d.l.2.col.47.quadam ratione te
neat contra Bar.quæ ratio Iaſo.facilè tollitur, ut
quilibet rectè inſpiciens intelligere poterit. Præ
terea etiam animaduertere iudex debet an Se-
5 baſtianus de ſua daupertate docuerit:quia † pau
pertas eum excuſaret, ut dicit Bal. in c. querelã.
de iureiu.& Iaſ.d.l.2.col.46.& Io.Ant.Trig.ſing.
33.nu.3.& Io.de Arnon.ſing.62.& Petr.Reb.in
Lun.C.de ſen. quæ pro eo quod inter. nu.114.
Rurſus uidendum eſſet an iſta ſolutio annua ſta
riorum 18.tritici, tempore contractus reſpectu
prædij de quo agitur, magna penſio dici poſſet;
6 † quia is,qui magnam penſionem ſoluit, non di
citur cadere a iure ſuo per ceſſationem unius an
ni,quinimo nec amittit melioramenta.Nã quã-
do emphyteuta accipit rem magnæ æſtimatio-
nis,& ſoluit annuatim aliquid modicum,tunc ſi
ceſſat a ſolutione iurans ſoluere, dicitur cadere
a iure ſuo,quia ceſſans in modico uidetur domi
num directum contemnere; quod ſi fictum, &
penſionem notabilem ipſe emphyteuta ſolue-
ret (cuiuſmodi uidetur iſta)quæ eſt fructibus ꝓ-
pemodum correſpondens,tunc emphyteuſi nõ
priuaretur, ſed potius cõductori perpetuo æqui
pararetur, nec melioramenta amitteret, ut per
Paul.a Monte Pic. in Auth.præterea.C.unde uir
& uxor.& Io.Ant.Rub.in l.Gallus.§.quidã rectè
col.pen.nu.207.ff.de lib.& poſth. licet aliter A-
lex.conſ.86.lib.1. Ad ſecundum verò reſponde-
7 tur † Sebaſtianum,nec per annum quidem a ſo
lutione canonis ceſſauiſſe, quia cum in ſolutio-
ne ſacta anno 1560. neque D.Io.creditor, neq;
etiam Sebaſtianus debitor elegerit ſtatim tem-
pore ſolutionis, in quã cauſam ſolutum eſſe vo-
lebant, quod facere poterant, iuxta tradita per
Bar.d.l.1.ff.de ſol.conſequens eſt,ut præſumptio
ſit in ſauorem dicti Sebaſtiani,uidelicet vt præ-
ſumatur, & intelligatur ſoluiſſe tria ſtaria ex illis
decem & octo,pro canone anni 1559. arg.eorũ
quæ tradit Alex.conſ.39.nu.2,uol.7.& Soc.cõſ.
24.vol.3.Nam quando,neque debitor,neq; cre
ditor eligit,tunc cenſetur fieri ſolutio in cauſam
grauiorem,& duriorem,&antiquiorem.d.l.1.ff.
de ſol.cum duob.ſeq.& Corn.conſ.91.n.25.uo-
lu.1.& Grat.conſ.54.nu.58.& nu.60.uol.1. Atq;
idẽ in terminis emphyteuſis tradit Iaſ.d.l.2. col.
47.uerſ.limita tamen mirabiliter.Id quod etiam
8 comprobatur, † quia ea debet fieri interpreta-
tio ut ſolutio ſemper videatur facta in fauorem
ſoluentis,ut per Dec.conſ.348.nu.2.par.3.Qua
re cum Sebaſtianus, hoc modo conſiderando,
integrè dicatur ſoluiſſe canonem dict.an.1559.
deinde uerò ann.1560.obtulerit ſtaria 18.& præ
terea etiam ſtaria tria, quæ ſupererant, & plenã
ſolutionem omnium annorum decurſorum effi
ciebant: ſequitur ut concludendum ſit cum nõ
cecidiſſe a iure dicti liuelli. Accedit etiam quòd
quamuis emphyteuta iurans ſoluere cadat a iu-
re ſi per annum ceſſat,ut ſup.dixi,ſecundũ doct.
com.iuxta ſuperius allegata, & per Catel.Cot.in
ſuis memorialib.in uerſ. emphyteuſis priuati. &
9 Io.Ant.Trig.ſing.33. † Tamen non defuerunt,
qui exiſtimauerint hanc com.opi.non eſſe uerã,
neque cadere emphyteutam a iure ēt per annũ:
etiam ſi iurauerit,ut tenuit olim Iaſ.d.l.2.col.47.
C.de iure emph.licet poſtea in l.ſiquis maior.C.
de tranſac.ob ea opi.receſſerit.Item nonnulli,ēt
ut Roch.de Cur.dixerunt hanc com.opi.non eſ
ſe abſolute ueram,ſed eſſe diſtinguendum, utrũ
emphyteuta ſimpliciter iuraſſet ſtare contractui
aut verò explicitè iurauerit,ut refert Rip.in c.ex
parte.nu.20.de reſcr. Quinetiam expreſsè hanc
opi.com.impugnauit ſubtiliter Augu.Bero.in c.
potuit extra locati nu.55.& ſeqq. vbi dicit ita ēt
ſēſiſſe glos.in d.c.quærelam de iureiur.Ibiq; Be
roius reſpõdet ad l. ſi quis maior.C. de trãſact.
Quo ſit,vt iſta cõmunis opinio nõ ſit abſque cõ
trouerſia,ſed poſita ēt ea pro vera,tollit̃ hoc ſe-
cũdũ fund. ex prima ſolutio. ſuperius aſſignata.

Ad tertiũ autem fundamentum facilè reſpõ
detur,quia imò negatur, ipſum Sebaſtianum ue
niſſe contra pacta appoſita in contractu,uel de-
terioraſſe ipſum prædium,quod non eundo per
mendicata ſuffragia probatur manifeſtiſſimè ex
confeſſione dicti D.Io. dum in quodam inſtru-
mento in quo Sebaſtianus renunciauit dictum
liuellum d.D.Io.promittit d.D.Io.ſoluere,& re-
ſarcire dicto emphyteutæ omnia melioramenta
facta per emphyteutam in dicto prædio emphy
teutico,quod certè D.Io.non promiſiſſet ſi præ
dium eſſet deterioratum. Vnde cum hoc D.Io.
fateri uideatur, nulla poteſt haberi certior pro-
batio,quàm partis aduerſæ confeſſio. l.genera-
liter.C. de conſt.pec

Adde quòd qui incidit arbores cæduas, uel
etiã fructiferas,& alias ſubſtituit æquè idoneas,
9 non dicitur fundum deteriorare.ut per Paul.de
Caſt.in l.diuortio.§.ſi fundum.ff.ſol.ma.& Ang.
in l.ſi colonus.ff.arb.fur.cæſarum.&Iaſ.in l.1.col.
fi.C.de iure emph.& Alb.Brun.in trac.de augu-
mento.concl.22.prin.n.2.cum ſim.quapropter
licet quaſdam arbores cæduas Sebaſtianus inci
derit, tamen iure ſuo non dicitur eſſe priuatus.

Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Sermo ſimpliciter prolatus, primo & uno actu perficitur, atque finitur. limitatur tamen numero ſeptimo.*
2 *Legatum, vel fideicommiſſum ſimpliciter relictum fratribus, de primis tantum intelligitur.*
3 *Interpretatio illa ſumi debet, quæ congrua eſt, & rei, de qua agitur adaptatur.*
4 *Vſusfructus morte finitur naſcitur tamen eodem momento alius in perſona ſecundi ſenioris. numero ſexto.*
5 *Interpretatio ſtricta fit in legatis.*

CON-

CONSILIVM LIIII.

In Dei nomine.

AD quæſtionem, quæ oritur ex teſtamẽ
to Benedicti de Gerinis de Piſtorio,
dum quęritur an dictus affictus re-
manere debeat apud filios & hære-
des Sandri tunc ſenioris, an verò pertineat ad
Antonium & deinceps ad alios pro tempore ſe-
niores. Reſpondendum prima facie uideretur
dictum affictum ſpectare debere ad filios & hæ
redes prędicti Sandri,

1 Primo, † quia ſermo ſimpliciter prolatus pri
mo atque vno actu perficitur atque finitur vt
amplius locum non habeat. l. boues. §. hoc ſer-
mone. ff. de verb. ſignif. Alex. conſ. 16. nu. 9. lib. 4.
l. dotis promiſſio verſ. fi. ff. de iur. dot. Curt. iun.
conſ. 132. cum ſimil. Sed ipſe teſtator poſt mor-
tem dominæ Nannę ſuę vxoris inter alia reli-
quit Gerino dictum annuum affictum, poſtea
vero ſimpliciter protulit hec verba, uidelicet,
poſt cuius mortem voluit redire dictum affictũ
ſeniori & antiquiori, ex ſuis hæredibus, & deſcẽ-
dentibus infraſcriptis: igitur huiuſmodi reddi-
tus ſemel ue rificatus in perſona Sandri tunc ſe
nioris, iam uidetur ita conſumptus atque perfe
ctus, ut amplius ad alios ſeniores redire non de
beat, ſed permanere apud filios & hæredes San
2 dri prædictis. Secundo facere uidetur † quoniã
legatum uel fideicommiſſum ſimpliciter relictũ
fratribus intelligitur de primis tantum non etiã
de ulteriorib. Bart. in l. lucius. §. quæſitum poſt
princ. ff. de leg. 3. & Bal. in l. iubemus. §. fi. C. ad
Treb. Accedit etiam ad idem id quod dicit Bal.
Fulg. Paul. & Alex. in l. 1. C. de ſucceſſ. edicto, ubi
dicunt ꝙ ſtatutum lóquens de patruo, intelligi-
tur de patruo primo, ſiue proximo non de alio
ſuperiore. Id quod comprobare quoque poſſe
uidetur ex his quę dicit Bal. in c. 1. de filijs nat. ex
matr. ad morg. vbi firmat, quòd ſi regnum ex
conceſſione, redire debet ad primogenitum, id
intelligitur de primo primogenito, non autem
de ſecundo primogenito. Quamobrem ſi pri-
mogenitus ſine liberis moriatur, non deuolui-
tur regnum ad alterum, qui primo ſublato è me
dio, primogenitus dici poſſet. Igitur in ꝓpoſito
quoque caſu dicendum videretur, ſatis eſſe ꝙ
ſemel iſte affictus ad ſeniorem redierit.

Verumtamen rem diligentius perquirenti,
videtur mihi de iure; contra reſpondendum eſ-
ſe, videlicet dictum affictum non debere perma
nere apud filios dicti Sandri, ſed ad ſeniores eſ-
ſe pro tempore deuoluendum.

Ratio vero, quę ad hoc dicendum modo me
3 mouet, † quia illa interpretatio ſumi debet, quę
congrua eſt, & aptatur rei, de qua agitur, & uer-
bis diſpoſitionis l. item ueniunt. §. item aptanda
ff. de pet. hæred. & Stephan. de Federic. in tract.
de iuris interpret. parte 3. per l. ſciendum. ff. de
de uerb. oblig. & l. in ratione. §. ſi filio. ff. ad l. Fal-
cid. Cuius rei ratio aſſignatur, quia vbi non
conueniunt uerba legis, non conuenit etiam
diſpoſitio. l. quarta. §. toties. ff. de damno
infect. l. quod conſtitutum. de milit. teſtam. At
ſi nos interpretemur illa uerba ſeniori & anti-
quiori, uerificari ſolum in primo actu, utique hu
iuſmodi interpretatio non cõueniret uerbis di-
cti teſtamenti; ergo ea uerba non ita ſunt intel-
ligenda, ut affictus remaneat apud hæredes pri-
mi ſenioris, & non deuoluatur ad alios pro tem
pore ſeniores. Quod autem talis interpretatio
verbis teſtamenti non quadret, ex eo potiſſimũ
conſtat, quia in teſtamento dicitur, quod ſi vſu-
fructuarij, quibus affictus relictus eſt, non con-
ſeruauerint conditiones appoſitas per teſtato-
rem, tunc affictus deueniat ad alium ſeniorem
ex ſuis hæredibus & deſcendentibus, deinde ſu
bijcit, & in eius defectu non implentis, dicta bo-
na & fructus reuertantur ad alium ſimiliter ſe-
niorem, ex dictis ſuis deſcendentibus, & in defe
ctu tertij ſupraſcripti non facientis, & non adim
plentis, vt ſupra, voluit dicta bona redire cum
dicto affictu ad operam & operarios Sanctæ
Marię humilitatis de Piſtorio. Ex quibus
uerbis colligitur ipſum teſtatorem non ſenſiſſe
neque voluiſſe, vt dictus affictus remaneret a-
pud filios dictorum ſeniorum & antiquorum
ex ſuis hæredibus, quia ſi teſtatorem ita intelle-
xiſſe diceremus, profectò dicere etiam cogere-
mur nunquam dari poſſe caſum, in quo propter
inobedientiam & contumaciam primi ſenioris,
affictus deueniret ad ſecundum, vel tertium ſe-
niorem, uel ad operam Sanctæ Mariæ Humilita
tis de Piſtorio. Quia ſi admitteremus ꝙ filij ſe-
niorum deberent retinere dictum affictum, vti-
que alij ulteriores ſeniores & opera Sanctæ Ma
tiæ Humilitatis priuarentur dicto affictu, neque
unquam præterea dictum affictũ obtinere poſ-
sẽt. Quod ſi reſpõderetur hũc casũ tũc dari po-
ſe, cum primus ſenior, uel alij neglexiſſent ea ſer
uare, quæ teſtator diſpoſuit; tunc autem demum
filios ſeniorum admitti quando ipſorum pater
ea ſeruaſſet. Replico quòd implementum patris
circa uoluntatem teſtatoris adhibitum ſolũ ope
rari poteſt, ut pater non debeat dicto affictu pri
uari, donec uoluntatem teſtatoris implet, ſed ta-
le patris implementum, quo ad illius filios, non
operatur neque efficit, ut eorum filijs affictus
acquiratur, uel conſeruetur, Nam aut nos dici-
mus quod huiuſmodi legatum, quo relinquitur
annuus affictus ſtariorũ 89. tritici ſolitũ exigi &
extrahi ex molendino & bonis a Trincamoſto,
dicitur legatum uſusfructus, ſicut uocatur in te-
ſtamento; & tunc concludendum eſt, dictum af-
fictum nõ poſſe ad filios iſtorum ſeniorum per-
tinere, quia cum uſusfructus ſit legatus ſeniori-
bus, conſequens eſt, ut extinguatur cum perſo-
na cuiuslibet ſenioris implentis uoluntatem de
4 functi, † quia uſusfructus finitur morte. §. finitur
inſtitut. de uſufr. l. corruptionem. C. eod. Ruyn.
conſ. 122. nu. 7. uolum. 4. præſertim cum certum
ſit, in uſusfructus conſtitutione non ſubintelligi

hæredem

hæredem,uel perſonam aliam quàm expreſſam,
niſi de hoc conſtet,l.cum antiquitas, ubi etiam
glo.in uerbo cum hærede,C.de vſufr. Aut uero
nos uolumus,huiuſmodi relictum non eſſe lega
tum uſusfructus,ſi quidem non omne ius quod
in illis bonis eſt,ut accidit in uſufructu, ſed cer-
ta quædam ac determinata menſura tritici re-
linquitur,proptereáq; uerius eſſe dicamus, tale
relictum eſſe legatum fructuum prouẽtuum, ac
reddituum factum in fauorem animæ dicti te-
ſtatoris,& tunc quoque firmandum eſt ad filios
ſeniorum non poſſe tranſire; quia cum in dicto
legato non ſit habita aliqua mentio filiorum na
ſciturorum ex dictis ſenioribus, manifeſtum eſt
dictos filios ſeniorum, quamuis eorum patres
ſeniores uoluntatem teſtatoris cuſtodiuiſſent,
tamen ad legatum fructuum non eſſe uocatos,
5 †quandoquidem in legatis ſtricta interpretatio
fit.l.nummis.ff.de leg. 3.Dec. in l.in teſtamentis
ff.de reg.iur.num. 3.Et propterea dici poteſt ta-
le legatum pertinere ad eos qui pro tempore
ſeniores erunt,ipſiſq; ſolum factam cenſeri pro
hibitionem de non alienando,ut dicitur in teſta
mento,& in eorum perſonam inductum eſſe fi-
deicommiſſum argumento,l.filiusfam.§.diui. ff.
de legat. 1.

Nec obſtat ſiquis diceret,quòd primo ſenio
re implente voluntatem defuncti legatum non
tranſit amplius ad alios ſeniores, qui vocari tã-
tum uidentur quando aliquis eorum contrafe-
cerit uoluntati defuncti, ſed primo ſeniore im-
plente,debaat uſusfructus redire ad hæredes te
ſtatoris & conſolidari cum proprietate §. uſuſ-
fructus,inſtit. de vſufr.Quoniam ad hoc reſpon
detur,quòd,quemadmodum ſupra dixi,aut hoc
appellatur legatum iuris uſusfructus,& tũc mor
tuo primo implente non poteſt fieri conſolida-
tio cũ proprietate, quia ſtatim ut primus ſenior
decedit, licet uſusfructus in eius perſona finia-
6 tur, †tamen eodem momẽto naſcitur alius uſus
fructus in perſona ſecundi ſenioris, arg.d. gloſ.
in uerbo cum hærede in l.cum antiquitas.C.de
uſufructu, conſequenterque ſemper durat uſus
fructus, neque poteſt fieri conſolidatio donec
ſuperſunt aliqui eorum,quos teſtator vocat vſu
fructuarios.Aut uerò,quod eſt probabilius hoc
relictum eſt legatum fructuum non autem iuris
uſusfructus,& tunc ceſſat conſideratio conſoli-
dationis,quę locum habet cum de uſufructu nõ
autem de ipſis fructibus diſputatur.d.§.uſusfru-
ctus; & propterea firmum remanet tale legatũ
ad ſeniores pro tempore pertinere, non autem
ad eorum filios, neque ui cõſolidationis ad pro
prietatem redire, nec ad alios teſtatoris hęre-
des ſpectare.

Hac opinione firmata;nõ obſtant ea quę pri
mo loco pro contraria parte deducta fuerunt,

Ad primum enim dum dicebatur, quòd ſer-
mo ſimpliciter prolatus perficitur in primo a-
7 ctu, Reſpondetur, †prædictam regulam limitari
ut non procedat quando per primum actũ non
eſſet ſatisfactum menti, & intentioni diſponen-
tis, ut tradit Bal. in l. fideicommiſſa §. ſiquis ali-
cui.ff.de leg.3. & ſequitur Tiraquell. in prædi-
cta l.boues.§.hoc ſermone in 6.limitatione nu.
1.ff de uerb.ſignif.Sed ſi diceremus ſermonem
dicti Benedicti teſtatoris ſimpliciter prolatum
in vnico actu perfici atque finiri, proculdubio
non eſſet ſatisfactum mẽti ipſius teſtatoris, qui
iuxta prædicta pręſuppoſuit dari poſſe caſum,in
quo affictus deueniat ad ſeniores vlteriores;Er
go diſpoſitio dicti teſtamenti dicentis ſeniori &
antiquiori relinquitur, non in ſolo vnico actu
perficitur.

Ad ſecundum vero dum dicebatur relictum
factum fratribus intelligi de primis tantum; &
ſtatutum loquẽs de patruo uerificari in patruo
primo; & conceſſionem factam primogenito
non extendi ad ulteriorem, reſpondetur, prędi
cta omnia locum ſibi uendicare niſi ex uerbis,
uel coniecturis veriſimiliter colligeretur,inten-
tionem mentemque diſponentis aliam extitiſſe
& ita hoc intelligit & limitat Tiraquell. d.§. hoc
ſermone in 12.limit.num.1.Verum ſicut ex præ
dictis patet, hic alia fuit mens & intentio diſpo
nentis, quippe qui non uoluit,ut apud hæredes
tantũ primi ſenioris affictus remaneret,ſed cõſi
derauit etiam dari poſſe caſum, quo prædictus
affictus deueniret ad alios ſeniores, & antiquio
res remotiores; Ergo diſpoſitio dicti Benedicti
teſtatoris nõ poteſt verificari ſolum in vno actu
ſed extenditur etiam ad ſeniores vlteriores.

Quod ſi diceretur, tunc etiam affictum dici
peruenire ad ſeniores, ſi quidẽ perueniat ad ſe-
niores ex filiis, & hæredibus Sandri. Reſpõdeo
quod teſtator diſpoſuit generaliter affictũ per-
uenire debere ad ſeniores ex ſuis hæredibus &
deſcendentibus,& conſequenter ad ſeniores ex
omnibus deſcendentibus, quia indefinita æqui
pollet uniuerſali l.ſi pluribus.ff.de leg.2.l. ſi plu-
res.ff.de leg.3. non autem ſe reſtrinxit teſtator
ad ſeniores procreatos ex quibuſdam ſuis de-
ſcendentibus, quemadmodum dicere cogere-
mur,ſi eam faceremus interpretationẽ, ut apud
filios Sandri dictus affictus tantum conſiſteret.

Et ita iuris eſſe arbitror ſaniore iudicio ſem-
per ſaluo.

Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Creditur in dubio an præſummatur rem iure pigno-
ris, & non dominij poſſidere.*

2 *Aſsignatio ſimpliciter facta quando dominiũ tranſ-
ferre ſoleat & quòd in ſententia conſueuit. nu. 3.*

4 *Mandatum cum libera habens quare compromiſ-
ſum facere poſsit.*

5 *Sententiam etiam contra dominum fieri poteſt ſi
in compromiſſo apponatur clauſula, de plano, ſum
marie, & ſine ſtrepitu iudicij &c.*

6 *Procurator perſona domini cenſetur.*

CON.

CONSILIVM LV.

Diuino nomine implorato.

QVONIAM ſupraſcripta cōſultatio
uidetur mihi iuridica, & ab Exc. Do.
Carolo Nanta Caualc. vti fratre ho
norando copioſe & ſubtiliter expli-
cata, idcirco, ut ſubſcriberem duntaxat requiſi-
tus, libenter eius opinioni breuiter ſubſcribo.

Quod enim attinet ad primū caput, quo du-
bitatur an prædium, de quo agitur, cenſeatur
ab initio aſſignatū Peregrino uti pignus, an ve-
ro tanquam datum inſolutum; concludendum
arbitror prædictum prædium cenſeri datum in
1 ſolutum, non autem in ius pignoris, † quia licet
creditor in dubio præſumatur poſſidere rem iu
re pignoris, & non iure dominij, ut per Afflictū
in deciſ. 373. num. 6.

Tamen in caſu noſtro ſecus dicendum vide-
tur, quia cum agitur de dote, ſicuti in caſu no-
2 ſtro, † tunc aſſignatio ſimpliciter facta dominiū
transferre ſolet, quemadmodum, ultra addu-
cta per d. conſulentem, firmat Bapt. de S. Blaſ. in
tract. de priui. dot. in priu. 81. nu. 81. & Barth. Ce
pol. in l. aſſignare col. 2. uerſ. in contrarium. ff. de
uerb. ſignif. & eſt communis opinio, ut atteſta-
tur Soci. conſ. 60. incip. conſilijs noſtris nume-
ro 3. primo uol.

Nec obſt. dicta deciſio Affl. 373. quia non lo
quitur de dote, in qua facienda eſt benigna in-
terpretatio l. in ambiguis. ff. de iu. dot. l. in am-
biguis. ff. de reg. iur.

Quod uerò attinet ad ſecūdum caput, in quo
quæritur an uirtute compromiſſi & laudi in-
de lati dominium dicti prædij tranſierit in Pere
grinum; firmandum videtur, prædium prædictū
in Peregrini dominium tranſijſſe, neque ab eo
poſſe auocari ſine ſuo facto, quia arbitratores,
ex autoritate ſibi a partibus conceſſa, dicunt in
eorum ſententia ſiue laudo ſe dare & aſſignare
3 dictum petium terræ prædicto Peregrino, † un
de per uerbum aſſigno, in ſententia prolatum,
ſueuit transferri dominium, ut per Bapt. in d. pri
uileg. 81. & Bart. in l. a diuo Pio §. ſi pignora. ff.
de re iudic. & Bal. in l. ordo colu. pen. in fi. uerſ.
quæro utrum. C. de executio. rei iud. & cap. per
tuas de donat.

Nec obſtat quòd ipſi procuratores uidean-
tur non habuiſſe poteſtatem compromittendi,
quaſi hoc eis expreſſe, & ſpecifice in mandato
non fuerit conceſſum: Quoniam reſpondetur,
imo procuratores iſti poterant compromittere
4 † quia qui habet mandatum cum libera poteſt
facere cōpromiſſum ut tradit Ioan. Bapt. Peruſ.
in tracta. de arbitr. lib. 2. cap. 15. num. 2. Nam mā
datum generale cum libera æquipollet ſpeciali,
& tantundē operatur vt dicit Deci. in cōſ. 404.
num. 6. uol. 3. & conſ. 690. num. 5. & Gratus con
ſi. 37. num. 3. uol. 2. Sed hi procuratores, qui cō
promiſerunt, habebant mandatum cum libera,
prout demonſtrant illa verba, Daps &c. quæ ſe-
cundum ſtylum notariorum Florentinorum, &
ſecundum doctores ita extenduntur videlicet,
dans plenum ac liberum mandatum cum plena
& libera poteſtate &c. ut per Fely. in c. nonnul-
li. §. 1. col. prima in prima limit. de reſcript. & An
gel. Aret. in §. præterea etiam, num. 32. uerſ. Ad
unum tamē ſingulariter, inſtitut. de exception.
ergo potuerunt cōpromittere perinde ac ſi ad
iſtud habuiſſent ſpeciale mandatum.

Neque obſtat, quòd uideatur dicendum nō
debuiſſe ferri ſententiam cōtra dominum prin-
5 cipalem † quia cum in compromiſſo apponatur
clauſula, de plano, ſummarie, de facto, ſine ſtrepi
tu, & figura iudicij, prout fuit appoſita in caſu
noſtro; tunc etiam contra dominum ferri ſen-
tentia poteſt, ut per Guid. Pap. in deciſ. 431. in-
cip. debet de iure, num. 1. ubi dicitur nil referre
contra quem feratur ſentētia appoſitis his clau
ſulis, & propterea poteſt etiam ferri contra do-
minum, ſi, prout hic accidit, procurator eſt præ
ſens, vt ultra tradita per d. conſultorem tradit
Sebaſt. Vant. in tracta. de nullit. ex defectu citat.
num. 86. & poteſt huius rei ratio aſſignari ſcili-
6 cet † quia procurator cenſetur perſona domini.
ut tradit idem Sebaſt. in tract. nullit. ex defec. in
habilit. ſiue mandati comparentis, numer. 174.
cum ibi deductis.

Quibus omnibus rebus concluditur, prædi-
ctum Peregrinum in hoc iudicio obtinere de-
bere, præſertim cum ex prædictis pateat ſeruatā
eſſe formam ſtatuti, atque etiam probata nō ui
deatur conſuetudo, quæ præſupponitur in fauo
rem aduerſæ partis, ut copioſe demonſtratū fuit
per Excell. D. conſulentem.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Indictionis omiſsio contractum non uitiat, uigente conſuetudine vt illa omittatur.*
2 *Conſuetudo quomodo deduci articulari atq; probari debeat.*
3 *Iuramentum an & quādo habeat uim guarentigia.*
4 *Conſuetudine in probanda oſtendi debet ita obtentū in contradictorio iudicio.*
5 *Conſuetudinem ad probandam, quando ſufficiat librorum editio.*
6 *Inſtrumentum publicum eſt probatio probata, proque eo præſumitur.*
7 *Inſtrumentum ſi negetur eſſe authenticum, iuramē to uel literarum comparatione probandum eſt.*
8 *Mandatum ad pecuniam recipiendum non probatur niſi ex inſtrumento mandati, cum de ſolutione & eius exactione agitur.*
9 *Mandato ad agendum ſeu locandum habens non habet ad exigendum.*
10 *Contrauenire renunciant, intelligitur ſi modicè lædatur.*

CON-

CONSILIVM LVI,

In Dei nomine.

AD aperienda dubia ſubtiliter excita-
ta cõtra Nobilem Carolũ Tignoſiũ
quędam inferius dicam, quę pro tuẽ
do iure prædicti Caroli maximè cu-
pio ut Exc. V. diligenter conſideret.
1 Ad primum enim dum obijcitur, † ꝙ omiſſio
indictionis contractum non uitiat, uigente con
ſuetudine, ut indictio omittatur, iuxta doctri-
nam Bartol. in l. generali, nume. 12. C. de tabul.
2 lib. 10. Reſponderi poteſt, † quòd conſuetudo
debet deduci, articulari, atque probari; ut dicit
Bart. in l. de quibus. ff. de legib. & doctores in c.
fi. de conſtit. lib. 6. Alex. conſ. 173. col. 1. nu. 2. &
3. vol. 6. Corn. conſ. 83. Circa primum col. 5. no-
lum. 4. & Soci. iun. conſ. 65. num. 36. parte 1. Itẽ-
que oportet ut conſuetudo ſaltem per duos te-
ſtes probetur l. conſuetudinis ubi Bart. num. 30.
C. quæ ſit longa conſuet. Quin etiam opus eſt,
ut teſtes deponant de uiſu illius actus, cuius al-
legatur conſuetudo, Alex. conſ. 45. lib. 2. num. 3.
incip. Viſis atteſtationibus, & idem Alex. in con
ſi. 131. uolum. 2. numer. 9. uerſ. nec obſtat, & De
ci. in conſ. 215. parte 2. In uertente nu. 2. uerſic.
Tertio quia. At in caſu noſtro conſuetudo circa
indictionem non fuit articulata, neque probata
ut patet ex actorum inſpectione; Ergo iudex,
qui debet iudicare ſecundum acta & probata l.
Illicitas. §. ueritas. ff. de off. pręſid. non debet prę
ſumere, quòd uigeat huiuſmodi conſuetudo,
quoniam cum cõſuetudo ſit quid facti l. de qui.
bus. ff. de legib. ubi doc. non præſumi debet l. in
bello. §. factæ. ff. de capt. & poſtlim. reuerſ. ſed is
qui allegat debet probare l. eum qui. ff. de pro-
bat. quare cum Ioan. Bapt. Guidobon. actor, qui
in ea uim facit, non articulauerit, neque proba-
uerit conſuetudinem cõcludendum merito eſt,
eum ex hoc capite obtinere non poſſe.
Ad ſecundum uerò dubium, in quo dicitur, ꝙ
de more illius loci præceptum guarentigiæ nõ
conſueuit apponi, & quòd licet apponi conſue-
uiſſet, tamen illius omiſſio hoc caſu non impe-
diret executionẽ, † quia adeſt iuramentũ, quod
3 habet uim guarentigię iuxta tradita per Anto.
de Petr. in l. 1. num. 222. ff. de iureiur. per Exc.
V. excitatum. Reſponderi poteſt, quòd non om
ne iuramentum hanc uim habet, ſed illud, quod
defertur a parte parti, ueluti ſi dicatur in inſtru
mento, quòd cum de prædictis poſſet dubitari
idcircò dictus debitor ſeu promiſſor detulit iu-
ramentum creditori, qui iurauit dictam ſummã
ſibi deberi; tunc enim huiuſmodi iuramentum
efficit, ut inſtrumentum habeat executionẽ pa-
ratam, & de hoc iuramento loquitur Ant. de
Petr. d. l. 1. num. 222. ff. de iureiur. & de hac quo
que ſpecie iuramenti loquitur Bart. in l. 2. in fi.
ubi Alex. ff. de iureiur. dum dicit iuramentũ ha-
bere uim guarentigiæ. & ita quoque expreſſe di
cit Matthesil. in ſing. 20. Incip. nota bonam pra-
cticam; Atque idem etiam ſentit Marc. Ant. Ba
uer. in tract. de uirtute iuram. uerſ. trigeſimo-
nono, num. 55. dum tradunt, ex iuramento in-
ſtrumenta ſumere executionem. Sed iuramen-
tum, de quo agitur non eſt huiuſmodi, ſed ſolũ
interponitur pro obſeruantia promiſſorum, me
ritò concludendum exiſtimo, illud iuramẽtum
non producere executionem. Prætereà uideo;
doctores non abſolute firmare; quòd iuramen
tum illud a parte parti delatum producat execu
tionem, quinimò Bart. in d. l. 2. fatetur quòd cõ
ſuetudo hunc modum non adinuenit, & idem
etiam affirmat Matthesila. in prædicto ſingu l.
20. & Marc. Ant. in loco ſupracitato dicit hanc
practicam non ſatis eſſe tutam; & multos ſumaſ
ſe contrarium.
Ad tertium, vbi dicitur, ſecundum conſuetu-
dinem illius regionis, ſubſcriptionem plurium
mercatorum ſuccedere in locum literarum le-
galitatis, & de hac conſuetudine conſtare per
plura inſtrumenta. Reſpondetur ꝙ conſuetudo
non admittit probationem per ſimiles literas,
vt tradit Bertrand. in conſi. 132. volum. 2. nu. 7.
& 8. in antiqui. Quinimmo ſecundum opinionẽ
4 quam plerique ſecuti ſunt, † in cõſuetudine pro
banda, oſtendi debet, ita obtentum fuiſſe in cõ-
tradictorio iudicio. l. cum de conſuetudine. ff. de
legib. gl. in §. non ſcripto, inſt. de iure nat. gent.
& ciu. & gl. rub. C. quæ ſit longa conſuet. & Alex.
in conſ. 173. Viſo diligenter. num. 8. volum. 6.
Aret. d. §. ex non ſcripto in verſ. 2. principaliter.
num. 10. ubi Ioan. de Platea. colum. 1. ver. 2. quod
moribus & ibidem Nicola. de Neap. colum. fi. &
idem firmat Dec. conſ. 213. parte 2. num. 2. uerſ.
tertio quia, & Hieron. Gratus in conſ. 100. num.
28. lib. 1. Ex quibus omnibus demõſtratur, quòd
conſuetudo non probatur ex plurium inſtrumẽ
5 torum editione: † & licet Fely. in c. inter dilectos
de fide inſtrumentorum. dicat ad probandam
conſuetudinem ſufficere editionem librorum,
id tamen intelligitur procedere, quando cõſue-
tudo notoria eſt tunc enim non indiget proba-
tione. l. vetuſtiſſimã. C. de iure domi. impetran.
vbi Angel. & Soc. conſi. 44. colum. 4. uerſi. circa
ſecundum fundamentum, lib. 1. & Curt. iun. con
ſi. 106. colum. 2. nu. 5. & Crauetta in tract. de an-
tiq. temp. parte prima in ſectione ampliatur nũc
nume. 16. quare cum de conſuetudine iſta non
conſtet, neque probetur id obtinuiſſe in contra
dictorio iudicio, neque ſit notoria, meritò con-
cludendum exiſtimo, prędictum Ioannem Bapti
ſtam actorem nil adiuuari a prędictis mercato-
rum ſubſcriptionibus.
Ad quartum, in quo dicitur non fuiſſe neceſ-
ſe probare quòd ipſæ ſubſcriptiones eſſent con
ſcriptæ manu ipſorum mercatorum, quaſi pro
ipſo inſtrumento pręſumi debeat iuxta tradita
per Bar. & Bal. in l. cum præcibus. C. de prob. Re
6 ſpondetur, † ꝙ licet præſumatur pro ipſo inſtru-
mento publico, quod eſt probatio probata, vt
per Bal. in l. Imperator in 2. col. ff. de ſtatu hom.

Bart.

Bart.in l.1.in princ.ff.de no.op.nunt.tamen ip-
ſæ ſubſcriptiones appoſitæ in dicto inſtrumen-
to ſunt ſcripturæ priuatæ, quæ cum uerificatæ
non ſint, nullam fidem faciunt ut per Afflic. in
deciſ. 75. incip. diu eſt, nume.6. Et propterea in
7 propoſita ſpecie, †ubi negatur inſtrumentum
eſſe authenticum, requiritur alia probatio, ſicut
quando negatur inſtrumentum ſcriptum eſſe a
notario, ſeu negatur inſtrumentum eſſe publi-
cum, oportet id ipſum probare, uel per iuramẽ-
tum, uel per comparationem literarum, ut per
Angel. in Auth. de hæred. & falc. §. hinc nobis
col. 1. num. 31. uerſ. ſuper gloſ. eadem. Iaſ. in l.
Barbarius, col. 11. uerſ. extra gloſ. quærit Bart. ff.
de off. prætoris, & Alci. in tractatu præſumpt. in
præſumpt. 13. num. 18. & quòd in terminis no-
tariatus, ubi opponitur inſtrumentum non eſſe
authenticum, debeat probari contrarium, plu
ra citat Crauett. in conſilio ſeptuageſimoſe-
cundo. numer. primo & 2. parte prima & conſ.
150. num. 2. parte 1.

Ad quintum, quatenus dicitur, prędictũ Io.
Bapt. præſumi procuratorem propter inſtru-
mentum crediti, quod ipſe pœnes ſe habet, iux
ta doctrinam Bart. in l. fi. C. de pact. conuent. Re
8 ſpondetur †quòd in caſu noſtro mandatum nõ
dicitur probatum, licet Ioannes Bapt. retineat
apud ſe inſtrumentum crediti, quia hic agitur
de ſolutione & exactione pecuniæ faciẽda, quo
caſu certum eſt, mandatum ad recipiendam pe
cuniam factum non probare niſi ex inſtrumen-
to mandati, ut dicit Bal. in l. falſus col. pen. uerſ.
utrum autem num. 27. C. de fur. & Alex. in l. 1.
col. fi. C. de procurator. Et conſtat quòd nemo
poteſt agere alieno nomine ſine mandato, niſi
ſit perſona coniũcta l. ſi pupillus §. pen. ff. de ne-
goc. geſt. & l. nemo alieno. ff. de reg. iur. & Mart.
de Fano, in tract. de except. in princ. numero 3.
9 † quinimo ſi mandatum haberet ad agendum;
non propterea tamen haberet mandatum ad
exigendum, nec ei ſolui debet l. hoc iure. ff. de ſo
lut. l. ſed ſi tantum. ff. de pact. l. ait prętor col. 1.
ff. de re iud. Quemadmodum dicimus, quòd ha
bens mandatum ad locandum, non cenſetur ha
bere mandatum ad exigendam penſionem, ut
per Roman. cõſ. 461. incipiente in eo quod quæ
ritur. Et propterea procurator recipere ſolutio
nem non poteſt, niſi mandatum ad hoc habeat
ſpeciale l. uero. ff. de ſol. nec poteſt ſine mãdato
ſpeciali liberare d. debitorẽ iux. l. 3. ff. de accepti.
l. & per iuſiurandum §. tutor. ff. eo. Neq; obſt. do
ctrina Bart. in d. l. fi. C. de pact. conuent. quoniã
Bart. ibi loquitur de marito, qui propter rece-
ptionẽ inſtrumẽti præſumitur procurator vxo-
ris, & per conſequens loquitur de perſona con-
iuncta, neque loquitur de procuratore ad exi-
gendum.

Ad ſextũ dum augetur difficultas per doctri
nam Paul. Caſtr. in l. ſtipulatio iſta §. alteri. ff. de
uerb. oblig. qui dicit, quòd quando promiſſio
fit Titio, & alteri ad ſolutionẽ adiecto, tũc adie-
ctus videtur eſſe procurator datus. Reſpõdetur
quòd Paul. ibi præſupponit quòd non ſoluatur
procuratori, eo quòd certus ſit ille, qui eſt adie-
ctus, & non agat ſed recipiat, & conſtet de illius
adiectione, hic verò non conſtat de ſpeciali
mandato.

Ad ſeptimum & ultimum dũ dicit quòd præ
dictus Carolus non poteſt opponere exceptio-
nem, quòd alieno nomine egerit; quia Carolus
in d. inſtrumento renũtiauit omnibus exceptio
nibus; reſpondetur quod ſi ſolueret non viſo
mandato ſpeciali, ſibi ualde poſſet præiudicare
10 quo caſu non cenſetur renunciaſſe, † quia renũ
tians contrauenire, intelligitur ſi modice lędа-
tur, Imol. in c. cum contingat, de iureiur. Et Cę-
pol. de ſeruit. c. de aquæductu, & ideò renun-
tians exceptioni doli intelligitur renuntiaſſe ex
ceptioni reſpectu paruæ quantitatis, non ma-
gnæ Bart. in l. ſiquis cum aliter. ff. de uerb. oblig.
Corn. conſ. 189. nume. 9. vol. 1. Et licet iuramen
tum interuenerit, tamen renũtiatio intelligitur
facta, ſi non lædat enormiter, Corn. conſ. 177.
num. 39. in 2. vol.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

*1 Statutum loci vbi quis conueniatur an vbi contra-
ctus celebretur, attendatur. & quid inter ſubditos
territorio, num. 1.*

CONSILIVM LVII.

Diuino nomine implorato.

IN caſu propoſito augetur dubium
pro parte affirmatiua, quia quando
ſtatutum loci, unde quis eſt, prohi-
bet aliquem contrahere in eius fauo
rem, ne decipiatur, tunc tale ſtatutum afficit per
ſonam ſubditam vbiq; etiam extra territorium,
per Ioan. Bapt. Sanſeuer. in l. cunctos populos.
C. de ſumma trinit. num. 101. Vbi ponere vide-
1 tur hunc caſum in ſpecie; † dicit enim quòd Se-
nenſis minor vigintiquinque annis contraxit
Florentiæ cum alio Senenſi minori 25 annis. &
& is, qui obligatus eſt, conuenitur Senis, obijci-
tur, quòd obligatio eſt nulla propter Senenſe
ſtatutum, quo cauetur, quòd minor non poſſit
ſe obligare ſine cõſenſu &c. Replicabatur quòd
contractus erat celebratus Florẽtię, vndę debet
attendi ſtatutum Florentinum, quo cauetur ꝙ
contractus factus a minore 27. annis ſit nullus,
quæritur an ſeruetur ſtatutum Senãſe, quaſi cõ-
tractus ſit initus inter Senenſes, An uerò ſtatu-
tum Florentinum, quia contractus fuit celebra-
tus Florentiæ; & tandem deciditur, quòd debeat
obſeruari ſtatutum Senenſe vbi conuenitur, &
non Florentiæ, vbi inita eſt obligatio, ita in pro-
poſito deberet ſeruari ſtatutum Florentinum,
vbi conuenitur, & non id quod ſeruatur Romæ,
vbi

vbi obligatio eſt inita. Reſponderi tamen poſſe puto ad omnia ſupradicta.& Primo.

2 Non obſtat primum dubium,videlicet,†quòd inter ſubditos territorio debeant ſeruari ſtatuta territorij.d.l.fi. quia reſpondetur, quòd illud verum eſt tantum quoad ordinationem litis, ve luti ſi ſtatutum diſponeret,quòd daretur,uel nõ daretur libellus, uel qualiter deberet lis conteſtari, tunc enim ſeruarentur ſtatuta Florentina, quia Florentię agitatur iudicium, Ray. Foroliu. in repet.l.omnes populi,col.24.num.86.uerſ. circa primum.ff.de iuſt. & iur. Sed quoad deciſionem, & quoad ſolemnitatem ualiditatẽque ſtatuta loci ſeruantur ubi factus eſt contractus d. num.86.& Sanſeuer.in l.cunctos populos num. 101. uerſ. quidam aduocati C.de ſumma trinit.

Non obſtat ſecundum per doctrinam Bart. nu.32.quia ille caſus diuerſus eſt a noſtro, quia ibi prohibitio eſt in perſonam, prohibet enim principaliter perſonam minoris teſtari, meritò includit ſubditum vbique,& eum extra territorium afficit, Bart.d.l.omnes populi.q.6.& Sanſeuer. in d.l.cunctos populos num. 103. Sed in ſtatuto, de quo nos modo agimus prohibitio non eſt principaliter in perſonam, quia non dicit,quòd contrahere nõ poſſit minor, ſed quòd non valeat contractus, Bart.l. ſi quis pro eo in princ.ff.de fideiuſſor.unde nõ debet ſeruari ſtatutum loci Florentiæ,vbi agitur, ſed id quod ſeruatur Romę,ubi factus eſt contractus.

Non obſtat tertio autoritas Sanſeuer.nume. 101.quia reſpondetur, quòd ſtatutum noſtrum de quo modo agimus, principaliter inhabilitat actum, & dat formam ratione perſonæ,quo caſu attenditur ſtatutum loci contractus, non originis, Bal.d.l. fi. de iuriſdict. om. iud. Sanſeuer. num.103.uerſ. tertius quando; Sed in caſu,quẽ ponit Sanſeuer. d.num. 101. & quam poſuimus ſupra in 3.dubio,ſecus eſt,quia ibi ſtatutum Senenſe nõ inhabilitat actum, ſed inhabilitat perſonam, & dat formam, quo caſu bene inſpicitur ſtatutum originis d.Sanſeuer.numer.103. uerſ. quartus quando.

Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Vidua durante in uiduitate,quomodo in primo matrimonio eſſe dicatur.& num.4.*

2 *Ratio quando eſt unica licet non expreſſa, ex ea ducitur argumentum.*

3 *Fratres,qui mortis tempore in uiduitate ſunt,ad legatum admittuntur non ſolum qui nunquam vxores duxerunt, teſtamento loquente de his qui inuenientur ſine nubere.*

5 *Ratio unica nunquam in diſpoſitione præſumitur.*

CONSILIVM LVIII.

In Dei nomine.

IN propoſita ſpecie, Primo animaduertendum eſt, quòd illa uerba teſtamenti, qui inuenientur ſine nubere, nihil aliud videntur ſignificare, quã qui inuenientur ſine nuptijs: Nuptiæ enim, & nubere ſunt coniugata, quandoquidem nuptię a nubendo dicuntur ſecundum Alciat. in l. tabernę.ff.de uerb.ſignif. a quibus quidem coniugatis licet argumẽtari l.1.§.peculiarem.ff.de tribut. Secundo animaduertendum eſt, quòd illa uerba,qui inuenientur ſine nubere uel ſine nuptijs, intelliguntur qui inuenientur ſine nuptijs tempore mortis ipſius patris;quia qualitas adiũcta uerbo regulatur ſecundum tempus uerbi l. in delictis §.ſi extraneus.ff.de noxa.action.l. ſi titius.ff. de milit. teſtam. Quibus ſic explicitis primus, & ſecundus caſus expeditam habent reſponſionem. Fratribus enim, qui tempore mortis patris vxorem habebant, certum eſt non deberi legatum, quia tunc non reperiuntur ſine nuptijs;& propterea cui non conueniunt uerba diſpoſitionis, nõ conuenit etiam diſpoſitio l.4. §.toties.ff. de dam. infect.l. quod conſtitutum, de milit. teſtam.Fratres autem,qui tẽpore mortis eorum patris, adhuc non nupſerant; dubiò procul legatum conſequi debent iuxta teſtatricis diſpoſitionem,quæ ſeruari debet.§.diſponat in Auth.de nupt.

Sed maiorem dubitationem habere uidetur tertius caſus, in quo præſupponitur eos fratres in uita patris vxorem accepiſſe,quæ tamen tem pore mortis eiuſdem deceſſerat.Nam prima ratione dicendum uidebatur, dictos fratres, qui tempore mortis patris erant in viduitate nõ debere conſequi legatum.

Primo, quia cum ſemel acceperint uxorem,licet deceſſerit, tamen non dicuntur eſſe ſine nuptijs, ſed dicitur durare primum matrimonium

1 † quia vidua durante in uiduitate dicitur eſſe in primo matrimonio l.fi.§.ſoluto.C. de bon. mater. & in Auth. de nupt.§. nuptialibus,& Repeten.in rub.ff.ſol.matr. poſt Bart.in l.filii.§.uidua ff.ad municip. Secundo quia ratio cur teſtatrix ijs tantum reliquit, qui eſſent ſine nuptijs, ea tãtum uidetur poſſe aſſignari,videlicet quia ij qui nupti eſſent,non uidebantur ita agere,cum partem fortaſſe a patre accepiſſent,ſicut egebant illi qui erant ſine nuptijs, uel quia uoluit his relinquere, ut facti colegato locupletiores, facilius

2 nuberent; unde †quando ratio eſt unica, tunc ex ea poteſt duci argumentum, quamuis ratio non ſit expreſſa l.quanuis.C.de fideicom.ſed in ijs, qui erant in uiduitate, hæc ratio ceſſat, ut ſupra, ergo ceſſat etiã diſpoſitio l.adigere §.quãuis.ff.de iure patron.

Verum his minime refragantibus; & uerius

3 eſſe crediderim, †fratres, qui tempore mortis in viduita-

in viduitate ſunt admittendos eſſe ad legatum;
In quam opinionem potiſſimum uenio, quia cũ
tempore mortis patris uxor prædictorum fra-
trum deceſſerit, utique dicuntur tunc eſſe ſine
nuptijs; quemadmodum dicitur ſine liberis ille
qui habuit liberos; qui tamen tempore mortis
eius deceſſerint c.nam & ego extra de uerb. ſi-
gnif.c. Kaynutius, ubi gloſ. in uerbo filium extra
de teſtam. & l. ex facto §. ſiquis autem. ff. ad Tre-
bell. ubi dicitur, quòd ſiquis ſuſceperit filium,
quem viuus amiſerit, uidebitur ſine liberis de-
ceſſiſſe; quia ut dicit ibi gloſ. in uerbo deceſſiſſe
prædictus filius non durauit, & propterea ſatis
eſt eos tempore mortis non fuiſſe nuptos, quia
illa dictio (ſine) ſignificat ſimplicem abnegatio-
nem, ut per Galia. in l. Centurio, num. 31. ff. de
uulg. & pupill. Qua opinione ita firmata, nõ ob
4 ſtat, quod primo loco dicebatur † videlicet viduã
durante viduitate cẽſeri in primo eſſe matrimo
nio; quia id procedit quoad commodum ipſarũ
viduarũ. & ideo quatenus ad cõſequẽdũ com
modum pertinet, perinde eſt ac ſi matrimoniũ
duraret, in fauorem eorum: & ideò uidua dici-
tur retinere eadem priuilegia, quæ habent nu-
ptæ, ut habetur in l. quoties. C. de priuileg. ſcol.
lib. 12. gloſ. & Bart. in l. filij. §. uidua. ff. ad muni-
cip. Hippol. de Marſ. in l. un. C. de rap. uirg. num.
64. Sed hic ageretur de damno, & odio ipſorũ
fratrum, & de amiſſione legati, ſi eſſe cenſeren-
tur in eodem matrimonio; Quamobrem alia eſt
ratio lucri, alia uero eſt ratio damni l. ſi. C. de co
dicil. l. ſi emãcipata C. de iuris & facti ignor. Nec
etiam me mouet id quod ſecundo loco deduce
batur; quia teſtatrix potuit moueri etiam alia
5 ratione † quandoquidem in diſpoſitione nun-
quam præſumitur unica ratio, Iaſ. in d. l. quam-
uis. C. de fideicom. & qui vnicam eſſe dicit, de-
bet id probare. Salyc. in l. 2. C. de noxal. Ideò cũ
ratio iſta non ſit expreſſa, in ea non eſt facienda
uis; ſed ea non obſtante firmandum eſt, ut ſu-
pra diximus.

Ego Ant. Cioſius.

CONSILIVM LIX.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio coram notario et teſtib. parte præſente facta valida cenſetur.*
2 *Promittens ob cauſam, ſi ea non ſequatur, exceptione cauſæ non ſecutæ defenditur.*
3 *Diſpoſitionis cauſa & origo ſemper inſpicienda.*
4 *Perſonis in pluribus quod obſeruatur, illud idem cõtinetur in una.*

In Dei nomine.

PROPONITVR in facti ſerie, ꝙ
quidam Pellegrinus Bargenſis reco
gnouit ſe debitorem cuiusdam D.
Mariæ in ſcutatis duodecim, quos
promiſit. d. D. Mariæ infra annum ſoluere, hoc
tamẽ pacto, ut d. D. Maria teneatᷣ lactare & veſti-
re Ioannam infantem, & filiam d. Mariæ ex di-
cto Petro, quatuor annos. Cumque ipſa Ioanna
circiter ſex menſibus poſt hanc factam conuen
tionem deceſſiſſet, & conſequenter non fuerit
lactata per integrum tempus aſſignatum, quæri
tur vtrũ Pellegrinus ad prædictos ſcutatos 12.
teneatur? Et quoniam ex facto ius oritur. l. ſi ex
plagis. §. ĩ cliuo cap. ff. ad l. Acq. ad huius quæſtio
nis deteterminationem arbitror eſſe diſtinguẽ-
dum; Quoniã aut iſta recognitio facta fuit pro-
pter pecuniam prouenientem a d. D. Maria, aut
recognitio, ſeu confeſſio facta fuit propter ſolã
cauſam alimẽtorum. Nam ſi dictus Pellegrinus
antequam fieret huiuſmodi conuentio erat
debitor dicti Petri, uel dictæ D. Mariæ, quia re-
uera recepiſſet illos ſcutatos duodecim ex pecu
nijs dictæ D. Mariæ, ut dicitur in inſtrumento cõ
feſſionis ubi habetur ꝙ d. Pellegrinus confeſſus
fuit habuiſſe & recepiſſe dictã ſummam a Petro
eius filio, & uiro ſupraſcriptæ D. Mariæ de pecu
nijs d. D. Mariæ, tũc utiq; Pellegrinus teneretur
ſoluere d. ſcutatos 12. quanuis Ioanna non fue-
rit per integrum tempus lactata, quia ipſe non
uidetur eos principaliter promiſiſſe ob cauſã ali
mentorum, ut præſupponere uidebatur infor-
matio facti ad me tranſmiſſa, ſed videretur eos
promiſiſſe ex ueteri cauſa alicuius præcedentis
debiti, propter quod deuenit ad huiuſmodi cõ
feſſionem, & tranſactionem, ut ſuadet dicta con
1 feſſio † quæ cũ facta ſit coram notario & teſtib.
parte præſente, cenſetur ualida l. 1. & in rub. de
confeſſ. Et quamuis tertio non præiudicaret, ut
per Grat. conſ. 54. lib. 1. num. 38. tamen præiudi-
caret dicto Pellegrino confitenti, arg. §. illud, in
auth. de æqual. dot. cum in facto eius proprio
exiſtimetur dicta confeſſio mera ueritas, Grat.
conſ. 141. lib. 2. num. 2. Quare licet dicta Ioanna
non fuerit per totum tempus lactata, tamen pri
mum debitum firmum perduraret, & pro dicto
debito obligatus remaneret, licet cauſa alimen
torum non ſequeretur, ut per Bart. in l. ſiquis do
naturus, nu. 3. uer. aut ſoluit pro ſua obligatione
& l. qui ſe debere, uerſ. ſin autem. ff. de cõd. ca. da
ta. ca. non ſecuta, & ipſius principalis debiti cau
ſa cenſeretur facta confeſſio, quemadmodum
aliàs dicimus traditionem uideri factam ex cau-
ſa præcedentis contractus, ut per Ruy. in l. hoc
edicto §. nuntiatio, num. 98. ff. de op. no. nunt.

Nec obſtat quod promittat ſoluere intra an
num hoc pacto, & conditione, quòd teneatur
d. Domi-

d. Domina Maria quatuor annis lactare, quod non fuit ſubſecutum, quoniam reſpondetur, quòd hoc pactum non reddit promiſſionem, uel confeſſionem conditionalem, ſed eſt quoddam pactum, quod auget & ampliat formã contractus & aliquid ei addit, quod eſt compatibile, neque ipſi contrarium, tametſi dicatur quid diuerſum ab ipſa confeſſione, quemadmodum eueniret ſi in contractu promitterentur centum, & in pacto appoſito iuxta contractum promitteretur iri Romam hoc enim non perimeret contractum, ſed ſicubi forte ſtipulatio deficeret, tunc informaret ipſam actionem, & ideo pactum informatorium appellaretur iuxta ea, quæ latè tradunt doct. in l. petens. C. de pact.

Si uerò ipſa recognitio debiti ſeu confeſſio facta eſſet ob ſolam nouam cauſam alimentorũ, & re uera Pellegrinus non recepiſſet dictos ſcutos 12. ex bonis filij ſeu eius nurus, ſed ita confeſſus fuiſſet, vt ſibi aliqua in re caueret; tunc ſanè putarem q; cum præſtita non fuerint alimenta, dictus Pellegrinus non teneretur ſoluere integros dictos ſcutatos duodecim, ſed teneretur tantum pro rata temporis quo Ioanna vixiſſet, quoniam ſi promiſit ob ſolam cauſam alimento
2 rum; †certum eſt, quòd promittens ob cauſam, ſi cauſa nõ ſequatur, defenditur exceptione cauſę nõ ſecutæ, ut per Bart. in l. ſe debere in princ. ff. ca. data ca. non ſecuta, & in l. ſiquis donaturus
3 §. ſiquis indebitam. ff. eo. †ſemper enim inſpici debet origo & cauſa diſpoſitionis l. ſi procuratorem dedero in princ. ff. mand. & debet inſpici qua contemplatione actus fiat, Bal. l. ſi pater. §. qui duos. ff. de adopt. Deci. conſ. 283. colu. 6. in princ. Et propterea ſi illa confeſſio facta fuit cõtemplatione dictorum alimentorum, & alimenta deinde non præſtentur, tunc quod datum, uel promiſſum eſt reuocatur l. non enim l. licet in princ. l. promittendo in princ. ff. de iure dot. & l. fi. ff. de hæred. inſtit. quinimo etiam ſi non fuiſſet appoſitum huiuſmodi pactum, tamẽ ſubintelligeretur, ſicut quando fit promiſſio pro dote, ſub intelligitur conditio, ſi matrimonium ſubſequatur, & ideo ſi non ſequatur, uidetur deficere conditio, ut per Soci. iun. conſ. 13. num. 5. parte 2. Quæ opinio etiam ſuadetur, quia obligationis cauſa ceſſante, ceſſat obligatio. Socin. conſ. 31. colum. penultim. uerſicul. quarto etiam lib. 1. Andr. Tiraq. in tract. ad regulam ceſſante cauſa, parte 1. in verbo obligationis, nume. 184. & in uerbo promiſſionis num. 218. & 217. ubi inquit, quòd promiſſionis cauſa ceſſante debet etiam ceſſare promiſſio c. 2. ubi Butrius in primo not. de cuſtod. euchar. & Roman. conſ. 417. in propoſito caſu, col. 1. cum locis conſocijs per Tiraq. ibi deductis; Ideoque cum per mortẽ alimenta finiri conſtiterit l. cum hi. §. modus. ff. de tranſact. l. in ſingulos. ff. de annuis leg. ſequitur ut ceſſante cauſa promiſſionis, debeat ceſſare ipſa promiſſio; quod etiam comprobatur, quia ſi debeo alimenta pluribus, quorum numerus ſit diminutus, minuitur etiam onus l. dominus § fi. ff. de vſufr. l. 3. §. debuit, & l. pecunia. ff. de alim. & cib. leg. igitur quotieſcunque debetur vni, & ipſe è medio tollitur, certe onus in totum extingitur, ſumpta argumentatione à ſimili. l. non
4 poſſunt. ff. de legib. †Quod enim in plurib. perſonis obſeruatur, illud idem obtinet in una, Iaſ. in l. ſingularia. ff. ſi cert. pet. num. 7. & 8. Quamobrem cũ unum uideatur proponi in facti informatione, aliud uerò in inſtrumento confeſſionis, exiſtimo iudicem, qui cuncta rimari debet. c. iudicantẽ. 30. q. 5. l. ubicunque. ff. de interrog. act. oportere diligenter inſpicere facti circunſtantias, & rem decidere, habita ratione ſuperioris diſtinctionis, & conſiderare ſub quo mẽbro comprehendatur caſus propoſitus, Id quod ego dijudicare nõ poſſum, quia non uidi proceſſum uel acta totius cauſę.

Ego Antonius Ciofius.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis qui interfuit tractatui & non concluſioni non probat.*

2 *Teſtes de certa quantitate non deponentes, non probant.*

3 *Teſtes de auditu non probant.*

4 *Locationis in contractu merces & penſio in pecunia eſſe debet.*

5 *Contractus innominatus regulatur ſecundum naturam contractus nominati, cui aſſimilatur.*

6 *Scientia dicitur eſſe ſtatim, ut nota eſt in loco præſumitur q; in his, quæ quis tenetur inueſtigere.*

7 *Soluturus proteſtari debet ſe eſſe paratum ſoluere in tali loco, ut pœnam euitet.*

CONSILIVM LX.

Reueren. Pater & Excell. Iudex.

QVANVIS plura ſcribere potuiſſem in fauorem Magnifici Domini Petri Stradellæ, tamen quia res agitur coram ſummæ doctrinæ & experientiæ viro, non attingam niſi ea, in quibus mihi uidetur conſiſtere huius cauſę difficultas. Nã Iacobus ab Antiſante prouocator, & conductor decimarum plebis Caſtelli Epiſcopatus Aleriæ, ſumpta occaſione ex bello geſto in inſula Corſicæ affictum ſtariorum 130. tritici dicto Domino Petro ſoluere recuſat principaliter tribus de cauſis. Prima eſt, quia aſſerit ſe inuitũ fuiſſe coactum conſignare dictum triticum Illuſtri Domino de Termis. Altera, quia triticum corruptum fuit. Tertia, quia ſibi fuit furto ſubtractum. Quarum tamen nullam cõcludenter probat. Quod enim ad primam cauſam attinet, nõ uidetur probatum, quòd ipſe Iacobus ſoluerit

triticum

triticũ illis miniſtris,qui miſſi fuerunt a præd. il
luſt.D.de Termis: quia licet teſtes examinati in
Inſula Corſicę per d.Iac.ſuper 5.c.dicant ſe uidiſ
ſe dictos miniſtros publicos in domo d.Iac. ad-
ſtringẽtes ipſum ad ſoluendum; non propterea
tamen dicunt ꝙ ipſis triticum fuerit traditũ: ſed
potius teſtificantur de tractatu,q̃ de cõcluſione
1 aſſignationis tritici, † quo caſu teſtis,qui inter-
fuit tractatui,& nõ concluſioni,nihil probat. gl.
in uerbo,puto,in l.eleganter.in prin.ff.de cond.
indeb.Bal.in c.fi.col.ult.de iura.calu.quia multa
tractantur,quæ non perficiuntur.Dec.conſ.463
n.1.par.4.& ideò nõ concludũt ſolutũ fuiſſe tri-
ticũ.Quandoquidẽ euenire põt,vt quis adſtrin-
gatur ad ſoluendũ,captis alijs pignorib.vel for-
te teſtes loqui intelligebant de ſolutione pecu-
nię,iuxta ea, quæ ponũtur in d.c. vbi ponitur, ꝙ
Iac.ſoluit ſcutos 45.d.miniſtris. Quinimò Serra
ualles Damiani 6. teſtis ſuper eo c. examinatus
dicit ſe uidiſſe illum cogi ad ſoluendũ,ſed igno-
rare quantitatẽ pecunię ſolutę. Quo fit,vt nõ cõ
cludẽter dicatur probatũ de ſolutione præd. tri
tici:arg.l.neq; natales. C.de prob.& l.nõ hoc.C.
vnde legi.& c.in pręſentia.de ꝓb. Quo verò ad
ſecundam cauſam dici poteſt, ꝙ quãuis teſtes aſ
ſerant ſe uidiſſe madidum triticũ in viã proijci,
tamen oẽs ijdem teſtes examinati ſuper 3. c. di-
2 cũt ſe neſcire illius quantitatem, † & propterea
cum de certa quantitate non depoſuerint, nihil
probant,vt per Corn.conſ.179. n.7. uol.1.cũ ſi.
Adde ẽt teſtes dicere ſe neſcire cuꝰ fuerit illud
triticum quod proijciebatur, unde tanquã ea q̃
incerta eſt,minuſq; ſpecifica reijcitur eorũ depo
ſitio.d.conſ.179.prealle.Tertia quoq; cã in qua
aſſerit triticum fuiſſe ſibi furto ſubtractum, non
uidetur ſufficienter probata: tum quia teſtes af-
firmant ſe non uidiſſe triticũ menſurari,& aper-
tè dicunt ſe neſcire quot modij tritici ibi aderãt
vel quot fuerint furto ſubtracti, ideoq; incerta,
& dubia redditur eorum atteſtatio.l.certũ. ff.de
confeſ.tum ẽt quia oẽs fermè teſtes examinati
3 ſuper 2.c.dicunt ſe hoc dici audiuiſſe. †Quo ca-
ſu teſtis de auditu non probat, ut per Alex.cõſ.
101.n.16.uol.7.& conſ.25.n.3.lib.4. Et Mat. de
Affl.deciſ.248.inc.fuit diu.n.5. Ex quib.colligi-
tur,ꝙ cum ipſe Iac. non probauerit ſuas aſſertio
nes,nullo mõ in hac appellationis cã poterit ob
tinere.arg.l.qui accuſare.C.de edẽ. Veruntamẽ
poſito,& non dato, ꝙ d.Iac.omnia præd.ſufficiẽ
ter probaſſet,quod audacter negatur, adhuc tñ
dicendum vr̃,illum obtinere nõ poſſe,quia licet
prima facie uerba cõtractus,quo Iac.obligat̃ ad
ſtaria 130.tritici quolibet anno ſoluenda, videã
tur denotare contractum locationis;tamẽ ſi dili
gentius conſiderentur,apparebit inter d.partes
nõ fuiſſe propriè celebratum contractum loca-
4 tionis, † cum in contractu locationis,merces, &
pẽſio dẽat eſſe in pecunia.gl.in prin.inſt.de loc.
& l.1.§.ſiquis ſeruum.ff.depoſ. ſed potius cõſta-
bit eas iniuiſſe contractum innominatum.d.§.ſi
q̃s ſeruũ.Bar.in l.ſi merces. §.uis maior.in prin.
ff.loc.& in l.ſi olei.C.eod.quia hic præſtatur fru-
mentum loco penſionis,quo caſu contractus dr̃
innominatus,ut ꝑ Fab.de Mõte in trac.de emp.
& uend.in 2.q.prin.n.29.& 30. Vtcunq; tamen
res ſeſe hẽat,& ſiue locationẽ,ſiue ĩnominatum
5 contractum factum fuiſſe dicamus, † certi iuris
eſt,cõtractum inter d.partes initum,regulari ſe-
cundum naturam contractus nominati cui aſſi-
milatur d.§.ſiquis ſeruum, & d.l.ſi olei. Et ideò
perinde de eo iudicabimus,ac de locatione,ut ꝑ
Bar.in l.ſi uno.§.itẽ cum quidã.n.7. ff.loc. & in l.
ſi merces.§.uis maior.in fi.eo.& Panor.& alij in
c.ꝑꝑ ſterilitatẽ.ext.loc.& Nic.Bello.cõſ.45. n.5.
At in cõtractu locationis, uel in cõtractu inno-
minato,qui locationi aſſimilat̃ ſi fructus uel bel-
lo,uel incurſu hoſtium,uel incẽdio,uel alia ſimi-
li cã pereãt; idq; accidat cum ipſi fructus ſunt ſe
parati a ſolo,tunc ſanè dicuntur perire dãno ip-
ſius coloni,ut dicit Bal.in l.ex cõducto.§.ſi uis.ff.
loc.uer.in textu ibi hoſtium,ubi inquit in ſepara
tis a ſolo fructib.dãnum eſſe coloni,quia ſi tunc
damnum in meſſe contingat,dr̃ in re coloni cõ-
tingere, nõ autẽ in rẽ domini, quẽadmodum in
re domini dr̃ contigiſſe, quando fructus pẽden-
tes ſunt.l.fructus.ff.de rei uendi. Quã opi.tenet
ẽt Paul.Caſtr.in d.§.ſi uis tẽpeſtatis. d.l.ex cõdu
cto.n.2.uerſ.itẽ quod contingat ante ſeparatio-
nẽ fructuum a ſolo.Et ꝓpea dicit Iaſ. in l.1. col.
2.C.de iure emph.uerſ.quid ſi res,ꝙ ſi emphy-
teuta tenetur ad penſionẽ conſiſtentẽ in quãti-
tate, uel in genere puta ad tot ſacchos frumẽti,
eo caſu emphyteuta nõ liberatur a ſolutione pẽ
ſionis,ẽt ſi ꝑꝑ bellum colere,& fructus collige-
re nõ potuerit.Cuius rei ea rõ redditur,qđ ipſe
conductor,uel emphyteuta dr̃ tunc eſſe debitor
generis,qđ perire nõ põt.l.incendium. C.ſi cer.
pet.in rõne.§.incertæ.ff.ad l.falc.Quarę cum ex
actis factis in inſula Corſicæ conſtet,tpe belli gẽ
ſti anno 1553:nimirum menſe Aug. fructus fuiſ
ſe ſeparatos a ſolo,atq; recollectos,ut fatet̃ ẽt d.
Iac.in ſuis c.dum ponit triticum partim aſſigna-
tum,partim ſubtractum, partim corruptum fuiſ
ſe conſequẽs eſt;ut oẽ dãnum dẽat pertinere ad
d.Iac.qui a penſione ſoluẽda nõ põt, nec dẽret
liberari,niſi probaſſet ſterilitatẽ,uel ſe nõ potuiſ
ſe fructus colligere ꝑꝑ impedimentum belli: de
quo tamen ipſe nõ docuit. Quinimo Raph.Pet.
Ant.& Lucius Mariani examinati ſuꝑ 1.c. dicũt
ipſum recollegiſſe fructus, licet quantitatẽ igno
rent. Quare cum probatæ nõ fuerint qualitates
ſequitur ut ex hoc capite non dẽat obtinere, ut
per Gra.conſ.161.n.10.uol.2. Nec ob.dum obij-
citur,ꝙ d.D.Petr.Stradella dẽbat notum facere
d.Iac.ſe miſiſſe ad loca,in quib.erat facienda ſo-
lutio.Nã ut optimè deponunt teſtes examinati
ſuper 1.c.pro parte d.D.Pet.notoriũ erat, d.D.
Pet. miſiſſe ſuos exactores ad loca deſcripta in
contractu. ideoq; ad eius etiam notitiã ueniſſe
6 præſumitur, † quia ſcientia ſtatim dr̃ eſſe proba
ta;ut no.res eſt loco,Grat.cõſ.9.n.11.lib.1.& cõſ.
49.nu.8.1.lib.neque oportebat eum,qui certus
eſt,ulterius certiorari.c.cum qui certus eſt.extr.
de reg. iur. præſertim cum interpellaretur a die

ap poſito in contractu.l.quod te,ff.ſi cer.peta. &
pręſumitur ſcientia in his,quę quis tenetur inue
ſtigare.Grat.conſ.1 2.nu.39.Quinetiam amplius
dico ,quòd imò ipſe Iac.debebat proteſtari Do.
Petro, in quo loco ex altetnatiuis ſoluere conſti
7 tuiſſet,cum ſolutio eſſet in eius arbitrio.Et †po-
ſito,& non dato, quòd tunc nó adeſſent exacto
res d.Do.Petri,tamen d.Iac. debebat proteſtari
ſe eſſe paratum ſoluere in tali loco, & coram Iu
dice offerre ſolutionem,&eo modo euitaſſet pę
nam,vt per Dec.in conſ.566.n.4.& 5.par.4.inc.
promiſit Antonius,quod cum d.Iaco.non fece-
rit,meritò d. D.Petrus petijt,vt ſententia reſpe-
ctu pretij reformaretur in eius commodum cũ
ſufficienter per teſtes examinatos in 1. c.demó
ſtrauerit,triticum maiori pretio vendi eo tem-
pore conſueuiſſe quàm in ſententia fuerat de-
claratum. Et ita iuris eſſe arbitror ſaniori ſen-
tentia ſemper ſalua,

Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 Filius an præſumatur patris hæreditatem adijſſe, quando poſt patris mortem reperitur emphyteoticũ fundum poſſidere, quem pater pro ſe & filijs ſuis acceperat.

2 Statutum in ſuo loco pro lege ſeruari debet.

3 Verba quantumcumque generalia ad habilitatem reſtringuntur.

4 Interpretatio in ſtatuto eam fieri debet, ut minus lædatur ius commune quàm fieri poteſt. & nu. 6.

5 Statuta ſtricti iuris ſunt.

CONSILIVM LXI.

Diuino nomine implorato.

STATVTO Piſtorienſi diſponitur,
quòd ſi maior 20.annis, cui hæredi
tas delata eſt bona immobilia quæ-
cunq; defunctus tempore ſuæ mor-
tis poſſidebat; non deſeruerit poſt quindecim
dies a morte defuncti, intelligatur adijſſe hære-
ditatem,nec prætextu dotis maternę, vel auitæ,
aut aliquo alio iure talia bona, uel ſe defendere
poſſit. Quo ſtante contigit, ut quidam bona
emphyteutica pro ſe,& filijs códuxerit,quo mor
tuo illius filius hæreditatem paternam repudiãs
ingreſſus dicitur poſſeſſionem bonorũ emphy-
teuticorum; quæritur vtrum hoc caſu cenſeatur
adijſſe attento ſtatuto prædicto. Atque ut rem
breuiter expediam. Stante huiuſmodi ſtatuto,
poſitoq; &non dato,ꝙ filius poſſederit prędicta
bona emphyteutica,concludendum arbitror, ꝙ
prædictus filius non cenſeatur ob id adijſſe hæ-
reditatem paternam.

1 Primò, † quia ſecundum iuris communis di-
ſpoſitionem, quando filius poſt mortem patris
reperitur poſſidere fundum emphyteuticum,
quem pater acceperat pro ſe,& filijs ſuis,tũc cer
tum eſt quòd filius nó præſumitur propter hoc
adijſſe hæreditatem patris, ut tradit Bar. in l.ge-
rit.col.4.verſ.ad ſecundum. n.21. ff.de acq.hær.
& Rober.Maranta in repet.l.is poteſt.ff. de acq.
hæred.col.10.uerſ.tertio limita.num.59.Et licet
præſens inſpectio non uerſetur circa ius cõmu-
2 ne,ſed circa ſtatutum Piſtorienſe , † quod in ſuo
loco pro lege ſeruari debet.l.1.C.de eman.lib.l.
3.uerſ.quid tamen.ff.de ſepul.viol. & c.ius ciui-
le. 1.diſt.& doct.in l.omnes populi. ff. de iuſt.&
iur.in quo ſtatuto uidentur compre endi bona
etiam emphyteutica: nihilominus firmandũ eſt
quòd illa uerba,quæcunq; bona,&c. non debẽt
3 referri ad emphyteuſim. † Quãuis.n.uerba quæ
cunque,generalia ſint,& omnia comprehendãt,
vt per Soc.in conſ.197.nu.6.col.2.uol.2.& Iaſo.
in l.1.§.nuntiatio.ff.de ope.no.nun.& Grat.cõſ.
134.nu.61.uol.1.Tamen verba etiam quantum
cunque generalia ad habilitatem reſtringi de-
bent.l.ut gradatim.ff.de mune.& hon.l.1.§.nun
ciatio.ff.de ope.no.nun.& Grat.cõſ.45.n.9.uol.
1.Ratio autem quare uerba, quæcunque, in eo
ſtatuto poſita ita reſtringi debent,vt non cõpre
4 hendant bona emphyteutica, aſſignatur, † quia
debet fieri in ſtatuto ea interpretatio, vt minus
lædatur ius commune quàm fieri poteſt, vt per
doct.in l.ſerui veſtri.C.de nox.act.& in c.cũ dile
ctus.de conſue.& Soc.iun.conſ.1. nu.22.uol.2.
& Caſſa.conſ.32.nu.2.Franc.Cur.iun. conſ.7.n.
8.par.1.Imo.conſ.145.n.7.Grat. conſ.13. 2.uol.
Sed ſi propter illa verba quęcunque diceremus
quod filius poſſidens bona emphyteutica cenſe
retur adiuiſſe,tunc maximè læderetur ius cõmu
ne,quandoquidem de iure cõi filius qui ea poſ-
ſidet,non cenſetur adire,iuxta doctr.Bar.ſup.al-
latam in præal.l.gerit.nu.21.ergo non eſt facien
da ea interpretatio, ut ſtatutum loquatur de bo
nis emphyteuticis. Secundò quòd illud ſtatutũ
ita ſtrictè intelligi debeat, ut non uerificetur in
emphyteuſi,demõſtratur,quia non eſt veriſimi-
le, quòd ſtatutum prohibere noluerit filium in-
gredi in poſſeſſionem bonorum emphyteuticõ
5 rũ.Nã † cum ſtatuta ſint ſtricti iuris. l. quicquid
adſtringendę.ff.de uerb.obl.Dec. conſ.669.n.7.
par.5.& conſ.625.n.4.& conſ.438.nu.5.Vtique
in dubio non cenſetur uelle ſtatutũ adimere ius
filio quæſitum in dictis bonis ex contractu pa-
tris, nec videtur illi denegare uelle poſſeſſionẽ
6 dictorum bonorum, † quia in dubio ſtatuta, ita
intelliguntur, vt minus præiudicẽt tertio, quàm
fieri poſſit.Alex.conſ.15. nu.16. lib.3. & conſ.34
nu.3.lib.4.Et ſemper fit interpretatio,vt ſtatutũ
non contineat læſionẽ iuris tertij.Alc.conſ.106
n.9.lib.5.& conſ.144.n.7. lib.2. & Goza.conſ.54
n.2.Atq; ita accipiũtur ſtatuta,ut nullus indebi-
tè damnũ patiatur. Dec.conſ.545. nu.50. par.4.
Ale.conſ.32.n.7.li.7.& conſ.106.lib.5.& Bertrã.
conſ.211.n.4.par.1.Nec ob.ꝙ ſtatutum uoluerit
ẽt comprehendere bona, in quib. eſſet quæſitũ
ius filio,quẽadmodũ demõſtrat ex verbis ſtatu-
ti,dũ loq̃r de dote,cuius dñiũ mortua uxore, &
uiro,ſtatim ad fil.ux.redit.l.1.C.de priu.do.&dũ
dicit,ꝙ nõ poterit ſe defendere ꝑtextu dotis,vel
alio iure, quæ uerba tanquã generalia videntur

compre-

compreſiendere emphyteuſim. Quoniam re-
7 ſpondetur † quòd dupliciter nobis acquiritur
ius in bonis. Primo modo ex diſpoſitione legis
veluti vt ſuccedamus alicui ab inteſtato toto ti.
Inſtit. de ſucceſſ. ab inteſt. Cuiusmodi eſt etiam
ius, quo diſponitur, vt dos materna ad filios per
tineat. l. dos apatre. C. ſolut. mat. l. poſt dotem
ff. eo. & propterea ſucceſſio ab inteſtato dicitur
alienatio legis, vt per Grat. conſil. 9. nu. 162. vol.
1. Et propriè dicitur ſucceſſio legitima quæ ab
inteſtato venit, Grat. conſ. 32. num. 5. uol. 2. Et
de hoc iure ſpe ſaltem quæſito loquitur ſtatu-
tum, dum prohibet ne talia bona filius poſſide-
re poſſit quin cenſeatur adijſſe, loquitur etiam
de hoc iure quæſito in bonis ex diſpoſitione le-
gis, dum dicit & alio iure, quia intelligitur alio
8 iure ſcilicet ſimili, † vt demóſtrat illa dictio alio
quæ eſt relatiua ſimiliũ iuxta glo. in l. ſi fugitiui
C. de ſeru. fugit. Et propterea dum ſtatutum di-
cit alio iure, intelligi debet, alio iure, ſcilicet legi
timo, & ſimili, cuius ſupra mentionem fecerat;
exempli cauſa de eo iure, quod defert ſucceſſio
nem matris ad filium ex autoritate Senatuſcon
ſulti Orphiciani, ut inſt. ad Senatuſc. Orphic. in
prin. & l. 1. C. ad Orphic. & l. 1. ff. ad Tertullia. Vel
etiam ſi diceret filius ſe poſſidere iure ſuæ legiti
mæ; nam hoc caſu ſtatuto cauetur, nec hoc præ
textu ſe tueri poſſit, ut per Bar. in l. gerit. col. 5.
9 nu. 22. ff. de acq. hered. † Secundo uerò modo
acquiritur nobis ius in bonis ex diſpoſitione ho
minis, veluti ex contractu, vel teſtamento, exem
plum peti poteſt ex bonis ſubiectis fideicommiſ
ſo, uel ex bonis emphyteuticis emptis pro ſe, &
filijs, ubi ius quęritur ex facto ipſius hominis, &
de hoc iure quęſito in bonis ex facto hominis
non uidetur loqui ſtatutum, dum inquit filium
bona poſſidentem adijſſe cenſeri. Ratio autem
quare ſtatutum de hoc non ſenſerit, aſſignatur,
10 quia lex ſuum non tuum denegat auxilium, gloſ.
magna. in l. fine. C. de tranſac. gloſ. & doct. in l. 1.
C. ſi aduerſ. uend. Et propterea cum ſtatutum, &
lex facilius ſuum, quàm ipſius hominis propriũ
adimat beneficium. gloſ. in l. aſſiduis. in gl. mag.
circa medium. C. qui potiores in pig. hab. meri-
tò concludendum videtur, quòd dictum ſtatu-
tum Piſtorienſe prohibeat ſolum poſſeſſionem
in bonis quæſitis ex diſpoſitione legis, non au-
tem in bonis quęſitis ex diſpoſitione hominis,
cuiuſmodi ſunt bona emphyteutica, & bona ſu-
biecta fideicommiſſo. Ex quibus omnibus con-
cluditur quòd filius prędictus bona etiam em-
phyteutica poſſidens non cenſetur adijſſe pater
nam hæreditatem, præſertim cum qualitates ſta
tuti non verificentur, neque probatum ſit, ut
mihi proponitur ꝙ filius ipſe poſſederit, quo ca
ſu ſi non verificantur qualitates ſtatuti, manife-
ſtum eſt, ſtatutum non habere locum, ut per So
cy. conſ. 55. inc. præſtantiſſime docto. 1. vol. Bar.
l. vn. ff. de cond. ex lege, Bal. in l. ſi quis non dicam
rapere. C. de epiſ. & cler. Soc. conſ. 57. n. 8. lib. 3.
& conſ. 47. n. 8. lib. 4.

Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtes ſe referentes ad articulum, rectè probant om-*
nia, de quibus mentio habetur in capitulo.
2 *Compenſatio quo facienda ſit & quando in eam cau*
ſam, in quam quis elegerit ſe compenſaturum.
3 *L. 1. de ſolutionibus procedit in ſolutione debiti ſim-*
pliciter facta: non autem quando agitur de com-
penſatione.
4 *Debitum, pro quo datus eſt fideiuſſor duriorem cau*
ſam cenſetur habere.
5 *Debitor ante diem ſoluere poteſt & præuenire etiam*
creditore inuito.
6 *Expenſa facta, & melioramenta in re conducta ſem*
per repeti poſſunt.
7 *Inſtrumentum, ueritas manifeſta & probatio proba*
ta dicitur.

CONSILIVM LXII.

Dei nomine implorato.

IN facto propoſito pro parte mo-
naſterij Sancti Michaelis de Piſtorio
obijcitur. Primo ꝙ Paulus Ioãnis mo
lẽdinarius, qui erat debitor d. mona
ſterij ex pluribus cauſis, non potuit Calend. Au
guſt. 1557. declarare, ſeu eligere, ut mercedes, &
creditum molendarum conferentur in debitũ
tritici, cuius erat debitor pro reſiduo affictus;
quaſi nõ uideretur amplius eſſe in eius arbitrio
in quod potius debitum velit eſſe ſolutum, quia
non elegerit ſingulis vicibus, quibus præſtaban
tur molendæ, ſed cenſeretur facta ſolutio in cau
ſam affictuum decurſorum in prima locatione,
& conſequenter in cauſam duriorem, vt habe-
tur in l. 1. ff. de ſolu. cum ſimil.

Secundò obijcitur, quòd ipſæ molendæ non
poſſunt cenſeri factæ, ſeu ſolutæ in cauſam poſte
rioris debiti dictorum ſtariorum octo tritici;
propterea quòd non venerat adhuc dies, quo
ipſum triticum deberetur, vt ex inſtrumento pa
tet; quo caſu in eam cauſam non videtur facta
ſolutio, quid id videtur ſolutum, cuius dies iam
venit. l. 3. in fi. ff. de ſol.

Veruntamen his minimè obſtantibus, verius
eſſe puto quòd imò in arbitrio ſoluentis fuerit
prædictis Cal. Aug. 1557. declarare, ſeu eligere
in quod debitũ ſolutas eſſe uoluerit dictas mo-
lendas. Nam Paulus molendinarius prædictus
erat debitor Monialium dicti monaſterij ſtario-
rum octo tritici. Ex aduerſo autem erat credi-
tor plurium molendarum, quas cum tandem ſi-
mul omnes liquidare uellet, rationes confecit
prædictis calendis cum dictis monialibus, & fa-
cto calculo, collatoq; debito, & credito, comper
tum eſt mercedes dictarum molendarum aſcen
diſſe ad ſummam lib. 23. & ſol. 8. Et propterea
de communi conſenſu deinde compenſarunt
d. lib. 23. & ſol. 8. cum præd. ſtarijs octo tritici, &
in hoc fuerunt concordes, vt deponunt teſtes
examinati in fauorẽ Pau. Peraccini fideiuſ. ſuper
6. & 7. c. vbi atteſtãtur ita factũ fuiſſe ut in c. dici
1 tur ipſis præſentibus. † Quo circa cum ſe referãt

 ad ar-

ad articulum rectè dicuntur probare omnia de
quibus mentio habetur in capitulo, ut per Bar.
conſ.10.par.5.nu.5 & 6. & conſ.54. nu.6. parte
prima,& Soc.conſ.56.nume.12.lib.4. Ex quibus
colligitur quòd hic agitur de compenſatione,
2 non autem de ſimplici ſolutione. † Quo fit, ut
cum de compenſatione agatur, in poteſtate de-
bitoris ſit compenſare in quam cauſam velit
quando fit calculus, quia compenſatio non fit
ipſo iure magis in unam cauſam quàm in aliam
ſingulis uicibus, quibus aliquid prȩſtantur; ſed
fit quando debitor opponit,uel allegat compen
ſationem eſſe faciendam.& conſequenter fit in
eam cauſam, in quam elegerit ſe compenſatu-
rum. l. ſi quid. & ibi no. & l. quod Labeo. ff. de
compenſa.& in l. ſi conſtat. C. de compenſat. &
in indiuiduo. Alex. in conſ.85. lib.3. ponderatis
narratis. num.3. Id quod ante eum tradidit Io.
de Imola in l.cum ex pluribus.1.& l.1.col.fi.uerſ.
item adde quòd per prȩdicta. ff. de ſolutio. Vbi
dicit quod quando mercatores in aliqua pagi-
na ſuorum librorum ſcribunt creditum ſuum,
uel id quod exigitur; & è regione notant etiam
debitum ſuum,& ſic ea quæ receperunt; nec ap
paret, uel non ſcribunt ſolutum ſibi aliquid fuiſ
ſe animo diſſoluendi magis unam obligationē
quàm aliam,tunc ſanè uidetur locus compenſa
tioni,in poteſtateque ipſius debitoris ſoluentis
eſt, eligere in quam cauſam uelit compenſare,
non autem eſt in poteſtate mercatoris in quam
cauſam uelit illud cedere, ut refert, & ſequitur
Ale.dicto conſ.85.nu.3.lib.3.

Qua opinione ita firmata. Non obſtat primo
quòd ſingulis uicibus eligere debuiſſet, & ideo
cum id non fecerit,uideatur ſolutum in cauſam
duriorem.d.l.1.ff.de ſolution. Quoniam reſpon
3 detur, † quòd illa lex prima procedit in ſolutio-
ne debiti ſimpliciter facta,uidelicet quando de-
bitor ex pluribus cauſis ſoluit ſimpliciter,nec e-
legit, tūc enim intelligitur cedere in cauſam an-
tiquioris debiti.& ſic in cauſam grauiorem. Nō
autem procedit. d.l.1.cum ſimilib. ubi agitur de
compenſatione,ſeu non procedit, quando repe
ritur debitum,& creditum hincinde; prout ac-
cidit in caſu noſtro. Vbi tractatur de compenſa
tione,& ideò ex diuerſis non infertur. l.Papinia
nus exul. ff.de mino. l.naturaliter. §. nihil com-
mune. ff.de acq. poſſ. quod autem lex prima. ff.
de ſolutio.cum materia procedat ſolum, ubi agi
tur de ſolutione ſimpliciter facta; non autem
quando agitur de compenſatione, tenet Bar. in
l.cum ex pluribus.ult.in fi.ff.de ſolutio. & Io. de
Imol. in l.cum ex pluribus. 1.& in l. 1. col.fi. uerſ.
item adde. ff.de ſolutio. Vide Iaſ.col.48.l.2.C.de
iur.emph.uerſ.19.quæro,& Alex.d.conſ.85. nu-
me.3.lib.3.

Præterea poſito,& non dato,quod.l.1.ff. ſol.
cum ſimilib.procederet in caſu noſtro, & conſe
quenter uideretur facta ſolutio in caſum durio
rem,tamen ipſe Paulus Peraccinus deberet ob-
tinere, & cenſeretur facta ſolutio in ſecundum
4 debitum, † quia hoc ſecūdum debitum,pro quo
eſt datus fideiuſſor, cenſetur habere duriorem
cauſam. l.& magis.in fi.ff.de ſol. Corn.conſ.295.
uol.3. cum ſimi. Secundò non ob.quòd eo tem
pore, quo Paulus Ioannis conuenit, datas eſſe
molendas in ſecundum debitum, non ueniſſet
adhuc dies,quo deberentur dicta ſtaria octo tri
tici. Quoniam reſpondetur,quòd licet triticum
peti non potuerit,tamen rectè ſolui potuit ipſi
5 creditori recipienti, † quia debitor poteſt ſolue
re ante diem.l.continuus.§.cum ita.in fi. ubi gl.
in uerbo,nam.ff. de uerb.obl. l. ſub conditione.
cum l.ſeq.ff.de cond.indeb. Poteſt item ipſe de
bitor præuenire diem ſolutionis inuito etiam
ipſo creditore, tametſi inuitus creditor recipe-
re præciſè non compellatur. l. quòd in diem. ff.
de ſolutio.ubi Paul.Caſtr. Quare cum dictæ mo
niales conſenſerint compenſare dictas molen-
das,ut patet ex depoſitionibus teſtium examina
torum pro parte Pauli Peraccini ſuper 6. & 7. c.
conſequens eſt,vt dictus debitor potuerit, præ-
ſertim illis ita acceptantibus, eligere etiam cau-
ſam,in quam voluerit eſſe datas,& factas molen
das,quamuis debitum non fuiſſet. Quæ eo ma-
gis uera uidentur, quòd quis ita ſoluere poteſt,
ut liberentur fideiuſſores.l.in ijs.§.ſi duos. ff. de
ſolutio. poteſtq; ipſe debitor obligatus ex pluri
bus cauſis,declarare in quam cauſam ſoluat inui
to etiam,& non conſentiente ipſo creditore, ut
per Petr. Stel.in repetitione. l. ſi creditores. C.
de pact. nu.36.

Quod verò pertinet ad ipſa melioramenta;
concludendum uidetur, ea quæ facta reperiun-
6 tur,peti potuiſſe, † quia expenſæ,& melioramē-
ta facta in re conducta,repeti ſemper poſſunt. l.
dominus horreorum.§. 1.ubi Caſtr.ff.loc. Qua-
re cum in inſtrumento locationis,ubi Paulus Pe
raccinus fideiuſſit facta fuerit locatio molendi-
ni pro ueteri æſtimatione, quæ conficiebat ſum
mam librarum 94. ut patet ex publico inſtrumē
to,ultimo verò loco cū prædictus Paulus reſtitue
rit molendinum, cuius melioramenta aſcende-
runt ad ſummam lib.132.manifeſtiſſime patet,
quot melioramenta ſoluenda ſunt,& quot facta
7 fuerint, † quia inſtrumentum dicitur ueritas ma
nifeſta,& probata,non autem probanda, vt per
Bal.in l.Imperator.in 2.col.2. de ſta.hom. & l.2.
col.1.C.quando fiſcus,vel priuat. & l.quoties.in
fi.C.de iud,& propterea ex inſtrumentis publi-
cis res legitimè conſtare dicitur, ut per Bar. in l.
1.col.3.uer.uenio ad q.ff.de ope.nou.nun.cū fi.

Idem Antonius Ciofius.

S V M M A R I V M.

1 Conſtituto in venditionum inſtrumentis appoſito an in emptorem poſſeſsio transferatur.
2 Mendax nemo præſumitur.
3 Confeſsio tacita,ſibi & ſucceſſorib.nocet.

CONSILIVM LXIII.

Diuino nomine implorato.

EXCEL. Dom. Iudex, ad præcludendam viam omnibus ſubterfugijs aduerſariorum dum obijciunt, anteriorem titulum nobis nõ prodeſſe quaſi non probauerim poſſeſſionem. Exiſtimo rurſus animaduertendum eſſe, quòd imò de poſſeſſione concludenter docuimus, tum per teſtes, & mercis perceptionem, ut coràm Excel. V. aliàs
1 deduximus, † tum etiam ex conſtituto in noſtris inſtrumentis uenditionum appoſito. Ex quo ſine dubio transfertur poſſeſſio in emptorem, ut tradit Alexand. conſ. 85. & conſil. 141. libr. 6. & Soc. conſ. 239. lib. 2. nu. 8.

Neque obſtat illud, quod ait Bar. in l. quædam mulier. ff. de rei vendica. ubi dicit, tunc demum per conſtitutum transferri poſſeſſionem, quando ille, qui conſtituit, poſſidebat, quod nos non feciſſe aiunt aduerſarij. Quoniam ueriſſimè reſpondetur, dictum illud Bar. locum non habere in antiquis contra conſtituentem, prout ſumus in caſu noſtro, ubi ſimplex conſtitutum probat poſſeſſionem contra ipſum conſtituentem quãuis de eius poſſeſſione aliter non conſtet. Nec eſt uериſimile, ipſum conſtituiſſe ſe poſſidere, ni-
2 ſi eſſet in poſſeſſione, † quandoquidem nullus præſumitur mendax. arg. l. meritò. ff. pro ſocio. Imò ita cõſtituendo, implicitè confitetur ſe poſ-
3 ſidere, † quæ tacita confeſſio ſibi, & ſucceſſoribus ſuis debet nocere, ita in terminis dictum Bar. limitando firmat Ang. in d. l. quædam mulier. ff. de rei uend. & tenet Aret. in l. interdum. in princip. num. 3. uerſ. uerba autem in dubio, circa finem. ff. de acq. poſſ. Et in ſpecie per ſupradicta firmat Soc. in conſ. 187. num. 12. uerſ. tertio probatur. & num. 13. lib. 2. ubi etiam dicit friuolum eſſe aliter Bar. dictum interpretari, & idẽ Soc. conſ. 106. lib. 3, num. 2. uer. concurrit etiam inſtrumentum, & poſtremo ſequitur in indiuiduo hoc idem. Ruy. conſil. 46. numero 13. libro quarto. Ex qua limitatione communiter, & apertè per doctores in ſupradictis locis firmata conſtat, in caſu noſtro ex prędicto conſtituto ſufficienter probatam eſſe poſſeſſionem, & conſequenter titulum noſtrum tanquam antiquiorẽ nobis prodeſſe iuxta tradita per Ang. in l. tiue. §. ſi duobus. ff. de publ. Præſertim cum non ſolum ex libello aduerſariorum conſtet de iure uendẽtis, ſed etiam ex ipſa uenditione iuncta hac aſſertione præſumatur dominium fuiſſe penes illum ut tradit Bar. in l. non ab re. C. unde ui. cum ſimilib. Et ex his apparet non temere me dixiſſe leues, & friuolas eſſe aduerſariorũ cauillationes.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Verba ſubſtitutionis cui conueniunt, & ſubſtitutio conuenit.*
2 *Emancipationis & patria poteſtatis differentia hodie ſublata eſt.*
3 *Legitima pater nullum grauamen apponere poteſt.*
4 *Legitima in generali fideicommiſſo non uenit.*
5 *Bona prohibita alienari poſſunt a filijs uſque ad legitimam portionem alienari.*

CONSILIVM LXIIII.

Diuino nomine implorato.

EX his quę in facto proponuntur, concludendum eſt, prędictum Antoniũ cenſeri comprehenſum inter ſubſtitutos datos filijs ipſius teſtatoris; licet enim teſtator ſubſtitutionem tribus tantum filijs fecerit, ut ex teſtamento colligitur, pręſertim ex illis uerbis aliorum duorum & tamen in ipſa ſubſtitutione tribus illis filijs facta comprehenditur etiam Hugo filius emancipatus, & eiuſdem Hugonis filij. Quoniam ſubſtituti fuerunt alij ſuperſtites maſculi filij dicti teſtatoris, & horum filiorum filij. Quæ uerba conueniunt ipſi Antonio, quia eſt filius Hugonis filij maſculi di-
1 cti teſtatoris, † & proptereà cum ei conueniant uerba ſubſtitutionis, dicendum eſt etiam ei conuenire ſubſtitutionem. argum. l. 4. §. toties. ff. de damno infect. & l. quod conſtitutum. ff. de mili. teſtam. Soc. conſ. 5. 2. uol. nu. 26. Alex. conſ. 17. lib. 1. Neque obſt. quòd teſtator uoluerit bona ſua remanere debere apud eius familiam, & propterea excluſum uideri ab ipſa ſubſtitutione prędictum Hugonem, & eius filium tanquam de familia, & agnatione non ſit. l. pronunciatio. in uerſicul. emancipatus. ff. de uerborum ſignificatione. Moderni in l. qui ſe patris. C. unde li. Quo-
2 niam reſpondetur, † quòd hodie ſublata eſt differentia emancipationis, & patriæ poteſtatis, tã ex teſtamento quàm ab inteſtato, ut per Bartol. Paul. Imol. Alexand. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum, ſecundum communem opinionem. ff. de lib. & poſthum.

Et poſito & non dato, ut ipſe Hugo, & eius filij non continerentur inter ſubſtitutos datos filijs ipſius teſtatoris, dicendum eſt adhuc quòd ipſe Antonius poteſt exigere, & conſequi legitimam portionem debitam Domino Matthęo, &
3 Petro eius patruis in bonis eorum patris. † In qua legitima pater teſtator nullum grauamen apponere potuit, & ſi fuiſſet appoſitum ab ipſa lege ſublatum eſſet. l. quoniam in prioribus. C. de inofficioſo teſtamento. l. ſcimus. §. cum autem. eodem titulo. & capitul. Raynaldus. extra de teſtament. hęc enim legitima data eſt

CONSILIVM LXVI.

Chriſti nomine inuocato.

EX his, quæ proponnntur in facto, dubitatur utrum deſcendentes Dom. Io. Baptiſtæ Octonarij, ad illa bona, quorum mentio habetur in inſtrumento donationis ſibi factæ a Ioanne Octonario admitti debeant tanquam filij, etiam ſi ab illis hæreditas non fuerit adita. Circa quam dubitationem, rem breuiter perſtringendo, dico prędicta bona in donatione comprehenſa, hæreditate etiam non adita, ad deſcendentes d. Dom. Io. Baptiſtæ ſpectare, & pertinere debere, tanquam ad filios, nedum tanquam ad illius hæredes, & ſucceſſores.

Hoc autem primo oſtenditur, quoniam certum eſt dominum de ſuis rebus ad arbitrium ſuum diſponere poſſe. l. in re mandata. C. mand. Idque adeo uerum eſſe, ut ille, qui alicuius contractus titulo, res ſuas in alium transfert; poſſit omnino, lege, pactove cauere ne recipienti liceat eaſdem diſtrahere, aut aliquo modo aliena
1 re. † Quo fiet, ut ſi contrafactum fuerit, quamuis non impediatur trãslatio dominij, nihilominus contrafaciens tenetatur ſaltem ad intereſſe, ut firmat Bart. in l. filiusfamilias. §. Diui. uerſ. quæro an per contractum, numero 14. ff. de leg. 1. & ſequitur Alex. d. §. Dini. columna 6. uerſic. item in quantum tetigit Bar. & poſt eum Iaſon d. §. Diui columna 13. ner. quarto quærit Bar. ff. eod. Sed in propoſita ſpecie, ut ex inſtrumento prædictæ donationis colligitur, Ioannes Octonarius donator dedit, & donauit irreuocabiliter, in contractu donationis inter uiuos, licet habeat effectũ poſt mortem, prædicta bona Dom. Io. Bap. Octonario, ad ipſumque, & eius deſcendentes, & filios uoluit omnia prædicta liberè ſpectare, & pertinere, & eorundem alienationem cum cauſa uetauit. Igitur dicendum eſt, ex uoluntate, & diſpoſitione Ioannis donatoris, cui licuit de reb. ſuis libere diſponere, & illarum alienationem prohibere poſſe deſcendentes Dom. Io. Bap. prædicti capere bona in donatione deſcripta, tanquam filios, & deſcendentes, non ſolum tanquam hæredes, & ſucceſſores.

2 Secundò, † quia inferiora ſolent præcedentia declarare. l. quiſquis. ubi etiam gloſ. in uerſi. adiecturum. ff. de leg. 3. & l. ſi cum fundum. ubi glo. in uet. inferiore. cum iuribus in ea citatis. ff. de uerb. ſig. Sed in inferiore parte inſtrumenti ipſius donationis apparet Ioãnem donatorem contuliſſe hanc donationem in deſcendentes Dom. Io. Bap. tanquam in eius filios, ut patet ibi, & ſpectet ad dictum Dom. Io. Bap. donatarium, & eius filios, & deſcendentes, & ibi peruenire poſt mortem d. Dom. Ioann. Bap. ad filios, & deſcendentes d. Dom. Io. Bap. &c. Igitur illa uerba, filios, & deſcendentes, declarant, & explicant, quid ſibi donator uoluerit, dum ſuperius uſus fuit illa uoce, hæredibus, & ſucceſſoribus, & conſequenter, neceſſe non eſt, ut adeatur hęreditas ſed tanquam filij ex uoluntate donatoris prædictæ bona capere poſſunt.

Tertiò, dum Io. donator in hoc inſtrumento donationis exprimit, & apponit leges, conditiones, & pacta ſeruanda a donatario in huiuſmodi donatione utitur dictione. Ita quod dicens;
3 Ita quod finita uita naturali &c. † Sed natura huius dictionis, ita quod eſt; præcedentia limitare, & declarare. c. cum M. Ferrarienſis. §. mandamus. in fi. de conſt. & c. ſignificatum. de præb. in prin. & tenet Soc. ſen. in conſ. 99. 4. uolumine numero decimoquinto. circa primam. cum ſimilibus. Igitur illa uerba ſuperiora, quæ habent, hęredes, & ſucceſſores. limitantur, & declarantur ab illis uerbis, filios, & deſcendentes, infra poſitis.

4 Quartò, † cauſa finalis ſemper attendi debet l. fi. de hæred. inſt. & quotieſcunque uerba diſpoſitionis ſunt ambigua, tunc cauſa diſponendi ſemper inſpicitur. l. uxorem. in principio. ff. de legatis tertio. Quia ratio declarat, & limitat dictum. l. cum pater. §. dulciſſimis. ff. de legatis ſecundo. Bartol. in l. 1. in principio. ff. de legit. tut. l. Ita autem in princ. ff. de adminiſtr. tuto. Et per rationem rei ueritas habetur l. ſolum C. de teſtibus; Sed cum donator prohibet prædicta bona diſtrahi, uel alienari, rationem aſſignat, in qua uidetur ipſe conſiderare, deſcendentes dicti Domini Iohannis Bapt. ut filios, dicens, quia uoluit dictus Iohannes donator prædictus dicta bona immobilia peruenire poſt mortem d. Domini Iohannis Bapt. ad filios, & deſcendentes d. Domini Iohannis Bapt. non autem conſiderat illos ueluti hæredes, & ſucceſſores, ut ſupra dixerat. Igitur dicendum eſt, ex hac ratione finali, & diſponendi cauſa, quæ ſemper eſt inſpicienda, manifeſte conſtare, non oportere, ut iſti filij domini Iohannis Bapt. adeant hęreditatem, ſed tanquam filij ſimpliciter & deſcendentes ad bona contenta in prædicta donatione, debeant admitti.

Huic opinioni, ut ſupra firmatæ, non obſtat, prædictum donatorem in priori parte inſtrumenti donationis pluries uſum fuiſſe uerbis illis hæredibus & ſucceſſoribus, quæ uidentur innuere hæreditatem eſſe adeundam; Quoniam
5 reſpondetur illa verba, hæredibus & ſucceſſoribus: & hæredes & ſucceſſoras ita intelligi debere, ut filios ſignificent, & denotent per ſupra dicta, ut dicit tex. in l. ex facto. §. fi. ff. ad S. C. Trebell. & tenet Corn. conſ. 148. nu. 6. 3. vol. in hac conſulatione, & idem Corn. conſ. 253. ardua eſt, num. 6. 4. uol.

Non obſtat etiam dictum Bart. in l. quiſquis. ff. de lega. 3. ubi dicit præcedentia magis declarare ſequentia, quam è contra; Quoniam ipſemet Bart. ibi concludit, id obtinere in caſu illius legis, ubi clauſula fuit prolata per uerbum de futuro, ſecus verò, ſi per verba alterius temporis concepta eſſet, ut dicit ibi gloſ. in uer. 53. In

futuro

futuro. Sed in caſu noſtro, clauſula & pars ſuperior ipſius inſtrumenti donationis non continet donationem in futurum faciendam, ſed iam per ſtipulationem factam præſenti & acceptanti, ut paret ibi, dedit, donauit, tradidit &c. conceſſit &c. pręſenti &c. ſtipulanti &c. Igitur propter caſus diuerſitatem, doctrina illa Bart. in propoſita ſpecie locum ſibi uendicare non debet. Sed firmum remanet, ut ſequentia declarent præcedentia, & conſequenter ut tanquam filij, prædicti deſcendentes domini Iohannis Bapt. petere poſſint prædicta bona donata, quamuis hæred. non fuerit adita. Et ita Iuris eſſe arbitror ſaluo ſemper ſaniori iudicio.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Filij, & deſcendentes in conditione poſiti an cēſeantur uocati in diſpoſitione & nu, 6.*

2 *Interpretatio odioſa præſertim in vltimis uoluntatibus fieri non debet.*

3 *Filij cum certa reſtrictione & qualitate ſeu adiectione maſculorum poſiti in conditione, ex coniectura uocati cenſentur in teſtamento per fideicommiſſum.*

4 *Verba enunciatiua per modum cauſæ probata fideicommiſſum inducunt.*

5 *Teſtator vocans aliquos gradatim ſucceſſiuè, & in infinitum ſimplex & abſolutum fideicommiſſum inducit.*

CONSILIVM LXVII.

Diuino nomine implorato.

LICET ad explicandam dubitationem, quæ oritur ex teſtamento Io. Cerbini multa deduci poſſent, nihilominus quoniã breue tempus ad ſcribendum aſſignatum eſt: Ego breuiter rem perſtringens è multis, quæ præſenti inſpectione ſe ſe mihi obtulerunt, ſeligam quæ magis neceſſaria videbuntur.

Quatenus ergo dubitatur, an creditores Petrifranciſci d. Ioannis conſequi poſſent eorum creditum ex illis bonis quæ olim fuerant dicti teſtatoris, primo videretur dicendum poſſe.

Primo quia ipſius teſtatoris deſcendentes non videntur ſe poſſe tueri prætextu fideicommiſſi, nam ſicuti ea quæ fiunt ſub conditione, nõ videntur poſita in diſpoſitione. l. ſi quis ſub conditione. ff. ſi quis omiſſ. ca. teſtam. l. cedere
1 ff. de verb. ſignifi. † Ita etiam filij & deſcendẽtes poſiti in conditione, non cenſentur eſſe vocati in diſpoſirione, gloſſ. in l. Lutius. ff. de hære. inſt. l. ex facto, ubi Alex. & alij. ff. eo. Imola in l. filiusfamilias. §. cum quis. ff. de leg. 1. ubi dicit eſſe cõmunem opinionem. l. 1. ubi Iaſ. & Deci. idem atteſtantur. C. de pact. Oldrad. in conſi. 21. & conſi. 94. Iaſ. in l. generaliter colum. 1. verſi. ſecunda ex iſta. C. de inſti. & ſubſt. Sed Ioannes teſtator dum dixit & caſu quo d. Petrusfcanciſcus & alii filij maſculi &c. decedant ſine filijs &c. ſubſtituit &c. certè poſuit ipſos filios & deſcendentes in conditione, ergo non cenſentur eſſe vocati in diſpoſitione, neq; ſub contraria cõditione ſubſtituti eſſe videntur iuxta ea quæ tradit Bart. in l. centurio. ff. de vulg. num. 37. vbi dicit quòd ſi teſtór inſtituto filio dixit, & ſi deceſſerit ſine filijs ſubſtituo talem, filius uerò decedat cũ liberis, tunc illi liberi nati ex filio non dicuntur teſtatori uocati ex fideicõſſo, uel ſub cõditione; ſed patri ſuo ab inteſtato, neq; dicuntur ſub cõtraria condõne uocari. l. hæredes in fi. ad Treb. & idem dicit Cur. in l. 1. C. de pact. num. 13. ſed intelligitur quando non eſt qualitas maſculinitatis, & quando ex alijs non apparet quòd vocentur diſpoſitiuè.

Secundò quòd non ſit inductum fideicom
2 miſſum in deſcendentib. videtur probari, † quoniam odioſa interpretatio pręſertim in vltimis voluntatibus fieri non debet. l. cum quidam. ff. de lib. & poſth. c. odia de reg. iur. in 6. Sed ſi diceremus teſtatorem feciſſe fideicommiſſum, hæc eſſet odioſa interpretatio, quia fideicommiſſum & prohibitio de nõ alienando eſt odioſa. §. nos autem, in Auth. de teſtit. fideicommiſ. Alex. conſi. 59. colum. pen. nec dicatur, nu. 20. 3. vol. Iaſ. in l. filiusfam. §. diui. ff. de legat. primo, edit. 2. nume. 8.

Ergo non debet fieri ea interpretatio, qua inducatur fideicommiſſum ad onus & grauamẽ ipſorum deſcendentium per notata per Bar. in l. Lucius. §. in teſtamento. ff. de lega. 2. Bal. in l. cum uirum vlt. colum. C. de fideicom.

Tertiò quod non ſit inductum fideicommiſſum, & conſequenter quòd bona ob ſoluendum æs alienum poſſint alienari videtur probari, quia teſtator non prohibuit eorum bonorũ alienationem quemadmodum poterat. d. §. Diui. & l. cum pater. §. libertis. ff. de legatis ſecundo. Ergo poſſunt alienari, arg. l. præcipimus. C. de appel. in fi.

Quibus tamen non obſtantibus contraria opinio iure defendi poteſt, quòd imò creditores d. Petrifran. creditum eorum cõſequi non poſsũt ex illis bonis. quæ iure fideicommiſſi ad ipſos deſcendentes Ioannis teſtatoris pertinent principaliter.

Primò quia cum teſtator in ſubſtitutionis cõditione dixerit, & ſi decorſſerit ſine filijs, & deſcẽdentibus maſculis, uidetur eos deſcendentes propter adiectionem maſculorum uocaſſe ex fideicommiſſo; licet eos in conditione poſuerit.

Primò quia ut dicit Dec. in l. 1. C. de pact. ult. no. numero 16. teſtator adiecit eam qualitatem maſculorum, ut excluderet fœminas, quæ de iure communi ab inteſtato admittebantur. l. maximum uitium. C. de lib. prærte. Sed fœminæ non poſſunt dici excluſæ, niſi teſtator in ſuo teſtamẽto maſculos deſcendentes ſubſtituat per fidei-

commiſ-

commiſſum, quia ſi non uocerentur maſculi, utique fœminæ non excluderentur, ſed ſuccederent, d.l. maximum uitium. ergo dicendum eſt eos non tantum poſitos eſſe in conditione, ſed etiam uocatos fuiſſe per fideicommiſſum ab ipſo teſtatore.

Neque obſtat, ſi quis obijciat quòd qualitas maſculorum non inducit uocationem deſcendentium, ſed tantum excluſionem ſubſtitutorū, ut ſcilicet ſoli maſculi excludant eos, non autem fœminæ, quoniam reſpondetur, quòd imò teſtator uoluit, ut maſculi excluderent fœminas dū appoſuit illam dictionem maſculorum, & uoluit eos deſcendentes uocare. Nam ſi hic ſubſtitutus excludit fœminas, deſcendentes uerò excludunt ſubſtitutum, ergo ſecundum uoluntatem teſtatoris deſcendentes excludunt fœminas. gl. in l. aſſiduis. C. qui pot. in pig. hab. ſi. n. ninco. &c.

Secundò quòd propter qualitatem maſculinitatis dicantur uocati, adducitur ſimile, quoniā ſi ſtatuto cauetur ꝙ ſtantibus maſculis &c. tunc duo ex eo ſtatuto inducuntur. Primum eſt, ut fœminæ excludantur. Secundum, ut maſculi uocentur. Bar. in l. liberorum. ff. de uerb. ſig. uerſic. pone exemplum. Bal. in l. maximum. in 2. not. C. de lib. præt. Ergo eodem modo illa qualitas maſculorum hoc operabitur, ut inducatur diſpoſitio, & uocentur ex fideicommiſſo præſertim cū illa uerba, maſculis debeant aliquid operari. l. ſi quando. ff. de leg. 1. Ex prædicta ratio Dec. uiget etiam ſtante ſtatuto, quòd extantibus maſculis &c. quia coniecturandum eſt teſtatorem hoc inducere uoluiſſe, ut conformaret ſe cum diſpoſitione iuris communis. arg. not. in l. hæredes mei §. cum ita. ff. ad Treb.

Tertiò quòd filij poſiti in conditione cum adiectione maſculinitatis cenſeantur uocati, ꝓbatur ex his quæ dicit Dec. conſ. 534. num. 3. & 4. par. 4. quia quādo aliquis remouetur a lucro contemplatione alicuius perſonæ, tunc lucrum debet applicari ei, cuius contemplatione ille remouetur. Bar. l. liberorum. col. pen. uerſic. pone exemplum. ff. de uerb. ſig. & in l. 2. §. uidendum. ff. ad Tertul.

At filiæ excluduntur contemplatione maſculorum, & deſcendentium, ergo illis debet applicari lucrum, & conſequenter cenſentur uocati.

3 Quibus omnibus rationib. probatur, † quòd quando filij cum certa reſtrictione, & qualitate, ſeu adiectione maſculorum ponuntur in conditione, tunc ex coniecturā cenſentur uocati in teſtamento per fideicommiſſum. Quam opinionē tenet Dec. d. l. 1. C. de pact. num. 16. & idem Deci. conſ. 545. in fi. num. 11. par. 4. & in conſ. 270. num. 3. uerſ. 2. concl. & num. 6. uerſ. uenio. par. 2. & in conſ. 655. num. 3. col. fi. par. 5. & conſil. 516. nume. 11. par. 4. Eandem opinionem tenet Cur. iun. d. l. 1. C. de pact. num. 14. ubi dicit ſe plu ries ſecundum hanc limitationem conſuluiſſe, præſertim in ciuitate Brixiæ, & fuiſſe confirmatā per Senatum Venetum; & idem Cur. conſ. 87. in fi. num. 8. & conſ. 113. num. 5. Eandem opinionem ſequitur Lud. Gozad. conſ. 29. num. 22. Tenet eandem opinionem Soc. iun. conſ. 114. num. 16. par. 1. & conſ. 151. par. 2. ubi dicit ſe ſolitum ſæpe eſſe ita conſulere, & ſe hoc tenere in l. Centurio. ff. de uul. & Grat. cōſ. 101. li. 2. nu. 20. ubi dicit ſemper ſe hoc modo iudicari uidiſſe, licet Socy. iun. & idem Grat. deficientibus coniecturis aliter quandoque dixerunt.

Secundò principaliter, quòd in propoſita ſpecie inductum ſit fideicommiſſum, probatur quia ubi verba diſpoſitionis ſunt clara, non eſt vlterius diſputandum. l. ille aut ille §. cum in verbis. ff. de leg. 3. l. continuus. §. cum ita. ff. de ver. ob. Sed ex illis verbis teſtamenti, apparet teſtatorem expreſse vocaſſe filios & deſcendētes diſpoſitiuè dū dicit, & quia uoluit bona d. teſtatoris ſemper eſſe, & permanere in filios & deſcēdētes d. teſtōris maſculos & illis deficientib. in filios deſcēdentes maſculos fratrum ſuorū; Ergo concludendum eſt inductum fuiſſe fideicommiſſum diſpoſitiueq; ipſos filios & deſcendentes in teſtamento aui eſſe vocatos per fideicommiſſum. Illa enim uerba quia voluit, rationem finalem deſignāt. l. demonſtratio. §. quod autem, vbi not. ff. de cond. & demonſt. quæ ratio apertiſſimè fideicommiſſum apertè adeſſe deſignant. l. pater filium. §. fundum. ff. de legat. 3. Gozad. conſi. 102. num. 5. Illa autem uerba eſſe & permanere, ſeu ſtare, & peruenire & ſimilia, quę ſunt, vt per doct. in d. l. centurio, demonſtrant & ipſa fideicommiſſum inductum fuiſſe.

4 Tertiò † ſi verba enunciatiua prolata per modum cauſæ fideicommiſſum inducunt, ut inducunt Oldr. Bar. Imola & alij in l. Lucius. §. filia. ff. ad Trebell. per l. pen. ff. de coll. dot. l. ſi ſocer. §. Lucius. ff. ſolut. matri. vbi doctores, ergo multo magis inducūt fideicommiſſum in caſu noſtro, vbi illa uerbā, quia volo &c. ſunt diſpoſitiua, Auth. multo magis. C. de ſacroſ. eccl. præſertim cum adſit verbum uolo quod conuenit fideicommiſſo. l. 2. D. comm. de lega. cum ſimilibus

Quarto principaliter colligitur ex uolūtate & mente teſtatoris. l. fideicommiſſa. §. hæc uerba. l. Pamphilo. ff. de leg. 3. l. unum ex familia. §. ſed ut ſi fundum, & §. item Marcus, & §. ſi omiſſa. ff. de leg. 1. Cum. d. §. diui, num. 4. & ibidem Opizon. num. 22. Sed teſtatòr ſemper mentionem habuit maſculorum, eosq; uocauit tam in conditione, quàm in diſpoſitione, nunquam autem uocauit fœminas, ſed eas dotatas eſſe uoluit, ergo euidenter apparet, teſtatoris uoluntatē fuiſſe ut bona ſemper apud deſcendentes ex eius domo permanerent: & fauere uoluiſſe ſuæ maſculinæ poſteritati, ut familiæ dignitas ſeruaretur. l. 1. §. pen. ff. de uent. inſpic. Dec. conſi. 227. num. 6. uer. & ſtante, parte 2.

5 Quinto principaliter idem probatur, † quia quādo teſtator uocat aliquos gradatim ſucceſſiuè & in infinitum, tūc ſine dubio inducit ſimplex, & abſolutum fideicommiſſum non tantū in caſu alienationis. l. fi. C. de uerb. ſignifi. l. 1. §. in fideicommiſſo. ff. de legat. 2. Ludo. Gozad. conſi. 102.

conſ.102.nu.8.& num. 10. uerſ. quinto omnes. Sed teſtator hic uocauit deſcendentes gradatim, quia prius uocauit maſculos deſcendentes, illis autem deficientibus, uocauit Simonem ex filio ſer Barth. ut in ſimili dicit Goz. d. nu. 10. & num. 8. Præterea uocauit eos in infinitũ, quia dixit ſemper, ot conſiderat in ſimili Gozadi. d. conſ. 102. nu. 7. Ergo cum gradatim uocati ſint dicendum eſt inductum eſſe fideicommiſſum.

Hac opinione retenta, nõ obſtant ea, quę in contrarium deducta fuerunt.

6 Primo enim non obſtat, † quòd filij poſiti in conditione, non cenſentur uocati; quoniam, ut ſupra diximus illa concluſio non procedit, quando adijcitur qualitas maſculorum, ut proponitur factum fuiſſe in caſu noſtro, tunc enim filij poſiti in conditione ceoſentur etiam uocati d. l. 1. C. de pact. ubi Deci. cum alijs ſupra deductis. Addo etiam multos tenuiſſe contrariã opinionem, uidelicet, quòd poſiti in conditione, dicerentur uocati, ut tradit Galia. in l. centurio num. 102. ff. de uulg. Corn. conſ. 226. nu. 3. parte 4. Pariſ. conſ. 66. num. 17. uol. 3.

Præterea ut ex prædictis patet, iſti deſcendẽtes non ſolum ponuntur in conditione, ſed etiã in diſpoſitione, ut apparet ex uerbis, & mente teſtatoris; ergo poſito & non conceſſo, ut non uocarentur per conditionem, nihilominus dicendum eſſet eos ad ea bona per fideicommiſſum admitti diſpoſitiuè ex mente & uerbis teſtatoris, ut ſupra probaui.

Secundo non obſtat, quòd odioſa eſſet interpretatio ſi diceremus deſcendeotibus inductũ eſſe fideicommiſſum; quoniam illud procedit quando neque ex uerbis neque ex mente de fideicommiſſo facto conſtaret, Bero. c. in præſentia de probat. num. 344. Soci. conſ. 69. 3. uol. 5. col. Sed hic contrarium aperte colligitur ex uerbis & mente teſtantis, ut dixi, ergo fideicommiſſum non inducitur dicta l. fideicommiſſa. §. hæc uerba. ff. de lega. 3. & propterea prohibitio hoc caſu valeret.

Tertio non obſtat quòd non appareat teſtatorem alienationem prohibuiſſe, quia licet in teſt. non reperiatur expreſſa prohibitione ſcilicet bona alienentur; nihilominus ibi adeſt tacita prohibitio legis propter ſubſtitutiooem, quã teſtator fecit deſcendentibus l. fi. §. Sed quia noſtra Auth. res quæ. C. commun. de leg. Bart. in l. filiusfam. §. diui, ubi Iaſ. num. 60. i. lect. & nu 100. in 2. præterea quando teſtator ſolum dicit, ſe uelle ut bona in familia conſeruentur abſque eo, quòd prohibeat alienationem, tunc nihilominus reſultat ſimplex & abſolutum fideicommiſſum, ut Curt. iun. conſ. 114. numer. 18. uerſ. puto igitur, & dicit Soci. conſ. 227. num. 2. col. 1. uerſ. quarto confirmatur. uol. 2.

Quare cum teſtator hic dixerit, & quia volo, ut ſemper apud filios &c. ſequitur, ut iniunctum ſit deſcendentibus fideicõmiſſum, & conſequẽter non poſſint huiuſmodi bona alienari, ut creditoribus ſatisfiat.

Quia licet bona reſtitutioni ſubiecta & fideicommiſſa alienari poſſint & ſatisfiat creditoribus defuncti teſtatoris. §. diui. uerſ. ſed hæc neque creditoribus l. filiusfamil. ff. de legat. 1. ubi Iaſ. num. 11. 1. lect. & num. 14. in 2. Nihilominus bona fideicõiſſo ſubiecta non poſſunt alienari, vt ſatisfiat a creditoribus hæredis. d. §. diui. vbi gloſſ. in verſ. nam ſi hæredis; cuius intellectum Barto. ibi num. 8. dicit eſſe communiter approbatum, & tenet Iaſ. & repetentes dicto §. diui. & Pau. Caſtr. in l. fina. C. commun. de lega. num. 4. verſ. ſol. intellige. Quare cum creditores, de quibus hic agitur, ſint creditores Petrifranciſci hę redis, non antẽ Ioannis teſtatotis, ſequitur eos non poſſe conſequi creditum ſuum ex eiſdem bonis.

Atque ita iuris eſſe arbitror ſaniore iudicio ſemper ſa luo.

Ego Ant. Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Dictio, quando, cum obligationem reſpicit conditionem ſignificet ad tempus implementi reſtrictum.*

2 *Conditionis ad implementum ſat eſt ſemel eam exiſtere, licet deinde deficiat.*

3 *Natus ſexto menſe & incontinenti mortuus non efficit ut conditio exiſtat.*

CONSILIVM LXVIII.

Diuino nomine implorato.

DE conſultatione propoſita idem arbitror reſpondendum, quod antea ſupra reſpondit Excellentimus Iuriſconſultus Dom. Hannibal Nozzolinus vti frater honorandus & ideo vt ſubſcriberem duntaxat requiſitus, ita illius opinionẽ ex infraſcriptis breuiſſimè comprobo. Nã Sempronius, de quo agitur, cum promiſerit ſe daturum ſemper & quando filium haberet, videtur
1 ſe obligaſſe ſub conditione; † quia illa dictio quando, licet ſit temporis expreſſiua, tamen cũ reſpicit obligationem, ſignificat conditionem ad tempus implementi reſtrictam. l. quib. dieb. §. quidam Titio. ff. de cond. & demonſt. & Dec. in conſi. 421. num. 5. part. 3. & Hyeron. Grat. in conſi. 138. num. 11. parte 1. Quare cum in caſu noſtro conditio dicatur impleta, conſequens eſt, vt ipſe Sempronius teneatur. Quod autem dicta conditio impleta ſit, oſtenditur, quia dicto Sempronio natus eſt filius in ſexto menſe, qui & ſi iuxta ordinem naturæ viuere non potuit, ob idq; poſt paucas horas deceſſit, nihilominus rectè dicimus, eum aliquando in rerum natura fuiſſe, dictumque Sempronium filium habuiſſe; quia hi poſſunt filij appellari, qui ſeparati ab ntero matris in lucem eduntur, & uiui naſcuntur. l. qui mortui in fi. ff. de verb. ſignific.

ſumpta argumentatione a contrario ſenſu,& l.
etiam ea mulier;vbi Doctores.ff. cod. Quod ſi
Sempronius filium habuit,certum eſt, condi-
tionem eſſe impletam,& obligationis diem ue
niſſe,quamuis poſtea filius deceſſerit. Sufficit
enim conditionem ita ruditer impleri,ſicut ru
diter eſt concepta Ioan.de Anan.in conſ.22.in
cipiente ad improbandum.nume.3.ſed in rudi
forma & conceptione conditionis expreſſum
fuit,ſi filium haberet;ergo ſi aliquo tempore fi
lium habuit, verificatur conditio, ſiue deinde
2 uixerit,ſiue obierit. † Ad implementum enim
conditionis ſat eſt ſemel eam exiſtere, licet
deinde deficiat. l. ſi quis hæredem. C. de in-
ſtitution.& ſubſtitut. ſub cond. fact.Pariſ. con-
ſi.32.num.84.volum.1.vbi dicit,ſatis eſſe condi
tionem impleri momento,etiam ſi non duret.
l.Gallus.§.quęramus ubi doc.ff.de lib.& poſth.
quo in loco dicunt, quod ſi aliquis ita inſtitui-
tur, ſi naſcatur ſuus, mox verò contingat eum
naſci ſuum, tunc ſane dicitur impleta conditio,
& eſt locus diſpoſitioni, licet poſtea eſſe deſi-
nat uel nolit; Nam cum ſemel extiterit, tunc
illius repudiatio non efficit ut deficia dicta con
ditio, gloſ. in l.ſi mater §.fi. ff.de vulg. & pupill.
& Oldrad. in conſ.21. Incip. Thema tale eſt, te-
ſtator num. 1. & Fortun. Grat. in l. Gallus §. &
quid ſi tantum nume. 176.ff.de lib. & poſthum.
& Soci.iun. conſ.102.num.38.parte 1. ubi dicit
quòd quando cōditio ſemel deficit propter na
tiuitatem filij,eo caſu non attenditur neque im
pletur conditio per mortem, cum ſemel de-
fecerit.

Qua opinione firmata animaduertendum
eſt ad illud, quod ſcribit Bartholom. à Caſſene.
in conſ. 21. in 2.dubio nu.6. ubi concludit quòd
filius, qui natus eſt in ſexto menſe, & inconti-
nenti moritur, non efficit ut conditio exiſtat,
uel impleatur, nec deficit fideicommiſſum, ſed
admittitur fideicommiſſarius. Ibi enim pater
ſcripſerat hęredem Claudiam filiam ſuam adie-
ceratque vt ſi claudia filia decederet ſine libe-
ris ſuperuiuentibus, ei tunc ſubſtitutus eſſet Io-
annes dicti teſtatoris nepos; Contingit autem
ut Claudia facta prægnans emitteret partum vi
uum ante ſex menſes,qui ſanè partus illico de-
ceſſerit; demum diem ſuum obijt Claudia
mater infantis; quæſitum fuit utrum dicere-
tur extitiſſe conditio, qua impleta ad fidei-
commiſſum admitteretur Ioannes nepos, & fi-
deicommiſſarius; & reſpondetur non defeciſſe
fideicommiſſum; quoniam is, qui natus eſt in
ſexto menſe, ordine naturæ inſpecto, viuere nō
poteſt, nec eſt perfectus partus, ſed abortiuus,
& natiuitas illius non eſt conſiderabilis; cum
illicò deceſſerit, quia ante ſex menſes mater po
tius dicitur eieciſſe partum, quàm emiſiſſe arg.
l.ſi ſeruum alienum. §. ſi mulier & l. quintus. ff.
ad legem Aquil. Nec dicitur natus, qui ſtatim
moritur Abb.in c.nam & ego de uerb.ſignif.Ex
quibus hic etiam concludendum videretur, eū,
qui naſcitur in ſexto menſe non ſolum teſtamē
rum non rumpere, ut per Tom.Grammat. con-
ſi.154.num.4.& ſeq. ſed nec etiam efficere, ut
conditio impleatur iuxta tradita per Caſſen. in
d.conſ.21.in 2.dubio pręall.

Sed ad hoc primo reſpondetur, illum caſum
a caſu noſtro multum differre,quia in conditio-
ne, de qua in d.conſ.21. non ſolum mentio fa-
cta eſt filij nati, ſed etiam ſuperuiuentis, quan-
doquidem nepos ſubſtitutus fuit Claudiæ ſi ea
ſine filijs ſuperuiuentibus deceſſiſſet;unde cum
filius natus eſſet in 6.menſe, & deceſſiſſet illicò
ante matrem conſequens fuit, ut natiuitas filij
non eſſet conſiderabilis quia ſuperuixit, quæ ta
men conſiderabilis fuiſſet, ſi poſt matrem Clau
diam deceſſiſſet, quamuis natus eſſet in ſexto
menſe. At in caſu propoſito conſideratur ſolū
an Sempronius filium habuerit: non autem an
ſuperuixerit; merito in caſu noſtro filij natiui-
tas conſideratur. Ideoque ex diuerſis non licet
inferre l.naturaliter §.nihil commune. ff. de ac-
qui. poſſ.

Secundo reſpondetur, bona, de quibus agi-
tur in d.conſ.21. omnia fermè fuiſſe bona feu-
dalia,in quibus natus,& ſtatim mortuus... licet
alias ſecus ſit tamen non eſt in conſideratione
gloſ. in c. 1. Ep. uel Abbatem in uerſiculo non
additur ubi Bal.& in l.1.§.in nouiſſimo. C. de ca
duc.toll.& Caſſen.in d.conſ.21. in 2. dubio nu.
8.cum ſimil.

Et ita iuris eſſe arbitror ſaniori ſententia
ſemper ſalua.

Ego Antonius Ciofius.

S V M M A R I V M.

*1 Conditio uno primoq; actu an impleatur, & an ſe-
mel exiſtere ſufficiat, & ſi non duret. nu. 5.*
*2 Datum ſub conditione ſub contraria ademptum
videtur.*
3 Incluſio vnius, alterius eſt excluſio.
*4 Conditio reſolutiua non ſuſpendit actum ſed ipſum
reſoluit.*

CONSILIVM LXIX.

In Dei nomine.

VERBA teſtamenti ſunt. Iure legati,
& pro remedio animæ ſuæ reliquit
& legauit dictus teſtator Dominæ
Mattheæ vnum petium terrę, &c. itē
ſcutos &c. danda & ſoluenda dicta bona, & pe-
cunias dictæ Dominę Mattheę ſtatim ſecuta
morte dicti teſtatoris per infraſcriptum eius hę
redem, ſiue per infraſcriptos tutores & curato-
res. d. n. cum hac tamen conditione, quòd ſi
Domina Matthea non compateretur ſtare cum
Petro Vincentio nepote dicti Franc. teſtatoris,
& eiuſdem teſtatoris herede, in dictum caſum
reliquit & legauit etiam iure legati, & pro reme
dio ani-

dio animę ſuę dictę Dominæ Matthęę, durante eiuſdem vita annuatim ſtaria duodecim grani. Hoc facto teſtamento, deceſſit teſtator, eoque mortuo Domina Matthæa ſtetit; & cohabitauit ſimul continue cum dicto Petro Vinc. circiter quinque menſes. Deinde uerò nupſit: Quibus nuptijs contractis deſceſſit a Petro Vinc. & petijt legata. Quęrunt modo tutores, an, & quę legata debeantur prędictę Dominę Matthęę.

Et prima facie uideretur dicendum omnia legata in dicto teſtamento relicta ei deberi, quoniam teſtator ea, quę primo loco legauit, tunc demum uidetur relinquere Dominę Mathęę ſi ipſa ſtaret cum Petro Vinc. Sed in propoſito caſu conditio iſta impleta eſſe uidetur, quãdoquidem plures menſes cum eo ſtetit; ergo etiam quę primo loco relicta ſunt debita eſſe uiden-
1 tur; Namque iuris notiſſimi eſt † conditionem vno primo que actu impleri, conſumi, & perfici & ſat eſſe eam ſemel exiſtere etiam ſi non duret l. hęredibus in princ. ff. ad Senat. Conſ. Treb. & l. ſi quis hæredem ubi gloſ. & doct. C. de inſtit. & ſubſtit. & l. hæc conditio in princ. ff. de cõdit. & demonſtrat. & Tiraquell. in regula l. boues. §. hoc ſermone in princ. nu. 118. ff. de uerb. ſignif. & eſt communis opinio, ut atteſtatur Pariſi. conſ. 32. num. 89. uol. 1.

Veruntamen hoc minime obſtante, uerius eſſe puto deberi ſolum ea, quę ultimo legato cõprehenſa ſunt. Nam verba legati quæ dicunt legauit petium terræ &c. hac conditione, ut ſi cũ Petro Vinc. non ſtaret in eum caſum relicta ſint duodecim annua, utique prædicta uerba, aut cõtinẽt conditionem ſuſpenſiuam, aut uerò continent conditionem reſolutiuam.

Si ergo velimus legatum ſuſpendi per dictã conditionem, ſicut eſt natura conditionis, vt per Bart. in l. 1. nu. 1. ff. de condit. & demonſtrat. tunc dico, eadem uerba tacitè innuere Dominam Matthęam habere debere primum legatũ ſi ſteterit cum Petro Vinc.

Quod ſi uerba hæc aliter intelligerentur, ſequeretur, nunquam dari caſum, in quo Domina Matthæa admitteretur ad primum legatum, quod dicendum non eſt, quia eſſet abſurdum, quod eſt euitandum l. nam abſurdum. ff. de bonis libert. Si Verò præſupponamus, eam nõ ſtetiſſe cum dicto Petro Vinc. tunc uerba ſuadere puto, dictam Dominam Matthæam excludendam eſſe a primo legato, id quod probatur.

5 Primo † quia datum ſub conditione, uidetur ſub contraria conditione ademptum, & contra l. ſi legatum, ff. de adimen. legat. l. quod purè. ff. quando dies lega. ced. l. pecuniam quam mihi. ff. ſi cert. peta. Curt. iun. conſ. 73. num. 25. parte 1. Iaſ. d. l. pecuniam num. 8. uerſ. in gloſ. ibi. Quare cum dicta Matthęa non ſteterit cum Petro Vinc. ſed poſtquam nupta fuit ab eo diſceſſerit, conſequens eſt, ut dicatur priuata primo legato.

Secundo hæc opinio comprobatur, quia cũ teſtator dicit hac conditione, quòd ſi non ſtaret, habeat annua duodecim &c. proculdubio uidetur feciſſe tranſlationem legati prius facti, voluiſſeque vt loco primi legati habeat ſolũ ſecundum; quoniam tranſlatio legati fieri dicitur quando res pro re, datur l. tranſlatio. ff. de adimen. lega. & conſequenter teſtator dando ſecundum legatũ uidetur tacitè primum ademiſſe l. ſicut adimi. ff. de adim. lega.

Tertiò, quia cum teſtator dicat ſe relinquere dominæ Matthææ vltimum legatum, & includat illud, videtur etiam excludere primum legatum,
3 † quia vnius incluſio eſt alterius excluſio. l. cum prætor in princ. ff. de iudic. l. maritus. C. de procur. in fi. l. patri datur. ff. de adulter. l. cum delanionis. §. cui fundus. ff. de fundo inſtruc. c. nonne de præſumpt. Si uerò volumus uerba teſtamenti continere conditionem reſolutiuam, primumque legatum ab initio non fuiſſe ſuſpenſum, tunc adhuc dico, dictam domin. Matthæam non eſſe admittendam ad legatum, quia legatũ primo loco factum reſolutum fuit per dictam conditionem appoſitam in teſtamento; cum. n. intentio teſtatoris fuerit relinquere primum legatum, ſi domina Matthæa ſteterit cum Petro Vincentio profectò ſi non ſteterit, videtur voluiſſe, ut dictum primum legatum reſoluatur, finiatur, & locum ſolum ſit ſecundo legato,
4 † quia conditio reſolutiua non ſuſpendit actum, ſed ipſum reſoluit. l. 2. ubi gloſſ. ff. de in diem adiec. l. ſub conditione. §. fi. ff. de aſſig. liber. Soc. conſi. 62. nu. 4. uolum. 4. Pariſi. conſi. 5. num. 12. uolum. 4.

Quibus ita ſtantibus, non obſtat dum diceba-
5 tur, ſatis eſſe conditionem ſemel exiſtere, † quia reſpondetur quòd illa regula limitatur non procedere, quando ex coniecturis veroſimiliter colligeretur, diſponentes aliter ſentire, & interrogati ſi eſſent, aliter reſponſuros fuiſſe. l. tale pactum. §. fi. ubi gloſſa, & Bal. ff. de pact. & Tiraq. d. l. boues. §. hoc ſermone in 2. limit. nume. 7. ff. de uerb. ſignific. Nam quando per primum actum non ſatisfit menti, & intentioni diſponentis tũc non dicitur impleri conditio per unicum actum Bal. in l. fideicommiſſa. §. ſi quis alicui decem. ff. de leg. 3. & Tiraq. d. §. hoc ſermone in 6. limitat. num. 1. & per totum. At in caſu propoſito teſtator voluit ut domina Matthęa ſtaret cum Petro Vinc. quæ uerba factum ſucceſſiuum, & cauſam permanentem ſignificant, quo caſu non ſufficit aliquid ſemel fieri l. reprehendenda. C. de inſtit. & ſubſtit. ſub condit. fact. ergo propter eam ſolam cauſam teſtator cenſetur reliquiſſe legatum, dicendumque uidetur ab eadẽ cauſa regi, atque declarari debere diſpoſitionem c. requiſiſti, de teſtament. Deci. in conſ. 120. colu. fi. Ex quo ſequitur, quòd cum dicta Domina Matthea diſceſſerit a dicto Petro Vinc. debeat cenſeri priuata primo legato, & ad ſecundum ſolũmodo admittatur. Nam cum primum tacitè ei relictum dicatur, ſi ſteterit cum Petro Vinc. ſecundum uerò ei relictum ſit ſub expreſſa conditione ſi non ſteterit cum eo, proptereaque di-

ęta legata relicta videantur ſub contrarijs conditionib. quæ ſemel exiſtere, uel in eodem ſubiecto locum habere non poſſunt l. ſi per errorem ff. de iuriſ. om. iud. quia cũ duo contraria ponuntur, ſequitur deſtructio vnius l. ſed & ſi §. ſi inſtitoria. ff. de inſti. acti. & l. pomponius in fi. ff. de procur. conſequens eſt ut Domina Matthea primum tantum legatum habere poſſit, non autem & primum & ſecundum ſimul, quoniam ſi utrunque peteret tanquam ſibi contraria repelli poſſet l. 1. C. de furt. l. contra maiores. C. de inoff. teſtam. c. 1. ut eccleſiaſt. benef. c. ſolitudinẽ de appellation.

Ego Antonius Ciofius.

S V M M A R I V M.

1 *Creditor, cui ſolutio fit, ad cedendum ſoluenti compellitur.*

2 *Filius oẽ, quod quarit, patri acquirit. Noſtrum quod eſt, ſine facto noſtro ad alium non transfertur. 3.*

4 *Ceſſio ex falſa cauſa uitiatur.*

5 *Iura qua ceduntur in ceſsionarium transeunt cum eorum omnibus qualitatibus, vt ſi inutilia ſunt in cedentis perſona, pariter in ceſsionario.*

6 *Actiones & iura aliena cedi non poſſunt.*

7 *Mãdati fines diligẽter ſeruãdi aliàs illud irritatur.*

8 *L. ſi unquam. C. de reuocan. donat. locus eſt, quamuis procuratoris poteſtas generalis data ſit conficiendi inſtrumẽta cum pœnis, obligationib. & renunciationibus.*

9 *Cedens non uidetur cedere actiones contra ſe ipſum.*

10 *Pacta omnia ſiue actiuè, ſiue paſsiuè ad haredes trãſire, etiam ſi de illis mentio non fiat.*

11 *Taxatiua etiam in materia pactorum, caſus ſimiles non excludit.*

12 *Donatio ſeu ceſsio ex titulo donationis, excedens ſummam 500. annorum inſinuationem requirit, quando defectus inſinuationis non tollitur per iuramentum.*

13 *Ceſsiones titulo donationis, quando in inſtrumento locus loci non ponitur celebrationis contractu, impugnantur.*

CONSILIVM LXX.

Diuino nomine implorato.

IN cauſa ceſſionis iurium, & actionũ dotalium, quæ oritur inter Nob. Tanaim de Nerlis ex uno latere, & Nob. Philippum de Pictis, & litis cõſortes ex alio: Idcircò paucis agam, quòd intelligo principales omnes articulos, in quibus vertitur cardo difficultatis, adeo copioſe fuiſſe diſputatos a clariſſimis Iuriſc. qui pro Pictis ante me ſcripſerunt, ut uix mihi locum aliquem relictum videam, quẽ ego ſcribendo poſſim diligẽtius illuſtrare.

Quamobrem pauca quædam addens, & eorundem opinioni libenter ſubſcribendus, dico dictum Tanaim obtinere non poſſe contra Philippũ & alios litis conſortes.

Nititur enim Tanais quibusdam ceſſionibus quæ ipſum minimè iuuant. Nam in primis comperio ceſſionem iurium, quam fecit Domina Maria de Neronibus Ioanni Baptiſtæ de Pictis ſoluenti; ut aſſerunt, de ſuis pecunijs ſcutatos 870. nomine dotis reſtituendæ, huiuſmodi eſſe, ut neceſſaria ceſſio dici poſſit. quandoquidem prædicta Domina Maria cogi poterat cedere iura dotalia, & actiones illi, qui ſummam ex
1 cauſa dotis debitam ſibi ſoluiſſet. † quia creditor ſolutionem recipiens cõpellitur cõtra alios cedere iura ſoluenti nomine ſuo l. mulier ubi gloſſ. & Bal. ff. qui potior. in pignor. hab. & Bal. in l. iubemus num. 2. uerſ. quærunt. C. ad Senatus Conſ. Velleian. Deci. conſ. 104. nume. 2. verſ. ſed prædictis non obſtantibus parte prima, & in conſ. 446. uiſo eleganti in princ. parte 4. ubi dicit, creditorem cui ſolutio fit, cogi poſſe ad cedendum iura ſoluenti; Quo caſu ceſſio fieri dicitur ex iuris neceſſitate, ut not. in l. modeſtinus ff. de ſolut. & l. ſi res obligata in fi. ff. de lega. 1. & Bart. in l. poſt dotem num. 35. ff. ſolut. matr. & Bal. Nouell. in tract. de dote in 12. parte principali q. 4. nume. 15. uerſ. Item quia, & uerſ. ſed aduertendum.

Atque hac quidem prima ceſſione neceſſaria prædictus Tanais niti non poteſt; quoniam, aut ipſe uult per huiuſmodi ceſſionem fuiſſe acquiſita prædicta iura dotalia Ioanni Bapt. ſoluenti nomine ſuo, tam & ſi re uera de paternis pecunijs, ut uoluit Deci. in conſ. 99. incip. in cauſa Ioannis de Ricas. num. 1. & 2. parte prima & tunc reſpondeo quòd immo dicta ceſſio facta Ioanni Bapt. non valuit, ut in ſimili ferme facti ſpecie tradit Soci. in conſ. 18. num. 13. & nu. 8. primo vol. ubi cum quidam extraneus de pecunia cuiusdã Chini obligati ex perſona patris ſoluiſſet nomine Chini cuidam Dominæ Corradinę, ipſaque mulier ceſſiſſet iura dotalia dicto Chino, concludit eo in loco Soci. dictam ceſſionem Chino fieri non potuiſſe nec ualuiſſe. Vel poſito & non dato ut dicta ceſſio firma eſſet, reſpondeo eadem iura dotalia deinde per dictum Ioannem Bap. translata cenſeri in dictũ Laurentium de Pictis eius patrem, in cuius poteſtate tunc erat, & etiam poſtea fuit. quandoquidem aſſerta emancipatio facta non fuit ſeruatis ſolemnitatibus, uel ſoluta taxa, prout diſponitur in ordinationibus communis Flor.
2 † certum eſt. n. id omne, quod quęrit filius, acquirit patri conſueuiſſe, vt communiter dicunt doc. per l. 1. §. 1. ff. ſi quis a parente fuer. manumiſſ. & per l. placet. ff. de acq. hæred. & Petr. Bellapert. in repet. l. 1. C. qui admitti num. 2. per. l. cum filiofamilias. ff. de legat. primo, & Bart. & Paul. Caſtrenſ. & Igne. & alij in d. l. 1. C. qui admitti. Aut uero dicit iura dotalia ex prædicta ceſſio-

ne

ne ſtatim & immediatè videri acquiſita prædi-
cto Laurẽtio de Pictis, de cuius pecunia effectu
& re vera ſolutio facta fuit; quamuis ad hoc nil
reſponderetur, nihilominus manifeſtum eſſet
dictam ceſſionem prædicto Tanai prodeſſe nõ
poſſe, quia ſi hæc iura per hanc ceſſionem iam
deuenerunt in Laurẽtium de Pictis, vtiq; Ioan.
Bap. eiusdem filius cum ſuperuiuente Laurẽtio
patre deceſſerit, nõ potuit ſine conſenſu patris
3 eadem cedere Tanai de Nerlis; † cum id quod
noſtrum eſt ſine facto noſtro ad aliũ transferri
nõ poſſit l. quodcunque §. ſi quis ita. ff. de uerb.
obligat. l. cum maritus. ff. de iure dot. l. id quod
noſtrum ubi etiam Deci. ff. de reg. iur. Quare
cum ceſſio facta a dicta Domina Maria nullius
fuerit momenti, vel ſi fuit, & per eam acquiſitũ
eſt ius Ioanni Bapt. qui deinde illud omne tran
ſtulit in Laurentium, uel directò, & immediatè
dicta iura Laurentio acquiſita fuerunt, conſe-
quens eſſe debet, ut dictus Ioannes Bap. non po
tuerit huiuſmodi iura in aliũ deinde transferre.

Secundo impugnari etiam poteſt hæc prima
4 ceſſio alia ratione, † nimirum quia dubium non
eſt, ceſſionem ex falſa cauſa vitiari Bal. in l. fin. C.
de falſa ca. adiec. leg. Dec. conſ. 464. incip. placet
concluſio. num. 4. ver. ſecundo reſpondetur par
te 4. & ad idem facit Ruy. conſi. 125. Viſo inſtru-
mento num. 13. 1. volum. At in ceſſione facta a
dicta domina Maria falſum exprimitur; Id quod
patet, quoniam ibi dicitur Laurẽtium de Caual-
cantibus, qui numerandæ pecuniæ præfuit no-
mine Ioannis Baptiſtæ ſoluiſſe ſcutatos 870. de
pecunijs proprijs d. Ioanni Baptiſtæ cum tamen
re uera illa pecunia fuerit patris dicti Ioannis Ba
ptiſtæ vt conſtat ex declaratione eiuſdem Lau-
rentij de Pictis facta die vigeſima Iulij 1531. &
ex declarione Lautentij de Caualcantibus facta
die 8. Septembris 1531. apparet dictam pecuniã
non fuiſſe Ioannis Baptiſtę cuius nomine ſolu-
tio facta fuit, ſed exijſſe ex menſa Laurentij de
Pictis & ſociorum; ergo huiuſmodi falſitatis ex-
preſſio dictæ ceſſionis authoritatem & robur
valdè imminuit.

Prætérea quod attinet ad ceſſionem uolun-
tariam, quam dictus Ioannes Baptiſta ſeu Reue-
rendus dominus Petrus de Nerlis eius procu-
rator ſponte fecit dicto Tanai ſecundo ceſſiona
rio, concludendum videtur multis de cauſis, hu-
iuſmodi ceſſionem non ualuiſſe.

5 Et primo, † quia iura, quæ ceduntur, tranſire
ſolent in ceſſionarium cum earum omnib. qua-
litatibus. l. prætore. l. nia. ff. de ſeruit. ruſt. præd. &
Signorol. in conſ. 217. incip. factum ſic ſe habet
num. 12. nerſi. prętérea ius quod ceditur. Quod
adeo nerum eſt, ut ius, quod inutile eſt in perſo-
na cedentis, generaliter etiam ipſi ceſſionario
inutile ſit Signorol. d. num. 11. & l. & hæredi. ff.
de pac. Valde enim abſurdũ eſſet, ut iuri, quod
eſt inefficax in perſona Ioannis Baptiſtæ robur
deinceps adderetur in perſona Tanais ſecundi
ceſſionarij, qui propriè dicitur ſubrogatus in lo
cum cedentis, vt inquit Auguſt. Beroi. in c. Ray-
nutius num. 191. de teſtam. argum. l. fi. C. mand.
& l. 2. §. ſi quid iuncta. l. venditor. ff. de hære. uel
actione uend. Quapropter cum dicta iura dota-
lia fuerint inutilia pœnes Ioannem Baptiſtam
quemadmodum ſuperius demonſtrauimus, cõ
ſequens eſſe debet, ut eadem inualida quoque
ſint in perſona Tanais, qui in illius locũ ſubro-
gatus fuit.

Secundo probatur, quia cum iura per d. domi.
Mariam ceſſa Ioanni Baptiſtę ipſo iure tranſijſſe
dicantur in dominium & patrimonium d. Lau-
rentij eius patris, ſecundum ea, quæ diximus, vti
que plusquàm manifeſtam eſt, Ioannem Bapti-
6 ſtam ea poſtea cedere non debuiſſe, † quia actio
nes & iura aliena cedi non poſſunt, quippe quę
oſsibus noſtris adhærent, nec poſſunt ſine facto
noſtro a nobis auelli. l. quis ergo. ff. de pecu. & in
ſpecie dicit Alciat. in conſil. 701. incip. Baſsiani
cauſa nu. 4.

7 Tertiò comprobatur, † quia mandati fines di
ligenter ſeruandi ſunt. l. non diſtinguemus. §. of
ficium. ff. de arbitr. Corn. conſi. 103. nu. 19. lib. 2.
Bertrànd. in conſi. 193. num. 4. parte 1. in corpo
re recẽtiore, Dec. conſil. 493. nu. 9. parte 4. Ideo-
que ſi fines mandati ſeruati non fuerint, procul
dubio irritatur. l. diligenter. ff. mand. c. cum dile
cta de reſcript. c. cum Abbas de offi. deleg. Soc.
conſi. 15. num. 11. volum. 1. At Reuerendus do-
minus Petrus procurator exceſſit fines manda-
ti propterea quod, vt patet ex inſtrumento di-
ctæ ceſſionis, ipſe uoluit nomine ſui principalis
renun. l. ſi unquam. C. de reuocand. donat. dum
dicit, & cogitando de filijs, omnia tamen iura
prædictus Ioannes Bap. tranſtulit in dictum Ta-
naim; quod ex poteſtate ſibi in mandato con-
8 ceſſa facere non potuit, † nam; & ſi data fuerit
facultas dicto procuratori inſtrumenta con-
ficiendi cum pœnis, obligationibus, & re-
nuntiationibus, tamen huiuſmodi generalis re-
nuntiatio nihil obeſt quin ſit locus prædictæ le
gi, ut firmat Oldrad. in conſ. 95. incip. ex forma
iſtius col. 2. & Bal. in l. 1. in ult. q. C. de inoff. do-
nat. Rom. in conſ. 169. incip. non eſt dubium.
Quæ quidem opinio tutior & humanior eſt, ut
tradit Tiraquellus in præfat. l. ſi unquam nu-
mero 132. uerſiculo ſi poſteriorem. C. de re-
uoc. donat.

Quarto prædictum Tanaim in hoc iudicio
obtinere nõ poſſe petita, ex eo colligitur, quòd
poſito & non dato, ut ceſſio ſibi facta valeret,
nihilominus experiri non poſſet contra hære-
des Ioannis Bap. qui, ut ex mandato ceſſionis
conſtat; pactus fuit ne dicta ceſſio extenderetur
contra perſonam dicti conſtituentis, ſed inten
tari poſſent dictæ actiones contra quoſcunque
præterquàm contra perſonam conſtituentis tã
tum; ut dicitur in inſtrumento dictę ceſſionis. id
quod etiam ſine ulla expreſſione, & in dubio
9 ſemper intelligitur eſſe factum, † quia cedens
non uidetur cedere actiones contra ſe ipſum l.
ſi peculium §. ſicut. ff. de pecul. lega. Bal. in l. 2.
C. an ſer. ex ſuo facto, Alex. conſ. 149. nume. 6.
lib. 2.

lib. 2. Riminal.conſ. 152.num. 1.uolu.1. Quo fit,
vt aduerſus hæredes Ioannis Bap. hac præcipue
ratione nullo modo obtinere poſſit. quamuis
.n.in dict. inſtrum.exprimatur perſona Ioannis
Bapt. nihilominus dici poteſt,illud pactum etiã
hęredi prodeſſe l.ſi pactum ubi gloſ.ff.de proba
10 tion. † etenim generaliter omnia pacta ſiue acti
uè ſiue paſſinè tranſeunt ad hęredes etiam ſi de
illis non fiat mentio Bart. & alij in l. ſi decem cũ
petiero .ff.de verbor.oblig.Tiraq.in tract.de re
tract. conuention. §. 1. in ver. eiusùe hæredes
gloſ.6. nnmero 1.

Nec obſtat ꝙ in contractu ceſſionis appona
11 tur hæc dictio taxatiua,tantum † quia taxatiua
non ſolet excludere caſus ſimiles l.ob æs vbi gl.
& doct.C.de præd.minor.quod etiam in mate-
ria pactorum tradit Tiraq.in d.tract. de retract.
conuention.gloſſ.6.num.6.Ideoque per eam di
ctionem non cenſetur excluſa perſona hære-
dis,quæ non tam ſimilis eſt,quam eadem cũ per
ſona defuncti.l.hæres.ff.de vſuca. & in Auth. de
iureiur.a morte præſtito.§. 1.

Quinto præterea animaduertendum eſt,ceſ-
ſionem,quam fecit Ioannes Bap. ſeu eius procu
rator dicto Tanei, factam fuiſſe ex tit.donatio-
nis,vt conſtat ex uerbis inſtrumenti dictę ceſſio
12 nis,† proptereaq; inſinuationem requiri quo-
tieſcunque donatio excedit ſummam 500. au-
reorum gloſ. not. in l. donatio. C. de donat. &
Petrus de Rauen. in ſingul. 86. Incip. ceſſio, &
ob id ea non appoſita vitiari donationem quan
do defectus inſinuationis non tollitur per iura-
mentum iuxta ea,quæ tradit Decius in conſilio
432.Incip.cum ſit nu.18.parte 4. & Pariſi.conſ.
33.nu.15.& 16.uol.3.& conſ.69.nu.95.& 97.&
162.volum.3.

13 Sexto & ultimo,† impugnari ſolent huiuſmo
di ceſsiones quando in inſtrumento non poni-
tur locus loci,in quo celebratur contractus, vt
dicit Stephan.Bertrand. in conſilio ducenteſi-
mo trigeſimo,num. 1.parte ſecunda in corpore
antiquiore; quamobrem cum proponatur idẽ
quoque accidiſſe in caſu noſtro, ſequitur vt ex
hoc etiam capite hæ ceſsiones debeant tanquã
inualidæ reputari,& ferenda ſententia ſit in fa-
uorem d.Philippi de Pictis & litis conſortium.

Ego Antonius Cioſius.

CONSILIVM LXXI.

Chriſti nomine implorato.

SVMMARIVM.

1 *Nauta rem quamcumq; vel mercem,& pecuniam, num cuſtodire teneantur.*

2 *Conſuetudo nautica modo a lege non improbata,ſeruanda eſt.*

3 *Culpa quando dicatur non ordinata ad caſum.*

IN FACTI ſpecie, de qua lis eſt in
ter Gulielmum Gyraldum & Ber-
nardinum Colam Nicenſes propter
fugã hominis recuperati a claſſe tur
cica; quæritur an prædictus Bernardinus tenea-
tur de fuga prædicti hominis.Et perſtringendo
rem breuiter. Reſpondendum eſt prædictum
1 Bernardinum de fuga teneri, † quia nautarum
cuſtodiæ res committuntur, ęasque ſaluas fore
nautæ recipiunt.l. 1.in princ.ff. nau. cap.ſtabul.
Benuenut.in tract.de mercator.in 3.parte ſextæ
partis princip. in princ.Et ideo tenentur quam
cumque rem vel mercẽ cuſtodire,l. 1. §.ait præ-
tor,ff.nau.cau.ſtabul.& licet eis pecunia non ob
cuſtodiam detur,ſed propter res importandas,
tamen cuſtodię nomine tenentur,eaſque ſaluas
fore ab omni damno recipiunt. l. 5. in fin.ff.eo.
Et ideo dicit Paul.Caſt.in l. 1.in princ.num. 4.&
in §.ſi veſtimenta num. 3.ff.depoſiti quòd nau-
tę ex eorum officio tenentur res cuſtodire,mo-
do penes illos res poſitæ ſint eis ſcientib. & pa-
tientib.quare ſi nõ benè cuſtodiant, tenentur
de leui culpa,quod etiam obtinet quando, vt in
caſu noſtro, nauta alterius nautæ rẽ recepetit.l.
4.ff.nautæ,caup.ſtabul.

Neque obſtat quòd prędictus Gulielmus nõ
videatur conſignaſſe cuſtodi rerum nauticarũ
in naui,aut alij prędictum hominem,qui aufugit
& propterea non teneatur magiſter nauis de
fuga: quoniam reſpondetur,quòd nautę dicun
tur recipere cuſtodiam omnium rerum, quæ in
nauim illatæ ſunt, etiam ſi eis aſſignatæ expreſ-
sè non ſint.l. 1.§.fi.ff.nau.caupones,ſtabul. ſatis
eſt enim res apud illos poſitas eſſe ipſis ſcienti-
bus & patientibus, vt dicit Paul. Caſtr. in l.1. ff.
depoſ.in princ.nu. 4. & Bal.d.§. fi.l. 1. ff. nautæ,
caup.ſtabul.

Quare cum prędictus magiſter nauis ſciuerit
ipſum hominem eſſe in naui,tenebatur eum ex
officio ſuo cuſtodire, & debebat habere cuſto-
des & miniſtros expertos,quia ex eorum facto
tenetur l.utique in fine.ff. de rei uendica. Ben-
uenut.tracta.de mercator.in 3.parte ſextæ par-
tis principalis nu. 12.Et cum eum non cuſtodie
rit, de fuga tenetur, quandoquidem non præ-
dixit, neq; proteſtatus fuit, ut unuſquiſq; ſuas
res ſibi ſeruaret,quod facere poterat.l.fi.§.item
ſi prædixerit ff.nau.caup.ſtabul.Petr.de Vnzol.
in pract. notar. capite de actionibus ex quaſi
malef.numero 3.

Neque obſtat quod teſtes examinati ad in-
ſtantiam dicti Gulielmi atteſtentur d.Gulielmũ
dediſſe licentiam & mandaſſe prædicto magi-
ſtro nauis, ut hominem ſineret è naui egredi,
& in terram uenire, & propterea damnum,
quod ſua culpa quis paſſus eſt, ſibi imputet ca-
pitu.damnum,de reg.iur.in 6.quoniam reſpon-
detur

detur quòd illa licentia egrediendi cenſetur data ſecundum conſuetudinem nauticam, uidelicet ut res illatæ in nauim, importentur uſque in portum, ſeu, ut aiunt, uſque ad ſcalas ipſius portus, ut lege Doanæ cauetur; & non aliter cenſe-
2 tur conceſſa; † eſt enim ſeruanda conſuetudo nautica, modo a lege non reprobetur. l. deprecatio. ff. ad leg. Rod. de iact. Bald. in l. obſeruare. §. antequam. ff. de off. proconſul. & in conſ. 58. nu. ſecundo. uolumine ſecundo. & ideo tenetur magiſter nauis, quia per loca non tuta hominem miſit. l. qui petitorio. §. qui rem. ff. de rei uend. ubi culpæ reus poſſeſſor dicitur, qui per loca non tuta ſeruum miſit. Quod etiam ſuadetur, quia nauta in mandatis habens onerare, uel exonerare nauim in loco aliquo ſibi aſſignato, ſi in alio loco id faciat, uidetur exceſſiſſe fines mãdati, & propterea tenetur reſarcire damnum datum propter improuiſum caſum, qui non accidiſſet, ſi ipſe mandatum non exceſſiſſet. Corn. conſil. 273. numero 16. primo uolumine. Culpæque reus cenſetur magiſter nauis, quod non prouiderit id, quod a diligente fuiſſe & prouiſũ. l. ſi putator. ff. ad legem Aquiliam. debebat enim ſpectare perſonę conditionem. l. plenum. §. equitij. ff. de uſu & habit. nam furta, & damna rerum nauticarum cenſentur commiſſa culpa eorum, ad quos illarum cuſtodia pertinebat. Corn. conſil. 273. lib. 1. nu. 27.

Præterea licentia de egrediendo a naui, uidetur data ſecundum petitionem dicti hominis recuperati. §. præterea. Inſt. de inut. ſtipul. nam ipſe recuperatus cum alloqueretur Gulielmum præſente d. magiſtro nauis, ut atteſtatur primus teſtis, petijt a d. Gulielmo ſibi licere Liburnũ in terram deſcendere, ut facilius pecuniam inueniret, quam ſolueret d. Gulielmo; Cuius teſtis, dictum inditium facit ob id ſolum, & fuiſſe datam licentiam, & non, ut aquandi cauſa in terram exponeretur, quemadmodum fecit cuſtos; qui debebat præuidere id quod diligens quiſq; præuidiſſet: quod ſi non fecit de culpa tenetur; quia illa conceſſio etiam ſi eſſet ambigua, intelligeretur facta in fauorem concedentis: argumento eorum, quæ dicit Dec. in l. in contrahenda. numero ſecundo. ff. de reg. iur. quia ſententia proferentis ſpectanda eſt. Bartol. in l. 3. ff. de reb. dub. & l. in ambiguis. ubi Dec. ff. de reg. iur.

Vltimò non obſtat, quòd culpa commiſſa per magiſtrum nauis non fuerit ordinata ad finem, quo caſu improuiſum damnum non imputatur illi, qui eſt in culpa. l. qui furtum. ff. de cond. fur. l. non omne. ff. de ſtabul. Corn. d. conſ. 273. nu-
3 mero decimoſeptimo. libro primo. † Quoniam reſpondetur, quòd tunc culpa dicitur non ordinata ad caſum, quando nullo modo caſus, qui accidit occurrere ſciri potuiſſet. Bar. l. ſi ut certo. §. interdum. ff. cõmod. & Cor. d. conſ. 273. numero decimooctauo. hic autem probabiliter ſciri poterat hunc caſum euenire potuiſſe, & idem magiſter tenebitur ſecundum prædicta.

Et ita iuris eſſe arbitror ſaniori ſententia ſemper ſalua.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 Conuentio ſimulata, quia ſimulatio tanquam malum ſemper reprobatur, pro infecta habetur.

2 Contractus licet non præſumantur ſimulati, ſimulationes tamen ex coniecturis probari poſſunt.

3 Confeſſio non veriſimilis attendi non debet.

4 Confeſſio liberatoria ſine cauſa, non tenet.

5 Obligatio de re aliena, in damnum domini non valet.

6 Actio perſonalis contra ſingularem rei ſucceſſorem regulariter non datur.

7 Excipiendi ius tranſit ipſo iure in ſingularem ſucceſſorem.

8 Actio perſonalis in factum ex aliquo actu geſto oriens in ſingularem ſucceſſorem tranſit.

CONSILIVM LXXII.

Excellentisſime Domine Iudex.

AD aperienda dubia ſubtiliter excitata ab Excellentia Veſtra contra nobilem, & ſtrenuum Capuaneum Lanfredinum, & Nicolaum Celleſios; pro temporis anguſtia nonnulla breuiter deducam, ex quibus manifeſtè conſtabit ſubſiſtere debere capturam factam ad inſtantiam dicti Nicolai Celleſij actoris, & curatoris hæreditatis iacentis, olim Hieronymi de Celleſijs, & obtentam pro non facto, uidelicet quia Ioannes non dedit operam, neque curauit, ut Ludouicus eius patruus ratam haberet ſolutionem, ſeu extinctionem prædictæ annuæ præſtationis, quemadmodum Laurentius pater prædicti Ioannis olim promiſerat Hieronymo prædicto ſoluenti, & extinguenti ſupradictam annuam præſtationem.

Ad primum enim dubium quod reſpicit prędictum Nicolaum actorem, & curatorem, in quo Excellentia Veſtra dicit, quòd dicta promiſſio de rato videtur deinde fuiſſe extincta atque remiſſa per contrariam conuentionem factam anno milleſimo quingenteſimo quinquageſimo, die nono Maij, in quo (ut dicitur) inter Laurentium, & Hieronymum conuenit ſolutionem, & extinctionem prædictæ annuæ præſtationis; quo ad dimidiam partem contingentem dictum Ludouicum, non ualere, dictumq; Dominum Hieronymum

uelle pro dimidia parte adhuc obligatum re-
manere,prout erat a principio. Id quod Hiero,
facere potuiſſe dicitur,cum vnuſquiſque ſuo iu-
ri poſſit renuntiare.l.ſiquis in conſcribendo.C.
de pact. cum conſocijs.

Reſpondetur quòd non obſtante huiuſmodi
ſecunda conuentione, nihilominus promiſſio
de rato,manet valida,& firma,& per conſequẽs
captura non eſt reuocanda,quia aut iſta confeſ-
ſio,ſeu conuentio facta die 9.Maij fuit ſimulata,
aut fuit vera.

1 Et † ſiquidem ſimulata fuit, certum eſt, eam
pro infecta habendam eſſe,ut tradit Spec.in tit.
de confeſſ.§.nunc uidendum. uerſicul. de facto
quæritur.numero uigeſimotertio. quandoqui-
dem ſimulatio tanquam malum ſemper repro-
batur Card.in clem.prima. de iureiuran. primo
uerſicul.no.14.Quòd autem in caſu noſtro dicta
2 conuentio fuerit ſimulata facile credi poteſt. † li
cet enim in dubio contractus non preſumantur
ſimulati,ut per Dec.conſ.491.parte quarta. nu-
mero quarto.& Grat.conſ.157.numero 13. uo-
lum.ſecundo. Tamen ſimulationes probari poſ
ſunt ex coniecturis. Bal.l.3. C. plus ualere quod
ag.& l.multum intereſt. C.ſi quis alteri, uel ſibi.
columna prima,& ſecunda.& Bar.Soc. conſ.18.
num.24.primo uolum.& Dec conſ.543. nu.13.
par.4. & conſ.587. Coram Magnificis. numero
tertio.& conſ.660. parte 5.numero primo. cum
multis ſimilib.de quibus per Çagnol.in l.imagi-
3 naria.numero octauo.ff de reg.iur. † Inter quas
quidem coniecturas connumeratur etiam con-
feſſio non ueriſimilis,quæ non debet attendi,ut
per Bal.in l.ſiquis in hoc genus.C. de epiſ.& cle.
& latè in indiuiduo tradit Dec. in conſ. 644. in-
cip. Viſo, & perlecto. numero 6. & numero 7.
par.5. Quare cum de extinctione dictæ præſta-
tionis annuæ,& de ſolutione debiti conſtet,tum
ex publico inſtrumento, tum ex codice rationũ,
utique non eſt ueriſimile, ipſam confeſſionem
fuiſſe ueram,ſed potius ſimulatam,cum de uera
ſolutione conſtet ex inſtrumento, & ex partitis
in rationibus, tum Hieronymi, tum Ludouici
præallegati.

Accedat etiam illud ad hoc ipſum compro-
4 bandum, † quòd confeſſio liberatoria ſine cau-
ſa,cuiuſmodi dicitur iſta,non tenet,ut per Sign.
l.poſtquam. numero 39. C. de pact. per l. quo-
niam.ff. de his qui no.infam. Dyn. in cap. quod
ſemel.uerſicul.ſed opponitur.numero 4.de reg.
iur.in 6.& cap. ſi cautio.ubi Fely.extra de fide in
ſtrumen.l.cum de indebito.§.fi. ff.de probatiõ.
Bar.in l.generaliter.C.de non nume.pecu.Cor-
ne.conſ. 300.volum.primo. Iaſon in l.cum falſa.
in fi.C.de iur.& fact.igno.& Mattheſil.in ſingul.
13. vbi Gab.Saray. in annota. num. 10. Ex qui-
bus omnibus patet,quòd hæc confeſſio ſine cau
ſa,& ſimulata nullius eſt momenti, adeo etiam,
vt iuramento firmari non poſſit. gloſ.in l.3.C.
plus valere quod agitur.& Petr.de Rauen.in ſin
gul.108. incip. contractus.

Quod ſi huiuſmodi confeſſio vera fuit,adhuc
arbitror concludendum, per eam non impedi-
ri capturam prædictam, quia licet Hieronymus
voluerit remanere obligatus, prout erat a prin-
cipio,dum conſtituit annuam præſtationẽ, quo
tempore fortè obligauerat, & hypothecauerat
dicto Laurentio,& Ludouico omnia ſua bona:
tamen poſtea non potuit obligare, uel hypothe
care dicto die 9.Maij 1550. eas officinas, ſeu a-
pothecas,quas antea Abſaloni Celleſio fratri di
cti Capitanei iamdudum uendiderat: quia cum
ex titulo emptionis in dominium dicti Abſalo-
nis emptoris, cui ſucceſſit dictus Capitaneus
Lanfredinus ſecuta traditione transferant. l. ex
empto.ff.de actio.emptio.& §. cum autem.inſti.
de emptio.& uenditio,& §.aliæ.inſtitutio.de do
natio.proculdubio ipſæ apothecæ erant tunc ef
5 fectæ alienæ, quo caſu obligatio de re aliena fa-
cta non valet in damnum, & præiudicium domi
ni.l.1.§.1.ff.de pignor.& hypoth.ubi gloſ.& Bar
tol.& l.rem alienam. vbi Bar.ff.de pignor. actio.
& Ant.Negoſantius in tractatu de pigno. & hy-
poth.in tertio membro ſecundæ partis principa
lis.numero 52. uerſ.octauo limitatur.& numer.
60.uerſ.quarto adde. Quo fit, vt ſi res aliena o-
bligari non potuit; ualere etiam non debeat
prædicta confeſſio in præiudicium dicti Abſalo
nis, ſeu Capitanei eius ſucceſſoris, ut ex prædi-
ctis patet; & probatur etiam, quia contractus
ab uno factus in alterius preiudicium nullius eſt
momenti,ut tradit Matth.de Afflic.in trac.de iu-
re prothomiſ.§.quartus.uerſ.ſecundo nota,n.3.
Quapropter concluditur quòd ſi dicta confeſ-
ſio ualuiſſet, certè d.Hier.nõ ſuo iuri renũtiaſſe
diceretur.Id enim facere potuiſſet, quemadmo-
dum inquit Exc. V.ſed renuntiaſſet iuri alterius
& iniquam conditionem alteri intuliſſet, quod
nõ eſt admittendum.l.nõ debet alteri ff. de reg.
iur.l.ſi quis in ſuo §.legis C.de inoff. teſtam.&
c.non debet, de reg. iur.lib. 6.l. tranſactionem.
matris.C.de tranſact.Non enim debet vnius fa-
ctum alteri dãnum afferre. l. quidã ita. §. ſiquis
ad Trebell. l. meminerint,vbi gloſ.in ver. non
erat. C.vnde vi.l.hæredes.§.illa ff.famil. herciſc.
& l.ſancimus.C.de pœn.cum ſimil. At ſi per il-
lam confeſſionem captura reuocaretur, profe-
cto dictus Capitaneus magno damno afficere-
tur, propterea quòd bis ſoluere teneretur præ-
tium dictarum apothecarum quod eſſet ualde
iniquum.l.qui bis idem ff.de verb.oblig.& Soc.
Iun. conſ.61. nume. 48. parte 2. ergo dicta ca-
ptura non eſt reuocanda, præſertim cum appa-
ret ipſum Ioan. teneri ad obſeruandũ factum
ſui autoris defuncti. lege cum a morte. Codi-
ce, de rei uendicatione. Alexand. conſilio cen-
teſimo nonageſimoquinto, proſpectis. nume-
ro octauo. libro ſexto. Ruynus conſilio qua-
drageſimoſecundo. numero tertio. libro quin-
to, quo caſu cum apparet aliquem teneri,captu
ra non retractatur.l.fin.§.fin.ff. quod met.cauſ.
Bald. in capitul. tuę, ut lite non conteſta. Iaſon

in l. a

in l.a Diuo Pio.§.in venditione.columna 3.ff.de
re iudicata.

Ad ſecundum verò dubium, quod reſpicit
dictum Capitaneum Lanfredinum hæredem di
cti Abſalonis eius fratris, in quo Exc. V. inquit
dicendum videri, capturam fieri non potuiſſe
ad inſtantiam Capitanei Lanfredini: qua licet
Laurentius pater dicti Ioannis promiſerit dicto
Hieronymo, ſe curaturum, vt Ludouicus eius
frater ratificaret ſolutionem, & extinctionem
dictæ annuæ præſtationis, nihilominus hæc pro
miſſio, & actio, ſeu ius hoc perſonale acquiſitum
Hieronymo ex promiſſione ſibi facta a dicto
Laurentio non videtur poſſe tranſire, aut tran-
ferri in ſingularem ſucceſſorem dicti Hierony-
mi venditoris, qualis eſt Capitaneus Lanfredi-
nus mediante perſona Abſalonis ſui fratris em-
ptoris, cum iura, & perſonales actiones non trã-
ſeant in ſingulares ſucceſſores.l.3.in fi.ff.vſufru-
ctuar. quemad.cau.l.quædam. §. is autem. ff. de
edendo.

6 Reſpondetur, † verum quidem eſſe regula-
riter, actionem perſonalem non dari contra ſin
gularem rei ſucceſſorem.l.1.§.ſi hæres.ff.ad Tre
bellianum.l.fi.§.fi.§.Lucius Titius. ff.de contra-
hen.emp.l.non aduerſus.C.ſi cer.pet.l.ſi tertius
§.ſiquis prius.ff.de aqua pluu.arcen. ubi Bartol.
Verum prædicta communis regula complures
habet exceptiones, quas partim refert Socy. in
reg.276. incip. obligatio perſonalis, partim cu-
mulat Ripa in l.prima. §. ſi hæres. in primo no.
numero primo. vſque ad numerum decimum-
octauum.ff.ad Trebellianum. partim verò tra-
dit Dynus in cap.is qui in ius ſuccedit.de regul.
iur.in ſexto.numero quinto. verſiculo in ſingu-
lari autem ſucceſſore, & Bar. in ſecunda quæſtio
ne incipien.Piſanæ ciuitatis.§.ex aduerſo. verſi-
culo quinto hoc probat. numero decimoquar-
to.& Pariſ.in 32.no.numero centeſimo decimo
octauo. parte prima. Atque inter has quidem
exceptiones, duæ præcipuè connumerantur,
quæ maximè ad rem noſtram faciunt. Quarum
prima habet; quòd licet ius perſonale non ſo-
leat dari contra ſingularem ſucceſſorem rei, vt
7 Excellentia Veſtra dicit, † tamen id limitatur
non procedere in iure excipiendi: quod exci-
piendi ius tranſit ipſo iure in ſingularem ſucceſ
ſorem.l.dolia.§.cum. ff.de contrahend.emptio.
Dyn.d.cap.is qui in ius ſuccedit alterius. de reg.
iur.in ſexto.numero quinto.& Bartol.in dicta ſe
cunda quæſtione. numero decimoquarto. qui
omnes multa citant. At in propoſita ſpecie ſi re-
ctè animaduertimus, dici poteſt ius, quod com-
petebat olim dicto Abſaloni, & nunc competit
dicto Capitaneo Lanfredino eius fratri, eſſe ius
excipiendi: ergo in ſingularem ſucceſſorem trã
ſire poteſt. Quòd autem ſit ius excipiendi pro-
batur, quia cum Ludouicus moueat tantum ad
dictas apothecas, cogitur prædictus Nicolaus,
& prædictus Capitaneus Lanfredinus ſe defen-
dendo impetrare capturam dicti Ioannis, & ob
eandem fermè cauſam quaſi reconuenire di-
ctum Ioannem, quæ reconuentio habet vim ex
ceptionis, ut per Bald.in l.ſi conſtat. ſecunda co
lumna. uerſicul.item contrahemus. C. de com-
penſa.& Soc.iun.conſilio 34. numero ſecundo.
primo uolum.

Secunda uerò limitatio ad caſum noſtrum
proximè accedens eſt, quia poſito, & non dato,
quòd hic tractetur de iure agendi, non autem
ius excipiendi; nihilominus firmandum eſt hoc
caſu ad ſingularem ſucceſſorem tranſire poſſe;
8 † quia actio perſonalis in factum quæ oritur ex
aliquo actu geſto, tranſit in ſingularem ſucceſſo
rem, ut in terminis tradit Pariſ.in d.conſilio tri-
geſimoſecundo.numer. centeſimo decimoocta
uo. verſicul.præterea licet in primo uolumine.
At actio, qua uſus eſt prædictus Capitaneus Lã-
fredinus ad obtinendam, & impetrandam ca-
pturam dicti Ioannis dicitur actio perſonalis in
factum quæ prouenit ex actu geſto a dicto Lau-
rentio patre dicti Ioannis, qui Laurentius pro-
miſit Ludouicum eius fratrem ratum habitu-
rum, qua quidem actione ſubſiſtente dictus Ca-
pitaneus Lanfredinus capi curauit dictum Io-
annem pro non facto, vt faceret id quod facere
promiſit dictus Laurentius, id eſt vt efficeret,
quòd Ludouicus effectu ratificaret dictam ſolu
tionem, & extinctionem prędictę annuę pręſta-
tionis. ergo huiuſmodi perſonalis actio hoc ca
ſu tranſire debet in dictum Capitaneum ſingu-
larem ſucceſſorem dicti Hieronymi venditoris
ex perſona Abſalonis Celleſij. Atque ex huiuſ-
modi captura, & actione dictus Capitaneus cõ
ſequetur; vt dictus Ioannes curet prędictam ra-
tificationem fieri, uel teneatur ad intereſſe, niſi
habuerit ratum. ut in l.ſi procurator. ff.rem rat.
haberi, iuxta tradita per Horman. in lege quar-
ta. §. Cato.numero trecenteſimo ſexageſimoo-
ctauo. vbi etiam Socynus iunio. numero cente
ſimo octuageſimoſexto.ff. de uerborum obliga-
tio.& Bartol.in l.quoties. ff. eodem. Ex quibus
colligitur dictam capturam ſuſtineri etiam ad
inſtantiam dicti Capitanei Lanfredini, quòd ſi
ad illius inſtantiam non ſuſtineretur quemad-
modum certè ſuſtinetur, profectò ſuſtineri
ſaltem deberet ad inſtantiam dicti Nicolai, iux-
ta prędicta, cum iure cautum ſit, utile per inutile
non vitiari.cap.vtile non debet.extra de regul.
iur.in ſexto.& l.1. §. ſed & ſi mihi. ff.de verborũ
oblig. Ideoque ex his omnibus concludendum
puto prædictam capturam nullo modo reuo-
candam eſſe, vt diligenter, quę ſua eſt pruden-
tia, animaduertet Excellentia veſtra, cui pluri-
mum me commendo.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Pater filiam dotare ex officio paterno non autem ex liberalitate tenetur.*

2 *Legati caduci onus cum dicto legato tranſit apud omnes hæredes, ad quos redierit.*

CONSILIVM LXXIII.

In Dei nomine. Amen.

IN propoſito caſu reſpondendum arbitror, quòd quando extraneus, qui dat dotem ſtipulatur, vel paciſcitur incontinenti eam reſtitui ſibi ſoluto matrimonio, eo caſu dicta ſtipulatio, vel pactum ualet, quamuis etiam uxor marito ſuperuixerit. Verum quando pater ipſe dotem dat, utique regulariter non poteſt etiam in ipſo contractu matrimonij paciſci in præiudicium filiæ. Ratio uerò, propter quam extraneus poteſt ſtatim, ut dotem dat, ſtipulari incontinenti ſoluto matrimonio dotem ſibi reddi, pater autem id facere nequit, ea poteſt aſſignari, nimirùm, quia lex uoluit prouidere extraneo tanquam ei, qui liberalitatem meram exercebat dotando mulierem extraneam, ſeu illam, quam dotare non cogebatur, & prouidere uoluit lex, ne abſtraheretur ab exercenda liberalitate; quæ quidem ratio ceſſat
1 in patre, † quoniam ex paterno officio, non autem ex liberalitate dotare filiam tenetur. l. qui liberos. ff. de ritu nup. quemadmodum etiam firmant doctores in l. 2. in prin. & in l. ſi cum dotē. ff. ſol. mat. & in l. un. in §. accedit. C. de rei uxor. ac. & in l. quoties. C. de dona. quæ ſub mod. & ll. Guido Papæ in ſing. 568. inc. no. pactum. Cum igitur in propoſita ſpecie prędictus presbyter Laurentius dotem conſtituat, & intuitu d. D. Catherinæ extraneus dici poſſit, promiſeritq; d. Io. Bap. uir eiuſdem Dom. Catherinæ in caſu dotis reſtituendæ, ſe reſtituturum dicta bona eidem presbytero Laurentio, & eius hęredibus conſtā te matrimonio, uel ſoluto, abſque dubio optimè reſpondetur, huiuſmodi pactum initum incontinenti in eodem contractu matrimonij ab extraneo ualidum, & efficax eſſe, & conſequenter opinor, hæredem dicti presbyteri Laurentij poſſe recuperare dictam dotem vigore pacti facti in dicto contractu matrimonij: quamuis enim dicta mulier prima facie indotata remanere uideatur, nihilominus pactum ualet, quia is, qui illi dotem dedit, potuit eam conditionem apponere, ut dos ad hæredes rediret, quandoquidē ille non tanquam obligatus, ſed ex mera liberalitate dotem dabat ex ſuis bonis, non autem ex patrimonio dictæ Dominæ Catherinæ. Quòd ſi dicta Domina Catherina non volebat ſe teneri ad dotem hoc pacto reſtituendam, oportuerat omnino dotem alio modo ſibi conſtitutam eſſe, & illius virum non præſtare conſenſum de dicta dote eo modo reſtituenda; quod tamen ipſe fecit, & eo non obſtante de dicta dote reſtituenda ſecundum ſupradicta conuenerunt.

Nec quicquam obeſt, dictam Dominam Catherinam rurſus eſſe nuptam, modo tamen hæredes dicti presbyteri Laurentij non conſenſerint dictam dotem illi relinquere; tunc enim ſibi præiudicauiſſent.

Quod uerò ad legatum attinet. Reſponden
2 dum puto, † onus legati caduci cum dicto legato tranſire apud omnes hæredes, ad quos redierit, doctores communiter in l. un. C. de cad. tol. Bertachinus in tractatu de gabel. in quinto membro octauæ parti s. nu. 12.

Et hæc omnia, ſaluo ſemper ſaniore iudicio.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Verba ambigua intelliguntur ſecundum qualitatem loci, in quo proferuntur.*

2 *Facere quid in re aliena nemo poteſt, niſi ſeruitus impoſita ſit.*

3 *Verba ſententia iuxta illud, quod iudex pronunciare debebat, ſunt intelligenda.*

4 *Iudex ad partis voluntatem ſententiam ferre poteſt.*

5 *Sententia qua non continet abſolutionem, vel condemnationem, aut æquipollens, nullius eſt momenti.*

6 *Verba ſententia, vt ipſa ſuſtineatur, etiam impropriè capi licet.*

7 *Beneplacitum, an ſignificet arbitrium boni viri.*

8 *Verba ſententia, an, & quando strictè capi debeant.*

9 *Verba ſententia, an interpretanda contra eum, qui ſe fundat in illius verbis.*

10 *Verba ſecundum loquentis conditionem, & proferentis intentionem intelliguntur.*

CONSILIVM LXXIIII.

Diuino nomine repetito.

CIRCA conſultationem propoſitam id eſſe firmandum arbitror, quod ſupra firmauit Excellentiſſimus Iuriſconſultus, Dominus Bartholomæus Vignia; vti frater honorandus.

Primò,

1 Primò, † quoniam verba ambigua intelli-
guntur ſecundum qualitatem loci, in quo pro-
feruntur cap. ex literis. primo de ſponſal. Dec.
conſilio ſexageſimoquinto.. numero 3. parte 1.
Grat. conſilio centeſimo quinquageſimonono.
numero decimoſeptimo. volumine ſecundo.
Ioannes Staphil. in tracta. de Gratijs expectat.
§. videndum eſt nunc de ſexta parte. numero
trigeſimoſecundo. Ant. Capyc. deciſ. 159. nu-
mero 9.
Sed in facto proponitur, quòd Florentiæ obſer
uatur, & apud architectos receptum eſt, vt quan
do vicino permittitur ædificare ad ſuum placi-
tum; tunc etiam ei liceat immittere tigna in vi-
cini parietes, vt colligitur etiam ex quibuſdam
priuatis atteſtationibus mihi propoſitis; ergo
verba ſentētiæ, quæ permittit, vt Ioānes & Mat-
thęus Caccini ędificare poſſint ad eorum placi-
tum intelligi debent vt poſſint etiā immitti re ti
gna in parietes Martini ſecundum prædictam
2 obſeruantiā quam Florentiæ vigere dicunt, † li
cet de iure communi hac obſeruantia circum-
ſcripta regulariter nemo in re aliena aliquid fa
cere poſſit. l. quoſdam. ubi glos. C. de metallar.
lib. 11. Niſi ſeruitus ſit impoſita. l. quemadmodū.
§. protectum. ff. ad l. Aquil. l. ſi uicem. §. ſi ad ia-
nuam vbi. ff. quod ui aut clam, & Barthol. Verò
nen. in tracta. de ſeruit. vrban. prædiorū in rub.
de ſeruit. tigni immittendi nu. 2. verſ. ſecundo ui
3 dendum. Accedit etiam ſecundo, † quòd ver-
ba ſententię intelligi debent, iuxta illud, quod
Iudex pronuntiare debebat, glos. & Bart. in l. ſi
procurator. §. Celſus. ff. de condi. ob cauſam, &
l. miles. §. 1. ff. de re iud. & Stephanus de Federic.
in tractatu. de interpretat. iuris parte 3. nu. 7.
Sed uigente dicta conſuetudine & obſeruantia
Iudex ab ea non poteſt in iudicando recedere,
vt habetur in l. de quibus. ff. de legib. & in §. ex
non ſcripto. Inſtit. de iure nat. gent. & ciu. ergo
iſtius ſententiæ uerba ita interpretari debemus
vt intelligamus eos voluiſſe vt Caccinis liceret
tignum immittere in vicini parietem, dum pro-
nuntiarunt illos ædificare poſſe ad eorum placi
4 tum, quod ſtatuere potuerunt, † quia Iudex ſen-
tentiam ferre poteſt ad voluntatem partis le-
ge tertia. Codice. de patr. pot. & Dynus in ſin-
gul. 175.
Quod tertio comprobatur, quia ſi diceremus,
ſententiam non concedere quòd Caccini
tigna immittere poſſent in ædes vicinas, vtique
ſententia iſta nō contineret abſolutionem, uel
condemnationem eius rei, quæ præcipuè pete-
batur, videlicet vt tigna liceret immittere: quo
5 caſu ſententia nulla eſſet, † quia ſententia, quæ
non continet abſolutionem, vel condemnatio-
nem, aut ęquipollens nullius eſt momenti, vt tra
dit Matthefillanus in l. 3. C. de ſentent. & interlo
cu. omn. Iud. & l. cū Iudex nu. 1. C. eod. Id quod
6 nullo modo debemus concedere, † quoniam
verba ſententiæ licitum eſt etiam impropriè ca
pere vt ſententia ſuſtineatur gloſ. in l. puto. ff.
famil. erciſcun. & Aluyſ. de Albet. ſing 24. Qua
opinione ita comprobata, non obſtat ſi quis
obijciat, quòd illa verba, à lor piacimento, ſigni
ficare videantur, eorum beneplacitum, vt ſentit
7 Decius conſ. 108. parte 1. nu. 4. † Beneplacitum
autem ſignificet arbitrium boni viri l. lucius 1.
vbi Bart. ff. de fideicom. libert. & in l. cum propo
nas. C. eo. & Bal. in l. captatorias. C. de teſtam.
mil. & Canon. in c. 1. in gloſ. in ver. ſuo ſenſu de
conſtit. Quoniam reſpondetur, quòd licet ſentē
tia permittat ut tigna immittantur, non tamen
cenſentur hoc permiſiſſe niſi quatenus boni vi-
ri arbitrio permitteretur, & ideo crederem
quòd ſi illi parietes non eſſent apti ad ferenda
prædicta onera, tunc ea immittere non liceret
argumento contrā quæ dicit Veronen. in d. Rub.
de ſeruit. tigni immitt. verſ. quarto quæritur nu
mero 4. eo enim caſu, placitum illud non regu-
laretur ſecundum boni viri arbitrium prout de
bet, meritò cum de præiudicio tertij ageretur,
reſtringi deberet ad boni viri arbitrium iux-
ta tradita per Dec. conſ. 355. numero ſexto. par-
te tertia.
8 Nec me quoque mouet, † quòd uerba ſenten-
tiæ & laudi tāquā ea, quæ ſtricti iuris ſunt, ut per
Alex. conſ. 46. num. 6. 1. uol. ſtrictè & propriè ca
pi debeant, ut per Deci. in l. ius noſtrum nu. 11.
ff. de reg. iur. & Alex. conſ. 164. numer. 2. lib. 1. &
Guid. pap. ſingul. 278. §. uerba ſententię. Quo-
niam reſpondetur, quòd tunc uerba ſententiæ
ſtrictè capiuntur, quando ſententia poteſt ex ſe
ipſa ualere, ſecus autem ſi aliunde declarari de-
bet, quia tunc non oportet ut eius uerba ſtri-
ctè capiantur, ut colligitur ex traditis per Mat-
theſill. in ſingul. 141.
9 Nec obſtat etiam ſiquis diceret, † quòd de-
beremus interpretari uerba ſententię contra
eum, qui ſe fundat in illius uerbis, ut per Gratū
in conſ. 102. nu. 14. uol. 1. Namque reſpondetur
quòd licet hoc regulariter uerum ſit, tamē hoc
limitatur niſi ueriſimile ſit, proferentem ſenſiſſe
& uoluiſſe contrarium, quia tunc alia fieret in-
terpretatio, ut per Oldr. conſ. 95. ex forma iſtius
ſtatuti. & Dec. in l. in contrahenda. numero ter-
tio. ff. de reg. iur. At ex prædictis colligitur quòd
dicti iudices voluerunt etiam cōcedere, vt Cac-
cini poſſent tignum immittere: ergo illa verba,
ad eorum placitum, intelliguntur in fauorem di
10 ctorum Caccinorum, † quia uerba intelliguntur
ſecundum conditionem loquentis, & ſecūdum
intentionem proferentis. l. ſi miles vnum. ff. de
milita. teſtamen. Grat. in conſil. centeſimo quin
quageſimonono. numero ſecundo. volumine ſe
cundo. & Socyn. iun. conſil. primo. numero cen
teſimonono. & conſilio uigeſimoprimo. nume-
ro quarto. primo volumine. Atque ex prædictis
credo, quòd ita, & ipſi quoque iudices reſpon-
derent, ſi ſententiam ſuam declaraturi eſſent:
iuxt. notata per Alb. de Roſa. in tract. de teſtib.
in quarta parte primę partis principalis. §. & hęc
eſt differentia. nume. decimotertio. & Soc. iun.

conſilio centeſimo octuageſimo primo. ſecundo uol. cum conſocijs.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 Conditio adimpleta, pro pura habetur.

2 Donator legitimæ conditionem aliquam, aut grauamen poteſt.

3 Data ab auo nepoti, filio imputanda ſunt in legitimam.

4 Mater ad ſucceſſionem filiorum uocatur, omnibusquè perſonis legitimis, exceptis fratrib. & ſororibus, anteponitur.

5 Parentes ad ſucceſsionem deſcendentium, niſi tranſeāt ad ſecundas nuptias regula vocans limitatur in feudis, quibus mater non ſuccedit.

6 Fœmina de communi iure in feudalibus dignitatibus regulariter non ſuccedunt, niſi aliter ſit expreſſum.

7 Fœmina principaliter iuriſdictionem habere non poteſt licet in conſequentiam ſuperioritatis & ſucceſſionis poſſit.

8 Fœmina ſuccedens in hæreditate, cui iuriſdictio adhæret, illam exercet.

9 Conſuetudo in regalibus dignitatib. quod ad ſucceſsionem attinet, ſeruatur.

CONSILIVM LXXV.

Diuino nomine implorato.

AD primam dubitationem, quæ exoritur ex donatione facta ab Illuſt. Do. Comite Marſciani, dum quæritur an bona ab eo donata pertineāt hodie ad Illuſt. D. Conteſſinam. Reſpondetur, bona, de quibus mentio fit in donatione, ſpectare ad d. Conteſſinam, quia cum dictus Petrus Ioannis donauerit Marcantonio, & Hieronymo poſthumo nepotibus ex Comite Hieronymo filio, hoc addito, quòd ſi & quando d. Marcantonius, & fratres, ſiqui fuerunt, morerentur abſque filijs, tunc & eo caſu locum donationis ſubintret Illuſtriſ. Dom. Conteſſina eius filia, & euenerit caſus ut Marcanton. & Hieronymus poſthumus deceſſerint ſine filijs, nulli dubium eſt, quin D. Conteſſina ad bona donata admitti debeat; quia donator ſubſtitutionem fecit in dicta donatione, quod facere potuit, arg. l. ut hæredibus. ff. de lega. 2. l. ei cui. ff. de dona. cau-mor. & in donatione ſubrogauit d. D. Conteſſinam ſub conditione, ſi nepotes abſque filijs deceſſiſſent; quare cum conditio iam extiterit, manifeſtè patet, di-
1 ſpoſitionem effectum ſortiri debere † cum conditio adimpleta habeatur pro pura. l. ſi pupillus. ff. de cond. inſt. l. fi. §. Titius. ff. de cond. & dem. Pari. conſ. 37. nu. 16. uol. 2. Ad ſecūdū, in quo quæritur an Illuſt. Do. Florentia Farneſia aliqua in parte ſuccedere debeat Hiero. filio ſuo nuper defuncto, reſpondetur diſtinguendo. Aut nos quærimus an Do. Hortenſia ſuccedere debeat Hiero. in ipſis bonis donatis per Comitem Petrum Ioan. eius ſocerum, & tunc uidetur dicendum D. Hortenſiam nihil ex dictis bonis conſequi poſſe dummodo in bonis Comitis Petri Io. eius ſoceri ſalua remanſerit legitima d. Comiti Hieronymo eius viro. Cum enim Comes Petrus Io. ea lege nepotibus ſua bona donauerit, ut ijs mortuis abſque filijs ad Conteſſinam deuoluerentur, & donatarij acceptauerint donationem, eoque titulo bona poſſederint donec uixerunt, profectò D. Hortenſia non poteſt efficere quominus ſortiatur effectum diſpoſitio dicti donatoris, quandoquidem dicto donatori licuit eam legem donationi adijcere, & pro ſuo arbitrio de rebus ſuis diſponere. l. in re mandata. C. mand. Pariſ. conſ. 72. nu. 48. uol. 4. ſed ſi legitima ei ſalua remanſiſſet eo caſu dicto D. Marcantonio, & Dom. Hiero. poſthumo legitima ex
2 perſona patris debita diceretur. † Cui quidem legitimæ donator non potuit adijcere aliquam conditionem, aut grauamen. Paul. Caſtren. in l. cum patronus. ff. de leg. 2. & l. quoniam in prioribus. C. de inoſf. teſtam. l. ſcimus. §. cum autem & §. ſancimus. l. omnimodo. C. eod. Quapropter D. Hortenſia poſſet prætendere aliquod ius in legitima debita ſuis filijs in bonis auitis ex perſona eorum patris, & bona donata nepotibus non imputarentur in legitimam ſi emancipatiò interceſſiſſet, quia non imputātur liberis in legitimam, & tunc nec ea, quæ parentes in ipſos contulerunt per donationem inter viuos, quæ perfecta, & ualida fit. l. illud. §. ad hæc. C. de colla. l. & ſi quando. §. & generaliter. C. de inoff. teſtam. Si uerò nulla emancipatio interceſſit, & donatio ab initio inualida fuit, certum eſt eo caſu donationem morte cōfirmari. l. donationes quas parentes. C. de don. inter uir. & uxo. & in legitimā
3 imputari, † quia data ab auo nepoti filio imputanda ſunt in legitimā. Ruy. conſ. 171. nu. 9. parte prima. Atque hæc quidem legitima conſeruari debuiſſet d. D. Hortēſiæ cum in ea per adiectionem conditionis, uel grauaminis nō potuerit inferri præiudicium dictis liberis, vel eorum matri, niſi ipſi acceptando donationem, & titulo donationis poſſidendo, & tacendo in dicta legitima ſibi præiudicauerint. cap. is qui tacet. ubi Dy. de reg. iur. in 6. quod noceret etiam Dominæ Hortenſiæ cum hæres teneatur obſeruare factum defuncti. l. cum a matre. C. de re uend. Aut verò nos quærimus an dicta Do. Hortenſia ſuccedere debeat dicto Hiero. filio in alijs bonis, quæ fortè d. Hier. acquiſiuerat aliunde, & an excludere poſſit dictam Dominam Conteſſinam.

Et quo ad hoc ſubdiſtinguo, nam aut nos loquimur ſecundum ius commune, aut ſecundum ſtatuta municipalia. Et ſiquidem loquamur de iure communi, uidetur mihi quòd dicta Domina Hortenſia mater Comitis Hierony. excludat d. Conteſſinam amitam dicti Comitis Hierony.

uoca-

uocatur, & omnibus perſonis legitimis, exceptis
fratribus, & ſororibus anteponitur. §. ſed cũ an-
tea. inſt. ad Tertu. l. 2. §. ſi ſit agnatus. ff. eo. Auth.
defuncto. C. ad Ter. & in filij ſucceſſione mater
excludit amitam. Corn. conſ. 276. nu. 1. & 2. uol.
4. & Soc. iun. conſ. 71. nu. 21. 1. uol. & Ang. conſ.
68. & conſ. 69. & Cur. iun. conſ. 176. n. 1. & in du-
bio mater non eſt excludenda a luctuoſa filij hæ
reditate. Cur. iun. conſ. 133. n. 4. uol. 2. Sed quo-
niam D. Florentia tranſiuit ad ſecundas nuptias
animeduertendum eſt, quòd mater, quæ plures
habet filias, & tranſit ad alia uota ante, uel poſt
mortem alicuius filiorum, poterit, ſi filius mori-
tur inteſtatus eidẽ ſuccedere in ſolo uſufructu
portionis ſibi debitæ, reſpectu habito ad nume-
rum filiorum, cum quibus ſuccedit æqualiter fi-
lio ſuo defuncto. Auth. defuncto. C. ad Ter. ne-
que uſufructu mater fruitur, dum uiuit interdi-
cta alienatione proprietatis, quæ proprietas ad
filios fratresque defuncti filij pertinet, & conſe-
quenter talem uſumfructum dimidiæ portionis
in hoc caſu conſequi debuiſſet de iure commu-
ni propter mortem Comitis Marcantonij. Rur-
ſus animaduertendum eſt, quòd mater, quę uni
cum habet filium, quæve ante, vel poſt mortem
filij tranſit ad ſecunda uota, ſi filius moritur inte
ſtatus relicta ſola matre, eo caſu mater ſuccedit
pleno iure etiam quo ad proprietatem. l. fœmi-
næ. C. de ſecund. nup. vbi Bar. & alij. Ideoq; dicẽ
dum uideretur, matrẽ ſucceſſiſſe d. Comiti Hie-
ro. de iure communi ſecundum prædicta. Præte
5 rea animaduertere oportet, † quòd regula iu-
ris communis, quæ uocat parentes ad ſucceſſio-
nem deſcendentium, niſi tranſirent ad ſecundas
nuptias fallit, & limitatur in feudis, in quib. ma-
ter filio non ſuccedit. c. 1. de nat. ſucceſ. feud. ubi
Bal. Item fallit quando mater omiſit petere tu-
torem filio pupillo infra annum, tunc enim ab
eius legitima ſucceſſione excluditur. l. ſciant om
nes. C. de legi. hæred. & §. fi. inſt. ad Tertul. iuxta
ea, quæ habentur in l. matres, & l. omnem. C. ad
Tertul. & l. 2. C. ſi aduerſ. delic.

Si uerò quæratur de ſtatuto Vrbeue. opinor
quòd deſcendentibus non ſuperſtitibus ſucce-
dant agnati proximiores excluſis cognatis, & ẽt
matre, præterquam in tertia bonorum hæredi-
tatis, quam ipſa mater habere poteſt, & debet.
Sed hac in re non ſatis certam reſponſionẽ ad-
ferre poſſum, tum quia exemplum ſtatuti mihi
tranſmiſſum, plurib. in locis ualde corruptè ſcri
ptum eſt, tum etiam quia dum in ſtatuto dicitur
quam ipſa mater habere poſſit, & debeat dum-
modo mater ſeruauerit ea, quæ de iure tenetur
ſecundum Auth. defuncto. C. ad Tertul. ſcriptor
eſt dubius, & anceps debueritne in d. ſtatuto al-
legari. Auth. matri, & auiæ. C. quãdo mul. tut. off.
fungi poteſt an uerò. d. Auth. defuncto. Ideò ſo-
lum dico, quòd Auth. matri, & auiæ loquitur de
tutela, & non de hæreditate, de qua principali-
ter tractatur in dicto ſtatuto. Item in dicta Au-
then. defuncto dicitur parentes, qui cum fratri-
4 poſthumi † quia mater ad ſucceſſionem filiorum
bus defuncti ſuccedunt, non poſſe præteriri, uel
exhæredari, niſi tales parentes fuerint ingrati, &
hoc fortè reſpicere uoluit d. ſtatutum, ſed hoc
amplius conſiderandum.

Ad tertium, in quo quæritur an dicta bona
donata pertineant etiam cum dominio, & iuriſ-
dictione ad dictam Domin. Conteſſinam, nunc
dare non poſſum certam reſponſionem, quia
non uidi inſtrumentum inueſtituræ dicti Comi
tatus, nec apparet ex narratione facti propoſi-
ti an Comitatus iſte pertineat ad dictos Domi-
nos Comites ex ſimplici conceſſione, & dona-
tione, an uerò ex conceſſione feudali. Illud autẽ
6 non eſt ambigendum † in feudalibus dignitati-
bus fœminas de iure communi regulariter non
ſuccedere, niſi in conceſſione aliud ſit actum, at-
que expreſſum. Panor. in cap. ſignificauit. de re-
ſcrip. Dec. conſ. 269. & conſ. 390. Cag. in l. fœmi
nę. num. 4. ff. de reg. iur. Pariſ. conſ. 17. nu. 13. uo-
lum. 2. Sed ſi Marchionatus, vel Comitatus fęmi
nis deferatur iure hęreditario, & ad Comitatũ
uocentur, eo caſu harum dignitatum capaces
ſunt, & iuriſdictionem exercere poſſunt Panor.
in c. dilecti. de arb. Dec. conſ. 32. Ruy. conſ. 40. n.
7 9. uol. 1. Pariſ. conſ. 23. nu. 14. vol. 1. † Et licet mu
lier principaliter iuriſdictionem habere nõ poſ
ſit, tamen habere poteſt in conſequentiam ſupe
rioritatis, uel dignitatis, aut ſucceſſionis. Cag. in
l. fœminę. ff. de reg. iur. n. 40. Si uerò Comitatus
iſte conceſſus eſſet ab Imperatore per ſimplicẽ
donationem, quę non eſſet conceſſio feudalis,
utique dicta Conteſſina in iuriſdictione ſucce-
deret. Pariſ. conſ. 23. nu. 16. uol. 2.

8 Pręterea † iure cauetur quòd fœmina ſuccę-
dens in aliqua hęreditate, cui cohęreat aliqua iu
riſdictio certum eſt, mulierẽ dictã iuriſdictionẽ
exercere poſſe. d. c. dilecti. de arb. Ruy. cõſ. 24. n.
6. & conſ. 38. nu. 7. & conſ. 208. nu. 19. uol. 1. Rur-
9 ſus eſt animaduertendum † in regalibus dignita-
tibus quod ad ſucceſſionem attinet ſeruandam
eſſe conſuetudinem. Bal. in c. 2. de feud. March.
Duc. & Comit. & Gul. Mayn. in l. fęminę. nu. 6. ff.
de reg. iur. Conſuetudo enim tribuit iuriſdictio
nem. l. 1. C. de emancip. lib. Mayn. d. l. fœminę. n.
20. Et interdum ex conſuetudine, uel priuilegio
fœminæ ſuccedunt in Comitatu. Bar. in l. 1. C.
de mulier. & in quo loco. nu. 10. lib. 10. Ange. de
Peruſ. in l. cum pretor. §. cum autem. ff. de iud. &
Ruy. conſ. uigeſimoquinto. numero decimoter-
tio. uolumine ſecundo. Verum ut rei ueritas di-
lucidius eluceſcat, oportet cognitas habere om
nes circunſtantias facti de quo diſputatur, quia
ex facto ius oritur. l. ſi ex plagis. §. in cliuo Capi-
tolino. ff. ad leg. Aquil.

Ego Ant. Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor obligationi ad tempus conſtitutæ accedens, ſi creditor impleto tempore debitori terminum prorogat inſcio fideiuſſore, liberatur.*

2 *Liberatio fideiuſſoribus quæſita illis non poteſt tolli, niſi iterum obligentur.*

CONSILIVM LXXVI.

Diuino nomine implorato.

1 QVANDO †fideiuſſor accedit obligationi ad tempus conſtitutę, tunc impleto tempore, ſi creditor prorogat terminũ debitori inſcio fideiuſſore, regulariter fideiuſſor liberatur ſecundum communem opinionem de qua in l.item quęritur §.qui impleto.ff.loca. ubi Alber. num. 12.& l.3.§.cum quinquennium.ff.de iure fiſci l.lucius
2 §.paulus reſpondit. ff.de adminiſtr. tut.† & propterea liberatio quæſita fideiuſſoribus non poteſt tolli, niſi iterum obligentur. Fulgo.& Paul. Caſtrenſ.d.§.qui impleto,& Decius conſ.93.cũ ergo Marcus ita obligatus fuiſſe præſupponatur,& deinde factæ fuerint duæ prorogationes non tantum conſultori, ſed etiam debitori, & fideiuſſoribus, ut patet ex ſcriptura prorogationum, in quarum prima expreſſe fit prorogatio conſultori Marco, & fideiuſſori, & in ſecunda fit prorogatio cum conditionibus appoſitis in prima; & propterea ibi etiam uidetur expreſſum quicquid exprimitur in prima l.aſſe toto.ff. de hæred.inſtituendis, proculdubio conſequẽs eſſe debet, ut fideiuſſor propter dictas prorogationes ſe præſertim inſcio factas ſit prorſus liberatus.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Mora de iure ciuili, ubi iuramentum interuenit, purgari non poteſt & quomodo procedat hæc regula.*

2 *Mora ex æquitate iuris canonici quamuis iuramentum interuenerit ſemper purgari poteſt. & quomodo procedat hæc regula.*

3 *Moram purgari poſſe intra modicum tempus, quomodo procedat.*

4 *Abſolutionem a iuramento is qui contrauenerit, petere poteſt antequam contrauentum fuerit.*

CONSILIVM LXXVII.

Diuino nomine implorato.

REVER. Pater, & Excell. D.Iudex. quamuis aliàs in cauſa uenerabilis presbyteri Laurentij de mora quædam attigerim; nihilominus quoniã diſputando magis ueritas eluceſcit l.muneerum. ff.de muner.& honor.c.graue 35.q.9. Ruſus ad tollenda dubia ſubtiliter excitata, comperio doctores firmare duas communes concluſiones,
1 quarum prima eſt, †moram de iure ciuili ubi interuenit iuramentũ purgari non poſſe l. ſi quis maior. C. de tranſact. quam opinionem tenet & atteſtatur eſſe communem Alex.in l. ſi inſulã col.12.uerſ. 12. fallit num. 37. ff. de uerb. obligat. ubi Iaſ. in 5.q.Bart. nume.35. ultra ea, quæ
2 olim deduxi. Altera eſt, † moram regulariter ex ęquitate iuris canonici, quamuis interuenerit iuramentum, ſemper purgari poſſe, ſicut intelligi deberid, quod inquit Iaſ. in d.l.ſiquis maior nu.26. uerſ. ſecundo ex eodem textu.C. de tranſact. & Alex. conſ. 105. incip. Mag. Pretor num.11.& Zoan.in tract.de differ.iur.can.& ciu. differ. 55.num.91.& alia complura allegata per Exc.V.uerum hæc ultima concluſio procedit ſolum in foro pœnitentiali, ſeu poli, ſiue conſciẽtię, quo ſcilicet ad euitandum peccatum. Sed limitatur non procedere in foro contentioſo; & iudiciali, quia in foro iudiciali etiam de æquitate canonica mora purgari non poteſt. Hanc limitationem tradit Alex. in l. ſi inſulam col.11. num.38.uerſ. duodecimo fallit.ff.de uerb.obligat.& ita etiam hanc concluſionẽ limitat Rom in ſing. quadringẽteſimo quadrageſimoquarto, aliàs 449. incip. Iuramentũ, ubi dicit, quòd iuramentum impedit moram purgari in foro iudiciali,ſed in foro pœnitentiali mora purgatur ita etiam hanc concluſionem limitat Deci.in conſ. 452.n. 14.& num.15.& in conſ.238. parte 1. nũ. 7.& Parpal. in d.l.ſi quis maior.C. de tranſ. numero 77. Et eandem limitationem ſequitur Ripa in d.l.ſi inſulam num.93.uerſ. contrarium tenet, ubi dicit, quòd de æquitate canonica mora purgatur, ſi loquamur in foro poli ſeu pœnitentiali quo ad euitandum peccatum; ſecus in foro contentioſo, in quo de iure canonico mora non purgatur interpoſito iuramento, ut tradit idem Ripa in l.fi.C. de renoc.donat.in q.32 num. 112. Et eandem limitationem aſſignat Cathell. Cotta in memorabilibus in uerſic. mora non obſtante. Et hoc eſt illud, quòd dicit Cagnol. in d.l.ſi quis maior C. de tranſact. num. 152.idem quoque firmat Alci.in l. 4.§. Cato; ff. de uerb.obligat.& ſequitur Nicol. pign. & Gabriel. Saray. in adition. ad dictum ſingul. Roma. 449. Ita, ut intrepide dici poteſt hanc limitationem eſſe communem igitur cum in caſu noſtro Domina Taddea uelit purgare moram de ęquitate can. non quoad forum poli, ſeu pœnitentiale,

nitentiale, uel conſcientiæ, ut euitet peccatum:
ſed uelit purgare moram quo ad obtinendum
in foro iudiciali contentioſo in præiudicium, &
damnum dicti presbyteri Laurētij, conſequens
eſſe debet ut attenta prędicta communi limita-
tione ei moram purgare nō liceat. Et dum Exc.
3 V. dicit, † moram purgari poſſe intra modicum
tempus, ſecundum æquiorem opinionem, ut
per Cagnol. d. l. ſi quis maior num. 156. & Corn.
conſ. 25. parte 2. reſpondeo; ut patet ex prædi-
ctis, id procedere poſſe in foro pœnitentiali,
ſeu in foro iudiciali ſecundum prædicta. Rurſus
dum Excellen. V. dicit, hic non agi de intereſſe
dicti presbyteri Laurentij. Reſpondetur, quòd
imò de magno eius incommodo, & inte-
reſſe ageretur ſi per purgationem moræ liceret
Dominæ Taddeę reſuſcitare actionem extinctā
in præiudicium tertij, quod eſſe non debet, ut
tradit Crot. in d. l. ſi inſulam nu. 75. & Alex. con
ſi. 9. num. 6. lib. 7.

Quod uero attinet ad abſolutionem a iura-
4 mento, † certum eſt eum, qui contrauenerit, nō
poſſe petere abſolutionem, ſed eam eſſe peten-
dam antequā contrauētū fuerit, ut tradit Alex.
conſ. 222. num. 9. uerſ. & ſine dubio parte 2. &
conſ. 17. col. 1. vol. 3. & Bartol. Soci. conſ. 59. in
cip. in 2. difficul. uol. 3. & Cagnol. in proęm. ff. §.
hæc autem tria col. fi. num. 11. & Fely. in c. 1. de iu
reiuran. num. 28. uer. retenta, ubi dicit poſt per
iurium, & poſt contrauentionem non poſſe pe
ti abſolutionem a iuramento. Quare cum d. Do
mina Taddea prius uenerit aduerſus contra-
ctum uolens ipſum reſcindere, & non obſerua-
re, ſequitur, ut abſolutionem a iur. nunc impe-
trare non poſſit. id quod quę ueſtra eſt iuſtitia
& doctrina apertiſſ. cognoſcetis, & uti ſpero di
ligenter conſiderabitis.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *§. Seia. l. ſi ita quis. tractat de mora purganda quo ad actionem iam quæſitam ſibi conſeruandam.*
2 *Moram purgari de æquitate canonica procedit ſolum in foro poli & conſcientiæ.*
3 *Mora purgari non poteſt, quando actio eſt extincta.*
4 *Ius canonicum a ciuili in dubio non differt.*

CONSILIVM LXXVIII.

Diuino nomine implorato.

MVLTVM Reuerende Pater & Ex-
cellens Doctor. Ad primum de l. ſi
ita quis. §. Seia cauit. reſpondetur vl
1 tra antea dicta, † quòd. §. ſeia tractat
de mora purganda quo ad actionem iam quæſi
tam ſibi conſeruandam vt tenet Iacob. de Nigr.
num. 94. & Angel. nu. 34. & d. l. ſi inſulam ultra,
olim per me deducta; quo caſu poteſt mora pur
gari. Sed in caſu noſtro tractatur de mora pur-
ganda quo ad actionem nouam acquirendam;
& quòd agatur de actione quærenda in hoc ca-
ſu retrouenditionis tradit in terminis Alex. cōſ.
9. lib. 7. nu. 6. & tunc non licet moram purgare.
2 † Et licet de ęquitate canonica mora purgetur,
tamen id procedit ſolùm in foro poli & cōſcien
tiæ & pœnitentiali, ſecus uerò in foro conten-
tioſo & iudiciali in quo domina Taddea experi
tur; tunc enim mora nō purgatur etiam de ęqui
tate can. Roman. ſingul. 444. Incip. Iuramentum
Alex. d. l. ſi inſulam. numero 38. & eſt commu-
nis, vt aliàs dixi in ſecundis allegationibus. Ra-
3 tio † autem quare in caſu noſtro mora purgari
non poſſit, eſt, quia actio eſt extincta, vt per An-
gel. conſ. 119. ſuper puncto pręmiſſo. num. ſecun
do. Soc. conſ. 241. par. 2. num. 14. & Dec. conſil.
408. num. 8. vbi dicunt quòd lapſo tempore, pe
rit actio ad redimendum; & quòd ſit extincta,
tenet etiam Iac. de Nigr. d. l. ſi inſulam. n. 88. quo
caſu actio ſemel extincta non reuiuiſcit. l. qui res
§. aream. ff. de ſol. Bero. in c. Ray. nu. 336. extr. de
teſtam. quod obtinet non ſolum de iure ciuili,
4 ſed etiam de iure canonico: † quia in dubio non
differt ius canonicum a ciuili. Dec. conſ. 452. co
lumna 3. parte quarta & Gozad. conſ. 66. nume-
ro 13. & ſequen. Vnde dicta Domina Taddea
eſt reijcienda, quũ ſine actione experitur. l. ſi pu
pilli. §. ſi uideamus. ff. de neg. geſt. l. quoties. §. itē ſi
tpali ubi Bart. ff. de adm. tut. Et dum dicebat
actionem non eſſe extinctam, cum ea, quæ ſta-
tim fiunt, cenſeantur ineſſe ultra ea, quæ ulti-
mo loco ſcripſi in fauorem dicti presbyteri Lau
rentij, in quibus adhuc inſiſto: Rurſus reſpon-
deri poſſe arbitror, cum tempus præfixum in
inſtrum. tranſactum ſit, moram etiam in conti-
nēti non poſſe purgari; quia cū elapſo die ius ſit
quæſitum d. presb. Laurentio, utique id non po
teſt ei auferri etiam in continenti vt tradit in
terminis Iacob. de Nig. in l. ſi inſulā. ff. de verb.
obligat. nu. 140. in verſ. nono limitatur, vbi ad-
ducit doct. Alex. in l. iudex poſtquam col. 3. ff. de
re iudic. vbi Alex. concludit, quòd quando ius
eſt parti quæſitum, tunc non poteſt etiam incō-
tinenti ab ea auferri: Neque obſtat, quòd quæ
incontinenti fiunt, cenſeantur ineſſe, quia illud
procedit ſecundum fictionem iuris, ut colligi-
tur ex l. lecta. ff. ſi cer. pet. At in caſu noſtro lex
non fingit actionem renouatam actionis extin-
ctæ ineſſe cenſeri, uel contra: imò diſponit con-
trarium, uidelicet lapſo tempore agi non poſſe,
iuxta prædicta, ergo &c. Neque obſtat quòd lo-
quatur de reo, quia cum de actione agamus,
quæramusq; an actio ſit extincta, certum eſt, a-
ctionem reo non competere, ſed contra reum,
cui exceptio datur non actio. Inſtit. de excep. in
princ. & l. 1. ff. de excep. vnde Bar. in d. 9. q. non
loquitur de reo reſpectu actionis, de qua tracta
mus modo, ſed dicit theoricam, quam ipſe tra-
didit circa moram purgandam, pertinere ad
reum, non autem ad actorem, ideoq; illa do-
ctrina

ctrina Bar. nobis non obſtat. Neque obſtat, quòd quando fit executio a lege, uel ab homine non admittatur purgatio moræ ex parte rei, nos uerò de actore tractamus, quia reſpódetur quòd nos non fundamus intentionem noſtram ſuper iſto fundamento executionis, neq; innitimur tantum. l. ſi quis maior. C. de tráſact. quæ non obtinet de æquitate canonica ſecundum Dominationem V. quia non dicimus excludendam ab actione D. Taddeam ſolum pp. l. ſi quis maior, neq; agimus ad pœnam periurij, ſed dicimus q D. Taddea debet ſuccũbere alijs de cauſis, & maximè quia tráſijt tẽps aſsignatũ, & q. a fecit depoſitũ, & mox ſtatim reuocauit, unde non dicitur depoſuiſſe quia non attenditur initium, ſed perſeuerantia. l. nam & ſi parentib. §. 1. ff. de inoffic. teſtam. & quia actio eſt extincta, & quia D. Taddea tractat de actione querenda in præiudicium dicti Venerabilis præsbyteri Laurentij contra omnem æquitatem; In qua tamen fundatur purgatio ut per d. l. ſi inſulam 3. nota. Ex quibus puto optimè conſtare de iurib. dicti præsbyteri Laurentij & puto presbyterum Laurentium obtinere debere, tum ex primis, tum ex ſecundis, & tum ex his allegationibus.

Ego Antonius Ciofius.

SVMMARIVM.

1. *Debet uerbum, neceſſitatem deſignant.*
2. *Diſtributiones ſeruientibus in eccleſia debentur.*
3. *Niſi dictio, negatiua precedente potentiam ponit.*
4. *Argumentum a contrario ſenſu, in materia negatiua procedit.*

CONSILIVM LXXIX.

Diuino nomine implorato.

IN propoſita ſpecie quatenus quæritur, an uirtute cuiuſdam Bullæ Leonis 14. ſummi Pontificis teneatur capitulum collegiatæ eccleſię Camaiorij, admittere ad diſtributiones quotidianas quoslibet fundantes & dotantes poſt ipſam bullam nouas capellanias in dicta eccleſia collegiata, exiſtimo eſſe concludendum prædictum Capitulum teneri & obligatũ eſſe ad ad mittẽdum prędictos omnes fundatores ad prędictas diſtributiones quotidianas; quoniam apertiſſimè dicitur in eadem bulla, quòd reſiduum dictorum fructuum diſtribui debet pro quotidianis diſtributionibus inter priorẽ & Canonicos & Capel
1 lanos prædictæ eccleſiæ; Quare †cum in Bulla ſummus Pontifex utatur uerbo, debeat, quod regulariter neceſſitatem deſignat, Clement. 2. in uerbo debeat in princ. de ſta. mon. & c. 1. ut eccleſia benefi. ſine dimin. conferantur l. prætor ait in princ. iuncta l. argentarius. ff. de eden. certum eſt ipſum capitulum ad hoc cogi poſſe, neque eſſe admittendam voluntatis queſtionẽ ubi uerba ſunt clara l. Ille aut ille. §. cum in uerbis. ff. de lega. 3.

2 Quod etiam comprobatur, †quoniam ipſæ diſtributiones debentur ſeruientibus in eccleſia c. conceſſo c. mos eſt 12. q. 2. c. ex his 12. q. 1. & habetur in c. Rainutius de teſtament. Accedit quoque quòd ſi illi, qui fundant, non deberent admitti ad prædictas diſtributiones, capitulum locupletaretur cum eorum iactura, quod eſt cõtra l. nam hoc natura. ff. de cond. indeb. & fraudaretur iure ſuo cõmunitas Camaioris, quæ ſoluit quandam ſummam pecuniarum, quò bulla ſortiretur effectum in omnibus & per omnia ſecundum tenorem ſupplicationis, cum tamẽ nemini ius ſuum detrahi debeat. §. ſi. inſtit. de his qui ſunt ſui, uel alie. iur.

Quod eo maximè dicendum eſt, quòd hęc fundatio & perceptio diſtributionum ratione religionis fauorabilis eſt arg. l. ſunt perſonæ. ff. de relig. & ſump. fun. neque redundat hoc in præiuditium alicuius; quinimmo ijdem ſupplicãtes in eodem corpore bullæ, vltra determinatũ numerum, petunt vt de cætero nullus poſſit fundare, niſi prius aſſignauerit ſtaria ſex grani &c. Ideoque ipſis volentibus non dicitur fieri præiudicium arg. l. 1. ff. de iniur.

Neque obſtat dum in ea clauſula habetur, niſi & aliter hoc aſſignent, non poſſunt admitti ad diſtributiones; quaſi uelit quòd ſi aſſignauerint poſſint admitti; non tamen debeat cogi inuitum capitulum ad admittendos eos, ſed ſolũ
3 ſint deducti in ſtatum potentiæ; †quandoquidem dictio, niſi, præcedente negatiua ponit potentiam Bar. in l. actione. C. de tranſac. Quoniã reſpondetur, quòd reſpectu fundationis, verbũ poteſt, ponit ſolam potentiam, & non cogit aliquem ad fundandum; ſed reſpectu dotationis, ſeu aſſignationis faciendæ, illud uerbum, nullus poſſit, ſignificat neceſſitatem, quia præcedit negatiua, ut per doctores in l. Gallus. in prin. ſuper gloſ. in uer. poſſe, vbi Bart. Are. & Iaſ. qui atteſtatur eſſe communem opinionem. ff. de liberis & poſthum. & Bart. in l. de his num. 4. ff. de tranſact. & ideo ipſi, qui fundant Capellanias, coguntur & neceſſe habent aſſignare. Quamobrẽ cum ipſi prius aſſignare debeãt dicta ſtaria ſex, ſequetur quòd ſi aſſignauerint, tunc non ſolum ſint in ſtatu potentiæ, ſed etiam ut prædictum capitulum cogi debeat & neceſſe habeat ipſos admittere ad pęcipiendas diſtributiones; quemadmodum enim ipſi aſſignare tenentur, & Capitulum admittere eos debet ad diſtributiones poſt fundationem, ne diſpoſitio claudicet, quod eſſet contra. l. litigatores. §. penultim. ff. de arbitr. & not. Inſtitut. de authen. tut. in princip. Et ideo uerbum admitti non poſſint, ſignificabit admitti non debeant, niſi aſſignauerint, & conſequenter ſi aſsignauerint, admitti debeãt, †ſum 4
pto arg. a contrario ſenſu, quod argumentum in hac materia negatiua procedit ſecundum opinionem ueriorem, per l. Titia. §. final. ff. de man. teſtam.

teſtam. & dicit Deci. in l. 1. ff. de offic. eius, & ſic una pars Bullæ aliam declarabit argum. l. ſi ſeruus plurium in fin. ff. de leg. 1.

Ego Antonius Ciofius.

SVMMARIVM.

1 *Mora purgari non poteſt, quando de actione de nouo quærenda agitur.*
2 *Actio de nouo quærenda per lapſum temporis aſſignati extinguitur.*
3 *Dictio quandocunque, conditionem ſignificat.*
4 *Dictio, quando obligationem reſpiciens, conditionē ad tempus reſtrictam an ſemper ſignificet.*
5 *Moram de æquitate canonica interpoſito etiam die & iuramento, ſemper purgari, quomodo procedat.*

CONSILIVM LXXX.

Multum Reuer. Pater & Excell. Doctor.

QVAMVIS noua dubia quarta uice ſubtiliter excitata ab Exc. V. in cauſa uenerabilis presbyteri Laurentij prima facie uideantur plura capita continere, nihilominus ſi diligenter inſpiciantur, re uera ad tria fundamenta principalia tantummodo rediguntur; Quæ cum (ut ſpero) ſuſtulero, cętera quoque corruent ædificia c. cum paulus 1. q. 1.

In primis enim dicit Exc. V. pactum, quo cauebatur, emptorem teneri ad retrouendendum ſemper & quando intra tres annos uenditores præcium reſtituiſſent, eſſe purum, non autem conditionale; ideo dicit Exc. V. ſi non erat conditionale, ſed poterat uenditor agere ad retrouendendum etiam ſi intra tres annos pręciū non obtuliſſent, ſequitur ut ortus actionis non impediatur, ſed nata ſit actio ad retrouendendum; quo caſu ſi actio nata eſt ante oblationem infert Exc. V. quòd in caſu noſtro agatur de cōſeruanda actione iam nata, meritò mora purgari poterit iuxta doctr. Bal. in l. ſi inſulā q. 9. ff. de uerb. oblig.

Verum hoc primum fundamentum nihil obſtat, quoniam & ego quoque concedo pactum de quo agimus, non eſſe conditionale, ſed purum; præterea admitto etiam actionem eſſe iam natam, nego tamen illationem, quam facit Exc. V. dum inquit, ſi actio eſt nata, ergo agitur hic
1 de actione conſeruanda. †Nanque animaduertendum eſt, quòd imò hic agitur de actione de nouo quęrenda, quo caſu mora purgari non poteſt, Alex. Iaſ. Ripa & cæteri doct. communiter in d. l. ſi inſulam. ff. de uerb. obligat. Neque obſtat quòd pactum ſit purum, & conſequenter, quòd actio ſit iam nata; quia licet nata fuerit ab initio, tamen poſtea extincta fuit per lapſum tē
2 poris aſſignati ad reſtitutionem præcij. †Quòd autem per lapſum temporis actio iſta ſit extincta & mortua, notius eſt quàm ut egeat demonſtratione; Id enim tradit Angel. conſ. 119. incip. ſuper puncto præmiſſo numer. 2. & Socin. ſen. conſ. 241. col. antepen. uerſ. circa ſecundā quæſtionem num. 14. parte 2. Decius in l. petēs num. 7. C. de pact. Gozad. l. 2. C. de pact. inter empt. & uend. col. 17. uerſ. principaliter num. 64. Deci. conſ. 108. parte 2. nume. 8. Iacob. de Nigris in d. l. ſi inſulam num. 88. Hieronym. Cagnol. in l. 2. C. de pact. inter empt. & uend. in prima repet. nume. 24. & in 2. repet. nume. 63. & num. 65. uerſ. tertio limitant, ubi atteſtatur hanc opinionem eſſe communem, & omnes doct. in locis proximè citatis dicunt, quòd promittens retrouendere intra certū tempus, poſt terminum non poteſt agi ad uendendum cum actio ſit extincta; Vnde ſequitur, actionem ſemel extinctā non reuiuiſcere l. qui res §. aream ff. de ſolution. Bero. in c. Raynutius nume. 336. extra de teſtam. Quare cum actio olim nata, deinde finita, mortua, & extincta fuerit, ſequitur ut dū dicta Domina Taddea uenditrix agit ad retrouendendum, uolens moram purgare, conetur & nitatur omninò purgare moram reſpectu nouæ actionis quærendæ; quandoquidē reſpectu ueteris extinctæ purgari non poſſit, quia non entis nullæ ſunt qualitates l. 4. ff. de act. empti. c. ad diſſoluendum de deſponſat. impub. At moram purgare non licet actori quoad actionem de nouo quærendam; ergo neceſſe eſt dictam actricem ſuccumbere quoquò ſe uertat; Atque hoc certo certius eſt, ut in ſimili dixit Iuriſc. in l. ſtipulatio iſta habere licere §. ſicut autem ex parte. ff. de uer. obligat. idcirco his ſuperſedendum putaui.

Secundo principaliter dicit Exc. V. errare Alex. in conſ. 9. nume. 6. & 7. uolum. 7. propterea quòd Alex. ibi concludit, ante oblationem pecuniæ factam non oriri actionem; Item quia firmat, aduerbium (quandocunque) reddere diſpoſitionem conditionalem; quæ duo Exc. V. putat a uero ualde aliena, ex his, quæ ſupra firmauerat.

Ego tamen exiſtimo, dictum conſilium nonum maximè facere ad quæſtionem noſtram, & Alexandrum optimè loqui, neque dignū hac in re eſſe reprehenſione.

Et primo ꝙ in caſu, de quo tractat Alex. in d. conſ. actio nata non fuerit ante oblationem probatur, quoniam uerba inſtrumēti dicebant, quandocunque & quotieſcunque ſupradictus Paulus uenditor intra quatuor annos ſoluerit &c. tunc dictus Marcus teneatur retrouendere ut dicit ibi Alex. num. 1. Quare cum intra tempus ibi non ſoluerit, defecit cond. qua deficiente deficit diſpoſitio arg. l. item ſi a ſubſtituto. ff. de lega. præſt. deficiente uerò diſpoſitione, & conditione, impeditur ortus actionis l. cedere
3 diem. ff. de uerb. ſignif. Præterea †quòd dictio quandocunque ſignificet ibi conditionem, ut

ſcilicet

ſcilicet agere poſſit venditor, ſi intra tempus aſſignatum oblatum fuerit precium, & non aliter probatur per ea, quæ dicunt doct. in l. centurio ff. de uulg. & pupill. ſubſtit. in 3. q. Bart. dum loquuntur de ſubſtitutione compendioſa, quæ fit per uerbum, quandocunque. quod ſecundum doct. in loco citato conditionem deſignat, ut tradit etiam Pariſi. in conſ. 73. num. 1. parte 3. & doct. in l. 1. ff. de cond. & demonſtr. ultra deducta per Alex. d. conſ. 9. Meritò illa uerba quãdocunq; & quotieſcũq; ſoluerit teneatur retrouendere, in caſu Alex. ſignificant conditionem.

Amplius etiam dico, pactum de retrouendo, in quo tempus ex conuentione partium nõ eſt expreſſum in ſe continere conditionem, videlicet ſi intra triginta annos id fiat, vt tenuit Pariſi. in conſi. 92. parte 3. per totum. Patet igitur ex prædictis in caſu dicti conſilij noni num. 6. actionem non naſci ante oblationem & diſpoſitionem eſſe conditionalem, vt optimè dixit Alex. ibi.

Quod ſi his ita ſtantibus Exc. V. reſpondeat illud conſilium Alexandri non facere ad caſum noſtrum, vbi ego præſuppono actionem eſſe iã natam, & diſpoſitionem pacti non eſſe conditionalem, cum tamen ſecus ſit in Alexan. reſponſo iuxta prædicta.

Ad hoc ego replico ex eodem reſponſo, validè comprobari iura prædicti uenerabilis præsbiteri Laurentij, quia Alex. primo ponit ibi conclusionem, qua firmat eum, qui elapſo termino agit ad retrouendendum, tractare de mora purganda quoad actionem de nouo quærendam. Et ex hac concluſione, quæ veriſſima eſt, dico optimè iuuari cauſam dicti præsbyteri Laurentij.

Secundo uero Alex. ibidem comprobat hanc ſuam concluſionem quadam ratione, nimirum quia diſpoſitio illa eſt conditionalis, meritò actio non dicitur nata, & propterea mora nõ poteſt purgari; quæ quidem ratio & ſi in ſpecie, de qua per Alex. in d. conſ. 9. optime concludit. Veruntamen caſui noſtro non conuenit, quandoquidem uerba inſtrumenti noſtri non dicũt teneri emptorem ad retrouendendum quotieſcunque & quandocunque intra tres annos ſoluerit præcium; ſed dicunt emptũ eſſe prædium ea lege & pacto, ut ſemper, & quando &c. quæ ſane uerba in caſu noſtro non continent condi
4 tionem; †licet enim dictio (quando) reſpiciens obligationem deſignet conditionem ad tẽpus reſtrictam l. quibus dieb. §. quidam Titio. ff. de condit. & demonſtr. & Deci. conſ. 421. nume. 5. parte 3. & Grat. conſ. 138. num. 11. parte 1. tamen in propoſita ſpecie non poteſt ſignificare conditionem propter illa uerba, ea lege, & pacto, quæ demonſtrant, ꝙ ſubſequens dictio quãdo hic non importat conditionem, ſed pactionem propter expreſſam contrahentium uoluntatem; ideo cum ſimus in claris, non eſt opus coniectura l. continuus. §. cum ita. ff. de uerborum obligat.

Atque ex prædictis firmandum arbitror, prædictam Alex. concluſionem, & rationem, qua concluſionem ſuam fulciuit in terminis, & caſu, de quo tractat Alex. ibi ueriſſimas eſſe. Quod uero attinet ad caſum noſtrũ dico iura presbyteri Laurentij mirum in modum corroborari ex præallegata concluſione Alex. dicentis eum, qui elapſo termino agit ad retrouendendum, tractare de mora quoad actionem quærendam non tamen negauerim, rationem Alex. dicentis ibi diſpoſitionem eſſe conditionalem, caſui noſtro non conuenire; & propterea ego nunquam me fundaui in ea ratione; ſed inhæreo dicto Alex. & illud dictum, ſeu illam concluſionẽ comprobo alijs rationibus, ad caſum noſtrum maximè facientibus; Neque enim dico, ideo hic agi de actione quærenda, quia diſpoſitio ſit conditionalis, ut in caſu illo dicebat Alex. ſed utor alia ratione ad idem dictum probandum, & dico tractari hic de mora purganda quoad actionem quærendam, quia ſcilicet prior actio fuit extincta per lapſum temporis, & ita omnia quadrãt ſecundum meram ueritatem
5 Tertiò principaliter dicit Exc. V. †moram de æquitate canonica interpoſito etiam die & iuramento ſemper purgari per not. per Bald. in l. qui crimẽ in 11. q. C. de his qui accuſ. non poſſ. cum ſimil. Verum iſta concluſio, vt aliàs pluries demonſtrauimus, non obeſt; quia concluſio prædicta procedit ſolum in foro pęnitentiali ſeu poli, ſeu conſcientiæ quoad euitandum peccatum, & limitatur non procedere in foro contentioſo & iudiciali, in quo etiam de æquitate canonica mora purgari non poteſt, vt dicit Alex. in d. l. ſi inſulam colum. 12 num. 38. & Rom. ſingul. 449. & Dec. conſi. 452. num. 14. & conſi. 138. parte 1. nume. ſeptimo. & Parpalia in l. ſi quis maior, numero ſeptuageſimoſeptimo. C. de tranſact. & tandem eſt communis opinio, vt colligitur ex multis, quæ ego aliàs allegaui in ſecundis quę ſunt pœnes Exc. V. Quare cũ Domina Taddea velit moram purgare de æquitate can. non quoad forum pœnitentiale, ſed quoad forum contentioſum, conſequens eſſe debet, ut dicta Domina Taddea non poſſit moram purgare; neque aliquo modo in hoc iudicio obtinere; tum per ea, quæ diximus, tum quia non fundamus intentionem noſtram in doct. Ripæ nume. 103. d. l. ſi inſulam. ff. de uerb. obligat. neque in d. l. ſi quis maior, ut aliàs dixi in tertijs allegationib. quæ ſunt apud Exc. V. & paruo negocio uideri poſſunt; Quæ cupio ut per Exc. V. diligenter cõſiderentur; Quam etiam atque etiam rogo, ut animaduertat quantopere damnificaretur dictus presbyter Laurentius ſi iure quæſito priuaretur a pręd. Domina Taddea, quæ uenit contra iuramentum, a quo non poteſt impetrare abſolutionem ut alias dixi, quæ uult recuperare rem poſt lapſum temporis in pręiudiciũ tertij, & perſonæ eccleſiaſticę, quarum cauſę ſolent apud Iudices eſſe fauorabiliores, arg. l. ſunt perſonę. ff. de relig. & ſump. fun. & hæc hactenus.

Ego Antonius Ciofius.

SVMMARIVM.

1 *Dominus non uidetur a ſe poſſeſſionem abdicare, quam retinuit per colonos nunquam ex ea expulſos, & quando hoc verum nu. 4.*
2 *Beneficium retinens poſt priuationis ſententiam & non appellans intruſus dicitur potiusquàm poſſidere. ampliaturq́; nu. ſeq.*
5 *Poſſeßio naturalis acceßoria dicitur ciuilis.*
6 *Supplicatio ſola quãuis ſignata ante tamen literarũ confectionem, nullius momenti ſit. & quando ſola ſignatura ſine literis ſufficiat num. 8.*
7 *Litera neceſſaria ſunt in beneficÿs conſiſtorialibus, & a Papa collatis.*
9 *Commendatarius licet non dicatur habere titulum, ſed tantum communem dationem. commenda tamen noſtri temporis loco titulorum habentur. titulareſque dicuntur illuſtrib. magnisq́; uiris conceßa. nu. 10.*
11 *Supplicatio circa futura non excuſat, dum de partis praiudicio agitur.*

CONSILIVM LXXXI.

Diuino nomine inuocato.

DVBITATIONIBVS in cauſa poſſeſſionis ſubtiliter excitatis contra Illuſt. & Vener. Fr. Do. Ioannem ex Comitibus Vintimilij Priorẽ Sancti Sepulchri Piſarum quam breuiſſimè reſpondebo, propterea quòd intelligo cauſam agitari apud iudices peritiſſimos, & maximis occupationibus impeditos.

1 Dum ergo obijcitur primo loco, † Illuſt. D. Iulium Simoncellum idcirco obtinere debere in hac controuerſia poſſeſſionis, quòd ipſe fulciatur & nitatur poſſeſſione, quam aſſerit ſe retinuiſſe per colonos, qui ex dicta commenda del Talbereſe nunquam expulſi fuerũt; quo caſu dominus non uidetur a ſe abdicaſſe poſſeſſionem ut per Deci. conſ. 103. num. 1. parte 1. & conſ. 400. num. 9. parte 4. & Auguſt. Bero. in quęſtione 47. Reſpondetur, poſſeſſionem, quam a colonis retentam dicunt, prędicto D. Iulio nihil prodeſſe; quoniam tanquam cõtumax per Pauli 4. Pontificis max. literas, & per ſententiam magni Magiſtri Sacrę domus Hoſpitalis Sancti Ioannis Hieroſolimitani prędicta cõmenda priuatus fuit, & ab ea ſententia non appellauit; quo fit ut pro parte dicti Venerandi Domini Prioris, meritò dici poſſit Illuſt. D. Iulium non poſſidere, quamuis non ſecuta fuerit amotio
2 facti. † Namqui poſt priuationis ſententiam adhuc retinet beneficium, & non appellat, intruſus potius eſſe dicitur, quàm poſſidere Innoc. in c. qualiter 2. colu. 3. numer. 10. de accuſation. Felyn. in c. ueniens col. 2. uerſ. Tertio qui depoſitus extra de accuſ. & c. in noſtra de reſcrip. Rebuff. in prax. benefic. parte 1. in regula de ſubrogan. collitigat. gloſ. 4. num. 10. & in tracta.
3 de pacif. poſſeſſ. num. 50. † Atque hęc adeo uera ſunt, ut etiam qui titulum habet, & a lege uel ab homine priuatus atque depoſitus eſt, ipſo facto dicatur habere titulum decoloratum, Fely. c. in noſtra in corollar. 36. uerſ. trigeſimum ſextum in princ. de reſcrip. & Gomes in Regul. cancell. de triennali poſſ. q. 10. num. 4. uerſ. Accedit, & nume. 16. id quod etiam comprobatur, quia acquiſita poſſeſſio in beneficijs ſine titulo retinetur c. 1. de reſtitut. ſpol. & c. 1. de eo qui mitt. in poſſeſſ. ca. rei ſer. Ideoque huiuſmodi iniuſta poſſeſſio eum non iuuat, ſed pro nulla planè reputatur arg. l. quoties. ff. qui ſatiſd. cogant. & c. eum qui de præbend. in 6. Deci. conſ. 169. nu. 5. uerſ. uenio ad tertium. Rebuff. tract. de pacif. poſſeſſ. nu. 298.

Huic autem ſententię nõ refragatur id quod tradit Deci. in d. conſ. 103. & Bero. q. 47. cum
4 conſocijs, † vbi dicitur, dominum poſſidere per ſuos colonos, dummodo dicti coloni expulſi effectu non fuerint; quia reſpondetur, tunc demum colonorum detẽtatione dominos iuuari quando ipſi domini ciuiliter poſſidebãt; Id qđ Deci. locis citatis in primis perpendit; & non immeritò, quoniam dominus ciuiliter poſſidẽs facilius naturalem poſſeſſionem, uel nanciſci-
5 tur, uel conſeruat; † quando quidem naturalis poſſeſſio acceſſoria dicitur ciuilis poſſeſſionis. c. cum veniſſet vbi Panormit. in vlt. not. de reſtit. ſpoliat. & l. ſi id quod. ff. de acq. poſſeſſ. Pariſ. conſ. 145. num. 1. uol. 4. & in habentibus ſimbolum facilior eſt tranſitus l. in rem. §. item quęcunque. ff. de rei uendic. l. 3. §. fi. ff. de bon. poſſeſſ. Bart. in l. centurio in prima opp. ubi Gal. & Ripa. ff. de uulg. & pupill. At in caſu noſtro res aliter ſeſe habet; cum enim aduerſarius tanquam is, qui intruſus eſt, legitimam poſſeſſionem non habeat, detentio colonorum, ſi qua aliquãdo acceſſiſſet, nihil omnino ei prodeſſet; & propterea ex his, quę tradit Deci. d. conſ. 103. quę certè a re, de qua agitur, non parum diſtãt, ad caſum noſtrum non licet inferre l. Papinia-
11 nus exuli. ff. de minorib.

Quòd ſi ſecundo loco obijciatur, Illuſt. D. Iulium, nõ obſtante dicta priuatione, nihilominus poſſidere, quia per ſupplicationem porrectam Pio quarto Summo Pontifici poſſeſſorio prędicta videtur ei reſeruata, vel reſtituta. Reſpondetur, eum ex huiuſmodi ſupplicatione nihil cõmodi conſequi poſſe; quia licet ſupplicatio ſignata fuerit, tamen ſuper illa deinceps non fuerunt confectæ, ſeu expeditæ literę Papales cum plum-
6 bo; † Quapropter ſupplicatio ſola, tametſi fuerit ſignata, nihilominus ante literarum confectionem, dicitur res informis & imperfecta, & quæ mandari non debeat executioni, ob idque illius uirtute poſſeſſio beneficij ſine literis plumbatis dari non poteſt, & ille, qui abſque prædictis literis per ſolam ſignaturam ſupplicationis in poſſeſſionem ingreditur, utique amittit omne ius,

quod

quod habet,& quicquid agit nullius roboris uel
momenti eſt,ut copioſè tradit Iohan.Bapt. Fer-
ret.in conſi.127.colum.1.num.1.& ſeq.Incip. ſo
la ſupplicatio. & in conſilio. decimoſexto nume.
10.Et ante eum idem tenuit Fely. in c. ueniens
colum.2. de accuſat.& Rot.deciſi.457.incip. cir
ca ſecundum in nou.& Staphil. in tract. de gra-
tijs Rub.de literis iuſtitiæ,uerſi. quando aliquis
petit gratiam,& Petrus Rebuff.in prax. benefic.
par.ſecunda.de reſcript.verſ.perinde ualere nu.
57.& in regula de ſubrogan. collitigat. gloſſ. 4.
nume.15.

Hac opinione retenta,non obſtat dum dici-
tur,poſſe aliquem in iudicio poſſeſſorio obtine
re per ſolam ſupplicationem,etiam ſi literę dein
de confectæ non ſint,ut uoluit Caſſador. in de-
ciſi.8.de reſt.ſpol.& Ludou.Gomes in reg. Can-
cell.in regul.de non iudicando iuxta formã ſup-
plicationis q.5.nume. 1. & 2. Quoniam reſpon-
detur.

Primo tunc literarum expeditionem in poſ-
ſeſſorio iudicio non requiri cum agitur de bene
ficijs non conſiſtorialibus, ſeu nõ collatis apud
ſedem apoſtolicam;uerſi cum tractatur de bene
ficijs collatis per prouiſionem factam per ſum-
mum Pontificem, cuiuſmodi eſſe dicitur proui
ſio iſta facta in perſonam Illuſt. D. Iulij, tunc ſa
ne bullatę literę & plumbo munitæ neceſſariò
requiruntur, Gomes in regul. Cancell. de non
iudicando iuxta form. Supplicat.q.5. numer.2.
uerſ.nec reperitur,ubi inquit, in beneficijs cõſi
ſtorialib.literas requiri coniunctæ. §. præſenti
de elect. in extrauag. Bonif. 8.& ita intelligi di-
cit dictum Fely.in c. conuenien s col.2. uerſ. ſe-
7 ptimo dicitur, de accuſat. †Rurſus quòd in be-
neficijs conſiſtorialibus & a Papa collatis literæ
neceſſariæ ſint tenet Petr.Rebuff. in prax. bene
fic. parte 3.& in Reg.Ratione perſonæ & rei ui
tia. reſign. num.3.& Ioan. Bapt. Ferret.in conſi.
188. incip. legatus Papæ col.fi. nu.12.
8 Secundo reſpondetur †quòd tunc ſola ſigna
tura ſine literis ſufficit quãdo agitur de minori
bus dignitatibus & beneficijs, ſed cum quęritur
quid ſeruetur in maioribus dignitatibus & be-
neficijs.reſpondetur circa eos nõ ſufficere ſim-
plicem ſignaturam, ſed prorſus intruſum dici
qui ſine literis plumbatis poſſeſſionem benefi-
cij capit c.ſuſcepti in extrauag. Ioann. 22.& Re-
buf. de miſſione in poſſeſſ.numer.39.in 1.parte
prax. benefic. & in reg. de ſubrogand. colliti-
gat. gloſ. 4. nu.15.& in tract. de pacif. poſſeſſ.
num.51.& num.254.uerſ.quinto procedit, qua
re cum beneficium dell'albereſſe, de quo cõtro
uerſia eſt, collatum modo dicatur a ſummo Põ
tifice prædicto Domino Iulio ad uitam, ut in-
nuit ſupplicatio conſequens eſt,ut quoad perſo
nam dicti Domini Iulij, reputetur beneficium
titulare,ob idque ex prædictis cauſis literarum
confectionem ſeu expeditionem omnino requi
9 rat; †licet enim commendatarius non dicatur
habere titulum, ſed tantum commendationem
Gomes.de triennali poſſeſſ.q.5.nu.7.& 8.& Al-
ciat. conſ. 24.incip. in cauſa poſſeſſorij nume.5
Tamen commendæ noſtri temporis habentur
loco titulorum, Gomes in Regul. cãcell. Regul.
de publicand. reſignat.q. 4. num.2. & in regula
de triennali poſſeſſ. quęſt.5.num.2.& nume.16.
Panorm. in c.ſi conſtiterit col.fi. de accuſat. Re
buf. in praxi benefic. parte 2. Reg. de diſpen-
ſatione rõne ætatis in ver. quoad uixeris nu. 1.
Etenim quando ſummus Pontifex non propter
neceſſitatem uel utilitatem eccleſię commendã
concedit prout de iure fieri ſolet c. nemo dein-
ceps de elect. in 6. ſed propter ſuſtentationem
perſonæ, ut deductis his, quibus eccleſia indi-
get, cęteros omnes redditus.in vtilitatem ſuam
conuertat, ſuęque perſonę ſtatum conſeruent,
10 & conditionem ſuam honorifice tueantur. †id
quod aliquando concedi ſolet Illuſtribus ma-
gniſque uiris; eo ſane caſu commenda dicitur
eſſe titularis Gomes in reg.cancel. de publicãd.
reſignat.q.4.num.9.& num. 10. & Alciat. conſ.
14.Caſus pręſentis conſultationis num.3.in his
enim commendis propter ampliſſimam diſpoſi
tionem,& licentiam, quæ datur a ſummo Ponti
fice pręd ictis commendatarijs, & propter uer-
borum ubertatem in eius forma poſitam nihil a
uero tit. differt, Gomes in Regul. de triennali
poſſ.q.5.num.11.& num.15.Caſſador.ſuper Re-
gul.cancel.deciſ.32.incip.Paſcaſius nu.6.

Tertiò reſpondetur,prædictum dominum Iu
lium nullo modo obtinere poſſe in hac contro
uerſia poſſeſſionis, quia ſuſcipientes crucem
extra conuentum etiam a ſummo Pontifice te-
nentur intra annum comparere coram magno
Magiſtro,& conuentu, aliàs omnibus com-
modis,& honoribus dictę Religionis ipſo iu-
re priuati ſunt,ut conſtat ex bulla Pij Papę quar
ti confirmationis,& ampliationis priuilegio-
rum,Religionis Sancti Ioann. Hieroſolimitani
pag.36.verſicu. & nihilominus ſtatuimus. Qua-
re cum proponatur Illuſtrem.D. Iulium intra an
num non comparuiſſe,concludendum uidetur,
eum denuo depoſitum atque priuatum cenſeri
omni iure & commodo dictæ commendæ Del-
l'albereſſe,neque iuuari a prima aſſerta reſtitu-
11 tione ſeu diſpenſatione; †quia dum agitur de
præiudicio partis, quẽadmodũ agitur hic ſuppli
catio non excuſat circa futura,Bar.& Alexã. in l.
fi.§.in computatione.C.de iure deliber. Caſſad.
ſuper regul.deciſ.36. Incip.diſpenſatus num.6.
cum ſimil.

Ego Ant.Cioſius.

SVMMARIVM.

*1 Pater,an & quando poſſit alienare bona filio dela-
ta. & quid ſi legitimus adminiſtrator bonorum
filij ſit & alienet ſine decreto,nu.2.*

*3 Pater vſumfructum habet in dote matris ſuorum fi
liorum præmortua.*

*4 Venditio rei alienæ, modo domino non præiudicet,
valet.*

5 Pater

5 *Pater inops pro filia aduentitia habente dotem ſimpliciter dans, an de bonis filijs dotare poſsit.*

6 *Pater bona filij, quando uendere non prohibeatur.*

7 *Poſſeſsio transfertur per conſtitutum factum ab his, quorum nomine alius poſsidet.*

8 *Vſufructuarius ſibi, nō autem domino rem poßidet, in qua habet vſusfructum.*

9 *Procurator habens mandatum ad uendendum, videtur etiam habere ad ipſa conſecutiua ipſius uenditionis.*

CONSILIVM LXXXII.

Diuino nomine implorato.

IN aperiendis dubijs ſubtiliter excitatis, id me faciet breuiorē, q intelligo rem apud peritiſſimū iudicē agi.
2 Dum ergo primum obijcitur, † titulum alienationis, quo innititur Iulius, nullum eſſe, nec potuiſſe Ioannem uendere bona ſuorum filiorum. l. vltima. §. ipſum uerſi. non autem, ubi gloſ. in uer. laqueos C. de bon. quæ lib. Reſpondeo, licet regulariter pater non poſſit alienare bona filio delata d. §. ipſum, & l. cum oportet. §. non autem & l. quæcunque in princ. & §. parentibus C. eod. Tamen reperio hanc regulam non procedere; ſed limitari eo caſu, quo pater, qui in bonis filij habet uſumfructū, & eſt legitimus adminiſtrator, uendit ad utilitatem ipſius filij, tunc enim uenditio ualet.

Quod primò tradit gloſ. in uer. interdicta in l. quæcunque in princ. C. de bonis, quę liberis.

Secundo idem firmat ibi Bal. nu. 1.

Tertio Barbatia in l. ſi is cui bonis col. 6. uerſ. ego addo ad finem. ff. de uerb. obligat. & idem Barbat. in add. ad Baldum in d. l. quæcunque in uer. nota mirab.

Quarto idem firmat Aret. in l. mutum colu. fi. num. 4. uerſ. quæris hic Ang. ff. de acquir. hæreditate.

Quinto Socin. in l. in conditionibus num. 1. in princ. ff. de condit. & demonſtrat.

Sexto hoc quoq; tenet Petrus de Vergnia in add. ad Butrigar. in l. 1. C. de bonis mater.

Septimo ſequitur Iaſ. in l. Barbarius colu. 4. uerſ. facit quod notant. ff. de off. prætoris, & in l. contra iuris nu. 8. ff. de pact.

Octauo hanc opinionem comprobat Matthæſil. in ſingul. 155. incip. nota, quòd ſi minor in annotat. Gab. Saray. nu. 8. ubi multa citat.

Nono idē tenet Tiraquel. in legib. connub. gl. 8. in uerſ. de ſon Mary. nu. 74. Et poſtremo, decimo loco cum hac opinione pertranſit Hyppol. Riminal. Inſtit. quib. ali. licet uel non,
3 in prin. num. 185. † Quæ limitatio adeo uera eſt ut ampliaretur & locū ſibi etiam uendicet quando pater, qui legitimus adminiſtrator eſt bonorum filij alienat ſine decreto, ut tenet Azo in ſumma Cod. de bon. quæ lib. col. 3. num. 9. uerſ. habet autem pater, & Stefan. Bertrand. conſi. 84. uol. 2. num. 7. uerſ. etiam non uidetur in corpore antiquiore, ubi dicit eſſe communem, & Afflic. deciſ. 393. incip. Hieronymus Ferret. nume. 1. & Deci. conſ. 209. nume. 3. parte 2. Tunc enim ſibi ipſi authoritatem dare poſſe uidetur, ut inquit Ruy. conſ. 142. nu. 9. uol. 1.

Quamobrem cum prædictus Ioannes fuerit vſufructuarius in dicto fundo filiarum a ſe
3 uendito, † quandoquidem pater habet vſumfructum in dote matris ſuorum filiorum præmortuæ Bald. conſi. 257. numero tertio, parte tertia incip. quæritur utrum filiofam. propterea que in illis bonis dicatur fuiſſe legitimus adminiſtrator, quòd in eis uſumfructum haberet, glo. in Auth. excipitur ubi Paulus. C. de bon. quę liber. Rimin. conſi. 160. num. 33. uolum. 1. Pariſi. conſi. 157. nu. 15. uol. 4. conſtetq; prædictū Ioā. alienaſſe fundum, de quo agitur, in utilitatem dictarū filiarū ſuarū nimirū, ut nuptui traderētur conſequens eſſe debet, ut ualuerit dicta uēditio, quā pater fecit noīe filiarū tāquā pater, & eorū
4 bonorum legitimus adminiſtrator. † Valet. n. uēditio rei etiam alienæ, modo non intelligatur domino præiudicare. l. rem alienam. ff. de contrah. emp. & Cy. in l. 2. C. pro empto. & Affl. deci. 369. cū conſoc. Id quod in propoſita ſpecie eo maximè aſſeueramus, quòd, ut mihi proponitur, ex publica aſſertione communis Pōtremoli in ſcriptis redacta tempore, quo facta fuit vēditio fundi poſiti in loco, qui dicitur alla groppa, manifeſtè conſtat, prædictum Ioannem venditorē nil aliud in bonis habuiſſe, vnde dictæ filiæ dotari
5 potuerint, † quo caſu ſi pater, qui laborat inopia, ſimpliciter dotem dederit pro filia, quæ habet aduentitia, cenſetur, & poteſt eam dotare de bonis filiæ. l. fi. C. de dot. promiſſ. Moderni in l. qui liberos ff. de ritu nupt. doct. in l. § 1. ff. ſoluto matrim. Bart. in ſingul. 173. incip. ſi pater.

Prętcrea ad tollendam hanc primam obiectio-
6 nem facit alia limitatio; † nam quamuis regulariter pater bona filij vendere prohibeatur, tamen hæc regula limitatur non habere locum quādo res filij venditur vt ſoluatur æs alienum. d. l. fi. §. ipſum autem. C. de bonis quæ liberis, & Azo in ſumma Cod. num. 9. eo. tit. & Dec. in pręalleg. conſ. 393. num. 2. Quare cum hic fundus uenditus fuerit propter filias dotandas; ut dictum eſt quæ dos dicitur æs alienum l. pater filiam. ff. ad l. falc. ſequitur, ut hoc caſu alienatio non ſit prohibita.

Ad ſecundam uerò dubitationem, in qua præſupponitur, Iulium in iudicio poſſeſſorio obtinere non poſſe; quoniam cum bona filiarum fuerint, & earum nomine a Ioanne poſſiderentur tempore factæ uenditionis non potuit pater per conſtitutum in dictum Iulium transfer-
7 re poſſeſſionem, quam non habebat, † ſiquidē per conſtitutum factum ab his, quorum nomine alius poſſidet, poſſeſſio transfertur l. quamuis. §. 1. ff. de acquir. poſſeſſ. & Tiraquell. de conſtit. poſſeſſ. in limit. 13. & in limit 14. Reſpondetur, primo dici poſſe prædictum Ioannem

ea bona

ea bona poſſediſſe nomine ſuo; quoniam, ſicu-
ti diximus, erat uſufructuarius, & propterea poſ
8 ſidebat; † quia uſufructuarius poſſidet ſibi, non
autem domino rem, in qua habet uſumfructū,
ſecundum opinionem, quam eſſe communem
atteſtatur Iaſ. in l. naturaliter in prin. in 1. 2. & 3.
col. vbi etiam Claud. Seyſel. col. 1. uerſ. in gloſ.
vn. ff. de acq. poſſ. à qua opinione in iudicando
non eſt recedendum, licet apud nonnullos ea
opinio controuerſiarum pleniſſima uideatur.

Secundo poſito & non dato, ut Ioannes pa-
terea bona contractus celebrati tempore nomi
ne filiarum poſſideret, non autem ſuo; itē quòd
non poſſit regulariter trāsferri poſſeſſio per cō-
ſtitutum factum ab ijs, qui alieno nomine poſſi-
dent, Tiraquell. d. tracta. de poſſeſſ. limit. 15.
num. 1. Adhuc tamen reſpondetur, Iulium obti
nere de iure debere; quoniam quando pater
alienat lege permittente, ut accidit in caſu no-
ſtro, nemo dubitat quin poſſeſſionem quoque
tradere poſſit, eamque per cōſtitutum transfer
re in conſequentiam promiſſæ venditionis, ſcili
cet ut ipſa perficiatur, & effectum habeat, ut in
ſpecie tradit Tiraquell. in tracta. de conſtit. poſ
ſeſſorio, parte 3. in 15. limit. nume. 3. uerſ. & ne-
9 minem hactenus; † Quemadmodum dicitur de
procuratore, qui cum mandatum habeat ad uē
dendum, uidetur etiam illud habere ad ea, quæ
ſunt conſecutiua ipſius uenditionis l. 2. ff. de iu-
riſd. omn. iud. nam cui committuntur antece-
dentia, cenſentur eſſe commiſſa ſequentia. l. in-
debitam. ff. de cond. indeb. & Tiraquell. d. tract.
de conſtit. parte 3. limit. 13. nume. 4. ubi plurib.
hoc idem comprobat.

Et ex his, niſi planè fallor, ſublatæ uidentur
ſubtiliſſimę dubitationes mihi propoſitæ. Et
ita iuris eſſe arbitror, ſaniore iudicio ſemper
ſaluo.

Ego Antonius Ciofius.

SVMMARIVM.

1 Pater an & quando in filiorum præiudicium bona ex matris eorum ſucceſſione pertinentia alienare poſsit. & nu. ſeq.

3 Teſtes rectè probant omnia in capitulo contenta cū ſe ad articulum referunt.

4 Pater, vel auus pauper filias, vel neptes alere non tenetur.

5 Pupillus ſi per quinquennium tacuerit, ratificatio inducitur venditionis, a die quo illa fit.

CONSILIVM LXXXIII.

Diuino nomine implorato.

QVONIAM propoſitæ quæſtionis in
ſpectio expeditam habere uidetur
deliberationem; & conſultor, qui mi-
hi perpaucas horas aſſignauit ad re-
ſpondendū, inſtatq; vt iam meam adferam opi-
nionem; Ego breuiter hac in re concludendum
arbitror prędictum Laurentium in caſu propoſi
to uēdere potuiſſe materna ſuorum filiorum bo
na, de quibus agitur.
1 Quamuis † enim generaliter & ſecundum cō-
munes regulas iuris pater non poſſit alienare in
præiudicium filiorum bona, quæ ex matris eorū
ſucceſſione ad eoſdem pertinent, iuxta text. in l.
1. uerſi. ita ut ſi quando, & l. 2. ibi non poſſit, ubi
Bar. Bal. Salyc. & alij. C. de bonis mater. Tamen
iſta communis concluſio non obtinet, neq; pro
cedit in caſu neceſſitatis: Vrgente enim neceſſi-
tate, ueluti propter æs alienum, uel propter iuſtā
cauſam pater poteſt dicta bona filiorum, in qui-
2 bus ipſe vſumfructum habet, alienare; † Id quod
eſt etiam ſi nō interponatur decretum, ut tradit
Azo in ſumma. C. de bon. quæ lib. ver. habet au-
tem, & Bal. & Paul. Caſtr. & Alex. in l. præſes. C.
de tranſact. Imola in c. conſtitutus de reſtitut.
in integ. & Dec. in conſi. 219. incip. In caſu pro-
poſito num. 3. & Ioan. Crot. in l. frater. ff. de con
dit. indeb. nume. 54. ubi atteſtatur opinionem
Azonis eſſe communem; quemadmodum atte-
ſtatur etiam Curt. in d. l. præſes numer. 14. C. de
tranſact. cuius quidem deciſionis ratio eſt, quia
lex multum confidit paternæ pietati, ut per De
ci. d. conſ. 209. num. 3. & ideo non eſt opus de-
creto. l. nec in ea. §. 1. ff. ad l. Iul. de adul. & Crot.
d. l. frater a fratre nu. 54. ff. de cond. indeb. Sed
in caſu noſtro ipſe Laurentius Iacobi ſer Colæ
vendidit propter neceſſitatem, ergo ipſa uendi
tio ualuit. Quòd autem Laurentius propter ne
ceſſitatem alienauerit patet, quia ipſe continuè
alit filios ſuos, ut deponit Pierus Iuliani primus
teſtis, & Marcus Pieri Matthęi ſecundus teſtis,
& Ioannes tertius teſtis examinati ſuper tertio
cap. propoſito pro parte dicti Michaelis; qui
3 omnes dicunt contenta in cap. eſſe uera; † quo
caſu cum teſtes ſe ad articulum referant, rectè
dicuntur probare omnia, quæ habentur in cap.
ut per Bal. in conſ. 10. parte 5. nu. 5. & 6. & conſ.
54. num. 6. parte 1. & Soci. conſ. 56. nume. 12.
lib. 4. Cumque ipſe Laurentius pauper eſſet, ut
rectè deponunt teſtes examinati ſuper 5. & 6.
cap. qui omnes dicunt eum fuiſſe pauperem, ne
que habuiſſe bona, quibus his difficillimis tem
poribus filios alere potuiſſet, niſi dicta bona uē
didiſſet, conſequēs huic rei eſt, eum huiuſmodi
bona potuiſſe alienare propter hanc alimento-
rum neceſſitatem.

Nec quicquam obſtat, quòd ipſe Laurentius
debuiſſet alere filios de ſuo, & non uendere
bona

bona dictorũ filiorũ, quandoquidẽ pater tene-
tur alere filios. l. ſi quis a liberis de lib. agn. & l. 1.
4 C. de alend. liberis; quoniam reſpondetur, † q̃
quando pater, uel auus pauper eſt, & non habet
unde filias, uel neptes alat, tunc non tenetur il-
las alere, ut per gloſſ. & Abb. c. cum haberet, de
eo, qui duxit in matr. & in ſpecie Caccialup. in §.
quæſitum. in l. frater a fratre. num. 107. ff. de con
di. indeb. Atque eo quidem caſu, cum ſcilicet pa
ter pauper eſt, & filij habent bona, tũc ſe de ſuo
alere debent. l. ſi quis a liberis. §. ſed, & ſi filius. ff.
de lib. agnoſ. & Abb. & Butr. in cap. cum haberet
prælleg. & Soc. in conſ. 121. num. 47. lib. 4. cum
multis locis conſocijs.

Præterea poſito, & non dato, vt ipſa uenditio
retractari potuerit, hoc debuiſſent petere ipſæ
filiæ intra quinquennium a die perfectæ, & ab-
5 ſolutæ uenditionis connumerandum, † alio-
quin ſi pupillus in hoc caſu per quinquennium
tacuerit, a lege inducitur ratificatio propter hãc
ipſius taciturnitatem, ita ut contraueniri nõ po
teſt l. fi. C. ſi maior fact. & in ſpecie tradi Deci.
in d. conſ. 209. parte 2. num. 4. Quare cum in
caſu propoſito ipſæ filiæ Laurentij tacuerint, ut
mihi relatum eſt, circiter decem annis, ſequitur
ut per huiuſmodi longam taciturnitatem iuxta
prædicta, ſibi noceant.

Ego Ant. Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Amaſia ex bonis amaſii ditari præſumitur.*
2 *Vxor negans acquiſiuiſſe ex bonis viri ceſſante ma-
trimonio, ſed antea affirmet, onus contrarium
probandi ad maritum, ſeu eius hæredes perti-
net.*
3 *Habitans cum matre iure familiaritatis non poſ-
ſidet, ſed dicitur in ea domo retineri.*
4 *Poſſeſſio dotalis apud maritum eſt.*
5 *Emiſſe quis præſumitur, in dubio pecunia pro-
pria.*

CONSILIVM LXXXIIII.

Diuino nomine implorato.

CONTRA D. Annam poſſet oppo-
ni eam diuitem factam uideri ex bo-
nis dicti D. Hieronymi & ex eis do-
1 tem conſtituiſſe, † cum amaſia præ-
ſumatur ditari ex bonis amaſij Bal. l. cum opor-
tet in princ. in 3. col. uerſ. inſuper quæro C. de
bonis quæ liber. Sed reſpondetur quòd Domi
na Anna poterit probare, ſe habuiſſe bona a
conſanguineis, quo caſu ceſſat dicta pręſumptio
Bal. d. l. cum oportet col. 3. uerſ. quæro nun-
quid. Reſpondetur ſecundo quòd dict. Domina
Anna adminiſtrauit bona, & conduxit ad affi-
ctum, & negociabatur, & emebat, & uendebat,
& propria induſtria, & labore lucrabatur, quo
caſu non præſumitur acquiſiſſe ex bonis Dom
ni Hieronymi. l. etiam, in verbo matrimonij tem
pore, vbi Saly. C. de dona. inter vir. & vxor. Ale-
xan. conſ. 40. proſpectis his. col. pen. lib. 3. & con
ſil. 82. lib. 2.

Quod ſi iuxta prædicta dicatur, pertinere pro
bare ad dictam Domin. Annam vnde dicta bo-
na habuerit, non autem ad hæredes Domini
Hieronymi, & bona ſui autoris eſſe. Reſponde-
tur, quòd imò cum dicta Domina Anna fuerit
in poſſeſſione dictorum bonorum, & ea tradide
rit viro, ex quibus ſuſtinerentur onera matri-
monii, concludendum eſt, onus probandi per-
tinere ad hæredes: quibus non probantibus di
cta Domina Anna abſoluetur. Aret. in conſ. 31.
incipien. conſiderata. in principio. l. qui accuſa-
2 re. C. de eden. † Quod comprobatur a ſimili,
quia licet uxor præſumatur quæſijſſe ex bonis
viri, tamen ſi mulier negat quæſijſſe dicta bona
conſtante matrimonio, & aſſerit antea acquiſi-
uiſſe, tunc onus probandi contrarium pertinet
ad maritum, vel eius hæredes. Saly. in d. l. etiam.
C. de dona. inter uir. & uxo. & Are. dicto conſil.
31. per plures autoritates; & quamuis ibidem
Aret. determinet in fine, mulierem, de qua ibi,
probare debere illud, ideo concluſum fuit, quo
niam ibi mulier confeſſa fuit ſe habuiſſe illa bo-
na ex facultatibus ipſius viri; hic autem ſecus
eſt. Rurſus ſi dicatur Dominam Annam non
poſſidere, ſed Franciſcum eius filium. Reſpon-
3 detur, quòd imò Franciſcus non poſſidet, † quia
iure familiaritatis habitat cum ipſa matre; quo
caſu non poſſidet, ſed potius dicitur in ea domo
retineri, vt per Paulum Caſtrenſ. in l. qui iure fa-
miliaritatis. ff. de acq. poſſeſſio. Ruynus conſilio
51. uolumine quarto. vbi filius habitans cum ma
tre in ea domo, cuius poſſeſſionem mater dotis
nomine accepit, non dicitur domum poſſidere,
ſed potius in ea detineri.

Vel etiam reſpondetur, quòd vt apparet ex
contractu affictus, filius non poſſidet, ſed ſoluit
pro alimentis, & habitatione condecentem pe-
cuniam dictæ Dominæ Annæ. Ex quibus pa-
tet, quòd filij Dominæ Annæ non ſunt in poſſeſ
4 ſione, ſed uel ipſa, vel eius maritus, † quia poſſeſ-
ſio rei dotalis apud maritum eſt. l. Pomponius,
§. in dotem. ff. de acq. poſſ. & per doct. in l. aſſi-
duis. C. qui pot. in pig. habeant.

Præterea ſi dicatur, quòd Domina Anna nõ
potuit dare has res in dotem, cum fuerint Do-
mini Hieronymi. Reſpondetur, quòd vt ſupra
dictum eſt, hoc negatur. Et poſito, quòd ali-
quid habuerit a Domino Hieronymo. Reſpon
detur, quòd cenſetur ei donatum, & ideo non
poteſt reuocari, neque per donatorem. l. dona-
tiones in concubinam. ff. de dona. ubi doct. ne-
que per eius ſucceſſores, qui tenentur ſeruare
factum defuncti. l. cum a matre. C. de rei uendi-
catione. Et quamuis regulariter non præ-
ſumatur donatio, lege, cum de indebito.
de probation. tamen cum Domina Anna poſ-
ſederit dicta bona per ſe, uel per uirum; ui-

uente etiam D.Hiero.& patiente,& diu dicta bona tanquam ſua cum uiro adminiſtrauerit ſciente,& patiente Domino Hieronymo ad libitum de dictis fructibus diſponendo, certum eſt, propter huiuſmodi aſſignationem ſibi, uel eius marito factã præſumi donationem ex parte D. Hiero.ut latè per Grat.in conſ.7.lib.2.nu.23.Si uerò dicatur,D.Annam debere reddere ea,quę accepit a D.Hiero. uel hæredib. uel etiam mag. Religionis Maltæ,ubi equitis dignitatem habebat d,D. Hiero. ſiquidem amaſia debet reddere Abbati quicquid habuit a monacho.Bal.l.dominus ſeruum. de ſeruo corrup. Reſpondetur, quòd D. Hiero. habebat etiam alia bona quàm prouenientia ex commenda: & poſito quòd nõ habuiſſet alia,tamen religionis Præſidentes nullum ius pretendere poſſunt,uel contra D.Annã uel contra eius maritum; quia hæc bona peruenerunt ad D.Annam ante profeſſionem, & ante annum probationis, de quo in c. non ſolum. & c.conſtitutionem. de conſt.& ſic eo tempore, quo D.Hiero.non dederat adhuc ſe in manibus congregationis; quo caſu poterat D.Hiero. donare D.Annæ,& poterat teſtari,ut per docto.in c.in præſentia.de prob. imò inter liberos potuiſſet teſtari etiam poſt profeſſionem. Bero. d.c.in præſentia.de prob. nu.61. Et ideò multo magis diſponere de rebus iſtis poterat D. Hiero. ante profeſſionem; præſertim cum neque de his ſit iudicandum,ut de monachis,neque ſint prælati. Soc.ſen.conſ.32. nu.17. 1.uol. ſed ſimplices adminiſtratores.Corn.conſ.66.uol.3. Accedit et, quòd factæ ſunt plures fines,& quietationes inter D.Annam,& Do.Hiero.quæ cum prohibitæ non reperiantur iuxta ea,quæ dicit Azo in ſumma.C.de tranſact.cenſentur permiſſæ,& ualide. l.præcipimus.in fi.C. de appel. Item ſi dicatur,ꝙ prædia empta per D.Annam ſunt empta de pe-

5 cunia D.Hiero. Reſpondetur, † quòd in dubio quis præſumitur emiſſe pecunia propria. Bar.in l.cum proponas.C.ꝓ ſoc. Bal. in l.pen.C.ſi quis alteri,uel ſibi.l.ſi defunctus.C.arb.tut. Ale.conſ. 152.uol.7.Rom.conſ.3.Bertrand.conſ.253.nu.2.uol.3.in antiquior. Quo uerò ad maritum D. Annę certum eſt, quòd ſi quid ex bonis in dotẽ ſibi datis euinceretur, ipſe de euictione contra Do.Annam,uel eius hæredes agere poſſet iuxta tradita in l.1.C.de iure dot.& in l.un. §.& ut plenius.C.de rei uxo.actio.ubi doct.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 Regula.l.teſtium. C. de teſtib. ſolutionem debiti in ſcripturam redacti non niſi per ſimilem ſcripturam, vel quinque teſtes probari poſſe, limitatur.
2 Nihil refert quid ex æquipollentibus fiat.
3 Filia non contradicẽdo uidetur patri conſentire agẽti ad dotem.
4 Iudex iudicare debet ſecundum acta, & probata.
5 Compenſatio quid ſit.
6 Compenſatio non admittatur in depoſito.
7 Creditor tenetur debitori ſoluenti facere ſolutionem.

CONSILIVM LXXXV.

In Dei nomine.

AD primum dubium ſubtiliter excitatum contra Franciſcum Caſtellum in quo dicitur, ſolutionem debiti in ſcripturam redacti non niſi per ſimilem ſcripturam,uel quinque teſtes probari poſſe.l.teſtium facilitatem.C.de teſtib. Reſpondeo

1 regulam. † d.l.teſtium.limitari niſi per æquipollens facta ſolutio probaretur; nam quando interuenit probatio æquipollens perinde eſt, atq; ſi ſcriptura ſimilis interueniſſet.&ita limitat Bal. in d.l.teſtium.nu.1. uerſ.quinto nota.ubi etiam Salyc.nu.2.uer.item nota quod ſolutio.C.de te-

2 ſtib.Cuius rei ratio poteſt adferri,†quia nihil refert quid ex æquipollentibus fiat. §.nominatim. inſt.de exhæred.lib.l.2.ff. de lib.& poſthum. l.3. C. de inſti. & ſubſt. ſub cond.fact.l.mulier. ff.ad Treb.l.ſi ita.ff.quando dies leg.ced. cap.licet ex quadam.de teſtib. Hiero.Butigel. l.certum. n.3. ff.ſi cer.pet.Andr.de Beſſet.in Auth.habeat. nu. 169.C.de ſacroſan.eccleſ.Id quod procedit etiã in caſu quo ꝓ forma aliquid requiritur. l. ſiquis mihi bona.§.ſed quid ſi mandauit.ff.de acq.hæred.præſertim in forma tradita a lege. gloſſ. in l. iubemus.C.de teſtam.l.2.§.uoluntatem. iunctoq;

3 §.præcedenti.ff. ſol.mat. ubi † filia non contradicendo,uidetur patri conſentire agenti ad dotem, & tamen conſenſus ille pro forma requiritur,ut dicit Io.Corral.in priori repe. l.1.in princ. num.4.ff.de uerborum oblig. At in caſu propoſito ſolutio debiti probatur, per alias legitimas probationes,uidelicet per libros, & codices rationum Io.Caſtelli in iudicio productos,quibus fides adhiberi debet.Bald. Ang. & alij in l.quædam.§.nummularios.ff.de edend. Cur. in l. admonendi.numero centeſimo uigeſimonono.ff. de iureiurand.ubi etiam Lanfranc.numero quinquageſimo:quaſi tunc ea ſcriptura publica cenſeatur.cap.cum dilectus.de fide inſtrumentorũ. quemadmodum etiam ſuadent dicta teſtium hic examinatorum qui ſanè probare dicuntur d.Ioan. fuiſſe probum, & dignum uirum cuius ſcriptis fides adhibeatur. Igitur per dictos codices optimè probari uidetur ſolutio quandoquidem in dictis codicibus rationum apparet dictum Gherardum actorem eſſe debitorem dicti Ioannis Caſtelli, magnæ ſummæ pecuniarum.

4 Ad ſecundum dubium † in quo dicitur iudicem iudicare debere ſecundum acta,& probata l.illicitas.§.ueritas.ff.de off.præſid. proptereaq; cum Franciſcus in iudicio deduxerit quoſdam

codices

Codices in quibus ſolum apparet ſatisfactum
fuiſſe parti ipſius debiti non autem integro de-
bito,ſequi uidetur, ut Franciſcus remaneat de-
bitor ad reſiduum poſito etiam ut compenſatio
fieri deberet. Reſpondeo, uerum quidem eſſe
compenſationem fieri debere,tantummodo vſ-
que ad concurrentem quantitatem.Gozad.con
ſil.69. n.8. & compenſari ſolummodo debitum
cum credito.l.1.ff.de compen. Soc.iun.in 3.par
te.Rub.ff.ſol.mat.num.4. Attamen ſi diligenter
fiat computatio,& diſpūctio omnium debitorū,
& creditorum dictarum partium,&fiat compen
ſatio depoſiti utique apparebit, ut mihi propo-
nitur integrè ſatisfactum fuiſſe,&plenariam ſo-
5 lutionem interceſſiſſe,cum † compenſatio nihil
aliud ſit quàm ſolutio.l.ſi debitor. ff.qui pot. in
pig.habeantur.l.amplius non peti,vbi Bar.col.fi.
ff.rem rat.hab.l.uel permutauit.ff.de lib.ca.& l.ſi
conſtat.C.de compen.Fulg.l.ſi hebas.n.4. de cō
pen.Tindar.in trac.de compen.art.6.nu.77.Ber
tran.conſ.118.nu.6 tomo 3. Rim.conſ.133.nu.
15.uol.1.Crat.conſ.121.nu.11.lib.1.Ruy.conſi.
102.nu.4.uol.3.Nat.conſ.54.nu.3.uol.1. Ad 3.
6 dub. † in quo dicitur in depoſito non admitti rę
gulariter compenſationem.l.fi.in fi.C.de comp.
Bar.in l.cum is.§.fideiuſſor.nu.5.ff. de cond.in-
deb.Dec.l.1.nu.6.in 3.no.C.de eden. cum ſimi.
& propterea non licere Fran.contra quem agi-
tur ad reſtituendum depoſitum;opponere com
penſationem alterius crediti quod requirere
uidetur altiorem indaginem. Reſpondeo regu-
lam quæ habet in depoſito non admitti compē
ſationem in primis limitari ſecundum quoſdā,
ut non procedat in depoſito confeſſato,&ficto,
ſed ſolum habeat locum in depoſito uero & rea
li,de quo conſtet per numerationē. & hanc opi.
tenuit Bal.in conſ.384.nu.2.in fin.inc.duo ſunt
uidenda.uol.1.& eum ſequitur Soc.conſ.143.n.
15.uerſ.confirmantur.uol.1.ubi concludit.l.pē.
C.depoſ.locum habere ſolummodo in naturali
depoſito,& actualiter facto non autem in eo qđ
conſtat ex ſola confeſſione.& eādem opi.ſequi-
tur Dec.in c.ſignificaſti.nu.53.col.fi.ext.de elec.
& Nic.Boc.in deciſ.295.nu.8.par.2.ubi dicit qđ
licet depoſitum habeat executionem paratā, ut
non poſſit aliquo modo impediri etiam per cō
penſationem. Tamen id limitatur procedere in
depoſito uero,ſecus in depoſito confeſſato.Po-
ſtremò reperio hanc eandem opi.tenuiſſe ēt Ca
gno.in l.ſingularia.nu.11.ſect.33.ff.ſi cer.pe.ubi
dicit priuilegia, & prærogatiuas depoſiti circa
compenſationem, & alia non habere locum in
depoſito ficto, & improprio. l.Lucius Titius. ff.
depoſ. & hoc etiam tenet idem Cag. in l.ſi libra
rius.nu.89.ff.de reg.iur.uerſ.rurſus intelligas.&
in l.contractus.nu.16. uerſ.ſunt etiam alij caſus.
ff.de reg.iur. At in caſu propoſito non apparet
depoſitum ex numeratione reali conſtare,quini
mò in d.inſtr. depoſiti dicitur ſponte confeſſus
fuit,quæ uerba arguunt depoſitum fuiſſe confeſ
ſatum,& ſolum oſtēſam fuiſſe pecuniam in quo
dam ſacculo non autem numeratam fuiſſe ſum-
mā, ergo in caſu propoſito non prohibetur Frā.
ſecundum opi. ſupradictorum opponere com-
penſationem alterius crediti contra petitum de
poſitum.Secundò reſpondetur d.reg. qua caue
tur in depoſito non eſſe locum compenſationi.
l.pen.C.depoſ.limitari niſi agatur de illa compē
ſatione quæ fiat ipſo iure ex diſpoſitione legis,
namque illa nō eſt prohibita etiam in depoſito.
c.1.& 2.de uſur.l.1.& 2.C.de pig.act.& in ſpecie
ita limitat Crot.in conſ.137.col.fi.nu.20.uerſic.
non obſtat. cum enim ipſo iure fiat compenſa-
tio a lege,ut per Guid.Pap.deciſ.221.nu.2.inci.
item dicta die Tindar. trac.de compen.in 6.art.
uerſ.ſed certè.nu.70. res non requirit altiorē in
daginem,ſed illico facta cenſetur compenſatio,
ideoque dicit Alexand.in conſ.85.lib.3.compē-
ſationis titulum hodie magis in vſu eſſe, quàm
ſolutionis quia in libris mercatorum aliquis
ſcribitur debitor & creditor, & eo pacto cen
ſetur illico compenſatio fieri. At in propoſita
ſpecie compenſatio facta eſt ipſo iure à lege,
quandoquidem in vltima conuentione facta an
no 1553. die 15 decembris inter dictas partes
ſeu eorum autores apparet,omnes debitores &
creditores aſſignatos fuiſſe dicto Ioanni Caſtel
lo,igitur cum per dictam aſſignationem de cō-
penſatione ipſo iure facta conſtiterit, certum
eſt,in caſu propoſito D.Franc. nō prohiberi uti
compenſatione contra dictum aſſertum de-
poſitum.ſed eundem Franc. obtinere debere
pręſertim cū aduerſarij hypotheca nitantur de
qua tamen repreſſe non conſtat in ipſo depoſi-
to ut ex inſtrō depoſiti colligi pōt; in quo nulla
hypotheca conſtituta fuit deponenti & propte
rea ex eo capite moleſtari non poteſt D.Fran.cu
ius ſanè moleſtia, & intereſſe in omnem euentū
reſarcienda omnino eſſet, ſaltem per reſeruatio
nem iurium concedendam d.Fran. contra d.uē
ditorem domus,uel eius hæredes,& ſucceſſores
iuxta ea quæ dicit Bal.in l.1.nu.77.C.qui accuſa.
non poſ.& in Auth.ſed & ſi quis.nu.8. uerſ.item
illa ſemper.C. de ſecū.nup. ubi probatur iudicē
reſeruationes facere poſſe,&facit ēt id ꝙ dicitur
7 † debitori ſoluenti creditorē ceſſionem neceſſa
rio facere debere.l.mulier. ubi glo. & Bal. ff.qui
pot.in pig.habeantur.& in l.iubemus.nu.2.uerſ.
quærunt.C.ad S.C.Velle.Bart.l.poſt dotem.nu.
35.in fi.ff.ſol.mat.Dec.conſ.104.num.2.uerſ.ſed
prædictis non ob.& conſ.446.uiſo eleganti. par
te 4.cum ſi. Atque ex his opinor poſſe tolli du-
bia ſubtiliter excitata per Exc.V.cui me cauſam
que plurimum commendatum eſſe cupio.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 Qui vult agere contra aliquem tanquam contra hæredem alicuius, probare debet reum conuentum hæredem eſſe, & hæreditatem ad illum perueniſſe.

2 Actore non probante reus abſoluitur.

3 Teſtis de auditu fidem non facit.

4 Hæreditatis aditio non inducitur per actum, qui poteſt fieri citra ius, & nomen hæredis.

5 *Teſtis unicus non probat, neque eius teſtimonium iuſtificat, aut damnat.*
6 *Vox unius vox nullius.*
7 *Hereditatis aditio an probetur per teſtes.*
8 *Teſtes de auditu cum publica fama, an probent.*

CONSILIVM LXXXVI.

In Dei nomine.

MAGNIFICI Dom. Priores populi,& communis ciuitatis Piſarum, in cauſa quæ coram Mag. Dominationibus ueſtris uertitur, inter Dominicum cognomento il Romagnuolo, a Caſtro Anſelmo actorem,& appellantem ex vno latere,& Tomaſium Viualdium ciuem Piſanum reum cõuentum & appellatum ex altero: Vidi petitionem, poſitiones, & atteſtationes dicti Dominici cum reſponſionibus, & interrogatorijs propoſitis per dictum Tomaſium in utraque inſtantia, & ſententia lata per Mag. D. Commiſſarium ciuitatis Piſarum. Et accurate perſpexi omnia, quæ tam coram dicto Mag. Dom. Commiſſario, quàm coram Mag. dominationibus ueſtris, ab utraque parte deducta,& allegata fuere. Idcirco omnibus quæ conſideranda fuerant diligenter conſideratis Diuino nomine repetito, conſulo, dico,& refero partes Magnificentiarum ueſtrarum fuiſſe, & eſſe, ut declarent, pronuntient, & decernant per d. Do. Commiſſarium iudicem a quo bene fuiſſe,& eſſe iudicatum,& pronunciatum,& per dictum appellantem male appellatũ; & propterea d. Tomaſium Viualdium reum cõuentum a petitis fuiſſe, & eſſe liberandum, & abſoluendum; & ambas tamen partes propter probabilia iuris dubia,& rationes quæ animum noſtrum mouerunt,& mouere debuerunt ab expenſis utriuſque inſtantiæ abſoluendas fuiſſe, & eſſe omni meliori modo.

Inducor autem ad hoc dicendum rationibus potiſſimum infraſcriptis, uidelicet quoniam,
1 qui vult agere † contra aliquem tanquam contra hæredem alicuius; is legitimè probare debet reum conuentum, hæredem eſſe,& hereditatem ad illum perueniſſe. l. edictum. cum l. ſeq. ff. de interroga. act. l. fi. §. ſi vero. C. de iure delib. Bald. in l. nec intentio. C. de tranſact. ubi dicit eum qui agit contra aliquem, tanquam contra hæredem, probare debere illum eſſe hæredem, alioquin obtinere non poſſe, & idem Bald. in l. fi. in princ. in col. 5. C. de iure delib. vbi tradit, hæredem non iure poſſe conueniri, niſi hæreditatem agnouiſſe probetur, Barb. conſ. 73. col. 6. uerſ. capio aliam dubitationem. uolum. 4. Cag. in l. hæredem eiuſdem numero ſeptimo. ff. de reg. iur. Beroius conſ. 15. numero primo. uolum. 3. Crauet. conſ. 197. numero 4.& 5. par. prima. deque aditione docere debet, qui ſe fundat in ea. Crauet. conſil. 37. numero 4. uolum. primo.

Atqui in propoſita ſpecie, ipſe Dominicus, qui (uti patet ex illius petitione) experitur,& agit contra Tommaſium, ut hęredem Io. Bap. cui aſſerit ſe mutuo dediſſe pecuniam non oſtendit, nec probat legitimè dictum Tomaſium eſſe hęredem dicti Io. Bap. eius aſſerti debitoris; igitur d. Dominicus actor non poteſt obtinere, ſed abſolui debet d. Tomaſius reus conuentus, quia
2 actore non probante reus abſoluitur. l. qui accuſare. C. de edendo. l. fi. C. de rei uend. c. fi. de iure iuran. c. unico. de eccleſiaſt. benefi. c. dilectos. de fide inſtrum. Corn. conſ. 123. numero 8. primo volum. Crot. conſ. 34. numero 7. & num. 8. Quę quidem abſolutio facienda eſt non ab obſeruatione iudicij, uel inſtantię, ſed a petitis,& diffinitiuè, ut per Io. And. & Calderin.& Cardinalem & Panorm. in cap. paſtoralis. §. quia vero. de off. iud. deleg. Panorm.& Imol. in c. 1. de off. ord. ubi etiam Alc. numero 85. uerſicul. ex hoc infertur, quod ſi iudex.& Tommas Gramma. uoto 31. numero 15.& ſeq.& Didac. Couar. libro primo. variarum reſolutionum. cap. primo. uerſicu. 4. conſtat. numero 8. ubi atteſtatur hanc eſſe opi. magis communem.

Non oſtendiſſe autem Dominicum, cognominato il Romagnuolo, Tomaſium reum conuentum, hęredem eſſe Io. Bap. Viualdi, conſtat tum ex primo, tum ex ſecundo proceſſu. licet. n. Dominicus in ſecundo cap. primę inſtantię poſuerit,& articulauerit Ioan. Baptiſtam deceſſiſſe relicto Tomaſio hęrede, qui bona dicti Io. Bap. poſſidet, nihilominus teſtes deinde ſuper eodẽ capitulo examinati, nihil concludenter probãt. Nam Carolus olim Raynerij Gaddi a S. Proſpero primus teſtis ſuper dicto ſecundo c. examinatus, inquit, ſe dici quidem audiuiſſe Io. Bap. Viualdium deceſſiſſe, ueruntamen de cęteris in c. pręd. contentis aperte dicit ſe nihil ſcire. Vincentius quoque Puuij filius a Santo Proſpero ſecundus teſtis examinatus in ſecundo capitulò primæ inſtantiæ dicit, deceſſiſſe Ioannem Baptiſtam relicto poſt ſe Tomaſio eius fratre; atque ut dicitur, ſecundum ea, quę ipſe dici audiuit publicè Tomaſius relictus eſt hæres ſui fratris Ioannis Baptiſtæ, & dici audiuit bona eiuſdem Io. Baptiſtæ a tempore illius mortis citra detenta, & poſſeſſa fuiſſe per dictum Tomaſium. Quæ quidem atteſtatio nihil proficit ad oſtenden-
3 dum, Tomaſium eſſe hæredem, quia † hic teſtis de auditu deponit, qui regulariter fidem non facit. gloſſ. Bar.& alij in l. teſtium. C. de teſtib. Specul. in tit. de teſte. §. primo. uerſicu. teſtimonium autem. Panormitanus cap. licet ex quadam. numero primo. de teſtibus. Felyn. cap. cum multis eo. Corneus conſilio centeſimo trigeſimoſeptimo. numero nono. uolumine tertio. De hoc itidem nullam fidem faciunt teſtes examinati ſuper ſecundo capitul. ſecundæ inſtantiæ,& quo ponebatur,& articulabatur Tomaſium poſt mortem Ioannis Baptiſtæ tenuiſſe, & poſſediſſe tanquam hæredem Ioannis Baptiſtæ omnia illius bona &c.

Namque

Namq; Petrus Laurentij primus teſtis ſuper d.2.c.examinatus in ſecunda inſtantia, aperte dicit de cõtentis in eo nullam habere notitiam. idem quoque deponit tertius teſtis ſuper eodẽ c. examinatus dicens, ſe neſcire, an Tomaſius poſſideat bona Io.Bap.

Rurſus nihil concludit atteſtatio Iacobi Chriſtophori a Caſtro Anſelmo ſecundi teſtis examinati ſuper d.2.c.quia licet ipſe dicat contenta in c.eſſe uera, quod ſanè dictum regulariter, optimè probat Bar.l.Labeo.nu.9. in fi.ff.de ſupellec. lega. Tamen illud tunc procedit, & uerum eſt, quando teſtis concludentem ſui dicti rationem reddit. Atqui in caſu noſtro, ipſe teſtis ſcientiæ rationem aſſignans, dicit ſe id ſcire de auditu a pluribus, quę quidem atteſtatio de auditu alieno non probat doct. d.l.teſtium, ergo teſtimonium dicti ſecundi teſtis non iuuat ipſum actorem. Quæ cum ita ſint primo non obſt.ſiquis obijciat intentionem actoris aſſerentis Tomaſium eſſe hæredem, probari ex atteſtatione Vincentij Puccij ſecundi teſtis examinati ſuper ſecundo c.primæ inſtantiæ dum dicit ſe ſcire Tomaſium poſſidere bona Io.Bap.tum quia hoc dici audiuit, tum etiam quia dictus Tomaſius poſt mortem Io.Bap.ſoluit dicto teſti ſcutatos quatuordecim aureos, quos Io.Bap.debebat Carolo eiuſdem teſtis fratri, per quam ſolutionem adiri uidetur hæreditas.l.2.C.de iure delib.Bar.l. imperatores.§.ſi debitor. ff.de tranſac. Quoniã
4 † reſpondetur per actum qui poteſt fieri citra ius, & nomen hæredis, non induci hæreditatis aditionem.l.pro hærede.ff.de acq.hæred. Angelus, & Butrigarius, & Corneus d.l.2. C. de iure delibe. Atqui actus ſoluendi poteſt fieri citra ius, & nomen hæredis, quia unus poteſt ſoluere pro alio etiam inuito.l.ſoluendo.ff. de neg.geſt. inſt. quib.mod.tol.oblig. in prin. l. ſolutionem. ff.de ſol.Corn.& Iaſ.d.l.2.Dec.conſ.449. nu. 10. Rim.conſ.283.nu.1.& ſeq. uol.2. ergo dicta ſolutio facta per Tomaſium non arguit neceſſariò aditionem, & conſequẽter probatio nõ concludit, & propterea reijcienda.l.non hoc. C.unde cogn.

Secundò non obſt. ſi quis obijciat ex eo probari Tomaſium adijſſe quòd per ſolam poſſeſſionem rerum hæreditariarum in dubio quis cenſetur adire, & effici hæres, ut per Alex.conſ. 32.num.1.in princ.lib.3.Alc.conſ.192.nu.2.Maran.in l.is poteſt.nu.58. ff.de acq.hæred. Atqui Iacobus Chriſtophori ſecundus teſtis examinatus ſuper 1.c.ſecundæ inſtantię dicit Tomaſium tanquam fratrem Germanum Io. Bap. poſſidere omnia eius bona quaſi ſua propria, igitur, ex prædicta poſſeſſione cenſetur Tomaſius adijſſe hæreditatem Io.Bap.
5 Quoniam † reſpondetur ex proceſſu non conſtare Tomaſium, nunc poſſidere bona quæ fuerunt Io.Bap.Neque hoc probari ex atteſtatione d.Iac.ſecundi teſtis; quia Iacob. in hoc eſt teſtis unicus, cuius teſtimonium, neque iuſtificat, neque damnat. c.admonere. iuncta gloſſ. 13.q.2. l.ut iuriſiurandi.C.de teſtib.Franc.Cur.in tract
6 de teſtib.concl.58. nume.110. quia † uox unius uox nullius eſſe cenſetur.c.in omni.de teſtib.Alex.conſ.171.nu.15.uol.6.Corn.conſ.185.nu.3. uolu.3.& conſ.41.nu.4.uol.2.& conſ.163.nu.6. eod.2.uol.Alb.trac.de teſtib. §.fi.num.16.

7 Tertiò nihil obeſt † ſi dixeris aditionem hæreditatis probari per teſtes ſingulares, ut per Paul.Caſtr.in conſ.113.num.1. uolu.1. ubi dicit quando agitur de una aliqua re probanda ex pluribus, ac diuerſis actibus, tunc ſanè nihil nocet, teſtes eſſe in probandis illis actibus ſingulares; nimirum quia unus de uno tantum, deponat; alter de altero. Et propterea cum hic agatur de probanda aditione hæreditatis; ſatis uideretur probata aditio per diuerſitatem actuũ, de quibus teſtes deponunt, uidelicet per ſolutionem debiti de qua ſupra, & per poſſeſſionem bonorum etiam ſi in iſtis actibus teſtes ſingulares fuerint. Reſpondetur enim per ſingulares teſtes tunc probari aditionem, quando quilibet illorum actuum de quo unus tantum, & ſingularis teſtis deponit; ſat eſſet ad inducendam probationem rei de qua ageretur; ueluti quod ad rem noſtram attinet ſi unus tantum teſtis deponeret reum conuentum poſſediſſe bona, alter uero probaſſet, eundem reum exegiſſe credita hæreditaria, uel alium actum geſſiſſe per quem aditur hæreditas iuxta ea quæ latè dicit Maranta in l.gerit. ff.de acq. hæred. tunc ſanè quanquã non ſint conteſtes, ſed ſinguli de ſingulis diuerſis actibus deponerent, & conſequenter eſſent ſingulares. Nihilominus per eos diceretur probata aditio, atque ita declarat idem Caſtr. præal leg.conſ. 113.nu.2.uerſ.ſed reſpondetur. uol. 1.

Atqui in caſu propoſito, quilibet actus de quo ſingulares teſtes deponunt; non ſufficit, neque ſat eſt ad probandam aditionem; quia licet probaretur aditio per actum poſſeſſionis ſi de illo duo ſaltem teſtes deponerent; tamen aditio nõ poſſet probari ex alio actu ſolutionis facto citra ius, & nomen hæredis etiam ſi plures teſtes de hoc teſtimonium perhiberent, & conſequenter non quilibet actus ex ſe ſufficit ad rem comprobandam, ergo per ſingulares iſtos teſtes non dicitur probari aditio, neque reſultare perfectã probatio ex poſſeſſione, & ſolutione ſimul iunctis.arg.l.ſpadonem.§.qui multa.ff.de excuſ.tut. & Paul. Caſt.d.conſ.113.nu.3. par.1. Quarto
8 † & ultimo non obſtat ſi dixeris, teſtes omnes qui tam in prima, quàm in ſecunda inſtantia de auditu deponunt; uideri in propoſita ſpecie fidem facere quandoquidem non ſimpliciter dicunt, ſe hoc dici audiuiſſe; ſed addunt quoque hoc dici audiuiſſe publicè, & a pluribus quo caſu teſtes de auditu cum quibus publica fama concurrit probare ſolent. Innoc. & Panor. in c. præterea, de teſtib, & atteſta. Namque reſpondetur; uerius eſſe in propoſita ſpecie; teſtes de auditu, fama publica etiam concurrente regulariter nullam fidem facere, ut firmat Alexander in conſilio 25. numero tertio. uolumin. quarto.

Et Ripa in l. 1.nu. 86.ff.ſi cer.pet.& Lancilo.Cor
rad.libro primo. cap.9.de prætore. §. ſecundo.
rubric.de auditu num.41. Cui quidem opinio-
ni non aduertatur id quod dicit Innocen.& Pa
normita.d.c.præterea præallegato ; quia illud lo
cum ſibi vendicat in probanda copula,ad quam
probandam fama, & auditus fidem facere con-
ſueuerunt,ut per Panor. d.§. præterea: hic autē
non agitur de probanda copula, ſed de aditio-
ne re valde diuerſa. ex quibus inferri non ſolet.
l.Papinianus exuli.ff.de minor.l.naturaliter.§.ni
hil commune.ff.de acq.poſ.Atque ex his,& alijs
quæ breuitatis cauſa non proſequor iuſtifican-
tur prædicta,& propterea ita iuris eſſe arbitror.
& ita conſulo,dico, & refero omni meliori mo-
do ad laudem Dei. die 4. Nouemb. 1569. miſi
ad D.priores per eorum domicellum.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Appellari an poſſit a pronuntia iudicis de exe-quendo.*
2 *Ius abhorrere proceſſus in infinitum protrahi.*
3 *Appellari poteſt ab interlocutoria, & quando.*
4 *Executio per ſupplicationem an debeat ſuſpendi.*
5 *Ordinarius ſe intromittere non poteſt in cauſa, in qua ſuperior manum appoſuit.*
6 *Supplicatio an ſufficiat ad docendum de iure tertij.*

CONSILIVM LXXXVII.

Diuino nomine inuocato.

DVO excitantur dubia in cauſa Coſ-
mi Campanę, quorum primum ad
appellationem alterum ad ſupplica-
tionem pertinet. In quibus aperien
dis conſiderandum in primis eſt in facto propo
ni Dominum iudicem (quod ad primum atti-
net)conceſſiſſe fieri executionem pro quantita-
te de qua in petitione,& conſequenter in libro
Curiæ qui baſtardellus dicitur id ſcribi mandaſ-
ſe omni meliori modo. Deinde ad petitionem
d.Coſmi ſuſpendiſſe dictam executionem, ulti-
mo uero loco ad inſtantiam partis aduerſæ con
firmaſſe dictam executionem. Ideoque per d.
Coſmum appellatum fuiſſe a dicta ſententia cō
firmatoria, & a prædicta executione. Nunc au-
tem quæri an appellari a pronuntia dictæ exe-
cutionis potuerit. Atq; ut res breuiter perſtrin-
gatur arbitror concludendum eſſe,ut in propo-
1 ſita ſpecie de iure poſſit appellari. Quoniam † li-
cet appellari non poſſit a pronuntia iudicis de
exequendo.l.ab executore.ff.de appel. Spec.de
execu.ſen. §. pen. verſ.ſed ſecundum eum. Cyn.
& Bal.in l.ab executione. C. quorum appel.non
recip.Dec.in c.nouit.in 4.no. de appel. Alex.cō-
ſil.95.numero 5.libro ſecundo.Corn.conſil.71.
columna 4. primo volum. Craue.conſ.273. co-
lumna pen.in fi.Maran.de ord.iudic.ſecundo a-
ctu.de appel.4.quæſt.prin.uerſicul.ſeptimo limi
ta. numero 249. fol.279. vbi dicit eſſe commu-
2 nem ; Tamen ſupradicta † concluſio procedit
quando iam præceſſit ſententia, tunc enim non
appellatur ab executione ne detur proceſſus in
infinitum nulluſque ſit litium finis quod ius ab-
horret.c.finem litibus.de dolo,& contumacia.li
mitatur uerò dicta communis opinio non habe
re locum quando agitur de executione inſtru-
menti quam executionem nulla præceſſit diffi-
nitiua ſententia,eo enim caſu ab executione in-
ſtrumēti facta uigore ſtatuti appellare licet. quā
limitationem tenet Saly.in l.ab executione.nu-
mero 4.C.quorum appel.non recip. Ang.in cō
ſil.115.incip.primo quærimus. numero primo.
& in l.ſi ſic.ff.de leg.primo.& l.qui reſtituere. ff.
de rei uend.& l.imperium.ff.de iuriſd.om.iud.&
in l.5.in prin. numero 5. ff. de uerborum oblig.
3 ubi dicit † appellari poſſe ab interlocutoria quā
do iudex pronuntiauit inſtrumentum mandan-
dum eſſe executioni, quia non eſt mera interlo
cutoria,ſed uim habet diffinitiuæ. & ita fuiſſe iu
dicatum dicit in eamque ſententiam olim iuiſſe
doctores Bononienſes,Peruſinos,& Patauinos,
eandemque opinionem ſequitur Imola d.l.5. in
prin.columna ſecunda.uerſ.ult.per iſtum tex. &
ibi etiam Raph.Cum.in ſecundo no. & Paul.Ca
ſtrenſ.columna prima. numero ſecundo.& Are.
conſ.106.incip.in præſenti.numero ſecundo.&
Iaſon d.l.5.in prin.in primo no.qui dicit omnes
ita tenere,& Fely. in c. quoad conſultationem.
columna decima.uerſ.pro qua.in prima limi. ex
tra de re iud. & in rub. eodem tit. de re iud. co-
lumna 3. & columna 5. & Bernard.Diaz.in reg.
43.inc.appellari quibus omnibus locis dicitur
concluſionem quæ habet a pronuntia iudicis
de exequendo non appellari, non procedere
quando ſuper eo cuius petitio,vt executio nulla
ſententia lata prius eſt, ueluti ſi tractetur de in-
ſtrumentis publicis ſuper quorum executione
pronuntietur,tunc enim ſecundum prędicta pō
terit appellari. Id quod multo magis in caſu no-
ſtro dicendum eſt,ubi Ioſeph Ambillozzius pe-
tijt per Dominum iudicem pronuntiari, & de-
clarari executionem fuiſſe legitimam,ut ex actis
patet,quo caſu,licet abſq; dubio appellare quan
doquidem cauti defenſores non ſolent petere
pronuntiari ſupra executione inſtitrum.ne a di
cta pronunciatione appelletur, ſed petunt rea-
liter exequi,ut dicit Ang.112.& Felynus d. cap.
quoad conſultationem.col.10.uerſ.a pronuncia
tione iudicis. de re iud. Quod uerò pertinet ad
ſecundum dubium quod exoritur circa ſuppli-
cationem,arbitror. Iudicem ordinarium nō de-
4 bere ſe amplius in hac cauſa intromittere.† Quia
licet per ſupplicationem executio ſuſpendi non
ſoleat.Auth.quæ ſupplicatio. C. de precib.imp.
offe. Ruy.conſ.34.n.5.& 11.uol.5. & Lanf.de O-
ria.in trac.de ſen.& interlo. §.uideamus. nu.71.
Tamen in caſu noſtro ubi præces principi
non ſolum porrectæ ſunt, ſed etiam emanauit
reſcriptum directum delegato ad referen-
dum,

dum, & infirmandum proculdubio dicendum eſt ſi cauſa eſt) delegata ſecus ſi non eſt delegata ſicut non fuit delegata hic. Et in hoc ſtatu Ducali per ſupplicationem, & reſcriptum de informando nil ſuſpenditur) principem delegantem exemiſſe cauſam ab ordinario. Crot.in l.1. §.ſiquis ſimpliciter.nu.24.ff.de uerb.obl.eumq; priuaſſe iuriſdictione,ut per Maran. in tract. de
5 ord.iud.Par.4.in 19.diſtin.nu.37.quo caſu† certum eſt ordinarium non poſſe ſe intromittere in cauſa in qua ſuperior manum appoſuit. l.præſenti.ff.de mino.c.cum inferior. de maio.& obedien.Bertr. & Iaſ.in d.Auth. quæ ſupplicatio. C. de precib.imperat.offe.Pariſius conſ.118. nu.6. uol.1.Dec.in c.prudentia.§.adijcimus.num.4.ff. de off.& poteſta.iud.deleg. Rip.in c.cum M.Ferra.de reſcr.nu.195.&197. Ideoque per tale reſcriptum acquiſitum eſt ius delegato quandoquidem etiam per ſolam ſupplicationem acquiritur ius tertio.Gomes in regu. de infirm.reſig.
6 q.18.in lit.C.uerſ.nec obſtat. Et dici ſolet † ſolam ſupplicationem ſufficere ad docendum de iure tertij.Caſſad.deciſ.Rot.8. nu.13. ſub tit. de reſt.ſpol.Pariſ.conſ.12.nu.23. vol.4. cum ſi.

Ego Ant.Cioſius.

SVMMARIVM.

1 Conuentiones puræ ex partium uoluntate ſub conditione reſoluuntur, atque euaneſcunt.

2 Is, qui contra aliquem experitur, ut eligat, eidem eligendi facultatem præſtare debet.

3 Promiſſa ex parte ſua, qui perfectè non implet in contractibus in quibus non habet locum pœnitentia, non poteſt conſtituere aduerſarium in mora implendi.

4 Transactio eſt contractus innominatus.

5 Citatum aliquem non fuiſſe, vel non fuiſſe habitam cauſæ cognitionem, per actorum inſpectionem probari poteſt.

6 Fidem frangenti fides frangatur eidem.

7 Debita, & credita per compenſationem in ſuſpenſo eſſe deſinunt; compenſatio enim vim ſolutionis habet.

8 Computatio generalis, & tranſactio facta circa rationes alicuius negociationis reſtringi debet ad eas tantum rationes, & earum menſam, non autem extra eam rem debet porrigi.

9 Aequitas præcipuè eſt ſpectanda, ubi agitur de mercatoribus, & ex bono, & æquo cauſa dirimenda.

10 Conditionem apponere non licet alicui in alterius præiudicium.

11 Nomen falſum non dicitur nomen.

CONSILIVM LXXXVIII.

Diuino nomine implorato.

PROPONITVR Coſmum Campanam, ſuo fratrumque nomine, cũ Ioſepho Ambillozzio, ad quandã pactionem atq; trãſactionem ueniſſe; in qua inter alia cõuenerũt ut dictus Ioſephus intra ſtatutum temporis ſpatium teneatur, & debeat proponere & offerre, conditionem ſeu partitum Campanis fratribus ea forma & modo de quibus in inſtrumento dictæ tranſactionis; De qua quidem conditione d.Ioſephus tenebatur certiorem facere Coſmũ prædictum. Cui ſanè Coſmo confeſſam eſſe uoluit d. Ioſephus, ſicut ex nũc prout ex tunc ei conceſſit & dedit facultatem & optionem utram partem Coſmus uoluerit eligendi & acceptãdi, & alterã Ioſepho remittendi ac relinquendi. Quoniam vero conditio quam obtulit Ioſephus non conformabatur ad tranſactioné quemadmodum oportuerat cõformari idcirco aſſerit Coſmus ſe non teneri alterutrum caput dictæ conditionis uel accipere uel eligere. Hac re ſic ſtante quæritur an Coſmus teneatur eligere, vel optare conditionem oblatam a Ioſepho. Itaque rem breuiter perſtringens verius eſſe puto, ut in propoſita ſpecie Coſmus optare non teneatur. Id quod primo demonſtrari poſſe videtur. Nam & ſi Coſmus pure promiſit eligere conditionem; id tamen inter eos agebatur, ut dicta eius promiſſio & obligatio ſub ea conditione reſolueretur ſi Ioſephus aliam conditionem propoſuiſſet quàm quæ formæ in tranſactione traditæ conueniret.
1 Neque enim ignotum eſt puras conuentiones ex partium uoluntate ſub conditione reſolui atque euaneſcere conſueuiſſe. l.ſi pater.ff.de iure dot.l.2.ubi doct.ff.de in diem adiect. Bar. in l. fideicommiſſa.§.ſi ſic.n.1.ff.de leg.3. Pau.de Caſtro in l.quibus diebus.§.quidam Titio. nu.4.ff. de cond.& demon.Bar.Soc.conſ.62.col.2.nu.4. uol.4.Abb.Panor.in c.verum.in prin. vbi etiam Anch.nu.3.& Zaberel.nu.5.de cond.appoſ.Pariſ.conſ.5.nu.12.uolu.4. At Ioſephus quandam obtulit conditionem quæ vti mox oſtendemus conſona tranſactioni non eſt. Coſmus igitur nõ compellitur aliquam partem illius eligere. Se
2 cundò † non debere Coſmum adſtringi ad eligendum inde oſtenditur quòd is, qui contra aliquem experitur, ut eligat eidem eligendi facultatem præſtare debet. l.ſi tibi. §.fi. in fi. ibi facultatem mihi eligendi præſtet. & ibi Odoff. & Salyc.ff.de optio.leg.& gl.in l.3.§.item ſi optare.ff. ad exhibend. At Ioſephus eligendi facultatem Coſmo non dedit; quandoquidem alio modo obtulit quàm quo in tranſactione conuentum fuit, quo fit vt oblatio conditionis, ſeu partiti facta aliter quàm ut oportuerat, nihil operetur, ut per Ruy.conſ.119.nu.11.uol.5.ergo Coſmus eligere nõ tenet. Tertio ꝙ Ioſeph.nõ poſſit cõpellere Coſmũ ad eligédũ parté aliquã d.cõd.obla

3 probatur quoniam qui † promiſſa ex parte ſuà,
perfectè non implet in illis contractibus inno-
minatis, in quibus non habet locum pœniten-
tia,cuiuſmodi doct. communiter dicunt eſſe trã
ſactionem ; is profectò non poteſt aduerſarium
conſtituere in mora implendi, neque poteſt a-
gere,uel ex capite cauſæ non impletæ, uel ex ca-
pite pœnitentiæ.Paul.Caſtr. in l.ſi pecuniam. n.
15.& 16.ff.de cond.cau.da. cauſa non ſecu.Cor.
conſ.108.nu.10. 1.uol.gl.in l.actione. C.de tran
ſact. At in propoſita ſpecie certum eſt dictum
Ioſephum non impleuiſſe tranſactionem ex par
te ſua quippe qui aliter partitum obtulit quàm
debuerat ; ergo non poteſt conſtituere Coſmũ
in mora, neque ipſum, ut optet, adſtringere.
4 † Cõſtare autem arbitror tranſactionem ſecun-
dum doct. communiter eſſe contractum inno-
minatum ex his quæ tradit Bar. in l.ſiue apud a-
cta.C.de tranſac.gl.& doc. in l.ſi intra.ff.de pac.
Bald.in rub.C.de rerum permu. Iaſ.in d.l.ſiue a-
pud acta.nu.8.Dec.in l.cum proponas. 1.col.C.
de pac.Fortun.Gar. in l.iuriſgentium.in prin.nu
me.36.ff.de pac.Galiau.in rub.ff.de uerb.oblig.
col.3.Cur.in repe.d.l.ſiue apud acta.col.fi.num.
52.ubi atteſtatur hanc opinionem eſſe commu-
nem. Præterea in contractu tranſactionis pœni
tentiæ locũ non eſſe.no.in l.3.in prin. ff.de cõd.
cauſ.data cauſa non ſecu.Pau.Caſt.in d.l.ſi pecu
nia.in prin.nu.15.& 18.ff.eo.Iaſ.in l.quamuis.C.
de tranſac.

Inde uerò colligere licet dictum Ioſephum,
neque ſeruauiſſe promiſſa, neque obtuliſſe con
ditionem conſonam tranſactioni.Quòd tenor
conditionis per eum oblatę dicto Coſmo die 5.
Maij 1565.egreditur formam traditam in prædi
cta tranſactione,ut ex inſpectione inſtrumento
rum tranſactionis,& conditionis patet, ex quo-
rum quidem inſtrumentorum lectione inten-
tio negantis,rem eſſe geſtam probari ſolet.Bar.
5 in l.hi qui ad ciuilia.nu.4.C.de appel.ubi † dicit,
aliquem non fuiſſe citatum, uel non fuiſſe habi-
tam cauſæ cognitionem probari per actorum
inſpectionem. & Bar.in l.fi. C.de reb.cred. & in
l.Titiæ textores.in prin.nu.2.ff. de leg.1.ubi di-
cit ſi nego alij eſſe legatum,id apparere ex inſtru
menti inſpectione.Panor.in c.bonæ.de electio.
Guid.Pap.ſing.607.§.articulus.& Tommas Par
pal.in rub.ff.ſol.mat.nu.15.& Panorm.in c.quo-
niam contra.ſuper 1.glo.ubi etiam Bero.nu.65.
de proba. Etenim primum omnium diſſentire
conditionem a tranſactione oſtenditur, quia
conuenerunt in tranſactione, ut dict. Ioſephus
in primis, & ante omnia tabulas accepti, & ex-
penſi dictæ ſocietatis conferret,omneſq; ratio-
nes debitæ,& creditæ pecuniæ coequaret. quo
facilius ac dilucidius reliqua apparerent. Cum
tamen prædictus Ioſephus nihil minus,aut fece-
rit, aut cogitauerit. Quo fit ut non iniuria obij-
cere poſſet Coſmus regulam qua cauetur fran-
6 genti † fidem fides frangatur eidem.l.cum pro-
ponas.ſecunda ubi gloſſ. Bar. & Dec. C.de pac.
& c.peruenit.2.de iureiuran.And.ab Exea in li-
bro pactorum.nu,382.uer.ult.facit. Secundo
uerò conditionem oblatam conuentioni non
reſpondere ex eo cognoſcitur quòd in tranſa-
ctione conuentum fuerat,ut actiones,& exactio
nes illarum pecuniarum quas alteruter ſociorũ
debuiſſet; in ſuſpenſo eſſent quatuordecim mẽ
ſes ; & nihilominus in quinto capitulo dicti par
titi oblati dicitur credita, & debita aſſertorum
ſociorum illico compenſari debere,quod nemo
7 non uidet aduerſari tranſactioni † cum per com
penſationem debita, & credita in ſuſpenſo eſſe
deſinerent, ſiquidem compenſatio uim habet
ſolutionis.l.ſi debitor.circa finem. ff.qui potio.
in pigno.habe. Bar.in l.amplius non peti. col. fi.
ff.rem rat.hab.Hiero.Gig. trac.de penſio.eccl e.
q.92.nu.1.& 2. Tertiò ſiquis inſpiciat octauũ,
nonum decimumſextum caput,& alia capita di-
ctæ conditionis propoſitę is apertè comperiet,
conditionem oblatam non ſolum diſcrepare a
trenſactione facta, uerum illi prorſus etiam ad-
uerſari. Namque in præallegatis capitibus dicti
partiti Ioſephus proponit ea quę non ad ſocie-
tatem communem, ſed quę ad peculiaria nego
cia cuiuſque ſocij pertinent. Cum tamen illud
tranſigentes egerint,ut (tametſi uoluerint Ioſe-
phum adijcere conditiones quas uellet) adijce-
rentur ſolummodo conditiones quę actus ſo-
ciales ipſamq; ſolam ſocietatem,non autem pro
prios ſociorum actus reſpiciunt. cum certiſſimi
iuris ſit, tranſactionis uerba quantumuis gene-
ralia reſtringi debere ad caput ſolummodo de
quo agitur.Bal.& Cy.in l.ſub pętextu.C.de tran
ſac.Iaſ.in l.emptor.§.Lucius.in prin.& num.8.&
8 9.ff.de pac.ubi dicit generalem † computationẽ,
& tranſactionem factam circa rationes alicuius
negociationis,reſtringi oportere ad eas tantum
rationes,& earum menſam,non autem extra eã
rem porrigi.Et Grat.conſ.29.nu.8.9.& 10. li.2.
& Soc.iun.conſ.134. nu. 102.& 103. par.3. ubi
dicit tranſactionem generalem reſtringi ad ea,
9 de quibus lis erat. Quod † multo magis dicen-
dum arbitror in caſu noſtro, ubi cum agitur de
mercatoribus ęquitas pręcipuè ſpectanda eſt,&
ex bono,& ęquo cauſa dirimenda,neque de iu-
ris apicibus diſputare conuenit. Bar. in l.ſi fide-
iuſſor.§.quędam.& in l.Quintus Mutius. ff.man
da.Alex.in l.placuit.C. de iud.& idem Alex. con
ſi.41.viſo puncto.lib.3.cũ ſi. Quartò dico duo
decimum caput aduerſus ipſam tranſactionem
fuiſſe propoſitum, in quo uult ut is qui eligit no
mina debitorum,& creditorum dictæ ſocietatis
teneatur etiam recipere prædia quædam non
pertinentia ad ſocietatem.Nam & ſi conceſſum
fuerit Ioſepho, ut adijceret conditiones pro ſui
animi uoluntate, tamen cum dicta conceſſio ſit
intelligenda ciuili modo. l. ſi cui. ff. de ſeruitut.
Riminaldus conſil. ſeptuageſimoprimo. nume-
ro trigeſimoprimo.uolumine primo. intelliga-
turquè data facultas proponendi ea tantum,
quæ iuſta ſunt.argumento cap.ex tenore.de re-
ſcrip. Pariſius conſilio centeſimo duodecimo.
10 nu.3. uolu.4. utique † non licuit dicto Ioſepho

apponere conditiones per quas alteri præiudicium inferatur. l. non debet. ff. de regul. iuris. l. tranſactione matris. C. de tranſact. l. fi. C. de acquiren. poſſeſſ.

Quinto. Inuerecundum uidetur id quod dicitur in 14. capite nimirum ut ſi qua nomina debitorum uana reperiantur, ea cedant in damnum recipientis.

Quoniam quamquam conſentaneum rationi uideri poteſt, ut ſuſcipiatur periculum nominum quæ propter eos qui, uel decoxerint, uel mortem obierint, fiunt inexigibilia, tamen iniuſtum omnino eſſet ut recipere quis deberet nomina quæ in rationibus deſcripta, uel uana,
11 uel falſa eſſent; quia †falſum nomen non dicitur nomen. arg. l. Paulus reſpondi. ff. de uerborum ſignific.

Sexto tranſactioni aduerſatur decimumſeptimum caput dicti partiti. Vbi Ioſephus proponit ſtatuendum eſſe ut ualeat tranſactio quatenus cum partito concordet, quatenus uero diſcordet partitum a tranſactione irritetur tranſactio, & ſeruetur partitum propoſitum quam quidem conditionem, uti a tranſactionis placito alienam, neque accipere tenetur Coſmus, neq; proponere poteſt Ioſephus, inter quos ut dicũt uerba tranſactionus, cõuenit vt partitum quod erat proponendum, proponeretur ea forma & modo de quo in inſtr. d. tranſactionis. Quę ſanè forma non poteſt omitti neque per aliquem ex ſocijs immutari ſed omnino ſeruãda eſt l. parietem l. in re cõmuni. ff. de ſeruit. urban. pręd. Pariſ. conſ. 63. num. 6. & 7. uol. 1. præſertim cum in propoſita ſpecie tranſigentes formam datã expreſſe ſeruari mandauerint quo caſu ab ea recedendum non eſt. Pariſ. conſ. 19. numero. 10. uolum. 2.

Quibus omnibus rebus concluditur, conditiones propoſitas per Ioſephum, ad tranſactionem factam non conformari, & conſequenter Coſmum ad eligendum non poſſe compelli.

Et ita iuris eſſe arbitror ſaniore ſententia ſemper ſalua.

Ego Antonius Cioſius Iuriſconſultus Flor. in Piſano Gymnaſio Ord. lect. Iuriſciuilis Verſpertinus Interpres idcirco fidem ut huius rei facerem ſubſcripſi manu propria, & ſubſignaui ad laudem Dei die 23. Aug. 1565. Piſis.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeßio ſola an poßit eſſe communis pro indiuiſo.*
2 *Poſſeßio per conſtitutum acquiritur.*
3 *Notarius ſi non appoſuit conſtitutum an habeatur pro appoſito.*
4 *Arbitria quo caſu obtineant uim iudiciorum.*
5 *Conſequens qui uult, cenſetur etiam uelle omne neceſſarium antecedens.*
6 *Verbum ſæpius repetitum debet conſiderari.*
7 *Extremis probatis, an cenſeantur probata media.*
8 *Diſpoſitionis una pars aliam declarat.*
9 *Verba accipi debẽt ſecũdum ſubiectam materiam.*
10 *Ius redimendi tranſit in hæredem actiuè, non autem paßiuè.*
11 *Minor ex eo non probatur quia ei ſit datus tutor.*
12 *Notario non creditur niſi de eo, de quo rogatus eſt.*

CONSILIVM LXXXIX.

Diuino nomine inplòrato.

EXCELLENTISS. & multum Reuerendus dominus meus, noua dubia accutiſſime rurſus excitãs ait ex inſtr. laudi probari quidem domino Ioannoctium ſuam dimidiam poſſediſſe; nõ tamen dimidiam filiorum Angeli, nec quicquã referre conſortes in re communi partem habere ſiquidem id intelligitur ſolummodo pro dimidia, & non aliter quo fit inquit, ut traditio non ſit probata ſicut oportet, ẽt in re communi.

1 Primo reſpondeo †D. Ioannoctium, & filios Angeli habuiſſe poſſ. communem pro indiuiſo cum poſſeſſio ſola poſſit eſſe communis pro indiuiſo nedum dominium l. 1. §. ſi ex parte, & §. per communem ubi gloſ. & Paul. Caſtren. ff. de acquir. poſſeſ. & Pariſi. conſ. 71. num. 59. uol. 3. At in re communi pro indiuiſo exiſtente quilibet ex conſortibus partem habet non ſolum in portione ſua ſed etiam in parte ſocij, uel etiam in qualibet minima glebula l. 2. in prin. C. quando & quibus quarta pars deb. lib. 10. cum ſimil. ergo dominus Ioannoctius poſſedit non ſolum partem ſuam rei communis pro indiuiſo inter eos exiſtentis ſed etiam partẽ filiorum Angeli.

2 Secundo per †conſtitutum acquiritur poſſ. l. quod meo ff. de acquir. poſſ. doct. in l. ab emptione. ff. de pact. Perquè ipſum conſtitutum in inſtr. appoſitum probatur traditio poſſeſſionis Alex. in l. prædia col. pen. ff. de acquir. poſſ, habeturque conſtitutum pro traditione gloſ. in l. 2. C. de dote cauta Bart. in l. Papinianus. ff. de donat. inter uirum & uxorem Pariſi. conſ. 64. nume. 13. uol. 1. Et quanquam conſtitutum ſit fictus tradendi modus Bart. in l. ſi is qui pro emptore colu. pen. q. 7. ff. de uſucap. tamen ex eo transfertur uera ac propria poſſ. non ſecus quã ſi uera traditio interueniſſet l. certe §. 1. ff. de præcar. ſecundum op. magis communẽ Tiraq. de iure conſtit. poſſeſ. parte 2. ampl. 1. num. 2. & nume. 7. At in laudo de quo agitur interueniſſe dicitur conſtitutum, ergo ſatis ſuperquè uidetur ex ipſo inſtrumento laudi probata traditio,

Interueniſſe autem conſtitutum in d. laudo inde probari poteſt quòd Not. in dubio cenſetur appoſuiſſe clauſulas conſuetas l. fin. ubi etiã Bal. C. de fideiuſſ. Et in notarijs attenditur id, quod fieri ſolet Bart. col. fi. ubi Deci. & Cagnol.
3 ff. de reg. iur. Alba conſ. 10. num. 16. Idque †ob

tinere

tinere in conſtituto ut ſcilicet apponi ſoleat nũ
cupatim tradit Soci.conſ.239.lib.2.& Tiraq.in
tract. de iure conſtit. parte 3. trigeſima 1. limit
nu.3.& ſeq. & nu. 15. Quod ſi notarius non ap-
poſuerit conſtitutum habetur pro appoſito Iaſ.
l.certi cond.§.ſi nummos nume.24.ff.ſi cer.pet.
Fely.c.ex literis nu.15.de fid.inſtrum.Alba cõſ.
59.nu.2.propterea q; poteſt notarius ſub ea no
ta &c. id ipſum adſcribere Fel.in c. cũ P.tabellio
num.11.de fid.inſtrum.Ruy.conſ.132.nume.8.
uol.5. Tiraq. in dicta trigeſimaprima lim. num.
15.At in inſtrumentis notariorum Flo.cuiuſmo
di eſt laudum de quo agimus ſolet apponi ſecũ
dum ſtylum Flor. urbis dictum conſtit. ut patet
in form.inſtr.laudi in cap.adiudicationis bono-
rum & dationis in ſolutum ubi dicitur ipſumq;
N.hoc noſtro præſenti laudo conſtituimus tene
re poſſidere & ad tenendum & poſſidendum
condemnamus dicta bona pro dicto l. donec
& quouſque dictus l.dictorum bonorum tenu-
tam & corporalem acceperit poſſeſſionem quã
accipiendi, intrandi, & deinceps retinendi ſua
propria autoritate & ſine licentia uel decreto
iudicis alicuius uel curiæ ex nunc eidem poteſta
tem damus &c.

Ex quibus infertur cum probata ſit poſſeſſio
etiam per fructuum perceptionem Pariſ. conſil.
5.num.21.volum.4. non obſtare cum dicebatur
illud procedere quando voluntas domini præ-
ceſſit hic uero non apparere D.Ioanneu habuiſ
ſe fructus ex dominorum voluntate.

4 Namq; reſpondetur quòd † aut nos conſide-
ramus hoc inſtrumentum tanquam laudum, &
tunc quia arbitria obtinent vim iudiciorum l. 1.
ff. de arb. quæ iudicia redduntur in inuitum l.in
ter ſtipulantem §.1. ff. de acquir.poſſ.Deci. in l.
qui poteſt inuitis. ff. de reg.iur. utique hoc caſu
non requiritur uoluntas partium ad hoc ut fru
ctus acquirantur, ſed ſat eſt deciſio iudicis. Aut
uero nos conſideramus hoc laudum tanquam
conuentionem partium, propter ratificationẽ;
& tunc includitur & uoluntas reſpectu fructuũ
5 quia † qui uult cõſequẽs uult.n.neceſſariũ ante-
cedens l.ad rẽ mobilẽ l.ad legatũ.ff. de procu.c.
prudentiam.c.ſuper quęſtionum de off. deleg.

Præterea dum dicit multum Reuer.D. meus
in caſu noſtro & terminis terminantibus Tira-
quellum ipſum dicere tempus redimendi inci-
pere a die traditionis rei redimendę. Reſpõdeo
id me non inficiari,ſed tamen aſſerere Tiraquel
lum inibi nos admonere ut ad cognoſcendum
a quo die currat tempus redimendi, diligenter
inſpiciamus uerba inſtrumenti nam ſi dicit hinc
ad annum nemo dixerit expectandam eſſe tradi
tionem cum aliud exprimatur. Tiraq.d.tract.de
conſtit.conuent.§.1.gloſ.2.num.66.At ut ego di
cebã in 3.ſolutione in laudo dicitur præſens ad-
iudicatio, & adiudicamus ergo uidetur hoc tẽ-
pus ex mente arbitrorum conſiderari a die di-
6 ctæ adiudicationis quia † uerbum ſæpius repe-
titum debet conſiderari gloſ. in uerbo dioceſa-
nis in clem. 1.de iure patronatus non aũt debet
conſiderari tempus traditionis. In hoc tamen
non multum laborandum cenſeo quia ex prędi
ctis apparet quòd trad. etiam cõſiderata aduer
ſarii non poſſunt obtinere iuxta ea quę diximus
de conſtituto.

Ad 2.principale, patet ferme reſp. ex prædictis
nam primũ extremum poſſeſſionis probatur per
dictum inſtrumentum & conſtitutum ultimum
uero extremum poſſeſſionis pro teſtes proba-
7 tur; quo ſit ut extremis † probatis dicãtur proba
ta media Pariſ. conſ. 107. num. 15.uol. 1. & conſ.
104.numer.92.eo.uol.Quo ſtante non ob. quæ
ſubtiliſſime per multum Reuer. d.meum oppo-
nebantur dicendo extare partis confeſsionem
qua dicebatur Dominam Magdalenam ſolam
poſsidere qua nulla eſt maior probatio. Itẽque
uim non poſſe facere reos in præcepto quod ip
ſi negarunt quaſi nemo ſe fundare poſsit in po
ſitione negata.

Reſpondetur.n. dominam Magdalenam poſ
ſidere quidem ſed naturaliter videlicet uti vſu-
fructuariã, quemadmodum articularunt rei prę-
dicti, ex qua poſitione & articulis declaratur ex-
8 ceptio, cum † vna pars diſpoſitionis ſoleat aliam
declarare.l.qui filiab.vbi doct.ff.de leg. 2. id qđ
procedit etiam in diuerſis diſpoſitionibus Alex.
conſi.69.num.3.volum.6.Barbatia inter conſil.
Alex.94.colum.1.volum. 3.Curt.ſenior conſ.46.
9 colum.6.num.22.Quæ † expoſitio neceſſaria eſt
tum quia uerba accipi debẽt ſecundum ſubie-
ctam materiam.l.ſi uno.ff.locati tum etiam quia
ſi quis dicat aliquem poſſidere non plus illum aſ
ſerit poſſidere quàm ei neceſſarium ſit ad firmã
dam intentionem ſuam Horman. l. naturaliter.
§.nihil commune.ff.de acquir.poſſ.Et etiam ne-
gatio reorũ, ut opinor facta fuit in parte & par-
tib. & licet dixerit dominam Magdalenam poſ-
ſidere naturaliter, non tamen negarunt ſe poſſi
dere ciuiliter ſunt.n. hæc ſeparata, quę propter
earum diuerſitatem coniungi non cẽſentur arg.
eorũ quæ dicit Bal.in l.ampliorem col. 2.num.6.
Saly.num.3.C.de tempor.appellat.& propterea
clarum eſt, de vno ad aliud non inferri.l.Papinia
nus exuli.ff. de minor.

Quo ſtabilito, non obſtat poſſeſſionem in hæ
redes minimè transferri, hæredesque non pro-
bare ſe nactos fuiſſe poſſeſſionem. Quoniam re
ſpõdetur vim huius cõſtituti poſſeſſorij de quo
ſupra eam eſſe vt non finiatur morte conſtituta
rij ſed tranſeat ad eius hæredes. l. cum precario
quis rogat.ff.de precario.c.ſi.eo.tit. de precario
Tiraq.in tract.de conſtit. poſſ. parte 2. ampliat.
12. vbi etiam dicit quod dictum eſt poſſeſſionẽ
non tranſire ad hæredes, habet in promptu re-
ſponſionem quòd hæres ſatis accepiſſe videtur
poſſeſſionem per colonum inhærentem poſſeſ-
ſioni nomine hæredis. Namque ut dicit Angel.
in l. qui uniuerſas §. quod per colonũ.ff.de acq.
poſſ. Illud quod dicitur, qui poſſeſſio defuncti
non tranſit in hæredem niſi eam apprehendat,
eſt uerum ubi defunctus poſsidebat animo ſuo
& corpore ſuo, ſecus tamen eſt ſi animo ſuo, &

corpore

corpore alieno ueluti coloni poſsideat quia tūc per colonum acquiritur poſſ. hæredi ſi in poſſ. continuet, quam op. Angeli ſequitur ibi Alex. col.fi.& Afflic. in deciſ. 166. col.2.& deciſ. 325. ubi dicit ita fuiſſe iudicatum in ſacro concilio Neap. Et propterea ibidem dicit Afflictus ſi dominus rei alteri illam locat, & pendente locatione dominus moriatur hærede relicto. tunc ſanè quamquam hæres non capit poſſ. illius rei, tamen hæres dicitur poſsidere per colonum Affl. d. deciſ. 325. uerſic. item fuit & Soci. conſ. 54. num. 11. uol. 3. Maranta in tracta. iudic. parte 4. in 7. diſtinct. num. 3. vbi dicit quòd per medium coloni transfertur poſſ. in hæredem ſine ulla apprehenſione uel ratificatione; ſicut firmat etiam Bart. in d.l. qui uniuerſas §. quod per colonum. ff. de acquir. poſſ.

10 Nec ob: quòd † ius redimendi tranſeat in hæredes actiuè ſcilicet, ſed non paſsiuè; quia ſcopus ſolutionis antea datæ ad 3. dubium 1. loco excitatum fuerat ut oſtenderetur caſu quo Domina Magdalena poſſideret, hæredes præſcribēdo potuiſſe uti acceſſione temporis quo poſſedit vſufructuaria ſi oportuiſſet; ſed ſupradicta ſatis.

11 Ad vltimū † dū dicitur tunc demū verū eſſe minorem ętate nō probari ex eo q̃ datus ſit illi tutor cū de tertio agitur ſecus ſi de contrahentib. Reſpondetur rationem qua nititur hæc regula locum etiam habere inter contrahentes quia ſcilicet hęc probatio non eſt concludens. l. non
12 hoc. C. vnde legi. quandoquidem † notario non creditur niſi illo de quo rogatus eſt. Bart. in authen. ſi quis in aliquo. C. de edendo. quę ſanè ratio tam in tertio quàm in contrahentib. locum ſibi uendicat igitur idem ius obtinet. l. illud. ff. ad l. Aqui. Et ita generaliter, nō autem limitatè intelligit hoc dictum Ioa. Bap. Bouius de ſtatut. urbis præſcriptione gloſ. 19. nume. 39. & ſeqq. ubi dicit dationem tutoris factam a patre probare ætatem quia cum pater præſumatur ſcite ætatem filiorum eſt ei credendum ſecus autem dicit quando poſt mortē tutor datur a iudice quia iudex poſſet decipi. Et propterea non obſtat dū dicebatur compromiſſum factum nomine tutorum indicare eos fuiſſe pupillos nam ſi fuiſſent adulti ipſi comptomiſiſſent cum autoritate curatorum non curatores, prout cōpromiſerunt curatores ſeu magiſtrùs in caſu noſtro quia r̄ndetur illud procedere in arbitro. ſed ſecus eſt in arbitratore de quo tractamus, q̄m cū de eo agitur etiam curator nomine pupilli compromittere poteſt ut per Io. Bapt. in tract. de arbitr. lib. 2. cap. 15. unde non probatur minor ætas ex dicto laudo pręſertim cum ſint uerba enūtiatiua. Crauet. de antiquita. temporum in ſectione incip. ampliatur num. 32.

Et ita juris eſſe arbitror ſaniore ſententia ſemper ſalua. Laus Deo. a di 22. d'Octobre 1566.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Executio ante fieri non poteſt, quàm liquidatum fuerit, perſonam, contra quam ſit executio, eſſe talem in quam executio fieri rectè poßit.*

2 *Executio an poßit fieri contra hæredes eius, in quem tranſeunt iura actiua & paßiua defuncti.*

CONSILIVM XC.

In Dei nomine.

MVLTVM Magnifice Dom. Poteſtas Caſtri Pecciolis plurimum honorande. In cauſa quæ agitatur inter Ioannem Bernabæ ſeu Bernabonis a Sancta Lucæ ex uno latere & Andream & Ioannem fratres, & filios Menici a dicto loco ex altero; in curia ueſtra uertente & mihi conſulenda commiſſa; Vidi petitionem d. Ioannis actoris & ſcripturam executionis ſeu grauamenti ad illius inſtantiam facti contra dictum Andream & Ioannem Fratres vigore inſtrumenti rogati a ſer Sante de Palaria ciue & notario publ. Piſ. die 4. Martij 1560. Vidi etiam exceptiones quas d. Andreas & Io. fratres oppoſuerunt contra dictam executionem uidi quoque reſponſiones generales & ſpeciales dicti Ioannis Bernabæ, & dilationē datam & aſſignationem termini ei ad probandum factam. & accuſationem contumaciæ a dicto Andrea & Io. fratribus allegatam uidi pręterea informationem mihi exhibitam pro actore & allegationes iuris pro dictis fratribus, & diligenter conſideraui omnes ſcripturas, & omnia acta actitata & producta ab utraque parte ad me per dominationem ueſtram tranſmiſſa & diligenter perpendi & conſiderani omnia quæ conſideranda ac perpēdenda exiſtimaui. Idcircò diuino nomine repetito conſulo dico & refero partes multum mag. dominationis ueſtræ fuiſſe & eſſe ut decernat declaret ac pronunciet dictam executionem ſecundum grauamentum factum ad inſtantiam d. Ioannis Bernabæ cōtra dictum Andream, & Ioannem fratres, & filios dicti Menici reuocandum fuiſſe & eſſe; non autē confirmandum, uel perficiendum dictumque Ioannem Bernabæ aſſertum actorem in expenſis damnis & intereſſe propter dictum grauamētum paſſis condemnandum fuiſſe, & eſſe omni meliori modo &c.

1 Moueor † autem ad ita referendum his potiſſimum rationibus nempe quoniam non antea executio fieri poteſt quàm liquidatū fuerit perſonam contra quam executio ſit eſſe talem in quam executio fieri rectè poſſit ut per Innoc. in c. quia v. de iudic. Bal. in l. per diuerſas q. 10. num. 14. C. mandati.

Etenim priuſquam executio fiat liquidari perſona debet & probari illum cōtra quem executio petitur eſſe talem in quem executio fieri valeat vt dicit Paul. Caſtrenſ. in l. poſtulante in princ.

princ.num.4.& nu.5.ff.ad Sen.Conſ.Trebel.ubi dicit cum illud in facto ſibi contigiſſet reuocatam fuiſſe capiuram quandam propterea quòd non fuerat liqnidata perſona ideoque monet hoc eſſe mẽte tenendũ. Idẽ firmat ꝗ́ẽt Alex. in d. l poſtulante in prin.colum.2.verſi. ſubdit etiam ff.ad Trebel. vbi dicit liquidari debere an perſona contra quam fit executio ſit huiuſmodi vt aduerſus illam uel eius bona executio fieri poſſit. Atq; hoc idem nominatim firmat Ruy. conſ. 88.nu.10.vol.5.& conſi.102.nu.4.eo.5.vol.& Petrus.Rebuff.in 1.tomo Commentar. in conſtit. regias tract.de liter.obligat.art.9.gloſſa 1.num. 3. ubi tradit hæredem debitoris contra quem executio fit ſi bona hæredis aſſerti capiantur:ſe opponere poſſe & apparitorem ceſſare debere ab executione & non debere uendi bona opponente ipſo hærede quia ſi in oppoſitione neget ſe hæredem eſſe iudex dilationem concedet actori ad probandam illam qualitatem quòd ſi eam non probauerit reſtituentur & bona ratione executionis capta & actor cõdemnabatur in expẽſis damnis, & intereſſe. Id quod firmat etiã idem Petr. Rebuff.in d. tract. de liter. oblig.art. 9. gloſſ.2.num.1.& 2.ubi dicit ſi hæres cõpareat & dicat ſe nõ eſſe hæredem oportet ut creditor probet illum hæredem eſſe antequãm iudex declaret executionem perficiendam uel inſtrumẽtum eſſe executorium contra illam & antequã bona capta uendantur alioquin læderetur aſſertus hæres.& ſi ille contra quem petitur executio non reperiatur hæres.actor ad expenſas damna & intereſſe condemnabatur, ut latè per allegatos doctores.

Atqui dictus Andreas & Io.fratres rei conuẽti contra quos petitur executio nõ ſolum negauerunt narrata ſed etiam nominatim negarunt ſe eſſe hæredes eorum patris aſſerti debitoris ut patet in eorum exceptionibus in proceſſu deductis. Cumque conceſſa fuerit dilatio & aſſignatus terminus dicto Ioanni actori ad probandum ut patet ex proceſſu; nihilominus, ut ex eodem proceſſu conſtat actor non probauit eos hæredes eſſe, ut oportuerat. quinimò ipſe Io. actor non probauit ſe eſſe hæredem Bernabæ ſui patris quemadmodum docere debebat quia quãdo is contra quem fit executio negat illum qui executionẽ petit eſſe talem in cuius fauorẽ executio fieri debet, ut euenit in facto propoſito ubi dicti fratres opponentes executioni dixerũt Ioannem non eſſe talem qualem ſe facit & conſequenter non eſſe hæredem tunc ſi actor non docet ſe hæredem eſſe malè dicitur fuiſſe proceſſum quoniam nullum ius habet in ipſo debito ut Boeri.deciſ.10.incipien.ceſſionarius ad fin. num.6.parte 2.& per Petrum Rebuff.d.tract.de liter. oblig. articulo 3.gloſ. 2. numero 15. cum ſimilibus.

Igitur patet ex prædictis dictum grauamentum reuocari debere & actorem in dictis expenſis & damnis & intereſſe condemnandum iuxta
2 prædicta. Nec obſtat †executionem poſſe fieri non ſolum contra principalem debitorem ſed etiam contra hæredes eius in quem tranſeunt iura actiua, & paſſiua l. prima. ff. ad Senatuſcon.Trebel.& Petr.Duenn. in regula incipient.executio.& Petr.Rebuff. dict. tract. de liter.obligat.art. 3.gloſſa 2.nu.3.& ſeq.Quoniam reſpondentur tunc in hæredem fieri executionem poſſe.quando & ipſe actor probauit ſe hæredem creditoris ſi opponatur eum non eſſe hęredem.& quando ipſe probauit eum contra quem fit executio hæredem eſſe debitoris ſi id fuerit negatum: ut in ſpecie dicit Petr. Rebuff. d.art.3.gloſſ.2.num.15.& patet ex alijs ſupra deductis.

Ex quib.& alijs ꝗ breuitatis cauſa omittuntur iuſtificantur prædicta idcirco ut ſupra firmaui ita iuris eſſe arbitror & ita refero dico & conſulo omni meliori modo ad laudem Dei.

Ego Antonius Ciofius.

S V M M A R I V M.

1 *Ceßio iuris redimendi & retrahendi quo caſu fieri poßit.*
2 *Promittens retrouendere infra certum tempus, poſt dictum tempus & terminum elapſum an poßit compelli.*
3 *Quod limitatur ad tempus, poſt tempus videtur prohibitum.*
4 *Locationis tempore finito, reſtitui debet res conducta locatori.*
5 *Renouatio contractus locationis nõ poteſt allegari ab eo, qui non impleuit contractum.*
6 *Teſtes ſingulares de iure non probant, nec varij, aut vacillantes aut contrarij.*
7 *Compromiſſum factum contra formam ſtatuti eſt nullum.*
8 *Arbitrator non debet excedere fines compromißi.*

CONSILIVM XCI.

Diuino nomine implorato.

MAGNIFICE & ſpectabilis D.Poteſtas & Conſul.Moncigulí in cauſa quę uertitur inter.Bartholomæum aliàs Batinum quondam Tonarelli qui primo depoſuit pecuniam pro retrahenda & in ſuum dominium reuocanda quadam petia terræ petita loco qui dicitur campus ueneris; Deinde uero conuenitur ut eiuſdem campi ſeu fundi(quam retinere dicitur)poſſeſſionem reſtituat ex parte una. Et Nicolaum quõdam Ioan. Mariæ de Monciguilo contra quem primo retractus petebatur, & qui poſtea petijt dictã fundi poſſ. ſibi reſtitui ex altera.ad curiam ueſtram deuoluta & mihi conſulenda cõmiſſa. Vidi acta depoſiti 50. ſcutatorum facti per dictum Barth.

& re-

& rñſionẽ Nicolai & eorũdẽ replicationes & tri
plicationes. Diligenterq; cõſideraui notificatio
nem & intimationem quæ facta fuit dict. Barth.
ad inſtantiam dict. Nicolai ne Barth. præterea in
grederetur poſſeſſionem d. Campi Veneris ſibi
olim locati. Itemque accuratè conſideraui peti-
tionem d. Nicolai cum omnibus alijs reſponſio
nibus exceptionibus replicationibus & compa
ritionibus utriuſque partis. Legi quoque atten
tè inſtr. prorogationis temporis, & locationis,
& compromiſſi. & depoſitiones teſtium exami
natorum ſuper poſitionibus d. Barth. & interro
gatorijs d. Nicolai, & ſtatuta & allegationes, &
alia omnia ad me tranſmiſſa. Idcirco diuino no
mine repetito conſulo dico, & refero, partes
ſpectabilis ueſtræ magnificentiæ fuiſſe & eſſe, ut
decernat declaret & pronuntiet dictum Nico-
laum Io. Mariæ de Moncigulo abſoluendũ fuiſ-
ſe & eſſe a petitione quam obtulit dict. Bartho
lomeus aliàs Baccinus ſuper dicto retractu, &
conſequẽter depoſitum quinquaginta ſcutato
rum propterea factum eſſe reſtituendum & re-
laxandum liberè dict. Bartholomeo olim depo-
nenti. Eundemque Bartholomęum ſeu Bauinũ
prædictum condemnandum fuiſſe & eſſe ad di-
mittendam & reſtituendam corporalem poſſeſ
ſionem ſeu detentionem dicti campi Venerei,
cum adfictibus redditibus in contractu locatio
nis promiſſis & ſoluendis atque huc uſque de-
curſis. Et in omnibus litis expenſis condemnan
dum fuiſſe & eſſe dictum Barth. aliàs Baccinum
& omnia hæc, omni meliori modo &c.

Cauſæ uero & rationes quæ me ad ita reſpon
dendum & conſulendum impellunt, ſunt poti
ſſimum infraſcriptæ uidelicet.

1 Quoniam licet † Santes Vignuti, qui dictam
petiam terrę nuncupatam campum Veneris uẽ
didit Io. Mariæ a Moncigulo cum pacto de re-
trouendendo, ut ex deductis colligitur ceſſerit
illud ius redimendi & retrahendi dictum cam-
pũ Barth. aliàs Baccino prædicto, quæ ceſſio fie-
ri potuit ut per Paul. Caſtrenſ. conſi. primo li-
bro ſecundo & Alex. conſi. 228. incip. ponde-
ratis his lib. 6. Iaſ. l. 1. §. fi. col. 3. uerſic. item circa
iſtam materiam. ff. de oper. no. nuntia. Dec. con-
ſi. 164. Cagnol. in l. 2. q. 1. nu. 36. C. de pactis in-
ter emptorem & vend. & Tiraq. de retract. con-
uention. §. 26. gloſſ. 3. in verbo conuentionalis.
num. 1. Crauet. conſi. 191. 1. volum. cum ſimi. Ta
mẽ Bartholomæus prędictus dum egit ad retra-
hendum & ob id fecit depoſitum, quo ad dictũ
retractum obtinere non poteſt in caſu propoſi-
2 to, quia † promittens retrouendere infra certum
tempus, poſt dictum tempus & terminum ela-
pſum, compelli non poteſt ad retrouendendum,
ut dicit Ang. conſi. 119. incip. ſuper puncto præ-
miſſo num. 2. & Socin. conſi. 241. colum. antepe.
ver. circa ſecundum num. 14. vbi dicit eum qui
retrouendere promiſit, non teneri tranſacto tẽ
pore ad retrouendendum, ſed rem ſibi liberam
remanere quam opi. ſequitur etiam Decius. cõ-
ſi. 108. incip. in caſu ad nos transſmiſſo. colum.
2. num. 8. verſicul. quarto accedit parte 2. & in l.
petens. num. 7. C. de pactis quib. in locis firmat
eum qui promiſit retrouendere ad tempus limi
tatum, poſt tempus tranſactum ad hoc adſtringi
non poſſe. Id quod firmauit etiam Gozad. in l. 2.
C. de pactis inter emp. & uend. nu. 64. & Cagno.
ibidem in 1. repet. nu. 24. & in 2. repet. num. 63.
vbi dicit hanc opinionem eſſe communẽ, ut per
Ripam in l. ſi inſulam nu. 103. ff. de uer. ob. Et rõ
3 huius concluſionis eſt, † quia id quod limitatur
ad tempus poſt tempus cenſetur prohibitum
l. ſtatuliberum §. ſtichum ubi Bart. ff. de legat.
2. l. 1. §. ſi mulier. ff. de liber. agnoſ. Cagnol. d. l.
2. num. 63. Crot. 1. d. l. ſi inſulam nu. 15. Decius
conſ. 61. cum ſimilibus.

Et propterea finito tempore illa actio dici-
tur eſſe extincta quo fit ut nõ poſſit petere fun
dum ſibi reſtitui, quod ampliatur adeo eſſe ue-
rum, ut nec etiam moram purgare poſſit quo-
ad ipſam actionem iam extinctam, de nouo quę
rendam l. thais. §. intra. ff. de fideicom. libertat.
& Alex. in l. ſi inſulam. ff. de uerb. obligat. num.
44. & conſ. 9. num. 6. uol. 7. Quamobrem cum
eo tempore quo Barth. depoſitum fecit, & agit
ad retrahendum, lapſum iam fuerit tẽpus quo
Santes Vignuti poterat recuprare dictam petiã
terræ a Ioanne Maria, & præterea quoque trã-
ſierit tempus ſexennij quòd dictus Nicolaus fi-
lius Io. Mariæ prædicti prorogauit Barth. circa il
lud ius redimendi ceſſionario ſupradicto, ut ex
ſcripturis tranſmiſſis colligitur conſequens eſt,
ut dicamus dict. Barth. non competere nec cõ-
petijſſe dum egit ius redimendi, & ideo reſtituẽ
dum illi eſſe depoſitum & abſoluendum Nico-
laum a ſupradicta petitione.

Reſpondi præterea Barth. condemnandum
eſſe ad dimittendam corporalem detentionem
4 cum fructrib. decurſis d. campi Venerii quia † lo
cationis tempore finito, reſtitui debet res con-
ducta locatori l. ſi quis conductionis l. condu-
ctores C. locati & ex lapſu dicti temporis funda
ta eſt intentio dicti locatoris, arg. eorum quę di
cit Decius in conſ. 439. incip. uiſis his quæ accu
ratiſſimè. Quare cũm tempus quo locatio dura
tura erat, tranſierit ut ex inſtr. locationis, & ex
temporis computatione cuius in actis fit men-
tio, colligitur, ſequitur ut Barth. prædictus cam
pum conductum reſtituere teneatur.

Quibus ita ſtantibus primo non obſtat dum
dicebatur, locationem uideri tacitè renouatam
l. item quæritur §. qui impleto & l. qui ad certũ
ff. loca. Quoniam preterquam quòd illud proce
dit ſolummodo quando conductor remanet in
re locata, domino ſciente & patiẽte ut per Odof
fred. & Bal. d. §. qui impleto, & non domino inui
to ſicut euenit in caſu noſtro, ut ex actis proba-
5 tur reſpondetur etiam † renouationem contra
ctus locationis allegari non poſſe ab eo qui non
impleuit contractum ex parte ſua l. quęro §. in-
ter locatorem ff. locati Alex. conſ. 76. incip. uiſis
dubitationib. nu. 6. vol. 5. Corn. conſ. 347. incip.
non parum dubia nu. 6. verſ. & ſi dicatur vol. 1.

Ruyn.

Ruyn.conſ.114.nu.6.vol.1.Gozad.in l.2.nume.
166.& ibi Cagnol.q.58.nu,188. verſ.nec ob.§.
qui implet. C.de pact. inter empt.& uendit.ita
que cum in caſu propoſito Barth. non ſeruaue
rit promiſſa, ſed expreſſe denegauerit ſe ſolue-
re penſionem quam antea ſoluebat, ut ex actis
conſtat; proculdubio firmari poteſt, ex aſſerta
renouatione locationis eum defendi non poſſe

Secundo non obſtat Barth. & Nicolaum prę
dictos feciſſe compromiſſum de lite uertente
occaſione dicti depoſiti pro recuperanda dicta
petia terræ Cãpi Veneris in duos arbitros,qui
iudicarent ſi ambo concordes exiſterent, de iu-
re & de facto &c. & cum ſcriptura, & ſine ſcri-
ptura &c. dictoſque arbitros deinde declarauiſ
ſe Nicolaum reſtituere debere Barth. dictũ Cã-
pum Venerum modo ab eodem acciperet tan-
tũdẽ terrę in loco qui dicitur Allortolina, & Al
piano, & huic laudo partes aſſenſiſſe, & propte-
rea non licere nunc dicto Nicolao illud impro-
bare quod ei ſemel placuit.c.quod ſemel de re-
gul. iur. in 6.

Reſpondetur nu.1. ex actis non conſtare de
aſſerto laudo lato.Licet enim Bartholomæus aſ
ſerat dictos arbitratores tuliſse ſententiam, ſeu
laudum, non quidem in ſcriptis ſed uerbis ſecũ
dum facultatem eis in compromiſſo datam ni-
hilominus de bac aſsertione in proceſsu nihil
concludenter probatur, Ad hanc enim rem cõ
probandam pro parte dicti Barth.producuntur
quatuor teſtes qui ſingulariter, uaria, & contra
ria deponunt. Namque Venantes primus teſtis
examinatus ſupra 2. cap. dicit ipſos arbitros di-
xiſse & declarauiſse, Nicolaum teneri ad reſti-
tuẽdum dictũ Campum Veneris præd. Bartho
lomęo ex aduerſo autem dictum Barth. aſſigna
re debuiſſe dicto Nic.quandam petiam terræ lo
co qui dicitur Allortolina,& quoddã Cannabe-
tum loco qui nuncupatur Alpiauo,pro eo præ-
cio quod duo eſtimatorẽs eligendi declarauiſ-
ſent.Item examinatus ſupra 3.cap. dicit dictum
Bartholomęum & Nicolaum huic laudo conſen
ſiſſe. Petrus uero Pellegrini 2. teſtis examina-
tus ſuper 2. cap. licet dicat ſe audiuiſſe dictos ar
bitratores dicentes, ſe compoſuiſſe ut ſupra di-
citur litem quę uertebatur inter Barth. & Nico
laum; tamen examinatus ſuper interrogatorijs
partis aduerſæ uidelicet an arbitratores ita iudi
cauerint uel potius iudicare tractauerint & ta-
mẽ nihil firmauerint. Reſpondet ſe præterea ni
hil ſcire.

Tertius quoq; teſtis videlicet Ioannes An-
tonius quondam Leonardi qui fuit unus ex ar
bitris electis,examinatus ſupra ſecundo capitu-
lo & interrogatorijs dicit ſe conueniſse & con-
cordem remanſiſse cum Baptiſta Pellegrini al-
tero arbitro quòd Nicolaus reſtitueret Campũ
Veneris Bartholomęo conditionibus de quib.
ſupra.non tamen dicit ſe ita laudauiſse,vel decla
rauiſse.Quartus item teſtis nimirum ipſe Bapti-
ſta Pellegrini ſecundus arbiter examinatus ſu-
per dicto ſecundo capitulo dicit dictum Nico-
laum & Bartholomæum poſt multa uerba remã
ſiſse inter ſe concordes, vt Nicolaus reſtitueret
dictam terram &c.demum quoque examinatus
ſuper interrogatorijs dicit ſe non tuliſse laudũ
6 vel ſententiam aliquam. Ex † quorum quidem
omnium depoſitionib. apertè colligitur dictos
teſtes non ſolùm ſingulares eſſe qui de iure non
probant.l.ob carmen vbi Bart.in fin.ff.de teſtib.
Iaſ.in l.admonendi nu.256.ff.de iur.iur.Lanfran
cus in trac.de teſtib.nu.22.ſed etiam eſſe uarios
& contrarios cum quidam eorum dicant ut pa-
tet ex prędictis,arbitros ita declarauiſse; alij ue-
ro dicant non fuiſse latum laudum uel ſententiã
aliquam,nonnulli uero deponant in hoc cõcor
des arbitros extitiſse neſcire tñ an id firmarint
uel potius firmare tractauerit,Quo caſu certi iu
ris eſt,teſtium qui uarij uacillantes,uel contrarij
ſunt depoſitiones nihil probare ſed eſse omnes
reijciendas.c.bonæ memoriæ.c.dilectus de ele-
ctione.c.in noſtra de teſtib.Alex.conſi.18.nu.7.
lib.1.& conſ.151.num.2.uol. quinto Nellus in
tract. de teſtibus §. teſtis examinatus num.125;
licet enim uarij & contrarij teſtes concilientur,
ut euitent pęnam falſi & periurij,non tamen cõ
cilientur ut probent Bart.Imol.Angel.Cuman.l.
1. de pecul.Hormanoct. & Soci.iun. in l.1. ff. de
operis nou. nuntiat. ſuper 1. oppoſit. Bartol.
nume.3.

Secundo reſpondetur poſito & non dato ut
ipſi teſtes probarent compromiſſum; tamen ni
hil obſtare quoniam buiuſmodi cõpromiſſum
fuit factum in forenſes & non in oppidanos, ut
7 exigit ſtatutum Monciguli ſub rub.65. † & pro-
pterea compromiſſum fuit nullum tanquam fa
ctum contra formam ſtatuti l. cum hi §. cauſam
ff.de tranſact. gloſ. in c.cum dilecti de præben.
Bart.Bal.Alex.Iaſ.in l.1.ff.de lib.& poſthum. quo
fit ut etiam aſſertum laudum nullius momẽti di
catur. ut per Soci. conſ.95.uol.3.

Tertio quoque reſpondetur ideo aſſertũ lau
dum non ualuiſſe quia poſito & non dato quòd
dicti arbitri pronuntiaſſent tamen exceſſerunt
fines compromiſſi quia in compromiſso data
fuit illis facultas a partib.iudicandi ſuper lite de
poſiti & lite redẽptionis Gampi Veneris ipſi ta
men pronuntiarunt ſuper alijs petijs terrarum
uidelicet ſuper fundo loco d.Alhortolina,& Al
piano. ergo prædictum aſsertum compromiſ-
8 ſum non ualet quia † arbitrator non debet ex-
cedere fines compromiſſi l. non diſtinguemus
§.de offic. ff. de arbitr. conſi.9.incipien.Pręmit
tendum. uolum. 1. in fin.Decius conſil.10.co-
lum. 3.nerſicul. 3.principaliter incip.pro tenui.
cum ſimilib.

In omnib. uero litis expenſis dictum Bartho
lomęum ſeu Bauinum uictum, Nicolao uictori
condemnandum duxi iuxta ea quę cõmuniter
dicit Bartolus in l.properandum §. ſinautem al-
terutram C. de iudic. & alia quæ noſtrum ani-
mum ad hoc mouerunt, & mouere debuerunt.
Et ex iſtis, & alijs quę breuitatis cauſa omitto
iuſtificantur prædicta id circo, ut ſupra firma-
ui,ita

ui, ita iuris eſse arbitror, & ita refero dico, & conſulo omni meliori modo ad laudem Dei.

Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Actore non probante reus abſolui debet, etiam in criminalib.*

2 *Teſtium dicta non probant, niſi rationē concludentem aßignent.*

3 *Teſtimonium unius neque iuſtificat neque damnat.*

4 *Probatio nulla eſt melior, quàm partis aduerſa confeßio.*

5 *In ſeruitutibus regulariter refectio ad eum pertinet, qui ſibi ſeruitutem aſſerit, non ad eum, cuius res ſeruit.*

6 *Commoda cuiuſq; rei eum ſequuntur, quem ſequuntur incommoda.*

CONSILIVM XCII.

Diuino nomine implorato.

MAGNIFICE domine Capitanee Fiuizani plurimum honorāde. In cauſa quæ agitur inter Dominicum Io. Antonij de Cecina ſeu Ioannem filium dicti Dominici accuſantes ſeu agentes ad emendationem cuiuſdam aſſerti damni ex uno latere & Antonium Petri de Cecina ſe defendē tem ex altero, uidi proceſſum factum, in prima inſtantia coram Domino poteſtate & Conſulib. Terræ Cecinæ; & ſententiam inde latam a pręd. domino Poteſtate. Vidi etiam appellationem & libellum appellatorium propoſitum coram Magnificentia veſtra in 2. inſtantia, cum exceptionibus replicationibus poſitionibus ſeu capitulis & atteſtationibus interrogatorijs, oppoſitionibus, iurium productionib. & iuris allegationib. utriuſque partis. Et diligenter conſideraui ſtatutum, accuſationes, comparitiones & alia omnia ad me tranſmiſſa ut ſuper illis conſulerem & de iure reſpondenderem. Idcirco diuino nomine repetito conſulo dico & refero partes Magnificētiæ veſtræ fuiſſe & eſſe, vt decernat declaret, & pronuntiet prædictum Antonium Petri de Cecina reum conuentum, ſeu accuſatum, abſoluendum & liberandum fuiſſe & eſſe ab accuſationibus ſeu petitionibus dicti Dominici, & Ioannis eius filij. Et uictum uictori in expenſis utriuſque inſtantię condemnandum fuiſſe & eſſe omni meliori modo &c.

Inducor autem ad hoc dicendum atque ita referendum præcipuè a rationibus & cauſis infraſcriptis uidelicet.

1 Quia † certiſſimi iuris eſt actore non probante, reum abſolui debere. l. qui accuſare. C. de edē do. c. ſi. de iureiur. c. dilectos de fide inſtrumen. Corneus in conſi. 123. num. 8. 1. volum. Id quod adeo uerum eſt ut procedat etiam in cauſis criminalib. vt per Iaſon. in l. non eſt nouum numero quinto. C. de edendo. ubi atteſtatur hanc opinionem eſſe communem, & Ioannes de Amic. conſi. 86. num. 1. & Tomm. Grammat. voto 31. num. 15. Atque hæc quidem abſolutio fieri debet non ab obſeruatione iudicij, vel inſtātię, ſed a petitis ideſt diffinitiue, vt per Ioan. Andr. Calder. Cardinalem & Panormitanum in c. paſtoralis. §. quia uero de offic. iudic. delega. Panormit. & Imola in capitu. 1. de offic. ordinarij ubi etiam Alcia. num. 85. ver. ex hoc infertur quòd ſi iudex & Tommas Grammat. d. uoto 31. nu. 15. & ſeq. & Didacus Couarr. lib. 1. uariarum reſolutionū cap. 1. uerſic. quarto conſtat num. 8. ubi atteſtatur hanc eſſe op. magis receptam.

At in caſu propoſito dictus Dominicus ſeu Ioannes eius filius qui de aſſerto damno ſibi dato ex labe maceriei, ſeu muri dicti Antonij contra eundem Antonium agebant; nullo modo probant, dictam maceriem poſitam inter prædium Antonij, & iter conceſſum Andreæ Baptiſtæ concidiſſe, in prædium dicti Dominici ſeu Ioannis nec probant ob aſſertam ruinam dānum aliquod illarum fuiſſe dicto Dominico; igitur reliquum eſt ut Antonius reus prędictus de iure ſit abſoluendus diffinitiuè a petitione & accuſatione dicti Dominici ſeu Ioannis actoris uel accuſatoris.

Inde uero conſtat, Dominicum, ea, quæ probare debebat non probauiſſe quia licet dictus Dominicus in 5. poſitione ſeu in 5. cap. dixerit ſupra illam maceriem quæ a terra erigitur per ſeſquibracchium, olim collocatam fuiſſe aliam maceriem, quę ab hinc anno humi prolapſa cauſam præbuit ut altera prolaberetur. Nihilominus ea quæ in dicto quinto cap. proponuntur, uera eſſe per teſtes deinde non oſtēditur. Nam Ioannes Petrus teſtis examinatus ſuper ſupra d. 5. cap. dicit ſe nihil eorum ſcire. Donatus itē 2. teſtis licet examinatus ſuper dict. 5. cap. dicat contenta in cap. eſſe uera, nihilominus nihil efficit, quoniam probare volēs macerię ſuperiorem in altitudinem trium bracchiorum ſublatā, & quę ad altitudinem hominis aſſurgit in cauſa fuiſſe cur inferior corrueret, ſe hoc ideo ſcire dixit, quòd uiderit ambas illas maceries humi ſtratas, atque iacentes. & conſequenter dicti
2 ſui idoneam rationem non reddit; quo † caſu dicta teſtium nihil probant niſi rationem concludentem aſſignēt Corn. conſ. 10. num. 19. uol. 1. & conſ. 340. nu. 5. eodem uolumine & conſi. 123. num. 24. vol. 1. & conſ. 127. nu. 8. uol. 4. cum
3 ſim. Accedat † etiam Donatum prædictum eſſe huius rei unicū teſtem; quo caſu certū eſt unius teſtimonium neque iuſtificare neque damnare c. admonere, iuncta gloſ. 13. q. 2. l. ut iuriſiurandi C. de teſtib. Franc. Curtius in tract. de teſtib. concl. 58.

concl. 58.num. 110. quia uox unius uox nullius
eſſe cenſetur c. in omni de teſtibus Alex. conſ.
171.num.15.uol. 6. Corn. conſi. 163.numer.6.
uol.2. & conſ.41.num.4. eodem.2. uolumine.

Quin etiam tantum abeſt, ut Dominicus id
quod ei probandum erat probauerit, ut etiam
contrarium potius faſſus fuerit, dum reſpondēs
octauæ poſitioni ipſius Ant. dixit lapides infe-
rioris maceriei corruiſſe in prædium, ſeu Canna
4 betum ipſiuſmet Dominici, quo fit, ut † nulla
melior probatio reperiatur quàm partis aduer
ſæ confeſſio l.1.ff. de confeſſ. l. cum te C. de trã
ſact. l. quoniam per confeſſionem de priuileg. l.
generaliter C. de non numer. pecun. Alex. cõſ.
127.col.1.lib.4.& Grat. conſ. 52. num. 9. & ſeq.
2. uolumine.

His ita ſtantibus nihil me mouet ſiquis obij-
ciat lapides inferioris maceriei ſuſtinentis iter
debitum Andreę filio Io.Bap. de Cecina per fun
dum dicti Ant. prolapſos fuiſſe in Cannabetum
dicti Dominici ut probare uidentur teſtes exa-
minati ad inſtantiam Dominici ſuper 4. cap. &
per octauam poſitionem dicti Antonij perquã,
idem Antonius uidetur fateri illud quod ibi po
nitur per Alex. in conſ. 71. uol. 3. 1. col. Et Ma-
ranta de ordin. iudic. parte 6. in 4. actu de arti-
culorum productione num. 6. ob eamque cau-
ſam dicat aliquis damnum dicto Dominico Ma
ximum illatum eſſe & propterea dictum Anto.
uti loci & proprietatis fundi ſeruientis dominũ
teneri ad damnum reſarciendum quaſi loci cor
pus non ſit dominij ipſius cui ſeruitus debetur,
ſed ius tantũ eũdi habeat l. loci corpus in princ.
ff. ſi ſeruit. uendic.

Ad hoc enim reſpondetur dictos actores ſeu
accuſatores, ſine actione contra Antonium ad
damnum cauſatum ex inferiori maceriæ ex pe-
riri quo caſu iudex eum repellere debet l. ſi pu-
pilli §. uideamus ff. de negoc. geſtis. l. quoties §.
item ſi temporali ff. de adminiſtr. tut. vbi Bart.
& l. qui habebat in princ. ff. de inſtitor. Alex. cõſ.
110. vol.5. Curt. l. vbi pactum nu 25. & ſeq. C. de
tranſactionib. Cum enim Antonij prædium de
beat ſeruitutem dicto Andreæ, conſequens eſt
ut non dictus Ant. ſed Andreas cui debetur ſer
uitus, teneatur ſuis ſumptibus reficere mace-
riem, cuius lapides ſeu rudera in fundum Do-
5 minici conciderunt. quia † regulariter in ſerui-
tutib. refectio ad eum pertinet qui ſibi ſeruitu
tem aſſerit, non ad eum cuius res ſeruit. l. ſi for
te §. etiam ff. ſi ſeruit. uendic. l. 1. §. fi. in fi. ff. de
aqua pluui. arcen. l. 3. §. ait prætor ff. de itin. actu
que priuato. Et Bartholom. Veron. tract. de ſer
uitut. vrban. præd. cap. 37. de ſeruit. oneris ferē
di num. 4. uerſ. ſed nunquid ille. & cap. 59. de
refectione num. 25. uerſic. decimo ſeptimo, &
cap. 58. de onere ferendo nume. 5. & de ſeruit.
urban. cap. 23. qualiter quis uti debeat ſeruitu
te num. 6. & 7. & 12. & de ſeruit. ruſtic. cap. pri
mo num. 15.

Et licet dictus Antonius ſit dominus fundi
ſeruientis nihilominus cum ſeruitus dicti itine-
ris ſpectet ad Andream qui commodum illius
ſeruitutis habet conſequens eſt, vt dicamus de
damno emanante ex hujuſmodi ſeruitute non
teneri Antonium, ſed Andream, cum ſecundum
6 naturam ſit, † commoda cuiuſque rei eum ſequi
quem ſequuntur incommoda. l. ſecundum natu
ram, vbi Dec. & Cagn. ff. de reg. iur. c. qui ſentit
onus vbi Dyn. de regul. iur. in 6. Hyppol. de Mar
ſil. ſingu. 264.

Et quamquam Andreas qui ſolus fruitur ſer-
uitute prædicta cogi non poteſt ad iter reficien
dum ſi quidem illa via ſeu illo itinere uti nollet
& recuſaret. tamen cogi poſſet ad tollendos ac
remouendos lapides qui in prædium Dominici
corruerunt arg. l. fin. ff. de arbor. cedend. & l. ſi is
qui lapides. ff. de act. empt. & Veronen. c. 59. nu.
2. de refectione & cap. 79. nu. 3. de Macerie cum
ſimil.

In expenſis uero vtriuſque inſtantiæ victum
victori condemnandum putaui iuxta ea quæ cõ
muniter tradit Bart. in l. properandum. §. ſi nau-
tem alterutra. C. de iudi. & in l. eum quem teme-
re. ff. eod. Panormit. in c. finem litibus colum. 9.
verſic. venio ad quartam partem de dolo, & con
tuma. cum locis conſocijs. & alijs quæ animum
noſtrum ad hoc mouerunt & mouere debue-
runt. Et ex his et alijs quæ ne longior ſim omit-
to iuſtificãtur prædicta. Quare ut ſupra firmatũ
eſt ita iuris eſſe arbitor. & ita refero dico & con
ſulo omni meliori modo ad laudem Dei.

Ego Antonius Ciofius.

SVMMARIVM.

1 *Actor ſi agit rei uendic. debet probare dominium per uſucapionem cum tit. & poſſeſ. 30. ann.*
2 *Publiciana actio cui competat.*
3 *Actore non probãte, reus poſſeſſor etiam ſi nihil alleget, eſt abſoluendus.*
4 *Permutatio transfert dominium.*
5 *Probatio nulla maior quàm confeſſio aduerſarij.*
6 *Hæreditatis aditione acquiritur dominium adeũti.*
7 *Poſitione negata quis uti non poteſt.*
8 *Publiciana in iudicio ſat eſt probare tit. & traditionem ſecutam uirtute prædicti tituli, & allegare bonam fidem.*
9 *Dictum unius dictum nullius num. 12.*
10 *Verba teſtium generalia & obſcura declarari poſſe uidentur per aliorum teſtium depoſitiones magis certè & ſpecifice deponentium, limita ut num. 11.*
13 *Dominus olim qui fuit, præſumitur etiam dominus de præſenti.*

CON-

CONSILIVM XCIII.

Diuino nomine inuocato.

COLLIGITVR ex actis propoſitis
Alexium q. Chriſtophori Bonannij
Bargenſem propoſuiſſe actionem cō
tra Bartholomęū Pellegrini Capro-
nij, qua exponit d. Barth. tenere, & poſſidere pe-
tiam unam terræ uineatæ ſtar. 3. quam aſſerit ad
ſe actorem ſpectare; ideoq; petit declarari eā ui
neam ad ſe pertinere iure dominij, uel quaſi &
aduerſarium cōdemnari, ad eam cum fructibus
relaxandam. Aduerſus quam actionem Bartho-
lomæus reus conuentus excipiens ait, ſe poſſide
re d. uineam uti ſuam, eamq; recepiſſe ex tit. per
mutationis a Michaele & Syluestro Iuſti de Mar
chuccijs qui eandem uineam olim emiſſe dicun
tur a D. Catherina ſorore d. Alexij quę dotis tit.
eam dr̄ habuiſſe. Quibus ita propoſitis contra p̄
dictum actorem quædam dubia ſubtiliter exci-
1 tantur. † Namq; primum dr̄ actorem ſiquidem
egit rei uēditione probare dominium debuiſſe
per uſucapionem cum tit. & poſſeſſione 30. ann.
Bar. l. minor. §. ſi ſeruus. ff. de rei uend. cum tamē
neq; de tit. neq; de uſucapione actoris uel ei⁹ pa
tris conſtare dicatur. Quo fieri vr̄, ut non demō
ſtrata poſſeſſione 30. ann. agi non poſſit, ēt utili
rei uenditione. l. ſi quis emptionis. C. de præſcr.
2 30. ann. † Secundò contra Alexium obijcitur a-
ctorem, neq; Publiciana ēt experiri poſſe ſiqui-
dem ea actio, illi competere dr̄, qui demonſtrat
ſe habuiſſe rem quam petit ex aliquo tit. l. 1. & 2.
ff. de publ. in rem act. quod hic ut dr̄ demonſtra
ri minime pōt. Tertiò uideretur actorē nō poſ-
3 ſe obtinere, quia † actore non probāte, reus poſ
ſeſſor ēt ſi nihil alleget eſt abſoluendus. l. fi. C. de
rei uend. l. qui accuſare. C. de eden. Itaq; cum in
caſu propoſito reus conuentus allegaſſe, & pro-
baſſe dicatur titulum, ſuæ poſſeſſionis, uirtute
4 dictæ † permutationis, quæ transfert dominiū.
l. 4. C. de rer. permu. l. 1. ubi Bar. ff. de rer. permu
ta. nu. 5. firmandum videbatur, reum conuentū
abſolui debere. Verum tamen his obiectionib.
minime obſtantibus, arbitror, & præd. Alexium
actorem meliorē cauſam de iure fouere, & obie
ctiones propoſitas facile dilui poſſe. Nam ad pri
mam dubitationem in qua præſupponebatur,
Alexium actorē dominiū nō probauiſſe, nec do
cuiſſe de tit. uel diuturna poſſeſſione ſua, uel pa-
tris. Reſpondetur uerius dici poſſe, ex parte di-
cti actoris de dominio, & tit. deq; præſcriptione
concludenter probatum eſſe, ſicut requiritur in
rei uenditione, ubi actor ex parte ſua de domi-
nio rei petitæ pbare debet. l. 1. C. de aliena. iud.
mut. cau. fac. l. in rem. l. officium. ff. de rei uend. c.
examinata. de iud. Ex parte uero actorum pro-
batum fuiſſe tit. & diuturnam poſſeſſionem ipſo
rum, aut eorum autoris oſtenditur; quia d. actor
in 3. poſitione dicit ſe, & Ant. eius fratrem adiuiſ
ſe hæreditatem Chriſtophori eorum patris, quā
5 poſitionem † ueram eſſe fatetur Barth. aduerſa-
rius, quo fit, ut nulla maior probatio hāc in re
poſſit haberi. l. generaliter. C. de non nume. pec. 8
Demū uero d. actor in 4. poſitio. dicit in ea hr̄di
tate quā adijt remāſiſſe uineā de qua lis ē, ut op-
timè probat Frā. Petri, Io. Chriſtophori, Io. Mi-
chaelis 1. 2. & 3. teſtes examinati ſup. eadē 4. poſi
6 tione ad inſtātiā d. actoris. Ex quib. † cōſtat d. rō
aditionis hr̄ditatis p quā quidē aditionē, ade ūti
acquiſitū ē dn̄iū. l. cū hr̄des. in prin. ubi Pau. Ca-
ſtrē. ff. de acq. poſſ. p hr̄de. in prin. ff. de acq. hęr.
§. pē. inſt. de hær. qual. & diff. Bar. l. in rē actio. uer.
quæro qui ſunt. n. 1. ff. de rei uen. Dec. conſ. 598.
n. 4. par. 5. Præterea qd̄ attinet ad diuturnā poſſ.
actoris, uel autorū cōcludendū ē, de ea ſatis ſup
que probatū fuiſſe per teſtes examinatos pro
parte actoris ſup 1. poſitio. in qua dr̄ d. Chriſto-
phorū patrē actoris toto tpe ſuæ uitæ tenuiſſe
& poſſediſſe per 10. 15. 20. 30. an. & ultra uſq; ad
eius mortē cōtinuè, & pacificè quietè, & bona fi
de pro ſua, & tāquā ſuā d. petiā terrę uineatæ. nā
1. teſtis ſup. ea examinatus dicit d. Chriſtoph. te-
nuiſſe, & poſſediſſe d. uineā ab an. 1540. uſq; ad
eius mortē. 2. verò teſtis ſu p eadē poſitionē exa
minatus dicit uera eē illa q̄ i poſitione & in ea d.
ſūt dictūq; Chriſtoph. eā uineā multos ann. poſ
ſediſſe & poſtea ei⁹ filios, ł3 p̄ciſè, tpis nō memi
rit. 3. quoq; teſtis deponit Xp̄ophorū ante eius
mortē d. uineā poſſediſſe, & poſtea eius filios, ſi-
cut ēt de poſſ. d. filiorū actorū rectè deponūt ij-
dē teſtes examinati ſu p 4. poſitione. Rurſus hoc
idē probat ex 4. poſit. Barth. rei cōuēti, & teſtib.
ſuper ea examinatis, ubi dr̄ d. Chriſtop. toto tpe
ſuæ uitæ tenuiſſe, & poſſediſſe tāquā ſuā d. uineā
quæ remāſit in hæreditate eius per unū tres; de
cē an. cōtinuè & c. & q̄ ais actor d. poſitio. negaſ
7 uerit, † quo caſu niti quis nō pōt poſitione ne-
gata, ut p Cur. in l. admonēdi. n. 126. ff. de iu. iur.
Nihilominus qn̄ aduerſarius meus teſtib. pbat,
vt accidit i caſu nr̄o, poſitiōes a me negatas, tūc
nō uidear probōnes eius impugnare, ut p Bar. i
l. poſt legatū. col. fi. n. 14. ff. de his quib. ut indig.
& cōſequēter l3 nō utar poſitionib. quas nega-
ui. putās aduerſariū eas probare nō poſſe; tū nō
p pa uideor impugnaſſe eas probatiōes quas il-
le deinde ad ipſas poſitio. probādas adduxerit,
ſed illis vti poſſū, quia teſtes ab eo inducti pbāt
ēt pro parte mea Grat. cōſ. 50. n. 47. uol. 1. Itaque
cū d. actor, de tit. & diuturna poſſ. & conſequen-
ter de dn̄io ex parte ſua probauerit. itēq; oñde-
rit Barth. aduerſariū hoc tpe quo actor experiē
detinere, uel poſſidere, ut fatet ipſemet Bart. dū
rn̄det 7. poſi. ipſius actoris, q̄ q dē poſ. uel detēta
tatio requirit ex parte rei cōuēti. gl. in §. omniū
inſt. de act. ubi Iaſ. n. 76. uer. ueniamus nūc ad ſe
cūdū. & l. officiū. ff. d̄ rei uēd. & l. un. C. d̄ alie. iu-
di. mu. cau. fac. Cōſequēs ē, ut in iudicio rei uēdi
catiōis Alex⁹ dēat obtinere cū pbauerit īcūbē-
tia; & cum mediāte tali præſcriptione acquirat
dominium ſaltem utile. d. l. ſi quis emptionis. C.
de præſcrip. 30. uel 40. ann. Bar. in l. Sticho. ff. de
vſuf. leg. Sal. Ale. Iaſ. i l. traditiōib. C. de pac. Cro.
cōſ. 75. n. 23, cū ſi. Secūdo nō ob. dū opponebat

actorē,nec in Publiciana quidē obtinere poſſe.
8 Quoniam reſpondetur † ad obtinendum in iudicio Publicianæ ſat eſſe probare titulum,& traditionem ſecutam virtute prædicti tituli,& allegare bonam fidem.l. 1.in prin. l.ſiue autem. §. 1. ff.de publ.in rem act. Ang.in l.eum qui. §.fi. ubi etiam Bar.ff. eo.tit. Afflict. deciſ.40. incip. caſus iſte.nu.4.& Soc.iun.conſ.128.incip. vidi, & perlegi. nu. 18. par. 2.

At in caſu propoſito, Alexius (quem dicere poſſumus egiſſe actione Publiciana,quoniam in libello dicitur dictam vineam ad ſe ſpectare, & pertinere iure dominij, vel quaſi, quo caſu uidetur intentata actio Publiciana,vt per Alc.in conſil.96.num. 10.uol.4.Et Papien.in forma libel.in actione reali, in verbo iure dominij)rectè de titulo docuit,atque probauit, vt deponunt teſtes examinati ad inſtātiam dicti actoris ſuper quarta poſitione, & teſtes rei examinati ſuper 4.c. ut ſupra dixi. Igitur poſito,& non dato,vt in iudicio rei vendicationis non poſſet obtinere; adhuc tamen obtinere deberet in iudicio Publicianæ.Tertio non ob.dum dicebatur reum conuētum allegaſſe, & probaſſe titulum ſuæ poſſeſſionis vigore dictæ permutationis. Quoniam reſpondetur verius eſſe, prædictum reum de titulo non docuiſſe. Namque de ea re mentionem ſolummodo faciunt duo teſtes examinati ad inſtantiam actoris ſuper quarta poſitione, qui nihil probant. Quia Ioannes Michaelis tertius teſtis dicit hæredes dicti Chriſtophori tenuiſſe, & poſſediſſe dictam vineam,quouſque eam dederunt Catherinæ eorum ſorori ex cuius quidem atteſtatione,non apparet de aliquo titulo,vel eā dationis. Primus tantum teſtis examinatus ſuper eadem poſitione dicit dictos hæredes, eatenus dictam uineam poſſediſſe,& tenuiſſe donec eam dederunt in dotem vni eorum ſorori, & uxori ſer Petri Boldrini qui ſanè teſtis, nec ipſe quoque probat licet enim teſtes inducti ab uno probent etiam contra eundem producentem. Rom.conſ.104.& Grat.conſ.50.nu.47.uolu.1,& Soc.iun.conſ.69.nu.14. 1.uol. Nihilominus non maiorem fidem aduerſus illum faciunt quàm pro eo feciſſent ſi is eorum atteſtationibus vteretur.arg.l.pen.C. de ſolution. At dictus † primus teſtis ſolus pro actore nihil probaret; quia dictum unius eſt dictum nullius.l.ubi numerus. ff.de teſtib.c.in omni.de teſtib. Alex. conſ. 171. nu.15.uol.6.Corn.conſ.163.nu.6.uol.2.& conſi. 41.num.4.eodem uol.cum ſimi.Ergo prædictus teſtis ſingularis,& ſolus non probat titulum ēt contra dictum actorem producentem,& per cōſequens d.Bartholomæus reus non uidetur titulum dictæ Dominæ Catherinæ probaſſe, ſeu oſtendiſſe quo fit,vt d.Dom. Catherina non potuerit eam uineam ex titulo permutationis in Bartholomæum transferre ſiquidem nemo dat quod non habet. l.traditio.ff. de acq.rer.dom.
9

Quarto non ob.dum vlt. loco dicitur, totum cardum difficultatis uerti circa depoſitionem teſtium examinatorum pro parte actoris qui ſanè teſtes licet de dominio quod olim habuit actor rectè doceant; nihilominus,uidentur quoque probare petiam terræ uineatæ de qua agitur, datam poſtea fuiſſe in dotem Catherinæ ſororis dicti Alexij agentis; namque ut in hac obiectione vnus teſtis deponit ſub hac forma,uidelicet terram prędictam datam fuiſſe in dotem Catherinæ ſorori dicti actoris.Alter uero teſtis dicit, hoc modo in genere hæredes d. Chriſtophori dediſſe in dotem d.petiam terræ uineatæ uni ex eorum ſororib. uxori ſer Petri de Boldrinis. Ex quibus depoſitionib. inferri uidetur qđ licet unus teſtis non expreſſerit nomen propriū d.ſororis, & conſequenter obſcurè depoſuerit, tamen ſatis ſuperq; uidetur probatus tit. dationis in dotem, intelligendumq; hæredes dediſſe uineam.ſ.in dotem eorum ſorori .ſ. Catherinæ,
10 quia † uerba teſtium generalia, & obſcura; declarari poſſe uidentur per aliorum teſtium depoſitionem magis certè,& ſpecificè deponentium quandoquidem dictum teſtis ambiguum per aliud dictum teſtis magis clarum aperitur, & declaratur, c.cum tu. de teſtib.l.2. §.creditum. ff.ſi cer.pet.Quoniam reſpondetur ex his depoſitionibus nullo modo probari titulum dotis,neque enim uerum eſt ambos teſtes dixiſſe, uineam datam fuiſſe in dotem,ut patet in actis ex inſpectione ipſarum depoſitionum, ex quorum quidem actorum ſcriptura negatiua probari ſolet,ut per Bar.in l.hi qui ad ciuilia.nu.4. C.de appella.Bar. in l.fi.C.de reb.cred.Bald.in procemio decretal. col.4.nu.22.in uerbo Gregorius. Panorm. in c. bonæ.de elect.Dec.c.quoniam contra.nu.74.de proba. ſolus enim primus teſtis examinatus ad inſtantiam actoris ſup.4.poſ. dicit dictos hæredes eam uineam poſſediſſe donec eandem dederunt in dotem uni eorum ſorori, & uxori ſer Petri Boldrini.Alius autem,& ſecundus teſtis ſolummodo dicit hęredes,uineam dediſſe Catherinæ eorum ſorori, non tamen dicit in dotem. quo caſu, non probatur ſpecialis titulus dotis. Quamuis enim ſecundus teſtis dicat eos dediſſe uineam Catherinæ non propterea tamen ſequitur eos uineam dediſſe in dotem, quinimo potuerunt eam dare tit.locationis,uel tit.uenditionis cum pacto de retrouēdendo, uel alio tit. unde cū ſpecialiter de tit. dotis probare uelint, & unus tātū dotis tit.exprimat, alter uero loquatur generaliter de datione ſolum ſequitur, ut dicta probatio tanquā non concludens reijci dēat l.non hoc.C.unde cog.c.in præſentia.de proba. Nec ob. quod dictum unius teſtis declaretur ꝑ alium, & propterea teſtis qui dicit uineam datū fuiſſe in dotem uni eorum ſorori debeat intelligi.ſ.Catherinæ,ut dicit 2.teſtis. Nā licet ꝓbaret uineam eſſe datam Catherinæ non propterea tamen dicit 2.teſtis uineam eſſe datam Catherinę in dotem quod eſt illud de quo in ſpecie doceri
11 debuit. Et † quamquam unius teſtis dictū aliud declaret, & cū alio coniungatur ad probationē faciēdā, nihilominus ea regula intelligitur locū hēre, qñ agitur de probando aliquid in genere

uelutі

uéluti ſi probandum eſſet aliquem noluiſſe te-
ſtari, tunc enim dictum unius teſtis cum alio cō-
iungeretur, & aliud declararet, ut per Socyn. iu-
nio. conſil. centeſimo ſeptuageſimooctauo. nu-
mero ſeptimo, & octauo. uolumine ſecundo, &
Crauet. conſilio centeſimo quinquageſimopri-
mo. numero decimotertio. & propterea ego fa-
terer teſtem illum qui non expreſſit nomē pro-
prium Catherinæ, debere intelligi ſecundum di
ctum illius qui nomen proprium expreſſit quo-
ad probandam dationem in genere, ſeu quo ad
probandum, dictam uineam Catherinæ datam
fuiſſe; ſed tamen quo ad probandum ſpecialem
titulum dotis, & conſequenter quoad proban-
dam hanc ſpecialem dationem tituli dotalis di-
cta teſtium iſtorum non poſſunt, neque debēt
12 coniungi, ſed † remanent ſingulares, qui non
probāt. l. ubi numerus. ff. de teſtibus. cap. in om-
ni. de teſtib. Bal. l. 1. c. ſi plures una ſen. aliàs con-
ſil. 82. in prin. uol. 4. Crot. conſ. 122. nu. 2. & Ro-
lan. à Val. conſ. 35. nu. 21. par. 1. Quamobrem cū
d. Bartholomæus non probauerit in ſpecie de ti
tul. dotis, prout debebat ipſe autem actor proba
uerit de dominio quod olim habebat cōſequēs
13 eſt, ut actor debeat obtinere. Nam † qui olim do
minus fuit, præſumitur etiam dominus de præ-
ſenti. l. ſiue poſſidetis. C. de prob. ubi no. c. præte
rea. ubi Panor. de tranſac. Socy. conſ. 187. col. 3.
uol. 2. Corn. conſ. 9. lib. 3. Crot. conſ. 34. num. 15.
quæ concluſio, abſque dubio locum habet in ca
ſu noſtro, vbi probatum eſt de dominio ipſius
actoris. Quando enim plenè probatum eſt de
antiquo, & præterito dominio tunc de præteri-
to bene ad preſens infertur, ita ut qui plenè pro
bauit ſe olim fuiſſe dominum nunc quoque præ
ſumitur dominus. Alc. in trac. præſump. præſum
ptio. 20. nu. 5. in add. Io. Nic. reg. 2. cum ſi.

Atque ex his dilui uidetur contrarium excita
tum, & ſtabiliri id, quod ſupra in fauorem Alexij
actoris ſcripſi. Saniore conſilio ſemper ſaluo.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Sententia publicationis bonorum facta ſecundum ſtatuta loci non trahitur, neque extenditur ad bona ſita extra territorium.*
2 *Intruſus quis dicatur.*
3 *Poſſeſsionem eiuſdem rei plures eadem ſpecie habere non poſſunt inſolidum.*
4 *Acta facta in uno iudicio probant in alio non ſolum inter eaſdem perſonas, ſed inter omnes non de effectu facti, ſed de facto ipſo.*
5 *Probationes exactæ quando requirantur.*
6 *Executio contra heredem, aut tertium poſſeſsorem quando fieri non poſsit.*
7 *Lis bona non dicitur, neque bono iure niti uidetur, quando defunctus malum ius habuit.*
8 *Iudicatur idem de probationibus quod de ſententia ad effectum probandi, & quibus nocet ſententia, nocent, & probationes.*
9 *Præſumptioni, & coniecturis quando ſit locus.*
10 *Coniecturis non eſt opus in claris.*

CONSILIVM XCIIII.

Diuino Implorato præſidio.

DVBIA excitata ſubtiliter & erudite
contra Reuerendiſſimum D. Epiſco
pum Maſſanenſem ita aperiri poſſe
uidentur ab ijs quæ dicentur infra.
Namque dum primo aduerſus dictum Epi-
ſcopum obijcitur; ſententiam latam contra Illu
ſtriſſimum D. Ferrantem Appianum mandari
non poſſe executioni cōtra Illuſtriſſ. Do. Sfor-
tiam eius filium propterea quòd ipſe Dominus
Sfortia negat ſe habere cauſam ab eo; quo caſu
ſimpliciter & abſolute ſine diſtinctione an fue-
rit nactus poſſeſſionem ante uel poſt litem mo
tam de iure firmari poteſt; non tranſire ius exe
quendi contra tertium poſſeſſorem qui non ha
bet cauſam ab eo cōtra quem principaliter exe
cutio orta eſt. ut per Bart. in rep. l. creditores
num. 23. C. de pignor. Reſpondetur dictum Il-
luſtriſſimum Dominum Sfortiam cauſam hic
ab alio non habere quàm a dicto Domino Fer-
rante eius patre; quandoquidem iuridica non
eſt alia illa cauſa quam ſe habere allegat ab Illu-
ſtriſ. Dom. Plumbini qui bona de quibus agitur
tanquam ad eius fiſcum deuoluta propter ho-
micidium admiſſum a d. Domino Ferrante do-
nationis titulo in dictum Dominum Sfortiam
tranſtuliſſe, dicitur. Quoniam licet anno
1537. bona Illuſt. dict. domini Ferrantis propter
dictum homicidium ab eo commiſſum fuerint
omnia publicata per Fiſcum Illuſtrimi D. Plum-
bini, deinde uero omnia dicta bona quæ ſecun-
dum ſtatuti loci fiſcum deuoluta fuerunt ab eo-
dem domino donata fuerint Illuſt. dom. Sfortiæ
nihilominus in ea publicatione comprehendi
non potuerunt bona dicti Epiſcopatus de quib.
agitur quæ ſita ſunt in territorio Senenſi extra
territorium Plumbini, & eſt notorium, quia cō-
1 munis eſt opinio † ſententiam publicationis bo
norum factę ſecundum ſtatuta loci non trahi,
neque extendi ad bona ſita extra territorium
publicantis in quo uiget tale ſtatutum, ut per
Bartol. in l. cunctos populos. in fine. Codice. de
ſumma Trinitate, & fide Catholica. & per
Aegid. Boſſ. tit. de bonorum public. nume. 62. &
ſeq. & Iul. Clar. §. fi. prac. crim. q. 78. uerſ. ſed hic
quæro. cum ſimilib. Neque bono iure, uel iuſta
poſſeſſione nititur dictus Illuſt. D. Sfortia quini
mo dicitur intruſus. licet enim ea bona tit. dona
tionis acceperit tamen cum ſententia publica-
tionis ea non comprehendiſſet, & fiſcus nullum
ius in illis habuiſſet, utique is, qui ea detinet dr

2 intruſus.Namque dicimus † etiam intruſum il-
lum qui ponitur in beneficio auctoritate ſupe-
rioris illius qui poteſtatem conferendi non ha-
ber ut per Dominic.Sãgemin. c. propter col. fi.
in fin.19. diſtinct. Qmnti l. Mandos. in regula
39.de ſubrogandis collitig.q.4.nu.2.

Secundo non obſtat Reuer.Do. Epiſcopum
probare debuiſſe,Dominum Sfortiam fuiſſe in
truſum & habuiſſe poſſeſſionem lite pendente
uel finita poſt ſentẽtiam ut per Rot.decis. 477.
incip.ſuppoſito de probat.& re iudicata in nou.
& Veſtrum Rom.An.actionũ,lib.8.tit.de execu.
rei iudicatę.& quoniam hic fuit oppoſitum con
tra proceſſum executoris, oportuiſſe intentio-
nem ſuã probare ex nouo proceſſu. Rot. deciſ.
479.incip.ſi ſententia de re.iudic.in no.nec ſuffi
cere ueterem proceſſum contra tertium poſſe-
ſſorem non citatum quaſi ſit noua litis inchoa-
tio propter mutationem perſonæ. Veſtr.loco ci
tato quæ ſanè perſona forte bono iure nititur
Rot.deciſ.411.inc.ſi lite. uerſ.ſi uero non actor,
ut lite penden.in nonis.

Quoniam reſpondetur hanc qualitatem in-
truſionis in poſſeſſionem ſuperueniſſe Illuſtr.
Domino Sfortiæ poſt litem motam,ſeu penden
tem,vel finitam poſt ſententiam; ſatis ex eo per
Reuerendiſſimum Dominum Epiſcopum pro-
batum fuiſſe, quia ſi Illuſtriſſ.Dom. Sfortia fa-
teatur ſe habere cauſam ſiue titulum poſſeſ-
ſionis ab eius patre iure hæreditario per appre-
henſionem, ut prætendit Reuerendiſ.Dom.Epi
ſcopus manifeſtè conſtat Dominum Sfortiam
intruſum fuiſſe in poſſeſſionem bonorum, de
quibus agitur, poſt litem motam, & poſt ſenten
tiam latam,quia ſententia contra Illuſt. Do.Fer-
rantem eius patrem lata fuit anno 1540. quo
tempore cum uiueret dictus eius pater certum
eſt Dominum Sfortiam non habuiſſe ueram,
3 uel perfectam poſſeſſionem, quia † plures eiuſ-
dem rei eadem ſpecie non poſſunt habere poſ-
ſeſſionem inſolidum.l.3. §.ex contrario. ubi do-
cto.ff.de acq.poſſ. & per conſequens dicendum
uidetur in dictam poſſeſſionem DominumSfor
tiam intruſum fuiſſe poſt mortem patris, at-
que adeo etiam poſt ſententiam latam contra
eum dicto anno1540. ut ex actorum inſpectio-
4 ne optimè probatur † ſiquidẽ acta facta in uno
iudicio probant etiam in alio non ſolum inter
eaſdem perſonas,ſed inter omnes ſi fuerit quæ-
ſtio non de effectu facti, ſed de facto ipſo;exem
pli cauſa ſi dubitetur an ſententia lata ſit, an a-
cta,uel contenta in actis facta fuerint. l.geſta.C.
de re iud.capitul.cum olim. de uerborum ſigni-
ficatio. capitul. ex inſinuatione. de appellation.
capitul. quoniam contra falſam. de probation.
ubi habetur acta prædicta perpetuò probare no
toriumque inducere. Alexand. & Ripa numero
trigeſimotertio.& Cagn.numero.110. in l.2. C.
de edendo.

5 Si uero † Illuſtriſſ. Dom. Sfortia dicat quem-
admodum dicit, ſe habere cauſam, & titulum
poſſeſſionis ab alio quàm a patre nimirum ab
Illuſtriſſimo Domino Plumbini, hoc etiam caſu
euidenter probatum dicitur eum fuiſſe intru-
ſum in hanc poſſeſſionem poſt litem motam. &
ante ſententiam,quia aſſerta donatio,ut ipſe al-
legat ſibi facta fuit anno milleſimo quingente-
ſimo quadrageſimonono. & conſequenter lon
go tempore poſt ſententiam. Vnde quòquò ſe
uertat Dom. Sfortia fateatur neceſſe eſt Reue-
rendiſſimum Dominum Epiſcopum ſuam in-
tentionem optime probaſſe ſicut oportuerat;
præſertim cum hoc caſu non requirantur exa-
ctæ probationes. Rot.deciſione quadringente-
ſimo ſeptuageſimooctano. de probation. & re
iudic.in no. Et propterea ſententiam executio-
ni mandandam eſſe, ut concludit Rot. dicta de-
ciſione quadringenteſima ſeptuageſimaſepti-
ma incipiente, Suppoſito in contrariam par-
tem ſupra allegata. quę certè in hoc caſu firmat
executionem contra intruſum poſt ſententiam
fieri debere dum dicit ſi reperiret quòd poſt
ſententias habuiſſet poſſeſſionem eum non au-
diret quouſque ſententiæ huiuſmodi fuerint cõ
tra eum executioni mandatæ.

Nec me monet oportuiſſe iſtud probare ex
nouo proceſſu,neque ſufficere ueterem contra
non citatum, cui ex primis actis ſententia non
præiudicat dicta deciſione quadringenteſima
ſeptuageſimanona.cum ſimil.

6 Quoniam reſpondetur † eam,& ſimilia tunc
locum ſibi uendicare, tuncque contra tertiũ
poſſeſſorem, vel hęredem non poſſe fieri execu
tionem quando tertius poſſeſſor, uel hæres ex
perſona propria, & ex noua cauſa ius ſuum me-
titur.

Tunc enim fateor propter perſonæ muta-
tionem quæ fortè bono iure nititur cum lis qua
ſi noua inchoetur executionem contra non ci-
tatum ſine proceſſu nouo non fieri, ut in allega
tis in contrarium dicitur.

Verum quando tertius poſſeſſor, uel hæres,
nititur defuncti perſona, & cauſa uetere, & poſ-
ſeſſione,quæ apud defunctum fuerat, & ob quã
lata fuerat ſententia contra defunctum exequẽ-
da; tunc contra eum executio fieri poteſt, ne-
7 que dicitur † noua lis,neque bono iure, niſi ui-
detur*cum malum ius defunctus habuerit quo
ſucceſſor niti conatur. quam quidem diſtinctio
nem in ſpecie tradit ita rem hanc declarans Ia-
cob.Menoch.retinen.poſſeſ.remedio tertio.nu
mero octingenteſimo vigeſimooctauo.& octin
genteſimo trigeſimoprimo.

Quapropter cum Illuſt.Domin.Sfortia no-
uam cauſam ſe habere ab Illuſt. Dom. Plumbi-
ni de iure docere non poſſit, ſed ſolum niti
ualeat uetere poſſeſſione patris per ſe apprehẽ
ſa a quo ſolo habere cauſam prætendere poteſt;
ſequitur ut contra eum ſententia executioni mã
dari debeat. Bar.d.repe.l.creditores.nu.23.uer.
primo caſu,ubi etiam Bald. Ang.& Saly.Nec ad-
uerſus dictum Dominum Sfortiam cui ſenten-

tia nocet requiritur nouus proceſſus, ſed ſuffi-
8 ciat uetus, quoniam idem † iudicatur de probationibus quod de ſententia ad effectum probãdi, & quibus ſententia nocet, nocent etiam probationes. Bar. Dec. Rip. num. 37. Cag. num. 129. l. 2. C. de eden. & Arc. cap. cauſam quæ. col. fi. ubi Fely. col. 10. de teſtib. Quam ſanè executionem ſubrogatus, ſeu ſucceſſor Victoris nouus epiſcopus Maſſan. petere poteſt iuxta tradita per P. Rebuff. de manda. Apoſtolic. §. declarantes. uerſicul. ſententia tamen lata. pag. 505. & ſeq. tomo 1. in concord.

Nec obeſt dum dicebatur præſumendum eſſe Dom. Sfortiam poſſediſſe ante litem motam non autem poſt, quaſi in dubio actus licitus præſumatur. doc. l. non ſolum. §. ſed vt probari. ff. de ope. nou. nun. Ideoque non uideri intruſum, neque eidem nocere debere ſententiam latam cõtra eius patrem, ut per Bar. d. repe. l. creditores. C. de pig. & docto. in l. a Diuo Pio. §. ſi ſuper rebus. ff. de re iud. in oppo. ext. gl.

9 Quia † reſpondetur: hic non eſſe locum præſumptioni, neque coniecturæ dubiæ quæ locum habet ſuper incerto. gloſſ. in uerbo, præſumatur in §. accedit. l. uni. C. de rei uxo. act. nec uendicat ſibi locum in claris. l. continuus. §. cum ita. ff.
10 de uerborum oblig. quemadmodum † in claris uerſamur in caſu noſtro quandoquidem ex prædictis conſtat intruſionem interceſſiſſe poſt litẽ motam, ideoque concludendum uidetur Reuerendiſſimum Dominum Epiſcopum affatim probauiſſe. Illuſt. Dom. Sfortiam cui ſententia lata nocet ſecundum prædicta, habuiſſe cauſam, & titulum poſſeſſionis poſt litem motam, id qđ dicebatur eſſe onus, & intentio dicti Reuerendiſſimi D. Epiſ. iuxta tradita per Bar. in l. cum actum. ff. de neg. geſt. Atque ita puto fieri ſatis poſſe dubitationib. docte ſubtiliter excitatis ſaniore ſententia ſemper ſalua ad Dei O. M. gloriam, & honorem.

Ego Antonius Cioſius.

CONSILIVM XCV.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum a contrario ſenſu in ſtatutis locum ſibi vendicat, dummodo ſumatur ſecundum limites verborum, quæ habentur in ſenſu directo.*
2 *Statuto ſi cauetur quòd ſtantib. maſculis filiæ non ſuccedant, illis non extantib. ceſſat excluſio.*
3 *Verba negatiuè probata non diſponunt.*

In Dei nomine.

EXTAT ſtatutum Carrariæ in quo dicitur ſi aliqua mulier exiſtens in matrimonio deceſſerit, ſuperuiuente uiro ſuo, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, ſine filijs legitimis, & naturalibus ex ipſa, & dicto uiro deſcendentibus: tertia pars dotis remaneat marito ſuo, & de duabus partibus ſtatuat quicquid uoluerit, & de iure potuerit. & ſi nihil inde ſtatuerit ſuccedat qui debet de iure in ipſis duabus partibus.

Quo ſtante cum contigerit quandam mulierem binubam ab inteſtato deceſſiſſe relicto Philippo, & alijs ex primo, itemque relicta Geneura ex ſecundo uiro; quamquam pro comperto eſt, ultimum illum virum iuxta ſtatutum prædictum nihil lucrari extante dicta Geneura eius filia. Tamen dubitatur ſecundum ea, quæ proponuntur an illud lucrum quod uiro non cedit, ſaltem a a ſenſu contrario dicti ſtatuti acquiratur filijs dicti ſecundi viri, & conſequenter dictæ Geneuræ; an uero ad cæteros hæredes, & filios dictę binubæ mulieris ſecundum iuris diſpoſitionem pertineat.

Et rem breuiter perſtringendo propter temporis anguſtias, quibus nunc maximè intercludor arbitror de iure firmandum eſſe in caſu propoſito mortua dicta muliere cum liberis, dictũ lucrum non acquiri filijs ſecundi matrimonij, ſed cum reliqua dote ſpectare ad cæteros filios qui de iure, & ſecundum ſtatuta ſuccedere de-
1 bent. † Quia in ſtatutis habet locum argumentum a contrario ſenſu, dummodo ſumatur iuxta limites uerborum, quæ habentur in ſenſu directo. ut per Anto. de But. in c. cum Apoſtolica. vlt. no. de his quæ fiunt a præla. & declarat Dec. in l. prima. numero trigeſimooctauo. ff. de offic. eius. & in conſilio 508. numero 3. & ſequẽ. & in conſilio 110. numero 5. & conſilio 626. numero 7. Atqui ſi ſumatur in caſu propoſito argumentum a ſenſu contrario iuxta limites verborum, quæ exprimuntur in ſenſu directo profecto colligi ex illo tantummodo poterit maritum excludi a dicta tertia parte dotis ſi contigerit uxorem decedere cum liberis ex dicto matrimonio. Id quod patet quia ſecundum diſpoſitionem dicti ſtatuti ex ſenſu directo mortua muliere ſine liberis ex ipſa, & dicto viro deſcendentibus maritus retinet tertiam partem dotis. Et propterea a ſenſu contrario infertur ſolum muliere decedẽte cum filijs maritum excludi a prædicto lucro. Conſequens igitur eſt, ut concludamus ex argumento a contrario ſenſu ſumpto ex dicto ſtatuto, non demonſtrari lucrũ pertinere ad d. Generã qñ eius mater deceſſit cũ liberis. ſed a dicto ſtatuto relictum fuiſſe certum diſpoſitioni iuris communis nimirum, ut ad dictam dotem admit

ti debeant illi, qui de iure, & ſecundum ſtatuta ſuccedere debent, ut firmat Paul. Caſtrenſ. conſ. 359. incip. ſupraſcriptus dominus. par. 2. & Dec. in conſ. 538. nu. 5. in 4. par. ubi ſi ſtatuto caueatur
2 ut † extantibus maſculis filiæ excludantur, reſpõdet Dec. illis non extantibus excluſionem ceſſare, & remanere rem in depoſitione iuris communis. Quemadmodum etiam tenet Ruy. conſ. 63. nu. 3. uol. 3. ubi ſtante ſtatuto, ut mortua uxore ſine liberis vir lucretur dimidiam partem dotis, reſpondet Ruyn. ex argumento a contrario ſenſu illius ſtatuti ſolummodo colligi poſſe vxore decedente cum filijs virum excludi ab omni lucro. Idem ſequitur etiam Gratus in conſ. 3. n.
3 21. uerſ. quarto reſpon. lib. 1. ubi dicit † verba negatiue prolata veluti decedente marito ſine liberis communib. non diſponere, ut a contrario ſenſu exiſtentibus liberis communibus ipſi cenſeantur uocati, ut ibi per eum latius. Quod comprobat etiam Dec. conſ. 283. nu. 4. & 5. uerſ. 2. reſpondetur. par. 2. ubi firmat huiuſmodi filijs ſtatutum non deferre lucrum, ſed uenire filios de iure communi ſub cuius diſpoſitione res dicitur remanere. & hæc ſaluo ſemper meliore ſententia ad laudem Dei,

Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Pacto inito de retrouendendo oritur tantum actio perſonalis ex contractu contra illum, qui promiſit retrouendere.*
2 *Emptores primi quando in publico inſtrumento obligauerunt bona ſua pro obſeruantia contractus, tunc poteſt agere actione hypothecaria contra tertios poſſeſſores incumbendo pignori pro obſeruantia contractus.*
3 *Hypothecaria, qui experitur, quid probare habeat.*
4 *Diſcußio quando ſit neceſſaria.*
5 *Saluianum interdictum cui competat.*
6 *Agenti Saluiano interdicto ſat eſt oſtendere poſſeſſionem debitoris tempore obligationis contracta, & poſſeßionem rei conuenti tempore quo agitur.*
7 *Contractus ſimulatus ex parte emptoris excludit dominium, & poſſeßionem.*
8 *Simulationem, & vſuram allegans illam probare tenetur, alids ſuccumbit.*
9 *Contractus in foro contentioſo debet præſumi licitus, & tamen ſimul atus.*
10 *Remedium c. reintegranda. 3. q. 1. quo caſu competat, & cui.*
11 *Contractus ex conuentionibus legem accipiunt.*
12 *Teſtes de auditu non probant.*
Nec deponentes extra articulum. nu. 13.
14 *Teſtes teſtificantes per vnum præmeditatumq; ſermonem ſuſpicione non carent.*
15 *Teſtes diſcordantes de tempore nullam fidem faciunt.*
16 *Soluens debitum non liberatur ex non integra ſolutione.*

CONSILIVM XCVI.

In Dei nomine.

IN lite quam Dominus Gabriel Martianus intendit contra Meonem; arbitror dictum Dominum Gabrielẽ (ſi dixerimus eum egiſſe actione hypothecaria) ex hoc iudicio de iure diſcedere de-
1 bere ſuperiorem. Nã quãquã inito pacto † de retrouendendo oritur tantum actio perſonalis ex contractu contra illum qui promittit retrouendere, ſecundum opinionem Ale. in conſ. 10. num. 3. 1. uol. & Cur. ſenio. in conſilio duodecimo. columna ſecunda. numero ſecundo. uerſic. & ideo in iudicio. Tamen omiſſis quampluri- mis interpretum controuerſijs quas refert Crauet. conſilio ducenteſimo primo, columna prima, & ſecunda. uolumine ſecundo. quando pactum de retrouendendo reſpicit rem, ſeu quando gratia redemptiua ſapit aliquam realitatem quod accidit quando in contractu de retrouendendo eſt appoſita obligatio, & hypotheca bonorum pro obſeruantia contractus; tunc poteſt agi contra tertios poſſeſſores actione reali hypothecaria incumbendo rei pignoratę, & hypothecatæ pro obſeruantia initarum conuentionum ſecundum opinionem Pau. Caſtren. quam cum hypotheca adiecta eſt, tanquam indubitatam amplectitur Socy. in conſilio octuageſimo. numero ſecundo. verſicul. uel etiam. volumine
2 tertio. vbi dicit, † quando primi emptores in publico inſtrumento obligauerunt bona ſua pro obſeruantia contractus, tunc poſſunt agere actione hypothecaria contra tertios poſſeſſores in cumbendo pignori pro obſeruantia contractus. Et eandem opinionem tenet etiam Caſene. in commen. ad conſuet. Burgund. des tentens rub. 5. §. 1. numero trigeſimonono, columna 813. uerſicu. aduerte tu hic duæ, ubi dicit opinionem Alexandri dicentis ex pacto de retrouendendo oriri tantum actionem perſonalem locum ſibi poſſe vendicare quando adeſt ſimplex pactum redemptiuum, ſed quando gratia redemptiua ſapit realitatem veluti, quia fit adiecta hypotheca bonorum pro obſeruatione promiſſionis tunc habet locum opinio Pauli, ut agi poſſit etiam actione reali contra tertios poſſeſſores. Quam opinionem tenet etiam additio in uerbo, ſed rectè ad dictum conſilium Alexandri, uolumine primo. ubi dicitur appoſita hypotheca agi poſſe reali hypoth. contra tertios poſſeſſores. Idem quoque firmat Crauet. conſilio ducenteſimo primo. & conſilio ducenteſimo ſexageſimoprimo. nu. 5. par. 4.

vbi dicit

ubi dicit licet ſimplex pactum de retrouenden-
do rei afficiat tertium poſſeſſorem tamen ſe-
cus eſt quando adeſt hypotheca adiecta con-
tractui.

Atqui in propoſita ſpecie Marianus vendi-
tor promiſit Domino Gabrieli Maſtiano em-
ptori dictum prædium non redimere, vt il-
lud alijs uenderet, quod ſiquando vendere
vellet, promiſit de hoc certiorare dictum
Dominum Gabrielem, quo ille ſi vellet emere,
in emendo alijs omnibus præferretur. Et pro
obſeruantia prædictorum dictus Marianus ven
ditor obligauit ſe, & ſuos hæredes, & bona om-
nia, & præſertim d. petiam terrę, ut apparet ex in
ſtrumento d. venditionis rogato a ſer Nicolao
Deltroncia Notario publico Piſan. ex cuius uer
bis aperte colligitur in caſu propoſito pro ob-
ſeruantia d. contractus fuiſſe expreſſe, & in ſpe-
tie obligatum, & hypothecatum prędiũ de quo
agitur. Ergo patet ex prędictis D. Gabrielem a-
gere potuiſſe actione hypothecaria ad hoc prę-
dium aduerſus dictum Meonem tertium poſſeſ-
ſorem, qui emit a dicto Mariano vendente con
tra pacta appoſita in uenditione prędicta. Sed
3 enim ille, † qui experitur hypothecaria actione
contra tertium poſſeſſorem narrare in libello
debet illum, qui hypothecat, & obligat bona tẽ-
pore contractę obligationis, & hypothecæ fuiſ-
ſe dominum rerum hypethecatarum, ut per An
tonium Negoſantium de Fan. in tract. de pigno
ribus, & hypoth. in 3. memb. 8. par. prin. nume-
ro 22. uerſ. tertio quando agitur, uel ſaltem ſim
pliciter dicere debet tempore obligationis con
tractę res fuiſſe in bonis hypothecantis. d. num.
22. uerſ. item adde. Et tandem in dicto libello
hypothecarię concludere debet reum conuen-
tum cogi ad tradendam poſſeſſionem rei hypo-
thecatę, ut per Bar. in l. rem alienam. col. 3. verſ.
quęro qualiter. ff. de pig. act. Ang. Aret. & Iaſ. in
§. item Seruiana. num. 125. & 126. col. fi. Inſt. de
actionib. & Antonium Negoſan. d. tertio mem-
bro. nu. 24. & Io. Petr. de Ferra. in pract. in libel-
lo in act. hypoth. vbi inter alia dicit peti debere
aduerſarium cogi, & condemnari ad dimitten-
dum, & relaxandum &c.

Quamobrem ſi dicamus dict. ſer Matthęum
procuratorem Domini Gabrielis egiſſe hypo-
thecaria, ut indicare poſſunt illa uerba libelli di
centis ad dimittendum, & relaxandum &c. utiq;
cum apparent ex inſtrumento quodam retro-
uenditionis factę Mariano per d. Dom. Gabrie-
lem, illam petiam terrę fuiſſe dicti Mariani, & in
Mariani bonis extitiſſe tempore hypothecę cõ-
ſtitutę conſequens eſt, ut dictus Dominus Ga-
briel in hypotheceria debeat obtinere litem cũ
probauerit, ea quę probanda erant. nimirum
Marianum qui res obligauit fuiſſe tempore hy-
pothecę contractę dominum, vel poſſeſſorem
dicti prędij uenditi quod ipſe pro obſeruantia
contractus hypothecauerat. ut per Crauet. con-
ſil. 201. num. 3. uol. 2.

4 Nec ob. † ſi obijciatur oportuiſſe diſcutere
principalem priuſquam ageretur hypothecaria
contra tertium poſſeſſorem. Auth. hoc ſi debi-
tor. C. de pignor. Antonius Negoſan. d. tract. de
de pigno. in primo membro octauæ partis prin
cip. num. 12.

Reſpondetur enim hanc concluſionem limi-
tari, ut non procedat quando actum fuerit uigo
re inſtrumenti garentigiati, uel alterius inſtru-
menti publici habentis executionem paratam,
& interuenerit uera traditio rei hypothecatæ fa
cta emptori cui res fuit hypothecata. tunc enim
non eſt neceſſaria diſcuſſio, ut per Soc. in conſ.
24. in fi. 1. uol. & per eandem Antonium Nego-
ſan. d. tract. de pigno. in primo membro octauæ
partis. numero 32. uer. undecimo fallit. Quapro
pter cum dictæ uenditionis inſtrumentum cu-
ius uigore agit Dominus Gabriel contra Meo-
nem habeat quarantigiam reſque hypothecata
tradita fuerit Domino Gabrieli, ut ex proceſſu
patet. conſequens eſt, ut rectè ex eo agatur nul-
la etiam facta diſcuſſione.

5 Quòd ſi dicamus actorẽ experiri † interdicto
Saluiano quod ſecundum opinionem quorun-
dam competit cuilibet creditori hypothecario
contra tertios poſſeſſores extraneos etiam ex-
tra materiam locationis, & conductionis quam
opinionem tenuit Bar. in l. 1. ff. de Salui. interd.
& in l. 1. C. de precar. & Ang. Aret. in §. item Ser-
uiana, num. 9. inſt. de actio. Alex. in conſ. 185. nu
mero 4. lib. 6. Ripa in rub. de pig. numero 19. &
Ant. Negoſan. trac. de pig. & hypoth. in 3. mem-
bro octauæ partis princip. numero 19. uerſicul.
ſeptima concluſio. Quamuis ſecundum alios
quoſdam antiquiores, & recentiores Saluianũ
non dicitur competere, niſi in materia locatio-
nis, ut per Fran. Sarmentum in tract. de reddit.
eccleſiaſt. par. 3. c. 2. & per Menoch. de adipiſcẽ.
poſſeſſ. remed. 3. num. 17. & ſeq. Adhuc quoque
firmandum eſſet, actorem rectè egiſſe quando-
6 quidem † agenti Saluiano interdicto ſat eſt oſtẽ
dere poſſeſſionem debitoris tempore obliga-
tionis contractæ, & poſſeſſionem rei conuenti
tempore quo agitur, ut firmat idem Ant. Nego-
ſan. d. par. 3. memb. 3. nu. 19. uerſic. 7. concluſio
cum ſim. Quinetiam ſi fuiſſet intẽtatum utrũq;
remedium, uidelicet hypothecaria, & Saluianũ
ueluti ſi actor dixiſſet in libello rem fuiſſe in bo-
nis hypothecantis, & tempore hypothecæ con-
tractæ poſſideri ab eo adhuc ſuſtineretur li-
bellus, ut per Negoſan. de pigno. in 3. membro
octauæ par. num. 26.

Si uero præſupponamus actum fuiſſe iudicio
rei vendicationis adhuc quoque firmandum eſ
ſet actorem ſententiam per ſe obtinere debere;
quoniam dictus actor ex præallegato contractu
docuit de dominio petiæ terræ, de qua contro-
uerſia eſt. Itemque probauit Meonem reum
conuentum illius petiæ terræ hoc tempore poſ-
ſeſſionem, uel detentationem habere, ut patet
ex teſtibus examinatis ad inſtantiam actoris ſu-
per a. c. primæ inſtantiæ quod capitulat etiam
& aſſerit Meon ſuper 6. cap. per eum producto

 in d.

in d.1.inſtantia.quo caſu qui ex parte ſua oſten-
dit adeſſe dominium ex parte uero conuenti do
cet adeſſe poſſeſſionem in iudicio rei uendica-
tionis uincere ſolet.l.in rem in princ.ff.de rei uē
di.l.officium.ff.eod.§.1.vbi Iaſ.num.66.Inſtit.de
action.

Nec obſt.ſi obiiciatur ex dicto contractu uen
ditionis,de dominio actorem non docuiſſe qua
ſi in illius inſtr̃o nõ cõtineatur uera uēditio ſed
ſimulatus contractus pignus reuera continens
7 qui ſanè †ſimulatus contractus ex parte empto-
ris excludit dominium & poſſeſſionem, vt per
Innoc.in c. cum contingat de iureiuran.& Bero.
conſil.212.nume. 3. volum.tertio,& conſil.166.
nu.12.volum.1.

Reſpondetur enim dictum contractum con-
tinere ueram uenditionem. Et licet dictus Meõ
capitulauerit in 1.2.& 3.cap. Marianum uti pe-
cunia egentem pignori dediſſe domino Gabrie
li prædium de quo agitur nomine uenditionis
quam dicitur non fuiſſe ueram uēditionem, ſed
fictam & ſimulatam ſemperque Marianum in
poſſeſſione dicti prædij fuiſſe & fructus perce-
piſſe. Tamen poſtea teſtib.id non probat immo
ſuper dictis tribus capitulis vbi agebatur de ſi-
mulatione probanda non examinantur teſtes,
ſed de uoluntate eius omittuntur.

Et ideo Meonis aſſertio nihil obeſt Domino
8 Gabrieli quia †ſimulationem & uſuram allegās
illam probare tenetur aliàs ſuccumbit, ut per
Bal. in conſ.39. proponitur quòd celebratus
fuit ad fi. & conſ. 310.incip. quæritur de tali lib.
9 3.& Dec. conſ.167. quoniam †in foro conten-
tioſo in dubio contractus præſumi debet licitus
& non ſimulatus Bal. in l. rogaſti §. ſi tibi. ff. ſi
cer. pet. Alexand. conſ. 200. inci. perſpectis co
lum. 11. num. 4. lib.6. & d. conſ. 167.col. 2.ubi
dicit in dubio quemlibet contractum præſumi
licitum & bona fide factum.

10 Quinetiam † ſi dixerimus intentatum fuiſſe
remedium & condictionem ex cap. reintegran
da 3.quæſt.1. ut uidentur innuere verba libelli
dicentis ad dimittendam & relaxandam poſſeſ
ſionem cum fructib. quæ ſanè arguere poſſunt
intentatum fuiſſe tale remedium reintegrandæ
poſſeſſionis, vt dicit Alex.conſi.200.in prin. lib.
2.& Iaſ in l.naturaliter. §. nihil commune. ff. de
acqui.poſſ.& Dec.conſ.17.num. 2. parte 1. Hoc
quoque caſu Meon cauſam perdat neceſſe eſt
quoniam quando nouus poſſeſſor titulo etiam
& bona fide nixus cauſam habet ab auctore ui-
tio perſonali affecto cuiuſmodi erat Marianus
qui mala fide vendidit Meoni tunc ſanè dictus
nouus poſſeſſor conueniri poteſt remedio rein-
tegrandæ poſſeſſionis, vt per Soc. in l. rem quæ
nobis num. 12.uer.& ſecundo Alcia.ibidem nu.
8. ff.de acqui.poſſ.in 15. remedio nu.73.ver. ter
tius eſt caſus.

Nec obſtat obiectio quæ ſumi poſſet ex his
quæ probare nititur Meon in 5. capitu. ubi ca-
pitulat Marianum tanquam cupidum ſeruandæ
conuētionis appoſitæ in d.contractu ſæpius quę
ſiuiſſe & quęri curauiſſe an dominus Gabriel vel
let redimere dictum prędium de qua re certus
factus dominus Gabriel recuſaſſe dicitur & re-
ſpondiſſe quid ego de malè illa culta ac dereli-
cta uinea facerem ènumeret mihi Marianus reſi
duum debitæ pecunię & cui libuerit uendat.

Ex quib. apparere dicitur, Marianum poſt li-
centiam impetratam a domino Gabriele uende
re potuiſſe petium terrę Meoni neq; ob dici poſ
ſe, uel actum eſſe aliquid contra pacta appoſita
in contractu uel licuiſſe domin. Gabrieli propter
non ſeruata pacta experiri actione hypotheca-
ria, vel aliquo ex ſupradictis remedijs contra
Meonem ad auocandum prędium ſupradictum.

Reſpondetur .n. Marianum uendidiſſe Meo-
ni contra conuentiones appoſitas in contractũ
facto prius inter Marianum, & D. Gabrielem
11 quæ tamen conuentiones †ſeruandæ erant cũ
ex illis contractus legem accipiant l. 1. §. ſi con
uenerit. ff. de poſ. l. contractus. ff. de regul.iur.
l. ſemper ff.eod. idcirco rectè experitur Domi-
nus Gabriel. Nec ei obeſſe poteſt aſſerta facultas
ſeu licentia uēdendi quam Meon capitulat Do-
minum Gabrielem dediſſe quoniam de tali li-
centia data non docet. Nam Benedictus Gangi
primus teſtis examinatus ad inſtantiam Meo-
nis ſuper 5. cap. dicit ſe audiuiſſe a pluribus di-
ci ea quæ in d. cap. aſſeruntur ſed reuera dicit
ſe nunquam fuiſſe præſentem neque dũ ea uer-
ba referrentur Domino Gabrieli neque etiam
dum Dominus Gabriel reſpondit. Taddeus au-
tem quartus teſtis deponit ſe illud idem audiuiſ
12 ſe dici quo †caſu teſtes de auditu nil probant, ut
per gloſ. Bart. & alios in l. teſtium C. de teſtib.
Specul. in tit. de teſte §. 1. uerſic. teſtimonium
autem Abb. c. licet ex quadam colu.5. de teſti.
Felyn. c. ex literis num.2. de teſtib. Corn. conſ.
179. num.9. uol. 1. & conſ. 301. num.8. uolu. 3.
Decius conſ. 647. num.5. Soci.iun. conſ. 69. 1.
vol. & conſ.86. nu.31. uol.2. cum ſimil.

Nec iuuatur intentio Meonis ex dict. Bapti-
ſtæ Pierini examinati ad inſtantiam d. Gabrielis
ſupra 2.cap. ubi deponit Dominum Gabrielem
dixiſſe; nolo emere huiuſmodi prædium quid
ego de illa uinea deſtituta facerem è uendat ili-
cet cui uelit, qui ſanè teſtis a dom. Gabriele in-
ductus contra eum probare dicitur vt per Iaſ. in
rub. C. de iureiur. & Gratum in conſ.50.nume.
47.uol.1. nam prçterquam quòd uariat ab his
quę deponit pro Domino Gabriele quo caſu
non probat, ut per Nellum tract. de teſtibus nu
me.215. reſpondetur etiam eius dictũ nihil ur-
gere quoniam dum hæc deponit egreditur capi
tulata ut patet ex inſpectione dicti ſecundi capi
tuli in quo nil fuerat capitulatum de iſta licētia
13 quo †caſu teſtis deponens extra articulum nihil
probat, ut per Bertrandum in conſ 9. num.6. uo
lum. 2. & conſ. 75. num.3. parte 1. in antiquis
& conſ. 15. parte 1. num.8. & conſ. 80. parte ea
dem num. 4.& conſ. 307. num. 6. eadem par-
te 1. in antiquis, & Nepos a Mont.Alb. in tract.
de except. num. 59.

Præterea

Præterea hic teſtis inductus per D. Gabrielẽ
ſine alijs adminiculis non rectè probaret con-
tra producentem, ut per Soci. ſeniorem in cõ-
ſi. 69. num. 14. lib. primo. Et licet Dominus Ga
briel eum induxerit non propterea tamen eum
abſolute approbauit ſed cenſetur ſolum appro-
batus quoad eius perſonam non autem quoad
eius dicta quandoquidem is qui approbat teſtẽ
quoad perſonam a ſe inductũ poteſt adhuc op-
ponere contra eius dicta ut per Fely. in c. cauſã
quę de re iudic. & Marc. Anton. Natta in conſ.
196. num. 8. parte 1.

Rurſus Meon non poteſt uim facere in depo
ſitione dicti Baptiſtæ Pierini ſecundi teſtis exa-
minati ſuper 5. cap. eiusdem Meonis ubi dicit
tam una cum Mariano de illius mandato quàm
etiam ſolum ſe quæſiuiſſe ſæpius a Domino Ga
briele, an uellet emere totam dictam petiã ter-
rę ſemperque Dominum Gabrielem reſpondiſ
ſe emere nolle id quod actum fuit anno ſu-
periori. Nec magis iuuatur a depoſitione Nu-
ti quinti teſtis exam. ſupra d. 5. cap. ubi dicit
ſe quæſiuiſſe ſæpius a Domino Gabriele an eme
re uellet totam dictam petiam terræ cumque
ſemper emere recuſaſſet idque ſcire quia inter
fuit uerbis articulatis iam ſunt anni ſex aut ſe-
ptem. Etenim licet dicti teſtes ut ſupra dicitur
depoſuerint nihilominus concludenter iſtud
14 non probant ſed reddũtur † ſuſpecti cum depo
nant ſuper eadem prope formalitate uerborũ,
ut per Crauettam in conſ. 79. nu. 11. vol. 1. quaſi
teſtificentur per unum præmeditatumque ſer-
monem quo caſu ſuſpitione non carent l. 3. §.
idem. ff. de teſtibus. ut per Specul. tit. de teſte
§. nunc tradendum qualiter uerſic. cautionem
quoque & per Bened. Cap. conſ. 114. num. 1. Et
augetur ſuſpitio quinti teſtis quoniam ſupra in
terrogatorijs dicit ſe interfuiſſe uerbis articula-
tis iam ſunt ſex aut ſeptem anni cum tamen nõ
ſit ueriſimile eos recordari de dictis certis uer-
bis articulatis tam diu antea babitis iuxta tradi-
ta per Crauet. conſ. 28. num. 4. uol. 1. & Natta cõ
ſi. 315. num. 13. uol. 2.

Præterea idem ſecundus & quintus teſtis in
tempore non conueniunt & propterea repro-
bandi ſunt ut per Bagar. in tract. ad reprobat te
ſtium nu. 63. & Iacob. Aegid. in tract. ad repro
bat teſt. num. 31.

Nam ſecundus dicit licentiam impetratam
fuiſſe anno ſuperiori, ut ſignificant illa uerba
l'annodilà. Quintus uero dicit id actum fuiſſe iã
ſunt ſex, aut ſeptem anni quo fit, ut dicti teſtes
15 † de tempore cum diſcordent nullam fidem le-
gitimam faciant ut per Alex. in conſ. 118. num.
17. uol. 2. & Crauet. conſ. 78. nu. 3. & conſ. 151.
num. 13. parte 1. Et neceſſario ex eorum depo-
ſitionibus non concludatur, in uenditione ulti-
mo loco facta de qua nunc agitur licentiam in-
terueniſſe, ſed ſorte datam fuiſſe licentiam ſex
aut ſeptem ab hinc annis in priori uend. facta
ab eiſdem de eadem petia terræ unde ſaltem
tanquam non concludentes depoſitiones reij-
cientur l. non hoc C. unde cogn. c. in præſentia
de probat.

Ad hæc poſito & non dato ut dicti teſtes alle
gatis uitijs non laborarent adhuc quoque fir-
mandum eſſet Meonem ab eorum atteſtatio-
nib. non iuuari quia aſſerta notificatio ſeu cer-
tioratio non fuit facta iuridice. nec oſtenſo ſpe
ciali mãdato, nec teſtato, nec in actis ſicuti opor
tuerat iuxta tradita per Tiraq. in tract. de retr.
gent. §. 36. gl. 2. ſed omnino facta fuit contra pa
cta appoſita in contractu quoniam ut duo illi te
ſtes fatentur, quæſitum non fuit ex Domino Ga
briele an uellet emere petiam illam terræ trium
ſtariorum cuius redimendæ Marianus ei pote-
ſtatem fecerat in contractu; ſed an uellet eme-
re totam quandam petiam terræ quæ licet con-
tineret tria illa ſtariora tamen maioris erat men
ſuræ quàm fuiſſet illa cuius redimendæ facultas
ſibi fuerat in d. contractu conceſſa: quamobrẽ
poſito & non dato, ut Dominus Gabriel eme-
re recuſaſſet non ob id tamen ſibi pręiudicium
ullũ intulit quia ſua forte intererat redimere ſo-
lum illam petiã de qua inter eos conuenerat. &
non maiorem illam quam Marianus obtuliſſe
dicitur.

16 Et licet † Domi. Gabriel a Mariano recęperit
partem præcij non propterea tamẽ ſibi præiudi-
cauit, ex non integre ſolutione facta ſoluens iu-
uari non poteſt ut per Alex. conſ. 75. li. 7. & Boe.
deciſ. 23. num. 32. parte 1. Tiraq. de retr. conuẽ-
tionali §. 4. gloſ. 6. num. 23. Ex quib. omnib. cõ-
cludo potiorem mihi de iure uideri cauſam di-
cti Domini Gabrielis ſamore ſententia ſemper
ſalua ad laudem Dei.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Vſura committi dicitur, quando quis præſenti pecu-
nia rem ſibi in poſterum tradendam emit minori
precio, quàm eſſet tempore uenditionis & rei tradẽ
da valitura.*
2 *Scriptura priuata ſolemniter recognita probat.*
3 *Contractus fœneraticius quis dicatur.*
4 *Vſura commiſſa tunc eſt indicium, quando emptor
non curat ſe reddi certiorem conditionis rerũ quas
emere uult.*
5 *Contractus figura non eſt attendenda, ſed illud
quod uerè partes inter ſe agere noluerunt.*
6 *Neceſſitas quærendi pecunias, qua adſtringi-
tur is, qui ære alieno grauatur, præſumptionem ſi-
mulationis & uſuræ ualidam inducit.*
7 *Conuentio contra naturam contractus arguit cõtra
ctum ſimulatum, & uſurarium.*
8 *Vſuram quem cõmittere voluiſſe tunc eſt indubita-
ta præſumptio, quando petit ſibi plus reddi quàm
numerauit.*
9 *Vſura in alijs contractibus, quàm mutui committi
poteſt.*

CON-

CONSILIVM XCVII.

Diuino implorato præſidio.

CVM facti propoſiti ſeriem diligenter
examinauerim; in eam,tandem veni
ſententiam, ut exiſtimarem contra-
ctum initum inter Magnificos Do-
minos officiales Marmorum ex parte vna. Et
Rocchum Lotti Guidi ex altera, audacter dici
poſſe fæneratitium.

Namque vltra ea quæ eruditè, & copioſè di-
cta ſunt per Clariſſ.Iuriſcon. Dom.Ioan.de Aio
la uri fratrem honorandum ex alijs quoque con
iecturis,rationibus,& authoritatibus deprehen
ditur prędictum contractum eſſe uſurarium.

1 Primò † quia quando quis præſenti pecunia
rem ſibi in poſterum tradendam emit minori
præcio quàm eſſet tempore uenditionis, cer-
tumque eſt rem pluris eſſe valituram tempore
rei tradendæ emptoremque non fuiſſe. aliàs
empturum, neque venditorem aliàs uenditu-
rum. Tunc ſanè vſura committi dicitur, quia ex
pecunia quam ipſe numerat uidetur aliquid lu-
crari uelle ac temporis commoditatem uende-
re,ut inquit Bald. in Rub.C. de vſur. numero 4.
in quæſt. 3.ubi dicit ſiquis emat frumentum ad-
huc herbeſcens, ſeu latentem aliam ſegetem,
quinque nummis, quę tempore meſſium vero-
ſimiliter octo valitura eſt dicitur vſuram com-
mittere,ſi præſens pecuniæ numeratio eſt cauſa
damni uenditoris,ut tenet etiam Lauren. de Ro
dulph.in tract.de uſuris,par.2.q.43.numer.7.&
tradit Soc.iun.conſ.83.num.2. & num.8. & nu.
10.& num.15.vbi firmat eum qui longe minori
precio emit oleum quàm tempore uenditionis
valeret,& tempore contractus ideo ſoluit pecu-
niam ut poſtea oleum recipiat & conſtat tem-
pore traditionis oleum pluris futurũ dicitur u-
ſuram committere,licet ſecus eſſet ſi fuiſſet du-
bium & incertum quanti valiturum eſſet tēpo-
re traditionis faciendæ, & venditor non fuiſſet
aliter venditurus,nec emptor empturus. Hoc
idem ſequitur etiam Guliel.Bont.in tractatu de
vſur.§.in emptionibus num.57.& in §.ad propo
ſitum,num.63.& §.vſura num.76.verſi. non eſt
vſurarius.vbi dicitur vſurarium illum cēſeri qui
exēpli gratia cētũ modios auenæ tradēdos in fe
ſto proximo diui Ioannis emerit quanti tūc eſt
cum celebratur contractus.Comprobatur eadē
opinio ex his quæ tradit Aug.Beroius in c.naui-
ganti nu. 10. & 12.& 13. de vſuris ubi concludit
tunc uideri contrahentes fœneraticium contra-
ctum feciſſe,quando venditur oleum, vel frumē
tum,quod poſt uenditionem factam conſidera-
tis his quæ communiter accidunt pluris erat ua
liturum.c.in ciuitate & c.conſuluit extra de vſu.
Ad eandem rem comprobandam facit etiam il
lud quod ait Laurent. de Rodulph. in tract. de
uſuris part. 2.in q.29.num. 11.& Natta in conſi.
369.num.2.& num. 3. uol.2.ubi dicunt tunc dij
udicari contractum uſurarium quando frumen
tum uenditum, tradendum eſt eo tempore quo
uerosimiliter erit pręcioſius. Veluti ſiquis emat
triticum, & ſoluat præcium tempore meſſium
ea lege, ut uenditor ſibi frumentum dimetiatur
tempore paſcatis, quo quidem tempore ſecun-
dum communem curſum, & uerosimiliter plu-
ris ualet. & Tiraq. de retract. connent.in præ-
fat.num. 17.ubi dicit ex uilitate præcij oriri con
ſueuiſſe ſimulationis præſumptionem Roſel. in
tract.de uſuris num. 24.ubi dicit uſuram cenſeri
quando quis ideo emit uilius quia ſoluat pręſen
ti pecunia.

Atqui in caſu propoſito d.Domini officiales
Marmorũ, ut patet ex actis, anno 1565. die 29.
Octobris a prędicto Roccho præſenti pecunia
dicuntur, iuxta uerborum corticem emiſſe oleũ
minori præcio quàm tunc ualeret, conuenerũt
què oleum ſibi tradi ac menſurari debuiſſe men
ſe Ianuario 1566. tunc proxime ſubſequenti.
quo tempore, ſecundum ea quę communiter
accidere ſolent, certum erat oleum pluris uali-
turum, neque contrahentes aliàs contractum
inituros. igitur aſſerta uenditio dicitur re uera
contractus fęneratitius quandoquidem conſta
re uidetur dictos dominos officiales ex centum
& trigintaquinq; ſcutatis quos præcij olei uēdi-
ti nomine ſoluerunt lucrum ſolummodo quæſi-
uiſſe. Emptum uero fuiſſe oleum minori pręcio
quàm tunc eſſet inde colligitur quòd Dominus
Aug. Lazari tertius teſtis examinatus ad inſtan-
tiam hęredum dicti Rocchi ſuper tertio cap. in
quo ponebatur anno 1565. menſe Octobris ſin-
gulas olei centenas libras uendi Carrarię cōſue
uiſſe ſcutatis duobus aureis gabellis atque expē
ſis omnibus detractis dicit ſe illo eodem tempo
re cuius mentio fit in cap.emiſſe a Magiſtro Io-
anne Michaele Medico bis mille libras olei ita,
ut in ſingulas centenas libras binos aureos ſcu
tatos impenſurus eſſet, eaque lege ut oleum aſ-
ſeruari deberet in dolijs dicti uenditoris ſine ul
la locationis mercede. Præterea quoque magi-
ſter Franc. quartus teſtis examinatus ſuper di-
cto tertio cap. ad inſtantiam hæredum Rocchi
deponit, tempore de quo mentio eſt in cap.ſin-
gulas olei centenas libras ęſtimari conſueuiſſe li
bris decem Mediolanenſibus quarum ualor ad
dictos ſcutatos duos proxime accedit.

Ruſus horum dicta iuuantur ex priuatis at-
teſtationib. tum Hieronymi tum Andreotti in
iudicio, recognitis, & in proceſſu deductis ubi
ſingulæ centenæ libræ olei boni dulcis, & dilu-
cidi dicuntur eo tempore uēdi fuiſſe ſolitæ duo
bus ſcutatis aureis uel ſi quando uilius inde ſo-
lummodo demptis duobus carolenis quæ qui-
2 dem† priuatæ ſcripturę,cum ſolemniter recogni
tæ fuerint,dicuntur probare,ut per Pariſi. conſi.
90.num. 12.& conſi. 112.uolum.1. Conſtitiſſe au
tem,oleum tunc uenditum, pluris fuiſſe valitu-
rum tempore traditionis colligitur ex commu-
ni curſu

ni curſu

ni curſu regionis & ex peritorum communi exi
ſtimatione qui ſic diiudicant. capitu. uigilanti, de
vſur. vbi Beroius, num. 25. 26. & 27.
3 Secundo † cont tactum hunc initum inter di-
ctos Magnificos Dominos officiales, ex u no la-
tere, & Rochum ex altero fuiſſe fœneratitium,
ideo conijcere poſſumus, quia qnando emptor
non curat rē quam emere uult ſibi exhiberi ne-
que dat operam, ut eum inſpiciat, certiorq́; , uel
oculata fide, uel alijs demonſtrationibus & mo-
dis oportunis reddatur ſit ne res quam emere
uult illius ualoris, & pręcij, quo uenditor illam di
gnam aſſerit, tunc profectò præſumi poteſt, con
tractum fuiſſe fœneratitium, dictumque uendi-
torem non habuiſſe animum uendendi, ſed ſolū
ex pecunia quam numerauit fænns percipiendi,
vt dicit Veronenſis in tracta. de ſimulatione cō-
tract. præſumptione octaua nume. 64. ubi dicit
eos qui de re aliqua emenda cogitant, ſolitos eſ
ſe rem quam empturi ſunt prius inſpicere & ſe-
cum animo examinare ſit ne res ea ſumma quæ
petitur digna, qui uero harum qualitatum cer-
tiores fieri negligunt eos uideri nō tam emere,
quàm fœnus ex eorum numerata pecunia perci
pere uoluiſſe Atque hoc idem tradit etiam Mat
thæus de Afſi. deciſ. 40. num. 19. uerſicu. item eſt
alia præſumptio ſimulationis & Natta in conſil.
198. num. 9. uolum. 1. Et Pariſius conſi. 82. num.
4 38. uolum. 3. vbi tradit † illam eſſe uſuræ commiſ
ſæ non mediocre inditium quando emptor non
curat ſe reddi certiorem conditionis rerū quas
emere uult. ut firmat etiam Roland. a Valle con
ſi. 40. nu. 30. volum. 2.
Atqui in propoſita ſpecie, dicti domini offi-
ciales Marmorum ſeu dominus Capitaneus eo-
rum nomine contrahens, nunquam curarunt, ſe
fieri certiores, conditionis qualitatis & bonita-
tis olei dicti Roclu, nec unquam dictum oleum
uiderunt, nec etiam uidere potuerunt cum in
promptu re vera Rocchus illud nunquam ha-
buerit vt dicuntur deponere teſtes examinati
ad inſtantiam hæredum Rocchi ſuper octauo c.
Ergo præſumendum eſt, aſſertum contractum
emptionis fuiſſe ſimulatum & vſurarium & re
uera & intus fuiſſe contractum mutui. Non ob
5 ſtante † figura contractus. Quandoquidem, nō
debemus attendere figuram contractus ſed il-
lud quod uerè partes interſe agere uoluerunt. l.
emptione C. plus valere quod agitur. l. Celſus. §
in emptis. ff. de contrah. empt. Paul. Caſt. in l. 1.
C. de pignorat. actione Ioan. ab Anan. conſilio
58. colum. 1. in fi. cum ſim. Et per conſeqnens di
ci poteſt intentionem & mentem Rocchi uendi
toris fuiſſe non nendendi, ſed mutuo pecuniam
accipiendi, intentionem uero aſſertorum em-
ptorum fuiſſe non emendi ſed mutuandi ſub fę
nore, & licèt fictè dicantur emptores, & ſimula-
tè tamen uerè ſunt ſolummodo creditores ſcu-
tatorum 135. iuxta prædicta.
6 Tertiò † in caſu propoſito idcirco præſumitur
uſura quòd panpertas qua præmitur uenditor
tēpore uenditionis, & neceſſitas quęrendi pecu
nias qua adſtringitur is qui ære alieno granatur
præſumptionem ſimulationis & uſuræ ualidam
inducunt, ut dicit Panorm. in conſi. 113. colum.
pen. & fi. num. 5. & ſeqq. parte 2. & Veronen. in
tract. de ſimula. contract. in præſum. 15. num. 61.
& Iaſ. conſil. 153. colum. 3. voln. 4. & Calcaneus
conſi. 26. colum. 8. num. 17. in fi. uerſi. eſt etiā alia
& Crauetta conſi. 156. nu. 13. uerſi. octauo argui-
tur volum. 1. ubi dicit contractum ex eo præſumi
ſimulatum quòd tempore uenditionis, uenditor
pecunia dicatur egere, tunc enim pręſumitur co
actus etiam in ſui damnum contrahere, vt pecu-
nias quibus egebat inueniret ut per Rol. a Valle
conſi. 40. nu. 37. volum. 2.
Atqui in caſu noſtro conſtat Rocchum tametſi
agrorum & domorum diuitem, nihilominus nu
merata pecunia uenditionis tempore caruiſſe,
vt deponunt teſtes examinati ad inſtantiam hæ-
redum d. Rochi ſuper 1. c. & fatentur d. Magn. of
ficiales, ſeu Capitaneus eorum noīe in eorū poſi
tionib. ergo contractus ab eo initus cum dictis
Magnificis dominis officialibus marmorū fuiſ-
ſe fęneraticius. Bero. conſi. 68. nu. 27. uol. 1. ubi di
citur inde naſci vſurarum præſumptionē qnòd
debetur cogatur promittere debitori.
Quarta pręſumptio, quæ ſuadet contractum
prędictum uideri fœneratitium, eſt quia quādo
legitur in aliquo inſtrumento, ad omnes ſum-
ptus & expenſas quaslibet ex pacto inito inter
contrahentes, ipſum ſolummodo uenditorem
teneri, inde coniectura exoritur contractū eſſe
vſurarium, qm̄ cū de iure hi ſumptus dēant eſſe
communes ſiquidem contractus utriuſque gra-
tia celebratur. l. ſi ut certo. §. nunc uidendum. ff.
commod. profectò ſi conuentum fuerit, ut uēdi
tor qui potius debitor eſt, ipſe ſolus hos ſūptus
7 faciat ea † cōuētio cōtra naturā cōtractus eſt &
ppea arguit contractū eſſe ſimulatū & uſurariū
ut uoluit Albericus in l. diſſolutè. C. de cond. ex
lege & l. eos C. de vſuris. Et Veronenſ. in tract.
de ſimulat. contr. præſumpt. 6. Alexand. in conſ.
46. col. 2. verſ. concurrit etiam alia uol. 3. Bero-
ius conſ. 84. nu. 11. vol. 3. & idem Beroius conſil.
169. nu. 7. & conſ. 166. vol. 1.
Atqui in inſtrumentis aſſertarum emptionū
dicitur dictum Rocchum teneri & obligatum
eſſe ad tradendum dictum oleum liberum ab
omni gabella & à qualibet alia granedine ſiue
impoſita ſiue imponenda & ab omnibus alijs
oneribus ſolitis & inſolitis ordinarijs & extraor
dinarijs ita ſcilicer ut dictus dominus Capitane
us non teneatur ad aliquas expenſas &c. ergo
ex dictis clauſulis in inſtrumentis prædictis ap-
poſitis colligi poteſt dictos contractus eſſe fęne
ratitios, ut per Beroium conſi. 168. numero 11.
uolum. 1.
Quinimmo non tam ex coniecturis quàm ex
certis atque indubitatis probationib. colligitur
hos omnes contractus de quibus agitur fuiſſe
fœneratitios. Namque dicti domini officiales aſ
ſerūt ſe emiſſe oleum a Roccho libris tredecim
exemptum ab omnibus uectigalibus & expenſis
in quodli-

in quodlibet centennarium quę quidem aſſerta emptio vt patet ex prædictus contracta fuit, eo tempore quo olei centenarium quindecim libris eſtimabatur, poſtremo uero ijdem officiales retrouendiderunt eidem Roccho dictum oleum ita tamen ut in ſingulas centenas libras ſoluere Rocchus deberet libras decem & ſeptē ut patet ex inſt. facto die 2. maij 1567. ex qua quidem retrouenditione maiori præcio contracta quā prima emptio facta eſſet colligitur manifeſte contractum eſſe uſurariū. quando enim quis
8 † petit ſibi plus reddi quàm numeratit, tunc indubitata præſumptio exoritur eum uſuram cōmittere uoluiſſe ut per Steph. Bertrand. in conſi. 170. nu. 7. uol. tertij parte priori.

9 Nec obſtat † uſuram ſolumodo in contr. mutui committi uideri quia ut per Soci. iun. conſ. 66. num. 4. uol. 2. & conſ. 83. nume. 19. eodem 2. uol. quia reſpondetur uſuram ſæpe etiam reperiri in contractibus emptionis & uenditionis ut per D. Antoninum Archiep. Flor. in ſumma in tractatu de uſur. cap. 2. §. 1. num. 2. in quocūque enim genere contractus ſub quacunque uerborum conceptione poteſt uſura committi ex deprauata intentione contrahentum, ut in contractu emptionis & uenditionis. c. ad noſtram. c. in ciuitate c. conſuluit & c. fi. de uſuris nec refert an ſit contractus mutui ueri, uel ficti ſeu præſumpti quando ſcilicet contractus quoad ſui formam eſt contractus emptionis, ſed ficté & impropriè propter malam creditoris intentionem cenſetur contractus mutui gloſſa & Henric. Boich. in c. in ciuitate de uſu. & Beroius in conſ. 168. num. 12. & nume. 16. & nume. 28. uol. 1.

Ego Ant. Cioſius.

SVMMARIVM.

1 Statuentium finis principaliter attendi debet.
2 Nomina, iura, & actiones ſunt quadam tertia ſpecies bonorum, qua loco non circunſcribuntur.
3 Verbum, ſumma ſignificat quantitatem.
4 Corpus eſt, quod loco circunſcribitur.
5 Reſeruatio nihil addit, nec tribuit ius de nouo, ſed tantum quod habetur de nouo conſeruat.
6 illatio non fit ex diuerſis.
7 Probatio non concludens reyci debet.
8 Dare inutiliter, & non dare, paria ſunt.

CONSILIVM XCVIII.

In Dei nomine.

MVLTVM magnifice domi. Commiſſarie Ciuitatis Piſarum plurimū honorande in cauſa quæ corā multum magnifica dominatione ueſtra verritur, inter ſer Iacobum Bizzatium notarium & ciuem Piſarum procuratorem Illuſtriſſimi Domini Alberici principis Maſſæ agentem ex uno latere, & Clementem Io. Baptiſtæ de Neruis procuratorem Vincētij Caprilis de Calci ſe defendentem ex altero. Vidi petitionem dicti ſer Iacobi petentis ſibi licentiari ſequeſtrum. Vidi etiam reſponſiones & exceptiones dict. Clementis cum deliberatione ſeptendecim reformatorum ſtatus Flor. & reſcriptis & alijs quæ mihi exhibita ſunt. Idcirco omnibus quæ conſiderari oportuerat diligenter conſideratis Diuino nomine repetito conſulo dico & refero partes multum magnificæ domiaationis veſtrę fuiſſe, & eſſe ut declaret pronuntiet & decernat dict. ſer Iacobo nominibus quib. agit licentiandum & relaxandum fuiſſe & eſſe ſequeſtrum olim factum in manib. D. Alexādri Pollalionij de quo in petitione d. ſer Iacobi d. ſer Iacobū dictis nominib. & dict. Clementem. Neruium procuratorio nomine eorū ad quos res ſpectat iuxta tradita per Alexandrū & alios in l. nulla dubitatio. C. de procurator. ab expenſis litis abſoluendos fuiſſe & eſſe propter probabilia iuris dubia & rationes quę animū noſtrum mouerunt & mouere debuerunt omni meliori modo &c.

Inducor autem ad ita dicendum & referendum rationib. potiſſimum infraſcriptis.

Primo quia hęc immunitas & exemptio non conceditur hominibus Piſanis, ut oſtendunt uetba deliberationis ſeptemdecim reformatotorum Flor. ſtatus in qua quidem deliberatione dicitur quicunque in futurum ibit ad habitādum Piſas aut loca eius olim comitatus, aut terrani Liburni dum in illis locis, uel eorum aliquo habitabit intelligatur habere pleniſſimam ſecuritatem, pro omni condemnatione pecuniaria, uel membri. item ſint ſecuri in dicta ciuitate Piſarum & eius comitatu & terra Liburni illi qui ſic illucirent ad habitandum pro quocūque debito publico & priuato dum illic, ſic habitabūt. non comprehendat tamen hæc ſecuritas conceſſa ꝓ debitis Piſanos neq; habitatores aliquorum dictorum loc. quæ ſanè uerba quod attinet ad rem noſtram apertè demōſtrant Piſanos & exteros qui Piſas in colunt, non poſſe in cau
1 ſis ciuilibus frui dicta exemptione † Liburni quoniam cum finis principalis dictorum reformatorum qui attendi debet Bart. l. ambitioſa num. 19. ff. de decret. ab ord. faciend. ſolummodo fuerit concedere has exemptiones ut ciuitas Piſarum & terra Liburni replcātur habitatoribus ut patet ex dicta deliberatione & ex diplomatibus

bus dictarum exemptionum, conſequens eſt ut
dicamus diſplicuiſſe reformatoribus Piſas dere
linqui ut habitaretur Liburnum, uel contra, ne
alioquin contingeret ſpoliari unum altare, ut
aliud operiatur contra l. fi.§. ſed, & ſiquis ubi
Bal. 3. col. uerſic. nota quod non debet C.com
mū.de legat.& Gloſſ.in authen.quomodo opor
te. Epiſc. §. ſed neque & in c. cum cauſam de-
præbend.& Iaſ. in l.cætera §. idem quærit num.
22.ff.de legat. 1.

Atqui dictus Vincentius Caprilis familiari-
ter habitauit ciuitatem Piſarum & fuit ciuis Piſa
nus ut conſtat ex fide Mag. Cancellarij commu
nis Piſani mihi exhibita. igitur Vinc. frui nō po
terat dicta exemptione Liburni.

Secundo poſito, & non dato, ut hæc exem-
ptio concederetur Piſanis tamen in caſu pro-
poſito non competijſſet dicto Vinc. quia hæc
exemptio prodeſt tantum quoad bona, & res
quas dicti exēptionati haberent in locis in qui-
bus impetrauerunt exemptiones, ut manifeſtè
uolunt uerba dictæ reformationis ubi dicitur
hæc ſecuritas concedatur ut dictum eſt in perſo
nam, ſed quoad bona ſit conceſſa ſolum pro il-
lis bonis quæ habebunt in aliquo dictorum lo-
corum illi qui ea loca ibunt ad habitandum. At-
qui bona in quibus factum eſt ſequeſtrū, & quę
Vincentius conabatur defendere uirtute dictæ
exemptionis non ſunt bona ſita Liburni ubi cō
ceſſa eſt exemptio, ergo, &c. inde autem oſten
di poteſt ea bona non eſſe ſita Liburni nec eiuſ-
modi in quib. dicto Vinc. competijſſet exem-
ptio quoniam aut nos conſideramus illos cen-
tum ſcutatos in quibus eſt factum ſequeſtrum
tanquam creditum & nomen, ſeu ius quod-
dam incorporale. & tunc non poſſunt dici bo-
na quæ ſint, uel habeantur, ſeu poſſideantur Li-
2 burni, quia † nomina iura, & actiones ſunt tertię
quædam ſpecies bonorum quæ loco non circū
ſcribuntur, Panormit. in c. nulli, colu. 2. uerſic.
ſed eſt dubium, de reb. eccleſiæ non alienand.
Bart. in l. ſolent, §. non uero, col. fi. ad fi. num. &
ff. de offic. proconſ. Decius conſ. 337. num. 1.
& 2. & Pariſi. conſ. 96. nume. 15. uolu. 2. & Ant.
Maſſa. Galleſ. in tract. ad formulam Camer. ob-
ligat. q. 3. num. 5. ergo dicta nomina tanquam il
la quę Liburni non ſunt non habent exemptio-
nem præallegatam.

Aut uero nos accipimus hoc centum ſcuta-
tos non tāquam nomina, uel iura incorporalia,
ſed tanquam ſummam, & quantitatem, ut ſuade
re uidentur uerba ſequeſtri, dicentis pro ſum-
ma, & quantitate, ut ſæpiſſimè in actis legitur. &
tunc certum eſt dicto Vincentio uti tali exem-
3 ptione non licuiſſe, quia uerbum † ſumma, ſigni
ficat quātitatem l. ſcire debemus. ff. de uerb. ob-
ligation. l. in fraudem, §. fiſcalibus. ff. de iure fi-
ſci quantitas autem refertur etiam ad corpora,
4 l. quiſquis. ff. de leg. 3. & † eſt corpus quod loco
circumſcribitur, & alicubi eſt. quandoquidem
omnia corpora ſenſibilia ſunt in loco, ut per Ari
ſtot. lib. 1. de cœlo c. 7. & phyſic. 3. cap. quinto.

Quamobrem cum dicta ſumma ſit Piſis apud
dictum Dominum Alexandrum Pellaleonem
non autem Liburnij, ubi bona habent exemptio
nem, firmandum eſt, in dicta ſumma Vincentio
prædicto exemptionem non competijſſe, quem
admodum niſi aliud obſtaret competijſſet ſi di-
cta quantitas reperiretur Liburni.

His ita ſtantib. non obſt. reſcriptum Sereniſ
ſimi Magni Ducis quod emanauit die 16. Nouē-
bris 1569. in cauſa cuiuſdam Petri a Roſignano
quo nititur procurator dicti Vincentij, quaſi re-
ſcriptum illud in quo dicitur ſi iſte uerè habitat
Liburnum, ſeruentur ei & alijs exemptiones: ui-
deatur oſtendere exemptiones Liburni compe-
tere etiam Piſanis hominibus cuiuſmodi erat di
ctus Petrus cui reſcriptum iubet exemptiones
ſeruari.

Reſpondetur enim illo quidem reſcripto ca-
ueri, ut aſſiduis eorum locorum habitatoribus
exemptiones quæ eis conceſſæ ſunt conſeruen-
tur; nihilominus per illud reſcriptum de nouo a-
5 liæ non cōceduntur, quia † reſeruatio nihil ad-
dit. l. ſi in conditionem. §. 1. ff. commun. pręd. l. ſi-
quis legauerit 1. vbi doc. ff. de legat. 1. Nec tri-
buit reſeruatio ius de nouo; ſed tantum, quod
habetur de nouo conſeruat. l. eleganter, in prin.
ubi not. ff. de pignor. act. Bart. in l. vltima, eod. ti.
l. ſi debitor. §. in uenditione. ff. quib. mod. pign.
uel hypoth. ſolut. Marcus Antonius Natta con-
ſi. 636. nu. 197. 198. 199. vol. 3. Præterea licet cō-
firmatio priuilegiorum ea quę valida ſunt reno-
uet & eorum obſeruantiam excitet, ut per Alex.
conſi. 33. incip. Ponderatis, colum. 4. volum. 5. ta
men confirmatio niſi aliud appareat nihil noui
inducit Boc. in deci. 172. nu. 25. par. 1.

Quapropter reſcriptum præallegatum, nec
Petro a Roſignano prędicto nec alijs tribuit no
uas exemptiones; ſed tantum eis conſeruat illas
quas dicta lex ſeptemdecim Reformatorum
antiquitus tribuebat. Cuiquidem legi non eſt
derogatum. Id quod patet primo, quia tale reſcri
ptum non habet clauſulam (non obſtāte) ſicuti
ad tollendam legem requiritur Bar. l. vlt. C. ſi cō
tra ius, uel publ. vtil. Bald. in auth. hoc inter libe-
ros. C. teſt. & in l. oēs col. 1. C. de præſcr. 30. ann.

Secundo comprobatur, quia non illud age-
bat Sereniſſimus Magnus Dux in eo reſcripto,
ut legem tolleret, vel nouas exemptiones conce
deret quia ibi non diſputabatur an ualuiſſet, uel
non ualuiſſet ab initio dicta exemptio, ſed prę-
ſupponebatur uti firmum exemptionem ualere
quę res comprobatur quoniam reſcriptum ca-
uet ne exemptiones rumpantur ergo in eo præ
ſupponebatur, eas ualere arg. l. nā & ſi ſub cond.
§. poſt defectum. ff. de iniuſto rupto & irr. fa. te.
in propoſita uero ſpecie ſecus eſt. propterea
quod in caſu noſtro exemptio conceſſa a dicta
cōmunitate Liburni ab initio fuit inualida, nec
poteſt prodeſſe Piſanis, & non iure a dicta com
munitate d. Vinc. conceſſa fuit quia lex dictam
6 exemptionem Piſanis denegat, igitur † ex diuer
ſis non infertur l. l. Papin. exuli. ff. de minor l. na-
turaliter

turaliter, §. nihil commune. ff. de acquirend. poſſeſſ.

Nec ob. reſcriptum Ser. Magni Principis emiſſum ad ſupplimentum Illuſtriſſimi Principis Maſſę in quo dicebatur exemptiones Liburni eſſe claras ideoque Commiſſarium ciuitatis Piſarum de illis cognoſcere eaſque ſeruandas eſſe iubere debere, quaſi huiuſmodi reſcriptum oſtendat clari iuris eſſe Vincentio Caprili competijſſe exemptiones prędictas. Reſpondetur enim Sereniſſimum Magnum Principem non ideo reſcripſiſſe claras eſſe prædictas exemptiones quòd conſtaret eas Vincnet. competijſſe; ſed quoniam exiſtimauit eas adeo claras eſſe ut non oporteret controuerſiam earundem exemptionum decidi debere ab officialib. montis, uel à Sex uiris curiæ mercatorum ciuitatis Flor. ut in ſupplicatione petierat Illuſtriſſimus Princeps Maſſę & propterea Sereniſſimus Princeps noſter quæ hanc controuerſiam dictis officialibus decidendam committi denegauit; reſcripſit uideat Commiſſarius Piſarum exemptiones quę ſunt claræ; non tamen dicit eas eſſe claras in fauorem dicti olim Vincentij, ut ille interpre
7 tabatur †et propterea illa probatio tanquam non concludens, reijci debet l. non hoc. Cod. unde cognati capitu. in præſentia extra de probationib.

Nec obſt. Antianos communitatis Liburni, & Conſules maris hanc exemptionem d. Vincẽtio & alijs Piſanis concedere cõſueuiſſe quia ipſi concedunt eas iuxta diſpoſitionem dictæ deliberationis, ea intentione, vt valeant quantum valere poſſunt argum. l. 1. §. ſi quis ſimpliciter. ff. de uerborum obligat. idcirco ſi eas concedere non poſſunt, eorum cõceſſio nulla eſt, qnia
8 †paria ſunt nõ dare, & inutiliter dare. l. quoties. ff. qui ſatiſd. cog. l. & eleganter. §. ſeruus pactionis. ff. de dolo Bal conſi. 61. col. 1. volum. 4. Fely. c. ad aures colum. 2. de præſcript.

Non obſtat reſcriptum emiſſum anno 1549. quod ſi referatur ad omnia quæ in precib. continentur uidetur dicere quòd tales exemptionati moleſtari non poſſint neque in perſona neque in bonis.

Reſpondetur. n. per hoc reſcriptum exemptionem quæ reuocabatur in dubium, confirmatam eſſe quo ad bona quæ poſſidentur in loco vbi impetratur exemptio & non quo ad bona alibi ſita alioquin ſi exemptio cenſeretur conceſſa quo ad omnia bona dicendum eſſet, dictum reſcriptum derogare iuri communi ad quod tamen referri debet Decius. c. quoniam nu. 16. de conſtitut. itemque dicendũ eſſet tale reſcriptũ derogare deliberationi ſeptemdecim reformatorum abſque appoſitione generalis, uel ſpecialis clauſulæ non obſtãte quod non eſt admittendum per ea quæ dicit Panorm. et alij in cap. nõnulli de reſcript. & Bened. Capr. in regula 46. nu. 23. & 24. & ita intelligi debent ſaluo ſenſu reſcribentis dicta reſcripta prçſertim cum ſtrictè accipi debeant Decius in rubrica de reſcript.

numero decimoſexto.

Atque ex his & allis quę ne longior ſim omitto ſtabiliuntur prędicta & propterea ita iuris eſſe arbitror & ita conſulo dico & refero ad laudem Dei.

Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Remedium c. Odoardus. de ſolutionib. cui competat & cui non.*

2 *Ceſſionis beneficio qui non fruantur, & quod beneficium ſit.*

3 *Dolus in eo præſumitur, qui ſciens ſe non eſſe ſoluendo, multa debita contraxit.*

4 *Ceſſio bonorum non permittitur, niſi creditor inſtet debitorẽ detrudi, uel ex communicari per iudicem.*

5 *Geſta per falſum procuratorem non tenent, reſpectu domini*

6 *Diſpoſitione aliqua qui nititur, probare debet qualitates ab ea requiſitas ſeruaſſe.*

7 *Mandatum ſpeciale requiritur ad iurandum.*

8 *Error dicitur iuſtus in facto alieno.*

9 *Ratificatio geſtorum per aſſertum procuratorem retrotrahitur, & mandato æquiparatur.*

CONSILIVM XCIX.

Diuino nomine implorato.

REVERENDE Domine Abbas iudex delegate plurimum honorande in cauſa quæ uertitur inter Santem Barachini de Nodica ex parte vna & D. Prioram & Moniales Venerandi Monaſterij S. Ioſephi de Piſis ſeu Presbiterũ Ant. Vpeſinghum & presbiterum Gherardũ de Cepperellis earum aſſertos procuratores ex altera: Vidi proceſſum factũ tam coram Domino Vic. quàm poſtea coram donmino Franc. Perignano & deinceps coram Reuerenda dominatione ueſtra iudicibus delegatis à Reuerendiſimo Domino Nuntio Apoſtolico, & diligenter & ſingillatim conſideraui & perpẽdi omnia quæ ad me tranſmiſſa fuerunt. Idcirco diuino nomine repetito conſulo dico, & refero partes Reuerendæ dominationis ueſtrę fuiſſe & eſſe ut decernat declaret & pronuntiet, prædictam D. Prioram, & moniales Sancti Ioſephi de Piſis & eorum aſſertos procuratores admitti nõ debuiſſe nec debere ad beneficium & remedium d. c. Odoardus.

Et tamen dictam. D. Prioram & Moniales abſoluendas fuiſſe, & eſſe ab omnibus expenſis in quacunque inſtantia factis; Reſeruandumq; nihilominus fuiſſe & eſſe ius experiundi atq; agendi prædicto Santi contra Præsbyterum Antonium Vpeſſinghum aſſertum procuratorẽ pro

expenſis

expenſis quæ factæ fuerũt in hac lite uſq; ad vlti
mum illum diem incluſiue quo d. presb. Ant. tã
quam procurator comparuit in iudicium & pro
pterea per Reuerendum D. Franciſcum Peri-
gnanum iudicem a quo in omnib. a me ſupradi-
ctis bene fuiſſe & eſſe iudicatum in fauorem di
cti Santis & male appellatum per dictas monia
les & earum aſſertos procuratores omni melio
ri modo &c.

1 Ad hoc †autẽ dicendum atque ita conſulen-
dum & referendum inducor pręcipuè ex ratio-
nibus & cauſis infraſcriptis.

Etenim beneficium d. c. Odoardus. præfatis
monialibus non competijſſe & non competere
in pręiudicium dict. Santis inde oſtẽditur quòd
is admittitur ad remedium ceſſionis de qua lo-
quitur c. Odoardus. de ſolutionibus ut uoluit
gloſ. 2. & ultima, & ſentiunt ibi doct. ut ibidem
refert Panormitanus col. 2. in uerſic. in gloſ. 2.
qui ante omnia debitum agnouit, & faſſus eſt.
Cuius rei ratio aſſignatur quia niſi debitor ita
debitum fateatur, ut antea liquidetur quàm ceſ
ſionis beneficium concedatur facilè eueniret,
ut creditor uel propter temporis interuallum,
uel propter teſtium abſentiam ſiue mortẽ non
poſſet deinceps de credito ſuo docere ſi quan-
do fortè debitor ad pinguiorem fortunam ue-
niret ut eſt tex. in l. pen. ubi gloſ. ff. de ceſſ. bon.
Hoſtienſ. d. c. Odoardus in uerbo recognoſcen-
te & ibidem Io. And. col. 1. uerſ. in glo. 2. & Ab
bas antiquus eod. cap. uerſic. ueritas enim eſt.
Roffred. in tract. de ord. iud. rubric. de officio
iudicis quo curator datur bonis parte 5. num.
2. uerſ. eſt ſecundum neceſſarium & Panorm. d.
c. Odoardus col. 2. uerſic. in glo. 2. ubi Henric.
Boic. num. 11. & Antonius de Butrio num. 16. &
Imola num. 10. & ibi etiam Guid. Papæ col. 1. in
princ. & col. 2. uerſic. quæro quæ requirantur;
ubi in tertio requiſito firmat, oportere, ut in
primis debitum agnoſcatur, & Bal. in §. fi. colu.
pen. uerſic. item quęro. Inſt. de action. Quæ cõ
cluſio ampliatur, ut fateri debitum opus ſit, etiã
ſi debitor bonis non ceſſerit ut per Panorm. d.
c. Odoardus col. fi. & Butrius ibidem num. 4. ubi
dicit duo requiri ut quis priuilegio inopiæ gau
deat: primum ut debitum recognoſcat, 2. ut cau
tionem præſtet de ſoluendo cum ad pinguiorẽ
fortunam peruenerit.

Quòd ſi debitor neque fateatur debitum ne
que neget tunc ad tale beneficium non admitti
tur, ut per glo. in l. 1. vbi Bal. in 2. oppoſitione. C.
qui bon. ced. poſſunt & Matth. Brun. tractatu de
ceſſione bon. q. 2. num. 6. At in caſu propoſito
dictæ Moniales & earum procurator prius ad
beneficium capituli Odoardus admiſſæ fuerunt
quàm debitum faterẽtur ut ex actis patet, igitur
tale beneficium eis de iure neque competit ne-
que competebat.

2 Secundo † ceſſionis beneficio non fruitur is
qui contraxit ſciens ſe non eſſe ſoluẽdo. Barto-
lus in l. alia §. eleganter. ff. ſolu. matr. nam ceſſio
nis beneficium eſt remedium miſerorum non
ſubſidium doloſorum. l. fi. §. fin. ff. quæ in fraud.
cred. l. pen. ff. de iure dot. Imola. d. c. Odoardus.
colum. 3. nu. 14. de ſolution. Aloyſ. de Alb. ſing.
90. incip. beneficio ceſſionis Natta conſilio 361.
nu. 7. par. 2. Matth. Brun. de ceſſione bon. quæſt.
3 5. quartę quęſtionis princip. nu. 3. Et † certũ eſt,
dolum præſumi in eo qui ſciens ſe non eſſe ſol-
uendo multa debita contraxit, Paul. de Caſtro
in l. etiam §. 1. in fi. ff. ſolu. mat. Alcia. in cap. cum
non ab homine num. 77. extra de iudic. Io. Bapt.
Ferrett. conſi. 144. num. 4. & Plotus. in l. ſi quan-
do num. 179. verſi. ſic & contrahens æs alienum.
C. vnde vi. At moniales prædictæ dum cum San
te tale debitum contraxerũt ſciebant ſe tot in
bonis non habuiſſe unde trium menſium ſingu
lis quibuſque annis alimenta perciperent. Itẽq;
optimè nouerant grandæ æs alienum confla-
uiſſe ut colligitur ex dictis teſtium ad earum in-
ſtantiam examinatorum ſuper 2. & 3. cap. igitur
ad beneficium. d. c. Odoardus admitti non de-
4 bent, † pręſertim cum bonorum ceſſio non per-
mittatur niſi creditor inſtet debitorem detrudi,
vel excommunicari per iudicem quod hic peti-
tum non fuit iuxta ea quę dicit Boerius in deci-
ſi. 349. nu. 8. ver. unde tunc ſecundum & verſ. ſic
etiam debitor parte 2.

Tertio Moniales obtinere nõ poſſe inde con
ſtat quòd hi qui bonis cedunt ſecundũ formã
d. c. Odoardus tenentur pręſtare iuratoriam
cautionem qua promittere debent ſe ſoluturos
ſi ad pinguiorem fortunam deuenerint Cyn. in
l. 1. nu. 5. C. qui bon. ced. poſſunt Alberic. in d.
Rub. C. qui bonis ced. poſſunt nu. 6. & habetur
in d. C. Odoardus vbi Henr. Boic. nu. 10. & ibi
Candin. Zaber. nu. 3. verſ. 2. opp. & Bertrand. cõ
ſil. 127. nu. 5. in fi. vol. 7. Roland. a Valle conſ. 7.
5 nu. 8. parte 2. Et † licet geſta per falſum procura
torem non teneant, reſpectu domini, nihilomi-
nus valere dicuntur quoad ipſum procuratorẽ
de cuius legitimo mandato non conſtat Decius
conſi. 262. parte 2. num. 11. Et certum eſt eum
dici falſum procuratorem cuius mandatum le-
gitimum non apparet. l. licet. C. de procurat. c. 1
extra eodem. & Ioan. de Anan. conſ. 95. Viſo du-
bio num. 1. Boerius deciſ. 274. num. 5. ver. & tũc
ſi non conſtat. & c. ex parte vbi Antonius de Bu
trio de reſcript. At iſtę moniales formam huiuſ-
modi non ſeruarunt ut ex actis patet igitur ad
6 beneficium illud admitti non debent. † quoniã
qui diſpoſitione aliqua nititur is probare debet
qualitates ab ea requiſitas ſeruaſſe argumento
eorum quæ dicit Bartol. in l. 1. §. prætor ait. ff. ne
quid in flum. publ. Idem Bar. in l. nõ ſolum. §. ſed
& probari. ff. de ope. nou. nunt. & in l. non igno-
rat, C. qui accuſ. non poſſunt Soc. conſ. 55. inci-
pien. præſtantiſſime doctor in princ. 1. vol. Dec.
conſ. 626. num. 4. parte 5. & conſ. 560. parte 4.
cum ſimil.

Abſoluendas autem diximuus moniales ab
omnibus expenſis in quauis inſtantia factis re-
ſeruandumque tamen fuiſſe, & eſſe ius agendi
dicto Santi cõtra presbyterum Antoniũ Vpeſ-
ſinghum

confinio porticus ſuperare dicatur. Reſpondetur enim uerius dici poſſe ſtatuti qualitates non uerificari, quia ſtatutum concedit ius congrui his, qui domum habent, circa, uel iuxta domum quam alius uendere uolet; cumque in emptione uicinum potiorem eſſe ſtatuit, qui a maiori parte, & quantitate dictæ domui confinis eſt, ut ſuadent illa uerba ſtatuti circa, vel iuxta quam &c. & alia uerba, & ille confinis &c. Atqui Zaccharias quo ad id quo ſe ſuperare aſſerit Dominum Vincentium non poteſt ſe potiorem ideo appellare, quòd habeat domum circa, vel iuxta domum de qua controuerſia eſt; ſed quòd domum poſſideat circa, uel iuxta particulam quæ domui prædictæ adhæret. In eo igi
2 tur non habent † locum verba ſtatuti concedentis ius congrui, & propterea non debet habere locum, eius diſpoſitio. argumento l. quartę. §. toties. ff. de damuo infecto. Verum potius dici poteſt in eo locum habere alia uerba ſtatuti, quæ dicunt in paribus autem ſit electio uenditoris &c. quæ demonſtrant, data paritate confinium, licitum eſſe uenditori uendere cui uoluerit.

Non poſſe autem Zaccheriam potiorem ſe in confinibus clamitare quòd domum finitimam habeat dictæ particulæ, ex eo patet, tum quòd porticus eſt quid diuerſum a domo. l. cætera. §. ſenatus. ff. de legatis primo. Tum etiam, quia poſito, ut porticus domui coniuncta, appellatione domus contineretur, l. meminiſſe. ubi Bartolus, & Ioan. Oroſcius. ff. de off. proconſul. & Alciat. l. urbana prædia. ff. de uerborum ſignificatio. Nihilominus non eſt ea domus de qua loquitur dictum ſtatutum, nec quo ad ipſum, pro domo reputari debet, quia in his quę contra ius commune ſunt modica non attenduntur, neq; nlla eorum ratio habetur Dyn. Bart. in l. ſi proprietarius. ff. de damno infect. Bar. in l. Seio. ff. de in integ. reſt. min. Imola capit. de maioribus. de præbend. Barba. conſilio trigeſimoquarto incipient. illud in medium. columna quinta. libro quarto. facit. cap. licet cauſam. §. quanquam. uerſicul. nulla, uel modica, de prob.

Atqui ſtatutum hoc quo cauetur uicinum uendere compellendum eſſe uicino, eſt contra ius commune, ut per Ioan. de Platea in l. fi. columna ſecunda. uerſicul. & facit hæc lex. C. de præd. curial. libro decimo. Goffredus in cap. conſtitutus. de reſt. in integ. Bald. in tract. de iurę prothom. §. ſed pone quod quis. numero uigeſimoſecundo. ad finem. Dynus, Cynus, Faber l. dudum, C. de contrahen. emptio. Alberic. de Roſate libro primo ſtatutorum. Arnol. Ferron. in conſuetud. Burdigal. libro primo. titul. ſecundo. §. primo. de retractu pag. uigeſimaſecunda. Caſtrenſis conſilio ſeptuageſimoquarto. In cauſa mota. columna penultima. uerſicul. videndum, eſt ergo. libro ſecundo. & conſilio ducenteſimo quadrageſimonono, ſtatutum Paduæ. eodem libro ſecundo. Romanus conſilio quadringenteſimo octuageſimonono incipiente. hoc quod uicinus. Cæpol. cauſarum ciuilium. conſilio quadrageſimotertio incipiente clariſſime. columna ſecunda. Iaſon conſilio centeſimo nonageſimoquarto. columna prima. uerſicul. tertio concurrit. libro ſecundo. & conſilio ducenteſimo uigeſimoquarto incipiente principale. columna prima. uerſicul prædicta. eodem libro ſecundo. Decius conſilio ducenteſimo uigeſimoſecundo. columna prima. & conſilio ducenteſimo ſeptuageſimoquinto incipiente clariſſime doctor. numero decimo. uerſiculo ſupereſt. & conſilio triceнteſimo. Viſa petitione. columna ſecunda. uerſicul. ſed maior eſſet. Ruynus conſilio ſeptuageſimoſexto incipiente. circa caſum. columna final. uerſicul. præterea. libro primo. Pariſius conſilio octuageſimoſecundo. incipiente. pro ueritate. columna prima. libro tertio. Socy. iun. conſilio uigeſimo incipiente. in propoſito numero octauo, & nono. libro primo. Tiraquellus in tractatu de vtroque retractu in præfatione. numero ſexageſimo, ſexageſimoprimo. & numero ſexageſimoſeptimo. & ibidem de retractu gentil. §. trigeſimoquinto. gloſſ. prima. numero tertio. Villalob. in lib. commun. opinio. in uerbo, retractus. numero quinquageſimooctauo. & Arn. Ferron. dicto titul. ſecundo, de retract. pag. uigeſimatertia. Ioan. Igneus in l. dudum. C. de contrahend. emptio. Igitur quod attinet ad hoc ſtatutum modica hæc domuſcula, ſuper hac particula conſtructa non debet attendi, neque pro domo reputari debet, & perinde eſt, ac ſi quo ad ipſam particulam, a maiori parte, uel quantitate Zaccharias non eſſet confinis. Quemadmo-
3 dum † in materia iuris prothomiſæos non debere attendi modica. firmat gloſſ. & Angel. in Authentic. de hæred. & falcid. §. hinc nobis. & Mat. de Affl. in tract. iuris prothom. §. 6. in ſect. ſed iterum quæro. nu. 9.

Nec obſtat dum Dominus iudex dicebat, conſtitutionem Friderici, de iure prothomiſeos eſſe quidem contra communes regulas iuris, ut ſentiunt doctores ſupra proximè per me al-
4 legati, ſed tamen eandem conſtitutionem † de iure prothomiſeos eſſe ius commune, & legem generalem, quæ ab omnibus ſeruari debet.

Quoniam reſpondetur hanc eius differentiam non ſubſiſtere; quippe, quæ ſecum ipſi pugnat, dum præſupponit, congrui ius eſſe contra regulas iuris communis, itidemque illud ipſum eſſe ius commune.

Etenim illud quod eſt contra ius commune non poteſt eſſe ius commune propter repugnantiam contrariorum. l. ubi repugnantia. digeſtis. de regulis iuris. Negarique non poteſt conſtitutionem iuris prothomiſeos continere ius ſpeciale contra ius commune quo diſponitur, ut Dominus non cogatur magis uni quàm alteri rem ſuam uendere, ſed in quemcunque uoluerit generaliter alienare, ei licere.

l.in re mandata. C. mand, l.dudum. de contra-
henda emp, l.nec emere. C.de iure delib. ut per
Mat.de Afflict.in rub. de iure protom. numero
primo, ſecundo, & ſeq. Quæ quidem ſpecialita-
tis, ac priuilegij ratio fundatur; uel in fauore a-
gnatorum, uel conſortium, & vicinorum. Tira-
quel.de retractu gentil.§.25.gloſſ. 1.num.41.&
Matth.de Afflict. rub.de iure protomiſ. numer.
duodecimo. Pariſ.conſilio ſeptuageſimotertio.
numero 4.& numero 40.uolumin.3. Beroius in
conſue. Bituricenſ. de retractu gentil. §.primo,
uerſ.not. quòd in conqueſtibus fol.51.ubi egre
giè. Marc.Mantua in tract.de iure protomiſ.in l.
dudum.C.de contrahenda emp. uer.quo ad pri
mum. Et quanquam conſtitutio Friderici de iu
re protomiſ.ab omnibus generaliter ſeruari de
bet: non ob id tamen dicitur ius commune. Ne
que tuta eſt conſequentia illa quæ in hanc opi-
nionem impuliſſe uidetur Dominum iudicem.
dum ita ratiocinabatur hoc ab omnibus ſerua-
5 ri debet, ergo eſt ius commune. † Quia etiam
priuilegia ſpecialia debent ab omnibus obſer-
uari, & tamen ius ſpeciale, & priuilegiarum
continent non autem commune. licet enim pri
uilegia reſpiciant utilitatem priuatam aliquo-
rum (debent tamen ab omnibus obſeruari, neq;
differt lex a priuilegio quo ad modum ligandi ſi
quidem quicquid legis ſtatuendæ cauſa princeps
facit lex eſt.§.fi.in Auth.de conſulib.& §.ſed qđ
principi.inſt.de iure nat.gen.& ciu. & §.omnem
perſonam.de ſchiſmat.in 6. l.neque Dorothæū.
C.de decur.lib.10.Paul.Caſtrenſ.l.2. in princip.
quam coniungit cum.l.1.ff.de leg. And.ab Exea
c.1.de conſt, numero centeſimo trigeſimoquar
to. Quo fit ut priuilegia, ſpecialia iura remaneāt
licet ab omnibus cuſtodiri debent, & quamuis
quoad effectum ligandi reputantur pro iure cō
muni ſi iuri communi inſerta reperiantur. Dec.
cap. de cauſis.numero centeſimo. de officio de
legati.tamen ius commune non ſunt cum aliud
ſit eſſe tale, aliud vero haberi pro tali. gloſſ. in l.
mercis appellatione. ff. de verborum ſignifica-
tionibus.

6 Nec † obſtat dum dicit Dominus Iudex ap-
pellatione domus quod attinet ad ius congrui
comprehendi quoque domuſculam in qua nix
habitaret muſca, vt per Alexan. in l.ſi fundus.in
princip.columna ſecunda.ff.de legatis primo. ſi
7 cut † etiam fundus ex ceſpite terræ cōſtitui po-
teſt; quandoquidem ex deſtinatione patris fa-
milias dijudicatur.l.locus.§.fi. ff.de uerborum ſi
gnificatio. l.quod in rerum.§.quod ſi poſt. ff. de
legatis primo.cum ſimilibus. Quia reſpondetur
primo domum, & fundum conſtitui quidem ex
voluntate, & arbitrio patrisfamilias, qui pro ſui
animi captu ſtatuere poteſt, ut fundus, uſque ad
illam ſepem, uel maceriem protendatur. vel vt
domus ſit illius latitudinis longitudinis, & ſubli-
mitatis, ut habeat atrium, porticum, cellam uina
riam, aulam, thalamos, & alia prout quiſque edi-
ficator mente conceperit. Ariſt. ſecundo Politi-
corum.& d.l.locus.§.fi.ff.de uerb.ſignificatione.
cum ſimilibus. Vacon. a Vacu.libro quinto. de
clam.177. Verum illud tenaciter retinendum
eſt ſemper, & domum, & fundum, & cæteras res
artificiales ex ſuis ſubſtantialibus, & neceſſarijs
partibus conſtare debere; quæ non conſiſtunt
in hominum uoluntate, ſed eatenus dicuntur cō
ſiſtere, atque durare quatenus durat aptitudo
ad finem ad quem factæ res ſunt; ita ut domus
eatenus dicatur domus, & fundus eatenus dica-
tur fundus quatenus, ut domus habitari quate-
nus ut fundus coli poſſit. Bar. in tract. de alueo.
§.quod ſi.num.19.& Nic. Intius in rub. ff. de o-
peris noui nuntiatio. nu.40.

Secundò reſpondetur tunc domum, & fun-
dum conſtitui dici deſtinatione patrisfamilias,
quando hęc deſtinatio apparet. Cęterum ſi non
appareret. & eſſemus in dubio tunc domus, fun
dus, nauis, & cæteræ res eiuſmodi, uel earum par
tes non ex uoluntate ſingulorum pēderent; ſed
ex eo quod communiter, eſt conſtitutum. Alua-
rus in rubric. ff. de legatis primo. numero deci-
moſeptimo. & nume. quadrageſimoprimo. do-
ctores in l.ſi inſulam. & in l. ita ſtipulatus. ff. de
uerborum obligatio.

Et quamuis Zaccharias ideò aſſerat ſe in con
finibus potiorem quòd illa particula inhæreat
domui ſuæ, & ipſe habeat aditum ad puteū quē-
dam communem tamen hæc aſſertio nihil offi-
cit Domino Vincentio; qui conterminam cur-
tem haberi illi ſolo, ſeu illi curti in qua particula
conſtructa eſt, Quapropter Zachariæ obijcien-
ti ſe eſſe in confinibus potiorem propter adhæ-
rentiam particulæ; iure reſpondet Dominus
Vincentius ſe illi eſſe; uel æquè, uel magis con-
terminum propter ſolum, ſeu curtem quæ finiti
ma eſt curti in qua particula erecta eſt. Et po-
ſito, ſed non dato, ut Zaccharias eſſet magis con
terminus, adhuc dico illam prothomeſim, illum
8 exceſſum, eſſe ualde modicum; † ut etiam ex a-
ſpectu loci liquidò colligi poteſt. de quo modi-
co iura non curant.l.ſi oleum. ff. de dolo. l. ſi ex
modica.ff.de bon.liber. Corſet. tracta. de mini-
mis.parte prima. numero decimoquinto. Tira-
quel.de iudicijs, in rebus exiguis ferend. uerſic.
his accedit. Præſertim in illa diſpoſitione, quæ
eſt contra ius commune. Antonius Corſet. di-
cto tractatu de minimis. parte ſecunda. colum-
na final. numero uigeſimoprimo. Tiraquel. di-
cto tract. de iud.in reb. exig. fer. columna final.
uerſicul. ex quibus plenè liquet.

Atque ex his opinor ſublatas eſſe rationes,
quæ Domino Vincentio negotium faceſſere ui
debantur. & propterea ita de iure reſponden-
dum eſſe arbitror meliore ſententia ſemper ſal-
ua ad Dei Opt.Max. gloriam, & laudem.

Ego Antonius Cioſius

SVMMARIVM.

1 *Succumbens in cauſa reductionis, ſi conueniatur deinde ad pœnam, an poteſt docere de iniquitate laudi, niſi idem iudex reductionis declarauerit laudum fuiſſe æquum, & iuſtum.*
Et cui liceat opponere iniquitatem laudi. numero ſecundo.
3 *Fraudib. & ſubornationib. eſt obuiandum.*
4 *Exceptio rei iudicatæ cui obſtet.*
5 *Cauſa eadem eſſe dicitur, quando in ea diſcutitur illud quod erat diſcurſum in primo, etiam ſi agatur ad rem diuerſam.*
6 *Laudi robur nil proficit ad pœnæ commiſſionem, ſed committi dicitur pœna, quia contraſit compromiſſo.*
7 *Qui venit contra promiſſionem, non poteſt ſe vllo pacto a pœna defendere.*
8 *Teſtes ſuper eiſdem articulis an iterum poſſint examinari.*
9 *Interuentu noua perſona an innouetur iudicium.*
10 *Contrauenire non liceat conuentioni iuratæ, niſi prius impetrata abſolutione a iuramento.*
11 *Habilia extrema ſemper ſunt præſupponenda.*

CONSILIVM CI.

Diuino implorato auxilio.

PRIMA dubitatio contra Dom. Paſquinum Putiani ſubtiliter excitata maxime aperiri poſſe uidetur ex in-
1 fraſcriptis. † Namque dum dicebatur. Succumbens in cauſa reductionis, ſi deinde conueniatur ad pœnam; docere poteſt de iniquitate laudi, niſi idem iudex reductionis declarauerit laudum fuiſſe æquum, & iuſtum. ut per Bar. in l. Iulianus verum debitorem. num. 7. ff. de cond. indeb. ubi etiam Iaſ. num. 22. & idem Iaſ. in l. qui Romæ. §. duo fratres. num. 15. & nume. 16. ad fi. ff. de uerb. oblig.

Atqui in propoſita cauſa reductionis, iudex non declarauit laudum fuiſſe æquum, ſed ſimpliciter pronuntiauit appellationem non deuoluere, neque deuoluiſſe cauſam; ergo Dom. Eliſabetha contra quam agitur ad pœnam poterit in hoc iudicio pœnali de iniquitate laudi docere.

2 Reſpondetur † in primis ſupradictam Bartoli, & ſequacium opinionem firmantium licere reo conuento ad pęnam, opponere laudi iniquitatem quando iudex reductionis, uel expreſſe iuſtum illud eſſe declarauit, vel ſimpliciter, ut euenit in caſu noſtro ſententiam protulit valdè dubiam quibuſdam uideri propterea quòd non eſt cōſentaneum rationi, ut ille qui ſemel uictus eſt, poſſit iterum de eodem ipſo docere quod in
3 priori iudicio non fecit, ita enim † uia fraudib. & ſubornationibus teſtium aperiretur contra c. fraternitatis. extra de teſtibus: & propterea Aleſand. in l. properandum. §. & ſiquidem. columna 3. uerſicul. & ſi dicatur. C. de iud. firmauit non licere illi, qui uictus fuit in iudicio reſciſſionis, rurſus in pęnali iudicio obijcere laudi ipſius iniquitatem. Quam quidem Alexand. opinionem Paulus quoque Leonius; qui in propoſita facti ſpecie delegatus iudex cum eſſet protulit pręallegatam ſententiam non uno in loco ſequitur ut cōſtat ex his quæ ipſe dicit in d. §. duo fratres. l. qui Romæ. numero 165. & numero 173. Id quod adeo uerum eſſe putat, vt nec etiam nouis cauſis poſtea ſuperuenientibus & repertis liceat reſcindere rem iudicatam, ut in l. Imperatores. ff. de re iud. & l. ſub ſpecie, & l. 2. C. eod. tit. ut per eundem Leon. d. §. duo fratres. numero centeſimo ſeptuageſimoquarto.

Secundò poſito, & non dato, ut dicta opinio Bar. in l. Iulianus verum debitorem. numero ſeptimo. minime controuerſa eſſet, adhuc reſpondetur dictum Barthol. Theoriam Domino Paſquino nihil officere; ſed circa eam eſſe diſtinguendum. Namque aut ille, qui conuenitur ad pœnam ideo conatur eam euitare quòd dicat ſe ad pœnam non teneri, quia laudum eſt iniquum, & tunc ſuper iniquitate laudi probanda in pœnali iudicio nō auditur, quia iam ſuper ea re impoſitum eſt ei ſilentium, & hoc caſu non habet locum doctr. Bar. præalleg.

Aut uero ideo nititur euadere pęnam quòd aſſerat, non quidem laudum fuiſſe iniquum, ſed ideo pęnam non deberi, quià ipſe habuit iuſtam cauſam litigandi, & credendi ſibi licere petere reductionem. Et tunc ſi reus fuit abſolutus, uel ſimpliciter, ut hic, uel expreſſe nimirum, quia laudum non fuit oſtēſum iniquum, eo ſinē caſu debet audiri, & probando ſe habuiſſe iuſtam cauſam litigandi, & credendo ſibi licere petere reductionem, poteſt docere de iniquitate, quia tunc non venit rectà contra laudum quod facere non poſſet, quia ſuper eo, impoſitum eſt illi ſilentium, ſed uult probare iuſtam illam cauſam quæ illum mouet ad litigandum ſuper qua nullum ei ſilentium fuit impoſitum, nec repugnat; vt aliquando ſententia ſit iuſta, & tamen quis habeat iuſtam cauſam litigandi, & in hoc ſecundo membro diſtinctionis procedere poteſt doctrina Bar. in d. l. Iulianus verum debitorē pręallegato numero ſeptuageſimo. Quam diſtinctionem tradit Paul. Caſtren. numero quinto. verſi. ſed iſtud in d. §. duo fratres. l. qui Romæ. ff. de verb. oblig. Eamq; refert, & ſequitur Crot. ibid. numero quadrageſimoſecundo. verſicul. ſecundo obſtat id. & Soc. iun. numero quinquageſimo. verſicul. limita hanc communem. d. §. duo fratres.

Atqui in propoſita ſpecie dicta D. Eliſabeth ſeu eius procurator in hoc iudicio pęnali non dicit ſolummodò ſe habuiſſe iuſtam cauſam litigandi, vel querelandi, ſed addit præterea,

& aſſerit laudum eſſe iniquum, ut patet ex illius
exceptionibus factis in iudicio pęnali. ergo in
caſu propoſito non licet ei docere de laudi ini-
quitate, nec dici poteſt, nos uerſari in caſu do-
ctrinæ Bartholomæi in d.l.Iulianus. ſed in caſu
ualde diuerſo, ut dixi ex quo non licet inferre.
l.Papinianus exuli.ff.de minorib.l.naturaliter.§.
nihil commune.ff.de acq.poſ.

Rurſus non obſtat confirmatio in qua dice-
batur ideo licere Dominæ Eliſabeth. docere de
iniquitate laudi in hoc pœnali iudicio, atque in
eo non obſtare ſententiam latam in primo qua
ſi hic ſit res, cauſa, & perſona diuerſa cum in pri-
mo iudicio ageretur de ſpecie certa nimirum de
fundo, de cauſa uenditionis, & de perſona Paſ-
quini, in ſecundo uero iudicio agatur modo de
quantitate pecuniarum, de cauſa ſtipulationis,
& de perſona fiſci, & conſequenter non concur
rat triplex identitas, ut requiritur. l.cum quæri-
tur.l.quantitas.l.& an eandem. ff.de exceptione
rei iudic.

4 Reſpondetur. † Quamquam non obſtat ex-
ceptio rei iudicatæ quando illud quod petitur
in ſecundo iudicio, non fuit plenè, ſed inciden
ter diſcuſſum, & cognitum in priori. l. a Diuo
Pio. §.ſuper reb.ff de iureiurando. l. uendican-
tem.l.ſed & ſi exceptio.ff.de euict. cap.ueniens.
de teſtibus. Leon. d.§.duo fratres. numero du-
centeſimo ſexageſimoprimo. Tamen quando
in priori iudicio res eſt plenè diſcuſſa, & cogni-
ta non autem ſummariè, uel incidēter per uiam
exceptionis, & poſtea deducatur in ſecundo iu-
dicio, tunc ſanè id quod eſt plenè diſcuſſum in
priori non poteſt retractari, uel in dubium reuo
cari in ſecundo iudicio. d l.qui Romæ.§.duo fra
tres. ubi doctores in quinta Barto. oppoſitione.
hoc enim modo ueniret contra ſententiam pri
mam quod ei facere non licet. l. peremptorias.
C.ſen.reſcin.non poſſe.Bar.d.quinta oppoſitio-
ne. ubi Iaſon numero. quinquageſimo. Ripa nu-
mero uigeſimoſecundo. Bar. in l.ſecunda.§. 1. ff.
de ui bon.raptorum. Socynus in l.naturaliter.§.
nihil commune. numero ſexto.ff.de acquirenda
poſſeſſio. Bartol.in l.prima. numero tertio.C.de
ord. iud. Crot. conſilio quinquageſimonono.
Panormitanus conſilio quinquageſimo. cum ſi
milibus. Quamobrem cum laudi iniquitas, de
qua modo agere uellet dicta Domina Eliſabeth.
plenè cognita fuerit in alijs iudicijs ab initio, ſe-
quitur, ut modo non debeat in dubium reuoca-
ri ſecundum prędicta.

Quo ſtante non obſt. tria illa requiſita defice
re, quia reſpondetur licet hic non agatur am-
plius de reductione, ſed de pœna; nihilominus
reſpectu ipſius reductionis ſemper agitur de eo
dem nempè de iniquitate laudi. Ideo cum ſuper
eo ſit lata ſententia non debet illud prętcrea in
dubium reuocari ita in ſpecie reſpondet Soc. iu
nio. in d.§. duo fratres. numero quadrageſimo-
nono. uerſic.& licet nunc non agatur. ff. de uer-
borum obligatio. Quo fit, ut hic ſit rei identitas

5 quandoquidem † ſatis dicitur eſſe eadem cauſa
quando in ea diſcutitur illud quod erat diſcuſ-
ſum in primo etiam ſi agatur ad rem diuerſam,
ut per Paul.Caſtr.& alios in l.ſiquis cum totum.
numero ſecundo. ff.de exceptione rei iudica. Et
propterea cum eo reſpectu agatur ad eundem
effectū, meritò obſtare dicitur exceptio rei iudi-
catæ. Bar.d.§. duo fratres. numero 6. & l.ſæpe. ff.
de excep.rei iud.& l.Iulianus uerum debitorem
columna ſecunda. ff. de cond.indeb.

Secundò non obſt. examinari poſſe teſtes ſu-
per eiſdem capitulis antiquis, quaſi uarientur
modus, & cauſa agendi, & res, & perſona diuer-
ſa interuenerit in hoc pœnali iudicio. doct. in c.
ueniens.& c.præſentia. de teſtib.& Iac.Phil.Por.
reg.lib. 1. conſ.39.

Reſpondetur enim deueniendum modo nō
eſſe ad aliquas probationes; quia hoc eſſet fru-
ſtratorium contra.l.hęc ſtipulatio.§.Diuus. ſi ut
legat.nomine cauea. Nam poſito etiam, & non
dato, ut laudum, uel nullum, uel iniuſtum eſſet ni
hilominus in caſu propoſito pœna deberetur.

6 †Dicitur enim pœna committi non ex eo quòd
laudum fuerit iniuſtum, quia laudi robur nihil
perficit ad pęnæ commiſſionem, ſed committi
dicitur pœna, quia contra fit con promiſſo. Id
quod oſtenditur, quia quando promittitur pœ-
na ſi contra fiat iuxta tex. in l. continuus. §. ſi ut
aliquid.& in l.4.§.Cato. ibi pœna certæ pecunię
promiſſa ſi quid aliter factum ſit.& l. cum quid.
71.& l.qui Romæ. §. duo fratres ibi, & ſi contra
quis feciſſet &c. Tunc illius conceſſionis effe-
ctus eſt, ut per eam quis in pœnam incidat ſim-
plici, & nudo facto, & ſolo ipſo conatu, id eſt mo
dò quis de facto ſolum experiatur, & de facto a-
ctionem intentet modo faciat contra ea quæ in
principali ſtipulatione promiſſa ſunt ueluti cum
ſtipulor ne uis mihi fiat. l.ſi ſic ſtipulatus ſim. ff.
de uerbo.oblig. ſiue enim effectu ueniat contra
promiſſionem, ſiue de facto, id eſt etiam ſi non
obtineat de iure pęna tamen commiſſa eſt. l.Lu
cius.§.tres hæredes.ff.ad Senatuſcon.Treb.Bar.
in l.ubi pactum.1.lectura.in fi.C.de tranſac.Alb.
num.50.& Leon.d.§. duo fratres. nume.175. ubi
7 dicit non poſſe † a pœna ſe ullo pacto defende-
re, qui uenit contra promiſſionem. Et ratio eſſe
poteſt, quia uerbis ſtipulationis ſolūmodo fuit
factum prohibitum unde contra promiſſionem
facit qui litem tantum intendit etiam ſi non ob
tineat, ſiue laudum contra quod agit ſit iuſtum
ſiue iniuſtum, refert enim ſe ad nudum factum,
non autem ad ius dum promittit non contraue
nire. Quapropter cum d.Do.Eliſabeth. promiſe
rit a lando non appellare non petere reductio-
nem non ſupplicare, ut patet ex uerbis compro
miſſi proculdubio pœna dicitur commiſſa, ex ſo
la nudi facti contrauentione, ſiue laudum fuerit
iuſtum, ſiue iniuſtum, quia promiſſio illa non ad
ius, uel iniuſtitiam relata fuit, ſed ad merum fa-
ctum. igitur cum petendo reductionem, contra
nudū factū ab ea promiſſum fecerit, pęna cōmiſſa
dicitur

dicitur, neque oportet docere de iniquitate lau di, quæ eam a pœna non releuaret.

8 Quibus ita † ſtantibus non obſt. quando variatur modus agendi, & cauſa, & perſona licere teſtes examinare, quia contrarium eſt verius in caſu noſtro, nam licet uarietur modus agendi teſtes tamen non poſſunt ſuper eiſdem articulis examinari, quia poſſet fortius timeri corruptio, ut per Fely. in cap. fraternitatis. numero decimo. uerſicul. item limita, ibi tamen poſtea reuocat, & hoc idem tenuit Hoſtienſ. & Antonius de Butrio in capitul. atteſtationes. numero decimo. uerſicul. quarto. cum ſequenti. de diſpenſatio. impuberum. ubi dicit ſpeciale eſſe in cauſa matrimonij, ut ſuper eiſdem articulis aliquando teſtes examinentur, ut ſentit etiam Portius dicta concluſione trigeſimanona. uerſicul. contrarium uidetur.

Nec obſt. hic adeſſe perſonam fiſci, quæ uidetur mutare iudicium, quia licet adijciatur fiſci perſona tamen non remouetur propter hoc, ſed
9 adeſt etiam prima perſona Paſquini, † interuentu enim nouæ perſonæ fiſci hic nõ fit aliqua nouatio, neque extinguitur prima perſona. argum. §. præterea. inſt. quib. mod. tol. oblig. ſed potius adijcitur perſona perſonæ. argumen. eorum, quę habentur in §. planè. inſti. de inuti. ſtipula. & §. at ex contrario. inſt. quib. alie. licet, uel non, ubi gl. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. in fi. ff. de uerborum obliga. vbi Paul. Caſtren. Pariſ. conſilio centeſimo ſeptimo. parte tertia, numero nono. cum ſimilibus. item allegata per Dominum iudicem procedunt, ut ex eis colligitur, quando non obſtat exceptio rei iudicatæ, in caſu uero noſtro exceptio obſtat, ſecundum prædicta meritò dici poteſt dubitationem iſtam nihil officere.

Tertiò non obſt. magis communem opinionem uideri, ut abſque abſolutione a iuramento poſſit laudo contraueniri data enormi læſione, ut per Iacob. Philip. Port. in 4. lib. concluſione
10 octaua. † Quia ad hoc reſpondetur verius eſſe aduerſus conuentionem iuratam ire non licere, niſi impetrata prius abſolutione a iuramento, ut tenet etiam Ruyn. conſilio centeſimo ſeptimo. numero decimoſeptimo. primo uolumine. & Iacobus Alba conſilio octuageſimoprimo. numero quinquageſimoquarto. & Ioan. Bap. Ferret. conſilio centeſimo quadrageſimooctauo. num. quarto, ubi amplius dicit mulierem quæ iurauit non uenire aduerſus contractum audiri non debere ſi petat abſolutionem data etiam enormi læſione ultra dimidiam, & atteſtatur hanc eſſe communem.

Nec obſt. dum allegetur opinionem de qua in dubitationibus agitur eſſe magis communẽ ut dicere uidetur Portius dicta octaua cõcluſione. Quoniam reſpondetur ſi diligenter animaduertatur Portius non dicit iſtud. ſed dicit magis communem eſſe opinionem, ut petatur reductio etiam ſi ſit iuratum non petere non autem dicit communem eſſe opinionem, ut abſolutio non petatur, ſed intelligendum eſt contra conuentionem iuratam peti poſſe reductionem modo conceſſa ſit abſolutio a iuramento, quia
11 † præſupponenda ſunt ſemper extrema habilia. l. qui teſtamento. in principio. ff. de teſtamen. capitul. primo. de æta. & qual. libro ſexto. capit. intelligentia. de elect. cum ſi.

Atque ex his arbitror ſublatas dubitationes per Excellentiſſimum Dominum iudicem ſubtiliter excitatas ſaniori iudicio ſemper ſaluo.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *A verbis legis, ſeu ſtatuti non eſt recedendum.*
Verba vbi ſunt clara, non eſt habenda quæſtio voluntatis; nec admittitur quæſtio iuris, vbi eſt caſus legis.
2 *Verbum, exercitium, quid denotet.*
3 *Legis natura eſt diſponere non pro vno actu, ſed perpetuò.*
4 *Dicenti incumbit onus probandi.*
5 *Verba legis cui non conueniunt, non conuenit etiam diſpoſitio.*
6 *Mercator quis proprie dicatur.*
7 *Argumentum a ſimili procedit.*
8 *Mercatorem non facit vnica negociatio, vel artificem.*
9 *Confiſus auctoritate principis non debet decipi.*

CONSILIVM CII.

In Dei nomine.

1 TRIA obijci uidentur contra Dominum Gabrielem Maſtianum. † Primò quod a uerbis legis, ſeu ſtatuti non eſt recedendum. l. quod conſtitutum. ubi Bar. ff. de milita. teſtamen. l. 4. §. toties ff. de damno infect. & ubi uerba ſunt clara non eſt habenda quæſtio uoluntatis. l. ille aut ille. §. cum in uerbis. ff. de legat. tertio. nec admittitur quæſtio iuris. ubi eſt cuius legis. l. ancillæ. & ibi gloſſ. in uerbo quæſtio, & Paul. Caſtr. numero 6. C. de fur.

Atqui lex Ducalis quæ dicit, ijs qui effectu per ſe, uel per alios faciunt exercitium ſerici in ciuitate Piſarum laborando, uel laborari faciendo ſerica dicta gratia, & immunitas concedatur: apertè uidetur ſibi locum uendicare in caſu propoſito, ubi Thomas Doctij Dom. Gabrielis debitor ſe exercitio ſerici dediſſe fertur in eoque ſe exercere non deſtitiſſe: & in matricula deſcriptus eſſe pluresque telas ſericas confeciſſe dicitur. ergo cum uerba legis aperta uideantur non deberet hoc in dubium reuocari.

Verum ad hoc facilis videtur eſſe reſponſio

quandoquidem lex Ducalis quæ loquitur de eo qui facit exercitium ſerici non poteſt habere locum in caſu noſtro.

2 Quoniam verbum † exercitium quod tanquam ſæpius repetitum in d.l.Ducali attendi debet. gloſſ. in uerbo diœceſanis. clementin. prima. de iure patron. denotat frequentiam aſſiduitatem, & perpetuitatem dicti artificij, non autem vnum, vel alterum tantum actum deſignat, ut per Corn. in conſ.40. lib.3. & Alex. in l. Imperator. col.3. uerſ. extra gloſſ. ff. ad S.C. Trebellia. & eſt communis op. ut atteſtatur Benuen. Straccha in d. trac. de merca. num.8. par. prima.

3 Et confirmatur, quia natura † legis eſt, ut diſponat non pro unò actu, ſed perpetuo, ut per Tiraquel. in l. boues. §. hoc ſermone. ff. de uerb. ſignification. in limitatione nona. numero ſecundo. Atqui in propoſita ſpecie non conſtat de iugi, & continuo hoc exercitio, imò d. Dom. Gabriel negauit dictum Thomam in tali exercitio aſſiduè ſe exercere; ipſe autem Thomas non docuit, neque docere poteſt de huiuſmodi aſſiduo & continuato artificio quemadmodum docere

4 deberet, quia † dicenti incumbit onus probandi. l. 2. ff. de probatio. ergo verba dictæ legis non conuenerunt caſui noſtro.

Et conſequenter cum artem non exerceat, eo modo quo requiritur conſequens eſt, ut priuilegijs, & immunitatibus artis frui non poſſit, ut expreſſe declarát Odoffred. Bar. Ioannes de Platea in l. 1. C. de collegi. libro vndecimo. & Iaſon in l. ſcriniarios. numero 7. C. de teſtam. milita. & Bar. & alij in l. qui ſub prætextu. C. de ſacr. ſan. eccleſ. Et Bertrand. conſ. 53. num. 5. voluminis tertij. parte ſecunda. ubi dicit hoc maximè procedere quando quis in fraudem matriculatur ne ſubeat onera, uel alleuietur alijs incommodis, talis enim nulla exemptione, uel gratia dignus eſt, qui per paucos illos actus non ſatisfecit legi. arg. eorum, quæ dicit Tiraq. d. § hoc ſermone. in 6. limitatio. numero primo. quæ ſanè lex in caſu propoſito conceſſit hãc immunitatem in fauorē ciuitatis, & ciuium, ut ex dictę legis proęmio conſtat. argumen. eorum, quæ dicit Bar. in l. prima. numero primo. ff. ad Senatuſcon. Maced. & in l. fi. numero 3. ff. de hæred. inſt. idcirco non debet hæc exemptio in odium ciuium retorqueri, & prætextu artis ſerici conficiendæ non debent ſuis creditis defraudari. & propterea patet ex prædictis hãc primam obiectionem nihil obſtare, & potius in contrarium ualde repercuti,

5 & retorqueri, quia † cui non conueniunt uerba legis non conuenit eius diſpoſitio. l. 4. §. toties ff. de dam. infect.

Secundò contra Maſſianum obijcitur eius propugnacula non valde tuta videri quaſi licet

6 mercator † propriè non dicatur ille, qui unam tantum facit negociationem, ut per Bar. in proęmio digeſtorum. columna 3. numero 10. tamen in hoc nulla ſit facienda vis, quaſi ideo ad rem non faciat quòd lex ducalis non de mercatore loquatur, ſed de exercente artem ſerici præterquam quòd in definiendo mercatore non actus mercaturæ, ſed vulgi opinio attendi ſoleat. Bartol. in dicto proœm. numero decimo. & Abb. in capitul. primo. columna final. numero trigeſimo octauo. de iudic. & Straccha de merca. dicta parte prima. numero duodecimo.

Reſpondetur tamen Maſtiani præſidia videri firmiſſima, quoniam nihil referre an citatæ Theoriæ nominatim mentionem habeant de arte ſerici, & an lex Ducalis loquatur de mercatore, vel de exercente artem ſerici. Quia licet lex Ducalis non loquatur de mercatore non propterea tamē ſequitur ergo quæ de mercatore al

7 lata ſunt nihil ad rem faciunt. † quandoquidem ducta argumentatione a ſimili quod fieri poteſt l. non poſſunt. ff. de legib. appoſitè dictum fuit ſicuti mercator non efficitur quis per unam, uel alteram mercationem ita non efficitur quis ſericarius, nec artem ſerici facere dicitur quis per vnam, uel alteram telam quam fieri curauerit. Et hac argumentatione a ſimili utitur in materia artificiorum Steph. Bertrand. dicto conſilio quinquageſimo tertio. numero quinto. uoluminis tertij. parte ſecunda. ibi nominatim dicit mercator niſi exerceat artē mercaturæ frui non debet priuilegijs mercatorum. & ideo a ſimili (inquit) ſi dicti præſenti monetarij (de quib. ibi agebatur) artem illam non exerceãt hoc eſt monetam non cudant habere non debent priuilegia monetarijs prędictis conceſſa. ut ibi per eū. Ergo licet dici poſſit aliud eſſe mercaturam exercere, aliud uero artem ſerici tractare tamen, quia per ſimilitudinem conuenire poſſunt in eſſentia ſecundum qualitatem. argumen. eorum quæ dicit Ripa in l. Centurio. numero trigeſimo primo. ff. de uulg. & pup. non eſt nouum, nec incongruum uti de vno ad aliud argumentantur doctores. Et aſſerta opinio uulgi pro nobis faceret, quia uulgus, ut notorium eſt mercatorem vel ſericarium non appellat illum, qui uno, uel altero artificij tantum illius actu foris quidem eiuſmodi uult apparere intus autem illud agit ſolummodo, ut exemptionibus præcinctus, & circumſeptus ab ære alieno ſoluendo ſe liberat Sed ex continuata, & freqnenti artificij tractatione aliquem in conficiendo ſerico ſe exercere dijudicat.

Etenim homines quædam nomina nanciſcũtur ab unico tantum actu, ueluti adulteri homicidæ proditoris appellationem. Quædam uèro nomina acquirunt ab actuum frequentia cuiuſmodi eſt nomen lectoris, aleatoris, diſſipatoris & id genus reliquorum, & inter hæc connumeratur nomen mercatoris. ut per Baldum in rub. C. de conſtitu. pecun. numero decimoſexto & Alexander in l. Imperator. column. tertia. uerſicul. addatis quod immo multa. ff. ad Senatuſc. Trebellianum. & Benuen. Straccha tractat. de mercatu. parte prima. numero decimo. uerſ. ſed ut redeam.

Tertiò

8 Tertiò † objjcitur, quod dicimus nnicam ne-
gociationem,uel vnicum actum non facere quẽ
artificem,uel mercatorem; locum ſibi non uen
dicat ubi quis in matriculam receptus eſt, quaſi
quando quis eſt matriculatus exempli cauſa pro
mercatore ſufficiat unicum mercationis actum
exercuiſſe dummodo non deſiſtat, ut dicit Bal.
in d.rub.C.de conſt.pec.col.fi.num.16.& Berta
chin.in trac.de gabel.par.7.nu.48.Fel.in proce.
Gregor.num.45.Stracha trac.de merc.num.10.
& 65.par.1.in trac.de merc.

Sed enim iſtud parum urgere uidetur. Nãq;
reſpondetur,quod aiunt unicum actum ſuffice-
re, vbi matricula exhibetur; intelligendum eſt
ſana mente. procedit enim non quoad omnia,
ſed quoad nudum nomen,& conſequenter,qui
receptus eſt in album mercatorum etiam ſi uni
cam mercationem fecerit dicitur quidem mer-
cator,uerum non abſolutè,nec uerè,ſed nudum
nomen conſiderando,ut in ſpecie ſcriptum reli-
quit Bonus de curtili,qui ita prædictam opinio-
nem Baldi,& cæterorum declarat in trac.de no-
bilitate.par.3.num.87.ubi dicit quod tradit Bal.
in dicta rub.C. de conſt.pecun. intelligendũ eſt
ſanè quo ad hoc, ut nudum conſequatur nomẽ
mercatoris non,ut immediatè cum ſe mercato-
rem profitetur,& ſcribi curat in matricula illico
priuilegio mercatoris potiatur, illud enim non
habet,niſi ſucceſſu temporis in mercatura ſe ex-
ercuerit. Et eandem declarationem refert, & ſe
quitur Benuenut.Straccha in d.trac. de merca-
tu.par.1.num.10.uerſ.ſed & hæc Baldi. ubi dicit
Bald.opinionem procedere quo ad hoc,ut quis
nomen mercatoris conſequatur nõ quo ad ob-
tinenda priuilegia,quia illis non fruitur abſque
exercitij perſeuerantia. Quapropter fatemur
eum,qui in matricula mercatoris, uel artis ſerici
ſcriptus eſt etiam ſi unicum actum artificij exer
cuerit,dici quidem & appellari nudo nomẽ mer
catorem,uel artificio ſerico deditum,uel ſerica-
rium,& eſſe hominem de matricula, ſed iſtud ni
hil ad nos,quia nos non quærimus de nudo no-
mine id enim nihil eſt, ut dicit Lucas de Penna
in l.1.col.1.C.de collegiat.lib.11.lex enim Duca
lis non concedit hoc beneficium matriculatis,
ſed exercentib.artem ſerici. Verum quærimus
an actu exerceat,&tractet ſericorum artem quo
ad obtinenda priuilegia, & quo ad hoc ut frui
poſſit exemptionibus conceſſis a d.l. Ducali ijs,
qui exercent artem ſerici,ſcilicet actu,& aſſidue
& uerè,non autem ijs, qui nudo nomine dicun-
tur de matricula ſerici. quod nudum nomen
cum actu unico non tribuet priuilegia, ut dicit
Bonus de Curtili, & Benueu. Straccha locis cit.
cum conſocijs ab eo citatis.

9 Nec † me quicquam mouet quod aiunt ad-
mittendum non eſſe, ut quis confiſus auctorita
te principis decipiatur.l.1.in fi. C.de his qui uẽ.
æta.impetr.Accuſare enim oportet non princi-
pis beneficium,qui palam legem propoſuit,ſed
Thomæ ipſius facilitatem, qui perperam legem
interpretatus in tot pericula ſe coniecit, quod
ſibi non alteri eſt imputandum.argumen.l.item
Mela. in principio. ff. ad legem Aquiliam. & ex
his arbitror uere dilui ea, quæ contra Maſtia-
num objjciuntur,& ita iuris eſſe arbitror melio-
re ſententia ſemper ſalua ad Dei laudem,& glo-
riam.

Ego Antonius Ciofius.

SVMMARIVM.

1 *Libri officialium a publico deputatorum contra ter tium, cum quo res acta non ſit, nihil probant.*

2 *Factum ſoluentis.gabellam non poteſt tertio præiudicare in re, quæ ſecundum acta non eſt.*

CONSILIVM CIII.

In Dei nomine. Amen.

QVONIAM audio contrà Maſtia-
num noua dubia excitari, videlicet
eius aduerſarium, probare conari ſe
artificium ſerici exercere, per publi-
cum librum matriculæ collegij ſericariorum ex
quo dicitur apparere eum eſſe deſcriptum in py
ctacio dicti collegij, & eiuſdem ſigno, ſeu mar-
chio petias nonnullas ſignaſſe. Sed latebræ,
quibus ſe occultare nititur non ſatis tutę uiden-
tur; quia liber ille probat quidem eum eſſe ma-
triculatum,uerum, iſtud nihil ad rem facit, quia
lex Ducalis non dicit ſe impartiri ſuum benefi-
cium matriculatis,ſed exercẽtibus artificium ſe-
rici. Matriculæ uerò liber licet oſtendat petias
illas eſſe ſignatas ob idque liberet illum a pœna
quam forte incurrerent hi qui telas non ſignãt;
non propterea tamen probat ille liber illum cu
ius nomine telæ ſignantur, in eo exercitio ſe ex-
ercere, vel telas eſſe illius cuius nomine ſigna-
1 tæ ſunt in præiuditium tertij, quoniam † libri
officialium a publico deputarorum contra ter-
tium cum quo res acta non ſit nihil probant, ut
per Crauet.in tract. de antiquitate. parte prima
ſect.incip.quarto nu.ſeptuageſimoprimo.exem
pli cauſa ſi Publicanus in publico libro ſcripſit
Sempronium ſoluiſſe gabellam emptionis ta-
lis domus quam emit a Titio, proculdubio
liber ille non probat Titium nendidiſſe do-
2 mum, quia † factum ſoluentis gabellam non
poteſt tertio præiudicare in re quæ ſecum a-
cta non eſt, nec ſpectat ad publicanum fidem
facere de cõtractu celebrato uel de trãſlato do-
minio ſed ſolum de ſoluta gabella ſcripturam fa
cere debet & circa dictam ſolutionem gabellę ei
fides adhibetur ut per Alex.in conſ.36.in 5.vol.
& Imola in conſi.96.& Deci.in cap.cum cauſam
colum.2.de probationib.& ſeq.Crau.d.num.71.
Cum igitur ad dicti officialis munus non perti-
neat adnotare cuius ſit dominium dictarum te-

 larum

larũ, ſed ſolũmodo an & quãdo ſignatę fuerint
ſequitur ut dictus liber matriculæ non faciat ali
quam fidem de exercitio uel dominio illius qui
telas ſignari curat & conſequenter an telę quæ
ibi ſignatæ deſcribuntur, ſint Tomę uel alterius
ſed ſolum oſtendit an & quo tempore ſignatæ
fuerunt quia talis liber officialis probat ea tãtũ
quæ pertinent ad eius officium ut per Aretin. in
conſ. 33. Incipien. conſultatio in 1. dubio, & te-
net Craue. d. parte 1. ſectione incip. quarto nu-
mero 72. uerſic. quinto in tellige. Atque hæc
ſaluo. &c.

Idem Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Mercator quis dicatur.*
2 *Negociari ille non dicitur, qui ſemel atque iterum id facit, ſed qui frequenter.*
3 *Artiſex & negociator quis efficitur per actuum frequentiam.*
4 *Verba cui non conueniunt legis, nec conuenit eius diſpoſitio.*

CONSILIVM CIIII.

In Dei nomine.

CAIVS ciuis Piſ. cum Siciliẹ contra
xiſſet æs alienum cum Maſtiano Pi-
ſano ciue, Piſas appulit ibique com
morans curauit in matricula artis
Serici ſe conſcribi. Poſteaque licet menſes circi
ter octo iam lapſi ſint, non effecit tamen ut plu-
res quàm tres telę ſeu petiæ ſerici texerentur.
Procuratores Maſtiani Piſis hoc creditũ exige-
re cupientes; contra prędictum Caium expe-
riuntur. Ille excipit ea de re ſe in hac ciuitate in
quietari non poſſe, propterea quòd priuilegijs
artificio ſerici tributis a Sereniſſimo Magno
Etrurię Duce cauetur eos qui Piſas ueniunt ad
exercendã artem ſerici & in eo artificio ſe exer
cent, ſecuros & liberos omnes eſſe debere ab
omni debito publico & priuato quomodocun
que antea contracto. Quib. ita ſtantibus ex me
quęritur an Caius prędictus frui poſſit his priui
legijs uidelicet ut a Maſtiano creditore non mo
leſtetur. Cui ſanè quæſtioni reſpõdeus breuiter
dicendum arbitror Caium commodo dicti pri-
uilegij frui de iure non poſſe.

Quoniam lex Ducalis tribuens illud priuile
gium requirit, ut illi qui eo beneficio frui cu-
piunt in exercitio dictæ artis ſerici ſe exerceant.
Quę uerba deſignant frequentiam aſſiduitatẽ,
& perpetuitatem dicti artificij nõ autem unum
uel alterum tantum actum ſignificant argumen
to eorum quæ dicit Bart. in tract. teſtimoniorũ
1 num. 62. in uerbo † mercatorem ubi dicit, cum
qui ex aliqua cauſa mercatur, mercatorem dici
non poſſe ſed oportere ut perpetuo ad illud ar-
tificium ſe applicauerit. nec facit una mercatio
mercatorem ſed requiritur uſus exercitium, &
& perſeueratio ultra unam uel alteram negocia
tionem l. 1. §. 1. ubi gloſ. in uerbo omnes. ff. de
tributor. Bal. in rub. C. de conſtitut. pec. col. ult.
num. 16. uerſic. ult. quæro. & ibi Barbat. in addit.
in uerbo mercatorem & Ancharan. in c. cano-
num ſtatuta uerſic. quis dicatur de conſtitu.

2 Nec enim † negociari dicitur, qui ſemel atq;
iterum id facit, ſed qui frequenter. Bertachin. in
trac. de gabel. par. 7. nu. 48. uerſ. 25. Bar. in proœ
mio digeſtorum. nume. 10. Bald. conſ. 495. uolu.
primo incip. ex nullo c. num. 2. Paulus Caſtrenſ.
conſ. 285. uiſo, & ponderatis. col. ult. num. 3. par.
prima. uerſ. nec obſt. Corn. conſ. 30. lib. 3. Ale. in
l. Imperator. ff. ad Treb. col. 3. uerſ. ext. gloſ. Dec.
in c. 1. de iud. 2. lec. nu. 113. ubi Rip. nu. 94. quæ
opinio communis eſt, vt atteſtatur Benue. Stra-
cha in tract. de mercatu. par. 1. num. 8. Quinetiã
quando priuilegium conceditur propter aliquã
qualitatẽ quæ cauſatur in homine ex facto ſuo,
verbi gratia ſi concedatur priuilegium artifici,
mercatori, uel negociatori, qualem quis ſuo fa-
cto ſe facit, tunc ſanè qui non exercet ſe aſſidue
in eo artificio uti non poteſt ilio priuilegio, quia
3 † artifex, & negociator quis efficitur per actuũ
frequentiam non ex eo quod ſemel tantum ne
gocietur. Fely. c. clerici. col. 2. nu. 3. uerſ. conſide-
ra. de iud. per ea quæ dicit Bar. in l. legatis ſeruis.
num. 4. ff. de leg. 3.

Atque prædictus Caius, ut mihi proponitur
non ſe exercet aſſiduè in dicto artificio artis ſe-
rici, neque frequenter telis ſericis conficiendis
incumbit; ſed longo temporis interuallo unam
uel alteram perfici identidem curat, ne omnino
uideatur ceſſare. Igitur cum talis non ſit qualẽ
lex requirit conſequens eſt, ut ei non competat
4 huiuſmodi priuilegium, quia † cui non conue-
niunt uerba legis non conuenit etiam diſpoſi-
tio. l. 4. §. toties. ff. de dam. infect. & Bart. d. l. 4. §.
prætor. Fely. in c. nonnulli. col. antepen. de reſcr.
Cur. iun. conſ. 182. nu. 1. par. 2. Iaſ. conſ. 221. col.
prima. verſ. item licet auus. uol. 2. & Bellon. con-
ſil. 42. num. 11. & conſ. 53. num. 4. Atque in hanc
ſententiam eò libentius venio quòd alia lege
municipali edita anno 1558. cauetur, iſtius gene
ris priuilegia illis ſolummodo impartiri debere,
qui ſexcentas libras ſerici ſingulis annis texue-
rint inter quos dictus Caius connumerari non
poteſt ſecundum prędicta. & propterea ita iuris
eſſe arbitror ſaniore ſententia ſemper ſalua ad
laudem Dei.

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Creditor, & mulier ſi concurrant. quorum quilibet expreſſam habet hypothecam, qui prior eſt in tempore, præfertur in hypotheca expreſſa.*
2 *Tempus contractus eſt inſpiciendum, & initium obligationis, non autem tempus exiſtentis conditionis, vel*

nis, vel aduentus diei.

3 *Priuilegium quod conceditur principali competit etiam pro augmento.*

4 *Hypotheca quando cenſeatur extincta.*

5 *Hypotheca, quæ augmentum reſpicit, an vim ſuam operetur ante diem augmenti.*

6 *Contrahentes poſſunt dare legem contractui.*

CONSILIVM CV.

In Dei nomine.

AMBROSINVS quidam, vt mihi proponitur, accepit a Domino Gabriele, anno 1558. Flor. 20. pro parte dimidia Florinorum 40. quos occupaturum ſe eſſe promiſit in exercenda fornace in qua lateres, calx & id genus reliqua coquerentur. Ad eamque rem conficiẽdam, Ambroſinus operam ſuam cum furnacarijs inſtrumentis pollicitus eſt & agrũ prætcrea aſſignauit a quo terra effoderetur ad lateres conſiciendos. Rationemque ſumptuum & lucrorum quæ inter eos diuiderentur diligenter ſe conſcripturum conſtituit. Alios uero floren. uiginti dominus Gabriel, facta dictæ fornacis prima coctione, ſe ſoluturum promiſit. Quæ omnia dictæ partes ſub rerum & perſonarum obligatione per ſtipulationem ſolemniter promiſerunt. Itaque eodẽ anno d. Dominus Gabriel ea de cauſa Ambroſino præterea numerauit bipartitò ſeu duab. ſolutionibus ſcutatos 9. & lib. unam quo commodius, lateribus alijsq; in dicta fornace coquendis incũberetur. Deinceps anno 1560. Raphael filius d. Ambroſini duxit uxorem D. Lucretiam, accepta dote quam ſoluto matrimonio Ambroſinus promiſit ſe reſtituere ſub obligatione hęredum atque bonorũ poſtea uero anno 1561. dictus Raphael nomine proprio & Ambroſini patris ꝓ quo de rato promiſit faſſus eſt ſe debitorem dict. Domin. Gabrielis librarum duarum & quadringentarum pro reſiduo tam ſortis, q̃ lucri dictæ fornacis. Et quoniam d. Raphael pręſentem pecuniam non habebat in ſolutum dedit Dom. Gabrieli petias quaſdam terrarũ. Nũc uero cũ iam deceſſerit Ambroſinus, & Raphael. Dom. Lucretia eius olim vxor petit ſibi reſolui dotem, & ſpecialiter bona data in ſolutum d. D. Gabrieli aſſerens ea ſibi prius hypothecata fuiſſe. Quibus ita ſtantib. quæritur potiora ne ſint iura dictæ Dom. Lucretiæ, an uero dicti Dom. Gabrielis. Et rem breuiter perſtringẽs arbitror iura fauere d. Do. Gabrieli, ſiue de ſorte, ſiue de acceſſione loquamur. Et in primis ad ſortem deueniens, quod attinet ad ſcutatos 29. & libram unam puto de iure reſpondendum eſſe pro D. Gabriele propterea quòd in propoſita facti ſpecie, vterq; videlicet Do. Lucretia in dote, & Do. Gabriel creditor in ſuo credito expreſſam hypothecam habet. Prætereaque Dominus Gabriel
in ea eſt anterior, ut ex inſtrumentorum inſpectione patet iuxta præd. Quo caſu licet acerrime
cadere digladientur interpretes, communis co
1 rundem ſententia eſt, ut cum concurrit † credi
tor & mulier quorũ quilibet expreſſam hypothecam habeat tunc qui prior eſt in tempore ille præferat in hipoteca expreſſa l. quoties utriuſque. ff. de regul. iur. & c. qui prior de regul. iur. in 6. & hanc opin. communem tenet gloſſa in l. aſſiduis C. qui potiores in pignor. hab. quam ſequitur ibi Bal. & Salyc. eamque ſequitur Ant. Neguſant. in tractatu de pignorib. & hypoth. parte 2. membro 4. num. 100. uerſic. ſed dubitatur ubi nunciat hanc eſſe cõmunem quod etiã atteſtatur Socin. iun. in l. 1. nume. 105. uerſic. ſed communis ff. ſoluto matr.

Quod uero pertinet ad alios ſcutatos undecim qui reliqui conficiunt ſummã totius ſortis 40. ſcutatorum in quibus expreſſa hypotheca Dominus Gabrielis prima fronte uidetur eſſe poſterior quaſi pro illis hypotheca non ante ann. 1560. fuerit orta quo ſanè tẽpore Raphael ſe debitorem agnouit (ut ſupra dixi) quadrigẽtarum duarum librarum; Iudicandum etiam puto dicto Domino Gabriele cuius hypotheca ſi rectè inſpiciatur reperietur anterior. Quoniam quoad dictos ſcutatos 11. qui portio ſunt ſupra dictorum ſcutatorum quadraginta promiſſorũ
2 ſub hypotheca expreſſa, non debet inſpici † tem
pus quo facta fuit recognitio debiti uel quo uenit dies uel quo extitit conditio numerationis faciendæ nimirum poſt primam uel facta prima fornarcis coctione qui ſanè ablatiuus facta prima coctione ſignificare ſolent conditionem l. a teſtatore. ff. de condition. & demonſtr. & doct. in rub. ff. ſol. matr. ſed inſpici debet tempus, & initium obligationis contractæ ad quod quidẽ tempus, hypotheca in die uel conditionalis retrotrahi ſolet. l. 1. l. potior l. qui balneum. ff. qui potiores in pign. hab. & Barto. in l. ſi filius in princ. ff. de uerb. oblig. Et Anton. Negoſan. in tracta. de pignori & hypoth. 8. parte membro 3. num. 1. & parte 5. nu. 14. & nu. 20. in 1. membro ubi dicit regulare eſſe ut in contractib. exiſtente ac purificata conditione mixta uel caſuali quæ non conſiſtit in poteſtate debitoris, hypotheca expreſſa retrotrahatur ad diẽ contractus & initium obligationis initæ & promiſſionis factę & illud tempus attenditur non autem tempus exiſtentis conditionis uel aduentus diei ergo licet hypotheca conſtituta ſub conditione uel in diem poſitam in cõtractu nõ oriatur niſi eueniente die, uel exiſtente conditione, ut per Ant. Negoſ. d. tract. de pignor. d. parte 8. membro 3. num. 3. & parte 5. membro 1. nume. 14. Nihilominus, poſtquam eſt orta retrotrahitur ad diem obligationis natæ, & ad tempus factæ promiſſionis ſecundum prædicta. & propterea perinde eſt. ac ſi numeratio, & recognitio facta fuiſſet anno 1558. quo tempore primum dictus Dominæ Gabriel & Ambroſinus ſimul contra-

xerunt dictam fornacariam ſocietatem.

Si uerò quęratur de acceſſionib. & lucris di-
ctæ ſortis principalis, ſtatuendum puto, quoad
hac acceſſiones, & lucra de quibus agitur nimi
rum a florenis 40. uſque ad libras 402. hypothe
cã Domini Gabrielis eſſe potiorem & anterio-
rem hypotheca Dominæ Lucretię. Quoniã in
conuentione facta inter Ambroſinum & D. Ga
brielem anno 1558. dicti contrahentes ea om-
nia ſeruaturos ſe promiſerunt per ſolemnem ſti
pulationem ſub hypotheca & obligatione hęre
dum atque bonorum quę promiſſio eſt ſimplex
indeterminata & generalis ut per Veronenſem
in l. princeps bona in princ. ff. de uerborum ſi-
gnification.

At qui hypotheca quę conſtituta eſt ſimplici
ter et generaliter & quæ cõpetit pro ſorte prin-
cipali; dicitur etiam competere pro illius lucris,
& acceſſionibus quę ſicut euenit in caſu noſtro
debitę ſunt ciuiliter & naturaliter, ut per Bart.
in l. ſolutum §. ſi in ſortem. ff. de pignor. act. ubi
etiam Bal. & Anton. Negoſant. d. tracta. de pi-
gnor. parte 5. in 1. membro num. 10. uerſ. quin
to quęritur. Ergo hypotheca conſtituta in dicto
contractu facto anno 1558. pertinet etiam ad
3 prędictas acceſſiones & lucra quoniam †priuile
gium quod conceditur principali competit etiã
pro augumento Angel. in auth. de æqualit. dot.
§. aliud quoque nu. 1. & Antonius Negoſant.
d. tract. de pignor. parte 2. membro 4. num. 46.
uerſic. ſexto amplia.

His ita ſtabilitis non ob. ſi diceretur hypothe
cam Domini Gabrielis extinctam fuiſſe per
dationem in ſolutum, quemadmodum extin-
gui ſolet, ut per Ant. Negoſ. d. tract. de pignor.
parte 6. membro 2. num. 2. quia cum per adiudi
cationem acquiratur illi cui data eſt in ſolutum
l. ſi prędiũ C. de euict. non poteſt in re ſua quis
habere pignus uel hypothecam l. neque pignus
ff. de regul. iur.

4 Reſpondetur enim hoc †eſſe uerum quando
res data ſolutum effecta eſt illius cui datur, ir-
reuocabiliter & incommutabiliter; tunc enim
extingui dicitur hypotheca. At uerò ſi res com-
mutabiliter & reuocabiliter illius fieret cui data
eſt, tunc perduraret adhuc pignus uel hypothe
ca, & poſſet ipſe creditor qui Dominus factus
eſt ſe defendere contra debitorem, uel cauſam
ab eo habentem. & Gloſ. & Saly. Bal. in l. 1. C. ſi
antiquior credit. pignus uend. & Salyc. & Bal.
& alij in l. 1. & in l. ſi potiores C. de his qui in
prior. cred. locum ſucced. Et Auguſti. Beroius
conſ. 46. nu. 10. 11. & 12. uol. 1.

5 Nõ ob. etiam ſi obijciatur †hypothecam quæ
augmentum reſpicit, uim ſuam nõ operari niſi
ex die augmenti ut per Bald. in l. ſi conſtante in
uerſic. ibi iura C. de donat. ante nupt. Reſpon-
detur enim illud procedere in tacita hypothe-
ca; ſecus uerò eſſe in expreſſa quæ pro augmen
to naſcitur hic a die contratus initi propter
6 † prouiſionem contrahentum qui poſſunt dare
legem contractui l. 1. §. ſi conuenerit. ff. de poſi
ti. cum ſimil.

Ego Ant. Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Relatum cenſetur eſſe in referente.*
2 *Conſuetudo patrisfam. contrahentis eſt attendenda in contractibus.*
3 *Argumentum a uerisſimili procedit.*
4 *Priuatus non poteſt mutare iuris diſpoſitionem.*
5 *Dependentia dicuntur pars eorum a quib. dependẽt: & quæ ſit quæſtio dependens.*
6 *Occaſio remota quæ dicatur.*
7 *Quæſtio facti quid ſit: & quid quæſtio iuris.*
8 *Compromittentes cenſentur ſemper ſenſiſſe de quæſtionib. facti.*
9 *Partes an poſſint cogi ad compromittendum de liquidis.*

CONSILIVM CVI.

In Dei nomine.

LIS quæ viget inter Io. Bap. de Schorno, & Attilium Gualandum nobiles Piſanos, uidetur mihi in earũ litium numerum referenda, quas in pacto appoſito iuxta contractum locationis decidendas, & terminandas eſſe conuenerunt dicti contrahentes per nobil. Marianum de Caſcina ciuem Piſanum. Id quod breuiter rem perſtringens oſtendo. quoniam dictus Marianus facultatem habet iudicandi de omnibus litibus quæ orirentur ex dicta locatione, & ab ea dependentibus, ut patet ex uerbis pacti prædicti, ubi dicitur, & caſu quo inter dictas partes, naſceretur aliqua lis ex cauſa præſentis locationis, & dependenti ab ea, intelligatur cõpromiſſa in nob. Marianum Nic. de Caſcina ciuem Piſanum in quẽ compromiſerunt, & remiſerunt omnes lites quę durante præſenti locatione, & ex cauſa illius quó modocunque naſci poſſent inter dictas partes: & dicto Mariano nunc, prout ex tunc dederunt auctoritatem, & facultatem pleniſſimam decidendi, & dictas lites de iure, & de facto, & ſicuti illi placebat, &c.

Atqui lis quæ modò uertitur inter dictas partes peruenit ex cauſa dictæ locationis, & ab ea dependenti, igitur eſt è numero compromiſſarum. Inde uerò patet hoc prouenire ex cauſa locationis, & dependenti ab ea quòd illud de quo modò inter ſe controuerſantur dicti contrahentes uerſetur circa fructus cuiuſdam agri poſiti in communi Gabrij, qui quidem ager comprehenditur in dicta locatione, ut patet ex uerbis dicti contractus in quo dicitur, Attilium locare Ioan. Baptiſtæ omnia, & ſingula bona &c. poſita in cõmune Colognolę &c. quæ antea conducebat ab

ipſo

ipſo Attillio Ioſephus Guccius & aliàs eidem Io
ſepho locata fuerint per Matthæum Petri de
Campilia per inſtrumentum rogatũ ſub die &c.
Atqui ager ille quem dicunt eſſe in commune
Gabrij eſt unus ex illis qui locatus fuerat ab At
tilio & Matthæo dico Ioſepho Guccio, ut patet
ex proceſſu & atteſtationibus dicti Attilij ſupra
6.cap.ergo continetur ſub contractu locationis
factæ Ioanni Bap. quoniam d. contractus initus
cum Io.Baptiſta refert ſe ad locationem aliàs fa
1 ctam d.Ioſepho quo caſu relatiua † ſcriptura de
bet intelligi ſecundum eam ad quam fit relatio
l.aſſe toto. ff. de hæred. inſtit.l. inſtitutio illa de
condit.inſtit. quia relatum eſt in referente Cor
ſett.in ſing.in uerbo relatio, & Gratus in conſi.
102. nu. 10. uolu.

2 Rurſus † dictum argumentum de quo agitur
comprehenſum uideri ſub locatione facta Io.
Bap. ex eo conſtat quòd in contractibus atten-
di debet conſuetudo patriſfamilias contrahen
tis l.uel uniuerſorum. ff. de pignor.act. Alex.con
ſi. 129. Cõſideratis his vol. 5. Decius in l. ſemper
in ſtipulationib.num.7.ff.de reg.iur. Atqui dum
dictus Attilius locauit bona poſita in commu-
ni Gabrij nunquam expreſſit prædium de quo
agitur, nec unquã illud detinuit Iulianinus qui-
dam qui ab Attilio conduxerat bona poſita in
dicto commune, igitur uidentur remanſiſſe
dicta bona in conductione facta Io. Bap. præſer
tim quia ſi ea bona in dicta conductione nõ re-
manſiſſent utique dictus Attilius nõ tam diu di
3 ſtuliſſet exactionem dictorum † ut eſt ueriſimile
a quo licet argumentari l.non eſt ueriſimile. ff.
quod metus cauſa l.in obſcuris. ff. de reg. iuris.

Quo ſic ſtabilito nõ obſtat ſiquis obijciat cõ-
trahentes nominatim expreſſiſſe ſolummodo
bona poſita in commune Colognolæ & pro-
pterea cenſeri alia excluſiſſe quia reſpondetur,
quando per relatiuum adijcitur aliqua demon-
ſtratio enunciatiuè ad ſpeciẽ vel corpus aliquod
determinatum, ut ſi uendo prædium Tuſcula-
num quod eſt iugerum &c. tũc huiuſmodi rela-
tiuum ponitur declaratiuè non autem reſtringi
tur ad antecedens l. omnes populi ubi Bart.nu.
2.& Iaſ. num. 17.ff. de iuſtitia & iure, & Iaſ. in l.
cunctos populos num. 3.C. de ſumma trini.& fi
de Cathol. Et quando expreſſi non eſſent om-
nes fines, ut accidiſſe dicitur in caſu noſtro ubi
ideo exprimuntur ſolum fines Colognolæ quia
maior pars bonorũ eſt poſita in eo commune
eſſetque fortè erratum in omittendis aliquibus
finibus; tamen quoniam per ea uerba quæ an-
tea conducebat &c. certa redditur uoluntas, &
diſpoſitio contrahentium, error finium non prę
iudicat quando de corpore conſtat, Felyn. cap.
ſignificante num. 10. de reſcript. & cap. cauſam
num. 14. de probation.& Hieronym.de monte
in tract. finium regund.c.84.nu. 3.

Secundo non ob. ſi diceretur ea uerba ſi qua
lis oriretur, ex cauſa præſentis locationis &c.in-
telligi debere de lite quæ naturaliter & ſecundũ
interpretationem iuris oriretur ex cauſa dictæ
locationis non autem de lite quę ſecundum pri
uatam alicuius ex dictis partib. interpretationẽ
& ſenſum occaſionaliter cuiuſmodi uidetur iſta
4 & de facto poſſet oriri quandoquidem † priuato
rum non eſt immutare iuris diſpoſitionẽ, Crau.
conſi. 29. num. 2. volum. 1.

Quoniam reſpondetur excitatam litem im-
mediatè dependere & uerè naſci ex dicta loca-
tione ſecundum naturam ei non ab homine ſed
a iure tributam, non autem oriri ex remota ali-
qua occaſione non conſiderabili; pendet enim
a uerbis & mente dicti contractus locationis
5 & eſt pars ipſius quia † dependentia dicuntur
pars eorum a quibus dependent. capitu. cupien
tes. §. denique de electione in ſexto. & Hyppol.
de Marſil. in rub. de fideiuſſ. nume. 221. Quin-
etiam dependens quæſtio dicitur illa quæ quo-
quomodo negocium principale tangit & ab eo
originem trahit ueluti quæſtio dotis quæ a ma-
trimonio pendere dicitur. C. de prudẽtia de do
nat. inter uirum & vxorem doct. in rub. ff. de ſol.
matr. & Alex. conſi. 58. incip. circa primum quæ
ſitum nu. 7. volum. 1. & Menoch. de arbitrar. iud.
lib. 1. q. 45. num. 6. Quapropter cum conuentio
appoſita in d. locatione loquatur de lite ab ea
dependente conſequens eſt, ut huiuſmodi con
trouerſia ſub dicto compromiſſo contineatur ſi
qua lis de ea rurſus futura eſſet. Nec dici poteſt
oriri lis iſta ex occaſione remota. Quoniam re-
6 mota † occaſio dicitur quando cauſa non eſt or-
dinata ad effectum de quo agitur, ſed tamẽ eius
occaſione aliquid accidit præter finem & inten-
tionem ordinantis & caſu. l. vltima. §. ſed cum in
ſecundum. C. de furt. l. reſcriptum, §. 1. ff. de di-
ſtract. pig. l. generaliter. §. ſi quis alienum. ff. de
fideicommiſſ. libert. l. vltima. C. ut intra certum
tempus. l. omnimodo. §. computari. C. de inoffi.
teſtam. Doct. in rub. C. qui admitti ex quibus lo-
cis colligi poteſt occaſionẽ dici quę caſu & præ-
ter intentionem ordinantis accidit exempli gra
tia in propoſita ſpecie ſi quæſtio eſſet de dãno
armentorum & morte. quæ cum triticum ad do
mum exportarent fortè perijſſent. At quæſtio
noſtra non eſt huiuſmodi, ſed emanat è uiſce-
rib. prædictæ locationis, cuius omnes lites quo-
modocunq; ortas ipſæ partes compromiſerũt
ut ex inſtrumento colligitur.

Tertio non obſt. ſi opponatur litigatores qui
compromiſſum fecerunt de omnib. eorum con
trouerſiis, & quęſtionib. intellexiſſe uideri de
quæſtionib. facti non autem iuris, ut per Bal. in
l. ancillæ. C. de fur. & propterea cum hæc uidea-
tur quæſtio iuris dum diſputatur an præd. loca-
tio cenſeatur comprehendere etiam bona ſita
in communi Gabrij. conſequens eſt, ut de illi,
non uideantur ſenſiſſe in dicta conuentione.

7 Reſpondetur † enim hanc eſſe quæſtionẽ vo
luntatis, & animi contrahentium & propterea
dici quęſtionem facti. l. conſilio. ff. de curat. fur,
& Duarenus lib. 2. cap. 13. in tract. de iure accre
ſcendi quęſtionum enim genera tria ſunt uideli
cet an ſit quid ſit, quale ſit, ut per Quintilian. in
ſtitution.

ſtitutIon.orator lib.8.in proœm. & Rodul. agric. de inuent. dialect. lib. 2. cap.ſexto.

Prima quæſtio in qua diſputatur an aliquid factum ſit, dicitur eſſe quæſtio facti ubi factum eſt incertum & ubi uerum quærimus coniecturis, & dicitũ coniecturalis Stephan.de Feder. in tract. de interpretat.iuris in proœm. & Marcus Antonius Blancus in tract. de cõpromiſſ.quæſt. 4.in uerbo queſtio iuris num.1.Quæſtio uero iuris eſt cum conſtat factum eſſe id de quo lis eſt ſed quæritur quid eo caſu ius diſponat, ut per Marcantonium Blancum in d. uerbo quæſtio iuris & Duaren.d.§.Augerius.& lib.6.cap.41.anniuerſ.diſputat.& ea quæſtio dicitur iuridicialis.locis proximè citatis.Atqui in caſu propoſito quæſtio eſt an ager poſitus in commune Gabbrij cõprehendatur in locatione & conſequenter dicitur & allegatur eſſe incertum quid egerint contrahentes; non autẽ quæritur ius exempli cauſa an locatio tranſeat ad hæredes §. vlt.inſtitut.de locatione. ergo cum iſta de qua agitur, quæſtio facti ſit nõ autem iuris reliquum eſt ut dicamus eam uideri comprehenſam in dicto compromiſ-

8 ſo quia †compromittentes cẽſentur ſenſiſſe de quæſtionibus facti Marcant.Blan.d. tract. de cõprom.q.4.in uerbo quæſtio iuris num. 1. Alex. conſ.62. col.2. circa med.lib.2.Iaſ. in l. pen. nu. 21.& 22.C. de pact. Crauet.conſ. 323. num.2. in 2.uolumine.

9 Non ob. †ult. ubi dicitur, non uideri partes fuiſſe compromiſſum de rebus liquidis cuiuſmodi dicitur quæſtio iſta propter inſtrumẽtũ quod uidetur non comprehendere talẽ caſum,& propterea partes cogi non poſſe ad compromittẽdum de liquidis, ut per Bart. in l. eleganter in princ.ff. de cond. indeb. Soci. conſ.4. uol.1.

Reſpondetur enim uel hoc non eſſe liquidũ & propterea includi ſub compromiſſo liquidẽ præſuppoſita quæſtione uel iuris, uel facti negari non poſſit quin ſit incertum quid, & quãtum cuiuſque ſit quo caſu res dicitur non liquida ut per Bart. l.proinde 2.§ ult.ff.ad l. Aqui. Angel. § curare num.6.inſtit.de action. Bal. in l. ſi cauſam.C.de execut.rei iud.Corn. conſ. 239.nu.3. lib. 3. Aut uero certum eſt, dicta bona contineri in locatione facta & tunc concludendum eſſet, quoniam res dicitur liquida non licere dicto Attilio uel apud arbitros, uel apud iudicem inferre moleſtiam Iu. Baptiſtæ de dictis fructibus. & ita iuris eſſe arbitror ſaniore ſententia ſemper ſalua quod Deo ſit gloria & laus

Excellentiæ veſtræ deditiſſ.

Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus poteſt uti ſtatutis laicorum, expreſſè non diſponentibus ſuper bonis eccleſiaſticis, quãdo ſunt fauorabilia: ſecus quando non ſunt fauorabilia.*

2 *Statuti diſpoſitio tunc habet locum, quando eiuſdẽ ſtatuti uerba verificantur.*

3 *Statuti uerba ubi non habent locum, nec eius diſpoſitio debet locum habere.*

5 *Statutum et lex declaratoria trahitur etiam ad præterita.*

CONSILIVM CVII.

In Dei nomine.

CAVSA Cuſtodum paſcuorum, & ſegetum & triticorum qua experitur D.Io.Cinius nominib.quib. agit contra. Io.Maſcalzonum, uidetur eſſe in tuto.Quoniam,dum Io.Maſcalzonus obijcit,ex parte dicti Ioannis Cinij,non fuiſſe ſeruata ſtatuta Ripæ Fractæ quib.aſſerit eſſe diſpoſitũ æſtimationes damnorum fieri debere infra tres dies a damno dato,ut apparere dicitur ex dictis ſtatutis in rub.de modo dandi accuſationes, dãnorum datorum.& Rub.de Cuſtodibus & eorũ ſalario & æſtimationibus damnorum datorum.

1 Reſpõdetur†d.ſtatuta nobis nihil officere quia licet clericus poſſit uti ſtatuto laicorum non expreſsè diſponente ſuper bonis eccleſiaſticis, ſed generaliter loquente,& non faciente expreſſam mentionem bonorum eccleſiaſticorum, quãdo ſtatutum eſt fauorabile Lapus deci. 107.Butrius. c.quod clericis de foro compet. Tamen quãdo ſtatutum non eſt eccleſiæ fauorabile, eo caſu clericus ſeu bona eccleſiaſtica a ſtatutis laicorũ minimè ligantur Cyn.l.2.C. quæ ſit longa conſue. Innoc.& Compoſtellanus in Rub. de conſuetudi.Bened.Capra in concl. 15.num. 31.& nu.37. in tract.Regul.Dec.in c.eccleſia.S. Mariæ num. 176.& 177.& nu.233.& 251.de conſtitu. Atqui ſtatuta præallegata non ſunt quod ad rem noſtram attinet fauorabilia quia impediunt perſonas eccleſiaſticas facere ea quæ ſibi competunt ex priuilegio uel de iure communi ergo cum dicta ſtatuta fauorabilia non ſint,ſed contra libertatem eccleſiaſtica Felyn. d. c.eccleſia S.Mariæ. num.69.Alba conſi.8.num.3.conſequens eſt,ut nõ poſſint continere bona archiepiſcopatus de quibus agitur.quoniam ſtatuta ligare debẽt ſubditos iuriſdictioni non aũt alienos ac non ſubditos & propterea nõ ligant clericos ut per doc. in l.cunctos populos.C.de ſumma trinit. & fide cath.ubi Fulgo.nu.26.Goz.conſi.49.& conſi.75.

2 Secundo reſpondetur†tunc habere locũ ſtatuti diſpoſitionem,quando,eiuſdem ſtatuti uerba uerificantur Bart.l.1.§.ait prætor. ff. ne quid in flum.publico Ioann.Andr.c.1.de homicid.in 6.Bald.l.ſi quis non dicam rapere num. 3. C. de epiſco.& cleric.Bar.l.non ſolum.§.ſed & probari ff. de op.nou.nunt.l.non ignorat. C. qui accuſare non poſſunt Socin.conſi.55.Incip.præſtantiſſime doctor volum.primo,Decius conſi.661. numero quarto.& conſi.560.& conſil.356. numero quarto.& conſi.589.nume. ſeptimo. & conſilio 434.numero 1.

Atqui

Atqui in propoſita ſpecie non verificantur uerba dictorum ſtatutorum Ripæ fractæ, igitur non erit etiam locus eorum diſpoſitioni qua cauetur æſtimationes damnorum fieri debere infra tres dies, aliàs cenſeri non ritè factas. Non uerificari autem uerba ſtatutorũ demonſtratur ex eo quòd dicta ſtatuta loquuntur de publicis cuſtodibus communitatis. qui quidem accuſant aliquos de damnis ab eis datis. ut patet ex dictis ſtatutis ubi expreſſa mentio habetur de cuſtodibus & ſaltuarij communitatis. In caſu autẽ noſtro agitur de cuſtodibus priuatis quos ut notorium eſt particulares domini in ſuis prædijs ſibi cuſtodes conſtituunt. Præterea in dictis ſtatutis agitur de cuſtodibus accuſantib. In caſu uero noſtro, pro maiori parte ipſe Io. Maſcalſonus, reus, ſemetipſum per ſuos miniſtros damnum dediſſe retulit idcirco d. ſtatuta in caſu noſtro non poſſunt uerificari quia terminus trium dierum pertinet ad eum caſum quo publici cuſtodes aliquos accuſent non autem quo priuatim quiſque ſe damnum dediſſe in iudicio ſponte fatetur. Rurſus præſupponunt dicta ſtatuta eos qui damnum paſſi ſunt de ea re a cuſtodib. publicis certioari debere, quod in caſu noſtro
3 factum † non fuit, ideo ubi non habent locum verba ſtatuti non debet etiam locũ habere eius diſpoſitio l. 4. §. toties. ff. de damno infecto.

Tertio reſpõdetur quia ſtatutum communitatis Ripę fractæ comitatus ciuitatis Piſarum ligat Piſanos ciues ſuperiores Bart. & Iaſ. in uerſic. queto igitur l. omnes populi. ff. de iuſt. & iure pręſertim cum de confirmatione ſtatutorum non conſtet quin etiam ſi de ea conſtaret; non propterea tamen cenſeretur facta in pręiudiciũ ciuium Piſanorum, ut per Decũ in ſimili in cõſi. 17. incip. viſo puncto. Et poſito, & non dato, vt ſtatuta Ripę fractæ loquerẽtur in ſpecie de ciuibus Piſanis & Florẽtinis inter quos modo lis uertitur adhuc tamen dicendum eſſet dicta ſtatuta tanquam ea quę ſtricti iuris ſunt l. quicquid adſtingendę. ff. de uerb. oblig. non extendi ad hunc caſum ubi agitur de priuatis cuſtodib. & vbi pro maiori parte damnum dans ſe damnum dediſſe prodit. Itaque cum in caſu propoſito nõ tractetur de perſonis comitatiuorum ſtatuta condentium ſed ciuium Flor. & Piſanorum merito dicimus, ſtatuta prędicta nihil nobis officere poſſe.

Quarto reſpondetur hodie nouo ſtatuto cõmunitatis Ripę fractę facto & approbato die 10. Ianuarij 1569. declaratum reperiri ęſtimationes damnorum non tantum intra tres dies ſed ſemper & quandocunque fieri poſſe, quo fit, ut etiã ſi vltra tres dies æſtimatio facta fuiſſet tamen
4 nihil obeſſet. quia † ſtat. & lex declaratoria trahitur etiam ad præterita iuxta traditiones Pauli Caſtrenſis in l. hæredes palam §. ſiquid num. 4. ff. de teſtamen. & idem Caſtren. declarat conſi. 23. parte 1. Federic. de Senis conſ. 112. incip. amice chariſſime, Decius c. fi. num. 46. extra de iudi. & in c. cum ueniſſet num. 13. ibidem. & in l. in ambiguis num. 4. ff. de regul. iuris cum ſimiliter.

Et ita iuris eſſe arbitror meliori iud. ſemper ſaluo ad laudem Dei.

Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Priuatio comodi, gratiæ & fauoris, dicitur quodammodo pœna, etiam ſi non fuerit expreſſum nomine pœna.*
2 *In pœnis a ſtatuto iniunctis uel lege creditor non tenetur altero eſſe contentus, ſed utrunque conſequi debet, rem uidelicet in obligatione deductam, & pœnam, quia in ea non ſit nouatio.*
3 *Dictio uniuerſalis, quicunque, omnes comprehendere uidetur.*
4 *Diſpoſitio ſi eſt firmata iuramẽto, debetur res principalis & pœna.*
Iuramentum idem operatur, quod clauſula, rato manente pacto.
5 *Equites D. Stephani quid promittant, quando in ordinem recipiuntur.*
6 *Lex declaratoria porrigitur ad præteritũ quando ſtat in terminis declarationis, cuius uirtus eſt nihil addere.*
7 *Pœna in conuentionalib. ſuccedit loco rei, ſecus in pœna legali vel ſtatutaria.*
8 *Prælatus non poteſt eccleſiæ ſuæ damnum inferre.*
9 *Veritas omnem erroneam confeßionem elidit quantumuis etiam iudicialem: nec poteſt erronea confeßio obeſſe.*
Quin etiam ſi de errore doceatur erronea confeßio reuocari poteſt.

CONSILIVM CVIII.

In Dei nomine.

QVAESTIONI propoſitæ reſpõdẽdum eſſe arbitror, illuſtr. Religionis diui Stephani equites etiam qui iure Antianitatis frui non curant; obligatos omnino eſſe tam uigore ſtatutorũ dictæ religionis quàm declarationum ad eadem ſtatuta editarum, ad ſoluendum nomine intraturæ dictos centum ſcutatos aureos de quibus agitur.

Nanque primo dum in c. 7. in tit. de Theſauro communi dicitur, quicunque cooptabitur in noſtrum ordinem is teneatur ſi fuerit eques miles ſoluere centum ſcutatos aureos largos &c. & ſi non ſoluet dictam intraturam; nõ fruatur Antianitate, vtique ſtatutum huiuſmodi, uidetur induxiſſe hanc priuationem Antianitatis in pręiudicium & quaſi pœnam dictorum equitum qui intraturam ſoluere recuſant quando-
1 doquidem † priuatio commodi gratiæ & fauoris dicitur quodammodo pęna l. teſtamento Cẽturio. ff. de manum. teſt. l. mora l. aut damnum.

ff. de poe-

ff.de pœnis.de c.2.de biga. Bero.c.1. n.43. ff. de
offic. delega. & in c.1. num.86.uerſic. hæc intel
ligentia.de iudic.quæ ſanè pœna cenſetur iniun
cta etiam ſi non fuerit dictum,ſeu expreſſum no
mine pœnæ Iaſ. in l.4.§.Cato nume.3.in 1. not.
ff.de uerb. obligat. Atqui pœna ſtatutaria ſeu
legalis peti poteſt una cum re principali ;in
2 † pęniſque a ſtatuto,uel lege iniunctis creditor
non tenetur altero eſſe contentus,ſed conſequi
debet utrumque nimirum rem principaliter in
obligationem deductam & præterea etiam pœ
nam quia in ea nõ fit nouatio l. ſi pro fure §.fur
ti.ff. de cond. furt. Bart.in l. reſcriptum §. ſi pa-
cto. uerſicu. oppono de lege: ff. de pactis, & ibi
Bal.num. 3.uerſic.quarto oppono vbi etiam An
gel.num.1. qui nominatim dicit in pęena legali
creditorem, utrumque conſequi ut dicit etiam
Alex. in l.ſemel mora col.2.uerſic.ad §.libertus.
ff.ſoluto matrim.

Et Curtius iun. in l.cum proponas 2. nu.14.
C.de pactis.ubi etiam Iaſon num.9. col.fi.igitur
dicta religio creditrix contenta eſſe non debet
ea ſola pœna videlicet ut equites non fruantur
Antianitate ſed poteſt etiam agere ad ea centũ
quæ principaliter deducta fuerunt in diſpoſitio
nem ſtatutariam, & obligationem quoruncun-
que equitum vniuerſaliter ſiue frui nolint ſiue
frui uelint dicto commodo Antianitatis ut oſtẽ
3 dit etiã illa particula † quicũque uniuerſalis quę
omnes comprehendit Soci. conſ.197.nume.6.
vol.2.& Iaſ. in l.1.§.nunciatio.ff.de op. no. nun-
tiat. Anton. Rub.l. Gallus §. quidam recte nu.
201.ff.de liber.& poſthum.Grat. conſ.50. num.
22.vol.1. quare & ad intraturam, & ad pęnam
tenentur equites de iure ſecundum dictum ca.
7.de communi theſauro.

4 Secundo † quoque eadem op. cõprobatur quo
niam quando diſpoſitio firmata eſt iuramento
tunc abſque dubio debetur res principalis & pę
na. Angelus in d.l. reſcriptum §.ſi pacto num.1.
verſic. ſequitur in gloſſa.ff.de pactis & Fulgoſ.l.
ubi pactum.num.2.C. de tranſact. iuramentum
enim idem operatur quòd clauſula rato manẽ-
te pacto ut per Bal. d.§.ſi pacto nu.2.l. cum pro
ponas C. de tranſaction. l. qui fidem ubi Iaſon
eod. Petr. Aluarot. in d.§.ſi pacto num. 14. Ba-
uer. in tract. de uirtute iuram. col.5. Hieronim.
Cagnol.l.ſiquis maior num. 150. C.de tranſac.
5 † Atqui prędicti æquites Diui Stephani cum
in ordinem recipiuntur promittunt omnipotẽ-
ti Deo, & ſic iurant, ut per doct. in rubr. extra
de iureiuran.& Bal.in l.2.ff.eod.& actualiter iu-
rant ſe ſeruaturos ſtatuta, & ordinationes di-
ctæ religionis c.2.de regula equitum c.1.de mo
do recipiendi & alibi ſæpe, in qua promiſſione
continentur etiam ſtatuta poſtea edita. Alberi.
lib.1.ſtatu. q.28. l.ſi ſeruitus.ff. de ſeruit.vrban.
pręd. ubi Bal.& l.fi.C. quæ res pign. oblig. poſſ.
Iaſ. in l.ſi ſtipulatus fuerim § cum ſtipulamur co
lum.fi.num.12 ff de uerb. obligat. igitur prædi-
cti equites non ſolum ſubire debent pœnam
non fruendi commodo Antianitatis,ſed etiam
ſoluere debent dictam Intraturã, & conſequen-
ter ad utrumque teneri vigore dicti ſtatuti ve-
teris.

Tertio poſito & non dato vt ſtatutum uetus,
hoc non diſponeret, quemadmodum certè di-
ſponit, adhuc tamen concludendum eſſet, equi
tes etiam in ordinem aſcitos ante declarationẽ
ad dictum cap.7. factam anno 1565.& qui An-
tianitatem aſſequi negligunt teneri omnino ad
ſolutionem dictæ entraturæ quia in dicta decla
ratione nominatim dicitur equites qui hacte-
nus non ſoluerunt aut in poſterum non ſoluẽt
talem intraturam, remaneant & ſint debitores
dictæ religionis quamuis frui nolint Antianita-
te, quæ verba ad præterita expreſſim referũtur
& quoniam nihil addunt ſed tantum quod ob-
ſcurum erat declarant; vt patet ex rub. quæ dicit
declarationes ſuper quibuſdam capitulis &c.
ad pręterita traherentur etiam ſi hoc non eſſet
6 expreſſum; † quia lex declaratoria porrigitur ad
præteritum quando ſtat in terminis declaratio
nis cuius uirtus eſt nihil addere; iuxta ea quę ha
bentur in l.fin.C.de pact.l.fi.de trãſact. Et cap.
fin.de conſtitution. Bart. in l.omnes populi nu.
44.ff.de iuſtitia & iure.Federi.de Sen. conſ.112.
incip. amice cariſſime cum ſimilibus. quapro-
pter conſtat declarationem prædictam hodie
controuerſiam omnẽ dirimere aperteque oſtẽ-
dere equites etiã antea receptos, teneri ad ſol-
uendam dictam intraturam.

Quibus ita ſtabilitis ſiquis obijciat regulari-
ter non poſſe pœnam exigi ſimul cum re princi
pali d.l. reſcriptum §.ſi pacto vbi doct. Fulgoſ.
num.1.ff. de pact. & Decius in l.cum proponas
num.10. C. eodem.quoniam reſpondetur eam
regulam locum ſibi vendicare in pœnis conuẽ-
tionalibus quandoquidem pęna conuentiona-
lis peti non poteſt vnà cum re, ſed altero quis
debet eſſe contentus.Angelus d.§. ſi pacto.nu-
mero primo. Alexand. d. l. ſemel mora. colum-
na ſecunda digeſt. ſoluto matrimonio. &
& Iaſ. d.l.cum proponas col.fi. nu.9. C. de pact.
7 & ratio aſſignatur quia † in conuentionibus pœ
na ſuccedit loco rei Alberic.d.§.ſi pacto num.5.
ubi etiam Iaſ. num.2.ſecus autem eſt in pœna le
gali uel ſtatutaria cuiuſmodi eſt hæc de qua agi
mus; nam in legali pœna creditor poteſt utrun
que conſequi Alex.d.l.ſemel mora, & alij ſupra
allegati.

Nec obſtant literæ olim emanatæ a magno
Cancellario dictæ Illuſtriſſimę religionis in qui-
bus aſſeruit equites qui frui nolunt antianitate
immunes eſſe ab omni ſolutione quoniã reſpõ
detur dictum magnum Cancellarium per hanc
ſuam opinionem & credulitatem non potuiſſe
præiudicare Religioni in eo de quo idem ma-
gnus Cancellarius non poterat libere diſpone-
re Socin. conſ.78. numer. 47. primo volumine
Pariſ. conſ. 33.num.46.uol.3. Neuizan. conſ.9.
8 num.10. † quemadmodum nec prælatus poteſt
eccleſiæ damnum inferre. c.uenerabilis. de ex-
ception. c. ſi emptionem 16. q. 6.Innoc. Ioan.
Andr.

Andr. c. 1. depoſ. Ioan. de Imola c. potuit. locati.
Paul. Caſtrenſ. conſ. 336. col. 1. verſic. ad 1. dicto
incip. quæritur poſito 1. uolu. Alex. conſ. 106.
vol. 7. & conſ. 174. incip. opportune col. 4. lib. 2.
Socin. conſ. 9 1. incip. uiſa colum. 3. lib. 1. Decius
conſ. 624. copioſe col. fi. Ruy. conſ. 104. caſus co-
lum. 1. 4. vol. Bero. conſ. 102. nu. 57. 3. vol. cum cõ
ſocijs.

Nec quicquam obeſt cõfeſſio iudicialis facta
a Receptore dictę Religionis dum fatetur ante
declarationem editam ad dictum cap. 7. de the-
ſauro. Equites non fuiſſe obligatos ad ſoluen-
dum pecuniam imperatam a dicto cap. 7. quo-
niam reſponderetur huiuſmodi confeſſionem nul-
lum præiudicium inferre poſſe dictæ Illuſtriſſi-
mæ Religioni cum de iure veritas ſter ex aduer-
ſo vt ſupradeduxi.

9 Quæ quidem ſueritas omnem erroneam cõ
feſſionem elidit quantumuis etiam iudicialem
c. e x tenore vbi Franc. Aretin. in 5. not. de te-
ſtib. l. cum falſa, C. de iuris & fac. ignor. ubi talis
confeſſio veritatis ſubſtantiam non immutat
& Agid. Poſſius in tit. de confeſſ. num. 70. nec
enim poteſt erronea confeſſio obeſſe, l. non fa-
tetur. ff. de confeſſ. ſiue ſit error facti, ſiue ſit er
ror iuris, Paul. de Caſtr. in l. ſi poſt diuiſionẽ. C.
de iuris & facti ignoran. Decius conſ. 408. num.
10 5. † quinetiam ſi de errore doceatur erronea
confeſſio reuocari poteſt Specu. tit. de confeſ-
ſionibus. §. poſtremo num. 5. uerſic. cæterum ſi
ſit. Rob. Marantà de ordi. iudiciar. parte 6. §. 46.
actus num. 6. cum ſimil. ex quibus omnibus ita
iuris eſſe dico meliore ſententia ſemper ſalua
ad Dei O. M. gloriam, & honorem.

Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Tranſlatio legati ſi fiat de una perſona in aliam di-*
uerſam & adeſt rerum identitas tunc onus appoſi-
tum in 1. legato cenſetur repetitum in ſecundo le-
gato.

2 *Onus quando non cohæret perſonæ, & non reddit*
legatum inutile, ſub eodem onere videtur tran-
ſlatum.

3 *Teſtator legando in codicillis in dubio non uidetur*
receßiſſe à uoluntate & onere priori.

4 *Conditio appoſita in teſtamento repetita videtur*
in codicillis, in quibus alia conditio appoſita non
reperitur ſecus ſi primum teſtamentum reuoca-
retur.

5 *Legati primi onus quo caſu per ſecundum legatũ ui-*
deatur ademptum.

6 *Codicilli non tolluntur per alios codicillos, uel teſta-*
mentum, niſi quatenus exprimitur.

7 *Conditio, vel onus cum apponitur in principali, in-*
telligitur repetitum in additamento.

8 *Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis.*

9 *Alienatio bonorum fideicommiſſo ſubiectorum a le-*
gatario facta adeo reſoluitur vt retrò nulla fuiſſe
dicatur, & non obſt præſcriptione bona alienata a
manib. emptorum uendicari poſſunt.

CONSILIVM CIX.

Diuino nomine implorato.

De conſultatione propoſita illud idẽ
reſpondendum arbitror quod ſu-
pra copioſè & doctè ſcripſerunt cla
riſſ. & Exc. Iuriſc. D. Camillus Plani-
tius Fontanellatenſis & D. Camillus Incontrius
Volaterranus tanquã fratres honorandi. Quo-
rum quidem opinionem vltra ea quæ ab ijſdem
ſubtiliter deducta ſunt infraſcriptis quoque ra-
tionibus & auctoritatibus comprobari poſſe pu
to. Id quod, ut appareat dilucidius in primis ani
maduertẽdum eſt, Vbertinum Strozzium facto
prius ſolemni teſtamento in quo hęredem vni- 1
uerſalem inſtituit D. Mariam eius filiam legiti-
mã & naturalem: poſtea feciſſe codicillos in
quibus quædam ex his quę in teſtamento prius
diſpoſuerat mutare & corrigere volens, primo
reliquit Petro & Ioanni fratribus & filijs quon-
dam Danielis de Strozzis dicti codicillatoris ne
potib. domum habitationis ipſius poſitam &c.
& caſu quo alter eorum ſine liberis decederet
ſubſtituit unum alteri & contra. Quòd ſi am-
bo ſine filijs liberis, & deſcendentibus ma-
ſculis deceſſiſſent noluit dictam domum ad do- 2
minam Mariam hæredem ſcriptam reuerti. &
in cæteris dictum teſtamentum confirmauit.
Deinde uero faciens alios, & ultimos codi-
cillos, diſpoſuit (quod attinet ad rem noſtam) in
hunc qui ſequitur modum, uidelicet. Item reli-
quit eidem Petro eius nepoti domum magnam
ipſius teſtatoris præcipuam, cum qua intellig-
gatur & ſit vnita domuncula eidem contigua
ſecuta morte infraſcriptæ Dominicæ. Item reli-
quit Petro dictam domunculam &c. & in cęte-
ris alios codicillos & teſtamentum confirmauit
excepto &c. quibus ita propoſitis quæritur de
duob. Primo an onus fideicommiſſi appoſitũ in
legato facto in primis codicillis quo Petrus ſi de 3
ceſſerit ſine liberis rogatus uidetur de reſtituen
da dicta domo Dominę Mariæ cenſeatur repe-
titum in legato poſtea tranſlato in ultimos codi
cillos ita ut dicta domus redire eo caſu debet ad 4
D. Mariam hæredem uniuerſalem. Secundo quę
ritur, an domuſculæ adiunctæ (ut dicitur in ſecũ
dis codicillis) domui magnæ intelligatur iniun-
ctum idem onus fideicommiſſi reſtituendi ita;
ut & ipſa quoque vti ſubiecta fideicõmiſſo præ-
dicto per Petrum legatarium alienari non poſ-
ſit. Et quod pertinet ad primam quæſtionem ar
bitror & ipſe quoque concludendum eſſe, onus
fideicommiſſi iniunctum legato facto in primis
codicillis, facta deinde tranſlatione legati, re-
petitum cenſeri in ſecundis codicillis ita, ut ſi
contigerit Petrum legatarium decedere ſine li-
beris domus magna cum domuſcula ei ex volũ-
tate teſtatoris adiuncta, reuerti debeat ad di-

ctam

ctam D. Mariam hæredem vniuerſalem. Ad hoc
autem dicendum inducor quia cum in primis
codicillis dicta domus magna relicta fuerit Pe-
tro & Ioanni unicuique pro parte dimidia, po-
ſtea uero in vltimis codicillis, relicta fuerit
inſolidum ipſi Petro, manifeſtè conſtat huius
legati tranſlationem factam fuiſſe partim de u-
na perſona in aliam perſonam, partim uero de
una perſona in eandem. Nam quo ad partem di
midiam quæ in primis codicillis pertinebat ad
Ioannem, utique poſt ipſam legati tranſlationẽ
in ſecundis codicillis factam in quibus domus
inſolidum Petro relicta fuit; proculdubio di-
ci poteſt eiuſdem dimidiæ tranſlationem fa-
ctam uideri de una perſona in aliam diuerſam
perſonam, quandoquidem de Ioanne tranſlata
fuit in Petrum. Et per conſequens audacter fir-
mari poteſt onus fideicommiſſi etiam in ſecun
1 dis codicillis repetitum fuiſſe, quoniam † quan-
do tranſlatio legati fit de una perſona in aliam
diuerſam & adeſt rerum identitas tunc onus ap
poſitum in primo legato, cenſetur eſſe repetitũ
in 2. legato. quam opinionem ultra allegata per
d. dominos tenet 1. Goffredus in l. Caio in prin.
num. 2. ff. de aliment. & cibar. lega. ubi dicit quã
do adeſt diuerſitas perſonarum, & idẽtitas rerũ
onus appoſitum intelligitur repetitum in alio.
& idem Goffr ed. in l. ſub conditione nu. 5. uer-
ſic. aut onus. ff. hæred. inſtit. ubi dicitur cum
2 † onus non cohæret perſonæ & non reddit lega
tum inutile, tunc ſub eodem onere uidetur tran
slatum. Et Goffred. in l. ab omnibus §. cum qui-
dam num. 10. uerſ. ſed pone circa. ff. de legat. 1.
& in l. ſi ſibi pure col. 4. num. 20. ff. de lega. 3. ubi
dicit ſi ex interuallo, ut in codicillis legatũ prius
ſub conditione, uel modo, uel onere factum re-
petatur, non facta conditionis, uel modi, uel
oneris mentione, cẽſetur etiam repetitum onus
l. uia l. libertis. ff. de cond. & demonſt. 2. idem te
nuit Alberic. in l. leges & conſtitutiones num. 6.
C. de legibus 3. facit id quod inquit Panormi.
in conſil. 4. incip. in quæſtione quæ uertitur col.
5. uerſic. nec obſtat ſi dicatur lib. 2. ubi teſtator
3 legando † in codicillis in dubio non uidetur re-
ceſſiſſe ad uoluntate & onere priori 4. accedit id
quod inquit Angel. in conſ. 294. incip. quoniã
in ultimis uoluntatibus num. 6. ubi innuit condi
4 tionem † appoſitã in teſt. repetitam uideri in co
dicillis in quibus alia conditio appoſita non re-
peritur. Quinto. idem tradit Imola in l. ſub con-
ditione colu. 2. uerſic. pro declaratione. ff. de hæ
red. inſtit. ubi dicit quando legatum transfertur
a teſtatore in aliam perſonam tunc uidetur trãs
ferri ſub eadem conditione ſub qua 1. loco fue-
rat relictum.

Sexto hoc probat Paul. Caſtrenſ. in l. legatũ
ſub cond. ff. de condition. & demonſtrat. nume.
1. ubi dicit translationem legati cenſeri factam
in diuerſam perſonam ſub eadem cond. quoniã
translatio fit in eodem teſt. uel fit in codicillis
ſecus uero quando fieret in alio teſtamento per
quod primum reuocaretur, quia tunc non ſub-
intelligeretur eadem conditio. Septimo eãdem
op. ſecutus eſt Romanus in ſingul. 668. incip.
quæſtio &c. ubi reſpondet translationem legati
factã de vna perſona in aliam videri factã cũ one
re eiuſdẽ qualitatis. Octauo cõprobat hoc Alex.
in l. licet Imperator col. fi. uerſic. ſed quid in le-
gato. ff. de lega. 1. ubi tenet ſi a legatario fuit re-
lictum fideicommiſſum, poſtea uero teſtator le
gatum tranſtulit in aliã perſonam, utique trãſit
cum onere. Nono comprobatur per Iaſ. d. l. licet
imperator nu. 51. verſic. ſexto amplia col. 10. ff. de
lega 1. quo loco dicit Iaſ. ſi teſtator legatario re
liquit legatum poſtea vero priuet legatarium &
legatum in alium transferat, cenſetur translatũ
cum onere iniuncto 1. legato. Decimo idem vol
uit Decius in conſ. 190. num. 4. uerſ. ultimo non
ob. & num. 6. uerſic. ſecundo uidetur ubi dicit ſi
relictum eſt alicui legatum ſub conditione, uel
onere, demum in codicillis in aliam perſonam
ſimpliciter transferatur. eo caſu videtur facta
translatio cum onere quod erat appoſitum in
primo legato. Vndecimo, idem concludit Ioan.
Cephalus in conſi. 67. num. 8. & 11. volum. 1. vbi
concludit legatum transferri cum onere quan-
do fit translatio de vno in alium. Duodecimo;
confirmatur hoc auctoritate Marci Ant. Nattæ
in conſil. 476. num. 13. & ſequen. volum. 2. vbi di
cit teſtator reliquit caſtrum & domos quaſdam
cuidam Carolo filio eius fratris, poſtea idem
caſtrum reliquit eidem Carolo & Sebaſtiano al
teri fratris filio qua in re concludit idem Mar.
Antonius Natta in legato illo ab initio relicto ip
ſi Carolo in ſolidum, & poſtea translato ad aliũ
pro dimidia non videri receſſum ab onere fidei
comm. in teſt. relicti.

Quod ſi eam partem dimidiam cõſideremus
quam teſtator in primis codicillis Petro relique
rat, profectò comperiemus legati de ea facti in
ultimis codicillis translationem factam fuiſſe de
una perſona in eandem perſonam uidelicet de
Petro in eundemmet Petrum.

Quo ſanè caſu inficiari non poſſumus quin
in vltimis codicillis omiſſa atq; detracta prima
facie videatur fideicõmiſſi, & oneris repetitio.
quoniam quando de uno in eũdem transfertur
legatum eo caſu transfertur ſine onere prius ap
poſito Bart. in l. ſi tibi. ff. de adimend. lega. & in l.
Caio. ff. de alim. & cib. legat. Alberic. in Rub. ff.
de adim. legat. Ruynus conſ. 53. nu. 8. lib. 2.

Veruntamen ſi rem exactius perpendemus
in hac etiam parte remanſiſſe ac ſubeſſe fideicõ
miſſum fateamur neceſſe eſt.

Namque aut huius partis dimidiæ quæ prius
quoque ad Petrum ſpectabat, dicitur facta in ſe
cundis codicillis prioris legati translatio, aut ve
ro facta eſſe dicitur noua diſpoſitio prælegati
atque in primus licet concluderemus hic agi de
translatione prioris legati de una in eandẽ per-
ſonam adhuc tamen firmãdum eſt ſubeſſe fidei
5 commiſſum. † quia tũc demum in legato eiuſdẽ
rei in eadem perſona ſimpliciter repetito atque
translato, uidetur ademptum onus prioris le-
gati

gati quando legatum ſecundo loco factum retento onere, eſſet inutile ſuperfluumq;, & nihil operaretur. eo.n.caſu,ut 2.legatum aliquid operetur cenſetur ademp. detractũq; onus priori legato appoſitum. Quamobrem quando 2.legatũ retento onere non eſt inutile, ſed aliquid operatur tunc nunquam intelligitur detractum onus etiam ſi translatio legati fiat de vna perſona in eandem perſonam. Quemadmodum firmat Dynus,& Bar.in d.l.ſi tibi.ff.de adim.leg.& Goffr.in l.ſi adimendo.nu.2.ff.de adim.leg.& Alb.in l.Caio Seio.ff.de alim.& cib.leg.& in d.l.ſi tibi.ubi dicit onus adimi qñ aliàs legatũ eſſet inutile,quòd ſi nil aliud efficere poteſt, operetur ſaltem oneris ademptionem. At in propoſita ſpecie repetitio legati facta in ult. codicillis non eſt inutilis, ſed plurimum operatur,tum quia ut ex d.codicillis conſtat domus magna quę prius pro dimidia ad Pet.ſpectabat, in ult. deinde ad eũ inſolidum ſpectare cepit,tum quia magnæ domui in ult.legato addita fuit domuſcula d.domui magnæ cõtigua quod in primis codicillis factũ non fuerat ergo in 2. legato non cenſetur detractum onus ẽt ſi translatio fieri dicatur de una in eandẽ perſonã quandoquidem ſine illius detractione legatum plurimum operatur, iux. tradita per Dy. Goff.& Alb.ſup.cita.Si uero dixeris in 2.his codicillis factam fuiſſe non legati translationẽ,ſed nouã prælegati diſpõnẽ, quo caſu poſterior codicillorum ſcriptura quoad legata priori ſcripturæ derogare ſolet.l.alumnæ. §. Titia. ff. de adim. leg.Pariſ.conſ.74.nu.2.uol.2.Reſpondeo adhuc fideic.onus ſubeſſe uideri, quia teſtator faciẽs ultimos codicillos dixit uolens codicillari in hunc qui ſequitur modum &c.diſpoſuit &c.Quę ſanè verba in hunc qui ſequitur modum,& uerba, ut inf. & ſimilia referuntur ad eam diſpoſitionẽ, q̃ inferius facta reperitur, ut per Dec. d.conſ.190. nu:8.uerſ.6.quia.At inferius idẽ teſtator in 2.codicillis dixit,& in cęteris alios codicillos,& teſtm̃ confirmauit ergo patet ex verbis vlt. codicillorum teſtatorem non ademiſſe onus fideic.quod in primis codicillis adiecerat,ſed potius illud idẽ onus approbaſſe confirmaſſe, & expreſſe repetere uoluiſſe,& quod attinet ad illud onus nihil im-
6 mutaſſe, † quandoquidem codicilli non tollunẽ per alios codicillos, uel teſtm̃, niſi quatenus exprimitur,ut per Spec.tit.de inſtru.edit.§.viſo.de impugnatione.uer. & no. quod tutius, & Marc. Ant.Nat. in Auth.hoc inter liberos.n.88. uerſi. non reperio alios.C.de teſt. & Vero. in cauſ.87. inc.ſi aliquis. Quare cum in caſu propoſito non ſolum onus non adimatur expreſsè, ſed potius expreſſe iterum in 2.codicillis adijciatur,& repetatur,conſequens eſt, ut dicamus integram domũ magna ſubiectam remanſiſſe priori fidcicõ. quandoquidem ſecũdum præd.onus præcedẽs repetitum vr̃ ẽt ſi eidem perſonæ legetur, vt eſt caſus in l.libertis omnib.ubi Paul.Caſtr.ff.de cõdi.& dem.& tradit Marc.Ant.Nat. in d.cõſ.476. n.13.verſ.vlt.ut rẽ perſtringã. uol.2.& Io.Ceph. d.conſ.67.nu.8.uerſ.vr̃ inſuper.uol.1.cuius quidem fundamenta, licet in caſũ quo ibi reijciãtur ſpẽi tñ nr̃ę,ut patet ex p̃dictis optimè cõueniũt. Qđ vero ſpectat ad 2.dubitationẽ vtrũ.ſ.onus fideicõmiſſi dicaẽ iniũctũ domuſculę domui mag. ex uolũtate teſtõris adiũctæ.Reſp. & ego quoq; p̃cedẽs onus fideicõmiſſi p̃dictæ domuſculæ iniũctũ videri ita vt a d.Petro nõ poſſit alienari in p̃iudiciũ d.D.Mariæ hæredis uniuerſalis ad quã oẽs d.domus reuerti dẽnt ſi Petrus deceſſerit ſine liberis.Id qđ vltra adducta p p̃d.D.D.Conſulẽtes cõprobatur. Namq; onus præcedens adiectum quoque cenſeri d. domuſculæ oſtenditur.

7 Primò,quia † cum in principali apponiẽ onus vel conditio tunc ea intelligitur repetita in additamento.l.inter ſocerũ.§.cum inter. ff. de pac. dot.l.ſi conſtante.§.pactis.C.de don.ant.nup.& per hæc ita in ſpecie dicit Alb.in l.leges & cõſtitutiones nu.6. uer.ad 3.art.C.de legib. Secũdo facit id quod ait Goffred.in l.ſi tibi pure.n:21.ff. de leg.3.& in l.cum pater.§. ab inſtituto.n.12. ff. de leg.2.vbi dicit ſi teſtator legauerit Titio fundum ſi nauis ex Aſia uenerit, demum Titio amplius ẽt uineã leget,tunc quidẽ conditio intelli-
8 gitur in d.ẽt vinea repetita. Tertiò † comprobatur quia acceſſorium dijudicatur ſecundum principale.Io.And.c.cum ſecundum.nu.5. de hæreticis.lib.6.& Lap.in alleg.55.de arb.n.1.& 2. At dicta domuſcula,ut colligitur ex 2.codicillis acceſſit domui magnæ ex deſtinatione, & uoluntate patrisfa.qui hoc facere potuit, ut per Bart. in l.ſi ita ſtipulatus.n.7.ubi Cuma.n.10.ff.de uerb.obl. & doc.in l.ſi inſulam.ff. eo.tit. de uerb.obl. ergo in præd.domuſcula tanquam in acceſſione intelligitur repetitum onus fideic. ex uoluntate d.te-
9 ſtatoris. Poſtremo † in iure vulgatum eſt,alienationem bonorum fideic. ſubiectorum à legatario factam adeò reſolui,ut retro nulla fuiſſe dicatur,ac non obſtante præſcriptione bona alienata è manibus emptorum uendicari poſſint.l.ſeruo legato.§.1.ff.de leg.1.Berta.in trac.de gabel. in 3.memb.8.par.prin.n.49.ubi aſſerit hanc opi. eſſe com.& Dec.in conſ.325. in prin.& per Rol. a Val.conſ.81.nu.1.uol.2.cum locis conſocijs.Ex quib.omnib. in ſententiam a præd. Exc. & Clar. I.C. prudenter ſupr.firmatam libenter deuenio, & ita iuris eſſe arbitror ſaniori iudicio ſemper ſaluo. Laus Deo.

Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Patronorum pluralitas; in dubio non præſumitur.*

2 *Ius patronatus videtur eſſe quaſi quadam ſpecies ſeruitutis.*

3 *Eccleſia vtilius eſt pauciores habere patronos, & magis eſſe liberam quàm fieri poteſt.*

4 *Communio ſolet parere diſcordias.*

5 *Quod communiter poſſidetur, plerunque negligitur.*

6 *Eccleſia non debet a plurib. grauari.*

7 *Patronus non tenetur defendere eccleſiam proprijs expenſis, ſed ſufficit, ſi diligentiam adhibeat, ſicut tutor expenſis pupilli ipſum defendit.*

8 *In collatione facta per ſuperiorem non requiritur conſenſus patronorum, ſi collatio eſt facta ad vtilitatem eccleſiæ.*

9 *Per collationem ſimplicem, & liberam factam quomodolibet vltimo loco non derogatur iuri patronatus, vel eius quaſi poſſeßioni.*

10 *Prouiſio facta per ſummum Pontif. intelligi debet ſecundum eius intentionem.*

11 *Quod nullum eſt, nullum producit effectum, neque poteſt impedimentum præſtare.*

CONSILIVM CX.

Dei nomine repetito.

CONSVLTATIONI propoſitæ,
quæ ſubtiliter & copioſè a clariſs. I.
C. D. Ioſepho Bocca ſuperius expli-
cata fuit, ut ſubſcriberem dumtaxat
interpellatus affirmare non vereor d. D. Ioſeph,
reiecto d. Carolo Vpeſſingho de iure inſtituen-
dum fuiſſe, & eſſe in rectorem d. eccleſiæ S. Ma-
riæ, tum ex tationibus præallegatis, tum etiam,
quia Torpes olim Federici Gaddi ciuis Piſani
omnia iura patronatus, quæ ipſe habebat (inter
quæ etiam ius patrooatus d. eccleſiæ San. Mariæ
connumerabatur) donauit Galeatio Vicecomiti
ciui Piſano, ut conſtat ex inſtrumento donatio-
nis factæ anno Domini 1447. quæ quidem dona
tio approbata, & confirmata fuit per ſententiam
Reu. D. Vicarij Archiepiſ. Piſ. anno 1465. io qua
ſeotentia declarauit d. Reuer. D. Vicarius ipſum
Galeatium eſſe verum, certum, & indubitatum
patronum d. eccleſiæ ipſumq;, & eius anteceſſo
res tunc fuiſſe, & eſſe in uera quieta, & pacifica
poſſeſſione iuris eligendi, & præſentandi recto-
res ad dictam eccleſiam. Demum uero idem Ga
leatius teſtamentum faciens anno 1473. iure le-
gati reliquit, omnia iura patronatus quæ ipſe ha
bebat Iac. Ragnerij Boccæ, quod ſaoè legatum,
& ipſum quoque confirmatum, atque approba-
tum fuit anoo Domini 1475. a Reue. illius tem-
peſtatis Piſarum Archiepiſcopo, & propterea di
ctũ ius patronatus tranſlatum fuit in legatarium
Io. Durant in arte teſtandi. ti. 5. caut. 67. Cur. iun.
conſ. 87. num. 6. Quamobrem cum dicti Iac. Ray-
nerij Boccæ ſucceſſor tametſi mediatus extite-
rit Mag. ac ſtrenuus Colonellus Do. Antooinus
Bocca pater d. D. Ioſephi nunc per eum præſen-
tati conſequens eſt, vt dicamus d. Do. Ioſephum
ab eo prȩſentatum fuiſſe, qui uere, & legitimè, &
ioſolidum patronus erat, & eſt d. eccleſiȩ ſicut
uerus, & legitimus patronus inſolidum fuerat d.
D. Galeatius qui Bocchis per edictum ius patro
natus legauerat. Inde uero vltra prȩdicta conſta
re puto d. Galeatium fuiſſe patronum inſolidum
1 d. eccleſiȩ quòd † in dubio non prȩſumitur plu-
ralitas perſonarum. l. duo ſunt Titij. ff. de teſt. tu-
tela. Bal. in l. neque natales. col. 2. C. de prob. & in
l. conuenticula. in 4. col. C. de epiſ. & cler. in uerſ.
item arguitur. Atqui in dicta ſententia, dictum
fuit prædictum Galeatium fuiſſe verum, & legi-
timum patronum d. eccleſiȩ igitur in dubio non
prȩſumitur pluralitas patronorum, ſed potius
prȩſumendum eſt ipſum Galeatium fuiſſe unicũ
patronum d. eccleſiȩ. Niſi probetur contrarium
quod pars aduerſa non probauit, nec uerè pro-
bare poteſt, ut apertè ſupra oſtendit d. Do. Con-
2 ſultor. † Quod etiam comprobatur, quia ius pa-
tronatus uidetur eſſe quȩdam quaſi ſpecies ſer-
uitutis. gl. in c. piȩ mentis. 16. q. ult. c. cum Bertol
dus. de re iud. Inno. in rub. de iure patron. Ioan.
And. c. 1. de iure patr. in 6. Panor. c. ſignificauit.
de teſtib. & in c. querelam. col. 2. de elect. & in c.
3. de iure patr. Crot. in conſ. 46. oum. 22. & conſ.
73. nu. 14. Bero. in rub. de iure patron. nu. 49. &
3 in c. 1. nu. 64. & nu. 74. eo. tit. † Atqui vtilius eſt
eccleſiæ, pauciores habere patronos, & magis eſ
ſe liberum, quàm fieri poteſt. Panor. in c. quȩri-
moniam. de iure patron. Quod plurib. rationib.
4 oſtenditur; & primo, † quia communio ſolet in-
ducere diſſenſiones. l. cum pater. §. dulciſſimis. ff.
de leg. 2. Io. And. in c. nobis. in uerbo conſtruxe-
rit. de iure patr. Secundo propter onus quod ei
dem eccleſiȩ iniungitur circa alimenta prȩſtan-
da patronis ſi ad egeſtatem perueniant. Ant. de
But. in c. in quibuſdam. ou. 16. de pœn.

Tertiò propter ius quod habent patroni, ut
proceſſionaliter inducantur in eccleſia. Ant. de
But. d. c. in quibuſdam. nu. 16. c. nobis. de iure pa
5 tron. ubi Card. 7. q. † Quarto, quia quod commu
niter poſſidetur plerunque negligitur. l. 2. C. &
quando quibus 4. pars debeatur. lib. 10. Lamb.
trac. de iure patron. 4. art. 1. q. princ. 1. par. libr. 1.
num. 3. & art. 12. 1. q. prin. 1. par. 1. lib. nu. 2. Igitur
6 † in dubio ceoſendum eſt vnicum eſſe patronũ,
ne eccleſia a pluribus grauari dicatur Lamber. in
art. 8. 5. q. prin. 1. par. 1. lib. nu. 43. in priuil. 29. Et
licet expediat eccleſiȩ plures defenſores habere.
tamen hodie, tum propter ooera prȩdicta, tum
propter diſcordias patronorum expediret eccle
ſiȩ non habere plures patronos. Lamb. d. art. 12.
nu. 3. Neque ob id fauorabile eſſe dicetur eccle-
ſiȩ habere plures patronos, quòd a pluribus de-
7 fendi poſſit, † quia patronus non debet defen-
dere eccleſiam proprijs expenſis, ſed ſufficit ſi
diligentiam adhibeat, & miniſterium ſicut tutor
expenſis pupilli ipſum defendit. l. a tutoribus. ff.
de adminiſt. tut. Ant. de But. in d. c. in quibuſdã.
num. 17. de pȩn. Quinetiam licet ius patronatus
ſit inductum in fauorem eccleſiȩ uniuerſalis, &
totius fidei Chriſtianȩ cuius intereſt, ut diuinus
cultus, atque religio augeatur. Tamen principa-
liter ius patronatus dicitur eſſe inductum in fa-
uorem patronorum non autem eccleſiȩ particu
laris io qua patronus ius patronatus habet, quia
reſpectu illius eccleſiæ particularis ius patro-
natus eſt potius odioſum, & oneroſum, ut
ſupra dixi, & optimè firmat Lambertinus,
d. trac.

d.trac.de iure patr.in 11.art. 1.q.princ. 1.par. 1. lib.nu.3.& art.8.5.q.princ.1.par.1.lib.nu.43.in præal.prin.29.cum ſi.Quod uero pertinet ad Reuer.D.Raph.de Roncionib. concludendum arbitror ipſum obtinere non poſſe. Nec quicquã obeſt,ult.loco d.eccleſiam collatam fuiſſe a ſummo Pont.ſeu ordinario illius mandato abſq; aliquorum patronorum præſentatione quaſi propter hoc dictus ordinarius ſit in quaſi poſſ. conferendi,quando quidem ult. ſtatus collationis inſpici debet.c.cum eccleſia Sutrina. de cauſ.poſſ. & propr.&Old.conſ.302.inc.thema qõnis.ad fi. Quoniam primo reſpondetur tunc d.eccleſiam uti notorium eſt uacauiſſe per permutationem quo caſu collatio d.beneficij permutati pertinet ad epiſc.ſuperiorem.gl.com.approbata in clem. unica.de rer.perm.in uerbo confeſſio. Hoſt. in ſum.eo.tit.Io.And.in nouel.in c.unico. de iur.patro.lib.6.&Io.Nic.Delphin. in trac. qui inſcribitur flores iuris patr.li.2. num.139. ſec.4.quarto.
8 † Nec requiritur conſenſus patronorum in collatione facta per ſuperiorem quando collatio fit ad utilitatem eccleſiæ,ut per Lamber.in tract.de iure pat.6.art,6.q.prin.1.par.2.lib.n.37.&in 7.artic.7.q.prin. 3.par. 2.lib. ubi concludit urgente neceſſitate ordinario licere iuſtituere rectorem ſine conſenſu patronorum ſi contingat beneficiatos uelle permutare beneficia patronata quę ipſi poſſident. Atqui in permutatione prædicta cenſetur adfuiſſe neceſſitas, & utilitas dictæ eccleſiæ ſiquidem præſumimus ſemper factum eſſe illud quod fieri debuit.Bal.l.ex facto.ff.de uul & pup.Igitur patronorum conſenſus non fuerat neceſſarius,neque uerè dici poteſt eos amiſiſſe quaſi poſſ.iuriſpatr. propter eorum negligentiã licet expreſsè conſenſum in præd.colla. non adhibuerint.Secundo nõ obſtare præd.vlt. aſſertã quaſi poſſ.collationis ſum.Pont.uel ord. ſine patronorum conſenſu oſtenditur, quia reſpondetur
9 per † ſimplicem liberam collationem factã quomodolibet vlt.loco non derogari iuri patronatus,uel eius quaſi poſſeſſioni ſicuti plurib. rationibus firmat Dec.in conſ.126.nu.4. & primo
10 q prouiſio,† ſeu collatio facta per ſummũ Pont. intelligi debet ſecũdum eius intẽtionem, ut per Inno.in c.cum eccleſiaſticæ. de excep.& per Bal. in l.præſcriptione.nu.39. C. ſi contra ius. Atqui ſummus Pont. dum beneficia de iure patr. ſimpliciter confert præſumitur ſolum uoluiſſe pro ea uice pręuenire non autem uidetur uoluiſſe aliquam poſſ. quærere, uel patronis pręiudicare, niſi hoc exprimatur in collatione,ut per Hoſt.in c.dilectus.de off.deleg.& Lap.in deciſ.96.inc.beneficia uacatura.Panorm. in ca.cum dilectus. de iure patr.doct.in c.2. de præben.in 6. Bero.in c. quoniam.nu.12.de iure patr. Igitur etiam in caſu propoſito,pręſumendum eſt dictam collationem ex intentione ſummi Pont. habuiſſe tacitã cõditionem, niſi beneficium haberet patronos, uel quaſi poſſeſſores iuris patronatus, & conſequenter per eandem collationem ſummum Põtificem non derogaſſe iuri patronatus, vel eius quaſi poſſeſſioni quę erat penes pędictos Delbocca.

Secundo idem comprobatur, quia tunc demum per ult.colla.derogatur iuri patro.uel eius quaſi poſſeſſioni quando dicta vlt.coll. ab initio ex ſe ualida extitiſſet non autem quando eſſet
11 inualida, & nulla † quoniam quod nullum eſt, nullum producit effectum.l.4.§.condemnatum. ff.de re iud.neque poteſt impedimentum pręſtare id quod nullum eſt.l.ſiquis. ff. de hæred.inſt. & Dec.d.conſ.126.nu.4.At in caſu propoſito ꝓdicta collatio nulla fuit ꝑpterea quòd ſummus Pont.in ea non derogauit expreſsè iuri patronatus, quemadmodum oportuerat igitur nullum pręiudicium patronis intulit cum collatio fuerit ſurreptitia.c.illud. de iure patro. c. decernimus. 17.q.7.Panor.d.c.cum Bertoldus.de re iud.Pau. de Cittadin.in trac.de iure patro.par.4. num.2.

Nec ob.ſi dixeris prædicta ſolum locum habere durante tempore conceſſo a iure patronis ad pręſentandum intra quod collationem factã impugnare poſſunt,poſt illud autem confirmari uidetur collatio ex tacito etiam conſenſu patronorum non contradicentium, vt per Panor. in diſputatione Augerio.circa fi.2.dub. Quoniam reſpondetur poſito etiam, vt inualida collatio confirmaretur ex dicto tacito conſenſu patroni nihilominus propter hoc non diceretur derogatum iuri patronatus reſpectu futurę uacationis.propterea quòd nomine eiuſdem patroni collatio uidetur facta ſub tacita conditione ſi patronis placuerit. Rot.in deciſ.10.tit.de iure patr. in antiquis,& Dec.d.conſ.126.ad fi.Quo fit vt ſi patroni, vel conſenſerint,vel non contradixerint facta uideri poſſit collatio de voluntate ipſorum,&cõſequẽter nullo modo derogatũ ſit iuri patronatus,nec per eam collationẽ quę a tacito patronorum conſenſu vim,atque robur accipit beneficij ſtatus alterius qualitatis efficiatur. Dec. d.conſ. 126.in fi.Quib.omnib.reb.concluditur præſuppoſita ẽt collati. præd. optimo iure negari poſſe beneficium de quo agitur eſſe in ſtatu, uel quaſi poſſ.liberę colla.Et ita iuris eſſe arbitror meliore iudicio ſemper ſaluo ad laudem Dei.

Ego Ant.Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Verba clarè prolata non admittunt voluntatis quaſtionem.*
2 *Verba inueſtituræ quando ſimpliciter ſunt cõcepta, in numero generationum computatur perſona acquirentis,ita ut ipſa faciat primam generationẽ, filius verò ſecundam.nepos tertiam.*
3 *Inter generationes expreſſas in conceſſione emphyteuſis an computetur perſona recipientis,quocunque modo concepta ſint verba inueſtituræ.*
4 *Nemo generat ſe ipſum.*
5 *Generatio incipit a ſtipite.*

6 *Linea aui paterni ea dicitur, cuius linea auus paternus eſt caput, & a quo tanquam a primo fonte manat.*

7 *Ordo ſucceſſiuus inducitur ab ordine neceſſitatis, qua teſtatorem adſtringit ad inſtituendum haredem.*

8 *Charitatis ordo vbi ſolus eſt, ſtipulatio, vel inſtitutio non dicitur facta ordine ſucceſſiuo, quia in contractibus non attenditur ordo charitatis.*

9 *Non entis nulla ſunt qualitates.*

10 *Subiectum a quo remouetur, remouetur quoque pradicatum.*

11 *Quod non eſt, extingui non poteſt.*

12 *Qui ſuccedit in locum alterius, non naciſcitur gradum eius, in cuius locum ſuccedit, ſed remanet in ſuo eodemq́; gradu, in quo erat antequã ſuccederet.*

13 *Subſtitutionis natura eſt, vt tunc demum ad 2. gradum deueniatur, cum primus effectum non habet.*

14 *Verba cum effectu accipi debent.*

15 *Conducens, quando conducit emphyteuſim pro ſe, & filijs emphyteuſis non pertinet ad filias fœminas.*

CONSILIVM CXL

Diuino nomine inuocato.

IN inſtrumento contractus emphyteu
tici leguntur huiuſmodi uerba, uide-
licet Reu. Fr. Dõ Hugo de Bon. prior
& ſyndicus, & procurator monaſterij
capituli, & conuentus S. Mariæ, & S. Io. Euange.
vallis Gratioſæ de Calce Piſ. diœceſis ord. Char-
tuſi. legitimè factus &c. pro euidenti commodo,
& utilitate d. monaſterij dedit, & conceſſit in em
phyteuſim, & ad liuellum, & cenſum annuũ per-
ſoluendum, ut inferius dr̃ Simoni olim Nic. Pog
gibontio Piſis commoranti præſenti, & recipien
ti pro ſe, & eius uita naturali durante, & poſt eius
mortem pro eius filijs, & pro Hieron. Nic. Seb.
eius nepotibus ex fratre, & filijs Iac. d. olim Nic.
& quolibet prædictorum filijs, & nepotib. uſq; in
3. genera. maſculini ſexus, & legitimi tñ, & nõ ul
tra, uel aliter, Et omnib. præd. deficientib. infra-
ſcripta bona reuertantur ad ipſum monaſteriũ
cum oĩb. eorũ melioramentis ex pacto expreſſe
habito infraſcripta bona, uidelicet petium unũ
terræ cum domo &c. Quo contractu ſtante, con
tigit, ut Simon conductor decederet nullis ex ſe
liberis ſuſceptis: deinde uero decederet Frã. An
dreæ, & filius d. Iac. ita ut d. petia terræ cũ domo
hodie tota ſpectet, & pertinet ad Nic. iun. filium
ſuprad. Iac. Quibus ſic poſitis ex me quæritur an
d. terra, ſeu domus pertineat ad filios, & ad nepo
tes d. Nic. iun. quòd ſi ad eos non porrigat, quę-
ritur quouſque protendatur d. emph. Et in pri-
mis quod attinet ad filios rem hr̃ perſtringens
arbitror de iure firmari poſſe in d. contrac. em-
phyteutico comprehendi, & contineri debere fi
lios d. Nic. iun. Primò, quia hoc expreſsè ſuadere
uidentur uerba illa contractus quæ dicunt, & p
1 eorum cuiuſcunque prǫd. filijs &c. quę † uerba
cum clara ſint, uoluntatis q̃onem minime admit
tunt. l. ille aut ille. §. cum in uerbis. ff. de leg. 3. Be
tran. conſ. 157. inc. puto quod nota ſit. n. 2. uol. 1
ex corpore antiquiori. Dec. conſ. 653. par. 5. igi
cũ in contractu nepotes expreſsè nominati ſint
nemini dubium eſſe debet quin comprehendã-
tur nepotes d. Nic. Secũdo dico negari nõ poſ
ſe quin ſaltem in d. contractu emph. contineant
2 filij Nic. † Nam quando uerba inueſtituræ ſim-
pliciter concepta ſunt, utputa concedo tibi hũc
fundum in emphyteuſim in 3. genera. tunc in nu
mero generationum cõputatur perſona acqui-
rentis, ita vt ipſe acquirens faciat primam gene-
rationem, filius uero faciat ſecundam, nepos aũt
tertium. Bal. d. Auth. ſiquas ruinas, Iul. Cla. refert
lib. 3. ſen. §. emphyteuſis. q. 34. cum alijs ſupra ci-
tatis. Quamobrem cum uerſari dicamur in eo ca
ſu, quo emphyteuſis cõceſſa uidetur ſimpliciter
concludendum erit primam generationem inci
pere, & connumerari debere a perſona d. Simo-
nis conductoris. Secundam uero a perſona filio
rum eius, ſeu a perſona Nic. qui eſt in eodẽ gra-
du quo fuiſſent filij Simonis. Tertiã uero a per-
ſona filiorum d. Nic. qui ſanè ſit. ut audacter aſſe
uerare poſſimus filios Nic. ſine ulla controuer-
3 ſia in d. inſtr. emph. comprehendi. Quòd † ſi pre-
terea amplius dicere attentares inter gene. ex-
preſſas in conceſſione emph. nunquam compu
tari perſonam recipientis, quocunque modo cõ
cepta ſint uerba inueſtiturę, ut tenet Alex. d. con
ſil. 53. nu. 6. vol. 6. prǫſertim cũ illud uerbum eo-
rum, uel ipſius neceſſariò ſubintelligi ſemper de
beat quamuis non fuiſſet expreſſum, quando-
4 quidem nemo generat ſe ipſum, ut conſidera-
uit etiam Paul. Caſtr. d. conſ. 338. nu. 1. & 2. uolu.
2. & idem Iul. Cla. q. 34. §. emphy. ubi dicit forte
hanc opi. uideri magis com. Ego reſpondeo, tu-
tius eſſe tenere contrariam opi. videlicet lineã,
5 & † generationem incipere a ſtipite, & recipiẽte
ut tenet additio in uerbo in 1o. linea, d. cõſ. Alo.
53. li. 6. Nec me mouet neminem ſe ipſum gene
rare poſſe. nam etſi hoc ſit ueriſſ. tamen non ne-
gatur perſonam recipientis numerari pro 1. ge-
nera. licèt. n. linea, & generatio recipientis nõ p-
ficiatur in eiuſdem recipiẽtis perſona, ſed ad eã
conſtituendã, & perficiendam extare oporteat
deſcendentes, negari tamen non poteſt quin ab
eo ipſo linea incipiat; etenim quemadmodum in
mathematicis linea non perficitur ex primo pũ
cto, & non ſtatim conficitur linea cũ primũ pun
ctum collocaueris, ſed neceſſe ſit ẽt addere ſecũ-
dũ punctũ ſi de linea finita loquamur, licet a pri
mo puncto linea incipiat, non a 2. ita in caſu nr̃o
l3 linea, ſeu gene. nõ perficiãt in pſona recipiẽtis
q̃a nemo gñet ſeipsũ, tamen põt appellari linea
& generatio ipſius recipientis quoniam a reci-
piente incipit. Id quod comprobat Soc. conſ. 33
6 nu. 8. par. 3. ubi refert lineam † aui paterni, dici il
lam, cuius linee auus paternus eſt caput, & a quo
tanquam a primo fonte manat. l. pronunciatio.
in fi. ff. de uerb. ſig. ibi ſicut dicimus familiam Iu-
liam &c. & Capyc. deciſ. 159. nu. 7. Verbum ta-
men contra prædicta obijci poſſet filios Nicolai
non

non uideri comprehenſos in huiuſmodi conceſ
ſione emphyteutica, quippe qui uidentur poſiti
extra tertiam generationem, cuius mentio fit in
contractu. Namque prima generatio, ut ſupra
firmaui incipit a perſona d. Simonis, qui recepit
emphyteuſim ſecunda uero generatio deſigna-
tur ab illis uerbis, & poſt eius mortem pro eius
filijs &c. ex quibus uidetur oſtendi conductorē
emphyteuſis conſtituere uoluiſſe ſecundam ge-
nerationem in perſona eius filiorum, licet nul-
los filios deinde ſuſceperit. Tertia autem genera
tio uideretur conſiſtere in perſona d. Nicolai.
Ideoq; eius filij tanquam poſiti in ſubſequenti
quarta generatione a dicta emphyteuſi excluſi
videntur.
Sed reſpondetur Simonis filios, & Nicol. nō
conſtituere diuerſos gradus, ſeu diuerſas genera
tiones, ſed omnes connumerari in eadem ſecun
da generatione. Namque cum Simon acceperit
emphyteuſim pro ſe, & poſt eius mortem pro e-
ius filijs, & nepotibus ex fratre &c. utique ſtipu-
latio non dicitur facta ordine ſucceſſiuo, ſed om
nes nominati cenſentur uocari ſimul in eodem
7 gradu, quia † ordo ſucceſſiuus inducitur ab or-
dine neceſſitatis, quæ teſtatorem adſtringit ad
inſtituendum hæredem exempli gratia primo fi
lium, & deinde ſi mortuus fuerit filius ad inſtituē
dum nepotem ſi uoluerit teſtamentum ualere:
hæc enim neceſſitas in cauſa ſola eſt cur plures
cenſeantur uocati ordine ſucceſſiuo, ut per Ale
xan. & Soc. iun. in l. Gallus. §. quidam rectè. n. 19.
ubi etiam Torn. in q. nu. 4. ff. de lib. & poſthu. &
propterea ſi poſt te uocès filium meum, & nepo
tem ex eo natum, utique uidereris diſpoſuiſſe or
dine ſucceſſiuo; ut ſcilicet primo tu admittaris,
deinde filij, demum poſt filios admittatur nepo
tes, Bar. l. quod dicitur. nu. 6. ff. de uerb obl. & ita
eſſe communem obſeruantiam dicit Iul. Clar. li.
3. ſen. § emphyteuſis. q. 35. quia tunc ordo neceſ
ſitatis urget, ut primo inſtituam filium, demū ne
potem ne, ſi forte filius è medio ſubduceretur,
teſtamentum rumpatur. At in caſu noſtro non
adeſt hæc neceſſitas, quia Simon non tenebatur
conducere emphyteuſim pro filijs fratris, ſeu
pro nepotibus ex fratre unde in caſu noſtro nō
uerſatur ordo neceſſitatis, ſed uerſari hic uide-
8 tur tantum ordo charitatis, † & ubi eſt ſolus or-
do charitatis ſtipulatio, uel inſtitutio non dici-
tur facta ordine ſucceſſiuo, ut per Bar. d. §. quidā
rectè. & Iul. Clar. d. lib. 3. ſen. §. teſtamentū. q. 80.
concl. 1. & propterea in caſu propoſito filij d. Si-
monis, & nepotes ex eius fratribus, uidelicet filij
Iac. et filij And. ſimul omnes erant uocati in eo-
dem gradu unuſquiſque pro tertia parte, nō aūt
ordine ſucceſſiuo. Quinetiam in contractibus
non uidetur attendendus ordo charitatis ſecun
dum Bal. in l. cū acutiſſimi. C. de fideic. Iaſ. in l. 1.
col. 106. nu. 197. uer. 13. quæro. C. de iure emph.
& Ant. Rub. in l. Gallus. §. quidam rectè. nu. 163.
ubi dicit in contractibus non ita abſolutè, & ſim
pliciter conſiderari, & attendi ordinem charita-
tis, ut fit in ultimis uoluntatibus, & propterea cō
cludimus in contractu propoſito nō attendi or-
dinē ſucceſſiuū, ſed oēs ſimul fuiſſe uocatos ſe-
cundum præd. Præterea poſito, & non dato, ut
filij Simonis, & nepotes ex fratre ſimul non cō-
currerent unuſquiſque. ſ. pro tertia parte, ſed ue
nirent ordine ſucceſſiuo. 1. Simon. 2. filij eius. 3.
uero nepotes ex fratre, adhuc reſponderē filios
Nicol. non eſſe excluſos a d. emphyteuſi, quia
nominatio filiorum Simonis non conſtituit ſe
cundam generationem, uel ſecundum gra-
9 dum, quia † non entis nullæ ſunt qualitates. l. eius
qui in prouincia. ff. ſi cer. pet. l. 4. §. fi. ff. de act. em
ptio. l. ſi pupillus. ff. de acq. her. l. 1. C. de cond. ob
cauſ. l. fi. C. de colla. bon. l. 1. de hær. uend. c. ad diſ
ſoluendum. de deſpon. impub. c. ſi ſuper. de off.
deleg. Bero. in c. ſuper literis. de reſcr. nu. 25. Gra
10 tus conſ. 30. nu. 28. lib. 1. Et a quo † remouetur
ſubiectum remouetur quoque prædicatum. l. ſi
Mæuia. ff. de hær. inſt. Corraſ. in l. ſi tam anguſti.
nu. 19. ff. de ſeru. At in facto propoſito filij Simo
nis, nec ſunt, nec unquam fuerunt, uel extiterunt
in rerum natura, quia nullos filios ſuſcepit ergo
nunquam dicitur extitiſſe linea, ſeu generatio fi
liorum Simonis, & propterea dici non poteſt, ut
d. linea, ſeu generatio filiorum Simonis fuerit
11 extincta, quia † quod non eſt, extingui non po-
teſt. l. nam & ſi ſub conditione. § poſt defectum.
ff. de iniuſt. rup. & irri. fa. teſt. Quòd ſi nominatio
filiorum Simonis non conſtituit ſecundum gra
dum, ſeu ſecundam generationem, quia nūquā
extiterunt conſequens eſt, ut Nic. non ſit in 3. ge
neratione, ſed in ſecūda in qua extitiſſent filii Si
monis ſi nati eſſent. In quorum locum ſuccedit
Nic. licet. n. nunquam extiterit gradus, ſeu gene-
ratio filiorum Simonis tamen ut apparet ex mē
te, & uerbis d. conductoris, ut ſcripturæ ordo o-
ſtēdit, extitit, & extat locus quo collocari debuiſ
ſet generatio filiorum d. Simonis ſi ipſe filios ha
buiſſet. Quamobrem cum in illum ipſum ſecun-
dum locum qui non eſt extinctus, ſed durat; licet
non extiterit generatio ſucceſſerit Nic. ſicut di-
cuntur ſuccedere arbores in locum demortua-
rum. l. uetus fuit qō. ff. de uſufr. & §. ſed ſi gregis.
inſt. de rer. diuiſ. & ſicut dicuntur ſubſtitui iudi-
ces in locum demortuorū. l. pen. ff. iud. ſolui. Nul
li dubium eſſe debet quin generatio ſecunda in
cipiat a perſona Nic. Generatio uero tertia inci-
piat a filijs illius, & propterea non cenſentur ex-
cluſi a d. emph. ſed nepotes eius utiq; excluſi ui-
dentur, qui ſunt in 4. generat. & per conſequēs
ultra tertiam iuxta præd. Poſtremo opponitur,
Nic. non uideri in 4. gene. ſed 3. quia ut patet ex
his quæ proximè diximus Nic. ſucceſſit in locū fi
12 liorum Simonis, qui 2. gene. conſtituunt. † At is,
qui ſuccedit in locū alterius non nanciſcitur gra
dum eius in cuius locum ſuccedit. ſed remanet
in ſuo eoq; gradu in quo erat antequā ſuccede-
ret. Id quod patet in ſubſtituto. is. n. qui ſubſtitui
tur alteri non uerè ſuccedit in locum alterius, li-
cet ſuccedat in partem deficientis. l. ſi in teſtō. ff.
de uul. & pup. nec dicit eſſe in eo. 1. gradu in quo
erat inſt. i. in cuius locum ſubſt. ſucceſſit, ſed re-

manet in gradu,&loco ſuo. Vnde ſi inſtitutus ſit
hæres Sempronius,& ſi is hæres non fuerit,ſub-
ſtituatur ſecundo loco, Seius utique Seius dum
ſuccedit remanet in ſuo ſecundo gradu.l.1. ff. de
uulgari ibi ſubſtituti ſecundo, uel tertio gradu
uel loco.l.2.§.defertur. ff.de bon.poſ.ſecundum
tab. Nec nanciſcitur primum gradum in quo e-
rat primus inſtitutus,quia primus gradus dicitur
peremptus.l.3.§.fi.ff.de lib. & poſth. Igitur Nic.
qui uidetur eſſe in tertia generatione, in eadem
3.generatione remãſit,licet ſucceſſerit in locũ 2.
Sed præterquam quòd ut ſupra dixi Simon eſt
in prima generatione filij uero Simonis, & ne-
potes ex fratre ſunt in ſecunda, & conſequẽter
Nic.non eſt in 3.generatione.ideoq; in 3.rema-
nere non poteſt. Reſpõdetur etiam poſito,& nõ
dato quòd Nic.eſſet in 3. non obſtare argumen
tationem de ſubſtituto,Ideo.n.ſubſtitutus rema
net in ſuo gradu quoniam in materia ſubſtitutio
nis non poſſunt omnes gradus accipi,& conſide
13 rari cum effectu, ſed ea eſt † ſubſtitutionis natu-
ra, ut tunc demum ad ſecundum gradum deue-
niatur cum primus effectum non habet.l.1.ff.de
uulg.& cum primus gradus peremptus eſt.l.3.§.
fi.ff.de lib.& poſth.l.actione.§.Publiciana.ff.pro
ſoc.Bell.aperticenſis.l.fruſtra.C.de non num.pe-
cun. At in materia emphyteutica vbi omnes ge-
nerationes ex natura rei habere poſſunt effectũ
quando contrahentes mentionem habent triũ
generationum intelliguntur eſſe locuti de gene-
rationibus, quæ plenum effectum ſortitæ ſint,
14 † quia uerba cum effectu accipiuntur. l.1. §.hæc
autem uerba.ff.quod quiſque iur.& l.ſi per aliũ.
§.docere.ff.ne quis eum qui in ius uoc.eſt vi exi-
mat. Igitur cum in dicta conceſſione emphyteu-
tica dicatur uſque in tertiam generationem cer
tum eſt contrahentes intellexiſſe de generatio-
nib.quæ effectum habuerunt non autem de ge-
nerationibus nudi nominis, & propterea firmũ
remanet nominationem 2. generationis filiorũ
Simonis, qui filij nunquam fuerunt in rerũ na-
tura non eſſe ullo pacto conſiderandam, ſed in
eam ſecundam generationem ſucceſſiſſe Nicol.
eius uero filios ſub 3.generatione comprehen-
ſos eſſe de qua loquitur contractus emphyteuti
cus ſecundum prædicta. Præterea præſuppoſita
conceſſione emphyteutica præcedente certum
eſt emphyteuſim iſtam non pertinere ad filias fę
15 minas dicti Nic.iunioris, † quia quando condu-
cens,conducit emphyteuſim pro ſe,& filijs;tunc
emphyteuſis non pertinet ad filias fœminas ſe-
cundum communem opi.doc. quam tenet Ale-
xan.in l.quod dicitur.nu.24.ff.de uerb.obl.Dec.
c.in præſentia.nu.46.de prob.& in l.fęminæ. nu.
106.ff.de reg.iur.la.l.in l.ſi quis id quod.nu.23.ff.
de iuriſd.om.jud.ubi dicit hoc eſſe com.Io.Mar.
Rim.conſ.121.nu.4.uol.1.ubi add.&Zucchard.
l.fi.C.de edic.Diu.Adr.tol.nu.66. Did.Cou.lib.
2.uaria.reſo.c.28.nu.11.Rol.a Val.conſ.93.n.15.
& nu.30.uol.2.Iul.Clar. lib.4.ſen. q.32. uerſ.ſed
quid ſi fuerit conceſſa pro ſe, & filijs ubi dicit eſ
ſe cõmmunem opinionem,ut dicunt docto.in l.
Gallus.§.quidam rectè. ff. de lib.& poſthu. cum
ſimilibus.

Ego Ant.Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Facti impoßibilitas ſi adijciatur contractui per modum diſpoſitionis, nulla naſcitur obligatio.*
2 *Dictio, dummodo, non conditionem, ſed modum ſignificat.*
3 *Impoßibilitas perplexitatis, & contrarietatis vitiat diſpoſitionem.*
4 *Interpretatio in dubio fieri debet contra emptorem, & contra eum, in cuius fauorem pacto fuit appoſita.*
5 *Stipulationis verba intelliguntur contra ſtipulantem.*
6 *In contractibus mens contrahentium inſpici debet.*
7 *In claris non eſt opus coniecturis.*
8 *Diſpoſitionis vna pars aliam declarat.*
9 *Iactare ſuum velle nemo præſumitur.*
10 *Contrahentes in dubio non cenſentur voluiſſe facere actum fruſtratorium, & inanem.*
11 *Verba cum effectu intelligi debent.*
12 *Diſpoſitio non vitiatur, quando impoßibilitas per modum impoßibilem diſpoſitioni adijcitur.*
13 *Perplexitas quo caſu non vitiet diſpoſitionem.*
14 *Teſtari poteſt, qui nihil in bonis habet, modo potentia habere poßit.*
15 *Interpretatio ea ſumi debet, quæ non inducit in abſurdum, & per quam actus ſuſtineatur.*

CONSILIVM CXII.

In Dei nomine.

VGVCCIONVS Carduccius uendens quoddam prædium Gaſpari Ragoneſio,inter alia,pacto in contractu appoſito conuenit, ut quædam pars præcij ſolui, & numerari debeat per emptorem futuris maritis filiarum dicti Vguccioni, dũ modo in actu ſolutionis maritus earum ſe, & eius hæredes,& bona obliget in forma iuris ualida æquè principaliter, & in ſolidum cum dicto uenditore pro ſumma circiter 400.ſcutorũ, quæ ei pro dote permiſſa fuit. Qua per acta conuentione Vguccionus matrimonio collocauit ultimam ſuam filiam,cuidam Franc.cuius bona non aſcendebant ad ſummam 400.ſcutatorum. Qui ſanè Fran.petit a Gaſparre ſummam prędictam; Gaſpar uero dicit ad ſoluendum ſe adſtringi nõ poſſe, niſi per fideiuſſores ſibi idoneè caueatur pro ſumma ſoluenda. Quæritur modo quis eorũ foueat cauſam potiorem. Et prima facie uideretur dicendum Fran.maritum præd. poſſe exigere d.ſummam nullis datis fideiuſſorib. quãuis nõ habeat tot bona quot ei pro dote promiſſa ſunt & quot erat emptori obligaturus.

1 Primò,quia † facti impoſſibilitas ſi adijciatur
contractui per modũ diſpoſitionis,omnis oblõ-
nis ſpẽs cõtrahi impedit, & nulla naſcitur obli-
gatio.

gatio.l.impoſſibilium.ff.de reg.iur.l.ſi ſtipuler.ff.
de uerb.oblig.Dyn.in c.nemo poteſt ad impoſ
ſibile.ff.de reg.iur.lib.6.num.9.& num.10.At in
caſu propoſito Vguccionus in dicta conuentio
ne appoſuit impoſſibilitatem facti dum obliga-
uit bona generi,qui de facto,in actu,&exercitio
bona æquiualentia doti,& obligationi faciendæ
non habet,eamque impoſſibilitatem adiecit nõ
2 conditionaliter,ſed diſpoſitiuè, ut indicat † illa
dictio, dummodo, quæ non conditionem, ſed
modum ſignificat.l.cum ab eo.C.de contrahen.
emp.Bar.in l. quibus diebus. §.Termilius. ff. de
cond.& demonſt.Rui.conſi.20.num.2.uol.2.er
go prædictus Franc.non uidetur poſſe compel-
li ad obligandum bona quæ ipſe non habet, uel
dandum fideiuſſores ſi quidem obligatio dicti
pacti inter eos initi nihil ualet.

3 Secundò † quia impoſſibilitas perplexitatis
& contrarietatis uitiat diſpoſitionem.l.ſi Titius.
ff.de cond.inſt.gloſſ.in c.nemo poteſt ad impoſ.
ext.de reg.iur.lib.6. Cag.in l.impoſſibilium. nu.
1.ff.de reg.iur. At hæc duo,uidelicet obligare bo
na ſua, & non habere bona perplexa contraria
inuicemq; pugnantia ſunt.argum.eorum quę di
cuntur per doct. in locis modo citatis, ergo pa-
ctum appoſitum in dicto contractu de obligan-
dis bonis, cum ea non habeat tanquam ſecum
ipſi pugnans nullius eſt momẽti. l. ubi repugnã
tia. ff. de reg.iur.

4 Tertiò,quia † in dubio fieri debet interpreta
tio contra emptorem, & contra eum in cuius fa
uorem pactio fuit appoſita. l. ſi in emptione. ff.
de contrahen.emp.l.ueteribus.ubi Alb.& Paul.
5 Caſtr.ff.de pact. ſolentque uerba † ſtipulationis
intelligi contra ſtipulatorem.l.ſtipulatio iſta ha
bere licere.§.alteri.ff.de uerb.oblig.l.quicquid
adſtringendæ.l.ſi ita ſtipulatus.§.Griſogonus.in
fi.ff.de uerb.obl.

At hæc pactio facta eſt in fauorem d.Gaſpar-
ris emptoris nimirum, ut ei magis cautum ſit,
& identidem in onus dicti mariti, & dicti V-
guccioni qui omnes obligari debent, quæ obli-
gatio eſt onus. l.procurator, qui pro euictione.
ff.de proc.ergo fieri debet interpretatio contra
Gaſparrem, uidelicet ut maritus obliget bona
ſua ſi habet bona, ſin autem non obliget.

Veruntamen his & horum ſimilibus non ob
ſtantibus arbitror opinionem contrariam eſſe
ueriorem, uidelicet dictum Gaſparrem non poſ
ſe compelli ad ſoluendum dicto Franciſco, niſi
ei pro ſumma ſoluenda Franciſcus prædictus, &
Vguccionus idoneè caueant. Quæ opin. uerior
eſſe oſtenditur.

6 Primò, † quia in contractibus mens contra-
hentium inſpici debet.l.ſi.C. quæ res pig.oblig.
poſſunt.gl.pen.in l.ſi in uenditione. ff. commu.
præd.c.contractus.de reg.iur.lib.6. Dec.in l.im-
poſſibilium.nu.6.ff de reg.iur.& in conſ.697.nu.
6.par.5.At mens Vguccioni,& Gaſparris fuit o-
bligare bona,& perſonam, & hæredes dicti ma-
riti,& uenditoris, ut cautius conſultum eſſet ipſi
emptori. Ergo ipſe Franciſcus debet,eo modo
obligari,ut dict. Gaſparri re ipſa proſpiciatur nõ
inutiliter,ſed verè inſolidum,& pro ſumma do-
tis accipiendæ, ut dicunt uerba contractus dicẽ
tis pro ſumma dicti pretij. Ideoque cum uerba
7 contractus hoc exprimant † in claris non eſt o-
pus coniectura. l.continuus.§.cum ita.ff.de uer-
borum oblig. & ubi ſunt uerba clara non eſt ha-
benda quæſtio uoluntatis.l.ille aut ille. §.cum in
uerbis.ff.de leg.3.l.ancillę. C. de fur. Dec. in l.c.
nu.68.C.de ſeru.fug.& conſ.51.col.ſi. Grat.con
ſil.112.nu.24.lib.1.Soc.iun.conſ.5.num.15.uo-
lumine 2.

8 Secundò † eadem opinio comprobatur,quia
una pars diſpoſitionis declarat aliam.Barto.in l.
prętor ait.§.critque differentia.ff.de ui bon.rap.
Alex.conſ.32.nu.3.lib.7.Aug.conſ.344.num.6.
Dec.conſ.553.num.8.par.4.Cor.iun.conſ.7.par
te 1.Soc.iun.conſ.9.num.5.uol.1.

At in eodem inſtrumento conuentionis di-
cti contrahentes conuenerunt ſi Vguccionus
maluiſſet ſibi quàm genero dictum pretium nu
merari, teneretur Vguccionus uenditor dicto
Gaſparri idoneum fideiuſſorem pręſtare, ex qui
bus uerbis apparet inter eos actũ fuiſſe de ido-
nea,& non de inani,& vana cautione, ergo uer-
ba primi pacti ubi dicitur obliganda eſſe bona,
eo modo intelligi, & declarati debent, vt per di
ctam obligationem bonorum uerè idoneè, &
non inaniter conſulatur d.Gaſparri emptori.

Tertiò comprobatur ex loco a fortiori,& ma
iori.Quod argumentum de iure uim habet ma-
ximam.Auth. multo magis.C.de ſac.ſan.eccleſ.l.
Bebius.ff.de pac.dotal.c.cum in cunctis. vbi gl.
de elect.quare ſi conuenerunt partes, vt Gaſpar
ri daretur fideiuſſor idoneus ab Vguccio no qui
tamen Vguccionus dicto Gaſparri cognitus e-
rat,& cuius bonorum notitiam habuit quique
ei certus erat, ergo multo magis dicendum eſt
placuiſſe partibus, ut Gaſparri daretur fideiuſ-
ſor idoneus a dicto marito futuro,qui tunc erat
quo ad eum incerta perſona, & qui non poterit
eſſe cognitus eo tempore dicto emptori quan-
9 doquidem † non eſt uerifimile, ut aliquis velit
iactare ſuum.l.cum de indebito.in princip. ff.de
probation.

10 Quarto † comprobatur,quia in dubio non ui
dentur contrahentes uoluiſſe facere actum fru-
ſtratorium,& inanem.argu.l.qui bis idem. ff. de
uerb.obl.l.hæc autem. ff. ſi cui pluſquam per fal.
l.hæc ſtipulatio.§.Diuus.ff. ut lega.nomi.caueat.
At ſi diceremus eos intellexiſſe de inani obliga-
tione bonorum facienda ab eo, qui non habet
bona,& quæ emptori non proſpicit utique illud
pactum fruſtra fuiſſet appoſitum, & ſine effectu,
& nihil operaretur,quod nõ eſt dicendum,quia
11 † uerba debẽt intelligi cum effectu,l.1.§.hęc uer
ba.ff.quod quiſque iur. & debent aliquid opera
ri.l.ſi quando,ff.de leg,1.c.ſi Papa.de priu. lib.6.
Grat.conſ.117.li.2. Quib. ita ſtantib. non obſtãt
ea quæ ſuperius pro parte cõtraria deducta fue
runt. Et primo non ob.dum dicebatur impoſſi
bilitatem facti uitiare obligationem, & propte-

rea prædictum Franc. non uideri obligatum ad dandos fideiuſſores, ſed ſat eſſe eum ſe obligare, & bona ſiqua haberet, quia reſpondetur huiuſmodi facti impoſſibilitatem, dicendam potius eſſe difficultatem quàm impoſſibilitatem. Quæ ſanè ſoluendi difficultas ſiquidem contingat reſpectu nõ certæ perſonæ cui adijcitur, ſed aliorum quorumcumq; ueluti ſi promitteretur mõs aureus, uel ultra mare alpium montes trãſferre ut dicit gl. d. c. nemo poteſt extra de regu. iur. tunc utique diſpoſitio uitiatur. Verum ſi huiuſmodi difficultas contingit reſpectu certæ perſonæ cui adijcitur, ut in caſu noſtro ubi licet ipſe non habet bona alij tamen ſunt qui habent & nõ reſpectu omnium, & id quod promiſſum eſt poſſit impleri per amicos & per alias perſonas eo caſu non uitiatur diſpoſitio. Veluti ſi teſtator reliquit libertatem ſeruo ſi hæredi dederit mille, quos non eſt ſeruo poſſibile dare, tametſi alteri poſſibile ſit, ideo ad hoc, ut habeat libertatẽ debent dari per alios eius nomine. l. cum hæres. §. 1. ff. de ſtatulib. Bart. in l. 1. colum. 3. num. 7. ff. de condi. inſtitut. vbi etiam Ioannes de Imola. & latè Gugliel. Mayner. in l. quod nullius. ff. de re-
12 gul. iur. num. 24. colum. pen. Nec † uitiatur diſpoſitio quando impoſſibilitas per modum impoſſibilem diſpoſitioni adijcitur ut per Alex. l. impoſſibilis colum. 1. uerſ. quid autem. ff. de uer. obli.

Cum igitur hoc ſit impoſſibile de facto; non ob id, deſinit eſſe obligatus opponere & hypothecare bona, uel alio modo præſtare idoneam ſecuritatem, ut in ſimili dicit Io. And. & refert ibi Anch. & Francus in c. nemo poteſt de reg. iur. 6. ubi Io. in 1. q. nu. 5. dicit ſi cęcus committat maleficium propter quod ei debeat erui oculos propter impoſſibilitatem pœnæ certè non liberatur ſed punietur alio modo l. 2. C. ut intra cert. temp.

13 Secundo non obſtat pugnare hæc inter ſe uidelicet, ut is obliget bona & aliter caueat qui nihil habeat. quia reſpondetur quando perplexitas non prouenit immediate ex verbis diſponẽtium, ſed accedit extrinſecus habito reſpectu ad aliud, exempli gratia ad patrimonium tunc perplexitas ſupradicta, eo meliori modo quo põt diſſoluitur conſiderata uoluntate diſponentis, & non uitiat diſpoſitionem l. qui quadringenta in princ. ff. ad l. falci. Bar. in d. l. 1. colum. 3. num. 6. ff. de conditionib. inſti. Guliel. Mayner. d. l. qđ nullius colum. pen. num. 23. ff. de regu. iur. Quapropter cũ contrariętas de qua hic agitur non proueniat ex uerbis aut ex mente diſponentiũ ſed ex accidenti nimirum quia contigit Francicum non habere bona, proculdubio dicendum eſt ex ea impoſſibilitate, & ex eo accidenti non liberari dictum Franciſcum, quia caſus non liberat debitorem. Bar. in l. continuus. §. illud inſpiciendum. num. 5. ff. de uerb. obl.

14 Et in ſimili † dicimus eum, qui nil actu habet in bonis, nihilominus poſſe teſtari, modo potentia habere poſſit. ut per doc. in Auth. ingreſſi. C. de epiſc. & cler. & latè Barb. in rub. extr. de teſtamentis. columna 53. numero 35. uerſicul. quarto faciat.

Tertiò non obſtat interpretationem fieri cõtra emptorem, & contra ſtipulatorem, quia reſpondetur quòd illa regula procedit in dubio, ut colligitur ex locis præallegatis, locumque ſibi uẽdicat, niſi per huiuſmodi interpretationem in abſurdum incideremus, ea enim interpretatio
15 † ſumi debet quæ non inducit abſurdum. l. in ambigua. ff. de legib. clem. 2. in prin. de magiſtr. Eaq; interpretatio fauenda eſt per quam actus ſuſtineatur. l. quoties. ff. de reb. dub. l. quoties. ff. de uerb. oblig. capitu. Abbate. de uerb. ſignif. At in caſu noſtro non ſumus in dubio, ſed in claris cum appareat contrahentes conſideraſſe ſecuritatem dicti emptoris, & ſequeretur partes feciſſe actum inualidum, & fruſtratorium ſi aliter uerba pacti interpretaremur. Cõcludendum eſt igitur ex prædictis uerba conuentionis ita intelligi oportere, ut proſpiciant ipſi emptori ne prædicta abſurda ſequantur, quæ ſemper uitari debent. l. nam abſurdum. ff. de bon. lib.

Ego Antonius Cioſinus.

SVMMARIVM.

1 *Sermo ſimpliciter prolatus reſtringitur ad primum actum limita ut num. 8.*
2 *Diſpoſitio in actib. inter viuos ſemper fertur in id, quod minus eſt.*
3 *Incluſio vnius eſt alterius excluſio. limita, ut numero 9.*
4 *Conuentio ambigua nocet ei, qui potuit legem apertius ponere.*
5 *Societas inter fratres non debet eſſe Leonina et quæ ſit ſocietas Leonina.*
6 *Lucra in generali ſocietate ſunt æqualiter diuidenda, nec attenditur, utrum maior ſit induſtria unius quàm alterius limita vt in nu. ſeq. & 10.*
7 *Socius, qui in ſocietate confert maiorem, uel induſtriam uel operam, vel portionem fortis, ille quidem maiorem quoque lucri partẽ habere debet.*
10 *Interpretatio fieri debet contra fundantem ſe in uerbis.*
11 *In ſocietate quando aliquis ex ſocijs bona aliqua ſibi reſeruat, non dicitur eſſe contracta ſocietas uniuerſorum bonorum.*

CONSILIVM CXIIII.

In Dei nomine.

IN inſtrumento diuiſionis dicitur; Inſuper quia ipſe Io. Bap. & Nicolaus remanent in communione & freſca vt ſupra dictum fuit omnium bonorum demptis his de quibus in vlt. præd. diuiſione & volentes modum apponere circa diuiſionem lucri ex d. communione, & freſca percipiendi, cum maximè d. Io. Baptiſta in d. communione

nione & freſca habeat dotes ſuæ uxoris quę an-
te partem ex ipſa communione, & freſca, ſunt
detrahendæ ut ipſe Nic. fatetur. Cumque ipſe
Io. Bap. multũ valeat circa negotiũ ipſorum pro
pterea conuenerunt quòd adueniente feſto Na
tiuitatis domini proximè uenturo, calculentur
lucra quęcunque dictæ communionis & fre-
ſcæ; & ex libris tribus millibus lucratis ſi tot di-
cto tẽpore lucratę fuerint ante partẽ, d. Io. Bapt.
accipere debeat ſcuta 250. & reliquatum uſque
in dictam ſummã diuidatur inter eos equis por
tionib. Si uero maior ſumma lucri erit vltra di-
ctas libras trium millium dictus Ioan Bap. ex ip-
ſo ſupra pluri habeat ante partem ad ratam di-
ctam dictarum librarum trium millium, & reli-
quatum diuidatur. Si autem minor ſumma lu-
cri eſſet quàm ſint dictę libre 3000. ex dicta ſum
ma lucri d. Io. Bap. ante partem habeat ad ratã
dictarum librarum 3000. & reliquatum diuida
tur inter eos pro dimidia & ita conuenerunt de
accordio; repromittẽtes &c. quę oĩa &c. ſub pę-
na dupli &c. & cum reſtitutione. &c. ratum &c.

Poſtea contigit ut poſt annos 15. deceſſerit
Nicolaus quo mortuo eius hæredes petunt diri
mi communionem & ſocietatem iuxta formam
inſtrumenti aſſerentes Io. Bap. non potuiſſe nec
poſſe niſi ſemel ab initio pręcipere & anteciape-
re dictam tertiam partem ſeu ſcut. 250. & poſt
unicam pręceptionem pro ſingulis annis dein-
de ſubſequentibus, diuiſionem lucri fieri debe
re ęquis portionibus ita ut ex reliquo unus quiſ
que dimidiam capiat abſque ulla iteratione præ
ceptionis; Vimque faciunt in illis uerbis adue-
niente feſto Natiuitatis domini proximè ueſtu-
ro nam illa uerba (proximè uenturo) uidẽtur ex
cludere ſubſequẽtium annorum pręceptiones.
Ioannes Bap. vero aſſerit ſingulis quibuſque an
nis quibus ſteterunt in communione non autẽ
ſemel tantum ab initio ſibi licere uti præceptio-
ne & poſtea reliquum inter eos ęquis portioni-
bus eſſe diuidendum.

His ita ſe habentibus quæritur an præcepto
dictę tertię partis fieri debeat vnica vice ſeu in
primo anno initę ſocietatis & a principio tantũ
an uero ſingulis annis a tempore ſcilicet contra
ctę uſque ad tempus finitæ ſocietatis ſeu quod
idem eſt ſemel tãtum in fine cum diſtrahitur ſo
cietas.

Ac prima quidem facie uideretur dicendũ ſe
men tantum ab initio præceptionem fieri debe
1 re † quia ſermo ſimpliciter prolatus intelligitur
pro prima vice & reſtringitur ad primum actũ.
l. boues. §. hoc ſermone. ff. de uerborum ſignifi.
l. cum pater. §. pater certam, vbi Bar. Bal. & Imola
ff. de legat. 2. & propterea ſi teſtator reliquerit
fratribus minoribus pitantiam in feſto Sancti
Franciſci intelligitur, eſſe relictam ſemel tãtum
& de prima uice Bar. in l. cũ quidã. ff. de ann. leg.
2 quia † in actibus inter viuos diſpoſitio ſemper
fertur in id quod minus eſt. l. ſemper in ſtipula-
tionib. in fi. ff. de reg. iur.

Atqui illa verba propterea conuenerunt quòd
adueniente feſto Natiuitatis domini, proximè
uenturo &c. ſunt uerba prolata ſimpliciter,
ergo verificabuntur in prima & ſola præceptio-
ne & inſpiciemus initium l. ſi id quod. 59. §. ſi fi-
liusfam. ff. pro ſocio.

Secundo quia in conuentione dicatur adue-
niente feſto Natiuitatis proximè uenturo, ſequi
tur ut excludantur alia feſta Natiuitatis non pro
3 ximè ventura quia † incluſio unius eſt excluſio al
terius. l. cum prætor. ff. de iudic. & cap. nonne de
de præſump.

4 Tertiò † quia conuentio ambigua nocet ei qui
potuit legem apertius ponere. l. Labeo ſcripſit.
ff. contrahenda empt. l. veteribus. ff. de pac. Qua
re cum d. Io. Baptiſta potuerit apertius dicere an
nuatim faciendam eſſe præceptionem & non di
xit ſequitur ut hoc eidem Ioann. Baptiſtæ noce-
re debeat.

5 Quarto † ſocietas inter fratres non debet eſſe
Leonina. l. ſi non fuerint. in fi. ff. pro ſocio Petrus
de Vbald. tract. de duob. fratrib. in 5. part. q. 25.
Atqui ſi unus habet maiorem partem quã alius
ſocietas eſſet Leonina. d. l. ſi non fuerint. ff. pro
ſocio, ergo nõ eſt faciẽda interpretatio, vt Io. Ba
ptiſta non poſſit ſingulis annis iſta præceptione
& conſequenter habeat portionem maiorem
quàm Nicolaus ne inducta videatur Leonina
ſocietas.

6 Quinto † quoniam in generali ſocietate lucra
ſunt æqualiter diuidenda nec attenditur utrum
maior ſit vnius induſtria quàm alterius Soc. iun.
conſi. 74. num. 5. volum. 2. ergo non uidetur tri-
buenda maior portio. Ioan. Baptiſtæ, ex eo quòd
maior dicatur eius induſtria in mercatura.

Opinor tamen dictum Io. Baptiſtam poſſe nõ
tantum ſemel ab initio, ſed etiam pluries, ſingu-
lis annis ſeu quod in idem recidit ſemel in fine
cum diſtrahitur ſocietas uti præceptione tertię
partis omnium eorum quæ eo tempore acquiſi
ta reperiuntur.

Inducor autem in hanc opinionem potiſſi-
7 mum, quia † ſocius qui in ſocietate confert ma-
iorem, uel induſtriam, uel operam, vel portionẽ
ſortis ille quidem maiorem quoque lucri partẽ
habere debet, neque tunc eſt inconueniens, ut
diuiſio lucri ſit inęqualis. l. quod enim. 81. l. ſi nõ
fuerint. in prin. l. ſi ſocietatem mecum coieris. ff.
pro ſoc. Bald. in l. 1. in q. 4. ubi Saly. in 1. q. C. pro
ſoc. Ang. Are. in §. de illa. Inſt. de ſocietate. Corn.
in conſ. 24. uol. 1. & conſ. 132. uol. 3. & conſ. 85.
eod. 3. uol. Rimin. conſ. 300. nu. 84. uol. 2. Purpu
ratus in l. ſi paſcenda. nu. 27. C. de pact. Pariſius
conſ. 75. nu. 12. & nu. 13. lib. 1. Soc. iun. conſ. 74.
nu. 8. & nu. 12. ubi atteſtatur hanc eſſe communẽ
opi. uol. 2. Alb. conſ. 53. nu. 1. Quapropter cum d.
Io. Bap. in ſocietatem contulerit dotes vxoris
quarum quantitas, & ſumma, ut mihi proponi-
tur aſcendebat ad dimidiam patrimonij d. Ioan.
Bap. fueritq; ſemper Io. Bap. ualde vtilis dictæ ſo
cietati propter miram illius induſtriã, & inne-
gocijs

gocijs mercatorum tractandis ſcientiam, & dexteritatem conſequens eſt, ut portiones lucri in æqnales eſſe potuerint.

Quo ſtante non obſtat dum dicebatur primo, ſemel tantum ab initio præceptionem fieri debere quaſi ſermo ſimpliciter prolatus intelli-
8 gatur de prima uice. Quoniam reſpondetur † regulam. d. §. hoc ſermone limitari, ac reſtringi, vt non procedat quando conceſſio, vel diſpoſitio ſit pro cauſa certa, & determinata. tunc enim nõ intelligitur diſpoſitio de prima uice tantum. ſed ſemper durante dicta cauſa. Bar. l. 1. ad fi. ff. ad legem Iul. maieſt. Panor. & Fel. c. 2. de treug. & pace. Dec. conſ. 562. uiſo puncto. Ratio eſſe poteſt, quia perdnrante cauſa perdurare etiam debet id quod ob cauſam introductum eſt. l. ſemper. §. negotiatores. ff. de iure immun. Tiraq. d. §. hoc ſermone. in quinta limita.

Atqui in caſu propoſito ſemper durat ratio maioris lucri percipiendi, quia ſemper in dicta ſocietate d. Io. Bap. habuit maiorem portionem, ſemperque, & aſſidue maiori induſtria uſus eſt, ergo actus præceptionis cenſeri non debet explicatus ſolummodo ab initio in prima uice, ut per Tiraq. d. §. hoc ſermone. in 10. limit. tunc .n. ęquitas ſuadet, ut de ſecundo etiam actu diſpoſitio intelligatur. Salyc. in l. dotis promiſſio. ff. de iure dot. & Tiraq. d. §. hoc ſermone. limitatione decimanona.

9 Non ob. 2. quia † illa regula procedit, niſi militet eadem ratio in caſu excluſo q̃ militat in caſu incluſo, tunc enim incluſio unius non eſt excluſio alterius gloſ. d. l. cum prętor l. in ſucceſſione C. de legitimis hæredib. Bellon. conſ. 52. num. 7. Beroius conſ. 147. num. 26. vol. 2. Atqui in caſu propoſito propter permanentem & aſſiduã induſtriam & propter maiorem portionem, eadẽ ratio militat in utroqne caſu, ergo hic utriusinclusio non excludit aliud.

Non ob. tertio loco l. ueteribus. ff. de pactis quia Io. Bap. nõ eſt ille qui facit uim, in uerbis ſocietatis quemadmodum facinnt hęredes Nicolai, idcirco interpretatio non fiet cõtra Io. Bap. ſed contra hęredes Nicolai, quandoquidem
10 † interpretatio fit contra ſe fundantem in uerbis d. l. ueteribus ubi Iaſ. num. 1. ff. de pact. Decius, & Cagnol. in l. ſemper in obſcuris num. 16. ff. de regul. iur.

11 Non ob. 4. dum † dicebatur ſocietatem uideri leoninam per l. ſi non fuerint. ff. de pro ſoc. quia d. regula qua cauetur, partes lucri ęquales debere. limitatur ac reſtringitur ut non procedat quãdo ex ea reſultaret iniquitas ueluti quãdo vnus plus pecuniæ uel induſtriæ quàm alter poſuerit in ſocietate. tunc enim in diuidendo lucro eius qui plus contulit ratio haberi debet. ita in ſpecie limitat eam regulam Soci. iun cõſi. 74. nu. 10. uol. 2.

12 Non ob. vltimum † quia quando in ſocietate aliquis ex ſocijs bona aliqua ſibi reſeruat non dicitur eſſe contracta generalis ſocietas uniuerſorum bonorum ut per M. A. Nattam in conſ. 100. vol. 2. & propterea lucra poſſunt eſſe inęqualia quando agitur de ſocietate quę in omnibus bonis contracta non eſt arg. eorum quæ dicit Socin. d. conſ. 74. num. 4. vol. 2. id quod etiam oſtẽditur ex pacto reddendarum rationum in feſto Natalis Domini nã ex dicto pacto oſtenditur ſocietatem non eſſe vniuerſalem. Riminal. conſ. 75. num. 8. uol. 1. Quapropter cum Nicolaus & Io. Bap. quædam bona ſibi propria conſeruarint quæ non contulerunt in ſocietatem ut patet ex uerbis inſtrumẽti ſupra relatis conſequens eſt ut iure optimo conſiderari debuerit mira induſtria Ioannis Baptiſtæ, & maior portio in ſocietatem collata, & ſecundum prædicta rectè facta fuerit inęqualis diſtributio lucri. Et ita iuris eſſe arbitror ſaniore, ſententia ſemper ſalua.

Ego Antonius Ciofius

SVMMARIVM.

1 Obligatio fideiuſſoris eſt acceſſoria principalis obligationis.

2 Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis.

3 Fideiuſſor ſicut liberatur liberato principali, ita etiam principali obligatione perdurante, perdurat fideiuſſoria, qua non tollitur niſi illis modis quibus tollitur obligatio principalis.

4 Fideiuſſor de iudicato ſoluendo compelli poteſt ad ſoluendas expenſas in lite factas per creditorem.

5 Fideiuſſor, qui ſimpliciter promittit ſe in iudicio ſiſtere principalem, liberatur lata ſententia, quod attinet ad promiſſionem de ſiſtendo per quam obligatus erat ad faciendum, ut principalis ſtaret in iudicio uſque ad finem.

6 Fideiuſſor de iudicato ſoluendo an liberetur perempta inſtantia.

7 Promiſſio & ſtipulatio iudicatum ſolui continet incertam qualitatem ab initio.

8 Nemo alienæ litis idoneus defenſor intelligitur ſine ſatiſdatione.

9 Sententia lata contra reum principalem an poſſit mandari executioni contra fideiuſſorem de iudicato ſoluendo abſque nouo proceſſu.

CONSILIVM CXIIII.

Diuino auxilio inuocato.

QVAESTIONI propoſitæ ubi quæritur an fideiuſſor de quo hic agitur perempta inſtãtia liberetur ſtrictim breuiterque reſpondẽs, arbitror de iure ſtatuẽdum eſſe fideiuſſorem in caſu propoſito non liberari,

1 Quoniam obligatio fideiuſſoris eſt acceſſoria principalis obligationis. ff. de fideiuſſor. P. Ancharan. in c. acceſſorium. num. 10. colum. 11. uer. in contrarium. de reg. iur. in 6. Albe. Brun. in tractã. de diminu. col. 10. nu. 56.

2 Atqui † acceſſorium ſequitur naturã ſui principalis.

cipalis.l.cum principalis.ff.de regul.iur.l. ſecun-
da. ff. de pecul. legat. capitulo acceſſorium, de
reg.iur.in ſexto.Quę quidem regula locũ habet
ſiue loquamur de principali inducendo ſiue tol
lẽdo, ſiue cõfirmando,ſiue conſeruando,ut per
Cagnol.d.l.cum principalis nume.1.& Anch.d.
c.acceſſorium colum.2. ver.tertio de ipſo princi
pali perimẽdo &c.ergo obligatio fideiuſſoris in
hoc etiam imitabitur naturã principalis, vt eate
nus fideiuſſoris obligatio acceſſoria duret & tã
diu conſeruetur quatenus perdurat & quãdiu
conſeruatur obligatio principalis.

3 Quo fit,†vt ſicuti fideiuſſor liberatur, liberato
principale.l.& hæredi.§. in his cũ. l. ſequenti. &
in l.quod dictum.ff.de pact. ita etiam principali
obligatione perdurãte conſiſtat & perduret fi-
deiuſſoria quę non tollitur niſi illis modis quib.
tollitur obligatio principalis uidelicet per ſolu-
tionem & alios modos de quibus agitur toto
titul.Inſtitut. quib. mod. tollen.obligat.iuxta cu
ius principalis obligationis normam acceſſoria
obligatio contracta cẽſetur Bar.l.triticũ vbi Iaſ.
num.6.& 8.ff.de uer.obl.Alex.conſi.34.uiſo in-
ſtrumento num.5.uolum. 2.

Quamobrẽ cum principalis promiſſio a Pe-
tro, Veneto mag. nauis facta die 16.Maij 1569.
in iudicio coram Magiſtratu Dominorũ Conſu
lum maris & Doanæ Piſarum adhuc quoq; per
duret nec ullo ex illis modis ſublata ſit q̃b.obli-
gatio tolli conſueuit.d.tit.inſt.quibus mod. tol.
oblig.cõſequẽs eſt, ut perduret etiam obligatio
dicti Vincentij Recaſuli fideiuſſoris inibi contra
cta & cõſequenter ꝙ ipſe Vincentius fideiuſſor
non ſit liberatus.

Quinetiam amplius dicit Hyppoll.de Marſil.
in rub.ff. de fideiuſſ.num.215.uſque ad nu.222.
4 fideiuſſorem † de iudicato ſoluendo compelli
poſſe ad ſoluendas expenſas in lite factas per
creditorem. ut copioſè pro ſequitur Hypp. lo-
co citato.

Hoc ita ſtante non ob. ſi obijciatur ſimplicẽ
fideiuſſorem de iud. ſiſti liberari, lata ſententia
Bar.in l.ſiquis reum.ff.de cuſtod.reorum Bal.in
l.2.§. in fideiuſſorem num. 3. ff. qui ſatisd. cog.
& contra talem fideiuſſorem eo caſu non fieri
executionẽ & propterea liberatũ uideri fideiuſ
ſorem in caſu noſtro ubi facta fuit promiſſio de
ſtando iuri quę clauſula ſignificat in iud. ſiſti,
Bero. conſ.14.nu.3. vol.3. deinde uero lata fuit
ſententia contra principalem.

5 Reſpondetur enim, †fideiuſſorem qui ſim-
pliciter promittit ſe in iud. ſiſtere principalem;
liberari quidem lata ſententia quod attinet ad
promiſſionem de ſiſtendo per quam obligatus
erat; ad faciendum atque curandum ut princi-
palis perſeueraret & ſtaret in iudicio uſque ad fi
nem,ut per Paul.de Caſtr.in l.gręcè.§.et poſt.ff.
de fideiuſſ.nam quãdo principalis, et fideiuſſor
promittunt in iud. ſiſti tunc fideiuſſor intelligi-
tur promiſiſſe facturum ſe atque curaturum ut
ſtaret l.quoties.ff. de uerb.obliga. Bart.l.2. §. in
fideiuſſorem num. 2.ubi etiam Roman. num. 1.
in 2. not.ff.qui ſatiſd.cog.& Paul.Caſtrenſ.d.l.2.
§.ex his nu.4.& nu.5.ff.eodem.

Verum diuerſus eſt caſus noſter in quo non
agitur de ſimplici cautione de iudicio ſiſti de
quo ſolo ſi quæreretur reſponderi poſſet ſecun
dum prędictam obiectionem,Vincentiũ fideiuſ
ſorem lata ſententia quoad ſiſtendum in iudi-
cio liberatum uideri etenim in caſu propoſito
non ſolum facta fuit promiſſio de ſtando iuri
ſeu iudicio ſiſti, uerum etiam interceſſit promiſ
ſio iudicialis de ſoluendis centum ſcutatis ut ex
actis patet. Ergo quamuis lata ſententia Vincẽ-
tius fideiuſſor liberaretur quoad ſiſtendum; nõ
tamen liberatur quoad caput ſolutionis facien
dę quo ſolo,quæſtio uertitur.

6 Secundo non †obſtat fideiuſſorem de iudica
to ſoluendo liberari perempta inſtantia l. cum
lite mortua.ff. iudic.ſol.l. pen.C. de fideiuſſ. ubi
gloſſa.Alex.conſ.209.li.7.in princ. & propterea
cum in caſu noſtro perempta fuerit inſtantia ui
deri liberatum dictum Vincentium qui fideiuſ
ſit pro d.ſumma centum ſcutatorum.

Reſpondetur enim uerum eſſe, liberari fi-
deiuſſorem & ceſſare cautionis actionem perẽ-
ta inſt. quando agitur de illa promiſſione de ſol
uendo quæ fit per ſtipulationem prætoriam iu-
dicialẽ quæ interponitur ad firmanda iudicia,et
ex ędicto prætoris mortui deſcẽdit, ut per Bart.
Paul. Caſtr. Alex. in l.5.in princ.ff.de uerb. ob-
lig.& l.1.§. iudiciales ubi Bart. Paul. Caſtrenſ.
Imo.ff.de prætor.ſtipulation.ſecus tamẽ eſt quã
do agitur de promiſſione de ſoluendo, iudi-
ciali,non prætoria quam iudex uiuens ex mero
ſuo offic. a lege ſibi conceſſa interponit æquita
te ſuadente vt per Bart. Paul.Alex.d.l.5. ff. de
verb.oblig.& in ſpecie Beroius conſi.202.num.
46.& num.50.& num.51.volum.3.Talis.n.pro-
miſſio verè non æquiparatur promiſſioni præ-
toriæ iudicatũ ſolui,vt per Bero.d.conſ.202.nu.
40.& propterea tunc non perimitur obligatio
perempta inſtantia. Atqui promiſſio de qua hic
agitur,licet ſit iudicialis non tamen eſt prætoria
iudicatum ſolui,merito igitur firmãdum eſt pe-
rempta inſtantia fideiuſſorem non liberari.

Non eſſe autem promiſſionem de qua hic a-
gitur ſimilem promiſſioni iudicatum ſolui ap-
paret.

7 In primis†quia promiſſio & ſtipulatio iudica
tum ſolui continet incertam quãtitatem ab ini-
tio l.2.§.incertam. ff. de prætor. ſtipulationib.

Atqui promiſſio in caſu noſtro continet ab
initio quantitatem certam, ergo non poteſt di-
ci ſimilis ſtipulationi iudicatum ſolui ut in ſpe-
cie dicit Beroius d.conſi.202.num.40.vol.3.

8 Secundo†cautio iudicatum ſolui hodie dum
taxat ab eo exigi poteſt qui alieno nomine cau
ſam defendit etiam ſi mandatum habeat iuxta
regulã qua cauetur, neminẽ alienæ litis idoneũ
defenſorem ſine ſatiſdatione intelligi.l.qui pro
prio nomine in prin.& l.qui alium.ff.de procu-
rat.& inſtit.de ſatiſd.§.ſi uero iuxta ea quæ tra-
dit Bart.in rub.ff.iud.ſol.ubi Paul.nu.3.

Atqui

Atqui in propoſita ſpecie hæc promiſſio de ſoluẽdo facta eſt etiam ab ipſo Petro Magiſtro nauis qui principaliter ſuo nomine tenebarur ergo non poteſt dici ſtipulatio prætoria iudicatum ſolui argumento eorum quæ dicit Bero. d. conſi.202.num.40.

9 Tertio nou obſt. †latam ſententiã contra reũ principalẽ nõ poſſe mandari executioni cõtra fideiuſſores de iudicato ſoluẽdo abſq; nouo proceſſu, ſed oportere, vt cõtra eos de nouo agatur actione ex ſtipulatu, producẽdo libellũ principaliter cõtra dictos fideiuſſores, ut per Spe.i ti.de ſententia col.6.uerſic. item & propterea etiam in propoſito caſu ubi ſententia lata fuit contra principalẽ & non contra fideiuſſores, ut requiri uideatur nouus libellus.

Reſpondetur verius eſſe contra fideiuſſores de iudicato ſoluendo executionem fieri poſſe abſque nouo proceſſu, vt tenet Bart. in l. 1.nu. 1.ff. iudic. ſolui ut commune inquit Cagnolus in l.nemo alienæ in fi.ff.de reg.iuris,

Neque opinioni huic aduerſatur Specul. in allegato tit.de ſententia colu.6. uerſiculo item contra quia reſpondetur illud locum ſibi uendicare in caſibus de quibus ibi loquitur Specu.uidelicet quando aliquis fideiuſſit per aliquo in inſtrumento uel contractu de iudicato ſoluendo tunc enim ſententia lata contra principalem non poteſt executioni mandari cõtra fideiuſſorem qui dictæ executioni non ſubijcitur abſque nouo proceſſu; ſed oportet ut contra eos de nouo agatur, ut communem affirmat Imola in c. peruenit colum. 3. de fideiuſſor.& ita procedat op. Specul.ſed quando quis fideiuſſit non in inſtrumento nec in cõtr.ſed apud acta notarij ſeu in ipſis actis ut euenit in propoſita ſpecie & patet ex proceſſu eo caſu ſententia lata cõtra principalem poteſt executioni mandari contra fideiuſſorem abſque nouo proceſſu, ut in ſpecie dicit Berous in conſ.206.num.30.uol.3,& Cagnol.d.l.nemo alieni.ff.de reg. iuris in fi.cũ alijs ſupra citatis.

Et ita iuris eſſe arbitror ſaniore ſẽtẽtia ſemper ſalua ad laudem Dei.

Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Præceptum habens clauſulam iuſtificatiuã an reſoluatur in ſimplicem citationem.*
2 *Præceptum parte non comparente an remaneat firmum.*
3 *Verbum, intromitto, quam interpretationem recipiat.*
4 *Culpa eſt immiſcere ſe rei ad ſe non pertinenti.*
5 *Poſſeſſionem turbare qui dicantur.*
6 *In ore duorum uel trium ſtat omne uerbum.*
Et quid ſi unus plusquam alter depoſuerit.
7 *Conductor poſtquam deſiit eſſe colonus ſeu cõductor niſi bona domino reſtituat, dicitur illi uim facere, eumque ſua re ſpoliare.*
8 *Præceptum iudicis factum ſine cauſa cognitione non ualet.*
9 *Violentia eſt ius, qua committitur in perſonam.*
10 *Violentia cauſatiua incutit patienti timorem & dicitur uiolentia compulſiua per quam de nolente quis efficitur uolens.*
11 *Compello aliquem per uerbera, & minas paria ſunt.*
12 *Contumacia licet non noceat quoad perficiendum proceſſum, nocere tamen debet contumaci quoad condemnationem faciendam.*
13 *Coloni an pro domino teſtificari poſſint.*
14 *Ius ſuum nemini detrahi debere leges ubique clamant.*

CONSILIVM CXV.

In Dei nomine.

MVLTVM Reuerende Pater & Excellentiſſime Doctor. Ex facto proponitur ad inſtantiam Reuerendi Dom. Auguſti Titij Caſtilionenſis Rectoris Capellaniæ Sancti Antonij ſitæ in eccleſia Sancti Hyppolyti Aretinæ diœceſis factũ fuiſſe præceptum per Curiam multum Reuerendi Dom. Auditoris Reuerendiſſimi Dom. Nuntij Apoſtolici, cuidam Gaſpari de Nocera; Quo præcipiebatur, ne præterea dictus Gaſpar auderet colere bona dict. Dom. Auguſti, uel purgare vites exiſtentes in dictis bonis, nec in eis ſe intromittere aduerſus eius voluntatem; quòd ſi grauatum ſe ſe eſſe ſentiret, compareret infra ſex dies proximè ſequentes a receptione dicti præcepti, aliàs &c. ut in actis legitur. Deinde uerò miſſi cum eſſent operarij atque cultores ad colendum dicta bona nomine dicti Domini Auguſti; acceſſit illuc prædictus Gaſpar ferrea lorica, enſe, haſtaque armatus, atque inde prædictos operarios expulit. His ita ſtantibus quæritur, vtrum Gaſpar contra præceptum veniſſe dicatur, ita ut in pœnas præcepto comprehenſas inciderit. Et breuiter & concluſiuè mihi procedenti uidetur veriſſimè dici poſſe prædictum Gaſparrem incidiſſe in pœnam dicti præcepti.

1 Et primo †principaliter, quia licet præceptũ habens clauſulam iuſtificatiuã reſoluatur in ſimplicem citationem quando is, cui præceptum factum eſt, comparet, ſecundum doctores magis communiter in l. de pupillo.§. meminiſſe.ff. de op.no.nũtia.& Panorm.in c.ex parte 1. de uerb. ſign. Tamen ſi is, cui præcipitur, non comparet vel poſt terminum comparet, eo ſanè caſu præceptum remanet firmum, ſtabile, & iuſtificatum Alber.l.quoties in princ.ff.de in diẽ adiect. Bal. in rub. C.commin.uel epiſtol. num.5. uerſ. quæro de eo, ubi ſi pars non compareat, dicitur præceptum ſtabile remanere Bertrã.conſi.231.nu. 41.uol.4.recens impreſſo.

2 Quod autem † parte non comparente præceptum remaneat firmum, nec ſit quod iudici imputetur

putetur poſtquam præceptum fuit iuſtificatum per clauſulam ſi ſenſeris &c. firmat idem Bertr. conſi.61.num.3.volum.1.In antiquiore corpore,& Panorm.in c.1.colum.pen.verſ. ſecũdo ad idem oppono de cauſa poſſeſſ. & propriet. Ad idem optimè facit id quod firmat Io. de Amic. conſil. 35.nume.primo.& num.quinto.& num. decimotertio. vbi refert adinſtẽtiam partis per Domi. Capitaneum cuidam Rentio & fratrum factum fuiſſe præceptum cum clauſula ſi ſenſeris &c. ne aquam proijcerent, eoſque nihilominus ante impetratam remiſſionem aquam proiecisſe. Ideo ea de re conſultus reſpondit in d. conſ. 35. communem eſſe doctorum ſententiã, partem, cui præceptum factum eſt, non comparentem, vel comparentem, & mandati remiſſionem a iudice non impetrantem in pœnam incidiſſe, & contra mandatum ueniſſe, ut per Bart.in d.l.de pupillo §.ſi is ipſi prętori.ff.de op. no.nuntiatione quem Ioan. de Amic.d. num.5. aſſerit non habere contradictorem. Quod etiam probatur per ea,quę dicit idem Iohan.de Amic. conſ. 153.num.2.& num.3.ubi dicit ſi emanauerit præceptum cum clauſula iuſtificatiua, & rei conuenti,quibus factum eſt præceptum,non cõparuerint in termino, ſed comparuerunt poſt quatuor menſes, tunc firmum remanet præceptum in vim ſententiæ, & propterea contrafacientes puniri debent. At in caſu propoſito conſtat ex actis, prædictum Gaſparrem, cui fuit factum præceptum ad ſtatutum tempus non comparuiſſe, ſed mandatum iudicis contempſiſſe; ſequitur ergo vt ipſe pęna poſita in dicta comminatione puniri debeat; Quod autem præceptũ contempſerit patet,quia animaduertendum eſt in primis, iudicem mandauiſſe ne Gaſpar in bonis Domini Auguſti ſe intromitteret, quod uer
3 bum †intromitteret nihil aliud eo in loco ſignificat, quàm ne ſe ea in re interponeret, ne eam in rem ſe daret, aut inſinuaret, ne aliquid attentare auderet, & ne pręterea ei negotio ſe immiſceret. quòd uerò uerbum(intromitto)ita accipiatur oſtendit Deci.in l.culpa eſt num.2.& Gulielm. Mayne. in d.l.culpa eſt num.27. & nume. 28. col.fi.ff.de reg. iur. ubi cum Iuriſconſ. dicat
4 culpam †eſſe immiſcere ſe rei ad ſe non pertinẽti, idem Gulielm. dictam legem declarans non ſemel dicit de his,quę ad nos non pertinent,nõ debere nos intromittere; Namque, ut dicit ibi Gulielm.ea culpa culpatur, qua alienum ius uel officium, ſeu exercitium vſurpatur. Verum pręd ictus Gaſpar neglecta iudicis comminatione eidem negotio ſe immiſcuit; Id quod patet,quoniam, ut teſtes deponunt, Gaſpar acceſſit ad locum armatus, minatuſque eſt operarijs, eoſdẽque expulit,& abire coegit, & conſequẽter vim intulit, quo caſu dicitur ſe dicto negotio immiſcuiſſe,ut per Dyn.in c. non eſt ſine nu. 3. uerſ. item in eo, qui inuadit, de reg.iur. in 6. & Ioan. Ferrar.d.l.culpa eſt, uerſ. ideo, qui rẽ.ff. de reg. iur.ſequitur igitur ex prędictis,ut dictus Gaſpar in pręcepti pœnam inciderit. Quòd autem Gaſpar uim fecerit,probatur.

5 Primo quia †certum eſt, alterius poſſeſſionẽ non ſolum illum turbare atque uim facere, qui ſeminat,arat, inſerit,ligonibus arua purgat;ſed etiam illum, qui omnino quid facit, per quod liberam poſſeſſionem aduerſarij non relinquit. l.uim facit.ff.de ui & ui arm. quæ lex ſecundum Bart. & alios ibi communiter, ut ſentit etiam Soci. Iun. conſ. 146. numero 2. volum. primo loquitur de ui turbatiua & inquietatiua. Quare cum prędictus Gaſpar inquietauerit operarios, & eos expulerit,nec permiſerit dominum liberè vti re ſua,vt patet ex depoſitione teſtium productorum pro parte dom. Auguſti,conſequens eſſe debet,vt ipſe vim feciſſe & turbauiſſe poſſeſſionem dicatur. Nam ille turbare dicitur,qui nõ permittit dominum uti re ſua. Bart.in l.1.§. huius autem interdicti.ff.uti poſſid. & Alex. conſi. octuageſimoprimo.nu.9.parte 2.Et.n.Andreas primus teſtis examinatus ſuper ſecundo cap. dicit Gaſparrem ferrea lorica,enſe, haſtaq; armatum illuc acceſſiſſe,& ſuperbè imperando dixiſſe operarijs,abite hinc,& dicite dominæ ueſtræ me vos expuliſſe;affirmauitque præter ſe unũ, ea in re,ſe dominum non agnoſcere,& illum diẽ aliquibus infauſtum & infelicem futurum. Rurſus Mariottus Angeli 25.teſtis examinatus ſup ſecundo cap.depoſuit Gaſparrem dixiſſe, exite hinc;nullo enim pacto permittam, ut hæc bona colatis. Ex quorum dictis manifeſtè probatur, Gaſparrem coegiſſe operarios illinc abire; hoc enim apertè prædicti duo teſtes deponunt, cũ
6 in †.ore duorum,uel trium ſtet omne uerbum. ic,cum eſſes de teſtamentis. Cor. conſil. centeſimoquinto, num. quarto uolum. tertio. Quod adeo verum eſt,vt etiam ſi vnus plusquàm alter depoſuiſſet,nihilominus optimè probẽt illud,in quo conueniunt Ruyn.conſil.29.nume.13.uolum.quarto.

Secundo principaliter prædictum Gaſparrẽ uim feciſſe ex eo deprehẽditur, quòd ipſe olim colenda cõduxerat dicta bona;finitumq; cũ fuerat tempus locationis,idque ei nunciatum fuit, ut ex his, quæ proponũtur apparet, tamen dicta bona reſtituere denegabat,aſſerens ſe dominum Auguſtum,vt dominũ non agnoſcere,quo
7 caſu plusquàm notum eſt,† conductorem poſtquam deſijt eſſe colonus, ſeu conductor domino ſuo uim facere,eumque ſua re ſpoliare niſi illius bona ei reſtituat. l.colon*.ff. de ui & ui arm. l.ſi quis conductionis ubi Bar.l.conductores.C. loca.l.non ab re ubi Bald.C. vnde vi. Alex.in l.ſi aliquam rem colum.fin.ff.ſoluto matr. l. ſi alienam.ff.eo.tit. Alex.conſi.33.num. 2.uer.conſtat, volum.6.Soci.conſi.187.parte 2.Fely.c. inter dilectos, colum.11.verſicu.locatio de fide inſtrumentorum.

8 Quæ cum ita ſint, primo non obſtat dum cõtra dominum Auguſtum obijcitur, præceptum iudicis non ualuiſſe,quaſi factũ fuerit ſine cauſæ cognitione,quod conſueuit eſſe inualidum.l. pe.& fi.C. comminat.uel epiſtol.quaſiq; ab exe

cutione

cutione non ſit inchoãdum Bar.in l.1.C. de execut.rei iud.Panorm.c.1.colum.pen.uerſi.ad idẽ opp.de cauſa poſſeſſ.& propriet. Ad hoc enim reſpondetur, prædicta procedere niſi in præcepto addita ſit clauſula iuſtificatiua, cuiuſmodi eſt,ſi ſenſeris te grauarũ,tunc.n.ſtabilitur prædictum per d.clauſulã tametſi defuerit citatio, vt declarat Lanfr.de Orian.in praxi iudic.ex c.qm̃ contra.de prob. in c. de citatione.num.20.uer. quæritur ulterius nunquid,& idem tradit etiam Ruy.conſi.62.nu.5.parte 5.quam limitationem ſequitur etiam Lancil.Conrad.lib.1.cap.9.§.2. de offic.prætoris in cauſis ciuil.rub. de citatione num.3.Quare cum in præcepto, de quo agitur,reperiatur clauſula ſi ſenſeris &c.nemini dubium eſt,quin præceptum ualeat, quamuis alia citatio non præceſſerit.

Secun donon obſtat ſi quis obijciat, Gaſparrem nõ uideri uim intuliſſe,quaſi non fuerit ingreſſus fundum Dom.Auguſti, nec in perſonas operariorum uim fecerit;quo caſu non uidetur
9 cõmitti uis quia† uiolẽtia eſt uis,quæ fit in perſonam Bar.in l.Itaq; fullo.ff. de fur. Pau.Caſt.conſ. 205.num.2.par.2.

Reſpondetur enim quamuis Gaſpar ingreſſus nõ fuerit in dictũ fundum, nec perſonas operariorum tetigerit;quo caſu non uidetur facta uiolentia in perſonam Paul.Caſtren.d.conſ. 205.num.2.parte 2.& Deci.conſ.406. nume.4. parte 3.Nihilominus negari non poteſt, quin
10 † uiolentiã animo per minas intulerit, non quidem præciſam; ſed cauſatiuam, quæ patienti timorem incutiſt,qui timor animi paſſio eſt, per quem quidem timorem conſentit alicui is; qui vult violentiam vitare; & hæc dicitur uiolentia compulſiua,per quam de nolente quis efficitur uolens, ut tradit Paul. Caſtrenſ. conſ.27. incipiente uiſa inquiſitione nume.1.& 2.parte prima & Tom. Gramm. in uoto 19.incip.auditum eſt num.8.

Quinetiam cum operarij eſſent penitus inermes,& Gaſpar eſſet armis omnib. paratiſſimus, probabiliter ſuſpicari & uereri poterant,ne ſibi violentia inferretur; quæ ſanè ſuſpicio, quoad inducendum metum, qui cadat in virum conſtantem, illud ipſum efficit, quod efficeret vio-
11 lentia facta minis & uerberibus; † paria .n. ſunt, aliquẽ per verbera minaſque compelli, & probabiliter timere ſe poſſe cõpelli l. nouiſſimè. §. quod ſi cõpulſus.ff.quod falſo tut. ubi Cuinarl. num.2.dicit, paria ſunt aliquid fieri coactè; uel metu inſtantis coactionis, vt firmat etiam Alex. conſ.99. incip.in caſu prædicto numero 6.& 7. vol.3.

Tertio non obſtat præterea quod proponitur ſecundum ſtylum veſtræ curiæ; contumaciã
12 non obeſſe; † quoniam reſpondetur, licet contumacia minime noceat; quoad perficiendum proceſſum, tamen nocere debet cõtumaci quoad condemnationem faciendam;ipſe enim contumax multari atque cõdemnari poteſt, ut apertè declarat Marian.Soci.in c.accedens in 4.not. num.4.& lite non conteſtata.

Quarto non obſtat etiam quòd teſtes producti per Dominum Auguſtum tanquàm operarij ſeu coloni nõ faciant fidem §.pater ubi gloſ.
13 inſt.de teſtam.† quoniam reſpondetur iure prohibitum non reperiri,vt coloni pro dño nõ poſſint teſtificari, vt dicit Bald. conſilio 293. parte 3.num.9.

Quinimò cõmunis eſt opinio vt coloni a teſtimonio non repellantur, niſi de eo deponant; quod præcisè ad eorum commodum ſpectat, Specul.tit.de teſtib.§.1.uerſ. itẽ excipitur,quod eſt domeſticus, Angel.l.quoniam liberi.C.de teſtib.Iaſ.in §.pater inſt.de teſtam.in addit.ad Porcium.Nellus in tracta.de teſtib.concl.9.incipiẽte domeſtici Soci.iun. conſ.146.col.4. uerſ. ſed ultra prædicta, ubi aſſerit eſſe communem nu. 17.uol.1.

Quinto non obſtat, quendam ex prædictis teſtibus adminiſtrare bona dicti Domini Auguſti, proptereaque dicendum videri, adminiſtratores pro domino non rectè depoſuere, ut per Deci.conſ.256.num.7.parte 2, quia reſpondetur tunc verum eſſe,adminiſtratores nõ admitti ad teſtificandum pro domino quando culpæ ſuæ alleuiandæ gratia & ad ſui commodum deponerent, ut dicit.d.conſ.256.& Ioan. Andr.in add.ad Speculum in uerbo dominicalis.§.1.nu. 24. uerſ. ſed pone quòd adminiſtrator. cum igitur hic non agatur de exonerandis aut excuſandis dictis adminiſtratoribus; ueriſſimè dici poteſt pro Domino Auguſto rectè dictum adminiſtratorem depoſuiſſe.

Ex quibus omnibus omninò cõcludendum arbitror prędictum Gaſparrem per iudicem cõdemnari debere ad pœnam præcepti, præſertim cum exemplo ualdè pernicioſum eſſet, ſi conductoribus atque colonis impunè dominos in ſua poſſeſſ. turbare atque inquietare liceret;
14 † cum lege ubique clament, nemini detrahi ius ſuum debere.§.fi.inſti.de his qui ſunt ſui uel al. iur.& inſtitut.de uſucap. in princ.& §.hoc quoque inſtit. per quas perſonas nob. acq. cum ſimilibus.

Ego Antonius Cioſius

SVMMARIVM.

1 *Argumentum a ſufficienti partium enumeratione validum eſt in iure.*
2 *Vulnus ſi non eſt mortale,vulnerans tenetur de vulnerato,non de occiſo.*
3 *Apparere euidenter illud dicitur, quod apparet ex conteſtatis.*
4 *Medicorum atteſtationi,qui vulnus ait mortale,uel non,ſtare debemus: immo & aſſertioni unius medici tantum,quando plures haberi non poſſunt.*
5 *Mors imputatur uulnerato quãdo conſtat de malo regimine & uita inordinata ipſius.*
6 *In pœnis criminalibus ad inferendum mortem probationes debent eſſe luce meridiana clariores: & iudex*

iudex debet eſſe promptior ad abſoluendum quam ad códemnandum,

7 Pœna ſunt odioſa & reſtringenda.

CONSILIVM CXVI.

Diuino nomine implorato.

QVO'D. in propoſita ſpecie Stepha
nus domini Alexandri non tenea-
tur de occiſo, ultra adducta ſupe-
1 rius per doctiſs. conſulētem †demō-
ſtratur a ſufficienti partiū enumeratione, quod
argumentum ualidum eſt in iure. l. patre furioſo
ff. de his qui ſunt ſui uel al. iur. Nam quatenus
ad propoſitam ſpeciem attinet neceſſario dicē-
dum eſt, vel quòd conſtet vulnus fuiſſe mor-
2 tale, uel quòd hoc ſit dubium. †Et ſi neutro caſu
certum eſſet dicimus uulnus nō eſſe mortale, &
tunc de vulnerato, non de occiſo tenetur, l. qua
actione. §. Celſus. l. qui occidit. §. in hac actione.
ff. ad l. Corn. de ſic. & in terminis Dom. Signo.
de Homod. conſ. 163. factum ſic ſe habet, quidā
Simonellus. Et ſub hoc capite uidetur caſus no-
ſter comprehendi; nam ex qualitate uulneris il-
lati: quod, ut in teſtificationib. dicitur, tendebat
deorſum inter carnem & carnem; item ex tem-
pore, quo ſuperuixit, cum non ſtatim obijſſet,
iuxta ea, quæ habentur per Hyppolit. de Marſ.
conſ. 7. num. 27. & 28. & Bal. conſ. 237. & 328. 2.
parte. colligitur verſari nos in ea ſpecie, in qua
3 certum eſt vulnus verè non fuiſſe mortale; †Il-
lud enim dicitur euidenter apparere, quod ap-
paret ex coniecturis l. licet ubi Bart. ff. de lega. 1.
l. ſiquis locuples. ff. de man. teſtam. l. ſi creditor.
C. de pignor. act. ut in, terminis Hyppol. de
4 Marſ. d. conſ. 7. num. 33. †accedit ad hæc, quòd
teſtes & medicus depoſuerunt, vulnus illud nō
fuiſſe mortiferum, ſed curabile, cuius teſtifica-
tioni ſtare debemus, ut habetur in l. 1. ff. de uent.
inſpic. & c. fraternitatis, de frigid. & malef. &
Corn. conſ. 273. 3. uol. num. 9. ubi dicit, quòd ſi
medicus deponit quòd ſuo iudicio non erat ab
initio uulnus lethale, intrepidè poterit, & debe
bit iudex accuſatum abſoluere ab homicidio;
ſtatur. n. peritis in arte; imò, & aſſertioni unius
medici tantum, quando plures haberi non poſ
ſunt Corn. conſ. 194. 2. uol. num. 9. & nume. 13.
ubi adducit §. qui autem in Auth. de non alien.
& Bal. conſ. 136. 2. parte num, 5. ubi dicit, quòd
in cura infirmi quando poſt vulnus uixit per no
tabile ſpacium proculdubio credendum eſt te-
ſtimonio unius medici.

Aut uerò præſupponimus eſſe dubium; utrū
fuerit mortale uulnus; & hoc etiam caſu, dico
Stephanum non eſſe de occiſo condemnandū,
5 Signorol. ſupra allegato conſ. †Nam quando
conſtat de malo regimine, & uita inordinata.
mors imputatur uulnerato Hyppol. d. conſ. 7. nu
me. 48. & 49. & in terminis Tomm. Grammat.
conſ. 24. nume. 11. & Bal. in conſ. 237. & Corn.
conſ. 283. 3. uol. ſed in caſu noſtro teſtes depo-
nunt, illum egiſſe vitam inordinatam, neque ſe
a mortiferis cuſtodiſſe, ſed diu noctuque vagaſ
ſe, & pro arbitrio bibiſſe uinum, aquam & come
diſſe carnem; & quicquid placeret per matrem
comedere impetraſſe; Ideo mors ipſa ſibi non
uulneranti imputanda uidetur; ex his enim vul
nus non mortale efficeretur mortale c. neceſſe
29. diſtinct. & Bal. conſ. 135. 2. uol. num. 3. Acce
dit adhuc quòd per plures dies cum è loco tran
ſportaretur ſine medicamentis ſtetit; quo caſu
ſibi eſt imputādum l. quod ſi nolit. §. culpa. ff. de
ædil. edic. Corn. conſ. 273. num. 9. & Bal. d. conſ.
136. 2. uol. ex quibus uidetur dicendum, quòd
6 de occiſo non debeat condemnari; †Præſertim
cum in pœnis criminalibus ad inferendam mor
tem probationes debent eſſe luce meridiana
clariores Bal. conſi. 328. ſecunda parte l. ſciant
cuncti. C. de probatio. & debemus eſſe prom-
ptiores ab abſoluendum, quàm ad condem-
nandum. l. abſentem. ff. de pœn. & c. fauorabilio
7 res de reg. iur. in 6. l. Ariani de actio. & obl. †Pœ-
næ enim ſunt odioſæ & reſtringendæ. l. interpre
tantem. ff. de pœn. & c. in pœnis de reg. iur. in 6.
Corn. in conſi. 194. num. 5. 2. uolum,

Ego Antonius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 Lex Cornelia de ſicarijs eſt capitalis.

2 Lege Cornelia tenetur is qui conſultò, & doloſè aliquem interfecerit.

3 Occidens hominem animo non occidendi eſt abſoluendus.

4 Solus Deus cognoſcit animum noſtrum.

5 Homicidium an ſit commiſſum deliberatè, ex indicijs cognoſcitur.

6 Contra curiam ſtandum eſt inquiſitioni.

7 Teſtes deponentes per uerbum (credo) non probant.

8 Sed ad probandum defenſionem probant.

9 Attenditur id quod principaliter intenditur.

10 Quando principium habet licitam cauſam attenditur ſemper initium.

11 Quando principium, & finis ſunt illicita attenditur finis.

12 Dolus non præſumitur niſi probetur.

13 Cauſa qualibet, ſiue iuſta, ſiue iniuſta excuſat a dolo.

14 Vim ui repellere licet.

15 Occidens aliquem ad ſui defenſionem nō committit maleficium.

16 Vbi non eſt maleficium non eſt pœna.

17 Qui, vt ſe defendat lædit agreſſorem non tenetur de homicidio.

18 Ex ſola præparatione quæ tunc actu fit licet agreſſorem occidere.

19 Quando quis alio modo periculum uitare non poteſt niſi occidat iure occidiſſe uidetur.

20 Qui prouocare & vulnerare incepit ſemper dicitur eſſe in culpa.

21 *Pro honoris defenſione licet aduerſarium interfi-
cere.*
22 *Vnicuique licet honorem ſuum tueri.*
23 *Illud dicitur fieri incontinenti quando ad actus ex-
traneos non acceditur.*

CONSILIVM CXVII.

Diuino nomine implo-rato.

CVM reſpondendi dies inſtet, è mul-
tis, quæ copioſè dici potuiſſent, nūc
quambreuiſſimè fieri poterit ea ſo-
lum perſtringam, quæ pro defenſio
ne rei inquiſiti uidebuntur urgentiora.

Quòd enim prædictus Ioānes Franciſcus co-
1 gnomento Cacchus non teneatur † lege Corne
lia de ſicarijs, cuius pœna capitalis eſt. l. 3. §. fin.
l. ſi quis dolo. ff. ad l. Cornel. de ſicar. & Hyp-
pol. de Marſil. conſi. 91. num. 1. lib. 2.

Primo principaliter ex eo demonſtratur q̄
ea lege tenetur, qui ex propoſito & dolo alicui
mortem intulerit; Sed reus prædictus commiſit
huiuſmodi homicidium abſque dolo & abſquè
propoſito occidendi, meritò non tenebitur.

2 Quod autem † lege Cornelia ſolum ille tenea
tur, qui conſulto & doloſè aliquem interfecerit
apparet. ex l. 1. §. diuus. ff. ad l. Cor. de ſic. vbi ha-
betur quòd occidens hominem, ſi non occiden
di animo id admiſit, poteſt abſolui & declarat
Bartol. in l. ſi in rixa numero ſecundo, ff. ad l.
Cornel. de ſicar. dicens, quòd in l. Cor-
nelia ſemper attenditur animus, & inſpici-
tur an occiſor habuerit animum occidendi, &
3 tunc tenetur; aut uero non habuerit & non te-
netur; Is enim ſolummodo in homidij pœnam
incurrit, qui habuit animum occidendi, vt tradit
Dec. in conſi. 234. incip. in effectu num. 4. uerſi.
ſed breuiter, colum. 2. part. 2. & Soci. iun. conſil.
58. num. 4. vol. 1.

Prꝗterea, quòd in lege Cornelia de ſicarijs
ſemper dolus prꝗſupponatur declarat. l. 1. in
princ. l. ſi quis dolo malo, l. diuus Adrianus. ff.
eo. l. cogitationis. ff. de pœn. Pœna enim homici
dij non habet locum niſi dolo homicidium ſit
commiſſum Bertrand. conſi. 341. nume. 7. lib. 1.
ex antiquior. Dec. conſi. 482. num. 7. & 8. par. 4.
Hyppol. de Marſil. conſi. 25. num. 1. & conſil. 91.
num. 9. lib. 2. Beroius deciſio. 83. numero nono,
parte prima.
Non enim quilibet homicida dignus eſt morte;
ſed ille tantum qui dolo occidit, quique animū
habuit occidendi, vt per Cepol. conſil. 38. nu. 5.
& conſi. 43. & conſi. 34.

Quod uero prædictus inquiſitus neque ex
propoſito, neque ex dolo commiſerit homici-
dium probatur.

4 Primo quia, quod attinet ad propoſitū, † quā
uis ſolus ipſe Deus animum noſtrum noſcat. l.
2. ubi glo. ff. de interr. act. c. nouit. de iud. & pro-
pterea uideatur dicendum, qui qualis ve ſit, cu-
iusnam animus directò nō poſſe probari; ſiqui-
dem eſt intrinſeca quædam qualitas; Nihilomi-
5 nus † homicidium neque deliberatè, neque ex
animo commiſſum fuiſſe, ex extrinſecis qualita-
tibus oſtendi, & ex indicijs & coniecturis colli-
gi poteſt. vt dicit Alberic. in l. & ſi amicis. ff. ad l.
Iul. de adul.

Quas quidē coniecturas ad ſuam defenſionē
comprobandā deducere debet ipſe reus, vt per
Hyppol. de Marſil. in l. 1. C. de ſicar. & Carer. in
ſua pract. crimi. ad l. obſeruare. C. quorū appell.
non recipiantur.

Hæc autem indicia & hę coniecturę duci præ
cipuè conſueuerunt uel ex præterito tempore,
uel ex præſenti, arg. eorum, quæ dicit Bal. in l.
mulierem. C. ſi quis alteri, uel ſibi, & expreſſe
tradit Marcan. Blanc. in tract. iudiciorū in princ.
nume. 66. Quamobrem cum in propoſita facti
ſpecie neque ex præteritis, neque ex præſentib.
indicijs occidendi conſilium demonſtretur, me
ritò Ioannes prædictus de homicidio ex propo
ſito non poterit cōdemnari. Si enim ea indicia,
quæ ipſum prꝗcedunt, conſiderentur, certè nul
la inde oriri poteſt ſuſpicio præmeditati delicti;
ceſſat enim inter Batholomeū occiſum & Ioan-
nem occiſorem inimicitiæ coniectura, ex qua
ſolet oſtendi animus, & præmeditatio, ut per
Marcan. Blanc. in d. tract. indiciorum num. 68.
& num. 89.

Nam, ut conſtat ex atteſtationibus omnium
fermè teſtium examinatorum ſuper 2. cap. ante
diem commiſſi homicidij; Bart. & Ioannes erant
amici, nec unquam inter eos orta fuit diſſenſio.

Præterea nulla præceſſit præparatio, ex qua
colligi potuerit, Ioannem ſe ad perpetrandum
homicidium accinxiſſe arg. l. 1. §. ui poſſi dere ibi
aptatus & apparatus venit. ff. de ui & ui arm. quī
nimò cum ad cędem, nulla præparaſſet arma;
nullumque aliud accepiſſet, præter enſem, quē
cum ſit miles, ſecum ferre conſueuerat; ut dicūt
teſtes examinati ſuper 1. cap. ſtatim ire ad por-
tam perrexit, ut apparet ex depoſitionibus ſe-
cundi, quinti, & octaui teſtis examinatorum ſu
per 6. cap. ubi dicunt, prædictum Ioannem ar-
matum ſolummodo enſe, quem tūc ad latus ge
rebat, ad portam iuiſſe; quo fit ut cum miles ſit,
ex huiuſmodi conſueta armorum geſtatione nō
poſſit colligi malus animus vt per Marcan. Blāc.
l. ſi. nume. 79. uerſ. armorum. ff. de quæſtion. &
Iacob. nouell. in tract. ad defenſam ſub Rub. an
inditia pro reo &c. num. 68.

Rurſus huiuſce cędis nullos conuocauit ſibi
aſſeclas aut miniſtros, nullos conquiſiuit auxilia
tores, nullos ad eam rē homines coegit; ex qui
bus rebus malus animus præſumi potuerit l. nō
ideo minus, vbi doc. C. de accuſa. ſed comitatus
ſolummodo a Petrino Lanione, & Georgio, &
Ioanne, qui fortè ſecum aderant ad portam à
Luca, profectus eſt, ut deponunt teſtes ferè om-
nes examinati ſuper 4. & ſuper 6. cap.

Demum

Demum, nec etiam equum ad abeundum ſibi comparauit, prout debuiſſet, ac potuiſſet, ſi de homicidio cogitaſſet, vt tradit Franc. Caſſan. in tract. de indicijs ante delic. capitul. quarto. numero primo.

Ex indicijs autem, quæ in actu homicidij ipſius apparent, nihilo plus oſtenditur cædis deliberatio. Neque enim in tergo uulnerauit,
6 neque multa uulnera intulit, ut ex inquiſitione patet, cui contra curiam ſtandum eſt. arg. l. cum præcum. C. de libera. ca. & Soc. iun. conſi. 117. li. 3. num. 7. ex quorum multitudine mens occidẽdi detegitur. l. aut facta. §. qualitas, & §. quãtitas. ff. de pen. & Alberic. in d. l. & ſi amicis. ff. ad l. Iul. de adult. & Blanc. in pract. crimin. nu. 59. in 2. parte defenſionis, & in eiuſdem tractat. de indici. §. modus num. 195. quibus omnibus concluditur, homicidium iſtud commiſſum fuiſſe abſque animo & abſq; propoſito occidendi.

Neque huic ſententiæ refragatur, quòd idem Ioannes inquiſitus videtur de homicidio cogitaſſe, ſiquidem ad portam a Luca acceſſit; ad quã etiam inimicum acceſſurum eſſe audierat; quoniam reſpondetur quòd ille non ante ſtatuit ſe ad portam conferre, quàm audierit fieri facillimè poſſe, vt tametſi ad pugnandum eſſet inuitatus, tamen pax inter eos fieret, & a committenda pugna prohiberentur, atque hoc animo ad portam uenit; quò non aliter acceſſiſſet, cum planè uideret ſe in periculum uitam adducere, quẽadmodum ex depoſitionibus teſtium apertè colligitur. Primus enim teſtis examinatus ſuper ſexto cap. dicit ſe vidiſſe, & audiuiſſe Ioannem loqui, & communicari cum dicto Petrino de huiuſmodi lite ſedanda. Secundus quoque teſtis ſe ad illum ipſum capitulum referens, vbi prædicta poſita fuerant, dicit, ut ferè omnes alij contenta in capitul. eſſe uera, quo caſu rectè dicuntur, demonſtraſſe ea, quæ in cap. habentur. Bald. conſ. 10. par. 5. & conſ. 54. par. 1. & Soc. conſ. 56. numero 12. lib. 4. deinde uerò ibidem dicit, prædictum Ioannem valde conſideratè dixiſſe ſibi etiam, atque etiam videndum fuiſſe ne quem ea in re errorem committeret. Quintus item teſtis aſſerit prædictum Ioannem a principio multum dubitauiſſe an ad portam accedere deberet; demum verò cum Petrinus fore perſuaderet, ut illicò pax fieret, hac ſpe, atque hoc animo ineundæ pacis ad portam ſe contulit. Octauus deinde teſtis ſuper eodem cap. examinatus affirmat, audiuiſſe Petrinum dicentem, tibi illuc eũdum eſt; curabo enim ut ſaluo tuo honore lis componatur; additque ſe omnino credere, eum illuc non fuiſſe acceſſurum, niſi id futurum perſuaſum habuiſſet. Quare prædicti teſtes optimè dicuntur
7 probare; † licet enim dicta teſtium deponentiũ per uerbum, credo, non probent. l. teſtium. ubi
8 doctores. C. de teſtib. † tamen ſi deducantur ad probandum defenſionem legitimè probant, Alexand. conſilio 76. & conſ. 109. & conſ. 309. 1. uolum. Bald. l. ſolam. C. de teſtib. Iaſ. & Dec. l. ut um ff. de iuſt. & iur. Carer. practic. criminal. §. circa. numero 159.

Omnes item ferè teſtes producti ſuper ſeptimo, octauo, & decimo capitul. aſſeuerant quòd Ioannes volebat litem componere, & curauit, ut componeretur; & quòd ipſe Bartholomæus denegans ſe facturum pacem uociferabatur, dermittite, ut pugnemus.

Quamobrem cum ipſe principaliter ad portam acceſſerit gratia litis componendæ, honoriſque ſui tuendi gratia, vt teſtes deponunt, non autem animo occidendi; inſpici debet eius inten-
9 tio, & id, ad quod principaliter iter arreptum fuit. l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi cer. pet. Alex. conſ. 8. nu. 10. lib. 3. ideoque non debet attẽdi finis, ſeu homicidium deinde ſubſecutum, quod accidit præter eius intentionem. l. qua actione. §. in collucta
10 tione. ff. ad leg. Aquil. † Quando enim principiũ licitam habet cauſam, quemadmodum habuit in caſu noſtro propter ſpem pacis futuræ, & propter neceſſitatem defenſionis, tunc inſpicitur ſemper initium. l. denique. §. ſuo. ff. de minor. l. cũ
11 oportet. §. fi. ff. de bon. quæ liber. † Quando verò, & initium, & finis, ideſt homicidium fuerunt illicita, tunc finis tantum conſideratur, ut eleganter tradit Bar. in l. quod ait lex. ff. ad leg. Iul. de adul. Qua ex re ſequitur, ut quamuis Ioannes ad portam venerit, non propterea tamen de homicidio cogitauerit. Quinimò ad hoc, ut homicidium ex propoſito factum dicatur, neceſſe eſt, quòd præceſſerit præmeditatio particularis, atque ſpecifica illius homicidij eo tempore faciendi; neque enim ad condemnationem ſufficit generaliter cogitare de inimico interficiendo; talis enim præcogitatio generalis non eſt à lege conſiderata, neque poteſt efficere, ut quis incidat in pœnam, in quam incurrunt illi, qui ex propoſito aliquem interficiunt, ut tradit in ſpecie Marcanto. Blanc. in ſua pract. crim. in 2. par. defenſ. n. 52. pag. mihi 882. Quapropter cum ipſe Ioannes nũquam in animo habuerit interficere Bartholomæum, neque antea, neque poſtea, ac ne tum quidem ut deponunt teſtes examinati ſuper decimo capitul. conſequens eſt, ut prædictus Ioannes non dicatur ex propoſito aduerſarium occidiſſe.

Quòd autem Ioannes in huiuſmodi homicidio dolum non commiſerit probatur, quoniam eum non per inſidias interfecit; ex quibus doloſa machinatio argui poteſt, ut per Blan. in tract. de indic. numero centeſimo octuageſimooctauo. in §. modus percutiendi, ſed eum interfecit palam omnibus uidentibus, & eo etiam ipſo occiſo ſciente; quare ipſi ſcienti non fit dolus. cap. ſcienti. de regulis iuris. in ſexto. Marcantonius Blanc. in pract. crimin. numero octuageſimoſecundo. in cap. ubi agitur an ignorantia excuſet a delicto; vnde cum hoc palam factum fuerit, apparet, id omni ſuſpicione fraudis, & doli carere. lege cum ipſe tutor. ubi Baldus, & Salycetus. Codic. de contrahenda emptione.

gloſſ.in l.ſi in emptione. ff.de contrahend.emp.
Cum enim quid agitur, quod aliquo caſu per-
miſſum aliquo verò prohibitum ſit, ſiquidem
12 hoc palam fiat, tunc vtique ea in re † non præſu
mitur dolus, niſi probetur. Bar. in l.dolum. C.de
dolo. Fely. in c. ſi autem. de reſcrip. in 3.fall. Rur-
ſus quòd non interuenerit dolus oſtenditur;
Nam tunc dolus dicitur interuenire, cum quis
mouetur ad aliquod facinus committendum ex
ſola animi ſui peruerſitate, ac malignitate, non
autem ex aliqua alia cauſa, ut tradit Paul.Caſtr.
in conſ.277. col.2. uerſ.ſecundo præmittendum
eſt. in 2.uol. At Ioannes hanc cędem fecit, ut ſe
honoremq; ſuum defenderet, vt ex depoſitioni-
bus ſuo infra loco deducendis patet, non autem
fecit ex animi improbitate: ergo non dicitur cō
miſiſſe dolum, quia quælibet cauſa efficit, vt quis
13 dolo non dicatur quid agere, † & quælibet cau-
ſa, ſiue iuſta, ſiue iniuſta excuſat a dolo. l.igitur. ff.
de liber. cauſa. gloſſ. communiter approbata in
uerbo, iuſta. in l.plagij criminis. 2.C. ad leg.Flaui,
de plag. gloſſ.in l. 1. in fi. de abig. & l.ſed & ſi. §. ſci
re. ff. de petitio. hæred. Bar. in l. 1. §. ſi autem. ff. ſi
quis teſtam. lib. eſſe iuſſ. fuer. Saly. in l.ſenatuſc.
C. de his qui ſibi adſcribunt in teſtamento. Ca-
non. c. de quarta. de præſump. Fely. c.ſiquis. col.
fi. de maior. & obed. Bertrand. conſ.341. num. 1.
lib.1. ex antiq. Cepol. conſ.7. dicendum eſt. in fi.
verſ. quia ratio. Iaſ. l.ſi quis id quod. ff. de iuriſd.
omn. iud. 7. not. & in l. 1. §. hoc iudicium. ff. ſi quis
ius dic. non obtemp. numero 24. Soc. iun. conſil.
37. nu. 33. uol.2. & conſ.17. nu.3. uolu.3. quibus
omnibus in locis habetur, quamlibet cauſam, ſi-
ue iuſtam, ſiue iniuſtam a dolo excuſare conſue-
uiſſe, ut per Blanc. in pract. crim. in 2. par. defenſ.
nu.5. Secundo principaliter Ioannes ab eo adiu
uatur, quòd ſi is, qui commiſit homicidium, id cō
miſerit dum ſe defendit, dumque in diſcrimine
uitæ conſtitutum ſe uidet, utique non meretur
pœnam, neque punitur lege Corn. de ſicar. Sed
Ioannes cognomento Cacchuc Bartholomęum
ad ſui neceſſariam defenſionem; igitur ex diſpo
ſitione legis Corneliæ puniri non debet. Quod
autem is, qui hominem interfecit ad ſui neceſſa-
riam defenſionem dum eſt in periculo vitæ con
ſtitutus non mereatur pœnam, neque puniatur
14 ex lege Corn. de ſicar. demonſtratur, quia † uim
vi repellere licet. l.ut uim. ff. de iuſt. & iur. l.ſcien
tiam. §. qui cum aliter. ff. ad leg. Aquil. c. ſignifi-
caſti. de homicid. clem. 1. de homic. glo. c. in ſum
ma, 23. q. 1. glo. in l.is qui aggreſſorem. C. ad leg.
Corn. de ſicar. Ang. in tract. Malefic. ſub rubr. de
inſultu, & percuſſ. num. 8. Dec. in d. l.ut uim. in 2.
no. num. 6. ff. de iuſt. & iur. Quæ ſententia com-
15 probatur, † quia occidens aliquem ad ſui defen
ſionem, non committit maleficium. Bal. in l.data
opera. quarta columna. C. qui accu. non poſſunt
16 vbi autem non eſt maleficium, ibidem ceſſat pę-
na. l.ſancimus. C. de pęn. Hyppol. de Marſil. con
ſilio uigeſimoquinto. numero decimooctauo.
ergo qui occidit ad ſui defenſionem non mere-
tur pęnam. Pro quo & illud dici poteſt, eum de
homicidio non teneri, qui non voluntariè, nec
ex propoſito, ſed tantum ad ſuam neceſſariam
defenſionem hominem interfecit. l.ſi quis per-
cuſſorem. C. ad leg. Cornel. de ſicar. cap. ſicut di-
gnum. extr. de homicid. Hyppol. de Marſil. conſi
lio quarto. numero ſeptimo. libro primo, & in
conſilio 73. numero 54. libro primo. & conſilio
81. libro ſecundo. numero nono. ubi plura citat.
17 Quamobrem, qui ut ſe defenderet occiderit ag-
greſſorem, non tenebitur de homicidio, ut per
doctores in l.prima. C. unde ui. & l. 1. C. quando
lice. unicuique ſine iud. ſe uind. & l. 1. §. ſed cum
arietes. ff. ſi quadrup. pauper. feciſſe dicatur, &
Hyppol. de Marſil. conſ.25. numer. 17. primo uo
lum. & conſ.31. num. 39. & numer. 44. primo uo
lum. Quinimò amplius putant doct. licere pro-
uocato non ſolum prouocantem, ſeu aggreſſo-
rem occidere, ſed etiam poſſe interficere illum,
qui nondum offendit, ſed ad offendendum, &
18 aggrediendum ſe comparauit. † Ex ſola enim,
quæ tum actu fit, præparatione licet aggreſſo-
rem occidere. Iaſ. in l.ut uim. in 3. col. in princ. ff.
de iuſt. & iur. Bal. in l.lege in antiqua lect. C. lo-
ca. ubi dicit, ita de facto fuiſſe iudicatum. Augu-
ſtin. Arim. in add. ad Angelum. in tract. malefic.
in uerſ. & dictus Titius ſe defendendo. in ſecun-
da addition. numero undecimo. Hyppo. de Mar
ſil. conſ.129. numero quinto. libro ſecundo. &
Bar. in l.idem eſt. §. armis. ff. de ui & ui arm. Boni
fac. in tract. de inſultu. nu. 8.

Quòd uerò Ioannes interfecerit Bartholo-
mæum ad ſui neceſſariam defenſionem proba-
tur; primo quia ipſe Bartholomæus fuit aggreſ
ſor, priorque irruit contra Ioannem enſe euagi-
nato, ut ex teſtium depoſitionibus patet. Secun
dus enim teſtis examinatus ſuper ſeptimo capit.
dicit quòd ſtatim ut Bartholomæus ad portam
acceſſit, euaginauit enſem, & pugionem, iiſque
diſtrictis profectus eſt contra dictum Ioannem.
Tertius quoque teſtis ſuper ſeptimo capitul. &
ſuper decimo dicit, prędictum Ioānem multum
retroceſſiſſe, multumque temporis interpoſuiſ-
ſe antequam enſem euaginaret, idq; feciſſe poſt
quam Bartholomæus euaginauit enſem, & poſt-
quam contra dictum Ioannem venit. Quintus
teſtis dicit ſe vidiſſe dictum Bartholomęum poſt
quam ad portam venit euaginaſſe enſem, & pu-
gionem, & iuiſſe contra dictum Ioannem, qui re-
trocedebat, ut ipſe deponit ſuper ſeptimo, nono,
& decimo capitul. Sextus quoque teſtis ſuper ſe
ptimo capitul. examinatus dicit, quòd Bartholo
mæus ſuperuenit ad portam armatus enſe, & pu
gione multis cum ſociantibus; & quòd cum ni-
hil aliud expectaſſet, aut dixiſſet, enudauit en-
ſem, & rectà ad Ioannem pergens eum aggreſ-
ſus eſt. Septimus item, & octauus teſtis exami-
nati ſuper ſeptimo capitul. dicunt dictum Bar-
tholomæum ſtatim, ut ſuperuenit, enſem eua-
ginaſſe, & rectà ad Ioannem tendens illum ag-
greſſum fuiſſe. Ex quibus omnibus rebus
optimè

optimè uidetur probata defenſio:quando enim oſtenſum eſt quòd aliquis contra me irruit enſe euaginato,tunc dicitur eſſe probatum me aduerſarium interfeciſſe ad mei defenſionem.gloſſ.& Bald.in l.1.C.unde ui.d.l.ſi percuſſorem. C.de ſicar.Ang. in tract.Malefic. in gloſſ. & d. Titius ſe defendendo. num.11.Bonif. in tract. de inſultu. nu.8.Io.Villem.in l.diuus.num.28.ff.ad leg.Cornel. de ſicar.

Nam ſi quando probatum fuerit,quòd is,qui occiſus eſt,fuit aggreſſor,& inſultór, ut deductũ & probatum fuit in ſpecie propoſita,tunc inſultatus uidetur cędem feciſſe ad ſui defenſionem. l.ſi ex plagijs.§.tabernarius.ff.ad l.Aqui.vbi Bar. Marcant.Blanc. in ſua tract.crim.in §.tertia pars defenſionis.nu.12.& num.13. Qua de re probato inſultu,illicò ſi inſultum paſſus occidat aduerſarium pœnam homicidij euadere dicitur.Bal. l.2.C.de ſicar.Alex.conſ.119.1.uol. Cepol.conſil.29.Dec.conſ.53.Hyp.de Marſ.conſ.8.Bal.in l. in multis.C.de liber.ca.& doct.in l.ut uim.ff.de iuſti.& iur.ubi Iaſ.in 2.col.uerſ.4. facit.

Secundò quòd Ioannes id fecerit ad ſui neceſſariam defenſionem oſtenditur; quia cum cõſtiterit quòd occiſor in ſummo uitæ periculo cõſtitutus erat,in eaſq; anguſtias deuenerat, ut neque fugere,neque ſe ſeruare præterea poſſet, niſi inimicum vulneraret,vel interficeret; tunc utique probatum etiam eſſe videtur, ipſum occidiſſe aduerſarium ad ſui neceſſariam defenſionem. Bal.in l.ſcientiam.§.qui cum aliter. ff.ad l.Aquil. Cepol. conſ.29. gloſſ.in clem. 1. de homicid.ubi Anch.& alij.Ang.de Maleſ.in gloſ. in verſ. & dictus Titius ſe defendendo.num.9.& 10.& Marcan.Blanc.in pract.crim. in §. tertia pars defen-
19 ſionis.nu.26. †Quoties enim non poteſt quis alio modo periculum uitare, niſi occiderit, tunc abſque dubio occidiſſe iure uidetur,ut per Ioan. Igne.l.1.§.ſerui.nu.131.ff. ad Senatuſc.Syllania. per l.itaque. ff. ad leg. Aquil.& c. interfeciſti. de homicid. Quinetiam plus putant interpretes, quòd & ſi de uitæ diſcrimine quis non docuerit modo tamen oſtẽderit imminere iniuriam perſonalem,tunc ab homicidij pęna non iniuria ſit excuſandus,quemadmodum concludit Petr. de Vergnia in additionibus ad Butrig.l.is qui.C.ad leg.Corne.de ſica.id quod etiam apertè ſecutus eſt.Bertrand.conſ.274.lib.1. ex antiquior. & Iaſ. in l.ut uim.col.2.uerſ.ſecundo in hac materia.At ipſe Ioannes ſummis difficultatibus opprimebatur,in extremoque uitæ periculo conſtitutus erat,in magnaſque anguſtias deuenerat, ut ex teſtium dictis apparet; meritò igitur quicquid ipſe fecit, ad ſui neceſſariam defenſionem feciſſe uidebitur. Tertius enim teſtis examinatus ſuper 11.c.dicit dictum Ioannem,contra quem Barth. enſem euaginauit,poſtquam mullis paſſibus receſſit,ut coactum fuiſſe uitandę mortis cauſa dum ſe tueretur, uulnerare Bartholomæumq́. Quintus item teſtis ſuper undecimo capitul.deductus,dicit quòd Bartholomæus dictum Ioannem aſſiduè ictibus appetebat; ideoque & propter impetum Bartholomæi,& multitudinem aliorum,qui nudato enſe Bartholomæo aderant, coactus fuit Ioannes ne ipſe ibi confoderetur, uulnerare dictum Bartholomæum. Sextus uerò teſtis productus ſuper decimo,& undecimo capitul.dicit, quòd cum Bartholomæus cominus iam congrederetur,& iam iam Ioannem opprimeret,amicique dicti Bartholomæi uociferantes dicerent, percute percute; tunc Ioannes in huiuſmodi periculo conſtitutus coactus fuit ſe defendendo Bartholomæum uulnerare. Septimus deinceps, & octauus teſtis ſuper decimo,& undecimo cap.deductus affirmant,quòd cum in Ioannem enudato enſe Bartholomæus irrueret ibique eſſent multi eius amici, qui omnes illum animabant, ipſe Ioannes in periculo uitæ conſtitutus ui coactus fuit, quò uitam ſuam defenderet,enſem euaginare,& ad ſuam neceſſariam defenſionem Bartholomæum uulnerare. Cum igitur ipſe Ioannes ex hiſce difficultatibus,& anguſtijs euadere nõ potuerit, vt depoſuerunt teſtes niſi occiderit aduerſarium; iure optimo a pęna legis Corneliæ liber eſſe debet, ut dicit Bald. in uſ. feud. in c.1.§.1.de pace iuram.firm.& repetẽtes in l.capitalium.§.famoſos. ff. de pęn. Tertiò
20 principaliter defendi poteſt Ioannes; nam qui prouocare, & vulnerare incipit, ſemper dicitur eſſe in culpa, ut tradit Bar. & Alex.in l.1. C.unde vi.Bal.l.ſi ex plagijs.§.Tabernarius.ff.ad l.Aquil. Fely.c.dilecti.col.fi.de excep.Hyp.de Marſ.conſ. 109. numero 11. ſecundo uolum.Ioan.de Amic. conſilio ſeptuageſimoſeptimo. Tom.Gram.conſilio uigeſimonono.Soc.iun.conſil.117.lib.3.numero uigeſimoquinto, & numero trigeſimotertio. Quamobrem prouocatus uidetur excuſandus ſi quid fecerit contra prouocantem. l. qui cum maior. §. ſi libertus. uerſicul. ignoſcendum. digeſtis. de bon. libert. clement. prima. de homicid.in verſ. mortem aliter euitare non valens.Hyppol.conſ.80.lib.2.nu.57.& conſ.129. nu.3.vol.2.& conſ.67.lib.1.& Gand.in.de Maleſ. ſub Rub. de pœn. reorum col. 24. nu.mihil 46. ver.pone ẽt q̃ plures homines percuſſerunt &c. & idem Hypp.de Marſ.conſ.108.lib.2.nu.7.& 8. At Barto. vulnerare & prouocare incepit:ergo Bart.in culpa eſſe, & ipſe Ioannes excuſandus videtur, prouocatus cum fuerit ſiquid fecit cõtra prouocantem;nec tenebitur pœna legis Corneliæ de ſicarijs,ut per Alex.in l.non ſolum. §. ſed probari. ff. de oper. no. nuntiat. & Hyppol. de Marſ. conſ. 114. lib.2.num.4.& Soci. Iun.conſ. 117.num.21.lib.3.

Quòd autem Bart.prouocare ceperit, & conſequenter Ioannes fuerit prouocatus,apertè colligitur ex depoſitionibus teſtium. Primus enim ſecundus, quintus, & octauus teſtis ſuper quinto capitul. examinati dicunt, quòd ipſe Bartholomæus uerberauit ſocios dicti Ioannis eidemque Ioanni obiecit, quòd mentiebatur, & inuitauit illum ad pugnandum ſecum enſe, ſcilicet, & pugione.

Rurſus 3.&quintus teſtis producti ſuper 10.&

11.c.dicunt quòd prius ipſe Ioannes ſauciatus
fuit à Bartholomęo in manu dextera. Secundus
item ſextus,ſeptimus, & octauus diem ſuper 10.
& 11.c. deponunt, affirmant, quòd etſi ipſe Ioã.
in manu dextera a Bartholomæo plagam acce-
piſſet; ipſe tamen Ioannes paulatim ſemper re-
trocedebat. Quo fit, vt cum prior percuſſus, &
prouocatus fuerit ipſe Ioannes, excuſari etiam
debeat a lege Corne. de ſicarijs, cum iuris præ-
ſumptione dicatur occidiſſe ad ſui defenſionem
vt per Soc.iun.d.conſ.117.nu.20. lib. 3.

Quartò principaliter poteſt defendi Ioannes
21 † quia pro ſui honoris defenſione licitum eſt ad-
uerſarium interficere. doct. Iaſ. & Clau.Seys. in
l.vt vim.in lect.nu.66.& in repe.nu.123.ff.de iu-
ſti.& iur.& doct.in l.1.C.vnde vi. Soc.iun.conſi.
117.num.11.& nu.24.lib.3.Quę opinio compro
batur,quia is, cuius honor minuitur, aut plagis,
aut verbis,maximo dolore afficitur,cui modera
ri difficillimum eſt. Idcircò ſi tali dolore permo
tus aduerſarium vulneraret, vel occideret, non
capitali pœna, ſed mitius puniri debet, vt per
Ang.in l.ſi adulterium cum inceſtu.§.item Impe
ratores.ff.de adul.& Auguſt.Arim.in add.ad An
gel. in tract. malef. in gloſſ.in verſ. & dictus Ti-
tius.in add.ru autem &c. Adde quòd ideo.num.
22 28.& num.29. † vnicuique enim licet honorem
ſuum tueri,& notam infamiæ vitare. c.Iſaac. 42.
diſtinct.gloſſ. in l.iſti quidem. ff.quod met.cauſ.
Calcan.conſ.2.num.30.Bal. conſ.312. uiſis actis.
col.1.in fi.lib.4.Crauet.conſ.2. numer.18. lib.1.
quem ſanè honorem qui negligit, in ſe ipſum di
citur ſęuire. c.nolo.12. q.1. Cauſa enim honoris
uitę æquiparatur.l.iſti quidem.in fi.ff.quod met.
cauſ.l.iuſta.ff.de manum.uind. Imò honor pro-
priè uitæ præfertur.l reprehendenda.C.de inſt.
& ſubſt.l.Iulianus.ff.ſiquis omiſ.cau.teſtam.Cur.
iun.conſ.79.præſupponitur in facto.num.3.Cor
ne.in conſ.162.lib.1.nu.21.& nu.22.Id quod etiã
ſuadetur lege Ducali militari.c.5.de pœn.& ma-
leficijs militum, ubi dicitur quòd qui ſe militem
eſſe profitetur, paratus eſſe debet ad exponen-
dum uitam pro defenſione honoris &c. neque
ob id condemnari poteſt. At Ioannes fecit hoc
pro defenſione honoris, & ne infamaretur, uel
apud ſuos Centuriones, uel apud milites ſui or-
dinis, igitur excuſari debet. Quod autem ea ra-
tione fecerit, probatur ex depoſitionibus teſtiũ
deductorum.tertius enim,& octauus teſtis exa-
minatus ſuper 10.& ſuper 11.c.dicunt, quòd Io.
id fecit vi coactus pro defenſione ſui honoris, &
pro vitæ ipſius conſeruatione.Rurſus ſecundus,
quintus,ſextus,& ſeptimus affirmant, Ioannem
feciſſe quemadmodum quilibet expertus mi-
les in ea re feciſſet.

Nec multum refert quòd pro honoris defen
ſione tunc demum liceat interficere aduerſariũ
cum id fiat incontinenti,ut per Bar.l.idem eſt.§.
cum igitur.in fi.ff. de ui,& ui arma.& doct.in l.pe
tens.C.de pact.& in l.ut uim.ff.de iuſt.& iur.Bo-
nif.in tract.de inſul.num.9.& num.11. Compro
baturque ex l.Ducali.d.c.5.in uerſicul.ad defen-
ſionem honoris ſolius ſi prouocati &c. ubi id
permittitur quando id fit incontinenti,& in eo-
dem inſtanti,quo iniuria accepta eſt. Quoniam
reſpondetur,quòd licet re vera in ſpecie propo
ſita id non fuerit factum in continenti; idem eſt
tamen ac ſi factum fuiſſet in eodem inſtanti,idq;
intelligitur ac fingitur ſic factum. Dicitur enim
quid fieri in continenti etiam ſi multum tempo
ris interceſſerit; modo in re,de qua agitur, ceſ-
ſatum non fuerit,vt dicit Iac.Butrig.in l.1.C.vn-
23 de ui. in fi. † Nam tunc dicitur quid eſſe factum
incontinenti quando ad diuerſas alias actiones
peruentum non eſt.Bar.in l.1. C.unde ui. Blanc.
in pract.crim.in 3.par.defenſ. numer.6. Petr.de
Bellaper.d.l.1.C.unde ui.gloſſ.magna.poſt prin.
in l.pacta conuenta.ff.de contrah.emp. Hieron.
Butigel.in l.lecta.numer.81.ff.ſi cer.pet. Bar. in l.
quod ait lex.nu.2.ff.ad leg.Iul. de adul. ubi dicit
quòd ſi aufugiat ille,quem licet occidere; dein-
de verò horarum etiam aliquot interuallo inte
remptus ſit,is utique uidebitur occiſus incoti-
nẽti,ſeu illo ipſo tempore,atque(ut ibi dicit Bar
tol.num.2.)illo tunc,cuius etiam opinionem ſe-
quitur Aym.Crauet.in rub.ff.de leg.1.nume.16.
Quando enim nil extrinſecum interuenit,ſed ſo
lum facta eſt pręparatio, id ſanè dicitur eſſe fa-
ctum incontinenti.gloſſ.in l.1. C.vnde vi.& Iac.
de Nigr.in l.1.§.qui præſens.ff. de verb.obl. nu.
44. Quamobrem cum orta contentione Ioan-
nes ſtatim antequam ad extraneos actus ſe ſe re
ciperet,ad portam acceſſerit,ut dicunt teſtes exa
minati ſuper 6. & 7.c. cumq; ipſe Bartholomęus
repentè domum iuerit accepturus enſem.Inde-
que ad portam furens ac currens uenerit, ut di-
cit primus,& quintus,& octauus teſtis examina-
tus ſuper 5.c.huic rei conſequẽs eſt,ut quicquid
Ioannes fecerit,feciſſe uideatur id omne pro de
fenſione honoris incontinenti, & in inſtanti fa-
cta. Atque ita intelligi poteſt etiam lex Ducalis
ſupracitata, quæ etſi loquatur de defenſione fa-
cta incontinenti,& in inſtanti; fauore tamen rei
prouocati ſe defendentis, intelligi poteſt locum
habere in ea defenſione,quæ nõ ſolum in inſtan
ti facta eſt; ſed quæ in inſtanti facta eſſe intelligi
tur, quæve pro inſtanti facta habetur, ut accidit
in caſu noſtro.Atque ita cum res ſe ſe habeat, fit
que permiſſa huiuſmodi defenſio,quippe quę in
continenti facta uidetur,concludendum eſt pro
pter hanc defenſionem, ex qua ſecutum eſt ho-
micidium,pœna mortis prędictum Ioannem nõ
eſſe condemnandum; quando enim lege,uel ſta
tuto,uel conſuetudine tolleratur aliquis actus,
& ex illo ſequitur homicidium, ut cum tornea-
menta fiunt.Itemque cum pueri ſaxis uiciſſim ſe
impetunt,ab homicidij pœna quis excuſatur, ut
per Dec.conſ.9.Anch.conſ.282. Io.de Anan.ca.
de torneamen. Cepol.conſilio trigeſimo, & tri-
geſimoprimo. Iaſon in l.ſingularia.numero qua
drageſimonono.ff.ſi cer.pet.gloſſ.in uerſicul.cri
men.capitul.obijciuntur.trigeſimaſecunda quę
ſtione quarta. Bartol.l.prima. in principio. ff.
quod quiſque iur.Abb. capitul.cum uenerabilis
de conſ.

de conſ. vbi omnes tradunt;conſuetudinẽ quęlibet excuſare.

Quibus quidem omnibus concludo, prædictum Ioannem pœna legis Corneliȩ de ſicarijs non teneri. Nam certè nulla pœna tenetur ille, qui neceſſaria vtens defenſione aliquem interficiat. l.is qui aggreſſorem.C.ad leg.Cornel.de ſica.Marcan.Blanc.pract.crim.num.34.in 3.parte defenſionis. Vel ſi qua pœna Ioannes tenetur, mitius eſt puniendus, pœna nimirum extraordinaria,atque arbitrio judicantis. Poteſt enim iudex pœnam ex cauſa mitigare, & diminuere, ut concludunt docto.commun.ut atteſtatur Tom. Gram.uoto 24.num.18.& Marcan.Blanc. in practic.crim.in §.viſis indicijs.nu.33. Bal.conſ.502. nu.5.uol.5.Alex.conſ.3.2.uol.Iac.Nouel.in trac. ad defenſam.ſub rub.homicidȩ quibus ex cauſis a pœna mortis excuſentur. nu.133.& nu.85.& 87. Si enim homicidium pręter intentionem,& voluntatem delinquentis committatur,homicida non vera pęna delicti punitur, ſed alia arbitrio iudicantis.Bal.l.data opera.col.3.C.qui accuſare non poſſ.Dec.conſ.11.19.34.Ang.conſil. 27.Corn.conſ.280.4.vol.Soc.conſ.16.1.uolum. Paul.de Caſt.in cauſa incarceratorum.conſ.192 ideoq; refert Tom.Gram. in præalleg. voto 24. num.18.homicidȩ, de quo ibi agitur, impoſitam fuiſſe pęnam exilij per biennium extra ciuitatẽ; & ita fuiſſe obtentum in magna curia Vicariȩ, Cumq; homicidium commiſſum ſit non doloſè,non deberet imponi, niſi pœna relegationis, vel exilij temporalis, vt dicit idem Tom.Gram. in deciſ.17.in fi.& deciſ.98. nu.10. & Iac.Nouel. d.tract.ad offenſam.ſub rub.homicidæ quibus. &c.nu.133,& Boer.deciſ.73.nu.9.par.1. vbi plura citat concludens,pro homicidio abſque dolo commiſſo imponendam eſſe pœnam exilij, ſeu relegationis,quam optimus, & ęquus iudex pro ſui arbitrio leniet,& mitigabit.Pręſertim cum vt ex actis patet,Ioannes occiſor pacem impetrauerit ab hęredibus occiſi; quo caſu pace habita nulli dubium eſt,quin occiſor minori pœna puniatur,ut tradit Marcanto.Blanc. in prac.crim.in 8. cautela num.3.cum ibi deductis. Quibus omnibus adhuc arbitror adijciendum, ęquum iudicẽ procliuiorem etiam in hanc ſententiam eſſe debere,quòd ex depoſitionibus teſtium productorum,ad 4.& 13.c.optimè intelligere poterit,prædictum Io. eſſe bonę famę, & honeſti nominis militem; & natura cum valde bona,tum verò pacis,& quietis amantiſſimum; Bartholomęum autem hominem fuiſſe ſeditioſum, & in primis rixarum cupidum. Contra cuiuſmodi quidem homines eſſe ſemper pręſumptio conſueuit. l. non omnis.§.a barbaris.ff.de re mil.Tom.Gram.uoto 24.nu.5.& nu.18.cum ſi.

Et vt ſup.firmaui,ita iuris eſſe arbitror ſaniori ſententia ſemper ſalua,

Ego Antonius Cioſius

SVMMARIVM.

1 *Vt quis poßit torqueri inditia debent eſſe clara, & certa.*
2 *Dictum vnius dictum nullius.*
3 *Tria requiri, vt quis tormentis ſubijci poßit.*
4 *Innocens reputatur is contra quem inditia non reperiuntur.*
5 *Vnum inditium aliud tollit.*
6 *Iudex ex conſtantia inquiſiti ſumit inditium.*
7 *Offenſo non creditur etiam in articulo mortis.*
8 *Creditur offenſo in articulo mortis cum iuramento.*
9 *Teſtis deponens per verbum (videtur) ad offenſam non probat.*
10 *Teſtis de auditu non facit inditium ad torturam.*
11 *Ex leui inimicitia inditia non oriuntur.*
12 *Quæ non proſunt ſingula multa iuuant.*

CONSILIVM CXVIII.

In Dei nomine.

IN cauſa Antonij Iuliani a Monte Politiano,cui imputatur vulnus illatum Sebaſtiano Fulloni Lucenſi, diligenter animaduertendum eſſe arbitror. Indicia,quæ contra prædictum Antoninm oſtẽduntur,leuiora eſſe quàm ut iuſtum iudicem inducere debeant,uel ad quæſtionem in illum habendam,vel eundem ad illati uulneris condemnationem.Id quod ex his, quæ inferins breuiter dicentur,liquidò conſtabit.

Primo enim quod attinet ad quęſtionem habẽdam, concludendum eſt, prędictum Antonium
1 torqueri non debere; † quia ad hoc, ut quęſtio haberi poſſit,indicia debent eſſe certa, & clara, & negotio,de quo agitur, proxima, & in genere ſuo perfectè probata,atque huiuſmodi,vt de iure ſubſiſtant,& quę in dubium reuocari non poſſint.Bar.in l.fi.nu.6.ff.de quęſt. Bal. in conſ.259. lib.1.nu.4.incip.verba inquiſitionis dicunt,& in conſ.364.nu.2.lib.3.inc.quia quęſtio iſta de tortura.Alex.conſ.5.lib.1.nu.4.& num.5.& Hyp.de Marſil.in conſ.88.num.2.in 2.vol.& Petr.Folle. in 2.par.2.par.pract.crim. in rubr. capitula dentur.nume.22. Si enim indicia perfectè probata non fuerint ad torturam procedi non poteſt; nam ſicut in criminalibus probationes debent eſſe ad cõdemnãdum luce clariores ita etiam indicia in genere ſuo debent eſſe clara, & perfectè ac plenè probata; quia eadem eſt ratio de toto quoad totum,quę eſt de parte quoad partem,& è contra.l.quę de tòta.ff.de rei vend.& no.in c. 6.de torm.& Franc.Caſon.trac.de tormen. c.6. de non torquendo per indic.niſi plenè prob.numero ſecundo. in pręmiſſis.

At in propoſita ſpecie nulla extant indicia, quę ſatis ſint ad efficiendum, vt aliquis torqueatur, & ſiqua afferuntur, nihilominus de

illis non conſtat. Igitur ad torturam deueniri non poteſt; quoniam ſine indicijs nemo torqueri debet. l. vnius. §.in ea. & l. maritus. ff.de quæſtion.l.fi.C.ad legem Cornel.de falc.Guid.a Suzar.in tract.de indic. num.28. Bald. in conſil. 479.num.3.in fi.incip.tres ſunt caſus, parte tertia.ubi dicit Bald.quòd ſi indicia non præcedũt, iudex perperam aliquem torturæ ſubijceret; qui nimo cauſa delicti, & quare id factum ſit,oſtendi debet,aliàs indicia nullã uim habent,Fran.Caſon.de indic.tract.primo.cap.nono.pro reo &c. numero ſecundo.& idem Caſon.in tract.de tormen.capitul.quinto.numero primo. de non torquendo.

Quòd autem nulla extent indicia, quæ ſufficiant ad torturam probatur, quia ipſa indicia ſecundum doct. tribus modis conſiderari poſſunt. Primò.n.quædam ſunt indicia,quæ generalia ſunt, & a delicto remota, exempli cauſa, Titium eſſe hominem malæ famæ, & qui facilè rixas excitare ſoleat, ut tradit Bar. in l.final. numero ſexto,& numero ſeptimo. ff.de quæſtio. & Alexand.in conſil.quinto. libro primo. numero quarto,& numero quinto. & Marcanton.Blanc. de indic.numero quadrageſimoſexto,& ſeq. De quibus quidem remotis indicijs duo teſtes fidẽ faciunt,ut per Innocen.in cap.ſicut.de ſymonia. & Bar.in l.fin.in fin.ff.de quæſtion.Requiruntur enim ad ea probanda duo ſaltem teſtes,qui atteſtantur de aliquo ſigno pertinẽte ad maleficium & faciente indicium, ut per gloſſ. & doctores in l.fin.C.famil.erciſcun.Bald.in conſil.34.incipiente ſtatuto,ſeu cap.numero 8.libro quinto. & Angel.in l.fin.in princ.verſicul.eſt tamen indicium. ff.quod met.cauſ.& Angel, in tract.de malefi. in verſ.quod tamen.numero decimo.& Fran.Brunus in tract.de indicijs.§.circa ſecundum. numero quarto.& Franciſ.Caſon.d.tract.de indic.tractа.decimo.numero 4. quibus omnibus in locis habetur,remota indicia probari ſaltem per duos teſtes. Idque ſecũdum communem opinionem ut refert Marcanton.Blanc.in tract.de indic.numero 46.& ſeq. neque enim probatur indicium per unum teſtem ſingularem.Bald.in conſi.515. numero ſecundo. par. quinta incipien. quidam fuit interrogatus. Atqui in caſu noſtro hæc quidem indicia,neque afferuntur,neque afferri poſſunt. Nec enim probatum eſt,nec probari poteſt prædictum Antonium eſſe hominem malæ famæ; & propterea non licet inde conijcere, prædictum Antonium vulnus intuliſſe prædicto Sebaſtiano, quinimò ut ex depoſitionibus teſtium examinatorum pro d.Antonio patet, ipſe Antonius,neque rixoſus vir eſt,neque ſolitus aliquem per inſidias aggredi; ſed & quietis, & honoris eſt maximè cupidus. Quamobrem quod ad indicia remota pertinet, torqueri non poterit.

Secundo verò ſunt quædam indicia,quæ probantur per vnum ex quinque ſenſibus corporis, veluti per viſum, nempè quia teſtes ſe vidiſſe cõmitti delictum atteſtentur, vt tradit Blanc.in tracta.de indic.numero 48. & Franc.Brun.in tract. de indic.numero 3.§.circa ſecundum.Et hęc dici poſſunt indicia propinqua per ſenſum probata.Bar.d.l.fin.numero 6.ff.de quæſtion.& Blanc. d.num.45.vel ſecundum Blanc.num.46. dici potius debent delicta per vnum teſtem probata. Quæ quidem omnia,ſiue indicia delicti proxima ſint, ſiue ipſa delicta,quæ ſenſu probentur,utiq; ſecundum doctores communiter per vnicum teſtem probari poſſunt,ut tradit Bar.in d.l.fi.num. 7.ff.de quæſt,gloſſ.vbi doct.in l.ſiquis. C.ad leg. Iul.maieſt.& Aug.Arimin.in verſ.quod fama publica præcedente in add.ad Ang.de Malefic.in princip.tu autem in hac materia adde inquantum. numero 12.& Angel.ibidem numero 10. & numero 13. verſicul. quæro an unum indicium, & Amb.de Antram.in tract.de torm,numer.18.& Franc.Brun.de indic.§.circa ſecundum.nume.4. uerum & huiuſmodi quoque indicijs in propoſita ſpecie caret aduerſarius;quandoquidem nullus eſt teſtis,qui deponat, aut deponere poſſit ſe vidiſſe Antonium ferientem Sebaſtianum; ſed omnes fatentur ſe hoc dici ab alijs audiuiſſe.

Tertiò quoq; ſunt quædam indicia,quæ proximè accedunt ad negocium, de quo agitur, & conſequuntur rem ipſam, quæ & ſi non directè probant maleficium,tamen ipſi propinqua ſunt & uehementia dicuntur, exempli cauſa ſtetiſſe Titium propè vulnerati domum, fugiſſe enſe euaginato,& id generis alia commiſiſſe, quæ vehemens oſtendunt indicium, vt per Marcanto. Blanc.in tract.de indic.numero 49.& Franc.Caſſa.tract.10.de indic.c.1.num.4. De quibus quidem indicijs vehementibus fidem faciunt duo teſtes,vt per Bar.d.l.fi.num.7.ff.de quæſt.vbi habetur per duos teſtes probari quòd aliquis aliquo in loco repertus fuerit.Ange.in uerſ. quod fama publica præced.numero 10. verſic. quæro qualiter.in tract.de malefic.gloſſ.in l.fi.C.famil. erciſc. Cepol.conſil.67. Ang.in l.2. C.de quæſt. & refert Blanc.præalleg.num.49.Hæc enim indicia,& ſi propinqua ſint, tamen non probantur, niſi per duos teſtes.Blanc.d.tract.de indic.num. 49.& num.49.loco citato.

Quamuis autem vehementia hæc indicia in caſu noſtro extare videntur, ſiquidem ipſa Catherina deponit ſe hominem enudato enſe currentem verſus cauponam Stellæ vidiſſe; nihilominus nõ probantur perfectè, quoniam hoc tantum ipſa Catherina atteſtatur, & conſequenter non adeſt,niſi vnicus teſtis,qui hoc affirmet, vt ex depoſitionibus patet: quo caſu id non vi-
2 detur perfectè probatum, † quia dictum vnius eſt dictum nullius,l.ſolam.l. iuſiurandi. C. de teſtib. in ore.n.duorum, vel trium ſtat omne verbum.c.cum eſſes.de teſt.quinimò ipſa nõ præciſè affirmat eum,qui currebat, Antonium fuiſſe; ſed dicit ita ſibi viſum eſſe, aperteq; fatetur, ſe eius ſtaturam corporis nõ ſatis animaduertiſſe. Quo fit vt vehemens hoc indicium,quod adducitur, non dicatur concludenter probatum, nec vlla extare dicantur indicia, propter quæ iuſtus

iudex

iudex poſſit ad torquendum accedere. Id enim vt fieri poſſit, oportet ut indicia huiuſmodi ſint, ut in his ſola cõfeſſio deeſſe uideatur l. 1. 2. reſp. ibi ſola confeſſio. ff. de quæſtion. Corn. conſ. 10t. lib. 2. Iacob. Nouell. in pract. & theor. crimin. ſub Rub. Indicia, quæ præcedere debent nu-
3 mero 17.

Tria enim requiruntur uti quis tormentis ſubijci poſſit;

Primo, ut indicia ſint probata ſaltem per duos teſtes.

Secundo ut ſint veroſimilia.

Tertio ut probabiliter concludant, ut dicit Bal. in conſ. 515. num. 4. parte 5. ubi dicit, neminem ex indicijs, niſi indubitata ſint, condemnari debere.

Qua de re cum in caſu noſtro non extent ea indicia, quę remota dicuntur; neque ea, quę per viſum demonſtrantur; neque etiam probentur indicia propinqua, reliquum eſt, ut ſumpta argumentatione à ſufficienti partium enumeratione, quæ valida eſt in iure l. patre furioſo. ff. de his, qui ſunt ſui uel al. iur. concludamus, iudicē non debere ad torturam in caſu noſtro proce-
4 dere, † quoniam innocens reputatur is, contra quem indicia non reperiuntur, gl. & Bal. l. penul. C. de quæſtion. Franciſc. Brun. §. circa octauam, numero 7.

Quod verò ad condemnandum pertinet, concludendum pariter eſt, præd. Ant. ex allegatis indicijs condemnari non poſſe, quoniam cum nõ ſufficiũt ad torquendum multo minus ſufficiēt ad condemnandum, quia ſi id quod magis de aliquo dicendum videtur, non rectè tamen dicitur, ergo nec illud, quod minus. Auth. multo magis. C. de ſacroſan. eccleſ. c. magna. 1. q. 1. Nullus enim condemnari debet ex indicijs, quæ non cõcludunt Fran. Caſon. d. tract. 10. de indic. num. 6. Generaliterq; dicendum eſt, ex indicijs non eſſe aliquem condemnãdum, niſi tamen ſint indicia indubitata, & a lege approbata, ut per Guid. de Suzar. in trac. de indic. uer. ſed quid ſi cõtinetur. nu. 99. & Iac. Nouel. in prac. & theor. crim. n. 22. & ſeq. ſub rub. indicia, quæ præcedere debent. Quamobrem cum indicia, de quibus hic agitur, neque certa ſint, neque perfectè probata, meritò dicendum eſt, prǽd. Antonium condemnari non poſſe; quoniam in criminalibus probationes debent eſſe luce clariores. l. fi. C. de prob. l. licet Imperator, ff. de leg. 1. quinimò ſanctius eſt impunitum facinus nocentis relinquere, quàm innocentes condemnare. l. abſentem. ff. de pęn. Fran. Bru. trac. de ind. §. circa quartam. nu. 1. cum ſimilibus.

Rurſus & ſecundo, quòd d. Anto. neque torqueri, neque condemnari debeat, demonſtratur; quia indicia, quę contra aliquem afferuntur, tunc utique ſublata, ac purgata eſſe cenſentur, ſi is, cui delictum imputatum eſt, oſtenderit ſe eſſe uirum honeſtę conditionis, & bonę famę. Bar. in l. 2. §. pen. ff. de mil. teſt. Ange. in l. milites. C. de quęſt. Corn. conſ. 58. nu. 21. inc. vita inquiſitione. lib. 2. Bal. in l. fi. vlt. col. C. de prob. Hyp. de Marſ. conſ. 107. nu. 27. uol. 2. & conſ. 117. nu. 47. Petr. Folle. in prac. crim. in uerſ. dentur capitula: numero 50.

At d. Ant. cui imputatur vulnus propè forũ olitorium Sebaſt. illatum, docuit de ſua bona, & honeſta fama, vt patet ex depoſitionibus teſtium examinatorum ad eius inſtantiam; igitur ſiqua extarent indicia contra illum, uidentur eſſe purgata ac ſublata, ex probationibus bonæ famæ.

Dicit enim primus, ſecundus, tertius teſtis examinati ſuper 1. & 2. cap. ad inſtantiam d. Antonij; qui Antonius ortus eſt optimis parentib. & eſt miles ducalis militiæ honeſtæ conditionis & bonę famæ, & pacis, & quietis amator, quique non conſueuerit aliquem per inſidias adgredi.

Præterea, & ultimo Ant. cauſa aduuatur ab eo, quòd ſiqua indicia contra aliquem oſtendũtur, illa vtique elidi ſolēt ab indicijs, quę in eiuſ-
5 dem fauorem allata ſunt; † certũ eſt enim quòd unum indicium tollit aliud Alex. in conſ. 77. in cauſa accuſationis col. ult. lib. 1. Petr. Foller. in pract. crimin. in uer. dentur capitula nume. quinquageſimotertio.

Nam indicia tolluntur per pręſumptiones cõtrarias Bart. in l. fin. C. famil. ercisc. Brun. in tract. de iudic. & tortur. §. circa quintam num. 1. & §. circa tertium num. 6.

Sed ex depoſitionibus teſtium examinatorũ contra Antonium Iuliani colliguntur quędam indicia, quę ipſius Antonij cauſam iuuant; ergo ſi qua indicia contra eum extarent, proculdubio tollerentur ex indicijs, quæ in eius fauorem deducta fuerunt. Franc. enim Petralanienſis quartus teſtis contra Ant. examinatus, cum interrogatus fuit de his, quæ dixit Anto. ingreſſus domum, & utrum anhelaret, videreturq; laboraſſe, aut curſu defatigatus, ipſe atteſtatur Antonium non anhelaſſe, neque ſibi viſum fuiſſe defatigatum, ſed dixiſſe ſalue, & ſtatim ad opus conficiendum ſe contuliſſe.

Ex quibus quidem apparet indicium ad defenſionem d. Ant. & remouetur omnis ſuſpicio quæ ſanè oritur quoties quis facit qđ nõ ſolet, non autem facit ea, quæ facere conſueuit. Franciſcus Caſ. de iud. trac. 6. nu. 3.

6 Accedit † quòd iudex ex conſtantia inquiſiti ſumit indicium Bal. de Perigl. cap. 1. num. 11. in in tracta. de indic. & propterea videtur dicendũ quòd dictus Antonius abſolui debeat; quoniã cum aliquæ cõiecturę ad excuſandum delictum afferunt, tunc non ad torturam ſeu condemnãdum, ſed ad abſoluendum procedi debet, l. 1. §. ad quæſtionem. uer. nec facilè ubi ar. ff. de quæſtion. & Foller. in pract. crimin. in uerſ. dentur capitula num. 49.

Qua opinione firmata. Primo non obſtat quis obijciat, indicium ad torturam oriri ex eo, ꝙ Sebaſtianus vulneratus aſſerit ſe fuiſſe ſauciatum a dicto Antonio dicitq; ſe illum clarè vidiſ-

ſe calceatum albis cothurnis.

Quæ ſanè omnia ſtatim aſſeruit, & palam fecit cum primum vulnus accepit, ut ex depoſitionibus Iuliæ & Catherinæ patet; quoniam reſpõdetur, quòd dum quæritur an credendum ſit aſſertioni ipſius uulnerati, vel offenſi dicentis ſe fuiſſe ab aliquo uulneratum diuerſæ reperiuntur doctorum ſententiæ.

7 Quidam enim dicunt, † vulnerato, uel offenſo non eſſe credendum etiam in articulo mortis conſtituto, neque inde oriri aliquod indiciũ ad torturam, niſi fuerit vallatum alijs circunſtantijs, ut inimicitijs, uel ſimilibus, & horum opinionem tenet Alex. in conſ. 14. lib. 3. nu. 1. vſque ad num. 7. & Bertrand. conſ. 189. nu. 1. & 2. & 3. li. 1. in recentiſſ. & Marcanto. Blanc. in trac. de indic. nu. 390. & 393. & ſecundum hanc opinionem dictum ipſius Sebaſtiani non obeſt d. Ant. quandoquidem iuxta prædictam opinionem aſſerentis dicto non credimus, ut per Bal. conſ. 515. n. 1. libro 5.

Alij verò ſenſerunt uſque adeo credendum eſſe offenſo, ut qui ab eo indicatus eſt torqueri debeat; quia non cenſetur quis ita eſſe immemor ſalutis æternæ, ut tunc mentiatur. l. fi. C. ad leg. Iul. repet. c. ſancimus. 1. q. 7. & refert Blan. tracta. de ind. n. 391. quam opinionem tenet Hyp. in ſua pract. crim. §. diligenter. num. 118. & Caſon. tract. de ind. 8. c. 1. num. 5. Sed hæc opinio ſecundum doctor. ut refert Caſon. d. numero 5. &

8 Blanc. d. num. 391. reſtringitur, ut ſcilicet † tunc credamus offenſo cum offenſus id affirmet in articulo mortis, & cum iuramento. Bal. in Auth. ſi dicatur. C. de teſt.

Quare retenta etiam iſtorum opinione, aſſertio Sebaſtiani non obeſt Antonio, quia licet id dixerit, tamen ut conſtat, non erat conſtitutus in articulo mortis, meritò in prȩiudicium tertij ei non creditur.

Quinetiã ſi concederemus ſtandum eſſe aſſertioni offenſi, qui conſtitutus ſit in extremis, tamen id haberet locum, quando delictum noctis tempore admiſſum eſſet; tunc enim huiuſmodi aſſertioni non eſt credendum, quia veriſimile eſt offenſum certò ſcire non poſſe a quo fuerit offenſus, argum. l. hac conſultiſſima. §. cum humana fragilitas, C. qui teſtam. fac. poſ. Bal. d. conſil. 515. lib. 5. nu. 1. & ita opinionem Hyppoliti reſtringit Franc. Caſon. in præal. c. de indic. tract. 8. c. 1. nu. 7. & quamuis fortè luna luceret, tamen id concludenter non eſt probatum; fortaſſe. n. tunc nubibus obſcurabatur. Ideoq; iudex non poteſt tranſilire ea, quȩ acta, & probata ſunt. l. illicitas. §. veritas. ff. de off. prȩſ. Vnde in caſu propoſito nihil obeſt aſſertio vulnerati. Secundo non obſtat, dum Catherina ſecundo loco teſtis inducta atteſtatur ſe uidiſſe hominem fugientem enſe enudato, qui ſibi viſus eſt Antonius Iuliani a Montepolitiano, qui erat indutus cothurnis albis, quoniam reſpondetur, quòd cum hoc ſit indicium uehemens, & urgens, vt ſupra dixi, probandum fuerat ſaltem per duos teſtes. Blan. tract. de ind. d. num. 47. & num. 49. Sed hic vnicus tantum teſtis adeſt, qui hoc dicit. Vnde dictum vnius cenſetur dictum nullius. l. ſolam. l. iuriſiurandi. C. de teſtib. Qinimò poſito, & non dato, ut unicus teſtis probet, nihilominus in pro-

9 poſita ſpecie non facit fidem. † quia dependet per verbum videtur, dum dicit quòd ſibi uiſus eſt Antonius, quo caſu teſtis per uerbum, uidetur, ad offenſam non probat. Teſtis enim dicens ſe vidiſſe hominem, qui ſibi uiſus eſt Titius, non ideo tamen probat illum fuiſſe Titium, ut tradit Alex. conſ. 147. incip. ponderatis his. col. 5. lib. 2. Bar. in tract. de teſte. 4. col. Hyp. de Marſ. conſ. 20 nu. 36. lib. 1. Quòd autem uerbum uidetur, ad offenſam non probet, tradit Hyp. conſ. 24. lib. 1. n. 33. & idem Hyp. in ſing. 19. inc. Tuſcis clatum; Prædictus igitur teſtis nil probat, prȩſertim cum rationem ſui dicti non reddat; quo caſu non facit indicium, ut dicit Saly. in l. fi. C. de prob. Bal. conſ. 182. 4. uol. Iac. Nouel. prac. crim. num. 15. in rub. de teſtib. in mat. crim. quinimò non ſolum ſuæ atteſtationis rationem omittit, ſed etiam expreſsè ſatetur ſe non animaduertiſſe, qua corporis ſtatura fuiſſet: quare tantum abeſt, ut probet, ut etiam debilitet eius dictum, dum aſſerit ſe animaduertiſſe, arg. eorum, quæ dicit Iac. Nouel. ibid. num. 31.

Tertiò non ob. quòd & Iulia, & Hyppolita aſſerunt dici audiuiſſe, quòd Ant. uulnerauerat d. Seb. quoniam prætérquã quòd huiuſmodi mulierũ fides non eſt magni ponderis. gl. in c. ſuper eo, & capitul. cum ex literis. extra. de teſtibus. Bart. in l. 1. §. idem Corn. & l. maritus. ff. de quȩſtion. teſtes etiam de auditu ſunt; dicunt enim

10 ſe audiuiſſe à dicto Sebaſtiano quo caſu † teſtis de auditu in probando delicto non eſt uerus teſtis nec facit indicium ad torturam gloſ. in ſumma. §. idem labeo. ff. de aqua pluu. arcen. Bal. in conſ. 403. in 3. uol. quidam fuit. &c. Alex. in coſ. 464. uiſo proceſſu 1. col. & Abb. in c. licet ex quadam in 2. not. de teſtibus Hyppol. de Marſ. conſi. 20. numero 6. & 7. lib. 1. & conſ. 76. nnmero 26. lib. 1.

Accedit etiam quòd Franc. quartus teȩſtis dicit ſe id audiniſſe dici, & non exprimit a quibus quo caſu de auditu nihil probat, vt dicit Hyppol. d. conſ. 20. num. 10. lib. 1. per l. teſtium. C. de teſtib. cum ſimil.

Quarto non obſtat, quòd Antonius torqueri debeat, quaſi probatum eſſe videatur, Antonium vulneraſſe Sebaſtianum ex publ. fama, ut colligitur ex depoſitione 3. 4. 5. & 8. teſtis examinatorum contra Ant. quoniam reſpondetur quòd ex hoc non dicitur probata fama; quia teſtes particulariter neminẽ nominant, ſed tantũ id publicè dici affirmat Hyppolita.

Quartus verò teſtis dicit ſe id audiuiſſe in officina Graſſi ſutoris calcearij: Quintus teſtis dicit ſe id audiuiſſe ab hominibus.

Octauus verò dicit ſe id audiniſſe à populo, nec tamen perſonas aliquas exprimit, a quibus audierit; quemadmodum in primis, in probanda fama

da fama requiritur, ut per Innoc. in c. qualiter,
& quando 2. de accuſat. & Bart. in l. de minore
§. plurium.ff. de quęſtion. Abb. in c. cum cauſam
de teſtibus.

Secundo non deponunt ſe audiuiſſe à maio-
re parte populi, ſicut deponere deberent, Bart.
d. §. plurium, Bal. in rub. C. de probat. Marcant.
Blanc. de indic. in uer. fama nume. 312. & idem
Blanc. in pract. crimin. 17. & 18. in §. quarta pars
defenſionis.

Ideoque ex his firmum reſtat, prędictũ Ant
ex hoc capite nec torqueri nec condemnari
poſſe.

Tertiò quintus teſtis & octauus dicunt ſe au
diuiſſe a populo, ſed interrogati quid in cauſa
fuerit cur Ant. vulnerauerit Sebaſtianum, reſpõ
dent, ſe neſcire, & per conſequens non expri-
munt aliquam cauſam, vnde habuerit originem
huiuſmodi fama, quo caſu non dicuntur proba
re famam, ut per Bart. d. §. plurium, & Salyc. l. ea
quidem C. de accuſat. & Marcant. Blanc. d. uerſ.
fama num. 312. & in ſua pract. crim, d. §. quarta
pars. num. 18.

Quinimò poſito & non dato, quòd fama hoc
modo diceretur probata, nihilominus ſine alijs
indicijs, quę hic non deſunt, accedendum non
eſſet ad torturam Bart. in l. fi. ff. de quęſtion. l. de
minore. §. tormenta. ff. eo. Aret. de Malefic. in
gloſ. fama publica, in uer. an fama, & ibi Domi-
nus Auguſtin. Arimin. & ita firmat Franc. Brun.
§. circa tertium numero 32. de indic. & Mar-
cant. Blanc. de indic. numero 313. in uer. fa-
ma.

Quinto non obſtat, quòd inter Antonium,
& Sebaſtianum uideantur inimicitię interceſſiſ
ſe, cum ipſemet Ant. fateatur in 1. depoſitione
ſe aliquando contendiſſe cũ dicto Sebaſt. quòd
cum dictus Antonius mulierem quandã in emẽ
dis fuſis decipi uidiſſet, manibus comploſit, id
quod Sebaſt. ſcalas deſcendens putauit in ſui
contemptum factum fuiſſe, tam & ſi id negaret
11 Anton. quoniam reſpondetur quòd † iſta non
eſſet grauis ſeu capitalis inimicitia, ex qua ori-
tur indicium; ſed eſt inimicitia leuis; ex qua in
dicia oriri non ſolẽt, Marcant. Blanc. in tract. de
indic. nu. 175. & not. in c. cum oportet de accu-
ſat. & auth. ſi dicatur de teſtib.

Quinimmo quamuis iſta eſſet inimicitia gra-
uis, nihilominus diceretur indicium remotum
à maleficio, & propterea non deberet aliquis
torqueri, ut per Hyppol. in ſua pract. crim. §. dili
genter num. ſeptuageſimo. Auguſti. Ariminen.
in not. ad Angel. in gloſſ. quod fama publica in
in add. in uerſ. an unum indicium columna 7. &
Marcant. Blanc. in tract. de indic. uerſ. contrariũ,
quòd immo num. 177. & Franc. Caſon. de indic.
tract. 1. cap. 4. nu. 2.

Sexto non obſtat, quòd ipſe Antonius videa
tur in caſtrum Caſcinæ aufugiſſe, poſtquàm vul-
neratus fuit dictus Sebaſtianus, quoniam reſpõ
detur, quòd ipſe quidem ad caſtrum Caſcinę
iuit, nõ aufugiẽs, ſed gratia expediẽdi quędã ſua
negotia, & quamuis concederemus quòd ipſe
aufugiſſet, & quòd fuga indicium feciſſet ſe ho-
minem vulneraſſe, tamen huiuſmodi indicium
reuerſione eius ſublatũ diceretur, quia ſi fugiẽs
illico reuertatur (quod hic accidit) tollitur tale
indiciũ, vt per Bart. in l. quid ſit fugitiuus. §. ſicut
ff. de ædil. edic. Bal. in l. 1. C. de ſeru. fugit. Alex.
in conſ. 144. in 2. vol. & Marc. Blanc. tract. de In-
dic. in ver. an fuga faciat nu. 277. vſque ad nu-
merum 293. & Iac. Nouell. in tract. de defens
num. 29. & num. 102. ſub Rub. an indicia pro reo
danda ſint; quoties enim cum cauſa fuga colora
ri poteſt, tunc fuga non facit indiciũ ad torturã
Iacob. Nouell. pract. crim. d. Rub. an indicia nu.
40. & Bal. de Perigl. in tract. de Indic. cap. 1. §. quę
ro 1. nu. 2. & 3. cum ſimil.

Septimo & vltimo non obſtat, quòd plures
teſtes etiam ſingulares coniungantur ad facien
12 dum indicium ad torturam, quaſi † quę non po
ſunt ſingula, multa iuuant, vt not. in l. ſpadonem
§. qui iura. ff. de excuſat. tut. Soci. conſ. 99. nu. 5.
& 6. vol. 3. quoniam reſpondetur, quòd illa regu
la, videlicet ut plura coniuncta iuuent, pro-
cedit quando indicia tendunt ad unum to-
tum perficiendum, & ad vnum finem. & quãdo
dicti teſtes ſingulares nituntur coadunare pri-
mum vnum aliquod indicium, tũc enim iſtæ ſin-
gularitates coniunguntur ad faciendum indi-
cium ad torturam; exempli cauſa dicit unus te-
ſtis ſe uidiſſe, quòd Titius complures ictus de-
dit Sempronio in loricam, neſcit, tamen vtrum
vulnus ad corpus peruenerit. Alter uerò teſtis
dicit ſe vidiſſe enſem Titij ſanguine cõſperſum.
Alius autem aſſerit ſe uidiſſe Titium abſtergen-
tem ipſum enſem; hæc enim & ſimilia probata fa
cerent indicium ad torturam, & ſimul coniunge
rentur.

Sed quoties teſtes ſingulares tẽdũt ad diuerſa
tota, ut accidit in propoſita ſpecie; ubi non oẽs
teſtes tendunt ad unum totum, eundemq; finẽ;
ſed quidam ſingulariter deponunt, quòd cum
gladio enudato Antonius repertus fuit; quidã
uero deponunt de fuga; quidam uero deponũt
de fuga; quidam de fama; quidam de inimicitia;
quæ omnia diuerſa reſpiciunt, tunc ſanè non
coniunguntur ad faciendum indicium ad tor-
turam, nec ex pluribus augetur effectus; quoniã
non ueniunt ad integrationem unius ſpeciei, ut
per Bal. in l. ſi quis ex argent. §. 1. ff. de eden. Bar.
Bal. d. l. ſpadonem. §. qui iura, ff. de exc. tut. Marc.
Blanc. de indic. uerſ. fama an faciat num. 368. &
Guid. de Suzz. tract. de iudic. num. 100 §. eſt & a-
liud. & Franc. Brun. tract. de indic. §. circa ſecun-
dum. num. 6. & num. 5. & Franc. Caſon. de torm.
cap. 6. num. 12. & Caſſanenſ. conſ. 12. num. 20. &
conſi. 13. num. 3. & nu. 4. ubi de hac regula plura
tradunt doctores, quæ omnia iuſtus iudex dili
genter conſiderabit.

Ex quibus omnibus ego concludo, quòd prę-
dictus Antonius neq; torqueri, neq; condẽnari
de iure deberet, quandoquidem nulla, vel extãt,
vel probantur indicia urgentia, & ſi qua leuia

extant,

extant, ea ex alijs Indicijs ſublata ſunt, ut æquiſſimus iudex, cuius arbitrio totum hoc relinquitur, vt per Hyp. conſ. 42. nu. 1. vol. 1. facilè intelliget, ipſumq; Antonium reum ab imputatione ſibi facta abſoluet; cui in defenſionibus debet iudex eſſe fauorabilis iuxta tradita per Hyp. in l. fi. C. de prob. Soc. in reg. 496. 1. fallen. & Pet. Folle. in pract. crim. rub. de teſtib. n. 16. Quod ſi faciet, quemadmodũ fore ſpero, qꝫ æquitati, & iuſtitiæ fauere conſueuit, abundè ſatisfactum erit: quoniam quoties ex indicijs quædam contra reum, quædam verò pro reo deducta ſunt, vtique ad tormenta, vel condemnandum nunquam deueniri debet, ſed benigniorem partem iudex accipiet. l. ſemper in obſ. ff. de reg. iur. Is enim ſenſus ſemper eſt accipiendus, per quem aliquis a delicto defenditur. Hyp. de Marſ. d. l. fi. C. de proba. Foller. pract. crim. in verſ. dentur capitula. n. 51. & 52. cum locis conſocijs.

Ego Ant. Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Aduerſus fugientes ſuſpitio ſemper extat.*
2 *Ex fuga colligitur indicium ad torturam.*
3 *Quando fugiens fugit poſt accuſationem.*
4 *Si poſt comminationem de accuſando quis fugit dicta fuga non facit indicium ad torturam neque ad condemnandum.*
5 *Fuga non facit indicium quando quis fugit timore familiæ Curia.*
6 *Purgatur indicium fuga quando citatus comparet.*
7 *Fuga non plenè probatur delictum.*
8 *Fuga ad condemnandum non ſufficit.*
9 *Fuga non poteſt eſſe in cauſa vt quis pro confeſſo haberi videatur.*
10 *Offenſo creditur in articulo mortis cum iuramento.*
11 *Ex uerbis iniurioſis oritur grauis inimicitia.*
12 *Ex graui inimicitia oritur inditium ad torturam.*

CONSILIVM CXIX

Chriſti nomine implorato.

ERVDITISSIME atque iuſtiſſime Domine Iudex. Contra D. Coſimum Venentium Hiſpellienſem cũ parum de ictu dato, & vulnere illato Carolo piſtori quędam indicia adferuntur; quę & ſi prima facie urgentia uidebuntur, nihilominus ſi accuratè conſiderentur, de iure nihil prędicto D. Coſmo debent obeſſe; id quod ex his, quę dicemus inferius apparebit.

Primum enim indicium colligi poſſe uidetur
1 ex ipſa fuga; quandoquidem † aduerſus ipſos fugientes ſuſpicio ſemper extare videtur, ut habetur, in Authentic. de exhib. reis. §. ſi uerò & in auth. de ſanctiſſ. epiſc. §. ſiquis ad ordinationem, & gloſ. in l. locorum. C. de omni agro deſer. lib. 11. & c. nullus extra de pręſumption. Lucas de Pen. in l. ſi coloni colum. 2. & ſeq. C. de agric. & cenſ. libr. 12. Hyppol. de Marſil. in ſua pract. crim. §. diligenter. nu. 41. Guid. de Suzar. in tract. de indic. & tortura num. 95. Ioan. Igne. in l. lege Cornelia. num. 13. ff. ad Syll.

Ex quib. omnib. locis colligitur, fugam ipſos fugientes accuſare conſueuiſſe.

Quod adeo uerum eſt, vt etiam atteſtentur do-
2 ctores communiter † ex ſola ipſa fuga colligi poſſe indicium ad torturam, ut dicit Iaſ. in l. admonendi. ff. de iureiur. col. 84. & col. 85. uerſi. circa primum caſum.

Quamobrem ex pędictis patet prima facie dictam fugam adeo criminis ſuſpectum reddere prædictum D. Coſmum atque ſi in reatu conſtitutus eſſet.

Sed tamen ſi rem diligentius perpendamus reperiemus prædictum fugæ indicium, neq; ad torturam habendã concludens fuiſſe, neq; etiã ad condemnationem ſat eſſe.

Nam quòd attinet ad quæſtionem habendam. Quamuis doctor. communiter tradant ſolam fugam indicium facere ad torturam, ut atteſtatur Iaſ. prææallegata. l. admonendi. colum. 84. & 85. uer. circa primũ caſum, & ibidem Curt. nu. 156. & Ioan. de Amic. conſi. 131. nu. 3. & Marcant. Blan. in trac. de indic. & tort. §. fuga an faciat. nu. 287. Tamen prædicta communis regula in caſu, de quo agimus, locum habere non poteſt. Id quod ex eo oſtenditur, quia prædicta cõmunis regula limitatur, & reſtringitur nõ ſolum,
3 vt procedat † quando fugiens fugit poſt accuſationem, ut tradit Bar. in l. 1. ff. de bon. eorum, & doct. communiter in d. l. admonendi. vbi Caccialup. nu. 83. & ſeq. & Cur. nu. 156. Lanfran. nu. 55. Rom. nu. 56. & Iac. Petr. de Ptol. nu. 76. & nu. 80. ſed etiam limitatur, & reſtringitur dicta communis reg. vt nõ procedat quatenus ad rem noſtram attinet.

Primò ſi fugiés fugit poſt comminatam accuſationem; tunc enim fuga non facit indicium ad torturam, quòd nondum actualiter ſecuta ſit accuſatio, ut per Bar. in l. miles. §. ſocer. ff. ad legem Iul. de adul. & Roma. in l. lege Cornelia. ff. ad Syl
4 la. † Siquis enim poſt libellum comminatorium de accuſando aufugit, utique fuga non facit indicium, Iacob. Petr. de Ptolom. in d. l. admonendi nu. 80. & ibidem Caccialup. nu. 84. vbi dicit quòd quando quis aufugiſſet poſtquam Curia cõminata eſſet de procedendo de crimine, tunc fuga non facit indicium.

Quam concluſionem firmat etiam in d. l. admonendi Curt. nu. 160. ubi exiſtimat fugam nõ facere indicium, ſi poſt libellum uel accuſationẽ ſeu inquiſitionem comminatam licet non dum factam aufugiſſet inquiſitus. Iuſtus enim fuiſſet timor meritoq; timere debuit dictam comminationẽ; idcirco etiam ſi accuſatio non interueniat, modo tamen fuerit porrectus libellus nunciatoris de accuſando iudici, idem eſt ac ſi libellus accuſatoris

cuſatoris fuiſſet miſſus ipſi parti ut dicit Cato Sacch.in l.admonendi nu.58.

Poſtea enim quàm aliquis eſt imputatus, & præceſſit libellus minatorius de accuſando, fuga non facit indicium Ioan. de Amic.d.conſ.131. nume.tertio, Angel. de Maleſ. in uerſicu. quod fama publica numero quadrageſimoſexto. Ioan.Thierry. in tractat. de fuga nume.11. Iacob. Nouell. practic. criminal. ſub capitul. indicia, quæ præcedere debent num.ſeptuageſimoquarto.Ioan.Corr.d.l.admonendi numer.79.& Ber. Diez.Regula 303. incip. fuga, & Petr. Duenàs. in regula 391.incip.fuga in 1. ampliatione.

Ex quibus omnib. locis apparet ueriſſimam & communem eſſe hanc limitationẽ, uidelicet, ut fuga poſt comminatam accuſationem non faciat indicium ad torturam,nec etiam ad condẽnandum Auth.multo magis C.de ſacroſ.eccleſ. At in caſu noſtro interceſſit comminatio de accuſando; imò ẽt interceſſit denũtiatio facta per ipſum Carolũ miniſtris ipſius curiæ,qui eum ad viſendum acceſſerunt poſt uulnus illatum; comminataque eſt etiam curia de procedendo, quãdoquidem pulſarunt dicti miniſtri curiæ hoſtiũ Domini Coſmi prædicti.

Ergo licet non fuerit tunc formata accuſatio tamen propter prædictam comminationem fuga Domini Coſmi nõ facit indicium,neque reddit eum ſuſpectum, quia ipſe aufugit uti curię furorem & feruorem uitaret; nã poſt tempus feruor maturatur & manſueſit Ign.d.l.lege Cornelia num.31.& nu.33.

Secundo prædicta communis regula,quæ habet, ſolam fugam indicium ad torturam facere, limitatur, ut non procedat non ſolum quando offenſus minatus eſt ſe accuſaturum iuxta prædicta; ſed etiam limitatur ut non procedat quãdo adeſt ſuſpicio, uel timor ne fiat accuſatio uel inquiſitio contra culpatum,licet non adhuc formata ſit;nam ſi is, qui culpatur, veretur & timet ne accuſetur, & ob id fugiat, tunc fuga non ſolet indicium facere, vt tradit Roman.in l. lege Cornelia.ff.ad Syllan.& Hyppol.de Marſ. in ſingul.497.incip. ſepiſſimè in iure, & idẽ Hyppol. in ſua practica crimin.§.diligenter num. 42. ſola enim ſuſpicio futuræ accuſationis fugientem excuſat,ut tradit etiam Deci. in conſ.234.incip. in effectu nume.3.parte 2. vbi dicit quòd ſi ſola ſit ſuſpitio de accuſatione, vel inquiſitione facienda,licet nondum ſit formata accuſatio,tunc fuga non facit indicium.

Quam opinionem ſecutus eſt etiam Marcãt. Blanc. in pract. crimin. cauſ. in quarta parte defenſionis num.8. ut ipſe etiam Marcant. Blanc. tradit in tract. de indic. & tort. §. fuga an faciat num.282. ubi dũ inquit ꝙ fuga poſt accuſationem non det indicium, extenditur etiam ad eũ caſum, in quo quis habet ſuſpicionem de accuſatione; quam opinionem ſequitur etiam Carrer. in ſua pract. crimin. in princ. nu.113. uerſ. primo caſu nullum facit indicium &c. Ex quib. patet. quòd hæc limitatio, quam tenet Roman. Hyppol.Deci. Blanc. & Carr. videtur communis, licet Corraſ.in d. l. admonendi in fine nu. 80.& quidam alij alijs quibusdam in locis diſſentiant.

At in ſpecie, de qua agitur, liquidò conſtat, prædictum Dominum Coſmum ſuſpicionem habuiſſe, ne accuſaretur,quoniam intellexit, Carolum aſſeruiſſe,vulneratum ſe fuiſſe a prędicto Domino Coſmo,deque ea in re collocutũ fuiſſe cum miniſtris ipſius Curię; ergo prędicta fuga D.Coſmi de iure non facit aliquod indicium

Tertiò prędicta communis opinio, quę habet, fugam facere indicium ad habendam quæſtionem,limitatur & reſtringitur ſecundum doctor.
5 †vt non procedat quando quis aufugit timore familiæ ipſius Curiæ. Si enim familia poteſtatis aliquem capere & apprehendere conetur, qui tunc præſentiam iudicis vitet, donec iuſtitiæ fu-
6 ror & iudicis perdurat,& ob id aufugiat; deinde uero citatus illico reuertatur & spontè compareat,tunc eius redditus & aduentus, & comparitio videtur purgare indicium fugę, vt tradit Bar.in l.quid ſi fugitiuus.§.ſicuti.ff.de ædil.edic. Bal.in l.1.C.de ſer.fugit.& Alex.conſi. 144 in 2. uolu.& Roman.in l.admonendi nu.56.ff.de iureiur.vbi dicit quòd ſi quis aufugiat timore familiæ,& poſtea vocatus accedat,fuga purgatur per eius aduentum, ut dicit Iaſ. d. l. admonendi col. 85.uer. 2.limita,& ibidem Curtius.num.158. ubi firmat,quòd ſiquis aufugiat a familia poteſtatis, uel ab alio iudice,& poſtea citatus,uel ſua ſponte reddit, fuga prior contra eum nullam inducit prẹſumptionem aut ſuſpicionem,ſed ſi fugiat manus familiæ eum inſequentis, fuga purgatur per eius redditum Iacob.Petr.de Ptolom. in d.l. admonendi,nume.76.ff.de iureiuran. ubi etiam Corraſ.num. 79.

Quã opinionem firmat etiam Blanc.in tracta. de indic.& tort.§.an fuga faciat.nu.277.& ſeqq. & Bal.de Perigl.tract.de indic.cap.1.§.quæro 1. nu.2.& Iacob.Nouell.in tracta. ad defenſam nu. 29.& num.102.ſub rub.an indicia pro reo danda ſint,Lud.Bologn.in add.incip. circa hanc ad Guid.a Soz.in tract.de ind.nume.40. cum locis conſocijs.

Ex quibus omnib. apparet quòd fuga illius, qui fugit manus familię eum inſequentis non facit indicium ad torturam, uel cõdemnationẽ.

At in caſu noſtro dominus Coſmus prædictus,ut uitaret furorem ipſius Curiæ, aufugit timore ipſius familiæ;quod patet,quoniam cõſtat ad eius notitiam perueniſſe ꝙ familia eum perquirebat,& audiuit ſuum hoſtium ab ea pulſari, ipſe uerò ſponte redijt; ergo ipſius fuga propter iuſtum hunc timorem non facit indicium, cum ex rationabili cauſa aufugerit, ut per Iaſ.d. l.admonendi col.85.verſ.2. limita niſi,cum ſimilibus ſupra deductis,& per ſpontaneam comparationem purgata ſit. Quare ſequitur ut eius fuga indicium ad torturam non faciat.

Quod verò pertinet ad condemnandũ, cer-
7 to certius eſt,†ipſam fugam non plenè probare

delictum

delictum.l.lege Cornelia.ff.ad Syllan.l.1.§.ſinatt
tem C.de rap. virg.& Bart. in d.l.lege Cornelia.
ff.ad Syll. & Franc. Brun. in tract. de indic. &
tort.in 3.q.primę partis num. 11.

8 † Quapropter fuga ad condemnandum non
ſufficit, ut dicit Corn.conſ.58. uol.2.& Iacobus
nouell. In pract. & theor.crimin.in cap.de indi
cijs, quæ prętedere debent num.76.

9 † Nec in cauſa eſt ipſa fuga, ut quis pro con-
feſſo haberi uideatur, ut tradit Boer. deciſ. 115.
num.24. parte 2.fuga enim non facit probatio-
nem, neque efficit ut quis dicatur conuictus,ut
per Hyppol.de Marſ. in rub.C.de probat.num,
279.& Ioan.Igne.d.l.lege Coruelia nume.deci
moquinto. ff. ad Syll.& Bern.Diaz.Regula 303.
in princip.iuncto verſ. quarto fallit cum ſimilib.
Idcircò ſequitur, ut in caſu noſtro fuga non
ſit indicium neque ad torquendum, neque ad
condemnandum.

Secundum uerò indicium, quod oſtendi-
tur contra Dominnm Coſmum oriri uidetur
ex aſſertione ipſius Caroli uulnerati qui ſtatim
ut uulnus accepit, aſſeruit ſe fuiſſe ſauciatum a
prædicto Domino Coſino, quem manife-
ſtè ſe cognouiſſe audacter affirmauit. Quo
caſu uſque adeo fides adhiberi debet of-
fenſo, ut etiam qui ab eo indicatus eſt tor-
queri debeat.

Quoniam nullus exiſtimatur ita immemor ſa
lutis æternæ, ut eo caſu mentiri præſumpſerit. l.
ſi. C.ad l.Iul.repet.c.ſancimus 1.q.7. Hyppol. de
Marſil.in ſua pract.crimin.§. diligenter nu. 119.
Blanc.in tract.de indic.nu.191.

Verumtamen & hoc indiciũ ſi accuratius ob-
ſernetnr, facillimè tolli poteſt; Nam traditio illa
Hyppoliti,& cęterorum, qui dicunt,credendum
10 eſſe offenſo, limitatur, & reſtringitur, † ut ſcili-
cet tunc credamus offenſo, cum id affirmet of-
fenſus in articulo mortis cum iuramento, iuxta
ea, quę dicit Bal.in Auth.ſi dicatur C.de teſtam.
& tradit etiam Marcant.Blanc.in tract. de indic.
num.391.& Franc.Caſon.de indic. tract.octauo
cap.1.num.5.ubi reſtriugunt opinionem Hyp-
politi & aliorum ſecundum ea,quę diximus.

Quare cum Carolus, ut apertè conſtat, non
eſſet in mortis articulo conſtitutus, dum hoc aſ
ſeruit, ſequitur, ut ei in pręiudicium D. Coſini
credi non debeat.

Præterea poſito & non dato quòd aſſertioni
offenſi ſtandum ſit, qui etiam in extremis non
ſit conſtitutus; tamen in ſpecie: de qua agimus
non eſſet ei credendum; quia delictum tempo-
re noctis admiſſum fuit; quo caſu aſſertioni of-
fenſi non eſt ſtandum; quoniam ueriſimile non
eſt, ut offenſus tempore obſcuro noctis certò
ſcire potuerit, a quo fuerit offenſus, arg.l. hac
conſultiſſima.§.cum humana fragilitatis. C.qui
teſtam. fac. poſſ. Bal. in conſ.515.lib.5.nume.1.
& ita in ſpecie hanc opinionẽ Hyppoliti reſtrin
git ac limitat Franc.Caſon.in tract.de indic. 8.c.
1.num.7.

Quæ limitatio comprobatur ex traditis per
Angelum, & Bal.in l.ſi cum exceptione.§.in hac
actione 1.& 2.lect.ff. quod met. cauſa, ubi dicit
maleficium tempore noctis admiſſum probabi-
liter ignorari poſſe.

Et ideo ſiqui teſtes deponerent, ſe aliquid,
dum id fiebat,uidiſſe,utique reprobari poſſunt
per eum, qui ponat & probet id admiſſum fuiſ-
ſe tempore noctis, & ſilente luna; Si enim hæc
duo probauerit,vtique concludenter dicitur re
probaſſe teſtes,qui aſſernerunt, ſe uidiſſe, ut in
ſpecie tradit Deci. in conſ.429. num. 15.& 16.
parte 3.& ut expreſsè dicit ibi Dec. nõ poſſunt
probare; nec veriſimile eſt eos id uidiſſe pro-
pter temporis obſcuritatem; fides enim ex tem
pore derogatur,ueluti cum quis dicit factum
tempore noctis, ut dicit Bart.in tract.teſtium.§.
teſtium eſſe num.43.

Quinimò amplius dicit Crauett. in conſ.99.
nu.9.li.1.quòd teſtis deponens de actu facto ad
lumen lunę de facili fallitur.

Cum igitur prędictus Carolus percuſſus, &
uulneratus fuerit tempore noctis obſcuro, & ſi
lente luna, vt liquidò conſtat, quo ſanè tempo-
re uerosſimile eſt, eum non potuiſſe cognoſce-
re, a quo fuit percuſſus, & vulneratus; meritò
eius aſſertio non debet pręiudicare prędicto D.
Coſino, ſecundum iura pręallegata.

Tertium principale indicium contra prędi-
ctum D.Coſmum colligi poſſe uidetur ex qui-
busdam verbis contumelioſis, quę dictus D.
Coſmus dicitur habuiſſe cum prędicto Carolo,
dum epulas menſę importaret;

11 † Nam ex verbis iniurioſis videtur oriri gra-
uis inimicitia, ut tradit Marcant. Blanc.in tract.
de indic.in princ.num.104. verſ. verbis iniuria
12 fit, † ex qua deinde inimicitia oriri uidetur indi
cium ad torturam, vt per Spec. in tit. de præ-
ſum.§. 2.verſ. ſed pone,& Rom.l.1.§.hoc reſcri
ptum. ff. ad Syllan.& Ang. de malefic. in gloſ.
quod fama publica præcedente col.8.uerſ.quid
ſi reperiatur quidam occiſus num.50.

Sed ſi rem intus inſpiciamus, neque hoc in-
dicium aliquid urget contra prædictum D.Coſ
mum; quoniam communiter concludunt doct.
quòd ex iniuria etiam capitali non oritur indi-
13 cium ad torturam; † quia ipſa inimicitia dicitur
eſſe indicium remotum à maleficio, propter
quod nullus debet torqueri, ut per Hyppol. in
pract.crimin.§.diligenter nu. 70. Aug. Arimin.
in not.ad Angel.in tract.de malefic. in gl. quod
fama publ.in add. in uer. quęro an vnũ,& Blanc.
in tract. de indic. nnme. 178. uerſ. contrarium
quod imò. unicum enim indicium non ſufficit,
vt quis torqueri poſſit; ſed plura indicia valida
debent concurrere, ut firmat Carret. in princ.
ſuę pract. crimin. nu.118.uerſ. in hoc tamen cõ
muniter, ubi plures citat huius opinionis au-
tores.

Qua opinione firmata nihil hac in re nos mo
uere debet opinio, & autoritas Specul.& Ang.
d. gloſ. quòd fama pub. pręcedente nume. 50.
quoniam eorum opinio communiter reproba-
tur, ut

tur, ut colligitur ex traditis per Carrer. d. num. 118. & expreſsè dicit Auguſt. Arimin. in add. incipiente, tu autem in hac materia adde quod iſtam, in gloſ. quòd fama publ. præced. num. 50. ubi aſſerit, eam Angeli opinionem falſam eſſe. Ex quibus omnibus patet quòd quamuis interceſſiſſent uerba iniurioſa, & quãuis grauis adeſſet inimicitia, tamen ſola hęc grauis inimicitia non eſſet ſufficiens indicium ad torturam habendam.

Rurſus poſito, & non dato, quòd ſola inimicitia capitalis ſine alijs indicijs eſſet ſufficiens indicium ad torturam, tamen talis opinio huic noſtræ ſpeciei nihil obeſſet; quia ſi quando inimicitia præbet indicium ad torturam, iſtud intelligitur procedere hoc modo videlicet, vt torqueatur iniurians, ſi cauſa inimicitiæ prouenit ex cauſa & culpa iniuriati. Sed quando inimicitia prouenit ex cauſa & culpa iniuriantis, tunc inimicitia non eſt ſufficiens indicium ad torquendum iniuriantem.

Exempli cauſa, Coſmus dicitur intuliſſe iniuriam Carolo: deinde reperitur uulneratus Coſmus; tunc ex iſta etiam inimicitia oritur indiciũ, vt Carolus uulnerauerit Coſmũ; quia inimicitia prouenit ex cauſa iniuriati.

Sed quando inimicitia prouenit ex cauſa iniuriantis, tunc inimicitia non eſſet indicium concludens ad torquendum iniuriantem; quia nemo ita faſtidioſus aut inſolens reputatur, ut & uerbis iniuriari, deinde hac re non contentus velit etiam propter eandem cauſam vulnerare iniuriatum, ſicut tradit Tom. Gramma. voto 30. ubi dicit, quòd licet ob inimicitiam ortam inter teſtatorem & legatarium inducatur reuocatio legati, tamen non procedit ubi inimicitia proceſſit culpa teſtatoris, ut dicit Paul. de Caſtro in l. cum te. C. de inoffi. teſtam. Bar. in l. cum in tabulis. §. 1. ff. de his quib. vt indign. Barbat. in c. fina. colum. 2. de donat. cum ſimi. deductis per Tom. Gramm. d. conſi. 30. num. 10. aſſerens id procedere quando cauſa inimicitiæ prouenit ex parte iniuriati. Eandemq; declarationem approbare & ſentire uidetur Hyppol. de Marſ. §. diligenter, num. 70. uer. 2. caſu fol. 41. & Carrer. in ſua prac. crimin. præallag. num. 118. ad finem.

At in caſu noſtro ſi adeſſet hæc inimicitia inter Carolum & Dominum Coſmum, utiq; ſi uera eſſent quæ obijciuntur, inimicitia proueniret ex cauſa Coſmi iniuriantis, qui protulit uerba contumelioſa; Ergo prædicta inimicitia non eſſet ſufficiens indicium ad torquendum prædictum Dom. Coſmum iniuriantem. Ideoque dicta aſſerta inimicitia non eſſet conſiderabilis, neque indicium faceret, præſertim cum de uerbis iniurioſis non conſtet.

Ex quib. omnib. reb. concludendum eſſe puto, obiecta indicia non eſſe huiuſmodi, ut iuſtum iudicem ad torquendum, uel condemnandum inducant, ſed eis nihil refragãtibus eſſe prædictum D. Coſmum iure optimo abſoluendum.

Ego Ant. Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio in iudicio facta parti præiudicat.*

2 *In ore duorum, uel trium ſtat omne uerbum.*

3 *In generali hypotheca continentur bona futura.*

4 *Diſpoſitio generalis trahitur ad futura quando tractatur de modico præiudicio.*

5 *Ad ueritatem alternatiuæ ſufficit quòd una pars ſit uera.*

6 *Inſtrumentum dicitur probatio probata.*

7 *Statuta in loco ſuo derogant iuri communi.*

8 *Victus victori regulariter in expenſis condemnatur.*

CONSILIVM CXX.

Diuino nomine inuocato.

QVONIAM cauſa. quæ uertitur coram ſpectabili conſule, & poteſtate Monciguli inter Antonium Mariam Fiuizani de Fiuizano agẽtem ex parte una: & Franciſcum aliàs Francum Bernardini de Soleria reum conuentum ex alia; tranſmiſſa ad me fuit, ut dicerem & referrem, quæ ſint partes ipſius Conſulis & Poteſtatis in iudicando ſuper dicta cauſa; idcircò uiſa petitione dicti Antonij marię, perlectiſque exceptionibus dicti Franchi, & replicationibus inde ſubſequutis; & examinatis capitulis, atteſtationibus, & probationibus, & inſtrumentis, alijſque ſcripturis ab vtraque parte deductis; & diligenter diſcuſſis allegationibus, & iurib. ad me miſſis; cęteriſque omnibus, quę conſideranda erant accuratè cõſideratis, diuino nomine repetito dico, & refero, prędictum Franc. aliàs Franchum Bernardini de Soleria reum conuentum & litis conſortes condemnandum & condemnandos cogendum, & cogendos eſſe ad tradendam dict. Antonio Marię actori poſſeſſionem dicti petiti petij terræ loco dicto Camprete ab eodem retinendam donec prędicto Antoniomarię actori ſatisfactum ſit de quadraginta libris imperialibus, de quib. mentio habetur in inſtrumento venditionis factæ Fiuizano Ioannis de Fiuizano. Itemque prædictum Franciſcum aliàs Franchum de Soleria, & litis conſortes, dico & refero in litis expenſis condemnandnm, & condemnandos eſſe.

Ad hoc autem dicendum atque ita referendnm moueor, & inducor maximè infraſcriptis cauſis & rationibns.

Certum eſt enim quòd creditor, cui ſnnt hypothecata, & obligata bona debitoris, poteſt agere contra quoslibet poſſeſſores, ut ab eis auocet poſſeſſionem rerũ obligatarum donec ſibi ſatisfiat l. ſi eum uenditor, ubi Barr. num. 1. ff. de euiction. gloſ. in l. pignoris. ff. dę pignor. & hyp. Bart. in l. rem alienam col. pen. uerſ. qualiter num. 2. ff. de pignor. act. quòd ſi ipſe poſſeſſor ſoluerit, uel reſtituerit rem obligatam liberabitur; ſi uerò neutrum fecerit, poteſt condem-

nari l.

nari.l.ſi fundus.§. in venditione, ubi Bart.ff. de pignor.& hyp. conceſſum eſt enim creditorib. ius perſequendi pignora, & hypothecas.§.item ſeruiana inſtit.de actionib. ne ſuo iure, ſuiſque pecunijs defraudentur §. ſi. inſtit. de liter. obligat. & §. contra inſtit.quib. alien.lic. uel non, & §.in bonę fidei inſti.de action.ſed Franciſcus de Soleria habet & poſſidet quoddam petium terrę poſitum in loco dicto Campreta ſub ſuis finibus; quod quidem petium terræ per conuẽtionem factam inter Ant.Ioan.Leonardi de Mõcigulo ex vna, & Fiuizanum Ioannis Bertini de Fiuizano ex alia, obligatum eſt iure hypothecę dicto Antonio marię filio & hæredi prędicti Fiuizani propter conuentionem nõ obſeruatam; meritò dicendum eſt, prędictum Franchum cõdemnandum eſſe ad tradendam poſſeſsionem prędicti petij terrę Campretę dicto actori hypothecatę donec ei ſatisfiat de dictis quadraginta libris imperialibus ſupradictis.

Quòd autem prędictus Franchus poſſideat terram Campretę notum eſt,ut præſupponitur in capitulis,& in exceptionibus propoſitis ab ipſo Francho die octaua Decembris.1556.dum dicit ſe non teneri ad relaxandum dictum petium terrę.Ex quo colligitur eum poſſidere arg.l. manumiſſiones.ff.de iuſt. & iure; nã ſicuti uidetur actor confiteri ea, quę in libello dicuntur Bal. l. cum pręcum 1. not. C. de lib.ca. Iaſ.§. ſi minus ult. num.4.inſtit. de action. ita etiam reus excipiens ui detur confiteri ea, quę ipſe aſſertiuè
1 dicit in exceptionibus; †ideoque confeſsio in iudicio facta parti pręiudicat l. certum §. ſed an ipſos.ff. de confeſſ.Alex. conſ.138. num.1.uerſ. ac etiam 1.col.lib.2.

Prętereà probatur ex depoſitionibus examinatorum pro parte dicti Franchi, qui licet pro eo producantur, nihilominus probant etiã pro alia parte Rom.conſ.432. nume.11. Dicit enim primus teſtis examinatus ſuper 3. cap. ſe ſcire, quòd dictum petium terræ hodie poſſidet Frãchus. Item Antonius Philippi alius teſtis examinatus ſuper cap. dicti Franchi, dicit Franc. tenere dictam terram Campretę,quam olim tenebat Heliſabetta. Ex quibus colligitur poſſeſsio
2 Franchi; †quia in ore duorum uel trium ſtat omne uerbum c.cum eſſes de teſtã. l. ubi numerus ff.de teſti.

Quòd uerò prædictum petium terræ loco dicto Cãpreta iure hypothecæ obligatum ſit prædicto Antonio Mariæ,probatur,quoniam ex inſtrumento uenditionis rogato a ſer Frãciſco de Balduccis de Colle Notario pub.Florentino ſub die 6.Iulij 1542.apparet quòd Antonius olim Ioan.Leonardi de Moncigulo dedit & uendidit Fiuizano Ioanuis Bertini de Fiuizano quoddã petium terræ poſitum loco dicto al Rũcho ſub ſuis finibus;& interim conſtituit ſe poſſidere nomine dicti Fiuizani emptoris,& promiſit defenſionem &c.& pro obſeruantia dicti contractus obligauit ſe & ſuos hæredes & omnia.

Ex quibus colligitur interpoſitam fuiſſe generalem hypothecam bonorum, quæ ſolet interponi iuxta tradita per Bartol. in l.rem alienam numero quinto. ff. de pignorat. action. & Iaſ. in §.item ſeruiana.num.89.uerſic. prædicta, inſtit. de action.

3 †Sed in generali hypotheca ſeu obligatione bonorum continentur etiam bona futura, l. 1. ubi Bar. ff.de pignor.& hypp.l.ſi & ibi Barto. & Bal.C.quæ res pignor.oblig. poſſ. Antonius de Fano tract.de pignorib.in 2. membro ſecundæ partis,numero primo.& Matth. de Afflict. deciſio.292.num.ſeptimo.incip.fuit ſupplicatum,& Nic.Bell.conſ.2.nu.14. Ergo in ea generali obligatione continetur petiũ terrę Campretę;quod petium dictus Antonius Ioanleonardi habuit, uel ſaltem poſtea acquiſiuit,ut conſtat ex inſtrumento donationis rogato per Ser Petrum quõdam Bart. de Todeſchis ſub die 17.menſis Marij 1548.vbi apparet Dominam Heliſabettã donauiſſe prędicto Ant.Ioan.Leonardi bona ſua, & conſequenter dictum petium terræ Campretæ; ut dicit ſecundus teſtis examinatus ſuper interrogatorijs ad ſecundum cap. pro parte dicti Antonij mariæ, qui dicit dictam Heliſabettam reliquiſſe dicto Ant. dictum petiũ terræ; quod etiam affirmat Simon Ludouici alius teſtis examinatus pro eadem parte, dum dicit ſuper interrogatorijs ad 2. cap. quòd Heliſabetta reliquit dictum petium terrę dicto Antonio Ioan.Leonardi. Ex his ergo patet quòd prædictum petium terræ in Campreta remanet obligatũ pro obſeruantia illius contractus, in quo uenditum fuit petium terrę poſitum loco dicto al Roncho ſed ipſe Franchus poſſeſſor fundi Campretę nõ probauit, quemadmodum probare debebat, Antonium Ioan.Leonardi autorem ſuum,a quo ſcilicet dictam terram Campretæ emit, obſeruaſſe prędictum contractum initum cum pręallegato Fiuizano:Ergo Antonius maria actor prędictus, & filius & hęres dicti Fiuizani pro obſeruantia dicti contractus uenditionis poteſt auocare poſſeſsonem dictæ terrę Campretæ a prędicto Francho ſucceſſore ſingulari ipſius Antonij Ioanleonardi uenditoris tanquam filius & hæres d.Fiuizani emptoris,& patris ſui.

Quod autem docere debuiſſet prædictus Franchus obſeruationem contractus præſtitam eſſe,probatur quoniam quando agitur de ſolutione non facta, ſeu de non exhibita obſeruantia,quod idem eſt, tunc onus probandi ſatisfactionem, uel obſeruantiã pertinet ad debitorẽ uel eius ſucceſſores, quando creditor non autẽ tertius negat factam eſſe ſolutionem, ut dicit Innoc.in c.ſuper his.de accuſ.col.ſi. uerſ.ſed argumentum.contra num.10. & Bar.in l. in illa ſtipulatione aliàs.l.hoc iure.ff. de uerb.oblig. num.6. & num.7.& Bal.in l.in contractibus, uerſ.illo uidelicet.num.1.C. de non nume. pec. & latè Auguſt.Bero.in c.quoniam contra.num.13.de proba.ſufficit enim creditori probare promiſſionẽ, &eo ipſo,quò negat factam ſolutionem,uidetur fundata eius intentio, ſi debitor contrarium nõ

probaue-

probauerit, ut dicit Bar. in l. in illa ſtipulatione. num. 6. & 7. & Bero. d. num. 13. neque præiudicauit Anto. Maria dum in tertia poſitione uidetur aſſumpſiſſe onus probandi; quoniam eum releuat clauſula adhibita in poſitionibus, uidelicet non ſe adſtringens, ut per Bar. l. Diuus, ff. de re iud. Canoniſtę, c. cum dilecti. de dolo & contum. Iaſ. in §. omnium. num. 161. inſt. de act. col. 28. Maranta de ord. iud. par. 6. 3. memb. num. 11. Quod uerò prędictus Ant. Maria eam poſſeſſionem auocare poſſit, ut hęres, & filius dicti Fiuizani colligitur ex depoſitionibus teſtium productorum per Antonium Mariam examinatorum ſuper 5. c. qui omnes rectè deponunt de quaſi poſſeſſione filiationis, aſſeruntq́; ſe cum uicinis uidiſſe reputari, tractari, & haberi pro filio Fiuizaui dictum Antonium Mariam, & ita fuiſſe reputatum. Ex quibus rectè probatur quaſi poſſeſſio filiationis; ut per Bart. in l. 1. C. quorum bon. in 3. opp. nume. 2. & 3. & in l. filium. ff. de his, qui ſunt ſui uel al. iur. num. 1. & in l. non nudis C. de probat. Rober. Maran. in l. is poteſt num. 256. ff de acquir. hęred. Alex. conſ. 51. lib. 1. viſo & diſcuſſo. Deci. conſ. 272. lib. 2. Gozad. conſ. 12. numer. 17. Bellon. conſ. 35. nume. 3. cum ſimil.

His ita ſe habentibus non obſtant ea, quæ in contrarium uidebantur poſſe deduci; Et primo non obſtat quòd domini Conſulentes in fauorem Frãchi dicebant difficillimum, ſcilicet fuiſſe probare, rem uenditam non fuiſſe traditam Fiuizano, quandoquidem in contractu uenditionis factæ Fiuiz. appoſitum eſt conſtitutum, per quod probatur translatio poſſeſſionis iuxta ea, quæ habentur per doctores in l. quædam mulier. ff. de rei uendic. Abb. c. quod nobis de præſcri. col. 2. & 3. l. quamuis. §. ſi conductor. ff. de acquir. poſſ.

Quoniam reſpondetur, hanc negatiuam non præſtitæ obſeruantiæ, non eſſe probandam ab ipſo creditore, vt per Beroium d. nume. 13. cum præall. & licet in ipſo contractu appoſitũ ſit conſtitutum, nihilominus ſecundum ueram, & magis communem opinionem propter illud non liberatur uenditor à traditione facti Alex. conſil. 28. lib. 2. num. 7. & 8. Dec. conſi. 281. num. 3. uer. & cum ipſarum part. 2. Tiraq. tract. de conſt. parte 1. num. 19.

Secundo non obſtat quatenus dicebatur, ꝙ in hoc iudicio non poterat obtinere Antonius Maria, qui probauit ſimpliciter uenditorem aliquo tempore petita bona poſſediſſe, non autẽ probauit tempore prædictæ obligationis illum habuiſſe earum rerum poſſeſſionem, quemadmodum probare oportebat, vt per Bar. l. rẽ alienam. ff. de pignor. act. Alex. conſi. 138. 1. volum. & propterea eius probatio tanquam non concludens uidebatur reijcienda l. matrem. l. probationem, C. de probat. Alex. conſi. 66. num. 12. lib. 7.

Quoniam reſpondetur quòd in hac generali hypotheca & obligatione bonorum ſufficit etiã ſi bona poſt contractam obligationem acquirũtur ipſi debitori. l. 1. in princ. ubi Bar. & l. quæ nõdum. §. 1. & ibi Bar. ff. de pignor. & hyp. quamuis in ſpeciali hypotheca oporteat probare rem eſſe pęnes uenditorem tempore obligationis; atque hæc eſt ea differentia, quæ notabiliter ponitur inter hypothecam ſpecialem & generalem per Antonium de Fano in trac. de pigno. & hyp. in 1. membro ſecundę partis princip. num. 1. & 3. membro octauæ partis num. 16. & propterea tã quam probatio omnino concludens eſt admittenda Alex. conſi. 204. num. 10. lib. 2.

Tertio non obſtat, quòd cũ generalis diſpoſitio ad futura non trahatur Bar. l. ſi ita eſſet. ff. de aur. & arg. lega. Bellon. conſi. 5. num. 1. ideo terra Campretæ non videatur obligata iure hypothe-
4 cæ. † Quoniam reſpondetur quando agitur de modico pręiudicio, diſpoſitio generalis trahitur ad futura Bar. d. l. ſi ita num. 4. ff. de aur. arg. leg. Bar. ita limitat præallegatam regulam per l. fi. C. quę res pign. oblig. poſſu ubi gloſ. & Bar. dicũt ꝙ generalis hypotheca trahitur ad futura; ſecus eſt in uenditione, vel donatione; & rationem aſſignant, quia in hypotheca conſtituitur ius in re: nec propterea quis debet plus, ſecus in venditione uel donatione, in quibus tractatur de alienatione iuris, Bellon. d. conſ. 2. nu. 14.

Quarto non obſtat dum dicebatur, quòd Antonius Maria non uidebatur egiſſe legitimè, cum probatum non eſſet illum patris ſui Fiuizani hęredem extitiſſe, quod uidebatur probandum vt per Bart. & Alex. l. ſi cum dotem §. tranſgrediamur ſuper gloſ. in uer. extiterit. ff. ſolu. matr. quoniam reſpondetur, quòd licet filius coniunctus nõ præſumatur hęres, niſi hoc actor probet, ut per Alex. d. §. tranſgrediamur, nihilominus filius, qui contra alium agit, ut hic, ſemper prę́ſumitur hæres, niſi contrarium probetur quod hic non fuit factum, ut per Bal. in l. emptorem in fi. num. 10. C. locati. Bal. l. 1. in fi. num. 8. C. com. de leg. quod indiſtinctè in ſuo, ſine dubio locum habet, ut per Angel. in repet. l. in ſuis col. 36. num. 108. ff. de lib. & poſthum. & facit. c. fin. 16. q. 4.

Quinto non obſtat, quòd prędictus Antonius Maria agens contra Franchum tertiũ poſſeſſorem non probauerit hypothecati, fundi Cãpretę dominium tempore contractę generalis obligationis in bonis debitoris fuiſſe, quemadmodum probandum eſt, quando agitur contra tertium poſſeſſorem, ut per Bart. in l. rem alienam. C. de pignor. act. nume. 5. & Iaſ. d. §. item ſeruiana Inſtit. de action. nume. 86. Alex. conſ. 137. lib. 2. num. 4. Matth. de Affl. deciſ. 383. nu. 4. & num. 7. Guid. Papę conſ. 231. incip. abſolui & Dominus Ant. de Fano tract. de pignor. & hyp. octaua parte membro 3. num. 8. quoniam reſpondetur, quòd licet prædicta uera ſint de iure communi, tamen prę́cedens concluſio nõ poteſt in caſu noſtro locum ſibi uendicare propter ſtatutorum diſpoſitionem. Cautum eſt. n. in libro ſtatutorum Fiuizani c. 69. quòd in omnibus illis caſibus, de quibus ſtatuta prędictorum

caſtrorum non diſponunt, ſeruari debeant ſta-
tuta ciuitatis Florentię, quæ ſunt etiam ſeruan-
da in toto eius territorio deficientibus proprijs
ſtatutis, ut habetur in 5. libro ſtatutorum, Rub.
1. in ſtatuto, quod incipit, urbem noſtram Flo-
rentinam &c. ſed ſtatuto Flor. ſub Rub. 60. 2. li.
loquente de hypothecaria diſponitur, quòd in
cauſa hypothecaria, uel ubicunque dicentur ali
qua bona eſſe obligata vel hypotheca, ſufficiat, ſi
probetur, debitorem, cuius bona eſſe dicuntur
per annos decem poſſediſſe uel ſufficiat proba-
re, quòd conuentus habuerit titulum, uel cau-
ſam a debitore, uel eius ſucceſſore; ergo non te
netur prędictus Antonius Maria probare domi
nium uel poſſeſſionem, ſed ſufficit ei probare
Franchum reum conuentum habuiſſe titulum,
uel cauſam à ſuo debitore, ſecundum diſpoſitio
nem dicti ſtatuti Florentini; quo cauetur agen-
tem ad rem obligatam poſſe probare, uel poſ-
ſeſſionem, uel reum conuentum habuiſſe cau-
ſam uel titulum a debitore, & tradit Ant. de Fa
no 3. membro octauę partis num. 11. quo caſu
5 † ad ueritatem alternatiuæ ſatis eſt, vnam par-
tem uerificari, Bart. l. ſi is, qui ducenta. §. utrum.
ff. de reb. dub. & §. ſi plures, inſtitut. de hęredi-
bus inſtitut. & l. ſi ita ſtipulatus fuero decem. ff.
de uerbor. obligat. capitu. Inter cęteras de re-
ſcr. Quare cum prędictus Ant. Maria actor ex
his duobus unum probauerit, uidelicet reũ ha-
bere cauſã a debitore obtinere deberet, & hoc
ei ſufficit, ut dicit dictum ſtatutum. Cuius uer-
bi (ſufficit) natura, eſt nil ultra requirere, gloſ. in
uer. Canonicis in c. ſtatutum de reſcript. in 6. &
Roman. in l. cum mulier. ff. ſol. matr. Quòd au-
tem probatum ſit prędictum reum conuentũ
habuiſſe cauſam a debitore colligitur ex inſtru-
mento uenditionis, de quo rogatus eſt ſer Frã
ciſcus quondam Ant. de Balducis de Colle die
6. Decembris 1548. in quo patet prędictum de
bitorẽ Ant. Ioan. Leonardi dediſſe, & uendidiſ-
6 ſe d. Franc. d. petium terrę Campretę; † cuius in
ſtrumenti probatio dicitur probatio probata l.
præcibus. C. de probat. inſtrumentum enim di
citur probatio probata non autem probanda,
& ueritas manifeſta Bal. in l. Imperator 2. colu.
ff. de ſtatu hom. l. 2. colu. 1. C. quando fiſcus, uel
priuat. & l. intereſt. C. de ſolution. num. 2. Bart.
l. 1. num. 8. ff. de oper. no. nunt. Tomm. Gram-
mat. deciſ. 45. nu. 9. Rurſus hoc idem probatur
ex depoſitionibus teſtium productorum pro
parte Franchi; dicit enim Dominicus Matthęi
de Monciguilo primus teſtis examinatus ſuper
interrogatorijs ad 2. capit. quòd Antonius te-
nuit dictam terram Campretæ, quouſque eam
uendidit Franc. idem etiam dicit Ioannes Ange
li ultimus teſtis productus pro Francho exami-
natus ſuper eiſdem interrogatorijs, dicit enim
quòd dict. Antonius tenuit dictam terram Cã
pretæ, donec eam uendidit Francho, qui uigo
re dictæ emptionis factæ a dicto Ant. intrauit
poſſeſſionem dictę terræ.

Sexto non obſtat, dum dicitur Ant. Mariam
non poſſe obtinere, utpotè qui ante factam ex
cuſſionem bonorum principalis debitoris, &
eius hæredis prius egit contra tertios poſſeſſo-
res, quod de iure ciuili non poteſt fieri Bart. &
Bal. l. perſecutionem, & in Auth. hoc ſi debitor
ſubſequenti; C. de pignor. Anchar. conſ. 363.
num. 3. Alex. conſ. 137. num. 8. lib. 2. Ant. de Fa
no in tract. de pign. in 1. membro octauę partis
num. 10. Quoniam reſpondetur primo quòd il
la concl. procedit de iure communi, ſecus autẽ
eſt dicendum, ubi ex expreſſa diſpoſitione a ſta
7 tuto remitteretur iſta diſcuſſio; † quia ſtatuta in
loco ſuo derogare ſolent iuri communi Alex.
conſ. 75. num. 8. lib. 1. & habetur per doctores
in l. omnes populi. ff. de iuſt. & iure. At in caſu
noſtro ſtatutum ex preſsè tollit diſcuſſionem, ut
probatur in ſtatuto Flor. In 2. lib. ſub Rub. 59.
vbi dicit quòd nulla diſcuſſio debitorum princi
paliũ, requiratur in aliqua cauſa; ſed exquiſitio
ne eius nõ obſtante perueniri poſsit ad obliga-
tos, uel extraneos bonorũ poſſeſſores; ergo nõ
tenebatur Ant. Maria diſcutere prius principa-
lem, uel hæredes eius propter diſpoſitionẽ ſta-
tuti Flor. quod obſeruatur in territorio non ſo-
lum ſecundum ordinationem ſtatuti Fuizani,
ſed etiam de iure communi ut per Pau. de Caſt.
conſ. 171. nu. 1. parte 1. & Soci. iun. conſ. 2. num.
30. 1. vol.

Secundo reſpondetur non eſſe neceſſariam
excuſsionem, ubi notoriũ eſt, & allegatur, prout
ex actis colligitur quòd in bonis debitoris nihil
eſt, uel non tot extant bona quæ ſufficiant cre-
ditoribus, tum excuſſio non requiritur gloſ. in
l. decem in fi. in ver. excuſſum. ff. de uerb. obli-
gat. l. fi. in uer. ſed cum. ff. ſi cert. petatur, ubi do
ctores communiter, Angelus. Nicol. de Neap.
Iaſ. in §. item ſi quis in gloſ. in ver. creditorem
inſtit. de action. & Ant. de Fano. d. tract. de pi-
gnor. in 1. membro octauæ partis nu. 14. uerſ.
& primo fallit quando notoriè; Grat. in conſi.
119. num. 18. lib. 2. & conſ. 63. num. 43. lib. 2. At
in caſu noſtro notorium eſt, bona non ſufficere;
ergo non eſt facienda diſcuſſio. quòd autẽ hoc
notorium ſit patet ex atteſtationibus ſecundi, &
tertij, quarti & ultimi teſtis examinatorum per
dictum Antonium Mariam, qui ſanè deponunt
nil reliquiſſe, uel non tot in bonis Antonij eſſe
relicta, quæ ſufficiant creditoribus.

Tertio etiam reſpondetur, quòd quãdo pen
dente lite mota contra tertium poſſeſſorem,
tunc per iſtud remedium dicitur eſſe ſuccurſũ
ipſi actori Bal. l. cum teſtamento. C. de teſtam.
ubi ait quòd excuſſio facta pendente hypothe-
caria declarat bona debitoris ante litem conte
ſtatam non fuiſſe ſoluendo Ant. de Fano in
tract. de pignor. ubi multos citat, primo mem
bro octauę partis numero 37. uerſ. ſecundo
quæritur in materia excuſſionis; Sed in caſu no
ſtro, pendente iſta lite, facta fuit excuſſio con-
tra principalem debitorem die 15. Martij 1557.
ut ex actis conſtat; ergo rectè dicitur agere ipſe
Antonius Maria contra tertium poſſeſſorem

Franchum,

Franchum, etiam ſi ab initio non fuerit facta excuſſio.

Ex quibus patet, quòd Antonius Maria potuit, relicto principali, uel eius hæredibus agere contra tertios poſſeſſores.

Habet enim plura remedia creditor. Decius conſilio quingenteſimo ſexageſimo. libro quarto. numero octauo. Viſo puncto, & ubi habet plures poſſeſſores et quos vult poteſt eligere. Cor. conſilio ducenteſimo trigeſimoſeptimo. tertio uolumine. numero primo, & centeſimoſexageſimoſexto. quarto uolumine. numero ſexto. ideo que poteſt pignori incumbere donec ei ſatisfiat Soc. ſen. conſilio uigeſimo. tertio uolumine. numero quarto.

Septimo ergo non obſtat, quòd ſtatutum loquens de excuſſione non iuuet ipſum actorem, quaſi non interceſſerint requiſita, neque ſeruata ſint verba ſtatuti in formādis articulis, ut uult Baldus in l. ſiquis non dicam rapere. numero tertio. C. de epiſcopis, & clericis; quoniam reſpondetur, quòd imò requiſita a ſtatuto adſunt, nimirum, quia Franchus eſt poſſeſſor, ut probatum fuit, & tunc ſtatuti uerba ſeruari uult Bald. quando ſuper illis formare uult actor articulum, ut ſentit ibi Baldus, qui præſupponit quòd articulus formetur ſuper uerbis ſtatuti, ſecus quando articulus ſuper illis uerbis non fundatur, ut hic, ubi etiā clauſula (nō ſe adſtringens) releuat eum a non neceſſarijs, ſed admitti ea tantum, quę ſufficiunt ad uictoriam. Iaſon dicto §. omnium. numero centeſimo ſexageſimoprimo. & Celſus Hugo, in tractatu clauſul. in clauſul. libellorum. clauſula non adſtringens ſe &c.

Octauò non obſtat quod agenti hypothecaria obſtet exceptio præſcriptionis, ut per Alexandr. conſilio centeſimo. libro quinto. numero quarto. uer. ſicul. ad quod oſtendendum. Paul. conſilio ſeptuageſimo. numero ſecundo. ſecunda parte, breuiter in caſu pręſenti. Quoniam reſpondetur de iure ſi tertius poſſeſſor habet cauſam a debitore, tunc donec debitor uiuit, non pręſcribit minori ſpatio quadraginta annis, uel poſt mortem triginta, ut per Antonium de Fano ſexta parte in ſecundo membro. numero primo. uerſicul. ſi autem dictus, & de iure municipali non tollitur minori ſpatio quàm triginta annorum, ut per ſtatutum Florentinum. libro ſecundo. rubric. de pręſcriptione, ubi hypothecarię, uel cuiuslibet alterius actionis pręſcriptio non poteſt eſſe maior, uel minor, quàm triginta annorum.

Quod uero ad expenſas attinet, ideo dixi reum conuentum in litis expenſis actori condemnandum eſſe, quoniam ſecundum commu-
8 nem opinionem, † uictus uictori regulariter in expenſis condemnari debet, ut per Barto. l. properandum. in §. ſin autem alterutra. Codice. de iudic. & lege eum, quem temerè. digeſtis. de iudic. Alexander conſilio octuageſimotertio. uiſo proceſſu libro ſexto. numero decimoquarto. Corne. conſilio ſeptuageſimoſexto. in fine. numero decimoquinto. ſecundo uolumine. Albertus Brunus conſilio quinquageſimoquarto. numero decimonono. Socynus iunio. conſilio trigeſimoſexto. numero decimoquarto. lib. ſecundo. cum ſimilib.

Ego Ant. Ciofius.

SVMMARIVM.

1 *Liber in fauorem ſcribentis nil probat de iure communi.*
2 *De conſuetudine creditur etiam in libris mercatorum.*
3 *Probatio qua non concludit, reijcitur.*
4 *Statutum, vel conſuetudo interpretatur, vt ſimpliciter loquatur.*
5 *Diuturna præſtatio cenſus inducit probationem conceſſionis in emphyteuſim.*
6 *In obligatione facti, ſuccedit obligatio ad intereſſe.*
7 *Confeſſio in iudicio facta parti præiudicat.*
8 *Dominus tenetur ex facto ſui miniſtri.*
9 *Ex contractu vero procuratoru domini obligantur.*
10 *Hypotheca generalis bonorum eccleſiæ eſt permiſſa prælato pro obſeruantia contractus.*

CONSILIVM CXXI.

Diuino nomine inuocato.

VIA cauſa locationis, quæ uertitur coram Magnificis Prioribus ciuitatis Piſarum inter Andream Hieronymi Luchini appellantem ex una, & Melchionem, ſeu Marcum Bartholomęi Malaſomę a Sancto Iuſto, aduerſus quem prouocatur, ex alia, ad me tranſmiſſa fuit, vt dicerem, & referrem pręfatis Magnificis Prioribus, quę ſint eorundem partes in iudicando ſuper dicta cauſa; idcirco uiſo pręcepto facto in primo proceſſu; uiſiſque exceptionibus, replicationibus, & atteſtationibus ſubſecutis, & uiſa ſententia inde lata. Viſo etiam ſecundo proceſſu facto coram Magnifico Capitaneo, & Commiſſario ciuitatis Piſarum cum ſuis exceptionibus, replicationibus, & atteſtationibus, & ſententia deinde ſubſecuta.

Viſo etiam appellatione ab ea interpoſita, viſoq; toto tertio proceſſu facto corā prædictis Magni

ſicis Prioribus in cauſa appellationis, & viſo libro prædicti Andreæ, & diligenter conſideratis inſtrumentis, & ſcripturis ad me tranſmiſſis, cæteriſque omnibus alijs allegationibus, & omnibus alijs conſiderandis accuratè conſideratis, atque diſcuſſis.

Diuino nomine repetito, dico, & refero per iudicē a quo benè fuiſſe, & eſſe iudicatum, & pronuntiatum contra prædictum Andream: & propterea dico, & refero prædictum Andream Hieronymi Luchini appellantem cogendum, & compellendum fuiſſe, & eſſe ad dimittendam, & relaxandam detentionem dictæ tabernæ frumentariæ, ſeu magazini, ſigno Aquilæ ſignati, de quo agitur, prædicto Melchioni Bartholomæi Malaſomæ, primo contra dictum Andream rectè agenti, & nunc malè appellato. Itemque dico, & refero in expenſis huius inſtantiæ, atque etiam proximæ præcedentis prædictum Andream fuiſſe, & eſſe condemnandum, & ita dico, & refero omni meliori modo &c.

Ad hoc autem dicendum, atque ita referendum moueor, & inducor maximè infraſcriptis cauſis, & rationibus, uidelicet.

Quoniam non eſt probatum, quòd Andreæ Luchini locatio facta ſit. Solent enim huiuſmodi conuentiones, vel ex inſtrumentis, vel ex teſtium dictis probari iuxta tradita per Paul. Caſtr. conſilio quarto. libro primo. numer. quarto. ſed neque ex inſtrumento, neque ex teſtibus hoc probatur; ergo Andreas non poteſt obtinere. Quod autem non probetur Andreæ locatio ex inſtrumento apparet; quoniam reuera nullum inſtrumentum ſuper ipſa aſſerta locatione celebratum eſt, quinimò ipſemet Andreas in ſuo libro aſſerit, locationis inſtrumentum non factū, ſed faciendum fuiſſe; dicitur enim in memoriali quam fecit Andreas die decimoquarto Nouembris milleſimo quingenteſimo quinquageſimoſexto in ſuo libro, quòd per eſſer malato detto meſſer Bartolomeo mi diſſe, che ne faceſſi ricordo, & quando ſarebbe guarito, ne farebbe il contratto, che io attendeſſi a guarire.

Quòd verò ex teſtibus probatum non ſit, factam eſſe locationem Andreæ patet, quia omnes fermè teſtes examinati in primo proceſſu de præcepto demonſtrant factam non fuiſſe, neque perfectam locationem, ſed eſſe perficiendam, & aliquid ea in re fuiſſe ſuperaddendum; ideoque contractum non eſſe perfectum; quando enim aliquid agendum ſupereſt, nihil factum eſſe uidetur. l. pen. in fi. C. de his quibus ut indign. dicitur enim in tertio capitul. ſeu articul. primi proceſſus, che attendete ad eſſercitare, che come io ſon gionto aſſetteremo il tutto, & in quinto capitul. primus teſtis dicit, che eſſercitaſſi, che ſi aſſetterebbe, come era giunto. Secundus item teſtis ſuper tertio capitul. primi proceſſus dicit, che allhora non uoleua, ma che ſi fermerebbe con Andrea quel che uoleſſi fol. 27. quod non reperitur fuiſſe factum.

Ex quibus omnibus patet, quòd locatio erat facienda ipſi Andreæ, non autē ꝙ erat facta, & propterea dicendum eſt, locationem Andreæ factam eſſe non probari, cum iam de locatione facta Melchioni extet publicum inſtrumentum, vt dicam infra.

Qua opinione retenta, non obſtant, quæ in contrarium deduci poſſunt.

Primò non obſtat, quòd ipſe Andreas in ſuo libro propria annotatione ſcripſerit folio quadrageſimoquarto ſe conduxiſſe tabernam frumentariam. ſeu magazinum ſigno Aquilæ ſignatum a Domino Bartholomæo ueteri operario, & propterea videatur eſſe probata locatio.
1 † Quoniam reſpondetur, quòd de iure communi liber pro ſcribente nil probat in ſcribentis fauorem. l. exemplo. l. rationes. C. de probation. Bartol. in l. admonendi. numero uigeſimoſexto. verſicul. circa ſecundum ibi ſi uerò ab eius. ff. de iureiurando. & l. fin. C. de cohuen. fiſ. debitor. libro decimo. & Nicol. Boer. deciſione centeſima quinta, numero primo, ſecundo, tertio, & quarto. parte prima.

Secundò non obſtat, quòd conſuetudo indu-
2 † cere poſſit, vt ſcripturis mercatorum detur plena fides. Baldus, Angelus, & alij in l. quædam. §. nummularios. ff. de eden. Curt. in l. admonendi. numero centeſimo uigeſimonono. ff. de iureiurando. vbi etiam Lanfrancus numero quinquageſimo, quaſi tunc ea ſcriptura publica cenſeatur. capitul. cum dilectus. de inſtrumentorum. Et propterea dicēdum uideatur, quòd huic propriæ annotationi credendum ſit, cum teſtes probauerint, hic ſecundum conſuetudinem obſeruari, vt detur fides libris; teſtes enim ſuper ſecundo articul. huius tertiæ inſtantię examinati probant, hanc eſſe practicam, dum ſe ad articulos referunt, dicentes ea eſſe uera, quæ in articul. habentur, quo caſu optimè dicuntur probare, ut per Bald. conſilio decimo. parte quinta. numero quinto, & ſexto. & conſilio quinquageſimoquarto. parte prima. numero ſexto. & Bartol. Socyn. conſilio quinquageſimoſexto. numero duodecimo. libro quarto. etiam ſi diceret, ni fallor. Pauli de Caſtr. l. prima. numero duodecimo. ff. de iuſtitia, & iure.

Quoniam reſpondetur, quòd licet probata eſſet conſuetudo, uidelicet, ut recordis detur fides
3 † tamen iſta probatio in propoſito noſtro non concluderet, & propterea reijcienda. l. neque natales. C. de probat.

Nam quando extat conſuetudo in aliquo loco, quòd recordis detur fides, & libris mercatorum, & artificum, ut hic, illud eſt uerum, & procedit, cum agitur de his, quæ pertinent ad artem, ſeu negociationem illius, qui ſcribit, aliàs autem
4 non præſtatur fides dictis libris. † Et ita eſt interpretanda conſuetudo, uel ſtatutum, quod ſimpliciter loquatur. argumento eorum, quæ dicit

dicit Bald. in l. fin. numero ſexto. C. ad Macedonianum. ubi etiam Paulus Caſtr. nnmero quarto. nerſicul. ex ultimo dicto. & Paul. in l.prima.§.in filiofamiliàs. numero quarto. digeſtis. ad Macedonianum. ubi etiam habetur, quòd ſi dicat ſtatutum, vt filiusfam. non obliget ſe, niſi ſit mercator, vel artifex, & ipſe filius fecerit contractum, in quo ſe obligauerit, non tamen ex cauſa mercaturæ, ſeu artificij ſui, & hoc conſtat, tunc vtique non poteſt obligari. Si verò non conſtat in quam cauſam, præſumimus quòd ratione mercaturæ ſe obligauerit; & ſic ſtatutum intelligitur dummodo contrahat in cauſam mercaturæ; & dicit Paul. Caſtrenſ. d. §. in filiofamiliàs ſe pluries in facto iſtud Florentiæ vidiſſe. Et ideo quando ſtatutum, vel conſuetudo extat, vt libris mercatorum credatur, hoc locum ſibi vendicat in pertinentibus ad eorum artem, ſeu negociationem. Caccialup. in l. admonendi. numero ſeptuageſimoſecundo. & ibi etiam Iaſon in lectura & repetitio. ff. de iureiurando. Intelligiturque id procedere in ſpectantibus propriè ad officium ſcribentis. Iaco. Pet. de Ptolom. in d. l. admonendi. numero ſexageſimoquarto. tunc enim ſcripturæ priuatæ creditur, veluti ſi Epiſcopus ſcriberet ſe aliquem excommnnicaſſe. cap. poſt ceſſionem. de probatio. Si quando enim mercator id ſcribat quod ad eius exercitium non pertineat, tunc ſanè unitur alieno officio, videlicet tabellionis; cumq; non ſit tabellio, non facit fidem eius ſcriptura. Caius Sacch. in d. l. admonendi. numer. trigeſimonono. ff. de iureiurando. Cum igitur ſcriptura conductionis tabernę non pertineat ad artem, & exercitium ipſius Andreæ ſcriptoris dicẽdum eſt, non videri concludenter, probatam eſſe locationẽ prædicto Andreæ, vt affirmat, quia ad eius exercitium ipſius conductionis ſcriptura non pertinebat, ſicuti, nec ad officium mercatoris pertinet emere poſſeſſionem. vt per Paul. Caſtren. d. l. fi. nu. 4. C. ad Maced.

Tertiò non obſtat, qnòd videatur probata locatio per receptionem penſionis acceptæ a miniſtris ipſius operarij, vt facit fidem ipſe miniſter in libro Andreæ fol. quadrageſimoquarto. quasi ex probatione ſolutionis, & penſionis probetur locatio. vt per Paul. Caſtren. conſilio quinquageſimoprimo. libro ſecundo. numero ſecundo.

5 † Nam diuturna præſtatio cenſus inducit probationem conceſſionis in emphyteuſim. Alexand. conſilio quinquageſimo. numero decimonono. libro quinto. Dec. conſilio centeſimo quadrageſimoſexto. numero ſecundo. parte prima. & conſilio ducenteſimo octuageſimoquinto. libro ſecundo. numero 3.

Quoniam reſpondetur quòd hic non adeſt diuturna præſtatio penſionis, vt præſupponunt autorjtates adductę. Et ideo dicendum eſt, quòd ex receptione ipſius mercedis non probetur locatio contra Marchionem, quoniam ex ſolutiona penſionis, vel cenſus diuturno etiam tempore præſtiti, non præſumitur ſolemnitas ad excluſionem, uel in præindicium, & damnum alicuius, vt per Baldum in l. ſi certis annis. numer. decimo quarto. uerſicul. non obſtat, quòd patientia. Codice. de pactis. & ibidem Iaſon columna penultima. verſicul. quinto limita. & Franciſcus Cur. in repetitio. d. l. ſi certis annis. columna fi. in fine. & Alexand. conſilio decimoſeptimo. columna tertia. numero quarto. libro quarto. vbi etiam additio Molin. in nerbo, præiudicium. & Alexander conſilio primo. numero vigeſimo. columna ſexta verſicul. non ob. lib. 4.

Ex ſolutione enim non præſumitnr ſubſtantia actus. Alexand. conſilio quinquageſimo. numero ſeptimo. libro quinto. quãdo enim vel ſolemnitas, uel ſubſtantia principaliter, & per ſe tendit in præiudicium eius, contra quem agitur, tunc ex ipſa præſtatione actus ſubſtantia non pręſumitur. Alexand. conſilio quadrageſimoquinto. libr. tertio. & Decius conſil. quadringentesimoquadrageſimoſecundo. numero vigeſimoſecundo. libro tertio. ſed ex hac receptione ſolutionis ab ipſo Andrea operario, vel eius miniſtris induceretur ſubſtantia actus, & validitas locationis contra tertium. ideſt contra ipſum Marchionem, cõtra quem agitur: ergo iſta receptio penſionis non probat locationem in pręiudicium Marchionis, licet reſpectu promiſſionis de locando factæ Andreæ ſecus eſſet; ratione enim intereſſe po-
6 tuiſſet agere contra ipſum operarium; † quoniã in obligatione facti ſuccedit obligatio ad intereſſe. l. ſtipulationes non diuidnntur. verſicu. Celſus. vbi Bartol. ff. de uerborum obligatione. Et ideo quamuis ſolutio cenſus facta per ius nõ habentem proſit ius habenti quo ad conſeruationem emphyteoſis. Romanus conſilio quadringenteſimo nonageſimoprimo. numero quarto. & conſilio centeſimo tertio. numero ſecundo. & conſilio ducenteſimo ſeptuageſimoquinto. numero decimo. tamen in præiudicium tertij iſta præſtatio nil probat; ſicut enim poſſeſſio probatur ex perceptione mercedis, quando alius non poſſidet, non autem quando alius poſſidet. Bartol. in l. quamuis. §. ſi conductor. numero ſecundo. ff. de acquirenda poſſeſſione. ita perceptio penſionis non probat locationem, quando res alij eſt locata, vt in caſu noſtro, vbi taberna frumentaria eſt locata Marchioni, vt ex publico inſtrumento patet.

Præterea adde, quòd ille miniſter operarij, qui recepit illas mercedes, dixit ſe accipere ſaluo iure, quaſi ſaluo iure tertij, quę verba habent uim conditionis, ſi alius, ſcilicet non habeat potiora iura, quia non intendit alicui præiudicare. Innocentius in capitul. quoniam frequenter, vt lite non conteſtat. Baldus in l. final. C. de edict. Diui Adria. tollend. numero quadrageſimoprimo. in fi. quarta queſt.

Rurſus ipſe recipiens non videtur eum fateri locatorem, quia recipiens tanquam a tali, non uidetur fateri eum talem. l. non idcirco. C. de iur. & fac. igno. vbi Bal.

Item poſito, & non dato ſine pręiudicio ueritatis, quòd ipſa locatio Andreę probaretur, adhuc dico, quòd Andreas non poteſt obtinere, quia locatio facta Melchioni eſt prior, quod patet ex inſtrumento locationis factę Melchioni, de quo rogatus fuit ſer Philippus, de Sancto Caſſiano. Ex eo enim apparet, locationis contractum cum Melchione Bartholomæi celebratum fuiſſe die 30. Octobris 1555. ſtilo Florentino, & 1556. ſtilo Piſano; & nihilominus ipſe Andreas in ſuo libro carta 43. annotauit ſe conduxiſſe prædictam tabernam die 14. Nouembris 1556. ſtilo Piſano incipienda die 1. dicti menſis, vt fatetur etiam ipſe Andreas in exceptionibus primæ inſtantiæ de præcepto ſub fol. 3. & fol. 10. Quare ſicut actor videtur confiteri ea, quæ in libello dicuntur. Bald. in l. cum precum. 1. nota. C. de liberali cauſa. Iaſ. §. ſi minus. ult. notab. numero quarto. inſt. de action. ita etiam reus, & excipiens videtur confiteri ea, quæ ipſe aſſertiuè di-
7 cit in exceptionibus. † Ideoque confeſſio in iudicio facta parti præiudicat. l. certum. §. ſed an ipſis. ff. de confeſſ. Alex. conſilio 138. nnmero primo. verſicul. ac etiam. prima columna. libro ſecundo Sed priòr loco præualet. argum. l. 4. C. qui por. in pig. hab. prima enim locatio præualet. l. quoties, vbi Iaſ. limita. 13. C. de rei vend. ubi concludit Iaſ. quod ſi dominus locat domum, vel fundum primo uni, deinde ſecundo, & traderet ei, tamen præfertur primus conductor, non ſecundus; ergo præualere debet locatio facta Melchioni tanquam ea, quæ præceſſit. Neque obſt. quòd locatio facta Melchioni, videatur facta a non habente authoritatem, & ſic non procedat limitatio 13. quæ præſupponit, locationem fieri a Domino, vel ab habente ius locandi. Quoniam reſpondetur, quòd Petrus Bartholomęi de Olueto, qui locauit Melchioni, erat miniſter, & agens dicti Domini Bartholomęi, quod patet ex primo proceſſu de præcepto in exceptionibus fol. 11. vbi patet, miniſtros dicti Domini Operarij locaſſe Melchioni, & eos eſſe miniſtros affirmaſſe prędictum operarium atteſtatur Martius, & Marcus examinati ſuper tertio capitul. primi proceſſus. Ex quibus re uera patet, prædictum Petrum de Olueto fuiſſe miniſtrum, & agentem dicti operarij, & propterea videtur habuiſſe mandatum ad hoc, iuxta doctr. Paul. Caſtren. in conſ. 1. parte prima. ut etiam uidentur affirmare teſtes examinati ſuper ſexto cap. ſecundi proceſſus, quorum atteſtationes licet de per ſe ſingulę fortè nõ probarent, tamen coniunctę cum iſta confeſſione uidentur probare: que enim ſingula non proſunt, tamen coniuncta iuuant. Bar. l. 2. ff. de excuſatione tutorum.

Neque obſtat ſi diceretur, quòd dictus Dominus Bartholomęus operarius non habuerit ratam huiuſmodi locationem, quia reſpondetur quòd ipſe Dominus operarius teneri debet
8 ex facto ſui miniſtri, † ut tenetur dominus ex facto eius, quem prępoſuit ad negociandum. Bart. l. prima. in principio. ff. de exerc. actio. & l. ei qui ſeruo. vbi Bald. C. quod cum eo. l. ſi pupilli. §. primo. ubi gloſſ. & doctores. ff. de negoc. geſt. Baldus l. ſi mutuam. C. de inſtitor. & iure cautum
9 eſt, † ex contractu procurationis dominum obligari. l. venditio. ff. de euictio. l. Iulianus. §. ſi procurator. ff. de tribut. Soc. ſenio. conſilio centeſimo vigeſimoquinto. numero quarto. primo volumine. Inſtitores enim, & factores mandatum habere videntur, & ideo dominus debet habere ratos contractus per eos celebratos, ne contrahentes damno afficiantur. Paul. Caſtren. conſilio primo. uolum. primo. quod etiam obtinet in emphyteuſi; vbi ſi procurator dat in emphyteuſim uni, dominus verò dat alij, non poteſt dominus venire contra factum procuratoris in pręiudiciũ primi. Grat. conſilio nonageſimoprimo. libro primo. nu. 9. & 10.

Neque obſtat quòd ſecunda locatio pręferri debeat, & propterea uideatur pręferendus Andreas ſecundus aſſertus conductor, vt per Socynus conſilio vigeſimonono. libro quarto. & Alexander conſilio centeſimo vigeſimoſecundo. libro quinto. & deciſio Rotę 878. incip. uerum lex quoties in antiquis. fol. mihi nonageſimonono. ſub rub. de locatione, aliàs ponitur in tit. de locato, & conducto. deciſ. 2.

Quoniam reſpondetur, quòd dictum Socy. & Alexand. procedit quando vtraque locatio plenè probatur, vt colligitur ibi, ſed in caſu noſtro ſecus eſt, quoniam (nt dixi) hic non conſtat de ſecunda locatione. Pręterea in locis ſupracitatis primus conductor in re locata nullum ius reale habuit, vt colligitur ex pręallegatis conſil. & pręallegata deciſione, hic uerò ſecus eſt, quoniam primus conductor in re conducta habet hypothecam generalem. Item allegata in contrarium habent locum quando ſecundo conductori fuiſſe facta traditio ex cauſa locationis. argumento d. l. quoties. ſed Andreas hic alio modo, quàm per viam traditionis occupauit poſſeſſionem, & detinuit inuito operario, vt probatur per pręceptum, de quo in actis. Vnde ſumus in diuerſis terminis; ex quibus non infertur. l. Papinianus exuli. ff. de mino.

Neque obſtat dum dicitur, Melchionem agere debuiſſe contra locatorem operarium. l. Imperatorem. C. locati, non autem contra Andream, quoniam reſpondetur, quòd imò potuit etiam agere contra Andream, quia ipſe Melchion habet obligata dicta bona pro obſeruantia contractus, ut patet ex dicta clauſula obligantes &c. appoſita in contractu iuxta tradita per Alexandrũ conſilio centeſimo uigeſimoſecundo. in fi. nnmero decimo. libro quinto. Id quod operarius face-
10 re potuit; † quia hypotheca generalis bonorum eccleſię eſt permiſſa pręlato pro obſeruantia cõtractus. Abbas capitul. primo. de pignor. uerſic. in fine gloſſę, & Abb. in cap. nulli. in 3. notab. de rebus eccleſ. non alienan. ne retrahantur homines a contrahendo cum eccleſia Bero. dicto cap.

nulli

mili. numero 13. & eſt communis opinio. ſed quando bona ſunt obligata pro obſeruantia, poteſt agi aduerſus detinentem bona. Soc. conſil. 19. numero 9. & 10. quarto volumin. & Leoſ. C. qui potior. in pignor. hab. ergo potuit agere reſ li ad reſtitutionem magazini. Cum enim Andr. non obtulerit intereſſe, cogitur præciſè reſtituere, quia ius retentionis non fuit reſolutum per oblationem, vel ſolutionem intereſſe, quod reſolui poterat iuxta ea, quæ tradit Dominus Antonius de Fano in tractatu de pignor. & hypot. part. ſecunda. in ſecundo memb. nu. 7. Præterea quòd agere potuerit Melchion aduerſus Andr. patet, quoniam licet potuerit agi contra locatorem ad hoc, vt is ageret contra detinentem, argumen. l. cum in plures. §. meſſem. ff. loc. quo caſu locator conuentus, ut ageret liberaretur cedendo actionem. l. 2. vbi gloſſ. in §. idem Labeo. ne, quid in loco dubl. Bar. l. Iulianus. §. ſi vēditor ff. de actio. emp. tamen quando res mea, vel mihi debita ad te peruenit, & pro ea poteſt mihi eſſe conſultum agēdo contra alium, tunc mihi ex æquitate datur actio aduerſus te. l. ſi me, & Titiū, vbi Bar. numero ſecundo. & Alexand. ff. ſi cert. peta. Cum igitur domus, ſeu taberna debita Melchioni prouenerit ad manus Andreæ, & potuerit conſultum eſſe Melchioni, ſi egiſſet contra operarium, qui liberatus eſſet cedendo actionē; ideo non eſt mirum, ſi datur actio immediatè contra dictum Andream ſaltem ex æquitate dictæ l. ſi me, & Titium. ff. ſi cer. pet. Quod verò ad expenſas attinet, prædictum Andream appellantem ideo in vtriuſque inſtantiæ, iuxta prædicta, condemnandum fuiſſe, & eſſe arbitror.

Et ex his, vltra ea, quæ habentur in motiuis iudicis a quo colligitur veritas prædictorum; vt ſupra concluſum eſt, iuris eſſe arbitror, atque ita refero ad laudem Dei.

Ego Antnius Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Qui obligationem extinguit ille dicitur patrimonium augere.*
2 *Ceſſante ratione legis ceſſat ipſa lex.*
3 *Qui non congregat ſpargit.*
4 *Qui cauſam damni dat damnum dediſſe videtur.*
5 *Qui eſt cauſa cauſæ, cauſati cauſam eſſe.*
6 *Damnum dicitur diminutio patrimonij.*
7 *Damnum quod alterius facto ſentimus ab eo repetere poſſumus.*
8 *Debitor ſub conditione non eſt propriè debitor.*
9 *Verba clara voluntatis quæſtionem nullam relinquunt.*
10 *Verbum (intereſſe) accipitur pro lucro ceſſante.*
11 *Qui ſuſceptum mandatum non exequitur ad intereſſe mandantis tenetur.*
12 *Ex diuerſis non fit illatio.*
13 *Dictum doctoris intelligitur ſecundum authoritates quas allegàt.*
14 *In ſeparatis ſeparata ratio eſſe debet.*
15 *Quando adeſt cauſa quæ nocet, & quæ prodeſt, tunc conſideratur ea quæ nocet.*

CONSILIVM CXXII.

Diuino nomine implorato.

CVM per ſententiam Domini primi iudicis, atque etiam trium Dominorum iudicum ſecundarum appellationum olim declaratum fuerit Dominum Raphaelem Spinolam Genuenſem teneri Illuſtr. Domino Comiti Clementi Petræ ad reſarciendum damna, & intereſſe, quæ prædictus Dominus Comes paſſus erat propter adimplementum non ſubſecutum, tracteturque modo de ipſorum liquidatione. Tria, vt mihi videtur, dubia principaliter circa hoc per Excellentiſſimos Dominos meos, Dominos Auditores Rotę ſubtiliter aduerſus Dominum Comitem excitantur.

Primum eſt, quoniam propriè ſtrictèque loquendo, damnum, quod adeſſe dicitur, proindeque declarari petitur, nullum apparet, quandoquidem uerba ſententiæ, quæ propriè accipi debent, locum ſibi vendicare videantur in damno propriè accepto, quod eſt diminutio patrimonij l. 3. ff. de dam. infec.

At in caſu noſtro licet Spinola mandatum non adimpleuerit, nihil tamen è patrimonio Comitis ob id ademptum cenſetur, ergo nullum in propoſita ſpecie damnum verſatur, quod debeat reſarciri; id quod primo probari dicunt; quia patrimonium prædicti Illuſtr. Domini Comitis erat iam antea diminutum per illam obligationem, qua ſeſe ipſemet Comes adſtrinxerat principalibus creditoribus, & Spinolæ fideiuſſori. Secundo comprobari videbatur, quia prædictus Dominus Comes non ideo, vel magis efficitur debitor, vel magis imminuit patrimonium quòd Spinola conuenta neglexerit.

Tertiò idem confirmari putant, quia ſi ex eo, quòd lucrari potuiſſet, debitum iam ſponſione contractum extingueret, potius augere patrimo
1 nium diceretur, quàm diminuere. † Nam qui obligationem extinguit, ille exiſtimatur patrimonium augere. Bar. in l. Imperator. §. fi. nume. 3. ff. de leg. 2. Quæ ſanè rationes omnes ſuadere videntur ea, quæ petuntur per dictum Do. Comitem ceſſanti lucro potius, quàm damno emergenti adſcribi debere.

Sed ad hoc primum dubium reſpondetur. Primò hic apertè de damno conſtare. Ideoque cum deficiat præſuppoſitum, ceſſare etiam debere diſpoſitionem, quæ dicto præſuppo-

ſito nitebatur. argumento. lege mancipia. ubi
gloſſ. C. de ſeru. fugit. & Dec.in conſil.450. De
damno uerò euidenter conſtare inde colligitur,
quòd in iſtiuſmodi ſponſionibus, quæ innomi-
nati contractus ſunt, ut dicit Alc.in l.in executio
ne.§.fi.nu.3.ff.de uerb.oblig. res aliter cedit, ali-
terque ſe habet, quàm ſe habere in alijs contra-
ctibus conſueuit. Namq; in cæteris actionibus
ſi contingat actorē ſuccumbere tunc ſanè quod
ad rem principaliter petitam attinet, actor incō
modum nullum ſentit, præterquam quòd a reo
non auocat quod petierat,& ei de ſuo nihil de-
trahitur; verum in huiuſmodi ſponſionibus ſe-
cus euenit, propterea quòd ſponſionibus, qui
non uincit, qui aliena non lucrifacit, is perdat,
amittat, ſuumque patrimonium imminuat ne-
ceſſe eſt. Id quod apparet ex dictarum ſponſio-
num conceptione, quæ non eſt abſimilis illi, quā
ad tertiam ſponſionis genus refert Benue. Stra
cha in tract.de ſponſionib.par.2. Rub.quot ſint
genera ſponſionum,& quomodo fiant. numerꝙ
quarto. uerſicul. tertium uerò genus, vbi dicit,
tertium ſponſionis genus eſſe, cum alter ex con
trahentibus quandam pecuniæ ſummam tradit,
pacto inito ni ita ſit, tantum reſtituat. Exempli
cauſa, inquit, ſede vacante, dicebam ego Cardi-
nalem a Monte Pontificem creatum iri; nega-
bat Titius; Is dedit mihi ducēta,& pacti ſumus,
mea illa ducenta fore, ſi Cardinalis a Monte ad
ſummum Pontificatum euectus eſſet; ſi autem
alium eligi contigiſſet, promiſi ducenta reſti-
tuere,& alterum tantum dare. Ex qua quidem
conceptione patet, in huiuſmodi ſponſionibus
nullum dari medium, quamobrem quis in ſuo
ſtatu conſiſtat, ſed oportere omnino, uel ut pro-
3 prium amittat, uel ut lucretur alienum; † nā qui
non congregat, ſpargit. Mat.c.12.

Quemadmodum accidere conſueuit ijs pro-
uocatoribus, qui per ſingulare certamen onus
alicuius rei probandæ ſuſcipiunt; cum enim pro-
uocator die per reum eligendo intentionem
ſuam probaturum ſe promittere videatur, utiq;
niſi aduerſarium interim vicerit, nunquam iure
dixeris eum quod ſpoponderat præſtitiſſe, ſed
victus dicetur, ampliusque non audietur. Bald.
de pact.tenen.in principio. columna ſexta. nu-
mero uigeſimoprimo.verſicul.quæro ſi die aſſi-
gnata. & Paris de Put. libro tertio. de re milita.
quæſtione prima. de die duelli, & quæſtione ſe-
xta.ſi una die non pot.exped.& Iac.Caſtil.in tra
cta.de duello.libro tertio.capitul.quinto.& no-
uiſſime Alc. de ſing.certam. capitul. quadrage-
ſimoprimo.in principio. Quare cum culpa Spi-
nolæ factum ſit, ut Dominus Comes dicta ſpon
ſione non uinceret, conſequitur etiam neceſſa-
4 riò, † ut damno prædicti Domini Comitis Spi-
nola cauſam dederit, & propterea etiam exiſti-
metur damnum dediſſe.l. qui occiderit.§.in hac
ff.ad legem Aquiliam. l. nihil intereſt. ff.ad legē
Corneliam.de ſicar.& §.fin.&.ubi gloſſ. inſtit. de
lege Aquil.& l.4.§.penul.ff.de vi bon.raptorum

5 Namque certiſſimi iuris eſt, † quicquid eſt cau-
ſa cauſæ, cauſati cauſam eſſe.l.& ſi amicis.ubi Bar
tol,ff.ad legem Iul.de adulte. Corne.conſil.cen-
teſimo quadrageſimoquarto.numero decimo-
quarto, libro primo.& propterea ipſe Spinola
damnum dedit inſpecto effectu.arg.eorum quę
dicit Dec.l.is damnum dat.numero ſecundo. ff.
de regul.iur.

Secundò principaliter reſpondetur, damnū
in propoſita ſpecie manifeſtiſſimè apparere, &
quidem propriè ſumpto uocabulo; quo ſanè
pacto intelligi debent uerba ſententiæ.l.Paulus
reſpondit.ff.de re iud. Alexand.conſilio centeſi
mo ſexageſimoquarto: numero ſecundo. libro
ſeptimo. Dec.in l.ius noſtrum: numero undeci-
mo.ff.de reg.iur.& in conſ.tricenteſimo quadra
geſimooctauo. nu.6. par.3.

Dicimus autem apparere propter culpam
Spinolæ patrimonium Domini Comitis minui,
eidemque damnum inferri; quia ſi Spinolæ
recedere a conuentione liceret, Illuſtr. Do-
minus Comes ſoluere cogeretur ſcutatos ſex-
cētos nonagintaocto &c. propter debitum con
tractum meſe Decembris. Per literas enim Spi
nolę mandauit, quibus mandatum induci con-
ſtat. l. ſi per epiſtolam.ff. de acquirend.re do. &
aſſerendo Pontificem Maximum creatum iri
Nouemb. menſe tot ſponſiones faceret, ſeu tot
ſyngraphas ſponſionum acciperet, ex quibus co
geret centum ſcutatos, atque etiam tot alias ſyn
graphas ante exactum menſem Nouembrem
caperet, aſſerendo fore ut ſummus Pōtifex crea
retur menſe Decembre, ut ad eum ſcutati mille
aurei peruenirent. Spinola uerò literis acceptis
mandatoque ſuſcepto ſponſiones pro menſe
Nouembre tantummodo fecit; pro menſe ue-
rò Decembri, quod ei præterea mandatum fue
rat, ſyngraphas nullas recepiſſe dicitur, cum ta-
men recipiendo literas, & tacendo ad id, quod
per literas mandatum fuit, obligari cenſeatur. l.
filiusfamiliâs.ff.ad Macedon. Bal. l. ſi literas. C.
mand.& Alex.conſ.78.1.uol.nu.1.Gozad.conſil.
23, numero 6.

Quamobrem cum menſe Nouembre nullus
ad Pontificatus adſcitus fuerit, quod fore Do-
minus Comes ſponſionibus affirmauerat, fa-
ctum eſt, vt damno mille ducatorum affectus
fuerit, conſequenterque eo menſe tranſacto de
bitor eſſe cœperit ſcutatorum ſexcentorū nona
gintaocto &c. quòd ſi Spinola integrè manda-
tum executus eſſet, & ſponſionum ſchedas pro
menſe quoque Decembri, ſicut ei mandatum
fuerat accepiſſet, profectò Illuſtr. Domini
Comes damnum illud penitus euitaſſet. Pe-
cuniæ enim quæ ad eum peruenturæ erant ex
ſponſionibus factis pro menſe Decembri, quæ-
ve penes ipſum remanſiſſent, cum deinde ſum-
mus Pontifex creatus eſſet, quod Comes aſſe-
ruerat menſe Decembri dubio procul ſatis ſu-
perque erant ad extinguendum æs alienum,
quod ſub conditione conflatum erat ex ſpon-
ſionibus

ſionibus menſis Nouembris.

Cum igitur ex prędictis pateat quàm graue
ſit damnum, quod patitur dominus Comes,
liquidò etiam conſtat, illius patrimonium ob
6 id ualde imminui, †ſiquidem damnum nihil
aliud eſt, quàm diminutio patrimonij l. dam-
num. ff. de dam. infec. Corn. conſi. 319. nu-
mero 4. uolum. 3. Cumque etiam certum ſit,
omne damnum ab inobſeruantia Spinolę ema-
nare, conſentaneum quoque eſt, illud a Spi-
7 nola reſarciri debere; †quoniam damnũ, quod
alterius facto ſentimus, ab eo repetere poſſu-
mus l. igitur. §. fin. ff. de lib. ca. l. imperatores. §.
ſi magiſtratus. ff. de appellation. Tomm. Gram-
mat. Deciſ. 3. num. 10.

Cuius rei ratio reddi poteſt, quoniam ex re
malè geſta, uel ex omiſſione vnius alteri damnũ
inferri non debet, Roman. conſ. 510. nu. 23.

His ita ſtantibus, non obſtat prima compro
batio primi dubij: in qua comprobatione dice-
batur, patrimonium Domini Comitis ipſius nõ
autem culpa Raphaelis Spinolę fuiſſe dimi-
nutum.

Quoniam reſpondetur, obligationem, qua
tenebatur Dominus Comes nullo pacto illius
patrimoniũ diminuiſſe, ſed omnem patrimonij
diminutionẽ culpa & omiſſione Spinolę factam
eſſe. Etenim cũ Dominus Comes nõ purè, ſed
ſub cond. obligatus eſſet, nimirum ſi menſe No-
uembri nullus cooptatus ad Pontificatum fuiſ-
ſet; plusquàm certum eſt, eo menſe nondum
elapſo iure dici non poſſe, ut ipſius Domini Co
mitis facto patrimonium diminutum fuerit;
8 debitor enim ſub conditione non eſt proprie
debitor l. cedere diem. ff. de rb. ſignif. l. 1. vbi do
ctores & poſt alios Iaſ. col. fi. ff. ſi cert. petat. qua
pendente, neque obligatio nata dicitur l. ſtipu-
latus magna. ff. de uerb. obligat. neque ab inui
to aliquid exigi poteſt l. debitor. ff. de uerbo-
rum ſignif. idcircoque menſe Nouembri Do-
minus Comes cogi non poterat ad ſoluendum
debitum contractum ex ſponſionibus dicti mẽ
ſis, ſed totum menſem labi prius oportuerat, ef
ficiebatur enim debitor ſi eo menſe creatus nõ
eſſet Pontifex; quin etiam venire non debebat
creditor ſtatim cum ſacco paratus. l. quod dixi-
ximus. ff. de ſolution. & §. omnis, verſ. at nec eo.
Inſtit. de uerb. obligat. & ibi gloſ. in uerbo con-
feſtim. Tempus enim cenſetur adiectum gratia
promiſſioris l. ſi in annos. ff. de cond. & demon
ſtrat. l. cum tempus ubi Deci. & Cagnol. ff. de re
gul. iur. At uerò quod ad Raphaelem Spinolam
attinet, aliter dicendum eſt; cum enim ante fi-
nem menſis Nouembris accipere ſe obligaſſet
tot alias ſponſionum ſyngraphas, quę mille ſcu-
tatorum ſummam conficerent, ut que conuen
tiones ſeruare tenebatur, & antequam Nouem
ber lapſus eſſet, debebat ſponſiones illas con-
quirere iuxta mandatum. Cum igitur illud
non fuerit executus, ſicut conuenerat inter
eos, in cauſa certè eſt cur Dominus Comes
obligatus remanſerit, & damnum maximum
paſſus ſit, & per conſequens culpa Spinolę
non autem facto Domini Comitis patrimo-
nium eſt imminutum.

Rurſus comprobatio ſecunda non obſtat,
ubi dicitur. dictum Dominum Comitem non
ob id magis debitorem effici; quàm ante omiſ-
ſionem Spinolę fuerit; quoniam reſpondetur,
quòd licet non ſuſcipiat nouum onus ęris alie-
ni, cogitur tamen propter dictam inobſeruan-
tiam illud debitum iam contractum ex ipſius
proprio patrimonio ſoluere, & ſuæ rei a ſe do-
minium abdicare, quod eſt damnum l. ſi duo. ff.
de acquir. hæred. & Ioan. Crot. in l. ſi is qui pro
emptore num. 127. ff. de vſucap. quod cum alio
quin facere non debuiſſet. dicitur Inferri dam-
num. l. nemo damnum facit. digeſtis. de re-
gulis iuris.

Præterea non obſtat tertia comprobatio dũ
dicebatur, eum, qui obligationem extinguit,
patrimonium augere: quoniam reſpondetur,
illud procedere quando quis dimittit proprios
creditores ex pecunia hęreditaria l. idem ſer-
uandum. ff. de lega. 2. At in caſu noſtro, ubi nõ
ex pecunia uel aliena vel hæreditaria, ſed ex pro
pria Dominus Comes ſoluere compelleretur,
non tam augere patrimonium diceretur, quàm
altare ſpoliare, ut aliud operiret, ut uulgò dici
refert Alciat. lib. 4. de verb. ſignifi. numer. 4. in
uer. altare &c.

Secundum principale dubium eſt, audien-
dum non eſſe, prędictum Dominum Comitem,
quippe qui non tam de damno emergente, quã
de lucro ceſſante tractat: de quo ſanè lucro ceſ
ſante quærendum non eſt; id quod duab. ratio
nibus uidetur poſſe comprobari.

Prima eſt, quia cum per ſententias Spinola
condemnatur ad damnum, ea non eſt interpre
tatio facienda, ut cenſeatur condemnatus ad lu
crum; quia propter fauorem reorum, ita debe
mus uerba ſententiæ interpretari, ut minus cen
ſeantur condemnati, quàm fieri poteſt l. hæ. n.
cauſæ. ff. de ſuſpect. tutor. Deci. conſ. 43. nu. 3.

Secunda ratio eſt, quia cum Spinola abſolu-
tus ſit a lucro ceſſante, per duas conformes ſen
tentias, uidelicet per ſententiam primi iudicis,
& per ſententiam iudicis primæ appellationis,
conſequens eſt lucri quæſtionem eſſe ſopitam,
& amplius appellari non poſſe ſecundum ſtatu
ta, arg. eorum, quæ dicit Soci. inn. conſ. 74. ante
num. 1. uerſ. in primis parte 2.

Verum neque hoc ſecundum dubium obeſ-
ſe uidetur Domino Comiti; Nam ad primam
rationem reſpondetur, tunc demum reos mi-
nus quàm fieri poſſit eſſe condemnatos cum in
dubio uerſamur; ſecus autem dum ſumus in cla
ris; tunc enim non eſt opus coniecturis. l. con-
tinuus. §. cum ita. ff. de verborum obligation.
9 † verba enim clara cum ſunt, voluntatis quæ
ſtionem nullam relinquunt. l. ille aut ille. §. cum
in verbis. digeſtis. de legatis tertio. Stephanus
Bertrand. conſilio centeſimo quinquageſimo ſe-
ptimo. puto quòd nota ſit. numero primo. uol.

1.ex corp.antiquiori. At ſententia dominorum trium apertè condemnat Spinolam ad damna, & intereſſe,ergo etiam ad lucrum, quod dominus Comes petit condemnare videtur.Cum.n. in dicta ſententia expreſſio ſit dãni & intereſſe, negari non poteſt quin utrumque uerbum debeat aliquid operari.l.ſi quando.ff.de leg.1.c.ſi Papa de priuileg.in 6.Alex.conſi.195.lib.7.Ideo que uerbum(damnum)in dicta ſententia poſitũ intelligitur pro damno in ſpecie, quod non habet aliud ſpeciale nomen Grat.conſi.154.num.
10 16.& ſeqq.lib.2. † Verbum verò(intereſſe)accipietur pro dicto lucro ceſſante;quoniam intereſſe non ſolum eſt damnum emergens, ſed propriè dicitur lucrum, quod ceſſauit, propter factum,vel omiſſum,quod fieri uel omitti non debuit,glo.& doct.in l.un.C.de ſent. quæ ſine cer, quant.profer.Dec.rubr.C.eod.de ſent.quæ ſine cer.quant.Alex.conſil.168.nume.4.volum.2.& Dec.conſi.322.num.5.part. 2.vbi tradit,intereſſe ipſo conſiderari non ſolum damnum emergens,ſed etiam lucrum ceſſans, quod firmauit etiam Petr.Rebuff.d.l.un.num.218.

Ad ſecundam uero rationem, dum dicebatur domino Comiti non eſſe præſtandum lucrũ quod conſecutus fuiſſet;ſi Spinola conuenta ſeruaſſet;quaſi cauſa lucri per duas ſententias conformes ſopita ſit.

Reſpondetur,lucrum per Dom. Comitem ei deberi,quia lucri ceſſãtis & intereſſe quod intra rem,vel circa rem verſatur,cuiuſmodi eſt intereſſe, de quo hic agitur,ratio regulariter haberi debet.l.ſi fundus,quem.§.fi.& l.venditor hominis. ff.de euictiõ.& l.inde Neratius.ff.ad l. Aquil. l. proinde.§.1.ff.eo.ad l.Aquil.& l.ſi in lege §.colonus.ff.loca.l.vinum.ff.ſi cer.pet.l. ſi quis ſeruum. l.ſi ſterilis §.cum per venditorem.ff.de act. emp. Dec.in rub.C.de ſen.quæ pro eo quod intereſt. nu.35.col.fi.& in l.un. nu.80. & 81.de quo intereſſe dici poteſt hic agi,cum obligatio contracta ſit mille aureorum. Et propterea ſi mihi ſoluere promiſerit aliquis,&non ſoluerit,ob idque damnum aliquod paſſus fuero, tenebitur mihi propter inobſeruantiam ad intereſſe,quod conſiſtit in damno emergente,& lucro ceſſante, ut dicit Steph.Bertrand.conſ.158.num.3.4.5.& 6.uolu. primo.in corpore recentiori incip. ſi prætextu;
11 † qui enim ſuſceptum mandatum non exequitur,ad intereſſe mandantis tenetur. l. ſi mandauero tibi. §.fi. l. ſi procuratorem. §. mandati. ff. mand. quod intereſſe, & damnum acceptum, & lucrum,quod quis facturus eſſet, complectitur. l.diligenter. ff.mand.Quod multo magis in caſu noſtro dicendum eſt, quia lucrum proueniens ex dependentia conditionis appoſitæ in ſponſione,de qua in l.ſi rem tibi.§.ſi quis ſponſionis. ff.de præſcrip.uerb.non dicitur vſura; quia non uenit ex ſola temporis dilatione. Guil. Bont. in tract.de uſur.§.dico in definitione. nu.43.

Quo ſic ſtante,nihil officiunt conformes ſententiæ prællegatæ; quoniam negamus hic adeſſe duas conformes ſententias; licet enim in ſententia primi iudicis Spinola abſolutus fuerit a lucro ceſſante,eamque deinde approbauerit D. iudex primæ appellationis,nihilominus,quod attinet ad lucrum petitum per dictum Dominum Comitem, nulla ei ſententiarũ conformitas obeſt,quoniam lucrum,de quo loquuntur ſententiæ diuerſum eſt ab eo, pro quo experitur Domi
12 nus Comes; †ideoque de uno ad aliud non poteſt inferri.l.Papinianus exuli. ff. de minor.l.naturaliter.§.nihil commune.ff.de acq.poſſ.Namque Illuſt.Dom.Comes petit lucri ceſſantis intereſſe,quod intra rem, uel circa rem verſatur iuxta prædicta. Sententia uerò prædicta intelligi debet de eo lucro ceſſante, quod extra rem ex negociatione,uel mercibus prouenire potuiſſet Nam dum in ea primus Dom. iudex aſſignat rationem cur Spinolam abſoluerit a lucro ceſſante,dicit hoc ideo ſe ſtatuiſſe,quia non conſtabat Illuſtriſs.Domi.Comitem fuiſſe ſolitum habere nummos in quæſtu, cum multa contingere potuiſſent,quæ lucrum impedirent. Bar.d.l.un.numero 25.C.de ſen.quæ pro eo.Iaſo.l.1.nu.50.C. de ſumm.trin.& fide cath.& alij per eum citati: Quę cum ita ſint,oſtendunt,Dominum iudicem ſenſiſſe de lucro, quod extra rẽ ex d.cta negotia
13 tione prouenit, quandoquidem † doctoris dictum intelligi debet ſecundum leges, & authoritates,quas ipſe citat. l.non ſolum. §.ſi liberationis.ff.de libera.lega. & Imol. in l. ſi conſtante. in prin.ff.ſol.matr.Stephan.Bertrand.conſ.primo. numero 41.& conſ.119.num.4.& conſ.128. numero 5.in 1.uol.in corpore antiq.Quòd ſi obijciatur,hanc declarationem non eſſe attendendam quaſi primus iudex id nõn expreſſerit in
14 ſententia,ſed in motiuis dictæ ſententiæ, † quorum cum ſeparata uideantur, ſeparata ratio eſſe debet. l. pater Seuerinam. §. fina. ff. de cond. & demon.l.ſi idem cum eodem.ff.de iuriſd.om.iudic.Reſpondetur ſententiam, quæ dubia eſt, ex motiuis ueluti ex ſua cauſa declarari. Alex.conſ. 192.perſpecta facti narratione.num. 15.col.pen. uer.l.nec prædictis obſtat.uolu.6.Pariſ.conſ.102. num.2. & ſeq.lib.1.& conſ.103.nu.7.eod.lib.1. ubi dicit ex cauſis, & rationibus iudicantis animum aperiri,& Soc.iun.conſ.181.num.79.uol.2. Atque huiuſmodi declaratio dicitur ineſſe ipſi diſpoſitioni.Pariſ.conſ.65.nu.6.par.1.

Tertium principale dubium adferebatur poſito,ut Illuſt.Dom.Comes ideo damnum pati diceretur,quòd obligatus Spinolę remaneret,quia ſolueret creditoribus Do. Comitis propter ſyngraphas ſponſionum ab eo receptas; nihilominus dicendum uidetur, totam ſummam dictarũ ſyngrapharum non abeſſe a patrimonio Domini Comitis, ipſumq; lucrum dependere a futuro euentu,neque dici in eius patrimonio radicatum: Huiuſque rei ratio redditur, quia Do.Comes, qui in ſyngraphis fatebatur ſe debitorem certæ ſummæ in eo mẽſe Pontifex creatus cũ eſſet,ex aduerſo recipiebat dictarum ſyngrapharum prætium,& ualorem, quem lucraturus erat ſi ſecus eueniſſet. Quo fit vt pro ea ſaltem parte

pretij,

pretij, & ualoris accepti nihil ab eius patrimonio uideatur abeſſe iuxta tradita per Alexand. conſilio 14. in princip. lib. 3. Iaſ. conſilio 54. num, 5. uolumine primo.

Veruntamen ad hoc etiam reſpondentes negamus pro parte recepti ualoris nihil a patrimonio illius abeſſe; uegamusque dictum receptum ualorem reſpicere lucrum, & lucrum illud depēdere a futuro euentu, putamusque lucrum illud a patrimonio Comitis eſſe radicatum, & in ſolutione facienda nihil eſſe preterea detalcandum, quæ omnia ſigillatim ita comprobari poſſunt. Atque in primis lucrum illius recepti ualoris radices egiſſe in patrimonio Do. Comitis, & non dependere a futuro euentu probatur. Primò, quia quando dictus ſyngrapharum valor dabatur Dom. Comiti, neceſſario quoque fatendum eſt, dictum receptum ualorem in dominium D. Comitis tranſijſſe, & ei acquiri ſicut euenire ſolet in ſimilibus contractibus innominatis, ubi quando datur aliquid, illicò dominium transferri dicitur, Iaſ. in l. naturalis. §. & ſi quidem naturalis. nume. primo. in primo. notab. ff. de præſcrip. verb.

Secundo quia dum ualor Syngrapharum, in patrimonium Comitis redigebatur, confeſtim incorporari atque confundi cum bonis domini Comitis dicebatur, lucriq; recepti nomen amittebat, & patrimoniū efficiebatur. l. ſed ſi plures. §. filio impuberi. ff. de vulg. & pup. ſubſt. ubi per aditionem impuberis hæreditas illius dicitur eſſe iūcta cum hæreditate patris, ut per Iaſ. in rub. ff. ſol. mat. Facit etiam. l. fi. §. fi. C. de inof. teſtam. ubi peculium amittit nomen peculij quando confunditur cum alijs rebus; quo caſu etiam ſi momento duraret, commixtio & incorporatio ſatis eſſet, ſicut ſat eſt aliquem, vel momento hæredem. l. in ſubſtitutione. ff. de uulgar. & pupillar. ſubſtitution.

Quamobrem ſi huiuſmodi Syngrapharum valor patrimonium Comitis effectus eſt, ſequitur profectò, ut iam ſit acquiſitus & radicatus atque, ut lucrum dicti valoris a futro euentu pēdere dicatur debitū, quod tenebatur dominus Comes ad ſoluendum ſub conditione; & propterea cum de dicto patrimonio diminuendo tractetur, dici non immeritò poteſt de emergente etiam damno tractari.

Id autē probatur primo, quia quando agitur de conſeruando iure incorporato & iam radicato, eo ſanè caſu dicitur tractari de damno uitando quamuis acquiſitio a lucro originem trahat Alex. conſi. 169. num. 14. volum. 2.

Secundo per doctrinam Alex. in l. 2. §. fin. ff. qui ſatiſd. cogantur, Deci. in l. 1. colum. 1. C. de inſtitu. & ſubſtitut. ſub cond. fact. Ripa in l. damnū colum. fi. num. 13. ff. de damno infecto, ubi firmāt eum, qui lucrum radicatum & patrimonio incorporatum amittit, non abſimilem eſſe illi, qui dānum patitur.

Tertiò facit, nam quando agitur de perdendo lucro iam in eſſe deducto, tunc dicimur pati damnum; ſecus quando lucrum non eſt radicatum. Iaſ. in repetitio. l. quominus. nu. 55. & n. 57. uerſ. quinto principaliter. ff. de flumin. Alexander l. non amplius. in fi. princip. ff. de leg. 1.

Quartò idem iudicari de huiuſmodi lucro, quod iudicatur de damno, tenet gloſſ. l. 2. §. 1. ff. ne quid in loco pub. & in l. 1. §. ſiquis autem propter inundationem. ff. de itinere actuq; priua. gl. in l. ſiquis uxori. §. 1. ff. de fur. Caſſene. conſ. 11 num. 3. uerſ. & ideo, ut uidemus.

Quintò lucrum iam in eſſe deductum, in quo quaſi certa ſpes eſt, æquiparatur damno. Calca. conſ. 3. nu. 16. uerſ. facit etiam alia ratio. Socyn. iun. conſ. 78. nu. 23. par. 2. & Rip. l. 2. nu. 59. ff. ſoluto matrimonio.

Sextò quòd lucrum radicatum, & in perſonā hæredis quæſitum conſideratur, ut damnum, nō autem ut lucrum firmat Iaſ. in l. non amplius. §. 1 ff. de leg. 1. & Pariſ. conſ. 49. numero quadrageſimoſecundo. par. 2.

Quòd uerò dictus ualor non reſpiciat lucrū ſed damnum; & propterea ſi de diminutione agatur, dici non iniuria poſſit, illum ualorem adimi ex patrimonio Comitis, demonſtratur; quia ſicut negari non poteſt, dum ualor recipitur, agi de lucro, ita fateri oportet, dum is amittitur agi de damno. Quo caſu, lucro, & damno in eodem facto concurrente, nullus negauerit, non lucrū, ſed damnum conſiderari debere.

15 Primò, † quia quoties adeſt cauſa, quæ prodeſt, & cauſa, quæ nocet, tunc conſideratur ea, quæ nocet. l. ſi quis in graui. §. fi. ff. ad Syllan. Bar. l. ſtipulatio. §. 1. & Hormanoct. l. non ſolum. §. morte. numero 82. ff. de operis nou. nun.

Secundò ad hæc facit dictum Iaſ. in l. in executione. § fi. in fi. ff. de uerb. oblig. ubi dicit, uincendi propoſitum non haberi inter cauſas lucratiuas, quia fieri poteſt, ut amittatur.

Tertiò comprobatur, quia res permutata nō dicitur capi ex titulo lucratiuo, ſed cum per illā amittatur lucrum iam acquiſitum dicitur agi de damno, & non de amiſſione lucri. gloſ. in l. 1. §. ſi quis. ff. de itin. actuque priu. Rayn. conſ. 219. nu. 6. uolumin. 1. igitur neque hoc lucrum dicetur, ſed damnum.

Quartò addo, dotem a ſtatuto delatam dici deferri non ex cauſa lucratiua, ſed oneroſa propter onera matrimonij, Ruy. conſ. 199. nu. 6. uol. 1. & conſ. 11. nu. 5. uol. 5. & Dec. conſ. 577. nume. 13. ergo ubi, & lucrum, & damnum verſatur, dānum non autem lucrum conſiderabitur.

Atque ita dubia ſubtiliter excitata aperiri poſſe arbitror, ſaniore iudicio ſemper ſaluo.

Ego Ant. Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 A ſe acquiſita ad alios non transferuntur.

2 Quicquid acquirit filius ſibi ſoli quærit quo ad proprietatem.

3 Inſimul habitatio, lucrorum collatio, & eius quod alter ſu-

ter ſuperlucratur modo reddita ratio facit ſocietatem præſumi inter fratres.

4 *Quando filius lucratur cum pecunia patris ſibi conceſſa eſt peculium profectitium.*

5 *Alij quod ſit aduentitium quia magis ex induſtria filij quàm ex pecunia patris videtur proficiſci.*

6 *Quod ex re mea ad te peruenit eſt meum.*

7 *Quædam agere inſolita culpa eſt.*

8 *Si alter emit nomine cõmuni res eſt communis alijs ratum habentibus.*

9 *Si aliquis emit rem in dubio de ſuo emiſſe uidetur.*

CONSILIVM CXXIII.

Diuino nomine implorato.

IN propoſita ſpecie, in qua quæritur an frater uel patruus debeat id, quod lucratur, communicare alijs fratrib. vel nepotibus, diſtinguendum eſt ad rei declarationem.

Nam diſtinguendum eſt, quòd aut agit de lucro facto in uita patris, aut facto poſt mortem patris.

Siquidem eſt factum lucrum in uita patris, aut hoc lucrum eſt aduentitium peculium, aut profectitium.

Si aduentitium, id eſt externum proueniens ex ſuis laboribus; vel accedens ex proſpera fortuna, & in hoc licet pater ipſo iure habeat uſumfructum, tamen acquiritur quoad proprietatem filio ipſi, ne quod ſuis laboribus acquiſiuit in alium proueniens luctnoſum ei procedat. §. igitur uerſicul. quod autem. Inſtit. per quas perſ.
1 nob. acq. neque proſpiciant † ad alios transferri a ſe acquiſita. l. cum oportet in prin. C de bon. quæ lib. ubi Bar. Bald. Paul. alijq́ue l. 1. & 2. C. de bon. matern. l. fin. C. de collat. Et quòd ita acquiratur aduentitium, vt ſupra dixi, tenet Faber, Aret. Porci. inſt. per quas perſ. nob. acq. d. §. igitur. & Bar. in rub. ff. de pecul. Abb. in rub. de pecul. cleri. Petrus de Vbal. trac. de duob. frat. par. 5. nu. 18. uerſ. quinto quæro. fol. 44. & idem Pet. p. 3. nu. 2. ubi dicit, quòd ſi ſint duo fratres ſimul habitantes, vel nepotes, & patruus; & tunc uiuente patre, ſub cuius poteſtate ſunt conſtituti, & inter eos non intelligitur contracta ſocietas, quia quilibet quærit ſibi aduentitia. Et in iure clarum eſt, quòd
2 † quicquid filius acquirit, ſibi ſoli quærit quoad proprietatem, uiuente patre, & poſt mortem patris habere uſumfructum, quem non tenetur communicare alijs, Bald. conſil. 234. part. 5. fol. 44. & dicit Alex. conſi. 48. num. 5. uolum. 1. quod patre uiuente, quamuis fratres non fecerint diuiſionem bonorum, ſed habeant bona in communi, & unus habitet ſeorſum ab alijs, illud quod unus ex fratribus acquirit, non uenit communicandum cum alijs, quia patre viuente non præſumitur inter fratres bona communiter poſſidentes tacita ſocietas contracta, etiam ſi ſimul habitarent, & negociarentur, quod eſt plus, allegat Bal. in l. cum oportet uer. quæro & eſt num. 9. & l. cum duobus. ff. pro ſocio. & idem Alex. cõſi. 183. uolum. 5. nu. 5. ubi inquit, quòd patre uiuente fratres ſimul ſtantes non præſumuntur ſocij, ſed potius præſumuntur ſtare ſimul contemplatione patris, quem ſequuntur, & Bal. in dict. l. cum duob. §. ſi fratres in lectura antiqua. ff. pro ſocio. & licet communicent fructus hæreditatis in illis limitatè contrahitur ſocietas, Dec. conſil. 21. parte 1. num. 5. Igitur bona & lucra hoc caſu non communicantur, niſi tacitè eſſet contracta ſocietas per actus ſociales, qui inter ſe exercentur, puta quia conferant lucrum adinuicem, Pet. de Vbal. trac. de duob. fratr. parte 3. num. 2. tunc enim, ut ille inquit præſumuntur ſocij, & lucra cõmunicant: & quando conſtaret, quòd communiter negociarentur, & in communi cõferrent undecunque quæſita Bar. in l. cum duobus. §. Papinianus. ff. pro ſocio. & in l. ſi patruus C. comm. utriuſq; iud. & l. Titium & Mæuium. §. altero; de adminiſt. tut. Alex. conſi. 138. num. 5. in fi. volum. 5. & niſi proueniant promiſcui actus ſocietatis negociando, & omnia lucra conferendo Alex.
3 conſil. 48. 1. uol. nu. 5. in fi. † inſimul habitatio & lucrorum collatio, & eius, quod alteri ſuperlucratur modo reddita ratio facit ſocietatem præſumi, Petrus de Vbal. num. 1. in fi. fol. 4. parte 1. tract. de duob. fratr. quando enim promiſcui actus interueniunt, & lucra communicant adinuicem, tunc præſumitur ſocietas contracta, ut latè Deci. conſ. 21. nu. 1. & 2. 1. parte.

Si fratres eſſent ſocij omnia lucra eſſent cõmunicanda, Bal. in tractatu de duobus fratr. numero 15.

Et ſi non negociantur non præſumuntur ſocij, Bal. numer. 1. præſertim ſeorſum habitantes Bal. num. 25.

Si autem peculium eſt profectitium, variæ ſunt opiniones.

4 Quidam enim dicunt; † quòd quando filius lucratur cum pecunia patris ſibi conceſſa ad negociandum, eſt peculium profectitium, gloſ. in l. cum oportet C. de bon. quæ lib. ubi Fulgoſ. Specul. in tit. de indic. §. ſequitur, uerſ. quid ſi alter & ideo cum fratribus communicanda eſt.

5 † Alii uolunt, quòd ſi filius cum pecunia paterna, ut fœnerando lucratus eſt, dicitur aduentitium lucrum; quia potius ex induſtria filij, quã ex ſubſtantia patris uidetur proficiſci, Petr. Cy. Dyn. Imola, Paul. numer. 4. Alex. in l. ſi hæres in princ. ff. ad l. falc.

Alij dicunt, hãc lucri diuiſionem arbitrio boni uiri eſſe faciendam, conſiderata quantitate pecuniæ, & qualitate perſonæ filij, eiuſque induſtria, ut per Bal. in Auth. ex teſtam. C. de collat. & tenet Petrus de Vbal. tract. de duob. fratr. parte 5. num. 16. uerſ. tertia fuit op.

Alij, ut Ludouicus Romanus dicunt, ſi filius negociatur pecunia patris nomine patris, tunc lucrum totum eſt profectitium,

& debet

& debet communicari. Aliquando filius nego-
ciatur ſimpliciter; & idem eſt dicendum. Ali-
quando nomine proprio,& proprio periculo,&
tunc illud lucrum eſt totum aduentitium,& filio
quęritur. Petrus d.nu.16. uerſ.quarta, & Socyn.
conſ.92.1.vol.num.15. Quandoque negociatur
nomine patris,& ſuo,& tunc lucrum eſt aduenti
tium. Soc.d.conſ.92.& Petr.d.nu.16.uer.4. Alij
dicunt medietatem lucri,operæ,& induſtriæ filij
negociantis attribui;& ideo illud eſt aduentitiũ,
& fratribus non communicatur.l.fi.C.de collat.
medietatem autem aliam lucri attribui pecuniæ
patris; igitur illa tanquam peculium profectitiũ
fratribus communicanda eſt. l.certum. C.famil.
erciſc.hanc opi.tenet Bar.in l.1.§.ſed nec caſtrē-
ſe.de colla.bono.& l.cum oportet.& l.illud.C.de
colla.& in trac.ſuo de duob.fratrib.in 1.par.in 2.
q.prin.& in l.ſi tibi.§.pactus.ff.de pac.& per Bar.
per ea,quę cumulat Petr.de Vbal.d.trac.de duo
bus frat.n.16.par.5.verſ.2.Et vt dicit Soc.conſi.
92.1.vol.n.15.communis hæc cõcluſio eſt,quòd
quatenus lucrum eſt attribuendum pecunię,eſt
profectitium, & acquiritur patri; quatenus ve-
rò induſtriæ, eſt aduentitium, & quæritur filio
quo ad proprietatem.Iac.Butr. in d.l. cum opor
tet,ubi Ang.Paul.& com.alij.Bal.in l.ſi tibi decē.
§.b pactus.ff.de pac.Sal.in l.certum.C.famil.erc.
Soc.conſ.92.vol.1. nu.15. & hanc opinionem ſe
quitur Lud.Rom.in conſ.469.inc.quoad primũ
dicens quòd quicquid ipſe dixerit in lectura, in
conſulendo ſequitur Bar. in cuius dictis ſemper
ſolet eſſe ſubſtantia veritatis; & idem refert Pe-
trus de Vbal. loco citato nu.16. & hanc opinio-
nem dicit Paul.l.illud. C. de colla.conſuetudine
probari,& hæc opinio declaratur hoc modo ſe-
cundum arbitrium iudicis,quatenus meretur in
duſtria, tribuatur induſtrię; quatenus pecunia,
attribuatur pecuniæ, conſiderata pecunię quã
titate, & filij induſtria; uoluit enim Bart. quòd
in dubio iudex habet per medium diuidere, at-
tento communi uſu, ut patet ex eius dictis in §.
ſed nec caſtrenſe ſupra alleg. ubi ſe refert ad cõ
ſuetudinem: & iſto modo intelligit Paul. in l. il-
lud. C. de collat.& Ioan. de Monte Sperello in
Auth. ex teſtamento. C. de collation.& Soci.
conſ. 162.2.uol. num.1.ubi dicit quòd iſta opi-
nio ita declarata eſt magis communis.

Si verò factum eſt lucrum poſt mortem pa-
tris, rurſus diſtingue;aut eſt factum a fratre, uel
patruo ex pecunia propria, aut ex hæreditaria;
aut eſt dubium ex qua, utrum ſcilicet ex commu
ni, uel propria.

Si ex propria pecunia frater, uel patruus
6 lucrum facit, ſibi quęrit; †quod enim ex re mea
ad te peruenit, ęquum eſt, illud eſſe meum l. ſi
me, & Titium ff. ſi cert. pet. Anchar. conſ.303.
Deci. conſ.255. nu. 3.2. parte; niſi interueniant
promiſcui actus. Si enim actus ſocietatis inter-
ueniant, erit commune illud lucrum, Alex.con-
ſi.48.nu.5.lib.1. uerſ. quinimò, ubi dicit Alex.
etiam regulariter mortuo patre fratres ſepara-
tim habitantes, quamuis habeant bona in com
mune, non cenſentur per hoc ſocij; adeo quòd
lucrum factum per unum debeat cum alio com
municari, niſi interueniãt promiſcui actus ſocie
tatis negociando, & omnia lucra inuicem con-
ferendo l.cum duobus §. Papinianus. ff. pro ſo-
cio cum alijs per Alex. ibi allegatis. nam ex reb.
aduentitijs poſt mortem patris quæſitum non
communicatur cum fratribus Alex. conſ. 138.
5. parte num. 5. in fi.

Si uerò factum eſt lucrum ex pecunia hæredi
taria; tunc aut facit negociationem nomine cõ
muni,aut proprio;aut ſumus in dubio,cuius no-
mine faciat negociationem.

Primo ſi frater, uel patruus(idem enim eſt
Bart.l.titium.§.altero num.2.& 3.ff.de adim.tut.
& Petr.de Vbal.nume.3.parte 3. tract.de duob.
fratr. fol.7. Bal.d.l.ſi patruus in princ.1.not.) ne
gociatur nomine communi, lucrum eſt commu
nicandum Bart. l. ſi patruus num.6. C.comuni.
utriuſque iud. ubi etiam Bal. numer.6. & Bal. in
tract. de duob. fratr. numer. 6.uerſ. quæro pri-
mo ſi unus fratrum cum pecunia hæreditaria
&c. & Bart. d.§. altero nume.3. & Pet. de Vbal.
parte 5. num. 3. in fi. uerſ. tertio caſu; ibi ex prę
dictis apparet.

Quod autem nomine communi fecerit patet
ſi ex libris colligatur quòd dixerit, hic eſt liber
mercantiæ meę & talis fratris mei, Bart. Bal.d.l.
ſi patruus & per adducta ſuperius.

Secundo ſi facit lucrum nomine proprio, lu-
crum debet eſſe ſuum l. Titiũ & Meuium. §. alte
ro.ff. de admin. tutor.& Bart. & Bal. dicta l.ſi pa
truus numero 6. ibi tunc ſi ille frater non erat
tutor, & Deci. conſi. 255. numero 3.2. parte
& Soc.conſi. 254.2.uol.nu.7. & Dec.conſ.214.
par.nu.11.& Soc.conſ.92.1.vol.nu.17.ubi dicũt
q ſi frater negociatur proprio nomine cũ pecu-
nia fratris, acquirit ſibi lucrũ & nõ fratri;hoc igi
tur caſu lucrũ tuũ eſt. Niſi quãdo haberent, uel
menſam communem;licet enim proprio nomi-
ne adminiſtraret;tamen quando haberent trafi
cum & menſam communem,eſſet commune lu-
crum,licet nomine proprio negocietur:quod e-
nim ſibi acquirat, procedit quando ſimpliciter
accepiſſet pecuniam communem; quæ in hære-
ditate reperta fuiſſet,& clanculum,& proprio no
mine adminiſtraſſet,Soci.conſi.254.nume.7.2.
volum.& Soc.conſi.92.nu.17.& Dec.conſi.255.
num.3.2.parte ſupra allegata.

Niſi ſit tutor vel curator pupilli is, qui negocia
tur;tunc enim lucrum eſt commune quod facit
ex prima mercantia,etiam ſi conſtat quòd nomi
ne proprio Bar.d.l.ſi patruus nu.6.quia illa mer-
cantia fuit communis tanquam empta ex pecu-
nia communi;ſecus ſi ex mercãtia repetita; nam
illud lucrum eſt proprium tutoris; quia pecunia
redacta ex mercãtijs communibus non eſt com-
munis gl.1.& Bart.d.l.ſi patruus nu.6. Bal. tamen
in d.l.ſi patruus.num.8. dicit non diſtinguo utrũ
ex 1. mercantia aliquid deueniat, vel proueniat
ex ſe repetita; quia natura huius actus eſt, quòd
id,quod poſtea fit, ſemper loco prioris ſubroge
tur

tur.l. cum tabernam.ff.de pignor. quam opinionem firmat etiam idem Bal.in trac.de duob.frat. num.7.in fin.& Petrus de Vbal.d.tract.de duob. fratr.num.3.in fi.in 5.parte uer.tertio caſu,quando,& parte 3.num.6.uerſi.ſi autem ille frater.

Niſi ſocij ſint;nam inter ſocios non eſt facienda hæc diſtinctio,utrum nomine proprio,uel ſocietatis quęſierit; nam & quod proprio nomine alter quæſierit communicare debet actione pro ſocio.l.ſed & ſi ſocius.§.ſi abſenti & l. actione. §. dicimus,& l.ſi quis ſocietatem.ff.pro ſoc.& Pau. de Caſt.conſi. 349.nu.1. uer. ſecundo oppono,ſi Ioannes non fuerit lucratus &c.

Sed quomodo cognoſcetur, an iſti ſint ſocij? Reſp.colligitur ex pręſumptionib.& actib.qui nõ poſſunt fieri citra ius,& nomẽ ſocietatis,qui ſunt præcipuè tres,uidelicet,q̃ ſimul cum hæreditate indiuiſa poſt mortem patris uixerunt, q̃ omnia lucra communicauerunt,& de eo,quod ſuperlucratur adinuicem non reddent Dec. conſil. 21. num. 1.& 2.parte 1.

Multæ enim coniecturæ ſunt conſiderandæ ad cognoſcendum utrum ſit contracta ſocietas.

Nam ſi frater, vel nepos eſt pupillus, nec habeat tutorem,non intelligitur cõtracta ſocietas; quia contrahitur ſine authoritate tutoris;Si uerò habet tutorem,& ei communicatur,cenſetur contracta, & aliæ coniecturæ conſiderantur, de quibus per Petrum de Vbal.tract.de duob.frat. in prin.tertiæ partis num. 1. cum ſequentibus.

Tertio quãdo ignoratur, & eſt dubium,cuius nomine gerat negocia, tunc aut gerens eſt tutor, aut non eſt tutor.

Si non eſt tutor, lucrum eſt ſuum, Bart. in l.ſi patruus num.6. ibi ſed ſi hoc non apparet; tunc ſi ille frater non eſt tutor &c.& Bal.ibidem,& alij ſupra citati; in dubio enim uidetur nomine proprio mercari arg. l. & magis.ff.de ſolut. quia perſona extrinſecus non intelligitur l. ita ſtipulatus. §. Griſogonus. ff. de uerb. obligat. Bart. in d. §. altero num. 2. & Deci. conſ. 21. num. 11. in prima parte, & Alex. conſi. 134. nu.7.5.parte.

Si eſt tutor, tunc ſi tutor negociatur negociatione inſolita patri pueri; quia pater pueri nunquam fuerit mercator, tunc in dubio uidetur nomine proprio agere, quia in dubio non præ-
7 ſumitur in culpa; †quia quædam culpa eſt agere inſolita. l.ſi negocia. ff.de negot. geſt. aut continuat negocia ſolita, & tunc uidetur eodem modo negocia patris continuare, Bal. in l.ſi patruus num.8.& Bal. in tracta.de duob. fratr. numer.7. & Petr. de Vbal. parte 3. d. tract. de duob. fratr.num.6.& parte quinta num.3. in fi.uerſ. tertio caſu quando, &c.

Tertio principaliter, quando ignoratur ex cuius pecunia frater vel patruus negocietur, tũc ex coniecturis colligitur cuius pecunia ſit, vt eſt gloſ. in uer. proſpera in §.igitur, inſtit. per quas perſ. quæ communiter approbatur ut dicit Angel.ibi,& eſt gloſ. in l. cum oportet. C. de bon. quæ lib.& Bart. in tract. de duob. fratr. nume.4. & 5.coniecturæ autem multæ,& uariæ ſunt.

Nam ſi frater ſit artifex, & lucraretur antea, præſumitur ſua pecunia,non autem communis, niſi aliud probetur Petr.de Vbal. trac.de duob. fratr. parte 5. numero 5. Alex. conſi. 134. lib. 5. numero 7.

Si erat homo nullius exercitij, ante præſumitur ex bonis patris d.glo. in uer. proſpera,& Petrus d.nu.5. modo citato.

Si enim dubitetur an ex pecunia communi recurrendum eſt ad coniecturas, ut conſideremus quantitatem bonorum communium,& an iſta maior natu penes ſe habet adminiſtrationẽ & geſtionem nec ne, & cuius conditionis ſit; utrum conſueuit lucrari, uel non; nam ex his coniecturis iudex colliget an pecunia ſit propria uel communis, ita dicit Bal. in l.ſi patruus num.4. C.com. vtriuſque iud. quod enim communis pecunia ſit colligitur, quando non apparet,quòd illi,qui lucrati fuerunt, haberent aliunde pecunias;tunc enim uidentur communes ipſæ pecunię ita Deci. conſ. 255. num.3. parte 2. uide Bal. tract. de duob. fratr. num. 14.ſi enim ſtant ſimul, & alter eorum cum pecunia lucratur,& neſcitur unde ueniat, præſumitur de communi, & lucrum debet communicari, ut ille dicit.

Circa alium articulum, vtrum ſcilicet res emptæ per patruos debeant eſſe communes uide Bart. in l.ſi patruus num.4. C.com. vtriuſque iud. & Bal. ibidem num. 3. Alex.conſ.49.lib.1. numero 11.

8 Si alter emit nomine communi, res eſt cõmunis alijs ratum habentibus l.ſi ego. ff. de negoc.geſt. Bart. d.l. ſi patruus numer.4. Si uerò non habent ratum eſt ſolum ementis, Bal. d.l.ſi patruus nu.4.l.fundus ille. ff. de contrah. empt. & Paul. de Caſt. ibidem num. 3. Alex. conſ.134. lib. 5. ubi ſi in inſtrumento non dicitur, de qua pecunia, intelligitur ſolutum de propria ementis. Et quando pecunia debeat reſtitui Paul.d.l. ſi patruus nu. 3. Alex. conſ.134.lib.5.

Si emit nomine proprio, diſtingue, aut emit de pecunia propria, aut communi, aut dubitatur.

Si proprio nomine de pecunia propria, tunc non eſt communis ſed ſua propria Bart. num.4. Bal. num.3.loco citato d.l.ſi patruus.

Si proprio nomine de pecunia communi, tunc aut ille, qui habet ibi partem pecuniæ, & qui vult ſibi appropriare rem prætextu communis pecuniæ eſt maior,& non poteſt petere rẽ, & ſic res non eſt communis, ſed ementis. Aut eſt minor, & tunc ſi emptor eſt tutor uel curator, & res efficitur communis. Aut non eſt tutor,& res eſt ementis.

Si dubitatur de qua pecunia, & præſumitur ex propria.

9 † Tertio aut dubitatur cuius nomine emerit, & in dubio de proprio emiſſe uidetur, ita diſtinguit Bart. Bal. d.l. ſi patruus. C. com. utriuſque iud.& uide Alex. conſ.49. lib.1. num.11. Paul. de Caſt. d.l.ſi patruus, & Bart. §. altero, Petrus de Vbal.

Vbal.numer. 34. uer.ult. idem uidetur parte 3. tract. de duob. fratr. ubi plenè ſecundum quæ oportet hunc caſum conſiderando uidere, cui deciſioni in hærere debeat; Ex facto enim ius oritur.

Circa alium articulum, an ex cohabitatione dicatur contracta ſocietas.

Si neuter negociatur, licet habeat hæreditatem ſimul indiuiſam non poteſt intelligi contracta ſocietas. Idem quãdo unus negociatur, alter uerò non; tunc enim...

Idem ſi uterque negociatur, modo unus ſit pupillus; tunc enim non præſumitur contracta ſocietas.

Si uerò ſit maior, nec ponunt in communi, non eſt contracta ſocietas.

Si ponunt eſt contracta non omnium bonorum, ſed in quæſtu illius mercantiæ Bart. d. l. ſi patruus num. 9. & nume. 10. quod etiam approbat ibi Bal. modo ex alijs actibus non appareat ſocialis affectus, non ex actibus reciprocis, intelligitur contracta ſocietas Bal. ibi nume. 14. & num. 15. idem tenet Bal. in tract. de duob. fratr. num. 17. & idem dicit Bart. fere in l. cum duob. §. Papinianus num. 3. ff. pro ſocio, & idem Bart. in l. titium. §. altero nume. 5. & 6. ff. de admin. tutor. & Alex. conſ. 49. lib. 1. num. 5. nam cohabitatio ſimul arguit ſocietatem, quando omnia bona habuerunt communibus expenſis, & negocia promiſcuè egerunt, ut ibi dicitur quando adinuicem rationes non reddumtur, non uidetur contracta ſocietas Deci. conſ. 21. num. 1. li. 1. & num. 2. ubi, ut dixi, tria requiruntur, ad hoc, ut ſit contracta ſocietas, uide ibi & ſupra.

Ad materiam uide Bart. in l. ſi patruus. C. com. utriuſque iud.

Ego Ant. Cioſius.

SVMMARIVM.

1 *Ex concluſione petitionis demonſtratur agentis intentio.*
2 *Rei vendicatio præſupponit ex parte agentis dominium, ex parte rei conuenti poſſeßionem.*
3 *Si promittatur res mihi pro aliquo quem nominabo promißio valet.*
4 *Donatio rerum dominium transfert in donatarium.*
5 *Donatio facta abſenti non valet.*
6 *Donatio abſenti facta valet quando notarius ſtipulatur & recipit donationem pro abſente.*
7 *Poſt aditionem hæreditatis dominium rerum hæreditariarum in hæredem transfertur.*
8 *Diuiſio continet dominij tranſlationem, & alienationem.*
9 *Non entis nulla ſunt qualitates.*
10 *Authoritas arbitrorum ſumitur a compromiſſo.*
11 *Multa tractantur quæ non fiunt.*
12 *Per epiſtolam poteſt compromitti.*
13 *Verba enunciatiua in ſententijs nihil probant.*
14 *Præſumitur ignorantia ubi non probatur ſcientia.*
15 *Quis ratificare non uidetur id quod ignorat.*
16 *In iudicio rei uendicationis uenit reſtitutio rei cum fructibus.*
17 *Qui detinet rē propria authoritate tenetur ad fructus perceptos, & percipiendos.*
18 *Qui agit rei uendicatione quamuis fateatur reum poßidere, tamen intelligit indebitè poßidere.*
19 *Ne lites differantur quis poteſt in libello duas actiones cumulare.*
20 *Petitio hæreditatis eſt iudicium petitorium.*
21 *Petitio hæreditatis eſt actio merè realis quæ habet præſtationes perſonales.*
22 *Petitio hæreditatis eſt iudicium uniuerſale.*
23 *Rem uendicans debet rem quam petit ſpecificè declarare.*
24 *Rei vendicatio eſt actio ſtricti iuris, & arbitraria.*
25 *Quando una actio eſt maior altera impeditur cumulatio.*
26 *Liber æſtimi non probat dominium ſed tantum inducit quandam præſumptionem.*
27 *Locatio ſola ſine fructuum perceptione, non probat poſſeſſionem.*
28 *Iter ad locum contentioſum dicitur conſeruare poſſeßionem.*
29 *Ceſſante cauſa ceſſat effectus.*

CONSILIVM CXXIIII.

Diuino nomine implorato.

CAVSA, quæ uertitur inter nobiles D. Alamanum Petri de Saluiatis actorem ex parte una, & D. Ludouicum de Capponibus reum conuentum ex altera, duas mihi habere uidetur inſpectiones.

Prima eſt, quę pertinet ad bona, quæ uocantur terrę delle ſpiaggie. Altera verò, quæ pertinet ad Molendinum, quod dicitur delle cartaie, ſeu del portareca.

Primo ergo, quod attinet ad prædicta bona delle ſpiaggie, concludendum eſſe arbitror, prędictum D. Alamannum iure optimo ad ea agere potuiſſe, eademque cum fratribus obtinere
1 debere. †Nanque, ut apparet ex eiusdem petitione, ex cuius præſertim medio concludendi demonſtratur agentis intentio, ut per Bart. in l. certi condictio in princ. num. 2. ubi Deci. num. 2. uerſ. ultimo pro iſta. ff. ſi cert. pet. & Bart. in l. Aurelius. §. ſticho ff de liber. lega. numero 3. & Bal. in l. edita numero 57. C. de eden. & Alex. conſi. 121. primo uol. & Panormit. in cap. literæ de dilat.

Idē Dominus Alamannus & Dominus Matthæus eius procurator uidentur primo loco in
2 tentaſſe iudicium † rei uendicationis; in quo tūc demum conſueuit obtineri, cum ex parte actoris dominium l. in rem. ff. de rei uendicat. cum ſimil. ex parte uerò rei conuenti poſſeſſio, uel detētatio; qualis qualis oſtenditur l. officiū in fi. ff. de

ff. de reluendic.l. un. C. de alien. iud. mut. cau.
fact. ſed in propoſita ſpecie conſtat de dominio
ex parte actoris, & de poſſeſſione ſeu detenta-
tione ex parte rei conuenti; Reliquum igitur
eſt,ut actor in hoc iudicio debeat obtinere.

Quòd uerò nobilis Dominns Alamannus
oſtenderit ſe eſſe dominum iſtorum bonorum
delle ſpiaggie probatur, quia, ut pręſupponitur
in facto, quidam pręſbiter Franciſcus de Bienti
na uſque ab anno 1517.die 10.Septembris, uel
alio ueriori tempore ſibi,& ei,quem poſtea no-
minaſſet,emit dicta bona delle ſpiaggie;deinde
verò nominauit in emptorem Petrum Pauli de.
3 Victorijs. quod ſanè facere potuit. †quia ſi pro
mittatur, uel concedatur res mihi recipiēti pro
eo, quem nominabo & declarabo, tunc promiſ
ſio & conceſſio ualet & tenet Bal. in l.cum poſt.
§. gener.in antiq.lect. uerſ. extra quæro.ff.de iu
re dot. & idē Bal.in l. 1.in fi.princ. verſ. ult.quę-
ro hic unum.ff. de pact. & Alex. conſi. 232. in
princ.& num. 1.uol.6.& Fabianus de Monte in
tract. de empt. & uendit. in 3.q. princip.nume.
19. quare cum dictus presbyter Franc. emere
de jure potuerit pro ſe, & eis, quos nominare
uoluerit, dicendum quòd antequam ipſe em-
ptor fecerit validam nominationem, utique in
dictis bonis delle ſpiaggie, erat quæſitum ius ip
ſi emptori, qui ſibi ipſi quęrere atque ſtipulari
uidetur, ut dicit Alex.d. conſ. 232. lib. 6. nu. 3.
& Deci. conſ. 543. num,4.parte 4.ubi dicit em-
ptori eſſe quæſitū ius reuocabiliter in dicta re-
empta.

Deinde uerò, ut ex actis conſtat, idem pre-
sbyter Franc. die 5. Martij 1518. aſſerens, pri-
mam nominationem factam in perſonam Pe-
tri filij Pauli de uictorijs inualidam & nullam eſ
ſe, propter mortem dicti Petri antea ſubſecutā.
Iterum deueniens ad aliam nominationem de-
clarauit & nominauit in emptrices dictorū bo-
norum delle ſpiaggie dominam Franciſcā uxo-
rem Pauli de Victorijs,& Dominam Magdale-
nam eius Pauli filiam, ita, ut una ſuccederet al-
teri. Ex qua quidem ultima nominatione dici-
tur eſſe quæſitum ius dominij ipſis mulieribus,
quas nominauit; & pro quibus ſe emiſſe decla
rauit;quoniam ius,quod reuocabiliter erat quæ
ſitum emptori, deinde facta declaratione,& no
minatione reſolutum fuit,& receſſit ab ipſo em
ptore, & incepit pertinere ad nominatum, ipſi-
que nominato acquiſitum eſt, ut dicit Alex. d.
conſ.232. num.5.& optimè tradit Deci. conſi.
143. num. 4.

Quod adeo verum eſt, ut ſi is, qui rem emit
pro eo, quem declarauit, haberet rem apud ſe,
tamen diceretur eam poſſidere, ſeu tenere pro
eo,quem nominauit l.quod meo in princ. ff. de
acq. poſſeſſ.& Alex. d. conſi. 232. numero 5.
lib. 6.

Id quod etiam confirmatur ex clauſula appoſita
in inſtrumento nominationis rogato a ſer Bar-
tholomęo a Sancto Caſſiano, ubi apparet quòd
presbyter Franciſcus conſtituit ſe precario poſſi
dere pro dictis mulieribus, per quam clauſulam
in eum,pro quo quis conſtituit ſę poſſidere,tran
sfertur ciuilis poſſeſſio, licet naturalis remaneat
penes conſtituentem.l.& habet. §. eum qui pre-
cario. ff.de precar.Bar.in l.interdum. ff. de acqui
ren.poſſ.& And. Tiraqu.in tract.de conſt. par.4.
nu.4.Quo fit ut ex dicta nominatione plenè do-
minium quęſitum eſſe dicatur ipſis mulieribus.

Quod prę ſertim procedit quando nominatus
ratum habuit ipſam nominationem; tunc enim
ſecuta ratificatione ipſius nominati, proculdu-
bio dominium diſcedit a primo emptore,&tran
ſit in dictum nominatum ſecundum comm. opi.
doct.ut tradit Bar. in l. qui mihi donatum, ff. de
dona.col. 1.uerſ.quęro ante.ubi uoluit,quòd qñ
quis recepit rem nomine meo ſine mandato,
tunc non recedit proprietas a primo conceden
te,niſi poſtquam id ratum habuero. l. cum quis.
§.ſi debitorem.ff.de ſol.Bar.in l.qui hominem.§.
ſi debitorem.ff. de ſol.Alex.d.conſ.232. nume.5.
uerſ.præterea poſito.lib.6.Qua de re cum in ca-
ſu noſtro dictę mulieres ratam habuerint dictā
nominationem poſſidendo,& fructus percipien
do,& alia faciendo,quę facere conſueuerunt ue-
ri domini,& poſſeſſores,ut patet ex depoſ. teſtiū
examinatorum pro parte actoris ſuper nono ca-
pitul. quo poſſeſſionis facto plus, quàm uer-
bis res demonſtratur, & ratificatur, ut per
gloſſ. in l. ſi tamen. §. & qui ſeruum. ff. de eden-
do,& c.cum dilecti extra de appellat.& l. Paulus
reſpondit. ff.rem ratam haberi.Conſequens etiā
ut dicta nominatio facta a presbytero Franciſco
prædicto dicatur plenè tranſtuliſſe dominium
in prædictas mulieres nominatas, quæ ſunt ſu-
brogatæ in locum dicti prasbyteri Franciſci, ar-
gumento eorum,quę dicit Dec. in conſil. 543.
5.& 6. parte 4.

Quod autem dictæ mulieres ea bona tenue-
rint & poſſederint atteſtatur primus teſtis ſuper
9.cap.examinatus, affirmans dictam dominam
Magdalenam,& Do.Franciſcam vſque ad earum
mortē habuiſſe,tenuiſſe,& integrè,& inſolidum
poſſediſſe dicta bona delle Spiaggie, & ex eis li-
berè & quietè fructus percepiſſe.Quod ēt atte-
ſtatur idē primus teſtis examinatus ſuper inter
rogatorijs partis aduerſæ, ubi dicit dicta bona
prius poſſeſſa fuiſſe a Paulo de Victorijs,eo uerò
mortuo fuiſſe poſſeſſa a dictis mulieribus. Rur-
ſus tertiusdecimus teſtis examinatus ſuper di-
cto 9.cap.dicit Paulum de Victorijs olim poſſe-
diſſe dicta bona delle Spiaggie; poſtea uerò ea-
dem fuiſſe poſſeſſa,& detenta a domina Magda
lena & domina Franciſca fructus recolligentib.
Vnde ex huiuſmodi actibus poſſeſſorijs videtur
ſine dubio ratificata dicta nominatio,ex qua di-
ctæ mulieres prædictorum bonorum dominiū
acquiſierunt.

Prę terea quòd dictæ mulieres acquiſierint
dominium bonorum delle ſpiaggie, demonſtra
tur ex dicto inſtrumento nominationis, ubi prę
sbyter Franc. ad maiorem cautelam ſpontè
merè, purè, ſimpliciter, liberè, & irreuo-

cabiliter

cabiliter inter uiuos donauit,dedit, tradidit.ceſ
ſit, & conceſſit dictis mulieribus prædicta bona
delle ſpiaggie ponens eaſdem in ſuum locum.
Ex quibus quidem donationis uerbis appa-
ret, dominium dictorum bonorum tranſiiſſe in
prædictas mulieres nominatas, & donatarias,
4 quandoquidem † donatio rerum dominiũ trãſ-
fert in donatatium l. in ædibus. §. fin. ubi Paul.
Caſtrenſ. ff. de donat. quod etiam per traditio-
nem,ſicut hic accidit, ut habetur in dicto con-
tractu donationis de iure gentium transferri di
citur. § per traditionem, & §. ſeq. inſtit. de rer.
diuiſion.
Neque obſtat quòd in inſtrumento nomina
tionis, ſeu donationis donator nominaueri t il
las abſentes; licet tanquam præſentes; † quo ca
ſu abſenti donatio facta nõ ualet l. abſenti. ff. de
donation. quoniam reſpondetur, quòd hic a
duobus ſubſtinetur prædicta donatio, primum
ſcilicet, quia notarius ſtipulatus eſt,& tanquam
publica perſona recepit dictam donationẽ no-
mine dictarum mulierum donatariarum abſen
tium, ut patet ex illis uerbis agenti, ſtipulanti,
& recipienti dicta bona pro eis, & qualibet ea-
rum &c. Secundo uerò interuenit ratificatio
dictarum mulierum donatariarũ, quæ ex facto
poſſeſſionis colligitur, ut ſupra dixi. Idcirco me
6 ritò firmandum eſt, † huiuſmodo donationem
abſentibus factam ualere; quia quando nota-
rius ſtipulatur,& recipit donationem pro abſen
te, qui deinde rem ratam habet, tunc donatio
natio facta abſenti ſine dubio valet,ut per Deci
in l. contractus in 5. limitatione nume. 12. ff. de
reg. iur.& in l. quo tutela. §. nec paciſcendo nu.
3. ff. eo. quam opinionem ſequitur Cagnolus in
l. fi. C. de pactis nu. 273. uerſ. aduertendum eſt,
& ibi Bolognet. nume. 149. & eam communem
eſſe fatetur idem Cagnol. in l. quo tutela. §. fi.
ff. de reg. iur.
Quin etiam poſito, & non dato ꝙ non inter
ceſſerit ratihabitio, nihilominus hoc caſu huiuſ
modi donatio abſentibus facta ualeret;quia do
nator cum particulari clauſula omnia ſcilicet
hæc obſeruare promiſit ſolemni interpoſito iu
ramento ſuper eius conſcientia ponendo ſibi
manus ad pectus, ut eſt mos ſacerdorum, que-
madmodum patet ex dicto inſtrumento nomi
nationis & donationis; quo caſu quando appo
ſita eſt clauſula de non reuocando,& eſt iuramẽ
to firmata, tunc donatio facta abſenti ualet, ſti-
pulante notorio pro abſentibus, ut per Alex. in
l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ff. de uerb. obligat. & ſe
quitur hoc fusè explicans Bolognet. in d. l. fi. C.
de pact. nu. 150. uerſ. 3. ampliant &c.
Ad prædictorum autem comprobationem,
accedit etiã quòd Paulus de Victorijs in ſuo te
ſtamento uoluit, mandauit,& iuſſit, vt de bonis
per dictum teſtatorem emptis nomine dominę
Magdalenæ eius filiæ, & eorum fructibus & me
liorationibus, aduerſus eam nihil peti poſſet:
ſed in iuribus ſuis eandem ſeruari præcepit;
ex quo ſanè præcepto per dictum Paulum con
firmari uidentur emptiones factę nomine dictę
Domine Magdalenæ; & propterea hæredes di-
cti Pauli non debent, nec poſſunt eam moleſta
re circa dictas emptiones, ſed debent parere di
cto præcepto & factum ipſius defuncti ſeruare
l. cum a matre. C. de rei uendicat. l. 2. ſi in fraud.
patroni, Alex. conſ. 88. accuratè numer. 15. &
conſ. 195. num. 8. lib. 6. Iaſ. l. apud Iulianum. §.
ſi cui numer. 8. ff. de lega. 1. Deci. conſ. 547. uiſo
puncto num. 3.
Ideoque cum prædicta bona delle ſpiaggie
empta ſint nomine ipſius Dominæ Magdalenę,
ſequitur ut circa huiuſmodi bona hæredes di-
cti Pauli illæſam ſeruare debeant prædictã Do-
minam Magdalenam.
Neque obſtat quòd Paulus Victorius in ſuo
teſtamento iubebat, nihil peti ab ea de bonis
emptis per teſtatorem nomine dictæ Dominæ
Magdalenæ; bona uero delle ſpiaggie non uidẽ
tur comprehendi in ipſo præcepto, quaſi non a
teſtatore, ſed a presbytero Franc. empta repe-
riantur. Quoniam reſpondetur, quòd licet eme
rit ipſe presbyter Franc. tamen dicta bona a ſe
empta pro ſe & pro nominandis ab eo (iuxta tra
dita per Fabianum de monte tracta. de empt. &
uendit. 3. q. princip. num. 19. & per conſequẽs
empta alteri iuxta ea, quæ habentur toto tit. C.
ſi quis alteri uel ſibi, & in ſtatuto Florent. lib. 2.
Rub. 39. cuius etiam uigore unus alteri poteſt
acquirere.) reuera dicuntur empta ab ipſo teſta
tore; quia presbyter Franc. nominauit ipſas mu
lieres, contemplatione Pauli Victorij patris di-
ctæ Dominæ Magdalenæ, & mariti dictæ Domi
nę Franciſcę; quo caſu re uera dicitur emiſſe ip-
ſe pater,& reſpectiuè ipſe maritus; quia id, quod
filius acquirit, contemplatione patris dicitur ac
quiſiuiſſe ex bonis paternis, & habuiſſe ab ipſo
patre licet extra ſubſtantiam ipſius id capiat, ut
per Bart. Alex. Aret. in l. ſed ſi plures. §. in ar-
rogato. ff. de uulg. & pupill. ſubſtit. & doct. in l.
in quartam. ff. ad l. falcid. præſertim Picus nu-
mero 174. & in l. cum oportet in principio.
ubi gloſ. in uer. ex eius ſubſtantia. C. de bon.
quæ lib. ſicut etiam dicitur profectum a marito
id, quod eius contemplatione vxori donatum
fuit. l. ex morte. C. de pact. conuent. & Ioann. de
Gar. in l. fœminæ. C. de ſecund. nupt. num. 33.
Quare ex his omnib. apparet, quòd dictæ mu-
lieres acquiſierunt dominium dictorum bono-
rum ex emptionibus nomine earum factis; quæ
deinde approbatæ fuerunt a Paulo Victorio in
ſuo teſtamento præallegato.
Quæ quidem omnia cum ita ſe ſe habeant, a-
pertiſſimè demonſtratur, prędictorum bonorũ
dominiũ hodie deueniſſe in nob. dominũ Ala-
mannum filium Petri de Saluiatis; quia domi-
nium rerum hæreditariarum ipſo iure poſt addi
tionem hæreditatis in hæredem transfertur. l.
cum hæredes in princ. ff. de acq. poſſ. l. ſi ager. ff.
de rei uendicat. Corn. conſi. 201. nume. 4. 1. vol.
At

At nob.Dominus Alamannus prædictus eſt hę-
res ex teſtamento dictæ dominæ Franciſcæ ſuæ
auiæ,& vxoris olim Pauli Victorij, ut patet ex te
ſtamento dictæ dominæ Franciſcæ condito an-
no 1549.die 10.Octobris, eiusq́ue hæreditatem
adijt,vt patet ex 17.cap.pro parte actoris propo
poſito;& ex 20.c.partis aduerſę.Igitur in dictum
dominum Alamannum translatum eſt domi-
nium omnium bonorum,quæ habebat dicta do
mina Franciſca teſtatrix; Sed in dictam dominā
Franciſcam deuenerunt huiuſmodi bona delle
ſpiaggie propter mortem dictæ dominæ Magda
lenæ,quæ prædeceſſit,ut ex actis patet ſuper 11.
poſitione,& cui iuxta tenorem inſtrumenti em
ptionis celebratæ a presbytero Franc.prædicto
Domina Franciſca debebat ſuccedere. certi igi-
tur iuris eſt prædicta bona delle ſpiaggiè hodie
reperiri, & eſſe in dominio dicti domini Ala-
manni.

Verum contra huiuſmodi concluſionem ſu-
pra firmatā prima facie obſtare uidetur id quod
obijciunt aduerſarij, aſſetentes dominium di-
ctorum bonorum delle ſpiaggie non eſſe pęnes
Dominum Alamannum; ſed tranſiiſſe in hęre-
des Pauli de Victorijs. id quod ſuadere ſecun-
dum eos uidetur quædam remiſſio ſeu compro
miſſum per nob. Petrum de Saluiatis, tunc ma-
ritum dictę Dominæ Magdalenæ ex una;& Ioan
nem Victorium hæredem Pauli de Victorijs ex
alia,factum anno 1528.in Dominicum de Ghet
tinis ſuper controuerſiis dictorum bonorum;
quod etiam apertiſſimè oſtendi uidetur ex lau-
do anno 1532.deinde lato per Ioannē de Ghiet
tinis inter dictas partes ſuper controuerſia di-
ctorum bonorum delle Spiaggie. qui ſanè Ioan
nes aſſertus arbiter, dicta bona diuiſiſſ. ut uni-
cuique ex litigatoribus portionem dictorū bo-
norum aſſignauiſſe dicitur; Et propterea ex di-
uiſione dictorum bonorum uidetur eſſe quæſi
tum dominium dictis hęredibus Pauli de Victo
8 rijs; † quia diuiſio continet dominij translatio-
nem ut habetur in l.ſi pupillorum in princ. ff.de
reb. eorum, & l. de diuiſione.C.com. utriuſque
iud. Alex. conſ.95. ponderatis his col. fi.uol.4.
Felyn. in c. quæ in eccleſiarum col. pen.de con-
ſtit. Curt. conſ. 66. ſapienter, uerſ. capio nunc,
& Pariſi.in conſ.34.nu.29.in 2.uol.

Sed ſi res diligentius perpendatur liquidò
conſtabit, huiuſmodi obiectiones nihil obſtare.
nam quod attinet ad dictam remiſſionem factā
in Dominicum de Ghettinis, reſpondetur,
prædictum Dominicum, in quem compro-
miſerunt, nullum deinceps laudum tuliſſe,
9 ut ex actis conſtat. ideoque quoniam † non
entis, nullæ ſunt qualitates. l. quarta. §. final.
ff.de actio.emp.& c.ad diſſoluendum de diſpō-
ſat.impub.ſequitur propter talem remiſſionem
vel fuerit immutatum. circa dictarum mulierū,
& conſequenter domini Alamanni.

Præterea quamuis dictus Dominicus laudū
tuliſſet, quod reuera non tulit; nihilominus non
non potuiſſet præiudicare dominæ Magdalenę
quia remiſſio in Dominicum facta non valuit;
quippè quæ non a domina Magdalena, ſed a
Petro eius viro facta fuit ſine mandato;cum ta-
men certiſſimi iuris ſit,quòd adminiſtrator bo-
norum alicuius,& negociorum geſtorum, pro
ut aſſerunt fuiſſe prædictum Nob.Petrum,non
poteſt in arbitrum, vel arbitratorem compro-
mittere ſuper rebus illius,cuius negocia admini
ſtrat. Id quod enim requirit ſpeciale mādatum,
ut habetur in c.per tuas in prin. de arbitr. & gl.
in c.qui ad agendum de procurat.lib.6.& Ioan.
Bapt.Peruſ.in tracta.de arbitr.libr.2.capitu.15.
numero 1.

Quòd uerò pertinet ad laudum latum per Io
annem de Ghettinis, reſpondetur id domino
10 Alamanno nihil obeſſe;quia † authoritas arbitro
rum ſumitur a compromiſſo.l.nō diſtinguemus
§.de officio.l.arbiter intra. ff. de recept. arbitr.
Dec.conſi.434.num.7.part. 3.Soc.iun.conſ. 66.
num.8.parte 1.Sed ipſi Ioanni nulla fuit data po
teſtas a partibus;neque fuit in eum compromiſ-
ſum aliquod factum.Et licet fortè tractatum fue
rit de compromittendo; tamen non apparet q
11 fuerit compromiſſum,† & multa tractantur,quę
deinde non concluduntur,neque fiunt, Bal.in l.
cum allegas colum.3.ver.ſecus etiam.C. de vſu.
& in l.multum intereſt colum.2. C.ſi quis alteri,
uel ſibi;Meritò ergo prædictum laudum valere
non debet,enim Ioannes aſſertus arbiter in ſen
tentia affirmat literis penes ſe exiſtentibus po-
teſtatem a partibus accepiſſe huiuſmodi contro
12 trouerſiam decidendi † licetq́ue per epiſtolam
compromitti poſſit.l.publia in fi. ff. mand. gloſſ.
in l.ſed licet.ff.de conſtit.pecun.Ioan.Bap.Peru.
tract.de arbitr.lib.9.cap. 10.tamen iſtæ literæ nō
apparent,& non exhibentur;quo fit ut ipſius ar
13 bitri aſſertioni ſtandū non ſit.† Quia uerba enun
tiatiua,cuiuſmodi ſunt hæc in ſentētijs nihil pro-
bant,ut per Imol.in ſciendum.ff.de uerb. obl. &
latè dominus Vitalis in tract. clauſularum in c.
de uerbis enuntiatiuis in ſententijs.

Nec obſtat dum aduerſarij probare nituntur
dominam Magdalenam habuiſſe notitiam dicti
laudi, & dictæ diuiſionis; & illis non contradi-
cendo acquieuiſſe, & eas ratificaſſe; & propte-
rea ſibi per hanc patientiam præiudicaſſe iuxta
tradita per Decium in l. ſemper qui non prohi
bet.ff. de reg. iur. Quoniam reſpondetur quòd
ipſi non docent de hac ſcientia ſeu notitia,ut pa
tet ex depoſitione teſtium partis aduerſæ ſuper
11.cap.ubi dicit duodecimus teſtis ſe neſcire an
Domina Magdalena habuerit notitiam dicti lau
di, & dictę diuiſionis. Ex quo ſequitur, ut præ-
14 ſumere debeamus eam id ignoraſſe: † quia prę-
ſumitur ignorantia, ubi non probatur ſcientia.
c. præſumitur de reg. iur. in 6. quod præſertim
obtinet, prout erat hic in facto alieno, ut per
Dyn. in d.c.præſumitur in princ.& in fine.quod
ſi iſtud ignorauit, non poſſunt uerè dicere eam
15 acquieuiſſe, uel ratificauiſſe; † quia ratificare
quis

qnis non videtur id, quod ignorat Alex.conſ.
135. num.2. lib. 7. cum pręſertim ratificatio re
quirat ſcripturam legi, & publicari ratificanti.
Grat.conſ.76.lib.1.num.47.& num.48. quare
cum aduerſarij hanc ſcientiam non probaue-
rint, nihil certe huiuſmodi allegatione iuuan-
tur, quoniam qui allegat ratificationem, de-
bet probare ſcientiam, ut tradit Crauet.con-
ſilio centeſimo nonageſimoſeptimo. nume-
ro decimoquarto. libro primo, & ſecun-
do. quod hic non fecerunt, vt patet ex præ-
dictis.

Quibus omnib. concluditur, quod his obie
ctionibus in contrarium non obſtantibus pręę
dictus Do. Alamannus rectè probauit domi-
nium bonorum delle ſpiaggie ad ſe pertine-
re. quod tunc demum quis rectè probaſſe di
citur, ſi oſtenderit titulum defuncti, a quo rē
accepit, & traditionem ſibi a domino factam.
l.cum res. ubi gloſ.& doct. C.de probarionib.
Specul.in tit.de loca.§.fi. uerſ. 56.& doct.in §.
omnium.inſt.de action. Sed Do. Alamannus
per ipſam nominationem probauit titulum
dictarum mulierum, a quibus bona accepit, &
probauit etiam traditionem eis factam a præ-
dicto presbytero Franciſco, tunc emptore, &
domino dictorum bonorum, meritò igitur di
ci poteſt, ab eo rectè probatum fuiſſe domi-
nium. Quod quidem ſi verum eſt, quemadmo
dum veriſſimum p to, conſequens eſſe debet
vt iure optimo affirmemus, pędictum nob.
Dom. Alamannum rectè iudicium rei vendi-
cationis intentauiſſe. Nam, vt ſupra dixi, eo iu
dicio is demum experiri poteſt, qui ex parte
actoris dominium, ex parte verò rei conuēti
poſſeſſionem probauerit. Competit enim rei
uendicatio illi, qui alicuius rei plenum, uel ſal-
tem directum, vel utile dominium habet. l.in
rem. in princ. ff. de rei uendic. §. omnium. ubi
Iaſ.num.66. uerſ. circa primum dicite. inſt. de
action. & docto. in l. naturaliter. §. nihil com-
mune. ff. de acq. poſſ. Et propterea in libello
debet actor aſſerere ſe dominum eſſe, & pete
re ſe talem declarari. Bar. in l. ex diuerſo in
princ. ff de rei uend. & in l. Pomponius. §. ſed
& eis. ff. de procurat. & Iaſ. d. §. omnium num.
172. uerſ. reliquum eſt modo, inſtit. de action.
in qua ſane actione, ut iure agat actor exigi-
tur etiam: ut ex parte rei conuenti de poſſeſ-
ſione uel quaſi, uel detentatione aliqua con-
ſtet, iuxta ea, quę dicit gloſſ. in d. §. omnium
ubi Iaſ. num. 76. uerſ. ueniamus nunc ad ſecū
dum, & l. officium. ff. de rei uend. & l.un. C.
de alien. iud. mut. cau. fac. idcircò dicit iuriſc.
quod non compellimur inuiti ſuſcipere hoc
iudicium, quia poſſumus reſpondere nos nō
poſſidere, & ſic agentibus ſatisfacere. l. fi. ff. de
rei uendic. & doct. pręallegato §. omnium. &
§. nihil commune.

Quare cum in propoſita ſpecie ſecundum
ea, quę diximus, de dominio actoris appa-
reat, cōſtetque etiam de quadam reorum cō
uentorum poſſeſſione, ſeu detentatione. ſiqui
dem ipſi aſſerunt ſe poſſidere. ut uidere eſt in
6. & 13. & 20. eorum capitulis, concluda-
quo neceſſe eſt, prædictum Dominum Ala-
mannum, qui ad bona delle ſpiaggie egit rei
vendicationis iudicio, vt colligitur ex eius li-
bello, vbi petit declarari rem ad ſe pertinere
iure dominij obtinere omnino debere cum
probauerit incumbentia, & ideo bona illi cū
fructibus pro tempore, quo aduerſarij ea te-
nuerunt, eſſe reſtituenda, cum in dicto iudicio
reſtitui debent iuxta tradita per Bar. d. l. ex di-
uerſo. in prin. ff. de rei vendicatio. Alexand. l.
ſi marito. §. ſi fundum, ff. ſoluto matrimonio.
16 & Iaſon d. §. omnium. numero 176. † in quo
quidem iudicio dicta reſtitutio rei cum fru-
ctibus officio iudicis venit, ut tradunt docto.
d. §. omnium. vbi Iaſon numero centeſimo ſe
ptuageſimoquinto. & centeſimo ſeptuageſi-
moſexto. ſecundū opi. quam communem eſſe
atteſtantur doctores ibidem, & vt atteſtatur
etiam Fab. Accoromb. d. §. nihil commune.
numero octuageſimonono. vbi etiam Bolo-
gnin. numero ſexageſimoſeptimo. & Anto-
nius Rubeus numero ducenteſimo quadra-
geſimo ſeptimo, ſunt enim in hoc iudi-
cio omnes fructus reſtituendi, præſertim
in caſu noſtro, vbi actor, vt patet ex libel-
lo eos, vel eorum valorem petijt, unde ipſi
actori fructus reſtitui debent tam percepti,
quàm qui percipi potuerunt per quemlibet
diligentem iuxta ea, quæ tradit Iaſo. poſt alios
in d. §. omnium. verſicul. & pro euitandis. nu-
mero 176. inſtit. de action. Quod in propoſi-
ta ſpecię maximè debet obtinere; in qua ad-
uerſarij videntur malæfidei poſſeſſores, quan
doquidem ab initio ſciuerunt, ſe non habere
aliquam iuſtam cauſam poſſidendi, & ſcire de
buerunt, ſibi nullum ius competere in dictis
bonis, & alieni iuris conſcij, meritò de ſuo iu-
re dubitare potuerunt, propter inſtrumen-
tum nominationis dicti presbyteri Franci-
ſci, & teſtamenti dicti Pauli, quæ omnia ipſi
allegant in ſuis poſitionibus, quocircà tam-
17 quam malæfidei poſſeſſores, † qui ea bona
propria autoritate detinent, atque occu-
pant, vt ex dictis ſuper decimoquinto capi-
tul. pro parte actoris deducto colligitur, te-
nentur ad fructus perceptos, & percipien-
dos. lege certum eſt. Codice. de rei vendi-
cation. vbi etiam doctores, & Dec. in lege
generaliter. numero tertio. digeſtis: de re-
18 gulis iuris. † Quamuis enim agens iudicio
petitorio rei vendicationis reum poſſidere
fateatur, tamen intelligit eum indebitè poſ-
ſidere, & iniuſtè rem detinere, & ſine titu-
lo rem occupaſſe, vt dicit Bartol. in l. ſi mater.
§. eandem. digeſtis. de excep. rei iudicat. &

Bolognin. in §.nihil commune. l. naturaliter.
num.54.ff.de acq.poſſ.ubi etiam Claud. Mar-
ner.num.107.& num.134.& ibidem Normā.
num.84.& Berengar.in 3.concl.c.2.num.109.
& num.110. Ac ſeipſum eſſe poſſeſſorem pro
fitetur,ad quem res iuſtè pertineat, & propte
rea rectè fructus ſibi reſtitui petit ab eo, qui
indebitè res ſuas detinuit.

Pręterea quòd D. Alamannus in hac cauſa
19 debeat obtinere probatur, † quia ille in ſuo
libello circa bona delle ſpiaggie, cumulauit
duas actiones, quod de iure fieri poteſt pro-
pter publicam utilitatem,ne lites, ſeu litium
inſtantię multiplicentur,uel differātur, ut per
Bart.in l.edita.in ſecundo genere cumul.C.de
eden.& ut uitentur diſpendia,& finis aliquan
do tandem litibus imponatur.l.1. ff.de uſuca.
c.diſpendia.de reſcr.in 6.clem.diſpendioſam.
de iud.c.finem litib.de dolo,& contumac.Nā
que ut ex eiuſdem petitione colligitur,ipſe cū
iudicio petitorio rei uendicationis cumulauit
iudicium petitorium petitionis hęreditatis
quę quidem cumulatio fieri poteſt, quando
(ut hic accidit)actiones ſunt diuerſæ, & ad di-
uerſa tendunt,ut per Bar.& alios in l.edita.C.
de edē.in primo genere cumulationis. Quod
autem diuerſę ſint actiones oſtenditur, quia
† licet petitio hęreditatis ſit iudicium petitoriū,
ut no.gl.pen.in l.2.C.de edic.D.Adr.tol.& Ia-
ſo.d.§ omnium.inſt.de act. nu.137. & Rober.
Maran.in tract.de ord.iud.in 7.diſt.4.par.prin
21 cip.num.1.† Et licet petitio hęreditatis ſit,&
ipſa actio merè realis,quę tamen habet perſo
nales pręſtationes ſecundum communē opi-
nionem,ut atteſtantur doc.in rub. ff.ſi cer.pe
ta.& idem Maran.eo.tract.iud.in 3.diſt.quar
tę par prin.num.8. ubi etiam ipſe fatetur hāc
22 eſſe magis communem opinionem;† Tamen
dicta petitio hęreditatis eſt iudicium vniuer-
ſale.l.1.ff.de rei uend.in prin.ubi etiam glo. in
uer.de uniuerſitate:in qua non tenetur hęres
ſpecificare res hęreditarias, ut per doc.pręſer
tim Iaſ.in § actionum.inſt de act.nu.215.& eſt
actio bonæ fidei. §.actionum.inſt.de act.& l.ul
tima.C.de edic.D.Adr.tol.Rei autém uendi-
catio eſt iudicium ſpeciale.d.l.1.ff.de rei uen-
dic.in prin.& doctō.in d.§.omnium.ut tradit
Vicecomerc.in l.edita.C.de edēn;nu.83.& Ia
ſon.in §.actionum.inſt.de actio.nu.235.uerſ.
23 unum tamen.† Idcircò rem uendicans debet
rem,quam petit,ſpecifice declarare. l. ſi in rē.
24 ff.de rei uend. in princ. † Item rei uendicatio
eſt actio ſtricti iuris,& arbitraria,cum inter ar
bitrarias recenſeatur. §.præterea. inſt. de act.
Vnde cum actiones diuerſę ſint,& ad diuerſa
tendant, meritò cumulari poſſunt. Et quòd
rei uendicatio cumulari poſſit cum petitio-
ne hęreditatis firmat in ſpecie Paul. Caſtrenſ.
in conſ.138. inc.in cauſa, quæ uertitur coram
Locumtenentem patrię. columna prima. nu-
mero primo. parte ſecunda.

25 Neque obſtat † ſiquis opponat impediri
cumulationem, quando una actio eſt maior
altera.ut in l.per minorem,ff.de iud.& docto;
in l.edita.in 4 reg.prohibitiua.C.de eden. Ve
luti quando in iudicio quis experitur duabus
actionibus,quarum una eſt maioris auctorita
tis,quàm altera, cuiuſmodi eſt petitio hęredi-
tatis,quæ efficit, ut aliæ particulares actiones
ceſſent.l.fi. C.de petitio.hæred. & Marant. in
tract.iudic.parte quarta.diſtinctio.20. nume-
ro 6.Quoniam reſpondetur,quòd regula.d.l.
per minorem,procedit in cauſis connexis,vbi
fieret præiudicium,ſecus autem eſt in ſepara-
tis,vt tradit Dec.in l.edita. numero 67. C. de
edendo.& propterea maior ratio non efficit,
vt aliæ minores ceſſent, quādo minores ſunt
diuerſæ,& penitus a maioribus ſeparatæ,ut in
ſpecie limitat Dec.d.l.edita.in reg.3.& in reg.
5.in 2.limitatione. numero 67. quam limita-
tionem ſequitur etiam Bolognet.in d.l.edita.
numero 109.& numero 113.C.de eden. Pa-
tet igitur ex prædictis,rectè potuiſſe cumulari
petitionem hæreditatis cum iudicio rei vendi
cationis. In petitione autem hæreditatis uti
rectè quis experiatur ex parte actoris duo re-
quiruntur.

Primum,vt conſtet de morte illius, de cu-
ius hæreditate agitur,vel per teſtes,vel per fa-
mam certis autoribus ortam. l. ſiquidem. C.
ſol.mat. Petitio enim hæreditatis competit il
li,qui eſt hæres ex teſtamento,ſiue per ſe, ſiue
per mediam perſonam etiam extraneū. l.1.2.
& 3.ff.de petitio.hæred.l.1.& 2.ff. de poſſ.hæ-
red.petit.adeo vt ſi ante me complures extite
rint ſucceſſores,quorum vnus alteri ſucceſſe-
rit,ego,qui ſim hæres ultimi, docere poſſum,
me eſſe hæredem primi, & illius tamquam e-
ius hęres petere poſſum hæreditatem,quam-
uis ei non ſuccederem, vt tradit Iaſon. d. §. a-
ctionum.numero 209.inſt.de action. In eodē
iudicio ſatis ē quod actor doceat defunctum
tenuiſſe,& poſſediſſe tempore mortis rem,
quam petit,etiam ſi neque dominium,neque
titulum,iuxta tradita per Paul.Caſtr. d.conſil.
138.parte ſecunda. Secundo verò ex parte
actoris requiritur, ut agere uolens,prius adie
rit hæreditatem iure ciuili, ſicut in poſſeſſoria
hæreditatis petitione, opus eſt ut iure præto-
rio quis agnoſcat bonorum poſſeſſionem
priuſquam agat.lege ſecunda. §.interdum. ff.
de vulgari,& pupillar.ſubſtitution.& lege pri-
ma §.ſi impuberi.ff.de collation.bonorum.&
doctores d.§.actionum.inſt.de action. Si ue-
rò petitionem hæreditatis ex parte rei con-
uenti conſideremus, res ſatis eſt expedita,
quoniam datur contra illum, qui poſſidet
pro hærede, ſeque hæredem eſſe bona fi-
de putet, cum tamen non ſit, vel etiam, qui
malæfidei tamen ſit, ſciatque ſe non eſſe,
& ta-

& tamen aſſerat ſe hæredem. *l.* pro hærede. vbi gl.ff.de pet.hær. vel etiam competit cõtra poſſidentem pro poſſeſſore, qui nullum tit. poteſt allegare, niſi quia poſſidet. d.l. pro hærede §.fi. cum l.ſeq.ff.de pet.hær.& gl.in verſ. hæreditatis. in §.actionum. vbi Iaſ.nu.217.& Aret. nu.66.inſt.de act.

Quamobrem cum in caſu prædicto cõſtet de morte D.Magdalenæ, & Do.Franceſchinæ de quarum hæreditatibus agitur, vt patet ex 11.& 12.poſitione deducta pro parte actoris; cumq; ipſe actor optimè probauerit dicta bona delle ſpiaggie detenta, & poſſeſſa fuiſſe a dictis mulierib. dum ipſæ in humanis fuernnt, poſtea uerò in earum reſpectiuè hæreditatib. remanſiſſe, demum uerò appareat d. actorem adiiſſe hæreditatem, & fuiſſe hæredem dictarum mulierum, ſupereſt vt dicamus d.D.Alamanuum actorem in hoc iudicio petitionis hæreditatis obtinere debere, & conſequi poſſe prædicta bona cum fructibus, quoniam ĕt in petitione hæreditatis veniunt fructus nedum detcepti, ſed etiam percipiendi, vt habetur in l.ſed ſi.§.& ſi fructus.ff.de pet.hæred.& Bar.in l.ex diuerſo.ff.de rei uend. Iaſo. in d.§.actionum, nu.234.& ſeq. vbi alij doct.

Quod autem probatum ſit dictas mulieres tenuiſſe, & poſſediſſe dicta bona, dum ipſæ vixerunt, poſtea verò remanſiſſe in earum hæreditatibus, apparet ex depoſitione teſtiũ examinatorum pro parte actoris ſuper 9.cap. vbi primus teſtis examinatus dicit ſe vidiſſe bona delle ſpiaggie integrè teneri, & poſſideri, & ex eis fructus percipi per d.Magd. & D.Frãciſcam, vſq; ad earum mortem, demum verò dicta bona remãſiſſe in earum reſpectiuè hęreditatibus, prout deponit etiã idem primus teſtis examinatus ſuper interrogatorijs partis aduerſæ. comprobatur hoc idem ex depoſitione tertijdecimi teſtis examinati ſuper eodem 9.c. vbi dicit dicta bona poſſeſſa, & detenta fuiſſe a Do. Magdalena & Do.Franceſchina qui fructus vſque ad earum mortem recollegerunt, & poſtea in earum hæreditatibus remanſiſſe.

Quod autem prædictus D. Alamannus hæreditatem adierit, & fuerit ſucceſſor, & hæres D.Magd.& D.Franciſcæ probatur, tum ex 17. c.pro parte actoris, tum etiam ex 20.c. partis aduerſæ, vbi pars aduerſa fatetur, præd.D.Alamannum fuiſſe, & eſſe hæredem prædictarum mulierum, de quarum hæreditate tractatur. Atq; ex his omnib. ſtatuendum exiſtimo indubitatè bona prædicta delle ſpiaggie vnà cum fructibus eſſe actori præd. reſtituenda.

Secunda ſupereſt inſpectio, quam diximus pertinere ad molendinum delle cartaie, ſeu del portareca. Circa quod quidam molendinum reſpondendum eſſe puto, prædictum D. Alamannum actorem obtinere de iure debete. Quamuis.n.forte de dominio non docuerit concludenter, quandoquidem ad illius titulum comprobandum non produxit (quod ego animaduetterim) niſi quandam partitam libri æſtimi, & decimarum ciuitatis Florentiæ, in qua dicitur prędictum molendinum anno 1517. allibratum fuiſſe ſub nomine D.Magda

26 lenę filię Pauli Victorij: † Qui liber ęſtimi regulariter non probat dominium rei allibratę pro eo, cuius nomine allibrata res in ęſtimi libro deſcribitur, vt per Corn.conſ.165.profectò.lib.3.& Soc.conſ.205.lib.2.num.2. ſed ſolum prędictus liber ęſtimi inducit quandam pręſumptionem iuxta notata in l.decem.ff.de verb.obl. Nihilominus alijs rationibus optimè poteſt oſtendi, prędictum actorem contrà reos conuentos rectè experiri, & propterea ĕt obtinere debere circa dictum molendinum. Quod ut apertius conſtet, animaduertendum arbitror, quòd prędictus actor, dum egit ad molendinum, intentauit remedium capituli redintegranda.3.q.1.ut adparet ex uerbis ipſius libelli, ubi petit ſe redintegrari. Ex quib. colligi poteſt intentatum fuiſſe dictum remedium.c.redintegranda, & animaduertit Dec. in conſ.57.nu.2.par.1.& in conſ.252.nu.1.parte 2. Quod quidem remedium datur illi, qui ſemel poſſedit, & probauit de antiquiori poſſeſſione, quę poſtea ad aduerſarium quocumque modo peruenit, ut per Innoc.in c.ſępe.de reſt.ſpol.Lap.deciſ.52.inc.lętatus ſum.num.7. uerſ.ipſe uerò dominus. quam opinionem Innocentij ſequutus eſt etiam Panormi. in c. cũ ad ſedem.de reſt.ſpol.& in cap.ſi diligenti.de pręſcr.& Dec.in conſ.57.nu.3.uerſ. ſed his nõ obſtantib.par.1, & conſ.449.num.24.par.4.& conſ.252.nu.2. par.2. ubi dicit dictum remedium.c.redintegranda, tunc demum competere, cum pro parte actoris probatum fuerit de aliqua poſſeſſione, quę ad aduerſarium deinde peruenetit, ut etiam per Bellon.in conſ.36.nu.1.& Aug.Bero. in c.in literis. nu.33.de reſt.ſpolia. Quę omnia ſuadent, ut in iudicio redintegrandę poſſeſſionis is obtineat, qui probat de ſua antiquiori poſſeſſione, & conſequenter oſtendit poſſeſſionem ſuam poſtea ad aduerſarium deueniſſe. Id quod factum nõ eſt difficile, propterea quod probata antiquiori poſſeſſione, dicitur etiam re ipſa probata ſpoliatio. Bal.in l.pen.C.ſi a non compet.iudice.& Panorm.in c.olim.1.de reſt.ſpol.Dec.cõſil.57.numero 3.in fine.& d.conſ.252.numero 2. parte 2. Verum in caſu propoſito uidetur eſſe probatum per actorem de antiquiori poſſeſſione, & conſtare etiam uidetur eam deinceps ad reum perueniſſe, ergo obtinere debet actor in hoc iudicio redintegrandę, cum probauerit de antiquiori poſſeſſione, neque dubitetur de poſſeſſione iniuſta reorum: quaudoquidem reus confitetur ſe poſſediſſe vt patet ex 6.& 19.c. ſeu poſitione partis aduerſæ, quocirca reus videtur fateri ea, quæ in

poſitionibus continentur, vt per Bar. in l. 2. §.
quod obſeruari. col. 4. C. de iuram. calum. &
Dec. in præalleg. conſ. 252. nu. 2. par. 2. Quod
autem videatur probatum de poſſeſſione an-
tiquiori apparet, quia poſito etiam quod ſcri
ptura locationis factæ a Do. Alamano die 28
Nouemb. 1558. Itemque ſeptimus, & duode-
cimus teſtis examinati pro parte actoris aſſe-
rentes Dom. Alamannum locauiſſe dictum
Molendinum, non plenè probent poſſeſſio-
27 nem, † quaſi ſola locatio ſine fructuum per-
ceptione, dum alius poſſidere reperitur, præ-
ſumptionem ſolum inducat, non autem poſ-
ſeſſionem probet, vt per Bar. in l. qui vniuer-
ſas. §. quod per colonum, & in l. quamuis. §. ſi
conductor. ff. de aeq. poſ. & Dec. conſ. 302. nu
me. 15. & 16. par. 2. & Grat. conſ. 50. nu. 2. par.
1. & Nicolaus Boetius. deciſ. 239, nume. 5. col.
fi. par. ſecunda. Nihilominus adhuc dicendũ
videtur poſſeſſionem d. Dom. Alamanni pro-
bari ex dictis aliorum teſtium pro eius parte
examinatorum. Nonus enim teſtis examina-
tus ſuper 17. cap. dicit ſe iuiſſe cum dicto Do-
mino Alamanno ad dicta bona, ſeque ſcire d.
Dominum Alamannum dicta bona tenere,
poſſidere, & recognoſcere tamquam ſua. De-
cimus quoque teſtis examinatus ſuper eodẽ
17. cap. dicit ſe ſcire Dominum Alamannum
tenere, & poſſidere, tenuiſſe, & poſſediſſe o-
cto abhinc annis dictum Molendinum, & ſe
olim, dum eſſet molendinarius, tenuiſſe dictũ
molendinum pro Domino Albmanno. Octa
uus etiam teſtis affirmat ſe uidiſſe dictum a-
28 ctorem † ſæpe ire ad dicta bona, ex qno qui-
dem itinere ad controuerſiæ locum dicitur
conſeruari poſſeſſio, vt per Bald. in l. indicia.
num. 6. verſ. item per modum. C. de rei uend.
& idem Bald. in l. poſt ſententiam. num. 12. uer
ſicul. modo quæro. C. de ſen. & interlocu. &
Claud. Seyſ. l. Celſus. numero 44. ff. de uſuca.
Quocirca probata hoc modo antiquiori poſ-
ſeſſione prædicti Dom. actoris, ſequitur, vt ip
ſe rectè egerit iudicio redintegrandæ poſſeſ-
ſionis ad dictum molendinum, & propterea
rectè petierit ſe redintegrari, & reſtitui ſibi
fructus pro eo tempore, quo reus conuentus
ea detinuit. Nam & in remedio redintegran-
dæ veniunt etiam fructus, ut dicit Archid. in
d. c. redintegranda. 3. q. 1. verſic. ſed quid erit,
vbi etiam Sangemin. & Dec. conſ. 252. par. 2.
num. 1. cum ſimil.

Rurſus poſito quòd prædictus actor non
probaſſet poſſeſſionem ſuam antiquiorem, &
conſequenter non poſſet obtinere virtute re
medij. cap. redintegranda. 3. q. 1. nihilominus
dicendum eſſet, prædictum actorem alia ra-
tione obtinere poſſe, nimirũ quia ipſe actor
vt ex eius libello conſtat, dum petit bona re-
laxari ſibi ut hæredi &c. uidetur etiam reſpe-
ctu dicti molendini cumulaſſe petitionem hę
reditatis, quemadmodum ſupra cũ alia actio
ne cumulauerat. In qua quidem actione non
eſt opus quod actor probet ſuum dominium
uel ſuam poſſeſſionem, ſed ſufficit quòd ipſe
probet, defunctum tenuiſſe & poſſediſſe tem
pore mortis ſuæ bona, de quibus agitur, tan
quam dominus, neque præterea requiritur
probatio alicuius tit, vt in ſpecie dicit Paul.
Caſtrens. in d. conſ. 138. incip. in cauſa, quæ
uertitur coram locum tenente num. 1. col. 1.
parte 2. nam ſi actor tantum articulat, & pro
bat rem, de qua quæritur detentam & poſſeſ
ſam fuiſſe a defuncto tempore ſuæ mortis, uti
que actor obtinebit etiam ſi nil præterea pro
bauerit, ut tradit Angel. Aret. in §. actionum
num. 68. in fine uerſ. ex quo inſtit. de action.
Sed actor optimè probauit, molendinum pręe
dictum detentum, & poſſeſſum olim fuiſse
per dictam D. Franciſcam, & D. Magdalenam
eius auctrices, ipſumq; molendinum in earũ
reſpectiuè hæreditatibus tempore earundem
mortis fuiſse repertum; meritò dicendũ eſt
non obtinere debere in hoc iudicio petitio-
nis hæreditatis, quamuis ipſe actor neque do
minium, neq; poſſeſſionem probaſſet. Quod
autem oſtenderit actor poſſeſſum fuiſſe mo-
lendinum ab ipſis mulieribus tempore earũ
mortis, colligitur ex depoſitionibus teſtium
examinatorum pro parte actoris ſuper 16. c.
ſuper quo ſeptimus teſtis examinatus dicit ſe
tamquam vicinum ſcire, quòd D. Magdalena
& D. Franceſchina tẽpore earum vitæ habue-
runt, tenuerunt, & poſſederunt per ſe, & alios
pro eis detinentes bona, de quibus eſt quæ-
ſtio, & ea remanſiſſe in earundem hæreditati
bus tempore mortis earum. Idem etiam atte-
ſtatur quartuſdecimus teſtis ſuper eodem 16
c. examinatus, qui dicit quòd D. Franceſchina
& D. Magdalena tenuerunt, & poſſederunt di
ctum molendinum tempore earum uitæ, & re
manſit in earundem reſpectiuè hæreditatib.
Ex quib. apertè conſtat quòd cum bona poſ-
ſeſſa fuerint per defunctum, ſine dubio d. a-
ctor potior eſſe debet in iudicio petitionis hę
reditatis. Neque ob. ſiquis obijciat, quòd pro
d. molendino D. Alamannus actor nõ potuit
agere petitione hęreditatis, quippe qui articu
lauit in 17. cap. & probare conatus eſt ſe poſt
mortem D. Franceſchinæ apprehendiſſe poſ-
ſeſſionem d. molendini, quo caſu non videre-
tur illi competere petitio hæreditatis, quaſi in
eo iudicio nõ debeat actor articulare, & pro-
bare ſe aliquo tempore poſt mortẽ teſtatoris
nactum eſse poſſeſſionem rei, ad quam agit, ſi
uult obtinere, ut dicit Ang. Aret. in §. actionũ,
nu. 69. uer. ad unum tamen aduerte. inſt. de a-
ctio. ubi Io. de Platea. col. 6. uerſ. item caueat
hæres, & Iaſ. nu. 138. ult. pro perfecto. Nã cer-
tè eſt animaduertendũ, quòd aut D. Alaman-
nus probauit ſuam poſſeſſionem, quemadmo
dũ dixi, & tunc certum eſt cõpetere illi reme-
dium. d. c. redintegranda. Aut uerò nõ ꝓbauit
poſſeſ-

poſſeſſionem dicti molendini, & tunc com-
petit ei petitio hæreditatis, cum probauerit,
molendinum remanſiſſe in hæreditate dicta-
rum mulierum. Nec obſtat doctr. Ang. Aret.
Ioan. de Plat. & Iaſo. d. §. actionum. vbi volunt
quòd agens petitione hæreditatis non debet
articulare, & probare poſſeſſionem, ſi vult vti
petitione hæreditatis; quoniam reſpondetur
quòd doctores in prædictis locis non ſimpli-
citer dicunt, actorem non debere articulare
poſſeſſionem, volentes ſimplicem ſolamq; ar-
ticulationem prohibere, ſed ſentiunt cautius
eſſe non articulare, & dicunt, actorem non de
bere probare poſſeſſionem: & quòd hæc ſit
eorum intẽtio patet ex ratione, quam ipſi ad-
ducunt, a qua dictum regulari ſolet. l. cum pa-
ter. §. dulciſſimis. ff. de leg. 2. dicunt. n. quòd ſi
probatum eſt actorem ſemel accepiſſe poſſeſ-
ſionem, vtique poſt apprehenſionem poſſeſ-
ſionis, res apprehenſa deſinit eſſe hęredita-
ria. vt per gloſſ. & docto. in l. 1. §. veteres. ff. de
acq. poſſ. propter confuſionem factam. arg. l.
ſed ſi plures. §. filio. ff. de vulg. & conſequen-
ter efficitur res hæredis, pro quibus quidem
hæredis rebus non datur petitio hæreditatis.
l. quod ſi in diem. §. non ſolum. in fi. & l. patre
a domino. §. ſi poſſeſſor. ff. de petit. hæred. ſed
debet res vendicari, vel alio remedio agi, vt di
cit Iaſ. d. nume. 238. Quamobrem ſi dicamus
quòd Dominus Alamanus non probauerit ſe
accepiſſe poſſeſſionem poſt mortem dictarũ
mulierum, vtique nihil ſibi nocet articulaſſe
poſſeſſionem ſi eam non probauit, & propte
rea potuit agere petitione hæreditatis ad di-
ctum molendinum, quia ceſſat ratio poſſeſſio
nis apprehenſę, quæ ſanè apprehenſio poſſeſ-
ſionis impediebat iudicium petitionis hære-
29 ditatis, vnde † ceſſante cauſa debet ceſſare ef
fectus. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patro. c.
cum ceſſante. de appel. Ideoq; quoniam nihil
refert actorem articulaſſe poſſeſſionem, quã
re vera non acceperit; conſequens erit, vt ip-
ſe actor rectè hoc iudicio petitionis hæredita
tis experiatur; & propterea rem cum fructi-
bus debeat obtinere ſecundum prædicta.

Ego Antonius Cioſius.

S V M M A R I V M.

1 *Petitorio rei vendicationis iudicio quæ veniant.*
2 *Actionis qualitas ex medio concludendi cognoſcitur.*
3 *Victor quis exiſtat in iudicio rei vendicationis, & quæ probare debeat.*
4 *Actor titulum neceſſario probare debet.*
5 *Probatio non concludens eſt reycienda.*
6 *Dominus qui olim fuit hodie quoque dominus præſumitur.*
7 *Dominium debet probari non præſumi quando principaliter deducitur in iudicium.*
8 *Finium diuerſitas facit præſumere diuerſas, & varias.*
9 *Teſtis non rectè probat aſſignans rationem non concludentem.*
10 *Interdictum recuperandæ aduerſus illum exercetur, qui vi armata de poſſeſſione aliquem deiecit, & vt concurrant duo, vt competat eſt neceſſe.*
11 *Remedio canonis, redintegrandæ, vt quis obtineat, quæ probanda.*
12 *Remedium canonis, redintegrandæ quando, & contra quem non intentetur.*
13 *Libellus in petitorio publiciana qualiter concludi debeat.*
14 *Publicianæ iudicium quæ probanda requirat.*

CONSILIVM CXXV.

Diuino nomine inuocato.

VLtum Magnifici, & ſpectabiles D.
Conſules Maris, & Doanæ ciuita-
tis Piſarum plurimum obſeruan-
di. Quoniam cauſa quæ coram
vobis iudicibus delegatis, vertitur, inter Do-
minam Catherinam vxorem olim Andreæ
Porratæ actricem ex parte vna, & Nicolaum
cognomento Cainum, cauponam, vel ſtabu-
lum Piſis exercentem ex parte alia; ad me
tranſmiſſa fuit, vt dicerem, conſulerem, & re-
ferrem, quę ſint partes veſtrę in iudicando
ſuper dicta cauſa; idcirco viſo proceſſu facto
ſuper allegata paupertate, cum ſupplicatione
& reſcripto & ſententia inde ſecuta, per quam
dicta Domina Catherina admiſſa fuit ad agẽ-
dum ſecundum diſpoſitionem Ducalis legis
pauperum. Viſaq; petitione a dicta Domina
Catherina propoſita ſuper cauſa principali
cum capitulis, & atteſtationibus factis ad in-
ſtantiam dictæ actricis, & perſpectis exceptio
nibus, & interrogatorijs dicti Caini Caupo-
nis, & replicationibus, & ſcripturis, & iuribus
vtriuſque partis, alijſq; omnibus conſideran-
dis diligenter conſideratis: Diuino nomine
repetito, conſulo, dico, & refero partes magni
ficentiarum veſtrarum fuiſſe, & eſſe, ut decer-
nant, pronuntient, & declarent petita per di-
ctam Dominam Catherinam non fuiſſe, neq;
eſſe facienda, uel concedenda. Et propterea
dictum Cainum reum conuentum liberandũ
& abſoluendum fuiſſe, & eſſe a petitione di-
ctę actricis. Eandemq; Dominam Catherinã
actricem ab expenſis propter probabiles cau
ſas quę animum noſtrum ad hoc mouerunt,
& mouere debuerunt abſoluendum, & libe-
randum fuiſſe, & eſſe omni meliori modo &c.
Inducor autem ad ita dicendum, ac referen-
dum ex infraſcriptis potiſſimum iuribus, & ra

tionibus,uidelicet quia ſi dicta actrix,experiri
1 uoluit,iudicio † petitorio rei uendicationis in
quo quidem iudicio ultra dominij declara-
tionem quę fit iure actionis, uenit etiam reſti
tutio poſſeſſionis,& rei, cum fructibus officio
iudicis.§.omnium.inſt.de actionib. ubi Iaſ.nu
me.175.& 176.ſecundum opi.communem, ut
atteſtatur Fab.Acorombo.in §.nihil commu-
ne.num.89.& ibidem Bologn.num.67.& Ru
beus Alex.num.243. l.naturaliter. ff.de acqu.
poſſ. quod ſanè remedium rei uendicationis
forte dicta actrix uoluit intentare,ut patet ex
uerbis libelli dicentis iure dominii &c. ex cu-
2 ius medio † concludendi qualitas actionis co
gnoſcitur ſecundum Bar.Dec. in l. certi con-
dictio.in prin.ff.ſi cer.pet.& Alex.conſ.121. 1.
uol.Panor.c.literę.de dilation.Atque hoc cer
tè iudicio actrix obtinere non poteſt, quia in
3 iudicio rei uendicationis,ille dumtaxat † uin-
cit,qui de duobus extremis docuerit. Primo
.n. ex parte actoris probari debet dominiũ di
rectũ,uel utile.l.in rem.in prin.ff.de rei uend.
l.ſi mater.§.eandem.ff.de excep.rei iud.& §.1.
vbi Iaſ. num.69.verſic.circa primum dicite.in
ſtitut. de action.qui dicit omnes ita tenere,vt
tenet etiam Panormit. conſ.109.& Fabius
Acoromb.in l.naturaliter.§. nihil commune
vbi etiam Fernand. nu. 33. & Rubeus Alex.
num.224.& Bologn.num.54.& Claud. Mar-
mer.num.134.ff.de acquir.poſſ.& Pariſi. con
ſi.61.num.2.vol.1.ſecundo vero ex parte rei
conuenti in iud.rei vendicationis probare de
bet actor reum conuentum poſſidere uel de
tinere rem de qua agitur.d.§.1.inſtit.de actio.
l.officium.ff.de rei vendic. l. 1. C. de alienat.
iud.mut.cauſa fact.c.examinata. de iudic. At
qui dicta actrix non probauit ad ſe ſpectare
dominium petiæ terræ quam petit ſibi reſti-
tui & relaxari,nec etiam probauit reum con-
uentum,eam petiam terræ de qua agitur poſ-
ſidere.ergo in iudicio rei uendicationis non
poteſt obtinere.Inde autem patet,actricẽ de
dominio non docuiſſe, quia licet probetur
Bartolomęum dicta prædia emiſſe nomine
Antonij filij fratris,tamen ut ex actis conſtat
non fuit probatum nec etiam articulatum di
cta bona, per dictum Antonium retenta, &
poſſeſſa fuiſſe toto tempore eius uitæ uſque
ad eiuſdem mortem cõtinuè,pacificè & quie
tè & bona fide & per legitimum tempus pro
ſua & tanquam ſua, nec probatum fuit neque
articulatum inter bona hæreditaria dicti An
tonii tempore eius mortis remanſiſſe petiam
terræ de qua nunc agitur.rurſus non fuit pro
batum nec explicitè aut expreſsè articulatum
dictam actricem adijſſe hæreditatem dicti An
tonij eius patris,quæ omnia ad reportandam
victoriam in hoc iudicio rei uẽdicationis pro
bare oportuerat.

4 Quandoquidem † actor titulum neceſſariò
probare debet,ueluti ſe adijſſe hereditatem il
lius in qua erant ea bona:nam per aditionem
hęreditatis adeunti videtur acquiſitum domi
nium.l.cum hęredes in princ. ubi etiam Ca-
ſtrenſ.ff.de acquir.poſſ.l.pro hęrede in princ.
ff. de acquir.hęred.& §. pen. Inſtit. de hæred.
quæ ab inteſt.defer.Bar.in l.in rem actio. nu.
1.verſ.quęro qui ſunt.ff.de rei uend.Dec. con
ſi.598.num.4.parte 5.Crot.conſ.34.& conſil.
75.Crauetta conſil. 157.parte 1. Quare licet
actrix prędicta probare nitatur Antoniũ eius
patrem dominum quandoq; fuiſſe dictę petię
terræ,nihilominus nihil efficit, tum quia ad
hoc probãdum unicum teſtem produxit, per
quem de antiquo & præterito dominio nihil
fuit probatum,tum etiam quia non docuit de
præſenti dominio, nec oſtendit, ut dixi ſupe-
rius Antonium eius patrẽ toto tempore ſuę
vitæ ea bona in ſuo dominio habuiſſe.Quam
uis enim cõcederetur Antonium aliquando
dictæ terrę fuiſſe dominum, nõ propterea ta
men probatur ea bona in ſuo dominio uſque
ad eius mortem permanſiſſe,quia forte ipſa
5 bona alienauit, ideo † probatio hæc uti non
cõcludens eſſet omnino reijcienda.l.non hoc
C. unde cognati. Nec enim ſufficit probare
dominium præteritum, veluti annis abhinc
centum autores actoris dominos extitiſſe,l.&
quæ nondum.§.quod dicitur. ff. de pigno.
actione. Bald.in .l.ſi qui adulterij. C. de adul-
ter. Saly. in. l. ex perſona C. de probation.
Alex.conſ. 16.volumine 5.Crot.conſ. 34.nu.
6 14.Nec obſtat ſi diceretur præſumi eum † qui
dominus olim fuit hodie quoque dominum
eſſe.l.ſiue poſſidetis.C.de probat.c.pręterea.
vbi Panorm. de tranſact. Quoniam reſponde
tur.Primo illud uerũ eſſe quando pręſumptio
fuit allegata,quod hic factum non eſt,quando
enim pręſumptio non allegatur tunc ſanè prę
ſumptio prodeſſe non poteſt Bal. in l.etiam.
C.de execut. rei iudic.col. 3.Crot.d. conſ.34.
num.15.& num. 16. ſecundo reſpondetur,
7 † quando dominium deducitur principaliter
non ſat eſſe de eo docere per pręſumptiones
ſed oportet illud probare per veras, plenas,
ac legitimas probationes.Bal. in l.rem quę no
bis.col.fi.ff.de acquir.poſſ.Soci.& Iaſ. colu.7.
Decius conſ.221.nu.7.parte 2. Tertio reſpõ-
detur,regulam dictę legis,ſiue poſſidetis.locũ
habere quando plenè probatum eſt de anti-
quo & pręterito dominio, ſecus ſi de eo ni-
hil vt hic euenit probatũ fuit.Alciatus in trac.
pręſcriptionum in 2.reg. in 20.pręſumpt.nu.
5.in additione Ioan. Nicol.

Pręterea dicta actrix nõ probauit aliud re-
quiſitum neceſſarium ex parte rei conuenti
nec oſtendit Nicolaum,ſeu Cainum reũ con-
uentum bona de quibus lis eſt poſſidere.licet
enim in 7.capitulo articulauerit dictum Cai-
num ab annis 11. citra tenuiſſe & occupaſſe,
& hodie tenere et occupare petiam quandã
terrę de quo in allegato inſtrumento & peti

tione

tione propoſita, tamen teſtes ſuper hoc exa-
minati nihil concludenter deponunt, quia
8 †ex diuerſitate finium prȩſumitur rei diuerſi-
tas & varietas.l.1.ubi Bart.C.ſi unus ex pluri-
bus appella. Afflic. Deciſ.23.num.1.Atqui fi
nes aſſignati in dicta poſitione non conue-
niunt finibus de quibus mentionem faciunt
teſtes examinati ſuper dicto ſexto cap.ut col-
ligitur ex dicta petitione & ex atteſtatione pri
mi & tertii teſtis examinati ad inſtantiã actio
nis. Quinimo teſteș qui examinantur ſuper
nono cap. in quo actrix articulat bona petita
eſſe eadem quæ Cainus poſſidet, & occupat
non concludenter deponunt de idemtitate
dictorum bonorum:nam prȩterquam, quod
menſuram petiȩ terrȩ petitȩ, diuerſa eſt ab ea
de qua meminerunt teſtes,& de qua mentio
eſt in inſtrumento producto per dictum Cai-
num,duo tantum teſtes ex omnibus produ-
ctis pro verbum, credo, & pro uerbum, ſuo
iudicio,atteſtantur identitatem bonorũ, qui
9 ſanè cum † rationem non concludentem aſſi-
gnent,non rectè probant.Iaſ.in rub.ff. de iure
iurando. & conſ.57. 1.uolu.& Ruy.conſ.161.
num.6.uol.5. ex quibus omnibus audacter af
firmari poteſt actricẽ in iudicio rei uendica-
tionis ſecundum ea quæ proponuntur obti-
nere non poſſe.

Præterea ſi dicta actrix experiri uoluit re-
medijs poſſeſſorijs recuperandæ, uel condi-
ctione ex Canone, redintegranda.3.q.1.ut ui
detur colligi ex petitione, & eius medio con-
cludendi dum ibi dicitur, petitam terram ad
actricem pertinere ratione poſſeſſionis, quã
petit ſibi reſtitui, & relaxari cum fructibus,
quo caſu uideri cuipiam poſſet intentatum
fuiſſe remedium Canonis, redintegranda.3.
q.1.ut per Alex.conſ.200.in princ. lib.2.& Ia
ſon in l.naturaliter.§.nihil commune.ff.de ac
quiren.poſſ.& Decius conſ.17.nume.2.par.1.
Ac profectò poſito etiam, ut actrix his reme-
dijs poſſeſſorijs experiri voluerit,nihilominus
concludendum arbitror actricem ex hoc ca-
10 pite obtinere non poſſe. Primo,quia † inter-
dictum recuperandȩ aduerſus illum exerce-
tur,qui, ui armata de poſſeſſione aliquem de-
iecit,uel mandauit,uel ratum habuit.l.1.§. ſed
& ſi cum quis.ff.de ui,& ui arma. & §.recupe-
randæ.inſt.de interdict. Duoque concurrant
neceſſe eſt,ad hoc, ut huiuſmodi interdictum
competat. primum ut actor poſſederit cum
deijcitur,deinde uero deiectus ſit.l.1.§.inter-
dictum.ff.de ui & ui arm.Secundo requiritur
poſſeſſionem eſſe penes aduerſarium, ut per
Panorm.in c.paſtoralis.& c.ſȩpe, de reſt. ſpo-
liatorum.& Maran,in tract.iudic.pat.4.diſt.7.
num.21. Secundo prȩterea non poteſt obti-
nere ex condictione Canonis,redintegran-
11 da.3.q.1.quia in † remedio Canonis,redinte-
granda.is demum obtinet,qui probat ſe anti-
quiorem poſſeſſionem quàm aduerſarium
habuiſſe,ſeq; eadem poſſeſſione ſpoliatũ fuiſ
ſe a reis conuentis, qui modò poſſideant, uel
detineant.l.ſiquis ad ſe fundum.C.ad l.Iul.de
ui publ.c.ad ſedem.de reſt.ſpol.Inno. in c. ſæ-
pe.de reſt.ſpol.Panorm, c.ſi diligenti.de præ-
ſcrip.Alex.conſ.6.par.3.num.4.& nume.5.&
d.conſ.200.par.2.Dec.conſ 449.nume.24.&
conſ.252.num.2.& conſ.57.par.1. Grat.conſ.
40.num.2.uol.2. Afflic.deciſ.327. Lap. deciſ.
52.incip.lætatus ſum.num.7.uer.ipſe uerò do
minus. Atqui in propoſita ſpecie dicta actrix
non probauit ſe aliquando poſſediſſe. Nec
probauit, neque etiam articulauit ſe a Caino
aduerſario ſpoliatam fuiſſe,quinimò ipſe Cai-
nuș producit inſtrumentum ex quo conſtat
de iuſto tit. eorum bonorum quæ ipſe poſſi-
det in dicto Communi Sancti Ioannis ad Ga
tanum.Igitur actrix prȩdicta ex hoc capite ob
tinere de iure non poteſt. prȩſertim cum con
12 tra tit. poſſidentem † non poſſit intentari re
medium.d.c.redintegranda, dummodo illius
poſſeſſio non ſit uitioſa,uel clandeſtina. Alex.
conſ.118.lib.2.& conſ.51.lib.1.Socy.in l.i em
quȩ nobis.num.16.ff.de acq.poſſ.Corn.conſ.
282.num.7.lib.3.& conſ.329.nume.30. lib.1.
Calcan.conſ.116.col.2.uerſ.ſed & 3. Ruynus
conſ.56.lib.4.Crot.conſ.75.num.5.& conſil.
47.num.20.Rub.Alex.§.nihil commune. nu-
me.71 & 72.l.naturaliter.ff.de acq.poſſ. Dec.
conſ.57.col.fi. Pariſ.conſ.12.nu.9. lib.4. Socy.
iun.conſ.47.nu.25.lib.2.

Quod ſi experiri uoluit actrix,remedio pe-
titorio publicianȩ, ut ſuadere poſſe uidentur
13 uerba † libelli dicentis,ſpectare ad ſe iure do
minij, uel quaſi,ſicut concludi ſolet in libello
publicianæ,ut per Bald.in l.1. col.fi.C.ſi plures
una ſent.& Alex.conſ.96.num.11.uol.4. Ad-
huc quoque concludendum eſt, ut ſupradixi
prȩdictam actricem ſuccumbere, de iure
14 debere, † quandoquidem in iudicio publicia
nȩ probandus eſt tit.& traditio ſecuta uirtute
prȩdicti tituli cum bona fide, ut l.1. in princ. l.
ſiue autem.§.1.ff.de public.in rem act. Ange.
in l.eum qui.§.fi.ubi etiam Bar.ff.eo.Afflic.de
ciſ.40.incip.caſus iſte.num.4. & Soc.iun.con
ſil.128.par.2. Atqui dicta actrix,neque titulũ
neque traditionem ſibi factam probauit,ut ſu
pra dixi,& ex inſpectione actorum colligitur,
ex quorum lectione negatiua probari ſolet.
Bar.l.hi qui ad ciuilia.num.4. C. de appel.& l.
fi.C.de reb.cred. Igitur undecumque ſe uer-
tat actrix ſuccumbat omnino ſecundum prȩ-
dicta neceſſe eſt. Et ex his,& alijs quȩ copio-
sè deduci poſſent, & quȩ ne longior ſim omit
tuntur,ſtabiliuntur ea quȩ diximus,& propte-
rea ſecundum prȩdicta conſulo,dico,& refero
omni meliori modo &c. ad laudem Dei. die
8.Iulij 1568. redditum.

SVMMARIVM.

1 *Offenſio veniens ex noua cauſa nō dicitur violare pacem.*
2 *Cauſa de nouo ſuperueniens non rūpit pacem initam, neq; deberi pœnam facit.*
3 *Diſpoſitio ſtatuti non conuenit illi, cui non conueniunt uerba illius.*
4 *Cauſa de nouo ſuperueniſſe potius præſumitur quā rupta pax ex ueteri.*
5 *Cauſa offendendi noua, licet iniuſta & illicita non rumpit pacem initam.*
6 *Interpretatio in dubijs debet fieri. vt pœna non dicatur commiſſa.*

CONSILIVM CXXVI.

In Dei nomine.

COnciliata fuerat pax, & inſtrumēto
ſine ulla pœna confirmata inter
Lazerum Delgueram et eius filios
dumtaxat ex parte una, & Maria-
num & eius filias tātum a Caſtrobutis ex par-
te alia, poſtea cum altercatum, & uociferatū
eſſet inter dictas partes de itinere non facié-
do per Oletum quoddam, Lazzarinus filius di
cti Lazeri, dicitur Marianum interfeciſſe. Qua
mobrem fiſci nomine mota fuit actio contra
d. Lazarum qua petuntur lib. 500. uigore ſta-
tu. Flo. Rub. 128. de pœna rumpentis pacē
lib. 3. ubi dicitur quicunque ruperit pacem
&c. condemnetur in lib. 500. &c. quod intelli-
gunt locum ſibi uendicare quando pœna nō
fuit expreſſa ſicut non fuit in caſu propoſito.
Nunc quæritur an occiſor in pœnam prædi-
ctam inciderit. Et non eundo per mendica-
ta ſuffragia, breuiter adducam theorias quæ
caſum hunc planè decidentes oſtendunt di-
ctum Lazarū, ſeu Lazarinum in pœnam di-
cti ſtatuti non incidiſſe & non eſſe ruptam pa
cem prędictam.

1 Quoniam quando † offenſio venit ex noua cā
tunc non dr̄ pax violata. l. poſtliminij. §. indu-
ciæ. ff. de capt. & poſtlim. reuer. Bart. l. aut fa-
cta. §. cauſa. ff. de pœn. & l. quid ergo. §. titius.
ff. de legat. 1. & in l. ſi de certa. C. de tranſact.
& in l. cum quæritur. ff. de re iud. & Bal. in c.
1. in princ. col. 2. de pace tenen. & in l. cum
proponas. C. de pact. & l. Gracchus C. ad l. Iul.
de adulter. & conſ. 195. incip. laudare uos. nu.
4. col. 3. lib. 2. Angel. & Alex. qui hanc op. atte
ſtatur eſſe communem in l. qui inſulam. ff. de
uerb. oblig. Angel. & Imo. in l. ſi ex legati cau-
ſa. ff. de verb. oblig. Paul. Caſtr. in l. qui ſeruū.
ff. de uerb. oblig. Alex. & Roman. l. ſemel mo
ra. ff. ſol. matr. & Alex. conſ. 19. numē. 3. lib. 1.
& conſ. 115. num. 3. & ſeq. lib. 4. & Roman. con
ſi, 183. Corn. conſ. 167. vol. 3. & conſ. 51. lib. 1.
Antonius de Butrio & Imo. in c. cum inter. de
renuntia. Quam opinionem firmat etiam So
ci. in l. mulieri & titio. col. 4. nu. 10. ff. de cond.
& demonſtr. Iaſon, Seyſell. Curt. Riminal. De-
cius, Alciat. in d. l. cum proponas. C. de pactis
Hippoly. de Marſil. in pract. crimin. §. aggre-
dior. num. 85. & num. 86. & conſ. 76. num. 30.
1. vol. & conſ. 119. num. 1. vol. 2. & conſ. 9. nu.
51. volu. 1. ubi dicit ſiquis cum aliquo pacem
inierit, deinde vero noua cauſa ſuperueniat
ex ea non dicitur pax rupta eſſe; id ipſum te-
net etiam Gratus conſ. 47. num. 23. volum. 2.
& conſ. 114. eod. vol. & Pariſi. conſ. 165. nu.
26. parte 4. Soci. iun. conſ. 103. num. 7. parte
3. ubi & ipſe quoque teſtatur hanc opin. eſ-
ſe communē, & Nouell. in praxi ad offenſam
num. 3. ad fin. & Auguſtinus Beroius conſi.
198. num. 1. & num. 14. vol. 3. & conſ. 206. nu.
13. eod. 3. uolu. & Nicol. Moron. in tracta. de
treug. & pace. quæſtio. 9. nu. 2. & Tob. Non.
conſ. 152. numero 12. inter conſi. Crimin. 1.
to. no.

Quæ ſanè communis concluſio adeo vera
2 eſt, ut amplietur † ex noua cauſa pacem ne-
que rumpi neque pœnam deberi dicendum
ſit, ſiue agatur de pœna conuentionali vel le
gali, uel ſtatutaria, vt per Bart. d. l. aut facta. §.
cauſa. ff. de pœnis. & Hippo. de Marſil. conſi.
123. col. 3. num. 18. vol. 2. vbi plures ad hanc
rem citat.

Atqui in propoſita facti ſpecie offenſio &
cędes quam perpetraſſe dicitur Lazarinus nō
ex veteri nimicitia venit de qua iam pax fue-
rat conſtituta, ſed proceſſit ex alia noua & re
centi cauſa controuerſię, Igitur nec Lazari-
nus nec Lazarus eius pater incidit in pęnam
d. ſtatuti. Inde vero conſtat aſſertum homici-
dium ex noua nō autem veteri cauſa proceſ-
ſiſſe, quòd Nocens Butēſis teſtis legitimè exa
minatus ſuper 1. cap. dicti Lazari Delguerrę
attestatur Lazarinū in Platea Caſtri Butis di-
xiſſe Mariano, filius tuus iter habet per oletū
meū: quod ego nolo Marianumq; reſpondiſſe
iſtud non eſt uerum, ſtatimq; Ioannem Maria-
ni filium dixiſſe quid ais? nullum iter feci
per oletum tuum; huc ades, experire tu me-
cum armis, & Lazarinum reſpondiſſe, nunc
non eſt tempus, eundemque Marianum tunc
dicto Ioanni eius filio dixiſſe, experiri ſe-
cum armis, cancer te occupet uos eſtis pares.
Idē quoque atteſtatur Bartholomæus Anto
nii filius a Caſtro Butis alius teſtis inductus
ad inſtātiam dicti Lazari rei conuenti, dicens
Lazarinum Mariano notum feciſſe nolle ſe ut
Ioannes Oleto illo iter faceret, cumque re-
ſpondiſſet Marianus, non fecit, & Lazarinus
replicaſſet imò fecit, ſtatim Iohannes dixit
Lazarino, ſiquid a me petis huc ades, & Maria
nus dixit, age eia, ſiquid ab eo velis ſecū armis
experire: & Lazarinus dixit, iſtud non eſt huic

rei tempus idoneum. Idem atteſtatur etiam Orſinus Butẽſis alter teſtis, ut ſupra examinatus ſup. eo. 1. c. qui dicit Ioannem ad hoc hortanto Mariano patre nominatim dixiſſe Lazarino, huc ades ſi mecum libet armis experiri. Ex quorum quidem depoſitionibus pluſquam manifeſtè colligitur homicidium quod Lazarinus dicitur perpetraſſe non ab antiqua inimicitia de qua pacem fecerant, originem ſuam traxiſſe, ſed a communi poſteriori, & noua controuerſia inter eos exorta de aſſerto itinere facto per Oletum dicti Lazarini. Igitur conſequens eſt, ut dicamus ad pęnam ſtatuti de pace rupta perperam actum eſſe, quia hic pax non dicitur eſſe rupta, & propterea cui nõ conueniunt uerba diſpoſitionis, ſeu ſtatuti 3 † non conuenit etiam illius diſpoſitio. l. 4. §. toties. ff. de damno infect. & c. indemnitatib. de elect. lib. 6.

His ita ſtabilitis nihil obſtat dum actores cum in eorum petitione dicunt homicidium factum fuiſſe animo rumpendi, & uiolandi pacem, tum etiam in eorum capitulis ponunt iſtud homicidium factum fuiſſe abſque ulla prouocatione, & animo ulciſcendi antiquas iniurias.

Reſpondetur enim de prouocatione manifeſtè conſtare ex depoſitionibus ſupradictis ex quibus apparet Lazarinum inuitatum fuiſſe ad arma a Ioanne, & Mariano, actores tamen nullo pacto docuiſſe per eorum teſtes de animo uiolandę pacis, uel ulciſcendi ueteres iniurias licet omnes fermè deponant de legitima genealogia dicti Lazarini. Ad probandum enim hunc animum non ſat eſt docere de actu facti, & conſequenter non ſufficit oſtendere homicidium eſſe ſubſecutum, ſed oportebat etiam (quod hic non fecerunt) probare, & oſtendere quod eſt factum id factum fuiſſe animo rumpendi pacem, ut per Melchiorẽ de Fęcio. Pataui. in conſ. 78. incip. Magnifice ac generoſe. nu. 36. 1. tom. uet. conſil. criminal.

4 Quinimo in dubio preſumitur † potius ex noua cauſa potius rupta pax quàm ex ueteri, ut per Bal. in l. ſi prædium. columna fina. C. de edil. action. & ex noua ſuperuenienti non autem ex priore, uel antiqua, ut per Imol. & Alexand. in l. qui ſeruum. ff. de uerb. obl. Alex. conſil. 115. lib. 4. Barto. d. l. aut facta. §. cauſa. ff. de pœn. Grat. conſ. 73. num. 19. parte 2. Hippolytus de Marſil. ſing. 503. inc. ex treug. & pace. & Pariſ. conſ. 165. inc. pacem inter num. 26. lib. 4 & Soc. iun. conſ. 103. num. 14. vol. 3. Bero. conſil. 198. num. 14. & conſ. 200. num. 10. uolu. 3. Quæ ſanè præſumptio transfert onus probandi contrarium in partem aduerſam. l. in pari, ff. de reg. iur. l. ſiue poſſidetis. C. de proba. Rinald. l. cum proponas. C. de pact. ſed actores non probarunt id factum fuiſſe a Lazarino animo ulciſcendi veteres iniurias, ergo reus abſolui debet. arg. eorum quæ dicit Gratus d. conſ. 73. num. 19. par. 2,

Nec ob. dum actores nituntur probare hãc non fuiſſe iuſtam cauſam occidendi, & fuiſſe exceſſum modum inculpatæ tutelæ. Reſpondetur enim pacem non cenſeri ruptam etiam 5 ſi ſuperueniens noua † cauſa offendendi, ſit illicita, & iniuſta. Alex. cõſ. 19, viſo proceſſu cauſę vertentis. num. 2. uol. 1. Iaſ. in l. qui ſeruum. in prin. col. 2. ff. de verb. oblig. Hippol. de Marſil. d. ſing. 503. & conſ. 119. num. 2. ubi firmant in fauorem rei reſpondendum eſſe quamuis etiã noua cauſa ſuperuniens eſſet iniuſta, & illicita, ut per Bero. d. conſ. 198. num. 1. uolu. 3. vbi dicit nihil referre an noua cauſa fuerit iuſta, vel iniuſta, ſed ſolum attendi debere an cã & origo aſſertæ ruptelæ fuerit uetuſta, uel noua, Quælibet enim cauſa excuſat a pœna. l. igitur §. 1. ff. de lib. cauſ. gloſſ. communiter approbata in l. plagij. 2. C. ad leg. Iul. de plagiar. Fely. c. ſi quis, columna fi. de maior. & obed. Quod multomagis dicendum eſt in caſu noſtro, vbi Lazarinus rei licitæ dabat operam. arg. eorũ quæ dicit Bero. d. conſ. 198. num, 9. vol. 3. res ſuas iure defendens. arg. l. vt vim. ff. de iuſt. & iure benignèque monẽs ne illo Oleto iter ha6 berent, præſertim cum in dubio † fieri debeat interpretatio, ut pœna non dicatur commiſſa. Bald. d. l. ſi prædium. num. 7. columna fi. C. de edil. act. Soc. iun. conſ. 103, num. 14. parte 3. Grat. d. conſ. 73. num. 19. par: 2. atque ex iſtis puto Lazarum reum conuentum a pœna dicti ſtatuti abſoluendum eſſe, & ita iudicarẽ quia ita iuris eſſe arbitror meliore ſententia ſemper ſalua,

Antonius &c.

SVMMARIVM.

1 *Treugua præſupponit bellum præcedens, nam relationem habet ad bellum ſicut pax.*
2 *Dictio, donec, & quouſq́, quid importent.*
3 *Clauſula poſita in una oratione non refertur ad aliam orationem diuerſam.*
4 *Retrotractioni ſiue fictioni tranſlatiua quod eſt remedium ſubſidiarium quando ſit locus.*
5 *Iudicis quid proprium eſſe dicatur.*
6 *Inferre non licet ex diuerſo facto & ex diuerſa ratione.*
7 *Pœna pacis rupta non dicitur commiſſa ante pacem acceptatam.*

CONSILIVM CXXVII.

In Dei nomine.

PRęſuppoſita tregua vltimo loco facta ſub pęna 500. ſcutatorum, inter illos de Lorenzottis ex vno latere, & illos de Mazzeis ex altero, & ho-

& homicidio deinde commiſſo in perſonam
Nicolai de Lorenzottis defendere ſe conan-
tur illi de Mazzeis a pœna treguæ.500.ſcuta-
torum,ea potiſſimum ratione quòd in inſtru
mento treguæ appoſitum fuerit pactum: ubi
dicitur,hoc etiã acto quòd quatenus pax de
qua & c.non fuiſſet rupta præſens tregua pro
non facta habeatur. Quare cum ex proceſſu
conſtare dicatur propter ueteres offenſas,pa
cem non fuiſſe ruptam, firmandum putant,
tregnam non cenſeri fractam,& conſequẽter
non uideri commiſſam pœnam. 500. ſcuta-
torum.

Ex aduerſo autem illi de Lorenzottis aſſe-
runt ex aliis uerbis eiuſdem pacti liquido con
ſtare pœnam treguæ commiſſam eſſe,quia in
eodem pacto dicitur,& interim donec, & uſ-
que quo non fuerit facta declaratio,ſuper fra
ctione dictæ pacis an rupta uel non tupta fue
rit,prſens tregua in ſuo robore, & firmitate
illibata permaneat,ita qnòd ſi altera pars alte
ram offenderit,præſens tregua intelligatur ru
pta & pœna commiſſa,& propterea cum prę
dictum homicidium commiſſum fuiſſe dica-
tur ante dictam declarationem, ſtatuendum
eſſe dicunt dictam pœnam treguæ.500.ſcuta
torum fuiſſe commiſſam

Ad hæc illi de Mazzeis reſpondent, tunc il
libatam manere debere treguam,quando cõ
ſtaret, pacem eſſe ruptam, ſicuti ipſi dicunt ſi
gnificari ex illo uerſ. quatenus pax non fuiſ-
ſet rupta,quem uerſiculum referendum etiã
eſſe putant ad nerſ. intetim donec, & uſque
quo etc.ſed ſi pax rupta non eſſet, ſicuti non
eſſe dicitur,vtique tregua haberetur pro non
facta ſecundum dictos Mazeos,qui dicunt nõ
eſſe faciendam uim in illis uerbis, donec, &
uſquequo non fuerit facta declaratio, quaſi
homicidium iſtud non uideatur comprehen
ſum ſub ea tregua, ſed cenſeatur commiſſum
poſt declarationem,quandoquidem tempo-
re, quo fuit commiſſum iam ex proceſſu con
ſtabat, pacem non fuiſſe ruptam,nec refert ſe
cundum eos,id non fuiſſe per iudicem decla
ratum,quoniã ſufficit declaratio,quæ ex pro-
ceſſu colligebatur præſertim cum declaratio
quæ poſthac fiet a iudice,retro trahetur uſq;
ad principium, & conſequenter uerba pacti
non uerificabuntur nec illius diſpoſitio

His itaque hinc inde propoſitis, quæritur,
quorum cauſa dicatur potior.& ego rem bre
uiter perſtingens arbitror commiſſam eſſe
pœnam treguę.500.ſcut. quia cum dictæ par-
tes quæ dubitabant utrum pax rupta uel non
rupta eſſet,fecerint die.2. Martij.1570.treguã
& promiſſionem de non offendendo, quam
promiſerunt perpetuo obſeruare, ut dicitur
in dicto inſtrumento treguæ,proculdubio ui-
dentur feciſſe treguam,eo caſu quo pax anno
1 1568.inter eos inita, rupta eſſet,quia † tregua
præſupponit bellum præcedens.§. uaſalli.qui
tempore.in principio.ubi Bald. in tit. de pace
Conſtant.& Iul.Ferret.tract.de fer. ſeu induc.
& pac.num. 128,tregua enim relationem ha-
bet ad bellum ſicut & pax Nicol. Moron. tra-
ct.de fide & treg.q.35.nu.2.

Quòd ſi pax rupta non eſſet, intentio, &
mens partium fuit diſtinguere duo tempora.
primum eſt poſt declarationem qua declara-
tum eſſet pacem non fuiſſe ruptam,hoc enim
tempore partes intelligebant opus non eſſe
tregua, & propterea cum meminiſſent ſupra
ſe feciſſe treguam quam perpetuo obſeruare
tempore dicti magiſtratus tenebantur, & in-
telligerent per ea uerba treguam extẽdi etiã
poſt factam declarationem pacis non ruptæ
cum hoc eis graue uideretur,ad hibuerunt li-
mitationem & modificationem præcedentiũ
& ſubiunxerunt, hoc etiam acto quòd quate
nus pax non fuiſſet rupta præſens tregua pro
non facta habeatur,ſcilicet poſt tempus factę
declarationis pacis non ruptæ. & poſtquam
fuiſſet declaratum pacem non eſſe ruptam.

Secundum uero tempus eſt ante iſtam de
clarationem,hoc enim caſu uoluerunt treguã
uigere in ſuo roborę,nam poſito etiam ut eſ-
ſet ſequuta deinde declaratio pacis non ru-
ptæ,intellexerunt tamen partes pendente di-
cta declaratione, & conſequenter ea tempo-
ris intercapedine, & eo interuallo temporis
quod principaliter ſignificatur per dictionem
2 donec,& quouſque. gl. in l. fœminæ.ff. de ſena
tor. Rui. conſ.42.num.6.uolum.2.treguam in
ſuo robore permanere debere quemadmo-
dum eueniret ſi pax eſſet declarata rupta iu-
xta prædicta,voluerunt enim dum fractio pa-
cis ſtabat in ſuſpenſo,& in dubio,treguã 500.
ſcutatorum adeſſe, etiam ſi poſtea fuiſſet de-
claratum,pacem ex veterib.offenſis non fuiſ-
ſe violatam, & hoc ut magis eorum perſonis
conſultum eſſet, quo principaliter tregua ten
dit.c.illi.24.q.ult.& Iul.Ferr.d.tract.de fer. ſeu
induc.in prin.

Quibus ſic ſtabilitis, non obſt.interpreta-
tio quam aduocati Mazzeorum conantur ac-
commodare,uerſ.& interim donec, & uſque
quo, dicentes interim durare treguam, ſcili-
cet ſi declaretur pax rupta,ſed ſi pax declare-
tur non rupta treguam haberi pro infecta, d.
uerſ.ſuperiori,uidelicet hoc etiam acto, quòd
quatenus pax quaſi retrotrahatur ad effectũ,
ut interim non tenuerit obligatio. l. qui uias
§. ſi controuerſia.ff. de dam.infec,

Reſpondetur enim, illum non eſſe verum
ſenſum illius uerſiculi, & interim donec, &
quouſque,quia ille ſuperior verſiculus in quo
dicitur,hoc etiam acto &c.pertinet ad limitã-
dum,& modificandum ſuperiora,videlicet ad
oſtendendum pacem haberi pro infecta poſt
quam ſecuta eſſet declaratio pacis non ruptę,

ut dixi

ut dixi ſuperius. Nec pertinet dictus uerſicu-
lus,hoc etiam acto,ad inferiora,& conſequen
ter ſuam diſpoſitionem non impartitur infe-
riori verſiculo,& interim donec &c. qui ex ſe
ſtat, neque eget auxilio ſuperioris, nec ab eo
recipit declarationem,cum ſint diuerſæ ora-
3 tiones,atque periodi,quo caſu † clauſula po-
ſita in vna oratione; non refertur ad aliã ora-
tionem diuerſam.Pariſ.conſ.85.num.49.uol.
1.Id quod multomagis obtinet in clauſula po
ſita in principio quæ in ſequentibus non cen
ſetur repetita.Bart.l.1.ff.de pact.dotal.præſer
tim quãdo facta relatione,ſequeretur deſtru-
ctio vnius capituli.Bal.l.talis.§.1.& §.vlt. ff.de
leg.1.quemadmodum certè retẽta eorum de-
claratione eueniret in caſu noſtro. Vbi ſi ver
ſiculus,hoc etiam acto,referretur ad verſicu-
lum, & interim,proculdubio uerſiculus,& in-
terim:penitus deſtrueretur,quod non eſt di-
cendum.Nec obſt.qcum declaratum erit pa-
cem non fuiſſe ruptam, declaratio iſta retro
trahetur ad effectum ut interim non tenuerit
obligatio,ſed ſemper uideatur pax habita pro
non rupta.

Quia reſpondetur hic non eſſe locum re-
tro tractioni: namq; licet declaratio pacis nõ
ruptæ retrotraheretur,& conſequenter licet
pax haberetur interim pro non rupta,non ꝓ
pterea tamen inferre liceret,ergo tregua nõ
cenſeretur rupta.quoniam partes conuene-
rũt expreſſè in uerſ.& iterim donec &c.quod
pœna treguæ committeretur etiam ſi pendẽ-
te declaratione & durante illo temporis inter
uallo una pars aliam offenderet quamuis pax
rupta non eſſet.Et propterea neceſſe non eſt
facere retrotractionem quæ in nihilo deſerui
4 ret. Quandoquidem ad † retrotractionẽ ſeu
fictionem translatiuam tãquam ad illam quæ
eſt remediũ ſubſidiarium proditum ex cau-
ſa neceſſitatis.l,in bello. §. facti.ff. de capt, &
poſtlim.reuer.gloſ. in l.iterum.ff.de regul. iur.
quæ baſim & ſubiectum habet in ipſa neceſſi-
tate l.in cauſæ.ff.de minorib. deueniendũ nõ
eſt niſi neceſſitas urgeat,quod non accidit in
caſu noſtro ubi vti dixi fictio iſta ſecundum
pradicta nihil operaretur.

Nec obſtat ex proceſſu declaratum uideri
pacem non fuiſſe ruptam, ex eodemque rem
haberi pro declarata,cum citiſſimè, & facilli-
me potuerit declarari,& proximè accingẽdus
habeatur pro accincto.Bartol. Bal.l. pen.ff.de
teſtam.nul.l,qui penę.§. diuus. ff. de manum.
& conſequenter homicidium uideatur com-
miſſum poſt declaraaionem & non compre-
hendi ſub tregua. Reſpondetur enim vltra
ea quę ſupra diximus, verè in caſu propoſito
dici non poſſe homicidium factum in perſo-
nã Nicolai cognomento Polechiam, commiſ
ſum fuiſſe poſt declarationem,quia quicquid
appareret ex proceſſu partes dum in contra-
ctu treguæ mentionem fecerunt declaratio-
nis,non intellexerunt de proceſſus declaratio
5 ne,ſed intellexerunt de declaratione † iudicis
cuius proprium eſt pronuntiare, & declara-
re,l.Pomponius.§.1.ff.de proc. clem.paſtora-
lis.in prin. vbi glo.in verbo declarata. de ſen-
tentia & re iud. l. ex diuerſo. §. primo. de rei
uendic.ibi iudex declarauit. & l.ſicuti. §. ſed ſi
quæratur.ff.ſi ſer.vend,cum ſimi.

Nec aliquid obeſſe videtur authoritas Pa-
riſij in conſ.78. num.51. vol. 1. quod adduci-
tur per Dom.aduoc.illorum de Mazzeis, vbi
dicitur ſecundum eos, quòd in tregua cuius
virtus pendebat a quadam declaratione,& in
qua nominatim expreſſum fuerat,ſi ante ta-
lem declarationem facta eſſet aliqua offenſa
ſtari deberet declarationi præſidis an tregua
eſſet rupta,vel non. & propterea dicit ibi Pari
ſius per delictum commiſſum ante primã de-
clarationem factam nou poſſe dici treguam
ruptam pendente diſcuſſione.

Reſpondetur enim tale reſponſum nihil
6 obſtare, quippe quod diuerſum † factum, &
rationem habet,quo caſu, de vno ad aliud in-
ferre non licet. l.Papinianus exuli. ff. de mino.
Adeſſe autem ibi diuerſum factum. diuerſam
que rationem ex eo colligitur,quòd ibi qui-
dam Dom.Rub. nomine ſuo proprio,& pro-
ut procurator Dom. Ioannini cum mandato
idoneo fecit treguam cum quibuſdam de Ca
rolis,promittens illam obſeruare nomine ſuo
& aliorum conſortium, coniunctorum, adhę-
rentium,& attinentium,uſque in quartũ gra-
dum;exceptuando tamen,& excludendo quę
dam Hieremiam,pro quo noluit promittere,
nec treguam facere.& addidit pactum, ut illi
de Carolis deberent declarare ſuos compli-
ces,& ſi non declararent, poſſet declarare Il-
luſtr.Dom.pręſes, & ſi ante declarationem ſe
cutum eſſet aliquod ſcandalum,tunc ſtaretur
declarationi Illuſt. Dom. præſidis an tregua
rupta eſſet necne. Quæ ſanè ſtipulatio rece-
pta per notarium nomine illorum de Carolis
abſentium,nunquam fuit per illos de Caro-
lis acceptata,uel ratificata. Poſtea uerò d.Hie
remias, & d. Ioanninus treguam fregerunt.
Quod factum cum eſſet, illi de Carolis aſſe-
rebant Do. Rubeum incidiſſe in pœnam tre-
guæ,& uolebant tunc acceptare, & ratificare
dictam treguam,quam antea non acceptarãt
dubitabatur,an Dom.Rub.in pœnam treguę
incidiſſet, & an dictis de Carolis, ius integrũ
eſſet ratificandi treguam poſtquàm viderunt
eam eſſe ruptam. Ideo ea de re Pariſius con-
ſultus reſpondit Dom.Rubeum non incidiſſe
in aliquam pœnam,nec fuiſſe licitum Charo-
lis acceptare treguam poſtquam cognouerũt
eam eſſe ruptam, quia talis acceptatio debe-
bat ſubſequi tempore congruo, videlicet an-
tequam rupta eſſet,non autem poſtea. Et li-
cet

cet Charoli affirmarent hoc eis licere, quia in ſtipulatione fuerct appoſita illa clauſula, qđ præſens poſſet declarare &c. tamen dicebat Pariſ. id nihil efficere, quoniam ipſe Illuſtr. D. præſes ante ruptam treugam nil declarauerit Et illa clauſula, ſi ante declarationem occurrat aliquod ſcandalum tunc ſtetur declarationi Illuſt. D. præſidis an treuga ſit rupta, vel ne; intelligi debet, inquit Pariſ. hoc modo, videlicet quòd quando illi de Charolis non declaraſſent ſuos cōplices, tunc poſſet declarare Illuſtr. D. præſes; tunc nimirum inquit Pariſ. ſi ſecuta prius fuiſſet ratificatio, & acceptatio treguæ per illos de Charolis. Namque duo interuenire debebant, primum ut illi de Charolis treugam ratificarent, ſecundum ut complices declararentur, quæ cum facta non eſſent, merito concludebat eo in loco Pariſ. Illuſtr. Do. pręſidem non potuiſſe eo caſu declarare treguam fuiſſe ruptam per d. Rubeum, vel illos pro quib. proprio nomine promiſit, & ſe obligauit. Ex quib. manifeſte patet, tale reſpōſum nihil obſtare, quia ibi re uera treuga fuit rupta ante declarationem: præſes tamen nō poterat ibi eam declarare ruptam, quia non fuerant adhuc declarati complices; nec fuerat tregua acceptata, quo caſu ſi fiat pax, vel treuga pro aliquibus, & antequam illi eam ratam ha-
7 beant vnus ipſorum fuerit offenſus, pœna † pacis ruptæ non dicitur commiſſa. Bald. l. nec ei. §. ſatiſdata. verſic. 6. quæro. ff. de adop. Dec. conſ. 226. magiſter Ioannes. col. 3. ver. non obſtat ſtip. no. & conſ. 247. in cauſa. & conſ. 432. & in l. cōtractus. ff. de reg. iur. n. 16. At in caſu nſo ſecus eſſe conſtat, quia treuga fuit facta a principalibus vtriuſque partis præſentibus, & præſupponitur acceptatio, nec diſputatur an Dom. iudex propter non acceptationem factam, vel ob aliam cauſam declarare poſſit, vel non poſſit treugam ruptam, ſed diſputatur an uerè rupta ſit pax, & commiſſa pœna treugæ, non autem diſputatur hic de auctoritate, vel poteſtate iudicis, & propterea iuxta prædicta ex diuerſis nihil infertur, l. naturaliter, §. nihil commune. ff. de acq. poſſ. Et ita iuris eſſe puto ſaniore ſententia ſemper ſalua, ad Dei laudē, & gloriam.

S V M M A R I V M.

1 *Famæ & honori ſuo vnicuiq; licet proſpicere.*
2 *Violentiam pati dicitur, qui afficitur contumelijs.*
3 *Sæuire in ſe dicitur qui honorem ſuum conſeruare negliget.*
4 *Defenſio licita eſt incontinenti facta.*
5 *Honorem licitum eſt etiam ex interuallo tueri atque defendere.*
6 *Tempus non venit legitimo impedimento detentus.*
7 *Incontinenti fieri dicitur etiam aliquando quod fit intra decennium.*
8 *Negatiua quo caſu uideatur per teſtes probari.*
9 *Teſtibus duobus affirmantibus magis creditur, quàm mille negantibus.*
10 *Affines non ſunt integri teſtes.*
11 *Teſtes nihil probant, qui eiuſdem criminis ſocij ſunt.*
12 *Presbyteri atteſtatio vt valeat, quid requirat.*

CONSILIVM CXXVIII.

In Dei nomine.

DEfenſio Hieronymi Petri a Gello qui ut ſyndici denuntiarunt uulnerauit Horatium Delp.zzicam uidetur planè in tuto eſſe, propterea quòd vt cōſtat ex depoſitionibus teſtium examinatorum ad inſtantiam Hieronymi ſuper 3. & 4. cap. Horatius ante domum dicti Hieronymi vociferans contumelioſis nominibus Hieronymum appellauit & ad pugnam inuitauit, dicens exi foras exi foras ignaue, hirce, ignominioſe, armaturæ leuis eques cacate pugnabimus ſinguli bini terni quaterni, armati, inermes ut lubebit hirce ruſtice, honeſtioribus modò indute pannis. Quibus quidem conuitiis cum dicti Hieronymi honos imminutus & ualdē læſus fuiſſet, licuit omnino illi eo modo quo fecit honorem ſuum recuperare, ne apud honeſtos viros, & ſtrenuos milites violata eius exiſtimatio remaneret. Etenim
1 vnicuique licet ſuę † famæ ſuoque honori proſpicere & infamiæ notam uitare. c. Iſaac. 42. diſtinct. l. Iſti quidem. ff. de eo quod met. cauſa Bal. in c. 1. col. 1. de pace tene. & in conſ. 312. Viſis actis. col. 1. lib. 4. & c. præcipimus. 93. di-
2 ſtinct. is enim qui afficitur contumelus † uiolentiam pati dicitur. Lucas de Penna in l. erat C. de caſtrenſ. pecul. lib. 21. ideoque uerbalē iniuriam ei propulſare licet quando quidem honoris periculum, & uitæ ęquiparātur gloſ. in l. iuſta. ff. de manum. uind. Iaſ. in l. ut uim. col. fi. num. 36. ff. de inſtit. & iure. quod uſquę adeo uerum eſt, ut qui honorem ſuum ſibi cō-
3 ſeruare negligit in ſe ipſum † ſęuire dicatur c. nolo 21. q. 1. & Petr. Gerard. ſingulari. 33. incip. nobilitas. & ſingul. 82. incip. quę ſunt contra &c. accedat etiam ad hanc rem comprobādam militaris lex Sereniſſimi Ducis noſtri cap. 5. de maleficiis militaribus. in qua legitur qui ſe militem eſſe profitetur, qualis eſt ipſe Hieronymus, paratum eſſe debere ad exponēdam uitam pro defenſione ſui honoris.

Nec quicquam obeſt tunc demum hono-
4 rem ſuū licitum eſſe † defendere quando id fieret incontinenti. Bart. l. 3. §. cum igitur. ad finem. ff. unde vi. Bal. l. 1. num. 44. C. unde ui. Bu-

trius

trius.c.olim.col. pen. nume.37.de reſtitutio.
ſpoliatorum.& d.lege Ducali cap.5.in uerſic.
ad defenſionem honoris ſolius ſi prouocati,
&c.ubi dicitur id eſſe permiſſum ſi incontinē
ti eodemque inſtanti ſeu momento fiat quo
iniuria accepta eſt, & incontinenti dicatur
quid fieri antequam quis ad extraneos actus
diuertat.Bart.in l. de pupillo.§.meminiſſe.ubi
Ripa. col.fi.num.38.lo.de Anan.c.ſignificaſti
num.34.de homicidio. Ideoque ſecus dicen-
dū uideatur in propoſita ſpecie,ubi ex inter-
uallo nonnullorum mentium dictus Hiero-
nymus aggreſſus eſt Horatium.quoniam prę
terquam quod prædicta procedunt quando
quis agit de propulſanda iniuria perſonali. i.
illata perſonę Bart.d.§. Eum igitur. l. 3. ff. de
ui & ui arma.aliud autem eſt quando agitur
5 de defendendo honore, quia licitum eſt † ho
norem & dignitatem etiam ex interuallo tue
ri atque defendere.Bal.in l.1.num.60.C.unde
ui.& Petrus duennas regula. 191.incipiente
defenſio,in ultima ampliatione.Reſpondetur
leges quibus diſponitur, oportere incontinē
ti honorem ſuum defendere, procedere & lo
cum habere quando is qui ſe honoremque
ſuum tuetur non eſt impeditus iuſto aliquo
impedimento. Nam probabili impedimento
ceſſante concedo,opus eſſe ut illico & incon-
tinenti iniuria a ſe reppellat. verum quando
aliquis iuſta cauſa detinetur, quominus incō
tinenti iniuriam ulciſcatur ſeu propulare,po-
terit ex interuallo quoque honori ſuo proſpi
cere,namque illi qui iuſto aliquo impedimen
6 to detentus eſt, non currit † tempus.l.1.§.fi.
C.de ann.except.l.cōtra maiores.C.de inoff.
teſt.l.qui poteſt facere.ubi Decius & Cagnol.
ff.de regul.iuris.Ruyn.conſ.38.numero.3.uo
lum.4. & quamquā honoris recuperationem
impeditus diſtulerit non propterea tamen di
citur deſiiſſe habere animum,recuperandi ho
norem, & totam illud impedimenti tempus è
medio ſubducitur, aſſiduèque de eo recupe-
rando cogitaſſe præſumitur, nec uidetur ad
extranea negocia diuertiſſe nec dicitur eo tē
pore fuiſſe negligens.c.tranſmiſſa.de pſcript.
Fely.in c.ſignificaſti col.4. in fi. de homic. Ia-
cobus de Nigr.in l.1.§.qui pręſens nume.44.
ad finē.ff.de uerb. obligat. quamobrem cum
poſt hæc cōuitia dicta, tam Hieronymus quā
Horatius mala ualetudine adeo detenti fue-
rint ut nec arma induere poſſent propter cor
poris imbecillitatem,uſque ad illud termè tē
pus quo pugna commiſſa fuit ut rectè depo-
nunt omnes teſtes examinati ad inſtantiam
Hieronymi ſuper 5.cap. & fatetur Horatius
ſupra 6.eius capitulo,& ſupra eodem atteſtā-
tur illius teſtes. Reliquum eſt,vt cōcludamus
d.Hieronymo iuſtis impedimentis oppreſſo
tempus non cucurriſſe, ſed incontinenti id ſe
ciſſe fingatur,quia ſi intercedit legitimum im
pedimentum tunc id quod fit etiam intra de-
cennium dicitur fieri † incontinenti. Alex. l.ſi
de eo.§.ſi forte.ff.de acq.poſſ. Fely.c.1.col.6.
de iud.Aret.§.quadrupli.inſt.de action. Iaſ.in
l.clam poſſidere.§.qui ad nundinas.ff.de acq.
poſſ.Rip.in l.de pupillo. §.meminiſſe. col.fin.
num.38. Et dicitur fieri incontinenti quan-
do ſeſe occaſio offert.Bald.l.1.num.7.C.vnde
vi,&cum primum quid commodè fieri poteſt
Bar.d.l. 3. §.eum igitur. ff. de vi, & vi armata.
cum ſim. Videri autem id factum fuiſſe incon
tinenti ſuadent atteſtationes teſtium d.Hiero
nymi examinatorum ſup.7 .& 8.c. qui depo-
nunt Hieronymi animo infixam immotamq;
aſſiduè hanc iniuriam acceptam permanſiſſe,
& apud amicos conqueſtum ſæpe fuiſſe de ea
mala valetudine,quæ illum a recuperando ho
nore inuitum tamdiu retardabat. præſertim
poſtquam intellexit, vt deponūt iidem teſtes,
Horatium,& ore diſtorto, & oculis,& geſtis,
ſe per viam tranſeuntem illudere conſue-
uiſſe.Rurſus tutiſſimum defenſionis præſidiū
habet Hieronymus in ordinamentis legiona-
riorum militum Sereniſſ.noſtri Ducis,in qui-
bus apparet eo nos iure vti in ſimilibus, vt ſi
quando Miles militem aggreditur eo modo
quo fortes, & honorati homines ſolent,non
per inſidias,ſed apertè, virtuteq; non dolis a-
gunt,eo caſu non imponenda ſit pœna trire-
mium,ſed ſatis ſit imponere pœnam pecunia
riam ſtatutorum. At ex actis conſtat Hierony
mum dum uulnerauit Horatium ſe geſſiſſe,vt
honorati milites ſolent, & cum in Horatium
incidiſſet antequam percutere inciperet iuſſiſ
ſe,ut Horatius ſtringeret enſem, eſſeq; quod
ſecum congrederetur propter conuitia quæ
Horatius ei dixerat,ut fatetur ipſemet Hora-
tius dum in iudicio conſtitutus reſpondit in-
quiſitioni,& deponit etiam duodecimus teſtis
examinatus ſupra 7. & 8.c. ad inſtrumētum d.
Hieronymi,& habetur in dicta denunciatione
cui contra curiam ſtandum eſt. arguinē. legis
cum precum.C.de lib.cau.& Soc.iun.cōſ.117
lib.3.nu.8. Igitur in caſu propoſito non eſt a-
gendum de pœna triremium,quam lex Duca
lis imponere videbatur. Sed attendi debet
pœna ſtatutaria quæ eſt arbitrio iudicis mo-
deranda inſpecta qualitate delicti,& perſonę:
ideoque Dom.iudex conſiderabit Hierony-
mum eſſe militem bonæ famæ, & honeſti no-
minis,& natura cum ualde bona,tum pacis, &
quietis amantiſſimum, vt deponunt omnes
teſtes examinati ad inſtrum.Hieronymi ſupra
1.c.Idq; eum feciſſe coactum pro defenſione
ſui honoris, ne apud milites ſui ordinis eiuſ-
que centuriones, & graues viros infamatus
relinqueretur.

Nec obſtat Horatium in ſuis capitulis aſſer
uiſſe nunquam ea conuitia protuliſſe,eiuſque
teſtes ſuper 2.c.examinatos deponere,Hora-
tium

tinm eas contumelias non dixiſſe, nec fieri po
tuiſſe quin teſtis ea dici audiuiſſet ſi dicta eſ-
ſent cum ibi coram, & præſens fuiſſet, quo ca-
8 ſu negatiua † videtur probari Bart. l. hæredes
palam. ff. de teſtam. Rip. in c. cum eccleſia Su-
trina. de cauſ. poſſ. & proprie. nu. 88. Alba con
ſi. 56. num. 32. ubi refert teſtes dicere debere,
non poterat aliter fieri quin ſciuiſſem. Reſpō
detur enim prædicta locum habere quando
negatiua eſt rectè coarctata loco, & tempore,
tunc enim teſtes vt ſupra deponentes proba-
re dicuntur, ſed quando coarctatio eſt adeo
parua, ut non poſſit cadere in ſenſum teſtis
velun ſi probet quem contraxiſſe hoc anno,
& aduerſarius id neget per teſtes deponen-
tes, non potuiſſe illum eo anno contrahere
quin ſciuiſſet, certè hoc dictum tamquam nul
lum, & impoſſibile reijcitur, & non probat. Lā
francus de Oriano in cap. quoniam contra. in
prin. num. 15. de probationib. At in caſu no-
ſtro negatiua quam teſtes Horatij probare
uolunt nō eſt rectè coarctata, quia non ſat eſt
deponere, Horatius hoc non dixit, quia dum
ad fui non audiui eum ita dicentem, & ſi dixiſ
ſet uix erat, ut non audiuiſſem, quia forte ea
conuitia dixit antequā teſtis veniret, uel poſt
quam diſceſſit, oportuerat ergo dicere teſtem
adfuiſſe a principio turbæ, uſque ad finem, &
nil tale fuiſſe dictum, ſed teſtes non ita depo-
nunt, ſed dicunt dum adfui, Horatius non pro
tulit hęc conuitia, quæ probatio non eſt con-
cludens, & propter reijcienda. l. non hoc. C.
unde cognati. c. in præſentia. de prob. & pro-
pterea non debilitant atteſtationes Hierony-
9 mi præſertim, quia plus creditur duobus † te-
ſtibus affirmantibus quàm mille negantibus.
gloſ. Bar. l. diem proferre. §. item quæritur. ff.
de recep. arbit. Rip. in c. cum eccleſia Sutrina.
num 89. ext. de cauſ. poſſ & propriet. Inſuper
contra teſtes dicti Horatij plura obſtant, tum
10 quia nonnulli eorum † affines Horatij ſunt,
qui non ſunt integri teſtes. Alex. conſ. 11. nu. 9.
lib. 3. Bar. l. affinitatis. ff. de proc. Alex. cōſ. 114
num. 14. lib. 4. Io. de Amic. conſ. 137. num. 20.
& conſ. 73. num. 14. Tom. Gram. conſ. 107. nu
me. 20. Soc. iun. conſ. 12. par. 2.
11 Ad hæc alij etiam † teſtes ſunt eiuſdem cri
minis ſocij, qui in pręiudicium tertij nihil pro
bant. Dec. conſ. 234. par. 2. in prin. & conſ. 189
nu. 5. & Crauet conſ. 178. nu. 3. par. 1.
12 Præterea atteſtatio † presbyteri Cammilli
nullius momenti eſt, quoniam non iurauit de
licentia Dom. Vicarij ſuperioris, neque fuit
examinatus per iudicem eccleſiaſticum ſicut
oportuit, ut latè per Lanfranc. ab Adriano in
tract. de depoſitionib. teſtium. num. 116. §. ul-
tra prędicta adde.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitioni contra curiam, & etiam contra reos in quibus & quando ſtetur.*
2 *Teſtes in criminalibus quales eſſe debent.*
3 *Teſtis integer non eſt ſocius criminis, nec legitime probat.*
4 *Teſtes familiares & domeſtici quando a teſtimonio repelluntur.*
5 *Aggreſſores præſumuntur qui numero plures ſunt.*
6 *Infamiæ notam uitare, & cum vita honorem defendere cuiq; eſt licitum.*
7 *Reo licet ſuam confeſſionem interpretari, & fuiſſe erroneam probare.*

CONSILIVM CXXIX.

In Dei nomine.

CVM legerim proceſſum rixæ, ſeu turbæ factæ (ut dicitur) ab Angelo à Sancto Laurentio ad Curtes, & eius aſſertis complicibus inquiſitis ex uno latere, & a Petrino Michaele, & Gabriele a dicto & eius ſequacibus itidem inquiſitis ex altero, diligenterque conſideraverim depoſitiones teſtium in ea cauſa examinatorum, in eam ſententiam veni, vt exiſtimarem dictum Angelum, & complices prædictos abſolui de iure debere ab inquiſitione contra eos in Curia Vici formatam.

Quamquam enim in inquiſitione, & in capitulis dicti Petrini dici videatur, Angelū quaſi prouocantem comparuiſſe, & acceſſiſſe ad locum in quo erat Petrinus, eundemque Angelum, & complices eos ipſos extitiſſe, qui Petrinum, & ſequaces armis aggreſſi ſunt, Philippumq; omnium primum fuiſſe, qui enſem exercuit, ſuaſitq; præterea Angelo diſtringere gladium. Nihilominus in proceſſu deinde ſupradicta legitimè non probantur, imò teſtes examinati ad inſtantiam Angeli, & complicum concludenter contrarium probant.

Nam quod attinet ad acceſſionem ad locū in quo dicebatur eſſe Petrinus utique ex proceſſu conſtat Angelum quæſitum non iuiſſe Petrinum, neque ad eum dedita opera ſe cōtuliſſe, ſed tunc ſtantem commoraſſe, & fuiſſe ante ianuam ſuæ domus extra atrium in uia cum Philippo, in loco qui dicitur al Trebbio cum illuc Petrinus ſe contulit, vt manifeſtè deponunt teſtes examinati ad inſtantiam d. Angeli ſuper 3. c. qui apertè dicunt Petrinum Michaelem, & Gabrielem fratres acceſſiſſe ad domum Angeli ſtantis ante illius oſtium cū Philippo: Id quod patet etiam ex inquiſitione in qua dicitur, propè domum ſuam cum eſſet Angelus in commune S. Laurentij al Treb-

bio acceſſit illuc Petrinus Michael & Gabriel
1 cui certè † inquiſitioni in iis quæ contra cu-
riam ſunt ſtandum eſt. l. præcum. C. de liber.
cauſa Socin. iunior conſ. 1 17. lib. 3. numero 8.
tam & ſi contra reos inquiſitioni non ſtetur
niſi inquiſitio per teſtes probetur, quando iu
dex procedit non per famam ad eius aures
reuerberantem ſed per denuntiationem, ut
per Saly. l. diuus. ff. de cuſt. & exhib. reorum.

Nec obſtat depoſitio Dyni Bernardini te-
ſtis examinati ſuper 2. cap. contra Angelum ſi
qua in parte uel Angelo uel Philippo obeſſe
uideretur, dum deponit Dynus Philippum iu
ſſiſſe. Angelo enſem exercere, eundemq; Phi
lippum omnium primum gladium ſtrinxiſſe
namque reſpondetur teſtes † in criminalibus
eſſe debere omni exceptione maiores. Bart. in
l. admonendi. ff. de iureiura Hyppolit. de Marſ.
pract. crim. §. diligenter in prin. num. 6. num.
7. Petr. Foller. in pract. & theor. eius crimin.
de teſtibus num. 12. & in criminalibus teſtes
non integri non ſufficiunt ad condemnan-
dum. Iaſ. l. prętor ait. §. cogentur. ff. de edendo
Boſſius tit. de conuictis num. 16. atqui dictus
teſtis fuit ſocius criminis & turbæ factę &
propter huiuſmodi turbam & ipſe quoque
inquiſitus fuit ut cõſtat ex proceſſu quo caſu
3 † ſocius criminis non eſt teſtis integer nec
probat legitimè neque ei fides adhibetur. l.
1. C. de accuſat. l. quoniam. C. de teſtib. c. 1. de
confeſſ. Ancharan. conſ. 23. Decius conſi.
234. in principio num. 2. & conſ. 189. num. 5.
Egidius Boſſius in tit. de oppoſition. contra
teſt. num. 53. Crauetta conſ. 178. num. 3. parte
prima ſequitur igitur ex prędictis atteſtatio-
nes prędicti Dymi non eſſe ſatis ad condẽnan
dum aut Angelum aut Philippum aut alios aſ
ſertos complices. Nec obſtat etiam atteſtatio
Dominici Pardoſſi teſtis examinati contra di
ctum Angelum & eius complices dicentiſque
ad Trebbiũ) ita enim ille locus appellatur) ue
niẽtem ſe uidiſſe Angelum & Philippum cum
illuc antea acceſſiſſet Petrinus. philippũque
cohortatum fuiſſe Angelum ad emittendum
enſem. quoniam reſpondetur eius depoſitio
4 nem nihil obeſſe quia † teſtes domeſtici, &
familiares repelluntur a teſtimonio. l. etiam.
C de teſtib. C. in literis. ubi Felyn. de teſtib.
Bart. & Bald. l. 2. C. de teſtib. Lanfranc. tract. de
teſtib. num. 84. Egid. Boſſi tract. de oppos. cõ
tra teſtes num. 93. Foller. pract. crim. parte 2.
uerbo capiat informationem Atqui dictus
Dominicus Pardoſſu ẽ domeſticus & familia
ris dicti Petrini Michaelis & Gabrielis uti cõ
ſtat ex depoſitionibus teſtum examinatorum
ad inſtantiam dicti Angeli & complicum ſu-
per 7. cap. igitur atteſtationes productæ con-
tra dictum Angelum & complices eius de iu
re nihil eis obeſſe debent.

Quod uerò pertinet ad prouocationẽ, &
aggreſſionem proculdubio ex dictis teſtium
examinatorum ad inſtantiam Angeli & ſequa
cium palam colligitur. Angelum & complices
non prouocaſſe neque aggreſſos fuiſſe Petri
num Gabrielem & alios fratres. ſed Petrinus,
& fratres primi omnium irritarunt & aggreſ-
ſi fuerunt Angelum & Philippum & alios qui
gladium eduxerunt ut honorẽ uitamque de-
fenderent. Dicit enim primus teſtis exami-
natus ſupra 3. cap. ad inſtantiam dicti Angeli
deponit Michalem dixiſſe Gabrieli indue lori
cam & ur gladium Angelus aduerſus te exe-
rat quivulgo iactitat ſe velle cũ Petrino armis
contendere & Gabriel dixit loricam nihil mo
ror & ilico ſtrinxit gladium ad uerſus Ange-
gelum, & Philippum ſeque mutuo aggreſſi
ſunt cum tamen Philippus & Angelus retro-
cederent.

Vliuus quoque Bap. ſecundus teſtis pro
eadem parte examinatus atteſtatur Petrinum
& Michaelem illuc ueniſſe qui dixit uides An
gelum fac vt ille tecum congrediatur et Ange
lus reſpondit nulla mihi controuerſia eſt cum
illo. tunc Michael quicum igitur tibi res eſt,
Angelus uero reſpondit cum Gabriele, tunc
Michael dixit Gabrieli indue loricam & iu-
be ut ille gladium extrahat & Gabriel dixit no
loricam abſque lorica ego rem definiam. &
ſic Gabriel primus fuit qui gladium euagina-
uit aduerſus Angelum qui cum Philippo ſe-
que Paulatim domum in uerſus referebat re
cipiebat. Bertus quoque tertius teſtis ſuper
eodem 3. capitul. examinatus ait Angelum di
xiſſe nulla mihi lis eſt cum Petrino. reſpondit
ſeque Michaelem qui cum ergo tibi lis eſt? &
tunc Angelus reſpondit cum Gabriele, cũ ut
lubebit ideoq; Michael tunc impulit Gabrie-
lem ad cõgrediendum qui ſtatim contra An
gelum ſtrinxit enſem Id. quod fecit etiam Mi
chael & Petrinus quibuſcum deinde Angelus
& Philippus & complices congreſſi ſunt qui
totum hoc fecerunt non ut prouocarent. uel
primi aggrederentur aduerſarios ſed. ut ho-
norem uitamque defenderent ut dicunt te-
ſtes pro Angelo & ſequacib. examinatis ſu-
pra ſexto cap. quo in loco atteſtantur Michae
lem & alios eius fratres aggreſſos fuiſſe An-
gelum & Philippum qui coacti fuerunt ma-
nus conſerere & gladios ſtringere ut honorẽ
uitamque intanto diſcrimine tuerentur non
ut alios aggrederentur quando quidem non
eſt etiam ueriſimile ut pauciores & duo quot
erant Angelus & Philippus plures aggrede-
rentur. ſicut erant Petrinus & fratres illi enim
uero plures erant quinimò quando ex una
parte ſunt plures ex alia uerò pauciores tunc
5 ſane illi qui † numero plures ſunt præſumun-
tur aggreſſores ut per Marc. Ant. Blancum in
3. parte defenſionis pract. nume. 17.

Atqui certi iuris eſt unicuique licere non
ſolum

ſolum uitam impune defendere l. ut uim. ff.
de iuſt. & iure. l. licentiam. §. qui cum aliter. ff.
ad. l. falcid. c. ſignificaſti de homicid. ſed etiam
famæ & honori ſuo conſulere atque proſpice
6 re etiam † infamiæ notam uitare. c. Iſaac. 40.
diſtinct. l. iſti quidem. ff. de eo quod met. cauſa
Bal. in c. 1. de pace tenen. & in conſ. 312. lib.
4. hoc idem comprobatur ex militari lege mu
nicipali ſereniſſimo magni Etruriæ ducis. c.
5. de malefic. militaribus in qua legitur qui ſe
militem eſſe profitetur qualis eſt Angelus, &
Philippus & alij qui inter legionarios milites
tanti ducis connumerantur paratum eſſe de-
bere ad exponendam uitam pro defenſione
ſui honoris igitur ex prędictis patet dictum
Angelum & complices qui quicquid egerunt
ad defenſionem honoris & uitę fecerunt a ta
li inquiſitione eſſe abſoluendos.

Nec quicquam obeſſe Philippo debet eũ,
coram iudice conſtitutum dixiſſe uera non eſ
ſe q̃ contra eũ in inquiſitione legũtur poſtea
uero in capitulis & atteſtationibus Angeli &
cõplicũ, quodãmõ contradicendo ponatur,
& probetur Philippum turbę interfuiſſe, &
ad ſui defenſionem manus conſeruiſſe reſpõ
7 detur enim licere † reo ſuam confeſſionem
interpretari & dicere ſe adfuiſſe, & gladium
ſtrinxiſſe ad ſe tutandum modo hoc legitimè
probet; ut dicit Aretin. in c. cum dilecti filii.
col. 2. num. 8. de accuſation. ubi etiam Cardin.
Zaber. num. 5. uerſic. nota quod confeſſus. &
Bal. in tit. de controuer. inueſtit. §. item ſi ua-
ſallus uerſic. quid econtrario nume. 7. in uſib.
feud. quinetiam poteſt docere confeſſionem
fuiſſe erroneam & errorem probare Bart. in
l. non fatetur. ff. de confeſſ. Bal. in l. error. C.
de iuris, & fac. ignor. Hyppol. de Marſil. ſin-
gul. 452. id quod procedit etiam in materia
criminali & eſt communis op. ut per Iul. Clar.
in pract. crim. §. fi. q. 55. uerſic. ſed pone. Atq;
ita iuris eſſe arbitror meliore ſententia ſem-
per ſalua ad laudem Dei. O. M.

SVMMARIVM.

1 Spes de futuro non autem ius de preſenti ordinè ſucceſſionis quando cenſeatur acquiri.

2 Maritus ſtipulatus pro ſe & uxore emendo vel emphyteuſim accipiendo ſtatim uxori acquirit.

3 Frater accipiens emphyteuſim pro fratre ratum habente ſtatim ei pro dimidia acquirit.

4 Actis non minus quam uerbis res declaratur.

5 Ordo ſucceſſiuus in diſpoſitione, ſcilicet vt primo unus, deinde alter acquirat, conſiderandus quã do ueniat.

CONSILIVM CXXX.

Diuino implorato auxilio.

Contra Do. Electram obijcitur eam
in contractu emphyteutico voca-
ri non coniunctim, & ſimul in pri-
mo gradu cum d. Do. Iuliano eius
conſobrino, ſed ordine ſucceſſiuo poſt mor-
tem ſcilicet D. Iuliani ita vt D. Electræ nullum
1 ius de præſenti; ſed † ſpe de futuro poſt mor-
tem D. Iuliani quæſitum ſit. Roma. conſ. 22. &
conſ. 36. Petr. de Anch. conſ. 125. nu. 7. & con
ſil. 143. in prin. incip. Do. Paula Iul. Clar. lib. 3.
ſen. §. teſtamentum. q. 16. & q. 35. ſicut in for-
tioribus terminis ſi pater accipiat emphyteu-
ſim pro ſe, & filijs intelligitur conduxiſſe ordi
ne ſucceſſiuo primo pro ſe poſt mortem vero
ſuam pro filijs. Corn. conſ. 47. lib. 3. Iaſ. in l. Gal
lus. §. quidam rectè. nu. 42. ff. de lib. & poſthu.
vbi Socy. nu. 46. qui fatetur hoc eſſe commu-
ne, & Dec. conſ. 239. poſt primum num. verſi.
tertio principaliter. & conſ. 607. nu. 21. & con-
ſil. 661. poſt nu. 2.

Veruntamen ego his minime obſtantibus
arbitror d. D. Electram vocatam fuiſſe ad em
phyteuſim prædictam non ordine ſucceſſiuo
poſt mortem ſolum D. Iuliani, ſed etiam in pri
mo gradu ſimul, & coniunctim cum eo pro ra
2 ta, quemadmodum dicitur de † marito, qui eũ
emit, vel accipit emphyteuſim pro ſe, & vxore
intelligitur ſtipulatus pro ſe, & vxore ſimul, &
coniunctim ita ut utrique ſtatim dimidium
acquiratur, ut per Spec. in tit. de emph. §. nũc
aliqua de iure. verſ. 148. quæritur num. 175. &
Dec. conſ. 58. inc. & pro tenui. nu. 1. Accedat
3 ſi † frater acceperit emphyteuſim pro ſe, &
fratre, qui contractum factum ratum habue-
rit, utrique pro dimidia ius acquiri. Bar. in l. ſi
patruus. nu. 4. vbi de hac ratihabitione loqui-
tur. col. 2. C. com. utriuſque iud. & in l. fundũ
cum mihi venderes. ff. de act. emp. idem ſentit
Iaſ. in l. 2. col. 107. verſ. 17. quæro. num. 201. C.
de iure emph. vbi ſi duo fratres accipiant em-
phyteuſim ea lege, ut poſt eorum mortem, &
filiorum redeat ad dominum directum, & v-
nus ex eis ſine filijs decedat altero fratre ſu-
perſtite quæritur an portio decedẽtis redeat
ad dominum directum, an uero remaneat a-
pud alium fratrem, & reſpondet ad directum
dominium non redire, ut per Paleam q. 92. in
cip. Lucius Titius. Ex quorũ dictis apparet, fra
tri qui poſtea deceſſit acquiſitã fuiſſe dimidiã
portionem emphyteuſis ante mortẽ alterius
fr̃is alioquin ſi is q̃ deceſſit nil in d. emphyteu
ſi dum uixit acquiſiuiſſet & tota emphyteuſis
ad ſuperſtitem pertinuiſſet ineptè & perperã
quęreretur an portio pręcedentis ad dominũ
directum

directum,vel ad ſuperſtitem fratrem reuerte-
retur. confirmatur eadem opinio,quia ſi inſti
tuo fratrem meum,& eius filium uideor utrũ
que vocaſſe ſimul in primo gradu,non autem
ordine ſucceſſiuo ſecundum communem opi
nionem de qua in d.l.Gallus.§.quidam rectè.
vbi Soc.iun.numero 32.& Torn.nu.4.& nu-
mero 12.in quæſtionib. ff. de lib.& poſthum.
Rurſus ſi teſtator relinquat Titio & filijs Seij
in huiuſmodi relicto non habet locum ordo
ſucceſſiuus,ſed ſimul vocati cenſentur filius,
ſcilicet ad dimidiam,filij uerò Seij ad aliam di
midiam.Bar. d.§.quidam rectè. vbi Socy.iun.
num.40.atteſtatur eſſe communẽ,& Tornie.
ibidem num.27.in quæſtion. Idque ea ratio-
ne firmatur quoniam ceſſat ibi neceſſitas in-
ſtituendi, a qua inducitur ordo ſucceſſiuus.
Torniel.ibidem numero 4.& numer.12.& So
cyn.iun.num.32. Atque hæc opinio non ſolũ
ex prædictis uera oſtenditur, ſed etiam iuua-
tur uerbis contractus emphyteuticis, ubi dici
tur promittunt dicti confratres venditores
dictam domum, uel partem nullatenus auo-
care quaſi promiſerunt non auocare partem
Dom.Iuliani,uel Dom.Electræ. Cui quidem
Dom.Electræ ex ſtipulatione appoſita in con
tractu emphyteutico quęſitum fuit ius in di-
cta emphyteuſi propter dictæ Dom. Electræ
ratihabitionem quæ interueniſſe demonſtra-
tur,vel ex eo quod præſens contractus cele-
brationi adfuit,vt indicant illa uerba quę om
nia inuicem quælibet dictarum partium de
per ſe diuiſim, & cõiunctim promiſerunt &c.
vel expenſionibus receptis per d. Dominam
Electram, & per alios actus ſimiles qui inter-
4 uenerunt ex quib.quidem actib. † non minus
quàm ex verbis res declaratur.l.Paulus. ff. rẽ
rat.hab.reprehendenda.C.de inſt.& ſubſtitu.
ſub cond.fac. Crau.conſ.73.nu.11.

His ita ſtantib. non obſt.d. Electram vide-
ri vocatam ordine ſucceſſiuo poſt mortem d.
Iul.ſicuti quando pater accipit emphyteuſim
pro ſe,& filijs primo loco dicitur vocari pater
& poſt eius mortem illius filij. Quoniam re-
ſpondetur diſtinguendo caſus, tolli difficulta
tem glo.in l.apud antiquos.C.de furt.

Namque aut in diſpoſitione uocantur per
copulatiuam orationem aliqui inter quos ca-
dit non ſolum ordo charitatis & affectionis
ſed etiam concurrit neceſſitas inſtituendi ſal-
tem cauſatiuè. Vt accidit quando in diſpoſi-
tione aliqua agitur de filio & nepote ipſius di
ſponentis,uel de aliis qui ſi ipſe diſponens fa
ceret teſtamentum deberent inſtitui ut teſta-
mentum ſuſtineretur & eo caſu non cenſen-
tur vocati ſimul & ſemel uel cõiunctum eodẽ
5 tempore ſed † ordine ſucceſſiuo uidelicet fi-
lius ſolus in primis deinde uerò nepos, & ita
procedat d.Cornei conſ.47.lib.3.cum conſo.
ſup.allegatis & hęc ẽ communem opinionem
& declaratio ut per Iaſ.d.§.quidam rectè.nu.
2.& nu.42.& ibi Soc.iun.nu.46.& Iul.Cla.ſed
lib.3.§.teſtamentum q.80.concl.2.qui atteſta
tur hoc eſſe commune. Aut uero in aliqua di-
ſpoſitione per copulatiuam uocãtur illi inter
quos ſolummodo cadit ordo affection.& cha
ritatis abſq; ulla neceſſitate inſtituẽdi, uel ſub
ſtituendi. Veluti ſi in diſpoſitione qua agere
tur de fratre, & eius filijs, uel in qua uocan-
tur Titius& filij ſeij,uel ubi frater ſtipularetur
pro ſe& eius fratre ut ſup. dixi uel ubi agere-
tur de aliquib. perſonis inter quas non cadit
neceſſitas inſtituẽdi ſicut nõ cadit inter cõſo
brinos cuiuſmodi ſunt Dominus Iulianus, &
Domina Electra. Et hoc caſu huiuſmodi per-
ſonæ cenſentur omnes uocatę in eodem gra
du ſimul & coniunctim eodem tempore pro
rata & portione ſua & non ordine ſucceſſiuo
poſt mortem alterius quia ſola ratio charita-
tis & affectionis abſque neceſſitate inſtituen
di non eſt,ſatis ad inducendam interpretatio
nem ordinis ſucceſſiui, qui inducitur ab ipſa
neceſſitate inſtituendi. Et hæc eſt communis
declaratio,& opinio, ut per Alex.& Iaſon.d.§.
quidam rectè.num.20.vbi Torniel.num.4.&
num.12.& Soc.iun.num.46. in l.Gallus. ff. de
lib.& poſth.& Alex.conſ.129.num.7.lib.5.De
cius cõſ.95.Iul.Clar. qui ita in ſpecie declarat
aſſerens hanc opin.eſſe communem. d.lib.3.
ſenten.&c.teſtamentum quæſtione octuage-
ſima.concluſione prima.verſicul.hoc præmiſ-
ſo,vbi complures alios citat. Ex quibus omni
bus concludendum puto inter Dom.Iulianũ,
& Dominam Electram non eſſe locum in di-
cta emphyteuſi, ordini ſucceſſiuo cum inter
eos ſi ageretur de teſtamẽto,non caderet ne-
ceſſitas inſtituendi ſine qua,non inducitur or
do ſucceſſiuus iuxta communem prædictam
opinionem. & ita iuris eſſe arbitror meliore
ſententia ſemper ſalua ad Dei O. M. laudem,
& gloriam.

Reuer. D. V. mirificè deditus.

Antonius Cioſius Iuriſc.

S V M M A R I V M.

1 *Res unaquaq; præſumitur libera in dubio, niſi contrarium probetur.*
2 *Pater in feudo,vel emphyteuſi antiquis, non poteſt agnatis præiudicare.*
3 *Dictum de feudo ubi eadem ratio militat extenditur etiam ad Emphyteuſim.*
4 *Emphyteuſis antiqua quæ dicatur.*
5 *Emphyteuſis miſta quæ dicatur.*
6 *Pater quando acquirit emphyteuſim pro filijs, ut hæredibus,tunc poteſt illis præiudicare.*
7 *Hæres tenetur obſeruare factum defuncti.*

CONSILIVM CXXXI.

In Dei nomine.

MVltum Mag.& ſpectabiles D.Con
ſules Naris,& Doanæ ciu.Piſarum
plurimum honorandi. In cā quæ
uertitur inter Ebiſim Gabrielis E
biſis à Caſcina ciuem Piſarum actorem ex u-
no latere,& Baſtianum Scottum.ſeu Iacobum
eius filium Piſanos ciues reos conuentos ex
altero. Vidi petitionem d.Ebiſis, & exceptio-
nes d.Iacob.& replicationes,ſeu capitula,& te
ſtes examinatos ad inſtantiam d.Ebiſis,cū re-
ſponſionib.ad d.petitiones,&interrogatorijs
factis per d.Iacob.& accurate perſpexi inſtru-
menta ab utraque parte producta, & omnia
quæ conſideranda erant diligenter conſide-
raui. idcirco,vt conſultationi ueſtræ faciam ſa
tis Diuino nomine repetito, conſulo, dico,&
refero partes Magnificentiarum veſtrarum
fuiſſe,& eſſe,ut declarent, decernant, & pro-
nuncient in hunc qui ſequitur modum, vide-
licet petita per d.Eb.ſim concedi, & fieri de-
buiſſe,& debere potuiſſe,&poſſe,propterea q;
d.Baſtianum Scottum, ſeu Iaco.eius filium co
gendum,ſeu cogendos fuiſſe, & eſſe ad tollen
dum,ſeu muro obſtruendum oſtium quod fa
ctum fuit in muro d.Iacobi, & quo ibatur ad
hauriendam aquam ex puteo qui extat in cla
uſtro d.Gabrielis,& de quo in petitione. Ex
aduerſo autem decernant declarent, & pro-
nuncient d, Ebiſim actorem condemnandū
fuiſſe,& eſſe ad reſtituendum d. Baſtiano, ſeu
Iacob. eius filio ſcutatos duos aureos largos
quos ipſe Iacobus ſoluerat pro obtinenda ſer
uitute ad d.puteum,itemque ad reſtituendas
expenſas factas pro d.Oſtio conſtruendo iux-
ta pactum expreſsè appoſitum in contractu
facto die 27.Feb.1553.Et propter probabilia
iuris dubia ambas partes ab expēſis liberent,
& abſoluant omni meliori modo.In hanc aūt
ſententiam uenio ex iuribus,& rationibus po
tiſſimum infraſcriptis.Quoniam agit Ebiſis aſ
ſerens clauſtrum ſuum nulla ſeruitute aduer-
ſario obligatum,id quod uerum eſſe in dubio
poteſt exiſtimari quandoquidem unaquęque
1 † res præſumitur libera,niſi probetur contra
rium.l.Altius.C.de ſeru.l.cum eo.l.imperato-
res.ff.co.doct.in §.ęquè.inſt.de act.At in caſu
propoſito non fuit concludenter probatū cō
trarium,ut patet ex proceſſu ergo iure aſſerit
Ebiſis ſuam curtem,ſiue ſuum clauſtrum in li-
bertatem,Quo ſtante primo non obſt.dum Ia
cobus dicit Gabrielem patrem d.Ebiſis acto-
ris ſibi conceſſiſſe d.ſeruitutem, ut conſtat ex
inſtrō publico confecto d.die 27.Febr. 1553.
Cuius uerba ſunt hæc Gabriel &c. cum præ-
ſentia licentia:& conſenſu D.Abbatis, & Mo-
nachorum &c.ceſſit Iac.Baſſani olim Georgij
de Scottis &c.ius & facultatem, ſeu vſum, &
ſeruitutem unius putei exiſtentis in clauſtri-
no domus d.Gabrielis &c. & eūdi ex dicta do
mo Iac.ad puteum ad hauriendam aquā tā cū
perſonis quā cū beſtijs, & lauandi pannos, &
d.puteo utendi &c.& propterea unū oſtiū a-
periendi in muro domus d.Iac.&c.& hæc pro
pretio ſcut.duorū auri largorum quos &c.Re
ſpondetur,n.in feudo,uel emphy.antiqua, ac
2 mixta non poſſe † patrem alienando agnatis
præiudicare,uel in ea grauamē aliquod impo-
nere,quia nō fuit actor acquiſitionis, & ſi fue
rit alienatum, agnati poſſunt reuocare aliena
tā.l.ſi unus §.ante omnia.l.fi.ff.de pac. Alc.cō
ſil.18.col.2.in fi.1.dub.uol.5.& conſ.19.& cōſ.
26.co.5.uol.vbi dicit in feudo antiquo ex pa-
cto, & prouidentia concedentis patrem non
poſſe filijs præiudicare,quod ēt in emph.locū
3 hēt, quia dictum de feudo † vbi eadē iō mili-
tat extēditur ēt ad emph.Alex. conſ.106. n.7.
& 8.lib.4. Rurſus nō poſſe patrē in præd. em-
phy. præiudicium filijs facere expreſſe tradit
Alex.d.conſ.106.n.8.uol.4.ubi atteſtatur ne-
minem reperiri,qui contrarium teneat,ut re-
fert,& ſequitur ēt Ruy.conſ.213.n.4.& nu.5.
uol.1.& idem Ruy.conſ.9.nu.16.col.fi. uol.1.
ubi dicit in feudo antiquo patrem non poſſe
filijs præiudicare quando filij non ſunt hære-
des,& ita eſt cōis opi. & idem Ruy.conſ.186.
n.1.uol.1. ubi dicit per agnatos habentes feu
dum,uel emph.antiquam non poſſe alienādo
inferri aliquod præiudiciū agnatis ſequētib.
ad quos feudū defertur non ex perſona alie-
nantis,ſed ex perſona aui, & aliorum maiorū
Et Bero.conſ.68.nu.77.uol.1. Præterea non
poſſe patrem in emph.antiqua,&mixta alienā
da, agnatis, uel eis in re emph. onus aliquod
iniungere tenet ult.loc.Iul.Cla.li.4.ſen. §.em
phy.q.16.uerſ.aut eſt mixta.&§.feudum.q.42
in fi.& uerſic.ſed quia hæc materia,& q.41.in
prin.uerſ.cum.n.ſit.& q.9.uerſ.ſed quæro.ubi
firmat de emphy.antiqua, & mixta non poſſe
patrem diſponere in præiudicium filiorū quo
niam ueniunt ad emph. non tanquā hæredes
alienantis, ſed admittuntur ex antiquorū ſuo
rum prouiſione prouidentia,& facto primi in
ueſtiti,& tunc alienatio reuocatur quādo feu-
dū eſt antiquū,& mixtū,ut ibi per eum. Atqui
4 emph. de qua hic agitur eſt † emph. antiqua,
quia hēt originē, & prouenit a balio aſcendē
te,quandoquidē domus, & clauſtrum cui fuit
impoſita ſeruitus,conceſſum fuit in emph.Ga
brieli ſen.ut conſtat ex inſtr.emphy. rogato a
ſer Petro Magiſtri Lupi die 15. Decēb. 1451.
quo caſu hic appellatur emphy.antiqua, vt dr̄
de feudo ſecundum doct.in l.ſi mihi & Titio.
ff.de uerb.obl. & Bal.in prælud.feud. & Bero.
conſ.129.nu.4.uol.1.& Iul.Clar.d.§.emphy.q.
16.verſ.antiqua.Rurſus hęc dici poteſt emph.
5 † mixta, quia in hac pater ſtipulatus eſt pro
filijs

filiis & hæredibns & pro hæredibus maſculilini & fœmimini ſexus ex eis legitimè deſcẽtium &c. ex quibus colligitur ſtipulationem mixtim conceptam eſſe partim ſcilicet pro filijs, partim pro hæredibus quo caſu iuxta prędicta dicitur emphyteuſis mixta igitur non ẽ mirum ſi pater non poteſt filiis in tali emphyteuſi præiudicare & per conſequens concludendum eſt, dictum Gabrielem qui conceſſit eam ſeruitutem Iacobo, non potuiſſe dicto Ebiſi ſuo filio præiudicare, uel rei emphyteuticę aliquod onus adicere.

6 Secundo non obſtat quòd quando † pater acquirit emphyteuſim pro filiis ut hæredib. tunc poſſit filiis pręiudicare iuxta ea quę dicit Iaſ. in l. apud Iulianum. §. ſiquis alicui num. 15. ff. de lega. primo & in l. 2. C. de iure emphyteu. in ultima. q. uerſic. ego ult. loco nu. 211.

Reſpondetur enim tunc poſſe patrem filiis pręiudicare quando agitur de emphyteuſi noua quæ habet originem & incipit a patre ſeu a perſona ipſius emphyteutæ qui uult de ea diſponere quia ipſe eam acquiſiuit Alex. conſi. 28. col. 1. lib. 5. Ruyn. conſ. 213. nume. 4. & num. 5. uol. 1. & Iulius clarus. d. §. emphyteuſis quæ. 16. uerſic. his præmiſſis. At certe hæc emphyteuſis quoad Gabrielem Iuniorem quæ fuit pater Ebiſis actoris non eſt noua quia emphyteuſis non incepit ab eo igitur non eſt mirum ſi in caſu noſtro Gabriel non potuit Ebiſi eius filio imponendo ſeruitutem præiudicare, licet pater poſſit pręiudicare in emphyt. noua de qua loquitur Iaſ. locis ſupra.
7 cit. Tertio non obſtat quòd † hęres teneatur obſeruare factum defuncti & per conſequens quòd Ebiſis teneatur obſeruare, id quod fecit Gabriel eius pater argumento l. cum a matre. C. de rei vendic. Alex. conſ. 88. incipiente accutatè num. 15. & conſ. 195. perſpectis num. 8. libro 6. Ruy. conſ. 42. lib. 5. num. 3. reſpondetur enim 1. ipſum actorem negauiſſe, ſe patris hæredem exiſtere, nec aduerſarius probauit contrarium vt patet expreſsè. Quo caſu, in dubio filius non præſumitur ſe immiſcuiſſe hęreditati paternę niſi aduerſarius hoc probet cũ habeat beneficium abſtinendi, qui ſanè aduerſarius ad hoc, vt habeat intentionem fundatam debet probare filium ſe immiſcuiſſe. l. 1. C. ſi vt ſe ab hęred. abſtine. Iaſ. in l. filio pater. num. 22. col. antepen. ff. de leg. 1. Et idem tenet etiam Dec. conſ. 344. in prin. per l. cum patris. de acq. hęred. ubi dicit aduerſarios filij probare debere, filium ſuum hæredem ſe immiſcuiſſe. Secũdo reſpondetur quòd tunc hęres tenetur obſeruare factum defuncti, quando defunctus poterat diſponere de re quam reliquit Pau. Caſt. conſ. 197. viſis dubijs. col. 2. & conſ. 448. inc. tria ſunt. col. fi. uer. 3. facit. lib. 2. & Cran. conſ. 200. nu. 7. vol. 1. Atqui in propoſita ſpecie Gabriel non poterat de hac emphyteuſi antiqua, & mixta diſponere in pręiudicium ſequentium agnatorum iuxta prædicta. ergo non tenetur hoc caſu hæres obſeruare factum defuncti. Ideo autem dixi Ebiſim condemnandum ad reſtituendum duos ſcutatos, & expenſas factas in oſtio extruendo, quia hoc expreſſe cauetur pacto appoſito in d. contrac. ſeruitutis vbi dicit̃ cũ pacto expreſſè habito quòd in caſu quo ſucceſſores d. Gabrielis moleſtarent dicta iura, ut ſup. conceſſa d. Iac. vel eius ſucceſſorib. tunc & eo caſu d. Gabriel, & eius hæredes teneantur ad reſtitutionem dictorum duorum ſcut. auri largorum, & expenſas reficiendas d. Iac. vt liberetur d. puteus, & d. clauſtrum a ſeruitute præd. & ex his, & alijs quę breuitatis gratia omittuntur ſtabiliuntur præd. & propterea ita iuris eſſe arbitror, & ita conſulo, & dico, & refero omni meliori modo, &c.

SVMMARIVM.

1 *Statutum eſt ius proprium ciuitatis.*

2 *Dubitatio eſt uana vbi reperitur caſus ſtatuti.*

3 *Statutum loquens de ſucceßione ab inteſtato comprahendit etiam ſucceßiones pupillorum.*

4 *Dictio. ab inteſtato, quid importet.*

5 *Dictio, ſine, quid importet.*

6 *Statutum excludens fœminas ab hæreditate comprehendit bona tam ſita intra. quàm extra territorium.*

7 *Statutum loci ubi bona extra territorium ſita ſunt locum ſibi uendicat.*

8 *Verba ſtatuti vbi non conueniunt, nec eius diſpoſitio conuenire debet.*

CONSILIVM CXXXII.

Diuino nomine repetito.

IN eam ego quoque ſententiã ire non dubito quam prudenter, & copioſe multis rõnib. & auctoritatib. illuſtrarũt D. Matthæus Romanus, & D. Bernar. Biſcia I. C. clariſſ. dum firmarunt Valerium, & Torquatum patruos ſuccedere debere Alexandro Seriuliano iun. poſthumo infanti defuncto ab inteſtato eorũ nepoti in bonis eius ubiuis poſitis in trib. quadrantib. ſeu trib. quartis partib. illius hæreditatis. Sorores verò d. Alexandri infantis defuncti debere ſuccedere in alio quadrãte, excluſa penitus D. Conſtantia matre d. Alexandri, ex diſpoſitione ſtatuti ciu. Burgi San. Sepulcri in rub. de ſuc. ab inteſt. in uerſ. item mater, & coniuncti, &c. & in verſ. & in eo caſu tantũ, &c. & in verſ.
1 item ſi remanſerit patruus &c. Quod † ſtatutũ cum ius proprium ciuitatis ſit. l. oẽs populi. ff. de iuſt. & iur. Io. Crot. in rub. ff. de ope. no. nũ. n. 45. dẽt in loco ſeruari. Dec. cõſ. 592. n. 2. ibi que vim legis hẽt Alex. in l. 1. in prin. C. ut quæ deſunt aduoc. iud. ſup. & conſ. 120 in fi. lib. 6.
2 Vanaque dubitatio † eſſet ubi reperitur caſus ſtatuti. Cor. cõſ. 316. n. 7. li. 1. Dec. cõſ. 484. Cra.

conſ.4.nu.20.vol.1.Quo ſtabilito non obſtat,
dum opponebatur Alexandrum pupillum nõ
videri comprehenſum in ſtatuto loquente de
ſucceſſione ab inteſtato quaſi pupillus cum te
ſtari non poſſit nõ dicatur inteſtatus decede-
re,vt per Bar.in l.1 ff.de ſuis & legi.cum priua
tio pręſupponat habitum.l.decem.ff.de uerb.
obl.Quoniam reſpondetur in primis quando
3 † ſtatutum loquitur de ſucceſſ.ab inteſt. ſicut
dicit ſtatutum de quo agimus com.eſt opi. do
ctor.tale ſtatutum ẽt ſucceſſiones pupillorum
comprehendere, vt vltra tradita per Alc.Cor
ne. & Dec.in l.generaliter. C. de inſt.& ſubſt
ſub cond.fac.& Aug.conſ.104.inc.ſtatuto cõ-
munis Burgi,& alia allegata a ſuprad.D.Con-
ſulentib.firmat ẽt Rolandin.Paſſager. in trac.
de ſucceſſ.ab inteſt. nu.4. col.3. vbi vult pro-
prie tunc contineri impuberem quando ſta-
tutum mentionem habet ſucceſſionis ab inte
ſtato.Atque eo caſu impuberis quoq; ſucceſ-
ſionem comprehendi tenuit Philip.de Caſol.
in trac.de teſt.& ſuc.ab inteſt.nu.3.& nu.4.&
Ang.Are.inſt.de hæred. quæ ab inteſt. defer.
in prin.col.2.in fi.verſ.ſed & quarto modo,n.
2.& Oliuer.textor in trac.de ſuc.ab inteſt.col.
3.n.7.& nu.8.Et Gul.de Bened.in c.Raynu.in
verbo,& vxorem nomine Adalatiam.col.4.n.
8.& 9.de teſt.qui voluit dici poſſe pupillũ de-
cedere inteſtatum,uel ab inteſtato.Neque ob
ſtare regulam qua traditur priuationem,habi
tum præſupponere quandoquidem hęc obie
ctio tolli poteſt duob.modis. Primò quia pu-
pillus facultate,atque habitu teſtãdi largè pri-
uari dr̃,ut hõ.l.in ſpecie non aũt ſtrictè,ut pu-
pillus tamquam indiuiduum, vt per Bar.in cõ
ſil.137.inc.hæc eſt copia cuiuſdã ſtatuti S.Se-
uerini,& Gul.de Bened.in allegato c.Rayn. in
d.verbo,& vxorem nomine Adalatiam.nu. 11.
de teſt. Secundo mõ dilui põt obiectio, quia
hæc oratio pupillus deceſſit ab inteſtato nul-
lum habitum præſupponit, & conſequenter
quoque nullam ſignificat priuationem,ſed ſo
4 lum deſignat ſimplicẽ abnegationẽ. Nam † di
ctio ab inteſtato eſt aduerbium,quod nihil ſi-
gnificat aliud quam ſine teſtõ.l.3.ff.de pec.hæ
red.l.quamdiu poteſt.ff. de acq.hær. & nomi-
natim.Rolandin.Paſſager.d.tract.de ſucce.ab
inteſt.n.4.Et Phil.de Caſol.in pręd.trac.de te
ſtam. & ſucceſſ. ab inteſt. n.2.& ſeq. ſed.n. di-
5 ctio † ſine non ſignificat ex ſui proprietate pri
uationẽ,ſed ſimplicem negationem.Namq; ſi
dicatur infans ſtatim,ut naſcitur,eſt ſine den-
tib.non ob id ſignificetur infantẽ illum denti
bus eſſe priuatum quãdoquidem, eo tpe dẽ-
tes naturaliter hẽre non põt, ſed ſimpliciter
negatur,& uerè huiuſmodi infantem habere
dentes; ideoq; ſi dicas hõ,eſt ſine pẽnis rectè
dixeris, & tamen nullũ habitum præſupponi
es,nullamq; deſignabis priuationem, cum cõ
ſtet pennas homini naturaliter nullas eſſe, vt

per Alc.in l.Centurio.nu.10.uerſ.ſine liberis
vbi etiam Galiaula nu.311. ff. de vulg. & pup.
ſubſt. Secundo principaliter primæ obiectio-
ni principaliter reſpondetur.Quando ſtatutũ
loquitur de inteſtabili ſicut facit ſtatutum ci-
uit.Burgi tam in prin. ibi ab inteſtabili quàm
in fine ibi in quocunque inteſtabili moriente
vel ab inteſtato,tunc certè ſub tali ſtatuto pro
priè cõtinetur ſucceſſio impuberis. l.is cui. §.
1.ff. de teſt.Bald.inſt. de hæred. quæ ab inteſt.
deferun.in priñ.col.1.n.1.uerſ.ſed contra hãc
gl.quod pupillus, vbi ẽt Ang.Are.col.2. verſ.
& 4.mõ.nu.2.& Gul.de Bened. in d.c. Raynu.
in uerbo,& vxorem nomine Adalatiam.col.4.
nu.8.& nu.9.de teſt.& Bero.con.18.nu.14.uo
lum.2. qui dicit ita tenere ferè omnes magis
com. Nec ob. dum pro D. Conſtantia matre
dicebatur,quo ad bona ſita extra territorium
non poſſe matri præiudicari iuxta tradita per
Bar.in l.cunctos populos. q.6. C. de ſum.trin.
& fide cathol. q.6. & Hyppol.de Marſil.in l.fi.
ff.de iuriſd.om.iud.Reſpondetur enim quan-
6 do † ſtatutum excludit fœminas ab hæredita-
te,non autem a bonis defuncti, ut euenit in
ſtatuto de quo tractamus,vbi ſit mentio hære
ditatis ibi in quarta parte hæreditatis. & ſit
mentio ſucceſſionis quæ ſunt quod attinet ad
rem noſtram ſynonima, ut per Franc.de Ram
ponib.in conſ.34.col.fi. inter conſil.Calderi-
ni.rub.de teſtam. tunc ſtatutum comprehen-
dit etiam bona ſita extra territorium quæ ſub
eo nomine vniuerſali. uidelicet hæreditate ve
niunt idem Franc.de Ramponib.præal.conſi.
34.rub.de teſt.inc.ſtatuto Ferrarienſi.col.fin.
numer.3.uerſ.tertio caſu. idem etiam firmat
Georg.Natta in tract.de ſtatu.quæſtion.nona
quartæ quæſtionis principal.columna quarta
verſicul.conſiderabam hanc contrarietatem.
& ſequitur quoque Ioan.Campeg. in tract.de
ſtatutis loquentibus.de dote.quæſtione ſexa-
geſimanona.numero ſeptimo.in fi.vbi dicit ſi
fœmina,excluditur ab hęreditate ſub tali no-
mine uniuerſali ueniunt bona ſita extra pa-
triam,& extra territorium. Idem præterea te
nuit Ioan.Franciſcus Purpuratus.conſilio tri-
geſimoſeptimo.numero uigeſimooctauo. in-
ter conſilia feudalia diuerſorum. poſtremæ e-
ditionis. Præterea ſi maior pars hæreditatis
dicti Alexandri eſt in territorio ciuitatis Bur-
gi,ut præſupponitur certum eſt locum etiam
7 ſibi uendicare, quo &c. † ſtatutum loci, ubi
eſt maior pars quo ad bona extra territo-
rium ſita ſicut ultra Paulum Caſtrenſem in
lege ſi fideicommiſſum. numero tertio, &
numer.4.ff.de iud.tenuit Franciſ.de Rampo-
nib.d.conſ.34.col.fi. n.2. verſ.2.quando om-
nia bona.in rub.de teſt.& Alex.conſ.44.nu.7.
lib.5. Accedat ſi ageretur de nominib.debito
rum uti proponitur utique ea omnia compre
henderentur ſub ipſo ſtatuto,quia dicta nomi

na loco

na loco non circumſcribuntur,neque dicuntur eſſe extra territorium,vt tradit Soc.conſi. 36.num.6.uol.1. Non ob. tertio ſi obijciatur contra patruos d. matrem debere ſuccedere ſaltem in 4.par. bonorum exiſtentium in territorio ciuit.Burgi iux. d. ſtatutum de ſucceſſ. ab inteſt. verſicu.& in eo caſu tantum. Namque reſpondetur in caſu propoſito.vbi extant ſorores,&patrui Alexandri defuncti de cuius ſucceſſione agitur,non poſſe ſuccedere matrẽ in 4. par. de qua facit mentio ſtatutum, ſed tunc demum admitti matrem ad eam quartã quãdo ſolum extat patruus cum dicta matre & non quando cũ patruo, & matre ſuperſunt ẽt ſorores,vt euenit in caſu noſtro. Id qđ cõprobatur ex illis verbis ſtatuti, & in reſiduis trib. partib, ſuccedat patruus &c. quæ verba manifeſtè indicant cum mater ſuccedit in ea quarta parte, tunc patruum ad reliquas tres quartas partes eſſe admittendum. Atqui ſi mater in caſu propoſito admitteretur ad iſtã 4.partẽ quando remanſerunt ſorores, & patruus,profectò patruus non poſſet admitti ad tres reliquas partes,quemadmodum vult ſtatutum, neque poſſent verificari illa verba, & in reſiduis trib.partib.ſuccedat patruus,quoniam cum ſororibus defuncti,ſi remãſit patruus admitti debeant ipſæ quoque ad aliam quartam partem,vt dicit ſtatutum in uerſ. itẽ ſi remanſerit proculdubio patruo nõ remanerẽt tres reliquæ quartæ, ſed ſolum dimidia pars hæreditatis ſiquidem vna quarta a matre altera uero a ſororibus poſſet apprehendi. Igitur
8 cum † uerba ſtatuti huic caſui non conueniãt dicendum eſt ẽt illi non conuenire eam ſtatuti diſpoſitionem quę de quarta debita matri loquitur.l.4.§ 1oties.ff.de dam.infec.c.indemnitatib.de elect.lib.6.laſ.conſ.221.col.1.vol.2. Dec.conſ.591.nu.2.par.4. Cur.iun. conſ.182. nu.1. par.2.

SVMMARIVM.

1 *Actore non probante tam ciuiliter quam criminaliter reus abſoluitur.*
2 *Accuſatio de damno dato contra communitatem quomodo probanda.*
3 *Iuramentum in accuſatione damni dati quando non ſufficiat.*
4 *Dolus probandus eſt ab eo qui dolum deducit atque allegat.*
5 *Incendium præſumitur factum caſu, niſi probetur dolus,& fortuna imputatur.*
6 *Teſtes de auditu non rectè probant.*
7 *Depoſitiones teſtium debent neceſſario ſaltẽ per iuris præſumptionem concludere.*
8 *Qualitates aſſertę,ſeu per allegata,de iure debẽt ab eodem probari.*
9 *Dies damni dati in libello exprimi debet atq; probari.*
10 *Deponens non uerosimilia, teſtis ſuſpectus habetur.*
11 *Statutum ut commune teneatur reſarcire damnum datum per incendium, præſupponit debere probari fuiſſe a tertio impoſitum.*
12 *Teſtes deponentes ſub eadem forma uerborum,& complexione ſuſpecti redduntur.*
13 *Teſtis de fama,ſeu maiori parte populi exprimere debet.*
14 *Forenſes & non ſuppoſiti,uti non poſſunt beneficio ſtatuti de damno dato diſponentis.*
15 *Statuta loquentia de damni dati emendatione, non ſolent habere locum in abſentib. ſeu infirmis & alijs.*
16 *Damnum datum emendare tenetur, qui potuit prohibere, & non prohibuit, ſeu in aliqua culpa fuit.*
17 *Damni dati æſtimatio qualiter ſit facienda & quæ in ea ſint ſeruanda.*

CONSILIVM CXXXIII.

Diuino nomine implorato

Complura ſunt quæ manifeſte indicant magiſtrum Michaelem propter aſſertum damnum illatũ agẽtem contra cõmune Liburni cauſam obtinere non poſſe,id quod ante omnia demonſtratur quoniam ſiue iuris communis ſiue ſtatutorum ciuitatis Florentię diſpoſitio nem quibus innititur ipſe actor quis uelit inſpicere, is facile animaduertet. magiſter Michaelem ex hiis quę in præſenti iudicio probanda fuerant nihil concludenter probaſſe, ideoque prędictum commune abſoluendum
1 eſſe quandoquidem,certum eſt actore † non probãte reũ abſolui.l.qui accuſare.C.de edẽ. c.fi.de iure iuran.c.dilectos in fine de fide inſtrum.Quod adeo uerum eſt ut tunc etiam locum habeat cũ de criminali cauſa agitur laſ. in l.non eſt nouum num.5.C.de eden. ubi atteſtatur opinionem iſtam eſſe communem & Ionan.de Amic.conſ.86.num.1. præſertim cum in criminali cauſa probationes debeant eſſe luce meridiana clariores.l. ſciant cuncti. C.de probation.

Atq; in primis ſi iuris cõmunis diſpoſitionẽ ſequi uelimus inficiari nõ poſſimus,eoſqui
2 propter damnum † datum cõmunitates accuſant plenè probare debere ſuam ipſorũ intentionẽ nec ſat eſſe ſi id oſtẽdãt per iuramentũ Alberic.in l.nequid nume. 1.ff. de incend. rui. naup.Quãuis.n. illius qui damnũ patitur iuro fides adhiberi ſoleat quotieſcunq; agit aduerſus doloſum,nihilominus ſecus eſſet quando ageretur contra alium non doloſum & nõ delinquentem qui ex diſpoſitione uel iuris, uel ſtatutorum pro doloſo, uel pro delinquente teneri diceretur.Sicut euenit quandò agitur contra commune, uel pagum uel uniuerſitatem aliquam ſi forte in eius territorio uel diſtrictu damnum aliquod illatum ſit. Tunc.n.

3 † iura mentum non ſufficit ad rem comprobā
dam ſed omnia teſtibus & inſtrumentis pro-
bare neceſſe eſt ut per Cyn. Bar. Bal. Salyc. in l.
ſiquando. C. unde ui. ubi Iaſ. num. 37. & num.
4 :. atteſtatur hanc eſſe communem opinio-
nem & Ant. de Butr. in c. fi. col. 3. num. 16. uer
ſic. pdicta faciūt ex.. de his quę ui met. uè cau.
geſta ſunt. Andr. Barb. conſ. 76. incip. ſapien-
ter. colu 5. uerſic. & ſi quiſpiam volu. 4. ubi ſir-
mat agentem contra uillam, uel oppidum, in
ſimili caſu liquido damnum ſuum probare de
bere, neque illius iuramento cred. Corn. con
ſi. 123. num. 3. eo. num. 27. uol. 1. & Hyppoly.
de Marſil. ſingul. 388. incipiente extant ſtatu-
ta qui dicit eum qui damnum huiuſmodi paſ-
ſus eſt oportere plene de damno ſuo docere
alio modo quam per iuramentum. Et Pariſi.
conſ. 158. nu. 28. parte 4. q. in loco dicit cōmu
nem eſſe doctorum ſententiam ut in huiuſmo
di facti ſpecie. uilla ſeu homines & incolæ ali-
cuius oppidi tunc ſolūmodo teneantur quan
do uere adferuntur probationes ſup. dāno da
to non autem ſtari iur. dicti actoris. Et Cra-
uett. conſ. 196. num. 8. uol. 1. & complura ad
comprobandam prędictam concluſionem ad
ducit Ioannes Bapt. Plotus in d. l. ſi quando.
C. unde ui num. 768. uerſic. quarto limita.

Quod ſi ſtatuta ciuitatis Florentiæ de hac
re diſponentia conſiderentur quod tamen di
ctum cōmune nūc in ſu prœiudicium fieri de
bere negat maniteſte etiam apparebit in caſu
noſtro ad probationē damni dati requiri con
cludentes probationes nam in 2. libro ſtatu-
torum ciuitatis Florentiæ rub. 75. de incen-
diis & uaſtis in §. fi. dicitur in huiuſmodi dam
nis ultra ſummam quadringentorum librarū
probationes legitimas exigi ſecundum for-
mam iuris. Qua propter magiſter Michael ſu-
pradictus tam in libello quam in 5. cap. aſſe-
ruerit propter aſſertum incendium illatum ſi
bi fuiſſe damnum ſexaginta ſcutatorum, &
vltra utique ad hæc omnia comprobanda ſuę
partes erant adducere certas, & legitimas
probationes. Id quod cum ad docendum de
iure ſuo facere non potuerit merito ęgro ani
mo ferre non debet ſi in tam mala cauſa con
cidet. Ad obtinendum in hoc iudicio non ſuf
ficere nec aſſertiones nec probationes magi
ſtri Michaelis non magno negotio demōſtra
ri poteſt. Etenim licet ipſe dicat in libello in-
cendium factū fuiſſe cogitatè, ſcienter atq; do
loſe nihilominus nihil efficit quoniā in proceſ
ſu poſtea de dolo non docet ſicut opporte-
4 ret quandoquidem † dolus probari debet ab
eo qui dolum deducit atq, allegat. l. dolū. C.
de dolo. Pariſi. conſ. 52. num. 28. uol. 4. idq; ea
ratione quoniam in dubio nō præſumitur do
lus. l. quoties §. qui dolo. ff. de probation. & l.
quoties. §. dolum. ff. de dolo. Quo fit ut quam
uis deinde probaret incendium, nihilominus
non diceretur petitionē ſuam probaſſe quia
5 præſumi poſſet † incendium factum fuiſſe ca
ſu fortuito ut per Bart. Saly. & Angel. in l. da-
ta opera. C. qui accuſare non poſſunt quo ca
ſu nullus de incendio teneretur ſed totū hoc
fortunę imputaretur cum præuideri nequa-
quam potuerit, ut tradit Alex. in conſ. 74. nu.
4. uol. 6. quod etiam procedit quando ex ali-
cuius ſtatuti diſpoſitione cōmune debet emē
dare damnum ut in ſpecie dicit Lancelott. Cō
rad. lib. 1. cap. 19. de prętore. §. tertio in rubr.
de incendiariis nu. 12. ubi plura citat. Rurſus
nihil iuuari magiſtrum Michaelem ab atteſta
tionib. ſuorū teſtium demonſtratur nam licet
in tertio capitulo ſeu articulo ponat, a quo
dam ſeu quibuſdā cuius ſeu quorum nomen
ignorare dicit, uentum itumq, fuiſſe ad ea bo
na prętextu comburendi ſtipulas ſeu paleas q̄
alias a meſſorib. in agro Ioſephi Gambill. reli-
ctę fuerant eiſdemque ſiue ſtipulis, ſiue paleis
ignem admotum fuiſſe, qui ſtatim compreh̄e
dit tugurium, & iex palearia d. magiſtri Mi-
chaelis. Nihilominus teſtes examinati ad eius
inſtantiam nihil omnino concludenter pro-
bant. Toninus. n. Piſtorienſis 1. teſtis exami-
natus ſupra dicto camplo atteſtatur quidem
ignem fuiſſe iniectum in ſtipulam, ſeu paleas
d. Ioſephi a meſſorib. relictas demūq. ex eius
agro paulatim in d. tugurium, & palearia obre
pſiſſe. Attamen ſuæ atteſtationis rationē red-
dens ait cum Liburni eſſet ſe hoc dici audiuiſ
ſe a colono d. magiſt. Michaelis, & poſtea ſup.
interrog. ad d. c. fatetur ignem nō uidiſſe, ſed
quod ſup. dixerat audiuiſſe quo caſu certi iu-
6 ris eſt teſtes † de auditu non rectè probare. l.
teſtium. C. de teſtib l. 2 §. idem Labeo. ff. de a-
qua plu. arc. c. ſuper eo, de conſang. & affin. c.
inquiſitioni. de accuſ. Alex. conſ. 101. li. 7. Cor
ne. conſ. 301. nu. 8. uolu. 3. & conſ. 179. nu. 9. 1.
vol. & conſ. 41. nu. 5. vol. 2. Dec. conſ. 647. n. 5.
par. 5. & conſ. 82. nu. 1. & 2. par. 1. & Soc. iun.
conſ. 69. 1. uol. & conſ. 86. nu. 35. uol. 2. & cōſ.
89. nu. 15 eo. uolu. 2. Pręterea ad obtinendam
victoriam nihil proficit atteſtatio Blaſij ſecun
di teſtis. Nam pręterquam quod, & ipſe de au
ditu deponit, conſtat ēt eum fateri ignem a ſe
non fuiſſe viſum, ſed tantum vidiſſe tuguriū,
& palearia a fundamentis poſtea cōbuſta, ne-
que ēt ſcire quonā mō, aut ex qua cā fuerint
ignę conſumpta quę verba maniteſtè demon
ſtrāt præd. teſtem ignorare an opera, & dolo
alicuius infeſti, & perditi hominis, vt aſſerit d.
magiſt. Michael in ſtipulam ignis coniectus ſit
prius, an vero ex tugurio caſu fortuito, vel cul
pa magiſt. Michaelis, vel eius coloni ad ſtipulā
peruenerit. Ideoq; talis probatio tamquā non
concludens reijci debet. l. non hoc. C. unde
7 cognati quoniā teſtium † depoſitiones dēnt
neceſſario, ſaltē p iuris pſūptionē cōcludere.
l. 2. § ętas. ff. de exc. tut. Cor. cōſ. 53. n. 40. uo. 2.

ſuper

ſuper dicto tertio capitulo examinatus dixe-
rit,ſecum vidiſſe,dum ignis combureret tugu
rium,& palearia nihilominus nō explicat quo
nam pacto,vel qua ratione iſtud acciderit, &
conſequenter non probat qualitates aſſerti
incendij quibus innititur dictus actor. Cũ ta-
8 men † qualitates per aliquem allegatæ, de iu-
re ab eodem probandæ ſine arg. eorum quæ
d.Bar.in l.non ſolum. §. ſed & ſi probari. ff. de
ope.nou.nun & in l.non ignorat.C.qui accu.
non poſ.Bal.in l.ſi quis non dicam rapere.nu.
3.C.de epiſ.& cler. Quinetiam prædictus te-
ſtis fatetur ſe non meminiſſe quonam die in-
cendium factum dicitur quæ res dictam atte-
ſtationem prorſus infringit propterea quod
9 † dies damni dati,& in libello(quod actor hic
non fecit)exprimi,& in proceſſu probari de-
bet, maxime ſi pateatur quemadmodum hic
accidiſſe uidetur, vbi eum commune liburni
negauit narrata, prout narrantur ſicut patet
in actis neceſſarium fuerat diem exprimere,
atque probare,arg.eorum,quę dicit Iaſ.in l.ar
bitraria.§.ſi quis epheſi. ff. de eo, quod certo
loco,neque excuſatur actor dicens ſe non re-
cordari,niſi tantum temporis ſpacium inter-
ceſſerit,vt vero ſimiliter induci poſſit obliuio
ut tradit Ioannes Bap.Plot. in l.ſi quando.nu.
824.C.unde ni. Quinnimmo ſuſpectus reddi
tur teſtis ſi dixerit ſe non recordari quod ue-
ro ſimiliter meminiſſe debebat. Corn.conſil.
56.vol.1.Crau.conſ.9.num.9.

Depoſitio item Franciſci quarti teſtis exa-
minati ſuper d.3.c. ſeu art.nihil officit com-
muni liburni. Namdum dicit ſe redeuntem è
ciuitate Piſarum cum iam fermè perueniſſet
ad ſacellum Sancti Petri,ignem illico vidiſſe.
hoc quidem non eſt ueriſimile cum tot arbo-
res,tot nemora tot ſiluæ, totque alia impedi-
menta uiſus,atque proſpectus in medio inte-
reſſent quæ penitus prohiberent tam longin
10 quum ignem videri.Ideoque tamquam † de-
ponens ea quæ nō ſunt veroſimilia,ſuſpectus
redditur,ut per Dec.conſ.684.n.5.par.5. Cra
uet.conſ.28.in princ.& conſ.115.nu.12. Acce
dit etiam eundem teſtem aperte fateri ſe igno
rare, unde ignis exoriretur, & quinā illũ in-
tuliſſent quippe qui dicit neminē uidiſſe, qui
ignem admouiſſet, ſed ſolum vidiſſe tugunũ
flagrans, ex quibus colligitur hanc depoſitio
nem non eſſe concludentem, & propterea re
ijciendam.l.neq; natales.C.de prob.c.in pre-
11 ſentia.ext.eo.tit.Nam certè ſtante ſtatuto † ut
commune teneatur reſarcire damnum datũ
propter incēdium profectò, qui dicit damnũ
ſibi farciendum fore probare tenetur ignem
fuiſſe impoſitum a tertio quodam alio quam
nis non teneatur probare per quem,ut tradit
Alberi.in tract.de ſtatut.par.2.in q.quæ inci-
pit.Item quæro ſi ſtatuto caueatur, & proba-
tur.in l.1.§.ſi ſerui.ff.ad Syllani. & ratione aſ-
ſignat quia præſummendum eſt incendium
contigiſſe culpa inhabitantium Salyc. in l. ſi
creditor.C.de pig actione.Imola in l. exuſtas
domos.ff.de lega.1. Panormit.c.1.col.4. uer-
ſic.quid autē ext. depoſiti id circo cum ex hu
iuſmodi atteſtationibus non probetur ignem
iniectum fuiſſe ab alio proculdubio præſumi
poteſt id accidiſſe culpa colonorum dicti ma-
giſtri Michaelis qui ad tugurium accedere cō
ſueuerāt ut oſtendit ternus teſtis qui dicit ſe
fuiſſe monitum a colono dicti magiſtri Mi-
chaelis ne illuc accederet quod fruſtra eundi
laborem ſuſcepiſſet, quia iam omnia cōflagra
rant.Animaduertendum pręterea eſt ſingulis
teſtibus ſupradictis non ſolum obſtare pecu-
liares ac particulares obiectiones & exceptio
nes ſupra deductas uerum etiam eiſdem om
nibus obijci poſſe communem quandam op-
poſitionem quę omnium atteſtationes pari-
ter elidit.namque ſupradicti quatuor teſtes
ſuper quouis capitulo examinati fermè om-
nes uno ore dicunt contenta in capitu. uera
eſſe ut in eo dicitur,quia audiuerunt uiderũt,
& preſentes fuerunt. Quamobrē cum ſub vna
forma eademq; conceptione uerborũ depo-
ſuiſſe dicantur illorũ fidei multũ detrahitur
12 quia † teſtes deponētes ſub eadem forma ver
borum & cōplexione ſuſpecti redduntur Old.
conſi.455.uol.4.Crau.conſi.78.num.11.lib.1
Præſertim cũ de iure manifeſtũ ſit teſtib.per
eūdem ſermonem permeditatum deponenti
bus non eſſe credendum Iaſ.l.1.§ ſi.col.3.uer.
3.adde.ff.de uer.obl.Dec.conſi.448.num.24.
par.4.& conſ.627.nu.3.par.5.

Alio quoq; communi morbo laborant nā
& ſi omnes prædicti teſtes ad octauum capitu
lum examinati nitantur docere de publica fa-
ma oīum præd. ut pcipit ſtat. Flo.ſub rub.75.
l.2.nihilominus nullus inter eos eſt qui de fa
13 ma rectè deponat quia non exprimunt neq;
nominant illos a quibus audiuit neque dicũt
ſe hoc audiuiſſe a maiori parte populi ſicut ex
primere dicere & nominare debent etiā non
interrogati, ut per Bart.in l.de minore.§.plu-
rium.nu.21.verſi.ſed qui ſi teſtes.ff.de quæſt.
Bar.in l.3.§.eius quoq; ad fi.ff.de teſtib. Imol.
in l.hęredes palam in prin.ff.de teſt.Alex. cōſ.
357.nu.5.uol.2.Dec.cōſ.429.nu.18.Ruy.cōſ.
92.nu.1.vol.4.Crau.conſ.41.nu.1.Iac.Nigr.in
l.1.nu.34.ff.ſi cer.pet.Soc.iun.conſ.69.nu.24.
vol.1.Fom.gram.conſ.crim.26.nu.13.& ſeq.
Dec.conſ.36.Ceph.conſ.65.nu.47.Quib.om-
nib.teb.concluditur ut etiam ſi nulla alia fun-
damenta eſſet quib.cōe liburni inniteretur q̃
tamen ei non deſunt adhuc in eius fauorē ꝓ
nunciari debere cum autor nihil probauerit
certiſſimique iuris ſit, reũ obtinere poſſe nō
ſolum ex iure ſuo,ſed etiā ex defectu iuris nō
probati per actorem.l.fi.C de rei uend.c.cum
eccleſia Sutrina.de cau.poſ.& propr. Corn.

uol. 1. ubi dicit non ſubditos non poſſe uti be
neficio ſtatutorum loci cui non ſubiiciuntur.
Et Pariſi. conſ. 12. num. 26. uol. 3. ubi atteſta-
tur eſſe cōmunem, & hāc op. ſequitur Aegid.
Boſſi. in tract. de captura num. 52. & Ionanes
Baptiſta Plot. d. l. ſi quando num. 854. C. unde
ui ſed prædictus magiſter Michael. actor fo-
renſis eſt ut ipſemet fatetur in reſpōſione ad
præfatam poſitionem propoſitam per di-
ctum commune conſequens igitur eſt ut ad
beneficium dicti ſtatuti admitti non debeat
ſed ab eo exprimenda ſit certa perſona quæ
damnum dedit ut per Plot. d. num. 854. & ſi-
mil. præſertim cum dictus actor non proba-
uerit per decennium ſe habitaſſe in loco præ
dicto iuxta tradita per Plot. d. nu. 854.

Tertio principaliter ex eo adiuuatur com-
15 mune liburni quod ſtatuta † loquentia de emē
datione damni dati non ſolent habere lo-
cum in abſentibus, & infirmis & alijs qui de
negligentia redargui nequeunt ut tenet Ro-
man. conſ. 2. incip. uiſis col. 2. verſ. aduerten
dum tamen. nu. 4. & Decius conſ. 64. nu. 5. par
te 1. col. 3. verſic. cum ergo & Ioannes Bapt.
Plot. in rep. d. l. ſi quando in uerbo damno da
to uel delicto commiſſo ubi forma in fine. C.
unde ui. ſed homines prædicti cōmunis libur-
ni eo tempore quo factum incendium fuit ꝓ
pe modum omnes aduerſa ualetudine pręme
bantur ut fatetur idem actor reſpondēs duo-
decimæ poſitioni productę per dictum cōmu
ne ergo nō poteſt dictus magiſter Michael a-
ctor facere uim in dicto ſtatuto.

Quarto principaliter pro cōmuni adduci-
tur ratio ſequens nimirum quia ciuitas, uel
16 commune tunc de damno † dato tenetur cū
commune prohibere poterat, & non prohi-
buit ſeu quādo dicto communi imputari poſ-
ſet aliqua culpa ut dicit Bart. in l. 1. §. occiſo-
rum. ff. ad. S. C. Sylla. & idem Bar. conſ. 102. in
cip. chariſſime Dominæ nu. 5. & Angel. conſ.
70. incip. ſtatuto antiquo. Arer. conſ. 57. incip.
diligenter. col. 3. uerſic. præterea & Crauetta
conſ. 3. nume. 16. uol. 1. Ioannes Bap. Plotus
d. l. ſi quando num. 876. c. unde ui. at in pro-
poſita ſpecie dicto communi nihil imputari
poteſt tum quia locus in quo incendium fa-
ctum eſt longè diſtat a liburno oppido, ut fate
tur actor in reſp. ad octauam poſitionem tū
quia idem locus aliorum finibus uicinus eſt,
ut fatetur actor in 14. poſ. Atque etiam eſt lo-
cus maritimus qui ab huiuſmodi damnis non
facile aut cuſtodiri aut prohiberi poteſt, pro-
pter concurſum diuerſarum nationum quę il
luc confluere ſolent, ut eſt notorium, ut dici-
tur in exceptionibus dicti communis, igitur
cum in cōmune nulla culpa cōferri poſſit ma
xime ſi habet ſuos cuſtodes ut dicit Ang. in l.
ſiquid num. 3 ff. de incend. ruin. nau. conſe-
quitur ut dictum commune liburni præd. ma
giſtro Michaeli actori de incendio facto non
teneatur.

Quinto, & ultimo non eſt ommittendum
prædictum actorem nihil cauſæ ſuæ confide-
re poſſe quia licet in quinto capitul. ſeu art. co
natus ſit oſtendere quam ſummam conficiat
ęſtimatio dicti incendij qua in re teſtes quo
que ualde uariarunt nihilominus in huiuſmo
17 di † ęſtimatione facienda non ſeruauit ea quæ
ſecundum iuris diſpoſitionem ſeruanda fue-
rant quandoquidem in probando damni da
ti ualore in primis de iure conſtituere opor-
tuerat exploratores ſeu eſtimatores qui dili-
genter omnia eſtimarent iudicique referent
iuxta communem op. Bart. Bal. Salyc. Paul. Ca
ſtrenſ. in l. 2. C. de reſcind. uend. ubi Cagnol.
num. 258. deinde uero ipſi eſtimatores iurare
debebant de re. B. fide eſtimanda, et ſine frau
de l. hac edictali. §. his illud ubi etiam gloſſ.
Bart. Bal. C. de ſecun. nupt. poſtremo opus
erat partes citari dum dicit extimatores acce
debant ad damnum eſtimandum Bart. in l.
Theopompus. ff. de dote prælegata Cagnol.
d. l. 2. num. 262. Plot. d. l. ſi quando num. 893.
C. unde ui. Quarum rerum nihil cū fuerit ob-
ſeruatum iure optimo firmari poteſt ab accu
ſatione dicti magiſtri Michaelis actoris com-
munem Liburni prorſus abſoluendum eſſe.

Et ita iuris eſſe arbitror ſaniore iudicio
ſemper ſaluo.

Antonius Cioſius Iuriſconſultus Florētinus
& in Piſ. Gymn. ord. iuris ciuilis Veſpertinus
profeſſor ſubſcripſi & ſubſignaui ad laudem
Dei.

S V M M A R I V M.

1 *Tutor debet facere inuentarium antequam ad-
miniſtrare incipiat.*
2 *Inuentarij omiſſio facit tutorem uel adminiſtra
torem teneri ad intereſſe.*
3 *Tutor ſatiſdare tenetur, alias eius geſta ipſo iure
nulla ſunt.*
4 *Fideiuſſor neque legitime datus nec ſolemniter ap
probatus pro non dato habetur.*
5 *Paria ſunt non dare vel non rite dare & ſit non
facere uel non debito modo facere.*
6 *Decretum iudicis debet præcedere in adminiſtra-
tione tutelæ.*
7 *Tutor debet iuramentum præſtare ſe utilia factu
rum & inutilia prætermiſſurum.*
8 *Tutor non poteſt conſtituere procuratorem in rem
pupilli ante litem conteſtatam.*
9 *Tutor conſtituit actorem cum iudicis decreto ſuo
periculo.*
10 *Geſta per procuratorem non legitime datum irri-
ta ſunt.*
11 *Sententia continens facti falſitatem nulla di-
citur.*

12 Sen-

12 *Sententia nulla nunquam tranſit in rem iudicatam, nec meretur nomen ſententiæ.*

13 *Sententia quæ tranſiuit in rem iudicatam interdum retractatur æquitate ſuadente.*

14 *Taciturnitas per quinquennium poſt ætatem minorem habita, actum etiam nullum confirmat.*

15 *Reſtitutio in integrum non eſt neceſſaria ubi nullitas adeſt.*

16 *Querela etiam ſimplex coram uicinis impedit ſententiæ ratificationem.*

17 *Taciturnitas operatur ratificationem dummodo in tali actu non interuenerit dolus.*

18 *Reſtitutio in integrum competit maiorib. etiam ex capite ignorantiæ.*

19 *Sententiam pro ſe latam an & quando liceat in iuſtam allegare.*

20 *Actus non a nomine ſed ab effectu diiudicari debet.*

CONSILIVM CXXXIIII.

MVlta ſunt in cauſa nobilis D. Franciſci Lenzonij quæ apertè demonſtrant illum de iure poſſe, atque debere ab aduerſarijs victoriam reportare.

1 Nam in primis requiritur de iure, vt † tutor faciat inuentarium antequam adminiſtrare incipiat. l. fi. in fi. C. arb. tut. l. tutor qui repertorium. ff. de adminiſt. tut. l. 3. §. tutores. ff. de ſuſpec. tut. l. tutores. C. de admin. tut. Bar. d. l. tutor, qui repertor. in prin. & in l. legitimos. nu. 1. & num. 7. ff. de legitim. tut. Bal. l. 1. §. item ſolent. ff. de off. præfec. vrb. & Rom. conſ. 158. incip. quoad pri. num. 2. dub. Capyc. deciſio. 50. Matheſil. ſing. 107. in addo. num. 4. & M. Ant. Nat. a conſ. 73. num. 13. 1. vol. Pariſ. conſ. 21. num. 53. uol. 2. Vantius trac. de nullita. quæ ex defec. inhabil. ſeu mand. com. nume. 148. Quæ concluſio extenditur etiam ad matrem, & auiam in auth. vt ſine prohibit. matr. credit, & debitr. §. fi. ubi glo. in uerbo, deſcriptiones col la. 7. & Spec. in tit. de tutore. §. nunc videndū. nu. 5. verſ. & ex quo ſuſcepit, & Franc. de Porc. trac. de inuentario. nu. 4. uerſ. 2. quæro. Quod

2 ſi † inuentarij confectio a tutore, vel ab alio adminiſtratore omiſſa fuerit, vt accidit in caſu noſtro, utique tenebuntur ad intereſſe, videlicet quantum aduſus in litem iurauerit. Bart. in l. 1. §. officio. ff. de tutel. & ration. diſtrahen. Dec. conſ. 192. num. 2. verſ. & caſu quo ſupradicta &c. Et propterea dum Dom. Antonia auia materna d. Dom. Franciſci, & Pauli Antonij, & eorum tutrix, ſiue Honofrius eius aſſertus procurator, egit ad reſciſſionem donationis factæ Hieronymo patri dictorum pupillorum, certè dictis pupillis præiudicare non potuerunt. l. qui neque. ff. de reb. eorum. l. 2. § 1. ff. de eo, qui pro tutore, & in ſpecie. Rim. conſ. 386. num. 1. uol. 2.

Secundo cauſa Dom. Franciſci iuuatur ab
3 eo quod traditum eſt, † tutorem antequā adminiſtret ſatiſdare debere. l. 1. C. de tutor. vel curat. qui non ſatiſd. & §. ne tamen. inſt. de ſatiſd. tutor. gloſſ. & Bar. in l. legitimos. nume. 7. ff. de legitim. tuto. & in l. 1. num. 2. ff. rem pupil. ſal. fore. Guid. Pap. deciſ. 330. num. 5. incip. quinque ſunt. Et ideo ſi non ſatiſdederit tutor, geſta per eum ſunt ipſo iure nulla, & ſententia inde lata officere pupillis non poteſt. l. in dubium. in fine. C. de tut. qui ſatis non ded. l. ſi tutor. C. in quib. caſib. in integr. reſtit. non eſt neceſſ. Proſper. Carau. in commentar. ſuper ritibus magnæ curiæ ritu 275. nume. 24. & in ritu 294. num. 5. licet contra ſentit Alb. conſil. 21. num. 7. Vantius de nullit. ex defectu inhabil. ſeu mand. num. 148. & 150. Quapropter cum Dom. Antonia tutrix, ſatiſdederit non legitimè, conſequens eſt, ut omnia quæ ab illius aſſerto procuratore geſta eſſe dicuntur nullius momenti ſint. Quamuis enim dicta tutrix dederit fideiuſſorem, Honofrium filium, ta-
4 men quoniam neque † legitimè datus fuit, neque ſolemniter approbatus eſt ſicut ordinationes ciuitatis Florentiæ exigunt proculdubio dici poteſt, eam non dediſſe fideiuſſorem neque ſatiſdediſſe, quia paria ſunt non facere vel minus legitimè facere. l. quoties. ff. qui ſatiſdare cogantur. l. ſi aut nullum. C. de legit. hæredib. l. quamuis. §. ſi conuenerit. ff. ad Velle-
5 ia. † ubi paria ſunt non dare, uel inutiliter dare, & facit lex 1. § pen. ff. quorum legat. ubi idē eſt non facere, ut non debito modo facere, & non legitimè ordinatus pro non ordinato habetur. gloſſ. fi. in d. l. ſi tutor. C. in quib. cauſ. in integ. reſt. non eſt neceſ.

Tertio quia tutor non debet accipere ad-
6 miniſtrationem † tutelæ, niſi præcedente iudicis decreto. l. naturaliter. in fi. ff. de confir. tut. l. 3. ff. de auth. tut. Spec. tit. de tutore. § ſi uero. verſ. inſtrumentum autem. num. 3. Bar. in l. legitimos. num. 5. ff. de legit. tut. Stephā. Aufrerius ad Toloſan. deciſ. 63. in add. inc. dic quod ad hoc ut tutor &c. & Guid. Pap. d. deciſ. 330. num. 1. & 2. quæ procedunt ſecundum diſpoſitionem iuris ciuilis, licet ſecundum publicā, & notoriam conſuetudinem hodie adminiſtratio decernatur non petita licentia, ut per Iac. Alb. conſ. 21. num. 9. Quare cum dicta tutrix in quaſi poſſeſſionem adminiſtrationis per decretum iudicis miſſa non fuerit, relinquitur eam, vel aſſertum eius procuratorem nihil legitimi adminiſtrare potuiſſe.

7 Quarto quoniam debet tutor † iurare ſe vtilia facturum, & inutilia prætermiſſurum, & expreſſe promittere debet id quod hic omiſſum dicitur ſe defenſurum pupillū §. fi. in authen. ut ij qui obligatas ſe habere perhibent res min. coll. 6. & l. ſi. §. defenſionem. verſ. etiam autem dubitationem. vbi Cyn. Bar. Saly. & Ang.

coram uicinis impedit ratificatione, Bal. in l.
fin.num.2. C. ſi maior factus alien. fact. ſine
decr.ratum hab.ibi per quinque annos conti
nuos &c. nihil conqueſtus eſt facit ad hoc A-
lex.in conſi.117.Viſo proceſſu volum.5.num.
2.ver.nam contractus & Bal.in cõſ.45 inc.quã
doq; contractus nu.1.uol.2.& Rui.cõſ.41.nu.
50.& 51.vol.1. & conſil.63.nu.21.1.vol. Bel-
lon.conſi.12.nu.17.Sufficit enim in caſu pro-
poſito querelam fieri extra iudicium ſecundũ
Azonem & accurſium ut dicit gloſſa in d.l.fi.
in uerbo conqueſtus & ſequitur Bald.d.nu.2.
& Alber.ibi in fine.& ibidem Saly.colum.fin.
numero 6.

Reſpõdetur & tertio licet per lapſum quin
quennij minor deueniens ad maiorem ætatẽ
17 tacuerit & per † taciturnitatem uidetur ratũ
habuiſſe;tamen.d l.fi.debet locum ſibi uendi
care dummodo in tali actu non interuenit
dolus ut in ſpecie declarat Curtius iun. conſ.
50.num.6.& ſeq.parte 1.quare cum in propo
ſita ſpecie interueniſſe dicatur colluſio quæ
detegitur ex eo quod ueras exceptiones diſ-
ſimularunt & falſas probationes admiſerunt
iuxta.l. 1.§.præuaricatorem.ff. ad Senatus Cõ
ſult. Turpilian. & Iaſ. in l.eum qui.§. in popu-
larib.num.2.uer ſic. in tex.ibi.ff. de iureiuran-
do dubium non eſt quin hæc omnia retracta
ri ualeant ut per Vantium tract.de nulli.ex de
fectu proceſſ.num.140.uerſic.ſi uero procu-
rator.Accedit quod etiam maioribus compe
18 tit † reſtitutio in integrum ex capite ignoran
tiæ ex illa parte ſi qua mihi iuſta cauſa.l.1. in
fi.l.ſciendum.ff.ex quib.cauſ.maior Pariſ.con
ſi.100.num.74 uol.1.

Tertio nil me mouet ſi dicatur tunc demũ
acta per huiuſmodi tutores, & procuratores
irrita cenſeri quando contra pupillum ſentẽ
tia lata eſt,d.l.ſi tutor.C.in quib.cauſ.in inte-
gr.reſtit.non eſt neceſſaria ſecus autem dicen
dum quando ſententia lata fuit in utilitatem
pupillorum Riminal.conſ.101.num.10.uol. 1.
Vant. de nullit.ſunt. ex def. inhab. ſeu mand.
nu.148.ut uidetur hic. & propterea nihil iſto
caſu contra ſententiam opponi poſſe,nec lice
re,iniuſtam dictam ſentẽtiam allegare, ut per
glo.& doct.in c.inter dilectos.de donationib.
Bernard.Diaz.682.inc. ſententiam per ſe.

19 Quoniam reſpondetur quamuis † ſenten-
tiam ſecundum ſe latam iniuſtam allegare nõ
liceat,tamen prædicta poſitio limitatur quan-
do ſentẽtia quæ quod attinet ad ſuperficiẽ la
ta dicitur in fauorem,re uera, & effectu conſi
derato lata eſt in illius damnum,& præiudiciũ
nam quatenus contra ſe facit poteſt quis eã
allegare iniuſtam, arg. eorum quæ dicit Bart.
& Iaſ.in l.ſi ſeruus plurium.§.ſi hereditatis.nu
me.5.ff.de leg.1.& Bernard.Diaz.reg.682.in-
cip. ſententia. vbi dicunt licere alicui ſenten-
tiam pro ſe latam, aſſerere, & allegare iniuſtã
in ea parte quæ illum lædit, & propterea licet
ſententia quo ad ſuperficiem appareat lata in
fauorem actorum,tamen ſi introſpicitur dili-
gentius re uera effectuque conſiderato in eo
rum præiudicium lata eſt,eiſque præiudicialis
atque damnoſa eſt ſi res, non autem verba,
conſiderentur quandoquidem rebus nõ uer
bis lex imponitur.l.2.C.commu.de leg.l.fi.C.
20 de vſur. certique iuris eſt † actum non a no-
mine,ſed ab effectu diiudicari debere.l.ſi olei
iun.glo.C.loc.Iaſ.in l.non codicillum. C.de te
ſtam. ex quib.omnib.concludendum eſſe pu-
to.cauſam d.Dom. Franciſci eiuſmodi eſſe in
qua ipſe de iure ſecundum, ſe debeat ſenten-
tiam obtinere.

Et ita ſaluo ſemper ſaniore iudicio iuris eſ-
ſe arbitror.

S V M M A R I V M.

1 *Filius rogatus reſtituere hæreditatem duas quar tas detrahere debet, nempe legitimam & trebelli anicam.*
2 *Legitima, & trebellianica in unam coniuncta ſummam abſorbent dimidiam totius hæreditatis.*
3 *Legitima quo pacto deducitur ex bonis hæreditarijs.*
4 *Fructus percepti non computantur in quartam trebellianicam.*
5 *Conſumpta a filio computantur in legitimam.*

CONSILIVM CXXXV.

Diuino nomine implorato.

QVamuis ſupraſcriptæ concluſiones
in iure veriſſimæ ſint,& per clariſſi
mum aduocatum locis principali-
bus adeo illuſtratæ vt alijs non e-
geant adminiculis;nihilominus, ne illius ſen-
tentiæ ſimpliciter ſubſcribendo uidear rẽ per
functoriè tractauiſſe, ultra allegata per eum,
moueor autoritatibus infraſcriptis.
Et quod attinet ad primum non videtur dubi
1 tandum quin † filius rogatus reſtituere hære-
ditatẽ poſt mortem,vel ſub conditione, duas
quartas detrahere poſſit, modo diuerſis tem-
poribus detrahant; vnam, nempè legitimã
tanquam filius,alteram uerò nimirum trebel-
lianicam tanquam inſtitutus & rogatus de re
ſtituendo.Id quod hodie apud nos vbiq; ſer-
uatur.Iaco.Butrig.in auth. res quæ.C.comm.
de legat.Ioan. Fabri. & idem Iacob.Butrigar.
in l.quanquam.C.ad l.Falci.Alex. in l. mulier.
§.cum proponeretur.colum.6.verſ. in gl. fin.
ff.ad

ff.ad Trebell.vbi dicit hanç concluſionem ſe-
cundum conſuetudinem approbari & idem
Alex.conſi.43.lib.2.num.8.Iaſ. in auth. nouiſ-
ſima colum.10.num.39.C.de inof. teſtam. &
l.filium quem habentem.colum.4.num.8. C.
famil. erciſc. Decius in l. cum proponas pri-
ma num.2.& num.3.C.de pactis ubi dicit hãc
eſſe opinionem communem canoniſtarum,
& legiſtarum & idem Decius conſ.55.num.8.
parte.1.& conſ.419.num.1.parte.3.Et Pariſi.
conſ.1.num.78.uol.3.Et Soci. iun. conſ. 131.
num.59.uol.1.ubi dicit hanc opi.eſſe commu
nem & per totum mundum ſeruari.

Quo uero ad ſecundum,omnes ad unum
2 conſentiunt legitimam † & trebellianicam
portionem in unam ſummam redactæ tum
fuerunt abſorbere atque ab ſumere conſue-
uiſſe dimidiam partem bonorum ſeu totus
hæreditatis,eiuſque quod quis habiturus fuiſ
ſet ab inteſtato.Quemadmodum firmat Ia-
cobus.Butrigar.in d.l.quamquam.col. 1. uer-
ſic.modoquæro.C.ad.l.falcid.ubi dicit ab hac
opinione neminem diſcrepare. eamque te-
net ibidem Bal.& Corneus num.3.Et Angel.
in l.in ratione.§.quod vulgo.colu.fi.uerſic.in
fi.glo. num.3.ubi idem firmat Imo.col.6. uer
ſic. & aduerte.ff.ad.l.falc.& Corn. conſ. 104.
num.6.& 7. uolum. 4. Et Iaſ. in auth.res quę.
col. 3.uerſic. principaliter nota.C.communia
de lega.qui aſſerit ſecundum conſuetudinem
totius orbis quæ ſeruatur filium qui non de-
bet ſtatim reſtituere detrahere duas quartas
& conſequenter habere dimidium totius hę-
reditatis idem tenet Bened. Capra in conſi.
65.num.5.& conſ.64.num.26.& conſ.20. nu.
8.& conſ.89.nu.23. & Riminal.conſ.131. nu.
9.vol.2.& conſ.333.num.3.eo.vol.2.Decius.
conſ.228.2.parte num.5.uerſic. reperitur, &
Iacob.Alba conſ.17 num.13.& conſ.41.num.
1.Et Marcus Antonius.Natta.conſ.145.titu-
lo 24.parte 1.& Crauet.conſ.50. num.1.lib.1.
qui omnes fatentur legitimam & trebellani-
cam portionem ad unam ſummam redactas
ad dimidium hæreditatis adſcendere.

Cuius rei ratio aſſignatur quia cum earum
portionum detrahẽdarum rationem inimus
3 in primis ex tota integraque hæreditate † le-
gitimam deducimus quæ ſi fuerint quatuor
filii aut pauciores,eſt tertia pars §.1. in auth.
de trien.& ſem.poſtquam uero legitimam de
duxerimus, rurſus de reſiduo detrahimus
quartam partem,quæ ſane duę partes ſimul
coniunctæ dimidium totius hæreditatis con
ficiunt. Exempli cauſa teſt. habet in bonis
300.ante omnia centum pro legitima dedu-
cuntur, rurſus ex ducentis quæ ſunt reliqua,
& per conſequẽs ex reſiduo detrahitur quar
ta trebellianica quæ cõplectitur 50. Quo fit,
ut ſi ea quinquaginta cum centum coniuxe-
ris, facile intelligas iam reſultare ſummam
centum & quinquaginta, quæ ſumma,eſt di-
midia pars trecentorum atque ita hanc ratio
nem ineundam eſſe tradit Iacobus Butrig. Sa
ly. & Corn.d.l.quamquam. C. ad l. fal. & Be-
ned.Capra d.conſ.64.num.22.& conſ.65.nu
me.5.& Imola d.l.in rationem.§.quod uulgo.
ff.ad.l. fal.& Corn.d.conſ.104.lib.4.num.5.ſu
pra deductum.

His ita ſe habentibus conſequens eſt ut in
propoſita ſpecie, Ioanni filio rogato a patre
reſtituere hæreditatem per mortem filius ſuis
liceat detrahere pro ſua legitima & trebellia
nica dimidium omnium prædictorum bono-
rum quod autem diximus hoc caſu duas quar
4 tas deduci poſſe adeo uerum eſt, ut † fructus
percepti quæ ipſum Ioannem in quartam tre
bellianicam non computentur quia fructus
præcepti a liberis primi gradus non compu
tantur in quartã.Senatuſc.Trebellian. eo etiã
caſu quo duæ portiones deducendæ eſſent
Bart.& Alex.in l,quod de bonis.§.quod auus.
ff.ad Trebell. Ripa in l.in fideicommiſſariam
num.30.ff.ad trebell.Ruy.conſ. 21. num. 11.
vol.3.Soci.iun.d.conſ.131.num.62.uol. 1.Pa-
riſ. conſ.25.num.55.vol.2.Couarru.in c. ray-
nutius.§.undecimo num 8.ubi atteſtatur eſſe
communem extra de teſtamen.

Id autem quod ſupra firmaui licere ſcilicet
filio dictorum bonorum dimidiam partẽ con
ſequi, temperandum eſſe puto niſi ipſe filius
tot bona teſtatoris ſui patris alienaſſet, uel
5 quoquo modo † conſumpſiſſet quę legitimã
prędictam conficerent.l.marcellus.§.res quę.
ff.ad trebe.& Bened.Capra in conſ.18.nu.20.
col. 3.& ita de iure reſpõdendũ eſſe arbitror
ſaniore iudicio ſemper ſaluo.

SVMMARIVM.

1 *Filius ſacerdotis in ſacris conſtituti an poßit legi timari auctoritate ſummi pontificis.*

2 *Legitimatio facta auctoritate Papa an ualeat in terris imperij.*

3 *Legitimatio dicitur quadam diſpenſatio & habilitatio ad ea de quibus in priuilegio legitimantis habetur.*

4 *Summus Pontifex poteſt tertio praiudicare etiam in alijs quam beneficialib idq; cum cauſa facere praſumitur.*

5 *Pater hodie quoſcunque filios alere tenetur.& poteſt ſibi portionem prouictu relinquere.*

CONSILIVM CXXXVI.

In Dei nomine.

AD primam dubitationem in qua
1 quęritur an † filius ſacerdotis, &
conſtituti in ſacris poſſit legitima
ri auctoritate ſummi Pontifi-
cis

cis, omiſſis diſputationibus & concluſiue reſpondendo, dico, prædictos filios ſacerdotū auctoritate ſummi Pontificis poſſe legitimamari ut per Hoſtien. in ſumma qui filii ſint legitimi. §. fi. uerſic. numquid ergo cum adulterino &c. & hanc opin. ſequitur, & communē eſſe atteſtatur Paul. Caſtrenſ. in conſ. 102. incip. uidendum eſt 1. de ipſo Alderico num. 3. parte 2. ubi dicit communiter teneri filios ſacerdotis poſſe legitimari per Papam, quam opinionem tenet etiam Alex. conſ. 2. num. 8. lib. 1. ſed dubitari poſſet an hæc legitimatio
2 † facta auctoritate Papæ ualeat cum emanauerit in terris imperii de bonis ibi poſitis iuxta tradita per Paul. Caſtrenſ. conſ. 467. num. 7. parte 2. et certe Antonius de Butrio in c. per uenerabilem num. 11. qui filii ſint legit. uidetur dicere huiuſmodi filios clericorum poſſe legitimari auctoritate ſummi Pontificis quoad ſpiritualia & temporalia in terris imperii, nanque licet non ſit hæc eſſentialis & uera legitimatio, tamen effectu inſpecto, † legiti-
3 matio dicitur, & eſt quædam diſpenſatio, & habilitatio ad omnia quæ expreſſim & nominatim in dicto priuilegio legitimantis habentur, unde ſi in priuilegio, ut hic accidit, dicitur ſpeciatim clericorum filios ſeu adulterinos poſſe legitimari ad hæreditates, & ſucceſſiones tunc proculdubio ad eas habilitatus, & diſpenſatus dicetur iuxta ea quæ tradit Paul. Caſtrenſ. d. conſ. 467. nume. 7. parte 2. Quod ſiquis contrarium afferat, is illud probare debet, Horatius enim qui habet inſtrumentum legitimationis, uidetur habere fundatam intentionem pro legitimationis ſuę ualiditate adeo, ut dicenti contrarium incumbat onus probandi. Gozadin. conſ. 98. num. 11. Iaſ. conſi. 184. uol. 3. ubi dicit quando eſt dubium an ualeat uel non ualeat legitimatio, tunc in dubio facienda eſt interpretatio, ut ipſa ualeat. l. quoties. ff. de rebus dubiis, & Decius conſ. 462. in princ.

Et licet bona poſita ſint in terris imperii adhuc tamen dici poſſet legitimationem ualere, quia ſi in dicto priuilegio adeſt clauſula non obſtante &c. vt mihi proponitur, tunc ſane certi iuris eſt ſummum † Pontificem poſ-
4 ſe etiam in aliis, quam in beneficialibus tertio prȩiudicare id quod cum cauſa facere prȩſumitur ut per Alex. in conſ. 2. num. 20. ult. col. lib. 1. præſertim cum hæc bona magna ex parte quæſita proponantur ex induſtria & laboribus dicti clerici non autem ex patrimonio ſint.

Quod uero attinet ad portionem quæ Horatio relicta dicitur in quodam teſtamento
5 paterno cum hodie † pater quoſcunque filios illegitimos regulariter alere teneatur. c. cum haberet de eo qui dux. in matr. eam quam certum eſt patrem filiis illegitimis portionē relinquere poſſe unde ſibi ad uictum neceſſaria comparent Bart. l. ſi. ff. de his quibus ut indign. maxime cum extet ut mihi relatum eſt quædam promiſſio facta dicto Horatio per Octauianum quȩ ſeruanda eſſet. l. 1. ff. de pact. præſertim cum teſtibus fide dignis ualidȩ cō firmetur. & hȩc omnia ſaluo ſemper iudicio meliori.

Antonius Cioſius Iuriſc. Flor. in Piſ. gymnaſio ordin. ius ciuile ueſpere docens in fidem mea manu ſubſcripſi. 17. Auguſt. 1574. Piſis.

SVMMARIVM.

1 *Tutrix ante litem conteſtatam non conſtituit procuratorem ad lites & cauſas. ſed ab ipſis pupillis autoritate eius conſtituitur.*
2 *Tutor non ſolemniter datus ſi quid fecerit in damnum pupilli, illud non valet.*
3 *Pupillus damno affectus per tutorem, poteſt agere vel contra tutorem ad intereſſe, vel in integrū reſtitui.*
4 *Moram nullam dicitur ille commiſiſſe cui aduerſus obligationem competit exceptio.*
5 *Mora nulla eſt vbi nulla præcedit petitio.*

CONSILIVM CXXXVII.

Diuino nomine implorato.

QVæ ad cauſam Nobilis Franciſci Lęzonij iuuandam iamdudum ſcripſeram ijs accedat etiā. Id quod inquit Paulus Caſtr. conſ. 413. nu. 3. verſ. ſuper 2. part. 2. ubi dicit poſito, vt mulier
1 de qua ibi legitima † tutrix eſſet quod ille negat, tamen non poſſit conſtituere procuratorem ad lites & cauſas, ut fecit ante litem per eam conteſtatam, quia non erat domina, ſed debuit conſtitui per ipſos pupillos cum tutricis auctoritate, uel debuit conſtituere actorē cum iudicis decreto vel dari per iudicem cū conſenſu tutricis. l. neque. C. de procur. quæ cum facta non fuerint, manifeſtè indicant geſta per ipſum procuratorem non ualuiſſe tanquam facta per eum, qui legitimum mandatū non habebat, ut per Paul. Caſt. d. num. tertio, Non poſſe a tutore conſtitui procuratorem in rem pupilli ante litem conteſtatam tradit etiam Decius in c. intelleximus num. 63. extra, de iudicijs & Riminal. conſil. 101. nume. 3. & num. 5. uolum. 1. Robert. Maran. in repetitione. l. ſi actor. num. 10. de procurat. & Gabriel. Saray. ad ſingul. 44. in annot. nu. 10.

Quæ tanto magis procedunt in caſu noſtro quanto clarius conſtat dictam Domi. Antoniam

niã auiã nõ fuiſſe ſolemniter datam tutricem
2 quo caſu tutor† non ſolemniter datus ſi quid
fecerit quod damnum pupillo inferre poſſit
non ualet quaſi factum ſit ab eo qui admini-
ſtrare non poterat, vt per Pau.Caſtr. in conſi.
355.nu.4. uer. Item dico parte prima.

Præterea quando tutor aliquo modo dam
3 no afficit ſuum pupillum tunc ſanè† in electio
ne pupilli eſt uel contra tutorem agere ad in-
tereſſe, vel in integrum reſtitui. l. etiam. C. ſi
tut.uel.cur.inter. Panorm. Abbas in cap.cum
ueniſſet de in integr.reſtitut.Soci. iun.conſil.
148.num.35.uol.1.nam minor reſtitui poteſt
aduerſus rem iudicatam intra tempora debi
ta.l.1.C.ſi aduer.ſent. Socinus.conſ.242.nu.1.
vol.2.& Soci.iun.conſ.131.num.8. uolum.3.
Ioan.de Amicis conſ.53.num.6.certum eſt au
tem pupillum dum conqueritur, & aſſerit ſe
leſum & profitetur ſe non teneri ad obſeruan
tiam contractus, uideri eum petiiſſe reſtitutio
nem licet de ea nullam mentionem fecerit To
mas grammat.copioſe in conſi.123. numero
4.& 5.

Nec officit dicto Domino Franciſco dubi
tatio, quam audio excitari uidelicet, cum poſt
latam ſententiam non præſtitiſſe ea ad quę te
neri dicitur in contractu donationis eius pa-
tri factę per auctores aduerſarij. Nam cum bo
na propter quæ ipſe tenebatur ad eas præſta-
tiones deuenerint ad manus dicti aduerſarij
non potuit dictus dominus Franciſcus in mo
4 ra conſtitui. Quia nullam† moram dicitur co-
miſiſſe ille cui aduerſus obligationem compe
tit exceptio Corneus conſi.40.num.12.vol.2.
& conſi.176.num.18.volum.1.& conſ.77.nu.
3.volum.3. Gratus in conſil. 84. nu.2. volum.
1.& Gozad.conſ.31.nume.17. facit ad hoc id
quod tradit Soc.iun.in conſil.114.nume. 38.
5 volum. 3. præſertim cum † mora nulla ſit ubi
nulla præceſſit petitio l.lecta circa finem. ff. ſi
cer.pet.l.nulla.ff.de reg.iur. Natta conſil. 76.
numero quarto.volum.primo.& Ruy.conſil.
152.nume. 15.volum.5.& conſi.221.nume.3.
volum.1.cum ſimi.

Et ita iuris eſſe arbitror ſaniore iudicio ſem
per ſaluo ad laudem Dei.

SVMMARIVM.

1 *Reſeruationes iurium in ſententia facta non tol-
lunt ius alteri.*
2 *Verba reſcripti ita ſunt intelligenda, vt cõueniãt
interrogationi.*
3 *Dictio, ordines, quid importet. & quid ſit, or-
dinare.*
4 *Verba ſtatuti, quarumcunq; cauſarum, & quomo
documque oriri contigerit, interpretantur.*
5 *Cauſa iudicis ad quem rem remitti poſſint ad iu-
dicem a quo.*
6 *Verba ſententia intelliguntur ſecundum quod iu
dex debebat pronunciare,*
7 *Iudicium idem non dicitur, vbi perſona iudicum
mutata ſunt.*
8 *Conſuetudo loci circa iudicia ſeruanda eſt.*

CONSILIVM CXXXVIII.

In Dei nomine.

SPectabiles domini conſules, circa
cauſam quę vertitur inter magi-
ſtrum Ioannem Lanfrancum ex
parte vna & Taddeum & Ioannē
a Gaue & magiſtrum Angelum Perronum ex
parte alia, ex me quæritur, poſſint ne domina
tiones ueſtræ ſuper dicta cauſa proferre ſentē
tiam. Quapropter uiſo proceſſu omnibuſque
ſcripturis ad me tranſmiſis diligenter conſide
ratis, diuino nomine repetito dico, & refero
ſpectabiles dominationes ueſtras, poſſe ac de
bere per ueſtram diffinitiuam ſententiam di
ctam cauſam reſeruationis & compenſationis
decidere ac terminare ad hoc autem dicen-
dum & referendum plura me inducunt pręci
puè uerò infraſcripta uidelicet

Et primo, de his reſeruationibus iudicari
poſſe ſuadet ſententia dominorum Conſulũ
Maris & dohanæ ciuilis Piſarum in qua dici-
tur, circa alias petitiones & prætenſiones di-
ctarum partium de quibus in actis cauſę prin
cipalis, reſeruamus vnicuique dictarum par-
tiũ iura talia qualia ipſę habeat. Ex quib. uer
bis colligitur, eos reſeruare utrique nõ aufer-
1 re alicui ſuum ius uoluiſſe, quandoquidem† ſi
miles reſeruationes non auferunt ius alteri
Corn. conſil. 67. num. 6. uolum. 3. ſed illud
conſeruant Bertrand.conſil.32.part. 2.in an-
tiquis.& nihil addunt. l.ſi in cond.§. 1.ff.com.
mu.præd. Quare cum ex actis cauſæ principa-
lis appareat dictum Ioannem Gaue petiiſſe
fieri compenſationem, & aduerſarius opina-
retur eam quatenus oportuiſſet factam fuiſſe
deque hoc in ſententia primi iudicis nihil di-
ctum fuiſſet, conſequens eſt ut ex huiuſmodi
reſeruationibus factis in ſententia dominorũ
Conſulum Maris conſeruatum fuerit ius utri
que parti. ſ. ſolutiones mercedis, veluti tradit
Alex.conſi.85.volum.3.ſuper dicta compenſa
tione quoniam clauſulæ reſeruantes operan-
tur ſolũ circa ea quæ inſerta eſſe reperiũtur. l.
item Labeo.ff. fam. erciſcund. l. in ſumma. ff.
de re iudic.

Secundo huiuſmodi cauſam compenſatio
nis & reſeruationis decidendam eſſe; a ueſtro
magiſtratu artis ſerici inde oſtenditur, quòd
Illuſtriſſimus princeps reſpondens ſupplica-
tioni dicti Ioannis de Gaue in qua petebat, vt
uel fieret computatio vel cauſa veſtro magi-
ſtratui

ſtratui vel alteri decidenda demãdaretur ſecũ
dum iuſtitiam reſcripſit de hoc ad ordines ſe
remittere. quibus ſanè uerbis ſignificatur vo-
luiſſe principem Illuſtriſſimum illud ut in hac
cauſa fieret, & ſeruaretur quod ſecundũ ordi
nes iuris, iuſtitiæque decreta legumque diſpo
2 ſitionem fieri oporteret tum quia † verba re-
ſcripti ita ſunt intelligenda, ut conueniant
interrogationi. l. ſi defenſor. §. interrogatus. ff.
de interrogator. act. §. præterea inſtit. de inu-
til. ſtipul. tum etiam quia quod attinet ad rẽ
3 noſtram, † ordines ſignificant ſtatuta, decreta,
legumque ordinationes & diſpoſitiones argu
mento eorum quæ dicit Bellon. in conſil. 12.
nume. 10. & 11. & Iacob. Alba conſil. 49. nu-
mero primo. Namque ordinare nihil a-
liud eſt quàm diſponere & ſtatuere, ut per
doctor. in rub. inſtit. de ord. nand. At ſecun-
dum decreta atque ſtatuta artis ſerici diſponi
tur ut quæcunque cauſæ dependentes ab ar-
tificio dictæ Bombycis ſeu ſerici conficiendi
iudicentur, & decidantur a conſulibus dictæ
artis neque liceat iis qui tali collegio ſubiiciũ
tur coram alio magiſtratu ob huiuſmodi cau
ſas experiri ſub pœna de qua in dicto ſtatuto
igitur hæc cauſa in qua agitur de mercedibus
dicti opificii abſque dubio per hoc reſcriptũ
Illuſtriſſimi Principis, relicta eſt decidenda
ipſis ordinariis iudicibus artis ſerici, ſicut
4 etiam ſuadent † uerba ſtatuti, quod mentio-
nem habet quarumcunque cauſarum. quas
quomodocunque naſci aut impoſterum exo
riri cõtingit, quæ ſunt uerba uniuerſalia Bart.
l. ſi pluribus. ff. de lega. 2. Imola in l. ſi ita ſcri-
ptum in prin. eo. tit. ideoque cauſas quaslibet
quomodocunque conſideratas comprehen
dunt quæuel a principio, uel poſt appellatio-
nem adveſtrum tribunale deuolui contigerit

Qua op. retenta non obſtat quod dici ſo-
5 leat † cauſas de iudice ad quem, non conſue-
uiſſe remitti ad iudicem a quo. Bart. & alii in
l. eos. C. de appellation. Stephan. de Aufr.
tract. de recuſation. in 25. cauſa ſuſpition. nu.
18. Butrius & Panormit. in c. accepta de appel
lat. quoniam reſpondetur, tunc prohiberi cau
ſas remitti ad iudicem a quo. quando eadem
cauſa principalis in qua quis fuit grauatus re-
mitteretur decidenda eidem primo iudici
qui in eadem cauſa partẽ grauauit, ut decla-
rant Zuberella in c. accepta uerſic. in gloſ. nõ
ante de appella. & Alber. Bald. & Saly. d. l. eos.
At hic non remittitur eadem illa cauſa quæ
antea deciſa fuit per Iudicem a quo, ſed alia
uidelicet compenſationis mercedum, ſuper
qua compenſatione facienda uel non facien
da primus iudex a quo nil pronuntiauit li-
cet etiã in ea dicatur non obſtantib. exceptio
nib. d. Ioannis eũ condemnamus ad reſtituen
dum ſericum tamen non ob id dixerunt fieri,
uel non fieri poſſe compenſationem in alia in
ſtantia ſed d. uerba non ob. exceptionib. nihil
aliud ſignificat niſi dictum, ſeu dictos iudices
exiſtimaſſe exceptiones compenſationis non
fuiſſe in ea inſtantia opponendas ad retardã
dam reſtitutionem dicti ſerici ita autem intel
ligere oportere comprobat etiam ratio ſe-
6 quens quoniam † uerba ſententiæ intelli-
guntur ſecundum quod iudex debebat pro-
nuntiare gloſſ. Bartol. in l. ſi procurator. §.
celſus. ff. de cond. ob. cauſ. Stefan. de Fe-
der, tractat. de interpretat. iuris part. 3. num.
7. igitur talis cauſa ad iudicem a quo redire
non prohibetur. præterea reſpõdetur dictam
cauſam in propoſito noſtro non remitti ad
eundem iudicem nam & ſi nunc quoque dici
7 tur idem † iudicium quod antea erat tamen
perſonæ iudicum mutatæ ſunt. l. proponeba-
tur. ff. de iudic. Bart. in l. meminiſſe. ff. de offic.
pro conſ. Panor. in c. quoniam Abbas de of-
fic. delega. quo fit ut talis cauſa ad ueſtrum tri
bul. non iniuria reuerti poſſit. Ratio enim
quare hoc denegatur, eſt ne unus & idem co
gnitor eſſe debeat ſuę iniquitatis atque graua
minis à ſe illati ut per Albericum, & alios d. l.
eos quare cum in caſu noſtro ceſſet ratione
ſupradicta, conſequens eſt, ut ceſſare etiam
debeat diſpoſitio. c. cũ ceſſante de appellat. l.
adigere. §. quamuis de iure patron. cum ſimil.
accedit etiam, nos Piſis hoc iure uti ut a Do-
mino Cõmiſſario appelletur ad Dominos
Priores, ac rurſus a dominis prioribus reuer
tatur cauſa ad idem tribunal comiſſarii cum
propter inſtantiæ curricula perſona commiſ-
ſatii mutata ſit. idcirco & hic quoque circa iu
8 dicium hoc ſeruanda eſt loci † conſuetudo
doct. in l. de quibus. ff. de legib. Bart. in l. cun
ctos populos col. 6. C. de ſumma trin. & fid.
cathol. gloſ. in c. quod clericis de foro cõpet.

Et ita iuris eſſe arbitror idcircoque ita di-
co conſulo & refero.

S V M M A R I V M.

*1 Diſpoſitio exprimens aliquem teneri ad conſignã
dum bona ad æſtimationem per amicos facien-
dam, intelligitur per amicos communes tempo-
re illius expreßionis.*

CONSILIVM CXXXIX.

In Dei nomine.

QVod ad propoſitam quæſtionem at
tinet, facti ſeries eſt huiuſmodi. Pe
trus & Michael Pancuccius anno
1519. dederunt & aſſignarunt in-
ſolutum. Mariano prouinciali auctori Vincen
tii ſetæ, quædam bona quæ in Syngrapha qua
dam deſcripta fuerant pro prætio Flor. 250.
quorum

quorũ ſinguli quatuor libris penduntur. Indeque ſe obligatunt & promiſerunt de ea re facere publicum inſtrumentum in forma iuris ualida poſtea uero anno 1546. Bernar. Setá pater Vincentij petijt dictos Pancuccios adſtringi atque compelli, ad faciendum publicũ inſtrumentum de prædicta datione in ſolutũ. Id circo lata deinde ſententia fuit his fermè uerbis uidelicet declarari petita pro Bernardinum Setam fieri potuiſſe ut infra uidelicet dictos de Pancuciis, teneri & obligatos eſſe, ad tradendum & conſignandum dictis de ſeta tôt ex bonis in dicta ſcripta contentis ad electionem dicti Bernardini Setæ pro dictis Flor. 210. ſecundum communem eſtimationem fiendam per amicos communes. Nunc uero anno ſcilicet 1570. Paucucii conuenti ad implendam dictam ſententiam, reſpondẽt & offerunt ſe paratos ad conſignandum dicta bona ſecũdũ æſtimationem qua hodierno tempore dicta bona ęſtimantur Vincentius uero ſeta dicit ſe contentum, & paratum eſſe accipere ea bona ad eius libitum pro dictis Florenis 210 dummodo eſtimatio fiat ſecundum tempus dicti anni. 1519. quo tempóre facta fuit dicta ſcripta & conſignatio bonorum prędictorum.

His ita ſtantibus quæritur quod nam tempus attendi debet circa huiuſmodi æſtimationem faciendam, Atque ut id quod ſentio breuiter explicem. Arbitror, dictam communem ęſtimationem faciendam fuiſſe & eſſe ſecundum tempus dictę ſententię latæ anno .1546.

1 Quoniam ſi in aliquã dispoſitione exprimatur, aliquem teneri ad conſignandum bona ſecundum communem æſtimationem faciendam per amicos communes, hoc intelligitur de ęſtimatione per amicos communes facienda tempore illius expreſſionis ut per Bal. Nouell. in l. æſtimatæ. ff. ſol. matrim. ubi dicit ſi fundus fuerit datus in dotem ſecundum æſtimationem fiendam ab aliquib. qui támen nũquam fuerunt electi uel ſi fuerunt electi nunquam ęſtimarunt & res ipſa fuit meliorata & præcioſior effecta propter alluuionem, uel propter mutatam conditionem temporum in d. loco. Tunc ęſtimatio, nõ fit ſecundum tẽpus ſoluti matrimonii ſed fiet eſtimatio ſecũdum quod tempore dótis conſtitutę ualebat ſecundum communem eſtimationem fiendã ab hominibus electis ut ex tunc nõn autem, ut ex nunc per id quod habetur in l. ſi uoluntate. C. de reſcindend. uenditione, & in capitul. cum dilecti de empt. & uenditio. Et hanc. Baldi Nouelli op. ſequitur etiam Socin. in conſ. 60. col. 1. num. 1. uerſic. dico quod iſtam. uol. 3. ubi refert. eadem uerba Baldi. Et poſtremo eandem op. ſequitur etiam Mantua in conſ. 44. num. 6. uol. 2. Atqui propoſita ſpecie expreſſio communis eſtimationis faciẽdæ p amicos cões, facta fuit in dicta ſententiã anno 1546. nõ autem anno 1519. in dicta ſcriptura priuata, ut patet ex actis. Igitur prædicta communis ęſtimatio bonorum, nõ debet fieri ſecundum tempus anni 1519. neque ſecundum tempus hodiernum ſed ſecundũ tẽpus anni 1546. quo tempore in ſententia facta fuit dicta expreſſio. Et ita iuris eſſe arbitror ſaniore ſententia ſemper ſalua.

S V M M A R I V M.

1 *Clauſula ſine præiudicio hæredum legitimorum. continet omnes deſcendentes legitimos, & naturales una cum collateralibus ab inteſtato ſucceſſuris.*

2 *Princeps in ſua conceſſione, per clauſulam ſine præiudicio uidetur nolle præiudicare tertio etiam ſi appoſuerit clauſulam ex certa ſcientia &c.*

3 *Clauſula abſque præiudicio hæredum legitimorũ qualiter reſtringatur.*

4 *Hæredes naturales qui dicantur.*

5 *Verba ſine hæredibus exponuntur, ideſt ſine filijs.*

6 *Verba hæredum legitimorum. quando filios non comprehendant.*

7 *Agnati tranſuerſales quando excludantur a legitimato.*

8 *Princeps poteſt adimere ius alteri acquiſitum ex adiectione, ſi non apprehenderit poſſeſſionem adhuc.*

9 *Pater, necnon & patris hæredes tenentur ad alimenta naturalis filij.*

C O N S I L I V M CXL.

Diuino præſidio implorato.

PRoponitur Illuſtriſſimum. D. Camillum poſt mortem. Illuſtriſ. Do. Alphonſi ſui patris naturalis impetraſſe a Carolo eius nominis V. Roman. Imperatore codicillos legittimationis in quibus inter alia dicebatur te præfatum Camillum ex certa noſtra ſcientia & animo deliberato de plenit udine poteſtatis noſtrę Ceſareę legittimamus & c. remouentes omnia obſtacula iuris ciuilis reducẽtes ad priſtinũ iura naturæ & c. omnem geniturę maculam penitus tollimus & abolemus, concedẽtes tibi plenam poteſtatẽ, ut poſſis, & ualeas omnia, & quęcumque feuda, dominia uaſſalligia, tam Imperialia quam Regalia, & quæuis alia tenere, & poſſidere & c. Et in bonis paternis, & maternis cognatorum, & agnatorum, & quibuscumque aliis, ex teſtamento, ſeu ab inteſtato, ſuccedere, & aprehendere abſque tamen hęredum legittimorum & naturalium prębiudicio,

dicio. Necnon ad quaslibet honores, dignitates, & officia, ac eorum exercitia admitti, & omni ſtatuto, & conditione gaudere poſſis, & ualeas, quibus legitimi vtuntur, & potiuntur etiã ſi talia forent de quib. in præſentib. expreſſam mentionem fieri oporteret, &c. Non obſt. aliquib. legibus, ſtatutis, decretis, conſtitutionib. & conſuetudinib. contrarijs, quæ omnia pro expreſſis habeantur. Quibus omnibus, & ſingulis derogamus, &c. Quoniam uero tempore huiuſmodi impetratæ legitimationis ſuperſtes erat Illuſt. D. Lucretia ſoror d. Illuſt. D. Alphonſi, & amita d. Illuſt. D. Camilli, quæ tamen hęreditatem adhuc d. Illuſt. D. Alphonſi ſui fratris nõ adierat. Idcirco his ita ſe habentibus modo ex me quæritur an per illam clauſulam, abſque tamen hæredum legitimorum, & naturalium præiudicio. Imperator legitimatione non obſtante proſpicere, & conſulere voluerit, ſolummodo filijs, & deſcendentibus legitimis, & naturalib. d. Illuſt. D. Alphonſi, an uero fauere, & proſpicere quoque uoluerit alijs agnatis, & hæredib. legitimis, qui ad illius hęreditatem ab inteſtato uenirent cuiuſmodi eſt d. Illuſt. D. Lucretia. Atqui in præſenti conſultatione attingamus ea in quibus uerti uidetur cardo difficultatis prima ſpecie tam legitimationis reſcripti clauſula in qua dicitur, abſque tamen hæredum legitimorum, & naturalium præiudicio quam iuris communis diſpoſitio in primis ſuadere uidentur, Imperatorem licet honorifice Illuſt. D. Camillum in familiam agnatorum aſciuerit non propterea tamen præiudicium aliquod, uel intuliſſe, uel inferre uoluiſſe, cæteris alijs agnatis, qui eidem Illuſt. D. Alphonſo ab inteſtato ſuccederent, & conſequenter dicendum uidetur codicillos imperatorios non obeſſe Illuſt. D. Lucretię cui tempore legitimationis conceſſæ fratris hæreditas iam fuerat deuoluta. Id quod primũ
1 oſtendi poſſe uidetur, quoniam † clauſula ſine præiudicio hæredum legitimorum continere uidetur, non ſolum filios, & deſcendentes legitimos, & naturales, uerumetiam omnes eos collaterales, & tranſuerſales qui ab inteſtato ſucceſſuri eſſent patri illius qui legitimantur, ut dicit Dec. conſ. 57. num. 6. Pariſ. conſ. 44. uol. 2. & Soc. iun. conſ. 121. nu. 16. 2. vol. & Did. Coua. in epit. ad 4. lib. decretal. tit. de teſt. par. 2. c. 8. §. 10. nu. 1. & Io Dilect. tract. de arte teſtandi. tit. de lib. & poſthu. caut. 18. ubi refert hanc eſſe còm. ſententiam, & Soc. iun. conſ. 97. nu. 42. vol. 2. & conſ. 120. nu. 23. eo. 2. uolu. ubi atteſtatur hanc opi. eſſe magis com. magisquè receptam. Atqui præd. Illuſt. D. Lucretia connumeratur inter agnatos, collaterales, & tranſuerſales qui Illuſt. D. Alphonſo de iure com. cum ſit eius ſoror utrinque coniuncta ſuccedunt. auth. ceſſante. C. de legit. hęred. & §. reliquum eſt ibi ſi igitur defunctus in auth. de hæred. ab inteſt. ueni, & l. maximum uitium. C. de lib. præt. ergo cenſetur eſſe comprehenſa ſub ea clauſula, abſque hęredum legitimorum præiudicio adeo, ut ipſa fratri ab inteſtato ſuccedens poterit excludere d. illuſt. D. Camillum legitimatum. Secũdo per huiuſmodi legitimationem pręiudicium nõ fieri Illuſt. D. Lucretiæ ex eo confirmari poſſe ui-
2 detur, quòd † Princeps in ſua conceſſione ſubijciendo clauſulam ſine pręiudicio indicare uidetur ſe nolle auferre alteri ius quęſitum, ut tradit Oldrad. conſ. 237. ad fi. & Aug. Bero. conſil. 65. nu. 131. 1. uol. nec adimit legitimando Princeps regulariter alicuius acquiſitum, ut per Socy. iun. conſ. 49. nu. 10. uol. 4. & per eundem in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. nu. 134. ff. de lib. & poſth. ubi dicit hoc eſſe magis cõmune. Quod quidem adeo uerum eſt, ut etiam ſi appoſuerit clauſulam ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, nihilominus non inducatur graue, vel notabile pręiudicium Tertio Dec. cõſ. 606. nu, 18. & conſ. 373. nu. 14. & Pariſ. conſ. 82. n. 65 1. uol. & Rol. a Val. conſ. 7. nu. 115. vol. 2, præſertim quãdo Princeps de factis circunſtantijs in quo legitimat non fuerit affatim certior factus ut per Soc. iun. conſ. 77. nu. 105. uol. 1. Atqui in caſu propoſito ante legitimationem cõceſſam quęſitum dicitur fuiſſe ius Illuſt. D. Lucretiæ ad hæreditatem ſibi delatam per mortem Illuſ. D. Alphonſi, ergo cum in priuilegio iſtius legitimationis imperator uſus fuerit clauſu. ſine præiudicio hæredum legitimorum dicendo uideretur imperatorem, neque abſtuliſſe, neque auferre voluiſſe illi non citatæ ius acquiſitum, ẽt ſi adiecerit clauſulam ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis. Veruntamen his minime refragantibus propoſitę quæſtioni reſpondendum eſſe puto imperatorem in hoc legitimationis reſcripto per illam clauſulam, abſque tamẽ hæredum legitimorum, & naturalium pręiudicio uoluiſſe, ac ſtatuiſſe non obſtante legitimatione proſpicere. tantummodo filijs, & deſcendentibus legitimatis, & naturalibus d. Illuſt. D. Alphonſi ſi quos forte eum ſuſcipere contigiſſet, & per conſequens conceſſiſſe imperatorẽ, ut ipſe Illuſ. D. Camillus legitimatus excluderẽt ab ea ſucceſſione per d. Illuſt. D. Lucretiam quę alioquin ſucceſſiſſet ab inteſtato.

In hanc autem partem potiſſimum rationes ſequentes, me ducunt.

3 Primo quia † clauſula abſque tamen hæredum legitimorum præiudicio, et ſimiles non intelliguntur loqui de omnibus agnatis, uidelicet collateralibus, & tranſuerſalibus, qui ab inteſtato ſucceſſuri eſſent, ſed locum ſibi ſolummodo vendicant in filijs, & deſcendentibus legitimis, & naturalibus illius patris, cuius filius naturalis petitur legitimari, ut firmat Petr. Anchar. in conſ. 153. incip. pro fratribus defuncti. nu. 5. verſ. vt dixi, & tenet Ang. in conſ. 264 inc.

Et reſtringi debere hanc clauſ. ſine præiudicio hæredum legitimorum ad filios affirmat ẽt Ruy. conſ. 104. nu. 2. uol. 3. & conſ. 72. nu. 5. & 6. eo. 3. uol. & Ant. Capyc. deciſ. 22. inc. fuit apud me. nu. 7. & nu. 8. qui dicit iſtius clauſulæ eã uim eſſe, ut non exiſtentib. filijs legitimis, & naturalib. eo caſu legitimati filij excludant agnatos, & tranſuerſales. Hoc ipſum comprobat Grat. cõſ. 63. lib. 1. nu. 7. & 8. ubi inquit clau. ſine præiudicio referri tantum ad deſcendentes, & eandem opi. approbat Soc. iun. conſ. 97. n. 42. uol. 2. quo in loco ipſe affirmat clauſ. abſq; præiudicio, &c. non ſimpliciter eſſe intelligendam in quibuſcũque uenientib. ab inteſtato, ſed locum hẽre dũtaxat in filijs legitimis, ſi quos fortaſſis hẽret ille cuius filius legitimatur. Atque ita eandem clauſulam interpretatur. Lanc. Gali. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. nu. 90. ff. de lib. & poſth. ubi dicit cla. ſine præiudicio hęredum legitimorũ fauere filijs, & deſcendentibus legitimis, & naturalib. non autem alijs agnatis, & ibidem teſtatur hanc opi. eſſe com. quam laudat etiam Io. Crot. in §. & quid ſi tantum. in l. Gallus. nu. 144. ff. de lib. & poſth. dicens hanc opi. eſſe magis tutam, & rationi magis conſentaneam. Secundo principaliter in legitimatione propoſita mentẽ Imperatoris legitimantis, fuiſſe proſpicere tantũmodo filijs & deſcendentib. Illuſt. D. Alphonſi, non autem alijs illius agnatis uenientib. ab inteſtato inde colligitur, quòd in eadem clauſ. ultra uerba hæredum legitimorũ adijcitur, præterea uerbũ, & naturalium, quod certe reſtringitur, atque coarctat illa uerba hæredum legitimorum indefinite prolata, quaſi ſignificare uelit ea uerba, hæredum legitimorum, non eſſe referenda ad omnes hæredes legitimos, ſed reſtringi tãtum debere ad illos hæredes, qui ſint ẽt hæredes naturales alioquin uerbum naturalium poſitum in d. legitimatione ſuperuacuo fuiſſet adiectum contra §. quib. 1. Conſt. C. & nihil operaretur quod eſſet contra iuris regulã qua cauetur uerba debere aliquid operari. l. ſi quando. ff. de leg. 1. c. ſi Papa. de priu. lib. 6. hęredes autem naturales proculdubio ſunt ipſi filij,
4 & deſcendentes. Quamquam. n. naturales † hęredes dicuntur illi qui iure naturę ſuccedunt, ut per Alex. conſ. 56. inc. viſo proceſſu cauſę. nu me. 4. & 5. uerſ. apparet ergo. uol. 2. potiore tamen ſignificatione quę pręualet. l. 1. §. qui in ꝑpetuum. ff. ſi ager uectig. uel emphy. petat iure naturę ſuccedere dicuntur ipſi liberi, & deſcendentes dum admittuntur ad hęreditatem parẽtum. l. cum ratio. in prin. ff. de bon. dam. ibi naturalis ratio quaſi lex quædam naturę tacita liberis parentum adijcit hęreditatem, & l. ſcripto. §. fi. ff. unde lib. ibi liberos naturę ſimul, & commune uotum parentum admittit &c.

Quod ualde confirmatur ab eo quod, & in ipſa eadem clauſ. ſine pręiudicio hęredum uerbum, hęres, accipitur pro filio, ut per Corn. cõſil. 253. nu. 6. uol. 4. & conſ. 147. nu. 6. uol. 3. & ſequitur Aug. Bero. conſ. 109. num. 4. uolu. 2. ubi dicit uerbum, hęres. accipi pro filio. Id quod locum haberet, nõ ſolum cum de bonis patrimonialibus, & allodialibus ageretur quemadmodum hactenus pręſuppoſuimus, ſed etiam quãdo legitimatus, & agnati inter ſe de feudo controuerſarẽtur. Nam cum appellatione hęredũ in conceſſione feudi filij, & deſcendentes tantummodo comprehendantur. c. 1. §. ſi clientulus. de alienatione feudi. Bal. in l. liberti. C. de operis liber. Steph. Bertrand. conſ. 42. nu. 1. 3. uolu. par. 2. Dec. in conſ. 445. nu. 13. & Lauren. Syluan. conſ. 3. n. 63. & conſ. 52. n. 3. par. 1. & Marc. Ant. Nat. conſ. 501. n. 1. uol. 3. & Io. Ceph. conſ. 258. n. 11. uol. 2. qui quidem filij, & deſcendentes, ut ad ea feuda admittantur debent quoq; hæredes eſſe. Gozad. conſ. 8. nu. 30. Alc. conſil. 160. nũ. 5. Crot. conſ. 125. n. 16. Crau. conſil. 13. nu. 1. 1. uol. conſequens eſt, ut dicamus etiam clauſ. abſque pręiudicio legitimorum heredum ſi forte de feudo contenderetur ad filios, & deſcendentes ſolùm ſine ulla controuerſia referri debere, ut uerba intelligantur ſecundum ſubiectam materiam. l. ſi uno. ff. locati. His ita ſtabilitis ea quę pro contraria parte ſuperius adducebãtur. nõ magno negotio diluũtur, Et primum ſane dubiũ in quo dicebatur. clauſulam ſine præiudicio, hæredum legitimorum comprahendere non ſolum filios, & deſcendẽtes, uerumetiam agnatos alios qui uenturi eſſent ad inteſtati ſucc. iux. opi. Dec. & Soc. iun. conſ. 120. nu. 25. uol. 2. & ſeq. quor. opi. dicebat cõis facide quidem tolle poſſe uidetur fodere quodam diſtinctionis arg. gl. 1. in l agraria. ff. de term. mo. & gl. in l. apud antiquos. C. de fur. qua quidẽ diſtinctione hæc opinio Decij, Soc. iun. & cæterorum 1 loco ſupra relata ita iuridice videtur poſſe conciliari cum opinione contraria Ancharani, quam in caſu propoſito poſtremo firmaui. Nãq; aut nos uerſamur in ea facti ſpecie in qua uerba illa hæredum legitimorũ, uel hæredib. legitimis poſita in clauſ. ſine, uel abſq; prętiudicio, vel ita tamen, ut ſiue dummodo nõ præiudicet incommodo ad filios & deſcendentes referri non poſſunt, & tunc ſane fateor verba hæredum, uel hæredum legitimorum compręhendere poſſe ac debere etiam agnatos uenientes abinteſtato exẽpli cauſa in reſcripto legitimationis ait Princeps, Te legitimamus ſine præiudicio legitimorum filiorum & hęredũ
6 hoc. n. caſu uerba † hęredum. neq; poſſunt, neque debent intelligi de filijs, & deſcẽdẽtib. quoniam cum filiorum nominatim expreſſim, & ſpeciatim mentio antea facta fuerit utiq; ſub illa indefinita, & generali appellatione hæredũ non dẽnt, nec poſſunt contineri filij. l. doli clã. ff. de uerb. obl. ne quid ibi dicatur ſuperfluum.

igitur

igitur ne illa verba hæredum fruſtra appoſita
cenſeantur neceſſarium eſt fateri verbum,&hę
redum, tunc in agnatis venientib. ab inteſtato
locum habere, quaſi dixerit Princeps facimus
te legitimum ita tamẽ, ut neque filijs legitimis
neque etiam cæteris alijs agnatis venientibus
ab inteſtato præiudicetur, quapropter etiam ſi
concedamus opi.Dec.& Soc.iun.ueram eſſe ni
hilominus adhuc audacter aſſcueramus eã no-
bis opi.nihil obeſſe quippe quæ non pertinet
ad caſum noſtrum in quodam ſine præiudicio
alijs uerbis conficitur. Eo que mõ concepta ẽ,
ut uerbum hæredum referri, atque reſtringi
poſſit,& debeat ſolum ad filios, & deſcẽdentes
ſine ullo timore ſuperfluitatis,& ita ſoluit Ruy.
conſ.103.nu.3.uol.3. Aut vero agimus de ea
ſpecie in qua illa verba hęredum, vel legitimo-
rum hæredum referri poſſunt, ac debent ad fi-
lios,& deſcendentes,atque eo ſane caſu appel-
latio hęredum non complectetur,neque com-
plectitur,neque complecti debet omnes colla-
terales agnatos,ſed reſtringitur tantũ ad filios,
& deſcendentes ꝑ rationes ſup.hac parte dedu
ctas. Atqui in legitimatione de qua tractamus,
ubi clauſula reperitur ita concepta, videlicet ſi
ne hæredum legitimorum,& naturalium præiu
dicio uerbum hæredum ſine ullo timore ſuper
fluitatis referri poteſt, & reſtringi tantum dẽt
ad filios,& deſcendentes,tum quia de filijs ex-
preſſa mentio antea facta non fuerat, tum etiã
quia illud verbum naturalium limitando decla
rat de quibus legitimatis Imperator ſenſerit,ut
ſupr. dixi ergo clauſula,legitimorum hęredum,
in caſu noſtro non debet comprehendere om
nes agnatos ſuccedentes ab inteſtato, & conſe
quenter non debet proſpicere ipſi Illuſt.Dom.
Lucretiæ,ſed tantum filijs quos d. Illuſt.Do. Al
phonſus legitimos ſuſcepiſſet. Atque hoc qui-
dem caſu optime procedit ſuprad.opin.Anch.
quæ com.eſt, & conſona rationi ſecundum ſo-
lutionem,& conciliationem traditam per Ruy.
d.conſ.103.nu.3.vol.3.ſup.alleg.cuius opi.tam
quam diſtinguens,& conciliatrix cæteris ẽ præ
ferenda.§.cum ex aliena.inſt.de rer.diuiſ.& So
cy.in conſ.66.nu.28.lib.1.Pariſ.conſ.92. 1.uol.
qui.n.bene diſtinguit ad ueritatẽ accedit. Saly.
l.filiæ cuius.nu.5.uerſ.expeditis.gl.C.fam.erciſ.
& Io.Neuiz.Syl.nup.lib.5.nu.32.
Nec me quicquam præterea monet ſecũda du
bitatio in qua dicebatur principem qui in ſuo
reſcripto utitur clauſula ſine præiudicio non
cenſeri ius quęſitum alteri adimere uoluiſſe,
quoniam reſpondetur primo nullum ius in ca
ſu propoſito quæſitum fuiſſe Illuſtr. Dom. Lu-
cretiæ quandoquidem agnati traſuerſales tũc
demum acquirere dicuntur in hæreditate de
functi quando adeunt hæreditatem, & pro-
pterea ſi fiat legitimatio,poſt hęreditatis aditio
nem nihil eis nocet. Ante uerò quã hæreditas
adeatur agnati tranſuerſales nullum ius, re ipſa
quæſitum in hæreditate agnati defuncti dicun
7 tur habere,& ideo tunc † excluduntur a legiti-
mato,ut optime declarat Iaſ.in conſ.127. nu.1.
uol.4.& Ruy.conſ.24.uol.3.& Soc.in l.Gallus.
§.& quid ſi tantum.n.23.ubi ẽt Soc.iun.n.137.
ff.de lib.& poſthu.qui dicit legitimatio nem fa-
ctam ante aditam hæreditatem præiudicium a-
gnatis inferre,& licet agnati ante aditam hære-
ditatem habeant ius acquiſitum ſpe tantum,
ſtatim ſecuta morte gẽtilis defuncti,ut per De-
cium eorum nu.8.Rim.conſ.226.nu.2.uolu.2.
nihilominus,quia ius ſpe tantum non eſt ita ua
lidum,ſicut eſt ius in re etiam conſiſtens. Ideo
legitimatio facta,poſt ius ſpe tantum quęſitum
nõ immerito agnatis obeſſe dicitur,ut per So-
cy.conſ.251.nu.11.& ſeq.Crot.conſ.60.nu.11.
& nu.23.Dec.conſ.269.nu.7.& ſeq. Alc.conſil.
54.nu.12.Atqui in ſpecie de qua agitur quam-
quam tempore factæ legitimationis deceſſerat
Illuſt.D.Alphonſus nihilominus d.Illuſt. D. Lu
cretia ſecundum ea quæ proponuntur non adi
uit hæreditatem igitur nullum ius ei fuerat ac-
quiſitum in hæreditate fratris,ante legitimatio
nem,& conſequenter legitimatio iure optimo
illi nocet. Reſpondetur, & ſecundo poſito, &
non dato, ut adijſſet tamen quoniam minime
conſtat eam apprehendere poſſeſſionem,ius ſi
quod ei competijſſet fuit ablatũ per legitima-
8 tionem, quia † Princeps poteſt adimere ius al-
teri acquiſitum ex aditione dummodo adhuc
apprehenſa non fuerit poſſeſſio,ut per Pau.Ca
ſtren.l.ex hoc iure.ff.de iuſt.& iur. & l.3. & l.cũ
hęredes.ff de teſt.&per Bero.in c.cum ueniſsẽt
nu.22.uerſ.hinc uidemus.& nu.24. ext.de iud,
Tertiò poſito,& non dato,ut Illuſt.D.Lucrę
tia ius aliquod acquiſiuiſſet, non obſtat princi-
pem,qui utitur clauſula ſine præiudicio non ui
deri uoluiſſe hoc ius alteri auferre; quia reſpõ-
detur illud eſſe uerum in dubio,ut per Ruy.cõ-
ſil.123.nu.20.uol.3.ſed quando conſtat Princi
pem illud auferre uelle tunc ceſſat illa pręſum-
ptio, quia in claris non eſt opus coniecturis. l.
continuus.§.ſi ita ſtipulat.ff.de uerb.obl. Con-
ſtare autem in caſu propoſito de Principis uo
luntate deliberantis ipſis agnatis præiudicare
filijs quòd tantum proſpicere colligitur.primo
ex illis uerbis reſcripti dicentis ſuccedere poſ-
ſis in bonis agnatorum,& cognatorum,& ex te
ſtamento,ſeu ab inteſtato,& ex illis uerbis, qui
bus legitimati utuntur,& potiuntur,quæ uerba
ualidam coniecturam præbent ad demonſtran
dam huiuſmodi uolũtatem iux.tradita per Ale
xan.conſ.168.nu.17.uolu.5.colligitur præterea
hoc idem ex clauſula de plenitudine potãtis ap
poſita in hoc reſcripto,quæ indicat imperato-
rem ſtatuiſſe auferre ius tertio acquiſitum.Nec
ob.dum dicebatur clauſ.ex certa ſcientia,& cla.
de plenitudine poteſtatis non inducere graue
præiudicium, 3. quia reſpondetur hoc habere
locum quando verſamur in dubia prin-

cipis voluntate,arg.eorum quæ dicit Soc. cõſ.
83.difficultatem.col.3.li.3.& Pariſ.conſ.1.nu.
82.1.uol.& Rol.a Val.d.conſ.n.15.uolu.3.ſed
vbi de certa voluntate conſtat, vt accidit in ca-
ſu noſtro iux.pręd.tunc quidem fatendum eſt
propter d.clauſ.ius quęſitum tertio adimi,ut di
cit Io.ab Anan.conſ.81.inc.viſo teſt.& Tomm.
Gram.cauſar.ciuil.conſ.100.nu.10.& Rim.cõſ.
82.n.13.1.uol.quoniam duæ illæ eccleſię,ſimul
iunctę operantur,graue præiudicium,& notabi
le,vt per Alex.in l.ſi quis iniquũ.§.ſi is pro quo.
ff.quod quiſque iur.& Crau.d.conſ.182.nu.13
uol.1.quod verum eſt ẽt ſi non citentur agnati
ut per Cur.iun.conſ.174.nu.11.par.2.cum talis
clauſ. de plenitudine tollere conſueuerit cita-
tionem ſecundum Pariſ.conſ.1.num.71.vol.2.

Nec etiam credendum eſt imperatorem nõ
fuiſſe factum certiorem de conditionib.&qua
litatib.petitę legitimationis quoniam ubi con-
ſtat de voluntate, vt ſup. diximus ibi quidẽ cla.
ex certa ſcientia tollit obreptionẽ, & ſubreptio
nem.arg.eorum,quæ dicit Fran.Are. conſ.5.n.
40.& Pariſ.conſ.3.vol.4.& conſ.5.n.120.& cõ
ſil.141.& conſ.4.in 2.volu.& Crau.d.conſ.182.
nu.13; 1.uol. Quib.omnib.rẽb.ſi mandum cen
ſeo per huiuſmodi legitimationẽ factam poſt
mortem patris quæ res fieri potuit,ut per doc.
in c.per uenerabilẽ,qui filij ſint legitimi.& per
Rim.conſ.289.nu.36.uel fuiſſe conſultum tan
tummodo filijs legitimis,& naturalib.& propte
rea illis non obſtantib.ſicut non extant in caſu
noſtro ſtatuendum puto d.Illuſt. D.Camillum
legitimatum admittendum eſſe ad hęreditatẽ
patris excluſa d.Illuſt.D.Lucretia, quę quidem
poſito,& non dato, vt ab hæreditate fratris
excluſa non eſſet, ſed illi ſuccederet, quantum
negauimus proculdubio eo caſu illa teneretur
tamquam hæres alimenta præſtare d.Illuſt.Do.
Camillo ſi patri non ſuccederet quemadmo-
dum certe ſuccedit.Id quod ex eo conſtat,quo
9 niam ſicut † pater hodie huiuſmodi filios alere
tenetur.c.cum haberet,de eo qui duxit in matr.
Dec.in c.in præſentia.nu.115.de prob.vbi atte
ſtatur hoc eſſe communiter receptum,&Gabr.
Paleot.tract.de nota.c.45.nu.8.Ita quoq; alere
eos tenentur patris hæredes,vt per Bald.in au-
then.licet patri.nu.2.C.de epiſ.& cler.Abb.cõ-
ſil.115.nu.1.in fi.vol.2. obligatio.n.illius qui te
netur ad alimenta præſtanda tranſit ẽt ad eius
hæredes.Alex.conſ.118.nu.4.par.2.Matheſ.ſin
gul.148.inc.no.quod tale onus, & quãuis filio,
qui ſe exhibere poteſt, alimenta decerni nõ de
beant.l.ſi quis a liberis.§.ſed ſi filius,& §.alimẽ
ta.& l.alimenta.in prin.vbi gl.ff.de lib.agnoſcẽ.
& l.qui filium.ubi gl.ff.vbi pup.educa.de be. ta
men quando agitur de nobilib.militib.& con-
ſtitutis in aliqua dignitate, quos quidem mini-
me deceat ſibi ſuis operis victum quærere, ut
per Alb.d.l.ſi quis a liberis.nu.18.tunc utiq; di-
ci põt filium nõ habere vnde ſe alat, niſi ex bo
norum ſuorum redditib.honorifice ſe alere va
leat,ut per Bal.in conſ.30.inc.ſicut dixi.lib.2.&
Crau.conſ.199.nu.6.lib.2.& propterea debe-
rent d.filijs,tunc alimenta decerni iudicis arb.
conſiderato patrimonio paterno, & inſpecta
conditione,& dignitate perſonæ.l.alimenta.ff.
de alim.& cib.leg.Bal.l.eam quam.nu.41.C.de
fideic.Bero.c.Raynu.nu.21.de teſt.Iac.Menoc.
de arb.iud.lib.2.centur.2.conſ.159.nu.5.cũ lo
cis conſocijs,atq; ita iuris eſſe arbitror meliore
ſententia ſemper ſalua, ad Dei Opt.Max. lau-
dem,& gloriam.

Ant.Cioſius Iuriſc.Flor.in Piſano gymnaſio
ord.ius ciuile,veſpere docens,huius rei fidei fa
ciẽdę gratia mea manu ſubſcripſi,& ſubſignaui.

SVMMARIVM,

1 *Contractus principio voluntatis ſunt, deinceps etiam neceſſitatis.*
2 *Durare id exiſtimatur quod non mutatur.*
3 *Confiſcatio quæ fit in pœnam delinquentis, non liberat eum ab obligationib.quib.adſtringitur.*
4 *Iura quæ non tranſeũt in extraneum ſucceſſorem, neque in fiſcum tranſeunt qui loco extranei hæredis eſt.*
5 *Emphyteuſis eccleſiaſtica non tranſit ad hæredes extraneos,facta bonorum emphyteutæ cõfiſcatione.*
6 *Emphyteuſis eccleſiaſtica non tranſit ad fiſcum.*
7 *Emphyteuticus contractus gignit obligationem perſonalem.*

CONSILIVM CXLI

CVm Robertus eccleſię emph.pp ho
micidium quod dr̃ cõmiſiſſe ſtete-
rit plurib.annis proſcriptus,& rele-
gatus, eiuſq; bona publicata fuerit.
Deinde vero Illuſt. Ducis gratia patriæ reſtitu-
tus ſit,monaſterium S.Hieronymi de Agnano
a quo Rober.emph.in recognoſcit petit cano-
nes debitos,atq; decurſos a die homicidij per-
petrati. Reſpondet Rober. ſe non teneri,quia
bona illius fiſco delata fuerũt. Quæritur an poſ
ſit conueniri.Et breuiter reſpondendo indubi
tati iuris eſſe arbitror præd.emphy.obligatum
ſoluendæ d.pecunię remanſiſſe.

Primò,quia cum emphy. ab initio ſponte ſe
obligauerint ex contractu emph.poſtea uelint
nolint ſatisfacere compelluntur quandoquidẽ
1 † contractus principio volũtatis ſunt deinceps
autem neceſſitatis.l.ſicut.C.de act.&oblig.Pa-
norm.in c.1.col.fi.de confir.util.vel inuti.doct.
in c.quod ſemel.de reg.iur.lib.6.

Secundò quoniam cum initio contracta
ſit prædicta obligatio ex conſenſu contrahen-
tium, neque poſtea immutata reperiatur, vti-
que adhuc integrè dicitur perdurare cum id
2 exiſtimetur † durare quod non mutatur in au-
then.

then.de adminiſtran.officia. §.fi.& l.præcipimus.in fi.ubi gloſſ. C. de appel.

3 Tertiò quia cum bonorum † confiſcatio in pœnam delinquentis fiat, non eſt conſentaneum rationi, ut propter confiſcationem ab obligationib. quib. adſtringitur liberetur, nullus enim ex improbo facto ſuo commodum conſequi debet. l. ſi ab hoſtib. §. 1. ff. ſol. mat. l. non fraudantur. in fi. ff. de reg. iur. l. itaque. ff. de fur. l. ſiue hæreditaria. ff. de neg. geſt. l. 2. §. poſtea, cum Appius. ubi gl. in uerſ. tribunus. ff. de reg. iur. Nec quicquam obeſt dum diceba tur bona, fiſco delata fuiſſe quoniam in propoſita ſpecie, ueriſſimè negari poteſt emphy.
4 bona fuiſſe confiſcata. Namque † iura quæ trãſire non poſſunt in extraneum ſucceſſorẽ nõ trãſeunt ẽt in fiſcũ, qui lòco extranei hæredis eſt. l. iura libertorũ. ubi Bar. ff. de iure patron. l. eorum. C. ad leg. Iul. maieſt. & Alex. conſ. 23. lib. 1. nu. 4. & 5. verſ. 3. pro hoc facit. & conſ. 89. in c. utrum emph. eccleſiaſtica. nu. 1. & 2. lib. 4.

5 Sed † emph. eccleſiaſtica, ſecuta bonorũ emphy. confiſcatione, non tranſit ad hæredes extraneos. §. emph. in auth. de nõ alien. Io. And. in addi. ad Specul. in tit. de loc. §. nunc aliqua. verſ. 113. Ant. de Butr. Imol. in c. in præſentia. de prob. qui dicit non eſſe tutum ab ea opin. recedere. Alex. in conſ. 23. nu. 4. lib. 1. & conſ. 89. nu. 1. & 2. lib. 4. vbi atteſtatur hanc eſſe magis com. opi. & Dec. in conſ. 171. nu. 1. par. 1. & in d. c. in præſentia. de prob. nu. 152. & nu. 53. & nu. 154. ubi dicit eſſe opi. magis com. & quæ præualere debet in iudicando. id quod multo magis in caſu noſtro formandum eſt, cum authores d. Roberti acceperint emph. a d. monaſterio pro eorum filijs, & hæredib. maſculis in tertiam generationem quo caſu, certum eſt, hæredes extraneos non admitti ad emph. Decius in c. in præſentia. n. 151. de prob. cum cõ-
6 ſocijs, ergo &c. prædicta † emph. eccleſiaſtica non tranſijt ad fiſcum Alex. d. conſ. 23. lib. 1. n. 4. & conſ. 89. lib. 4. quib. in locis atteſtatur hãc eſſe magis com. opi. Quam tenuit ẽt Martin. de Laud. in trac. de fiſco. q. 3. & Ruy. in conſil. 155. nu. 10. uol. 1. & conſ. 23. ou. 34. uolu. 5. ubi firmat quod quando delictum committitur in eccleſiam uniuerſalem, uel quando agitur de crimine læſæ maieſt. res emph. propter homicidium, uel delictũ emph. reuertitur ad eccleſiam proprietariam non autem ad fiſcũ, & ſi bona emph. ſint publicata, quaſi tunc ciuiliter mortuus ſit. Quando uero delictum, uel homicidium committitur in alium, tunc emphy. bona, non ſolũ non confiſcantur, ſed nec etiam acquiruntur eccleſiæ, nec amittuntur, neque deſcendentib. ueteris emph. præiudicatur. Ruy. d. conſ. ſup. cit, uidelicet conſ. 23. nu. 36. uerſ. nec etiam obſt. & uerſ, nec obſt. d. §. 1. uol. 5. & conſ. 155. n. 10. & 12. uol. 1. idemq; firmauit Hiero. Gigas in trac. de crim. læſæ maie. lib. 2. Rub. de pœn. commit. crim. læſ. maieſt. q. 6. nu. 3. & ſeq. ubi complura citat & nouiſſimè eandem opi. ſecutus eſt Aegid. Boſſ. in tract. de publ. bon. nu. 60. A qua quidem opin. cum cõis ſit. & a multis ualidiſſimis rationib. comprobata, quas omitto gratia breuitatis, puto in iudicando recedere non licere. c. 1. de conſti. ubi doc. Quamobrem ſequitur ex præd. cũ Rob. ſemper habuerit, & habere potuerit cõmodũ dictorum bonorum emph. ut compellatatur etiam habere onus ſoluendi canones iam decurſos tum, quia obligatio quæ ori-
7 tur ex contractu † emph. eſt obligatio perſonalis quæ reſpicit rem. Iaſ. in l. 1. C. de iu. emph. nu. 86. uerſ. 5. adducitur, & nu. 97. uer. non ob. C. de iure emph. Alb. Brun. in trac. de dimi. & & deteriorat. in concl. 10. n. 52. tum ẽt quoniã ſecundum naturam eſt commoda cuiuſq; rei eũ ſequi quem ſequuntur incõmoda, & contra, ut per docto. in l. ſecundum naturam. ff. de reg. iur. & in c. qui ſentit. de reg. iur. lib. 6.

Et ita iuris eſſe arbitror ſaniore ſententia ſemper ſalua.

S V M M A R I V M.

1 *Spurij ſeu naturales legitimati dicuntur eſſe de domo & de familia parentum.*

2 *Legitimatio eſt actus & inuentio iuris ciuilis.*

3 *Legitimati ſunt de agnatione, domo, & familia patris.*

4 *Spurij poſtquam ſunt legitimati de iure etiam gerere poſſunt arma, & inſignia familia.*

5 *Legitimatio tollit omnem maculam.*

6 *Diſpoſitio conuenit, cui conueniunt uerba diſpoſitionis.*

7 *Deſcendens, nomen naturale eſt, ſignificans omnem deſcendentiam.*

8 *Clauſula, deſcendentes per lineam maſculinam comprehendit etiam fœminas ex maribus deſcendentes.*

9 *Maſculi nomen quid importet ſiue Mas.*

10 *Filios qui nominat non videtur cogitaſſe de legitimatis.*

11 *Legitimati quando non ueniant appellatione filiorum.*

12 *Naturales non eſſe de domo & familia neque de agnatione parentum, quomodo intelligendum.*

13 *Legitimati proprie agnati concluduntur eſſe.*

14 *Appellatione deſcendẽtium maſculorũ, ex propria ſignificatione ueniunt legitimati.*

15 *Exemplis non eſt iudicandum præſertim quando non ſunt ſuperiorum.*

16 *Sententia non infert præiudicium non citatis.*

17 *Sententia dicitur nulla non citatis illis qui in ea comprehenduntur.*

18 *Sententia Principis non ualet nõ facta citatione.*

19 *Sententia non nocet ignorantib. & quib. non fuit notificata & intimata.*

20 *Sñia lata p ſecretos conſiliarios principis, uidetur eſſe principis, cum profertur ſub nõie principis.*

21 *Inferiores non poſſunt ligare ſuperiores.*

CONSILIVM CXLII.

Diuino nomine implo-rato.

PRoponitur Reu.Card. Forteguer-
rani inter alia de numero, & mõ
ſcholarium eligendorum quędam
his uerbis diſpoſuiſſe. Omnes de
domo, & familia de Forteguerris maſculi, &
deſcendentes per lineam maſculinam a Mag.
D.Bartol.Genitore prę́fati Reu.D.Card.ac ẽt
a q.Iac.d.D.Bartol.fratre qui ſint ætatis ad mi
nus ann.20.eligant. & eligere ac deputare de
beant in ſcholares,ac ſtudentes &c. Demũ dr̃
exorta cum eſſet controuerſia inter Gentilẽ,
& D.Horatium filium naturalem Presb. Nic.
de Forteguerris aſſerentem ſe comprehendi
ſub præd.diſpoſitione Reuer.Card.latam fuiſ
ſe contra d.D. Horatium quandam ſententiã
in qua declarabatur, ad faciẽdam electionem
dictorum ſcholarium non debere interueni-
re,neque d.D.Horatium, neque alios ſpurios
de domo Forteguerrarum non obſt.legitima
tionib.factis,uel faciendis.Quæ ſanè cum de-
nuo refricentur contra D.Phil. in cã ſunt,cur
in præſenti conſultatione duo dubia propo-
nantur.Primum eſt an ſub prædicta diſpoſi-
tione in qua dictum fuit oẽs de domo,&fami
lia de Forteguerris maſculi, & deſcendentes
per lineam maſculinam eligant &c. compre-
hendantur filij naturales legitimati. Secundũ
eſt an dicta ſententia obſtet d.D. Phil. contra
quem modò eadem controuerſia renouatur.
Et breuiter rem perſtringendo, quod ad pri-
mum attinet arbitror ſub huiuſmodi diſpoſi-
tione comprehendi ẽt filios naturales legiti-
1 matos.Primo,quia † ſpurij,ſeu naturales legi-
timati dicuntur eſſe de domo,& de familia,&
de agnatione parẽtum.l.cõium rerum. §.ſi ue
ro,uerſ.& eius genere.C. de nat.lib. & §.filiũ.
in auth.quib. mod.nat.effi.ſui.Cuius rei rõ aſ-
ſignatur quia agnatio eſt nomen iuris ciuilis.
§.ſed agnationis.inſt. de legit.agn.ſucc. quod
a lege reſtitui poteſt.Bar.in l.tutelas. ff. de ca-
pit. diminu. & contrahitur agnatio per ciuile
vinculum.inſt.de legit.ſucc.cogna.§.qui ado-
ptionem.& Bened.de Barzijs in tract. de filijs
non legit.natis.n. 19.uerſ.& iſtud idem. Qua-
2 re cum † legitimatio ſit actus,&inuentio iuris
ciuilis,d.§.filium uero, in auth. quib.mo.quo
ſane actu illegitimi antiquis natalib.reſtituun
tur,Alb.in rub,de decr.ab ord.fac.nu.9.& Pa-
riſ.conſ.1.n.54.uol.2.& conſ.2.n.7. eo.uol.cõ
ſequens eſt,ut legitimati patris agnationẽ ha-
bere dicantur. Quã quidẽ opi.tenuit Io.And.
in c.per venerabilẽ.col.4.in verbo rõnib. qui
filij ſint legi,Et Bar.& Bal.in d,l.cõium rerum
C.de nat.lib.l.cum in adoptiuis. C. de adopt,
Ang.in d.§.filium uero, quib.in locis conclu-
ditur legitimatos agnationis iure admitti ad
3 agnatorum hæreditates.Et quod † legitimati
ſint de agnatione domo,& familia ſecutus eſt
ẽt idem Ang.in conſ.17.inc.Corn.Brandiſius
col.2.uer.propterea.nu.6.Et Saly.in auth.itẽ
ſine legitimis poſt prin.col.1. uer.quæro utrũ
legitimati per reſcriptũ. C. de nat.lib.& Paul.
Caſt.in conſ.34.ſuper 1.dub.col.2.lib.2. Et A
lex.in conſ.2.inc.uiſis codicillis.col.4. uer l. ad
præd.bene facit.nu.11.uol.2. & Soc. conſ.63.
col.12.lib.3.& Iaſ.in l.ſi is qui pro emptore.n.
241.verſ.8.legitimati.ff.de uſuc.&Dec.in cõſ.
365.n.5.par.3.& Ruy.in conſ.161.n.21.uol.2.
&Tiraq.in trac.de retrac.Gentilitio.§.1.in gl.
8.n.10.uerſ.uerum qõnis.&Soc.iun.conſ.94.
nu.9.lib.1.& Crau.in conſ.138.nu.4.uolu.1.&
poſt alios Io.Ceph.in conſ.88.n.25. Qui ſanè
oẽs præalleg.doc.concludunt legitimatos di-
ci de familia,domo,& caſata, & agnatione pa-
4 rentum.Id quod adeo uerum eſt,ut d. † ſpurij
poſtquam ſunt legitimati de iure gerere etiã
poſſint arma,& inſignia familiæ,& agnationis
paternæ, ut tenet Mat.de Affl.c. in trac.de iu-
re prothomiſ.§.1.uer.item quæro.n.33.&Bar
tol.Caſſen.in commen.conſue.Burgund. Re-
torica 8.§.3.nu.22.uer.adde ẽt ad præd.&idẽ
Caſſen.in catal.gloriæ mundi.par.1.conſid.38
concl.77.uer.pro concordia.ubi concludit le
gitimatos poſſe ferre arma,& inſignia Gentili
tia præſertim quando hoc expreſſum eſt in le
gitimatione, ut accidit in caſu propoſito, vbi
Sereniſſ.Dux Flor.& Senatum expreſſit dictũ
D.Phil.Forteguerram uanciſci familiam For-
teguerrarum, & poſſe eiuſdẽ familiæ inſignia
gerere.Ratio uerò quare legitimati plana, &
ſimplicia arma Gentilitia ſine ullo inter alios
agnatos,uel diſcrimine,uel ſigno geſtare poſ-
5 ſint,redditur,quia † legitimatio tollit omnem
maculã.l.imperialis.§.1. ubi omni macula pe-
nitus diremptra.C.de ſecu.nup.& §. ſi quis ue-
ro.in auth. quibus mod.naturales effic.legi.&
Bal.in l.gallus §;& quid ſi tantum.num.3.uer.
quarta & ult.concl.col.fi.& Matth.de Affl. d.
uerſi.Item quæro num.33 Ex quib.omnib.ſe
cundum doctores communiter firmandũ eſt,
legitimatos eſſe de domo familia & agnatio-
ne parentum. At in diſpõne d. Reu. Card. ad
electionẽ faciendam uocantur omnes de do
mo & familia de Forte guerris ex eius teſtamẽ
to conſtat ergo intentio & mens d.Reu. Car
dinalis fuit comprehendere ẽt legitimatos cu
iuſmodi eſt D.Philippus. Secundo prin.in d.
diſpõne comprehendi filios legitimatos,oſtẽ
ditur,quia cui conueniunt uerba diſpõnis cõ
6 uenit ẽt† diſp.l.4.§. toties. ff. de damn. infect.
Felyn.in c. nonnulli in princ. colum.antepen.
de reſcrip.Cur.iun.conſ.182.incip.habita. nu
mero primo.par.ſecunda.cum ſimilib.At legi
timatis de quibus nunc agitur conueniunt
uerba dictę diſpoſitionis,in qua dicitur admit

tendos

tendos eſſe maſculos, & deſcendentes per li-
neam maſculinam, ergo cõuenit etiam diſpo-
ſitio, ut comprehendentur legitimati. Conue
nire autem uerba diſpoſitionis in caſu noſtro
7 inde colligitur quod nomen † deſcendens na
turale nomen eſt arg. eorum quæ dicit Bar. in
l. tutelas ff. de capit. diminut. & in l. pronuncia
tio §. familiæ. ff. de uerb. ſig. Neque tam iuris
ciuilis agnationem quàm omnem deſcenden
tiam naturalem ſignificat. arg. eorum, quæ tra
dit Cur. iun. conſ. 49. nu. 7. par. 1. Et propterea
appellatione deſcendentium ueniunt etiã na
turales. Dec. in l. generaliter. nu. 17. C. de inſt.
& ſubſt. ſub cond. fac. & Laur. de Palat. in trac.
de ſta. exclud. fœmin. nu. 211. & Ruy. conſ. 161
8 nu. 4. uol. 2. Quoniam uero ex † clauſula deſcẽ
dentes per lineam maſculinam ſignificantur,
etiam fœminæ ex maribus deſcendentes, ut
per Alex. in d. l. Gallus. §. nunc de lege Vellei
ubi etiam Salomonius. ff. de lib. & poſth. quæ
certè fœminæ in caſu noſtro contineri mini-
me debuerant. Idcirco ut eas excluderet adie
9 cit uocem † maſculi quod nomen & ipsũ quo
que naturale eſt, denotat enim eum qui agit,
& gignit, ut per Petr. de Vnz. in præcart. nota.
in rub. quę incipit de perſonis ſex fiunt diui-
ſiones. nu. 1. & ſignificat homines uirilis ſexus
§. ſed hæc quidem. inſt. de exhæred. lib. quo ſa
nè ſexu mares a fœminis diſcernuntur. Mas
enim dicitur quod fortior ac generoſior ſit, &
a mare deducitur maſculus diminutiuus, ut
per Salomon in d. l. Gallus. §. nunc. de lege. ff.
de lib. & poſthu. Sed quoniam appellatione
maſculorum, & deſcendentium comprehen-
di etiam intelligebat eos maſculos, qui deſcẽ-
dunt ex fœminis iuxta ea quæ tradit Fulgoſ.
in conſ. 84. nu. 2. quos tamen admittendos nõ
exiſtimauit, ideo rurſus adiecit aliam clauſulã,
& dixit, & deſcendentes per lineam maſculi-
nam, ut oſtẽderet in caſu noſtro non compre-
hendi maſculos deſcẽdentes ex fœminis, ſed
maſculos deſcendentes ex maribus, atque ita
patet omnia illa uerba plurimum operari, ut
requirit tex. in l. ſi quãdo. ff. de leg. 1. & c. ſi Pa-
pa. de priuileg. in 6. Grat. conſ. 117. nu. 5. cum
ſimilib. Quamobrem cum hæc nomina natu-
ralia, uidelicet maſculus, & deſcendens conue
niant filijs naturalibus legitimatis, ut dicit An
gel. in conſ. 366. nu. 20. Cuiuſmodi eſt d. Do.
Phil. conſequens eſſe debet, ut ex hoc etiã ca-
pite firmari poſſit eum contineri ſub diſpoſi-
tione d. Reue. Card. Quib. ita ſtantib. non ob.
ſiquis obijciat non eſſe uerisimile quod Reu.
Card. qui fuit uir tanto honore præd. & in tã-
ta dignitate conſtitutus, in d. diſpoſitione ſen
ſerit de naturalib. legitimatis donec extarent
legitimi cum aperti iuris ſit nobilem, uel in di
gnitate, & honore poſitum, nominando † filios
non uideri cogitaſſe de legitimatis. c. natura-
les. in tit. ſi de feudo fue. contro. inter dom. &
agnat. ubi legitimati non ſuccedunt in feudo.
quia non eſt uerisimile nobilem, qui conce-
dit feudum de tali prole ſentiſſe. Ad hoc enim
reſpondetur primo. Regulam qua diſponitur
appellatione filiorum venire legitimatos, li mi
tari quidem, niſi pater eſſet nobilis, uel in ho-
nore, ſeu dignitate poſitus, tunc enim non cõ
prehenduntur legitimati. d. c. naturales ſecun
dum prędicta. Verum hæc limitatio loquitur
in caſu, a noſtro ualde diuerſo propterea qđ
dicta limitatio procedit quando dictus nobi-
lis mentionem habuiſſet filiorum legitimorũ,
11 & naturalium, tunc enim non uenirent † legi-
timati, & ita hanc limitationem intellexit. An
ge. in q. incip. nobilis quidam in 2. dub. Et Bu-
trius in c. per uenerabilem, qui filij ſint legit.
& Alex. in conſ. 94. 1. uol. & in conſ. 68. inc. cõ-
ſideratis. eo. uol. & in conſ. 2. inc. Viſis codicil
lis. 1. uol. Et Bened. Cap. in conſ. 132. inc. pun-
ctus quidam Ser. Patrignanus. nu. 5. & Steph.
Bertran. conſ. 295. nu. 4. col. fi. in fi. uol. 4. Soc.
in l. Gallus. §. ſi eius. ff. de lib. & poſth. & Ruyn.
conſ. 92. nu. 16. uol. 3. & conſ. 76. nu. 2. eo. uol.
& conſ. 161. nu. 11. & nu. 12. uol. 2. Quib. om-
nib. in locis expreſſe dicitur tunc non uideri
nobilem cogitaſſe de legitimatis quando in
eius diſpoſitione mẽtionem habuit filiorum
legitimorum, & naturalium. At in propoſita
ſpecie ſecus eſt quoniam in ea nullibi habita
mentio eſt, uel filiorum, uel legitimorum, uel
matrimonij legitimi, uel legitimè deſcenden-
tium, ſed ſolum dictum fuit uocari omnes de
domo, & familia de forte guerris maſculos, &
deſcendentes per lineam maſculinam, qui ſa-
nè caſus longe inter ſe diſtãt, & propterea de
vno ad aliud inferre non licet. l. naturaliter. §.
nihil commune. ff. de acq. poſſeſ. l. Papinianus
exuli, ff. de minor. l. cum actum. ff. de calum. Il-
lud enim uerbũ legitimorum iuris ciuilis uo-
cabulum eſt, quod ſecundum quoſdam natu-
ralibus non conuenit ideo ſub ea appellatio-
ne legitimati non cõtinentur. Verum iſta vox
maſculus, & vox deſcendens, quibus uſus eſt
d. Reu. Card. ſunt uti dixi nomina naturalia,
quæ optimè conueniunt legitimatis igitur nõ
eſt mirum ſi in diſpoſitione de qua agitur di-
cimus eos comprehendi. Reſpondetur & 2. d.
limi. ualide impugnari per Ruy. in d. conſ. 161
nu. 23. & 24. vol. 2. ubi reſpondet ad d. c. natu-
rales ad cuius dicta gratia breuitatis me refe-
ro, & concludo, uel prima, uel hac 2. reſponſio
ne tolli ſupradictam obiectionem. Idemmidẽ-
que firmandum puto non obſtare conſ. Ange
li 376. inc. poſthæc fuim conſultus. uerſ. 3. fallit
nu. 5. ubi dicit appellatione filij non compre-
hendi naturalem ſi teſtator non eſt conſtitu-
tus in dignitate uel honore, ſed eſt hõ uilis cõ
ditionis. namque reſpondetur illud eſſe uerũ
quando ſolum mentio eſt habita filiorum qđ
nomen ſi capiatur in potiori ſignificatione

iuxta.l.1.§.ſi ager uectigalis uel emphy. peta-
tur ad natos ex legitimo matrimonio referē-
dum uidetur.l.filium definimus.ff de his qui
ſunt ſui uel ali iuris fulgoſ.conſ.62.num. 3.ue
rum ſecus eſt dicendum in caſu propoſito
ubi diſpoſitio dicti Reuer.Card.utitur uerbis
tantummodo naturalib. quæ optimè con-
gruunt etiam legitimatis.
12 Secundo non obſtat, † naturales non eſſe
de domo neque de agnatione parentium ne
que poſſe geſtare inſighia familiæ ut firmat
Bald.in l.teſtamento. C. de milit.teſta. & in l.
eam quam. C. de fideicom. Et Nicolaus de
Vbald. in tractat. de ſucceſſ. ab inteſta. in 4.
ſpecie liber num.51.uſque ad num.55.& Pe-
trus de Vbald. in tracta. de duobus fratribus
parte 12.q.12.nu.12.& Guid. Pa. Deciſ.580.
cap. an baſtardus. & Boerius deciſ.127.num.
20. & 21. parte. 1.& Bartolom.Caſſen. in cō-
mentar.ad conſuetud.Burgund.rub.8.§.3.nu
me.16.verſ.iuxta prędicta,& Carol.Cot.in me
morab. in uerbo, baſtardi, non ſuccedunt, &
Ruyn.d.conſ.161.numero quarto. uolumine
ſecundo.cum conſocijs. Quoniam reſponde-
tur authoritates prędictas,& alias ſimiles,locū
omnes ſibi vendicare quando tractatur de
ſpurijs, & naturalibus non legitimatis, ut in
ſpecie declarat Matthe.de Afflict. in tract. de
iure prothom.in princ.verſ.item quero.num.
35.& ſentit etiam Ruy.d.conſ.161. uolumine
ſecundo qui licet in principio ſub nume.quar
to.vbi loquebatur ſimpliciter de naturalib.&
per conſequens de his qui non erant adhuc
legitimati, dixerit eos non eſſe de domo ta-
men inferius.numero 21.& ſeq. vbi loquitur
expreſſe de naturalibus legitimatis,aperte fa-
tetur eos eſſe agnatos. Quare cum d.Domin.
Philippus honorifica.& ampliſſima legitima-
tionis diplomata a Sereniſſimo noſtro Duce
impetrare meruerit præſertim etiam nomina
tim quo ad familiam, & inſignia, & honores
nulli dubium eſſe poteſt quin comprehenda-
tur ſub dicta diſpoſitione iuxta tradita p Ca
ſen.in d.Cathalogo gloriæ mundi.par.prima.
conſideratione trigeſimaoctaua.numero 77.
Et quamquam me non lateat extitiſſe etiam
aliquos qui dixerint,naturales indiſtinctè cen
ſeri de parentela,& precise poſſe portare inſi
gnia gentilitia ut per Ludouic.a Sardis in tra-
cta.de natural.lib.& eorum ſucceſſione in ſe-
cunda par.prin.in rub.de appel.natural. uerſ.
quinto quęritur.numero octauo.& ſeq. & Be
ned.de Barzijs d.tract.de filijs non legit.natis.
numero decimotertio. eademque arma illos
in partibus Italiæ,& Tuſciæ,ut Florentiæ tene
re poſſe ſpurios ſine aliquo ſigno diſcernente
legitimos ab illegitimis, ut per Nic.de Vbal.
d.trac.de ſucceſſ.ab inteſt. numero quinqua-
quageſimoprimo,&numero quinquageſimo
ſecundo.& Bar.in tract.de inſig. numero un-
decimo. licet in quibuſdam alijs regionibus,
ſecus Boer.d.deciſ.127.Soc.conſ.102.nume-
ro nono. uolumine tertio. Nihilominus quia
ad excitatam dubitationem feciſſe ſatis arbi-
tror ſolutionem, & diſtinctionem ſuperiorē
ea in re vlterius non inſiſtam.
Non obſt. etiam ſiquis obijciat poſito, ut
13 † legitimati de domo, & agnatione ſint, atta-
men dicuntur agnati impropriè,vt ſentiſſe ui
detur Dec.in conſ.275.numero octauo.verſ.
ſed tamen ſupradictis.par.ſecunda.nā ad hoc
reſpondetur id a Decio oſcitātur potius quā
cogitatè dictum videri,quoniam agnatio no-
men eſt iuris ciuilis.d.l.tutelas.vbi Bar.ff.de ca
pit.dimin.cum ſimilib.Et certum eſt quod lex
in his quæ iuris ciuilis ſunt non fingit,ſed pro
priè,& ſecundum veritatem diſponit. l. quiſ-
quiſ.C.de donation.& propterea dicebat Bal.
in l.cum acutiſſimi ver.quæro nunquid.C. de
fideicommiſſ.legitimationem eſſe verum ſta-
tum legitimorum quamuis enim in legitima
tō non adſit uerum principium nuptiarum ſe
cundum præcepta legum contractarum.inſt.
de nup.in prin. & de patr.poteſt. tamen uerè
legitimum dici poteſt,quia legitimum non ſo
lum dicimus illud quod eſt a primordio legi-
timum, ſed etiam illud quod poſtea legitimū
factum eſt,& a lege approbatum.l.legitima.ff.
de pact.l.lege obuenire.ff.de verb.ſig. & facit
§.omnium.inſt. de obli. vbi ciuiles obligatio-
nes dicuntur non ſolum illæ quæ a iure ciuili
legibuſque inſtitutæ ſunt, ſed illæ etiam quæ
poſtea comprobantur, a legibus. Quo fit ut
quemadmodum ſecundum hanc theoricam le
gitimati uerè,& propriè dici poſſunt. d.l. Im-
perialis.§.1.C.de nup.& Dec.conſ.399. & ſi-
14 cut † appellatione deſcendentium maſculorū
ex propria ſignificatione continentur etiam
legitimati,ut in ſpecie tradit Ruyn. conſ.161.
num.20.uerſ.in propoſito igitur 2. uol. ita ēt
legitimati propriè agnati appellari debent, &
dici poſſunt de familia,& de domo parentum
ideſt ut doctores interpretantur de parentē-
la,& agnatione parentum,ut per Ruy.d.conſ.
161.nu.3.uolumine ſecundo. & latè per Cur.
iun.conſ.49.numero 3.& numero 6.& ferè
per totum in prima parte. & Caſſen.d.rubr.8.
§.3.numero 16.uerſicul.iuxta prædicta.conſi.
365.num.5.par.3.
Nihil etiam obſtat id quod ait Fulgoſ.in cō
ſil.62. numero 3. ubi refert remp. Venetorū
huiuſmodi filios illegitimè natos etiam ſi po
ſtea iura legitimorum nati fuerint ad conſilia
Senatus admittere minime conſueuiſſe.Nam
15 præterquam quod reſpondetur † exemplis nō
eſſe iudicandum.l.nemo.C.de ſen.&interloc.
om.iud.præſertim quando non ſunt exempla
ſuperiorum. argum.c.exemplum domini. 12.
quæſt.prima. Dici etiam poteſt ideo legitima
tos eo in loco ab honoribus remoueri, quia
ut præ-

ut præſupponit Fulgoſ. d.conſil.62. numero
3. in ea republica ea forte uigebat conſuetu-
do quæ uim legis habere dicitur. §.ex non ſcri
pto.inſt.de iure nat.gen.& ciu.ideoque perin
de erat ac ſi expreſſe cautum eſſet ne ad hono
res legitimati admittentur,quo caſu cum lex
ulterius quodammodo proceſſerit, ut dicit
Bar.in l.hoc edicto.§.quęrentibus.ff.de publi
can.& uectigal.dictusque legitimatus in pro-
poſita ſpecie per dictam legitimationem ho-
noribus expreſsè fuerit reſtitutus proculdu-
bio dici poteſt dictam conſuetudinem Vene-
torum nihil obſtare, & in caſu claro,cuiuſmo
di eſt caſus noſter uoluntatis quæſtionem ha
bendam non eſſe. l.ille aut ille. §. cum in uer-
bis.ff. de leg.3.

Secundæ uero dubitationi in qua quærę-
batur, an aſſerta ſententia præiudicet dicto
Domino Philippo. Reſpondendum puto il-
16 lam ei nihil obeſſe,quia † ſententia non infert
præiudicium non citatis.l.penult.C.res inter
alios acta.c.inter dilectos.§.porro.de fide in-
ſtrumentor.Soc.in conſil.282.num.4.volum.
2.Riminald.conſi.415.num.11.volum.3.& in
conſi.180.num.11.volum.1.& Decius conſil.
342.num.6.& 7.parte 3. Nec ſit vnquam ali-
cui pręiudicium niſi citetur ſaltem per gene-
rale proclama,vel edictum publicum. Socin.
iun.conſi.181.num.97.volum.2. Et Bologni-
nus conſil. 78. num. 11. poſt conſilia Capræ.
17 Quinimo † ſententia dicitur nulla non citatis
illis qui in ea comprehenduntur. l.1. §.item
cum ex edicto.ff. quę ſentent. ſine appellatio.
reſcindantur.l.2.vbi Bal.C.ſi per vim, vel alio
modo. Soc.conſi.12.num.5.& ſequent.vol.1.
Corneus conſil.93.num.6.volum.4. Decius
conſi.606.num.11.part.5.& conſi.603.num.
11.eadem parte.& conſil.410.& idem Decius
in c.eccleſia.S.Mar.num.73.& in c.quę in ec-
cleſiarum. num.130.de conſtitutio. Et Ruyn.
in conſil.154.num.13.volum.3.vbi dicit cita-
tionis omiſſionem vitiare ſententiam quia ſo
lemnitas citationis reputatur grauis. Et pro-
pterea in quocũque iudicio etiam ſummario
ſententia ſine partis citatione feratur,ipſa ſen
tentia dicetur nulla.l.de vnoquoque. ff. de re
iudicata.l.nam ita diuus.ff.de adoptio. Socin.
conſil.54.num.4.uolum.4.

Hęc autem concluſio ampliatur locum ęt
18 habere in ſententia principis, quia nec † ſen-
tentia principis valet,non facta citatione.glo.
& Bald.in l.fin.C.de legibus.c.fin.de cau. poſ.
& proprieta. Riminald.d.conſi.180.num.11.
volum.1.Curt.ſenior conſi.49.num.9.verſic.
& ſic non poterit. Decius conſi.603.num.11.
parte 5.& in c.quę in eccleſiarum. num. 130.
& c.eccleſia.Sanct.Mar.num.73.de conſtitut.
Galiaula.in l.gallus.§.& quid ſi tantum. col.ſi.
num.94.ff.de libe.& poſthu. Capicius in deci.
69.num.26.& Socin.iun. conſi.122.num.33.
& num.38.volum.2.

19 Quinetiam ad hoc vt † ſententia alicui no-
ceat requiritur eius ſcientia, & oportet ut illi
notificetur & intimetur. Alex.in l.de vnoquo
que num.17.ff.de re iud.& in l.decem in prin.
num.decimo.ff.de uerbo.obligar.& in conſil.
86.uiſis dubitationibus lib.2.Bolognin.in d.
conſ.78.num.11.Curtius iunior in conſ.179.
num.1.parte prima.Decius in l.iure ciuili nu
mero 4.ff. de regul.iur.Tommas grammat.in
conſ.49.num.3.& ſeq. Io. Cephal.conſ. 106.
numero 10.licet enim ſententia noceat igno
tis ſcientibus tamen non nocet eis ignoranti
bus ut per Iſernia Aluarot.& præpoſit.in §.ſi
uaſallus de ſuo in tit.ſi de feudo fuer. contro
uer.inter domin.& Vaſal.& Io.Cephal.in con
ſi.133.num.83.Quapropter cum minime cõ
ſtet.d.dominum Philippum ſciuiſſe tunc aſſer
tam ſententiam latam fuiſſe,reliquum eſt, vt
de iure concludamus dictam ſententiam nul-
lum ei præiudicium parauiſſe. quandoquidẽ
nihil cum eo dicitur eſſe actum argum. eorũ
quæ dicit Capyc.deciſion.107. nume. primo
& num.9.

Quo ita ſtante nil obeſt ſiquis opponat ob
ſtare dicto domino Philippo aſſertam ſenten
tiam qua declaratum fuit non licere nequę
domino Horatio neque alijs naturalibus di-
ctæ domus interuenire in faciendis prædictis
electionibus,non obſtantibus legitimationi-
bus vel factis,vel in poſterũ faciẽdis, quaſi fer
ri poſſit ſententia prohibitiua ſuper tempore
futuro,ut per Butrium.in c.dudum, nu.17. de
decimis & Anch.in c.ad noſtram num. 10. de
ſepultur.

Nam prærerquàm quod dicta ſententia
quæ principaliter loquitur de futuris legiti-
mationibus dicti domini Horatij,cum ad vnũ
finem prolata ſit non debet operari alium ef
fectum diuerſum.l.cancellauerat.ff.de his quę
in teſtamento delentur Bolognin.in conſ.59.
num.25.ver.& tanto magis. Reſpondetur e-
tiam ut ſupra proximè dixi, talem ſententiam
non potuiſſe inferre præiudicium niſi ſcienti
bus & citatis,vt per Alex.d. l.de unoquoq;. ff.
de re iud.& Bolog.d.conſi.78.cum alijs ſupra
deductis & propterea domino Philippo nul-
lum potuiſſe damnum inferri.

Secundo non obſtat ſi dixerit aliquis præ-
20 dictam † ſententiam latam per ſecretos conſi-
liarios,uideri ſententia principis quæ uim le-
gis generalis habet.d.l.fin.C. de legib.Iaſ.in l.
1.ff.de conſtitut.princip.Fely.in c.in cauſis de
re iud.Alex.in conſi.160.num.9.lib.7. Curtius
iun.conſil.60.nu.7.parte 1.Ruyn. conſil. 166.
nu.7.& 8 volum. 4. Namq; reſpondetur tunc
ſentẽtiam per ſenatum principis habere vim
legis generalis cum profertetur ſub nomine
principis,vt per Matth. de Afſl. in deciſi. 383.
incip.licet hodie.nu.8.& deciſio. 190. num. 7.
incip.

incip.pulchrum & deciſ. 96.nume. 11. incip.
fuit in ſacro. At in propoſita ſpecie, ſententia
non fuit lata ſub nomine ſereniſsimi noſtri
Ducis, ſed nomine conſiliariorum ſecretorũ
quibus cauſa fuerat delegata ut ex ea conſtat.
Igitur dicta ſententia non eſt huiuſmodi quæ
uel tanquam lex generalis ſeruari debeat uel
quę principi potuerit adimere facultatem le-
gitimandi ſubditos ad honorem celebranda
rum electionum prędictarum & ad alias prę-
rogatiuas quia ſphera inferior non mouet ſu
periorem ut ait Ioann.de Lignano in tract.de
conſ. eccleſiaſtica.§ nono uerſic. 10. propte-
21 reaque non poſſunt † inferiores ligare ſupe-
riores.l. minor ff de minor.c. inferior 21. di-
ſtinct.& c.cũ inferior de maiorit. & obedien.
cum locis conſoc. Atque ita iuris eſſe arbitror
ſaniore iudicio ſemper ſaluo ad laudem Dei.

SVMMARIVM,

1 *Hæres hæredis, eſt hæres primi teſtatoris.*
2 *Accipiens emphyteuſim pro ſe & ſuis hæredibus, intelligitur accepiſſe etiam pro hæredum hæredibus.*
3 *Contractus emphyteuſis eſt ſtricti iuris.*
4 *Proteſtatio non adeunda hæreditate, poteſt fieri vbiq; nec alterius quam teſtium requirit præſentiam.*

CONSILIVM CXLIII.

In Dei nomine.

QVęſtioni ſuperius propoſitæ reſpõ
deo prædictum Andream Cioſiũ
poſſe admitti ad dicta bona liuella
ria tanquam hæredem Andreæ
Cioſij ſenioris licet nolit eſſe hæres Federici.
1 Quoniam † hæres hęredis eſt hæres pri-
mi teſtatoris. l. final. C. de hęredibus inſtitu-
end.l.qui liberis. §.hęc uerba.ff.de uulg.& pu
pill. ſub. At Andreas innior eſt hæres Lauren
tii ſui patris qui Laurentius fuit hæres. An-
dreæ ſenioris, ergo Andreas iunior, dicitur hę
res primi Andreæ & per conſequens tanquã
hæres dicti Andreæ retinere poteſt dicta liuel
laria bona. Accedit ſecundo huiuſmodi bo-
na liuellaria conſueuiſſe tranſmitti etiam ul-
tra primum gradum quẽdoquidẽ ut in inſtru-
mento liuelli dicitur Martellus Iacobi de Bet
tinis ea conduxerat pro ſe & eius filiis, & de-
ſcendentibus, quo caſu certum eſt in materia
emphiteutica appellatione hæredis compre-
2 hendi hæredis hæredem.& propterea ſi † ac-
cipiam emphiteuſim pro me & hæredib. meis
quæ ſolita ſit concedi ulterioribus utique ui-
deor emphyteuſim accepiſſe non ſolum pro
primus hęredibus ſed etiam pro hęredibus hę
redum Bal. in l.antiquitas nu. 2. in tertio not.
1 C.de uſufru. Iaſ. in l. 2. numer. 198. C.de iure
emphit.
3 Nec ob. † contractum emphyteuticum eſ
ſe ſtricti iuris ut per Alex.l.4 §.cato.col.4. uer
ſic. & prædicta ff. de uerb.obligat, & ideo uer
bum hęredibus ſtrictè capiendum eſſe pro
primis cum non dixit ſucceſſoribus nam re-
ſpondetur etiam in materia quę ſtrictè intelli
gitur appellatione hęredis comprehendi, hęre
dis Rui.conſ.58.nu.7.uol.5. voluiſſe autem cõ
trahentes comprehendi hæredes hæredis in
d.liuello patet ex uerbis contractus vbi durã-
te linea maſculina Martelli de Bettinis An-
dreas Cioſius conduxit pro ſe & hæredibus,
ſed caſu quo linea dicti Martelli deficeret ante
mortem d. Aodreæ &c. tunc conduxit ad ui-
tam ſuam & uxoris Laurentij eius filij ex qui-
bus apparet, cum ſupra dixit pro hæredibus
durante linea Martelli, eos intellexiſſe de om
nib. hæredib. in infinitum nõ autẽ primo hęre
de tantum nimirum Laurentio quem quidẽ
ſolum & non alios comprehendere non vo-
luerunt caſu quo linea Martelli extingueretur
in uita conductoris prædicti & hoc ſuadetur
quia vna pars diſpoſitionis declarat, aliã igitur
cum loquitur de Laurentio, demonſtrat quid
ſibi voluerit cum ſupra locutus eſt de hæredi
bus ſi enim deficiente linea ſaltem ut Lauren
tius admittatur exigit & uult. ergo ea non de-
ficiente dum vocat hæredes dicendum eſt ꝙ
non ſolum Laurentium, ſed ulteriores etiam
uocare voluerit.

Poteſt itaque Andreas iunior poſſidere
uelle hæc bona tanquam hæres Andreæ, neq;
ob id fiet hæres Federici, cum poſſit retinere
ea bona citra ius & nomen hęredis dicti Fede
rici argum. eorum quę dicit Marant. in Repet.
l.is poteſt.ff.de acquir.hæred.num. 58. & nu.
59.uerſic. prędicta tamen.

Sed ne dictus Andreas uideatur accipere
hęc bona tanquam hæreditaria a Federico,
poterit uti ante omnia proteſtatione declara
toria proteſtando quemadmodum ipſe non
intendit neque uult adire Federici hęredita-
tem per aliquem actum quem cõtingeret eũ
facere, ſed uult poſsidere bona tanquam hę
4 res Andreæ ſenioris quæ † proteſtatio poteſt
fieri vbique nec alterius quàm teſtium præ-
ſentiam requirit Bart. in l.non ſolum. §. mor-
te.num.15.& 16. ff.de oper.nou.nunt. vbi Iaſ.
num.duodecimo.& Hotman.num. quadrage
ſimoſeptimo. & Rubeus Alexandrin. num.
212. Quinimmo proteſtatio per quã impedi-
tur aditio poteſt fieri in abſentia creditorum.
Præpoſitus in capitu. ſollicitudinem de teſti-
bus. Alcia. dicto § morte num. ſeptuageſimo-
ſexto. Et hæc proteſtatio prodeſt, ne quis ui-
deatur adire Barto. in l.ſcriptus.ff.de religioſ.
l.pro hæred.§ primo. ff. de acquirend. hære-
ditat.

ditat. Corne. conſilio trecenteſimo quadrageſimo. uolumine tertio Marant. dicta l. is poteſt, numero quinquageſimo quinto.ff. de acquirend. hæred,

Antonius Cioſius Iuriſc.

S V M M A R I V M.

1 Moniales ſuccedere poſſunt parentibus ex teſtamento.

2 Monaſterium præfertur ſubſtituta perſona.

CONSILIVM CXLIIII.

Diuino nomine repetito.

IN conſultatione de qua ſubtiliter & doctè ſupra reſpõdit Dominus Franciſcus Lenzonius meus olim diſcipulus, nunc uero Iuriſconſultus clariſſ. & eruditiſſ. uti frater honorandus concludendum puto dictas Moniales uocatas ex fideicommiſſo ſuccedere debere dicto teſtatori pro rata cum domina Margharita & poſt mortem dictarum monialium in earum portionibus pręferendum eſſe monaſterium ipſi dominę Margharitæ ſubſtitutę quod ex infraſcriptis breuiter comprobatur.

1 Namque † moniales ſuccedere poſſe parentibus ex teſtamento ultra prædicta firmat etiã Iacob. Butrigar. in d.l.fin.uer. modo quęro. C. de epiſcop. & cleric. ubi dicit Monachos ſuccedere patri ex teſtamento & ab inteſtato & contra teſtamentum per quærelam in officioſi cum retineat ius agnationis, quam op. quoque ſequitur ibi Petrus de Vergnia in additione ad Butrig. d.l.fi. Et ibidem Guliel. de Cuneo nume. 3. uerſic. ſed quæro quomodo ubi dicit ingreſſum poſſe ſuccedere parentibus ex teſtamento & abinteſtato ſi ingrediatur religionem quæ poſſit habere proprium, uel commune. Et Petr. Bellapertic. d.l.fin. uerſic. iuxta hoc quæro in fin. dicens ſupradictã op. procedere in his religioſis qui poſſident proprium ut uniuerſi. Et Cyn. ibidem nume. 5. uerſic. tertio quęro & Ioannes Fabri nume. 51. uer. ergo nota. Et Albericus ibi num. 3. ubi tradit monachum ſuccedere parentib. eoſq; debere mentionem illorum facere in teſt. & eis relinquere debitam portionem ut ibi per eum num. 5. Et Fulgoſ. d.l. fi. §. hoc etiam cognitum numer. 1. ubi ſcribit patri non licere monachum priuare ſucceſſione itemque poſſe religioſos parentibus de iure ſuccedere firmat etiam Nicol. Boerius in tractatu de ſtatu & uita Eremit. col. fi. num. 23.

2 Poſtremo præferri † Monaſterium dominæ Margaritæ ſubſtitutæ poſt mortem monialium in eorum portionib. comprobatur ultra Crau. in conſ. 152. nu. 1. uol. 1. & conſ. 160. eo. vol. & alia per dominũ cõſulentem ſuperius allegata. 1. ex his quę habentur per Bart. in conſi. 1. incip. parmenſis quidam. Secundo per ea quæ tradit Calderin. in conſ. 43. incipiente an ſi teſtator. ſub tit. de teſtamen. ubi dicit ſubſtitutionem euaneſcere & haberi pro non ſcripta ſiquidem dato ſubſtituto filię ſub conditione ſi moriatur filia ſine liberis, contigerit eam ingredi in monaſterium & ibi facere profeſſionem. Tertio idem firmat Ange. conſi. 80. incip. hæc quæſtio ſubtilis num. 3. uerſiculo his autem non obſtantibus, ubi ſcribit Monaſterium haberi loco filiorum ita ut per ingreſſum Monaſterũ excludatur is qui ſubſtitutus eſt ſub conditione ſi inſtitutus deceſſerit ſine liberis. Quarto ad idem facit id quod inquit Riminal. conſ. 324. nu. 8. & num. 30. uolum. 2. ubi dicit in ultima uoluntate in qua teſtator diſponit ſi filius deceſſerit ſine liberis deficere fideicommiſſum ſi eueniat ut filius ingrediatur religionẽ quia monaſteriũ ẽ loco filii. Quinto cõprobatur eadẽ op. ex his quę habentur per Decium conſ. 426. num. 3. inci. in duobus dubiis. Sexto idem ſequitur Pariſius conſ. 66. num. 11. uol. 2. ubi uult monaſterium haberi loco filii ad excludendum ſubſtitutum, quando monaſterium eſt capax bonorum. Quib. ita ſtantib. non ob. ſiquis obiiciat Socin. in l. cum auus nu. 42. ff. de cond. & demonſt. & Gratum conſ. 112. num. 49. uol. 2. & alios magnæ auctoritatis uiros. exiſtimaſſe ſubſtitutũ Monaſterio pręferri debere. Quoniam reſpondet. Couar. lib. 1. uariarum reſolutio. c. 19. nu. 11. uer. quartum, & uer. quam opinionem magis receptam eſſe ſententiam ut monaſterium præferatur ſubſtituto ſubſtitutionis conditione etiam his uerbis concepta ſi inſtitutus deceſſerit ſine liberis legitimis & naturalibus ex ſuo corpore natis. ubi adfert rationẽ dicens præſumptionem iuris eſſe teſtatorem pariter & hos filios inſtitutorum & monaſterium dilexiſſe id quod in caſu noſtro ideo maxime obtinere arbitror quòd hoc ſuadere uidetur coniectura affectionis quam teſtator habuit erga monaſterium, dũ ut ex teſtamento conſtat caſu quo omnes decederent ſine liberis maſculis uel fęminis legitimis & naturalibus, monaſterium ſubſtitutũ eſſe uoluit & propterea ſecundum prædicta ita de iure reſpondi ad laudem Dei.

Antonius Cioſius Iuriſc. Flor. in Piſ. gym. ord. ius ciuile ueſperi docens ſaniore ſententia ſemper ſalua mea manu ſubſcripſi.

S V M M A R I V M.

1 Capella non requirit perſonalem uel continuam reſidentiam.

2 Capella

2 Capella dicitur eſſe ſimplex beneficium.
3 Cappellani in capellis attendere debent legem a fundatore ſeu dotante poſitam.
4 Altaria regulariter animarum curam non habent.
5 Beneficia etiam ſimplicia exigunt,perſonalem reſidentiam,cum limitatione.
6 Reſidentia dupliciter conſideratur nam alia eſt perpetua alia temporalis.

CONSILIVM CXLV.

Diuino nomine implorato.

PRoponitur mihi citatio ſeu præce
ceptum factum per Reuer. D. V.
quibuſdam Capellanis Maioris
eccleſiæ Piſ.in quo dicitur, eos in
cidiſſe in pœnas contra non reſidentes impo
ſitas ex ſacro concilio Tridentino, quando-
quidem ut in eo dicitur, ipſi ſępius citati per
edicta, ſpretis citationibus contumaces fue-
runt nec in eorum Capellis reſcderunt nec
in choro in diuinis officijs interfuerunt pro-
ut de iure, & conſuetudine tenebantur ſed
ſponte ſuſceperunt habitum religionis capel
lanorum equitum S.Stephan. ſeque ſeruitio
manciparunt eccleſiæ S. Stephani prædictæ
incompatibili.vt habetur in dicto præcepto.
Quibus quidem obiectionibus dicti Capella-
ni per eorum procuratorem reſponderunt ſe
non incidiſſe in aliquas pœnas, nec vnquam
legitimè citatos fuiſſe, nec eſſe contumaces
& non teneri ad reſidentiam perſonalem,ſed
poſſe ſecundum conſuetudinem onus, & mo
dum in conſtructione, & fundatione eorum
Capellaniarum appoſitum ſeruire per ſubſti-
tutum, neque obligatos eſſe, ad reſidendum
in choro, ſed omne munus ipſis iniunctum
ſumma ſemper diligentia obiuiſſe vt Latius
in eorum reſponſione dicitur. Quæ cum do-
minus Vic. audiuiſſet, aſſignauit eis tempus
ad allegandum in iure & oſtendeudum eos
non incidiſſe in pœnas præallegatas. His ita
præſuppoſitis quęritur, an prædicti Capellani
in eas pœnas inciderent. Et rē breuiter per-
ſtringendo quoniā breuiſſimum tempus no-
bis,aſſignatur arbitror,eos aſſertis pœnis nō
illigari. Quæ opinio in ſpecie probatur primo
auctoritate Lapi de Caſtil. in allegatione 36.
num.2.tit.de præbendis & copioſius in eiuſ-
dem allegatione 116.num.3.verſic. in contra-
rium. de cleric. non reſidentib.quibus in lo-
1 cis expreſſe dicit † capellam non requirere
perſonalem uel continuam reſidentiam, ne-
que in iure expreſſum reperiri ut capellani in
huiuſmodi capellis per ſe ipſos tantum deſer
uiant, ſed factum ſatis cenſeri eorum obliga-
tioni ſi per alium idoneum ſubſtitutum curēt
uel miſſam uel alia officia celebrari.2.idem cō
probatur. per Imo.in c.fi. de cleric. non reſi-
dent. nume.14.ubi dicit Imola ſi teſtator iuſ-
ſit. conſtrui cappellam & ibi inſtitui cappella
num qui in ea officia celebrarat eique proui
tæ ſubſtentatione reliquerit quædam bona
nec expreſſe dixerit capellanum per ſe ipſum
tantum continuæ reſidentię obligari ſed ſim
pliciter mandauerit cappellanum. Ipſi capel-
lę ſeruire debere, tunc poterit etiam ſeruire
per ſubſtitutū non repugnāte conſuetudine.
tertio.eandem op. tenet Cardi. Zaberel.in d.
2 c.fi.num.2.uerſic. nono quæro ubi dicit † ca
pellam eſſe ſimplex beneficium nec uerum eſ
ſe, capellam requirere reſidentiam perſo-
nalem, niſi teſtator uel fundans mandarit
expreſſe cappellanum continuè reſidere de-
bere & per ſe tantum ſeruire. Quamo-
brem cum cappellaniæ Piſanę eccleſię ma-
ioris non pendeant a Maſſa uniuerſitatis ſed
ab ea omnino ſeparatę quandoquidem prius
fundatæ fuerunt in ea eccleſia Capellæ quam
fuerit creata Maſſa, fundatæquè ſint capel-
læ prędictę a priuatis non quidem cum one-
re reſidendi uel in choro ſtandi ſed ea tantū
lege ut in eis ſtatis quibusdam diebus miſſæ
3 celebrarentur uerè dici non poteſt † cappel-
lanos ad reſidentiam uel chorum obligatos
eſſe, cum in Cappellis attendatur lex a funda
tore conſtructore ſeu dotāte appoſita. ut per
Zaberel. & Imo.d.c.fi.de cler.non reſiden. &
Quintil. Mand. in Regul. 33. de triennali. q.
17.num. 5. Itaque poſito etiam ut dicti capel-
lani non reſiderent non propterea tamen in
aliam pęnam inciderent quam diſtributionū
a Maſſa tribuendarum amiſſionem c.cū om-
nes de conſtitut.quas quidem diſtributiones
ipſi non percipiunt nec unquam perceperūt
nec ſe percepturos contendunt.ſed ſolum aſ
ſerunt, ſed ad dictam aſſertam reſidentiam
non teneri quoniam eorum capellæ non. ha-
bet curam animarum ſuntque ſimplicia bene
ficia & altaria & membra dictæ clauſulæ non
curata ut ex earum dotationem & fundatio-
ne conſtar,& de iure diſponitur quandoqui-
4 dem ipſa † altaria regulariter animarum curā
non habeant ut per Innoc.c.fi.num.2. de præ
bend.& dignit. Et de iure notiſſimum eſt, be
neficia interdum ex conſuętudine uel ſtatuto
uel modo infundatione appoſito, reſiden-
tiam non admittere Imola in c. conquerente
num.3.uerſic.in eadem gloſ.& in c.fi.num.2.
& num.9.de cleric.non reſid.quę conſuetudo
a iure eſt approbata ut per Henric.Boic.d.c.
fi. de cler.non reſid.Quibus ita ſtantibus non
5 ob. ſiquis obiiciat † beneficia etiam ſimplicia
quamtumuis modica, perſonalem exigere re
ſidentiam ideoque etiam capellanos ad reſi
dentiam

dentiam reuocari nec poſſe ſeruire per ſubſti
tutum Pauormit.ca. conquerentem 4.not.&
in c.pen.in 4.not.de cleric.non reſidentib. &
Decius c.ad hæc num. quinto.in tertio. nota.
de præbendis. cum ſimil. Quia reſpondetur
prædictam concluſionem non eſſe perpetuo
ueram ut patet ex Lapi allegationibus & aliis
ſupra deductis: Sed dicta concluſio limitatur
niſi conſuetudo extet in contrarinm, quia ſtã
te conſuetudine non reſidendi, tunc ſanè ſer-
uiri poteſt per ſubſtitutum ita ſentiret limitat
idem Panor. in c.conquerente in 4.not. de cle
ricis non reſident.& Cardinal.Zaberella in d.
c.conquerente in 2.oppo.ubi dicit quod ſi a-
lia conſuetudo extet, clerici etiam non reſidẽ
tes minimè priuantur beneficijs, ſed poſſunt
quoq; fructus abſentes percipere. Secundo
dicta concluſio limitatur, ut nõ procedat quã
do beneficia non ſufficiunt neceſſitatib. ſer-
uientium quia tunc reſidere de conſuetudine
generaliter non adſtringuntur ut in ſpecie di
cit Imo.in d.c.ſi.num.9.in ſi.de cleric.non re-
ſid.ubi dicit multoties euenire, vt beneficia
ſeruientibus non ſufficiant & propterea tũc
per generalem conſuetudinem inductum eſt,
ut ſimplicia huiuſmodi beneficia perſonalem
non exigat reſidentiam.

Secundo non ob.dum dicebatur, incompa
tibile uideri, vt Cappellani capellam habeant
in eccleſia maiori Piſana,& mancipati reperiã
tur eccleſiæ æquitum diui Stephani. Quoniã
6 reſpondetur quod quędam dicitur † reſiden-
tia perpetua quędam uero temporalis, in qua
temporali reſidentia debet clericus certis tan
tum quibuſdam temporibus deſeruire, & nõ
aſſidue, vt accidit in caſu noſtro, ubi quidam
capellani ſemel aut bis, aut ter, in hebdomade
tenentur miſſam tantummodo celebrare,
& in hac temporali reſidentia nulla datur in-
compatibilitas, quia vltra tempus deſtinatum
ad capellæ ſeruitium nil repugnat, alijs nego-
cijs capellanos intentos eſſe ut in ſpecie dicit
Imola.d.c.ſi.num. 13.uerſi.4.circa prędicta.de
cler.non reſident.

Quo ſit vt ueriſſimè aſſerant capellani præal
legati ſe non teneri ad reſidentiã, & amplius
etiam dicãt ſe reſidere ſecundum obligatio-
nem qua quiſque tenetur, ex fundatione ſuæ
capellæ.& propterea nullo modo puniri poſ-
ſe de iure ut Iuriſ.& eruditiſſi ditiſſimus dom.
Iudex optimè cognoſcet.

S V M M A R I V M.

*1 Præceptum de reſidendo ita debet intelligi ut ſa-
tis ſit debitis temporibus reſidere.*

2 Abfuiſſe non dicitur qui abſuit & ſtatim redijt.

*3 Superior ſciens & tolerans abſentiam uidetur de
præcepto de non recedendo diſpenſaſſe.*

*4 Verba decreti, & ſententia intelligi debent ſecũ-
dum iuris diſpoſitionem.*

*5 Clauſula ſi res in eodem ſtatu permanſerit ſem-
per ſubauditur in iuratoria cautione.*

*6 Reſignatio poteſt fieri de iure in manibus ordi-
narij.*

CONSILIVM CXLVI.

In Dei nomine.

PRoponitur Reueren. Dominos in
congregatione ita decreuiſſe ui-
delicet.D.Hier. poſſe diſcedere ab
urbe & ire ad inſeruiẽdum ſuo be
neficio facta obligatione iuratoria de non di
ſcedendo ſine licentia ſub pena priuationis
dicti beneficii & arbitrii &c. præterea conti-
giſſe dicitur Dominum Hieronymum ex cau
ſa ab fuiſſe a loco beneficij, poſtremoque in
manibus ordinarij libere illud reſignauiſſe.
Quæ cum ita ſint quęritur an Dominus Hie-
ronymus inciderit in pœnas arbitrii uel alias
& rem breuiter perſtringens arbitror ſecun-
dum ea quæ proponuntur dictum Dominũ
Hieronymum nullis ſubiacere pœnis nam
quod attinet ad tempus ante ipſam reſigna-
1 tionem, † præceptum de reſidendo non ita
amarè aut ſeuerè intelligi debet ut nunquam
inde diſcedat ſed ſatis eſt debitis temporibus
reſidere arg.c.nunquam in princ.de conſecr.
5.diſtinct.& c.de quibusdam ubi gloſ. in uer
bo aſſiduè. 37.diſtinctione &. Panorm. ca. ex
parte num.3.uerſic. ſed quæro de cleric. non
reſident. Quamobrem cum Dominus Hiero
nymus ab fuiſſe dicatur tantummodo tempo
re permiſſo a ſacro ſancto conc. Tridentino
ſeſſ.23.idque fecerit ex iuſtis cauſis quas enu
merat.Panorm. in repet.§. quia uero.c.extir-
pendæ num.13.de præbend.& Rebuf. in pra
xi benef. parte 2. in titul. de diſpenſatione
de non reſidendo num. 21. conſequens eſt,
ut dicamus Domini Hieronim. contra pręce
2 ptum non abfuiſſe, nam qui abfuit † & ſta-
tim rediit. ex ueterum Canonum ſententia
non dicit abfuiſſe c.ad audientiam.§.decerni
mus de cleric.non reſidentib. c. cum omnes
ubi Bero.num.6. de conſtitut. Quin etiam di-
ci poteſt Dominum Hieronymum cum licen
3 tia abfuiſſe quoniam cum † ſuperior ſæpius
ſcierit, & tollerauerit eius abſentiam uti ex
litteris Domini Hieronimi intellexerit & ſcie
rit uidetur dictum Dominum Hieronymum
diſpenſaſſe ac liberaſſe a dicto præcepto iuxta
tradita per Panorm. Et Felyn.in c.1.col.5.uer
ſic.lex noua de tregua & pace & Bero. in d. c.
1.num.3.de conſtit.ubi dicit clericos non re-
ſidentes ſciente & tollerante ſuperare nõ in-
cidere in penas non reſidentium. Quod uero
perti-

pertinet ad tempus poſt factam reſignationẽ certum eſt,eum nullis pœnis illaqueari, quoniam † uerba decreti ſeu ſententiæ intelligi
4 debent ſecundum iuris diſpoſitionem.glo. & Bart. in l.ſi procurator.§.celſus.ff.de condict. ob.cauſ. & Bart.in l. miles.§. 1. ff. de re iudic. & in l. 1.C.ſi plures una ſent. Stephan. de Federic. in tractatu interpretat.iur.parte 3. nu. 7.Ruyn. conſ. 1.nu 2.uol.4.Qua propter cum uerba dicti decreti dicant dominum Hieronymum ire debere ad inſeruiendum eius beneficio facta obligatione iuratoria de non diſcedendo ſine licentia ſub pœna & c.profecto dicta uerba ita intelligi debent ut non liceret ei diſcendere ſine licentia ſcilicet rebus ſic ſtantibus, ideſt dum potiretur tit. & poſſ. dicti ſacerdotii. quia in iuratoria cautione
5 ſubauditur ſemper † clauſula ſi res in eodem ſtatu permanſerit, ut per Innocentium in c. quemadmodum nume.1. ubi etiam Hoſtien. col.1.uerſic. tertio ſubauditur & Butrius nume. 4.& Imola nume. 3. de iureiurando, Bal. in l.clari. C.de fideicom.Salyc. in l. vltima. C. de non num. pec. Bero.conſ.4.num.51.& cõſi.88.num.34.vol.1.

6 Ceterum facta † reſignatione expreſſim pure atque ſimpliciter in manibus ordinarij ſicuti eueniſſe dicitur in propoſita facti ſpecie, & ſicut fieri de iure potuit.c.admonet de renuntiation.approbataque dicta reſignatione a ſuperiore iuxta tradita per doct. in c.ultimo de renuntiat.& Ioan. Andre.c. ex ore. de his quę fiunt a ma. parte capit. dubium non eſt quin Dominus Hieronymus ſolutus ac liberatus fuerit omnibus pœnis quę, uel decreto comprehenſæ ſunt uel alias non reſidentibus iniunctę de iure reperiuntur. & ita iuris eſſe arbitror meliore iudicio ſemper ſaluo ad laudem Dei omnipotentis.

SVMMARIVM.

1 Simonia crimen committitur cum pecunia vel datur,uel promittitur,vel aliquod temporale propter commodum ſpirituale.

2 Conuentio ſimoniaca dicitur tam illa in qua aliquid eſt promiſſum quàm illa in qua aliquid eſt datum.

3 Conſenſus Papæ omnem Simoniæ labem excludit.

4 Beneplaciti ſedis apoſtolicæ impetratio debet fieri ante conuentionem firmatam,vt ſimonia ceſſet.

5 Penſio conſtitui & extingui cum Papæ conſenſu debet.

6 Auctoritas eius qua requiritur in conſtruendo in deſtruendo quoque regulariter requiritur.

7 Clauſula & non aliter nec aliàs,in contractu ſimoniaco poſita non operatur quin actus ſit ipſo iure nullus.

8 Penſio extingui poteſt auctoritate Papæ anticipatis ſolutionibus.

9 Præſumptiones in crimine Simoniæ ſufficiunt, in eius odium.

10 Clauſula anticipatis ſolutionibus. quando uitium ſimoniæ excludat.

11 Tempus pro tempore poni poteſt,

CONSILIVM CXLVII.

In Dei nomine.

QVæſtioni propoſitæ breuiter reſpõdens arbitror conuentionem extenſionis regreſſus & penſionis factã inter Reuer.D.Iuliũ. & Reuer. D. Aurelium Labe ſimoniæ affectam uideri. Quia extinctio & caſſatio acceſſus ſeu regreſſus ad beneficium,fieri debet abſque interuẽtu pecuniarum uel cuiuſuis alterius commo-
1 di temporalis, alioquin † Symoniæ crimen committeretur,propterea quod cum pecunia vel datur uel promittitur ad extinguendum regreſſum ad ecleſiaſtica beneficia, proculdubio tunc dicitur promiſſum aliquod temporale propter commodum ſpirituale quæ ſane res induceret ſymoniam ut per. Do. Tom. 2. 2.q. 100.art. 2.& 3.& c.uni ubi doct. ut ec cleſiaſt. benef. ſine diminut.confer.& c.cum pridẽ & c.fi.de pactis & Abbas.in c. dilecti de præbend.Decius in c.ex parte. 1.de offic. deleg.& conſ.141.num.1. Atqui in conuentione ubi partes prællegatæ extinguerẽ noluerunt penſionem atque regreſſum prædictum, interceſſit ſumma partim ſoluta partim promiſſa ſcutatorum 490.ut conſtat ex inſtrumẽto facto inter Reuer.D.Iuliũ,& Reuer.D.Aurelium die. 28. Iunij 1566. ergo prędicta allegata conuentio dicitur uerè & propriè ſy-
2 moniaca quia ita dicitur † conuentio ea ſimoniaca in qua aliquid promiſſum eſt ſicut illa in qua aliquid eſt datum Bal.c.1.de teſtib. num.6.& ibi Anchara.& Decius in c. ueniens in gloſ. 1.de teſtib. Pet. Rebuff.in praxi iudic. cap.de ſymonia in reſignatione num.9. Et ratio aſſignatur quia promiſſio & datio æquiparantur.l.fi.C.ad l.aqui.& c.nõnulli. 1.q. 10.Soci. conſ.93.nu.9.Quibus ita ſtantibus non obſtat primo in prællegata conuentione dici, ſalua anctoritate ſeu beneplacito ſedis apoſtolicæ, quod Reuerendiſſimus D. Aurelius a ſummo Pontifice deinde impetrauit, vt patet ex reſcripto ad eius ſupplicationem poſtea emiſſo,quo caſu cum ſuper huiuſmodi extinctione ſupplicatio impetratur omnia contra-
3 ria ceſſare dicuntur quia † conſenſus Papę omnem ſymoniæ labem excludit Hoſtien. in c. 1.ne prælati uices ſuas, & Caſſad.de ſimon. deciſ.1.num.3. Reſpondetur enim ea ſibi potuiſſe locum uendicare ſi ante conuentionem factam & ante firmatum contractum partes

dictum

dictum beneplacitum impetraſſet tunc enim
nulla ſuſpitio ſymoniç exorta eſſet ſed quãdo
ante conuentionem firmatam non fuit impe
4 tratum † beneplacitum ſedis apoſilicæ ſicuti
impetrata non fuit in caſu propoſito, ut pa-
tet ex die celebrati contractus & ſupplicatio
nis propoſitæ tunc conuentio dicitur ſimo-
niaca & inualida etiam ſi adiecta ſit clauſula
ſaluo bñplacito ſedis apoſtolicç ut tradit Lu-
douic. Gomeſ. in regula de triennali quæſtio
ne 12. uerſic. quid dicendum in lit. E. & Quin-
til. Mandoſ. in praxi ſignaturç gratiç in uerbo
extinctiones in 2. editione cuius quidem rei
ratio illa poteſt adferri quia ſicut in conſtituẽ
5 da † penſione, requiritur Apoſtolicæ ſedis cõ
ſenſus ita etiam exigitur in extinguenda ſeu
deſtruenda arg. eorum quæ habẽtur in Auth.
econtra ſi filiifam. ubi Bart. C. de repud. & in
l. actor nu. 8. ff. rem ratam hab. Iaſ. in l. quem-
admodum in 2. notab. ff. de acquir. poſſ. cuius
6 enim † auctoritas requiritur in conſtruendo.
eiuſdem quoque regulariter requiritur in de
ſtruendo ſeu extinguendo quoniam eodem
genere quodque diſſoluitur quo colligatum
eſt, l. prout quisque. ff. de ſolut. l. quamuis ſal
tus. ff. de acquir. poſſ. l. nihil tam naturale. ff. de
regul. iur. c. omnis res per qualcunque extra
eod. tit. & propterea ſicuti ſola priuatorũ uo-
luntas penſionem & regrediendi ſeu reuer-
tendi ius ad beneficium ſeu ceſſum ſeu dimiſ
ſum, ſine ſummo pontifice creare & induce-
re nequit. ita prędictũ regreſſum abſq; aucto-
ritate Papç non poteſt deſtruere uel extingue
re. Et quamquam in dicto inſtrumento con-
7 uentionis adeſt clauſula illa, † & non aliter nec
aliàs, nihilominus quando ſimonia eſt con-
uentionalis uel actualis ſeu realis cuiuſmodi
eſt quando aliquid datur tunc actus eſt ipſo
iure nullus etiã ſi adſit clauſula nec aliter nec
aliàs ut per P. Rebuff. in praxi iudic. in cap. de
ſymonia in reſignatione num. 10.

Secundo non obſtat in conuentione, &
ſupplicatione dici & hoc pro aliquibus forſan
ſolutionibus dictæ penſionis anticipatis quo
caſu nemini dubium eſt quin auctoritate Pa-
8 pç anticipatis ſolutionibus † penſio extingui
poſſit ut patet in formula ſupplicationis ex-
tenſionis penſionum quã ponit Hierony. Gi-
gas in tractatu penſionum ad finem, & ſequi
tur Quintil. Mandoſ. in d. praxi in pręallegato
uerbo extinctiones quoniam reſpondetur 1.
illud forte admitti potuiſſe quando ſumma
pecuniarum quam accepit Domi. Iulius pro
dictis anticipatis ſolutionibus non exceſſiſſet
ſummam penſionum quinque annorum pro
quibus tãtumodo quinque annis ſolutiones
ſolent anticipari quandoquidem ut notoriũ
eſt in extinguendis pẽſionib. de ſtylo curiç nõ
maior ſumma ſolui nec maior impedi quanti
tas conſueuit quàm quç annis quinque ſuffi-
ciat. Atqui in caſu propoſito, dicta ſumma ſcu
tatorum 490. quç partim ſoluta fuerat partim
promiſſa dicto Reuer. Domino Iulio excedit
illam ſummam quç quinque annatas imple-
ret, quoniam ſeptuaginta, quç erat quanti-
tas penſionis ſi per quinque multiplicentur
aperte conſtabit ſupereſſe centum & quadra
ginta quç ſane non ad anticipandas ſolutio-
nes quç tam late non extenduntur, ſed ad ex
tinguendum regreſſum ſimoniacè data fuiſſe
apertiſſime uideri poſſunt igitur ex prædictis
patet ſymoniam prællegatam non obſcuris
probationibus demonſtrari quam etiam con
iecturis oſtendere ſatis erat quandoquidem
licet in criminalibus requirantur probatio-
nes luce meridiana clariores l. ſciant cũcti. C.
de probat. c. ſciant cuncti 2. q. 8. & quinta q. 6.
c. epiphanium. tamen in iſto crimine ſymo-
9 niæ in ſui odium † prçſumptiones & coniectu
rç ſufficiunt c. ſicut ſimoniacus ubi Panorm.
de ſimon. & Petrus Foller. in praxi crimi. Ca-
non. 2. parte iudic. in uerbo uel crimen ſimo
10 niæ num. 20. Secundo reſpon. † clauſulam an
ticipatis ſolutionib. tunc excludere uitium ſy-
moniæ quando ſolutio facta ſeu anticipata ha
ctenus non fuiſſet ſed in futurum eſſet facien
da ſeu anticipanda juxta illum ſenſum quo cã
cellaria domini Papę & tota Romana curia di
ctam clauſulam interpretetur, quo ſane in lò
co ea interpretatio paſſim admittitur ut is
qui conſentit & uult extinguere penſionem
ſolutionibus anticipatis loqui non intelliga-
tur de his penſionum ſolutionibus quæ dum
dudum prçterito tempore fuerunt factæ, ſeu
anticipatæ, ſed ſolutiones anticipatas uidea-
tur appellare illas quç in futurum fient & quç
poſthac anticipabuntur quas ideo uocat anti
cipatas quòd cenſeatur ſe ad illud tempus re
ferri e quo etſi anticipatæ quamuis præſenti
tempore inſpecto dicendæ potius eſſent anti
cipandæ. ideoque participii in prçteriti tẽpo-
ris videlicet anticipatis capitur pro participio
futuri tẽporis nimirum anticipandis quod
11 fieri potuit quoniam poni poteſt † tempus
pro tempore ut per Bartolum in l. ex hac ſcri
ptura ubi etiam Soc. iunior 4. ff. de donationi
bus ubi dicit tempus præteritum pro futuro
capi quod ſequitur etiam Vincentius Saluio
in repet. rub. ff. ſolu. matr. num. 18. ubi expo-
nit decapitatum ideſt decapitandum. Atqui
in propoſita ſpecie tempore dictæ ſupplica-
tionis conuentio inter dictas partes iam fir-
mata ac ſtabilita fuerat & ſolutiones antea in
prçteritum fuerant iamdudum factæ & an-
ticipatæ ſcientibus quoque partibus licet in
ſuppoſitione appoſita fuerit dictio dubitatiua
forſitam anticipatis ſolutionib. igitur argumẽ
to eorum quç dicit Gomeſ. d. 12. q. loco cita-
to per illam clauſulam anticipatis &c. non ui
detur excluſa labes ipſius ſimoniæ quod atti-
net

net ad ſolutiones præterito tempore antici-
patas cuiuſmodi ſunt illæ de quib.agitur. Sed
per illam clauſulam uidetur ſolummodo ex-
cludi ſymonia quod attinet ad ſolutiones quę
poſt beneplacitum ſummi Pontificis impetra
tum anticipabuntur iuxta communem intel-
ligentiā quam Cancellaria tribuit dictæ clau-
ſulæ. Quamobrem cum clauſula anticipatis ſo
lutionib. poſita in ſupplicatione pertineat ad
eas ſolutiones quæ poſt ſupplicationem fuiſ-
ſent anticipandæ caſus uero propoſitus uerſe
tur circa eas quæ iamdudum ſine conſenſu
ſummi Pontificis inter ipſas partes fuerāt an
ticipatæ, dubio procul firmandum eſt. Reuer.
Dom. Iulium per d. clauſulam nō releuari, ſed
ea non obſtante ſubeſſe adhuc uideri graue vi
tium ſymoniæ iuxta prædicta. & propterea ita
iuris eſſe arbitror ſaniori iudicio ſemper ſal-
uo ad laudem Dei.

Ant. Ciofius Iuris conſ. Flor. in Piſ. gym. or
din. ius ciuile primo loco ueſpere docēs ſub-
ſcripſi & ſubſignaui.

SVMMARIVM.

1 *Executio parata non poteſt eſſe niſi in liquido.*
2 *Verba facta receptione, ſignificant conditionem.*
3 *Inſtrumentum conditional, antequam conditio impleatur non meretur executionem.*
4 *Conditio impleri debet in forma ſpecifica.*
5 *Approbatum ſemel reprobari non poteſt.*
6 *Verba ſapius repetita atendi debent.*
7 *Verba ſtatuti in dubio ſunt ſtrictè intelligenda.*
8 *Statutum interpretari debet ut minus lædat ius commune quam fieri poteſt.*
9 *Ratificatio præſumitur ex curſu temporis.*
10 *Scientia præſumitur ex conuerſatione, & coniunctione perſonarum.*

CONSILIVM CXLVIII.

Diuino nomine inuocato.

PRopoſito mihi ſtatuto lucenſi ſub
Rubrica de executione danda.
contra obligatos per publicum in
ſtrumentum ca. 111. lib. 1. & quo-
dam inſtrumento celebrato inter d. Angelicā
& eius fratres ex parte una, & inter nob. Nico
laum Fridianum olim maritum d. dominę An
gelicę ex parte alia quæritur an huiuſmodi in
ſtrumentum mereatur executionem. Et rem
breuiter perſtringens arbitror non eſſe con-
1 cedendam executionem quia † executio pa-
rata nō poteſt eſſe niſi in liquido Bal. in l. ſi cu
rialis. C. de epiſc. & cleric. Paul. Caſtr. conſi.
91. parte 1. num. 5. Alex. in l. poſtulante in fi-
ne. ff. ad Sen. Conſ. Treb. Crauetta conſ. 164.
num. 2. uol. 1. Grat. conſ. 140. nume. 27. lib. 1.
Rebuf. tract. de liter. obligat. Art. 1. gloſſ. 9.
num. 7. & num. 8. At inſtrumentum prælle-
gatum non eſt liquidum quia ex ſola ipſius
inſtrumenti inſpectione non liquet an debea
tur quandoquidem in eo dicitur quas dotes
facta receptione ſupraſcripta per ipſum & ſo
luta ipſi Nicol. per ſupraſcriptos fratres pro
miſit ſoluere reddere &c. Ex quibus apparet
dictum Nicolaum Frid. promiſiſſe ſoluere do
2 tes ſi eas recepiſſet. Nam illa uerba † facta re
ceptione ſupradicta, ſunt ablatiui caſus, qui
ſignificare ſolent conditionem, ut per doct.
in l. a teſtatore. ff. de condit. & demonſtr. & in
rub. ff. ſolu. matr. At ex eo ſolo inſtrumento
non conſtat Nic. Frid. dotes recepiſſe ergo ta
le inſtrumentum mandari non poteſt execu-
tioni. Quoniam conditio debet liquidari per
aduerſarium agentem nec meretur executio
3 nem † inſtrumentum conditionale antequā
conditio impleta ſit ut per Bal. in l. ſiquidem
col. fi. C. de except. Decius in conſ. 401. num.
1. parte 1. nec dicitur liquidum illud inſtrumē
tum cui obſtat exceptio ut hic Rimin. conſi.
357. nu. 7. uol. 2. Imo. Alex. Iaſ. in l. 1. num. 10.
ff. de op. no. nuntiat. Quo ſtante non ob alle-
gata in contrarium & 1. non eſt ſiquis obü-
ciat, conditionem impletam eſſe apparere ex
alio inſtrumento poſtea facto inter fratrem d.
Angelicæ & d. Nicolaum Frid. Vbi conſtat de
receptione per aſſignationem inſolutum fa-
cta qm̄ rn̄deo ex huiuſmodi ſecundo inſtru-
mento non probari impletam eſſe eam condi
tionem quæ appoſita fuit in 1. inſtrumento.
In ea. n. agitur de receptione ſummæ ut patet
ex illis uerbis ſupradictam ſummam ex quib.
conſtat. Nic. Fridericum promiſiſſe reſtituere
pecuniam, ſi pecuniam recepiſſet. in 2. uero in
ſtrumento in quo fatetur ſibi ſatisfactum fuiſ
ſe, tractatur de ſolutione ſibi facta per dationē
inſolutum cuiuſdam petiæ terræ, ex qua qui-
dem re non probatur impletam eſſe prædi-
4 ctam conditionem cum conditio † impleri de
beat in forma ſpecifica. l. Mæuius. ff. de cōd. &
dĕ. Quo fit ut non impleta conditione primū
inſtrumentum executioni tradi non debeat
Itidemq; patet ex prędictis hæredes d. Nic. Fri
diani non teneri ad ſoluendum pecuniam ex
d. 2. cōtr. quia cum promiſerit alternatiuè ele
ctio remanſit ipſi debitor. c. in alternatiuis de
reg. iur. in 6. Secundò nec ob. dū dicebatur ad
uerſarios non acceptaſſe promiſſionē factam
per orationem alternatiuam, ſed ſolū accepta
uiſſe receptionē factā a d. Nic. Friderico per aſ
ſignationem inſolutum qua ſibi ſatisfactum
ēt dicit id quod ſibi debebatur. Nam rn̄detur
quod cum tam electio quàm receptio ſimul
poſita fuerit in eo. contr. cui d. aduerſarij con-
ſenſerunt

5 ſenſerunt, utique non poſſunt ab eo quod † ſe
mel approbaruut modo recedere. l. ſicut. C.
de action. & oblig. c. qui ſemel. de reg. iur. in 6.
Præſertim cum receptio, & electio prædicta
connexitatem quandam habere videantur.
ita ut ratio vnius ſine alio bene diſcerni non
poſſit cum ſimul omnia in eandem conuen-
tionem conıecta ſint, Fely. c. cum inter. col. 4.
de re iud. quo caſu non poteſt vnum accepta-
ri, & aliud repudiari. Bar. in l. Aurelius. §. idem
quæſijt. ff. de liberat. legat.
3 Non obſt. dictum ſtatutum Lucenſe in quo
dicitur ſi appareat publicum inſtrumentum
teneatur iudex lapſo termino ad ſoluendum
ſine citatione capi facere debitorem, quia re-
ſpõdetur illud in alio caſu loqui nimirum, vbi
agitur de uera, & efficaci obligatione, ut patet
ex illis nerbis obligauit, & ex illis verbis obli-
6 gatione, uel contractu, quæ † uerba non teme
re ſæpius repetita ſunt, ſed debẽt attendi. glo.
in uerb. diœceſanis. uerſic. nec poteſt in clem.
ſæpe. de iureiurando. Nos uero agimus de cõ
tractu conditionali in quo neque ceſſit, neq;
uenit dies. l. cedere diem. ff. de uerb. ſignifi. &
propterea cui non conueniunt uerba ſtatuti.
nou conuenit etiam diſpoſitio. l. 4. §. toties. ff.
de dam. infect. Et quamuis in contractu con-
ditionali ſpes eſt debitum in §. ex conditiona-
7 li. inſt. de uerb. oblig. tamen † uerba ſtatuti in
dubio ſunt ſtrictè intelligenda, de uera obliga
tione, & non de ſpe obligandi, ſeu debendi. l.
quicquid adſtringendæ. ff. de uerb. oblig. Ale
xan. conſ. 153. nu. 4. lib. 7. & conſ. 190. lib. 2. nu
me. 6. Cumq; agitur de publico inſtrumento
quod regulariter de iure non habet executio
nem paratam. l. minor 25. ann. cui in pri. ff. de
minor. l. 1. C. de exec. rei iud. Iaſ. in l. pactum in
ter hæredem. ff. de pact. facienda ea eſt inter-
8 prætatio, ut † ſtatutum loquatur de efficaci ob
ligatione quominus lædatur ius commune,
quàm fieri poteſt. Alex. conſ. 2. nu. 3. uol. 4. &
conſ. 52. nu. 7. lib. 1. & conſ. 117. nu. 17. lib. 6. &
conſ. 116. nu. 11. lib. 2. & Bar. Veronen. conſ. 34.
nu. 7. Soc. iun. conſ. 7. nu. 4. lib. 3.
Quartò non obſt. ſi opponatur non uideri
D. Angelicam ratum habuiſſe ult. inſtru. quia
9 reſpondetur ex curſu tanti temporis † ratifica
tionem præſumi. arg. l. ſi filius. C. de pet. hære.
l. ſiue poſſidetis. ubi Bald. col. 5. C de prob. So-
cy. conſ. 16. nu. 14. lib. 1. & conſ. 46. nu. 3. lib. 3.
quia plus facto quàm uerbis res oſtenditur. l.
Paulus. ff. rem ratam haberi. Præſertim cũ de
contradictione Do. Angelicæ non conſtet, &
præſumptio iuris ſit d. D. Angelicam ſciuiſſe
fratres dediſſe in ſolutum d. Nicolao Frid. eius
uiro præd. petiam terræ, cum certi iuris ſit ex
conuerſatione, & coniunctione perſonarum
10 præſumi † ſcientiam Bar. in l. poſt contractum
ff. de don. glo. in c. cum oporteat. de accu. Are

ti. conſ. 65. in fi. Dec. conſ. 583. nu. 4. Crau. conſil. 271. & conſ. 220. uol. 1. Et ita iuris eſſe cenſeo ſaniore ſentẽtia ſẽper ſalua ad laudẽ Dei.

Ego Antonius Cioſius Iuriſc. Flor. in Piſano gymnaſio ord. ius ciuile ueſperi docens cuius rei fid. fauendę gratia mea manu ſcripſi.

SVMMARIVM.

1 *Collatio nulla non iuuat etiam poſſeſſorem.*
2 *Intruſus quis dicatur.*
3 *Factum a priuato, & non habente iuriſdictionem nullum eſt.*
4 *Mandatum miſſio ipſos per actum primum non impletum ab ordinario, debet per ſubſequens impleri.*

CONSILIVM CXLIX.

In Dei nomine.

IN cauſa præpoſituræ S. Iac. & Phil. Pontis ad Heram potiora mihi ui dentur iura Reuer. D. Duccij Albertini, quàm dicti Domini Ioan. Baptiſt. nitatur aſſerta collatione ordinarij tamen re uera in ea nullam uim facere poteſt, quia dicta collatio annullata eſt per literas Summi Pontificis impetratas per Reuerendum Dominum Duccium, ubi dicit. Nos enim prout eſt irritum. decernimus, & inane ſi ſecus ſuper his a quoquam quauis autoritate ſcienter, uel ignoranter attentatum forſan hactenus eſt, uel in poſterum contigerit attentari, per quam quidem decreti clauſulam annullatur collatio ordinarij in contrarium facta, & omnis alius actus contrarins prouiſioni. clemen. 1. de elect. ubi Barbat. & Rebuff. in bulla nouæ prouiſionis in 5. Quo fit ut etiam poſſeſſio ſi quam forte nactus eſſet dictus dominus Io. Baptiſta, redderetur propter defectũ collationis inualida & inutilis, quandoquidem collatio nulla non iuuet etiam poſſeſſorem Rebuff. in tract. de pacificis poſſeſſor num. 390. Quinimmo dominus Io. Bap. potius dici poſſet intruſus quia cum collatio nulla fuerit, ſequeretur ut ipſe accepiſſet poſſeſſionem antequam fieret collatio quo caſu ſiquis accipit poſſeſſionẽ ante collationẽ dicitũ intruſus c. cum iamdudum. de præbend. vbi Panorm. c. in noſtra, ubi Fely. de reſcrip. At uerò Reuerendiſſ. Dom. Duccius ualidam collationem, & inueſtituram obtinuit ab ordinario uirtute collationis ſibi factæ a ſanctiſſimo Dom. noſtro Papa Pio Quinto. Et licet in collatione ordinarij dictum fuerit dictam collationem

factam fuiſſe ſaluis iuribus quibuſcumque ſi- quæ competunt d. Dom. Ioan. Baptiſtæ &c. debebat Dom. Duccius appellare, nunc autem cum non poſſideat autore prætore, ſiue ordinario ſua non dicitur poſſeſſio, ſed intruſio, Arch, Cæſar. Vicarius tamen audacter affirmare poſſumus, eam reſeruationem fieri de iure non potuiſſe, & proculdubio nullam eſſe, quia dictus Dominus ordinarius non ſeruauit formam a Papa ſibi datam in literis Apoſtolicis quas ipſe pure ſimpliciter, & abſolutè exequi debuerat imò appellauit, & de hoc diſputatur an ſit intruſus, unde non debet præſupponi pro firmo id de quo diſputatur, Quamobrem ſi Papa mandauerit aliquem in poſſeſſionem mitti, & ipſe cui hoc mandatum eſt non ſeruauerit formam a Summo Pontifice ſibi traditam, id omne quod ipſe faciet nul-
3 lum erit tamquam a priuato † factum, & carente iuriſdictione. l. 3. ff. de offic. præſidis. & Pariſius conſil. 31. circa præſentem. numero uigeſimoſexto, uolumine quarto. & Rebuff. in declar. nouæ prouiſionis. in quarta parte bullæ in uerbo, quo circa dilectis &c. Rurſus dictus Dominus Duccius accepit actualem & realem poſſeſſionem de mandato dicti ordinarij collatoris, ut fieri debet, ut per Rebuff. in tract. de Miſſ. in poſſeſſionem. in nume. quarto, & quinto. in praxi beneficiaria, mandauit enim ordinarius dictum Reuerendum Dominum Duccium nanciſci debere poſſeſſionem ab auditore Sereniſſimi noſtri Ducis ad hoc deputato, quam quidem poſſeſſionem Dominus Duccius antea obtinuerat. Quo fit, ut mandatum prædictum ad eam priorem poſſeſſionem retrotrahi poſſit. argumen. cap. ratihabitionem. de regul. iur. in ſexto. Imò non uidetur conditio, quia reſpicit tempus præſens non futurum euentum, & retrotrahitur mandatum & poſſeſſio, quæ extabant ad licentiam priorem quæ extabat, non autem erat nunc eſt, & propterea dici poteſt potiorem eſſe cauſam Domini Duccij, tam reſpectu collationis quàm poſſeſſionis. & ita licentia Domini auditoris fuit conditionata, neque poteſt retrotrahi maximè non purificata conditione. Præterea de legatio in illum per ordinarium facta nondum fuerat facta; unde non ens nõ poteſt retrotrahi Arch. Cæſ. Vic. & quatenus Reuerendus Dominus Or-
4 dinarius non impleuiſſet adamuſſim † mandatum per iſtum actum primum, certi iuris eſt rurſus ad commodum ipſius prouiſi dictum mandatum impleri de iure debere donec plenum ſortiretur effectum. Bald. in l. inuitus. in fi. C. de proc. & l. ſiquis ex argentarijs. in fi. ff. de edend. Roma. in l. prætor ait. §. hoc autem. ff. de ope. nou. nun. Iaſon. l. apud Iulianum. §. ſi quis alicui. ff. de legatis primo. Socyn. in l. hæc conditio 1. numero quinto. ff. de cond. & demon. Decius c. quanto. de iud. & in conſilio ſeptuageſimoſeptimo columna ſecunda. Ruynus conſ. 164. columna 3. uolum. 3. cum ſimilib. & propterea dici poteſt, &c. Iam expirauit iuriſdictio delegati ſiquid nunc petatur ab ordinario non denegabitur aſſenſus iuſta petentibus Arch. Cæſar Vicar. Reſpondetur nihil noſtra refert utrum delegati iuriſdictio expirauerit, uel non, quia dicimus quatenus opus ſit mandatum de mittendo in poſſeſſionem impleri nunc poſſe, & debere non per delegatum, ſed per ordinarium uel ordinarium ad quem ſpectat miſſio in poſſeſſionem facienda per ſe, uel per alium. c. ſi quando. c. ſupra eo. de off. del. c. 2. de eo q. mittitur in poſſ. c. 2. de ſeq. poſſ. c. ex part. de conceſ. preb. Reb. de miſſ. in poſſ. nu. 11. & ita iuris eſſe arbitror ſaluo ſemper meliore iudicio ad laudem Dei,

SVMMARIVM.

1 *Conditio vera eſt quæ actum ſuſpendit.*
2 *Diſpoſitio reſpiciens tempus præſens non eſt conditio.*
3 *Conditio poteſtatiua quæ dicatur.*
4 *Miſſio in poſſ. ſpectat ad ordinarium.*

CONSILIVM CL.

Diuino implorato præſidio.

His quę ſcripſeram in fauorem Reuerendi Dom. Duccij accedat in primis eorundem plenior dilucidatio. Nam cum Dom. Stepha. olim Vic. poſt collationem nobis factam poſſeſſorium adipiſcendæ, die vlt. Maij 1569. ſtylo Piſano cognoſcendum mandarit Mag. auditori Sereniſſ. noſtri Ducis ad hoc deputato, qui decideret, ſeu cognoſceret vtri ex litigatorib. poſſeſſio decernẽda eſſet. Proculdubio ſi poſſeſſio de iure pertinet ad D. Duccium d. olim Vicarius per illud mandatum videtur commiſiſſe, vt eidem poſſeſſio traderetur. ne dictum mandatum appareat fruſtratorium. arg. l. hæc ſtipulatio. §. Diuus. ff. ut leg. no. cau. Quãobrẽ cum ante d. diem vlt. menſis Maij d. Ducalis auditor iam dediſſet licentiam D. Duccio ingrediendi poſſeſſionem d. Sacerdotij. Poſtea vero uigore d. licentiæ contigerit D. Ducciũ accepiſſe actualem & realem poſſeſſionem d. eccleſiæ, vt conſtet ex inſtr. rogato a ſer Benedicto de Gryphomb. die 1. Iunij conſequẽs ẽ, vt mandatum de adipiſcenda poſſeſſio. & poſſeſſio inde realiter obtenta, ad dictam prio-

rem

rem licentiam retrotraharur, quaſi ſenſe-
rit d.olim Vic.ei poſſeſſionem decretam uide
ri cui prius licentia ingrediendæ poſſeſſionis
conceſſa fuerat a Dom.auditore. Quo fit, ut
Magnificus & excellens Do. Bondoninus de
Pręt.aduocatus partis aduerſę in ſuis ſubtili-
bus allegationibus non uideatur mihi rectè
percepiſſe ea quę dixeram. Neque enim dixi
licentiam retrotrahi, prout ipſe in dictis ſuis
allegationibus ſcribit, ſed dixi mandatum poſ
ſeſſionis ad licentiam retrotrahi.

Pręterea poſito & non dato quod excel-
lens Dom. aduocatus rectè aſſecutus eſſet
ea quę ſcripſeram, opinor adhuc dici poſſe,
uix aut ne uix quidem ſubſiſtere, dum aſſerit
licentiam de capienda poſſeſſione eſſe condi
tionalem quippe quæ concipi conſueuerit
his fermè uerbis, uidelicet ſiquidem benefi-
cium non ſit de iure patronatus, uel ſiquis a-
lius illud non poſſidet.

Namque firmandum puto, ea uerba nullā
inducere conditionem, quandoquidem uera
1 † condictio illa dicitur quę actum ſuſpendit.
Bar. in l.1.ff.de cond.& demon. At illa clauſula
ſi de iure patronatus, non ſit &c. deſignat tē-
pus pręſens, an ſcilicet tunc ſit de iure patro-
natus, uel an alius tunc poſſideat, non autem
reſpicit futurumeuentum nimirum utrum de
iure patronatus in poſterum fiat, uel in futu-
2 rum poſſederit aliquis, quo caſu † diſpoſitio
quę tempus præſens reſpicit non dicitur con
ditio.l.cum ad pręſens. ubi gloſſ.in uerbo con
fertur, & ibi doct.& in l.itaque.ff.ſi cer.pet. &
l.ſi ita ſtipulatus ſanè.& l.conditio.ff.de uerb.
oblig.& l.cum in ſecundo.§.1.ff.de iniuſto ru
pto,& irr.fa.teſt.& in §.conditiones.ubi doct.
inſt. de uerb.obl.

Rurſus poſito, & non dato quod eſſet ali-
quo modo conditio non tamen ex eo appel-
3 latur † condō poteſtatiua qđ pendere uideať
a ptāte iudicis collatoris declarare nunquid
beneficium ſit, uel non ſit poſſeſſum ab alio
uel nunquid ſit de iure patronatus ut dicit ex
cellens dominus aduocatus tenere Romanū
in conſil.383.& conſi.329. Nam prętérquam
quod Romanus in meo codice (quod ego ui
derim) hoc nō dicit in loco citato. & Nicol. de
Milis qui citatur in repertorio in uerbo con-
ditio male ad hoc allegarer Antonium, qui de
hoc non loquitur. Reſpondeo etiam hanc nō
eſſe conditionem poteſtatiuam. quoniam cō-
ditio poteſtatiua dicitur eſſe illa quę in uolun
tate adimplentis conſiſtit ut per Henric. Boic.
in c. ſicut ex literis num. 3. de ſponſ. At in po-
teſtate iudicis non conſiſtit definire rē quo-
modo uelit quia debet procedere ſecundum
acta & probata. l. illicitas. §. ueritas. ff. de offic.
præſid. ergo &c.

Nec quicquam obeſſe uidentur ea quæ copio
ſe adducebat excellens Dom. aduocatus ad-
uerſarij concludens propter lapſum temporis
non poſſe iudicem delegatum Pontificis mā-
datum explere. l.cum non ea die. C. quando
prouocare non eſt neceſſe. Quia reſpondetur
nihil noſtra referre utrum delegati iudicis iu-
riſdictio expirauerit, uel nō, quia dicimus qua
tenus opus ſit mandatum Summi Pontificis
demittendo in poſſeſſionem nunc quoque
impleri poſſe, ac debere non quidem per Re
uerendiſſ. Dominum Vicarium uti delegatū,
ſed per eum uti per ordinarium ad quem ſpe-
4 ctat † miſſio in poſſeſſionem facienda per ſe,
uel per alium. c.ſi quando. de offic. deleg. c.2.
de eo qui mittitur in poſſeſſionem. c.2. de ſe-
queſtra. poſſeſſ. c. ex parte. de conceſſ. pręben-
dę. Rebuff. tract. de Miſſ. in poſſ. nu. 11. Et ideo
hęc inſpectio idem delegati poſito, ut in ſe ue
ra ſit, quod modo non diſcuſſio, quia uidetur
mihi non oportere, nihil certè nobis obeſſe
poteſt. Non ob. non eſſe pręſentis ſpeculatio-
nis materiam peritorij cum principaliter quę
ratur, an d. Dom. Duccius ſit in poſſeſsione.
Itemq; in literis eſſe clauſulam dummodo da
ta pręſentium nulli ius competat, ſed compe-
tere dicitur ex aduerſo cum nulla facta fuerit
mentio iuris patronatus, ergo &c. Reſpōdeo
enim quod imò uidetur eſſe pręſentis ſpecu-
lationis petitorium, non propter petitorium
ipſum, ſed quia propter defectum petitorij,
ſeu collationis poſſeſsio eſt inualida, quia col
latio nulla non prodeſt poſſeſſori autoritati-
bus prius citatis. Rurſus in literis non eſt ex-
preſſa clauſula dummodo data &c. & quam-
uis dicta clauſula ſubintelligeretur, tamen ni-
hil obſtaret, quia non tractatur modo de peti
torio, ſeu collatione, ſed de poſſeſſione quæ
nihil commune habent. l. naturaliter. §. nihil
commune. ff. de acq. poſſ.

Non obſt. quod dicit Dom. Ioan. Bapt. non
dicat ſe poſſidere, ſed poſſeſſionem ſibi eſſe
adiudicandam. Nam reſpondetur quod licet
Dom. Ioan. Bap. in ſua comparitione facta die
21. Iunij petat ſibi permitti conſequi poſſeſſio
nem tamen prius pedem in vtraque ſtapide
figens petit, & dicit aduerſarium condemna-
ri ad dimittendum dictum Dominum Io. Bap.
pacificè poſſidere, vnde qui vult conſequens
uult neceſſariū antecedens. l.2. ff. de iuriſ. om.
iud. Non ob. quod dicit Dom. Duccius appel
lare debebat nunc autem cum minime poſſi-
deat, vt dicunt auctore prętore, ſiue ordina-
rio, ſua non dicitur poſſeſſio, ſed intruſio. Re-
ſpondetur imò appellauit, vt patet ex actis, &
de hoc diſputatur an ſit intruſus vnde non de
bet præſupponi pro firmo contra Reuer. Do.
Duccium id de quo diſputatur.

Non obſt. quod non videatur conſtare de
poſſeſſione Dom. Duccij. Reſpondetur enim
quod imò conſtat per inſtr. rogatum a ſer Be
nedict. de Gryphomb. die prima Iunij, licet

 aduer-

aduerſarius hanc appellet intruſionem po-
nens pro firmo in ſui fauorem id de quo con
tra eum diſputatur.

Non obſt. quòd licentia Do. auditoris fue-
rit conditionalis præterea delegatio in illum
per ordinarium facta nondum fuerat facta vn
de non ens non poteſt retrotrahi, quia reſpõ-
detur ꝙ imò, ut ſup. dixi non videtur contra-
dictio, quia reſpicit tempus pręſens non euen
tum futurum, & retrotrahitur mandatum, &
poſſeſſio quæ extabat, ad licentiam priorem,
quæ erat ineſſe deducta, non autem erat non
ens. Et hæc ſaluo.

S V M M A R I V M.

1 *Qualitas rei per eius affectum probatur.*
2 *Collationis liberæ ſtatus vltimus attendi debet omnino.*
3 *Clauſula vt aſſeris, omnem approbationem excludit, indicatque referenti minime conſtare.*
4 *Beneficia in dubio præſumuntur libera.*

CONSILIVM CLI.

Diuino nomine repetito.

PRima ratione uiderentur dicendũ
presbyterum Michaelem Spado-
num, & incolas Oppidi Stiniani
rectè docuiſſe de iure patronat.
1 Quia rei † qualitas optimè per illius effectũ
probatur. l. un. §. ſed & ſiquis homini. C. de la-
tin. libertate tollen. & in auth. de nup. §. quod
eis. Rip. reſpon. 13. nu. 17. ſup. dig. uet. de iure
gentium, &c. At dictus Presbyter Michael, &
uniuerſitas Stiniani rectè uidentur docuiſſe
de præſentatione quæ eſt effectus iuris patro
natus. Anton. de Butr. c. nobis. numero 15. &
17. de iure patron. Rocchus de Curte eodem
tract. in uerbo ius. numero 16. in 4. quæſtio. &
Lambertin. eodem tract. de iure patron. libro
ſecundo. parte prima. 2. art. primæ quæſtionis
principalis. numero ſecundo. & Auguſt. Be-
ro. capitul. primo, numero decimotertio. ſexa
geſimoprimo, & ſepruageſimoſexto. de iure
patron. Igitur dictus presbyter Michael, & vni
uerſitas Stiniani rectè uidentur fidem feciſſe
de iure patronatus cum docuerint de præſen
tatione quæ pertinet ad patronum. Goffred.
in ſumma de iure patron. in principio. Panor-
mit. in cap. nobis. de iure patron. Dec. in rubr.
de elect. nu. 5.

Probatum uero fuiſſe de præſentatione in
de colligi poſſe uidetur, quòd per epiſcopi
narrationem factam in literis collationis, uel
prouiſionis, præſentatio rectè probatur. cle-
men. un. de probation. capitu. poſt ceſſionem.
eodem.

Quamobrem cum exhibuerint aduerſarij
collationem factam anno milleſimo trecen-
teſimo octuageſimoſecundo, ab epiſcopo Lu
cenſi in qua dicitur per Parrochianos præſen
tatum fuiſſe rectorem conſequens eſſe uide-
tur, ut ſatis de præſentatione docuerint.

Qua tamen ratione minimè refragante ar
bitror potiorem eſſe cauſam Reuerendi Do-
mini Ioann. Baptiſtæ Aldobrandi ueriſſimè aſ
ſerentis eius aduerſarios ea quæ probare de-
buerant non probaſſe. ideoque dictum Par-
rochialem Eccleſiam Sancti Andreæ liberæ
collationis eſſe cenſeri ex libera collatio-
ne per Reuerendiſſimum Dominum propoſi
tum, & Canonicos Piſcienſes factam, ad ſe
ſpectantem.

Id quod oſtenditur, quia ſtatus ultimus li-
2 beræ † collationis, ſeu quaſi poſſeſſionis tam
in præſentatione quàm in collatione debet at
tendi etiam ex unica collatione, uel præſenta-
tione, uel electione, ut dicit tex. in cap. cum ec
cleſia Sutrin. de cauſa poſſeſſ. & propriet. &
Oldrad. in conſilio treceteſimo ſecundo. in-
cipien. thema quæſtionis, ad finem. & Calde-
rin. in conſilio decimotertio. de præbend. &
conſilio ultimo. de iure patron. Et Federic. de
Senis conſilio ducenteſimo trigeſimoquar-
to. incipien. ſuper primo. columna ſecunda.
Rot. in antiquis. deciſione decimaquarta in-
cipiente. Vtrum ſicut præſentatus in titul. de
iure patron. & in nouis deciſione quadrageſi
manona incipiente quidam impetrauit in ti-
tul. de reſcrip. Panormitanus in capitul. con-
ſultàtionib. de iure patronat. Rocch. de Curt.
in tract. de iure patrona. in uerbo, competens
quæſtione decimaſexta. numero trigeſimo-
quinto. & Lambertin. eodem tract. de iure pa
tron. in prima parte ſecundi libri. uigeſimo-
primo articul. tertia quæſtione principalis. nu
mero primo, & ſequen. ubi dicunt ſi Titius
præſentauit pluribus uicibus rectorem ad ec
cleſiam, & ultimo loco præſentauit Sempro-
nius, & quæratur quiſnam eorum ſit in quaſi
poſſeſſione & potior, tandem ſtatuendum eſ-
ſe firmant obtinere debere illum qui ultimo
loco præſentauit. Quem ſanè ultimum ec-
cleſię ſtatum, etiam ex unico actu attendi de-
bere, tradit Decius conſilio centeſimo qua-
drageſimonono. numero tertio incipiente. in
cauſa iuris patron. & in conſilio centeſimo tri
geſimoquarto incipiente. Viſo puncto. nume
ro primo. & Ripa reſpon. primo. libro ſecun-
do. ſub titul. decret. de cauſ. poſſeſſ. & proprie
tatis, & poſt alios Ioan. Baptiſta Ferret. in con-
ſil. 132. num. 10. uſque ad finem. Quapropter
cum Summus Pontifex ultimo loco contule-
rit dictam eccleſiam Domino Carolo pro-
culdubio dicendum eſt, eandem eccleſiam
S. Andreæ præſenti tempore reperiri in ſtatu
liberæ collationis, abſque ulla patronorum

pre-

preſentatione,& iuridicè,dicto Reueren.Do.
Io.Baptiſtæ Aldobrando collatum fuiſſe.Quo
ſic ſtabilito non obſtat dum dicebatur aduer-
ſarios per effectum iuris patronatus, ſeu per
præſentationem, cauſam, ſeu ius patronatus
probaſſe ex literis collationis epiſcopi Lucen
ſis. Quoniam reſpondetur cùm dictus epiſco
pus in illis literis, clauſula, ut aſſeris vſus fue-
rit, apertè conſtare cum non approbare effe-
ctum iuris patronatus,neque fateri præſenta-
3 tionem interueniſſe,quia † clauſula, vt aſſeris
excludit omnem approbationem,indicatque
de eo quod refertur,referenti minimè conſta
re.c.cum veniſſet.de eo qui mitt. in poſſeſſ.&
in extrauag.ad reprimendum.verſicul. vt aſſe
rit. & Antonius de Butrio in cap. ad hæc ſu-
mus.numero ſecundo. de reſcrip. Andr. Bar-
batia in cap.iurauit.columna ſecunda,nume-
ro tertio.verſicul.nota ibi iurauit. de probat.
Dec. in d.c. ad hęc ſumus.numero primo. de
reſcrip.& in dicto cap.iurauit.in prin.de pro-
ba.& in cap.adhęc.de appel.&Petr. Rebuff.in
concordatis.in rub.de forma mand.Apoſt.in
gloſſ. omnia, & ſingula, in verſi. nota tamen,
vbi dicit quando huiuſmodi clauſula eſt appo
ſita probare oportere aſſerta in bulla, & niſi
ita fiat,gratia ſubreptitia reputatur. Itaque cũ
probatum hactenus non fuerit de iure patro-
natus,reliquum eſt, vt dicamus non poſſe ad-
uerſarios cauſam obtinere,quia etiam ſi in du
bio verſaremur nihilominus fateri debere-
4 mus † beneficia præſumi libera non autem pa
tronata.Archid.c.decernimus. 16.quæſt.7.&
Ripa reſponſ.1,num.3.lib.2.ſup. decret. de cã
poſſ.& propriet.

Atque hæc pauca illa ſunt quæ præ tempo-
ris anguſtia deducere potui ad comproban-
dam opinionem quam Clariſſimus Aduoca-
tus Dom.Ioan.Baptiſt.Honeſtus vti frater ho
norandus multis validis rationibus ſuperius
illuſtrauit. Idcirco ſententię illius,vt ſubſcribe
rem requiſitus,libenter ſubſcribo,quia ita iu-
ris eſſe cenſeo meliore iudicio ſemper ſaluo
ad laudem Dei.

Antonius Cioſius Iuriſconſ.Floren.in Piſa
no gymnaſio ord.ius ciuile Veſperi docens,
& ut huius rei fidem facerem ſubſcripſi manu
mea, & ſubſignaui.

SVMMARIVM.

1 Liquida dicuntur ſuper quibus iudex pronuncia uit.

2 Arbitri non poſſunt decidere vltra illud quod eſt eis in compromiſſo conceſſum.

3 Arbitrorum autoritas ſumitur a compromiſſo.

4 Laudum poteſt fieri de conſenſu partium contra primum, quod etiam in rem iudicatam tranſeat.

CONSILIVM CLII.

In Dei nomine.

PRopoſitę quæſtioni vbi quæritur
quæ ſint capita liquida,& quæ ſint
illiquida, cum diligenter inſpexe-
rim compromiſſa, & lauda, & alia
ad me tranſmiſſa. Reſpondeo, quod attinet
ad primum laudum, inter controuerſias quæ
deciduntur in dicto primo laudo lato die 20.
Martij 1567.per Auguſtinum Borniam,& Si-
nodorum a Spicciano,illas ſolummodo vide-
1 ri † liquidas, & claras,quarum mentio fit, in il
lis Paſquini, ac Petri petitionibus ſuper qui-
bus Dominus iudex Magnifici Dom.Capita-
nei Fiuizani die 21.Februarij 1567.pronuntia
uit cõpromiſſum fieri debere, quæ ſanè ſunt
illę,quarum expreſſio nominatim fit in primo
compromiſſo facto per dictum Paſquinum, &
Petrum in prædictum Auguſtinum, & Sino-
dorum die 24.Februarij 1567. Quoad illas
enim liquido conſtat, quid quantumque cu-
iuſque ſit,vt per Bar.l.proinde 2.§.ultimo. ff.
ad legem Aquiliam.Angelus.§. curare. nume
ro ſexto.inſt.de action.Bald.in l. ſi cauſam. C.
de execut.rei iud. Corne. conſilio ducenteſi-
mo trigeſimonono.numero tertio.libro ter-
tio. Alia verò, quæ in dicto primo laudo de-
ciſa fuerunt, dummodo non ſint ex illis quæ
deciduntur in ſecundo laudo mihi liquida
non videntur. Quoniam licet arbitri ſuper
illis pronunciauerint tamen, hoc de iure face
2 re non potuerunt, quia † arbitri nihil poſſunt
decidere, vltra illud quod eſt eis in compro-
miſſo conceſſum. l.non diſtinguemus.§.de of
ficio.l.arbiter intra l.arbiter ex compròmiſſo
ff. de recep. arb. c.cum dilectus. eodem titul.
Corne.conſil.245.libro ſecundo.Roma.con-
ſil.141. Alexand. auth.ſi quis in aliquo. C. de
edendo. Signorol.conſil.88. num.1.Felyn. c.
ſicut. numero trigeſimotertio. de re iud. De
cius conſil.424. numero ſeptimo. Cur.iunio.
conſilio 79. numero ſecundo. parte ſecunda.
Boer.deciſio.283.numero 16.Soc.iunio.con-
ſil.66.numero octauo.parte prima.Alcia.reg.
tertia.præſump.12.numer. quinto.Ioan.Bap.
Peruſ.in tract.de arbit. lib.6.cap.15.numero
nono.verſicul.quæſitum eſt nunquid.Quam-
obrem cum ea omnia quę deciſa ſunt in dicto
primo compromiſſo, ut ex eius lectura con-
ſtat per quem modum negatiua probari ſolet
ut per Bar.l.hi qui ad ciuilia. numero quarto.
C.de appellation. & in lege final. Codice. de
reb.cred.conſequens eſt, vt perinde ſit, ac ſi
ſi de illis, non iudicarent, quod adeo verum
eſt,ut nec a partibus potuerit ratificari,vt per
Bero.conſilio trigeſimo. numero decimoſe-
xto.uolum.3.

Quod uero pertinet ad ſecundum laudum arbitror liquida eſſe omnia quę deciſa ſunt in dicto ſecundo laudo lato inter eaſdem partes die vigeſimooctauo Auguſti per Io. Matthiam, & Ioſephum Auguſtini Filateriam auctoritate ſecundi compromiſſi in eoſdem facti a dicto Paſquino, & Petro die 21. Iunij 1567. cuius uerba ſunt adeo generalia, ut per illa, iure dici poſſit, conceſſam fuiſſe dictis arbitris poteſtatem, iudicandi de omnibus quæ per ipſos, in dicto laudo deciſa ſunt, quando-
3 quidem † arbitrorum auctoritas ſumitur a cō promiſſo. Albe. in l. item ſi unus. §. item ſi plures. numero octauo. ff. de recep. arb. Bero. capit. quoniam contra. num. 29. uerſic. ſiquis tamen uellet. de prob.

Nec obſtat ſi diceretur, unum laudum alteri contradicere, & propterea neutrum ualere
4 quia de conſenſu partium poteſt fieri † laudum contra primum quod etiam in rem iudicatam tranſeat, dummodo arbitri ex nouo cō promiſſo, ut hic audit non autem authoritate ueteris compromiſſi iudicent, ut per Bal. in l. 1. col. 2. ubi Alex. in addit. C. quando prouocare non eſt neceſſe. Bero. conſ. 147. nu. 5. uol. 2. Reliquum igitur eſt ſecundum ea quæ proponuntur, ut dicti arbitri ultimo loco electi iudicent ſuper illis petitionibus quæ aliæ, & diuerſæ ſunt ab illis quæ in dictis duobus compromiſſis comprehenſę, atque in dictis duob. laudis hactenus inde latia ſecundum ea quę ſupra dixi deciſæ ſunt, ſolum enim id conſtat mihi ex his quæ ad me tranſmiſſa fuere, & propterea ita iuris eſſe arbitror meliore ſententia ſententia ſemper ſalua ad Dei gloriam.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor an liberetur inſtantia perempta.*
2 *Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis & quomodo procedat.*
3 *Fideiuſſor liberatur liberato principali, & durat perdurante principali obligatione.*
4 *Fideiuſſor ſimplex de iudicio ſiſti liberatur lata ſententia.*
5 *Clauſula de ſtando iuri, ſignificat ſiſtere in iudicio.*
6 *Executio poteſt fieri contra fideiuſſorem de iudicato ſoluendo, abſque nouo proceſſu lata ſententia contra principalem.*

CONSILIVM CLIII.

In Dei nomine.

QVæſtioni propoſitæ vbi quęritur an
1 † fideiuſſor de quo hic agitur, perempta inſtantia liberetur ſtrictim breuiterque reſpondens, arbitror de iure ſtatuendum eſſe, fideiuſſorem in caſu propoſito non liberari.

Quoniam obligatio fideiuſſoris eſt acceſſoria principalis obligationis. l. 1. ff. de fideiuſſo. Anch. in c. acceſſorium. nu. 10. col. 11. uerſi. in contrarium. de reg. iur. in 6. Alb. Brun. in trac. de dimi. columna decima, numero quinquageſimoſexto.

2 Atqui † acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis. l. cum principalis. ff. de reg. iur. l. 2. ff. de pecul. legat. l. fi. C. de conſtitu. pecu. c. acceſſorium. de reg. iur. in 6 Zaberel. in clemen. per tuas. numero primo. de prabend. gloſ. in l. ſi patronus. ff. ſi quid in fraud. Bald. in l. abſentis. C. ſi cer. pet. Romanus conſilio 330. columna quarta. Hyppol. de Marſil. in rub. ff. de fideiuſſ. numero 418. Soc. iun. conſil. 68. num. 25. uolu. 3. Quæ quidem regula locum habet ſiue loquamur de principali inducendo, ſiue tollendo, ſiue confirmando, ſiue conſeruando, ut per Cagnol. in d. l. cum principalis. nu. 2. & Anchar. in d. c. acceſſorium. columna ſecunda. uerſ. Tertio de ipſo principali perimendo, &c. de reg. iur. in 6. Ergo obligatio fideiuſſoris in hoc etiam imitabitur naturam principalis, ut eatenus fideiuſſoris obligatio acceſſoria duret, & tamdiu conſeruetur, quatenus perdurat, & quamdiu conſeruatur obligatio
3 principalis. Quo fit, ut ſicuti † fideiuſſor liberatur liberato principali. l. & hæredi. §. in his, cum l. ſeq. & in l. quod dictum. ff. de pact. Iaſo. in l. ſi poſt moram. numero ſecundo. columna ſexta. verſicul. modo ego habeo. ff. de eo quod certo loco. Petrus Duenn. in regula centeſima ſeptuageſimaoctaua. in uerbo, debitum, uel onus in quarta limitatio. ita etiam principali obligatione perdurante, conſiſtat, & perdurat fideiuſſoria, quæ non tollitur niſi illis modis quibus tollitur obligatio principalis, videlicet per ſolationem, & alios modos agitur toto tit. inſt. quib. mod. tol. oblig. iuxta cuius principalis obligationis normam, acceſſoria obligatio contracta cenſetur, ut per Bartol. in l. triticum. vbi Iaſ. num. 6. & num. 8. ff. de uerborum obligatione. & Alexand. conſilio trigeſimoquarto. viſo inſtrumento. num. quinto. vol. ſecundo.

Quamobrem cum principalis promiſſio a Petro Veneto Magnifico Nauis facta die 16. Maij 1569. in iudicio Dominorum Conſulū Maris & Doanæ Piſarum adhuc quoque perduret nec ullo ex illis modis ſublata ſit quib. obligatio tolli conſueuit dicto tit. Inſtit. quib. mod. toll. oblig. conſequens eſt, vt perduret etiam obligatio d. Vincentij Recaſuli fideiuſſoris inibi contracta. & cōſequenter ipſe Vincentius fideiuſſor non ſit liberatus.

Hoc ita ſtante non ob. ſi obijciatur ſimplex
4 † fideiuſſor de iudicio ſiſti liberatur lata ſentē tia Bar. l. ſi quis reū. ff. de cuſtod. reorū. Bal. in

l. 2. §. in

l.2.§.in fideiuſſorem. num. 3. ff. qui ſatiſd.co-
gan.Panl.Caſtren.l.gręcè.§.& poſt.ff. de fide-
iuſſ. Roland.a Val.conſ.21.nu.6.par.2. & pro
pterea lata ſententia contra principalem non
fit executio contra fideiuſſorem de iudicio ſi
ſti.Iacob.Belui.in prax.iud.rub.de crim.remiſſ.
numero 19.

Atqui hic agitur de fideiuſſore qui promi-
ſit de iudicio ſiſti. Nam ut in actis dicitur.pro
5 miſſum fuit de ſtando iuri † quæ clauſula ſigni
ficat.ſiſtere in iudicio, ut per Bero.conſ.14. n.
3.uol.3. Carauia in comm. rituum mag. cur.
rub.243.nu.4. itemque in propoſita ſpecie la
ta fuit ſententia contra dictum Petrum prin-
cipalem magiſtrũ nauis, ut patet ex actis quo
Vincentij fideiuſſor liberatus uidetur.

Reſpondetur fideiuſſorem ſimpliciter pro
miſiſſe ſe in iudicio ſiſtere principalem,quidẽ
ſententia liberari quod attinet ad promiſſionẽ
de ſe pſeudo per quam obligatus erat ad fa-
ciendum,ut principalis perſeueraret, & ſtaret
in iudicio uſque ad finem, ut per Paul.Caſtr.
d.c.& poſt. Nam principalis,& fideiuſſor pro-
mittit principalem ſtare in iudicio, tunc fide-
iuſſor intelligitur promiſiſſẽ facturũ ſe, atque
curaturum,ut ſtaret.l. quoties.ff. de uerb.obli-
gatione.Bar.l.2.§.in fideiuſſorem.numero ſe-
cundo.ubi etiam Rom.num.1.in 2.not.ff.qui
ſatiſd.cog.& Paul.Caſtrenſ.d.l.2.§.ex his. nu-
me.4.& 5.ff.eod. Sed in caſu propoſito non
adeſt ſimplex promiſſio de iudicio ſiſti, ſed
præterea etiam interceſſit iudicialis promiſ-
ſio de ſoluendis centum ſcutatis,ut patet ex a
ctis.Non obſtat quod quando aliquis pro a-
lio fideiubet de iudicato ſoluendo, ſententia
contra reum principalem lata non poteſt cõ-
tra fideiuſſores abſque nouo proceſſu execu-
tioni mandari, ſed requiritur quod cõtra eos
de nouo agatur actione ex ſtipulatu produ-
cendo libellum principaliter cõtra eos, ut per
Spec.in tit.de ſententia. col.6.uerſ.item con-
tra fideiuſſore,& propterea etiam in caſu pro
poſito,ubi ſententia lata fuit ſupra principa-
lem, & non contra fideiuſſores uideatur re-
quiri nouus libellus.

Reſpondetur uerius eſſe contra fideiuſſo-
6 rem de iudicato ſoluendo † executionem fie
ri poſſe, abſque nouo proceſſu ita tenet Bar.
in l.1.numero primo.ff.iudic.ſolui,ut commu
nẽ inquit Cagnolus in l.nemo alienæ. in fine.
ff.de reg.iur.& Iul.Clar.in prac.crim. §.ult. q.
95.ad fi.princ.

Neque huic ſententiæ aduerſatur Specula
tor in allegato titul. de ſentent. columna ſe-
xta.uerſicul.item contra,quia reſpondetur il-
lud locum ſibi uendicare in caſibus, de qui-
bus ibi loquitur Speculator, uidelicet quan-
do aliquis fideiubet pro alio in inſtrumento,
uel contractu de iudicato ſoluendo, tunc e-
nim ſententia lata contra principalem non
poteſt executioni mandari contra fideiuſſo-
rem qui dictæ executioni non ſubijcitur, abſ-
que nouo proceſſu, ſed oportet ut contra eos
de nouo agatur, ut communẽ affirmet Imola
in cap.peruenit.columna tertia.de fideiuſſor.
Turzan.opinio.centeſimaquadrageſima.Sua
rez in theſau.in uerbo,fideiuſſor.numero cen
teſimo uigeſimoquinto. & ita procedit opin.
Speculatoris. Sed quando fideiuſſor fideiuſ-
ſit non in inſtrumento, nec in contractu, ſed
apud acta notarij,ſeu in ipſis actis eo caſu ſen-
tentia lata contra principalem poteſt execu-
tioni mandari contra fideiuſſorẽ, abſque no-
uo proceſſu,ut in ſpecie dicit Bero.conſil.du-
centeſimo ſexto. numero trigeſimo. uolumi-
ne tertio.

SVMMARIVM.

1 *Egrediens monaſterium recuperat omnia bona ſua.*

2 *Pecunia poſita a patre ſuper altare pro filia loco eleemoſina, remanet monaſterio*

3 *Donatio facta eccleſia ob ingreſſum habet tacitã conditionem donec ibi perſeueret.*

CONSILIVM CLIIII.

In Dei nomine.

PAterfamilias qui filiam deſignaue-
rat monacham ex ſodalitio cuiuſ-
dam monaſterij, uictus, dotis, ut
uulgò dicitur, & eleemoſynæ no-
mine, dum filia dictum monaſterium ingrede
retur altari quandam pecuniæ ſummam im-
poſuit. Deinde intra annum probationis,an-
tequam profeſſionem feciſſet è dicto mona-
ſterio egreſſa,ad aliud.monaſterium conuola
uit. Quæritur an dicta filia poſſit a primo mo
naſt.prędictam pecuniæ ſummã recuperate.

Et breuiter perſtringendo rem, arbitror
poſſe:ut apertè demonſtrant complures do-
ctorum autoritates.Et ante omnia Hoſtien-
ſis in c.ſtatuimus. colum.2. in uerbo priorem
de regular.& tranſ. ad relig. & ibidem Ioann.
Andr. colum.1.in uerbo priorem ſtatum ubi
1 dicunt † egredientes monaſterium recupera-
re omnia bona ſua.Idem Io.And. in ca. quod
a te.colum.fi.uerſ.cum quęritur de cler.coniu
gat. Et Ant.de Butr.in d.c.quod a te num. 9.
uer.quarta ſolutio de cleric.coniug. ubi dicit
monachum donantẽ bona eccleſiæ tempore
ingreſſus,ſi intra annũ è monaſt.exierit bona
omnia recuperare.Et Pan.d.c. quod a te.col.
3.uerſic.aut non fecit profeſſionem qui dicit
quando is qui ingreditur religionẽ bona ſua
expreſsè donauit eccleſiæ,tunc cenſetur illud
feciſſe ratione perſonæ, idcirco ſi profeſſio-
nem non fecit, ſed antea, inde receſſit, u-
tique donata reuocat. Et Ancharanus,

ibi. col. fin. n um. 9. uerſ. 2. caſu, quando loqui-
mur, & numero octauo. dum dicit ſi clericus
regularis ingreditur religionem, & infra an-
num exeat recuperat omnia, & hoc idem fir-
mat ibi Henr. Boic. n. 2. & Guid. Pap. ſing. 652.
inc. inter mércatores. §. ille qui id quod ét ſe-
quitur Imo. in d. c. quod a te. col. 4. uerſ. ex prę
dictis reaſſumendo. iun. uerſ. 2. caſu. col. 3. ubi
concludit ingrediétem monaſterium tempo-
re ingreſſus bona ſua contemplatione dicti in
greſſus contulerit, & non fecerit ibi profeſſio
nem, ſed infra annum receſſerit, omnia bona
recuperare. Et Card. Zaberel. d. c. quod a te.
col. 2, verſ. quarto opp. de cler. coniug. qui di-
cit ingredientem bona recuperare ſi contulit
ea ſpecie proferendi. & Cald. in conſ. 9. inc. de
dit pater. & conſ. 27. inc. donat ingrediens in
rub. de reg. vbi in caſu propoſito firmat dona
tionem, uel reuocari ſi cauſa profeſſionis ex-
preſſa fuerit, vel eſſe nullam ſi non ſit expreſ-
ſa. Et Bal. Nouel. in trac. de dot. par. 1. in prin.
n. 19. ubi dicit ſi filia tranſit ad aliud monaſte-
rium de licentia Abbatiſſæ. uel per alium mo-
dum permiſſum debet cum ea tranſire ipſa
dos. l. ſi is qui. ff. de iure dot. Qua opi. ita firma
ta non ob. doctrina Petri de Vbal. in trac. de
duob. fratr. & alijs ſocijs. par. 11. q. 4. nu. 5. vbi
a dicit † pecuniam poſitam ſup. altare per patrē
loco eleemoſynæ remanere debere apud mo
naſterium quamuis filia trāſferat ſe ad aliud.
Quoniam reſpondetur Petrum ibi loqui in
caſu longe diuerſo, quandoquidem præſup-
ponit filiam de qua ibi, in primo monaſterio
feciſſe profeſſionem per quam profeſſionem
ſua bona a ſe abdicauit eaque monaſterio ac-
quiſiuit, ideo nihil ei reſtituitur ſi ad aliud mo
naſterium tranſeat, vt expreſſe declarat Petr.
d. n. 5. At in caſu noſtro ſecus eſt, quia filia iſta
non fecit profeſſionem, ſed receſſit infra an-
num, quo fit vt dicto monaſterio nihil fuerit.
irreuocabiter acquiſitum cum infra annum
profeſſionis quis non dicatur religioſus Iaſo.
in auth. ſi qua mulier. col. fi. nu. 59. verſ. ego te
neo. C. de ſacroſ. eccleſ.

Nec ob, etiam id quod ſcriptum reliquit
Ant. de Butr. in conſ. 75. inc. monialis vbi di-
cit, nihil repeti poſſe ex his quæ data ſunt pri-
mo monaſterio Et Petr. de Peruſ. in tract. de
mutat. ſtat. eccleſ. c. 1. uerſ. 5. principaliter. n. 5.
ubi tradit pecuniam poſitam per patrem ſu-
per altare pro dote filiæ monachæ quę infra
annum probationis redijt ad ſeculum, vel quę
in primo monaſterio profeſſa eſt, & poſtea le
gitime tranſijt ad aliud per eā filiam non poſ-
ſe repeti, cuius rei rationem affert, quia dona
tio fuit pura, & ſimplex, & non habuit condi-
tionem, & propterea tanquam perfecta non
reuocatur, neque dici poteſt eam pecuniā da
tam fuiſſe ob certam cauſam, videlicet ut reci
peretur inter ſodales dicti ſodalitij qua cā ceſ
ſante ceſſet diſpoſitio id quod inquit ſymo-
niam redolere uideretur. Nam ad hæc reſpon
deo præterquam quod dicta opinio Petri de
Peru. in multis reprobatur, vt colligitur ex his
quę tradit Imol. d. c. quod a te. col. 2. uerſ. 2. ca
ſu, dici etiam poteſt Petrum loqui, vel quan-
do filia ad ſeculum redijt quo caſu non graua
ret aliud monaſterium Petr. eod. c. 2. nu. 1. ver
ſic. 3. quæritur, & per cōſequens loquitur quā
do non ingreditur aliud monaſterium quod
hic ſecus euenit, vel quando in primo mona-
ſterio fecit profeſſionem, vt apertiſſimè indi-
cant verba d. Petri Peruſ. d. uerſ. 5. principali-
ter, a qua ſpecie, caſus noſter longiſſimè di-
ſtat ideo de vno ad aliud non infertur. l. Papi-
nianus exuli. ff. de min. l. naturaliter. §. nihil cō
mune. ff. de acq. poſſ.

Præterea dum Petr. dicit pecuniam illam
non fuiſſe datam ob cauſam, neque ſub condi
tione contrarium certę præſupponit. Inno. d.
c. quod a te. vbi dicit ſicut in dote, uel dona-
tione propter nuptias, intelligitur conditio,
ſcilicet ut duret durante matrimonio, ſic, &
quando ingreſſu ſuo aliquis donet eccleſiæ.
& Ant. de Butr. d. c. quod a te. nu. 9. ubi dicit
3 talem † donationem habere tacitam condi-
tionem donec ibi perſeueret. & ibi etiam An
char, nu. 8. uerſ. licet ſequens, ubi uult ingreſ-
ſum habere tacitam conditionem ſicut & do
tis promiſſio, & ibi. Panor. col. 3. uerſ. aut non
fecit dicit in dubio videri donatum ratione
perſonæ. & Zaberel. ibi. col. 2. uerſ. 4. opi. dicit
videri eam ſe contuliſſe ſpe profitendi. Neq;
redolet ſymoniam, quia dicta pecunia datur
monaſterio: ne Monacha ſit ei oneroſa argu.
eorum quę dicit Anto. de Butr. d. conſi. 75. &
Pet. Peruſ. tract. de muta. ſtat. eccleſ. cap. 2. nu.
1. uer. 3. quæritur. & Ioan. Andr. d. c. quod a te
colum. fi. uerſic. cum quęritur. Vbi Imo. col. 2.
verſ. 2. caſu & ibi Anchar. colum. fi. in fi. de cle
ri. coniug. Rurſus retenta quoad hoc declara
tione Petri Peru. dicentis talem donationem
eſſe puram & ſimplicem non autem ſub con-
ditione, adhúc reſpondetur poſſe dictam pe-
cuniam repeti, neque obeſſe ſymonię ſuſpitio
nem, quia cum pater dictam pecuniam expreſ
ſe pro dote, & eleemoſyna dederit utique per
ſolum ingreſſum pecunia ipſo iure acquiritur
monaſterio purè, & ſimpliciter, ſed tamen po-
ſtea dicta pura obligatio monaſterio quæſita,
reſoluitur ſub condictione ſi ſodalitium infra
annum non placuerit, ut dicit Anch. in conſ.
69. inc. contra donationem. col. fin. & Dec. in
auth. ingreſſi. nu. 4. C. de ſacroſan. eccl. certum
eſt etiam quando in contractu apponitur cō-
ditio reſolutiua, ut hic cenſetur appoſita cum
expreſsè donauerit nomine eleemoſynæ, &
dotis, actum non ſuſpendi, ſed contractum cē
ſeri purum, ideoque ex eo ſtatim agi poſſe, ſed
tamen poſtea reſolui ſub conditione. ut per
gloſ.

gloſ. in l. obligationum ferè. §. condictio. ff. de act. & obl. & glo. in l. 2. ff. de in diem adiect. Socy. conſ. 62. col. 2. nu. 4. uol. 4. Abb. Panorm. in c. uerum. in prin. de cond. appoſi. Pariſ. conſil. 4. num. 12. par. 4. Quamobrem cum prędictus purus contractus reſolutus dicatur in euentū conditiones dicti diſceſſus firmum remanet filiam poſſe dictam pecuniam recuperare, & cum egreſſa fuerit ante profeſſionem non debere expenſas reficere dicto monaſt. ut tradit Dominic. Sangeminianem. in c. beneficiū. colum. fi. num. 7. de regular. & tranſeunt ad relig. li. 6. Filippus, Fran. in diſputatione petitorij in 3. dubio num. 10. uerſic. decimo pro hac. Et ita iuris eſſe arbitror meliore iudicio ſemper ſaluo.

Et ita ut ſupra arbitror eſſe de iure reſpondendum ego Antonius Cioſius Iuriſc. Flor. idcirco huius rei fideifaciendæ gratia ſubſcripſi manu propria ſaluo. &c.

SVMMARIVM.

1 *Conducens prędium in tempus certum, eo tempore tranſacto ſi perſeuerauerit ſtare in prędio pręſumitur reconduxiſſe.*

2 *Pręſumptio conſenſus & uoluntatis conducendi, tolli poteſt per pręſumptionem mutati conſenſus, ſeu contrariæ uoluntatis.*

3 *Mutatio uoluntatis regulariter non pręſumitur, cum limitatione.*

4 *Locatio redintegrata taciturnitate quando cenſeatur poſt primum tempus.*

5 *Conductor finita locatione poteſt in re inſiſtere donec ſibi melioramenta ſoluantur.*

6 *Renouatio contractus locationis allegari non poteſt ab eo qui non impleuit contractum ex parte ſua.*

7 *Renunciatio refertur ad beneficia, etiam non expreſſa, in contractu locationis facta.*

8 *Qualitates prioris contractus quādo non cenſentur repetitæ in contractu tacitè redintegrato.*

9 *Contrahentes quo pacto inuicem ſe decipere poſſint.*

10 *Schedula priuata propria manu conſcripta facit fidem contra ſcribentem.*

11 *Aequitas plusquam ſubtilitas in contractibus bonæ fidei ualere debet.*

CONSILIVM CLV.

Diuino nomine implorato.

ANtonius prędium ruſticum in quinquennium Titio locauerat qui nō ſolum ob eam rem annuam certāque penſionem dare promiſit, ſed etiam 200. ſcutatos aureos locatori mutuo dedit, ea lege ut in fine prædicti quinquennij eadem pecunia reſtitueretur, & ē, dicto prædio nullo modo conductor expelleretur, niſi prius & pecuniæ mutuo datæ, & aliæ quędam impenſæ in prædio factæ reſtitutæ eſſent Expleto uero quinquennio cum mutuum nō reſtitueretur, conductor nulla facta denuntiatione, tacenteque locatore perſeuerauit aliquot annos dictum prædium tenere. Nunc autem prętendit ac perſuadet ſibi locator dictum prædium ruſticum tacite relocatum uideri eadem penſione quam ſoluere promiſit conductor, qui credidit tot tantoſque fore fructus prædii quot quantoſque præfinierat ipſe locator cum tamen deinde reperti fuerint pauciores. Hęc cum ita ſint quęritur an cēſeatur renouata locatio eadem penſione eademque mutui conceſſione etiam an potuerit pręfinire locator tanto ampliores prouentus quam reuera eſſent in pręiudicium conductoris. Ac primo quidem intuitu uideretur dicendum locationem renouatā cenſeri Pri-
1 mò quia is qui † conduxit prędium in tempus certum eo tempore tranſacto ſi perſeueret ſtare in prędio, ut accidit in caſu propoſito, pręſumitur in annum reconduxiſſe ſiquidem agatur de prędio ruſtico, ſi uero de urbano agitur, intelligendum eſt factam eſſe renouationem toto eo tempore quo illic habitauit l. itē quæritur, §. qui impleto. l. qui ad certum. ff. locati. l. legem C. locati.

Secundo quia ex huiuſmodi perſeuerantia cenſetur facta relocatio cum repetitione omnium qualitatum quę erant in priori locatione ut per Bart. & alios in l. ſi mihi & titio. ff. de verborum obligation. & Bal. in d. l. legem. C. locati. igitur cum eadem penſione, & mutui conceſſione relocatio facta uidebitur.

Tertio uidetur dicendum ideo potuiſſe locatorem ampliores prouentus pręfinire quia contrahentib. licitum eſt & inuicem ſe decipere. l. in cauſę. § idem Pomponius. ff. de minor. & l. item ſi pręcio. §. quemadmodum. ff. locati. ſed his minime obſtantibus qui rem diligentius conſiderabit comperiet, dictum conductorem neque prędium de quo agitur reconducere, neq; conditiones prioris quinquennii redintegrare, neque uanis pollicitationibus uel præfinitionibus locatoris acquieſcere uoluiſſe. Id quod in primis hac ratione demonſtrari poteſt nam cum locatio celebretur conſenſu inſtit. de obligat. ex conſenſ. in princ. & l. 1. ubi Odoffred. Bal. Salyc. & Fulgoſ. ff. locati. nemini dubium eſt quin huiuſmodi tacita recōductio & ipſa quoq; cōtrahatur ex pſumpto cōſenſu partiū. d. l. itē q̄ritur. §. qui impleto. d. l. qui ad certum. ff. loca.
2 Quę ſanè † pręſumptio cōſenſus & uolūtatis cōducēdi prędii, tolli poteſt p præſumptionē

mutati

mutati conſenſus ſeu contrariæ uolũtatis, ut
p Alciat. in tracta. p̄ſumpt. regulariter 2. præ-
ſumpt. nu. 1. & nu. 7. neq; id mirũ eſt cũ una p̄
ſumptio aliã tollere conſueuerit. l. diuus. ff. de
in integr. reſtit. l. ſciẽdũ ubi doct. ff. de uerb.
oblig. At in caſu noſtro p̄ſumitur mutata uo-
lũtas dicti conductoris. quia licet regulariter
3 non præſumatur † mutatio uoluntatis. l. eum
qui voluntatem. ff. de probat. cum conſocils
tamen illa regula limitatur non habere locũ,
quando prima uoluntas proceſſit ex errore,
tunc. n. præſumitur eſſe mutata uoluntas. l. fin.
§. item quæſitũ ubi Bart. ff. de condi. indeb. &
in ſpecie Alcia. d. tract. præſumpt. Reg. 2. præ-
ſumptione 16. nu. 6. uerſic. fallit obid. & pro-
pterea cum in caſu noſtro dictus conductor
per ſuggeſtionẽ locatoris qui magnus pro-
uentus fore in prædio locato pollicebatur, er
rauerit in contrahendo, ut mox oſtendam,
proculdubio dici poteſt uoluntatẽ fuiſſe mu-
tatam quam mutationem ipſe quoque loca-
tor approbauiſſe uidetur qui poſt peractum
quinquennium pecunia cum uehementer ege
ret, a conductore petiit contentioſe literis of
ficioſe conſcriptis ut quatuor ſcutatos aureos
ſibi mutuo dare non recuſaret id quod certè
non feciſſet ſi ex redintegrata locatione pe-
cuniam ſibi debitam fuiſſe exiſtimaſſet, cũ fru
ſtra præcibus imploretur quod iure communi
conceſſum eſt, l. Imperatores de priuileg. cre-
dit. l. un. C. de theſaur. lib. 10. Quo ſane &c.

Quo ſanè fit ut deficiente præſumpta uolũ
tate conductoris, ex qua conficitur condu-
ctio & accedente locatoris aprobatione iure
dicere non poſſimus eum in fine quinquẽnii
dictum prædium reconduxiſſe. Hoc ita ſtabili
to & fixo reſpondendum eſt non obſtare ea
quæ ſuperius pro contraria parte deduceban-
4 tur. Nanque nihil officit, ex † taciturnitate ui
deri poſt primum quinquennium locationẽ
redintegratam. d. l. item quæritur. §. qui imple
to &. d. l. qui ad certum. ff. loca. quoniã reſpon
detur. Primo diſpoſitio dicti. §. qui impleto li
mitatur non habere locum quando cõductor
habet aliam iuſtam cauſam retinendi quàm
ex cauſa conductionis ueluti propter impen-
ſas factas in re conducta tunc. n. non uidetur
recõduxiſſe ſed iure pignoris & hypothecæ te
nuiſſe pro ſuo intereſſe Bartol. in l. qui fun-
dum nu. 1. ff. loca. Alberic. d. §. qui impleto nu
me. 10. uer. item intellige ſi remanſit & ibi Ful
goſ. num. 2. uerſ. in tex. ibi. tunc enim condu-
ctor habet retentionem prædii pro expenſis
in eo factis Bal. in conſ. 175. incip. Papa ſiue ec
cleſia Rom. nu. 3. parte 2. & Soci. conſ. 17. in-
cip. proſequendo ordinem nu. 1. uol. 3. ubi di
cit conductorem ex hoc potiſſimum capite p
ſeuerare poſſe in ſua conductione uidelicet ſi
de impenſis & melioramentis ei non fuerit
5 ſatisfactum. Nam certò † conductor habens ge
nerálem hypothecam in prædio conducto po
teſt finita etiam locatione in eo ſtare do-
nec ſibi reipſa, & effectu ſoluatur æſtimatio
melioramentorum & intereſſe præſertim cũ
appoſitum ſit iuramentum ut dicit Gozad. in
conſ. 104. num. 17. & ſeqq. Et Ruy. in conſi.
180. nu. 18. 1. uolu. & Antonius Negoſant. in
tractatu de pignoribus & hypoth. in 1. mem-
bro primæ partis prin. num. 6. ubi dicit hanc
eſſe communem op. quam ſequitur etiam M.
Antonius Natta in conſ. 426. num. 2. parte 2.
Ex quibus omnibus colligitur, cum ex aliqua
legitima cauſa conductor rem ſibi locatam re
tinere poteſt, non eſſe temere præſumendum
eum rei locatæ inſiſtere propter tacitã redin-
tegratam conductionem. Ideo enim lex præ-
mit ex taciturnitate contractam eſſe locatio
nem, ne alioqui dicere cogamur eum illicitè
& iniuſtè rem detinuiſſe quod lex non præſu
mit. l. merito. ff. pro ſoc. quòd ſi alia iuſta cau-
ſa quàm præſumptæ locationis reperiatur, uti
que non oportet legem præſumere renoua-
tam eſſe locationem ut per Alex. conſ. 1. nu.
2. uol. 2. & Aciat. d. tract. præſumpt. reg. 2. præ
ſumpt. 17. num. 4. At in propoſita ſpecie di-
ctus conductor qui poſt expletum quinquen
nium permanſit in prædio, potuit illud retine
re uirtute pacti expreſſe appoſiti in inſtrumẽ
to locationis dum in eo dicitur, priuſquam cõ
ductor inde diſcedat reſtituendos illi eſſe di-
ctos ſcutatos. 200. mutuo datos & alias im-
penſas poſtea factas. Ergo in caſu de quo agi
tur non oportet præſumere redintegratã fuiſ
ſe locationem, ſed dicendum eſt conductorẽ
iure pignoris prædium tenuiſſe & propterea
non eſſe locum diſpoſitioni dicti. §. qui imple
to & aliorum ſimilium.

Secundo rurſus ad §. qui impleto reſpon-
deri poteſt eius diſpoſitionem minimè nobis
6 obſtare quia † renouatio contractus locatio-
nis allegari non poteſt ab eo qui non imple-
uit contractum ex parte ſua. l. quæro. §. inter
locatorem. ff. locati Alex. in conſ. 76. incip. ui-
ſis dubitationibus num. 6. uol. quinto. Cor-
neus conſ. 347. incip. non parum dubia, nu-
6. uerſic. & ſi dicatur uol. 1. Ruyn. conſ. 114.
num. 6. 1. uol. Crauett. conſ. 87. num. 3. & ſeq.
1. uol. Gozadin. in l. 2, num. 166. C. de pactis
inter empt. & uend. & ibi Cagnol. quæſtione
58. num. 188. uerſic. nec obſtat. §. qui impleto
Quibus quidem omnibus locis doctores limi
tando, & declarando dictum. §. qui impleto,
omnes ad unum dicunt illum textum non
habere locum quando is qui renouatione lo
cationis utitur non impleuerit contractum
ex parte ſua. At uerò locator in caſu noſtro
non ſeruauit promiſſionem nimirum quia nõ
reſtituit in fine quinquennii dictos 200. ſcuta
tos aureos quemadmodum in contractu loca
tis expreſſe promiſerat, igitur pluſquam mani
feſtum

feſtum eſt, locatorem tueri ſe non poſſe ea quam ſibi fingit renouationem quippe qui neglexit omnia quæ promiſerat ſe facturum id quod admittere non debuerat quia locatio eſt contractus bonæ fidei & pacta in eo appo ſita ad vnguem ſeruanda ſunt. l. ſi merces. §. conductor. ff. loca. & §. conductor. inſtit. eo Imola conſ. 36. num. 2. Pariſi. conſ. 98. num. 12. & 13. uol. 4.

Tertio dicendum eſt non obſtare d. §. qui impleto quoniam quando contrahentes in contractu locationis & conductionis omni iu ris auxilio & legum beneficio renuntiarunt,
7 profectò cum † renuntiatio referatur ad omnia auxilia & beneficia quæ etiam expreſſa nõ ſunt tunc quidem peracto tempore primæ lo cationis quamuis conductor in prædio commoretur non ob id tamen intelligitur facta relocatio ut tenet Gozadin. in d. l. 2. nu. 167. & num. 169. C. de pactis inter empt. & uend. cuius opinionem, ſequitur quoque Cagnolus ibidem in quæſtione 58. numero. 188. ad finem. Quamobrem cum in caſu noſtro ad iecta ſit huiuſmodi renuntiatio, ut ex inſpectione inſtrumẽti locationis cognoſci poteſt conſequens eſt ut dicamus, locationem non cenſeri redintegratam.

Secundo principaliter non obſtat in tacita recõductione uideri repetitas omnes illas qualitates penſionis & mutui quæ fuerant ap poſitæ in primo quinquennio. Nam præterquam quod ſecundum prædicta hic non eſt renouatus contractus locationis reſpõdetur
8 etiam ſpecialius, uidelicet † qualitates prioris alicuius contractus non cenſeri repetitas in contractu tacitè redintegrato ubi uertitur ali quod præiudicium cõtrahentium hoc firmat Bal. in d. l. item quæritur. §. qui impleto. ff. locati & Alex. conſ. 76. num. 4. uol. 5. Ruy. conſi. 114. num. 4. uol. 1. & conſ. 78. num. 6. in fi. eo dem 1. volum. quo in loco ipſe dicit, cum agitur de præiudicio re conductionem factam vi deri ſine repetitione præcedentium qualitatũ & pactionum. Et hoc idem probat etiam Gozad. in d. l. 2. num. 172. C. de pactis inter emp. & uend. ubi dicit §. qui impleto limitari, ut nõ habeat locum quando agitur de non modico præiudicio. Quod ipſum ſequitur etiam Cagnol. in d. l. 2. C. de pact. inter emp. in q. 58. nu. 188. ver. partem negatiuam. Et Alcia. d. tract. præſum. in 2. reg. præſump. 17. num. 3. uer. & iſta præſumptio. Quapropter cum in caſu no ſtro ex aſſerta redintegratione, maximum præ iudicium inferretur dicto Conductori tũ pro pter magnitudinem penſionis ab eo tunc ſol uendæ tum, & propter mutui conceſſionem quod quidem mutuum uidetur pars penſionis arg. eorum quæ dicit Tiraquel. de retract. gentili. §. primo. gloſſ. 18. numero. 69. ſtatuendum omnino eſt huiuſmodi qualitates priores non cenſeri repetitas præſertim cum quod attinet ad mutui conceſſionem, mutuum ſtricti iuris ſit, Iaſon. in lege ſecunda. nume. 5. ubi Butigel. num. 1. ff. ſi cert. pet. & §. actionem cum ibi not. inſt. de actionib. certi que iuris ſit mutuum partium conſenſum requirere neque poſſe contrahi abſque animo mutuandi Butigel. in l. cum quid num. 17. ff. ſi cer. pet. & in l. 1. num. 1. & Rimin. l. ſi me & Titium. ff. eodem.

Tertio principaliter non obſtat licere con trahentibus ſe inuicem circumuenire quoniã
9 1. reſpondetur, tunc ſe poſſe † contrahentes decipere quando læſio non excedit dimidiã iuſtæ penſionis ut per Henricum Boic. in c. cũ dilecti num. 9. de empt. & uendition. & per Veronen. in tract. de ſimulat. contr. in princ. in 1. caſu nu. 7. in fi. & nu. 8. Quare cũ in dicto contractu conductor læ datur ultra dimidiam tum propter ingentem penſionem quæ ſolui deberet tum etiam propter incommodum & damnum quod conductor acciperet ex datio ne mutui, ut eſt notorium, conſequens eſt ut dicta deceptio in caſu noſtro tollerari de iure non debeat. Quinimo conductori aut locatori decepto ultra dimidiam cõpetit remediũ reſcindendi ut per Bal. in repet. l. 2. nume. 20. uerſic. in contrarium uidetur, C. de reſcin. uend. & ibidem Panthal. Cremenſis num. 32. & Cagnol. nu. 58. & Matth. de Afflict. in uſib. feud. tit. qualiter uaſallus iura fidel. nume. 29. Secundo reſpondetur regulam iuris quæ dicit circumuentionem inter contrahentes nõ eſſe prohibitã, tunc locum ſibi vendicare quã do dolus abeſt. Tolerãt enim leges deceptio nem quæ re ipſa præter animi intentionem emergit, & quæ non ex propoſito doloſi animi interuenit, ut per Panorm. & Bero. in c. 1. de conſt. vbi etiam iſtud copioſe proſequitur Andr. ab Exea in 3. concl. nu. 312. & ne quis in negotio circumueniat fratrem vetat Paul. 1. ad Theſſa. c. 4. At locator de quo verba faci mus non videtur prorſus dolo caruiſſe dum fructus trientibus duobus maiores quàm re vera colligerentur colligi ex prædio profeſſus
10 fuerit. Sicut conſtat ex † ſchedula quadam pri uata ſua ipſius propria manu conſcripta, atq; in iudicio recognita quæ fidem facit contra ſcribentem. l. publia. §. fi. ff. depoſiti. l. cum de indeb. §. fi. ff. de prob. Bal. conſ. 466. incip. ad primum reſpondetur in 2. dub. uol. 2. Crauet. in tract. de antiq. temp. in ſectione inc. viſo de uerbis. nu. 15. Qua quidem in re eum callide uerſatum eſſe inde dignoſcitur quod cũ quili bet præſumatur vires patrimonij ſui notas habere dummodo verſemur, ut hic in actibus viuentium, & de præſentibus, & immobilibus rebus agamus. l. quiſquis. C. de reſcind. uend. & Rol. in trac. Flor. teſt. 1. par. rub. 28 nu. 18. & Fab. de Monte in tract. de emp. & uend. in 8. q. prin.

q.prin.uerſ.4.nu.18. & nu.20. Veriſimile quidem non eſt illū ignoranter tam grandes prouētus præfiniuiſſe. Propterea; hæc deceptio non eſt huiuſmodi ut eā leges ferre ſolitę ſint. Patet igitur ex prædictis hanc locatoris caliditatem, eidem nullo modo patrocinari debere l.item.§.tempus.ff.pro ſoc.capi.2.de dolo & contuma. Bero. q.61.num.2. Neq; conductori præiudicium inferre poſſe cum in contra-
11 ctibus bonæ fidei plus valere debeat† æquitas quàm ſubtilitas, vt per Bal.in conſi.434.primo volumine. Conſentaneumq; rationi ſit, cum ipſis conductoribus rem ita agi, ut tametſi penſio ſoluatur in recompenſationem fructuum, nihilominus eo pacto ratio ineatur eo que modo eorundem fructuum æſtimatio fiat, ut cōductores aliquid lucrari debere ſemper intelligantur Gratus in conſi. 161.nume.72. volumine.

Ex quib.in ſumma concludo, dictum conductorem tam bonam fouere cauſam ut iuxta prædicta ſecundum ſe debeat ſententiam obtinere & ita iuris eſſe arbitror ſaniore iudicio ſemper ſaluo &c.

S V M M A R I V M.

1 *Taxatio expenſarum tria requirit, ſcilicet iudicis taxationem, victoris iuramentum, & declarationem iudicis.*

2 *Iuramenti conſideratio duplex in cauſa taxationis expenſarum.*

3 *Appellare quando oporteat a iuramento deciſorio.*

CONSILIVM CLVI.

Dei nomine implorato.

Contra Saluatorē Bullam ſubtiliter excitatur huiuſmodi dubiū licuiſſe ſcilicet Andreæ eius aduerſario appellare in ſententia ſecūdi decreti a relatione æſtimatorū a partib. authoritate iudicis electorū ſūpta argumētatione a ſimili de taxatione expēſarū ad ęſtimationē. Videlicet quia ſicut is qui lęditur in taxatione expēſarum licet ab ea non appellet intra ſtatutum tempus; non propterea tamen prohibetur deinde appellare a dicta taxatione in ſententia diffinitiua poſtea ferenda, vt per Innocen. in cap.fina.ad finem num.4. verſic.taxatione extra de his quæ ui metuſue cauſa facta ſunt & laſ.in l.ſi quando, nume.55.C. vnde vi. Ita etiā videretur dicendum ut ei qui læſus eſt in æſtimatione quàmquàm tunc ab ea non appellauit non denegetur poſtea in ſententia ſecundi decreti appellatio a prædicta æſtimatione quandoquidem inter ea nō uidetur poſſe dari ratio differentiæ arg.l.illud. ff.ad l. aquil.

Sed ad hoc reſpondetur concluſionē quæ habet læſo in taxatione expenſarum quamuis intra tempus non appellauerit reſeruari appellationem ſuper diffinitiua poſtea ferenda procedere quando poſt iudicis taxationē, ipſi læſo delatum fuit iuramentum & iurauit ad probandas expenſas factas. Sed tamen limitatur dicta concluſio nō procedere quando iuramentum interpoſitum eſt ad decidendum quia tunc oportet intra tempus ſtatutum appellari a dicta taxatione, nec ſufficit reſeruare appellationem ſuper diffinitiua poſtea ferenda. Nā de iure in† taxatione expenſarū tria de-
1 bent concurrere primo iudex debet taxare expenſas, ſecundo uictor debet iurare ſe illas feciſſe tertio iudex debet ferre declaratoriam ſuper dictis expenſis auth. poſt iuſiurandum ubi Bal.C.de iudic. Lanfranc.ab Adriano in tract. de expenſ.§.ex quibus infertur num. 10. & Feder.Schench. tract. de expenſis nu. 21. Marantha in tract.ord.iud.parte.6. in nono actu iudicii de iuramento & eius diff nu. 22. & facit id quod ait Boerius deciſ.55. nume.3.parte prima.

2 Itaque ſupradictis ita poſitis circa hoc† iuramentum diſtinguitur namque aut iuramentum hoc interponitur & ſuccedit loco probationis ueluti quia lęſus probare iudici uolens ſe tot expendiſſe uel rē tanti ualere, iurat, & interponit iuramentum ut probet taxationem per d.iudicem factam eſſe ueram quo deinde dictus iudex poſſit ferre declaratoriam ſuper expenſis & tunc ſufficit appellare a ſententia quæ deinde ſequitur & ita procedunt adiecta in dubitatione excitata contra ſaluatorem. Aut uerò iuramentum interponitur ad decidendum, & eſt iuramentum deciſiuum quod fertur a parte parti iudice cohortante, & nullam prętera requirit iudicis declaratoriam, & tunc intra tempus ſtatutum oportet appellare a taxatione neq; ſufficit appellationē reſeruare ſuper diffinitiua poſtea ferenda, ut diſtinguit idem Innoc.d.c.fi.nume.4. de his quæ ui met.ue cauſa facta ſunt. & ita in ſpecie iiſdem fermè uerbis declarat Io. ab Imo.d.c. fi.col.pen.num.9. & num. 10. uerſic. ui detur tamen. Et eādem limitationem & declarationē ſequitur ēt Antonius de Butrio d.c.fi. nu. 21.& num.22. ubi pertranſit cum Innocentio dicens quando iuramentum eſt litis deci-
3 ſorium tunc ab ipſo uel taxatione † appellatę oportere nec ſufficit reſeruare appellationem in ſententia poſtea ferenda. Quod etiam ſequitur ibidem Ancharanus col. fi.nume. 5. Et Cardinal.Zaber. eodem.c.fi.col. fi. nume. 3.uerſic.decimoquarto ubi dicit quando iuramentum eſt deciſorium & comparatur ſententiæ tunc oportet ſtatim appellare quando uerò iuramentum comparatur tantum probationi

bationi tunc procedit alia opinio, & ſufficio
appellare in diffinitiua. At ſecundum huius
ciuitatis ſtylum qui ſeruari debet l. labeo. ff.
de ſtatulib.c.quam graui de crimine falſi Pari
ſius conſ. 43.uol.1.& conſ.107.nume.87.vol.
3. iuramentum quod in taxatione defertur
non fit ad finẽ probationis neque aliam iudi
cis declaratoriã exigit ultra meram taxatio
nem ut Piſis notorium eſt. & conſequenter ẽ
iuramentum deciſiuum, ergo ſecundum præ
dictam diſtinctionem, in caſu propoſito opor
tuerat appellare intra tempus ab ipſa æſti-
matione, ſicut ab ipſa taxatione expenſarum.
quo fit ut retorta in contrarium argumenta-
tione ſumpta a ſimili, concludendum ſit non
licuiſſe dicto Andreæ in caſu propoſito ab
ęſtimatione facta poſtea appellare quia tran
ſiit in rẽ iudicatam argumento eorum quę de
æſtimatione iudicis dicit Decius in conſil.
449.uiſis col.3. num. 15.& Plotus in l.ſi quan
do.C.unde ui num.526. & ita de iure reſpon
di ſaluo ſemper &c.

S V M M A R I V M.

1 *Filiȷ adoptiui ſeu adrogati an geſtare poſſint inſi
ſignia patris adrogantis.*
2 *Inſignia gentilitia familiæ competunt agnatis &
ad ſucceſſores domus tranſeunt.*
3 *Verbum familiæ, ſignificat cognatitiam cogna-
tionem.*
4 *Adoptatus filius accipit prænomina neceſſaria &
ſacra patris adrogatoris, & ſic auget non minuit
dignitatem ſuam.*

CONSILIVM CLVII.

QVoniam ex me quæris ornatiſs. Frãc.
1 an † filii adoptiui uel adrogati qui
in poteſtatem adoptantis tranſie
runt, habeant ius & facultatem fe
rendi ac geſtandi inſignia patris adoptantis,
reſpondeo, nunc ſe ſe mihi pauca hæc offerre
quæ ſuadent, dictos filios adoptiuos poſſe ac
debere geſtare inſignia gentilitia patris ado-
2 ptantis. Primo.n.uti † inſignibus gentilitiis ali
cuius familiæ competit ſolum agnatis argu-
mento gloſ. ultimæ in l.ius familiarum.C. de
religioſ. & ſumpt.fun.& Ioannes Saiſon.in cõ
ſuetud. turonenſ. tit. des droictz de Caſtelle-
nie cap. 1. uerſic. 3. concl. ubi dicit inſignia
tranſire ad ſucceſſores domus & agnationis.
& Caſſenen. in Catalogo gloriæ mundi par-
te prima. conſ. 38. concluſione 27.& concluſ.
40. At certe per adoptionem in filium ado-
ptiuũ transfertur ius agnationis.l. qui in ado
ptionem. 23.ff.de adopt.& l.1.§.fi.ff.de ſuis &
legit. & l.pen.§. teſtamento. ff. de bonorum
poſſ. ſec. tabul. ergo in adoptiuum transfer-
tur etiam ius geſtandi inſignia patris adoptã
tis. Secundo imagines ſtemmata & honores
agnationum tranſeunt ad agnatos Caſſenen.
dicto Catal.glor.mun. par. 1. concluſione 40.
ubi plures citat. At geſtare inſignia honor eſt
arg. eorum quæ dicunt doct. in c. ut apoſtoli
licę de priuil. lib.6.& in c. 1.41. diſtinct.& cap.
pen. de uita & hon. cler. ubi dicit ex ornamẽ
torum maieſtate honores augeri. Caſſenen.d.
conſideratione 38.in prin.& conditione 12.

Tertiò qui non connumerantur in familia
una aliqua non habent ius geſtandi inſignia
eius familię cuiuſmodi ſunt cognati & affines
Caſſenen. d.parte 1. concluſione 26. ergo a
contr. ſenſu quod argumentum urgentiſſimũ
eſt.l.1.§.huius rei.ff. de off. iud. illi qui tran-
ſeunt in familiam poterũt ferre inſignia illius
familiæ. At certè adoptiui tranſeunt in fami-
liam adoptantis.l.cum in adoptiuis in princ.
&in fi.C.de adopt.& §.ſed hodie inſtit.de ado
3 pt. id quod comprobatur quia † familiæ uer
bum ſignificat cognatitiam cognationem ut
ait gloſ. in uerbo familiam in l.qui in adoptio
nem.ff.de adoption.& l.pronũtatio.§.familię
ff.de uerb.ſignif. ergò adoptiui qui in familia
ſunt poterunt geſtare inſignia adoptantis.

Quartò, diſpoſitio generaliter loquens, de
bet generaliter intelligi. l. 1. §.et generaliter
ff.de legat.præſt. ſed de iure diſpoſitum ẽ, ut
filii ſequantur familiam patris & eiuſdem na
tionem, & honores inſt. de legit. agnat.tut.
Guliel.Bened. in repet.c. Raynutius in princ.
de teſtam. Caſſen. in d.Catal.conſider.38.par
te 1. ergo ea diſpoſitio debet intelligi genera
liter ut ſcilicet tã in legitimis & naturalib. quã
legitimis tantum .i. de adoptiuis locũ habeat
4 & propterea legimus eum qui † adoptatur ac
cipere nomina & prænomina adrogatoris &
ſacra eiuſdem. ut per Tullium in Orati. pro
domo ſua. & ſacra ſuæ familię ipſe adoptatus
amittebat ibidem, & ideo c.Octauius, cũ ado
ptaretur a C. Iulio Cęſare dictus eſt. C. Iulius
Cæſar Octauianus, immutabat enim ſuam fa
miliam Antonius Auguſt. emendationũ lib.
3. cap.8. pag. 198. Et amittebat ſuum nomen
obſcurius ſi in familiam nobiliorem ueniębat
Cicero 2. de legib. de li. . flumine, & quaſi in
familiam patriciam uenerit amittit nomẽ ob
ſcurius .

Per adoptionem tamen non minuitur di-
gnitas ſed augetur l. per adoptionem 35. ff.
de adoption. & ideo Cicero in orat. pro do-
mo dicit Clodium Patricium hominem a Pu
blio Fõteio plebeio homine adrogatum vt exi
ret e Patriciis, & creari poſſet tribunus non
amiſiſſe claritudinem patriciatus aut ordinis
ſenatorii l.ſenatoris ij.§.1.ff.de ado. Et ꝓpterea re
fert Gul. de Bened. in repe. ca. Raynutius in
uerbo declara.num.49. hodie obſeruari ut ge
rens alterius familiæ nomen id faciat per no
ui nominis adiectionem nec nomen antiquũ
penitus

penitus derelinquit veluti caſus Iulius, alias de familia Octauia graue enim eſt amittere familiæ ſuæ honeſtum nomen & inſignia. d. nu. 49. amplius.

Tuæ humanitati deditiſs. Antonius Cioſius Iuriſc. Flor.

SVMMARIVM.

1 *Doctoris profitentis filius an debeat gratis doctorari.*

2 *Intellectus l. iubemus. C. de aduocatis diuerſorum iudicum.*

4 *Conſuetudo inducitur ex duobus actibus, nec oportet eam obtinuiſſe in contradictorio iudicio.*

5 *Alternatiua pars, aliam partem declarat.*

CONSILIVM CLVIII.

Allegationes pro filio doctoris profitentis gratis doctorando.

1 Filius † doctoris profitentis debet gratis doctorari glo. in l. iubemus in uer. ſumptibus per illum text. C. de aduocatis diuer. iudicum & ibi Bal. & Salyc. in rub. extra de magis columna 2. Ioannes de Anania col. 2. num. 11. Idem Felyn. in rub. de maior. & obed. colum. 4. nu. 9. Alex. in addit. ad Bart. in l. 1. circa princip. C. de digni. lib. 12. Franc. Aret. in l. cum quid nu. 6. ff. ſi cert. pet. Petrus Lenaud. in tractatu de doctor. & eorum priuileg. parte 2. §. 12. Martin. Lauden. in tractatu de digni. cond. 17. poſt medium Bald. in l. gallus. §. quidam recte col. fin. circa finem. ff. de liber. & poſthu. remiſſiuè ad glo. in d. l. iubemus.

Sententia quam d. Antonius Cioſius ea de re rogatus in collegio dixit.

Sententia mea hęc eſt, authoritates ſup. cita. non oſtendere omnino, filios doct. profitētis gratis eſſe doctură dignitate donandos.

Primo quia illa op. neque per generalem, neque per particularem huius collegij conſuetudinem obſeruatur cōſtat hoc ex his quę dicit Corn. d. l. iubemus. C. de aduocatis diuerſ. iudicum. ubi dicit Gloſſa vult filios doctorum non teneri ad aliquid ſoluendum pro gradu doctoratus, ſed non ſeruatur ſecundū dominum meum ideo non confidas in hoc. Opinor autem Cornea dum in hanc rem citauit dominum & pręceptorem ſuum ſignificari uel Ioannem de Monteſperello, uel Benedictum Capram, quorum Corn. auditor fuerat, ut per eundem Corn. conſ. 91. vol. 2.

Præterea eam gloſſæ opinionem ex conſuetudine non ſeruari tenet Cagnolus in l. cum quid num. 51. ff. ſi certum pet. dicens filiū doctorum gratis debent dignitate doctoratus condonari quamuis non ſeruetur de conſuetudine. Particularis uero conſuetudo huius collegii eſt plus quam certa. Notorium enim eſt alios qui in hoc gymnaſio iura olim profitebantur conſuetos ſumptus feciſſe cum in collegio noſtro filios ad doctură gradum promouerunt. Secundo poſito & nō dato ut prędicta firma non ſint quamquam, ut arbitror ſunt firmiſſima. Rurſus uidēdum puto diligētius ne prædicta opinio non magnopere lędat utilitates, & emolumenta huius collegii quæ res inſpici debet arg. l. 1. C. noua uectig. inſtitui non poſſe. Nā ſi prædictam op. ſequamur, vix eſt ut nō compellamur deinceps, nō ſolum filios doctorum profitentium adſcribere gratis in albis Iuriſconſultorum ſed prætérea quoque filios doctorum quorumcunque aliorum etiam nō profitentium ſaltim illorū qui è numero iſtius collegii ſunt ſicut illa. l. iubemus refert ſe ad eos tantū qui ſunt è numero aduocatorum propterea quod authoritates ſupra deductæ non loquuntur particulariter de filiis doctorum profitentium, ſed generaliter de filiis doctorum mentionem faciūt. Id quod patet ex Baldo in d. l. iubemus. ubi dicit nota & tene mente quod quando filii doctorum examinantur & doctorantur non debent aliquid ſoluere pro examine licet alii ſoluant, ex quo patet Bald. loqui ſimpliciter de filio doctoris profitentis. Ad hoc idem tendit Bald. in allegata l. gallus. §. quidam rectè col. vlt. uer. Quæro. ubi dicit filius doctoris habet tria priuilegia. &c.

Eodem modo loquitur Felyn. in rub. extra de magis. col. 2. qui connumerans prærogatiuas doctorum generaliter non autem profitētium inquit filij doctorum debent gratis promoueri. Atq; idem facit ipſe Felyn. in rubr. de maio. & obed. col. 4. n. 9. ubi dicit filios doctoris gratis eſſe doctorandos. & Arety. in l. cum quid. num. 6. ff. ſi cer. pet. ubi dicit filius doctoris de ſpeciali iure in doctoratu ſuo nullā debet ſubire expēſam. Nec alio modo loquitur Petr. Lenauder in trac. de doct. & priu. par. 2. §. 12. dum inquit. Item filius doctoris dēt gratis promoueri, & Io. ab Ana. in rub. de magis nu. 11. dicit filij doctorum quando doctorantur non debent aliquid ſoluere alijs doct. pro examine, & Martinus Lauden in trac. de dign. q. 17. dicit filij doct. gaudent priuilegio, vt debeant examinari ſine expenſis. Alex. itidem in add. ad Bar. in l. 1. in prin. nu. 8. C. de dignitatib. lib. 12. dicit filij doctorum promouentur ſine expenſis. Addo Bolog. in Auth. habita. C. ne filius pro patre. nu. 77. vbi etiam ipſe loquitur de filijs doctorum ſimpliciter. Quib. omnibus in locis oſtenditur interpretes exiſtimaſſe hoc priuilegium competere generaliter, &

ter, & ſimpliciter filijs doctorum non autem doctorum ſolummodo profitentium. Quo fit ut hanc opi. ſi ſequamini in qua vim facit Dominus Caleſatus damnoſam viam huic collegio, ſponte veſtra aperietis.

Quodſi dixeritis coartabimus hanc opin. noſtro decreto ad filios doctoris ſolummodo profitētis, uidetote quæſo ante omnia an
2 hoc decretum iure ſubſiſtat † etenim ego arbitror. d. l. iubemus C. de aduocatis diuerſorū iudicum nihil ſenſe ad præſentem quæſtionē facere quippe quæ loquitur de filiis aduocatorum quos uult officio aduocatorum gratis & ſine ſumptibus ſociari. Non autem loquitur nec loqui poteſt ille tex. de impenſis doctoratus, præſupponit enim ea lex dictos filios iam doctores fuiſſe creatos, & poſtea adſcribi uoluiſſe in numerum aduocatorum, ut bene interpretatur ibi Roman. numero 4. dicēs Nota quòd filii aduocatorum tēpore quo ad ſummuntur ad aduocationis officium nihil debent ſoluere licet alii ſoluere teneantur. Et Bologn. dicta auth. habita nume. 77. dicit filii doctorum non tenentur ſoluere collectā qua ſi mens. d. l. iubemus ſit filiosfamilias doctores qui coaptantur in collegium aduocatorū in quo coaptati ſunt eorum patres debere dicto collegio ſine ſumptibus ſociari atque, ne uno uerbo explicem tex. ille loquitur de ſumptibus matriculæ ueluti ſi doctor Florentinus cuius pater receptus fuit in collegio proconſulis, uellet ſine expenſis in illud idem collegium coaptari non autem loquit̄ illa lex de ſumptibus doctoratus ideo nō procedit hoc caſu argumentum a ſimili de aduocatione ad docturam cum ſint diſſimilia l. interſtipulantē §. ſacram. ff. de uerb. obl. ibi diſſimilia hęc mea ſentētia eſt uos amplius tamē conſiderabitis.

Poſt nonnullos dies cum de eadem re Prior ad collegium referret contrariæ opinionis defenſores, reſpondebant ad ſupra dicta, vt mox ſequitur.

His quæ Antonius Cioſius de conſuetudine dixerat reſpondetur, inquiūt, Corneo & Cagnolo atteſtanti de conſuetudine contrarium obſeruari non eſt adhibenda fides,
3 quia † doctori quantumuis eminentis doctrine de generali conſuetudine atteſtanti non ē credendum ſecundum com. op. de qua plura Iaſ. & alii in l. de quibus. ff. de legibus, & in l. 2. §. mutui datio. ff. ſi cert. pet.

Atque hāc ipſam op. ex multitudine auctorum quos citat Iac. Philip. Portius lib. 1. com. op. concluſione 24. putant eſſe magis communem tam & ſi contradicat Decius in conſilio 559. Quod autem attinet ad conſuetudinem particularem collegii huius, reſpondēt eam ipſis nihil officere quia non fuit obtenta in iudicio contradictorio gloſ. in §. ex nō ſcri pto inſtit. de iur nat. gen. & ciuili & in rub. C. quæ ſit longa conſuetudo. Quod uero pertinet ad 2. caput ubi dicebatur filios quoque doctorum non profitentium eadem ratione ſine ſumptibus ad docturam promouendos eſſe quod & uniuerſo collegio, & ſingulis de collegio qui maiores fortaſſe ſumptus facere cogerentur damnoſum eſſet. Reſpondebant ſingulorum damnum non eſſe conſiderabile quandoquidem docturæ gradus uti continēs publicam utilitatem prefertur priuatæ l un. §. ſi. C. de cad. toll. neq; ob id dicendum eſt opinionem d. glo. in l. iubemus extendi poſſe ad filios doctorum non profitentium quamquā enim interpretes ſimpliciter loquantur de filiis doctorum tamen reſtringi debent eorum traditiones ad filios doctoris profitentis iuxta gloſ. in uerbo ſumptibus. d. l. iubemus ad quam gloſ. doctores omnes ſe referunt, & ꝓpterea ſecundum illam, eorum dicta debent intelligi arg. l. non ſolum. §. ſi liberationis ubi Bart. ff. de liber. lega. inde autem conſtat ſecūdum eos gloſ. loqui de filiis doctoris profitētis tantum, quod gloſ. dicit filii doctorum nihil dare debent pro ſumptibus cum legunt, Quæ uerba, cum legunt, ipſi interpretantur cum legunt. ſ. eorum patres ordinarie, uel ex extraordinarie atque ita putant conuelli omnia quæ a me ſuperius dicta fuerant.

Replicatio Antonij Cioſii.

Hæc patres non uidentur huiuſmodi me, ut deiicere debeant è ſententia quam ſupra firmaui.

Nanque aſſertio doctoris dicentis ita ſeruari de conſuetudine proculdubio præſumptiue probat inducitque præſumptionē quādam, cui ſtandum eſt donec per partem aduerſam probetur contrarium, ut per Bertrand. conſ. 144. uolum. 3. ubi dicit hanc opinionē eſſe communem & Dec. conſilio. 694. & conſi. 420. & conſ. 540. & conſ. 559. quod ipſum citat etiam Tiber. Decianus conſ. 42. nume. 5. inter conſilia Iacob. Phil. Port. Et Curt. iun. conſ. 60. num. 5. col. 3. qui atteſtatur hanc eſſe communem. Et Cozad. conſ. 59. colu. 4. in prin. & Grat. conſ. 12. num. 58. & 59. uol. 1. ubi dicit hanc eſſe magis communem & Ruyn. conſ. 111. col. fin. 5. volumine & Socin. iun. cōſi. 60. col. pen. num. 9. & 10. 2. uolumine & Pariſius conſ. 25. uol. 1. Benuenat. Straccha tractat. de mercatura parte quinta num. 6. de doctoribus Crauetta conſ. 166. incipit licet nume. 9. vol. 1. Petrus de Beninte ndis Deciſ. Rotæ Bonon. concluſione 195. ubi dicit communem eſſe doctorum op. ut talis aſſertio doctoris inducat præſumptionem quæ transferat onus probandi in aduerſarium, & Roland. a

Valle

Valle conſ. 71.num.21.& num.22.& conſ. 87.
num.12.col.1.ubi dicit doctrinam Bartoli in
l.de quibus.ff.de legib. dicentis credendum
eſſe doctori allegāti conſuetudinem, locū
ſibi uendicare in probatione præſumptiua, q̄
transfert onus ꝓbandi in aduerſariū,nō autē
de probatione concludenti atq; ita rē hāc de
clarat Ioan.Oraſcius Hyſpanus in l.de quibus
nu. 101.uer.non diſplicet tamen Decii cōcor
dia.ff.de legib.Et Franc. Viuius opi. 88. inci-
pit doctori famoſo, & Iacob. Philipp.portius
communi op.lib.1.concluſione 24.uer.Aymo
ubi plura citant quæ ne longior ſim omitto.
Poſtremo idem ſequitur etiam Menoch. in
tract.de arb.iud.lib.2.centur.4.caſu 360.n.94
nec læditur publica cauſa modo ad docturam
etiā per ſumptus proueniat, prout læderetur
ſi a doctura penitus excluderetur, & exactius
ſi libros euoluerint comperiet ex eodem etiā
loco Iac. Phil. Portij quem citant,& pleriſque
alijs numero plures extitiſſe illos qui dixerūt
doctori atteſtanti de conſuetudine credendū
eſſe ut per Viu.d.op.88.ubi renunciat eam eſ
ſe magis communem ſed in hoc vim non fa-
cio quia ex ſuperioribus primo deductis tol-
litur obiectio. Ex quibus omnibus colligitur
aſſertionem Cornei & Cagnoli dicentium eā
op.non ſeruari de conſuetudine inducere præ
ſumptionem pro me itemq; transferre onus
probandi cōtrarium in contradicentes & ob
tineant docere deberent Piſis profeſſorum fi
lios ad docturam abſque ſumptibus promo-
ueri conueniſſe.Quod minime facere poſſunt
quia quemadmodum ſupra monui inoleuit
in hoc collegio conſuetudo, ut profiten-
tium filij hoc priuilegio non fruantur. Sicuti
bis factum eſt in alijs. Ex quib. quidem duob.
4 actubus inducit † cōſuetudo,ut per Franc.Cur.
iun.conſ.19.nu.4.par.1.Dec.l.certi cond. §. ſi
numinos nu.5.ff.ſi cer.pet.Goz.cōſ.23. Io. de
Amic. conſ.42.nu.9. cum locis conſoc. quòd
abſq; ulla dubitatione obtinet quando actus
eſſent notorij & qui ſæpius ut accidit in caſu
propoſito non euenerint Fran. Viu. com.opi.
lib.2. opi.75.

Hanc veſtram interpretationem vti falſam
eſſe conuincam,quæro ego a uobis dum glo.
dicit,vel examinantur,patres ne an filios illos
fore putetis quos gl.uult examinari? Reſpon-
debitis audio filios, alioquin longe a veritate,
& hac in re aberraretis ſi patres eſſe examinā
dos,& ad docturam promouendos intellige-
retis,qui iam creati ſunt.I.C,& in aduocatorū
ordinem antea cooptati, itaque ſenſum illius
gloſſæ hunc eſſe probetis nihil dare debent
filii doctorum pro ſumptibus cum patres eo
rum legunt uel cum filii examinantur.

Sed enim hęc ueſtra interpretatio facile
impugnatur propterea quòd dum ad patres
legēdi munus refertis examē verò ad filios,rē
hanc totam diuerſimode determinatis. Con-
tra regulam l. iam hoc iure.ff.de uulg.& pup.
ſubſtit.& Alex.in l.gallus.§.quidam recte col.
3.ff. de liber. & poſthum.& conſ. 185.nu.13.
lib.6. Iaſ. l.4.§.cato.ff.de uerb.oblig. Ruyn.cō
ſi. 166.num.7.parte 2.cum ſimil.Ergo fatea-
mini neceſſe eſt actum legendi,& onus exami
na ſubeundi ad filios referri debere quaſi, ut
ego rationibus ſupra dictis motus interpræ-
tor gloſ. dixerit cum legunt.ſ. filii, cumq; ipſi
iidem filii examinanē namque illa pars alter-
natiua uel examinantur quæ pars non poteſt
niſi ad filios referri declarat priorem illā par-
5 tem cum legunt quia una pars † alternatiue
aliam declarat.l.1. in prin. ubi Paul. Caſtren.
ff.de reb.dubiis Et ita conſtare arbitror dictā
gloſſam non loqui de patrib.profeſſorib. ſed
de filiis profitentib.ordinarie, uel extraordi-
narie & conſequitur gloſſam loqui ſimplici-
ter de doctorum filiis ut initio dixeram & ꝓ-
pterea ſubeſſe maximum collegii noſtri diſpē
dium.Et quoniam uos P. permittitis dominū
emendicatis,ut mihi uidetur,ſuffragiis contra
l. ſinguli. C. de accuſat.filii cauſam agentem
quorum perſonę in iure eędem reputantur
l.fin. in fin. C.de impuber.& aliis ſubſtitutio.
dum diſcutitur ipſum negociū nō ſolū pręſen
tem adeſſe ſed etiam ſuffragia redderre con-
tra iura & conſuetudinem huius collegii &c.
per ueſtras de iur patron. ad finem.Ego ue-
ſtro huic decreto, quod ad me attinet non aſ
ſentior ſed ueſtra hæc huiuſmodi acta omnia,
uel nulla uel reſcindēda palam proteſtor quā
doquidem actus qui uoluntarii ſunt & non in
utilitatem collegii geſti,ut hic euenit,ex cōtra
dictione unius impediri poſſunt Panormit.c.
fin. de maior.& obed.Bolog. auth. habita nu.
144.C.ne fideiuſ. Pro patre ꝓteſtatione hac
exaudita uociferabatur me id aſſerere contra
l.plene.ff.quod cuiuſque uniuerſ.nomine ubi
nedum poteſt pro filiis ſed etiam ipſemet pa
ter pro ſemetipſo ſuffragium reddere. Re-
ſpondeo ego quòd a me dictum fuit & con-
ſuetudini huius collegii & iuribus omnib.eſſe
conſonum. Nec obſtare d.l. plane per eum ad
caſum propoſitum ut puto, perperam allega
tum quia illa lex locum ſibi uendicat quando
palam electioni iam factæ electus accedit.nos
autem uerſamur in ea ſpecie in qua ſecrete &
per ſcrutinium res terminatur quo caſu is
qui eligendus eſt ſuffragium ferre non poteſt
ut late per Panormitanum in c. cum in iure
peritus de elect.

FINIS.

97765